This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

600068627Z

27Z

KODEKS DYPLOMATYCZNY
WIELKOPOLSKI.

CODEX DIPLOMATICUS
MAJORIS POLONIÆ.

CODEX DIPLOMATICUS

MAJORIS POLONIÆ

DOCUMENTA, ET JAM TYPIS DESCRIPTA, ET ADHUC INEDITA COMPLECTENS,

ANNUM 1400 ATTINGENTIA.

EDITUS CURA

SOCIETATIS LITERARIAE POZNANIENSIS.

TOMUS I.

COMPREHENDIT NUMEROS 1— 616
ANNOS 984—1287

POZNANIAE.
SUMPTIBUS BIBLIOTHECÆ KORNICENSIS.
TYPIS J. I. KRASZEWSKI (Dr. W. ŁEBIŃSKI).
1877.

KODEKS DYPLOMATYCZNY

WIELKOPOLSKI

OBEJMUJĄCY DOKUMEMTA TAK JUŻ DRUKOWANE, JAK DOTĄD NIE OGŁOSZONE,

SIĘGAJĄCE DO ROKU 1400.

WYDANY STARANIEM

TOWARZYSTWA PRZYJACIÓŁ NAUK POZNAŃSKIEGO.

TOM I.

ZAWIERA NUMERA 1— 616
LATA 984—1287

/2

POZNAŃ.
NAKŁADEM BIBLIOTEKI KÓRNICKIEJ.
DRUKIEM J. I. KRASZEWSKIEGO (Dr. W. ŁEBIŃSKI).
1877.

246 h 335.

Jaśnie Wielmożnemu

Panowi z Kościelca Działyńskiemu.

Jaśnie Wielmożny Panie!

Hojna pomoc, jakiéj J. W. Pan użyczyłeś Towarzystwu Przyjaciół Nauk Poznańskiemu celem wydania niniejszego Kodeksu Dyplomatycznego Wielkopolski, wkłada na nas obowiązek przypisania Ci tego dzieła, które, jak mniemamy, stanie się ważnym dla poszukiwań historycznych przyczynkiem. Pragniemy zarazem wyrazić Ci przez to wdzięczność za liczne Twe przysługi dla nauk i oświaty narodowéj, oraz złożyć cześć pamięci Twego ojca, który jako prezes naszego Towarzystwa, wielce się do jego założenia i rozwoju przyłożył, a w którego ślady J. W. Pan tak zaszczytnie wstępujesz, spełniając Jego pamiętne słowa:

„Wiem, że okurzając z pyłu pomniki stawiane zasługą naszych Ojców, nie zapracuję sobie na literacką sławę, a jeszcze mniéj na materyalne korzyści; ale właśnie ta pewność kołysze we mnie, starym szlachcicu polskim, swobodne uczucie, iż daję a nie biorę: składam więc z radością grosz wdowi w skarbnicę Polski, bo to jest i będzie nieśmiertelnym celem miłości i poświęceń wszystkich prawych Jéj synów.

Poznań, w Listopadzie 1877 r.

Zarząd Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

Stanisław Koźmian,
prezes.

Dr. Teofil Matecki,
wice-prezes.

Dr. Władysław Świderski,
redaktor.

Dr. Władysław Łebiński,
podskarbi.

Hieronim Feldmanowski,
konserwator.

PRZEDMOWA.

W niniejszem dziele, przedsięwziętem z polecenia Zarządu Tow. Przyjaciół Nauk Poznańskiego, zamierzyliśmy przedstawić zbiór dokumentów tyczących się Wielkopolski, sięgających do r. 1400, już to dotąd nie ogłoszonych, już też po różnych drukach rozproszonych. A ponieważ Wielkopolska mieści w sobie Metropolę Gnieźnieńską, która była zarazem Metropolą Polski, przeto zdawało nam się rzeczą właściwą, by zbiorem tym objąć także dokumenta odnoszące się do Kościoła Polskiego w ogóle.

Żywimy nadzieję, że obok innych kodeksów już wydanych, dołożymy Wielkopolskim pożądaną cegiełkę do budowy mieszczącéj w sobie Źródła do dziejów ojczystych; daléj, że przyczynimy się może do wywołania równie pożądanych kodeksów: Kujawskiego, Łęczyckiego i Sieradzkiego, przez których wydanie ową wielką budowę Źródłopisu dziejowego ujrzelibyśmy ukończoną. Tą myślą powodowani podajemy niniejszem pojęcia, które nam przewodniczyły przy wyborze dokumentów, raz, aby oznaczyć w téj mierze nasze własne stanowisko, powtóre, aby wobec owych oczekiwanych kodeksów, nie dać powodu do różnych wątpliwości, niepotrzebnych powtarzań lub opuszczeń. Otóż najpierw właściwości Wielkopolskie przyznawaliśmy w zbiorze niniejszym dokumentom następującym:

1) tym, w których książęta Wielkopolscy w jakimkolwiek bądź charakterze występują;
2) w których przedmiot dokumentu, jakiejkolwiek bądź natury, jest całkiem lub w części Wielkopolskim;
3) gdzie treść dokumentu, lubo by dwóch poprzednich warunków nie dostawało, jednak rzuca światło na historyą Wielkopolski, i stoi w bliskim do niéj stosunku;
4) dokumentom odnoszącym się do historyi Kościoła Polskiego;

5) dokumentom odnoszącym się do archidyecezyi Gnieźnieńskiéj, dyecezyi Poznańskiéj i klasztorów Wielkopolskich;

6) w końcu, wszystkim bez wyjątku dokumentom, znajdującym się w archiwach obu Kapituł i klasztorów Wielkopolskich.

Idąc za temi wytycznemi, wcielaliśmy do zbioru niniejszego wszystkie dokumenta, które tylko zdołaliśmy odszukać lub które zdarzyło się gdziekolwiek napotkać, nie czyniąc żadnego wyjątku; a to w przekonaniu, że przez nas opuszczone, już podobno nigdyby się ogłoszenia nie doczekały. Wstrętną była nam bowiem myśl uronienia choćby najdrobniejszego szczegółu z dziejów naszéj przeszłości, i to tém więcéj, że w epoce, którą za cel niniejszéj pracy obraliśmy, źródła ich nie są nazbyt obfite. Nie tajno nam wprawdzie, iż w ten sposób weszła do Kodeksu Wielkopolskiego pewna liczba dokumentów, które w równéj lub większéj mierze należałyby do kodeksów Ziem innych; jest to jednak nieścisłość, któréj uniknąć uważamy za rzecz niepodobną.

Wybór r. 1400 jako kresu, do którego zbiór niniejszy dochodzi, spowodowany został następującymi względami.

Jeźli w mniemaniu naszem trafną jest metoda, wedle któréj postępowaliśmy w układzie Kodeksu niniejszego aż po rok 1400, to z drugiej strony sądzimy, że taż sama po téj epoce użyta, nie byłaby już właściwą. Ogrom bowiem materyału od tego czasu tak potężnieje, że same już zewnętrzne względy stawałyby na przeszkodzie dalszemu prostemu, jednolitemu przeprowadzeniu w ten sposób dzieła n. p. aż do r. 1507, który przez nasze powagi naukowe słusznie został za ostatni kres Polskich Kodeksów dyplomatycznych przyjęty. Ani też nie masz do postępowania takiego potrzeby. Posiadamy bowiem w Księgach Ziemskich i innych dawnego Archiwu Grodzkiego obfity materyał, rzucający na stósunki miejscowe, począwszy od ostatniego dziesiątka XIV w. aż do ostatnich czasów, tak jasne światło, że w obec nich dosłownie podawać pojedyńcze dyplomata współczesne, zdawałoby się rzeczą zbyteczną. Występują tam w najstarszych pomiędzy niemi osobistości, któreśmy poznali w kronice Jana z Czarnkowa, a wiele miejsc przypomina, że są one jakoby epilogiem świeżo zakończonego dramatu wojny domowéj pomiędzy stronnictwem dworskiem a ogółem szlachty Wielkopolskiéj. Mamy też przekonanie, że Księgi te prędzéj czy późniéj niezawodnie doczekają się ogłoszenia, a kroki w tym celu rozpoczęte przez Dyrekcyą Archiwów państwowych, która rozporządziła już druk pierwszéj Księgi Ziemskiéj powiatu Poznańskiego, zawierającéj przeciąg czasu od r. 1386 do r. 1400, dają temu oczekiwaniu pewną podstawę. Odtąd nie chodzi zatem już tyle o powtarzające się mniéj więcéj szczegóły zapadłych czynności, jak raczéj o ich realną treść; streszczenie dokumentów starczy więc już za dosłowne ich podawanie, z wyjątkiem ważniejszych. Jednem słowem uważamy rok 1400 za epokę, od któréj życzylibyśmy sobie widzieć Kodeks Wielkopolski zastąpiony Regestami, prowadzonemi n. p. w sposób Regestów historyi Czeskiéj Erbena i Emlera, t. j. w obszernych streszczeniach mniéj ważnych dokumentów, wzbogaconych jednakże dosłownemi ustępami z miejsc wybitniejszych i po-

daniem wszystkich świadków, a ze ścisłem oddaniem całych dokumentów ważniejszych. Natomiast i tu chcielibyśmy widzieć uchronionem od zapomnienia wszystko, co tylko się da ocalić, czyli innemi słowy, pragnęlibyśmy, iżby i tu nic nie było opuszczonem.

Żałujemy, że różne okoliczności nie dozwoliły nam w ten lub inny sposób Kodeksu Wielkopolskiego na ten raz doprowadzić do końca; mamy wszakże nadzieję, że sama już ważność XV stulecia dla historyi naszéj pobudzi kogoś do dokończenia zaczętego przez nas dzieła.

Co do sposobu samego wydania, trzymaliśmy się ściśle prawideł, które wskazał *G. Waitz* w rozprawie: *Wie soll man Urkunden ediren,* drukowanéj w: *H. v. Sybel's Historische Zeitschrift, vierter Band.* Żałujemy tylko, że słabe nasze siły nie dozwoliły nam we wszystkiem dokładnie odpowiedzieć żądaniom, które znakomity mąż ten stawia do wydawców starych dyplomatów. Wskażemy raczéj sami słabe miejsca naszéj pracy.

Materyał do całego dzieła ułożyliśmy chronologicznie. Każdy dyplomat opatrzyliśmy na czele numerem bieżącym, a pod nim, jako Znamię, podaliśmy kto, kiedy i gdzie go wystawił. Tu zaraz napotkaliśmy pierwsze trudności. Kto zna dawne czy późniejsze kopje starych dokumentów, czy to w kopjaryuszach, czy też w pojedyńczych transsumptach, a często nawet i w drukach, ten wie, z jaką niedokładnością przepisywano tam mianowicie daty i imiona własne osób i miejscowości w nich występujących. Wielokrotnie będąc w posiadaniu oryginału obok jego kopji, spostrzegaliśmy, mianowicie w najstarszych właśnie kopjaryuszach, przy datach zupełną obojętność przepisywacza n. p. co do porządku i liczby liter Rzymskich, któremi w oryginałach zwykle daty wyrażano. Często tam spotykaliśmy, nawet w najlepszych z pomiędzy nich, już przy setkach napisane jedno C za wiele lub za mało; daléj X obok innych liter w mylnem miejscu położone, V zamiast II, lub odwrotnie przepisane, i t. p. Będąc często zmuszonymi w braku oryginału używać kopji, zatrzymywaliśmy wprawdzie mylnie podaną datę w tekscie i w Znamieniu, kładąc obok niéj (sic); dokument sam jednakże umieszczaliśmy pod właściwym jego numerem bieżącym, na właściwem chronologicznem miejscu. Ułatwiała nam to postępowanie obfitość materyału; bo najczęściéj już występujący świadkowie wystarczali, aby każdemu dokumentowi, z mylną datą przepisanemu, właściwe miejsce naznaczyć. Tak samo postępowaliśmy z dokumentami wątpliwéj autentyczności; jeden wszakże dokument niewątpliwie sfałszowany, a to Nr. 438, umieściliśmy według własnéj, lubo nie możliwéj jego daty, sądząc, że miejsce jego jest w ogóle obojętnem. W rozwiązaniu dat, może nie odpowiedzieliśmy żądaniu G. Waitza, jeźli ono tak rozumieć wypada, że uczony mąż wymaga, aby lata, a zatem i dnie, zredukować na system dzisiejszego Kalendarza. Tu wyznajemy, że siły nasze nie starczyły. Przy wiadoméj chwiejności średnich wieków w przyjęciu pewnéj daty za początek roku, przy rozmaitości i zmienności téj daty w różnych krajach aż do pewnéj epoki, nie mniéj ze względu na zna-

czną ilość dokumentów wydanych z rokiem bez dnia, uznaliśmy wraz z większą częścią wydawców, że najwłaściwszą jest podawać daty tak, jak osoby wystawiające dokumenta takowe podawały, oznaczając jedynie dnie w nich wymienione według dzisiejszego sposobu ich wyrażania. Mamy bowiem przekonanie, że mniejszem złem jest niedogodność, którą tym systemem sprowadzamy, niżeliby było zamięszanie, któreby powstało z nieuniknionych omyłek, gdybyśmy przy wzmiankowanym braku klucza, pokusili się o tę pracę, należącą zresztą wedle swéj natury nie do nas, ale raczéj do historyka. Z téj to przyczyny wystawiającego dokument postawiliśmy jako mówiącego od siebie, i aby to uwydatnić, używaliśmy w Znamieniu słów i pisowni samego tekstu. W dołączonem do niego krótkiem streszczeniu dokumentu, staraliśmy się, nie chcąc przesądzać o rozumieniu pojedyńczych wyrażeń, z reguły używać słów tekstu, sądząc, że tym sposobem najlepiéj odpowiemy objektywnemu stanowisku, jakie Waitz dla wydawcy naznacza.

Podając następnie Naturę dokumentu, ujrzeliśmy się po raz wtóry w niemożności odpowiedzenia należycie wymaganiom uczonego męża. Mówi on bowiem, że, jeżeli właściwą jest rzeczą pozostawiać historykowi ocenienie autentyczności dokumentu według jego treści, toku, i t. d., to słuszną niemniéj jest powinnością wydawcy, iżby zewnętrzną stronę jego tak dokładnie opisał, aby i ona ku temu celowi równie posłużyć mogła. Idzie tu o ocenienie jakości pergaminu, pisma, pieczęci i ich przymocowania, atramentu i t. d. Z żalem wyznajemy, że i tu sąd własny jak najbardziéj byliśmy zmuszeni powściągać. Albowiem wedle zdania naszego nie podobna jest właściwości powyżéj wymienionych przedmiotów tak dokładnie opisać, by czytający z tego opisu powziąść zdołał sąd należyty o autentyczności dyplomatu; wydawca zatem, chcący w tym kierunku wybitniéj występować, byłby ostatecznie zniewolonym, osobisty swój sąd co do onych cech tejże autentyczności wypowiedzieć. Otóż mniemamy, że uczona publiczność wobec takiego apodyktycznego orzeczenia, jeźli wydawca nie jest uznaną znakomitością paleograficzną, okazałaby się, i to nader słusznie, niedowierzającą, a ten wzgląd sam już zalecałby nam powściągliwość, choćbyśmy innych do niéj powodów nie mieli. Widząc bowiem w niewątpliwie autentycznych a współczesnych pergaminach tak znaczną rozmaitość n. p. w kolorze atramentu i wosku, podlegających z swéj natury nie obliczonym wpływom atmosferycznym, na jakie odnośny dyplomat mógł być wystawionym, daléj przypatrując się tamże odmienności charakteru pisma, pergaminu i t. d., uznaliśmy to wszystko w ogóle za podstawę nadto ślizgą, byśmy śmieli na niéj, nawet przy lepszem mniemaniu o własnéj biegłości, stanowcze orzeczenie opierać i takowe uczonéj publiczności podawać. Wiedząc zaś, jak właśnie ogólna fizyonomia dyplomatu głównie się przyczynia do utworzenia sobie sądu o jego autentyczności co do zewnętrznéj strony, i że to wrażenie opisać się nie daje, przyszliśmy do przekonania, że badaczowi w razach wątpliwych zawsze tylko autopsya jako jedyny i ostateczny środek do powzięcia stanowczego mniemania pozostanie. Ograniczaliśmy się zatem przy opisywaniu dyplomatu na krótkich, ogólnych tylko wzmian-

kach, a uwydatnialiśmy te jego właściwości, które nam się, nawet dla grubszych zmysłów, wydawały bijące i nie wątpliwe. Pieczęcie zaś, idąc za pewnym systemem, albośmy przeznaczyli do pocztu mającego się wydać w ostatnim Tomie tego dzieła, albośmy je z możliwą dokładnością opisywali.*) Jako koniec całego nagłówka podawaliśmy Pobyt dokumentu, t. j. miejscowość lub dzieło, w którem dyplomat się znajduje; tu kładliśmy zawsze na czele to, z którego czerpaliśmy przy niniejszéj pracy, a wymienialiśmy następnie dzieła, jeźli w jakich dokument już był drukowanym.

W oddaniu tekstu staraliśmy się użyć całéj troskliwości, którą G. Waitz słusznie wydawcom zaleca. Idąc za jego radą, używaliśmy wszędzie, gdzie tylko było można, samego oryginału, a czerpiąc tylko wtenczas z transsumptów, druków, kopjaryuszów, luźnych kopji, oblat w księgach grodzkich i konsystorskich i t. d., gdy do samego oryginału nie zdołaliśmy dotrzeć. Jak potrzebnem jest takie postępowanie, okażą liczne, jak mniemamy, poprawki, które uważny czytelnik znajdzie, porównywując nasze wydanie z wydaniami poprzedniemi; tak samo jak jesteśmy pewni, że ktoś, co po nas owe oryginały wertować będzie, równie u nas jak my u naszych poprzedników niedostatki jeszcze napotka.

Obejście się nasze z tekstem zależało od tego, czyśmy używali oryginału, czy też transsumptów i kopji. W pierwszym razie, oddawaliśmy wszystko wiernie co do litery, dodając ze swéj strony jedynie, podług przyjętego systemu, używanie wielkich zgłosek przy pewnych wyrazach i interpunkcyą, a oznaczając przez (sic) tylko takie miejsca, w których pragnęliśmy zaznaczyć naszą świadomość o oddanéj przez nas literalnie niezwykłości, czytelnika zaś ostrzedz, że nie ma przed sobą błędu drukarskiego. W nielicznych dokumentach w języku niemieckim pisanych, używaliśmy wielkich liter według dzisiejszéj pisowni, a to dla tego, aby nie obznajmionym ułatwić zrozumienie starego języka. Inaczéj postępowaliśmy sobie z tekstem, gdy przyszło brać go z transsumptów i kopji. Tam, spowodowani wzmiankowaną wyżéj tychże niedokładnością, prostowaliśmy często widoczne błędy odpisywacza, ale tylko w miejscach zupełnie niewątpliwych a obojętnych; daléj prostowaliśmy imiona i nazwiska osób i miejscowości z innych autentycznych dokumentów znane, zawsze to jednak przy objaśnieniach topograficznych podnosząc. Dat zaś, jak to wyżéj już powiedzieliśmy, zmieniać nie poważyliśmy się, sądząc, że dostatecznem będzie ułatwieniem dla czytelnika, gdy położywszy przy fałszywéj dacie (sic), położymy dokument sam na chronologicznem jego miejscu. Zresztą, przy wszystkich tego rodzaju dokumentach używaliśmy pisowni ich czasu, t. j. nie używaliśmy dyftongów, i t. d.

Przy końcu każdego dokumentu umieściliśmy objaśnienie znachodzących się w nim miejscowości, podając wszakże na tem miejscu tylko dzisiejsze ich nazwiska. Wiemy, że sprawiamy tym sposobem niedogodność czytelnikowi, zmuszając go uda-

---

*) Opisując pieczęcie, używaliśmy oznaczenia prawéj i lewéj strony, biorąc takową ze stanowiska saméj pieczęci, nie zaś patrzącéj na nią osoby.

wać się za każdym razem, gdy zechce poznać ich położenie topograficzne, do Rejestru, który dopiero tom 4ty tego dzieła ma obejmować. Mniemaliśmy jednak, że w ciężkich czasach naszych nie wolno nam było nadużywać ani ofiarności naszego nakładcy, ani zasobów naszych rodaków, co przy innem postępowaniu przez konieczne, a jedynie wygodą czytelników spowodowane powiększenie już i tak znacznych rozmiarów dzieła nastąpićby musiało, a według naszego przekonania usprawiedliwionemby bydź nie mogło. W pracy téj bardzo pomocnemi były nam kopjaryusze archiwów kapitulnych i klasztornych, które, prowadzone aż do ostatnich czasów, przez to, że stopniowo zmieniały stare miana osad, często dzisiejsze ich nazwiska nam podawają. Głównie zaś kierowaliśmy się położeniem miejsc topograficznem, stósując takowe do treści dokumentu, a w tén to sposób zdołaliśmy częstokroć oznaczyć stanowczo te miejscowości, które dziś już nie istnieją.

Cały zgromadzony materyał Kodeksu podzieliliśmy na trzy równe części i w trzech tomach ogłosić go zamierzyliśmy, przeznaczając do tomu czwartego Rejestr, poczet 64 pieczęci chromolitografowanych, i małą mapę Wielkopolski z epoki Piastów.

W końcu podajemy krótki opis manuskryptów, z których po części materyał swój czerpaliśmy.

A. Gniezno.

1. *Archiv. Capituli Metropolitani*

a) *Liber privilegiorum XV sec.* Kodeks in folio, złożony z 240 kart papierowych, zawiera po części kopje dziś znikłych dyplomatów. Błędy w nim dość liczne, mianowicie w literach oznaczających daty, w imionach własnych, w opuszczeniach pojedyńczych słów, i t. d.

b) *Liber privilegiorum II.* Kodeks w dwóch tomach in folio, pisany w *XVIII* w.; zawiera kopje dyplomatów, ścisłości téj saméj co w poprzednim.

c) *Liber privilegiorum canonici Vladislai.* Mały kodeks papierowy in folio, pisany roku 1469. Jest to widoczny początek rozpoczętego na większe rozmiary dzieła. Kopjowanie w nim staranniejsze niż w poprzednich.

2. *Archiv. Consistorii Metropol. Acta causarum.* Księgi zawierające, począwszy od r. 1404 aż do naszego wieku, sprawy współcześnie przed sądami konsystorskiemi się toczące. Zawierają one *per oblatam* znaczną ilość dokumentów, najwięcéj jednak współczesnych. Tu i owdzie tylko napotyka się dokument dawniejszéj daty, który jedna z stron na poparcie swéj sprawy do wpisania podała. Kopje te, z wyjątkiem w wieku XV sporządzonych, są nader błędnie, często niedbale wykonane.

B. Kalisz.

Archinum Rządowe. Obejmuje akta t. z. grodzkie, t. j. *Libri terrestres, Libri Inscriptionum, Resignationum, Relationum* etc. dawnych powiatów, Kaliskiego, Konińskiego i Ostrzeszowskiego, zawierające liczne dokumenta, niegdyś *per oblatam* do nich

podawane, już to w procesach i skargach, aby poprzeć pretensye i prawa stron, już to przez właścicieli do wciągnięcia w księgi wręczane, aby zapobiedz ich zniszczeniu lub zgubie. Ścisłość tych kopji zależy zatem od umiejętności i sumienności przepisywacza, dla tego bardzo rozmaitéj jest wartości.

C. Poznań.

1. *Archiv. Capituli.*

a) *Liber privilegiorum A.* Kodeks in folio, składa się z 95 kart pergaminowych, z których przez pierwsze 88 u dołu przeciągnięty sznur jedwabny, czerwony, a nim przymocowana pieczęć Stefana Batorego, króla. Na ostatniéj karcie znajduje się potwierdzenie, z własnoręcznym tego króla podpisem, data r. 1626 dnia 26 Listopada w Toruniu. Kodeks ten nie różni się, co do ścisłości zawartych w nim kopji, od poprzednich.

b) *Lib. privilegiorum B.* Kodeks pisany w XV w., złożony z 119 kart pergaminowych. Zawiera znaczną ilość kopji znikłych dziś dyplomatów, zresztą ma te same wady, co poprzednie.

c) d) e) *Libri privil. C. D. E.* Folianty papierowe, pisane w XVI, XVII i w XVIII w. obejmują kopje dyplomatów z w. XIV, XV, XVI i XVII. Ostatni z pomiędzy nich zawiera dokumenta Władysława Jagiełły i Zygmunta Igo, królów, z ważnymi transsumptami przywilejów Kawalerów ś. Jana.

2. *Archiv. Consistorii. Acta causarum.* Materyał tu znachodzący się, jest tym samym sposobem podany i to samo ma znaczenie, co zawarty w Archiv. Consistorii Metropolitani Gneznensis.

3. *Königliches Staats-Archiv.* Jest to dawne archiwum t. z. Grodzkie, obejmujące *Libri terrestres, Libri Inscriptionum*, *Relationum*, *Resignationum* itd. dawnych powiatów, Poznańskiego, Kościańskiego, Pyzdrskiego, Gnieźnieńskiego, Kcyńskiego, Wałeckiego, Nakielskiego, Inowrocławskiego i Ziemi Wschowskiéj. O licznych dokumentach, które tam *per oblatam* kopjowane spotykamy, to samo można powtórzyć, co przy archiwie rządowem Kaliskiem powiedzieliśmy. Oprócz tych ksiąg posiada to archiwum znaczną liczbę kopjaryuszy zniesionych dziś klasztorów, a mianowicie:

a) *Koronowo*, *Liber privilegiorum*, gruby foliant papierowy z końca XVI w., pisany przez zakonników tegoż klasztoru. Ścisłość kopji, mianowicie w znaczniejszéj, tą samą ręką pisanéj części, jest znakomita; wszakże i tu spotykają się omyłki w nazwiskach osób i miejscowości.

b) *Ląd*, *Liber privil. A i B.* Są to dwa zeszyty, spisane r. 1795 na rozkaz rządu Pruskiego. Pierwszy zawiera kopje dyplomatów tyczących

się dóbr Godziszewa w Pomeranii; drugi ma tytuł: *Series privilegiorum monasterii Landensis, transscripta ex libro privilegiorum.* Pod B. zamieszczono następujące poświadczenie: *Dass vorstehende Abschriften von 1—47 vom Worte zu Worte mit denen Original-Privilegien und übrigen Documenten nach genauer Collationirung völlig gleichlautend gefunden werden, solches wird hierdurch in fidem attestirt. Königlicher Kammer — Translateur, Radosz.* Pod tym podpisem pieczęć na laku z napisem: *Königl. Südpr. Translateur Kommission Siegel.* Kopje te, jak to z porównania ich z oryginałami przekonaliśmy się, są prawie bez błędów, zwykłych w innych kopjaryuszach.

c) *Lubin, Dissoluta.* Pliki luźnych papierów, zapisanych w XVIII w.; zawierają akta processowe klasztorne, a pomiędzy niemi kilka dość dokładnych kopji dokumentów.

d) *Obra, Lib. privil.* Duży kwartant papierowy, spisany przez jednego z zakonników r. 1646; obejmuje historyą klasztoru i starannie sporządzone kopje dyplomatów. Pod każdym numerem poświadczenie, że kopja zgadza się z oryginałem.

e) *Ołobok, Acta.* Zwoje luźnych papierów, zapisanych w XVIII w.; zawierają akta processowe klasztoru, a pomiędzy niemi kilka kopji dyplomatów.

f) *Lib. privileg. monasterii fr. Praedicatorum Posnaniens.* Foliant papierowy z XVIII w., zawierający kopje dyplomatów dotyczących klasztoru i ogólnie Zakonu.

g) *Wschowa, Liber privileg.* Gruby foliant z XVII w. z napisem: *Civitatis Wschowa privilegia et decreta;* zawiera sprawy miasta i okolicy i pewną ilość dokładnych kopji dyplomatów.

4. *Archiwum Miejskie. Liber privilegiorum civitatis Poznań;* foliant spisany na końcu XVIII w. i poświadczony przez Raczyńskiego, jenerała Wielkopolskiego etc. Zawiera bardzo niedbale sporządzone kopje przywilejów miejskich.

5. *Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Owińska, privilegia.* Jest to 6 zeszytów pergaminowych, zawierających równobrzmiące kopje dyplomatów klasztornych, których oryginały prawdopodobnie na końcu zeszłego wieku wraz z kościołem spłonęły. Są one z kolei wystawiane przez: 1. Sigismundus rex Polonie etc. 1511; 2. Sigismundus Augustus rex Polonie etc. 1552; 3. Stephanus rex Polon. etc. 1578; 4. Vladislaus rex Polon. etc. 1634; 5. Iohannes Casimirus rex Polon. etc. 1649; 6. Au-

gustus III rex Poloniae etc. 1754. Każdy zeszyt opatrzony jest pieczęcią, a na końcu ma, obok poświadczenia zgodności z oryginałami, własnoręczny podpis króla. Pismo w nich jest przez wilgoć bardzo uszkodzone; miejsca zniszczone wypełniliśmy według papierowego zeszytu, który posiada Archiwum rządowe Poznańskie. Zawiera on równobrzmiące z poprzedniemi kopje, a jest wystawiony przez: Stanislaus Augustus rex Poloniae 1774 Mart. 27, Varsaviae i własnoręcznie przez tegoż króla podpisany.

D. Rogalin, Biblioteka.

a) *Paradyż, Liber privileg. A.* Foliant spisany bardzo starannie jedną ręką r. 1650, kopjowanie doskonałe, z wyjątkiem niektórych nazw miejscowości. Obejmuje on od r. 1234—1650 kopje 256 dokumentów, pod każdą jest poświadczenie zgodności z oryginałem przez: *Augustinus Dobrowolski, monasterii Paradisi presbyter, auctoritate Imperiali publicus notarius.*

b) *Paradyż, Liber privilegiorum.* Foliant pisany jedną ręką w końcu XVII w., zawierający dokładne kopje dyplomatów, aż do początku XIV w. sięgających. Pomiędzy niemi mieszczą się obszerne ustępy, w których historya krajowa współczesnych czasów jest objaśniana.

c) *Bledzew, Monumenta.* Kwartant pisany drobném pismem r. 1721. Na początku opisana historya klasztoru z odnoszeniami do następnie umieszczonych dokumentów. Liczba ich wynosi 42, sięgają od roku 1259—1740. Kopjowanie, wyjąwszy nazw niektórych miejscowości, dokładne. W końcu wyciągi z akt tyczących się spraw klasztoru.

E. Strzelno. *Liber privilegiorum s. Mariae.*

Księga w formie podłużnéj, pochodząca z końca XVI w., zawiera kopje dokumentów, z których od początku aż do r. 1573 idące, ta sama ręka odpisała. Liczba ich wynosi 121, kopjowanie doskonałe. Daléj, późniejsze ręce wpisywały współczesne dokumenta; w końcu, od r. 1712 aż do zniesienia klasztoru, dopisywano pobieżne wiadomości o proboszczach Strzelnieńskich.

F. Trzemeszno. *Liber privilegiorum conventus Canonic. regular. Lateranensium.*

Foliant papierowy, założony w pierwszéj połowie XV w., w którym na początku brakuje kilku kart. Dokumenta sięgające do r. 1432, przepisywała współczesna, ta sama ręka, z częstemi wszelkiego rodzaju błędami. Następnie wpisywały aż do końca w różnych czasach różne ręce swe współczesne dokumenta; na końcu księgi różne wyciągi z aktów sprawy klasztorne dotyczących.

G. Wągrowiec. *Archiv. monasterii. Protocolla.*

Zeszyty papierowe z XVIII w., zawierające kopje dyplomatów dawnego archiwu klasztornego, oraz najstarszych bul Papiezkich, tyczących się Zakonu Cystersów. *Protocollum 1um i 2um*, każde w osobnym zeszycie, są starannie wykonane; pod każdym

numerem jest umiészczone poświadczenie zgodności z oryginałem, podpisane przez: *Thomas Krysicki notarius publicus*, z przyłożeniem pieczęci. *Protocollum* zaś 3um i 4um, oba w jednym zeszycie, są przepełnione błędami.

H. Warszawa. *Biblioteka Uniwerzytecka, Foliant 632.*

Zawiera kopje dyplomatów Kapituły Metropolitalnéj Gnieźnieńskiéj, dziś po części znikłych. Odpisy wykonane ściśle ręką X. Albertrandego, jak to podpis jego, pod każdym numerem położony, okazuje. Niektóre nazwy osad i miejscowości błędnie czytane.

J. Wilanów. *Biblioteka. Rejestr Rewizorów do Wielkopolski.*

Foliant pisany w XVII w., opr. w czerwony safian, na którego odwrotnéj stronie herb i cyfry kardynała Lipskiego złocisto wytłoczone. Na pierwszéj karcie tytuł: „Rejestr terminath i przywilejów Poznańskiego, Kaliskiego, Siéradzkiego, Łęczyckiego, Brzeskiego, Kujawskiego i Inowrocławskiego województw, Ziemie Wieluńskiéj i Dobrzyńskiéj, przed Wielmożnem Sebastyanem Mieleckiem kasztelanem Wiślickiem y starostą Brzeskim, a Wielmożnem Xiędzem Andrzejem Blinowskim kantorem Kruszwickim kanonikiem Wrocławskim sekretarzem króla JMci, a urodzonem Tomaszem Dębowskim sędzią Łęczyckim, Rewizory do Wielkopolski na Seymie Walnym blizko przeszłym Warszawskim deputowane, okazywanych roku 1564.“ Zawiera on przywileje miast powyższych województw, częścią w dosłownych kopjach, częścią w krótkich streszczeniach, a wszystko przepełnione jest błędami najrozmaitszego rodzaju. Foliant ten znany z Roeplla Historyi Polskiéj, gdzie jest przywodzony jako „Rejestr Grabowski“, zawiera 369 kart różnemi rękami pisanych, i jest kopją zaginionego może oryginalnego Kodeksu.

K. Włocławek.

1. Archiv. Capituli. Liber privilegiorum. Kodeks pergaminowy, zawierający starannie, acz nie bez błędów, wykonane kopje dyplomatów katedry Kujawskiéj, których oryginały, jak się przekonaliśmy, do r. 1400 zaledwie w 3ciej części w tomie II *Rzyszczew. Muczkow. Codex diplomaticus Poloniae* wydrukowano. Na ostatniéj karcie umieszczono poświadczenie przez: *Sigismundus rex Poloniae etc. 1611 Oct. 13, Varsaviae in comitiis generalibus*, z własnoręcznym podpisem królewskim. Przez dolny brzeg kart przewleczony sznurek jedwabny, na nim pieczęć królewska przymocowana.

2. Liber privilegiorum monasterii de Lad. Zeszyt papierowy, pisany w XVII i XVIII w., zawierający na 258 stronach dość ściśle wykonane kopje dyplomatów klasztoru Lędzkiego. Własność Xiędza Stan. Chodyńskiego.

L. Wrocław. *Archiv. Capituli. Liber niger.*

Kodeks pergaminowy, zawierający 497 kart z kopjami dyplomatów katedry Wrocławskiéj. Pierwsze karty pisane w XIV w., główna zaś część całości pochodzi z w. XV. Kodeks ten słusznie uznany za jeden z najlepszych kopjaryuszy; znaleźliśmy wszakże i w nim, fol. 205, jeden dyplomat Przecława biskupa Wrocławskiego

z datą r. 1260, a drugi, fol. 206, Mikołaja, syna Mikołaja wojewody Kaliskiego, z datą r. 1255; w obu opuszczono przy setkach jedno C.

Nie możemy zakończyć tych słów bez wypowiedzenia wdzięczności za względy, uczynność i powolność, których doznaliśmy przy zbieraniu materyału do niniejszego dzieła, tak od właścicieli zakładów prywatnych, jak od Zarządów instytucyi duchownych i świeckich. Wymieniamy tu w szczególności: Prześwietne Kapituły Gnieźnieńską, Poznańską, Włocławską, Wrocławską i Przeorat Kawalerów Maltańskich w Pradze; biblioteki kościołów poklasztornych Trzemeszeńskiego, Strzelnieńskiego i Wągrowieckiego; następnie Zarządy archiwów rządowych w Poznaniu, w Berlinie, Szczecinie, Wrocławiu, Królewcu, w Dreźnie, Warszawie i Kaliszu; archiwów miejskich w Poznaniu, Gdańsku, Elblągu i Toruniu; na końcu bibliotek prywatnych, jako to X. X. Czartoryskich, dziś w Krakowie, Działyńskich w Kurniku, Raczyńskich w Poznaniu i Rogalinie, Rusieckich, Krasińskich, Przeździeckich, Prywatnéj w Warszawie i Potockich w Wilanowie.

INDEX TOMI I.

Nr.		Pag.
1.	Brevis apostolici de fine X. sec. fragmentum (984?); in quo fundatio archiepiscopatus de Magdeburg pro metropoli episcopatuum, in partibus Slavorum constitutorum, refertur et confirmatur	1
2.	Dagome iudex et Ote senatrix filiique eorum 994—996; beato Petro Poloniam conferunt	3
3.	Boleslaus 1065 (sic) Apr. 11, in Ploczk; confert ecclesiae s. Iohannis in Mogilno plurimas possessiones et reditus, quorum numerus adhuc collationibus civium Poloniae augetur	3
4.	Gregorius Pp. VII 1075 Apr. 25, Rome; monet Boleslaum ducem Polonorum, ut legatos a se missos in negotiis ecclesiae Polonicae pertractandis adiuvet, et pecunias regi Russorum ablatas restituat	6
5.	Paschalis Pp. II (1102 s. a. d. et l.) Martino archiepiscopo Gneznensi exponit rationes, ob quas eidem pallium ea conditione obtulerit, ut sacramentum in forma a se scripta iuraret	7
6.	Innocentius Pp. II 1133 Iun. 4, Laterani; ad petitionem Norberti archiepiscopi Magdeburgensis decernit, ut episcopatus de Szczecin, Lubusz, Poznań, Pomorze, Gniezno, Kraków, Wrocław, Kruszwica, Płock et Włocławek, archiepiscopis de Magdeburg iure metropolitico subiaceant.	8
7.	Innocentius Pp. II 1136 Iul. 7, Pisis; omnes possessiones ecclesiae Gneznensi quandocunque legitime factas, privilegio Sedis apostolicae communit et in perpetuum confirmat	10
8.	Dux Meseco 1142 s. d. et l.; dat ecclesiae Poznaniensi villam Lusowo.	14
9.	Salomea ducissa Polonie s. a. d. et l. (1143?); confert monasterio de Mogilno villam Stary Radziejow	14
10.	Mescho dux Polonie 1145 Apr. 23, in Gnezdna; collocat in loco Ląd monachos Ordinis Cisterciensis, eisque complures possessiones confert .	15
11.	Mesco dux Polonie 1145 Apr. 28, in Gnezden; monasterium de Trzemeszno in suam suscipit curam, ac donationes ducum militumque Poloniae in subsidium eiusdem monasterii factas confirmat	16

Nr. Pag.

12. Humbaldus, presbyter cardinalis, apostol. Sedis legatus 1146 Mart. 2, apud Genezen; confirmat donationem capellae s. Mariae in Góra, fori Kwieciszewo et Wasniow, a principibus Poloniae ecclesiae s. Adalberti in Trzemeszno factam 18
13. Eugenius Pp. III (1146?) Maii 3, Viterbi; scribit Henrico episcopo Moraviensi, ut Wladislaum ducem Poloniae, per b. m. Iacobum archiepiscopum Gneznensem excommunicatum, si mandatum apostolicum se servaturum iuraverit, ab excommunicatione absolvat 19
14. Eugenius Pp. III 1146 Sept. 13, Aparma; mandat Henrico episcopo Moraviensi, ut Guidoni Sedis apostolicae in Polonia legato assistat . . 20
15. Eugenius Pp. III 1147 Maii 31, Parisiis; ecclesiam de Trzemeszno sub protectionem beati Petri et suam suscipit 20
16. Eugenius Pp. III 1150 Jan. 23, Laterani; clero Poloniae notum facit, Guidonem diaconum cardinalem ad mandatum suum detentores terrarum Wladislai ducis excommunicavisse et terras eorum interdixisse, archiepiscopo vero mandat, ut sententiam istam observari faciat 21
17. Guido s. Romane ecclesie diaconus cardinalis (1150?) Jan. (?) s. l.; scribit Conrado Romanorum regi, ut contra adversarios Wladislai ducis Poloniae, a se excommunicatos, auxilium sibi praestet 22
18. Zbilud Polonie civis 1153 s. d. et l.; fundat monasterium in Łekno, quam fundationem, per Iohannem archiepiscopum Gneznensem, Stephanum episcopum Poznaniensem et Mesiconem ducem Poloniae confirmatam, complures Poloni villis collatis locupletant 23
586. (18a.) Adrianus Pp. IV 1154 Apr. 23, Rome apud s. Petrum; suscipit ecclesiam de Wrocław sub protectionem b. Petri et suam 545
19. Fridericus Romanorum imperator etc. s. a. d. et l.; (1157 Sept.) Wibaldum abbatem de Corvey de victoria super Polonos reportata certiorem facit 24
20. Mesico dux Polonie 1173 Aug. 31, Gnezna; donat hereditatem Wrąbczynek monasterio de Ląd 25
21. Bolezlaus dux Zlesie 1175 Mai. 1, super castrum Grodez; fundat monasterium in Lubiąż 26
587. (21a.) Petrus Gneznens. archiepiscopus 1176 Aug. 10, in ecclesia Blasii; monasterio de Sulejów decimas de pluribus villis confert 547
22. Misico dux tocius Polonie 1177 Apr. 26, in metropoli Knizen; confirmat commutationem villarum monasterii de Lubiąż, dictarum Bogunowo et Dobrogostowo, pro villa Conradi et Moiconis, dicta Słupia 28
23. Kazimerus dux Polonie 1178 s. d. et l.; monasterio de Sulejów quasdam possessiones confert, permutationem aliarum admittit 29
24. Alexander Pp. III 1179 Jun. 18, Laterani; suscipit monasterium de Mogilno sub suam et b. Petri protectionem 30
25. Alexander Pp. III 1180 Mart. 28, Tusculani; confirmat constitutiones, quibus Kazimirus dux Poloniae quosdam abusus ab ecclesia Poloniae abstulerat 31
26. Mesico dux Polonie 1181 Apr. 30, Gnezne; hominibus villarum monasterii de Ląd amplissimas libertates confert 32

Nr. Pag.

27. Mescho dux Polonie 1186 Mai. 8, in Pyzdre; hereditatum Iaroszyn et Kowalewo, monasterio de Ląd collatarum, fines circumscribit 33
28. Mesico dux Polonie 1188 Apr. 30, in Gnezsene; roborat collationem villae Skarboszewo, monasterio de Ląd a comite Paulo filio Pretpolkonis factam 33
29. Benedictus Poznaniens. episcopus s. a. d. et l. (1191?); confirmat fratribus Hospitalis Ierosolimitani possessionem ecclesiae s. Michaelis in Poznań et decimas quarundam villarum, a praedecessore suo Radovano episcopo eisdem fratribus concessas 34
30. Celestinus Pp. III 1192 Apr. 9, Laterani; confirmat ad petitionem Benedicti episcopi Poznaniensis fratribus Ierosolimitani Hospitalis domum hospitalem apud Poznań cum pertinentiis, quas Mesco dux Poloniae eisdem fratribus contulerat 35
31. Celestinus Pp. III 1193 Apr. 8, Laterani; suscipit monasterium sancti Vincentii de Wrocław sub protectionem b. Petri, et possessionem omnium bonorum eidem concessorum confirmat 35
32. Celestinus Pp. III 1193 Apr. 9, Laterani; suscipit monasterium de Strzelno sub b. Petri et suam protectionem 38
33. Mesco dux Polonie 1103 (sic) s. d. et l.; confirmat privilegium quod dederat monasterio de Mogilno: Salomea ducissa Polonie s. a. d. et l. (1143?) et per illud, possessionem villae Stary Radziejów cum pertinentiis. 40
34. Monachus s. Resurrectionis ecclesie patriarcha 1198 s. d. et l.; commendat episcopis, praelatis, ducibus, baronibus et militibus Poloniae Domum s. Sepulchri, per b. m. Iaczonem in Miechow fundatam, nec non omnia bona et privilegia Domui praedictae collata 42
35. Mesco filius Boleslai dux Polonorum s. a. d. et l.; confert monasterio sancti Laurentii ante Kalisz complures hereditates, easque amplis munit privilegiis 44
36. Mesco dux Polonorum 1100 (sic, M.CC?) Nov. 3, in Crusvicia; confirmat privilegium quod dederat ecclesiae sancti Iohannis in Mogilno: Boleslaus (rex Poloniae) 1065 Apr. 11, in Ploczk 46
37. Innocentius Pp. III 1201 Aug. 2, Signie; confirmat donationem praebendae in ecclesia cathedrali Poznaniensi, fratribus Ordinis Ierosolimitani Hospitalis ab Arnoldo episcopo et canonicis praedictae ecclesiae factam. 47
38. Innocentius Pp. III 1205 Mai. 10, s. l.; archiepiscopo Gneznensi se consulenti, an dispensare possit super matrimonio vidui in sexto consanguinitatis gradu cum prioris uxoris affini per ignorantiam contracto, respondet, dissimulari posse 47
39. Innocentius Pp. III 1206 Oct. 26, Laterani; mandat universis praelatis Ecclesiae Polonae, ut abbati de Łekno, praedicanti fidem, consilium et favorem impendant 48
40. Henricus Zlesie dux 1206 s. a. d. et l.; commutat villam suam Psiepole pro villa ecclesiae s. Vincentii in Wrocław, dicta Olawa 49
41. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; ducibus Poloniae mandat, ut electiones ecclesiarum a Capitulis permittant libere celebrari 50

Nr. Pag.

42. Innocentius Pp. III 1207 Ian. 4, Rome apud s. Petrum; Vladislaum ducem Poloniae de obstinatione sua redarguit et perpetratione malorum, et hortatur ad resipiscendum 50
43. Innocentius Pp. III 1207 Ian. 4, Rome apud s. Petrum; ducibus Poloniae interdicit, ne solutiones decimarum impediant 52
44. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; mandat archiepiscopo Gneznensi, ut laicos, clericos spoliantes, compescat 53
45. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; mandat.. ducis et aliorum nobilium Poloniae capellanis, ut archidiaconos parochias ipsorum visitantes recipiant, et cathedratica eisdem solvant 53
46. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; mandat clericis ecclesiastica bona in Polonia obtinentibus, ut archiepiscopo Gneznensi unanimiter assistant 54
47. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; confirmat cantori Gneznensis ecclesiae capellam, a b. m. duce Mescone cantoriae praedictae ecclesiae concessam 54
48. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; confirmat Capitulo ecclesiae de Łęczyca cantoriam 54
49. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 5, Rome apud s. Petrum; mandat universis episcopis ecclesiae Polonae, ut archiepiscopo Gneznensi in exilio degenti subveniant 55
50. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 5, Rome apud s. Petrum; mandat episcopo Pomoraniae, ut archiepiscopo Gneznensi obediat 55
51. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 5, Rome apud s. Petrum; mandat universis Christi fidelibus in Polonia constitutis, ut censum Romanae ecclesiae debitum rite persolvant 55
52. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 7, Rome apud s. Petrum; confirmat ecclesiae de Łęczyca sanctuarios cum villis eorum, ecclesiae praedictae ab archiepiscopo Gneznensi concessos 56
53. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 8, Rome apud s. Petrum; mandat decano et Capitulo Magdeburgensibus, Ottoni nepoti ducis Poloniae praeposituram conferant 56
54. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 8, Rome apud s. Petrum; mandat archiepiscopo et Capitulo Magdeburgensi, Ottonem nepotem ducis Poloniae, emancipatum, in canonicum recipiant 57
55. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 8, Rome apud s. Petrum; interdicit archiepiscopo Gneznensi et suffraganeis eius, ne publice uxoratos admittant ad ecclesiasticas dignitates, simulque mandat, ut ludibria publica in ecclesiis extirpent 57
56. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; episcopos ecclesiae Polonae de admonitione ad Wladislaum, ducem Poloniae missa, certiores reddit 58
57. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; inhibet, ne in ecclesia Polonica beneficia per saeculares conferantur 59
58. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; confert archie-

Nr. Pag.

piscopo Gneznensi potestatem ferendi canonicam censuram in ducem Wladislaum ac fautores ipsius, nisi resipiscant 59

59. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; mandat episcopis ecclesiae Polonicae, sententiam contra episcopum Poznaniensem latam observari faciant 60

60. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; universis ducibus Poloniae mandat, ab occupatione facultatum ecclesiarum vacantium desistant 60

61. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 12, Rome apud s. Petrum; mandat archiepiscopo Gneznensi, ducem Poloniae Wladislaum, si resipuerit, absolvat. 61

62. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 12, Rome apud s. Petrum; archiepiscopo Gneznensi concedit, ut possit ferre signum Crucis per provinciam ipsius, absente tamen in Polonia Sedis apostolicae legato 61

63. Wladislaus dux Polonie 1208 Apr. 16, in Santog; ratam habet donationem hereditatis Turza, quam Ogerius una cum filio ipsius Ogerio monasterio de Łekno contulerunt 61

64. Wladizlaus Odonis filius dux de Kalis 1209 Dec. 25, in Glogov; dat villas Pyszczyn et Braciszewo ecclesiae b. Bartholomaei in Trzebnica . 62

65. Wladislaus Odonis filius dux de Kalis 1209 s. d. in Glagov; confert monasterio de Lubiąż villam Lubogoscz cum parte lacus de Sława . . . 63

66. Wlodizlaus dux de Calis 1210 Jul. 29, in Boricov; dat Winemaro abbati de Pforta quasdam possessiones in provincia de Przemęt sitas, pro fundatione ibidem monasterii Ordinis Cisterciensis . , ... 64

67. Innocentius Pp. III 1210 Sept. 4, Laterani; mandat archiepiscopo Gneznensi, ut in Prussia per Christianum et Philippum monachos ad fidem Christianam conversis, donec proprium episcopum obtinuerint, curam pastoralem impendat 66

68. Duces Lestco Cracovie, Conradus Mazovie, Wladislaus de Calis et Kazimir de Opol s. a. d. et l.; iurant Henrico Polonorum archiepiscopo, se immunitatem ecclesiae Polonicae servaturos 66

69. Wlodizlaus dux Polonie 1211 Apr. 16, in Gnezna; inpignorationem prediorum Slosin et Durowo, Hugoldo abbati de Łekno per comitem Zlavenicum obligatorum, ratam habet 67

70. Innocentius Pp. III 1211 Apr. 21, Laterani; confirmat libertates, quas Lesco, Conradus et Wladislaus Odonis, duces Poloniae, ecclesiae Poloniae concesserant 68

71. Innocentius Pp. III 1211 Apr. 30, Laterani; mandat episcopo quondam Halberstadtensi et abbati de Sichem, ducem Poloniae Wladislaum, ecclesiam Gneznensem graviter opprimentem, moneant, ut bona ablata restituat, et si necesse fuerit, censura ecclesiastica eum ad hoc compellant. 69

72. Innocentius Pp. III 1211 Mai. 13, Laterani; suscipit Wladislaum Odonis filium ducem Poloniae sub b. Petri et suam protectionem 69

73. Wladislaus dux filius Odonis 1211 Jun. 28, s. l.; confert ecclesiae s. Mariae in Wrocław villam Mechlin 70

74. Innocentius Pp. III 1211 Jul. 17, Laterani; electionem magistri Pauli

Nr. Pag.

42. Innocentius Pp. III 1207 Ian. 4, Rome apud s. Petrum; Vladislaum ducem Poloniae de obstinatione sua redarguit et perpetratione malorum, et hortatur ad resipiscendum 50
43. Innocentius Pp. III 1207 Ian. 4, Rome apud s. Petrum; ducibus Poloniae interdicit, ne solutiones decimarum impediant 52
44. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; mandat archiepiscopo Gneznensi, ut laicos, clericos spoliantes, compescat 53
45. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; mandat.. ducis et aliorum nobilium Poloniae capellanis, ut archidiaconos parochias ipsorum visitantes recipiant, et cathedratica eisdem solvant 53
46. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; mandat clericis ecclesiastica bona in Polonia obtinentibus, ut archiepiscopo Gneznensi unanimiter assistant 54
47. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; confirmat cantori Gneznensis ecclesiae capellam, a b. m. duce Mescone cantoriae praedictae ecclesiae concessam 54
48. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; confirmat Capitulo ecclesiae de Łęczyca cantoriam 54
49. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 5, Rome apud s. Petrum; mandat universis episcopis ecclesiae Polonae, ut archiepiscopo Gneznensi in exilio degenti subveniant 55
50. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 5, Rome apud s. Petrum; mandat episcopo Pomoraniae, ut archiepiscopo Gneznensi obediat 55
51. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 5, Rome apud s. Petrum; mandat universis Christi fidelibus in Polonia constitutis, ut censum Romanae ecclesiae debitum rite persolvant 55
52. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 7, Rome apud s. Petrum; confirmat ecclesiae de Łęczyca sanctuarios cum villis eorum, ecclesiae praedictae ab archiepiscopo Gneznensi concessos 56
53. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 8, Rome apud s. Petrum; mandat decano et Capitulo Magdeburgensibus, Ottoni nepoti ducis Poloniae praeposituram conferant 56
54. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 8, Rome apud s. Petrum; mandat archiepiscopo et Capitulo Magdeburgensi, Ottonem nepotem ducis Poloniae, emancipatum, in canonicum recipiant 57
55. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 8, Rome apud s. Petrum; interdicit archiepiscopo Gneznensi et suffraganeis eius, ne publice uxoratos admittant ad ecclesiasticas dignitates, simulque mandat, ut ludibria publica in ecclesiis extirpent 57
56. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; episcopos ecclesiae Polonae de admonitione ad Wladislaum, ducem Poloniae missa, certiores reddit 58
57. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; inhibet, ne in ecclesia Polonica beneficia per saeculares conferantur 59
58. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; confert archie-

Nr. Pag.

piscopo Gneznensi potestatem ferendi canonicam censuram in ducem Wladislaum ac fautores ipsius, nisi resipiscant 59

59. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; mandat episcopis ecclesiae Polonicae, sententiam contra episcopum Poznaniensem latam observari faciant 60

60. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; universis ducibus Poloniae mandat, ab occupatione facultatum ecclesiarum vacantium desistant 60

61. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 12, Rome apud s. Petrum; mandat archiepiscopo Gneznensi, ducem Poloniae Wladislaum, si resipuerit, absolvat. 61

62. Innocentius Pp. III 1207 Jan. 12, Rome apud s. Petrum; archiepiscopo Gneznensi concedit, ut possit ferre signum Crucis per provinciam ipsius, absente tamen in Polonia Sedis apostolicae legato 61

63. Wladislaus dux Polonie 1208 Apr. 16, in Santog; ratam habet donationem hereditatis Turza, quam Ogerius una cum filio ipsius Ogerio monasterio de Łekno contulerunt 61

64. Wladizlaus Odonis filius dux de Kalis 1209 Dec. 25, in Glogov; dat villas Pyszczyn et Braciszewo ecclesiae b. Bartholomaei in Trzebnica . 62

65. Wladislaus Odonis filius dux de Kalis 1209 s. d. in Glagov; confert monasterio de Lubiąż villam Lubogoscz cum parte lacus de Sława . . . 63

66. Wlodizlaus dux de Calis 1210 Jul. 29, in Boricov; dat Winemaro abbati de Pforta quasdam possessiones in provincia de Przemęt sitas, pro fundatione ibidem monasterii Ordinis Cisterciensis . , ... 64

67. Innocentius Pp. III 1210 Sept. 4, Laterani; mandat archiepiscopo Gneznensi, ut in Prussia per Christianum et Philippum monachos ad fidem Christianam conversis, donec proprium episcopum obtinuerint, curam pastoralem impendat 66

68. Duces Lestco Cracovie, Conradus Mazovie, Wladislaus de Calis et Kazimir de Opol s. a. d. et l.; iurant Henrico Polonorum archiepiscopo, se immunitatem ecclesiae Polonicae servaturos 66

69. Wlodizlaus dux Polonie 1211 Apr. 16, in Gnezna; inpignorationem prediorum Slosin et Durowo, Hugoldo abbati de Łekno per comitem Zlavenicum obligatorum, ratam habet 67

70. Innocentius Pp. III 1211 Apr. 21, Laterani; confirmat libertates, quas Lesco, Conradus et Wladislaus Odonis, duces Poloniae, ecclesiae Poloniae concesserant 68

71. Innocentius Pp. III 1211 Apr. 30, Laterani; mandat episcopo quondam Halberstadtensi et abbati de Sichem, ducem Poloniae Wladislaum, ecclesiam Gneznensem graviter opprimentem, moneant, ut bona ablata restituat, et si necesse fuerit, censura ecclesiastica eum ad hoc compellant. 69

72. Innocentius Pp. III 1211 Mai. 13, Laterani; suscipit Wladislaum Odonis filium ducem Poloniae sub b. Petri et suam protectionem 69

73. Wladislaus dux filius Odonis 1211 Jun. 28, s. l.; confert ecclesiae s. Mariae in Wrocław villam Mechlin 70

74. Innocentius Pp. III 1211 Jul. 17, Laterani; electionem magistri Pauli

Nr. Pag.

in episcopum Poznaniensem, contra petitionem quorundam canonicorum eiusdem ecclesiae confirmat 70

588. (74a.) Henricus Polonorum archiepiscopus 1212 s. d. in Mstow; una cum quibusdam suffraganeis suis omnem canonicum, Capituli sui secreta propalantem, sub anathemate ponit 548

75. Innocentius Pp. III 1212 Aug. 1, Signie; abbates Ordinis Cisterciensis certiores reddit, se, quoniam monasteria quaedam eorum in Polonia constituta, Philippo et Christiano monachis, in Prussia cum multa utilitate Evangelium praedicantibus, auxilium recusarent, Gneznensi archiepiscopo mandavisse, ut viros pro hoc negotio idoneos probaret et per litteras monasteriis praedictis recommendaret 73

76. Innocentius Pp. III 1212 Aug. 13, Signie; notum facit, se Henrico archiepiscopo Gneznensi injunxisse, ut recenter in Prussia ad fidem Christianam conversos gentiles, contra indebitam quorundam oppressionem protegat 74

77. Wlodizlaus dux de Kalis 1212 s. d. et l.; confert episcopo Prussiae villam Cekow, amplissimis privilegiis munitam 74

78. Swentopelcus dux Pomoranie 1281 (sic) Dec. 27, in Slupsk; notum facit, se a baronibus et militibus castellaniae de Słupsk, a multis annis ducibus Poloniae in temporalibus, archiepiscopo vero Gneznensi in spiritualibus subiectae, tum a Waldemaro rege Daciae occupatae, in dominum esse electum 75

79. Wlodizlaus filius domini Odonis dux Polonie 1213 Febr. 27, in Gnezna; confert monasterio de Łekno hereditates Pinsk, Grylewo et Dembogora earumque incolas plurimis libertatibus munit 76

80. Henricus archiepiscopus Gneznens. 1213 Apr. 26, in Gnezna; confert monasterio de Ląd decimas de quibusdam villis eidem adjacentibus . . 77

81. Wladislaus ducis Odonis filius dux de Kalis 1213 Oct. 20, s. l.; donat locum Ołobok et plurimas alias villas quas quibusdam libertatibus munit, ad aedificationem ibidem coenobii sororum Ordinis Cisterciensis. 78

82. Wladizlaus dux Polonie 1214 Aug. 10, in Gnezna; protestatur, Petrum monachum, filium comitis Zlavenici, hereditates suas Rakowo et Gromadno monasterio de Łekno contulisse 79

83. Henricus Polonie archiepiscopus 1214 s. d. et l.; concedit populo die festivitatis s. Catharinae in ecclesiam monasterii de Trzemeszno convenienti, indulgentiam 80 dierum . . . . . 8[illegible]

84. Mengos prepositus de Chirmesna et Gunterus decan. de Ploczk 1215 s. d., in Wlodislaw sene; adiudicant monasterio de Strzelno decimas quarundam villarum contra Bartonem episcopum Cuiaviensem, et protestantur, partes praedictas de villa Otłoczyn, molendino in Kwieciszewo et decima de Łojewo convenisse . . . . . 8[illegible]

85. Innocentius Pp. III 1215 Dec. 29, Laterani; confirmat libertates et immunitates, quas ecclesiae Polonicae concesserant: Duces Lestco Cracovie, Conradus Mazovie, Wladislaus de Calis et Kazimir de Opol s. a. d. et l. 8[illegible]

86. Mengoz prepositus Chremensis 1216, s. d. et l.; vendit villam ecclesiae suae dictam Młodejewo monasterio de Strzelno 81

Nr. Pag.

87. Wlodizlaws dux Polonie 1216 Mart. 15, in Poznan; monasterium de Łekno amplis munit privilegiis, lacum Chocenicsko et familiam suam eidem confert 82
88. Sventoslaus 1216 s. d. et l.; bonorum suorum testamentariam dispositionem facit 83
89. Honorius Pp. III 1217 Febr. 9, Laterani; duci de Kalisz gratulatur de pace cum duce Poloniae inita 83
90. Honorius Pp. III 1217 Febr. 9, Laterani; Gneznensi archiepiscopo pacem, a duce de Kalisz cum duce Poloniae initam, se confirmasse nunciat. 84
91. Honorius Pp. III 1217 Febr. 9, Laterani; ducem de Kalisz sub beati Petri et suam protectionem suscipit 84
92. Honorius Pp. III 1217 Febr. 14, Laterani; archiepiscopum Gneznensem et Cruce signatos Polonos hac conditione a voto peregrinationis Hierosolymitanae absolvit, ut contra paganos in Prussia pugnent 85
93. Honorius Pp. III 1217 Febr. 22, Laterani; Wladislao duci de Kalisz mandat, Henrico duci Silesiae castrum de Kalisz restituat 86
94. Honorius Pp. III 1217 Eebr. 22, Laterani; iudicibus mandat, ut ducem de Kalisz ad restituendum castrum de Kalisz Henrico duci Silesiae compellant 86
95. Vlodizlavus magnus dux Polonie s. a. d. et l.; mittit pactum, quod cum Henrico duce Silesiae inierat, Honorio Papae III confirmandum . . . 87
96. Honorius Pp. III s. a. d. et l.; mandat episcopis Poloniae, ut compositionem inter Wladislaum magnum ducem Poloniae et Henricum ducem Silesiae initam, per censuram canonicam observari faciant 88
97. Honorius Pp. III 1218 Apr. 28, Rome apud sanctum Petrum; mandat Henrico archiepiscopo Gneznensi, ut in suae provinciae duces et magnates, qui ecclesias earumque homines vexant, non obstante frustratoriae appellationis obiectu censura canonica animadvertat 89
98. Honorius Pp. III 1218 Mai. 9, Rome apud sanctum Petrum; Henrico duci Silesiae compositionem quandam, intra ipsum et Wladislaum ducem Poloniae de castro Lubusz initam confirmat, et litteras quas sibi scripsit Wladislavus magnus dux Polonie s. a. d. et l. ad eandem compositionem spectantes, inserit 89
99. Honorius Pp. III 1218 Mai. 26, Rome apud sanctum Petrum; iudicibus mandat, ut duci Silesiae castrum de Kalisz restituendum curent . . . 90
100. Honorius Pp. III 1218 Mai. 29, Rome apud sanctum Petrum; episcopo Prussiae villam Cekow et privilegium quod dederat ecclesiae eius Wladizlavus dux de Kalis 1212 s. d. et l. confirmat 91
101. Honorius Pp. III 1218 Mai. 31, Rome; suscipit monasterium de Łekno sub b. Petri et suam protectionem 91
102. Honorius Pp. III 1218 Iun. 16, Rome apud sanctum Petrum; mandat Henrico archiepiscopo Gneznensi, ut ad correctionem dioecesis Plocensis secundum canonicas sanctiones procedat 94
103. Honorius Pp. III 1218 Iun. 22, Rome apud sanctum Petrum; duci de Kalisz, ecclesiam beati Pauli de Kalisz sub protectionem b. Petri et suam se suscepisse, significat 96

Nr. Pag.

104. Paulus Poznaniens. episcopus 1218 Nov. 30, s. l.; confirmat donationem ecclesiae s. Michaelis et hospitalis in Poznań, cum decimis quarundam villarum a Radovano quondam episcopo Poznaniensi et duce Mescone Domui Hospitalis Ierosolimitani collatis, nec non praebendam in sua ecclesia, ab Arnoldo praedecessore suo eidem Domui concessam . . 96

105. Honorius Pp. III 1219 Mai. 11, Rome apud sanctum Petrum; mandat Henrico archiepiscopo Gneznensi, ut a legationis officio in partibus Prussiae conquiescat 98

106. Abbas de Andreov et college eiusdem 1219 Oct. 18, in Vizlic; iudicibus a Sede apostolica in causa inter monachos Ordinis Premonstratensis et Ordinis s. Benedicti ratione coenobii s. Vincentii in Wrocław vertente delegatis, compositionem, quam inter partes praedictas fecerant, confirmandam transmittunt 98

107. Honorius Pp. III 1220 Mart. 20, Viterbii; Fulconi cantori Gneznensi declarationem eius legitimitatis confirmat 99

108. Honorius Pp. III 1220 Mai. 13, Viterbii; mandat episcopo et abbati beatae Mariae Vratislaviensibus, Capitulo Gneznensi injungant, ut virum idoneum in pastorem eligat 100

109. Honorius Pp. III 1220 Oct. 5, Viterbii; Capitulo Gneznensi notum facit, quod examinatis qualitatibus Vincentii praepositi, electionem ipsius in archiepiscopum duxerit admittendam 100

110. Honorius Pp. III 1220 Nov. 4, Viterbii; mandat Capitulo et clero Gneznensis civitatis et dioecesis, ut Iwonem episcopum Cracoviensem, quem archiepiscopum designaverat, recipiant 101

111. Honorius Pp. III 1220 Dec. 31, Laterani; mandat archiepiscopo Gneznensi et praelatis eius dioecesis, ut Gregorium de Crescentio cardinalem s. Theodori, legatum apostolicum, benigne recipiant 102

112. Robertus Olomucens. episcopus s. a. (1201—1240) Dec. 21, Olomucii; notum facit omnibus praelatis ecclesiae Polonicae, Domos fratrum Hospitalis s. Iohannis Ierosolimitani a solutione decimarum, vigore mandatorum Sedis apostolicae, esse exemtas 102

113. Honorius Pp. III 1221 Ian. 21, Laterani; interdicit, ne quis legatorum Sedis apostolicae in monachos Ordinis Cisterciensis excommunicationis, et in monasteria eorundem interdicti sententiam sine speciali mandato eiusdem Sedis promulget 103

589. (113a.) Honorius Pp. III 1222 Mai. 19, Alatri; confirmat compositionem, inter abbatem s. Vincentii et abbatem s. Mariae in Wrocław, ratione monasterii s. Laurentii in Kalisz initam 548

590. (113b.) Wincentius Gneznens. archiepiscopus 1222 Iul. 20, in Gnezna; confirmat decimas, quas monasterium de Łekno tempore sui praesulatus possidebat, et ipsum monasterium sub patrocinium b. Adalberti suscipit. 549

114. Honorius Pp. III 1223 Ian. 11, Laterani; confirmat libertates et immunitates, quas ecclesiae Polonicae contulerant Duces Lestco Cracovie, Conradus Mazovie, Wladislaus de Calis et Kazimir de Opol s. a. d. et l. (1210). 104

115. Honorius Pp. III 1224 Mart. 11, Laterani; iudicibus mandat, ut inter

Nr. Pag.

archiepiscopum Capitulumque Gneznense et inter monasterium de Trzemeszno, super quadam praebenda dijudicent 104

116. Wlodizlaus iunior ducis Odonis filius dux Polonie 1225 Oct. 2, in castro Nakel; confert monasteriis de Lubiąż et de Henrykow territorium in regione castri Nakło situm, ut Theutonicis vel aliis hospitibus locetur 105

117. Wladislaus dux Polonie qnondam Mesconis Magni filius 1225 s. d. et l.; confirmat donationem quarundam villarum, Domui hospitalis in Poznań a patre suo quondam collatarum, et homines earum pluribus libertatibus munit 106

118. Wincentius archiepiscopus Polonie 1225 Nov. 1, in Gnezna; donat monasteriis de Lubiąż et de Henrykow decimas de territorio quodam in regione castri Nakło sito, monasteriis praedictis a Wladislao duce Poloniae collato 107

119. Wlodislaus dux magnus Polonorum 1181 (sic) Dec. 26, in Lubin; renovat privilegium avorum et patris sui, monasterio de Lubin concessum, cuius hominibus ampliorem libertatem tribuit 108

591. (119a.) Fridericus secundus Romanorum imperator etc. 1226 Mart. Arimine; confirmat Ordini s. Mariae Theutonicorum donationem terrae de Chełmno, a Conrado duce Mazoviae factam 550

120. Gregorius Pp. IX 1227 Mai. 14, Laterani; Gneznensi archiepiscopo mandat, ut subditis suis die dominico forum celebrare interdicat 109

121. Wlodizlaus ducis quond. Odonis filius 1228 Apr. 25, s. l.; confert monasterio de Lubiąż 3000 mansos in territorio de Wieleń, quos iure Theutonico locent 109

122. Wladizlaus dux Polonie 1228 s. d. in colloquio in Cena; Boleslaum filium fratris sui Lestconis adoptat, terramque eius in protectionem et tutelam suscipit 110

123. Wladizlaus dux Polonie 1228 s. d. in colloquio in Cena; ecclesiae Polonicae confert canonicam libertatem, iura vero Cracoviensis ecclesiae conservare promittit 111

124. Gregorius Pp. IX 1229 Mai. 22, Perusii; archiepiscopo ac universo clero provinciae Gneznensis Ordinem fratrum Praedicatorum commendat . . 112

125. Cunradus dux Cuiavie s. a. d. et l.; confirmat donationem villae Węgierce, primo a Boleslao duce Cuiaviae, tum a patre ipsius Mescone duce Poloniae, monasterio de Strzelno collatae 113

126. Bronissius comes Polonie 1230 Jan. 29, Posnanie; confert hereditatem suam dictam Gostekove Henrico abbati de Lenin ad construendam abbatiam Ordinis Cisterciensis, nomine Paradyż 113

127. Paulus episcopus Poznaniens. 1230 s. d. et l.; decimas de villa Goscichowo, ecclesiae quam comes Bronissius ibidem fundaverat confert . . 114

128. Comes Bronissius 1230 Jan. 29, s. l.; confert coenobio Paradyż, sive Gostichowo, omnia bona sua et uxoris suae mobilia et immobilia, nec non et hereditates 115

129. Paulus episcopus Posnaniensis 1230 Jan. 29, s. l.; confert monasterio novae fundationis, dicto Paradyż, omnem decimam villae Gostecove . . 116

592. (129a.) Wlodizlaus Maioris dux Polonie 1231 Febr. 24, in Lubin; dat

Nr. Pag.

ecclesiae cathedrali de Wrocław libertatem Theutonicam in villa eius Murzynów 552

130. Wladislaus dux Polonie 1231 s. d. et l.; protestatur, Sandivogium cantorem ecclesiae Gneznensis contulisse monachis monasterii de Łekno hereditatem Obra et alias adiacentes, pro fundanda ibidem abbatia sub regula sancti Benedicti 117

131. Wladislaus dux Polonie 1231 Apr. 23, in Gnezna; protestatur, Sandiwogium cantorem ecclesiae Gneznensis contulisse monasterio de Łekno hereditatem dictam Obra cum aliis adiacentibus, pro erigendo ibidem claustro 118

132. Conradus dux Mazovie 1231 s. d. et l.; absolvit homines villarum Poznaniens. ecclesiae, quae in terris de Sochaczew, Czersk et Skrzynno sunt sitae, ab exactionibus et servitiis sibi debitis 118

133. Wladislaus dux Polonie 1231 s. d. et l.; confert fratribus et hominibus monasterii de Obra immunitatem a plurimis praestationibus 119

134. Conradus dux Mazovie 1231 s. d. et l.; ecclesiae Poznaniensi villam Slesin confert 119

135. Gregorius Pp. IX 1232 Mai. 18, Narnie; concedit electo Gneznensi, ut propter paupertatem ecclesiae suae, redditibus villarum quarundam ecclesiae Cracoviensis frui possit 120

136. Vladislaus dux Polonie 1232 Jun. 29, s. l.; protestatur, ecclesiam de Dobrowo cum possessionibus eiusdem, quondam a Bogumilo archiepiscopo Gneznensi Ordini Cisterciensium donatam, tum per eundem Ordinem Christiano episcopo Prussiae traditam, nunc vero a dicto episcopo monasterio de Sulejow esse collatam; immunitates quoque ecclesiae praedictae renovat 120

137. Paulus Poznaniens. ecclesie episcopus 1232 Jul. 1, s. l.; suscipit pro fundo in quo monasterium de Ląd est locatum, villas Xięginki et Zajezierze modo commutationis 121

138. Wlodislaus pie recordacionis Odonis filius dux Polonie 1232 Jul. 3, in Posnania; confert monasterio de Sulejow villam Straszków 122

139. Dux Wladislaus et filii eius Premisl et Boleslaus 1232 Aug. 10, s. l.; conferunt villis Ziemięcin et Upuszczewo, quas coenobio s. Laurentii prope Kalisz pro villa Lisiec dederant, libertates villae Góra 123

140. Conradus dux Cuyavie 1232 s. d. in Sene Wladislaw; concedit villis Domus beati Johannis Baptistae dictis Zbląg et Niemojewo libertates, quas tempore patris sui possederant 123

141. Wlodizlaus dux Polonie 1232 s. d. et l.; dat Domui militiae Templi complures hereditates 124

142. Wladislaus dux Polonie 1232 s. d. et l.; dat fratribus Ordinis Templariorum libertatem, villam Koźmin iure Theutonico locandi 125

593. (142a.) Fulco Gneznens. archiepiscopus 1232 Nov. 23, in Suleiov; confirmat privilegium, quod dederat monasterio de Sulejow Petrus Gneznens. archiepiscopus 1176 Aug. 10, in ecclesia Blasii 553

143. Gregorius Pp. IX 1233 Febr. 25, Anagnie; mandat archiepiscopo Gneznensi et eius collegis, ut principes Poloniae ab iniqua subditorum vexatione deterreant 125

Nr. Pag.

144. Gregorius Pp. IX 1233 Febr. 27, Anagnie; mandat archiepiscopo Gneznensi et eius collegis, ut duces Poloniae inter se litigantes ad pacem revocent, ac deterreant, ne in mutuis secum bellis auxilio gentium paganarum utantur 126

145. Wlodizlaus dux Polonorum 1233 s. d., in Drizina; confert monasterio de Kolbacz hereditates Treben et Doberpol et limites earum definit . 127

146. Ludezlaus dux Polonie 1233 s. d. et l.; dat fratribus Militiae Templi villam Krośno 128

147. Wlodizlaus ducis Odonis fel. record. filius 1233 s. d. in Santoch; recapitulatum 1233 Apr. 4, in Poznan; confert monasterio de Lubiąż 3000 mansos in territorio castri Wieleń sitos, cum eisdem libertatibus, quibus incolas deserti siti in territorio castri Nakło muniverat 128

148. Wlodisslavus dominus et dux Polonie et filius ducis Odonis 1233 Apr. 23, in Gnezna; confert monasterio de Ląd hereditatem Kopolica et lacum Sychowo 129

149. Wlodizlavus filius domini Odonis dux Gneznens. 1233 s. d. et l.; suscipit Hardegenum et suos sequaces Theutonicos, cui monasterium de Łekno hereditatem Panigrodz iure Theutonico possidendam contulerat, in suam protectionem 130

150. Fulco Gneznens. archiepiscopus 1233 Jul. 3, in Syradia; edit nova, innovat et auget vetera statuta synodalia, per ecclesiam Poloniae observanda. 131

151. Rosec filius Dirsicrai 1233 Jul. 18, in colloquio super aquam Neszobe; confert monasterio de Lubiąż villam Rzetnia 133

152. Wlodizlaus ducis quond. Odonis filius. dux Polonorum 1233 Jul. 21, in castro Kalis; concedit incolis deserti siti in territorio de Nakło, et nuper a se monasterio de Lubiąż collati, amplissimas libertates et privilegia . 134

153. Wladislaus dux Polonie ducis quond. Odonis filius s. a. d. et l.; concedit colonis, desertum situm iuxta Nakło, nuper a se monasterio de Lubiąż collatum inhabitantibus, ius Theutonicum 135

154. Wolodezlaus dux Polonorum s. a. d. et l.; praedia Treben et Doberpol monasterio de Kolbacz confert 135

155. Wladislaus dux Polonie ducis quond. Odonis filius s. a. d. et l.; relaxat colonis deserti prope Nakło siti, nuper a se monasterio de Lubiąż collati, medium theloneum . . . . . , ... 136

156. Fulco archiepiscopus Gneznens. 1233 s. d. et l.; confirmat donationem decimarum de territorio quodam, in regione castri Nakło sito, quas b. m. Vincentius archiepiscopus monasterio de Lubiąż donaverat. . . 136

157. Wladislaus dux Polonie ducis quondam Odonis filius s. a. d. et l.; mandat officialibus, ab incolis deserti prope Nakło siti, a se nuper monasterio de Lubiąż collati, si sigillum abbatis Lubensis ostendant, theloneum per decem annos non exigant 137

158. Gregorius Pp. IX 1233 Sept. 9, Anagnie; confirmat monasterio de Lubiąż possessionem bonorum in territorio de Nakło, et 3000 mansorum a Wladislao duce Poloniae collatorum una cum decimis eorundem, quas Paulus episcopus Poznaniens. monasterio praedicto concesserat . . . 137

159. Wladysslaus dux Polonie 1233 Dec. 7, in Zneyna; commutat villas suas Szydłow et Łosośniki pro villa monasterii de Trzemeszno dicta Palędzie. 138

Nr. Pag.

160. Thomas Vratislaviens. episcopus et magist. Rinaldus archidiaconus de Opol 1234 Febr. 6, in Vratislavia; ut arbitri faciunt compositionem inter monasteria de Tyniec et s. Vincentii de Wrocław 139

161. Gregorius Pp. IX 1234 Mai. 3, Laterani; interdicit, ne quis iudex delegatus, absque mandato speciali Sedis apostolicae aut eius legati, fratres Ordinis Cisterciensis ad excommunicandos fundatores conventuum, vel communitates in quarum territorio monasteria eiusdem Ordinis sunt sita, compellat 140

162. Gregorius Pp. IX 1234 Mai. 4, Laterani; interdicit, ne quis domos fratrum Ordinis Cisterciensis exactionibus secularibus et aliis modis perturbet. 140

163. Gregorius Pp. IX 1234 Mai. 6, Laterani; concedit abbatibus Ordinis Cisterciensis, ut monachos et conversos suos ab excommunicatione, quam iniciendo manus violentas in invicem incurrunt, prioribus conventuum absolvendi valeant committere facultatem 141

164. Gregorius Pp. IX 1234 Mai. 9, Laterani; interdicit, ne quis iudex delegatus sine mandato speciali Sedis apostolicae aut eius legati, simplices monachos Ordinis Cisterciensis ad excommunicandos principes, potentes et vicinos, in quorum territorio monasteria praedicti Ordinis consistunt, compellat 142

165. Fulko Gneiznensis ecclesie archiepiscopus 1234 Mai. 23, s. l.; confirmat donationem decimarum, a b. m. Wincentio archiepiscopo factam in parte territorii de Nakło, quod b. m. dux Wladislaus monasterio de Lubiąż contulerat 142

166. Gregorius Pp. IX 1234 Jun. 16, Reate; concedit Ordini Cisterciensi, ut fundatores et alios fideles, qui apud monasteria dicti Ordinis sepulturam elegerunt, ecclesiasticae sepulturae tradere valeant 143

167. Petrus quond. comitis Slavenici filius 1234 Jul. 27, in Lukna; protestatur, perfecta commutatione bonorum inter abbatem de Łekno et filios suos Petrum et Vincentium, qui in divisione hereditatum iam portionem sibi competentem receperant, praedictos filios suos ad villas Bukowie wielkie et Bukowie małe nullum ius habere 143

168. Wlodizlavus Polonie dux 1234 Sept. 22, s. l.; protestatur, discordiam inter se et ducem Henricum propter terram Maioris Roloniae exortam, Fulcone archiepiscopo Gneznensi et Paulo episcopo Poznaniensi mediantibus, certis sub conditionibus esse sopitam 144

169. Henricus dux Slezie et Cracovie et Henricus iunior dux Slezie et Polonie 1234, Nov. 21, in burgo Nienmarche; roborant donationem proprietatis nobilis viri Bronissii dictae Gostecove, factam Henrico abbati de Lenin per eundem Bronissium ad construendam ibidem abbatiam Cisterciensis Ordinis sub nomine: Paradisus sancte Marie 145

170. Paulus episcopus Poznaniens. 1234 s. d. et l.; relaxat in favorem monasterii de Lubiąż partem suarum decimarum de territorio quodam, castro Wieleń vicino 146

171. Gregorius Pp. IX 1234 Dec. 1, Perusii; mandat iudicibus, ut si in Gneznensi provincia sententias, contra certa indulta Sedis apostolicae in monasteria Ordinis Cisterciensis latas invenerint, easdem annullent. 147

Nr. Pag.

172. Conradus dux Lancicie 1234 Dec. 13, in Groze; indulget una cum filio suo Boleslao duce Masoviae, hominibus ecclesiae Poznaniensis in districtu de Skrzynno morantibus, omnes solutiones et servitia 149

173. Fulco Gneznens. ecclesie minister humilis et Paulus Poznaniens. episcopus s. a. d. et l.; protestantur, se lites inter Henricum ducem Silesiae et Wladislaum filium Odonis ducem Polonie ratione terrae Poloniae Maioris exortas, amicabiliter composuisse 149

174. Wladislaus filius Odonis dux Polonie 1234 s. d. in Nakel; concedit ecclesiae Gneznensi amplissimas libertates et privilegia 150

175. Henricus dux Cracovie et Silesie 1234 s. d., Cracovie; approbat commutationem villae Mirow, quam comes Clemens castellanus de Recen dederat pro villa Lubnica Iwoni militi 152

176. Wladislaus filius Otonis dux Polonie 1235 Jan. 23, in Nakel; disponit, quomodo piscatio in lacu Ostrowite a Janussio cancellario Fulconis archiepiscopi Gneznensis et a monasterio Trzemesznensi sit facienda . . 153

177. Wladislaus filius ducis Odonis dux Polonie 1235 Febr. 26, in Gnezdna; commutat cum consensu uxoris et filiorum suorum villam Górki cum pomerio iuxta castrum in Gniezno sito, et ad canonicos Gneznenses pertinente 154

178. Gregorius Pp. IX 1235 Mart. 30, Perusii; confirmat monasterio de Lubiąż possessionem 3000 mansorum in regione villae Lubczesko, quos dux Poloniae Wladislaus monasterio praedicto donaverat 155

179. Wladislaus filius Odonis dux Polonie 1235 Apr. 1, in Gnezna; restituit ecclesiae Gneznensi villas Sławno et Włokna, per patruum suum dominum Wladislaum iniuriose ablatas 155

180. Wladislaus dux Polonie 1235 Mai. 28, in Gnezna; villam Wełna (?), quondam a Jurico ioculatore ecclesiae Poznaniensi collatam, pluribus libertatibus munit 156

181. Gregorius Pp. IX 1235 Jun. 26, Perusii; confirmat Henrico duci Silesiae et Cracoviae compositionem inter ipsum et Wladislaum ducem Poloniae factam, nec non litteras quas super eam dederant: Fulco Gneznens. ecclesie minister humilis et Paulus Poznaniens. episcop. s. a. d. et l. 156

182. Gregorius Pp. IX 1235 Jun. 26, Perusii; roborat compositionem inter Henricum ducem Silesiae et Wladislaum ducem Poloniae propter terram Maioris Poloniae factam, et litteras quas super hoc dederat: Wlodizlavus Polonie dux 1234 Sept. 22, s. l. annotari facit 157

183. Wolodizlaus dux Polonie 1235 s. d., in summa ecclesia Gneznensi; recipit monasterium Paradyż in suam tutelam 158

184. Wlodizlaus dux Polonie 1235 s. d. et l.; confert una cum uxore Hedwigi et filiis Przemysl et Boleslao, villam Ninkowo cum sortibus ecclesiae Poznaniensi certis sub conditionibus 158

185. Gregorius Pp. IX 1236 Febr. 22, Viterbii; priori Ordinis Praedicatorum in Polonia notificat, se fidelibus in Polonia, Ordini Theutonicorum contra paganos Pruthenos auxilium praebentibus, easdem indulgentias, ac peregrinantibus Jerosolimam concessisse 159

186. Hinricus Kracovie etc. dux 1236 Mart. 2, s. l.; roborat donationem

Nr. Pag.

villarum Zambrisk? et Laskow, a Johanne Magno monasterio de Kolbacz factam 161

187. Gregorius Pp. IX 1236 Jun. 17, Interamni; mandat Guillelmo episcopo quondam Mutinensi, apostolicae Sedis legato, ut homines ecclesiarum Poloniae contra vexationes principum earum regionum protegat . . . 161

188. Gregorius Pp. IX 1236 Jun. 17, Interamni; mandat Guillelmo episcopo quondam Mutinensi, apostolicae Sedis legato, ut ducem Silesiae de satisfaciendo pro damnis illatis ccclesiae Gneznensi moneat 162

189. Gregorius Pp. IX 1236 Jun. 17, Interamni; archiepiscopo Gneznensi indulget, ne, quum degit extra suam dioecesim ultra duas dietas, in causam trahi possit 162

190. Com. Pribigneus 1236 Jun. 23, in claustro Paradyso; confert una cum matre et uxore sua hereditatem Rusinow fratribus de Paradyż . . . 163

191. Com. Pribigneus 1236 Jun. 25, s. l.; dat coenobio Paradyż aquam in villa sua Gostin ad construendum molendinum 164

192. Wlodisslaus Odonis filius dux Polonie 1236 Oct. 21, s. l.; confert monasterio de Ląd locum veteris castri dicti Lęda cum pertinentiis eiusdem, eique possessionem villae Wrąbczynek confirmat 164

193. Bronissius comes et fundator claustri Paradisus 1236 s. d. et l.; confert angulum suae hereditatis dictae Gostichowo, in quo Teutonicum Frankonem per tempus locaverat, claustro Paradyż 165

194. Wlodeslaus dux Polonie 1236 s. d., in Posnania; protestatur, comitem Bronissium contulisse claustro Paradyż omnia bona sua et uxoris suae mobilia et immobilia, ipse vero claustrum praefatum sub suam suscipit protectionem et ab omni iure Polonico absolvit 166

195. Wladizlaus dux Polonie 1236 s. d. et l.; confert monasterio de Kolbacz villam Warsin 167

196. Paulus Poznaniens. ecclesie episcopus 1236 s. d. et l.; confert monasterio de Henrykow decimas villae Sierakowo 167

197. Paulus Poznaniens. ecclesie episcop. 1236 s. d. et l.; confert monasterio de Henrykow partem villae Dębnica, sibi quondam a Wladislao duce Poloniae datam 168

198. Bronissius comes et fundator claustri Paradisus 1236 s. d. et l.; confert molendinum in villa sua Gostichovo, in quo Wilhelmum Teutonicum locaverat, monasterio Paradyż 169

199. Wladislaus dux Polonie 1236 s. d. in Gnezna; confert una cum filiis suis, Premislo et Boleslao, villam Grzegorzew ecclesiae Gneznensi . . 169

200. Wladislaus dux Polonie 1237 Jan. 15, in Gnezna; confert una cum filiis suis, Premislo et Boleslao, Janussio cancellario Fulconis archiepiscopi Gneznensis villam Ostrowite Prymasowskie 170

201. Barnym dux Slavorum 1237 Febr. 2, in Stetin; confirmat donationem hereditatum Treben, Doberpol et stagni Zovina, quas Wladislaus dux Poloniae monasterio de Kolbacz contulerat 170

202. Vlodislaus dux Polonie filius quond. Odonis ducis 1237 Mai 23, in Gnezna; confert Domui Hospitalis s. Johannis Baptistae hereditatem Korytowo cum omnibus attinentiis 171

Nr. Pag.

203. Wladislaus dux Polonie 1237 Jul. 3, in Gnezna; ecclesiam Poznaniensem amplissimis privilegiis munit 172
204. Gregorius Pp. IX 1237 Sept. 29, Viterbii; mandat abbati de Stragow et suis collegis, ut de sententia excommunicationis, ob ecclesiam Gneznensem in ducem Silesiae lata, decernant 173
205. Vlodislaus dux Polonie 1237 s. d., in Poznan; confirmat donationem insulae in confinio oppidi Krzywin sitae, quam comes Vison monasterio de Lubin contulerat, simul et hereditatis Cichowo, eidem monasterio a comite Josepho datae 174
206. Sventopelcus dux Pomoranie 1237 Dec. 26, in Slupsk; ecclesiae Gneznensi villas Kruszyn, Mochle et Orle confert 175
207. Vladizlaus dux Polonie 1238 Febr. 15, in Gnezna; cum Ordine Theutonicorum pactionem mercatoriam init 176
208. Gregorius Pp. IX 1238 Mart. 23, Laterani; confirmat possessionem Domus de Poznań et bonorum ad eandem pertinentium, quas b. m. Mesko ac Vladislaus filius ipsius, duces Poloniae, fratribus Hospitalis Jerosolimitani contulerant 177
209. Gregorius Pp. IX 1238 Mart. 25, Laterani; mandat Conrado Mazoviae et Lanciciae et aliis ducibus Poloniae, ne homines ecclesiae Gneznensis molestent 177
594. (209a.) Gregorius Pp. IX 1238 Mai. 25, Laterani; monet Henricum ducem Silesiae, ut archiepiscopo Gneznensi, pro damnis ecclesiae eius a patre suo b. m. duce Henrico illatis, satisfactionem praestet . . . 554
210. Gregorius Pp. IX 1238 Jun. 4, Laterani; archiepiscopo Gneznensi concedit, ut per suam provinciam sibi crux anteferri possit, absente tamen ibidem legato Sedis apostolicae 178
211. Kazimirus dux Cuyavie 1238 Jun. 30, in colloquio de Dancow; roborat adiudicationem quarundam villarum, monasterio de Strzelno contra petitionem comitis Simonis de Ludziska addictam 178
212. Paulus Poznaniens. episcopus 1238 Aug. 17, in Capitulo Poznaniensi; concedit monasterio de Trzebnica partem decimarum de villa Chociule. 179
213. Wladislaus quond. ducis Odonis filius dux Polonie 1238 s. d. et l.; confirmat donationem villarum, quas avus suus dux Meseco et patruus suus dux Wladislaus Domui Hospitalis in Poznań contulerant, ipse vero incolas earum pluribus libertatibus munit 180
214. Viola ducissa de Kalis et de Ruda 1238 s. d., in colloquio in Bobrownik; permittit una cum filio suo duce Wladislao Clementi castellano de Kraków, villas Lubnica et Konarzew iure Novi fori locare . . . 181
215. Sandivogius ecclesie Gneznensis cantor 1238 s. d. et l.; protestatur, se monasterio de Obra omnes hereditates suas cum omni apparatu, post obitum suum possidendas tradidisse 182
216. Wladislaus Odonis filius dux Polonie 1238 . . .; confert Domui Militiae Templi villas Zechow, Cranchino, Tuchampe apud Driessen, Mezlibori in terra Pirch, et Venabniza super aqua Lutina, sub iurisdictione castri Scharnow consistentem 183
217. Comes Bronissius 1239 Mart. 6, Sirotzove; confert fratribus de Paradyż

Nr. Pag.

redditus et utilitates de traductu fluvii Warta in hereditate Sroczewo obvenientes, et locum in hereditate Zwola ad construendum molendinum. 183

218. Wlodizlaus ducis quondam Odonis f. m. filius dux Polonorum 1239 Apr. 25, s. l.; confert monasterio de Lubiąż 3000 mansos circa villam Lubczesko sitos, sub voto, ut in eis villae et tres civitates construantur. 184

219. Wlodizlaus felic. memorie ducis quond. Odonis filius 1239 Apr. 25, s. l.; concedit incolis 3000 mansorum in territorio de Wieleń, quos nuper monasterio de Lubiąż donaverat, libertatem a solutione thelonei 12 annos duraturam; quibus elapsis, medietatem, sicut incolae de Krosno solvent 185

220. Wladislaus dux Polonie ducis quond. Odonis filius 1239 Apr. 25, in Gneznensi civitate; mandat officialibus suis, ne a transeuntibus desertum in territorio de Wieleń situm, quod monasterio de Lubiąż donaverat, infra spatium 12 annorum theloneum exigant 186

595. (220a.) Wlodizlaus dux Polonie 1239 s. d. et l.; commutat villas suas Leśniewo et Pierzyska, cum villa filiorum Nicolai quondam custodis, dicta Wełna 555

221. Boleslavus dux Zandomirie 1239 Jul. 9, in Predbor; protestatur, Fulconem archiepiscopum Gneznensem contulisse villam Kępino monasterio de Sulejow 186

222. Fulco Gneznens. ecclesie archiepiscopus 1240 (sic) Sept. 30, s. l.; confert monasterio de Ląd decimas capellarum s. Petri et s. Andreae . . 187

223. Mesco dux de Opol 1239 s. d., in Klinno; concedit villae comitis Clementis castellani Cracoviensis, dictae Lubnica, libertatem Novi fori . . 188

224. Premisl dux Polonie 1240 Jul. 21, apud Manczniky; confert ecclesiae sancti Johannis in Giecz sortem suam decimarum, eidem ecclesiae adiacentem 189

225. Comes Bronissius fundator cenobii in Paradyso 1240 Nov. 3, s. l.; confert omnes hereditates suas coenobio Paradyż 189

226. Conradus dux Lanchicie s. a. d. et l.; protestatur, Thomam episcopum Wratislaviensem et Gregorium scolasticum Cracoviensem, absolutionem sibi pro crimine suspendii Iohannis Czapla scolastici a Fulcone archiepiscopo Gneznensi impertitam, auctoritate Sedis apostolicae, satisfactione recepta, confirmavisse 190

227. Boleslaus dux Silesie et Polonie s. a. d. et l.; telonearis suis de Krosno et de Zbąszyń interdicit, ne a fratribus de Paradyż aliquam exactionem telonei requirant 191

228. Kasimirus dux Coavie et Landensis 1241 Jun. 17, in Copagnin; commutat hereditates suas Głowiewo et Wrąbczyn, pro hereditate monasterii de Ląd, dicta Koszanow 191

229. Conradus dux Cracovie 1241 Sept. 18, in colloquio in Pomuzow; villam Ostrowsko ecclesiae Gneznensi confert 192

230. Comes Janusius filius com. Sezeme 1241 s. d. et l.; confert monasterio Paradyż villam Lubnicko 193

231. Premisl et frater eius Boleslaus duces Polonie 1241 s. d. et l.; confirmant comiti Pretpelkoni possessionem villarum Krośno, Trzebowo, Sowi-

Pag.

niec, Miejska Górka et Smolice, a b. m. duce Henrico eidem quondam collatarum 194

Premisl et Boleslaus duces Maioris Polonie 1242 Apr. 24—29, in Gnezna; statuunt, ut quicunque violentias bonis monasterii de Lubin inferentes, poenam quae sedmcessant appellatur sibi, et abbati poenam, quae pintnacessce vocatur, solvant 194

Relicta ducis Polonie Wladislai 1242 Mai. 23, in Gnezna; una cum filiis suis Premislone et Boleslao, villam Murczyn ecclesiae Gneznensi confert. 195

Conradus dux Cracovie etc. 1242 Jun. 16, in Syiraz; concedit possessionibus ecclesiarum de Gniezno, Włocławek et Płock, in ducatu Mazoviae et Lanciciae sitis, amplissimas libertates 196

Premisl dux Polonie 1242 Sept. 9, in Lubyn; concedit universis mercatoribus Lubin visitantibus libertatem omnia vendendi et emendi, non obstante quocunque iure 197

Premisl dux Polonie 1242 s. d., in Poznan; renovat privilegium super libertate incolarum monasterii de Lubin, ab avis et patre suo concessum, villis quoque et hominibus eiusdem monasterii novas immunitates largitur. 198

Primuzlaus et Bolezlaus duces etc. Polonie 1243 Mart. 22, in Gnezna; cum Ordine Theutonico pactionem mercatoriam faciunt 199

Premisl dux Polonie 1243 Mai. 4, in ecclesia hospitalis in Gnezna; tradit una cum fratre suo duce Boleslao hospitale in Gniezno, amplissime bonis dotatum, sub regimen sancti Sepulchri domus de Miechów . . . 201

Fulco s. Gneznens. ecclesie archiepiscopus 12 . . Aug. ?, in Gnezna; protestatur, Premislium ducem Poloniae dedisse capellano de Żóń loco decimarum de villa Kamniec, quas monasterio de Łekno pro villa eiusdem monasterii, dicta Wierzenica, contulerat, quosdam agros ecclesiae de Żóń adiacentes et quaedam alia bona 202

Boleslaus dux Polonie 1243 Jun. 8, in Gnezna; confert Balduino 56 mansos in Powidz, iure Theutonico locandos 203

Bogufalus Poznaniens. ecclesie episcopus 1243 Oct. 12, s. l.; decimas villarum Małpin, Grodnica, Międzychód, Dalewo, Rogożewo, Smolice et Cichowo, quas monasterium de Lubin minus iuste tenuisse confitetur, eidem monasterio donat 204

Premisl et Boleslaus fratres duces Polonie 1244 Apr. 25, in Gnezna; concedunt villae Rogusko omnia iura antiquarum villarum ecclesiae Poznaniensis 205

Premyzl dux Polonie etc. 1244 s. d., in Gnezna; confert una cum fratre suo duce Boleslao et matre sua Hadviga fratribus Praedicatoribus aream super litus fluminis Warta, et pro fundamento claustri, ecclesiam sancti Gothardi in Poznań 205

(243a.) Synodus incerti loci et anni (1244, in Łęczyca?) 556

Fulco ecclesie Gneznens. archiepiscopus 1245 Febr. 6, in Laurincewic; protestatur, Wierzbiętam et Raclawam relictam Clementis castellani Cracov. contulisse monasterio de Lubnice quaedam bona in castellania de Kalisz sita, certis stipulationibus adiectis 206

Nr. Pag.

245. Premisl dux Polonie 1245 Jun. 14, in Żbasyn; roborat donationem villae Kiełkowo, a comite Vislao monasterio de Obra factam 207

246. Innocentius Pp. IV 1245 Sept, 28, Lugduni; mandat priori Fratr. Praedicatorum et ministro Fr. Minorum in Polonia, ut Christi fideles ad subveniendum imperium Constantinopolitanum excitent 207

247. Innocentius Pp. IV 1245 Sept. 30, Lugduni; mandat priori Fratr. Praedicatorum et ministro Fratr. Minorum in Polonia, ut bona decedentium pro nullo altero usu testata, ad liberationem imperii Constantinopolitani converti curent 208

248. Bolezlaus dux Polonie 1245 s. d., in Posznan; recipit monasterium Paradyż in suam tutelam et defensionem, et amplissimis libertatibus munit. 209

249. Boleslaus dux Polonie 1245 s. d., in Poznania; dat comiti Sandivogio de Czarnków villas Gołańcza, Biała et Trzcianka cum parte territorii, inter fluvios Drawa, Noteć et Łomnica inclusi 210

250. Innocentius Pp. IV 1246 Febr. 13, Lugduni; concedit provinciali Fratr. Praedicatorum in Polonia facultatem absolvendi, propter fraudem in colligendis facultatibus pro liberatione imperii Constantinopolitani commissam excommunicatos 211

251. Premisl dux Polonie 1246 Apr. 7, in Pobedzisca; concedit Bogufalo episcopo Poznaniensi facultatem villas ecclesiae ipsius iure Theutonico locandi 212

252. Premisl dux Polonie 1246 Jul. 1, in Poznan; roborat donationem hereditatis Lubrze, monasterio Paradyż a Bozata filio quondam comitis Janussii de Widzim factam 212

253. Premisl dux Polonie 1246 s. d., in Poznan; adiudicat hereditatem Cichowo monasterio de Lubin contra petitionem Crisconis et Cristini aliorumque heredum de Pożegowo et de Tworzymirki 213

254. Premisl et Boleslaus fratres duces Polonie 1246 Jul. 17, in Seregew; protestantur, Bogufalum episcopum Poznaniensem emisse villam Grodnica, eiusque heredibus licentiam vendendi, per alios coheredes denegatam, adiudicatam fuisse 214

597. (254a.) Conradus dux Lanchicie 1246 Oct. 2, in Yascene; ratam habet traditionem praedii Kiełczewo, a Nicolao filio Mistivuy palatini, ecclesiae Gneznensi pro 30 marcis debiti factam 557

255. Premisl dux Polonie 1246 s. d., in Opathow; adiudicat villam Jankowo ecclesiae Gneznensi contra petitionem militum Janek et Pribina, filiorum Leonardi . . . . . 21[illegible]

256. Premisl dux Polonie 1246 Dec. 21, in Moder; protestatur, abbatem de Lubin concessisse camerariis suis de Dambize ius piscandi cum parvo reti in lacu de Mościszki; incolis vero villarum Dambize et Motholovici, eidem lacui adiacentium interdicit, ne aliquem fructum in lacu praedicto violenter sibi addicant . . . . . 21[illegible]

257. Innocentius Pp. IV 1246 Dec. 23, Lugduni; concedit provinciali Fratr. Praedicatorum et Fratribus eiusdem Ordinis in Polonia eandem veniam peccatorum, quae imperio Constantinopolitano succurrentibus fuerat largita. 21[illegible]

r. Pag.

8. Premisl dux Polonie 1247 Febr. 25, in Pobedisc; liberat homines monasterii in villa Obra ab omni exactione iuris Poloniae, et villam Jasiniec pro una hereditate cum praedicta Obra computari iubet 217

9. Fr. Michael abbas in Paradiso 1247 Mart. 3, in domo Paradisi; describit vectigalia, a civibus villae Paradyż monasterio suo solvenda . . . 218

0. Premisl dux Polonie 1247 Mai. 17, in Gnezna; locationem villae Wielatowo, per Conventum de Trzemeszno factam iure Theutonico, ratam habet, ac plurimas libertates eidem villae concedit 218

1. Premisl dux Polonie 1247 s. d., in Gnesdna; fratres monasterii Goscichow sub suam recipit protectionem et quibusdam libertatibus munit. 219

2. Premiszl dux Polonie 1247 Jul. 1, in Poznania; donat villam Pakolisse monasterio Paradyż 220

3. Boleszlavus dux Polonie 1247 Jul. 3, in cenobio b. Laurencii ante Kalis; ecclesiae Poznaniensi villas Jeligowo et Wiewierczyn cum libertatibus caeterarum ecclesiae praedictae villarum confert 220

4. Premisl dux Polonie 1247 Jul. 3, in Trono ad sanctam Mariam; confirmat donationem hereditatis Rogalin, a Nicolao canonico certa sub conditione ecclesiae Poznaniensi factam, eiusque incolis libertates antiquarum praedictae ecclesiae villarum concedit 221

5. Innocentius Pp. IV 1247 Oct. 23, Lugduni; monasterium Paradyż sub b. Petri suamque protectionem suscipit 222

6. Innocentius Pp. IV 1247 Nov. 7, Lugduni; indulget ecclesiae Gneznensi, ut ad providendum alicui in pensionibus aut beneficiis, per litteras apostolicas absque speciali s. Sedis mandato compelli non possit 224

7. Conradus dux Lanchicie 1247 s. d. et l.; roborat donationem cuiusdam praedii, quod Andreas clericus ecclesiae Gneznensi donaverat 225

8. Innocentius Pp. IV 1248 Mart. 19, Lugduni; mandat fr. Gotofrido de Ordine Praedicatorum, ut archiepiscopo Gneznensi quintam partem redditum unius anni, ecclesiae Romanae debitam, remittat 225

9. Premizl dux Polonie 1248 Apr. 30, in Gnezen; confirmat privilegia, a patre suo b. m. duce Wladislao monasterio de Trzebnica concessa . 226

. Innocentius Pp. IV 1248 Apr. 30, Lugduni; mandat Gotfrido capellano suo ut inquirat, quo titulo archiepiscopus Gneznensis camerae suae 20 marcas auri solverat, et si invenerit, eundem archiepiscopum per hoc pro quodam debito Sedi apostolicae non integraliter satisfecisse, ad satisfaciendum compellat 227

- Premizl dux Polonie 1248 s. d. et l.; concedit omnibus in Zarnowo (?) manentibus, liberum transitum per suum dominium 227

. Premizl dux Polonie 1248 s. d., in Gnezna; protestatur, Hartungum abbatem in Łekno comprobasse, hereditatem Panigrodz proprietatem suae ecclesiae esse, eiusdemque circumscriptionem roborat 228

. Svantopolcus dux Pomeranie 1248 Sept. 9, in Insula fabri; iurat, se arbitrium per Fulconem archiepiscopum Gneznens. et Henricum episcopum Kaminens. inter se et Ordinem Theutonicorum latum observaturum; si vero ducibus Poloniae iustitiam non exhibuerit, licitum fore Ordini praedicto duces praefatos contra se adiuvare 229

Nr. Pag.

274. Jacobus archidiaconus Leodiensis, apostolice Sedis legatus 1248 Oct. 10, in concilio Wratislaviensi; edit Statuta Synodalia, quae, deinde in Papam elatus, bulla edita 1263 Jun. 3, apud Urbem veterem, per ecclesiam Poloniae observari mandat 230

275. Bolezlaus et Henricus duces Zlezie et Polonie 1248 s. d., in Veschov; monasterio in Obra thabernam suam in Głogow conferunt 241

276. Nicolaus Sanzowoi filius de Gomance s. a. d. et l.; protestatur, Thomislaum filium quondam Falonis castellani Gneznens. contulisse hereditatem suam Pokrzywnica monasterio de Łekno 241

598. (276a.) Bolezlaus dux Slesie et Polonie 1249 Jan. 28, in Legnicz; absolutionem a vinculo excommunicationis petens, spondet correctionem praeteritorum, et ecclesiae de Wrocław quasdam immunitates largitur . . 558

277. Boleslaws dux Polonie 1249 Apr. 20, in Kalis; hereditates Kurowo et Gołuchowo coenobio de Ołobok restituit, possessionem caeterarum possessionum confirmat, earumque incolas plurimis libertatibus munit . . 242

278. Premisl dux Polonie 1249 Aug. 24, in colloquio in Sduncow; adiudicat hereditatem Rokitnica, quam comitissa Stronslawa monasterio de Obra contulerat, eidem monasterio contra petitionem comitis Baran et ipsius cognationis 243

279. Michael abbas et conventus Paradisi 1249 s. d. et l.; protestantur, comitem Bozata de Widzim contulisse modo compositionis monasterio Paradyż villam Lubrze 244

280. Bozata comes de Vizim filius Janusi comitis 1249 s. d. et l.; protestatur, se villam Lubrze monasterio Paradyż pro quodam debito vendidisse. 244

281. Premisl dux Polonie 1250 Febr. 16, in Kalis; concedit coenobio de Lubnice, ut villas Ołobok, Ochędzin, Mieleszyn et Skromlin iure Theutonico locare valeat 245

282. Boleslaus dux Polonie 1250 Mart. 30, in Poznania; protestatur, se tempore Boguphali episcopi simul cum villa Winnagóra etiam villae eiusdem vinitores ecclesiae Poznaniensi donasse, pro ipsis vero quosdam homines ecclesiae praedictae commutando recepisse 246

283. Premischil dux Polonie 1250 Apr. 23, in Gnizna; confirmat donationem deserti Cholmen, monasterio Paradyż a comite Christino filio com. Bosathae de Sczaniec factam 246

284. Premisl dux Polonie 1250 Apr. 24, in Gnezna; confert coenobio de Owińska hereditates Dobiegniewo et Osieczno, quarum incolas amplis libertatibus munit, complexum vero certis limitibus designat 247

285. Premischil dux Polonie 1250 Jun. 29, in Poznan; confirmat donationem hereditatis Rusinow, a comite Pribigneo, et partis hereditatis Witim, a comite Jerota monasterio Paradyż factam 249

286. Premischil dux Polonie 1250 Jun. 29, in Poznan; confirmat donationem deserti Dutsko, a comite Sulislao filio Brodonis de Wyszanów monasterio Paradyż factam 250

287. Premisl dux Polonie 1250 Jul. 1, in castro Poznaniensi; roborat donationem villae Wityn, quondam a comite Jarota monasterio de Obra factam, et postea per viduam ipsius approbatam 250

Nr. Pag.

288. Premizl dux Polonie 1250 s. d., in colloquio in Symanovich; ratam habet donationem villae Ostrowite, ab Janussio, cancellario Fulconis archiepiscopi Gneznensis, ecclesiae Gneznensi factam 251
289. Bolizlavus dux Polonie 1250 Nov. 9, in Dlusze; concedit monasterio de Ląd facultatem villam Wola Lądzka locandi, cuius incolae ab iuribus Polonicis absolvuntur 252
290. Kasimirus Lancicie et Cuyavie dux 1250 s. d., in Wlodizlavia iuniori; permittit monasterio de Ląd, in foro b. Nicolai civitatem condere . . 252
291. Premisl dux Polonie 1251 s. d., in Poznania; roborat donationem villae Smardzewo, quam Sbroslaus filius Jonathae in articulo mortis monasterio de Obra fecerat, et quam Agna mater ipsius confirmaverat . . 253
292. Premisl dux Polonie 1251 Apr. 25, in Poznan; libertatem a patre suo f. m. duce Wladislavo ecclesiae de Trzemeszno collatam confirmat, ac novis privilegiis augmentat 254
293. Premisl dux Polonie 1260 (sic) Jul. 7, in Poznania; concedit Bogufalo episcopo Poznaniensi facultatem, in castellania Ciążyń forum iure quolibet locandi 255
294. Boguphalus episcopus Poznaniensis 1251 Aug. 25, in Poznan; convenit cum fratribus militiae Templi super solutione decimarum de possessionibus eorundem, in dioecesi sua sitis 255
295. Premisl dux Polonie 1251 s. d., in Santhoc; commutationem dimidiae villae comitis Sandivogii filii quondam Hwalonis, dictae Chrząstowo, pro villa monasterii de Gostichow dicta Konarskie, ratam habet . . . 256
296. Premisl dux Polonie 1251 Nov. 11, in Pobedisk; confert Hermanno sculteto facultatem, in Kostrzyn civitatem liberam iure Theutonico locandi . 257
297. Boleslaus dux Polonie etc. 1251 Nov. 19, Poznanie; terras Novam Marchiam et de Sternberg, una cum marchionibus Brandenburgensibus et Conrado, generali magistro Ordinis Theutonici, nec non fratribus Hospitalis s. Johannis Jerosolimitani, certis limitibus circum scribere facit. (sic) 257
298. Kazimirus dux Cuiavie et Lancicie 1251 s. d., in Crampsco; renovat et confirmat privilegium, quod Kazimirus dux anno 1150 monasterio de Ląd super hereditatibus Kłobia et Chocen dederat 264
299. Premisl dux Polonie 1252 Jan. 20, in Gnezna; dat ecclesiae Gneznensi villam comitis Osimborii dictam Ostrowite, praefato vero comiti pro eadem villas Łagiewniki et Piotrowo confert 265
300. Premisl dux Polonie 1252 Mart. 12, in Poznan; recipit ad petitionem Theodorici magistri Hospitalis in Poznań, in villis Zielęcin et Koło commorantes in suam protectionem 266
301. Premisl dux Polonie 1252 s. d., in Medwediscia; confert monasterio de Łekno modo commutationis villam Werkowo, ab eodem vicissim villam Kiedrowo accipiens 266
302. Premisl dux Polonie 1252 Apr. 24, in Gnesna; hominibus villas ecclesiae Poznaniensis inhabitantibus amplissimas confert libertates, pro fundis vero ecclesiarum b. Martini et s. Adalberti in Poznań, sibi ab ecclesia praedicta pro locatione ibidem civitatis cessis, partem fluvii Warta eidem retribuit 267

Nr. Pag.

303. Premisl dux Polonie 1252 Apr. 26, Gnezne; confert una cum fratre suo duce Boleslao per Gertrudim abbatissam de Trzebnica, filiam b. m. ducis Henrici, filiabus Ordinis Cisterciensis hereditatem Owinska et alias complures, quas omnes amplissimis libertatibus et privilegiis munit . . . 268

304. Kazimirus dux Lanchicie et Cuiavie 1252 Mai. 25 s. l.; confirmat ad preces Cristiani, quondam episcopi Prussiae, monasterio de Sulejow possessionem villae Dobrowo et aliarum eidem vicinarum 270

599. (304a.) Boguphalus episcopus Poznaniens. 1252 Jun. 1—4, in Capitulo Poznaniensi; confirmat ecclesiae in Gora possessionem decimarum de tribus villis 559

305. Boleslaus dux Polonie 1252 Jun. 30—Jul. 5, in Poznania; confert comiti Raczon hereditatem Rakoniewice 271

306. Premisl dux Polonie 1252 s. d., in Santoch; confirmat donationem villae Karnin, a Hermano balistario monasterio Paradyż factam 272

307. Premisl dux Polonie 1252 Nov. 1, in Owenzk; confirmat claustro de Henrichow possessionem villarum Sierakow, Żylice, Przewodowo et Konarzewo, quas pater suus b. m. Wladislaus dux claustro praedicto contulerat. 273

308. Premisl et Boleslaus duces Polonie 1252 Nov. (?) in Owenzk; confirmant monasterio de Trzebnica possessionem villae Łęg 274

309. Premisl dux Polonie 1253 Febr. 12, in Poznan; villam Starkowiec, quae mortuo quodam milite sine prole et herede ad suam partem venerat, monasterio de Henrichow confert 275

310. Premliz et Boleslaus duces Polonie 1253 Mai. 7, in Pogorelhic; donant ecclesiae Gneznensi villam decimorum, villae Marchwacz adiacentem . 276

311. Premisl et Boleslaus fratres uterini duces Polonie 1253 Mai. 11, in Gnezna; concedunt coenobio de Ołobok forum liberum in Ołobok et Lubnica, ceteris vero villis eiusdem monasterii, quarum limites designant, amplissimas libertates cum facultate iure Theutonico locandi conferunt. 276

312. Innocentius Pp. IV 1253 Mai. 14, Asissii; mandat universis Christi fidelibus per Poloniam, ut Tartarorum incursionibus viriliter obsistant et vexillum Crucis sumant 278

313. Boleslavus dux Polonie 1253 Mai. 15, in Dlusca; confirmat donationem hereditatis Koszuty, quam comes Bogusa monasterio de Ląd fecerat . 279

314. Innocentius Pp. IV 1253 Mai. 17, Asissii; abbati de Mezano legato Sedis apostolicae iniungit, ne principes Poloniae a quocunque molestari patiatur. 280

315. Premisl dux Polonie 1253 Mai. 20, in Pogorolicia in colloquio; facit de consensu fratris sui ducis Boleslai commutationem villarum, dans coenobio de Łekno pro villa Wierzenica villas Kaliszany et Toniszewo, et pro villa Loskuń dimidiam villam Sienno, easque pluribus privilegiis muniens. 281

316. Premisl et Boleslaus fratres uterini duces Polonie 1253 s. d., in colloquio in Pogorolicia; permittunt coenobio de Ołobok civitatem Lubnice iure Theutonico locare, incolasque eiusdem compluribus libertatibus muniunt 282

317. Fr. Hugo etc. presbyter cardinalis, apostol. Sedis legatus 1253 Jun. 19, Leodii; concedit ecclesiam monasterii Fr. Praedicatorum in Poznań per

Nr. Pag.

octavam festi s. Petri martyris visitantibus confessis et poenitentibus, indulgentiam 60 dierum 283

318. Heinricus dux Slezie 1253 Jul. 31, in Munsterberc; confirmat commutationem sortis hereditatis filiorum quondam Ratzlaii, dictae Brucaliz, pro villa monasterii de Heinrichow, dicta Ochla 283

319. Simon castellanus Gneznens. 1253 s. d. et l.; donat monasterio de Miechow hereditatem Szymanowice 284

320. Premisl dux Polonie 1253 s. d., in Poznan; commutat villas suas Dębnica, Gowarzewo, Waliszewo, Solec et partem lacus de Ostrow, cum villa ecclesiae Gneznensis dicta Tymieniec 285

321. Premisl et Boleslaus fratres uterini duces Polonie 1253 s. d., in Poznania; dant civi Thomae facultatem locandi civitatem Poznań iure Magdeburgensi, ipsamque civitatem plurimis privilegiis muniunt et possessionibus dotant 285

322. Boleslaus et Primislaus duces Polonie 1253 s. d. et l.; dant Conrado civitatem suam Śrem iure Theutonico locandam 288

323. Wernerus de Foresto et prepositus Gobinensis 1253 s. d. in Gobin; testantur, se controversiam inter abbatem de Paradyż et Wilhelmum molendinarium, causa molendini in Paradyż exortam, sopivisse 288

324. Premisl dux Polonie 1254 Aug. 3, Pobedysche; confirmat privilegium b. m. parentum suorum, quo mercatoribus die et per octavam beati Dominici ad civitatem Poznań venientibus, libertas non solvendi theloneum fuerat concessa 289

325. Boleslaus dux Polonie 1254 Aug. 16, in Gnezna; innovat de consensu fratris sui ducis Premislonis libertatem, quondam a patre suo, Vladislao duce, omnibus villis hospitalis sancti Sepulchri de Gniezno concessam. 290

326. Alexander Pp. IV 1254 Dec. 19, Laterani; mandat episcopo Brandeburgensi, ut cum Conrado nato marchionis Brandeburgensis, et Constantia nata Premisl ducis Poloniae, super matrimonio dispenset 291

327. Fulco s. ecclesie Gneznensis archiepiscopus 1255 Apr. 5, Gnezne; confert cum consensu sui Capituli villam Zdziechowo cum aliis bonis Domui Hospitalis s. Sepulchri in Gniezno 291

328. Fr. Hugo dictus abbas Morimundi 1255 Jun. 23, apud Morimundum; universum Ordinem Cisterciensem de quadam ordinatione, ratione conventus abbatiae de Sulejow per abbates de Wąchock, Koprzywnica, Szczyrzyce et Byszewo facta, certiorem facit 292

329. Premizl dux Polonie 1255 Sept. 29, in Poznan; renovat de consensu fratris sui ducis Boleslai donationem hereditatis Chociule, monasterio de Trzebnica antea factam 293

330. Boleslaus dux Polonie 1255 Nov. 11, in Rogosen; confert Henrico Stronbyso, dicto de Klecko, scoltetiam in Kłecko et iura ipsius definit . . 294

331. Bolizlavus dux Polonie 1255 Nov. 13, in Dlusze; permittit monasterio de Ląd locare villam Wola Lądzka iure Theutonico 296

600. (331a.) Premisl dux Polonie s. a. d. et l.; concedit monasterio de Ląd, ut villam Wola Lądzka, cuius incolas pluribus libertatibus dotat, iure Theutonico locare valeat 560

Nr. Pag.

332. Alexander Pp. IV 1256 Jan. 26, Laterani; archiepiscopo et episcopis Poloniae mandat, ut servos militum Polonorum, clericos molestantes, censuris ecclesiasticis coërceant 296

333. Premisl dux Polonie 1256 Febr. 14, in Poznan; ratam habet venditionem hereditatis Zyrsko, concessae fratribus Militiae Templi a Boguslauo milite, filio quondam Zdislavi 297

334. Premisl dux Polonie 1260 (sic) Febr. 24, Poznanie; munit hereditates monasterii de Łekno amplissimis libertatibus 298

335. Premisl dux Polonie 1256 Mart. 18, in Poznan; commutationem hereditatis comitis Dyrskonis filii Dyrsconis, dictae Lubienicko, pro haereditate monasterii de Gostichow, dicta Góra, ratam habet 298

336. Premisl dux Polonie 1256 s. d., in Poznan; monasterio Paradyż multiplices confert libertates 299

337. Premisl dux Polonie 1256 s. d., in Poznan; collationem silvae Suchcino, quam miles Swentek filius quondam Milvii monasterio Paradyż fecerat, ratam habet 300

338. Premisl dux Polonie 1256 s. d., in Poznan; protestatur, militem suum Sulislaum filium Andreae, hereditatem Wyszanowo monasterio Paradyż vendidisse 301

339. Alexander Pp. IV 1256 Mai. 5, Laterani; permittit fratribus Ordinis Praedicatorum, in terris excommunicatorum libere commorari et necessaria vitae deposcere 301

340. Premisl dux Polonie 1256 Mai. 9, in Poznania; protestatur, villam Ochla a Bogussa et a Paulo monasterio de Henryków venditam fuisse . . . 302

341. Alexander Pp. IV 1256 Jun. 10, Anagnie; concedit Ordini Praedicatorum, ut eiectis vel egressis de Ordine, transeundi ad alios Ordines, praeter ad arma portantes, licentiam dare possit 303

342. Jarostius filius Phalonis 1256 Jun. 29, in Poznan; protestatur, post multas altercationes se a monasterio Paradyż modo compositionis villas Sroczewo, Zakrzewo et Zaborowo recepisse, pro eis vero monasterio praedicto villas Kotowo et Pamiątkowo dedisse 303

343. Alexander Pp. IV 1256 Jul. 3, Anagnie; universo Poloniae clero indulget, ut nonnisi legatis et nuntiis apostolicis ei specialiter missis, procurationes exhibere teneatur 304

601. (343a.) Boguphalus episcopus Poznaniens. 1256 Jul. 3, in Capitulo Poznaniensi; confert ecclesiae in Wronczyn, per se erectae, decimas de duabus villis 561

344. Boleslaus dux Polonie 1256 s. d., in Gnezna; ratam habet permutationem quarundam hereditatum et ecclesiarum, quam frater suus Premisl dux Polonie cum fratribus Hospitalis s. Johannis in Poznań fecerat, et villis eorundem fratrum, in suo ducatu sitis, plurimas libertates confert 305

345. Alexander Pp. IV 1257 Jan 18, Laterani; bullam quam ediderat: Gregorius Pp IX 1235 Jun. 26, Perusii, in qua documentum quod conceperat: Wladislaus dux Polonie 1234 Sept. 22 s. l., est insertum, transsumi facit 306

Nr. Pag.

346. Premisl dux Polonie Maioris 1258 (sic) Febr. 2, in Pobedisca; vendit advocatiam in oppido Pobiedziska Johanni, eamque multiplicibus privilegiis munit 307

347. Premisl dux Polonie 1257 Febr. 22, in Poznan; villas omnes monasterii de Obra amplis munit privilegiis, inter quas Smardzewo et Siedlec iure Theutonico locari concedit; pro villa vero Rokitnica, villas Babimost et Potopisko modo commutationis eidem monasterio confert 308

348. Gneznensis ecclesie Capitulum 1257 Mart. 24,' in Gnezna; commutat villam suam Wyszakow cum villa Absalonis clerici dicta Opatowko, et decimas in villa Wyszakow, pro decimis monasterii de Lubin in praedicta villa Opatowko 309

349. Capitulum ecclesie Gneznens. 1257 Mart. 24, in Gnezdna; protestatur, se decimas suas de villa Wyszakow commutasse cum decimis de villa Opatowko, monasterio de Lubin pertinentibus 310

350. Premisl dux Polonie 1257 s. d. in Moder; declarat, se monasterium Paradyż, quod amplissimis munit privilegiis, ob commutationem hereditatis Pamiątkowo defensurum 310

351. Premisl dux Polonie 1257 s. d., in Moder; declarat, se monasterium Paradyż ob commutationem hereditatis Pamiątkowo defensurum, bona etiam omnia et hereditates ipsius iure Theutonico locari concedit, easque amplissimis privilegiis munit 311

352. Premizl dux Polonie 1257 s. d., in Poznan; confirmat monasterio Fr. Praedicatorum in Poznań possessionem molendini super flumen Rudnik siti, quod frater suus Boleslaus dux monasterio praedicto donaverat. 313

353. Premisl dux Polonie 1257 s. d.; in Poznan; villam monasterii de Lubin dictam Krzywin compluribus libertatibus munit, et facultatem locandi ibidem Theutonicos monasterio praedicto concedit 314

354. Boleslaus dux Polonie 1257 Apr. 24, in Gnezna; confirmat donationem haereditatis Biskow, ecclesiae Gneznensi ab Janussio eiusdem ecclesiae praeposito factam 314

355. Bolezlaus dux Polonie Maioris 1257 Apr. 25, in Gnezna; vendit cum consensu fratris sui ducis Premislii villam Jeziercze Capitulo Gneznensi. 316

356. Jacobus abbas de Lubin 1257 Mai. 1, in Lubin; vendit una cum suo conventu villam Krerowo comiti Cristano et filiis eius. 316

357. Boleslavus dux Polonie 1257 Jun. 6, (?) in Poznan; confirmat donationem villae Buk, quam frater suus b. m. Premisl, Poloniae dux, ecclesiae Poznaniensi sub certis conditionibus fecerat 317

358. Alexander Pp. IV 1257 Jun. 8, Viterbii; archiepiscopo, praeposito et archidiacono Gneznensibus mandat, ut duces Cuiaviae, Kalisiae et Mazoviae moneant, ne clericos privilegiorum ostendendorum causa in curias suas et ad colloquia per loca periculosa et nemora citent 318

359. Boleslaus dux Polonie Maioris 1257 Jun. 15, in Poznania; protestatur, comitem Cristanum villam Krerowo a monasterio de Lubin emisse . . 319

360. Bolezlaus dux Polonie Maioris 1257 Aug. 25, in Gnezna; confirmat commutationem villae Absalonis clerici dictae Opatowko, cum villa Capituli Gneznensis dicta Wyszakow 320

Nr. Pag.

361. Fulco archiepiscopus Gneznens. 1257 Oct. 14, in Synodo Lancieiensi; edit quaedam statuta, per Ecclesiam Poloniae observanda 321

362. Jarostius filius Phalonis iudex Gneznens. et Kalisiens. s. a. d. et l.; protestatur, se anno 1256 super villis, quas patruus suus b. m. comes Bronissius monasterio Paradyż contulerat, medium pacis fecisse, cuius facti expositionem nunc appensione sigilli ducis Poloniae Boleslai, compluribus testibus praesentibus, confirmari curans, delimitationem villarum ad rem spectantium interserit 322

363. Boleslaus dux Polonie Maioris 1257 Novemb. 29, in Poznan; confirmat privilegia, a patre suo b. m. duce Wladislao et fratre suo duce Premislio monasterio de Obra concessa, simul et monasterium praedictum in protectionem suam recipit 323

364. Boleslaus dux Polonie Maioris 1257 Nov. 30, in Poznania; confert villis comitis Jankonis filii quondam Alberti, primitus et denuo collatis, plurimas libertates 324

365. Heinricus dux Slezie 1257 Dec. 2, Wratizlavie; confirmat ordinationem, quam Bogusza et Paulus, filii quondam Razlai, ratione cambii et redemtionis villarum Brucaliz et Sierakowo cum monasterio de Heinrichau fecerunt 325

366. Boleslaus dux Polonie 1258 Jan. 3, in Poznania; ratam habet emptionem sortis Mochowo, quam Iwanus heres de Ostrowieczno ecclesiae Poznaniensi vendiderat 326

367. Bolezlavus dux Polonie 1258 Febr. 14, in Gnezna; libertatibus, monasterio de Łekno a progenitoribus suis collatis, novas adiicit 326

368. Boleslaus dux Polonie Maioris 1258 Febr. 22, in Poznan; confirmat privilegium quod dederat monasterio de Lubin: Wlodislaus dux magnus Polonorum 1181 (sic) Dec. 26, in Lubin, nec non et possessionem omnium bonorum eiusdem monasterii 327

369. Boleslaus dux Polonie 1258 s. d. et l.; confirmat privilegia, ecclesiae Poznaniensi a Wladislao et Przemysl, quondam ducibus Poloniae, concessa. 328

370. Alexander Pp. IV 1258 Jul. 6, Viterbii; concedit ad ecclesiam monasterii Fr. Praedicatorum in Poznań in singulis festis b. Mariae virginis, s. Dominici et s. Petri martyris accedentibus, indulgentiam 100 dierum. 329

371. Bolezlaus dux Polonie Maioris 1258 s. d., in Pobodis; confirmat monasterio de Kolbacz donationem et libertatem villarum Treben, Duperpol et Warsin, a patre suo, quondam duce Wladislao, adeptas 330

372. Bolezlaus dux Polonie 1259 Febr. 11, in Poznan; confirmat donationem terrae Kościerzyn et lacuum Bothscowe et Ostowiz, a patre suo b. m. duce Wladislao fratribus Militiae Templi factam 330

373. Bolezlavus dux Polonie 1259 Apr. 16, in Rogosna; roborat compositionem inter monasterium de Łekno et filios Zlavenici, propter lacus Belsko et Stekelin factam 331

374. Boleslaus dux Polonie 1259 Apr. 20, s. l.; protestatur, Johannem de Skoki villam Grodzisk monasterio Paradyż dedisse 332

375. Bolezlaus dux Polonie Maioris 1259 s. d., Pozenan; confirmat donationem

Nr. Pag.

hereditatis Mascowe, a Bozata et Nassil, filiis Johannis quondam castellani in Międzyrzecz, monasterio de Dobryług factam 332

76. Boleslaus dux Polonie Maioris 1259 s. d., Poznan; confirmat donationem totius dąbrowa quae spectat in hereditatem Mascowe, a Bozata et Nazel monasterio de Dobryług factam 333

77. Bolezlaus dux Polonie Maioris 1259 Jun. 29, in Poszna; confirmat monasterio de Kolbacz possessionem villarum Treben et Doperpul, a patre suo b. m. duce Wladislao collatarum, et terminos earundem fingit . . 334

78. Boleslaus dux Polonie Maioris 1249 (sic) Aug. 21, in Poznan; adiudicat hereditatem Kiełpin Ycconi palatino Legnicensi et fratri ipsius Michaeli, contra petitionem Hurostlae et Johannis, fratrum 335

79. Boleslaus dux Polonie 1259 Nov. 6, s. l.; confert ecclesiae sancti Adalberti in Międzyrzecz, ratione compositionis inter civitatem praedictam et rectorem eiusdem ecclesiae, quasdam possessiones et privilegia . . 336

80. Volpertus abbas in Obra 1259 s. d., in Obra; protestatur, se hereditatem sui monasterii dictam Miłostowo, fratribus de Paradyż vendidisse. 337

81. Bolezlaus dux Polonie Maioris 1259 s. d., in Usce; confirmat donationem quingentorum mansorum circa rivulum Ponikwa, monasterio Ordinis Cisterciensis in Dobryług a patre suo b. m. duce Wlodezlao factam. 327

82. Bolezlavus dux Polonie Maioris s. d., in Gnezna; confert Domui s. Sepulchri lacum de Dziechowo et mericam circa Czarnonosèc et Witkowo. 338

83. Boleslaus dux Polonie Maioris 1260 s. d., in Gnesna; confirmat collationem hereditatis Młodawsko a comite Mlodola, et silvae cum duobus lacubus Linia dictis, a milite Petro de Konin monasterio Paradyż porrectorum 339

84. Boleslaus secundus (sic) dux Polonie 1260 Apr. 24, Gnesne; confert comiti Nicolao, suo succamerario, hereditatem Wysoka cum pertinentiis, eamque plurimis privilegiis munit 339

85. Comes Eustachius 1260 Jul. 1, Pozennan; confert una cum fratre suo, comite Voyzesckone monasterio de Dobryług hereditatem Zemsko, ad construendum ibidem monasterium Ordinis Cisterciensis 341

86. Kazimirus dux Landchicie etc. 1260 Jun. 13, in Tusine; confirmat monasterio de Sulejow possessionem villae Straszkow, quam contulerat eidem monasterio: Wlodislaus pie recordacionis Odonis filius dux Polonie 1232 Jul. 3, in Posnania 342

87. Boleslaws dux Polonie Maioris 1260 Jul. 1, Pozennan; confirmat donationem hereditatis Zemsko, a comitibus Eustachio et Voyzesckone, monasterio de Dobryług ad construendum ibidem monasterium Ordinis Cisterciensis factam 342

88. Kazimirus dux Lancicie et Cuiavie 1260 Aug. 3, in Lancicia; confirmat donationem fluvii Warta iuxta Uniejow, paulo ante ccclesiae Gneznensi factam 343

89. *Documentum hoc perperam in hoc loco posuimus, quum non, ut scripsimus, anno 1260, sed anno 1268 sit datum. Vide ipsum in loco sequenti Nrum 437, et* „Dodatki“ 344

Nr. Pag.

390. Bolyslaus dux Polonie Maioris 1261 s. d., Poznanie; confert monasterio de Lubiąż lacus Dominik et Buszkowo 344
391. Boleslaus dux Polonie Maioris 1261 Jun. 30, in Poznan; confirmat donationem hereditatis Sroczewo, a comite Jarostio, filio quondam Falonis, monasterio Paradyż certa conditione collatae 345
392. Boleslaus dux Polonie Maioris 1261 s. d., in Ovensco; confirmat collationem hereditatis Kamionka, monasterio Paradyż a militibus Ninogneo et Vislao, filiis quondam Raciborii, factam 346
602. (392a.) Bolezlaus dux Polonie 1261 Nov. 9. in Sroda; dat Lambrechto sculteto de Zduny libertatem locandi ibidem civitatem iure Theutonico, eamque multis libertatibus dotat 561
393. Bolezlavus dux Polonie 1261 Dec. 10, in Sechowa; confirmat collationes hereditatum et libertatum, monasterio de Ląd a Meschone duce Poloniae a. 1145 occasione fundationis ipsius factas, eisque pro sua parte novas adiicit 347
394. Bolezlaus Maioris Polonie dux 1262 Jan. 29, in Ivanovich prope Dancov; confert monasterio s. Clarae in Zawichost hereditates Mykanow, Rybno et Pławno, easque pluribus libertatibus munit 348
395. Boleslaus dux Polonie 1262 Apr. 24, in Gnezna; confirmat commutationem hereditatis comitis Blisborii dictae Wierzbno, quam amplissimis munit privilegiis, cum hereditatibus monasterii de Ląd, dictis Twardowo et Bielejewo 349
396. Boleslaus dux Polonie 1262 Apr. 26, in Gnezna; concedit Ianussio archiepiscopo Gneznensi liberam potestatem locandi villas seu civitates iure Theutonico 350
397. Boleslaus dux Polonie 1262 s. d., in Gnezna; confirmat venditionem hereditatis Zodyń, quam miles Mistigneus, filius quondam Mistignevi, monasterio de Obra resignaverat 351
398. Urbanus Pp. IV 1262 Apr. 27, Viterbii; personas et bona sororum monasterii de Ołobok sub protectionem beati Petri et suam suscipit . . 351
399. Boleslavus dux tocius Polonie 1262 s. d., in Gnezna; libertates, villae monasterii Lubinensis dictae Krzywin concessas, confirmat 352
603. (399a.) Bolezlaus dux Polonie 1262 s. d., in Dlusko; concedit villis ecclesiae s. Johannis de Wrocław, in et circa castellaniam de Starygrod sitis, libertatem villarum et hominum Gneznensis et Poznaniensis ecclesiarum 562
400. Bolezlaus dux Polonie Maioris 1262 Jun. 7, in loco contra Dancov; absolvit civitatem Sarnov et villas adiacentes, monasterio de Trzebnica pertinentes, per decennium ab omnibus suis iuribus 353
401. Bolezlaus dux Polonie 1262 Jun. 29, in Poznan; dat Rinero et Iohanni civitatem Kcyń iure Theutonico locandam 353
402. Janussius Gneznensis archiepiscopus 1262 Sept. 17, in Syradz; innovat quaedam vetera statuta synodalia, et nova, per ecclesiam Poloniae observanda, edit 354
403. Urbanus Pp. 1262 Oct. 2, apud montem Flasconem; confirmat collationem iuris patronatus in ecclesia et hospitali s. Sepulchri in Gniezno

Nr. Pag.

quondam a duce Gneznensi et matre ipsius, nec non donationem ipsius ecclesiae et hospitalis, quondam ab archiepiscopo Gneznensi ecclesiae s. Sepulchri de Miechów factam 355

404. Boleslaus dux Polonie 1262 Novemb. 25, in Poznan; confirmat donationem hereditatis Reklin, a comite Pribislao de Lutomie monasterio de Obra factam 356

405. Wilhelmus episcopus Lubucensis 1262 s. d., Gnezne; commutat villas ecclesiae suae, dictas Niemysłow, Petrykozy, Dobieszewice et theloneum in Dąbie, cum villa ecclesiae Gneznensis, dicta Manina, et decimis in villis Gadów et Kozarzew 357

604. (405a.) Wolimirus ecclesie Wladislaviens. episcopus 1263 Apr. 28, in Sene Wladislavia; decimas de villis Kłobia et Choceń monasterio de Ląd restituit 562

406. Conventus Virginum Machabearum in Colonia 1263 Jun. 23, Colonie; confert Andreae, canonico Gneznensi, caput unius sanctae virginis de collegio Undecim millium virginum cum aliis multis reliquiis 358

407. Bolezlaus Cracoviensis Sandomiriensis dux 1263 Jun. 27, Cracovie; protestatur, b. m. Ratzlavam relictam comitis Clementis, coenobio de Ołobok dimidiam hereditatem Uszew et partem salis in Bochnia certis sub stipulationibus contulisse 358

408. Boleslaus dux Polonie 1263 Jul. 2, in Poznan; protestatur, se monasterio Paradyż dedisse hereditates Grodzisk et Słocin, et pro eis modo commutationis hereditates Chrząstów, Kotowo et Olbrachtowo recepisse; libertates quoque eiusdem monasterii confirmat 359

409. Urbanus Pp. IV 1263 Dec. 9, apud Urbem veterem; confirmat concessionem iuris patronatus in hospitali Gneznensi quondam a duce Boleslao, et ipsius hospitalis cum possessionibus eiusdem a b. m. Fulcone archiepiscopo Gneznensi, ecclesiae dominici Sepulchri in Miechów factam . . 360

410. Urbanus Pp. IV 1264 Jan. 10, apud Urbem veterem; confirmat donationem villarum Mykanów, Rybno et Pławno, monasterio s. Clarae in Zawichost a Boleslao duce Poloniae factam 361

411. Bolezlaus dux Polonie 1264 Febr. 9, in Kalis; concedit civitati Kalisz de singulis curribus hospitum sal portantium, quartale salis 361

412. Boleslaus dux Polonie 1264 Jun. 3, in Kalis; confert Theodorico sculteto villam Pniewo (?) iure Theutonico locandam 362

605. (412a.) Boleslaus dux Maioris Polonie 1264 Aug. 17, in Kalis; declarat statuta et privilegia, Judaeis a se concessa 563

413. Boleslaus dux Polonie 1265 Jan. 1, in Kalis; confert Nicolao filio quondam Cosmae villam Swiączyn, amplis privilegiis a se munitam . . . 363

414. Janussius Gneznens. ecclesie archiepiscopus 1265 Febr. 28, in ecclesia Gneznensi; commutat villas ecclesiae suae, dictas Sweprawicze et Swierczewo, cum villa Vincentii, filii Alexandri, dicta Ostrowite Prymasowskie. 363

415. Boleslaus dux Polonie 1265 Oct. 14, in Kalis; restituit monasterio de Ląd medietatem fluvii Warta, per vitiosam assertionem viciniae a villa Sławsk ablatam 364

Nr. Pag.

416. Boleslaus dux Polonie 1265 s. d. et l.; dat Rithwino sculteto de Kalisz villas Tyniec et Kobilnic iure Theutonico locandas 365

417. Lestko dux Syradiensis 1265 Dec. 30, in Glinna; ratam habet commutationem partis hereditatis Mauritii Wseborii, dictae Ubysław, cum villa ecclesiae Gneznensis, dicta Sendów 365

418. Boleslaus dux Polonie 1266 Mai. 31, in Kalis; concedit villae ecclesiae Poznaniensis, dictae Rogalin, libertatem antiquarum villarum eiusdem ecclesiae 366

419. Boleslaus dux Maioris Polonie 1266 Jun. 30, in Poznania; vendit Antonio sculteto villas Jerzeń, Jerzykowo et Siemianowo, iure de Sroda locandas 366

606. (419a.) Bolezlaus filius Vlodizlai dux Polonie 1266 Aug. 5, in Poznan; commutat villas Zduny et Dziadkowo, cum villa ecclesiae de Wrocław, dicta Murzynów 566

420. Boleslaus dux Polonie 1266 s. d., in Dlusco; confirmat conventui de Lubin adiudicationem hereditatis Popowo polskie, contra petitionem Thomae quondam filii Dyrsicragii de Waliszewo decretam 368

421. Boleslaus dux Polonie 1266 Dec. 6, in Kalis; forum septimanale in Lubnice, villa coenobii de Ołobok, de sabbato in feriam quartam transponit. 369

422. Fr. Guido, presbit. cardinalis, apostol. Sedis legatus, 1266 Dec. 7, Magdeburgi; confirmat ordinationem limitum inter dioceses de Lubusz et de Kamień, ab archiepiscopo Livoniae, apostol. Sed. legato, factam . . . 36[illegible]

423. Fr. Guido, tituli s. Laurencii in Lucina presb. cardinalis, apostol. Sedis legatus s. a. d. et l. — (1267 Febr. 2, in concilio Wratislaviensi); edit Statuta Synodalia, excessus laicorum contra libertatem Ecclesiae in Polonia reprimentia, et alia in eadem Ecclesia observanda . . . . . 3[illegible]

424. Boleslaus filius Vladislai dux Polonie 1267 Febr. 15, in Dankow; commutat pro villa ecclesiae de Wrocław dicta Murzynow, villas suas Zduny et Dziatkow, et in eis civitatem et forum iure Theutonico locare concedit. 3[illegible]

425. Clemens Pp. IV 1267 Mai. 22, Viterbii; Nicolaum ecclesiae Poznaniensi praeficit in episcopum et duci Poloniae commendat . . . . . 3[illegible]

426. Clemens Pp. IV 1267 Jun. 1, Viterbii; suscipit monasterium de Lubin et possessiones eius sub beati Petri et suam protectionem . . . . . 3[illegible]

427. Boleslaus dux Polonie 1267 Aug. 6, in Poznan; monasterium Paradyż ab omni solutione thelonei per omnes civitates terrae suae liberat . . 3[illegible]

428. Kazimirus dux Lanchicie etc. 1267 Sept. 19, in June Vladislavia; concedit villae monasterii de Mogilno dictae Czamanin, libertates incolarum antiquarum villarum ecclesiae de Włocławek . . . . . 3[illegible]

429. Janusius Gneznens. ecclesiae archiepiscopus et sui suffraganei 1267 Oct. 16, in Dancow; transmittunt Mistivio duci Pomoraniae partem statuti, in synodo Wratislaviensi eodem anno 2 Febr. editi, vigore cuius principes, ecclesias, personas ecclesiasticas, vel homines ecclesiarum talliis aggravantes, excommunicari debent 37

607. (429a.) Nicolaus episcopus Poznaniens. 1267 Nov. 1, in Crobe; protestatur, se a Capitulo ecclesiae de Wrocław recepisse ad tempus vitae

Pag.

suae villam Widawa; pro cautela vero integrae restitutionis dotis eiusdem villae, hereditatem suam Gawrony Capitulo praedicto obligat . . 567
Bolezlaus dux Polonie 1267 Nov. 8, aput Kalis; vendit hereditatem Spytkowo Thiloni civi Poznaniensi et avunculo eius Henrico de Środa . 380
Clemens Pp. IV 1268 Mart. 18, Viterbii; confirmat donationem villarum Kruszyn, Mochle et Orle, quondam a Swantopelcone duce Pomoraniae ecclesiae Gneznensi factam 381
Bosslaus dux Maioris Polonie 1268 Apr. 24, in Gnezna; hereditatem comitis Bozatae venatoris Poznaniensis, dictam Białków, plurimis immunitatibus ditat 382
Boleslaus dux Polonie 1268 Apr. 25, apud Gneznam; concedit fratribus domus Hospitalis s. Johannis in Poznań facultatem, villam ipsorum Siedlec iure Novi fori locandi 382
Boleslaus dux Polonie 1268... confert Henrico Stangonis, civi de Kalisz, tres mansos in villa Tyniec iacentes 383
Boleslaus dux Polonie 1268 Mai. 10, in Dobezyce; confert comiti Nicolao succamerario Poznaniensi hereditatem Saczyn cum facultate eandem iure Theutonico locandi 383
Bolezlaus dux Polonie 1268 Aug. 26, aput Gneznam; commutat villas suas Rembielice et Kokanin, cum villa militis Petri filii Cesantae, dicta Chotynin 384
Boleslaus dux Polonie 1268 s. d. et l.; confirmat omnes libertates et privilegia, ecclesiis de Włocławek et Kruszwica a praedecessoribus suis concessa 385
(437a.) Zemomislaus dux Cuyavie 1268 s. d., in Crusvicia; ecclesias de Włocławek et de Kruszwica amplissimis libertatibus munit . . . 568
Boleslavus dux Polonie 1268 Nov. 14, Kalis; vendit civitati Kalisz pascua Niedzwiady 344
Prandotha de Balaczow episcop. Cracoviens. 1268 (sic) Nov. 22, in Nova civitate Corczyn; consecrat ecclesiam parrochialem in villa Drugnia, a Boleslao duce Cracovie erectam, ipsamque decimis de tribus villis dotat. 385
Andreas episcopus et Capitulum ecclesie Poznaniens. 1269 Jul. 2, Poznan; donant fratribus Ordinis Cisterciensis de Dobryług, in Zemsko monasterium erigere intendentibus, decimas de villa praefata nec non de quinquaginta mansis in nemore dicto Sokola dąbrowa 386
(439a.) Boleslaus dux Polonie 1269 Sept. 1, in Crusfica; confirmat privilegia, quae dederat ecclesiis de Włocławek et Kruszwica Zemomislaus dux Cuyavie 1268 s. d., in Crusvicia 569
(439b.) Boleslaus dux Polonie 1269 s. d. et l.; promittit, se privilegia, ecclesiis de Włocławek et Kruszwica a Kazimiro et Zemomislao ducibus Cujaviae data, observaturum 570
Boleszlavus dux Polonie 1269 s. d., in Kalis; concedit monasterio de Ląd, ut civitatem Lądek iure Theutonico locare possit, eamque amplissimis privilegiis munit 387
Boleslaus dux Polonie 127? Apr. 28, in Srzem; liberat ad civitatem

Nr. Pag.

monasterii Lubinensis, dictam Krzywin, causa fori annualis pergentes a solutione thelonei, civibus vero ipsius amplas libertates confert . . . 388

442. Comes Lanchomirus 1271 Jan. 15, s. l.; testamentum facit 389

443. Boleslaus dux Polonie 1271 Apr. 25, Gnezne; vendit ministerialibus suis Jacobo, Alberto et Andreae Milosovy hereditatem Kamieniec cum eisdem iuribus, quibus omnes nobiles suae Poloniae fruuntur 390

611. (443a.) Thomas Wratislaviens. episcopus 1271 Jun. 28, in Wratizlav; scribit Jacobo archiepiscopo Gneznensi, ut quosdam milites, qui una cum exercitu Boleslai ducis Cracoviae bona episcopalia de Wrocław et de Lubusz ecclesiarum spoliaverant, moneat, ut pro damnis illatis, ecclesiis praedictis infra certum terminum satisfaciant 570

612. (443b.) Thomas Wratislaviens. episcopus (1271 Jun. 28, in Wratizlav); Nicolao episcopo Poznaniensi scribit, ut quosdam milites ipsius dioecesis, qui cum exercitu Boleslai ducis Cracoviae villas ecclesiae de Wrocław et de Lubusz spoliaverant, ad satisfaciendum pro damnis illatis infra certum terminum compellat 571

613. (443c.) Thomas episcopus Wratislaviens. (1271 s. d.); scribit Jacobo archiepiscopo Gneznensi, ut quosdam milites, qui bona ecclesiae de Wrocław circa oppidum Milicz iacentes spoliaverant, ad satisfaciendum pro damnis infra certum terminum inducat 572

614. (443d.) Boleslaus dux Polonie et Cuyavie 1271 Aug. 8, in Wladislav; villam Korabniki ecclesiae de Włocławek confert 573

444. Boleslaus dux Polonie 1271 Oct. 31, in Junelodslav; cum Ordine Theutonicorum, ratione damnorum quae homines sui villis praedicti Ordinis intulerant, compositionem facit . . . . . 39[illegible]

445. Janusius archiepiscopus Gneznens. circa a. 1271, in colloquio in Camen; edit quaedam statuta per ecclesiam Poloniae observanda . . . . . 39[illegible]

446. Boleslaus dux Polonie 1272 Jan. 12, in Juveni Wladislavia; ratum habet testamentum, quod fecerat: Comes Lanchomirus 1271 Jan. 15, s. l... 39[illegible]

447. Boleslaus dux Polonie 1272 Apr. 25, in Gnezna; vendit Henrico Sthroibiero (sic) hereditatem suam Pruchnowo, eamque multis privilegiis munit. 39[illegible]

448. Boleslaus dux Polonie 1272 Mai. 2—6, in Dlusg; confert Nicolao sculteto villam Borzykowo iure Novi Fori locandam . . . . . 39[illegible]

449. Helena ducissa Polonie 1272 Jul. 3, in Poznan; vendit hereditatem suam Mała Gorka militi Petro, filio b. m. Milessae, eamque villae ipsius dictae Targowa Gorka unit . . . . . 3[illegible]

450. Bolislaus dux Polonie 1273 Aug. 7, in civitate Wladizlavia; inter magistrum domus Theutonicae et ducissam Lanciciae Eufrosinam filiumque eius Vladislaum, de homicidiis Hildebrandi ac Nyrfridi de Chełmno compositionem facit . . . . . 3[illegible]

451. Bolezlaus et Premizlo duces Polonie 1273 Aug. 22, in Simanovici; ratam habent traditionem villarum Cadce et Maławieś, factam a Wisława consorte b. m. Pribconis filiae ipsius Jaroslavae, consorti comitis Gunteri de Biberstein . . . . . 3[illegible]

452. Mastwinus Pomeranorum dux 1273 Sept. 3, in ponte Drawe; resignat terras suas Słupsk et Sławno marchionibus Brandenburgensibus Johanni,

Pag.

Ottoni et Conrado et easdem titulo feudali recipit; auxilium quoque suum contra quemlibet, contra Boleslaum ducem Poloniae vero, si causam non iustam contra praedictos marchiones prosequerit, spondet . . 397

Premisl dux Polonie 1273 Octob. 1, Poznanie; confert villam Przyczyna Walthero, iure Magdeburgensi locandam 398

Cunradus scultetus dictus de Lubniz 1273 Octob. 9, in Olboch; confert coenobio de Ołobok duos mansos liberos in Ołobok et unum in Lubnica. 398

Mystivoius dux Pomoranie 1273 s. d., in Svece; comiti Nicolao Jankowicz hereditatem Krupocin dictam confert, eamque multis immunitatibus dotat 399

Gregorius Pp. X 1274 Jan. 17, Lugduni; episcopum Cuiaviensem constituit administratorem ecclesiae Gneznensis 400

Gregorius Pp. X 1275 Febr. 5, Lugduni; confirmat donationem 500 mansorum circa stagnum Hisbitsma et aliorum stagnorum et fluvii Piła, quondam a b. m. Wladislao duce Poloniae Ordini s. Mariae Theutonicorum factam 401

Premisl dux Polonie 1275 Apr. 7, in Grabonoze; comiti Nicolao venatori Poznaniensi hereditatem Gostyń contra petitionem comitis Mathiae de Pożegowo adiudicat 401

Premisl dux Polonie 1276 s. d. in Poznania; omnia privilegia, a patre suo duce Premisl et patruo suo duce Boleslao monasterio Paradyż quondam concessa, confirmat 402

Boleslaus dux Polonie 1276 Mart. 27, in Dluscho; confert comiti Nicolao, thesaurario de Ląd, villam Trąbczyn 403

Albertus com. de Lubenow, castellanus de Bencin 1276 Sept. 6, s. l.; protestatur, se Ulrico praefecto in Lubrza, causa novae locationis huius civitatis, scultetiam ibidem contulisse 404

Nicolaus episcopus Poznaniens. 1276 Oct. 25, in Pcew; protestatur, Wrotslaum capellanum de Międzyrzecz partem hereditatis suae Wyszanów monasterio Paradyż contulisse 404

Johannes Pp. XXI 1276 Nov. 28, Viterbii; Procopio cantori administrationem ecclesiae Gneznensis confert. 405

Premisl dux Polonie 1277 Mart. 12, in Posnan; concedit domui fratrum Praedicatorum in Poznań libertatem piscandi in Warta fluvio et lacubus per circuitum adiacentibus 406

Boleslaus dux Polonie 1277 Apr. 30, in Clescev; villam Krerowo, quam de vicinia Giecz excipit et viciniae Kostrzyn adiungit, quibusdam libertatibus munitam confert coniugi suae ducissae Jolantae; villam vero Górka a vicinia Kostrzyn excipiens, ad suos usus convertit 406

Boleslevus dux Polonie 1277 Mai. 10, in Gnezna; confert monasterio de Mogilno villam Płowce, eamque libertatibus antiquarum villarum eiusdem monasterii munit 407

Prsemizl dux Polonie 1277 Mai. 17—22, in Lubyn; permittit hereditates monasterii de Lubin, dictas Swięciechowa et Radłowo, iure Theutonico locare, easque amplissimis privilegiis munit 408

Boleslaus dux Cracovie s. a. (1277) d. et l.; promittit, se castra Hab-

Nr. Pag.

chenstein et Lubechowitz, quae ratione damnorum, Boleslao duci Maioris Poloniae per homines Silesiae illatorum, tenet in obligatione, soluta pro eisdem damnis recompensatione, Ottacaro regi Bohemiae restituturum, nec non una cum praedicto duce Boleslao de liberatione Henrici ducis Wratislaviae a captivitate ducum Silesiae, Bolkonis et Henrici, curam impensurum 409

469. Secundus Premisl dux Polonie 1277 Aug. 16, in Poznan; omnes villas monasterii de Lubin, in suo ducatu constitutas, ab omnibus viciniis exemptas esse iubet 410

470. Premizl dux Polonie 1277 s. d., in Poznan; confert monasterio Paradyż villam suam Grodzisk, eamque ab omnibus solutionibus eximit . . . 411

471. Boleslaus dux Polonie 1277 s. d. et l.; restituit coenobio de Ołobok hereditatem Mieleszyn, quam, dum oppidum Bolesławiec construere coeperat, cum hereditate Biała commutaverat 412

472. Premisl dux Polonie 1278 Jan. 1, in Poznan; collationem sortis hereditatis Wyszanów, factam a Vrotslao filio Bogussae, clerico et diacono, monasterio Paradyż, ratam habet 412

473. Bolezlavus dux Gnesnens. et Primislo dux Poznaniens. 1278 Jan. 6, in Pobodis; donationi comitis Beniamin palatini Poloniae, qui hereditates Przysieka, Obrzyca, Ciosianiec, Lupice, Ptowe, Pyriz, Osłonin et Wieleń, sibi collatas, ad construendum ibidem monasterium Cysterciensis Ordinis monasterio Paradyż tradiderat, plenum prestant consensum, et novum monasterium amplissimis muniunt privilegiis 413

474. Premizl dux Polonie 1278 Apr. 1, in Sbansin; dat comiti Nicolao, iudici generali curiae suae, liberum arbitrium locandi ius Theutonicum in Gostyń, Brzezie et ceteris hereditatibus ipsius 414

475. Secundus Premisl dux Polonie 1278 s. d., in Santok; confirmat donationem hereditatis Polikno, quam relicta Mlodolae genero ipsius, Martino Paranic, ratione dotis fecerat . . . . . 41[illegible]

476. Boleslaus dux Polonie 1278 Apr. 23, in Gnezna; adiudicat monasterio de Ląd villas Jaroszyn, Kowalewo et Ratyń, contra petitionem Bogufali episcopi Poznaniensis . . . . . 41[illegible]

477. Boleslaus dux Mazovie 1278 Mai. 4, in Ploczk; confirmat possessiones monasterii de Jeżów in terra sua sitas, ipsumque cum incolis villarum ipsius, tanquam monasterio de Lubin pertinens, amplissimis munit privilegiis. 41[illegible]

478. Secundus Premizl dux Polonie 1278 s. d., in Poznan; confert ecclesiae Poznaniensi villas Psarskie et Jaszkowo, quas quondam Phalimirus filius Johannis possederat et testamento ecclesiae praedictae legaverat . . 41[illegible]

479. Premisl dux Polonie 1278 Jun. 4, in Poznan; confirmat resignationem hereditatis Białokosz, quam comes Stephanus et frater eius comes Dirsicragius comiti Nicolao iudici Poznaniensi vendiderant . . . . . 42[illegible]

480. Nicolaus Pp. III 1278 Jun. 22, Viterbii; Martinum ex Ordine Praedicatorum ecclesiae Gneznensi praeficit in archiepiscopum, et clero populoque dioecesis Gneznensis commendat . . . . . 42[illegible]

481. Nicolaus Pp. III 1278 Jun. 22, Viterbii; Martinum ex Ordine Praedica-

Pag.

torum, ecclesiae Gneznensi in archiepiscopum praefectum, ducibus Poloniae commendat 422

Premislius dux Maioris Polonie 1278 Aug. 24, in Lenda; in colloquio inter Lesconem ducem Siradiae et Zemovitum ducem Cuiaviae habito in mediatorem electus, quandam compositionem inter praedictos duces ordinat. 422

Comes Woyczych de Stensz 1278 Sept. 20, s. l.; protestatur, se suis servis Laurentio, Jacobo et Nicolao duos mansos feudales in villa Sczaniec contulisse 423

Premisl dux Polonie 1278 Dec. 10, in civitate Posnaniensi; confirmat donationem curiae cum aedificiis ac rebus mobilibus, factam ab Johanna medica domui fratrum Praedicatorum in Poznań, simulque statuit, ut cuilibet de eadem civitate liceat, bona sua domui praedictae assignare . 423

Premisl dux Polonie 1279 Jun. 11, in Poznan; confert militi suo Stephano villam Polanowo 424

Premisl secundus dux Polonie 1279 Jul. 6, in Poznania; villam comitis Borkonis dictam Psarskie, a castellania et ab opole de Śrem absolvens ad opole de Drzonek iungit, libertatibus munit et certis limitibus circumscribit 425

Philippus episcopus Firmanus, apostolic. Sedis in Ungaria, Polonia, Dalmatia etc. legatus, 1279 Sept. 14, in castro Budensi; edit in Concilio in loco praefato habito statuta, a clero et populo suae legationis observanda. 426

Premisl dux Polonie 1279 Oct. 4, in Kalis; protestatur, comites Symonem et Nicolaum de Dębno hereditatem Zabartow monasterio Ląd contulisse, ipse vero eandem amplissimis libertatibus munit 456

Premisl dux Polonie 1279 Nov. 21, in Poznan; confert fratribus Ordinis Praedicatorum aream in civitate Wronki pro claustro ibidem aedificando, eique alias addit possessiones pluribus privilegiis munitas 457

Nicolaus Pp. III 1279 Dec. 23, Rome apud sanctum Petrum; mandat Philippo, episcopo Firmano, Sedis apostolicae in Hungaria legato, ut Wlostiberium in archiepiscopum Gneznensem electum, si ipsius electionem canonicam invenerit, confirmet 458

Secundus Premizl dux Polonie 1280 Jan. 6, in Poznan; confirmat donationem hereditatis Grodzisk, a militibus Pelca, Boguphalo, Zemiclao, Gnevomiro, Stephano, et duobus filiis Phalislai, dictis Marcus et Samson, monasterio Paradyż factam; comitem vero Nicolaum militibus praedictis pro huius donationis recompensatione hereditatem Chwałkowo dedisse, protestatur 460

Secundus Promizl dux Polonie 1280 Febr. 9, in Kaliss; munit villas monasterii s. Vincentii in Wrocław, dictas Opatów, Opatowiec et Słupy, amplissimis privilegiis, ipsasque iure Theutonico locari concedit . . . 460

Premisl dux Polonie 1280 Febr. 13, in Kalis; confert monasterio fratrum Praedicatorum in Wronki tamdiu omnes proventus de villa sua Piotrowo, donec omnia aedificia eiusdem monasterii de lateribus vel lapidibus fuerint extructa, ipsumque monasterium pluribus privilegiis munit. 462

Secundus Premizl dux Polonie 1280 Mart. 31, in Poznan; vendit civitati Poznaniensi utilitates quasdam suas, ibidem consistentes 463

Nr. P

495. Secundus Premisl dux Polonie 1280 s. d., in Gnezna; confirmat omnes donationes, domui Hospitalis s. Sepulchri Gneznensis a patre, patruo et avia suis, nec non a Fulcone archiepiscopo Gneznensi largitas, et hereditates praedictae domus multis privilegiis munit . . . . . .

615. (495a.) Secundus Premisl dux Polonie 1280 Apr. 21—24, s. l.; dat Johanni et Petro, dictis Dedz, civitatem Rogoźno iure Theutonico locandam

496. Secundus Premisl dux Polonie 1280 Jul. 3, in Poznan; confirmat omnes donationes hereditatum et concessiones libertatum, coenobio de Owinska a patre suo b. m. duce Premislao et patruo b. m. duce Boleslao factas.

497. Secundus Premisl dux Polonie 1280 Oct. 1, in Poznan; concedit monasterio de Obra, ut villas Obra, Jasiniec et Ujazd iure Theutonico locare possit . . . . . .

498. Secundus Premisl dux Polonie 1280 Nov. 11, in Kalis; confert Herdano sculteto hereditates suas, dictas Dobrzec wielki, D. mały et Olsze, iure Theutonico locandas . . . . . .

499. Philippus Firmanus episcopus, apostolice Sedis legatus 1281 Mart. 25, Rome; confirmat omnes donationes et libertates, coenobio de Ołobok a principibus et nobilibus concessas . . . . . .

500. Premisl dux Polonie 1281 Octob. 23, in Poznania; confert ecclesiae Poznaniensi pro area eiusdem in civitate Poznań sita, particulam suae hereditatis, villae Urniszewo adiacentem . . . . . .

501. Mestwinus dux Pomeranorum 1281 s. d. in claustro Lubin; confert comiti Nicolao iudici Poznaniensi villam Wielkie Kiszewy, eamque amplis libertatibus munit . . . . . .

502. Martinus Pp. IV 1281 Dec. 23, apud Urbem veterem; fratrem Henricum de Brem ecclesiae Gneznensi in archiepiscopum praeficit et de more commendat . . . . . .

503. Secundus Premizl dux Polonie 1282 Febr. 7, in Campno; confirmat com. Pribislao palatino et fratri eius com. Paulo castellano de Swiecie donationem hereditatum Batkowo et Pakość, olim a Boleslao duce Polonie factam . . . . . .

504. Premisl dux Polonie 1282 Mart. 3, in civitate Poznan; confirmat donationem hereditatum Donatowo et Grzymisław, a Vincentio cancellario, Nicolao iudice terrae Poznaniensis et Miroslao subpincerna Kalisiensi fratribus, Sororibus beati Dominici pro claustro in Poznań construendo factam; specialem quoque praedicti Nicolai collationem, qui villas Roszczki, Białokosz et Sokolniki pro eodem deputaverat, ratam habet.

505. Philippus Firmanus episcopus apostolice Sedis legatus 1282 Apr. 12, in Werat . . . confirmat decimas monasterio de Łekno quondam a Vincentio archiepiscopo Gneznensi collatas, eisque decimas de novis villis addit.

506. Bogumilus heres de Gorka 1282 Apr. 21, in Crzywyn; vendit Andreae et Alberto scultetiam in villa Gorka iure Theutonico . . . . . .

507. Secundus Premisl dux Polonie 1282 s. d., in Dlusk; confirmat privilegia, a ducibus quondam Poloniae, Boleslao et Mescone, monasterio de Mogilno collata, et insuper nova concedit . . . . . .

508. Philippus Firmanus episcopus apostolice Sedis legatus 1282 Jun. 2, apud

Nr. Pag.

Velun; litteras quas Urbanus Pp. IV 1262 Apr. 27 Viterbii monasterio de Ołobok dederat, transsumi facit 476

509. Secundus Premizl dux Polonie 1282 Jun. 6, in Calis; concedit 7 mansis ad hospitale s. Spiritus in Kalisz pertinentibus plenam libertatem, et insuper hospitali praedicto multiplicia privilegia largitur 477

510. Philippus Firmanus episcopus apostolice Sedis legatus 1282 Jun. 11, apud Velun; confirmat privilegium quod dederant coenobio de Ołobok: Premisl et Boleslaus fratres uterini duces Polonie 1253 Mai. 11, in Gnezna. 478

511. Premisl secundus dux Polonie 1282 Jun. 11, in Kalis; innovat privilegium locationis civitatis Kalisz iure Novi fori, Henrico advocato eiusdem civitatis antea datum 478

512. Secundus Premizl dux Polonie 1282 Jul. 28, in Lubin; protestatur, Nicolaum filium quondam Voynonis sortem hereditatis Wieszkowo monasterio de Lubin vendidisse 480

513. Secundus Premizl dux Polonie 1282 Jul. 28, in Lubin; confirmat commutationem hereditatis monasterii de Lubin dictae Maryszewo, pro Irka, hereditate Stephani castellani de Krobia 480

514. Secundus Premizl dux Polonie 1282 s. d., in Grabonog; protestatur, comitem Stephanum castellanum de Krobia, hereditatem suam Maryszewo cum villa monasterii de Lubin dicta Irka commutasse 481

515. Philippus Firmanus episcopus apostolice Sedis legatus 1282 Aug. 9, apud monaster. Henricov; committit Priori provinciali fratr. Praedicatorum de Polonia, ut de quolibet conventu suae provinciae unum fratrem maturiorem et honestiorem eligat, qui quaedam graviora peccata loco episcopi absolvere possit 481

516. Secundus Premizlo dux Polonie 1282 Nov. 5, in Poznan; confirmat donationem proprietatum Kwarczan et Wielawieś, quondam ab avo suo Wladislao, duce Poloniae, Domui militiae Templi factam, ipsasque amplis libertatibus munit 482

517. Iohannes episcopus Poznaniens. 1282 Nov. 6, in Censzim; commutat villam ecclesiae suae dictam Ratyń, cum villa monasterii de Ląd nomine Skarboszewo, et limitationem quarundam villarum utriusque partis statuit. 483

518. Premisl dux Maioris Polonie 1282 Nov. 22, in Poznan; roborat donationem hereditatis Trzuskotowo, cum aliis adiacentibus a comite Archamboldo palatino Kalisiensi coenobio de Owińska collatae, et incolas earum pluribus privilegiis munit 484

519. Secundus Pzremislaus dux Polonie 1283 Mart. 7, Poznan; concedit civibus de Poznań, mercimonia ducentibus, libertatem a teloneo per totum suum dominium 485

520. Secundus Premisl dux Polonie 1283 Mart. 28, in Poznania; dat Bartholomaeo civi Poznaniensi pro hereditate ipsius Żabikowo, partem villae suae Winiary et 5 macella in civitate Poznań 485

521. Secundus Premisl dux Polonie 1283 Apr. 24, Gnezne; concedit monasterio de Łekno in hereditate ipsius Panigrodz forum celebrare, et libertatem iuris Theutonici ibidem renovat 486

522. *Perperam hoc documentum in hoc loco posuimus, quum non anno 1283, ut*

Nr. Pag.

scripsimus, sed anno 1287 sit datum; invenies ipsum in loco sequenti Nrum 576, et „Dodatki" *Str. 487* 487

523. Mistiwogius Pomoranie dux 1283 Jul. 26, in Svecze; dat ecclesiae de Włocławek portum maris, Morze dictum, et complures villas eidem adiacentes, multis privilegiis a se munitas 48

524. Martinus Pp. IV 1283 Jul. 30, apud Urbem veterem; Jacobum cantorem Gneznensem eidem ecclesiae in archiepiscopum praeficit et de more commendat 48

525. Martinus Pp. IV 1283 Aug. 13, apud Urbem veterem; mandat episcopis suffraganeis ecclesiae Gneznensis, ut Jacobum electum Gneznensem ad ordinem presbyteratus promoveant 490

526. Martinus Pp. IV 1283 Aug. 13, apud Urbem veterem; mandat suffraganeis Gneznensis ecclesiae, ut Jacobo electo Gneznensi munus consecrationis impendant 490

527. Martinus Pp. IV 1283 Aug. 13, apud Urbem veterem; concedit Jacobo electo Gneznensi, ut ex curia recedere, et munus consecrationis una cum pallio in sua ecclesia accipere possit 491

528. Psrimizlaus dux Poznanie et Calysie 1283 Oct. 2, s. l.; statuit, ut omnes civitates et oppida in districtu de Kalisz constituta, iura ipsorum iudiciaria a civitate Kalisz recipiant 49

529. Premisl secundus dux Polonie 1283 Oct. 14, in Poznan; admittit contra petitionem Mistivogii legationem villae Trzcinica, quondam a Bogusza filio Petri ecclesiae Poznaniensi factam 4

530. Secundus Premizl dux Polonie 1283 Dec. 31, in Kalis; dat hospitali s. Spiritus in Kalisz quoddam fundum, ante civitatem praedictam situm. 4

531. Herkenboldus Gneznens. et Kalisiens. palatinus 1284 Jan. 6, in Zneyna; donat villam suam Ostrowite Prymasowskie ecclesiae Gneznensi . . . 4

532. Secundus Premizl dux Polonie 1284 Jan. 8 in Rogozna; donat ecclesiae Gneznensi hereditatem Polanowo 4

533. Martinus Pp. IV 1284 Jan. 18, apud Urbem veterem; Jacobo electo Gneznensi concedit, ut duobus viris idoneis officium tabellionatus conferre possit 4

534. Secundus Premizl dux Polonie 1284 Febr. 17, in Kalis; hereditatem Łagiewniki Kościelne Goslao decano Gneznensi confert 4

535. Secundus Premizl dux Polonie 1284 Febr. 18, in Kalis; concedit comiti Nicolao thezaurario de Ląd, ut hereditatem Trąbczyn iure Theutonico locare valeat 4

536. Secundus Premizl dux Polonie 1284 Febr. 19, in Siraz; confert comiti Żegotha palatino Cracoviensi hereditates Nieczajno, Wierzbiczany et Lulin, easque multis privilegiis munit . . . . . : 4

537. Secundus Premizl dux Polonie 1284 s. d., in Conyn; confirmat commutationem villae ecclesiae Gneznensis dicte Mniewo, pro villis Sixti et Wirbentae militum, dictis Vetsino et Petricovice 4

538. Secundus Premizl dux Polonie 1284 Mai. 29—Jun. 3, in Kalis; donat Erwino ballistario, civi de Kalisz, omnimodam libertatem super quatuor mansis in villa Dobrzec 49

Nr. Pag.

39. Secundus Premizl dux Polonie 1284 Jun. 12, in Kalis; confirmat donationem hereditatis Chełmno, a Berwoldo, venatore Kalisiensi, ecclesiae Gneznensi factam 500

40. Secundus Premisl dux Polonie 1284 Jun. 28, in Poznania; restituit ecclesiae Poznaniensi villas Psarskie et Jaszkowo, quas Phalimirus filius Johannis eidem ecclesiae legaverat 501

41. Martinus Pp. IV 1284 Jul. 4, apud Urbem veterem; concedit Jacobo archiepiscopo Gneznensi, ut ecclesias suae dioecesis vacantes, idoneis personis conferre possit 501

42. Secundus Premizl dux Polonie 1284 Aug. 1, in Tlokina; confirmat omnia privilegia, ecclesiae Gneznensi a praedecessoribus suis data, et archiepiscopo Jacobo ius habendi monetam propriam in civitate Żnin et castellania de Ląd concedit 502

43. Premizl dux Polonie 1284 Sept. 6, s. l.; promittit pro se et terrigenis suis, se treugas pacis, quas Lestko dux Cracoviae et Kazimirus dux Cuiaviae cum Ordine Theutonicorum fecerant, usque ad diem 13 Octobris servaturum 503

44. Mistiwyus dux Pomoranie 1284 Sept. 13, in Nakel; confirmat donationem hereditatis Mochla cum sortibus adiacentibus, a patre suo b. m. Swentopelco, duce Pomoraniae, ecclesiae Gneznensi factam 503

45. Secundus Premizl dux Polonie 1284 Oct. 6, in Kalis; confert comiti Boguslao castellano de Ujście et subcamerario Poznaniensi hereditatem Polanowo, plurimis privilegiis munitam 504

46. Secundus Premisl dux Polonie 1284 Oct. 13, in Kalis; confirmat omnes libertates in bonis comitis Thomislai de Szamotuły, castellani Poznaniensis, et antiquis novas amplissimas addit 505

7. Secundus Premisl dux Polonie 1284 Nov. 11, s. l.; dat Henrico dicto de Thonch, civi Poznaniensi, hereditatem Górczyn iure Theutonico locandam, ipsumque scoltetum hereditarium in eadem statuit 506

8. Conradus episcopus Lubucensis 1284 Nov. 13, s. l.; litteras quas dederat Domui militiae Templi: Secundus Premizlo dux Polonie 1282 Nov. 5, in Poznan, transsumi facit 507

9. Secundus Premisl dux Polonie 1284 Nov. 28, in Poznan; concedit comiti Stephano castellano de Krobia, ut villas ipsius in ius Theutonicum locare et villam Dupin in oppidum erigere possit 508

0. Premisl dux Polonie 1284 s. d., Gnezne; confert monasterio sanctae Clarae in Gniezno, a se fundato, villam Winiary, eamque amplissimis munit privilegiis 509

51. Jacobus Gneznens. archiepiscopus 1285 Jan. 6, in Lanciciensi Synodo; edit Statuta per ecclesiam Poloniae observanda 510

52. Martinus Pp. IV 1285 Jan. 9, Perusii; mandat ducibus Poloniae et Pomeraniae, ut Johannem Muscata, archidiaconum Lanciciensem, in exactione denarii beati Petri adiuvent 515

16. (552a.) Jacobus archiepiscopus Gneznens. 1285 Jan. 17, apud Lanchiciam; apostolica Sede vacante a Cardinalibus petit, ut provinciae Polonae con-

Nr. P

tra insolentiam militum, colonorum et religiosorum gentis Theutonicae, provinciam praedictam, maxime Silesiam invadentium, succurrant . . .

553. Premisl secundus dux Polonie 1285 Febr. 2, apud Posnaniam; confirmat donationem hereditatis Zawodzie, a duce Boleslao Jaszkoni subdapifero ducissae factam, eamque pluribus munit privilegiis . . . . . .

554. Jacobus archiepiscopus Gneznens. 1285 Apr. 26, in Gnezna; hereditatem Proczyn conventui de Trzemeszno contra petitionem filiorum Andreae, quondam castellani de Nakło, adiudicat . . . . . .

555. Secundus Premizl dux Polonie 1285 Mai. 15, in Mogilna; Ryszewo, hereditatem comitis Andreae iudicis, ab omni iure Polonico excipit, et facultatem concedit civitatem ibidem sub forma civitatis Kalisz aedificandi.

556. Mistugius dux tocius Pomoranie 1285 s. d. in Gnezna; monasterio s. Clarae in Gniezno villam Bruzdzewo confert, eamque compluribus libertatibus munit . . . . . .

557. Secundus Premisl dux Polonie 1285 Jun. 29, in Poznan; protestatur, comitem Luderum de Komorowo et filium eius Peregrinum, sub quibusdam conditionibus concessisse monasterio de Obra facultatem, molendinum in villa Niałek aedificandi . . . . . .

558. Jacobus s. Gneznens. ecclesie archiepiscopus 1285 Aug. 15, s. l.; declarat, ordinationem de conventu abbatiae de Sulejów, quam communicaverat universitati Ordinis Cisterciensis: Fr. Hugo dictus abbas Morimundi 1255 Jun. 23, aput Morimundum, per generale Capitulum Cisterciense esse confirmandam . . . . . .

559. Premisl secundus dux Polonie 1285 Aug. 17, Poznanie; confert altari s. Hedvigis in ecclesia Poznaniensi a se condito sortem villae Gorczyn, amplissimis munitam libertatibus . . . . . .

560. Lestco dux Cracovie, Sandomirie ac Siradie 1285 s. d., Cracovie; reditus inconstantes, qui monasterio de Trzemeszno de quadam salina prope Cracoviam proveniebant, in certum censum mutat . . . . . .

561. Secundus Premizl dux Polonie 1286 Jan. 7—12, in Rogozna; hereditates Charbielin et Dłużyn, olim a comite Bogussa collatas, monasterio de Lubin contra petitionem filiolorum praedicti Bogussae adiudicat, et libertatibus ceterarum villarum eiusdem monasterii munit . . . . . .

562. Premisl dux Polonie 1286 Apr. 26, in Gnezna; ratam habet venditionem villae Kowale, a comite Stoygnewo ecclesiae Gneznensi resignatae.

563. Jacobus Gneznens. archiepiscopus 1286 Mai. 10, in Gnezna; permittit Valdkoni, sculteto de Sokolniki, hereditatem suam Polanow iure de Środa locare . . . . . .

564. Premisl dux Polonie 1286 Mai. 25, in Lando; protestatur, villam Piotrkowice Wyslao episcopo de Włocławek contra petitionem Svantoslai filii Suconis esse adiudicatam . . . . . .

565. Boleslaus dux Mazovie etc. 1286 Jun. 20, in Ploczk; concedit Jacobo archiepiscopo Gneznensi in districtu de Łowicz ius monetae . . . .

566. Secundus Premisl dux Polonie 1286 Jul. 2, in Poznan; protestatur, monasterium de Obra commutasse sub certa pignoratione villam Zodyń cum molendino Niałek et hereditate comitis Burchardi, dicta Karpicko . .

Nr. Pag.

567. Zbilut castellan. in Nakell 1286 Jul. 25, in Luckna; confirmat donationem hereditatis Koninek, quam pater suus, comes Strasso, quondam monasterio de Łekno fecerat 528

568. Premisl secundus dux Polonie 1286 Sept. 9, in Pisdr; confert Thiloni protonotario suo hereditatem Giecz, amplissimis privilegiis munitam . . 528

569. Premisl secundus dux Polonie 1286 Oct. 14, in Poznania; protestatur, hereditatem Ostrowieczno ecclesiae Poznaniensi contra petitionem Nicolai Thorasic sententialiter esse adiudicatam 529

570. Premisl secundus dux Polonie et Cracovie 1286 Nov. 19, Pyser; confert fratribus militiae Templi desertum circa lacum Drawsk situm . . . 530

571. Premisl secundus dux Polonie 1286 Nov. 27, in Dlusco; ratam habet cessionem villae Witowo, a Gotardo filio Miroslai de Chrzanów in favorem Johannis episcopi Poznaniensis factam 531

572. Secundus Premisl dux Polonie 1287 Jan. 20, in Poznania; concedit Michaeli canonico Poznaniensi et eius successoribus in hereditatibus Gądki et Unja amplissimas libertates, simulque aream sitam iuxta ecclesiam b. Margarethae in Poznań eidem confert. 532

573. Secundus Premisl dux Polonie 1287 Febr. 24, in Obra; confirmat donationem villae Kiełpin, monasterio de Obra a Michaele castellano de Wrocław et filiolo eius Mironcone, palatino de Lignica, factam . . . 533

574. Premisl secundus dux Polonie 1287 Mart. 9, apud Kalis; roborat venditionem montis in hereditate Rypinek, quem Rupinius filius Jaszkonis Judaeis de Kalisz pro sepultura resignaverat 534

575. Jacobus archiepiscopus Gneznens. et suffraganei sui 1287 Apr. 3, apud Opol; contra Johannem Tusculanum episcopum, apostolicae Sedis legatum, pro procuratione sua ecclesias Polonas censibus gravantem immodicis, ad Sedem apostolicam appellant 534

576. Premizel secundus dux Polonie Maioris 1287 Apr. 25, in Gnisna; confirmat fratribus monasterii de Dobryług donationem quingentorum mansorum circa rivulum Ponikwa et Sokola dąbrowa, a Wolodezlao et Boleslao, quondam ducibus Poloniae, factam 536

522. Jacobus archiepiscopus Gnezdnens. 1287 Apr. 26, in Gnezdna; commutat decimas in Ratyń, Osiecza et Głowiewo, cum decimis monasterii de Ląd in Choceń, Gizałki, Biała et Grabienice 487

577. Secundus Premisl dux Polonie 1287 Apr. 26, in Gnezna; confirmat antiquas libertates hereditatis Arcugowo, quam Boguslaus castellanus de Ujście cum hereditate ecclesiae de Trzemeszno, dicta Januszkowo, commutaverat. 537

578. Premisl secundus dux Polonie 1287 s. d., in Poznan; confirmat donationem hereditatis Krerowo, ecclesiae Poznaniensi a Johanne, Jacobo et Nicolao, filiis b. m. Jacobi praepositi Poznaniensis, factam . . 538

579. Secundus Premisl dux Polonie 1287 Jul. 13, in Poznan; ratam habet commutationem hereditatis Theodorici canonici Poznaniensis et Mroczkonis, filiorum quondam comitis Jaracii, dictae Orkowo, cum villis ecclesiae Poznaniensis, dictis Borek et Skrzynka 539

580. Wladisslaus dux Syradie etc. 1287 s. d. et l.; dat ecclesiae Gneznensi

Nr. Pa

domum in civitate Krakow et medietatem villae Prusy, cuius alteram medietatem b. m Boleslaus, dux Cracoviae, eidem ecclesiae iam pridem contulerat . . . . . .

581. Wlodislaus dux Lancicie et Cuiavie 1287 Jul. 25, in Lancicia; redimit una cum fratre suo duce Kazimiro tabernas et forense, quas conventus de Trzemeszno in civitate Łęczyca habuerat, pro eisdem villam Bryski cum omni iure ducali, et villas Gora, Kosin et Zagaj cum facultate locandi iure Theutonico conferens. . . . . .

582. Secundus Premisl dux Polonie 1287 Septemb. 22, in Poznan; concedit hereditati monasterii de Obra dictae Kiełpin, libertatem a quibusdam solutionibus iuris Polonici, permittitque hereditatem Kiełkowo cum sortibus iure Theutonico locari . . . . . .

583. Johannes secundus Poznaniens. episcopus 1287 Nov. 3, Poznanie; confert Johanni, Jacobo, Nicolao et Stephano, filiis b. m. Jacobi praepositi Poznaniensis, pro hereditate Krerowo, quam ecclesiae Poznaniensi dederant, hereditatem Junikowo ad tempus vitae eorum . . . . . .

584. Mestvinus dux Pomeranie, Primislaus dux Polonie, Boguslavus dux Slavie, 1287 Nov. 23, in Stolp; confirmant monasterio de Bukow possessiones et privilegia, eidem per quemcunque concessa; inter se vero unionem et concordiam ineunt . . . . . .

585. Secundus Premisl dux Polonie 1287 Dec. 28, in Poznania; bona ecclesiae de Lubusz, in suo dominio sita, amplissimis privilegiis munit, villam Kazimierz in civitatem forensem, et ceteras iure Theutonico locare concedit.

Nr. 1.

Brevis apostolici de fine X. sec. fragmentum; in quo fundatio archiepiscopatus de Magdeburg pro metropoli episcopatuum in partibus Slavorum constitutorum refertur et confirmatur.

Magdeburg. Königl. Staats Arch. Lib. privil. s. Mauritii fol. 3. (Kodeks pergaminowy pisany w połowie XII. w.) (Riedel, Cod. diplomatic. Brandenburgens. VIII. p. 96.)

Quoniam a Deo eiusque dilecto sectatore sancto Petro principe apostolorum cuius sede et vice indigni fungimur, ante alios fratres nostros, nostri scilicet nominis episcopos, potestatem accepimus roborandi et defendendi ecclesias per totum orbem longe lateque diffusas, maxime autem eas que Sedis Romane, scilicet Ecclesie mundiburdio specialiter subiacent, idcirco omnibus fidelibus Christi notum esse volumus, qualiter primus et maximus Ottonum, Otto videlicet bone memorie imperator augustus Magadeburg ecclesie civitatem super ripam Albie fluminis in parrochia Halverstadensis ecclesie sitam, propter totius ultramontane ecclesie utilitatem a fundamento construxit eamque eo usque promovit, ut inibi congregata maxima multitudine clericorum et laicorum, ecclesiam in honore beati principis apostolorum Petri et sanctorum martirum Mauricii et Innocencii, quorum corpora cum maxima parte legionis eiusdem illuc transtulit, consecrari preciperet. Crescente autem in his finibus Cristiana religione cum promocione supradicte civitatis, a piissimo Ottone decretum est, ut ultra fluvios Albiam et Salam et Odoram, in civitatibus in quibus olim barbarici ritus maxima ingruit superstitio, quarum nomina sunt hec: Citizi, Misni, Merseburg, Brandeburg, Havelbergan, Poznani, in honore sancti Salvatoris domini nostri Ihesu Christi episcopia fundarentur, quod et divina favente clementia ita peractum est. Pastoribus ergo predictarum civitatum non habentibus metropolitanum ad quem secundum canonicam auctoritatem cum suis causis confluerent, serenissimo imperatori magno videlicet Ottoni cum omnium suorum optimatum consensu placuit, quatenus in civitate Magadaburg, quia in pacatioribus partibus sita divine et humane municionis copia cingebatur, si ullo modo parrochie pertinentia ab Hilliwardo Halberstadensis episcopo ecclesie eiusque metropolitano Hattone acquirere posset, archiepiscopatum construeret. Unde factum est, ut post aliquot temporum intervalla gloriosissimo imperatore in palatio Ravenatis ecclesie pro communi fidelium statu feliciter gubernando morante, Hatto Moguntine ecclesie archipresul et Hillivuardus

Halberstadensis ecclesie venerabilis episcopus illuc cum suis omnibus pervenirent. Quos sanctissimus cesar Otto, quia prius secundum ecclesiasticum morem pio predecessore nostro Iohanne qui summi pontificatus monarchiam in his temporibus obtinebat Magadaburgensis loci archiepiscopatum per consensum synodalis decreti statuente atque confirmante subscriptione episcoporum Italie, Gallie, Germanie, cum omni caritate suscepit, ea videlicet ratione, si parrochiam imminentem a Halberstadensis ecclesie episcopo accipere potuisset, cum Petro Ravennatis archiepiscopo omnibusque conprovincialibus episcopis pro hoc placito finiendo convenit. Itaque Hilliuvardus episcopus cum consensu sui metropolitani Hattonis iustis petitionibus annuens, bannum, decimationes totamque parrochiam suam que inter fluvios Aram, Albiam, Salam et Bodam, et occidentales partes Burguvardiorum ad has civitates pertinentium sita est, hoc est Undesburg, Wanzleva, Haldesleva, in manus imperatoris et episcoporum ad edificationem Magdaburgensi archiepiscopatus tradidit atque concessit. Quo finito imperator cum omni maturitate Romam veniens ac Athelbertum episcopum inprimis Rugorum provincie destinatum, non sua autem ignavia sed illorum nequia depulsum, quam quidem scientia, sanctitate vite morumque probitate nullum prorsus ei similem invenire potuit, a summo pontifice ad Magadaburgensem archiepiscopatum ordinari precepit; ea videlicet ratione, ut idem archiepiscopus cum suis successoribus et cum loco sibi commisso mundiburdio sancti Petri suique vicarii perpetuo subiectus, potestatem haberet supra dictarum civitatum episcopos ordinare, itidem suis successoribus, vicissitudine exigente, manibus suffraganeorum consecrandis. Ex hac igitur concessione Adalbertus primus sancte Magadaburgensis ecclesie archipresul Iordanem episcopum Poznanensis, Hugonem Ciciensis, Burchardum Misnensis, Bosonem Merseburgensis, Dodilonem Brandeburgensis, Tudonem Havelbergensis ecclesie consecravit. Ad hec predecessor noster, videlicet apostolicus, Adelberto archiepiscopo tribuit potestatem suisque successoribus, ut non nisi a Romane Sedis nuntio intronizandi, ipsi tam in sua ecclesia quam in aliis pro necessitate itineris statutis diebus palium portent, crucis signaculum ante se ferant, cardinales presbiteros in sua ecclesia ordinent quorum numerus duodenario compleatur, qui ad maximum altare ministrantes cotidie dalmaticis, et festis diebus sandaliis induantur; similiter et diaconos septem cardinales habere concessit, dalmaticis omnibus diebus excepto ieiunio, festis autem utentes sandaliis. Insuper archiepiscopum Magadaburgensem inter cardinales episcopos nostre Sedis consortium habere, et per omnia archiepiscopis Treverensi, Coloniensi, Moguntiensi equalem esse permisit. Quo facto imperator desiderio, potius Adelbertum archiepiscopum cum privilegio et nichilominus preceptis sue imaginis, in omnibus tam proprietatibus quam comitatibus eorum roboraturum archiepiscopatum direxit. Unde oportet, ut nos divina inspiratione et tanta gemine confirmationis auctoritate commoniti, loco nostro mundiburdio subiecto provideamus nunc et in posterum. Exinde et apostolica auctoritate eundem archiepiscopum cum omnibus pertinentiis suis que sunt in quesitis seu etiam in quirendis, sigillo nostre imaginis ac banni nostri preceptione firmamus atque roboramus. Et si aliquis temerarius archiepiscopum eius loci inquietaverit seu proprietates distraxerit nostra preceptione violata, in die iudicii sciat se divine ultioni subiacere.

Magadeburg, *Magdeburg*. Albia flum., *Elbe rz*. Halverstadensis, *de Halberstadt*. Sala fluv., *Saale rz*. Odora fluv., *Odra rz*. Citizi, *Zeitz*. Misni, *Meissen*. Merseburg, Brandenburg, *dziś tak samo*. Havelberga, *Havelberg*. Poznani, *Poznań*. Raven-

natis, *de Ravenna.* Ara fluv., *Elster rz.* Boda fluv., *Bode rz.* Undesburg, *Hundisburg.* Wanzleva, *Wanzleben.* Haldesleva, *Haldensleben.* Rugorum provincia, *Rugia wyspa.*

Nr. 2.

Dagome iudex et Ote senatrix filiique eorum 994—996; beato Petro Poloniam conferunt.

Streszczenie zaginionego diplomatu, istniejącego jeszcze w XVIII. w.

Muratori, Antiquitates Italicae V. p. 831. (Bielowski, Monum. Poloniae historica I. p. 148.) Hasselbach und Kosegarten. Cod. Pomeraniae diplom. Nr, 503. (Aus der Canonen-Sammlung des Cardinals Deusdedit von 1086.)

Item in alio tomo, sub Iohanne XV Papa Dagome iudex et Ote senatrix et filii eorum Misica et Lambertus leguntur beato Petro contulisse unam civitatem in integrum, que est Schinesghe, cum omnibus suis pertinentiis infra hos affines: sicuti incipit a primo latere longum mare fine Pruzze usque in locum qui dicitur Russe, et fine Russe extendente usque in Craccoa, et ab ipsa Craccoa usque ad flumen Oddere recte in locum qui dicitur Alemure, et ab ipsa Alemura usque in terram Milze, et a fine Milze recte intra Oddere, et exinde ducente iuxta flumen Oddere usque in predictam civitatem Schinesghe.

Schinesghe, *podług Bielowskiego i Perlbacha Gniezno; podług Hasselbacha Szczecin.* Locus Alemure, *nie odgadnione.* Terra Milze, *Ziemia Łużyczan, sięgająca na wschód do miasta Zgorzelice.*

Nr. 3.

Boleslaus 1065 (sic) Apr. 11, in Ploczk; confert ecclesiae s. Iohannis in Mogilno plurimas possessiones et redditus, quorum numerus adhuc collationibus civium Poloniae augetur.

Transsumpt potwierdzony przez: Mesco dux Polonorum 1202 (?) Sept. 3, in Crusvicia. *Dokument następujący Helcel uważa za powtórzenie i wzbogacenie pierwotnéj staréj fundacyj, przez Bolesława Kędzierzawego około roku 1155 podjęte, na co już tożsamość występujących osób w nr. 11 i 12 naprowadza. (Confr. Helcel, List otwarty do A. Bielowskiego).*

Poznań. Königl. Staats Arch. Mogilno 1. (Bielowski, Monum. Poloniae histor. I. p. 359. Maciejowski, Histor. prawodawstw Słowiańsk. Dodatek do tomu VI.)

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Animadvertat hoc testimonium veritas omnis ecclesia religionis, quod ego Boleslaus exempla fidelium sequtus, quatenus cum defecero recipi merear in thabernaculis iustorum, contuli de omnibus ad me pertinentibus ecclesie Mogilnensi sancti Iohannis Ewangeliste transitus omnes per Vyslam de Camen usque ad mare, transitus Navchre in Wyzna et in Macow, et per totam Mazowiam nonum forum, nonum denarium, nonum porcum, nonum poledrum, nonum piscem sum largitus; quod ne quis ulterius irritum faciat, auctori-

tate omnipotentis Dei sit prohibitus. Et hec sunt nomina castrorum: Grudenczch, Zacroczin, Syrozch cum medio theloneo per fluvium Bug; Ripin, Scechin, Seprch, Nowum Radcez, Oszelzch, Zyremdzco, Cechonow, Stolpsco, Grebezco, Nasylsco, Wyszegrod, Ploczch, Dobrzin, Wlodislaw, Przypusth, Plonzch; in Llonzin decem marcas, in Sbuczimir septem marcas, in Sarnow duas marcas et dimidiam, in Rospir septem marcas. Hec sunt nomina villarum quas contulimus cum omni libertate et iure supradicte ecclesie sancti Iohannis Ewangeliste in Mogilna: Czirwyenzch, Crzechnow, Bolino, Welerych, Tossowo, (*2 litt. delet.*).. romnow, Golumbino, ecclesiam sancti Llaurencii in Ploczch. Item in Byelsco ecclesiam sancti Iohannis Babtiste cum ipsa villa prenotata, foro, tabernis, targowe, et cum omni libertate. Ecclesiam sancti Iohannis in Wladislaw. In Culmine nonum forum cum thabernario. Clestitarw, Czechre, Dalachowo, Opathowo, Woyuczino, Ffaleczino, Maczewo, Llubessowo cum medio lacu, Radzencze cum fluvio ex utraque rippa, Czarnothil per medium, Olsze, Bystrzicza, Zabno, Chelpsco, Sedno, Wyeczanowa, Llezno, Sceglino, Domanino, Subino, Bogdanowo, Sczibersco, Czycharowo; ecclesiam sancti Iacobi in Mogilna quam fundavit Sbyluth miles, addens eidem ecclesie hereditatem Bogussino cum consensu amicorum suorum. Item aliam ecclesiam in honore sancti Clementis miles magnus Dobrogostius, addens eidem ecclesie hereditatem Padnyewo cum consensu amicorum suorum, edificavit. Item Paulus et Zemwa fratres dederunt duas villas, Llizecz et Rypin. Item Odolan dedit Socolowo. Item Andreas Gocunowo. Item ego Boleslaus addiciens predictis notum esse volo concambium villarum quod feci cum Mogilnensi abbate Mengosio: villam enim Raniglow ab ipso accepi et homini meo Nanzlav petenti contuli; pro qua villam Krzithe cum medio lacu et fluvio per medium, eidem abbati et ecclesie Mogilnensi tradidi. Sed quia hec recompensacio sufficiens esse non videbatur, sortem Curani cum eodem Curano et filiis suis addidi et in nomine virtutis Ihesu Christi confirmavi. Item hec sunt nomina servorum ascripticiorum quos eidem contuli ecclesie cum omni iure: Wigan cum tota consanguinitate sua, Radecz, Sulentha cum cognacione sua, Zavisch, Radith cum cognacione sua, Wolis, Zabor, Radeg, Zandan, Doman, Damamir, Syla, Nesul, Sulim cum fratre suo, Neszda cum cognacione sua, Malsa cum fratribus, Godes cum fratre suo, Calik, Sulimir, Milon, Wesan cum filiis, Poznomir, Czychon, Belen, Sulen cum fratre suo, Cyrneg, Sciza, Zelistrig, Targossa, Gromiss, Zdema cum fratre suo, Pozar, Golandin, Gudes, Gonen, Riben cum fratre, Unimir, Zabos, Radosth, Zemir, Zyra, Vitosch cum fratre suo, Rucanca, Stepan, Sulimir, Wyscan, Domasul cum fratribus suis, Nedamir cum filiis suis, Sdan cum filiis, Przibislav cum filiis suis, Bogdan, Michal, Stanecz cum fratre suo, Rados. Item homicidia tam inter duos ascripticios quam inter duos liberos, vel ex una parte liberi ex alia parte ascripticii villarum supradicte domus, per totum eidem ecclesie cedant. Ne ergo hec nostra liberalis et salubris donacio, ad honorem omnipotentis Dei et sancti Iohannis Ewangeliste ex intimo affectu collata, aliqua temeritate infringatur, sed ut a me et a meis posteris inviolabiliter observetur, presentem litteram precepi mei sigilli munimine et subscripcione testium confirmari. Actum et datum anno Incarnacionis dominice millesimo sexagesimo quinto, tercio Idus Aprilis in Ploczk, presentibus: venerabili patre Allexandro Plocensis ecclesie episcopo, principe milicie Weszborio, Iohanne cancellario, procuratore Troyano; Wysna, Iohanne canonico Plocensis ecclesie, Valtero eiusdem ecclesie canonico et aliis quam pluribus fide dignis et honestis.

Mogilnensis, *de Mogilno.* Vysla, *Wisła.* Camen, *Kamień.* Navrcha, *Narew rz.* Wyzna, *Wizna.* Macow, *Makow.* Grudenczch, *Grudziądz.* Zacroczin, *Zakroczym.* Syrozch, *Sierock.* Bug fluv., *dziś tak samo.* Ripin, *Rypin.* Scechin, *dziś może Sochocin.* Seprch, *Sierpć.* Nowum Radcez, *Raciążek.* Oszelzch, *Osielsk.* Zyremdzco, *Szrensk.* Cechonow, *Ciechanow.* Stolpsco, *Pułtusk.* Grebezco, *Grzebsk.* Nasylsco, *Nasielsk.* Wyszegrod, *Wyszogrod.* Ploczch, *Płock.* Dobrzyn, *dziś t. s.* Wlodislaw, *Włocławek.* Przypusth, *dziś tak samo.* Plonzch, *Płońsk.* Llonzin, *Łążyń.* Sbuczimir, *może zam. Spicimirz.* Sarnow, *Żarnow.* Rospir, *Rozprza.* Czirwyenzch, *Czerwieńsk.* Crzechnow, *Chrzanow.* Bolino, *Bolimow.* Welerych, Tossowo, *nie odgadnione.* Golumbino, *Gołębin.* Byelsco, *Bielsko.* Culmen, *Chełmno (tak jeszcze w dokumentach XIV. wieku).* Clestitarw, *Kwieciszew.* Czechre, *Ciechrz.* Dalachowo, *Dalkowo.* Opathowo, *Opatowiec.* Woyuczino, *Wojcin.* Ffaleczino, *osada znikła, p. m. Kwieciszew.* Maczewo, *t. s. w XIV. wieku, dziś Marczewo.* Lubessowo, *dziś Strzelce. (Lib. privil. Strzelno).* Radzencze, *dziś Rzadkwin.* Czarnothil, *Czarnotul.* Olsze, *Olsza.* Bystrzicza, *Bystrzyca.* Żabno, *dziś tak samo.* Chelpsco, *Chabsko.* Sedno, *Wszedzin.* Wyeczanowa, *Wiecanow.* Llezno, *dziś może Łężyn.* Sceglino, *Szczeglin.* Subino, *Szubin.* Domanino, *nie odgadnione.* Bogdanowo, *(p. m. Oborniki?) nie odgadnione.* Sczibersco, *Szymborze.* Czycharowo, *Sikorowo.* Mogilna, *Mogilno.* Bogussino, *Boguszyn.* Padnyewo, *Padniewo.* Llizecz, *Lisiec.* Rypin, *u Bielowskiego* Rypnicz, *nie odgadnione.* Sokołowo, *(jest kilka wsi tego nazwiska w Wielkopolsce i Kujawach) nie odgadnione.* Gocunowo, *Gocanow.* Raniglow, *nie odgadnione.* Krzite, *czyli* Kryte, *osada znikła, graniczącą niegdyś podług późniejszych dokumentów z wsiami Ostrów i Siedlec p. miast. Inowrocław.*

Z pomiędzy archiwów klasztorów Wielkopolskich, Mogilnickie największemu uległo rozproszeniu a zapewne i zatraceniu, bo zaledwie kilkanaście dyplomatów udało nam się spotkać z liczby blisko 600, które regestr na końcu wieku zeszłego przez jednego z zakonników sporządzony wykazuje. Wypisaliśmy z niego tytuły dyplomatów do r. 1400 sięgających:

1. Boleslaus (rex Poloniae) 1065 Apr. 11, Płock; fundat monasterium. 2. Mesco dux Polonorum 1103 (M. CC. II.?) Sept. 5, in Crusvicia; confirmat monasterio Radziejow stary: Originale in Thorun, in archivo Hypothecae (napróżno go śledziliśmy). *3. Casimirus dux Lanciciae et Cuiav. 1126* (sic)*; confirmat possessiones monasterii. 4. Alexauder Pp. III. 1179 Jun. 18, Lateraui; suscipit monasterium sub protectione b. Petri. 5. Premisl dux Cuiav. 1253 Vladislaviae; confirmat Radzieiow, Opatowiec, Ciechrz, Dalachowo, Kryte. 6. Ziemomysl dux Wladizlaw. Wladizlaviae; confirmat privilegia monasterii. 7. Casimirus dux Lancic. et Cuiav. 1267 Sept. 19, Vladislavie 8. Boleslaus dux Poloniae 1268 Apr. 27, Gnezne. 9. Boleslaus et Jolentha duces Poloniae 1277 Mai. 10, Vladislaviae. 10. Premisl dux Poloniae 1282 s. d. in Dlusk. 11. Wladislaus dux regni Poloniae 1229 Jul. 27, in Mogilno; confirmatio privilegiorum. 12. Gerardus episcop. Vladislav. 1315 Mai. 26, in Raciąż. 13. Dobeslaus iudex general. Calissiens. 1348 Apr. 30, Gnezne. 14. Nicolaus iudex Poznaniens. 1352 fer. 2. p. Trinitat., Pyzdry. 15. Stanislaus Kywalicz iudex Cuiaviens. 1356. Crusviciae. 16. Virzbantha capitan. Poloniae 1358 Nov. 22, in Conin. 17. Kazimirus rex Poloniae 1359 Febr. 6, Crusviciae. 18. Jaroslaus archiep. Gneznens. 1359 Nov. 19, in Grzegorzew. 19. Mathias Vladislaviens. episcop. 1360 in octava b. Adalberti, in Raciąż. 20. Dobesluus iudex Kalissiens. 1361 fer. 2. p. Letare, in Pyzdry. 21. Stanislaus Kywalicz iudex Cuiaviens. 1362 Oct. 7, in Radzieiow. 22. Kazimirus rex Poloniae 1363 in dominica Conductus Paschae, Sandomiriae. 23. Conventus monasterii Mogilnens. 1367 Mart. 19, Mogilno. 24. Boristaus abbas Mogilnens. 1368 in dominica Invocavit s. l. 25. Kazimirus rex Poloniae 1369 fer. 2. p. Pascham, in Płock. 26. Jacobus preposit. Tremesens. 1377 Jan. 29, in Kwieciszewo. 27. Urbanus Pp. VI. 1379 Apr. 6, Rome, episcopis Pomezanie, Vladislavie et Poznanie. 28. Iohannes archidiacon. Crusvicens. 1379 Nov. 3, Gnezne. 29. Nicolaus iudex Kalisiens. 1387 Nov. 5, Gnezne. 30. Wladislaus rex Poloniae 1398 in crastino Ascensionis, Vladislaviae.*

Z tych Nr. 1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 12, 17, 18, 22, 23, 27, 28, 30, t. j. połowa, częścią w oryginałach, częścią w kopiach i transsumptach nas doszła.

Nr. 4.

Gregorius Pp. VII 1075 Apr. 25, Rome; monet Boleslaum ducem Polonorum, ut legatos a se missos in negotiis ecclesiae Polonicae pertractandis adiuvet, et pecunias regi Russorum ablatas restituat.

Bielowski, Monum. Poloniae histor. I. p. 367 (z: Mansi sacror. Concilior. collectio, XX. p. 60.)

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Boleslao duci Polonorum salutem et apostolicam benedictionem. Quoniam honor qui ministris et dispensatoribus exhibetur ad reverentiam dominorum propriam attinere dignoscitur, procul dubio gratanter et cum multa dilectione ministrantium labor officiaque suscipiuntur, ab his dico, qui prelatorum personas et auctoritatem ex corde diligere comprobantur. In hoc autem cognoscimus quod excellentia vestra beatum Petrum apostolorum principem sinceris affectibus diligit et ad reverentiam eius ardenti spiritu dilatatur, quoniam gratuita devotione vestris eum oblationibus honorantes debitorem vobis fieri desideratis, et sicut in Domino confidimus, promeruistis. Unde et nos qui illius servi dicimur et esse cupimus, vestre caritati in Christo connexi sumus, et curam ministerii ad quod sub obedientia apostolici principatus occulta Dei dispensatio nos licet indignos ordinavit atque constituit, in ea parte qua vobis necessarium et honestum fore cognoverimus tanto solicitius vobis impartiri cupimus, quanto fidem et caritatem vestram et in obediendo promptiorem et in promerendo devotiorem intelligimus. Verum, quia Christiane religionis ordo et provida dispensatio ab his permaxime post Deum pendet qui dominici gregis pastores et rectores esse videntur, illud nobis primo attendendum est, quod episcopi terre vestre, non habentes certum metropolitane sedis locum nec sub aliquo positi magisterio, huc et illuc pro sua quisque ordinatione vagantes, ultra regulas et decreta sanctorum patrum liberi sunt et absoluti. Deinde vero, quod inter tantam hominum multitudinem adeo pauci sunt episcopi et ample singulorum parochie, ut in subiectis plebibus curam episcopalis officii nullatenus exequi aut rite administrare valeant: pro his igitur et aliis causis quas hic scribere omisimus hos legatos ad vos direximus, quatenus vobiscum pertractatis negotiis que ad ecclesiasticam curam et edificationem Corporis Christi, quod est fidelium congregatio, pertinere videntur, que emendanda sunt aut ipsi iuxta sanctorum patrum statuta diffiniant, aut nobis diffinienda referant. Eos itaque sicut nos audite, memores quod in missione discipulorum per evangelium veritas dicat: Qui vos audit me audit, et qui vos spernit me spernit; et ut fructuosus apud vos cursus fatigationis eorum fiat, propter reverentiam apostolice legationis qua funguntur, consiliis et benigno favore iuvate. De cetero admonemus vos et exhortamur in Domino, ut diem ultimum vite vestre, quem ignoratis quando veniat, et terrorem futuri iudicii semper coram oculis habentes, commissam vobis potestatem solicita et Deo placita administratione gerere studeatis, preparantes vobis divitias in operibus bonis et thesaurizantes firmum et immobile fundamentum, ut vitam eternam possideatis. Scire enim debetis, quoniam supernus arbiter que vobis commisit irrequisita non relinquet, cui tanto districtius responsuri estis, quanto ampliora sunt iura et iudiciorum moderamina que tenetis. Deus autem omnipotens cuius maiestas est super omnes principatus et regna, dirigat cor et actus vestros ad omne opus bonum in omni prudentia et exercitatione vir-

tutum: quatenus expleto cursu huius lubrice et cito periture lucis, beatorum Petri et Pauli apostolorum principum meritis et intercessionibus ad veram et sempiternam gloriam pervenire mereamini; detque vobis devicta per Iesum Christum dominum nostrum inimicorum vestrorum superbia pacis et tranquilitatis gaudia, ut ex donis quoque presentibus cognoscatis futura quanto sint desiderio appetenda, que nimirum si vos delectant, inter omnia servanda vobis est caritas, quam, quod inviti dicimus, in pecunia quam regi Russorum abstulistis, violasse videmini. Quapropter condolentes vobis multum vos rogamus et admonemus, ut pro amore Dei et sancti Petri, quidquid sibi a vobis vel vestris ablatum est, restitui faciatis; non ignorantes, quoniam qui aliorum bona iniuste auferunt, nisi emendaverint si emendare poterint, nullatenus in regno Christi et Dei partem habere credendi sunt. Hoc autem a vobis eadem caritate qua dicimus, pro salute anime vestre recipi concupiscimus. Data Rome septimo Kalendas Maii, Indictione decima tercia.

Nr. 5.

Paschalis Pp. II (1102 s. a. d. et l.) Martino archiepiscopo Gneznensi exponit rationes, ob quas eidem pallium ea conditione obtulerit, ut sacramentum in forma a se scripta iuraret.

Baronius, Annales ecclesiastici ad annum 1102, Paschalis Pp. II. annum 3.

Paschalis episcopus servus servorum Dei, M. Polonorum archiepiscopo. Significatis frater charissime regem et regni maiores admiratione permotos, quod pallium tibi ab apocrisariis nostris tali conditione oblatum fuerit, si sacramentum quod a nobis scriptum detulerant, iurares. In pallio frater plenitudo conceditur pontificalis officii, quia iuxta Sedis apostolice et totius Ecclesie consuetudinem, ante acceptum pallium metropolitanis minime licet aut episcopos consecrare aut Synodum celebrare. Mirentur in hac causa et Dominum Iesum Christum. Cum enim Dominus Iesus Christus, ut omnium ovium suarum curam Simoni Petro committeret conditionem posuit dicens: Diligis me Simon Petre? pasce oves meas; si conscientiarum factor et conditor conditione hac usus est nec semel tantum, sed et secundo et usque ad contristationem: qua nos sollicitudine, qua provisione oportet tantam Ecclesie prelationem, tantam Christi ovium curam fratribus imponere quorum conscientiam non videmus, illis maxime quos nullo usu novimus, quorum dilectionem penitus ignoramus? Aiunt, omne iusiurandum a Christo Deo in evangelio esse prohibitum, nec ab ipsis apostolis post Dominum, nec in Conciliis inveniri posse statutum. Quid est ergo quod idem Dominus subsecutus ait: Quod amplius est, a malo est; hoc enim amplius ut exigamus, malum nos, illo permittente compellit. Nonne malum est ab Ecclesie unitate, a Sedis apostolice obedientia resilire? Nonne malum est contra sacrorum canonum statuta prorumpere? Quam multi hoc, etiam post sacramentum, presumpserunt? Nonne predecessor tuus preter Romani pontificis conscientiam damnavit episcopum? Quibus hoc canonibus, quibus Conciliis legitur esse permissum? Quid super episcoporum translationibus loquar, que apud vos non auctoritate apostolica, sed nutu regis presumuntur? Propter hec mala et alia evitanda huiusmodi iuramentum exigitur. Cur autem iuramentum Dominus prohibuerit, apostolus Iacobus manifeste adiiciens docet: Ut non sub iudicium incidatis, ne quisquam, sicut

et Augustinus exponit, assiduitate iurandi ad periurium per consuetudinem dilabatur. Quapropter iuratione quis non utatur nisi necessitate, cum videt pigros esse homines ad credendum quod utile est eis credere nisi iuratione firmetur. Hoc nimirum malo ac necessitate compellimur, iuramentum pro fide, pro obedientia, pro unitate requirere. Porro, apostolum Paulum pro auditorum diffidentia iurasse, eius epistole testantur. Aiunt in Conciliis statutum non inveniri, quasi Romane Ecclesie legem Concilia ulla prefixerint: cum omnia Concilia per Ecclesie Romane auctoritatem et facta sint et robur accesserint, et in eorum statutis Romana patenter auctoritas excipiatur. Nonne in Chalcedónensis Concilii Actione XVI. statutum est: Ante omnia quidem primatus honorem precipuum, secundum canones antique Romane, reverendissimo archiepiscopo conservari? Itaque, quod censuerunt rex et magnates a supradicta iuramenti conditione te quiescere: videturne vobis iudicium evangelicum? videturne primatus nostri honor precipuus? Numquid animo cecidit illa sententia Domini: Non est discipulus super magistrum? Numquid Hungarico principi dictum est: Et tu conversus confirma fratres tuos? Numquid hec nos commodi nostri profectione requirimus, et non unitatis catholice statuimus firmamentum? Possunt apostolicam Sedem contemnere, possunt adversum nos calcaneum elevare: datum a Deo privilegium evertere vel auferre non possunt quo Petro dictum est: Tu es Petrus, et super hanc petram edificabo Ecclesiam meam; et: Tibi dabo claves regni celorum. Quibus tamen quatuor Conciliorum decretis dandi palii modus prescriptus est, et professionis vel obedientie ordo sancitus est. Cum igitur a Sede apostolica vestre insignia dignitatis exigitis que a beati tantum Petri corpore assumuntur, iustum est, ut vos quoque Sedi apostolice subiectionis debita signa solvatis, que vos cum beato Petro tamquam membra de membro herere, et catholici capitis unitatem servare declarent. In quibus a predecessoribus nostris ea est adhibita moderatio, ut nichil iniuriosum, nichil difficile sit appositum, quod non etiam preter exactionem nostram ab omnibus debeat episcopis observari, qui sub apostolorum principum Petri et Pauli obedientia decreverunt et unitate persistere. Numquid non ultra vos Saxones Danique consistunt? et tamen eorum metropolitani et idem iuramentum asserunt, et legatos apostolice Sedis honorifice tractant et in suis necessitatibus adiuvant, et apostolorum limina per legatos suos non tantum per triennium, sed annis singulis visitant. Ita te frater charissime fruamur in Domino, ut non per te in Ecclesiis subtractionis et dissidii, quod absit, oriatur occasio.

Nr. 6.

Innocentius Pp. II 1133 Jun. 4, Laterani; ad petitionem Norberti archiepiscopi Magdeburgensis decernit, ut episcopatus de Szczecin, Lubusz, Poznań, Pomorze, Gniezno, Kraków, Wrocław, Kruszwica, Płock et Włocławek, archiepiscopis de Magdeburg iure metropolitico subiaceant.

Pargam. orygin., u którego na niciach jedwabn. czerwon. i żółt. przywieszona bulla: Innocentius Pp. II. *Na końcu textu, przed podpisem Innocentego Papieża, dwa koncentryczne koła przekrzyżowane, który to znak odtąd będziemy nazywać: Krzyż w pierścieniu. W otoku pierścienia legenda:* Adiuva nos Deus salutaris noster; *w środku u góry*: Sts. Petrus. Sts. Paulus; *u dołu:* Innocentius Pp. II. *Po podpisie znak ss, czyli* subscripsi, *po niem w monogramie:* Bene valete. *Świadkowie podpisani w trzech*

kolumnach; w 1 presbyteri cardinales, w 2 episcopi, w 3 diaconi cardinales. Przed podpisem każdego znak krzyża w rozmaitych kształtach, po za nim ss. czyli subscripsi.

Magdeburg. Königl. Staats Archiv. (Hasselbach u. Kosegarten. Cod. Pomeraniae diplomatic).

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Norberto Madeburgensi archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem. Sacrosancta Romana et apostolica Ecclesia ex quo te in filium specialem assumpsit, tue devotionis fervorem atque industriam in suis oportunitatibus certis indiciis comprobavit. Ceterum novissime diebus istis, cum divine dispositionis providentie nos licet indignos et minus idoneos ad apostolatus administrationem placuit evocare, idipsum persona tua magis ac magis enituit, tueque fidei ac religionis constantia non tantum vicinis, sed etiam remotis nationibus evidenter innotuit. Siquidem nec labor aliquis temporalis nec alicuius mine seu blanditie efficere potuerunt, quin adversus Petri Leonis tyrannidem murum inexpugnabilem te opponeres, et ad ipsius regis et aliorum principum corda in beati Petri obedientiam inducenda, efficaciter laborares. Dignum est igitur ut Sedes apostolica que de tam devoto filio plenis visceribus gratulatur, tuis obsequiis atque laboribus debita benignitate respondeat et te ad suum servitium exequendum amplius obnoxium faciat. Proinde venerabilis frater Norberte archiepiscope, querimoniam illam quam adversus episcopos Polonie in nostra presentia deposuisti, scripture et atramento duximus committendam. Asserebas equidem prefate regionis episcopos ex antiqua constitutione Madeburgensi ecclesie iure metropolitico subiacere, et ad confirmationem tue partis auctoritatem predecessorum nostrorum Iohannis, Benedicti et Leonis beate memorie pretendebas; quos nimirum episcopatus, qui ultra Salam, Albiam et Oderam esse tunc temporis videbantur seu qui ibidem inantea divina essent cooperante clementia disponendi, interventu Ottonis piissimi augusti supposuisse Madeburgensi ecclesie astruebas. Quorum videlicet episcopatuum nomina hec sunt: Inter Albiam et Oderam, Stetin et Lubus, ultra Oderam vero Pomerana, Poznan, Gnezen, Craco, Wartizlav, Cruciwiz, Masovia et Lodilaensis; unde legitimis datis indutiis, earundem ecclesiarum episcopos, ut tibi de tua querimonia responderent, tam per litteras quam per nuntios semel atque secundo ad nostram presentiam invitavimus. Ipsi vero nec venerunt nec ad nos responsales aliquos transmiserunt. Visum est igitur nobis et fratribus nostris, quod nec ipsi de sua contumacia lucrari deberent, nec Madeburgensis ecclesia diutius propria iustitia privaretur. Ideoque karissime frater Norberte archiepiscope, ex apostolice Sedis benignitate atque iusticia, de predictis episcopatibus et terminis quos iam dicti predecessores nostri antecessoribus tuis concessisse et ecclesie tue pertinere noscuntur, te in possessionem misimus et investivimus, et ut de cetero idem episcopi fraternitati tue obediant, per scripta nostra precipimus, nichilominus tibi tuisque successoribus et per vos Madeburgensi ecclesie, quemadmodum prenominatos episcopatus, sic etiam qui in posterum inibi auxiliante Domino fuerint ordinandi, irretractabiliter possidendo iure perpetuo confirmamus. Tua igitur frater dilectissime interest in amore et obedientia sancte ecclesie Romane persistere, et pro his que ad honorem et utilitatem eius spectare cognoveris, attenta diligentia vigilare. Ut autem hoc quod a nobis canonice institutum est stabile maneat, apostolica censura sub divina iudicii attestatione iubemus, ut nulla persona, parva vel magna, aut quilibet successorum nostrorum hec que statuimus

infringere presumat, huius privilegii violator cum Iuda proditore eternis suppliciis deputandus damnetur.

Ego Innocentius catholice ecclesie episcopus ss.

† Ego Iohannes tituli s. Crisogoni presbiter cardinalis ss. † Ego Gerardus cardinalis presbiter tituli s. Crucis ss. † Ego Anselmus presbiter cardinalis tituli sancti Laurentii in Lucina ss. † Ego Lucas presbiter cardinalis tituli sanctor. Iohannis et Pauli ss. † Ego Martinus presbiter cardinalis tituli sancti Stefani in Celio monte ss. † Ego Romanus diaconus cardinalis s. Marie in Porticu ss. † Ego Gregorius diaconus cardinalis s. Sergii et Bachi ss. † Ego Oddo diaconus cardinalis sancti Georgii ss. † Ego Guido diaconus cardinalis s. Cosme et Damiani ss. † Ego Guilielmus Prenestinus episcopus ss. † Ego Iohannes Ostiensis episcopus ss. † Ego Chunradus Sabinensis ecclesie episcopus ss.

Datum Laterani per manum Aimerici sancte Romane ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii II. Nonas Iunii, Indictione XI., Incarnationis dominice anno M.C.XXX.III, pontificatus vero domini Innocentii Pape II anno IIII.

Sala, *z niem. Sale.* Albia, *Elbe.* Odera, *Odra.* Lubus, *Lubusz, z niem. Lebus.* Poztnan, *Poznań.* Wartizlav, *Wrocław.* Cruciviz, *Kruszwica.* Lodilaensis, *de Włocławek.*

Nr. 7.

Innocentius Pp. II 1136 Jul. 7, Pisis; omnes possessiones ecclesiae Gneznensi quandocunque legitime factas, privilegio Sedis apostolicae communit et in perpetuum confirmat.

Pergam. orygin. dobrze zachowany. Na sznurku z nici jedwabnych wypłowiałych przywieszona zwyczajna bulla ołowianna: Innocentius Pp. II. *Na końcu tekstu, obok podpisu:* Ego Innocent. *etc., po prawéj, krzyż w pierścieniu, w którego otoku legenda:* Adiuva nos deus Salutaris Noster; *w środku u góry:* Scs Petrus | Scs Paulus; *na dole:* Innocentius Pp. II. *Po lewéj znak:* subscripsi, *a po niem w monogramie:* Bene valete. — *Podpisy świadków w trzech kolumnach: w pierwszéj presbiteri cardinales, w drugiéj episcopi, w trzeciéj diaconi cardinales; przed podpisem każdego narysowany znak w jednym z rozmaitych kształtów krzyża, a po podpisie ss. czyli* subscripsi.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol I., 1. (*Raczyński, Codex diplom. Maior. Poloniae. Lelewel, Polska wieków średnich*).

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Jacobo Gneznensi archiepiscopo eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuam memoriam. Ex commisso nobis a Deo apostolatus officio universis Dei fidelibus debitores existimus, et quanto Poloniorum regio in remotioribus mundi partibus sita esse cognoscitur, tanto ei propensiori studio nos convenit inminere, et apostolice tuitionis atque auctoritatis necessaria munimenta conferre. Dignum est equidem, ut qui ad ecclesiarum regimen assumpti sumus, pro earum libertate sollicite vigilemus, et ne pravorum hominum molestiis agitentur, aut per eos suis bonis et possessionibus quocunque tempore destitui valeant, salubriter providere curemus. Quam ob rem venerabili fratre Iacobe, tuis postulationibus clementer annuimus, et Gneznensem ecclesiam, cui Deo auctore presides, apostolice Sedis privilegio communimus statuentes, ut quascunque

possessiones, quecunque bona iuste et canonice eadem ecclesia possidet aut in futurum rationabiliter poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata serventur; in quibus hec propriis nominibus exprimendo subiunximus. De Gnezden, de Ostrov, de Lecna, de Nakel usque ad fluvium Plitviza, de Landa, de Calis, de Chezram, de Ruda plenarias decimationes annone, mellis et ferri, tabernarum, placitorum, pellicularum mardurinarum et vulpinarium, porcorum, thelonei tam in ipsa civitate, quam per omnes transitus civitati vel castellis nominatis adiacentes. Item provincia de Znein cum decimis, cum foro, cum lacubus et cum omni iuriditione seculari his contenta villis: Grochovisca cum his possessoribus: Dureviz, Radenta, Mislac, Sirac; Stari Biscupici cum his: Navos, Ruz, Sul, Balovanz, Vitossa, Pantis, Zmarsc, Miloch, Craic, Negloz, Conus, Dal, Marsec, Ciz, Posbech, Redanta, Zmogor, Domc, Digoma, Gobilca, Parech, Clobuchec, Pampic, Candera, Comor, Sdomit, Pandetech; eorum quidam in Zagorin manent. Scaple cum his: Ocroz, Smars, Cyrnela, Zdevy, Sarnota, Sulec, Milochat, Chrap, Dlotla, Tais, Goli, Sedlon, Costol, Milich, Lederg, Sulirat, Puca. Item Syrdnici cum his possessoribus: Carna, Dobec, Miley, Snovid, Targossa, Tyrpis, Mesec, Mantina, Lovanta. Item Potulino cum his: Svircs, Boranta, Curassec, Selistriy, Redec. Item Opole cum his: Chotan, Sulizlav, Miley, Dobros, Vssebant, Vissima, Radotech, Cosussec, Suc, Nadey, Miloz, Volis, Dvisen, Crostavez, Goli, Crost, Cussa, Domasca, Rados, Sostroch, Nessul, Teples, Miley, Milachec et Mogilec, Sobanta, Nemiris. Item in Villa Sagitariorum: Golec cum sociis suis. Item Dochunov cum his: Zach, Osar, Dalost, Siman. Item Gorice cum histis: Carnes, Povoz, Belina, Reck, Milic, Nesnavy, Buza, Miley. Item Dochunov cum his: Trup, Gores, Dobrina, Crston, Negloz, Drogomizl, Pantis, Guze, Lucha, Miley, Deventliz. Bezcorist cum possessoribus: Brodec, Chuz, Chropec, Blis, Nadas, Radost, Broda. Item Villa Piscatorum cum his: Vsemir, Miranta, Plastc, Vsemir, Grucha, Nemir, Cik, Pella, Crisan, Bogdan, Carz, Prussota, Potr, Sdanto, Piscor; Gomola, Blizuta, Sulidat, Sulis, Cecer, Rados, Vrotis, Godes, Ninomizl, Dal, Domazul, Dobrozodl, Ziroch, Glovca, Sirozlav. Item Vruti cum his: Cessimizl, Brodic, Zmars, God, Cessimizl, Blizina, Tangomir, Zedlanta, Milovit, Precard, Trebna, Goles et Dalchic. Item Vilchecov cum his possessoribus: Ziroch, Vnenisl, Stres, Chropec, Unca, Gostina, Parchina, Sinoch, Vnevit. Item Balovesici cum his: Radost, Dobromisl, Cisan Chelzt, Jes, Nevstrop, Razc, Chaianta, Rezc, Sdevy, Zarbinoviz, Milovan, Sodlc, Neznavy, Sulic, Quasca. Item Lestniz cum his: Milovy, Pibissa, Vilchanta, Malisca, Crusc, Bachora, Cyg, Balossa, Vssezodl, Jes, Trebemisl, Vilcan, Domay, Gan, Nemoy, Crston. Item Chomantovo cum his: Sulichna, Mislim, Suchora, Malozimiz, Sidlo, Jezor, Bichek, Redonc. Item Silche cum his: Silca, Milovan, Nezul, Radeta, Techuta, Zippen, Crepc, Zmil, Redos, Lestniza, Vnemizl, Gamba, Bogumil. Item Sodovo cum his: Stanoch, Pisla, Boruch, Voian, Dargorad, Radost cuius primogenitus Rpis, Nesda, Vilcos, Serucha, Blizohc, Rados, Rados, Ruzoviz. Item Dobrilevo cum his possessoribus: Sulistry, Crostavz, Bzek. Item Zvepavici cum his: Cuz, Crotossa, Oslab, Sulivy, Radost, Cochan, Domavy. Item Lissinino cum his: Ponat, Quatec, Targossa, Stralec. Item Sbarbinichi cum his: Budizlav, Mlodos, Vcad, Zwar, Zlavic, Chestoch, Grochot, Sdan, Darsc; hi omnes cum aliis advenis et omni posteritate, archiepiscopales sunt. Item ville archiepiscopales circa Gnezdn: Keblovo, cuius possessores hii sunt: Dobron, Nenach, Vston, Radost, Crambos, Ciz, Sostros; item Dambnicia Radovit cum his eius possesores (sic): Smarcek, Doman, Sedlevit, Locana, Vestina, cum filiis eorum. Item Pischyno cum his: Blizc, Bogumil, Bogdan.

Item villa super flumen Vna quam tenuit olim Stan arator episcopi. Item ville archiepiscopi circa Calis: Raysco et alia servidola (sic) quam super Zvandri aquam appellaverunt Hllme, et cum omnibus incolis suis. Item Sovici et Lochovici, Vzorovici, Vzorovici (sic), Malonovici, Bralici, Domanevici; et super aquam Oloboc: Mislentino, et super campum Dambsco omnes servi cum villa eorum. Item Gostonovici cum villa eorum. Item ville archiepiscopi circa Zeraz: Zandeievici, Parno, Cluchici, Coberichezco, Gambiza, Iarotici, Manina; hee omnes cum possessoribus suis. Item ville circa Spitimir: Janovici, Tandov, Smolzco, Pricuna, Turcovici, Turcoviste, Uneievo, Karchovo, Milostovici, Gazovo et Clonova cum possessoribus suis. Item Milodat cum villa et Zambatino, que fuit Davgeri episcopi. Item Sulostovo super fluvium Tena. Item de Miliche castello quod est de Vratizlavensi episcopatu, plenarie decimationes per totum ex hac parte Bariche. Item de castello Ziraz, Spitimir, Malogost, Rospra, Lunciz, Voibor, Sarnov, Skrin plenarias decimationes annone, mellis, ferri, pellium vulpinarium et mardurinarum, de placito, de tabernis, de foris, de theloneo, tam in ipsis castellis, quam in locis eis adiacentibus; per omnes transitus de theloneo et decimali ebdomada, per omnes quotquot sunt de Chrustov usque in Vislam iuxta fluvium Pelza. Item plenarias decimationes super eos qui Treblevici et Radlici dicuntur. Item Loviche cum decimis, cum villis et earum incolis, cum venatione, cum castoribus et cum omni penitus iuriditione seculari, nulli preter episcopum respondere habet. Item Nir per totum inter Thur et Cholm, cum castoribus et eorum custodibus, cum piscatoribus et villis eorum, tantum archiepiscopo pertinet. Item abbatia sancte Marie in castello Lancicie cum centum servis et villis eorum, cum quatuor scilicet lacubus: Pretche, Chotle, Bezdeze, Brdovo. Item Bralin cum sociis suis et vineis duabus et tutoribus earum cum villis suis, quarum una Plocensis altera Vladizlavensis castelli est; pistores etiam et coci, agazones et sutores cum omnibus que ministratione abbatie eidem sunt ordinata. Item Manina ante castellum Zandomir cum rusticis et villis eorum et omnibus ad hec pertinentibus. Item castellum Solche cum omnibus pertinentiis nonnisi archiepiscopo pertinet. Item villa ante Bitom que Zversov dicitur cum rusticis', argenti fossoribus, cum duabus tabernis, nonnisi ad archiepiscopi pertinet iuriditionem. Item aput civitatem Cracovie sal archiepiscopi qui Babiza nuncupatur, tantum sue respondet ditioni. Item ville archiepiscopi circa Cracoviam hee sunt: Iurevici cum villa eorum, Dancovo, Conecheno, Tyrno, Chrostlino, Crolevici, Zrenava, et super Pregini Rudnici; tam ville quam possessores earum omni iure archiepiscopo pertinent. Item villa in Zrem que Dolzco nuncupatur. Item ville archiepiscopales per Cuiaviam: Cholm, Conare, Bachora, Poddambia, Hermanovo, Drvalevo, et hee omnes cum suis possessoribus de possessione archiepiscopali sunt. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatam Gneznensem ecclesiam temere perturbare, aut aliquid de his eius possessionibus auferre, vel aufferendo retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare. Si qua igitur in posterum eccclesiastica secularisve persona hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere ire tentaverit, secundo terciove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestate honorisque sui dignitate careat, reamque se divino existere de perpetrata iniquitate iudicio cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domni Redemtoris nostri Ihesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine distincte ulcioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco que sua sunt servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bone operationis percipiant, et aput districtum iudicem pacem inveniant. Adicimus itaque, ut nemini fas sit ecclesiam

beati Adalberti super possessione rusticorum de cetero infestare aut eis exinde aliquam contradictionem inferre; quorum vero nomina hec sunt videlicet et officia. Ad officium agazonum hii sunt: Gostivvy, Voiuta, Nezamizl cum tribus fratribus, Goston, Datk, Radost, Mancossa, Nadcy, Mozuta. Lagenarii vero sunt hii: Crisan et Subic cum fratribus, Bolech cum fratribus. Rustici vero sunt hii: Modlenta, Smogor, Gnevos cum fratribus, Tmina cum fratre, Piscla, Maruzc, Zandey, Domavy, Tycareviz, Smogor, Vitos, Russota cum filiis et fratribus. Item iuxta Ilme: Doluploz cum filiis et cum villa, Prozina, Dobrenta, Golec. Hii vero sunt carpentarii: Vrest, Tys, Dulgota, Doman, Golian. Hospites vero sunt hii: Polc, Pocay. Tessanta, Lazina, Smars, Slimisl, Vstech, Mantis, Godina, Panten, Cirnech, Modic, Goston, Dobes cum filiis, Milos, Cuassec. Milites quoque hii sunt: Zoba, Stoygnev, Segost, Mantis. Ville vero circa fluvium Ganzava: Rilevo, Podgorino, Zvepravici, Lizinino, Staribiscubici, Zagorici, Chomesa, Pnevo, Glovotino. Si quis autem contra hanc nostram institucionem temere ire temtaverit, excommunicationi subiaceat; conservantes vero, omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius gratiam consequantur. Amen.

Ego Innocentius catholice ecclesie episcopus ss.

† Ego Gerardus presbyter cardinalis tituli sancte Crucis. ss. † Ego Anselmus presbyter cardinalis. ss. † Ego Lucas presbyter cardinalis tituli sanctorum Iohannis et Pauli. ss. † Ego Martinus presbyter cardinalis. ss. † Ego Gregorius presbyter cardinalis tituli sancte Prisce. ss. † Ego Gregorius diaconus cardinalis sanctorum Sergi et Bachi. ss. † Ego Hubaldus diaconus cardinalis sancte Marie in Via lata. ss. † Ego Vassallus diaconus cardinalis sancti Eustachii. ss. † Ego Crisogonus sancte Marie in Porticu diaconus cardinalis ss. † Ego Willelmus Prenestinus episcopus. ss. † Ego Guido Tyburtinus episcopus. ss.

Datum Pisis per manus Aimerici sancte Romane ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii Nonis Iulii, Indictione XIIII, Incarnationis dominice anno M.C.XXX.VI, pontificatus vero domini Innocentii Pape II. anno VII.

Gnezden, *Gniezno.* Ostrov, *zamek na wyspie jeziora Lednica, dziś ruina.* Lecna, *Łekno.* Nakel, *Nakło.* Plitviza fluv., *rz. Plitnica.* Landa, *Ląd.* Calis, *Kalisz.* Chezram, *Czestram.* Ruda, *Ruda.* Znein, *Żnin.* Grochovisca, *Grochowiska.* Stari Biscupici, *Biskupin.* Zagorin, *Góra.* Scaple, *nie odgadnione.* Syrdnici, *Żerniki.* Potulino, *Podolin.* Opole, *nie odgadnione, może Obielewo.* Villa sagittariorum, *nie odgadnione, Strzelce, czy Strzałkowo.* Dochunov, *Dochanów.* Gorice, *Gorzyce.* Bezcorist, *Brzezkorzystew.* Villa piscatorum, *Rybitwy.* Vruti, *Wrzosy.* Vilchecov, *Wilczkowo.* Balovesici, *Białożewin.* Lestniz, *nie odgadnione.* Chomantowo, *Chomętowo.* Silche, *Sielec.* Sodovo, *Zendowo.* Dobrilevo, *Dobrylewo.* Zvepavici, *nie odgadnione.* Lissinino, *Łysinin.* Scarbinichi, *Skarbienice.* Keblovo, *nie odgadnione.* Dambnicia Radovit, *Dębnica.* Pischyno, *Pyszczyn.* Villa super flumen Vna, *dziś prawdopodobnie Wełnica nad strum. Wełna.* Raysco, *Rajsko.* Zvandri aqua, *Swędrnia strum.* Hllme, *może Ilno.* Sovici, *Sowina.* Lochovici, *dziś pewnie Łaszkow.* Vzorovici, *nie odgadnione, może Sieroszewice.* Malonovici, *Malanow.* Bralici, *nie odgadnione, może Bronczyn.* Domanevici, *może dziś Domaniow.* Aqua Oloboc, *Ołoboczka strum.* Mislentino, *nie odgadnione.* Dambsco, *Dębsko.* Gostonovici, *Goszczanow.* Zeraz, *Sieradz.* Zandeievici, *Sędziejewice.* Parno, *Parzno.* Cluchici, *Kłuki.* Coberichezco, *Kobierzycko.* Gambiza, *nie odgadnione.* Iarotici, *Jarocice.* Manina, *Monice.* Spitimir, *Spicimierz.* Ianovici, *Jankowice.* Tandov, *Tądow.* Smolzco, *Smolsko.* Pricuna, *Przykuna.* Turcovici, *Turek lub Turkowice.* Turcoviste,

Turek lub Turkowice. Uncievo, *Uniejów.* Karchovo, *Charchow księży.* Milostovici, *Miłkowice.* Gazovo, *Kaszow.* Clonova, *Klonow.* Milodat cum villa, *dziś może Wolka Miłkowska.* Zambatino, *dziś może Ziemięcin.* Sulostovo, *Suliszewice.* Fluvius Tena, *strum Cienia, czyli Stawka.* Miliche, *Milicz.* Baricha, *Barycz, rzeczka.* Malogost, *Małogoszcz.* Rospra, *Rozprza.* Lunciz, *Łęczyca.* Voibor, *Wolborz.* Sarnow, *Żarnow.* Skrin, *Skrzynno.* Chrustov, *Chrząstow.* Fluv. Pelza, *Pilica, rz.* Treblevici et Radlici, *nie odgadnione.* Loviche, *Łowicz.* Nir, *Ner rzeczka.* Thur, *Tur.* Cholm, *Chełmno.* Lacus Pretche *Przedecz.* Chotle, *Chotel.* Bezdeze, *nie odgadnione.* Brdovo, *Brdow.* Bralin, *dziś pewnie Brwilno i Wolka Brwilska.* Vladizlaviensis, *de Włocławek.* Manina, *nie odgadnione.* Zandomir, *Sandomierz.* Solche, *Solec.* Bitom, *dziś z niemiecka Beuthen w Górnym Szlązku.* Zversov, *nie odgadnione.* Babiza, *Babice.* Iurevici, *Jurkow.* Dancovo, *Dankow.* Conecheno, *Konieczno.* Tyrno, *nie odgadnione, może Turnawiec.* Chrostlino, *Chryszczyna.* Crolevici, *Krolewice.* Zrenava, *Szreniawa.* Pregini, *dziś rzeczka Rudno.* Rudnici, *Rudno.* Zrem, *Śrem.* Dolzco, *Dolsk.* Cholm, *Chełmce.* Conare, *Konary lub też Konarzewo.* Bachora, *Bachorce lub też Wola Bachorna.* Poddambia, *Dąbie.* Hermanovo, *Jerzmanowo.* Drvalevo, *Drwalewo.* Ilme, *Ilno.* Ganzava fluv., *Gąsawka rz.* Rilevo, *Rydlewo.* Podgorino, *Podgorzyn.* Zvepravici, Lizinino, Stari Biskupici, Zagorici *ob. wyżéj.* Chomesa, *Chomiąża.* Pnevo, *Pniewy.* Glovotino, *Głowy.*

Nr. 8.

Dux Meseco 1142 s. d. et l. dat ecclesiae Poznaniensi villam Lusowo.

Bielowski. Monum. Poloniae historic. II. p. 775. Zapisek na okładce księgi zaginionéj z biblioteki Seminarium Poznańskiego.

Notum sit omnibus fidelibus tam presentibus quam futuris, quod dominus dux Meseco post victoriam que fuit in Poznan dedit villam que vocatur Lusow cum hominibus ibi manentibus beato Petro pro remissione peccatorum suorum. Nomina autem hominum ibi manencium sunt hec: Sdebud, Strobis, Kozel, Utech, Golic, Nedan, Nasuc, Wilceh, Dalay, Janec, Crisan, Uscek, Ckun. Tunc Boguchvalus bone memorie episcopus accepta stola ivit ante altare beati Petri, et excommunicavit omnes qui deberent illam villam auferre vel hominibus in illa manentibus in aliqu nocere; et omnes qui adfuerunt et qui audierunt responderunt amen.

Lusow, *Lusowo.*

Nr. 9.

Salomea ducissa Polonie s. a. d. et l. (1143?); confert monasterio Mogilno villam Stary Radziejow.

Transsumpt potwierdzony przez: Mesco dux Polonie 1103 (sic) s. d. et l. *Bielowski, Monumenta Poloniae histor. I., XXVI. (Kopia z XV. w.)*

In nomine sancte Trinitatis. Quum a Domino omnia donata sunt nobis usum nostre salutis ut de presentibus futura et de transitoriis memoriam eternam dignam pro posse vicissitudinem Deo nos convenit reddere et de his que ab ipso

cepimus, ipsi sanctisque conservitoribus eius servire. Ego igitur Salomea ducissa Polonie, ut excessus meos et domini mei ducis Boleslai redimerem, studio divini servitii animum applicui, et ut faciliorem effectum res ea caperet, sancte Marie sanctique Iohannis patrocinium precordialiter querere studui. Ad quod querendum, cum consilio proborum hominum, tum etiam ordine, tali (ter?) inducta fui. Post mortem enim domini mariti mei Boleslai, dum sedula et officiosa satagerem circa frequens commemorationis eius ministerium, idem in paupere cultu lugubri michi astans per somnium, se digni obsequii nichil sancto Iohanni in Muglyn egisse conquerebatur, adiiciens sibi profuturum, si hoc a me in proximo compleretur. Igitur ego providens et ordinans ut in Muglyn empta in honorem sancte Marie consecrarentur, cum multis meis precibus devota interfui et villam Radeow cum omnibus appenditiis, presente domino Iacobo archiepiscopo et id confirmante, Deo et sancte Marie sanctoque Iohanni concredidi pro remedio meo et viri mei omniumque filiorum meorum omniumque successorum eorum. Facta est igitur solemniter hec largitio sub predicti archiepiscopi banno et excommunicatione, ne quis unquam heredum et posterorum nostrorum aut etiam alienorum hoc audeat violare vel cassare, ad meam petitionem tali subterposita excommunicatione: Quicumque villam Radeow sancto Iohanni ecclesieque Muglinensi subtraxerit, vel subtractam tenuerit, vel ingenio aliquo ab eodem loco contra voluntatem abbatis et fratrum ipsius alienaverit, auctoritate sancti Petri sanctique Iohannis et nostra a Domino alienetur et eius memoria de terra tollatur, iramque Domini et hic et in futuro patiatur, nisi quod presumpsit digna satisfactione mutetur. Hec igitur acta sunt et dicta stylique officio diligenter assignata sub testimoniis magnarum et idonearum personarum tam secularium quam ecclesiasticarum hic subscriptarum: Bernardus prepositus sancti Petri; Bero, Bebo, Chuno, Vernerus, Villechelmus capellani eius; Degno, comes Wszebor, Zbilut, Radzislaw, Andreas filius episcopi, Cechawy, Zyzema comes et multi alii.

Muglyn, *Mogilno.* Radeow, *Stary Radziejow.*

Nr. 10.

Mescho dux Polonie 1145 Apr. 23, in Gnezdna; collocat in loco Ląd monachos Ordinis Cisterciensis, eisque complures possessiones confert.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ląd, Lib. privil. B. Nr. 1. (Ryszcz. Muczk. Codex diplom. Poloniae I. Nr. 1.)

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quandoquidem velocitate dierum nostrorum transituri sumus quemadmodum fugere solet umbra vel evanescere fumus, igitur nos Mescho Dei gracia dux Polonie universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris notum esse cupimus, quod pro dilecccione domini nostri Iesu Christi liberatoris animarum nostrarum, et pro veneratione gloriose genitricis eiusdem perpetue virginis Marie et omnium Sanctorum, monachos Ordinis Cisterciensis de longinquis partibus terre adductos, de cenobio videlicet Bergensi, pro viris literatis, divinorum celebratoribus celestiumque contemplatoribus, collocavimus in loco qui vocatur Landa super fluvium Vartam ob remedium anime nostre et posterorum nostrorum, conferentes eis has hereditates subscriptas cum hominibus et cum omnibus

utilitatibus que in eis sunt ac in posterum provenire poterunt, in nostram eos defensionem suscipientes ac successoribus nostris per omne tempus defendendos commitentes, solo remuneracionis divine intuitu. Iam vero sic notantur possessionum loca: Kossol ubi concessimus esse forum omni libertate plenum, Dolan, Morsko, Cloba et Moszewe; istarum ergo villarum homines tenentur solvere singuli pro festo sancti Michaelis LX manipulos siliginis, modium avene, mensuram tritici, tres urnas brasei, quinque capecia annone, metere duo plaustra feni totidemque lignorum, duos truncos de pino, per tres continuos dies cum tota familia segetes purgare, per unum diem singuli cumulare, tres kitas lini dare. Contulimus et has subnotatas hereditates cum hominibus et omnibus utilitatibus que in eis sunt et post successive esse poterunt: Szetlewo, Rzgowo cum Sanctúariis et Stabulariis, Grabienice cum camerario, Slawsko cum piscatoribus, Wyramowo, Kwaskowo, Chorzen, Staralanka. Ut autem hoc nostrum factum ad honorem Dei sancteque genitricis Marie semper virginis robur perpetue firmitatis obtineat, presentem cedulam sigilli nostri simul et annuli munimine duximus roborandam. Acta hec sunt in Gnezdna in die beati Adalberti anno Domini M.C.XLV, Indictione IX, Epacta vero VI, presentibus viris ecclesiasticis videlicet: Petro archiepiscopo sancte Gnezdnensis ecclesie, Martino episcopo Poznaniensis ecclesie, Stephano preposito ibidem, Citharedo decano, Iarossio palatino, Boguphalo castellano Gnezdnensibus, Ulrico capellano et aliis quam pluribus nobilibus.

Bergensis, *de Alten-Bergen.* Landa, *Ląd.* Warta fluv., *dziś tak samo.* Kossol, *Kościoł św. Mikołaja, miejsce na którém stanęło późniéj miasteczko Lądek.* Dolany, *dziś t. s.* Cloba, *Kłobia.* Morsk, *dziś może Mokre.* Moszewe, *mylnie jak się późniéj pokazuje zam.* Chocene, *dziś Choceń.* Szetlewo, Rzgowo, *dziś tak samo.* Sanctuarii, *Swiątniki.* Stabularii *(Obory) nie odgadnione.* Grabienice, Slawsko, *dziś t. s.* Wyramowo, Kwaskowo, *nie odgadnione.* Chorzeń, *dziś t. s.* Stara lanka, *nie odgadnione.*

Nr. 11.

Mesco dux Polonie 1145 Apr. 28, in Gnezden; monasterium de Trzemeszno in suam suscipit curam ac donationes ducum militumque Poloniae in subsidium eiusdem monasterii collatas confirmat.

Pergamin orygin. Dwie małe okrągłe dziurki od przywieszenia pieczęci. Brzegi obcięte, pismo z pierwszéj połowy XIII. wieku.

[1] *Trzemeszno. Archiv. Conv. Can. Reg. Later.* (*Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplom. Polon. II., Nr. 436.*)

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam testimonio litterarum gesta hominum maxime perpetuantur, idcirco necesse est acciones legittimas que memoria indigent, per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Noverint igitur universi presentes et futuri, quod nos Mesco Dei gracia dux Polonie, patris nostri Boleslavi illustris recordacionis, presertim in eis que ad honorem Dei et nostram salutem ac religionis augmentum facta esse cognoscimus, ymitatores ydonei fieri cupientes, monasterium Cheremesense regularium canonicorum ab ipso instauratum, in nostram curam pro ipsius ac nostra salute suscepimus protegendum atque meliorandum. Itaque ad peticionem domini prepositi Bernardi ac fratrum suorum,

donaciones ducum ac militum Polonie, que ad honorem Dei et beati Adalberti martyris veneracionem, ecclesie Cheremesensi in subsidium ibi Deo serviencium sunt collate, dignum duximus suis vocabulis exprimendas. Cheremesno cum hominibus et omnibus suis utilitatibus, videlicet cum venacionibus indaginum ac pedicarum, cum lacubus, cum mellificiis, cum thabernis et hac libertate, quod nulli ad presenciam nostram vel castellani vel palatini vel alterius nostri iudicis citati tenentur respondere, nisi prius nostro sigillo speciali fuerint provocati; nostrosque venatores seu canes nunquam pascere cogentur. Homicidium si perpetratum fuerit inter homines ecclesie, tota causa preposito spectabit; si vero liber occiderit hominem ecclesie, caput pro capite reddet, aut pene que povodstvo dicitur subiacebit. Si autem liberum occiderit homo ecclesie, actor povodstvo, prepositus vero pecuniam in eo accipiet. Item Palace villa cum lacubus et omnibus suis utilitatibus. Luben lacus totus cum vila Popelov. Velatov lacus totus cum villa et tribus sortibus, videlicet Sedlicovo et Robacovo et Mislacovo. Camon lacus totus cum duabus villis superiacentibus. Donacio vero pie memorie patris nostri Boleslavi ducis, Inovlodz ecclesia beati Egidii cum duabus villis, cum thabernis, cum theloneis per ipsum fluvium, Predbor, in Sulugev, in ipso Inovlodz. Cum vero nos et frater noster Boleslaus dux Mazovie et Cuiavie conventum celebrassemus in Quecisov pro parcium terminis, frater noster prefatus Quecisov sue dicioni cedere volebat, nosque nostro dominio redigere volebamus eandem; tunc ducissa Salome a nobis filiis suis utrisque prece obtinuit ut sibi eam conferremus, quod et fecimus, quam protinus ecclesie nominate contulit et duas sortes ei adiacentes, scilicet Oseycovo et Pustvino; villam etiam Cebar cum foro ei accumulavit. Nos quoque duces, Mesco, Boleslaus, Kasimirus, hominibus in Quecisov degentibus omnem libertatem contulimus eos ab omnibus tributis absolventes, videlicet a strosa, a podvorove, a naraz, a povolove, a castri edificacione nec non ab expedicione. Dum vero aput Gnezden civitatem essemus, Mesco et Boleslaus et fratres nostri Henricus et Kasimirus duces, capellam sancte Marie aput Lanciciam in monte sitam, cum villa ipsius montis et villa in Lubnice cum hominibus zaclodnici et villa Ostrov, insuper molendinum per medium et foralia et theloneum post quinque fora; omnes vero thabernas in castro preter decimam ebdomadam, examina vomerum, aque et caldarii, atque manuale ferrum, et capam in Cracovia ad magnum salem, decimamque urnam celarii nostri in Sarnov, pro remedio anime nostre nostrorumque parentum dicte ecclesie iure hereditario ac perpetuo contulimus possidenda. Salome quoque ducissa contulit Wasnov forum cum thabernis et ecclesia ad supplementum salis ecclesie predicte. Comes Shebor contulit ecclesiam Corcin cum duabus villis et omnibus suis utilitatibus. Comes Stoyslaus contulit villam suo nomine vocitatam Stoyslave. Comes Micora contulit Iesovo prope Wasnov. Comes Nemirus contulit Pravadostov. Comes Dirsicraus contulit villam Gassavam et Conratovo cum lacu Golse et cum omnibus suis utilitatibus. Comes Degno contulit Othvecam cum tribus lacubus, ita ut nullus in eis aliquid iuris habeat. Comes Bernardus contulit Selevo cum omnibus suis utilitatibus. Comes Sdislaus contulit duas villas, Iablovo et Zolacov, cum theloneo et cum omnibus suis utilitatibus. Dominus Vincencius Gneznensis canonicus contulit Bezcoristev cum omnibus suis utilitatibus. Comes Troianus contulit Pilchuthcovo et Grabonovo cum clausura super Wizlam. Frater eius Ianus contulit Strelno cum omnibus suis utilitatibus. Comes Wlosto contulit villam suo nomine vocitatam Wlostovo, cum magna parte lacus Goplo. Comes Saulus contulit decimam celarii sui in Konski. Quum vero Ianus comes edificasset

ecclesiam ad honorem Dei et beati Iohannis ewangeliste in fundo ipsius claustri Cheremesensis, sequenti die beati Adalberti nos omnes duces, Mesconem, Boleslaum, Henricum, Kasimirum, una cum archiepiscopo et episcopis et tota milicia Polonie ad eam dedicandam convocavit; qua sollemnissime dedicata, dominus archiepiscopus hiis decimis eam dotavit, videlicet Syracovo, Miroslavici, Selislavici, Ostrovith. Comes vero Ianus has villas contulit ecclesie edificate: Syracovo, Ostrovithe, Ianusovo, Chorelino. Et quia castrum Wisegrod tam ipse quam uxor eius Sulislava a nobis habuerunt pro munere, de comuni ducum licencia medietatem thabernarum, foralium, thelonei, cum villa Lozcune, cum clausuram (sic) super Dbram, prefate ecclesie contulerunt. Cui donacioni interfuerunt duces, videlicet nos Mesco, Boleslaus et fratres nostri Henricus et Kasimirus, Iacobus archiepiscopus, Alexander Plocensis episcopus, Iohannes et Peianus cancellarii, comes Odolanus, Shebor, Saulus, Dirsicraus, Zbiluth, Bogumilus, Degno, Montinus, Pacoslaus, Spithigneus et alii quam plures. Ne autem hee donaciones a prefatis ecclesiis aliqua nocitaria calumpnia possint alienari, prefato preposito Bernardo presens scriptum dedimus nostri sigilli appensione roboratum. Datum in Gnezden anno dominice Incarnacionis millesimo centesimo quadragesimo quinto, Indiccione septima, in die sancti Vitalis martyris.

Cheremesno, *Trzemeszno.* Palace, *Palędzie.* Luben lacus, *dziś Trzemeszyńskie jezioro, leżące p. w. Lubin.* Popelov, *Popielewo.* Velatov, *Wielatowo.* Sedlicovo, *Siedlucha.* Robakowo, *niegdyś osada przyległa wsi Kamieniec, już r. 1567 opuszczona, dziś znikła.* Mislacovo, *Myslątkowo.* Camon, *Kamieniec.* Inowlodz, *dziś tak samo.* Predbor, *Przedborz.* Sulegev, *Sulejow.* Quecisov, *Kwieciszewo.* Oseycovo, *Osikowo.* Pustvino, *nie odgadnione.* Cebar, *w XIV w.* Barow, *zamek i osada znikłe.* Gnezden, *Gniezno.* Lancicia, *Łęczyca.* Mons aput Lanciciam, *Góra.* Lubnice, *Lubin.* Ostrow, *dziś t. s.* Sarnov, *Żarnow.* Wasnov, *Waśniow.* Corcin, *Korczyn.* Stoyslave, *dziś może Stojanowice.* Jesovo, *Jeżow.* Pravadostov, *Prawęcice.* Ganssava, *Gąsawa.* Konratow, *dziś tak samo.* Othveca, *Ocwieka.* Selevo, *Szelejewo.* Jablowo, *dziś tak samo.* Zalacov, *Zalachow.* Bezcoristev, *Brzezkorzystew.* Pilchutcovo, *Pikutkowo.* Grabonowo, *dziś t. s.* Strelno, *Strzelno.* Wlostowo, Konskie, *dziś tak samo.* Syracovo, *Sierakowo.* Miroslavici, *Mierosławice.* Selislavici, *nie odgadnione.* Ostrovith, *Ostrowite Trzemeszyńskie.* Janussovo, *Januszkowo.* Chorelino, *nie odgadnione.* Wisegrod castrum, *zamek niegdyś przy ujściu rzeki Brda do rzeki Wisła, dziś znikł.* Lozcune, *Łoskuń.* Dbra, *dziś rzeczka Brda.*

Nr. 12.

Humbaldus, presbyt. cardinalis, apostol. Sedis legatus 1146 Mart. 2, apud Genezen; confirmat donationem capellae s. Mariae in Góra, fori Kwiecisze[illegible]vo et Wasniow, a principibus Poloniae ecclesiae s. Adalberti in Trzemeszno facta[illegible]n.

Pargam. orygin. Pasek pergamin. od przywieszenia pieczęci, która znikła.
Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Charta non signata.

Humbaldus sancte Romane ecclesie presbiter cardinalis, apostolice Sedis legatus, dilecto fratri Bernardo preposito ecclesie de Sciremusine suisque successoribus et

fratribus eiusdem loci presentibus et futuris, salutem et omne bonum. Collata nobis a Deo discretio et ab apostolica Sede commissa auctoritas nos hortatur, ut religiosas personas et loca ad serviendum Deo dicata diligere debeamus, et in quibus secundum Deum possumus, pia eis sollicitudine providere curemus. Ideoque notum fieri volumus presentibus et futuris, quoniam dum apud Genezen civitatem essemus, Bolesclavus et Misico duces et fratres eorum Henricus atque Casimirus, filii quondam Bolesclavi ducis, cappellam sancte Marie apud Lonciziam in monte sitam, pro remedio anime sue eorumque parentum ecclesie sancti Adhalberti, que est in loco qui dicitur Sciremusine, cum omnibus redditibus ad eam pertinentibus perpetuo contulerunt, et ut auctoritate nobis commissa eandem confirmaremus donacionem, communiter rogaverunt. Cui donacioni interfuerunt presentes: Alexander videlicet Plocensis episcopus, Johannes et Peanus cancellarii, Odolanus comes, Shebor, Saulus, Disichraus, Zbiluta, Bogomil, Montinus, Bacosclavus comes, Spitignevus et alii plures. Nos itaque eorundem ducum peticionibus annuentes, eandem cappellam cum omnibus suis redditibus prefate ecclesie beati Adhalberti presentis scripti pagina confirmamus. Forum quoque Quecisovgue quod idem Bolesclavus et Misico duces, et forum Wasnoe quod Salome ducissa predicte ecclesie sancti Adhalberti contulerant, et que largitione ducum et principum et aliorum bonorum virorum eadem ecclesia canonice habet vel poterit adhipisci, illibata sibi permaneant, fratribus in eadem ecclesia Deo servientibus profutura. Si quis vero contra huius confirmationis nostre scriptum prenominatam ecclesiam sancti Adhalberti molestare aut fatigare presumpserit, indignacionem apostolice Sedis incurrat, et a Corpore et Sanguine Domini nostri Ihesu Christi cum Iuda traditore, et a communione Ecclesie alienus fiat, nisi infra triginta dies postquam inde fuerit commonitus, resipuerit. Quod ut verius credatur et firmius futuris temporibus habeatur, sigilli nostri impressione signavimus et proprie manus subscripcione raboravimus.

† Ego Humbaldus sancte Romane ecclesie presbiter cardinalis apostolice Sedis legatus.

Actum est apud Genezen anno dominice Incarnacionis M.C.XL.VI. Indictione VII, VI Nonas Martii feliciter.

Sciremusine, *Trzemeszno.* Genezen, *Gniezno.* Loncizia, *Łęczyca.* Mons apud Lonziciam, *Góra.* Quecissovgue, *Kwieciszewo.* Wasnoe, *Wasniow.*

Nr. 13.

Eugenius Pp. III (1146?) Maii 3, Viterbi; scribit Henrico episcopo Moraviensi, ut Wladislaum ducem Poloniae, per b. m. Jacobum archiepiscopum Gneznenzem excommunicatum, si apostolicum mandatum se servaturum juraret, ab excommunicatione absolvat.

Boczek, Cod. diplomatic. Moraviae I, Nr. 266. (*Bielowski, Monum. Poloniae histor. II. p. 9.*)

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Henrico Moraviensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem. Sicut ad vestram credimus notitiam pervenisse, L. dux Polonie collecta Saracenorum multitudine, quod nostris temporis

inauditum et inhumanum est, terram Christianorum invasit et multa mala, innumera etiam et execrabilia in ea temerario ausu commisit. Unde frater noster L. (sic) bone memorie Gneznensis ecclesie archiepiscopus zelo iustitie succensus, ipsum excommunicationis vinculo innodavit. Nunc autem, quoniam ipse archiepiscopus viam universe carnis ingressus est, et ipse dux per nuntios suos a nobis absolvi postulat et satisfactionem promittit, per apostolica vobis scripta mandamus, quatenus eodem duce ante presentiam vestram evocato congruo loco eum conveniatis, et si in presentia vestra propria manu iuramentum prestiterit, quod de causa pro qua excommunicatus est, mandatum nostrum quod per nosmet ipsos, sive literas, seu per nuntium nostrum ei faciemus, suscipiat et observet, eum ab eadem excommunicatione absolvatis. Hoc autem ab eo iuramento suscepto, causam excommunicationis et damna ab ipso et per illum illata et totius rei veritatem et quid ipse dux exinde sustinere possit, vestris nobis litteris significetis,et nos rei veritate cognita, quod inde statuendum fuerit, auctore Domino statuemus. Datum Viterbi V Nonas Maii.

Nr. 14.

Eugenius Pp. III 1146 Sept. 13, Aparme; mandat Henrico episcopo Moraviensi, ut Guidoni Sedis apostolicae in Polonia legato assistat.

Boczek, Cod. diplomatic. Moraviae I. Nr. 271. (Bielowski, Monum. Poloniae historic. II, p. 9.)

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Henrico Moraviensi episcopo salutem et apostolicam benedictionem. Qui de fratrum suorum caritate confidit, et mandare que agenda fuerint non recusat. Quia igitur de persona tua valde confidimus, per presentia tibi scripta mandamus, quatenus dilecto filio nostro G. dyacono cardinali, prudenti siquidem et honesto viro, cui in Polonie partibus vices nostras commisimus, in hiis que sibi agenda incumbant tam in Polonia quam in alia terra illa que noviter luce Christiane fidei est perfusa, tanquam apostolice Sedis vicario diligenter assistas ipsique opem et consilium studeas exhiberi; ut, dum per discretionis tue sollatium vel favorem subsidium fuerit assecutus, quanto circa Romanam ecclesiam caritatis vinculo sis astrictus evidentius manifestes, et illico Deo grata et hominibus fructuosa per ipsius misericordiam operentur. Datum Aparme Idibus Septembris.

Nr. 15.

Eugenius Pp. III 1147 Maii 31, Parisiis; ecclesiam de Trzemeszno sub protectionem beati Petri et suam suscipit.

Transsumpt potwierdzony przez Urbanus Pp. V. 1365 Apr. 21, Avinioni.

Trzemeszno. Archiv. Conv. Can. Reg. Later. (Theiner. Monum. histor. Polon. et Lithuan. I, 851).

Eugenius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Bernardo preposito Cremocensis ecclesie eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis,

in perpetuam memoriam. Quoties illud a nobis petitur quod rationi et honestati conveniens esse dinoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideriis congruum impertiri suffragium, ut fidelis et pia devotio celerem consequatur effectum. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus et prefatam ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presenti scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessiones, quecunque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis, Deo propicio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis: Cremesen cum hominibus et pertinentiis suis, villa Quetissov cum foro, capella in Lonsitia cum omnibus ad eam pertinentibus, Wasnov forum cum villa, in Zbar forum cum villa, Luben cum lacu, Velatov cum lacu, Camen lacus cum duabus villis superiacentibus, Strelno, Pilchutkov, Palenda, Mlodeiovo, Woglovo, Chomese cum lacu. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatam ecclesiam temere perturbare aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura: salva Sedis apostolice auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginem sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iuditio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei et Domini nostri Ihesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districte ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Ihesu Christi, quatenus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Datum Parisiis per manum Hugonis presbyteri cardinalis, agentis vice domni Guidonis dicte sancte Romane ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii, II Kalendas Iunii, Indictione X, Incarnationis dominice anno M.C.XL.VII., pontificatus domini Eugenii Pape III. anno III.

Cremocensis, *de Trzemeszno.* Quetissov, *Kwieciszewo.* Lonsitia, *Łęczyca.* Wasnov, *Wasniow.* Zbar, *w dokum. Nr. 11. Cebar, w XIV w. Barow, zamek i osada znikła. Dekanat Trzemeszyński do dziś nazywa się Zbarensis.* Luben, *Lubin.* Velaov, *Wielatowo.* Camen, *Kamieniec.* Strelno, *Strzelno.* Pilchutkov, *Pikutkowo.* Palenda, *Palędzie.* Mlodeiovo, *Młodojewo.* Woglovo, *Węglow.* Chomese, *Chomiąża.*

Nr. 16.

Eugenius Pp. III 1150 Jan. 28, Laterani; clero Poloniae notum facit, Guidonem diaconum cardinalem ad mandatum suum detentores terrarum Wladislai ducis excommunicavisse et terras eorum interdixisse, archiepiscopo vero mandat, ut sententiam istam observari faciat.

Martène et Durand. Veter. Scriptor. et monum. collect. II., p. 406. (*Bielowski, Monum. Polon. Historica II. p. 17.*)

Eugenius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepiscopis, episcopis, et aliis ecclesiarum prelatis per Poloniam constitutis, salutem et apostolicam benedictionem. Quod vos benedictionis alloquio salutamus, non ex vestris meritis fieri, sed ex apostolice Sedis benignitate credatis. Sui enim debet honoris dolore prosterni, quisquis apostolicis contemnit obedire mandatis. Nos siquidem pro officii nostri debito de vestra et populi vobis commissi salute solliciti, dilectum filium nostrum G. sancte Romane ecclesie diaconum cardinalem ad partes vestras olim direximus, ut et pacem inter W. ducem et fratres eius auxiliante Domino reformaret, et ecclesiastica negotia tanquam apostolice Sedis legatus tractaret. Qui, sicut a nobis mandatum acceperat, partem que noluit eius monitis obedire, et eos qui eiusdem ducis terram detinent, excommunicationis vinculo innodavit, et in terra divina prohibuit officia celebrari. Vos autem, sicut accepimus, quoniam hoc eum ex mandato nostro non fecisse asseritis, sententiam ipsam minime observatis. Quia vero ipse hoc nostro fecit mandato, nos tam excommunicationis quam interdicti sententiam, sicut ab ipso data est, ratam habemus, et ut vos eam observetis et faciatis similiter observari, precipimus. Tu vero frater archiepiscope, cui hoc ex debito tui officii potissimum imminet, ut inexcusabiles sint, omnibus suffraganeis tuis et aliis ecclesiarum prelatis denunties et sententiam ipsam firmiter observes et facias observari, sciturus, quia si quis vestrum eandem sententiam observare noluerit, beati Petri et sancte Romane ecclesie non effugiet ultionem. Datum Laterani X Kalendas Februarii.

Nr. 17.

Guido s. Romane ecclesie diacon. cardinal. (1150?) Jan. (?) s. l.; scribit Conrado Romanorum regi, ut contra adversarios Wladislai ducis Poloniae, a se excommunicatos, auxilium sibi praestet.

Jaffé. Bibl. rer. Germ. I. Nr. 225. (Bielowski. Monum. Poloniae histor. II. p. 17).

C. Dei gratia glorioso Romanorum regi augusto, G. sancte Romane ecclesie diaconus cardinalis devotum servitium suum et orationum perseverantiam. Pro negotio nobilis et illustris viri ducis Polonie et coniugis eius sororis vestre, mandato domini Pape nos satis laborasse, vobis non extat incognitum; verum persistentibus in duricia sua adversariis, sicut a domino Papa nobis iniunctum fuerat et exhortationis vestre nobis monita suggesserunt, iustitiam de eis facere non dubitavimus. Quia ergo negotium illud iam ad vos quodammodo spectare videtur, maiestatis vestre celsitudinem attente rogamus, ut ita manum auxilii vestri eidem duci et brachium fortitudinis vestre porrigere studeatis, ut vigorem ecclesiastici officii in hac parte viriliter sublevetis, et de indulta pace duci et sorori vestre, laudem a Deo et hominibus consequi valeatis. Sententiam autem quam circa adversarios ducis W. et sororis vestre promulgavimus, dominus Papa et Romana ecclesia firmaverunt, et usque quo resipiscant et ad pacem convertantur, eam sententiam nullatenus rellaxabunt.

Nr. 18.

Zbilud Polonie civis 1153 s. d. et l.; fundat monasterium in Łekno, quam fundationem, per Johannem archiepiscopum Gneznensem, Stephanum episcopum Poznaniensem et Mesiconem ducem Poloniae confirmatam, complures Poloni villis collatis locupletant.

Dwa pergam. orygin. równobrzmiące. Pierwszy zachowany w archiwie rządowem Poznańskiem, pisany wykwintnie dużem pismem, ma u dolnego brzegu pieczęć Jana arcybiskupa, (pieczęć I.) *bezpośrednio w pergaminie przytwierdzoną za pomocą dziury w tymże wykrojonéj, z drugiéj strony grubym pokładem wosku podlepioną. Po obu stronach pieczęci dopisano tą samą ręką, lecz bledszym atramentem i mniejszemi zgłoskami, koniec dokumentu poczynając od słów:* Notum sit omnibus, quod dux Bolezlaws etc.; (pieczęć I.) *Drugi exemplarz, zachowany w Archiwie kapituły Gnieźnieńsk. równoczesną ręką pisany, ma w dolnym brzegu tylko okrągło wyciętą dziurę, w około któréj ułamki wosku z odłamanéj pieczęci, w powyższy sposób niegdyś przylepionéj. Dopisku, umieszczonego obok pieczęci pierwszego exemplarza, nie masz.*

Poznań. Königl. Staats Arch. Mogilno 1. — Gniezno, Archiv. Capituli Metropol. Nr. 3. — Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplomatic. Poloniae I. Nr. 2.

In nomine sancte et individue Trinitatis notum sit omnibus catholicis tam futuri quam presentis temporis. Honestum ac beatum constat esse votum, immo sanctum ac laudabile patet esse comertium, dare sua transitoria et recipere pro his eterna, terrena sibi displicere et celestia possidere. Huius itaque tam sancte negotiationis amore ego Zbilud Polonie civis superna inspirante gratia medullitus ignescens, decorem domus Dei et locum habitationis glorie sue diligens, simulque in libro vite cum iustis conscribi cupiens, patrimonii mei liberi portionem, villas scilicet has: Erglzko cum lacu integro et Ztrassowo, Pogengroza, et in Lokna forum cum taberna, omnium bonorum largitori Deo ad gloriam et laudem, eiusque Genitrici et beato Petro ad honorem cum intime devotionis humilitate contradidi, et exinde in una conscriptarum villarum, Lokne videlicet, domicilium Deo fieri, dotari, investiri, cum devoti desiderii puritate institui. Pro cuius ergo domicilii spiritaliter disponenda gubernatione, pro continuanda ibi divine servitutis administratione, pro statuenda etiam ibidem regularis ac spiritalis discipline religione, viros quosdam spiritalès, personas venerabiles, mortuos mundo viventes Christo, cenobitas re et habitu et professione, plenos Dei ac proximi dilectione, prout potui reverenter advocavi, suscepi, dilexi, locavi. Quibus in eodem loco, Lokna scilicet, spiritaliter degentibus, villas pretitulatas cum reditibus earum universis in usum liberrimum extunc et imperpetuum, quasi pauperibus Christi, pauper ipse, sine ulla contradictione delegavi. Quapropter, huius mei devoti studii factive testamentum ne ulla umquam superior seu inferior persona prava machinatione ducere possit in irritum, sed ut integrum et inconvulsum maneat in perpetuum, dominum Iohannem sancte Gneznensis ecclesie archipresulem, dominum Stephanum Poznaniensis ecclesie antistitem, dominum Mesiconem ducem, aliasque perplurimas personas sublimes ac humiles convocavi, ubi ab utroque episcopo coram astante multitudine sub perpetui anathematis obtentu confirmari votis omnium michi congaudentium impetravi: ut si quis in presens sive in posterum huius testamenti prevaricari presumpserit privilegium, superni iudicis sine

misericordia sententiam incidat, infernus eum vivum nisi resipuerit absorbeat. Anno millesimo centesimo quinquagesimo tertio, Bolezlao, Mesicone, Heinrico, fratribus germanis in Polonia principantibus acta sunt hec a Iohanne sancte Gneznesis ecclesie venerabili archipresule, cuius etiam sigilli inpressione signate sunt hee littere sub privilegiali cautione, testibus omnibus subnotatis: Radvano cancellario, Willehelmo custode, magistro Folberto, magistro Stephano et his comitibus: Ztresone, Pacozlawo, Predwoy, Brodizlawo, Dirsycrao, Dobrogozt, Iohanne, Gerwardo, Bogussa Mysicone Pomerano, Predzlao, Thoma.

Notum sit omnibus, quod dux Bolezlaws frater Mesiconis contulit beato Petro villam nomine Manthev, Predzlaus pater Chebde Glovicov, Pradota Vereniz, Predwoy Loscuniam, Brodizlaws Olesno, uxor Zbiludi Gostizlave et Kasckov, filii eius Coprvice, Mocrhonoz: Zlavnicus et Petrus, Ogerius. Et hee sunt ville quarum decime adtinent ecclesie beati Petri: Bartozege, Slosym, Bucove, Thuran, Dambagora Philippi, Dambrovici, Slachowo, Domabore, Ochudyno, Moracovo, Bliscowice, Lokno Cirnelina, Conino, Crosno, Mocronoz, Copriwcino. Igitur si quis hec violaverit anathema sit.

Erglzko, *Rgielsko.* Ztrassowo, *Straszewo.* Pogengroza, *Pänigrodz.* Lokna, *Łekno.* Manthev, *Mątwy.* Glovicov, *Głojkow.* Vereniz, *Wierzenica,* Loscunia, *Łoskuń.* Olesno, *Oleśno.* Gostizlave, *może Gościeszyn.* Kasckov, *Kaczkowo.* Coprivice (Coprivcino *niżéj) dziś Pokrzywnica.* Mocrhonoz, *Mokronosy.* Bartozege, *Bartodzieje.* Slosym, *nie odgadnione.* Bucowe, *Bukowie.* Thuran, *Turza.* Dambagora Philippi, *Dembogora.* Dambrowici, *Dąbrowa.* Slachowo, *Zalachowo.* Domabore, *Danaborz.* Ochudyno, *Ochodza.* Moracowo, *Morakowo.* Bliscowice, *może Bliżyce.* Cirnelina, *Czerlin.* Conino, *Koninek.* Crosno, *Krośno.*

Nr. 19.

Fridericus Romanorum imperator etc. s. a. d. et l. (1157, Sept.) Wibaldum abbatem de Corvey de victoria super Polonos reportata certiorem facit.

Martène et Durand. Veter. Scriptor. et monument. collect. II. p. 594. — Naruszewicz, Histor. Nar. Polskiego VI.

F. Dei gratia Romanorum imperator et semper augustus, dilecto suo W. Corbeiensi et Stabulensi abbati gratiam suam et omne bonum. Quantam in expeditione Polonica, quam nuper gloriose peregimus, divina pietas gratiam nobis contulerit, quantave gloria et honore Romanum imperium exaltaverit, Poloni sub iugo dominationis nostre reducti protestantur, et nos quo plenius possumus dilectioni tue duximus significandum. Polonia quamvis arte et natura admodum munita esset, ut antecessores nostri reges et imperatores vix magna difficultate ad fluvium Oderam pervenissent, nos tamen in virtute Dei, que visibiliter nos precessit, clausuras illorum, quas in angustis locis precisa arborum densitate fecerant et magna ingenii mole obstruxerant, penetravimus, et in octava Assumptionis sancte Marie fluvium Oderam, qui totam terram illam quasi muro vallat et profunditate sua omnes excludit aditus, contra spem Polonorum cum omni exercitu nostro transivimus. Tanta enim erat omnibus transeundi aviditas, ut alii profundis gurgitibus se immergerent, alii vero transnata-

rent. Quo viso Poloni vehementer exterriti et iam nichil preter exitium et destructionem terre sperantes, munitissima castra Glogowa et Bitum, et alia plura que prius ab hoste capta non fuerant, timore nostro incenderunt, et ipsi, quamvis auxilio vicinarum gentium, Ruthenorum, Partorum, Pruscorum, Pomeranorum, maximum exercitum collegissent, a facie nostra fugerunt. Hos vero fugientes insecuti sumus et per episcopatum Frodeslav et episcopatum Posnan transcurrentes, totam fere terram igne et gladio vastavimus. Dux itaque Polonie cum terram totam et populum a facie manus nostre periclitari videret, principes nostros tum per nuntios suos, tum in persona propria aggrediens, multis precibus, multis lacrimis vix tandem impetravit, ut sub iuga dominationis nostre redire et gratiam nostram recuperare mereretur. In predicto itaque episcopatu Posnan in territorio Crisgove, prefatus dux Bolizlaus pedibus maiestatis nostre provolutus, interventu principum hoc ordine in gratiam nostram est receptus. Primo iuravit pro se et pro omnibus Polonis, quod frater suus exul, ad ignominiam Romani Imperii non fuerit expulsus. Deinde pollicitus est dare duo millia marcarum nobis, et principibus mille, et uxori nostre viginti marcas auri, et curie nostre ducentas marcas argenti; pro ea negligentia quod ad curiam nostram non venerat, nec de terra debitam nobis fecerat fidelitatem. Iuravit quoque expeditionem Ytalicam. Deinde iuravit, quod ad curiam nostram Magdeburgh in Natali Domini celebrandam venire debeat, super querimonia fratris sui expulsi plenarie responsurus. Sicque iurata nobis fidelitate, et de supra dictis omnibus fideliter explendis acceptis obsidibus Cazimero, fratre ducis, et aliis nobilibus, gloriose Deo duce revertimur. Ceterum, quia in legatione Grecorum prudentiam tuam nobis adesse desideramus, mandando rogamus dilectionem tuam, quatenus in vigilia sancti Michaelis Virzeburg nobis occurrere festines.

Corbeiensis, *de Corvey.* Fluv. Odera, *Odra rz.* Bitum, *Bytoń, z niemiecka Beuthen.* Frodeslav, *Wrocław.* Crisgove, *Krzeszkowo.* Virzeburg, *Würzburg.*

Nr. 20.

Mesico dux Polonie 1173 Aug. 31, in Gnezna; donat hereditatem Wrąbczynek monasterio de Ląd.

Pergam. orygin. Brzeg dolny założony okazuje 4 dziurki od przywieszenia pieczęci, w jednej z nich nitki żółtego jedwabiu. Pismo zdaje się z pierwszej połowy XIII wieku. Pieczęć znikła.

Bibl. XX. Czartoryskich. Diplomata, Vol. I. Nr. 1.

In nomine Domini amen. Memorie oblivio novercatur et longinquitate temporis gestarum series obscuratur, nisi vivacibus litterarum indiciis ad posteros propaletur. Igitur ego Mesico Dei gracia dux Polonie notum facio tam presentibus quam futuris, quod favorem et graciam quam gero specialiter ad fratres Ordinis Cisterciensis domus Lendensis nostre fundacionis intendens ampliare ut eo melius valeant persistere in divini nominis famulatu, ad peticionem pii patris domini Bertoldi abbatis eiusdem monasterii suique devoti Conventus donavi hereditatem nostram dictam parvum Vronchin eisdem, cum sale, lacubus, piscacione ac venacione, aliisque usibus in presenciarum in ibi existentibus et in posterum accrescentibus, ab omnibus iuribus

Polonie absolutam quibuscunque censeantur nominibus, iure hereditario possidendam. Huius rei testes sunt: Iarostius palatinus Kalisiensis, Bronis castellanus Gneznensis, Odollanus pincerna, Ilicus capellanus, et quam plures alii fide digni. Datum in Gnezna anno Domini millesimo centesimo septuagesimo tercio, pridie Kalendas Septembris, Indictione sexta. Ut autem hec rata et firma permaneant, presentem cedulam sigilli nostri appensione fecimus communiri.

Lendensis, *t. j. de Lqd.* Parvum Vronchin, *dziś Wrąbczynek.*

Nr. 21.

Bolezlaus dux Zlesie 1175 Mai. 1, super castrum Grodez; fundat monasterium in Lubiąż.

Pergam. orygin. osądzony przez Grünhagen za podrobiony, u którego na niciach jedwabn. zielon. czerwon. i żółt. przywieszono trzy pieczęcie. 1sza Mieszka księcia, (pieczęć II) *jest odciskiem kapturka od miecza. 2ga Bolesława księcia przedstawia zbrojneyo Jeżdzca pędzącego w lewo; w prawicy proporzec, na piersiach trójkątną tarcz a na niéj pół księżyca na którem krzyż; Napis:* Sigillum Bolezlai. Dei. Gra. Ducis. Zlesie. *3cia Żyrosława biskupa przedstawia biskupa na tronie, prawica błogosławi, w lewéj pastorał; napis:* Sigillum. Zirizlai. Wratizlaviensis. Epi.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 2. (Die Urkund. d. kl. Leubus IV.)

In nomine sancte et individue Trinitatis. Ego Bolezlaus dux Zlesie, filius primogenitus illustris condam principis Wladyzlai maximi ducis Zlesie et Cracovie incliteque domine Adelheydis filie imperatoris Heinrici quarti, universis Christi fidelibus tam futuris quam presentibus salutem ac prosperitatem vite presentis pariter et future. Quandoquidem velocitate dierum nostrorum transituri sumus quemadmodum fugere solet umbra et evanescere fumus, consultissimum constat anime salvande providere, cuius vitam scimus in eternum permanere. Igitur pro dilectione domini nostri Ihesu Christi liberatoris animarum nostrarum, et pro veneracione sancte genitricis eius perpetue virginis Marie, ac pro interventu sancti Iohannis Babtiste et sancti Iacobi apostoli omniumque Sanctorum Dei, annuente nec non et rogante domino Walthero episcopo Wratizlaviense et eius Capitulo, monachos adductos de Portensi cenobio, quod est in Theotonia super Salam fluvium, collocavi in loco qui dicitur Lubens et est in antiqui castri sinu super fluminis Odre fluenta, ubi prius pauci monachi nigri Ordinis resederant, ut ibi in unitate et communione sancte katholice Ecclesie sancti Benedicti regulam atque Cysterciensis Ordinis instituta teneant, in remedium anime mee ac pro animabus progenitorum affiniumque meorum anno ab Incarnacione Domini millesimo centesimo quinquagesimo; quapropter omnes attinencias cenobii Lubensis, tam veteres quam novas, in mea defensione comprehendo et successoribus meis per omne tempus huius seculi tuendas et defendendas, sub interminacione ultimi magnique iudicii Dei, pro solo divine remuneracionis intuitu recommendo. Si qua ergo spiritualis persona secularisve potestas, vel quisquam de supanis vel aliis bonis hominibus bona aliqua huic Lubensi cenobio iusta donacione vel devota oblacione seu rata cambicione aut vendicione contulerit, inconcussa et illibata ei semper permaneant secundum apostolica privilegia que data sunt Cysterciensi Or-

dini, in quibus ei confirmatur integritas decimarum de terris suis et hominibus, pecudibus ac iumentis. Et quia quod Deo dicatum est non nisi divinis legibus subiacere debet, idcirco quicunque homines, cuiuscunque condicionis vel gentis, possessiones huius cenobii coluerint vel super eas habitaverint per abbatem in eis collocati, sive Poloni sint sive Theotonici vel Gallici, cuiuscunque eciam iuris, ab omni iure Polonico sine excepcione aliqua et ab omnibus serviciis, a solucionibus et exactionibus ac vectigalibus cuicunque debeantur, sive principi sive castellanis vel supariis aliis, sint in perpetuum liberi et exempti, nec cogantur cuiquam alteri nisi abbati et suis fratribus aliquit solvere vel servicium aliquod exhibere. Porro tota possessio eorum omnium que nunc sunt et in futurum erunt, tam in prediis quam hominibus, abbatis et monachorum solummodo erit atque dicetur; quia michi eos assumsi non pro terreno servicio, nec pro agricolis meis vel structoribus, sed pro litteratis divinorum celebratoribus celestiumque contemplatoribus et oratoribus meis ad Deum, ac pro parentum meorum et sequacium filiorum. Omnes insuper homines in bonis claustri commorantes, cuiuscunque sint gentis vel condicionis, tam posteri quam presentes, nulla castra vel municiones tenbuntur cuiquam construere, neque ad expediciones aliquas extra terram ire, neque ad hec subvenciones aliquas ministrare in vecturis, pecunia, pecoribus aut annonis, sive coloni sint seu iudices vel scholteti: set medio tempore ad servicium abbatis et claustri stabunt omnes in propriis expensis, quidquid ipsis preceptum fuerit laborando. Si vero contigerit hostilem exercitum terram velle ingredi, tunc coloni abbatis de villis pedites, scholteti equites, ad communem terre defensionem procedere tenebuntur. Iudicium nichilominus de omni causa, tam capitali quam manus, totaliter abbati do, ut ipse per iudices suos tam Theotonicos quam Polonos, omni querelanti iusticiam faciat in quolibet iure, tam suis hominibus quam alienis; et quidquid inde solucionis evenerit, tam pro culpis quam pro penis, hoc abbatis et suorum iudicum totum erit. Si vero aliqua causa tam difficilis fuerit, vel alicuius protervia seu potencia fecerit, quod debito modo per iudices abbatis determinari non possit, tunc ad curiam meam vel principis terre deferatur, in proximo castro non nisi coram me vel principe terre iudicanda, et eo iure, quo is qui impetitur residebit, sive sit Theotonicus aut Polonus, vel cuiuscunque gentis seu condicionis; ita dumtaxat, quod quidquid pecunie vel rerum de quocunque homine claustri pro culparum vel penarum cedere debuerit redemcione iudici vel mihi, vel principi vel supariis, totum solius abbatis erit. Nec quisquam hominum claustri per aliquem suorum complicium sive alienum quempiam citari debet ad meam vel principis vel aliorum quorumcunque iudicum presenciam, nisi forte sibi querelanti per iudices abbatis fuerit iustitia denegata, neque sic respondere tenebitur, nisi per meam aut principis literam evocatus, suo tamen iure in quo residet responsurus, solucione culparum et penarum ad abbatem plenarie pertinente. Curie quoque claustri, quotquot fuerint, cum omnibus pertinenciis ipsarum et famulis, omni suprascripta fruantur et gaudeant libertate. Iam vero subnectitur hic possessionis descripcio. Lubens et attinencie eius et termini circa Odram et ultra, transitus fluvii eiusdem cum naulo circa Lubens, cum silvis, agris, pratis, pascuis, aquis, piscacionibus, venacionibus, castoribus et mellificiis atque molendinis, cum utilitate que nunc est super terram in omnibus prediis claustri et que sub terra esse poterit in futurum, nulli de his omnibus debendo aliquam portionem. Item ecclesia sancti Iohannis Ewangeliste, forum cum omni utilitate et circuicione cum omnibus in ea sitis. Transitus fluvii cum naulo circa Kozam et via publica que ducit in Chomezam et Novum forum. Bogunove cum

sua circuicione et omnibus in ea sitis, Dobrogostendorf cum sua circuicione et omnibus in ea sitis, capella sancti Nycholai ante Wratizlave et eius attinencie cum taberna in Nabitim et Scepin. Wilksino et Bresna, Godekendorf, Villa Martini cum suis circuicionibus et omnibus que sunt in eis, Craievo cum suo circumequitatu atque sitis in eo. Ecclesia sancti Petri in Wratizlave et attinentie eius. Nam Bezelinus comes tradidit ecclesie duos boves et equm et villam iuxta Brozte ex toto cum agris. Micora quoque tradidit Soravin cum agris et equabus XXV et bubus VI ac tribus vaccis, cum taberna et ponte iuxta Vidave, tradidit eciam quod habuit in Olbino pomerium et curiam, pratum, agros, et de lacu nonum piscem et redditum carnificii de trecentis denariis. Ecclesia beati Stephani in Bythom, et attinencie eius sunt tres ville, quarum una circuicione signata est, altera vocatur Verbenice, tercia Vbrezte, et reddicio nona de omni usu ad urbem pertinente. Insuper ego episcopus Wratizlavie Zirizlaus dotavimus ecclesiam in dedicacione ipsius decimis omnibus de novis villis que nunc sunt in potestate Legnicensi, et de illis que deinceps in ea in omni successu temporum construentur, tam in montibus quam in planis. Donacionis autem horum omnium ac confirmacionis testes sunt: Mesiko patruus meus dux maximus et princeps cum episcopis et clero ac omni populo totius Polonie, et alia manu ego Bolezlaus filius huius Bolezlai fundatoris interfui et assensi. Ego Jarozlaus alter filius, ego Mesico frater eiusdem Bolezlai dux de Ratibor, et ego Cunradus alter frater dux de Glogov; ego eciam Zvinezlaus, ego Nadsciwi, ego Streso, ego Janus, ego Petrek, ego Obezlaus, ego Domazlaus, ego Bertolsus, ego Bolenews, et ego Jeronimus cancellarius, recognovimus. Hec autem confirmacio et conscripcio ac sigillacio facta est super castrum Grodez anno ab Incarnacione Domini nostri Ihesu Christi M.C.LXXV, in festo beatorum apostolorum Phylippi et Iacobi, Indictione octava. Tunc quoque addita est villa Bogudani. amen. Anno primo ordinacionis Florencii abbatis Lubensis.

Portensis, *de Pforta*. Sala fluv., *Saale rz.* Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Koza, *dziś pewnie Koitz.* Chomeza, *Kamese.* Novum forum, *Neumarkt, czyli Środa na Szlązku.* Bogunove, Dobrogostendorf, *również następne osady, porozrzucane na Szlązku.* Grodez castrum, *dziś z niemiecka Gröditzberg.*

Nr. 22.

Misico dux tocius Polonie 1177 Apr. 26, in metropoli Knizeń; confirmat commutationem villarum monasterii de Lubiąż, dictarum Bogunowo et Dobrogostowo, pro villa Conradi et Moiconis, dicta Słupia.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. czerwon. zielon. żółt. przywieszona pieczęć Mieszka księcia (pieczęć III) *jest odciskiem starożytnego intaglio oprawionego w pierścień.*

Wrocław. Königl. Staats. Arch. Leubus 5.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Misico divina favente clemencia dux tocius Polonie, Florentio abbati Lubensis monasterii et universis fratribus ibidem Deo regulariter famulantibus intimam dilectionem et omne bonum. Retributionis divine respectu, iusta religiosorum peticio compleri debet prosequente pio devotionis effectu. Quapropter dilecte nobis pater Florenti, rogatu tuo et conventus tui confirmamus co-

ram principibus terre nostre, tam spiritualibus quam secularibus, concambium quod fecisti consensu fratrum tuorum et advocati abbatie tue Bolezlawi, Zlesie ducis, cum Conrado et Moyco Stoygnewi fratribus, ut neque ab altera neque ab utraque parte unquam solvi possit; unde stabilitatis fides ab utraque parte data est. Maneant itaque Conrado et Moyco sub stabili et integra in perpetuum possessione due ville, Bogunowo et Dobrogoztowo, cum circuitionibus suis et omnibus attinentiis que date sunt illis in ista cambitione. Maneat abbati et fratribus sub stabili et integra in perpetuum possessione locus qui vocatur Zlup cum circuitione sua et omnibus attinentiis, quia datus est illis in ista cambitione. Si qua vero spiritualis persona secularisve potestas cambitionem istam temptaverit evacuare, vel bona de quibus cambitio facta est in utralibet parte occupare, tenere, minuere, septuaginta marcas argenti purissimi componat, quarum duas partes nobis in fisco persolvat, unam illis quorum temerata fuerit possessio: ita tamen, ut restituantur pristinis possessoribus quecunque pervasa fuerint a direptoribus. Porro ad complendam pleniorem corroborationem presentis privilegii, signavimus manu nostra hanc paginulam per impressionem ducalis anuli. Sequitur descriptio testium qui presentes interfuerunt statuti istius confirmationi: Bolezlaus dux, Kazemirus dux, Misico iunior dux, Lizstek dux hii duces Polonorum. Bogezlaus dux Pomeranie, Zisdek archiepiscopus Knizenensis, Lupus Mazowensis episcopus, Cirolaus episcopus Wrelawensis; Lodimirus, Sira, Habraham, Javor, Stomir, Stephanus, Pribezlaus, Adelbertus, Iaxon, Vizlav, Mars, Bozota, Obezlav, Baram, Bars, Pomeranus, et alii multi qui interfuerunt colloquio Knizenensi. Data anno ab Incarnatione Domini M.C.LXX.VII Indictione X, VI Kalendas Maii, in metropoli Knizen.

Lubensis, *de Lubiąż*, *z niemiecka Leubus*. Bogunowo, Dobrogostowo, *osady na Szlązku, nie odgadnione*. Zlup, *Słupia*. Knizenensis, *de Gniezno*. Wrelawensis, *de Wrocław*.

Nr. 23.

Kazimerus dux Polonie 1178 s. d. et l.; monasterio de Sulejow quasdam possessiones confert, permutationem aliarum admittit.

Pergam. orygin. W dolnym nie założon. brzegu trzy poprzeczne wcięcia; 1sze próżne, w dwóch ostatnich paski pergam. Pismo zdaje się współczesne; w kilku miejscach poniżéj ujętych w klamry dopełniane i popraviane późniejszą, widocznie nieświadomą ręką, jak się to pokazuje przy: in perpetuo, *co zmieniono na:* in pevirtuo; *W dwóch miejscach wygryzione dziurki w pergaminie.*

Zbiory Hr. Leona Rzyszczewskiego. (Piekosiński. Kodeks dyplomat. Małopolski, Nr. 1.)

Acta sunt hec in nomine Domini anno ab Incarnatione M.C.LXX.VIII. Noverit presens etas omniumque hominum posteritas, quod ego Kazimerus dux Polonie contoli Deo et capellanis meis de Suleo in elemosinam in p(erpe)tuo possidendam Sgimir, Coqualiz camerarium meum et (fratres eius) cum hereditate eorum. (*3 lit. des.*)... emvigala quoque et fratres eius cum hereditate eorum. De voluntate et consensu fratris mei Mesconis sortem etiam Vrotissonis et sortem Damiani eisdem contuli. Villam quoque Standor cambire cum Schelin concessi. Cheniram cum Siborio

de mea voluntate pro Strassoviz cambierunt, pro qua eis Domassoloviz et Stamp commutavi. Ut autem hec rata in evum permaneant, testes sunt: Petrus archiep scopus Gneznensis, qui ad meam petitionem dictam fratribus prenominatarum sorciu decimam contulit et sigillo proprio presens instrumentum munivit; insuper et Phol episcopus Cracoviensis, qui presens privilegium manu propria nostro precepto ta nostro quam suo sigillo roboravit. Quicunque hanc cartam aliquando violare pr sumpserit, anathema sit. Amen.

De Suleo, *de Sulejow.* Standor, *Tądow; w przywileju fundacyjnym* Thand (*Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplom. Poloniae I. Nr. 4.)* Schelin, *Zelow.* Cheni *Ciemin.* Siborium, *Dzierzbołki.* Strassoviz, *Straszkowo.* Domassoloviz, *Domiechowi* Stampiz, *Czaplinice.*

Nr. 24.

Alexander Pp. III 1179 Jun. 18, Laterani; suscipit monasterium Mogilno sub suam et b. Petri protectionem.

Pergam. orygin., u którego w dolnym założonym brzegu pozostała plecionka czw rogranna z nici jedwabn. ciemno brunatn. przez dwie dziurki przewleczona, z niéj z bulla, widocznie ostrém narzędziem, odcięta. Pod tekstem podpis Alexandra Papież obok niego po prawéj krzyż w pierścieniu, w którego otoku legenda: Vias tuas domi demonstra michi; *w środku u góry:* Scs. Petrus, Scs. Paulus; *na dole:* Alexand pp. III.; *po lewéj w monogramie:* Bene valete. *Podpisy świadków w trzech kolumnac w pierwszéj presbyteri cardinales, w drugiéj biskupi, w trzeciéj diaconi cardin. Prze każdém znak krzyża w rozmaitych kształtach, po niém ss. czyli* subscripsi.

Poznań. Königl. Staats. Arch. Mogilno 2.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Alberoni abbati mona sterii de Mogglino eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vita professis, in perpetuam memoriam. Quotiens a nobis petitur quod religioni et h nestati convenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere et petentium desideri congruum impertiri suffragium. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris iustis p stulationibus clementer annuimus, et prefatum monasterium de Mogglin, in quo divi mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et pr sentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo mon sticus qui secundum Deum et beati Benedicti regulam in prescripto monaster institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetu Preterea, quascumque possessiones, quecumque bona idem monasterium impresenti rum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitio regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis prestante Domi poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Sa novalium vestrorum que propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimen animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere presumat. Liceat quoque vo clericos vel laicos a seculo fugientes, liberos et absolutos, ad conversionem recipe et eos sine contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum v strorum post factam in eodem loco professionem, absque abbatis sui licentia, n obtentu artioris religionis, fas sit de eodem loco discedere; discedentem vero absq

communium litterarum cautione, nullus audeat retinere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extreme voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat; salva tamen iustitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia preponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Benedicti regulam providerint eligendum. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit prefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eis, pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Sedis apostolice auctoritate aut diocesani episcopi canonica iustitia. Ad indicium autem huius a Sede apostolica percepte protectionis et auxilium eiusdem ecclesie sancti Iohannis in Mogylno summa persvasione ducti statuimus: si qua ergo in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Ihesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divine ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Ihesu Christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen amen amen.

Ego Alexander catholice Ecclesie episcopus.

† Ego Iohannes presbyter cardinalis sanctorum Iohannis et Pauli tituli Pamachii ss. † Ego Iohannes presbyter cardinalis tituli sancte Anastasie ss. † Ego Iohannes presbyter cardinalis tituli sancti Marci ss. † Ego Iacobus diaconus cardinalis sancte Marie in Cosmiden ss. † Ego Arditio diaconus cardinalis sancti Heodori ss. † Ego Laborans diaconus cardinalis sancte Marie in Porticu ss. † Ego Rainerius diaconus cardinalis sancti Adriani ss. † Ego Hubaldus Hostiensis episcopus ss. † Ego Theodinus (?) Portuensis et sancte Kusme (?) episcopus ss. † Ego Lek. Tusculanensis episcopus ss.

Datum Laterani per manum Alberti sancte Romane ecclesie presbyteri cardinalis et cancellarii XIIII Kalendas Iulii, Indictione XII, Incarnationis dominice anno M.C.LXXVIIII, pontificatus vero domini Alexandri Pape III anno XX.

Mogglino, *Mogilno.*

Nr. 25.

Alexander Pp. III 1180 Mart. 28, Tusculani; confirmat constitutiones, quibus Kazimirus dux Poloniae quosdam abusus ab ecclesia Poloniae abstulerat.

C. Baronii etc. Annales. ad annum 1180. (Hasselbach u. Kosegarten. Cod. Pomeraniae diplomatic. f. 118. Bielowski, Monum. Poloniae historica, położył r. 1177.)

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Casimiro duci Polonie salutem et apostolicam benedictionem. Ex parte tue magnitudinis nobis relatum est, quod de consilio archiepiscopi et episcoporum Polonie et principum

terre, quasdam abusiones et solitas iniurias ab Ecclesia et personis ecclesiastici amputasti constituendo, ne bona decedentium episcoporum amplius confiscarentu Constitutum est etiam, ut si quispiam in res defuncti episcopi manus iniecerit, vi culis anathematis teneatur, nec presumat ullus raptorum defuncto episcopo succeder donec absolutionis beneficium assequatur, ablatis restitutis, vel ablatorum congru estimatione premissa. Consuetudinem autem que a principibus terre servabatu videlicet ut quocumque pergerent pompatice, invadentes horrea pauperum evacuaren et si inter absentes aliquod negotioli quandoque contingeret, impii satellites disc rentes, raptos quoscumque caballos vel enervarent incursu, vel omnino destruere de ecclesiasticorum et secularium consilio emandasti. Unde, quoniam constitution tuam iustam pariter et honestam auctoritate nostra postulas confirmari: nos ius postulationibus annuentes, constitutionem prescriptam, sicut in scripto authent super hoc habetur, apostolica auctoritate confirmamus et presentis scripti patroci communimus, sub interminatione anathematis prohibentes, ne quis eam violare aliq ratione presumat. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre con mationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attempt presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolor eius se noverit incursurum. Datum Tusculani V Kalendas Aprilis, pontifica anno XXI.

Nr. 26.

Mesico dux Polonie 1181 Apr. 30, Gnezne; hominibus villarum mon sterii de Ląd amplissimas libertates confert.

Poznań. Königl. Staats Arch. Inscription. Poznaniens. a. 1546 fol. 19. (Z pa oryg. opatrzonego pieczęcią).

In nomine Domini amen. Quoniam ea que geruntur in tempore in proces temporis dilabuntur, necesse est ut scripti testimonio roborentur. Igitur nos Mesi Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris, quod interpellacionem venerabilis patris Arnoldi abbatis domus Landensis Ordinis Cist ciensium, et ob remedium nostrorum peccaminum et omnium posterorum nostror absolvimus homines in omnibus villis predicte domus commorantes, tam liberos qu asscripticios sive mercennarios in gurgustiis ipsorum servientes, a povoz, a prew a stroza, a dania (sic) naraz, podvorove, targove, mosthne, a castrorum edificio si poncium quorumlibet, a recepcione seu custodia vel conductu castorariorum, a c stodia vel solucione erodiorum quod sokol dicitur, a vicinia quod opole vulgarit nuncupatur, ab omni exaccione sive colleccione, a vecturis et expedicionibus, et omnibus iuribus in Polonia constitutis quibuscunque censeantur nominibus; nulli er castellanorum aut iudicum citandi sive iudicandi in prefatis hominibus vel vil eorum ius aliquod reservantes. Et ut hoc nostrum scriptum ad honorem Dei sa cteque genitricis eiusdem semper virginis Marie robur perpetue firmitatis obtine presentem cedulam sigilli nostri appensione duximus roborandam. Datum Gne in octava sancti Adalberti anno Domini millesimo centesimo octuagesimo pri Testes autem huius sunt: Iarossius palatinus, Bronis castellanus, Ianec poccomo Odolanus pincerna, Ylicus capellanus et quam plures alii.

Landensis, *t. j. de Ląd.*

Nr. 27.

Mescho dux Polonie 1186 Mai. 8, in Pyzdre; haereditatum Jaroszyn et Kowalewo monasterio de Ląd collatarum fines circumscribit.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ląd, Lib. privil. B, Nr. 3.

In nomine Domini amen. Commendabile est scripture testimonium et necessarium, quoniam oblivionis redimens detrimentum, preterita tanquam presencia humane repetit memorie. Hinc est quod ego Mescho Dei gracia dux Polonie presentibus et posteris notum esse cupio, quod ex consilio et inductu virorum Deum timencium visitavi fratres domus Landensis, ut hereditates eis a me collatas, videlicet Iaroszyno et Marchinkowo signis et metis munirem. Et ne in posterum a vicinis eorum calumniaretur, iussi ut vicinia convocaretur, et una mecum signis muniremus ipsas hereditates. Incipientes a valle que est inter magnum Lapidem et Policko, signavimus per acervos, lapides et arbores ubi vidimus expedire; sicque procedentes venimus ad stacionem meam que est Rochitennith, et ita directe pervenimus isthinc usque ad rivulum qui vocatur Virbez; ipsum vero rivulum Virbez medium fratribus iam dicte domus ultra pontem Smogozei assignantes, processimus cumulos facientes et arbores signantes, donec ad terminos qui claustrum, Wolconitz et Wirbcna dividunt veniremus. Ne ergo hec circuicio per aliquem in posterum molestetur, presentem paginam sigilli nostri appensione duximus raborandam. Huius autem tam utilis facti testes sunt: Iarossius palatinus, Bronis castellanus, Odollano pincerna, Ianec potkomoze et ceteri quam plures. Datum in Pyzdre anno Domini M.C.LXXXVI in octava apostolorum Philippi et Iacobi.

Landensis, *de Ląd.* Iaroszyn, *Jaroszyn.* Marchinkowe, *później zmieniono na Kowalewo.* Vallis inter magnum Lapidem et Policko, *dolina, w której płynie strum. od w. Cienin kościelny do w. Wierzbno.* Magnus Lapis, *Kamień.* Policko, *Policko.* Rochitennith, *Rokitnica.* Rivul. Virbez, *strum. wypływający z jez. Powidz, wpadający do rz. Warta.* Wolconitz, *mylnie zam.* Golcovitz, *Gołkowo.* Wirbcna, *Wierzbno.*

Nr. 28.

Mesico dux Polonie 1188 Apr. 30, in Gnezsene; roborat collationem villae Skarboszewo, monasterio de Ląd per comitem Paulum filium Pretpolkonis factam.

Pergamin oryginalny. Dolny brzeg założony okazuje 4 dziurki. Pieczęci i sznurki znikły. Pismo zdaje się z początku XIII wieku.

Bibl. XX. Czartoryskich. Diplomata, Vol. I, Nr. 2.

In nomine Domini amen. Quoniam acta hominum de facili in oblivionis voraginem dilabuntur si scripti aut testium subnotacione non fuerint noticie declarata posteris, nos ergo Mesico Dei gracia dux Polonie, universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris quorum presencie presens littera offeretur protestamur et notificamus, quod nostre voluntatis assensu interveniente et favente, dilectus noster comes Paulus filius Pretpolkonis ecclesie beate Marie, videlicet domui fratrum de

Lenda, villam suam que Scarbossovo vulgariter nominatur perpetuo contulit ii possidendam ob remedium anime sue et omnium parentum suorum, tam predecess rum quam subsequendorum. Ne igitur hec pia donacio per aliquem in posterum m lestetur, presentem paginam exinde conscriptam nostri sigilli munimine fecimus r borari. Cuius rei testes sunt: Iarostius palatinus, Bronis castellanus Gnezsensis, Od lanus pincerna, Ylicus capellanus et quam plures alii. Datum in Gnezsene anno D mini millesimo centesimo octogesimo octavo, in octava sancti Adalberti.

Lenda, *Ląd.* Scarbossovo, *Skarboszewo.*

Nr. 29.

Benedictus Poznaniens. episcop. s. a. d. et l. (1191?); confirmat fi tribus Hospitalis Ierosolimitani possessionem ecclesiae s. Michaelis in Poznań et de mas quarundam villarum, a praedecessore suo Radovano episcopo eisdem fratrib concessas.

Praga. Archiv. prioratus Ordinis equitum Melitensium. Kopia w zeszycie papi rowym, bez podania źródła; pismo XVIII wieku. Poznań, Königl. Staats Arch. Relatio Poznaniens. a. 1777, fol. 229.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Benedictus Dei gracia P znaniensis episcopus, fratribus Hospitalis Hierosolimitani in perpetuum. Notum s omnibus presentibus et futuris Christi fidelibus, quod illustrissimus dux Poloni Mescho anno Incarnationis dominice M.C.LXXXVII, intuitu pietatis et misericordi ad honorem Dei sanctique Sepulchri et beati Iohannis Baptiste, ut se cum uxore e pueris collegam efficeret atque participem omnium eleemosynarum et beneficiorı que membris Christi, pauperibus scilicet peregrinis et infirmis, impenduntur a fra tribus Hospitalis Hierosolymitani, eiusdem Hospitalis fratribus contulit domum h spitalem in Poznan, que dicitur sancti Michaelis, iure perpetuo possidendam, ita san quod in ea officium divinum canonice celebretur et pauperibus peregrinis atque h spitibus advenientibus, secundum domus facultatem, humanitatis obsequia ministre tur; et si quando, iuvante Domino, supra necessariam expensam prefate domus al quid poterit reservari, ut duplex sit eleemosyna, ad subsidium predictorum pauperu et infirmorum Christi ultra mare transmittatur. Et quoniam prefatam domum sanc Michaelis dominus Rodovanus, quintus ante nos Poznaniensis episcopus, simul cu prefato duce Meschone noscitur instaurasse et de quibusdam decimis episcopalib in Costrinensi provincia dotasse, ego quoque Benedictus Dei gracia Poznaniensis ep scopus eiusdem eleemosyne participationem aliquam gestiens adipisci, omnes decim quas prefata ecclesia sancti Michaelis a tempore predicti Radovani usque ad nos c gnoscitur possedisse, una cum predicta ecclesia predicto Hospitali Hierosolimita eiusque fratribus, sicut a glorisissimo duce Meschone collate sunt, auctoritate mi divinitus concessa concedo simul et confirmo; et ut eis omnia predicta rata et convulsa permaneant, sigilli mei episcopalis apposicione corroboro. Quicunque aut eis in prefatis aliquam deinceps iniuriam inferre voluerit, anathema sit. Amen.

Ecclesia s. Michaelis in Poznan, *dziś kościół św. Jana Jerozolimskiego.* Cost nensis, *de Kostrzyn.*

Nr. 30.

Celestinus Pp. III 1192 Apr. 9, Laterani; confirmat ad petitionem Benedicti episcopi Poznaniensis fratribus Ierosolimitani Hospitalis domum hospitalem apud Poznań cum pertinentiis, quas Mesco dux Poloniae eisdem fratribus contulerat.

Praga. Archiv. priorat. Ordin. equit. Melitens. Kopia w zeszycie papierowym bez podania źródła; pismo XVIII wieku.

Celestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis priori et fratribus Hyerosolymitani Hospitalis salutem et apostolicam benedictionem. Innotuit nobis ex litteris reverendi in Christo filii nostri M. nobilis viri illustris ducis Polonie, quod cum hospitalem domum iuxta civitatem Poznaniensem de propriis bonis cum Radovano quondam ipsius civitatis episcopo construxerit, ut ibidem pauperes recipiantur et eis *(vacuum)* solatia ministrentur, ad petitionem B. nunc eiusdem loci episcopi eandem domum cum suis pertinenciis nobis intuitu divinitatis concessit, et scripto authentico confirmavit. Ne igitur super ipsa domo possitis molestiam contra debitam sustinere, ipsam cum omnibus decimis et aliis pertinenciis suis, sicut eas rationabiliter et pacifice possidetis, auctoritate vobis apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmacionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani V Idus Aprilis, pontificatus nostri anno II.

Nr. 31.

Celestinus Pp. III 1193 Apr. 8, Laterani; suscipit monasterium sancti Vincentii de Wrocław sub protectionem b. Petri, et possessionem omnium bonorum eidem concessorum confirmat.

Fr. Piekosiński. Kod. diplomat. Małopolski pag. 60. (Z pergam. orygin., u którego na pasmie nici jedwabnych czerw. i żółt. przywieszona bulla: Celestinus Pp. III. *Przy końcu, po prawéj podpisu Celestyna Papieża, Krzyż w pierścieniu z imieniem Papieża i legendą; po lewéj w monogramie:* Bene valete. *Przed podpisem każdego z świadków znak w formie krzyża, po podpisie ss. czyli* subscripsi.)

Celestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Cipriano abbati sancti Vincentii de Vratislavia eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum. Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse presidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacre religionis infringat. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus et prefatam sancti Vincentii ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus: in primis siquidem statuentes, ut Ordo canonicus qui secundum Deum et beati Augustini regulam atque institutionem Premonstratensium fratrum in eodem loco institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Preterea, quascunque possessiones, que-

cumque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonice possidet aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis prestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo prefata ecclesia sita est, cum omnibus pertinentiis suis; capellam sancti Martini in Vratizlav, capellam in Legenue cum villis et redditibus suis et forum in festo sancti Vincentii per octo dies institutum et taberna in fine pontis, forum in Costomlat, taberna in Pelcnica cum villis Grabissin et Socolnice et Chenese et Sobotiste, quem dux Wladizlaus pro dimidia Trebnica vobis dedit. Wirbime, Odram, Tristenic et Olovam, quas dedit Petrus comes. Chorech, quam dedit Baronis. Pacozlaus villam Tassov dedit. Vlostonissa comitissa dedit aliam villam. Sandivoi Sveccino, Iordar aliam. Criston, iuxta Legenice Rudine, Ratimir Catosov, Divigor Vieiovo, Vitozlaus Zasphi, Andreas Laurentii, Sulizlaus Pelcnicam, Cragec Soroviam, Pros dedit villam Nascrenove, Gostis dedit villam Odrica, villam Gorac Sdessa dedit, Ratibor Plagodina dedit, Muncasov Dobezlaus dedit, Albertus Vidava, Vadizlaus dux dedit Sanctuarios cum omni progenie sua et eorum villas: Merinec, Golisa, Svaris, Siulgut, Suseto, Vronica, Stres. Rubertus Wratizlaviensis episcopus capellam sancti Michaelis iuxta monasterium beate Marie constructum cum omnibus ad eam pertinentibus eidem monasterio tradidit. Dux Mesco dedit forum Kenese, tabernam, libertatem foro et hominibus. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere presumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos, e seculo fugientes, ad conversionem recipere et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in eodem loco professionem fas sit absque abbatis sui licentia de eodem loco discedere, discedentem vero absque communi litterarum cautione, nullus audeat retinere. Ad hec etiam inhibemus, ne cui episcopo vel alii plus a vobis pro vestris decimis petere et recipere liceat, quam fuerit a predecessoribus eorum usque ad hec tempora requisitum. Cum autem generale interdictum terre fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis et interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Crisma vero, oleum sanctum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocesano suscipietis episcopo, siquidem catholicus fuerit et gratiam apostolice Sedis habuerit, et ea gratis et absque pravitate et exactione aliqua vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire antistitem graciam et communionem apostolice Sedis habentem, qui nostra fultus auctoritate, vobis quod postulatur impendat. Prohibemus insuper, ut infra fines parrochie vestre nullus sine assensu diocesani episcopi et vestro, capellam seu oratorium de novo construere audeat; salvis privilegiis Romanorum pontificum. Ad hec novas et indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis seu decanis, aliisque omnibus ecclesiasticis secularibusve personis, omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque loci illius liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extreme voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti fuerint, nullus obsistat; salva tamen iustitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas preterea et possessiones ad ius ecclesiarum vestrarum spectantes, que a laicis detinentur, redimendi et legittime liberandi de manibus eorum et ad ecclesias ad quas pertinent revocandi, libera sit vobis de auctoritate nostra facultas. Obeunte vero te,

nunc eiusdem loci abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia preponatur, nisi quem fratres communi assensu vel maior pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Augustini regulam providerint eligendum. Paci quoque et tranquillitati vestre paterna inposterum sollicitudine providere volentes, sub interminatione anathematis auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam facere seu furtum committere, ignem apponere, hominem temere capere vel interficere, seu aliquam violentiam audeat exercere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatam ecclesiam temere perturbare aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione ac sustentatione pia liberalitate concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis apostolice auctoritate et diocesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo terciove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iuditio existere de perpetrate iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et domini Redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divine ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Celestinus catholice Ecclesie episcopus ss.

† Ego Pandulphus basilice XII apostolorum presbiter cardinalis ss. † Ego Melior sanctorum Iohannis et Pauli presb. cardinal. tituli Pamachii ss. † Ego Iordanus presb. cardinal. sancte Pudentiane tituli Pastoris ss. † Ego Iohannes tituli sancti Clementis cardinalis, Viterbiensis et Tuscanensis episcopus ss. † Ego Romanus tituli sancte Anastasie presb. cardinal. ss. † Ego Guido presb. cardinal. sancte Marie Transtiberim tituli Calixti ss. † Ego Hugo presb. cardinal. sancti Martini tituli Equitii ss. † Ego Iohannes tituli sancti Stephani in Celiomonte presb. cardinal. ss. † Ego Soffredus tituli sancte Praxedis presb. cardinal. ss. † Ego Gratianus sanctorum Cosme et Damiani diaconus cardinalis ss. † Ego Gregorius sancte Marie in Porticu diacon. cardinal. ss. † Ego Gregorius sancte Marie in Aquiro diacon. cardinal. ss. † Ego Gregorius sancti Georgii ad Velum aureum diacon. cardinal. ss. † Ego Lotarius sanctorum Sergii et Bachi diaconus cardinalis ss. † Ego Nycolaus sancte Marie in Cosmidyn diaconus cardinalis ss. † Ego Albinus Albanensis episcopus ss. † Ego Octavianus Hostiensis et Velletrensis episcopus ss. † Ego Iohannes Prenestinus episcopus ss. † Ego Petrus Portuensis et sancte Rufine episcopus ss.

Datum Laterani per manum Egidii sancti Nicolai in carcere Tulliano diaconi cardinalis VI Idus Aprilis, Indictione undecima, Incarnationis dominice anno M.C.XC.III, pontificatus vero Celestini Pape III anno secundo.

Costomlat, *z niemiecka Kostembluth.* Pelcnica, *Pläswitz.* Grabissin, *Gäbersdorf.* Socolnice, *Zuckelnik.* Chenese, *Schönbach.* Sobotiste, *Zopkendorf.* Trebnica, *Trzebnica.* Wirbime, *Würben.* Olova, *Ohlau.* Legenice, *Liegnitz.* Rudine, *Rüstern.* *Powyższe i następujące miejscowości leżą na Szląsku.* Kenese, *Gniezno.*

Nr. 32.

Celestinus Pp. III 1193 Apr. 9, Laterani; suscipit monasterium Strzelno sub. b. Petri et suam protectionem.

Pergam. orygin., u którego na niciach jedwabn. czerwon. i żółt. przywiesz bulla: Celestinus Pp. III. *Na końcu textu podpis Papieża, obok tegoż na pr Krzyż w pierścieniu. W otoku pierścienia legenda:* Perfice gressus meos in sem tuis; *na lewo w monogramie:* Bene valete. *Podpisy świadków w trzech kolumna w 1 presbyteri cardinales, w 2 episcopi, w 3 diaconi cardinales. Przed każdym z krzyża w rozmaitych kształtach.*

Strzelno. Privilegia monasterii s. Marie.

Celestinus episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus Beatri magistre monasterii sancte Marie in Strelno eiusque sororibus tam presentibus qu futuris regularem vitam professis, in perpetuam memoriam. Prudentibus virginib que sub habitu religionis, accensis lampadibus, per opera sanctitatis iugitur se pr parant ire obviam sponso, Sedes apostolica debet patrocinium impertiri, ne fo cuiuslibet temeritatis incursus aut eas a proposito revocet, aut robur, quod abs sacre religionis infringat. Eapropter dilecte in Christo filie, vestris iustis postul tionibus clementer annuimus, et prefatum monasterium in quo divino estis obsequ mancipate, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti pr vilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo canonicus qui secundu Deum et beati Augustini regulam atque iustitutionem Premonstratensium fratru in eodem loco institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabilit observetur. Preterea, quascumque possessiones, quecumque bona idem monasteriu in presentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificu largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis, prestan Domino, poterit adipisci, firma vobis et hiis que vobis successerint et illibata perm neant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis: locum ipsum in q prefatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis; villam Sarbitsl villam Clodava, villam Ostrovite, villam Belsco, villam Centiwsko, villam Gop villam Stronbodr, villam Crosna, villam Radomin cum taberna, villam Strelno cu taberna et decimas omnium earundem villarum; villam Loiovo, villam Bitom, villa Strosowo cum decima. In novo Wlodizlaw nonum forum, in Mantwa pontem et t bernam, in Crusvicia nonum denarium, in Quecisow decimum forum. Sane laboru vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis anim lium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere presumat. Lic quoque vobis personas liberas et absolutas, e seculo fugientes, ad conversionem r cipere et eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nc sororum vestrarum post factam in eodem loco professionem fas sit absque sue n gistre licentia de eodem loco discedere; discedentem vero absque communium lite rum cautione, nemo audeat retinere. Ad hec etiam inhibemus, ne cui episcopo alii plus a vobis pro vestris decimis petere et recipere liceat, quam fuerit a pre cessoribus eorum usque ad hec tempora requisitum. Cum autem generale interdict terre fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excomunicatis et interdictis, r pulsatis campanis, suppressa voce divina officia celebrare. Crisma vero, oleum crum, consecrationes altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum qui ad sac

fuerint ordines promovendi, a diocesano suscipietis episcopo; si quidem catholicus fuerit et gratiam apostolice Sedis habuerit et ea gratis et absque pravitate et exactione aliqua voluerit vobis impendere. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis adire antistitem, gratiam et communionem apostolice Sedis habentem, qui nostra fultus auctoritate vobis quod postulatur indulgeat. Prohibemus insuper, ut infra fines parochie vestre nullus sine assensu diocesani episcopi et vestro capellam seu oratorium de novo construere audeat, salvis privilegiis Romanorum pontificum. Ad hec, novas et indebitas exactiones ab archiepiscopis, episcopis, archidiaconis seu decanis aliisque omnibus ecclesiasticis secularibusve personis, omnino fieri prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni et extreme voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excomunicati vel interdicti sint, nullus obsistat; salva tamen iustitia illarum ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Decimas preterea et possessiones ad ius ecclesiarum vestrarum spectantes, que a laicis detinentur, redimendi et legitime liberandi de manibus eorum et ad ecclesias ad qnas pertinent revocandi, libera sit vobis de auctoritate nostra facultas. Obeunte vero te, nunc eiusdem loci magistra, vel qualibet earum que tibi successerint, nulla ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia preponatur, nisi quam sorores communi consensu, vel sororum pars consilii sanioris secundum Dei timorem et beati Augustini regulam providerint eligendam. Paci quoque et tranquillitati vestre paterna in posterum solicitudine providere volentes, sub interminatione anathematis auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam facere seu furtum commitere, ignem apponere, hominem temere capere vel interficere, seu aliquam violentiam audeat exercere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur earum, pro quarum gubernatione ac sustentatione pia liberalitate concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis apostolice auctoritate et diocesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Ihesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine divine ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Ihesu Christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Celestinus catholice Ecclesie episcopus ss.

† Ego Pandulphus basilice XII apostolorum presbyter cardinalis ss. † Ego Melior sanctorum Iohannis et Pauli presbyter cardinalis tituli Pamachii ss. † Ego Iordanus presbyt. cardinal. sancte Pudentiane tit. Pastoris ss. † Ego Iohannes tit. s. Clementis cardinalis, Viterbiens. et Tuscanens. episcopus ss. † Ego Romanus tit. s. Anastasie presbyt. cardinal. ss. † Ego Guido presbyt. cardinal. s. Marie Transtiberim tit. Calixti ss. † Ego Hugo presbyt. cardinal. s. Martini tit. Equitii ss. † Ego Iohannes tit. s. Stephani in Celiomonte presbyt. cardinal. ss. † Ego Sofredus tit. s. Praxedis presbyt. cardinal. ss. † Ego Gratianus ss. Cosme et Damiani diaconus cardinalis ss. † Ego Gregorius s. Marie in Porticu diacon. cardinal. ss. † Ego

Gregorius s. Marie in Aquiro diacon. cardinal. ss. † Ego Gregorius s. Georgii i Velum aureum diacon. cardinal. ss. † Ego Lotarius ss. Sergii et Bachi diacon. ca dinal. ss. † Ego Nycolaus s. Marie in Cosmidyn diacon. cardinal. ss. † Ego Alb nus Albanens. episcop. ss. † Ego Octavianus Hostiens. et Velletrens. episcop. s † Ego Iohannes Prenestin. episcopus ss. † Ego Petrus Portuens. et s. Rufi episcopus ss.

Datum Laterani per manum Egidii sancti Nycolai in Carcere Tulliano diacon cardinalis V Idus Aprilis, Indictione XI, Incarnationis dominice anno M.C.XCII pontificatus vero domini Celestini Pp. III anno secundo.

Strelno, *Strzelno.* Sarbicko, *Sarbicko.* Clodava, *nie odgadnione.* Ostrovit *Ostrowite.* Belsco, *Bielsko.* Centiwsko, *Ciencisko.* Goplo, *Gopło.* Stronbodr, *Sroda* Crosna, *nie odgadnione.* Radomin, *Radomin.* Loiovo, *Łojewo.* Bitom, *Bytoń.* Stru sowo, *Strużewo.* Novum Wlodizlaw, *Inowrocław.* Mantwa, *Mątwy.* Quecisso *Kwieciszewo.*

Nr. 33.

Mesco dux Polonie 1103 (sic) s. d. et l.; confirmat privilegium quo dederat monasterio de Mogilno: **Salomea ducissa Polonie s. a. d. et l. (1148?** et per illud possessionem villae Stary Radziejów cum pertinentiis.

Bielowski. Monum. Poloniae histor. I. p. 26. (Podług dwóch kopij).

Anno Incarnationis Domini millesimo centesimo tertio (sic) ego Mesco dux Po lonie requirens ecclesie sancti Ioannis Evangeliste privilegia in Muglyn sub tempo domini Bogumili eiusdem ecclesie abbatis, inter cetera inveni quoddam privilegiu de villa Radeow matris mee nomine Salomea, continens sic: *(Sequitur diploma Nr. 5* Ego vero Mesco dux Polonie, diligenter notatis omnibus que in privilegio superio scripta sunt, advocato ad me iam memorato monasterii mei abbate, percunctat sum eum, si, eo iure quo confirmaverat mater mea sui privilegii iam dicto teno et excommunicatione gravi subterposita, villam Radeow legitime possideret? respo dit, se nimis lesum in subtractione predicte ville a quibusdam meis hominibu Milchone, Swecha, Kotkone, filiorum Mlodo et Lubasse, atque aliorum camerarioru in circuitu, qui eandem per concessum ipsius antecessorum, petitionis causa uxo fratris mei ducis Casimiri, iam longo tempore coluerunt. Sed quia iuris est Polo cunctarumque terrarum, testimonio idoneo quecunque incerta atque dubia ad cog tionem veritatis manifeste perducere, citati ad meam audientiam predicti rustici abbate, nulla sufficienti adfirmatione verborum de obsessa villa se poterant expedi visum est michi meisque baronibus iusto iudicio, ut idem abbas B. predecessor suum dominum Arnoldum episcopum Lubuscensem ad certificandam rei veritat presignato tempore statueret. Qui veniens in sepedictam villam cum nostris nunt videlicet Alberto de Dysz (sic) et fratre eius Roslavo, Bodislavo subcamerario, T gossa, Nassebudo camerariis aliisque, coram omni vicinitate Radeow tam nobili quam simplicium iuxta fidei catholice censuram in verbo Dei testificatus est: vill eandem cum his omnibus sortibus quas supradicti famuli mei occupaverant, e beati Ioannis per totum, sicut et in superioribus repereram; adiiciens, per sue ma indicium confirmans auctoritate beati Petri sanctique Iohannis, villam Radeow t

minos habere cum Bythom, cum Paulo filio Huponis (Tergonis), cum villa Czestkonis, cum Petro filio Iacussonis, cum villa Andree Sambor, cum Skibino, cum Plavcis, cum Prozovino, et excommunicans per Deum celi terreque conditorem eum qui vellet et qui consentiret hoc postmodum privilegium aliquoties sine consensu abbatis et fratrum infringere. Fecique ego Mesco dux Polonie hoc meum confirmatorium testamentum super his omnibus tam scripto quam sigillo, tum etiam testimonio vero atque idoneo hic superscripto, concedens non solum Radeow per Cuiaviam, sed et omnibus villis per Poloniam sancto Iohanni in Muglin spectantibus magnam ab omni meo iure meorumque successorum in omnibus libertatem; confirmans hoc excommunicationis vinculo superiori, si quis hec post nos attemptaverit infringere quamdiu mundus steterit. Hi sunt testes quorum fuit presentia tunc, quando dominus Arnoldus episcopus perhibuit testimonium: Petrus Magnus filius Wszcheborii (sic) palatinus Cuiaviensis et castellanus Crussviciensis, Simon filius Degnonis, Petrus filius Iacussonis, Nicolaus filius Stupote, Boguslaus filius Naslai, Iohannes canonicus Krusviciensis, Walterus canonicus, Pancratius sacerdos, Fulco sacerdos, Arnist (Arnusch) sacerdos, Boleslaus (Boryslaus) filius Ludzmini (Lucuni), Beni (Ben, Borislaus), Martinus, Vitoslaus, Puten, Predeslaus, Iohannes, filii Rozdali; Andreas, Petrus, Sebastianus, Maslo, Kraysza et alii quam plurimi. Ego Mesco dux Polonie confero Deo et sancto Iohanni Evangeliste in Muglin omnem libertatem in omnibus villis que in dominium predicte ecclesie pertinent, videlicet Zabno, Bystrzyca, Olsche, Falencino, Woiucino, Maczewo, Sebersko, Lubeschewo cum medio lacu, Radencze cum fluvio Zwieczissenicza ex utraque parte, Ochle, Bogdonowo, Sedne, Mikanowicze, Leschno, Padniewo cum suis appenditiis, Chelpsko, Lubien cum medio lacu, Sceglino, Domanino, Lyskowo, Zdunowo, Sokolowo, Opatowo, Dalatowo, Czechre, Krythe cum medio lacu et fluvio per medium; nec non homines qui colunt ipsas villas, sive liberi sive ascripticii, coram omni castellano nec non palatino non provocentur, sed coram duce provocati respondeant vel coram abbate; nec paswoz ducant: preter cum venerit dux infra Tumestram et Mogilnam, tum ambo loca sex conferant currus de liberis. Nec norach nec powolowe nec podymowe nec strozam nec stationem nec aliqua iura solvant. Venaturam ipsius abbatis in Nebos et in aliis silvis, tam in castoribus et in clausuris liberam facio, preter tunc cum dux semel ultra bis in anno venatum yerit, extunc venator abbatis venandi licentiam omnimodam habet. Que specialis nostra abbatia in Mogilna, ab avis meis nostro sub testimonio post Gneznensem archiepiscopum et potiori et maiori gratia ab eis semper fuit habita et in omnibus honorata, et ideo ad omnes nostros successores hec precipio, ut hanc libertatem non infringant sed observare studeant, quatenus Dominum omnipotentem in eis sanctum Iohannem semper propitios habeant, et mortem eternam in futuro seculo non timeant. Amen.

Muglyn, *Mogilno.* Radeow, *Stary Radziejow.* Lubuscensis, *de Lubusz, z niemiecka Lebus.* Bythom, *Bytoń.* Villa Czestkonis, *Szóstka.* Sambor, *nie odgadnione.* Skibino, *Skibin.* Plavci, *Płowki.* Prozovino, *Pscinno.* Żabno, Bystrzyca, Olsze, *dziś tak samo.* Falęcin, *osada znikła, p. m. Kwieciszewo.* Woiucino, *Wojcin.* Maczewo, *Marczewo.* Sebersko, *może Szymborze.* Lubeschewo, *dziś Strzelce.* Radencze, *Rzadkwin.* Fluv. Zwieczissenicza, *mylnie zam. Kwieciszewica, przypływ rz. Noteć płynącéj p. m. Kwieciszewo.* Ochle, *nie odgadnione.* Bogdonowo, *może Burgrabowo.* Sedne, *Wszedzin.* Mikanowicze, *może mylnie zam. Wiecanowice, dziś Wiecanow.* Leszno, *może Łężyn.* Padniewo, *Padniewo.* Chelpsko, *Chabsko.* Lubien, *Lubień.*

Sceglino, *Sczeglin.* Domanino, *nie odgadnione.* Lyskowo, *Liszkowo.* Zdunowo, Sokolowo, *nie odgadnione.* Opatowo, *Opatowice.* Dalatowo, *Dalkowo.* Czechre, *Ciechrz.* Krythe, *osada znikła, leżała około wsi Ostrowo p. miast. Inowrocław.* Tumestra, *Trzemeszno.* Nebos silva, *nie odgadnione.*

Nr. 34.

Monachus s. Resurrectionis ecclesie patriarcha 1198 s. d. et l.: commendat episcopis, praelatis, ducibus, baronibus et militibus Poloniae Domum s. Sepulchri, per b. m. Jaczonem in Miechow fundatam, nec non omnia bona et privilegia Domui praedictae collata.

Pergamin orygin., u którego u założonego dolnego brzegu przywieszono dwie bulle ołowiane. Pierwsza, na niciach jedwabnych zielonyh, zatarta, przedstawia osobę z aureolą w długiéj szacie, kroczącą w lewo a tułowem na prost zwróconą; lewa podniesiona trzyma Krzyż, prawa spuszczona trzyma przedmiot zatarty; na stronie odwrotnéj napis w pięciu liniach, zatarty oprócz końca: ecclesie patriarcha. *Druga na niciach jedwabnych czerwonych przedstawia na jednéj stronie wyobrażenie Grobu Pańskiego napis.* S. Sanctissimi Sepulchri; *na stronie odwrotnéj podwójny krzyż łaciński, pomiędzy którego ramionami: J. C. X. C.; pod dolném ramieniem: N. J. K. A.; w otoku:* Sigillum Canonicorum.

Bibl. X. X. Czartoryskich. (Nakielski, Miechovia).

In nomine sancte et individue Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Monachus Dei gracia sancte Resurrectionis ecclesie patriarcha et totum eiusdem ecclesie Capitulum, universis archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prepositis et ceteris ecclesiarum prelatis, ducibus, comitibus, baronibus, militibus et ceteris sancte matris Ecclesie filiis per ducatum Polonie constitutis et in posterum constituendis, ad quorum noticiam presentia scripta pervenerint, salutem et patriarchalem benedictionem. Cum labilis sit memoria hominum cui non suffragatur perpetuitas litterarum, universitati vestre presentibus litteris innotescat, quod cum dominus Iaczo vir bone memorie dominicum adiret Sepulchrum et in loco ubi steterunt pedes Domini adorare inter alia devocionis sue insignia rogavit, ut ecclesia sancti Sepulcri unum de canonicis suis secum in Polonia mitteret, quatinus ad solvendum votum quod fecerat eum quibusdam hereditatibus investiret; quia cum esset vir Christianissimus et precipue circa dominicum Sepulchrum devotus, ecclesiam nostram suis volebat dotare patrimoniis et apud remotas illius provincie gentes Christi patrimonium ampliare, ut dum eius patrimonium amplificaret in terris, eterne civitatis heres a Christo conscribetur in celis. Cum ergo quendam canonicum secum in Polonia perduxisset, egregio ducis Bolezlavi consensu et voluntate omnimoda tres villas, videlicet Mechov, Zagriz, Commarovo in perpetuam helemosinam canonico et suis successoribus assignavit et ne aliquis successorum suorum donationes eius posset in irritum ducere, seu villas prenominatas a Iherosolimitane ecclesie dominio revocare, futurorum paci providens et quieti, predictum ducem Bolezlavum dominum suum familiariter adiit et eius confirmationem familiari precum instancia requisivit. Dux vero prestantissimus eius preces devotas exaudiens, villis ab eo donatis suam confirmationem adhibuit, et tale insuper ecclesie nostre libertatem et perpetue immunitatis prerogativam concessit,

omnes hereditates quas Iherosolimitana ecclesia ibi posset adquirere, propter dominici Sepulcri reverenciam ab omnibus publicis exactionibus et servitiis que in ducatu Polonie fiunt, essent penitus absolute. Statuit siquidem, quod homines in villis nostris habitantes ad expedicionem non eant, castrum non edificent, poralne et stroizam non dent, monetario non obediant, povoz et podvode non tribuant; propter quod ecclesia nostra tam eum quam successores suos orationum et beneficiorum que apud nos fiunt, participes esse concessit. Cui cum frater eius Meseco successisset in honore regiminis, factus est particeps pietatis, dum libertatem quam prior contulit, sequens nichilominus confirmavit. Post eum frater eius dux Casimirus priorum exempla secutus, donum libertatis a fratribus editum ratum habuit et illud suo privilegio roboravit; unde factum est, ut processu temporis multi viri nobiles helemosinas suas ecclesie nostre conferrent, et hereditates ac villas Dei intuitu largirentur, quorum nomina duximus annectenda. In primis dominus Gethko venerabilis Cracoviensis episcopus, pro anima sua et successorum suorum dedit ecclesie sancti Sepulcri in helemosinam decimas istarum quatuor villarum, scilicet Mechov, Zagoriz, Commarovo et Coccha. Dominus Zvantoslavus dedit Coccham inferiorem. Dominus comes Stephanus dedit Coccham superiorem. Comes Nicholaus palatinus dedit duas villas, Iacsic et Replich. Frater Crecocha dedit villam que est iuxta Meschov. Hugoldus clericus dedit sortem unam que erat super Coccham. Uxor Gneomiri cum filio suo dedit Lantkovic. Dominus Lassota dedit Lubnam. Dominus Leonardus dedit villam iuxta Coccham inferiorem; frater eius Wlodimirus dedit Belobrese. Iohannes dedit villam que decambita fuit a fratre eius Matheo pro Gostiradic. Dominus Gerloch et uxor eius cum filiis suis dederunt duas villas, scilicet Charncov et Oluzam. Uxor Wseborii pro eius anima et sua et filiorum suorum dedit villam que dicitur Golchovo cum suis pertinentiis. Dominus Cagnimirus dedit Benganovo. Comes Iacobus Sumdemerensis dedit villam que dicitur Karohe. Dominus Michora dedit nobis super Rabbam villam que dicitur Quelme cum ecclesia et decimis et forum et thabernam, et aliam villam Nescoviche. Iterim addidit Sal de Bochegna, aliud Sal in Prevenchna, tercium Sal Sidignam, et aliam tabernam Studencam. Andreas frater Mathei dedit Bamvol. In Sumdemerensi provintia comes Radoslavus pro anima sua dedit nobis Scarisov et ecclesiam, forum et tabernam. Predictus vero dux Casimirus talem huic foro contulit libertatem, ut ad ipsum venientes, morantes et exeuntes, mercimonia libere contrahere possent. Insuper, consilio usus et prece monetariorum rogatus, tres marchas manualis argenti de domo Dei monetariis dari decrevit; domino vero terre de quolibet plaustro salis quinquaginta capita, domui vero duodecim capita salis accipere constituit; de alleciis vero totidem allecia. Hanc ergo supradictam libertatem domino patriarche et ceteris fratribus per litteras suas demandavit. Eandem etiam libertatem coram Sdizlavo archiepiscopo in Pascha Domini in Spirzov, multis ibidem nobilibus astantibus, domino Casimiro iubente, dominus Lupus episcopus in communi predicavit, tunc etiam scripto et sigillo suo confirmavit. Decimas vero ipsius ecclesie predictus episcopus Gedeco addidit, scilicet decimam de commemorato Scarisov et aliarum quatuor villarum: Modrelanc et Virbiche et Sdinechovic et Crampa. Iterum predictus comes Rodoslavus dedit Repinam et homines morantes in ea. Dominus Ziro et uxor eius cum filio suo Oltone dederunt duas villas: Samagostque est super Vizlam, et prope Kiie aliam. Christon dedit Zitnam quam decambivit prefatus Cagnimirus pro Borovna et Comeov. Dominus Otto de Verbic dedit Dirscov. Voizlavus frater domini Gethkonis episcopi, in Vroczlaviensi provincia

dedit duas villas que decambite fuerunt ab episcopo Vroclaviensi pro villa que d citur Groscovic et pro Sclavono et earum decimis. Dominus Bugivoy dedit Gorezl vice. In Guenezne frater Prelaius dedit ecclesiam cum duabus villis. Ducissa d Guenezne dedit Grodiz cum taberna. Tuto Theotonicus dedit villam que est ant Rudam. Igitur, quoniam a filiis non debet revocari in irritum quod a patribus o animarum suarum salutem tam sollempniter est concessum, et quia donationes ist confirmate a ducibus perpetuam debent stabilitatem habere, universos qui Deo e sancto Sepulchro suas dederunt helemosinas et ipsorum heredes ac filios patriarcha qua fungimur auctoritate monemus diligentius obsecrantes, ut helemosinas eccles nostre a patribus concessas omni tempore ratas habeant, et quod ab eis statutu est nullatenus violare presumant, scientes, quod si filii patrum donationes ratas h buerint et illesas, omnium orationum et beneficiorum que in nostra fiunt eccles erunt participes, bonum a Christo premium recepturi. Si vero libertates infringe vel pessessiones auferre illicita temeritate presumpserint, noverint se ante tribun Ihesu Christi districtum subituros iudicium, et ab ipso, quem in crucis suspensu patibulo adoramus, cuius patrimonia invaserunt, in extremo examine fortiter punie dos. Factum est hoc anno dominice Incarnationis M.C.XC.VIII.

Mechov, *Miechow.* Zagoriz, *Zagorzyce.* Commarovo, *Komorowo.* Coccha, *Gos cza.* Iacsic, *Jaksice.* Replich, *Rzeplice.* Meshov, *Miechow.* Lantkovic, *Łętkowice.* L bna, *później Dłubnia, dziś Imbramowice.* Belobrese, *osada znikła.* Gostiradic, *Gosc radow.* Charncov, *Karczow.* Oluza, *Oludza.* Golchovo, *Gołkowice.* Benganovo, *Biegano* Sumdemerensis, *de Sandomierz.* Karohe, *Karczowice.* Rabba fluv., *Raba.* Quelm *Chełm.* Nescoviche, *Nieszkowice.* Bochegna, *Bochnia.* Prevenchna, Sidigna, *nie odg dnione.* Bamvol, *osada znikła.* Scarisov, *Skaryszow.* Spirzov, *nie odgadnione.* Modr lanc, *Modrzejowice.* Virbiche, *Wierzbiec.* Sdinechovic, *Sdyszowice.* Crampa, *Kręp* Repina, *Rzepin.* Samagost, *Samogoszcz.* Vizla flum., *Wisła.* Kiie, *Kij.* Zitna, *Żytn* Borovna, *Borownia.* Comeov, *Chomejowa Wola.* Dirscov, *Dzierzkow.* Vroclaviensi *de Wrocław.* Groscovic, *Groszowice.* Sclavono, *dziś z niemiecka Slawitz.* Gorezlavic *Gorysławice.* Guenezne, *Gniezno;* ecclesia ibidem, *kościół św. Krzyża.* Grodiz, *Gr dzisk.* Ruda, *Ruda.*

Nr. 35.

Mesco filius Boleslai dux Polonorum s. a. d. et l.; confert monast rio sancti Laurentii ante Kalisz complures hereditates easque amplis munit privilegii

Transsumpt potwierdzony prawdopodobnie przez Przemysława księcia Wielkop skiego 1250 s. d. in cenobio sancti Laurentii (ante Kalisz), do której to osoby i ro koniec następnego dokumentu, począwszy od słów: Quam donationem et libertatem e *przez miejsce i świadków zdaje się odnosić. Cały ten dokument potwierdzony pr* Premisl secundus dux Polonie 1294 Mart. 31 (?) Kalis.

Kalisz. Archiw. Rządowe. Inscript. et Relation. castrens. Kalisiens. a. 1549, 11, fol. 83. (Kętrzyński. Cod. diplomatic. monaster. Tynecens. Nr. 2.)

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, amen. Notum sit omnibus Dei fid libus et nostris tam presentibus quam futuris, quod nos Mesco filius Boleslai d

Polonorum, ob reverentiam omnipotentis Dei Matrisque eius gloriose, ac mee salutis, et progenitorum nostrorum et successorum remedium animarum, contulimus Deo et sancto Laurentio ecclesieque ipsius monasterii ante Calis, super villas Kosciol et alias hereditates ad ipsum monasterium pertinentes, Kosciol cum gadibus suis inter Dobrzyca et Kosciol; incipientes a Dobrzycza que gades ordinarie currunt per terram, per rubetos, per paludines, per silvas usque ad Malnina, cum pratis que sunt in gadibus dicte ville Kosciol; a Malnina usque ad fluvium Przosna, quod fluvium Przosna cum littore, rubetis et omnibus utilitatibus per medium dividendo; que currunt usque ad terminos Kuchary que dicuntur Podlanszne; et Gora, Roszeyewo, Krankowa in districtu Calisiensi sitas, atque Glogowa, Krzywosandowo, Kliszowo, Piotrowo, Nandzerzewo cum molendino ante Calis, et Lisiec ante Conin: has omnes hereditates sive villas monasterio sancti Laurentii cum omnibus utilitatibus omnibusque pertinentiis que in eisdem hereditatibus inveniri poterint, videlicet molendinis, clausuris, piscationibus, pascuis pecorum sive porcorum in glandinibus, venationibus ferarum, volucrum, castorum in agris, pratis, silvis, rubetis; omnia et singula cum ipso nostro iure ducali predicto monasterio sancti Laurentii contulimus et offerimus et perpetuo possidendum confirmamus; absolventes eos ab omnibus iuribus Polonicalibus nostri dominii, ab omnibus exactionibus, vexationibus, servitiis, solutionibus, quibuscunque nominibus censeantur, sicut a narasz, a przewod, a powosz, a podworowe, a strosza, a poradlne, a bove, a vacca, a porco, ab opole, a targove, a capite cuiuscunque conditionis sit utriusque sexus, a pomocne, a venatoribus ferarum, volucrum et castorum: quod sint ab eis liberi et exempti. Etiam pro remedio salutis nostre conferimus ante castrum Calis liberam tabernam cum theloneo in eadem civitate in perpetuum possidendam. Si quis autem contra hoc factum vel institutum contravenire attemptaverit, vinculo anathematis nisi resipiscat innodetur; quod si contempserit, ducalis potestatis animadversione et censura puniatur.

Quam donationem et libertatem nos ratam et firmam habentes, presenti documento eam inserentes, nostri sigilli corroboravimus appensione. Huius rei testes sunt: Przedpelcus castellanus Posnaniensis, Hercanboldus castellanus Calissiensis, Domaradus iudex Calisiensis, Iarost castellanus de Benyn, Iohannes venator Posnaniensis, Boguchwal pincerna Posnaniensis, Iesaias cancellarius; Petrus, Michael capellani curie. Datum confluentibus viris dominis nobilibus: Vladislao duce Opoloniensi et prefato duce Polonie in cenobio sancti Laurentii, anno gratie millesimo ducentesimo nono. (sic).

Kosciol, *Kościelna wieś.* Dobrzyca, *mylnie zam. Dobrzec.* Malnina, *nie odgadnione.* Kuchary podlanszne (*zamiast podłężne*), *Kuchary.* Gora, *dziś tak samo.* Roszeyewo, *nie odgadnione, może Russow p. Kalisz.* Krankowa, *Kromkow.* Głogow, Krzywosądowo, *dziś tak samo.* Kliszewo, *wieś parafij Kościelna wieś, była jeszcze r. 1615, dziś znikła.* Pietrowo, Nendzerzew, Lisiec, Konin, *dziś tak samo.* Benyn, *Bnin.* Opoloniensis, *de Opole, z niemiecka Oppeln.*

Nr. 36.

Mesco dux Polonorum 1100 (sic, M.CC?) Nov. 3, in Crusvicia; confirmat privilegium quod dederat ecclesiae sancti Johannis in Mogilno: **Boleslaus (rex Poloniae) 1065 Apr. 11, in Ploczk.**

Transsumpt potwierdzony przez: Wladislaus rex Polonie etc. 1402, in castro nostro Cracoviensi, feria tercia ipso die... *w pergam. orygin. Data konfirmacyi zupełnie zamazana; nie może wszakże być jak w: Bielowski, Monumenta Polon. Historica:* sanctae Catharinae, *bo dzień ten przypada roku 1402 na sobotę. Brzeg dolny szeroko założony, w nim 4 dziury od przywieszenia jednéj pieczęci. Pismo miejscami wytarte, miejscami użyciem chemicznych reagencyj zamalowane, zwłaszcza przy końcu potwiadczenia przez Władysława króla.*

Poznań. Königl. Staats Arch. Mogilno 1.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Nos Mesco Dei gracia dux Polonorum, universis catholice fidei zelatoribus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, salutem in Domino Ihesu Christo. Quomodo (sic) ab humana facilius labuntur memoria que nec scripto nec voce testium perhenantur, ideo necesse est, ut res digne memorie et legitime acta in scripto redigantur, quo canescens seu labescens antiquitas valeat successu temporis ad memoriam revocari. Et licet omnibus Christi fidelibus prodesse teneamur, precipue tamen pium, salubre et honestum est, claustra et domos religiosas constituere et defensare, nec non cum summa devocionis diligencia promovere. Notum itaque volumus esse universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris, quod nos ducti vera pietate, iusticia et caritate, ad preces et monita domini Mengosii abbatis totiusque Conventus ecclesie sancti Iohannis Ewangeliste in Mogilna, requisitis et inspectis privilegiis eiusdem ecclesie Mogilnensis in tempore iam dicti abbatis Mengosii, invenimus a predecessoribus nostris et eciam quibusdam militibus subscriptas donaciones seu collaciones, sepedicte ecclesie sancti Iohannis devotas salubriter et collatas, talibus quoque scriptis memorie commendatas: *(Sequitur diploma Nr. 3.)*

Nos igitur Mesco Dei gracia dux Polonorum, munera salubria et donaciones pias a nostris progenitoribus et antecessoribus deodicas (sic) omni diligencia pocius augeri quam minui vel minutari cupientes, premissis et prenominatis reverenti et benignissimo animo annuentes ad laudem omnipotentis Dei et honorem sancti Iohannis Ewangeliste, ut hec donaciones ac collaciones ab omnibus successoribus inviolabiliter et sub anethematis vinculo observentur, presens instrumentum nostri sigilli munimine duximus roborandum. Actum et datum anno Domini millesimo centesimo (sic), tercio Nonas Septembris in Crusvicia, presentibus: domino Petro preposito Mazowiensi; Vernero, Bozo sacerdotibus, Degnone comite, Sbiluto comite et multis aliis tam clericis quam laicis fide dignis et honestis.

Mogilna, *Mogilno.* Crusvicia, *Kruszwica.*

Nr. 37.

Innocentius Pp. III 1201 Aug. 2, Signie; confirmat donationem prebendae in ecclesia cathedrali Poznaniensi, fratribus Ordinis Jerosolimitani Hospitalis ab Arnoldo episcopo et canonicis praedictae ecclesiae factam.

Transsumpt sporządzony z oryginału opatrzonego bullą: Innocentius Pp. III *przez:* Iohannes Ienkowicz de Namslavia, canonicus et official. Wratislaviens. 1417 Iun. 23, in summa Wratislaviensi; *potwierdzony przez:* Ernestus a Schleynicz archiepiscopatus Pragens. administrator etc. 1557 Ian. 18, in arce Pragensi *w zeszycie pergam., u którego na plecionkach z nici jedwabnych fioletowych przywieszona podługowata pieczęć, przedstawia rycerza w zupełnéj zbroi, wspartego prawicą na kopii, lewą zaś trzymającego tarczę z godłem zatartém.*

Praga. Archiv. Prioratus Ordinis equitum Melitensium.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis magistro et fratribus Iherosolymitanensis Hospitalis in Polonia constitutis, salutem et apostolicam benedictionem. Venerabilis frater noster A. Poznaniensis episcopus per suas nobis litteras intimavit, quod divine pietatis intuitu, de canonicorum ecclesie Poznaniensis assensu, in eadem ecclesia prebendam vobis pia liberalitate concessit, ita, ut quitquid expensis vicarii, quem statuetis ibidem, contigerit superesse, per manum vestram in subsidium transeat infirmorum. Nos igitur prebendam ipsam sicut eam iuste ac pacifice possidetis, vobis et per vos auctoritate apostolica Domui Hospitalis confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Signie quarto Nonas Augusti, pontificatus nostri anno quarto.

Nr. 38.

Innocentius Pp III 1205 Mai. 10, s. l.; archiepiscopo Gneznensi se consulenti, an dispensare posset super matrimonio vidui in sexto consanguinitatis gradu cum prioris uxoris affini per ignorantiam contracto, respondet, dissimulari posse.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, Nr. 51.

Archiepiscopo Gneznensi. Providi pastoris exercere officium comprobaris, cum in his que tibi dubia sunt et parere possent periculum animarum, apostolice Sedis imploras oraculum, ipsius, sicut asseris, paratus adherere consiliis et iussionibus obedire. Sane, sicut apostolatui nostro ex literis tue fraternitatis innotuit, quidam parochianus tuus, uxore sua viam universe carnis ingressa, sibi aliam copulavit que in sexto consanguinitatis gradu, eo tamen penitus ignorante, priorem contingebat uxorem. Cum autem postmodum ex relatione quorumdam hoc ad utriusque notitiam pervenisset, licet suscepta prole iam in simul triennio permansissent, tuum tunc et per te nostrum humiliter consilium postularunt. Nos igitur fraternitati tue duximus

respondendum, quod nisi aliud impedimentum obsistat, dissimulare potes, ut i pula sic per ignorantiam contracta, dispensative valeant remanere. Datum VI Mai 1205.

Nr. 39.

Innocentius Pp. III 1206 Oct. 26, Laterani; mandat universis latis Ecclesiae Polonae, ut abbati de Łekno, praedicanti fidem, consilium et rem impendant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 990.

Archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prioribus et aliis ecclesiarum prelatis Poloniam constitutis. Homo, qui cum in honore esset, invisibilia Dei per ea facta sunt intellecta conspicere potuisset, sempiternam quoque virtutem et divi tem ipsius, ita ut inexcusabilis esset quia minime intellexit, comparatus est iu tis insipientibus, et insipiens obscuratum cor eius, mutans gloriam incorrupt Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis et volucrum, quadrupedum et pentum, et creature potius quam Creatori eligens deservire. Verum omnipotens Deu ille periret ex toto quem inter ceteras creaturas extulerat eminentia dignitatis, exu propter miseriam inopum et gemitum pauperum, per fidem in sanguine ipsius propit rem proposuit Iesum Christum ad ostensionem iustitie sue,propter remissionem p dentium delictorum in sustentatione Dei, ut esset ipse iustus et iustificans eum q fide est Iesu Christi, sine qua nullus potest iustificari omnino, cum, testante Prop iustus ex fide vivat. Proposita ergo hac via eundi ad Deum vivum et verum, pri mundi huius quorundam mentes infidelium excecavit, ut illuminatio evangelii g Christi in eos non valeat radiare, sed adhuc infidelitatis tenebris obvoluti no vocent Dominum qui prope est omnibus invocantibus eum in veritate; quia o quicunque invocaverit nomen Domini, salvus erit. Sed quoniam ut ait apost Quomodo invocabunt in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei quem audierunt? vel quomodo audient sine predicante? et quomodo predicabunt nisi tantur? suscitavit Deus spiritum dilecti filii.. abbatis de Lakene ut ad paganos qui circa vestras regiones existunt, a nobis, qui licet immeriti eius locum ten in terris qui discipulis suis ait: Rogate dominum messis ut mittat operarios in sem suam: postularet transmitti, quatenus in eos aliquos manipulos colligat, vitam eternam congreget sibi fructum. Cum enim ad partes illas, pro quibu fratribus liberandis qui ab ipsis paganis tenebantur alligati vinculis accessisset dominus terre illius ipsum recepisset benigne ac dimisisset liberos eius fratres monstrans eidem nichilominus beati martyris Alberti sepulchrum: elevatis ocul dit quod regio illa alba esset ad messem, sed falcem in eam mittere non est a quoniam a nobis predicandi non acceperat potestatem; quare ad apostolicam S accedens nobis humiliter suplicavit, ut ipsum in messem Domini mittere dignar Nos igitur pium eius propositum in Domino commendantes, auctoritate sibi pr tium duximus concedendum, ut evangelizet eisdem, et fungens legatione pro Ch tanquam Deo exhortante, per eum obsecret illos pro Christo, ut reconcilientur e Verum, quia messis quidem multa et operarius unus ad ipsius non sufficit sionem, ipsi auctoritate apostolica indulgemus, ut fratres Cisterciensis Ordinis s assumat et alios etiam qui cum eo voluerint accedere ad hoc opus ministerii

taris, ut cum ipso evangelizent et baptizent illos qui receperint Verbum Dei, mortuos quoque sepeliant, et missas in locis in quibus expedire cognoverint, celebrent baptizatis. Liceat etiam nichilominus abbati predicto penitentium confessiones audire, illisque relaxationem aliquam peccaminum indulgere, qui ad ministerium supradictum de corde puro et conscientia bona curaverint auxilium impertiri; possessiones quoque, pia liberalitate donatas ad redimendum fideles de manibus paganorum, personis idoneis committere procurandas; quas diminui vel aufferi sub anathematis interminatione vetamus. Quocirca universitatem vestram monemus et exhortamur attentius per apostolica scripta mandantes, quatenus ad hoc pium habentes cum devotione respectum, impendatis ei consilium et auxilium opportunum. Datum Laterani VII Kalendas Novembris, anno nono.

Lakene, *Łekno.*

Nr. 40.

Henricus Zlesie dux 1206 s. a. d. et l.; commutat villam suam Psiepole pro villa ecclesiae s. Vincentii in Wrocław, dicta Olawa.

Pergam. oryyin. u którego na niciach jedwabn. wypłowiał. dwie pieczęcie przywieszono. 1sza podługowata przedstawia stojącego Biskupa z pastorałem w prawicy; napis: S. Archiepiscopi Gnezdnensis Henrici. *2ga znikła.*

Wrocław. Königl. Staats. Archiv. S. Vincenz Stift.

Res bene et provide geste facile solent oblivione vel aliis causis perturbari, nisi eis litterarum testimonia longevam prebeant firmitatem. Eapropter ego Henricus Dei et beati Iohannis gracia Zlesie dux, presenti karta notum facio presentibus et futuris, quod cum domino Gerardo abbate sancti Vincencii de assensu et voluntate sui Capituli feci concambium tam pro mee quam pro suo beneplacito voluntatis. Dedi enim sibi et ecclesie beati Vincencii Pzepole a Vidava usque ad Dobram, secundum quod ego inter predictam Vidavam et Dobram habui, cum ecclesia ibi sita et omnibus proventibus et Theutonicis, ut ei eisdem legibus quibus michi tenebantur sint astricti; videlicet, ut preter alias pensiones quas de pacto debent, nullus eorum inde recedat nisi posito loco sui alio, qui tantumdem solvat abbati quantum ille solvere tenebatur, et hoc facto libere recedat. Ego autem pro predicto predio recepi Olavam cum duabus ecclesiis et decimacione et omnibus proventibus qui in circuicione prenominata continentur, preter decimas extra circuitum constitutas, quas dominus abbas sibi et ecclesie sue retinuit profuturas. Facta est autem hec commutacio anno illo, in quo dominus Henricus archiepiscopus, excommunicato ab ipso duce Wlodizlao, mansit in Wratizlavia. Ut autem tam mei quam predicti abbatis successores ratum hoc habeant in perpetuum, et a nullo possit infringi, meo et prenominati archiepiscopi sigillis presens kartula est munita. Actum est anno ab Incarnacione Domini millesimo CC.VI.

Pzepole, *Psiepole, z niemiecka Hundsfeld.* Vidava, *z niem. Weida rzeczka.* Dobra, *rzeczka nazwana od wsi Dobreschizi (Dobrischau), dziś z niem. Juliusburger Wasser.* Olava, *z niemiecka Ohlau.*

Nr. 41.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; ducibus Poloniae mandat, ut electiones ecclesiarum a Capitulis permittant libere celebrari.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1032.

Universis ducibus in Polonia constitutis. Quoniam in Polonie partibus aliquorum, ut accepimus, insolentia nimis in libertatem ecclesiasticam debacchatur, qui sibi electiones presulum usurpantes, per clericos ad quos pertinent non sinunt eas canonice celebrari, universitatem vestram monemus attentius et hortamur per apostolica scripta sub interminatione anathematis inhibentes, ne in electionibus ipsis quidquam vobis usurpare temptetis indebite potestatis, sed potius permittatis easdem a canonicis sive clericis ad quos spectant tam canonice quam libere celebrari; quoslibet vestre iurisdictioni subiectos, qui contra inhibitionem apostolicam quidquam temere presumpserint attentare, a temeritate sua potestate vobis tradita compescentes. Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Nonas Ianuarii, anno nono.

Nr. 42.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; Vladislaum ducem Poloniae de obstinatione sua redarguit et perpetratione malorum, et hortatur ad resipiscendum.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1028.

Nobili viro duci Wladislao, spiritum consilii sanioris. Interrogamus te misericordie fili utinam et non ire! que sit ista fiducia qua confidis, aut qua fortitudine vel consilio disponas Altissimo rebellare, qui, cum exigentibus culpis tuis ab ipsius facie sis eiectus, consilium forte cogitas quod non poteris stabilire, ut ab ipso recedens locum tibi refugii reperias preter ipsum, qui profecto si in celum ascenderis illic est, et si etiam in infernum descenderis ibi adest? Que te fili hominis cogitatio apprehendit, ut prevaricationi prevaricationem apponens, damnabiliter erigere te non metuas contra Deum, quasi lutum contra figulum cogites, ac factori tuo quod non fecerit te, insultes? Que te inquam prava seductio dux seduxit, ut temetipsum abigeum tibi faceres, qui aliorum ducem te debueris exhibere? Numquid ideo ducem Dominus te constituit, ut in servitutis opprobrium ecclesiasticam deduceres libertatem? Numquid ideo tibi gladius est ab ipso collatus, ut acueres ipsum in viscera Matris tue? An idcirco subdidit tibi populos, ut in suorum ministrorum excidium illorum viribus armareris? Collige sensus tuos et cum ipsis ingrede in te ipsum, quantaque sit potencia tua subtilius intuere, metire vires ac virtutes enumera, et vide si fortitudine tua posses Christi Ecclesiam taliter conculcare nisi te ipse facultatum illarum copiis extulisset, sine quibus, etsi gereres forsitan in voluntate tyrannidem, nequaquam tamen haberes in te huiusmodi potestatem. Magnum te forte reputas, sed quoad vana mundi magnalia, te reputare non debes illo potentissimo rege maiorem, qui quoniam super se Dominum non cognovit, iustum iudicium in bestialem eum habitum immutavit. Nec te fuerit inferior rex Israel Manasses, qui quoniam dominicam potentiam ignoravit, dominica potentia ipsum extreme captivitati subiecit.

Horribilis quidem est tantarum penarum memoria; sed cum similis culpa similem debeat formidare vindictam, multo tibi horribilior esse debet consideratio culpe tue, qui quasi superiorem tibi Altissimum non cognoscas, in afflictione qua Gnesnensem ecclesiam diceris afflixisse, te Deo, Deumque tibi contrarium posuisse videris; faciensque peccati penam ipso peccato peiorem, dum contemnis temere disciplinam quam pro culpa subiisti, culpabilior redderis pena culpe quam fortasse fueris culpa pene; quoniam etsi mortaliter illa venit in ausum, ista quidem venit mortalius in contemptum. Perculerat siquidem aures nostras iam antea detestande crudelitatis auditus, quam in predictam ecclesiam et viros ecclesiasticos exercere multipliciter dicebaris; sed tandem viro eximie sanctitatis, venerabili fratre nostro .. Gnesnensi archiepiscopo ad Sedem apostolicam accedente, quanquam de tribulationibus quibus ecclesia ipsa gemit intellexerimus multa per ipsum, a viris tamen religiosis et inclitis provincie circumstantis plurima sunt nobis de ipsius oppressione suggesta. Inter que super eo tibi, si tamen et ipse doleas, plurimum condolemus, quod cum propter iniectionem manuum in clericos violentam, in quibus, ut debes, Iesum Christum non diceris revereri, predictus archiepiscopus te denunciaverit in canonem late sententie incidisse, ac etiam preter id censuram in te canonicam exercuerit pro eo, quod facultates universas cuiusdam episcopi decedentis a te invasas restituere denegasti: tu disciplinam ecclesiasticam velipendens, non solum noluisti debitam super his satisfactionem impendere, verum etiam in ipsum et ecclesiam suam iugum servitutis non desinis multipliciter aggravare. Porro, cum ex consuetudine generali provincie circumstantis ad locorum episcopos spectet collatio prebendarum, tu prebendas Gnesnensis ecclesie vel ipse conferre moliris, vel aliquibus facis interdum pro voluntate tua per impressionem conferri. Sanctorum quoque reliquias et ipsius ecclesie ornamenta seu quemlibet thesaurum eiusdem, predecessorum tuorum aut ducum vel etiam aliorum fidelium sibi devotione collatum, auctoritate facis propria custodiri, nec ea sinis per eundem archiepiscopum et Capitulum secundum consuetudinem ecclesiarum Polonie procurari; non attendens, quod non solum in nova Lege ad viros ecclesiasticos huiusmodi pertinere noscuntur, verum etiam in veteri per Levitas precepit Dominus vasa et ornamenta tabernaculi custodiri. Immunitates insuper Ecclesie non reveritus, quemdam captivum servandum in predicta ecclesia posuisti, precipiens circa eum per canonicos adhiberi custodiam et de facultatibus suis eidem necessaria provideri. Clericos vero in sacris ordinibus constitutos, in ignominiam Iesu Christi carceribus interdum et tormentis affligis, in his et aliis archiepiscopum memoratum et ecclesiam sibi commissam tam crudeliter persequendo, ut, si etiam verbo taceat, oppressiones tuas exilio fateatur. Quia igitur afflictionem ecclesie supradicte ac tuum quoque periculum, quod versatur in ipsa, dissimulare nec volumus nec debemus, nobilitatem tuam monemus attentius et hortamur, et per salutem tam anime tue quam corporis obtestantes per Iesum Christum, in cuius nomine flectitur omne genu celestium, terrestrium et etiam infernorum, districte tibi precipimus, quatenus te sub potenti manu eius humilians, super iis pro quibus censuram ecclesiasticam incurristi, redire ad mandatum ecclesie non postponas, et non impediens nec faciens impediri, quominus idem archiepiscopus, prout ad ipsum de iure pertinet, libere conferat prebendas et personatus ecclesie memorate, ac Sanctorum reliquias ac cetera ornamenta ipsius ecclesie vel thesaurum, sicut superius est expressum, per se custodiat et faciat prout expedit per Capitulum custodiri; prorsus ab ipsius archiepiscopi et ecclesie seu virorum ecclesiasticorum persecutione desistas et eos in aliquibus non offendas; quin

immo predictum archiepiscopum habens in plena roverentia et honore, te sibi super his, immo Deo in ipso, humili satisfactione concilies, in quibus te constat divinam iracundiam provocasse. Speramus enim, quod si conversus egeris penitentiam, et eidem archiepiscopo tanquam patri tuo filiali devotione studueris adherere, sua te merita promovebunt in multis; utpote super quo, velut credimus, ita Deo complacuit, ut pro subditorum salute non credatur ipsius precibus defuturus, qui pro tutela ecclesiastice libertatis suum specialiter spiritum suscitavit. Predia quoque vel alia, sive sint ecclesiastica sive patrimonialia beneficia, quibus dictum archiepiscopum, vel eos qui sibi ad defensionem ecclesie astiterunt proponeris spoliasse, cum fructibus inde perceptis eisdem restituere non postponas, et tuos nichilominus subditos, ad plenariam restitutionem eorum que illis sunt ablata per ipsos, tradita tibi potestate compellas. Nichilominus etiam monachos de Molchina quos diceris expulisse, redire ad monasterium suum et manere in eo cum debita libertate permittas. Alioquin, quantumcunque nobis molestum existat te in aliquo molestare, quia tamen deferre Deo magis quam homini nos oportet, sententiam quam predictus archiepiscopus tulit in te propter aliqua premissarum, vel propter omnia seu etiam propter singula que ve hactenus in libertatem ecclesiasticam attentasti, vel quod absit, in posterum attentaveris, in te vel illos qui beneficia sua de manu tua susceperint, seu te in ipsum presumpserint persecutione fovere, rationabiliter duxerit promulgandam, firmitatem decernimus debitam obtinere, venerabilibus fratribus nostris .. Pragensi, .. Olomucensi .. Misnensi et universis Poloniensibus episcopis precipiendo mandantes, ut eam, sicut rationabiliter lata fuerit, quoties ab eo fuerint requisiti, usque ad satisfactionem condignam auctoritate nostra faciant inviolabiliter observari: singulis dominicis et festivis diebus, pulsatis campanis et candelis accensis, solemniter innovantes eamdem. Datum Rome apud sanctum Petrum II Nonas Ianuarii, anno nono.

Molchina, *Mogilno.*

Nr. 43.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; ducibu Poloniae mandat, ne solutiones decimarum impediant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1030.

Universis ducibus in Polonia constitutis. Si cuiquam ex vobis dixisset Dominu decime ac primitie tue sunt: quemadmodum eas asserit suas esse, possetis forsita ipsas earum debitoribus condonare. Cum autem aliena largiri nequaquam esse lib ralitas videatur, de nobilitate vestra non possumus non mirari, quod, sicut accepimu cum interdum vel obsequentium vobis remunerare labores vel aliquorum devotione vobis intenditis procurare, ipsos de facto, cum de iure minime valeatis, a solutio decimarum absolvitis; minus forsitan iniuriari Deo putantes, quoniam ista sustin et in aperto vestram iniuriam non repellit. Ne quando igitur vobis Dominus irascatu et in toto vestro vos puniat qui suam temere particulam contrectatis, universitate vestram monemus attentius et hortamur per apostolica scripta mandantes, quaten a temeritate huiusmodi de cetero desistentes, non impediatis nec faciatis aliquaten impediri, quominus decime suis ecclesiis cum integritate debita persolvantur. Alioquin sententiam, quam venerabilis frater noster .. Gnesnensis archiepiscopus in vos s

detentores earum rationabiliter duxerit proferendam, usque ad satisfactionem condignam firmitatem decernimus debitam obtinere. Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Nonas Januarii, anno nono.

Nr. 44.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; mandat archiepiscopo Gneznensi, ut laicos, clericos spoliantes, compescat.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1035.

. . archiepiscopo Gneznensi. Inter ceteros molestiarum angores quas in Polonie partibus Christi dicitur Ecclesia sustinere, plerique laici viros ccclesiasticos mobilibus et immobilibus rebus que ipsos patrimoniorum ratione contingunt, pretermisso iuris ordine, non metuunt spoliare. Quia igitur in clericorum oppressionibus, laicorum est insolentie resistendum, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus huiusmodi presumptores, monitione premissa, sublato appellationis obstaculo, per districtionem ecclesiasticam a sua temeritate compescas. Preterea, cum populus gentium, licet in tenebris ambularet, sacerdotes suos et Levitas in tantum duxerit honorandos, ut Pharao rex Egypti, ceteris servituti subactis, eos non solum in pristina servaverit libertate, sed etiam alimoniam ipsis de publico ministraverit: principes seculares qui clericos in Polonia constitutos taliis et aliis exactionibus inquietant, ut ab huiusmodi presumptione desistant, prudenter moneas et diligenter inducas, et si necesse fuerit, canonica censura compellas. Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Nonas Januarii, anno nono.

Nr. 45.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; mandat . . ducis et aliorum nobilium Poloniae capellanis, ut archidiaconos parochias ipsorum visitantes recipiant, et cathedratica eisdem solvant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1031.

. . . ducis et aliorum nobilium Polonie capellanis. Cum ex eo quod secularibus dominis deservitis, prelatis ecclesiasticis debitam subtrahere vos non deceat reverentiam et honorem, presentium vobis auctoritate mandamus et districte precipimus, quatenus archidiaconos vestros, cum parochiam visitando ad loca vestra pervenerint, honeste recipere studeatis et procurationem eis debitam exhibentes, cathedratica que debentur archiepiscopo vel episcopis, cum integritate debita persolvatis. Alioquin sententiam, quam venerabilis frater noster . . Gnesnensis archiepiscopus in vos propter hoc rationabiliter duxerit promulgandam, usque ad satisfactionem condignam firmitatem decernimus debitam obtinere. Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Nonas Januarii, anno nono.

Nr. 46.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; mandat clericis ecclesiastica bona in Polonia obtinentibus, ut archiepiscopo Gneznensi unanimiter assistant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1031.

Universis clericis ecclesiastica beneficia in Polonia obtinentibus. Cum turpis si omnis pars que suo non congruat universo, presentium vobis auctoritate mandamu et districte precipimus, quatenus venerabili fratri nostro.. Gnesnensi archiepiscop qui pro vestra et Ecclesie libertate laborat, unanimiter assistatis eique, sicut cari simi filii pio patri, taliter adherere curetis, quod universitatis vestre suffultus auxilii cum adiutorio Dei efficaciter possit occurrere imminentibus Ecclesie detrimenti Nos enim eidem dedimus in mandatis, ut quicumque vestrum secus presumeret atte tare, per suspensionem officii beneficiique subtractionem ipsum ad id compellere n postponat. Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Nonas Ianuarii, anno no

Nr. 47.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; confi mat cantori Gneznensis ecclesiae capellam, a b. m. duce Mescone cantoriae praed ctae ecclesiae concessam.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1033.

Cantori Gneznensis ecclesie. Cum a nobis petitur (*etc. usque:*) assensu. Cape lam quam bone memorie dux Mesco cantorie Gnesnensis ecclesie, cuius honore fu geris, provida pietate concessit, cum decimis a venerabili fratre nostro Gnesner archiepiscopo eidem cantorie concessis, sicut eam iuste possides et quiete, tibi eidem ecclesie auctoritate apostolica confirmamus (*etc.*) Nulli ergo (*etc.*) Si qu autem (*etc.*) Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Nonas Ianuarii, anno no

Nr. 48.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 4, Rome apud s. Petrum; confi mat Capitulo ecclesiae de Łęczyca cantoriam.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II. p. 1032.

Capitulo Lanciciensis ecclesie. Solet annuere (*etc. usque:*) assensum. Cantori in ecclesia vestra per venerabilem fratrem nostrum Gnesnensem archiepiscopum Capituli sui consensu, et clare memorie Mesconis ducis Gnesnensis favore prov constitutam, vobis et per vos ecclesie vestre auctoritate apostolica confirmam Nulli ergo (*etc.*) Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Nonas Ianua anno nono.

Nr. 49.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 5, Rome apud s. Petrum; mandat iversis episcopis ecclesiae Polonae, ut archiepiscopo Gneznensi in exilio degenti bveniant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae, etc. II, p. 1035.

Universis episcopis in Polonia constitutis. Cum nemo vestrum mercenario o retributionem posset debitam denegare, profecto de retributione venerabilis fra- is nostri.. Gnesnensis archiepiscopi, qui non solum ob vestram quietem sed etiam ob neralem ecclesiarum Poloniensium libertatem in multis anxietatibus et periculis boravit hactenus et laborat, religiosa vos convenit sollicitudine cogitare. Hinc est itur, quod universitatem vestram monemus attentius et hortamur per apostolica ripta precipiendo mandantes, quatenus, attendentes quod in exilio quod pro com- mni ecclesiarum vestrarum libertate subivit multiplicibus est gravatus expensis, as utique non ex ecclesie proprie facultatibus, sed ex patrimonialibus bonis mu- oque susceptis dignoscitur perfecisse: ob reverentiam apostolice Sedis et nostram liter ei subvenire procuretis in ipsis, quod in certamine quod certavit ac certat, stris possit et militare subsidiis et meritis triumphare. Datum Rome apud san- um Petrum Nonis Ianuarii, anno nono.

Nr. 50.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 5, Rome apud s. Petrum; mandat iscopo Pomoraniae, ut archiepiscopo Gneznensi obediat.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1035.

Episcopo Pomoranie. Venerabilis frater noster.. Gnesnensis archiepiscopus in stra proposuit presentia constitutus, quod tu debitam ei obedientiam exhibere re- as. Quia igitur pati nec volumus nec debemus ut dignitas eiusdem archiepiscopi quemquam temere minuatur, fraternitati tue per apostolica scripta mandamus ue precipimus, quatenus obedientiam et reverentiam debitam ei impendere non tponas. Datum Rome apud sanctum Petrum Nonis Ianuarii, anno nono.

Nr. 51.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 5, Rome apud s. Petrum; mandat versis Christi fidelibus in Polonia constitutis, ut censum Romanae ecclesiae debi- n rite persolvant.

Magn. bullarium Roman. Taurinens. edit. t. III, p. 198. (Ex archiv. Vaticano).

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis universis Christi fide- us in Polonia constitutis salutem et apostolicam benedictionem. Si memoriter te- retis Ananie Zafireque supplicium, qui pro culpa fraudati pretii quod ex agris eperant terribili ultione puniti ad pedes apostolorum principis repentino interitu

corruerunt: in solutione census quem beato Petro debetis fraudem vitaretis, ut credimus adhibere. Ad nostram siquidem audientiam noveritis pervenire, quod cum ex consuetudine regionis usualis moneta per annum apud vos tertio renovetur, et que prius in usu fuerat, demum reddatur vilior usu alterius succedente, vos eidem apostolo censum debitum illo differtis tempore persolvendum, in quo monete quam solvitis vilior usus erit. Licet ergo bonorum vestrorum Omnipotens non indigeat, quia tamen periculosum est vobis quod debetis eidem vel per fraudem minuere vel per ingratitudinem retinere, universitatem vestram monemus attente et hortamur per apostolica scripta precipiendo mandantes, quatenus censum ipsum sine cuiuslibet fraudis vitio more solito persolvatis; alioquin sententiam quam venerabilis frater noster.. Gneznensis archiepiscopus in eiusdem census vel detentores ingratos vel temerarios fraudatores rationabiliter duxerit promulgandam, usque ad satisfactionem condignam firmitatem decernimus debitam obtinere. Datum Rome apud sanctum Petrum Nonis Ianuarii, pontificatus nostri anno nono.

Nr. 52.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 7, Rome apud s. Petrum; confirmat ecclesiae de Łęczyca sanctuarios cum villis eorum, ecclesiae praedictae ab archiepiscopo Gneznensi concessos.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1036.

Capitulo Lanciciensis ecclesie. Solet annuere, *(etc. usque:)* assensu. Sanctuarios cum villis eorum, quos venerabilis frater noster Gnesnensis archiepiscopus de consensu Mesconis et Corradi ducum canonicorumque suorum ecclesie vestre provida pietate concessit, quorum videlicet hec sunt nomina: Ozris cum filio, Botcheli, Sara, Dalevo, Pirvos, Vogien, Cropidlo, Rosnat, Chotemir, Golei, Targosa, Nedelis cum Vencec et Pet filiis suis, Vogen, Borecli, Brubno, Zelivy, Zetlic, Zlella, Rac, Cantro cum Rado filio, Sotlec cum Nicolao et Pet filiis suis, Martin cum Nezul fratre suo, Vilcos cum Milostrig filio suo, Neratde cum Gozeslaus filio suo, Clivis, Nezbil, Zirac, Dommac et Cotebic nepotes ipsorum; sicut eos iuste ac pacifice possidetis, vobis et per vos Lanciciensi ecclesie auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio confirmamus. Nulli ergo *(etc.)* Si quis autem (*etc.*) Datum Rome apud sanctum Petrum septimo Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 53.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 8, Rome apud s. Petrum; mandat decano et Capitulo Magdeburgensibus, Ottoni nepoti ducis Poloniae praeposituram conferant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1027.

. . decano et Capitulo Magdeburgensibus. Ad instar illius cuius funes cecidisse testatur vox prophetica in preclaris pro modulo fragilitatis humane, illos in ministerium eius cuius vicem in terris licet immeriti gerimus ducimus assumendos, quos

credimus et literarum scientia et morum honestate preclaros: ut ad dexteram sponsi assistat in vestitu deaurato circumamicta varietate regina, cui nascuntur pro patribus filii in principes statuendi. Sperantes igitur quod dilectus filius Otto nepos nobilis viri . . ducis Polonie, cui et vite honestas et literarum scientia suffragatur, de bono in melius proficere debeat et Ecclesie Dei utiliter deservire, ipsum in subdiaconum duximus ordinandum firmam gerentes fiduciam, quod non minus ecclesiis in quibus obtinuerit beneficia in ipsius persona poterit provideri, quam in ecclesiis fuerit ipsi provisum. Verum, quia bonum semiplenum videtur quod sine adiectione relinquitur, gratiam super gratiam facere ipsi de apostolice Sedis benignitate volentes, universitatem vestram rogandam duximus attentius et monendam per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus pro reverentia apostolice Sedis et nostra ei prepositurum ecclesie vestre, ante promotionem suam obtinuisse dignoscitur, liberaliter conferatis mandatum apostolicum taliter exequentes, ut idem qui ecclesie vestre poterit existere non modicum fructuosus, ad omnium et singulorum dilectionem fortius obligetur, et nos, qui eundem sincera diligimus in Domino caritate, tanto vobis gratiori teneamur vicissitudine respondere, quanto nos noverimus a vobis liberalius exauditos. Datum Rome apud sanctum Petrum sexto Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 54.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 8, Rome apud s. Petrum; mandat archiepiscopo et Capitulo Magdeburgensi, Ottonem nepotem ducis Poloniae, emancipatum, in canonicum recipiant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1026.

. . archiepiscopo et . . decano et Capitulo Magdeburgensibus. Significavit nobis dilectus filius Otto nepos nobilis viri . . ducis Polonie subdiaconus noster, quod de consuetudine nullus in ecclesia vestra, priusquam emancipetur, potest stallum in choro et locum in Capitulo obtinere. Cum igitur nos ipsum in subdiaconum ecclesie Romane duxerimus assumendum, et indecens esset eum tanquam non emancipatum privare predictis, auctoritate apostolice Sedis duximus emancipandum eumdem. Quocirca universitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus ipsum emancipatum habentes, predicta ei curetis hilariter assignare. Datum Rome apud sanctum Petrum sexto Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 55.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 8, Rome apud s. Petrum; interdicit archiepiscopo Gneznensi et suffraganeis eius, ne publice uxoratos admittant ad ecclesiasticas dignitates, simulque mandat, ludibria publica in ecclesiis extirpent.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1037.

. . Gneznensi archiepiscopo et suffraganeis eius. Cum decorem domus Domini et locum tabernaculi glorie sue diligere vos oporteat, accurata vobis est sollicitudine precavendum, ne in commissis vobis ecclesiis illa temere presumantur, que vel in eis

lampadem religionis extinguere, vel munditiam videantur ministrorum Domini maculare. Ad nostram siquidem noveritis audientiam pervenisse, quod quidam in vestris diocesibus constituti, publice cum mulieribus contrahentes ecclesiasticas non verentur suscipere dignitates, et nonnullarum ecclesiarum canonici, quorum lumbos iuxta verbum evangelice veritatis deceret esse precinctos ac in eorum manibus lucernas bone operationis ardere, usque adeo luxurie sordibus putruerunt, quod nec etiam ignominiam suam velint turpitudinemque velare, quin immo filios ex infami generatione susceptos, ad ministerium altaris, quo se reddunt indignos, indignius secum trahunt; ac si non satis in opprobrium ordinis clericalis eorum incontinentia foret cognita, nisi natorum, in publicum deductorum loquentiumque testimonium, contra ipsos esset ostensione sedula comprobata. Cumque in ecclesiis in quibus huiusmodi clerici locum habent multa enormiter attententur, dum in eisdem fermentata patrum et filiorum, nepotum etiam et affinium parentela inordinate ministrat, quia videlicet amore predominante carnali reverentia spiritualis tepuit inter ipsos, unde nequaquam unus quodlibet facere propter alium pretermittit: per insolentiam eorundem interdum ludi fiunt in eisdem ecclesiis theatrales, et non solum ad ludibriorum spectacula introducuntur in eas monstra larvarum, verum etiam in tribus anni festivitatibus que continue Natalem Christi sequuntur, diaconi, presbyteri ac subdiaconi vicissim insanie sue ludibria exercentes, per gesticulationum suarum debacchationes obscenas in conspectu populi decus faciunt clericale vilescere, quem potius illo tempore verbi Dei deberent predicatione mulcere. Quia igitur ex officio nobis iniuncto zelus domus Dei nos comedit et opprobria exprobrantium ei super nos cadere dignoscuntur, fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus, ne per huiusmodi turpitudinem Ecclesie inquinetur honestas, eos qui sunt publice uxorati non admittatis de cetero ad ecclesiasticas dignitates, et admissos repellatis ab eis quas non possunt sine pravo exemplo et gravi scandalo retinere. Filiis quoque canonicorum, prebendas in eisdem conferri ecclesiis non sinatis quarum sunt canonici patres eorum: cum indecorum sit, ut in altaris officio illegitimus filius impudico patri ministret, in quo unigenitus Filius eterno Patri pro salute humani generis victimatur. Prelibatam vero ludibriorum consuetudinem vel potius corruptelam, curetis ab ecclesiis vestris taliter extirpare, quod vos divini cultus et sacri comprobetis ordinis zelatores. Datum Rome apud sanctum Petrum VI Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 56.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; episcopos ecclesiae Polonae de admonitione ad Wladislaum ducem Poloniae missa, certiores reddit.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1030.

Universis Poloniensibus episcopis. Perculerat siquidem aures nostras iam antea detestande crudelitatis auditus, quam nobilis vir dux Vladislaus in Gnesnensem ecclesiam *(etc. In eundem fere modum usque in finem diplomatis Nr. 42).* Datum Rome apud sanctum Petrum quarto Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 57.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; inhibet, ne in ecclesia Polonica beneficia per saeculares conferantur.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1036.

. . Poloniensi archiepiscopo. Ideo sumus ad apicem summi pontificatus Domino disponente vocati, ut nostre sollicitudinis studio, que in ecclesiis Dei fuerint emendanda in melius reformentur, et quod in eis contra statuta canonum attentatur, falce moderaminis apostolici debeat resecari. Eapropter venerabilis in Christo frater, ut in ecclesia tibi commissa que recta sunt liberius valeant adimpleri, ad exemplar felicis recordationis Celestini Pape predecessoris nostri presentium auctoritate districtius inchibemus, ne in ipsa ecclesia vel in aliis episcopalibus ecclesiis tue iurisdictioni commissis, per secularem potestatem beneficia ecclesiastica de cetero conferantur, cum talis collatio manifeste sacris obviet institutis. Nulli ergo *(etc.)* nostre inhibitionis *(etc.)*. Si quis autem *(etc.)*. Datum Rome apud sanctum Petrum quarto Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 58.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; confert archiepiscopo Gneznensi potestatem ferendi canonicam censuram in ducem Wladislaum ac fautores ipsius, nisi resipiscant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1033.

. . Gneznensi archiepiscopo. Cum tua pro te loquantur opera testimonium, quod promptam geris in lege Domini voluntatem, ut libertatem ecclesiasticam, pro qua specialiter inter circumpositos tibi presules Deus creditur tuum spiritum suscitasse, plenius possis ipso adiuvante defendere: specialem auctoritatem a nobis dignum duximus te habere. De tua igitur providentia plenam fiduciam obtinentes auctoritate tibi presentium conferimus potestatem, ut nisi nobilis vir dux Vladislaus affectu per te paterno commonitus, ab ecclesie tue persecutione cessaverit et libere te permiserit pontificale in ipsam et eius subditos officium exercere: tam in eum quam universos fautores eius, et illos etiam qui ecclesie tue immunitates, presertim de quibus est apostolico privilegio communita, temere presumpserint violare, canonicam tibi liceat promulgare previa ratione censuram; ac sententiam, quam protuleris in huiusmodi per quoslibet Poloniensium ecclesiarum episcopos et prelatos, facias si necesse fuerit usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari, contemptores appellatione postposita ecclesiastica districtione cogendo. Preterea, cum nonnulle prebende ac personatus in preiudicium tuum seu predecessorum tuorum a memorato duce dicantur, ac etiam eius patre, contra canonum instituta collati, per presentia tibi scripta concedimus, ut collationem eorum, seu etiam alienationem quorumcunque bonorum in ecclesie memorate iacturam absque consensu Capituli tui factam, tibi liceat legitime revocare, contradictores appellatione remota per censuram ecclesiasticam compescendo. Nulli ergo *(etc.)* nostre concessionis *(etc.)*. Si quis autem *(etc.)*. Datum Rome apud sanctum Petrum quarto Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 59.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; mandat episcopis ecclesiae Polonicae, sententiam contra episcopum Poznaniensem latam observari faciant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1034.

Universis episcopis in Polonia constitutis. Ad confusionem .. Posnaniensis episcopi non potest in memoriam non redire, quod unus ex duodecim Christum tradidit, et in Angelis suis reperit Altissimus pravitatem. Cum enim vir eximie sanctitatis venerabilis frater noster Gnesnensis archiepiscopus contra filios huius seculi pro ecclesie se curaverit opponere libertate, nominatum episcopum, quem speravit inter filios lucis sibi fideliter adherere, Christi reperit in ipsius Ecclesia proditorem. In quem demum cum antedictus archiepiscopus, exigentibus culpis suis, rationabiliter protulerit sententiam interdicti, ac ille, ipsius sententia vilipensa coram Ecclesie persecutore precipuo, excommunicato nominatim ab ipso, divina celebrare officia presumpsisset, propter quod vinculo fuit excommunicationis astrictus: licet postmodum penitudine simulata sicut constitit ex postfacto, fuerit absolutus, denuo tamen et in culpam est relapsus eamdem, et in pristinam sententiam revocatus. Nos igitur attendentes, quod predictus episcopus tanto fortius nervo debet ecclesiastice discipline constringi, quanto innocentie lora que in aliis debuerat moderari damnabilius in se ipse laxavit: universitati vestre mandamus et districte precipimus, quatenus sententiam ipsam et illam quam idem archiepiscopus in canonicos et alios clericos propter excessum similem simili ultione rationabiliter promulgavit, usque ad satisfactionem condignam faciatis inviolabiliter observari, contemptores appellatione póstposita ecclesiastica districtione cogendo. Datum Rome apud sanctum Petrum quarto Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 60.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 10, Rome apud s. Petrum; universis ducibus Poloniae mandat, ab occupatione facultatum ecclesiarum vacantium desistant.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1038.

Nobilibus viris, ducibus in Polonia constitutis. Si quecunque super terram habetis, ab eo qui habitat in celis recognoscitis vos habere, satis quidem reputare debetis indignum, ut per potentiam quam accepistis ab ipso, in ministris suis iniuriam inferatis eidem. Accepimus sane, quod cum aliquos provincie vestre presules a presenti seculo migrare contingit, vos, qui sicut eorum precipui filii viduatas deberetis ecclesias consolari, dolorem super ipsarum dolorem apponitis facultates antistitum decedentium invadendo, que potius eorum debuerant successoribus conservari. Quia igitur, etsi semper ecclesiis opporteat vos deferre, presertim tamen viduitatis tempore vos eas convenit revereri: universitatem vestram monemus et exhortamur attentius, ac per eum, qui pro nostris iniquitatibus cruce pendens Ecclesie sue privilegium libertatis proprii sanguinis aspersione conscripsit, obtestandos vos duximus et rogandos, quatenus ecclesias in vestris finibus constitutas debita permittentes libertate gaudere, in Pastorum decedentium mobiles ac immobiles facultates nullius esti-

bus avaritie anheletis, sed eas potius, ut est iustum, per locorum Capitula libere conservari sinatis, substituendis canonice pontificibus resignandas. Alioquin, quantumcunque (*etc. sicut in aliis*). Datum Rome apud sanctum Petrum IV Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 61.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 12, Rome apud s. Petrum; mandat archiepiscopo Gneznensi, ducem Poloniae Wladislaum, si resipuerit, absolvat.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1027.

. . Gneznensi archiepiscopo. Presentium tibi auctoritate concedimus, ut, si nobilis vir . . dux Wladislaus emollitus timore Domini obstinantiam suam voluerit emendare, tam ipsum quam fautores eius, qui pro iniectione manuum in clericos violenta in canonem late sententie inciderunt et a te demum denuntiati fuere, secundum Ecclesie formam absolvas et iniungas eis quod talibus consuevit iniungi. Datum Rome apud sanctum Petrum II Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 62.

Innocentius Pp. III 1207 Jan. 12, Rome apud s. Petrum; archiepiscopo Gneznensi concedit, ut possit ferre signum Crucis per provinciam ipsius, absente tamen in Polonia Sedis apostolicae legato.

Bréquigny et du Theil. Diplomata, chartae etc. II, p. 1039.

. . Gneznensi archiepiscopo. Quoniam non ignoras quod in Cruce Domini nostri Iesu Christi te oporteat gloriari, pie desideras salutare Crucis eius vexillum de conniventia nostra tue venerationi permittere, cuius mortificationem iugiter in tuo corpore crederis pro divini nominis amore portare. Nos igitur attendentes quod nequaquam tibi sint armature celestis insignia deneganda, qui contra fortem armatum in mundi atrio, suffultus auxilio Fortioris, certamine incessante laboras per arma iustitie trumphare, presentium tibi auctoritate concedimus, ut salvifice Crucis signum per tuam provinciam ante te facias buiulari, nisi cum apostolice Sedis legatus in Polonia fuerit constitutus: ut in hoc ei deferas tanquam a nostro latere destinato. Datum Rome apud sanctum Petrum secundo Idus Ianuarii, anno nono.

Nr. 63.

Wladislaus dux Polonie 1208 Apr. 16, in Santog; ratam habet donationem hereditatis Turza, quam Ogerius una cum filio ipsius Ogerio monasterio de Łekno contulerunt.

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Protocollum 3, p. 38. Kopia z pergaminu orygin. przy którym była zawieszona pieczęć na sznurkach półjedwabn. czerwon.

In nomine Salvatoris nostri Ihesu Christi amen. Ego Wladislaus divina favente

clementia dux Polonie. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod Ogerius cum consensu filii sui Ogerii hereditatem suam nomine Thuza in presencia nostra et coram baronibus terre contulit ecclesie beate Marie semper virginis sanctique Petri in Lukna nec non fratribus Cisterciensibus ibidem domino Deo iugiter famulantibus, cum silvis, agris, pratis vel aquis, iure hereditario libere in perpetuum tenendam. Non enim ambigo, quod Deus sancte illius congregationis que ipsi in Lukna iugiter deservit semper propiciatur suffragiis, ipse largiatur et meam hereditatem michi. Hanc igitur donationem per omnia ratam fore decerno, fideli pagina signo, sigilli mei impressione roboro, sub scuti mei defensione suscipio, quinimo, ne ullius hominis iniqua malignitate seu improbitate aliquid ex ea convelli possit, sub potenti manu protectionis Dei pono: ut quisquis donationem hanc violare adtemptaverit, nisi digne resipuerit, ira Dei in eternum sit super ipsum. Datum in Santog anno Domini scilicet millesimo ducentesimo octavo, XVI Kalendas Maii. Cum hec fierent presentes testes astiterunt: Dobrogostius palatinus, Bronisius castellanus Gneznensis; Slavenicus, Drogomirus, Svantoslaus, heredes ecclesie supradicte, et alii quam plures.

Thuza, *Turza*. Lukna, *Łekno*. Santog, *Santok*.

Nr. 64.

Wladizlaus Odonis filius dux de Kalis 1209 Dec. 25, in Glagov; dat villas Pyszczyn et Braciszewo ecclesiae b. Bartholomaei in Trzebnica.

Pergam. oryg., u którego trzy pieczęcie przywieszono. 1sza podłużna na niciach jedwabn. zielon. przedstawia biskupa na tronie; napis: S. Laurencii Dei Gra. Ep. Vrat. *2ga okrągła na niciach jedwabn. wypłowiał. Henryka księcia, przedstawia męża zbrojnego, na lewéj tarcz, prawa wsparta na proporcu; napis:* Sigillu. Henr. Ducis Zlesie. *Z 3ciéj pozostały nici jedwabne żółte.*

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Trebnic. Nr. 12. (Mosbach, Wiadomości, p. 4.)

Commendabile est scripture testimonium et necessarium, quum oblivionis redimens detrimentum, preterita tamquam presencia humane reppetit memorie. Ea propter ego Wladizlavus Odonis filius Dei gracia dux de Kalis scripture testimonio dignum duxi commendare, presentis pagine scripta intuencium notificans universitati, quoniam causa salutis anime, materne ecclesie beati Bartolomei in Trebnich attribui villas Pyschino et Bratostovo cum suis heredibus hereditario iure in posterum possidendas; duobus filiis Pische: Sestrenul, Cvatek,. et duobus filiis Lutuyonis: Nicolao et Pantyno et eorum vitrico Iacobo, ut memorate sint piscatores ecclesie; et aquam cum castoribus, ab ipso castro superius aquam, usque ad Syrcham fluvium ubi magnam intrat aquam. Huius tam commendabilis constituti conscii et testes, quum et in ipsorum est actum et laudatum presencia, sunt hii: dux Polonie Wladizlavus, dux Zlezie Henricus, Conradus Henrici filius et Henricus eiusdem Henrici iunior filius, Lypoltus Sbyzlave filius, Sbyzlava, Lucia uxor Wladislai, Hedviga uxor Henrici, Henricus Polonie archiepiscopus, Arnoldus Poznaniensis episcopus, Laurentius Zlezie episcopus, Laurentius Lubusensis episcopus, Gunterus abbas de Lubes, Vincentius cancelarius, Sandivoy frater eius, Ian Iancovich, Potrek Cesslavich, Stephanus

de Legnich castellanus, Chanstobor, Stephanus Ondreyovich, Gebardus castellanus de Glagov, Ivan Sechezlavich, Boguzlav Ivanovich, Dirzicray tribunus de Kalis. Actum est hoc in Glagov in Natali Domini, tempore quo baptizavit dux Wladizlaus filium ducis Henrici, anno Incarnacionis dominice MCCIX, tempore Bervini Trebnicensis prepositi. Quisquis igitur hoc infringere temptaverit, auctoritate domini Henrici Polonie archiepiscopi et omnium episcoporum excommunicacionis sentencia merebitur vinculari.

Trebnich, *Trzebnica.* Pyschino, *Pyszczyn.* Bratostovo, *Braciszewo.* Castrum *sc.* de Gniezno, *który to gród leżał w ówczas nad jeziorem Jelonek.* Syrcha flum. *przypływ rz. Wełna.* Magna aqua, *rz. Wełna.* Lubusensis, *de Lubusz, z niemiecka Lebus.* Lubes, *Lubiąż, z niem. Leubus.* Legnich, *Lignica.* Glagov, *Głogowa.*

Nr. 65.

Wladislaus Odonis fil. dux de Kalis 1209 s. d. in Glagov; confert monasterio de Lubiąż villam Lubogoscz cum parte lacus de Sława.

Pergam orygin. u którego przywieszono cztery pieczęcie. 1sza większa podługowata na jedwabiu czerwon. przedstawia Biskupa na tronie, napis: Sigillu . . . Di . . Poznaniensis Episcopi. *2ga równa z poprzednią na niciach jedwabn. czerwon. przedstawia Biskupa stojącego; napis:* S. Archiepiscopi Gneznensis Henrici. *3cia na niciach jedwabn. zielon. Odona księcia,* (pieczęć IV.) *4a mniejsza, podługowata, na niciach jedwab. czerwon. przedstawia biskupa na tronie; napis:* S. Laurentii Di. Gra. Wratislaviensis Epi.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 13b. (*Mosbach, Wiadomości p. 5. Wohlbrück. Gesch. d. Bisthums Lebus I, p. 14*).

Commendabile et necessarium est scripture testimonium, quum oblivionis redimens detrimentum, preterita tamquam presencia incommutabili loquitur veritate. Ea propter ego Wladizlavus Odonis filius dux de Kalis Dei gracia, ne procedente tempore subripiat oblivio, scripture dignum duxi commendare testimonio presentis pagine scripta intuentium notificans universitati, quoniam causa salutis anime, materne ecclesie beate Marie in Lubens et eius ministrorum usibus villam Lubogosch et eius heredem Wrocis cum duobus eius filiis, ut sint mellifices, hereditario iure possidendam sub abbate Guntero viro ydoneo et ad eius peticionem concedens, perhenniter attribui cum mellificiis et lacu nomine Tuchno, et laci alterius medietate eidem ville pertinente cuius laci vocabulum est Radechovo, et cum universis memorate hereditatis appendiciis; et venari non contradico. Ad huius tam pii corroborationem patrimonii sigillorum adhibeo munimina, et testium ydoneorum, quum in ipsorum est actum et laudatum presentia, ascribo nomina: dux Polonie Wladizlavus, dux Zlesie Henricus, Conradus Henrici filius et Henricus eiusdem Henrici iunior filius, Lypoltus Sbyzlave filius, Sbyzlava, Lucia uxor Wladizlavi, Edviga uxor Henrici, archiepiscopus Henricus, Arnoldus Poznaniensis episcopus, Laurentius Zlezie episcopus, Laurentius Lubusensis episcopus, Gunterus abbas de Lubes, Vincentius cancelarius, Wlad. (sic) Sandivoy frater eius, Ian Iancovich, Potrek Cesslavich, Stephanus de Legnich castellanus, Chanstobor, Stephanus Andreyovich, Gebardus de Glagov castellanus, Ivan Sechezlavich, Boguzlav Ivanovich, Dyrzicray tribunus de Kalis Actum est

hoc in Glagov in Natali Domini, tempore quo baptizavit dux Wladizlavus filium Henrici ducis, anno Incarnationis dominice M.CC.IX. Quisquis igitur huius patrimonii irritator existere presumpserit, auctoritate domini Henrici Polonie archiepiscopi et omnium episcoporum anathematis vinculo merebitur vinculari.

Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Lubogosch, *z niem Laubegast.* Lacus Tuchno, *jezioro p. m. Sława, z niem. Schlaver See.* Lacus Radechovo, *z niem. Rädchen.* Lubusensis, *de Lubusz, z niem. Lebus.* Legnich, *Lignica.*

Nr. 66.

Wlodizlaus dux de Calis 1210 Jul. 29, in Boricov; dat Winemaro abbati de Pforta quasdam possessiones in provincia de Przemęt sitas, pro fundatione ibidem monasterii Ordinis Cisterciensis.

Pergam. orygin., u którego na niciach jedwabn. zielon. czerwon. i białych przywieszono 7 pieczęci. 1sza podługowata, przedstawia stojącego Biskupa błogosławiącego z pastorałem w lewéj; napis: Sigill. Laurencii Lubusensis Epi. *2ga podługow. przedstawia Biskupa siedzącego, w prawicy pastorał, na lewéj księga; napis:* S. Getconis Epi. Plocensis. *3cia okrągła przedstawia Biskupa siedzącego, na prawéj księga, w lewéj pastorał; napis:* ... Ladizlavensis. *4ta podługowata, przedstawia Biskupa siedzącego, w prawéj pastorał, na lewéj księga; napis:* Sig... Arnoldi Po... niensis episcopi. *5ta podługowata przedstawia stojącego Biskupa błogosławiącego, w lewéj pastorał; napis:* S. Archiepiscopi G. ezdnensis Henrici. *6ta podługowata przedstawia siedzącego Biskupa błogosławiącego, w lewéj pastorał; napis:* Sigillum Vincen...i Epi. Cracoviensis. *7ma podługowata przedstawia siedzącego Biskupa błogosławiącego, w lewéj pastorał; napis:* S. Laurentii Dī. Gra. Wratislaviensis Epi. *Ostatnie 3½ wiersze, począwszy od:* Heinricus archiepiscopus, *zatem świadkowie i data, napisane bledszym inkaustem i odmienną, lubo współczesną ręką.*

Dresden. Königl. Sächsisch. Haupt Staats Archiv. Orig. 171.

In nomine sancte et individue Trinitatis, Wlodizlaus divina favente clementia dux de Calis. Ex divina intelligimus scriptura, consultum vel potius preceptum esse divitibus huius seculi non sperare in incerto divitiarum, sed thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant veram vitam. Quod nimirum tam salubre consilium cum multi potentes et multi nobiles ante nos strennue secuti fuerint et terrenis celestia larga manu conparaverint, et nos eorum ex (sic) exempla sequi proponentes, collata nobis a Deo bona temporalia in presenti dare cupimus, ut ab eo eterna in futuro recipiamus. Manifestum proinde universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris esse volumus, quod nos ad edificationem cenobii Ordinis Cisterciensis, quod in provintia Premontensi de patrimonio nostro quod ad nos hereditario iure devenit a fundamentis exstruere Deo annuente iam cepimus, has possessiones pro remedio anime nostre simul et parentum nostrorum sollempni donatione liberas in perpetuum contulimus: locum qui Polonica lingua Virchuie dicitur cum circumiacentibus lacubus et nemoribus usque ad confinia et metas Glogowie terminis contiguas, Dominiz cum Colov, Bucoviz et aliud Bucoviz cum Rozwarowo, Mochi cum Ptowo, Radomir cum Gorzko et Ozlonino, Zecowo cum Clewo, Pretsino,

Kneginiz in provintia Zremensi, Zirsnici iuxta Rudam; cum attinentiis suis cultis et incultis, viis et inviis, agris, aquis et silvis, pratis et paschuis, nemoribus et venationibus, lacubus et piscationibus, aucupiis et navigiis, cum omni libertate et utilitate que in presentiarum inest vel inesse poterit in futurum. Hec ergo nos in manus venerabilis Winemari abbatis de Porta, cui eundem locum exstruendum contradidimus assignantes, licentiam dedimus novi loci fratribus unam vel duas villas forenses, et alias quotquot voluerint seu potuerint villas Teutonicorum in nemore et in possessione sua Teutonicali iure et libertate ponendi; loca omnia et rusticos tam Teutonicos quam Polonos, ab omni iudicio et potestate tam nostra quam nostrorum, et omni iure et ministerio Polonico plenarie absolventes. Hec vero sunt nomina rusticorum quos eis dedimus: in Zirsnik: Pzar, Thusha, Milozt, Targossa, Zedluta, Dumoviz; in Dominiz: Radoch, Zvantos, Plefna, Nudassa, quorum quilibet tribus diebus in ebdomada XIIcim pisces ad longitudinem ulne dare debet et insuper tres urnas mellis annuatim; Novos et Radzlaws cum filiis cotitidie (sic) debent piscari; Zlavosovici, Hrapis, Pancis, Gozis, mellifices; Began figulus, Karsna, Bozstetet cum sotio, mellifices; in Dyznik: Zvan qui cotidie debet piscari; Bonik et Mirek frater eius, Piwen, Zelis, Nidomislz, camerarii; Panoh, Milozlaus agazo; Iohannes cocus. Zbramirus dedit post mortem suam villam Zscomelin. Hec omnia ego Heinricus archiepiscopus et ego Arnoldus Poznaniensis, et alii Polonie episcopi sub exconmunicatione firmiter confirmavimus. Ut ergo hec omnia rata et in perpetuum inconvulsa permaneant, presentem paginam ex inde conscriptam sigilli nostri et principum, coram quibus hec facta sunt, inpressione signavimus et ydoneos testes adhibuimus, quorum nomina hec sunt: Heinricus archiepiscopus Gnezinenzis, Arnoldus episcopus Poznaniensis in cuius diocesi situs est locus, Vincentius Cracoviensis, Getko Plocensis, Laurentius Wratizlaviensis, Oerius Qaviensis, Laurentius Lubusensis episcopi; Boguchalus de Cracovia, Symon de Lansitia, Meingotus de Schirmest prepositi; Gerhardus archidiaconus, Vitus custos, et alii quam plurimi abbates, prepositi, decani, archidiaconi, canonici, sardotes, clerici, et tota sinodus in Boricov celebrata. Lezstico dux Cracovie, Cunradus dux, frater eius Heinricus dux Zlesie, Albertus palatinus; Gowarish, Iacobus, Mizsui, Ozstash, et alii plurimi Polonie nobiliores. Datum in Boricov IIII Kalendas Augusti, anno ab Incarnatione Domini M.CC.X., Indictione XIII.

Calis, *Kalisz*. Premontensis, *de Przemęt*. Locus Virchuie, *ściśle nie odgadnione*. Dominiz, *Domnik*. Colov, *Koło*. Bucoviz, *Bukowiec*. Rozwarowo, *nie odgadnione*. Mochi, *Mochy*. Ptowo, *nie odgadnione*. Radomir, *Radomirz*. Gorzko, *Gorskie*. Ozlonino, *Osłonino*. Zecowo, *Siekowo*. Clewo, *Kluczewo*. Pretsino, *Przyczyna*. Kneginiz, *Księginki*. Zremensis, *de Srem*. Zirsnici, *Dzietrzniki*. Ruda, *Ruda*. Porta, *Pforta*. Dyznik, *Dłużyn*. Zscomelin, *Skromlin*. Qaviensis, *de Kujawy*. Lubusensis, *de Lubusz*. Lansitia, *Łęczyca*. Schirmest, *Trzemeszno*. Borikow, *Borzykowa*.

Nr. 67.

Innocentius Pp. III 1210 Sept. 4, Laterani; mandat archiepiscopo Gneznensi, ut in Prussia per Christianum et Philippum monachos ad fidem Christianam conversis, donec proprium episcopum obtinuerint, curam pastoralem impendat.

Baluze. Epistolae Innocentii Pp. III, ep. 128. Manrique. Annales Cisterciensium III, p. 531.

. . Gneznensi archiepiscopo. Celestis agricola Iesus Christus semet ipsum vitem veram et fertilem in vinea sua electa plantavit, ex qua multitudo palmitum prodiens, non solum illam amenam viroribus, verum etiam fructibus redderet gratiosam. Ex ista nimirum vite quotidie tot palmites pullulant, quot in ecclesiastice unitatis radice fundati, ad sancte conversationis studium extendentes se per opera pietatis, non solum interne gratie virore turgescunt, sed etiam laudabili exercitatione fructificant in profectibus proximorum. In hac siquidem laborare vinea dilecti filii Christianus, Philippus et quidam alii monachi pio desiderio cupientes, illius dudum amore succensi qui neminem vult perire, ad partes Prusie de nostra licentia in humilitate spiritus accesserunt, ut ibidem sermonem Verbi dominici seminando, in umbra infidelitatis et tenebris ignorantie positos ad semitam reducerent veritatis. Quod cum in terram bonam et fertilem cecidisset, fructum protulit opportunum eius preeunte gratia, qui vocat ea que non sunt tanquam ea que sunt et ex lapidibus suscitat filios Abrahe: quidam magnates et alii regionis illius Sacramentum baptismatis receperunt, et de die in diem proficere dignoscuntur in doctrina fidei orthodoxe, sicut iidem monachi nuper ad Sedem apostolicam venientes nostro apostolatui referarunt. Cum igitur huiusmodi novella plantatio beneficio irrigationis indigeat, fraternitati tue presentium auctoritate mandamus, quatenus eisdem monachis et fratribus suis nec non et aliis ad fidem de novo conversis, in ecclesiasticis Sacramentis et aliis que ad ampliandum Christiane religionis cultum spectare noscuntur, tandiu curam officii pastoralis impendas, donec divina faciente clementia adeo ibidem numerus fidelium augeatur, ut proprium possint episcopum obtinere. Episcopos etiam et alios ecclesiarum prelatos ac terre magnates moneas sollicitius et inducas, ut pro Deo et propter Deum eis propitii ac favorabiles existentes, ubi dignum fuerit, gratiam, solatium et humanitatem impendant. Datum Laterani pridie Nonas Septembris, anno XIII.

Nr. 68.

Duces Lestco Cracovie, Conradus Mazovie, Wladislaus de Calis et Kazimir de Opol s. a. d. et l.; iurant Henrico Polonorum archiepiscopo, se immunitatem ecclesiae Polonicae servaturos.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 1. Transsumpt potwierdzony przez: Innocentius Pp. III 1215 Dec. 29, Laterani. *Fr. Piekosiński. Kod. dyplomat. katedry krakowskiéj Nr. 10. (Transsumpt orygin. potwierdzony przez:* Innocentius Pp. III 1215 Dec. 29, Laterani).

Quoniam sancta mater Ecclesia diligentibus eam libenter ministrat ea que Spiritus sunt, non magnum est si quispiam Christianorum in temporalibus sibi modi-

cum subministret. Inde est quare nos miseracione divina duces Lestco Cracovie, Conradus Mazovie, Wladislaus de Calis et Kazimir de Opol, nostrorum pia predecessorum gesta, in eis in quibus peccatis nostris exigentibus imminuta sunt, ad statum suum reducere, vel si perperam et minus honeste aliqua statuta fuerunt, modis omnibus emendare volumus; inde est quare nos promittimus et iuramus domino Henrico Polonorum archiepiscopo et successoribus ipsius, omnibus suffraganeis eius et etiam successoribus suffraganeorum, quod ab hac hora in antea quoad vixerimus volumus custodire immunitatem Ecclesie Dei, ne ullum dispendium per nos vel per nostros patiatur, sed ville ecclesiarum et incole ipsarum omnimode gaudeant privilegio libertatis. Est itaque primum quod statuimus et custodiri volumus: ne quis hominum ecclesie inhabitans patrimonium, alias ad iudicium quam coram ipsius ecclesie prelato, vel coram suo iudice iudicandus pertrahatur. Volumus etiam, quod homines ecclesiarum immunes sint a servitute quod dicitur povoz et prevod et prevori et naraz et nastava; et non transibimus per Lowich nisi semel in anno, prout ab antiquo consuetum est; et restituimus omnes villas beato Adalberto pertinentes, similiter et silvas cum suis utilitatibus. Hec autem statuta ab omnibus nostris ita volumus inviolabiliter custodiri; quod si quis ausu temerario imminuere temptaverit, indignationem se nostram et Ecclesie principum sciat incursurum. Super quo volumus, quod ad voluntatem eorum in quos deliquerint, penam delicti reportent.

Opol, *Opole, z niemiecka Oppeln.* Lowich, *Łowicz.*

Nr. 69.

Wlodizlaus dux Polonie 1211 Apr. 16, in Gnezna; inpignorationem praediorum Slosin et Durowo, Hugoldo abbati de Łekno per comitem Zlavenicum obligatorum, ratam habet.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Mathias episcopus Wladislaviens. 1325 Mai. 25, in Raccens.

Kurnik. Biblioteka Diplom. Nr. 10.

In nomine Ihesu Christi amen. Nos Wlodizlaus Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris, quod comes Zlavenicus antiqui Zlavnici filius venerabilem virum dominum Hugoldum abbatem de Lukna iam dudum precibus impulsavit, summam aliquarum marcarum racione nupcie sue filie pro tempore sibi accomodari postulando; ipse vero abbas frequenti peticione devictus, predicto Zlavnico XX marcas examinati argenti, ambulatorem et duos dextrarios pro XXV marcis examinati (sic), tres purpuras pro X marcis examinati (sic), a viris ydoneis et honestis probatas et taxatas, coram nobis concedendo racionabiliter assignavit. Verum, quia vix aut raro fides vera in modernis reperitur, prefatus abbas a predicto Zlavenico et suis filiis pro cautela sufficienti accepit in pignore predium nomine Slosin et Durove cum duobus lacubus adiacentibus, scilicet Belsko et Scekolin, cum omnibus attinenciis, pratis et nemoribus, quorum hec sunt vocabula: Cavciles, Cronekir et Sviniblota, cum agris et aquis, condicione tali interposita: quod si prefatus Zlavenicus memorata pignora infra triennium cum L. V. marcis examinati argenti non redemerit, extunc ipse nec sui posteri ad ipsa nullum in perpetuum obtineant ius

redimendi, aut facultatem aliquam requirendi. Ut autem hec coram nobis facta robur firmitatis obtineant, dedimus memorato abbati presentem cartam nostro sigillo et predicti Zlavenici sigillo confirmatam. Acta sunt in Gnezna anno Domini M.CC.XI, XVI Kalendas Maii. Cum hec fierent, hii testes astiterunt quorum hec nomina: Thomas, Christianus, Nicolaus, canonici Gneznenses; Drogomirus, Zantoslavus, Iacobus, et alii quam plures viri ydonei et honesti.

Lukna, *Łekno.* Slosin, *niegdyś osada nad jeziorem Kobylec, dziś znikła.* Durove, *Durowo.* Lacus Belsko *et* Scekolin, *jeziora Durowskie i Kobyleckie.* Cavciles, Cronekir, Sviniblota, *nazwiska miejscowości, dziś zapomniane.*

Nr. 70.

Innocentius Pp. III 1211 Apr. 21, Laterani; confirmat libertates, quas Lesco, Conradus et Wladislaus Odonis, duces Poloniae, ecclesiae Poloniae concesserant.

Baluze. Epistol. Innocentii Pp. III, ep. 43. Piekosiński. Kod. dyplomat. Małopolski, Nr. 7. (Podług Migne, Innocentii III etc. opera omn.)

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Gneznensi archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem. Cum illius locum licet immeriti teneamus in terris, qui sanctam Ecclesiam sponsam suam absque macula et ruga conservat, his nos convenit ex officii nostri debito robur apostolicum impertiri, que ad statum ipsius pertinent et quietem et ad conservationem ecclesiastice libertatis. Cum igitur dilecti filii nobiles viri Lesco, Conradus et Wladislavus Oddonis, duces Polonie, tibi et suffraganeis ecclesie tue nec non et successoribus vestris privilegium super ecclesiastica libertate pia devotione ad statum debitum revocando concesserint, nos tuis precibus inclinati concessionem ipsorum, sicut pie ac provide facta est ac in authenticis continetur, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Quia vero in eodem privilegio est expressum, ut si aurum vel argentum sive pretiosas vestes aut palafridos decedentium episcoporum supradicti duces invenerint, et episcopus decesserit intestatus, in usus suos omnia convertantur: dum tamen hoc ipsum eis a nobis fuerit vel a legato nostro concessum: dictis ducibus contulimus et mandamus, ut nequaquam in usus suos supradicta convertant, cum id in sue salutis cederet detrimentum; sed ecclesie cui defunctus episcopus prefuit, illa faciant integraliter assignari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis et iussionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani XI Kalendas Maii, pontificatus nostri anno quarto decimo.

Nr. 71.

Innocentius Pp. III 1211 Apr. 30, Laterani; mandat episcopo quondam Halberstadtensi et abbati de Sichem, ducem Poloniae Wladislaum, ecclesiam Gne-

znensem graviter opprimentem, moneant, ut bona ablata restituat, et si necesse fuerit, censura ecclesiastica eum ad hoc compellant.

Baluze. Epistolae Innocentii Pp. III, ep. 44. Manrique. Annales Cisterciensium III p. 542.

. . episcopo quondam Alberstandensi et abbati de Sichem. Is qui paci ecclesiastice invidet, et quieti quam in celis non potuit sua prepediente malitia retinere non solum adversarios manifestos sepe concitat, contra ipsam verum etiam proprios filios ad molestationem ipsius nonnunquam instigat a quibus defensionis presidia expectabat, ut eo dispendiosior sit illius infestationis offensa, quo minus de ipsius molestia timebatur. Sane, sicut venerabilis frater noster . . Gneznensis archiepiscopus gravi nobis conquestione monstravit, nobilis vir Vladislaus dux Polonie, qui diuturnis eum iniuriis et molestiis lacessivit, dudum thezaurum Gneznensis ecclesie occupavit ex hoc damna gravia ipsi inferendo; quasdam insuper villas ecclesie memorate combussit, et quibusdam aliis nequiter devastatis, multa canonicis et hominibus Gnesnensibus damna et iniurias irrogare presumpsit. Homines quoque de Gnezna, ad eandem ecclesiam pertinentes, bonis suis per violentiam spoliavit, postquam idem archiepiscopus iter arripuit ad Sedem apostolicam veniendi. Cum igitur dissimulare tot eiusdem ecclesie gravamina nequeamus, per apostolica vobis scripta precipiendo mandamus, quatenus eosdem archiepiscopum atque ducem personaliter, secundum quod in prioribus litteris nostris vobis iniunximus adeuntes, dictum ducem, ut eidem archiepiscopo et suis hominibus super illatis damnis et iniuriis irrogatis satisfaciat competenter ablatis omnibus restitutis, monere providenter et inducere procuretis, ipsum ad hoc si necesse fuerit per censuram ecclesiasticam apostolica authoritate, ratione previa, compellentes. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, per censuram similem, appellatione cessante, cogatis veritati testimonium perhibere. Datum Laterani secundo Kalendas Maii, pontificatus nostri anno quarto decimo.

Alberstandensis, *de Halberstadt.* Sichem, *nazwisko klasztoru w Sittichenbach p. Eisleben.*

Nr. 72.

Innocentius Pp. III 1211 Mai. 13, Laterani; suscipit Wladislaum Odonis filium ducem Poloniae sub b. Petri et suam protectionem.

Baluze. Epistolae Innocentii Pp. III, ep. 51.

Nobili viro Wladislao nato quondam nobilis viri Oddonis ducis Polonie. Cum a nobis petitur quod iustum est ac honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilecte in Domino fili, devotionis tue sinceritatem quam circa libertatem ecclesiasticam geris et quam ecclesiis et personis ecclesiasticis in tuo ducatu recognovisse dinosceris attendentes, ut ab Ecclesia protectionis graciam sentias quam satagis honorare, personam tuam cum universis bonis que in presentiarum rationabiliter possides aut in futurum iustis modis poteris adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad indicium

autem huius a Sede apostolica protectionis percepte, quatuor marcas gratis oblatas singulis triennis nobis nostrisque successoribus ad Polonie pondus persolves. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum *(etc. usque)* incursurum. Datum Laterani III Idus Maii, pontificatus nostri anno quarto decimo.

Nr. 73.

Wladislaus dux filius Odonis 1211 Jun. 28, s. l.; confert ecclesiae s. Mariae in Wrocław villam Mechlin.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Repertorium Heliae, p. 761.

Notum sit tam presentibus quam futuris, quod ego Wladislaus dux, filius Odonis Mesconis Magni, contuli ecclesie sancte Marie in Wratislavia villam cum lacu iuxta Szrem, nomine Muclino, his assidentibus: Vlosteio, Bodone preposito de Calis, Dobrogasto tribuno Wratislaviensi, Petro decani filio, Dirzycraio, Gostislavo, Thoma, Domaratho, Nebora, Petro, Scedricho, Mirozlavo, Zodislavo, Nicolao, Bogumilo, Boguhalo, Podvala, Boguhalo, Vitga, Hymizlavo, Stepano. Anno millesimo CC.XI., tercia die post festum beati Iohannis; Climenta, Henrico prior (sic) de Tremesno, Valentino, Wytozlavo abbate de Cravensc.

Szrem, *Śrem.* Muclino, *Mechlin.* Tremesno, *Trzemeszno.* Cravensc, *Czerwińsk.*

Nr. 74.

Innocentius Pp. III 1211 Jul. 17, Laterani; electionem magistri Pauli in episcopum Poznaniensem contra petitionem quorundam canonicorum eiusdem ecclesiae confirmat.

Baluze. Epistolae Innocentii Pp. III, ep. 89.

Henrico Gneznensi archiepiscopo. Cum Poznanienses canonici electionem quam de dilecto filio magistro Paulo celebrasse noscuntur auctoritate peterent apostolica confirmari, dilectus filius S. cantor Poznaniensis ecclesie pro se ac procuratorio nomine pro G. eiusdem loci preposito petitioni huiusmodi se opposuit, proponendo electionem ipsam fuisse post appellationem ad nos legitime interpositam celebratam. Cum enim ad nos fuerit appellatum, ut nonnisi de ecclesie gremio et in loco tuto electio fieret, supradicti canonici non solum de persona extranea, verum etiam in loco non tuto electionem celebrarunt eandem: quia dum dominus terre, persecutor et impugnator ecclesiastice libertatis, in civitate tunc temporis esset presens, libera ibidem non poterat electio celebrari. Proposuit insuper idem cantor, quod se ac preposito memorato contemptis in eadem fuerat electione processum, et electores tunc temporis excommunicationis erant vinculo innodati. Cum enim tu, Philippo quondam episcopo et .. decano Poznaniensibus necnon et suffraganeis plerisque presentibus, V. cancellarium Poznaniensem in plena synodo vinculo excommunicationis astrinxeris, iidem canonici diutius communicaverunt eidem, quamquam ipsis non licuerit ignorare sententiam in provinciali Concilio solemniter promulgatam. Sed ad hec fuit

ex adverso responsum, quod contra provocationem predictam nichil fuerat attentatum, cum et de canonico ipsius ecclesie, et in loco consueto et tuto, videlicet in ecclesia cathedrali electio celebrata fuisset. Licet enim dux in civitate presens extiterit, nullam tamen vim sive impressionem canonicis intulit, sed pro quibusdam tantummodo preces fudit. Unde tanta in electione usi sunt canonici libertate, quod omissis his pro quibus dux preces porrexerat, supradictum magistrum libere elegerunt. Duo quoque canonici qui electioni contradixere prefate, libere recesserunt sine quibuslibet iniuriis et iacturis. Dictus autem cantor contemptus non fuerat ut dicebat; cum, sicut ipse proposuit coram nobis, tribus hebdomadibus ante electionem de provincia exiens, iter arripuisset ad Sedem apostolicam veniendi; maxime cum iuxta confessionem suam, etiamsi presens in provincia tunc fuisset, propter metum principis ad prefatam nullatenus accessisset ecclesiam, etiam evocatus. Sed nec prepositus dicendus erat fuisse contemptus, quem ad electionem canonici vocaverunt. Sicut enim Lambertus et Matthias Poznanienses canonici apud Sedem apostolicam interposito iuramento dixerunt, Geras eorum concanonicus per tres dies ante electionem extitit ad vocandum prepositum destinatus, qui rediens in Capitulo constanter asseruit, quod prepositus venire nolebat, eo quod ibat in Calis ubi capellam et fratrum regimen obtinet; sed consensum et verba sua in ore decani ponebat, et loco prepositi postmodum decanus elegit. Unde, cum decanus vice ipsius elegerit, ipse per illum presens intelligitur elegisse. Insuper ad canonicorum notitiam non pervenerat hactenus excommunicatio cancellarii supradicti, de qua nuper iidem Lambertus et Matthias mentionem apud Sedem apostolicam audierunt; cum etiam prefatus episcopus usque ad mortem suam et decanus usque nunc in ipsius cancellarii communione permanserint, qui dicuntur in prefata synodo fuisse presentes. Sed etsi dictos canonicos excommunicato communicasse constaret, cum per hoc nonnisi minori essent excommunicatione ligati, non ideo esset eis actus legitimus interdictus. In personam quoque predicti magistri obiectum extitit, quod excommunicatus erat pariter et periurus, quia prefato duci non solum in verbo sed et in crimine communicaverat contra ecclesiasticam libertatem, et quia, cum excommunicatis se non communicaturum iuraverit, contra proprium veniens iuramentum eidem duci excommunicato communicare presumpsit. Fuit insuper propositum contra eum, quod ante confirmationem obtentam receperat anulum et baculum pastoralem. Pro eo vero fuit resposum: ad primum, quod prefato duci nequaquam communicaverat, nisi tantum in his que ad correctionem spectabant ipsius, ut videlicet ab Ecclesie persecutione desistens, ad tua mandata rediret. Sed etsi communicasset eidem in aliis, ex eo tamen esset non immerito excusandus, quod idem dux per omnes ecclesias cathedrales Polonie fecerat nuntiari, priusquam in eum excommunicationis sententia promulgata fuisset, se ad Sedem apostolicam appellasse: unde merito potuit opinari quod non fuerit sententia supradicta ligatus, cum et adhuc super hoc controversia ventiletur. Sed nec illud poterat magistro sepedicto nocere quod ante confirmationem receperat anulum et baculum pastoralem; cum non hoc ex ambitione factum fuerit, sed cautela. Cum enim dux episcopatum consueverit pro sua voluntate conferre insigniis huiusmodi assignatis, ad huiusmodi consuetudinem immo corruptelam potius abolendam super altare posita fuerunt insignia supradicta, ne ad illa dux manus extendens, electionem ipsam, que ibidem tunc primo celebrata regulariter fuerat, impediret; que postmodum magister exinde decano porrigente recepit, ne dux illa precipiens secundum consuetudinem sibi tradere, niteretur abusum. Proposuit insuper dictus cantor, quod cum electionis decretum

nobis minime offerretur, petitioni huiusmodi annuere nullatenus debebamus. Ad quod altera pars respondit: ex eiusdem S. confessione constare, quod decretum confectum fuerat et oblatum tibi apud Bononiam constituto, a quo ad nostrum examen fuerat idem negotium per appellationem delatum. Supradicti quoque Lambertus et Matthias iurati dixerunt, quod viginti unus ex canonicis Poznaniensibus qui presentes electioni consenserant, subscripserant in decreto, uno tantum excepto, qui recedens proposuit se nolle propter tuam offensam in Capitulo remanere. Contra quod pars altera replicavit, quod decretum huiusmodi nullius momenti extitit, cum illo non fuerit sigillo munitum quod Capitulum consuevit habere. Sed ad hoc pars adversa respondit quod etsi sigillo absque litteris uti consuevit Capitulum memoratum quod non canonicorum sigillum sed potius iumentorum cauterium videbatur, habito tamen ab ipsis ante electionem de illo innovando tractatu, post electionem extitit innovatum; et sic electionis decretum novo sigillo postea munierunt. His igitur et aliis intellectisque utrinque fuere proposita coram nobis, licet electio supradicta suspecta nobis quodam modo prima facie videretur ex eo quod tuum ei favorem impendere noluisti, presertim cum eo amplius in his et aliis disponamus favorem tibi apostolicum exhibere, quo promptius propria quiete postposita multis laboribus et periculis te exponis ob defensionem ecclesiastice libertatis: quia tamen cum Poznaniensi ecclesiaque in electione predicta nova cepit libertate gaudere, benigne agere nos oportet, postquam probationibus et allegationibus fuit renuntiatum hinc inde, admonitione multiplici, immo districta iussione premissa ut idem electus ad libertatem ecclesiasticam conservandam assistere tibi studeat fideliter et devote, de fratrum nostrorum consilio electionem ipsam sententialiter duximus confirmandam. Quocirca fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatinus eundem electum devote tibi obsequi cupientem habens ob nostram reverentiam commendatum, circa eum tempore opportuno que ad tuum officium pertinent exequaris. Nos enim tam Poznaniensi Capitulo quam clero et populo civitatis et diocesis Poznaniensis nostris damus litteris in mandatis, ut eidem tamquam electo suo reverentiam et obedientiam exhibentes, eius intendant salutaribus monitis et mandatis. Datum Laterani XVI Kal. Augusti, anno quarto decimo.

(In eundem fere modum scriptum est super hoc Capitulo Posnaniensi). Cum electionem quam de dilecto filio magistro Paulo noscimini celebrasse (*etc. usque* novo sigillo postea communistis. His igitur (*etc. in eundem fere modum usque*) confirmandam. Quocirca devotioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus eidem tamquam electo vestro reverentiam et obedientiam exhibentes, eius intendatis salubribus monitis et mandatis. Nos enim prefato archiepiscopo litteris nostris iniungimus, ut eundem electum devote sibi obsequi cupientem habens ob nostram reverentiam commendatum, circa eum tempore opportuno que ad suum officium pertinent exequatur. Datum (*ut in alia per totum*).

(In eundem fere modum scriptum est clero et populo civitatis et diocesis Posnaniensis.) Cum Poznanienses canonici electionem (*etc. in eundem fere modum ut prima usque*) confirmandam. Quocirca universitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus eidem tamquam electo vestro *(etc. sicut in secunda usque in finem* Datum *(etc.)*.

Nr. 75.

Innocentius Pp. III 1212 Aug. 1, Signie; abbates Ordinis Cisterciensis certiores reddit, se, quoniam monasteria quaedam eorum in Polonia constituta, Philippo et Christiano monachis, in Prussia cum multa utilitate Evangelium praedicantibus, auxilium recusarent, Gneznensi archiepisco mandavisse, ut viros pro hoc negotio idoneos probaret et per litteras monasteriis praedictis recommendaret.

Manrique. Annales Cisterciensium III p. 571. Baluze, Epistolae Innocentii III, Vol. II p. 669. d. d. 10 Aug.

Universis abbatibus in generali Cisterciensi Capitulo congregatis. Dilecti filii Christianus et Philippus ac eorum socii, vestri Ordinis fratres, advertentes eos appellari beatos qui seminant in lacrymis, non autem eos qui frumentum abscondunt, faciente illo qui ubi vult spirat et memo scit unde veniat aut quo vadat, olim de nostra licentia inceperunt seminare in partibus Prussie verbum Dei, ut eundo et flendo mittentes semina sua, demum possent cum exultatione venire portantes manipulos suos, confisi, quod ille qui venit salvum facere quod perierat, in partes terre descendens ut hominem ad regna celestia revocaret; qui omni creature suum iussit Evangelium predicari, sicut per prophetam promiserat, virtutem multam evangelizantibus daret. Benedictus autem Dominus qui sperantes in sua misericordia non derelinquens, speciosos fecit pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona, et extendens manus suas ad populum non credentem, non solum usque in Idumeam, verum etiam usque in Prussiam suum calceamentum extendit, dans gratiam fratribus memoratis ut sint ministri Christi in gentibus, sanctificantes evangelium Dei ut fiat oblatio gentium accepta et sanctificata in Spiritu sancto. Sicut enim comperimus veridica relatione multorum, Dominus eis fratribus apperuit ostium, ita ut per ministerium eorundem intelligentibus qui non audierant et videntibus quibus non fuerat nunciatum, multi ad agnitionem perveniunt veritatis. Licet autem eorum opera ipsis perhibeant testimonium, quia tamen vos sicut accepimus eos acephalos reputatis, quidam vestri Ordinis fratres in illis partibus constituti eisdem in hospitiis debita humanitatis solatia non impendunt, quinimo adeo verbis exasperatis eosdem, ut propter increpationes vestras multiplices, nonnulli eorum dicantur ab illis partibus abscessisse. Volentes igitur iuxta pastoralis officii debitum eam in his adhibere cautellam, ut neque sub specie predicantium valeant subintrare Evangelii aut fidei subversores, nec propter suspicionem huiusmodi, evangelio Dei offendiculum prebeatur: venerabili fratri nostro Gnesnensi archiepiscopo, de cuius discretione fiduciam gerimus pleniorem, nostris damus litteris in mandatis, ut non subito credens omni spiritui, sed probans spiritus si ex Deo sunt, eos quos noverit esse idoneos ad predicandum gentibus verbum Dei et ad id studio vere charitatis inductos, vobis et vestri Ordinis fratribus aliisque fidelibus Christi constitutis per Moraviam et Poloniam recommendet et suarum muniat testimonio literarum. Quocirca vobis per apostolica scripta mandamus, quatenus eos quos prefatus archiepiscopus vobis per litteras suas duxit commendandos, non impediatis ullatenus vel ab aliis Ordinis vestri fratribus permittatis impediri quominus in Evangelii predicatione procedant, ut baiulantibus ipsis currat velociter sermo eius, qui emittit eloquium suum terre. Datum Signie Calendis Augusti, pontificatus anno quinto decimo.

Nr. 76.

Innocentius Pp. III 1212 Aug. 13, Signie; notum facit, se Henric archiepiscopo Gneznensi iniunxisse, ut recenter in Prussia ad fidem Christiana conversos gentiles contra indebitam quorundam oppressionem protegat.

Baluze, Epistolae Innocentii III; Vol. II, p. 669.

Licet teste apostolo impossibile sit Deo sine fide placere, ad placendum tam ei fides sola non sufficit, sed caritas est precipue necessaria de qua idem testat apostolus: quod, si quis linguis hominum et angelorum loquatur, et si habeat omne fidem ita ut montes transferat, et in cibos pauperum omnes suas distribuat facult tes, caritatem autem non habeat, ei penitus nichil prosit. Cum autem hec exercen sit sollicite circa omnes, utpote mandatum Domini latum nimis quod etiam ad i micos extenditur: circa eos tamen, qui nuper relicto gentilitatis errore ad cognition veritatis, que Christus est, pervenerunt, eo debet propensius exerceri, quo facil retro aspicerent inhumane tractati. Hoc utique quidam vestrum sicut accepin minime attendentes, et querentes que sua sunt non que Christi, quam cito intellig aliquos e gentilibus per Prussiam constitutis nove regenerationis gratiam suscepis statim oneribus eos servilibus aggravant, et venientes ad Christiane fidei libertat deterioris conditionis efficiunt, quam essent dum sub iugo servitutis pristine perm serunt, per hoc multorum impedientes salutem qui fuerant credituri, et tempor commodum Angelorum gaudiis preferentes qui super penitentiam agentibus gloriant Ideoque universitatem vestram monendo rogamus et exhortamur in Domino per a stolica vobis scripta mandantes, quatenus intuitu eius, qui venit salvum facere q perierat et dare animam suam in redemptionem pro multis, huiusmodi novelle pl tationis filios non gravetis, sed agatis tanto clementius cum eisdem, quanto memo pristine conversationis infirmi facilius in antiquum relaberentur errorem, cum vete utres vix novum vinum contineant, iuxta evangelicam veritatem. Nos enim venera fratri nostro H. Gnesnensi archiepiscopo nostris damus litteris in mandatis, ut ta foveat propensius propter Deum et defendat eosdem a molestiis indebitis et pres ris, oppressores eorum indebitos, monitione premissa, per censuram ecclesiastic sublato appellationis impedimento, compescens. Datum Signie Idibus Augusti, p tificatus nostri anno decimo quinto. *(Scriptum est super hoc archiepiscopo Gneznen*

Nr. 77.

Wlodizlaus dux de Kalis 1212 s. d. et l.; confert Christiano episc Prussiae villam Cekow, amplissimis privilegiis munitam.

Pergam. orygin., u którego na niciach jedwabn. czerwon. przywieszona piec Odona księcia. (pieczęć IV.)

Königsberg. Königl. Staats Arch. (Theiner. Monum. histor. Polon. I. 16, z datkiem roku.)

Ego Wlodizlaus dux de Kalis omnibus Christi fidelibus tam presentibus q futuris notum facio, quod venerabili patri Christiano episcopo et . . . (?) abbati

Pruzia et successoribus eius, in ducatu meo villam que Cecoviz vocata est liberali collatione donavi. Preterea universitati vestre notissimum esse cupio, quod eidem episcopo et successoribus eius hanc libertatem donavi, ut in supradicta villa Teutonicos sive alios hospites collocet, qui ibidem liberrimum forum habeant, qui euntes et redeuntes, vendentes et ementes, in ducatu nostro thelonea nequaquam persolvant, nec ad castri iura ullo modo respiciant, nec monetarios ducis in foro suo recipiant. Ad iudicium etiam castri non veniant, nec castellanus vel iudices castri inter eos iudicio sedeant, nec aliquod ius sibi concessum in eis exerceant. Ad expeditionem etiam ducis non vadant, nec vestigia recipiant. Si vero inter homines ducis et supradicti episcopi homines tam enormis causa emerserit que subticeri facile non valeat, cum sigillo eiusdem episcopi, ipso episcopo presente ac mediante, ante ducem provocentur, ita tamen, ut si episcopi homines culpabiles inventi fuerint, totius culpe solutio ad episcopum revertatur. Hanc autem libertatem non solum in supradicta villa, sed etiam omnibus villis et hominibus, quos idem episcopus in posterum iuste in ducatu nostro poterit adipisci, condonavi. Testes vero huius donationis mee hii sunt: castellanus Ywanus, castellanus de Ruda Ymmizlaus, castellanus de Srem Petrus, palatinus Stephanus, pincerna Iohannes et alii nobiles mei, scilicet Milozlaus, Dirsec, Woicech, Raciborius, Isizlaus, quorum omnium testimonio hanc nostram donationem meo sigillo confirmavi et per episcopos Polonie confirmari rogamus. (Anno ab Incarnatione Domini M.CC.XII.)

Kalis, *Kalisz.* Cekoviz, *Cekow.* Ruda, Srem, *dziś tak samo.*

Nr. 78.

Swentopelcus dux Pomoranie 1281 (sic) Dec. 27, in Slupsk; notum facit, se a baronibus et militibus castellaniae de Słupsk, a multis annis ducibus Poloniae in temporalibus, archiepiscopo vero Gneznensi in spiritualibus subiectae, tum a Waldemaro rege Daciae occupatae, in dominum esse electum.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 52. Rok 1281 podany w kopij, nie zgadza się z treścią dokumentu, ale raczéj r. 1212; confr. Hirsch, Scriptor. rer. Prussic I, p. 771. Dyplomat uważany za podrobiony.

In nomine Domini Ihesu Christi amen. Licet ordinaciones hominum racionabiliter diffinite noticie subiaceant singulorum, processu tamen temporis, cum testes defuerint, consuevit calumpnia novercari; idcirco necesse est acciones seu ordinaciones legittimas que memoria indigent, per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Eapropter nos Swentopelcus Dei gracia dux Pomoranie, predecessorum nostrorum inherentes vestigiis eorumque fieri cupientes ydonei imitatores, presertim in his que ad honorem Dei et ecclesiasticam utilitatem et pacem facta esse noscuntur, universis presentibus et futuris innotescere curavimus, quod cum castellania Slupensis ducibus Polonie in temporalibus et Gneznensi archiepiscopo in spiritualibus, in decimis videlicet et aliis iuribus, a multis retro annis pleno iure pertinuisset, illustri principe seniori Wladislao duce Polonie in eadem castellania Slupensi sicut et in Polonia dominante, per eiusdem incuriam seu negligenciam rex Dacie Waldmarus, asserens se, sicut verum fuit, per aviam suam de stirpe principum Polonie processisse,

Slupensem castellaniam occupavit et pluribus annis tenuit occupatam. Quod videntes barones et alii nobiles Slupenses, ne genti extranee, lingue ignote, ac heredi non suo subesse deberent, per quod in posterum in servitutem redigi potuissent, nos in dominum sibi eligentes ad dictam castellaniam vocaverunt, venerabili patre Henrico Ketlik Gneznensi archiepiscopo tercio anno sue consecracionis kathedre archiepiscopali presidente. Nos autem illuc venientes, invenimus ibidem Rudolphum presbyterum senio confectum rectorem ecclesie Slupensis, a quo in presencia tocius milicie inquisita diligenter veritate super spiritualibus, a quo recepisset, respondit: ab archiepiscopo Gneznensi, sicut mei predecessores ab antiquo pacifice receperunt; et hoc ipsum tota Slupensis milicia, fide data, in presencia nostra verum esse fuit protestata. Ne igitur in posterum inter archiepiscopum Gneznensem et aliquos episcopos alios super proventibus et aliis iuribus dicte castellanie dubitacio vel questio emergat, bona fide, sub Dei testimonio, que premisimus vera esse protestamur. In cuius rei testimonium memorato patri nostro Henrico Gneznensi archiepiscopo presens scriptum contulimus nostro sigillo roboratum. Datum in Slupsk in presencia tocius predicte milicie, anno gracie millesimo ducentesimo octuagesimo primo, (sic) Indiccione nona, in die beati Iohannis Ewangeliste.

Slupensis, *de Słupsk, dziś z niem. Stolpe.*

Nr. 79.

Wlodizlaus filius domini Odonis dux Polonie 1213 Febr. 27, in Gnezna; confert monasterio de Łekno haereditates Pinsk, Grylewo et Dembogora, earumque incolas plurimis libertatibus munit.

Pergam. orygin. Plecionka z nici jedwabn. zielon., z któréj pieczęć znikła. Wągrowiec. Archiv. monasterii. Diplomata.

In nomine Domini amen. Quoniam cursus temporalium satis floridus et serenus est, successive tamen per contrarium devolvitur in non esse, necesse est ergo ut facta que aguntur, voce ydoneorum testium vel litterarum apicibus annotari. Igitur nos Wlodizlaus filius domini Odonis Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, quod divina quadam gracia per inspiracionem preventi, pro nostris terrenis possessionibus et caducis, celestes atque permansuras solliciti summus comparare, fratribus de Luckna Ordinis Cysterciensis, die noctuque in Dei servicio existentibus, cum omni devocione qua possumus iustas nostras hereditates Pinzko, Grilevo cum lacu adiacente Grileifz, et Dambegora, cum omni iure et utilitate sicut dinoscimur possidere, videlicet cum silvis, pratis, agris, aquis atque aliis utilitatibus que nunc apparent et procedente tempore apparebunt, libere conferimus, damus et confirmamus pro nostra omniumque nostrorum salute iure perpetuo possidendas. Quia ut ait apostolus: Qui parce seminat parce et metet, et: Qui seminat in benediccionibus, de benediccionibus vitam metet sempiternam: predictis eciam hereditatibus subnotatas conferimus libertates, quas volumus ab omnibus nostris successoribus inviolabiliter observari: videlicet quod a prewod, a powos, a powodi, a podvorove, a strosa, a castro, ab omni expedicione, a naras, a bove et vacca quod opolne dicitur, a preparacione et reparacione

trorum et pontium, et ab omni exaccione, earum incole liberi sint et absoluti. Ad- autem maiori commodo eorum provide satagentes, volumus ut coram nullo ca- lano vel iudice citati compareant, nisi coram nobis nostro sigillo provocati. Ut m hec nostra donacio et presentis pagine iusta confirmacio robur firmitatis ob- at, hoc privilegium nostri sigilli munimine fecimus confirmari. Acta sunt hec in zna anno Domini millesimo ducentesimo tercio decimo in die Cinerum, coram testibus: Bronisio palatino, Iarostio castellano Posnaniensi, Thoma castellano de m, Iohanne podcomore, et aliis quam pluribus fide dignis.

Luckna, *Łekno.* Pinzko, *Pińsk.* Grilevo, *Grylewo.* Lacus Grileifz, *Gryleviec ro.* Dambegora, *Dembogóra.* Velem, *Wieleń.*

Nr. 80.

Henricus archiepiscop. Gneznens. 1213 Apr. 26, in Gnezna; con- monasterio de Ląd decimas de quibusdam villis eidem adiacentibus.
Poznań. Königl. Staats Arch. Ląd, Lib. privil. B, Nr. 45.

In nomine Domini amen. Humane mortalitatis quamvis salubris operacio, pro- su temporis vergit in dubium, si non fuerit fide digna subscripcione testium robo- a. Igitur nos Henricus miseracione divina sancte Gneznensis ecclesie archiepisco- s, universis Christi fidelibus presentibus et futuris volumus esse notum et hiis iptis perpetue ipsorum memorie commendamus, quod ob remedium eternum pre- cessorum nostrorum ac successorum, ob salutem anime nostre, insuper precipua stancia illustris principis domini ducis Meschonis, secundo sublevavimus domum ndensem fratrum Ordinis Cisterciensis, ipsorum miserabilis pauperiei miserantes spectu amoris et gloriose virginis Marie cultu, cum Ordo ille Poloniam quasi sy- s matutinum novo suo ortu illustraret: decimas hereditatum sive villarum sub- iptarum dictis fratribus conferentes, manibus venerabilis patris domini Bartholdi batis assignavimus pleno iure integras et illibatas, prout nunc sunt et in futurum poterunt in novalibus, in amplitudine, in latitudine, in transpositione villarum, si sors sorti coniuncta unam hereditatem fecerit in vocabulo, absque omnium ex- ione sorcium qnocunque nomine censeantur, in nullo fratribus prefatis preiudi- lo, quidquid ecclesia nostra in his decimis possedit iusto tytulo; cum consilio ri Capituli et adiutorio nostrorum, baronum terre non modica intercessione resi- imus eisdem, quia fidelium patrum interest suorum spiritualium filiorum neces- ibus compati et indigenciis providere. Hee autem sunt hereditates quarum de- a nobis nostroquo Capitulo sepedictis fratribus sunt donate: Locus claustri cum cenciis suis, Iaroshino, Marchinkowo, Wirbena, Cossol, Dolan, Czenino, Slego- , Radolina et sortes adiacentes qualiter etiam nuncupentur; ita ut de his deci- sibi assignatis abbas capellano ecclesie sancti Nicolai in Cossol quantum sibi cuerit ad sustentacionem commodam teneatur tribuere, reliquas in usum suorum trum, ut validius divino servicio vacare valeant, convertendo. Et ne quisquam stre donacionis salubrem devocionem infringere attentet, perpetue paci dictorum trum providentes, vera testium assercione ipsam communimus inserentes eorum nina huic charte: Simon prep ositus ecclesie Gnesnensis, Hugo decanus ibiem,

Nicolaus custos ibidem, Vincencius cancellarius, Venceslaus scolasticus, et quam plures alii fide digni. Ut autem rata et inconvulsa perseverent, presentem cedulam tam nostro quam Capituli nostri sigillo duximus roborandam. Datum in Gnezna sexto Kalendas Maii, anno Domini M.CC.XIII, Indiccione prima.

Landensis, *de Ląd.* Iaroshino, *Jaroszyn.* Marchinkowo, *zmienione później na Kowalewo.* Wirbena, *Wierzbno.* Cossol, *t. j. Kościół św. Mikołaja, miejsce, na które później wzniesiono miasteczko Lądek.* Dolany, Cienin, Sługocin, Radolina, *dziś tak same*

Nr. 81.

Wladislaus ducis Odonis filius, dux de Kalis 1213 Oct. 20, s. l.; donat locum Ołobok et plurimas alias villas quas quibusdam libertatibus munit, ad aedificationem ibidem coenobii sororum Ordinis Cisterciensis.

Transsumpt potwierdzony przez: Premizl secund. dux Polonie 1293 Dec. 28, in Kalis.

Poznań. Königl. Staals Arch. Ołobok Nr. 5. Warszawa, Metryka koronna, księga 23, fol. 270.

Wladislaus ducis Odonis filius divina favente clemencia dux de Kalis manifestum volumus esse tam presentibus quam futuris, quod nos ad edificacionem cenobii Ordinis Cisterciensis, quod in provincia Kalisiensi de patrimonio nostro ad nos iure hereditario devenit, a fundamentis exstruere Deo annuente iam cepimus, has possessiones pro remedio anime nostre simul et parentum nostrorum solempni donacione liberas in perpetuum contulimus. Locum qui Olobok vulgariter dicitur, et partem aque que Prosna vocatur cum castoribus, ad opus vestimentorum predicti cenobii a Zadovich usque ad locum in quo Baricz de Prosna procedit; forum liberum in Baricz cum tabernis, in quo videlicet foro neque iudex neque monetarius preesse debent, nec aliqua violencia a nostro dominio. Si vero aliqua causa in predicta hereditate fuerit orta, a supradicti loci abbatissa est determinanda. Insuper has villas et homines prefate assignavimus ecclesie: Thycadlovo cum Zidovo, villam que Pole dicitur sitam inter Cokanino et inter Sdislav accipitrarium, Wrosle villam, Raclav villam iuxta Caliscovicz. Has vero villas Wirbenta filius Clementis contulit Deo et beate Marie ad memoratum locum: Conarovo, Gribovo, Mislacovo, Druscovo. Predictas itaque villas et homines ab omni (sic) operis nostri preter castri municionem absolvimus, et tam a nostro quam a nostrorum iudicio, preter septuaginta marcarum iudicium, quarum medietatem nobis pertinere volumus, reliquum memorato loco damus. Hec autem omnia acta sub testimonio et confirmacione domini H. Polonie archiepiscopi, et ut rata permaneant, sub eiusdem sigilli impressione et nostri, et ne quis ea calumpniari vel infringere quod absit presumat, sub domini Pape Innocentii et supradicti archiepiscopi excommunicacione, et sub harum attestacione personarum. Bogufali Cracoviensis prepositi, Bodonis Kalisiensis prepositi, Gerardi Poznaniensis prepositi, Viti Kalisiensis decani, Walteri de Svernicia abbatis, Martini Trebniciensis prepositi. Sub earumdem eciam testimonio personarum villam Stav a filiis Laurentii Dobrogostio, Cesentha et aliis, pro his villis commutavimus: Chotinino, Culigovo, Pentscovo, et eam iam sepius dicto tradidimus loco. Consecrata est autem prenomi-

nata basilica a prefato archiepiscopo H. ab Incarnatione dominica anno M.CC.XIII. Kalendas Novembris XIII, ducatus nostri post Kalisiensis castri acquisitionem anno sexto currente. Ego Henricus predictus Polonie archiepiscopus prenominatam consecrans ecclesiam, beneficia decimarum ei assignavi de villis que sunt incluse inter Olobok et Baricz, et ut rata permaneant, sub excommunicatione constituens mei sigilli appositione communio. Et hec cum assensu Capituli mei sunt acta.

Olobok, |*Ołobok*. Prosna, *Prosna rz.* Zadovich, *Zadowice*. Baricz, *strumień Baryczka*. Baricz, *osada znikła*. Thycadlovo, *Tykadłowo*. Zidovo, *Żydowo*. Pole, *osada znikła*. Cokanino, *Kokanin*. Sdislav accipitrarium, *Jastrzębniki*. Wrosle, Raclavi, *nie odgadnione*. Caliscovicz, *Kaliszkowice*. Conarovo, *Konarzewo*. Gribovo, *Pogrzybowo*. Mislacovo, *dziś może Myślniow*. Druscovo, *może Droszew*. Svernicia, *Zwierzyniec*. Trebniciensis, *de Trzebnica*. Stav villa, *miasteczko Staw*. Chotinino, *Chotynin*. Culigovo, *może Kulig*. Pentscovo, *nie odgadnione*. Olobok, *rzeczka Ołoboczka*.

Nr. 82.

Wladizlaus dux Polonie 1214 Aug. 10, in Gnezna; protestatur, Petrum monachum, filium comitis Zlavenici, hereditates suas Rakowo et Gromadno monasterio de Łekno contulisse.

Transsumpt oryginalny potwierdzony przez: Mathias episcop. Wladislaviens. 1325 Mai. 25, in Raccens.

Kurnik. Biblioteka. Diploma 10.

In nomine Domini amen. Nos Wladizlaus Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris, quod Petrus monachus comitis Zlavenici filius cum venerabili patre domino Hugoldo abbate suo de Lukna coram nobis et baronibus nostris constitutus, resignavit ac contulit has hereditates, videlicet Raccove et Gromadno quas in divisione inter alios suos fratres iure hereditario iuste percepit, cum omnibus utilitatibus que nunc in eis sunt vel in posterum esse possunt, videlicet cum silvis, agris, pratis, campis vel aquis, Deo atque gloriose virgini Marie et supradicte ecclesie Luknensi in qua professus est, iure hereditario in perpetuum possidendas, spernens huius mundi divicias, comparans sibi sempiternas. In huius rei testimonium dedimus presens scriptum nostri sigilli munimine coram hiis testibus confirmatum, videlicet domino Hugone decano Gneznensi, Nicolao custode, Hardungo, Stephano canonicis ecclesie supradicte, et comitibus nobilibus Staskone, Zbilutho, Iacobo, Zvantoslao, heredibus Luknensis ecclesie memorate, et aliis quam pluribus fide dignis. Acta sunt in Gnezna anno Domini M.CC.XIIII in die beati Laurencii Levite et martyris.

Lukna, *Łekno*. Raccove, *Rakowo*. Gromadno, *Gromadno*.

Nr. 83.

Henricus Polonie archiepiscopus 1214 s. d. et l.; concedit populo festivitatis s. Catharinae in ecclesiam monasterii de Trzemeszno convenienti, indulgentiam 80 dierum.

Trzemeszno. Archiv. Conv. Canonicor. Regular. Lateran. Lib. privil. fol. 4.

Anno Incarnacionis dominice M.CC.XIIII ego Henricus Dei gracia Polonie archiepiscopus, eodem anno constitutus apostolice Sedis legatus, universis presentibus et posteris notum facio, quod in principio legacionis mee in Chermesnam veniens, ad peticionem dilecti filii M. prepositi et fratrum eiusdem loci altare in honorem sancte Catherine quinto Kalendas Octobris consecravi. Consideratoque in eadem ecclesia concursu et devocione populi statui, ut in revolucione festivitatis eiusdem virginis, populus ibi conveniens a preposito sive a fratribus ex auctoritate mea octuoginta dierum indulgenciam percipiat. Et ne cui id minuere vel delere volenti prebeatur occasio, ex auctoritatis potestate michi tradite presentem cartulam impressione sigilli mei firmo inhibens, et stabiliter perpetuum haberi volens.

Chermesna, *Trzemeszno.*

Nr. 84.

Mengos preposit. de Chirmesna et Gunterus decan. de Ploczk 1215 s. d., in Wlodislaw sene; adiudicant decimas quarundam villarum monasterio de Strzelno contra Bartonem episcopum Cuiaviensem, et protestantur, partes predictas de villa Otlucino, molendino in Kwieciszewo et decima de Łojewo convenisse.

Strzelno. Privil. monasterii s. Mariae. Lib. privil. fol. 31 v.

In nomine Domini nostri Iesu Christi amen. Ne cum mundo labili labatur quod ab humanis agitur actibus, eternari debet voce testium et testimonio litterarum. Inde est quod nos Mengos prepositus de Chirmesna et Gunterus decanus de Ploczk, iudices delegati a synodo provinciali habita in Woybor, notum facimus presentibus et posteris, quod Bartone episcopo Cuyaviensi repetente a collegio Strelnensi decimas has, scilicet Strelne, Vugerske, Dlotowo quod nominatur Knase, Stronbodr, Podrosovo, Sokolniki, Cenciwsko, Belsko, Iezora, Lubesowo, Rzodequino, Knaginice, Makowiki quorum Cruciferi partem tenent, Radomino: prepositus excepit ecclesiam eorum, dictas decimas prescripsisse prescripcione quadragenaria, et per idoneos testes ipsam prescripcionem probavit; et nos iuxta atestaciones testium tulimus pro predicto collegio sentenciam, adiudicantes eis prefatas decimas. De commutacione autem quam predecessor ipsius Stephanus fecerat, convenerunt ita, videlicet quod episcopus predictus habeat villam Otlucin cum suis apendiciis, prepositus cum collegio molendinum tantum de Quecissow, decima de Loiow ad episcopum revoluta. Hoc actum est cum consensu canonicorum: Vincentii decani, Petri archidiaconi, Michaelis custodis, Egidii, Mauricii, Grimaldi, Pauli, Cunradi, et canonicorum Crusviciensium: custodis Valteri, Stephani, Alberti, Martini, magistri Alberti, Nicolai, Bogdani et aliorum canonicorum utriusque Capituli quam plurimorum. Actum in Wlodislaw sene anno dominice In-

carnacionis M.CC.XV, Epacta XVII, Concurrente III, Indictione III. Qui hoc racionabiliter actum violare atemptaverit, hic et in futuro divine ulcioni subiaceat.

Sigillum iudicis Gunteri decani Plocensis, S. Barthonis episcopi Cuyaviensis, S. Capituli Wladislaviensis, S. Capituli Crusviciensis, S. iudicis Mengozonis prepositi Chirmessensis.

Chirmesna, *Trzemeszno.* Ploczk, *Płock.* Woybor, *Wolborz.* Strelnensis, *de Strzelno.* Vugerske, *Węgierce.* Dlotowo Knase, *Dłutowo.* Stronbodr, *Srodon.* Podrosovo, *Podryń.* Sokolniki, Cięcisko, Bielsko, Ieziory, *dziś tak samo.* Lubesowo, *dziś Strzelce.* Rzodequino, *Rzadkwin.* Knaginice, *dziś Książ.* Makowiki, *Makowisko.* Radomin, *Radomin.* Otlucino, *Otłoczyn.* Quecissow, *Kwieciszewo.* Loiow, *Łojewo.* Wlodislaw senis, *Włocławek.*

Nr. 85.

Innocentius Pp. III 1215 Dec. 29, Laterani; confirmat libertates et immunitates, quas ecclesiae Polonicae concesserant: **Duces Lestco Cracovie, Conradus Mazovie, Wladislaus de Calis et Kazimir de Opol s. a. d. et l.**

Piekosiński. Kodeks dyplomat. katedry Krakowsk. I, 10. (Z dyplomu orygin. opatrzonego bullą: Innocentius Pp. III.)

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus . . archiepiscopo Gneznensi et suffraganeis eius salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem oficii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter venerabiles in Christo fratres, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, libertates et immunitates a dilectis filiis nobilibus viris Lestcone Cracovie, Conrado Mazovie, Waldislao de Calis et Kazimiro de Opol ducibus Ecclesie Polonice pia et provida liberalitate concessas, sicut eas iuste ac pacifice obtinetis et in eorundem ducum litteris plenius continetur, vobis et per vos ecclesiis vestris auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad rei autem notitiam pleniorem, tenorem litterarum ipsarum presentibus duximus annotandum, qui est talis. *(Sequitur diploma Nr. 68.)*

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere aut ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani IIII Kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno octavo decimo.

Nr. 86.

Mengoz preposit. Chremensis 1216, s. d. et l.; vendit villam ecclesiae suae dictam Młodejewo monasterio de Strzelno.

Pergam. orygin. Na niciach jedwab. czerw. przywieszone dwie podługowate pieczęcie. Pierwsza klasztoru Strzelno, przedstawia podwójny krzyż z kółkiem przeplecio-

ném przez skrzyżowanie obu ramion; napis: Sigillum Ecclesie Ztrelnensis; *druga klasztoru Trzemeszno.* (pieczęć XXXVI.)

Strzelno. Archiv. monasterii s. Mariae.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Quoniam dierum longitudine fit rerum varietas et preteritorum transit memoria, inde est quod ego Mengoz prepositus cum censensu omnium fratrum meorum, Vinricho videlicet priore et aliis: Petro, Martino, Basilio, Paulo, Roberto, Heinrico, Valentino, Burchardo, Gilberto, Nicolao, Domarado, Clemente, Libvino, Martino, Conrado, Bartholomeo, non tantum presentium sed et posterorum auribus significamus: villam Chermensis ecclesie que dicitur Mlodeiovo nos vendidisse Conventui Strelnensis ecclesie, hereditario iure in perpetuum possidendam. Ut autem hoc stabile et inconvulsum permaneat, presenti pagina confirmamus et sigilli nostri impressione munimus. Quod si quis hoc factum a nobis rationabiliter actum infringere temptaverit, omnipotentis Dei et beate Marie sanctique Adalberti offensam sese noverit incursurum. Anno M.CC.XVI, Indictione III.

Chermensis, *de Trzemeszno.* Mlodeiovo, *osada znikła pod m. Strzelno.* Strelnensis, *de Strzelno.*

Nr. 87.

Wlodizlaws dux Polonie 1216 Mart. 15, in Poznan; monasterium de Łekno amplis munit privilegiis, lacum Chocenicsko et familiam suam eidem confert.

Pergam. orygin., u którego na plecionkach z nici lnian. amarantow. przywieszona pieczęć Władysława księcia znikła; odrysował ją wszakże Kielesiński w swym Zbiorze znajdującym się w Bibliot. Kurnickiéj. (pieczęć V.)

Kurnik. Biblioteka. Diplomata, Nr. 1.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Ego Wlodizlaws Dei gracia dux Polonie notum esse cupio omnibus Christi fidelibus, quod contuli beato Petro et fratribus in Lugna huiuscemodi libertatem, quod omnes ville eorum ab hiis legibus absolute sunt, videlicet a podvorowe, a strosa, a prewod, a powoz, a podvodi, a castro, ab expedicione, ab edificacione et reparacione pontis; nec ullas iniquas exactiones solvere teneantur, nec alicuius castellani vel iudicis legibus substernantur, et si sine anulo ducis citati fuerint, minime comparebunt. Insuper contuli predictis fratribus lacum nomine Chocenicsko et familiam meam subnotatam: Cys videlicet cum filiis, Vrobl cum filiis, Stephanus cum filiis, Nerad cum filiis, Neprebis cum filiis, Curask cum filiis, Laurencius cum filiis, Bertoltus cum filiis, Lobota cum filiis. Ut hec mea dona in evum rata perseverent, dedi memoratis fratribus Lugnensis cenobii presens privilegium meo sigillo confirmatum. Datum in Poznan anno gracie M.CC.XVI, XVIII (sic) Kalendas Aprilis, Indictione quarta. Cum hec fierent hii testes astiterunt: Dobrogost palatinus, Bronisius castellanus Gneznensis, Thomas castellanus de Velim, Odullanus pincerna; Hugo, Christianus, Nicolaus canonici Gneznenses; Zantozlavus, Zlavenicus heredes cenobii supradicti, et alii quam plures fide digni.

Lugna, *Łekno.* Lacus Chocenicsko, *nie odgadnione, które z pomiędzy licznych jezior okolicy miasta Łekna.* Velim, *Wieleń.*

Nr. 88.

Sventoslaus 1216 s. d. et l.; bonorum suorum testamentariam dispositionem facit.

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Protocollum 3. pag. 32. (Kopia z oryginalnego pergaminu.)

... universis, quam etiam omnibus Luknensis ecclesie monachis tam presentibus quam posteris ego Sventoslaus notum facio, quia sanus mente meam villam Bracholino cum lacubus integris claustro contuli. Zabicino et Moracino aliquis cognatorum pro pecunia vendat, qua videlicet pecunia creditoribus meis debita mea persolvantur, et quod residuum fuerit, pars pro Terra Domini et pars Romam mittatur. Uxori vero mee partem de Lukna que me attinet, Sedlez, Balosliw habebit, ut pro illis anniversarium mee depositionis singulis annis usque ad finem vite valeat observare. Post obitum ipsius, filii fratrum meorum ipsas villas dividant. Radgost vero nullo impediente libere pro se habebit, et reliquas villas post fluvium qui Uvira vocatur iacentes, pueris Drogomiri fratris mei senioris longe postea (sic) dabit, qui, seu filii ipsorum, cetera inter se dividant. Denique familiam meam, prout usque commisimus, uxor in memoria habeat. Et ne quispiam hoc in posterum mutare possit, scripto commendamus, sub testimonio Hugoldi abbatis, Henrici prioris, Iacobi subprioris, Arperni, Leopoldi et Norberti sigillo nostro confirmamus, anathematisando eos qui huic deliberationi contradixerint. Anno Domini millesimo ducentesimo decimo sexto.

Luknensis, *de Łekno.* Bracholino, *Bracholin*, Zabiczino, *Żabiczyn.* Moracino, *Morakowo.* Sedlecz, *Siedleczko.* Balosliw, *Białośliwie.* Radgost, *Redgoszcz.* Fluvius Uvira, *Wełna rz.*

Nr. 89.

Honorius Pp. III 1217 Febr. 9, Laterani; duci de Kalisz gratulatur de pace cum duce Poloniae inita.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 1.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Wlodislavo duci de Kalis salutem et apostolicam benedictionem. Cum illius licet immeriti teneamus locum in terris qui non est dominus dissensionis sed pacis, ad ea que pacis sunt libenter intendimus, et preces que nobis pro servando pacis federe porriguntur, libenter intendimus et libenti animo exaudimus. Eapropter dilecte in Domino fili, tuis iustis postulationibus inclinati, compositionem pacis que inter te ac nobilem virum Wlodislavum ducem Polonie, patruum tuum, amicabiliter intervenit, sicut sine pravitate provide facta est et ab utraque parte sponte recepta et iuramento firmata, et in publico instrumento exinde confecto plenius debetur contineri, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo (*etc.*) nostre confirmationis (*etc.*). Si quis autem (*etc.*). Datum Laterani V Idus Februarii, pontificatus nostri anno primo.

Kalis, *Kalisz.*

Nr. 90.

Honorius Pp. III 1217 Febr. 9, Laterani; Gneznensi archiepiscopo pacem a duce de Kalisz cum duce Poloniae initam, se confirmasse nunciat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 2.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri . . Gneznensi archiepiscopo et suffraganeis eius salutem (*etc.*). Preces dilecti filii nobilis viri Wlodislavi ducis de Calis recepimus supplicantis, ut compositionem pacis que inter ipsum et nobilem virum Wlodislavum, patruum suum, nobis (sic) mediantibus intervenit, sicut iuramento firmata est et in publicam scripturam redacta, dignaremur apostolico munimine roborare. Quocirca universitati vestre per apostolica scripta precipientes mandamus, quatenus compositionem ipsam, sicut pro bono pacis provide facta est, sollicitudinis vestre curantes ministerio conservari, si qua partium ab ea temere resilire presumpserit, presumptionem eius, sublato appellationis obstaculo, per censuram ecclesiasticam compescatis. Datum Laterani V Idus Februarii, anno primo.

Calis, *Kalisz.*

Nr. 91.

Honorius Pp. III 1217 Febr. 9, Laterani; ducem de Kalisz sub beati Petri et suam protectionem suscipit.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 3. Muratori, Antiquitates Italicae V, pag. 835.

Honorius episcopus *(etc.)*, dilecto filio nobili viro Wlodislavo duci de Calis salutem *(etc.)*. Sacrosancta Romana ecclesia (*etc.*). Eapropter dilecte in Domino fili, tuis iustis postulationibus inclinati, personam tuam, terram et homines, possessiones et alia bona que impresentiarum rationabiliter possides aut in futurum iustis modis prestante Domino poteris adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti patrocinio communimus districtius inhibentes, ne venerabilis frater noster Gneznensis archiepiscopus in te vel terram tuam, absque manifesta et rationabili causa et monitione premissa, sententiam excommunicationis promulget. Ad indicium autem huiusmodi a nobis percepte protectionis, censum decem marcarum auri, que de tertio in tertium annum te promisisti liberaliter soluturum, nobis et successoribus nostris persolves. Nulli ergo (*etc.*) nostre protectionis et inhibitionis (*etc.*). Si quis autem (*etc.*). Datum Laterani V Idus Februarii, pontificatus nostri anno primo.

Calis, *Kalisz.*

Nr. 92.

Honorius Pp. III 1217 Febr. 14, Laterani; archiepiscopum Gneznensem et Cruce signatos Polonos hac conditione a voto peregrinationis Hierosolymitanae absolvit, ut contra paganos in Prussia pugnent.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 4. Voigt Cod. dipl. Prussicus I. Nr. 1.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri . . archiepiscopo Gneznensi salutem (*etc.*). Litteras tam episcoporum quam principum Gneznensis provincie nobis accepimus presentatas, in quibus nec ipsi nobis absque multa mentis amaritudine intimarunt, nec nos absque paterna compassione audivimus ea, que circa fideles ipsius provincie, peccatis nostris exigentibus, exercuit et exercet feritas paganorum; quamquam certum sit, quod alto divine dispositionis consilio agitur ut conversi ad Deum persecutionum angustias patiantur, quatenus se totos interius colligentes, suam imbecillitatem agnoscant, et in conspectu Dei humilient semetipsos eique in timore serviant et tremore, et proposito sibi certamine in quo certent pro nomine Dei sui, multiplicem habeant satisfaciendi materiam qui cottidie offendentes in multis, multipliciter prolabuntur ad culpam. Unde speramus, quod ipse qui solus laborem et dolorem considerat peccatorum, virgam super sortem iustorum finaliter non relinquet, nec fideles suos patietur ultra posse temptari; sed faciet cum temptatione proventum, ut valeat sustinere qui suos semper in tribulatione dilectat, sic in infirmitate virtutem perficiens eorumdem, ut cum se consumptos putaverint, ut Lucifer oriantur. Sane prefati episcopi atque principes nobis humili instantia supplicarunt, ut illius terre necessitate inspecta, te a Ierosolimitane peregrinationis labore, a quo, ut asserunt, ipsa te absolvit infirmitas, absolvere dignaremur, et dare nichilominus tibi licentiam retinendi Crucesignatos provincie memorate per triennium contra predictorum paganorum barbariem pugnaturos, concessa tibi et illis ea venia peccatorum, que Crucesignatis transituris ad partes Ierosolime indulgetur; ne si sepedictam provinciam tuam bellatoribus depauperari contigerit, eadem ex toto paganorum incursibus pateat, et per illos qui ad eam tutandam aliquatenus suffecissent, Terre sancte modicum utilitatis accedat: cum omnes fere sic sint pecunia vacui, ut nonnulli eorum vix credantur expensas ad ipsum iter necessarias habituri. Licet igitur inter ceteras sollicitudines nostras primum locum obtineat negotium Terre sancte, gerentes tamen de tua caritate ac religione fiduciam specialem, te ipsum ac ceteros Crucesignatos tue provincie tibi committendos duximus in hac parte, ut videlicet, si cognoscis te tanta infirmitate gravatum, quod ad subeundum Ierosolimitane peregrinationis laborem teste conscientia iudices te ineptum: et ipse quidem remaneas provinciam tuam a dictorum paganorum incursibus quantum Dominus concesserit defensurus, et illos Crucesignatos tecum ad illius defensionem retineas, quos vel imbecillitas virium vel opum tenuitas reddit inhabiles et inutiles negotio ipsius Terre sancte, illis qui ad hoc idonei videbantur, ad eiusdem succursum, cum ad id se voto astrinxerint, profecturis, et tam hiis quam illis ea gavisuris venia peccatorum, que approbatione Concilii generalis Crucesignatis generaliter indulgetur. Ad hec, quia demum fuit nobis instantissime supplicatum, ut omnes Crucesignatos, saltem duorum ducatuum Polonie qui sunt magis vicini paganis, a voto Ierosolimitane peregrinationis absolvere dignaremur: iniuncto eisdem ut pugnent contra paganos ipsos, eadem indulgentia gavisuri,

id tue prudentie duximus relinquendum. Sub interminatione autem anathematis districtius inchibemus, ne quisquam terram baptizatorum de Prussia sine permissione sui episcopi cum exercitu intrare presumat, quia Dei et nostram indignationem incurreret qui de cetero in tante presumptionis audaciam prosiliret. Datum Laterani XVI Kalendas Martii, pontificatus nostri anno primo.

Nr. 93.

Honorius Pp. III 1217 Febr. 22, Laterani; Wladislao duci de Kalisz mandat, Henrico duci Silesiae castrum de Kalisz restituat.
Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 6.

Honorius episcopus *(etc.)*, dilecto filio nobili viro Wlodislavo duci de Kalis salutem *(etc.)*. Exposita nobis dilecti filii nobilis viri H. ducis Zlesie conquestio patefecit, quod cum dudum te ab hereditate tua iniuste depulsum ac bellorum clade quassatum in terram suam tum pietatis tum consanguinitatis intuitu recepisset, castrumque suum de Calis tibi pro vite tue subsidio assignasset prestito a te primitus iuramento, quod post recuperationem terre tue, fortuna tibi prospere arridente, castrum illud sibi restitueres sine mora: tu recuperata postmodum terra tua, castrum predictum contra proprium iuramentum detinens ad te asseris pertinere, ac in periculum anime tue reddere contradicis; quasdam etiam res immobiles pertinentes ad castrum alienasse diceris in ipsius ducis preiudicium et gravamen: cuius alienationis contractum, venerabilis frater noster Gneznensis archiepiscopus contra ipsius prohibitionem minus licite asseritur confirmasse. Quia vero in nullo tibi accresceret, immo plurimum deperiret, si pretextu alicuius comodi temporalis anime tue incurreris detrimentum, nobilitatem tuam monemus et exhortamur attente per apostolica tibi scripta monentes, quatenus, ne idem dux inde incurrat incommodum unde videtur premium meruisse, prefatum castrum cum omnibus pertinentiis suis sibi restituas, ut teneris. Alioquin, quia in iure suo eidem duci deesse non possumus sicut etiam nec debemus, dilectis filiis scolastico Wratislaviensi et .. archidiacono et Slavo canonico Cracoviensibus damus nostris litteris in mandatis, ut te ad id per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, iustitia mediante compellant. Datum Laterani VIII Kalendas Martii, pontificatus nostri anno primo.

Calis, *Kalisz.*

Nr. 94.

Honorius Pp. III 1217 Febr. 22, Laterani; iudicibus mandat, ut ducem de Kalisz ad restituendum castrum de Kalisz Henrico duci Silesiae compellant.
Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 7,

Honorius episcopus *(etc.)*, dilectis filiis .. scolastico Wratizlaviensi et .. archidiacono et Slavo canonico Cracoviensibus salutem *(etc.)*. Exposita nobis dilecti filii nobilis viri H. ducis Zelesie conquestio patefecit, quod cum dudum nobilem virum W. ducem de Chalis, ab hereditate sua iniuste depulsum ac bellorum clade quassa-

tum, in terram suam tum pietatis tum consanguinitatis intuitu recepisset, castrumque suum de Chalis sibi pro vite sue subsidio assignasset, prestito ab ipso primitus iuramento, quod post recuperationem terre sue, fortuna sibi prospere arridente, castrum illud sibi restitueret sine mora: ipse recuperata postmodum terra sua, castrum predictum contra proprium detinens iuramentum ad se asserit pertinere, ac in periculum anime sue reddere contradicit. Quasdam etiam res immobiles pertinentes ad castrum alienasse dicitur in ipsius ducis preiudicium et gravamen; cuius alienationis contractum venerabilis frater noster Gneznensis archiepiscopus, contra ipsius prohibitionem minus licite asseritur confirmasse. Quia vero in nullo sibi accresceret, immo plurimum deperiret, si pretextu alicuius commodi temporalis anime sue incurreret detrimentum: eidem duci nostris litteris dedimus in mandatis, ut, ne idem dux inde incurrat incomodum unde videtur premium meruisse, castrum cum omnibus pertinentiis suis sibi restituat, ut tenetur. Alioquin, quia in iure suo eidem duci deesse non possumus sicut etiam non debemus, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus, si dictus dux mandatum nostrum neglexerit adimplere, vos eum ad id per censuram ecclesiasticam, appellatione remota, iustitia mediante cogatis. Quod si non omnes, duo vestrum (*etc.*). Datum Laterani VIII Kalendas Marcii, anno primo.

Chalis, *Kalisz.*

Nr. 95.

Vlodizlavus magnus dux Polonie s. a. d. et l.; mittit pactum, quod cum Henrico duce Silesiae inierat, Honorio Papae III. confirmandum.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 12. Transsumpt potwierdzony przez: Honorius Pp. III 1218 Mai. 9, Rome apud s. Petrum.

Venerabili patri ac domino Honorio sancte Romane ecclesie summo pontifici, W. dux Polonie paratum ad omnia sue subiectionis obsequium. Cum vicarius eius in terris sitis divinitus constitutus, qui et firma corroborat et fracta consolidat, maxime in hiis vestre auctoritatis robur credimus accessurum, que paci consonant et piam unitatem ex diversis vinciunt et componunt. Volens igitur in gestis nostris legitimis etiam ex auctoritatis vestre plenitudine munimen habere perpetue firmitatis, pactum quod inter me et nepotem meum dominum H. ducem Zelezie de virorum prudentum et prelatorum ecclesie consilio intervenit, paternitati vestre dirigo confirmandum, quod ad maiorem cautelam huic nostro scripto de verbo ad verbum inseruimus, quod tale est.

Ego Vlodizlavus magnus dux Polonie, considerata utilitate tam terre mee quam nepotis et compatris mei ducis Henrici, consensi in fedus amicitie cum ipso, nullo tempore violandum. Inde est quod promisi ei, quod pro posse meo assistam eidem ad honorem ipsius conservandum et reformandum. Illud quoque sibi promisi, ut nullum respectum ad aliquam partem terre quam nunc possidet unquam habiturus sim. Occasionem quoque discordie precidere volens spopondi, quod homines mei homines suos omisso iudicio vadiare nullatenus presumant: sed et homines ipsius fugitivos a tempore colloquii habiti in Zandovel, tam a me quam a meis detentos, restituam. Ad illud etiam specialiter me obligavi, ut fures tam fraudulentos quam violentes bona fide cohibeam et exterminem, ne aliquod nocumentum, maxime terre predicti ducis H.

faciant, et a nullo nobilium meorum serventur sub pena perpetue infamie, et iure-iurando super hoc prestito ita: quod si quis ter ammonitus non resipuerit, nobilitate et hereditatibus careat directo ad me divolvendis et non ad heredes eorum, nisi forte malitie ipsorum contrarii fuerint. Dux etiam Henricus omnia premissa vice versa michi promisit. Super fugitivis etiam reddendis, sese milites nostri firmiter obligarunt. Promisi etiam pro posse meo bona fide etiam extraneos cohibere, ne per fines de Lubus transeuntes nocere valeant vel terre sue specialiter, vel marchie Lusicensi quamdiu ab eodem duce H. tenetur. Ad robur autem et incitamentum sincere caritatis dux H. de castro suo Lubus persone mee cedit, ita tamen, ut si fini meus fataliter contigerit, dictum Lubus eidem duci H. si supervixerit, vel heredi eius a quocunque tunc detentum fuerit, sine difficultate reddatur. Super quo promisi ego ipse in persona mea iuravi, et mei de meo consensu, in quibus vel eorum successoribus maior vis visa est ad hoc effectui mancipandum. Excommunicatio etiam late sententie, de meo et meorum consensu, tam in me quam in meorum quemlibet si ab aliquo ex nobis contra hoc placitum fraus vel impedimentum ullo tempore opponeretur vel procuraretur, missa est a P. Poznaniensi, L. Wratizlaviensi et L. Lubicensi episcopis. Consensi etiam in cofirmatione domini Pape, et archiepiscopi et episcoporum Polonie denunciationem faciendam super eadem excommunicatione. Utque autem nostrum, quod promisit, iuramento firmavit.

Zandovel, *z niemiecka Sandelwalde.* Lubus, *Lubusz*, *z niem. Lebus.* Lubicensis *de Lubusz.*

Nr. 96.

Honorius Pp. III s. a. d. et l.; mandat episcopis Poloniae, ut compositionem inter Wladislaum magnum ducem Poloniae et Henricum ducem Silesiae iustam, per censuram canonicam observari faciant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 13.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabilibus fratribus .. archiepiscopo Gneznensi universis episcopis per Poloniam constitutis salutem (*etc.*). Dilecti filii nobiles v W. dux Polonie ac H. dux Zelesie per suas nobis litteras supplicarunt, ut quod factum est ad fedus dilectionis inter eos perpetuo conservandum, eodem duce Zelesie cedente in signum perfecte amicitie ac mutue caritatis quoddam castrum quod Lubus dicitur prefato duci Polonie quoad vixerit possidendum, ita quod post eius obitum ad ipsum et heredes suos, omni occasione ac dilatione remotis, directo redeat cum suis pertinentiis idem castrum: per vos faceremus per excommunicationis sententiam firmiter observari. Cum igitur eius vicem licet immeriti geramus in terris, qui pacem omnibus nuntiavit et eam mundo reliquit, supplicationibus annuentes ipsorum universitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus, quod super hoc provisum est deliberatione statutum, observari sub apostolica obedientia per eandem sententiam faciatis. Et ad maiorem huiusmodi rei cautelam, tenorem litterarum prefati ducis Polonie, in quibus quod statutum est inter ipsos plenius continetur, presentibus duximus inserendum; qui est talis: (*Sequitur diploma Nr. 95.*)

Lubus, *Lubusz*, *z niemiecka Lebus.*

Nr. 97.

Honorius Pp. III 1218 Apr. 28, Rome apud sanctum Petrum; mandat Henrico archiepiscopo Gneznensi, ut in suae provinciae duces et magnates qui ecclesias earumque homines vexant, non obstante frustratoriae appellationis obiectu, censura canonica animadvertat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 9.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri . . archiepiscopo Gneznensi apostolice Sedis legato salutem (*etc.*). Tua nobis fraternitas intimavit, quod duces et magnates provincie tue tibi et ecclesiis tuis frequenter dampna gravia et iniurias inferentes, ad appellationis diffugium se convertunt, ut sic canonicam possint eludere ac enervare censuram. Unde nobis humiliter supplicasti, ut huiusmodi obviare malitie dignaremur. Cum igitur appellatio non in diffugium opprimentium, sed in eorum qui opprimuntur refugium sit inventa, presentium tibi auctoritate concedimus, ut si ecclesiarum seu hominum tuorum oppressores iniusti, a te semel, secundo, tertiove commoniti satisfactionem exhibere contempserint competentem, liceat tibi, non obstante frustratorie appellationis obiectu, in eos censuram canonicam exercere. Nulli ergo (*etc.*) nostre concessionis infringere, vel ei (*etc. usque*) contraire. Siquis autem (*etc.*). Datum Rome apud sanctum Petrum IV Kalendas Maii, pontificatus nostri anno secundo.

Nr. 98.

Honorius Pp. III 1218 Mai. 9, Rome apud sanctum Petrum; Henrico duci Silesiae compositionem quandam, intra ipsum et Wladislaum ducem Poloniae de castro Lubusz initam confirmat, et litteras quas sibi scripsit **Wladislavus magnus dux Polonie s. a. d. et l.** ad eandem compositionem spectantes, inserit.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 12.

Honorius episcopus (*etc.*), dilecto filio nobili viro H. duci Zelezie salutem (*etc.*). Tam per tuas quam venerabilium fratrum nostrorum . . Poznaniensis, . . Wratislaviensis et . . Lubicensis episcoporum, nec non nobilis viri W. patrui tui ducis Polonie litteras nobis fuit humiliter supplicatum, ut quod factum est mediantibus eisdem episcopis ad fedus dilectionis inter te ac predictum ducem perpetuo conservandum: te cedente in signum perfecte amicitie ac mutue caritatis quoddam castrum quod Lubus dicitur duci prefato quoad vixerit possidendum, ita quod post obitum ducis eiusdem ad te vel heredes tuos omni occasione ac dilatione remotis directo redeat cum suis pertinentiis castrum: apostolico dignaremur munimine roborare. Cum igitur nos eius vicem licet immeriti geramus in terris, qui pacem hominibus nuntiavit et eam mundo reliquit, tuis et prelibati ducis nec non predictorum episcoporum supplicationibus grato concurrentes assensu, quod super hoc provida est deliberatione statutum, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem rei huius cautelam, tenorem litterarum prefati ducis

Polonie, in quibus quod statutum est inter te ac ipsum plenius continetur, presentibus duximus inserendum. Qui est talis: (*Sequitur diploma Nr. 95.*)

Nulli ergo (*etc.*) nostre confirmationis infringere vel ei (*etc. usque*) contraire. Si quis autem (*etc.*). Datum Rome apud sanctum Petrum VII Idus Maii, pontificatus nostri anno secundo.

Lubicensis, *de Lubusz.* Lubus, *Lubusz, z niemiecka Lebus.*

Nr. 99.

Honorius Pp. III 1218 Mai. 26, Rome apud sanctum Petrum; iudicibus mandat, ut duci Silesiae castrum de Kalisz restituendum curent.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 15.

Honorius episcopus (*etc.*), dilectis filiis . . de Andreio et . . de Wangoz abbatibus Cracoviensis diocesis et . . archidiacono Wratislaviensi salutem (*etc.*). Dilectus filius nobilis vir H. dux Zelesie transmissa nobis petitione monstravit, quod cum nobilem virum W. natum quondam Oddonis, diocesis Gneznensis, bellorum clade quassatum in terra sua tum pietatis tum consanguinitatis intuitu recepisset, castrumque suum de Chalis sibi pro vite subsidio assignasset, exhibito ab ipso primitus iuramento, quod post recuperationem terre sue sibi restitueret idem castrum: prefatus W. ad restitutionem castri predicti se in omnem eventum asserit non teneri, et quod super hoc nullum subierit iuramentum. Unde iam dictus dux Zelesie a nobis suppliciter postulavit, ut eidem super hoc providere paterna sollicitudine dignaremur ne processu temporis probationis ei copia fortuitis casibus subtrahatur. Ideoque presentium vobis auctoritate utriusque partis procuratorum assensu mandamus, quatinus memoratum W. suum recognoscere iuramentum moneatis attente ac efficaciter inducatis. Quod si ad hoc induci forte non poterit, ne veritas confessa succumbat, testes qui super hoc nominati fuerunt, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, cogatis auctoritate nostra veritati testimonium perhibere; denuntiando primo prefato W. ut huic receptioni testium si velit intersit, et super denuntiatione sic facta confi faciatis publicum instrumentum. Cum autem pro prefato duce Zelesie per impetrantis errorem super facienda sibi restitutione castri predicti ad . . scolasticum Wratislaviensem et Zlavosum Cracoviensem canonicum et te fili archidiacone fuerit apostolicum mandatum obtentum, per quod tu et dicti coniudices tui ad citationem tantummodo processistis: volumus ad petitionem prefati ducis Zelesie mandatum ipsum fore invalidum, et vestro processui non obstare. Quod si non omnes, duo vestrum (*etc.*) Datum Rome apud sanctum Petrum VII Kalendas Iunii, anno secundo.

Andreio, *Jędrzejow.* Wangoz, *Wąchock.* Chalis, *Kalisz.*

Nr. 100.

Honorius Pp. III 1218 Mai. 29, Rome apud sanctum Petrum; episcopo Prussiae villam Cekow et privilegium quod dederat ecclesiae eius **Wladizlavus dux de Kalis 1212 s. d. et l.** confirmat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 16.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri . . episcopo Pruscie salutem (*etc.*). Iustis petentium (*etc. usque*) complere. Eapropter venerabilis in Christo frater, (*etc. usque*) assensu, villam de Cecoviz et libertates ac immunitates secularium exactionum, a dilecto filio Wladizlavo duce de Kalis pia tibi liberalitate concessas, sicut eas iuste obtines et quiete et in eiusdem ducis autentico plenius continetur, cuius tenorem de verbo ad verbum presenti pagine duximus annotandum, tibi et per te ecclesie tue auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Tenor autem autentici eiusdem est talis: (*Sequitur diploma Nr. 77.*)

Nulli ergo (*etc.*) nostre confirmationis infringere vel ei (*etc. usque*) contraire. Si quis autem (*etc.*). Datum Rome apud sanctum Petrum IIII Kalendas Iunii, pontificatus nostri anno secundo.

Cecoviz, *Cekow.* Kalis, *Kalisz.*

Nr. 101.

Honorius Pp. III 1218 Mai. 31, Rome; suscipit monasterium de Łekno sub beati Petri et suam protectionem.

Pergam. orygin., u którego z przywiesz. bulli pozostały nici jedwabne czerwone i żółte. Na końcu textu, obok podpisu: Ego Honorius *etc. po prawéj: Krzyż w pierścieniu, w którego otoku legenda:* In semitis meis perfice gressus meos; *w środku u góry:* Scs. Petrus, | Scs. Paulus, *na dole:* Honorius Pp. III; *po lewéj w monogramie:* Bene valete. *Podpisy świadków w trzech kolumnach; w pierwszéj:* presbyt. cardinal., *w środkowéj:* episcopi, *w trzeciéj*: diaconi cardinal. *Przed każdym z nich narysowany znak krzyża w rozmaitych kształtach, za podpisem znak:* Interfui et subscripsi.

Wągrowiec. Archiv. monasterii Cisterc.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati monasterii Luknensis eiusque fratribus tam presentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuam memoriam. Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse presidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacre religionis infringat. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus clementer annuimus, et prefatum monasterium sancte Dei genitricis et virginis Marie de Lukna, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo monasticus qui secundum Deum et beati Benedicti regulam atque institutionem Cisterciensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

Preterea, quascumque possessiones, quecumque bona idem monasterium impresentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis iustis modis prestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis: Locum ipsum in quo prefatum monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis; Tarnov, Regliz et Strasowe cum pertinentiis suis, Loschun et Vereniz cum pertinentiis, Olesno, Pangroz, Dambagora, Mucronos, Ture, Mantef, Glovekowe, Rozcin, Cobilnek et Zlopanowe cum omnibus pertinentiis suis, cum pratis, vineis, terris, nemoribus usuagiis et pascuis, in bosco et plano, in aquis et molendinis, in viis et semitis, et omnibus aliis libertatibus et immunitatibus suis. Sane, laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, de possessionibus habitis ante Concilium generale, sive de ortis et virgultis et piscationibus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum, aut etiam de novalibus: nullus a vobis decimas exigere vel extorquere presumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos e seclo fugientes, ad conversionem recipere et eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio vestro professionem fas sit sine abbatis sui licentia de eodem loco discedere. Discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere. Quod si quis forte retinere presumpserit, licitum vobis sit in ipsos monachos vel conversos regularem sententiam promulgare. Illud districtius inhibentes, ne terras seu quodlibet beneficium ecclesie vestre collatum, liceat alicui personaliter dari sive alio modo alienari absque consensu totius Capituli vel maioris aut sanioris partis ipsius. Si que vero donationes vel alienationes aliter quam dictum est facte fuerint, eas irritas esse censemus. Ad hec etiam prohibemus, ne aliquis monachus sive conversus sub professione vestre domus astrictus, sine consensu abbatis et maioris partis Capituli vestri pro aliquo fideiubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat ultra pretium Capituli vestri providentia constitutum, nisi propter manifestam domus vestre utilitatem. Quod si facere forte presumpserit, non teneatur Conventus pro hiis aliquatenus respondere. Licitum preterea sit vobis in causis propriis, sive civilem sive criminalem contineant questionem, fratrum vestrorum testimoniis uti, ne pro defectu testium ius vestrum in aliquo valeat deperire. Insuper auctoritate apostolica inhibemus, ne ullus episcopus vel quelibet alia persona ad Sinodos vel conventus forenses vos ire, vel iudicio seculari de vestra propria sustantia vel possessionibus vestris subiacere compellat; nec ad domos vestras causa ordines celebrandi, causas tractandi vel conventus aliquos publicos convocandi venire presumat, nec regularem electionem abbatis vestri impediat, aut de instituendo vel removendo eo qui pro tempore fuerit contra statuta Cisterciensis Ordinis se aliquatenus intromittat. Si vero episcopus, in cuius parrochia domus vestra fundata est, cum humilitate ac devotione qua convenit requisitus, substitutum abbatem benedicere et alia que ad officium episcopale pertinent vobis conferre renuerit, licitum sit eidem abbati, si tamen sacerdos fuerit, proprios novicios benedicere et alia que ad officium suum pertinent exercere, et vobis omnia ab alio episcopo percipere que a vestro fuerunt indebite denegata; illud adicientes, ut in recipiendis prefessionibus que a benedictis vel benedicendis abbatibus exhibentur, ea sint episcopi forma et expressione contenti, que ab origine Ordinis noscitur instituta: ut scilicet abbates ipsi salvo Ordine suo profiteri debeant, et contra statuta Ordinis sui nullam prefessionem facere compellantur. Pro consecrationi-

bus vero altarium vel ecclesiarum, sive pro Oleo sacro vel quolibet ecclesiastico Sacramento, nullus a vobis sub obiectu consuetudinis vel alio modo quicquam audeat extorquere; sed hec omnia gratis vobis episcopus diocesanus impendat. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis catholicum adire antistitem gratiam et communionem apostolice Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quod postulatur impendat. Quod si sedes diocesani episcopi forte vacaverit, interim omnia ecclesiastica Sacramenta a vicinis episcopis accipere libere et absque contradictione possitis; sic tamen, ut ex hoc imposterum propriis episcopis nullum preiudicium generetur. Quia vero interdum propriorum episcoporum copiam non habetis, si quem episcopum, Romane Sedis ut diximus gratiam et communionem habentem et de quo plenam notitiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eo benedictiones vasorum et vestium, consecrationes altarium, ordinationes monachorum auctoritate apostolice Sedis recipere valeatis. Porro, si episcopi vel alii ecclesiarum rectores in monasterium vestrum vel personas inibi constitutas suspensionis, excommunicationis vel interdicti sententiam promulgaverint, sive etiam in mercennarios vestros pro eo quod decimas sicut dictum est non persolvitis, sive aliqua occasione eorum que ab apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu benefactores vestros pro eo quod aliqua vobis beneficia vel obsequia ex caritate prestiterint, vel ad laborandum adiuverint in illis diebus in quibus vos laboratis et alii feriantur, eandam sententiam protulerint: ipsam tanquam contra Sedis apostolice indulta prolatam duximus irritandam; nec littere ille firmitatem habeant, quas nomine Cisterciensis Ordinis et contra tenorem apostolicorum privilegiorum constiterit impetrari. Preterea, cum commune interdictum terre fuerit, liceat vobis nichilominus in vestro monasterio, exclusis excommunicatis et interdictis, divina officia celebrare. Paci quoque et tranquillitati vestre paterna imposterum sollicitudine providere volentes auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Preterea omnes libertates et immunitates a predecessoribus nostris Romanis pontificibus Ordini vestro concessas, nec non libertates et exemptiones secularium exactionum a regibus et principibus vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare aut eius possessiones auffere, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura; salva Sedis apostolice auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, ream se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini redemptoris nostri Ihesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districte subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus sit pax Domini nostri Ihesu Christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Honorius catholice Ecclesie episcopus ss.

† Ego Leo tituli sancte Crucis in Herusalem presbiter cardinalis, interfui et subscripsi. † Ego Petrus sancte Pudentiane tituli Pastoris presb. card. if. ss. † Ego

Robertus tituli s. Stephani in Celio monte presb. card. if. ss. † Ego Stephanus b lice duodecim apostolorum presb. card. if. ss. † Ego Gregorius tituli s. Anast presb. cardin. if. ss. † Ego Thomas tituli s. Sabine presbiter cardin. if. ss. † Guido s. Nicolai in carcere Tulio diaconus cardin. if. ss. † Ego Octavianus san rum Sergii et Bachi diac. card. if. ss. † Ego Gregorius s. Teodori diaconus ca nalis. if. ss. † Ego Rainerius s. Marie in Cosmidin diac. card. if. ss. † Ego Ro nus s. Angeli diac. card. if. ss. † Ego Stephanus s. Adriani diacon. cardin. if. † Ego Egidius sanctorum Cosme et Damiani diacon. card. if. ss. † Ego Nicho Tusculanus episcopus. if. ss. † Ego Guido Prenestinus episcopus. if. ss. † Ego lagius Albanus episcopus if. ss. † Ego Petrus Sabinensis episcopus if. ss.

Datum Rome apud sanctum Petrum per manum Ranerii sancte Romane E sie vice cancellarii II Calendas Iunii, Indictione VIII (sic), Incarnationis Domi anno M.CC.XVIIII, (sic) pontificatus vero domini Honorii Pape tertii anno secu

Luknensis, *de Łekno.* Tarnov, *Tarnowo.* Regliz, *Rgielsko.* Strasowe, *Stras* Loschun, *Łoskuń.* Vereniz, *Wierzenica.* Olesno, *Oleśno.* Pangroz, *Panigrodz.* Da gora, *Dębogóra.* Mucronos, *Mokronos.* Ture, *Turza.* Mantef, *Mątwy.* Glovekowe, *kowo.* Rozcin, *Rozcinno.* Cobilnek, *Kobylniki.* Zlopanowe, *Słopanowo.*

Nr. 102.

Honorius Pp. III 1218 Jun. 16, Rome apud sanctum Petrum; n dat Henrico archiepiscopo Gneznensi, ut ad correctionem dioecesis Plocensis se dum canonicas sanctiones procedat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 17.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri .. archiepiscopo Gneznensi apost Sedis legato salutem (*etc.*). Accedentes ad apostolicam Sedem dilecti filii B. e procuratores venerabilis fratris nostri .. episcopi et dilectorum filiorum .. deca Capituli Plocensis coram dilecto filio nostro sancte Marie in Cosmedin diacono dinali, sibi et dilectis filiis .. decano et .. archidiacono Lanciciensi, procurato tuis, a nobis auditore concesso, graviter sunt conquesti: quod tu ab olim Ploce ecclesiam incepisti multipliciter molestare, ipsius episcopi clericos invitos cora litigare compellens, propter quod dudum fuit ad Sedem apostolicam appellatum, episcopo interdicens, ne in nuptiis nobilis viri Conradi ducis Mazovie, parroc sui, missam sponsaliciam celebraret; ac satagens quandam insulam ad Plocensem clesiam pertinentem .. preposito monialium de Plocsc conferre, Plocenses cano pro eo quod tibi nolebant acquiescere in hac parte, gravibus iniuriis fatiscendo. hec, cum ipsam accedis ecclesiam, thronum tibi facis erigi altiorem cum cleric ipsius ecclesie gravibus laboribus et expensis, in qua sedens oblationes recipi etiam Sanguinem Christi sumens in scandalum populorum pedes tibi faciens lari. Quasdam quoque sententias pro prefato B. auctoritate Sedis apostolice pro gatas pro tue voluntatis arbitrio nuntiasti, eundem B. sine causa rationabili ex municans et suis spolians beneficiis ac eadem alteri conferens in ipsius et p episcopi preiudicium et gravamen, exponendo nichilominus bona eiusdem B. i reptionem et predam principi seculari. Porro, familia tua transiens per episcop

Plocensem ipsius clericos gravare presumpsit multipliciter in expensis, ne tibi esset dissimilis, qui a quodam suffraganeo tuo, quem veniens ad Concilium in provincia tua dimiseras pro exhibendis ecclesiasticis Sacramentis, centum marchas, sicut iidem procuratores asserunt, extorsisti. Postmodum autem officio legationis assumpto, percussores clericorum nulla passis iniuriam satisfactione impensa, et penitentiales absque suorum conniventia prelatorum absolvens, Plocensem diocesin cum effrenato evectionum numero, centum ac decem equorum videlicet et obsequentium multitudine introisti, ibique moram faciens longiorem nec necessariam sed dampnosam, eiusdem clericos expensis gravasti superfluis ultra modum, eiusdem diocesis clericos super pluralitate beneficiorum que obtinuerunt ante generale Concilium molestando. Cumque in Plocensi ecclesia Synodum celebrans nil invenisses in clero vel episcopo corrigendum, duos, A. videlicet et W. clericos elegisti, qui tanquam speciales criminum delatores excessus deferrent episcopi atque cleri; quibus frivola proponentibus, quod per ea contra episcopum procedere non valebas, secundum animi tui motum viam excogitasti aliam, subito testes septem eligens synodales connumerando inter ipsos duos clericos supradictos et alium quendam P. nomine, qui ab episcopo et Capitulo fuerat condempnatus eo quod quendam suum concanonicum traxerat ad iudicium seculare, per quos credebas tuum desiderium adimplere. Sicque in nullo servata generalis Concilii forma edita super corrigendis excessibus subditorum, cum nec accusatores inscriberent, nec denuntiatores premissa caritativa monitione aliqui apparerent, nec clamor credibilis ascendisset quare ad inquisitionem criminum te descendere oporteret, descriptis primum et ostensis dictis episcopo et clericis articulis inquirendis, novis adinventionibus canones novos cudens novo modo contra ipsos procedere festinabas, et cum tuam diocesim a culpis gravioribus non purgasses, trabe de tuis oculis non eiecta festucam de oculo fratris tui eicere satagebas. Quare prefati episcopus, decanus et Capitulum propter predicta et alia te suspectum habentes ac in multis sentientes se indebite aggravari, ad Sedem apostolicam appellarunt nobis humiliter supplicando, ut cum debitam correctionem non refugiant sed affectent, et te olim ante legationem susceptam caritative monuerint super multis que nobis denuntiare volebant, propter que timent te contra ipsos indignationem ac rancorem aliquem concepisse: mandaremus viris discretis, ut tam te quam ipsos et tuam ac ipsorum dioceses, dicta pre oculis habentes corrigerent et iuxta sanctiones canonicas reformarent. Verum, prefati procuratores tui predicta negantes ex parte tua ac in aliis te multipliciter excusantes dixerant, quod iamdicti episcopus et Capitulum confingebant ideo supradicta, ut in suis excessibus remanerent et penam evaderent debite ultionis. Nam cum de ipsorum excessibus dudum ad aures tuas clamor validus ascendisset, et maxime super eo quod prefatus episcopus totius episcopatus sui tempore vix ter ad populum sermonem dicitur habuisse, ac decimas que in pias causas debentur deputans quorumdam stipendiis venatorum, censumque nobis debitum frequenter a te monitus exigere negligens, ac Vicesimam Terre sancte subsidio deputatam nec de suis curans proventibus solvere nec exigere de suorum redditibus subditorum, vitiaque subiectorum non corrigens, sed sacerdotes tolerans uxoratos, et legitima matrimonia in quadam parte sui episcopatus dissimulans separari, ac pretium recipi pro pueris baptizandis: canonicos etiam bigamos scienter sustinet in ecclesia cathedrali, et decanum a prima prebenda in qua immediate patri successit transferens in canonicatus fraudem ad quintam, meclias (?meliores) contulit affinibus et cognatis, colligatione impietatis, ut dicitur, ordinata, ne videlicet in ipsorum ecclesia probus

aliquis admittatur: tu hec et alia volens corrigere iuxta officii tui debitum rite ad eorum correctionem procedere incepisti; sed ipsi animarum salute contempta, sub appellationis clipeo suam volentes malitiam occultare ad Sedem apostolicam provocarunt, ipso episcopo loco predicte Vicesime extorquente quandam collectam a clero, quam prefatis procuratoribus suis tradidit pro expensis, quorum appellationi ob nostram reverentiam humiliter detulisti, non que tua, sed que Ihesu Christi sunt, querere te ostendens; propter quod iidem procuratores tui ex parte tua nobis humiliter supplicarunt, ut ad correctionem episcopatus predicti misericorditer dignaremur nostre provisionis oculos inclinare. Cum igitur cardinalis predictus hec et alia que coram eo fuere proposita nobis fideliter retulisset, nos in hac parte tibi deferre volentes fraternitati tue per apostolica scripta mandamus, quatenus ad correctionem diocesis Plocensis iuxta commissum tibi legationis officium secundum canonicas sanctiones et presertim iuxta constitutiones Concilii generalis procedas, tuos non negligens quibus specialiter es astrictus, habensque in omnibus Dominum pre oculis et pensans equa lance in stativa iudicii universa pura mente ac simplici, omni nebula obscuritatis exclusa, per viam regiam gradiendo non declines ad dexteram vel sinistram ita quod viarum tuarum semita in conspectu Dei et hominum quasi lux splendens et usque ad diem perfectum excrescat amplius in fulgore, nosque de te nichil sinistrum credere, sed de tuis possimus bonis actibus gloriari. Datum Rome apud sanctum Petrum XVI Kalendas Iulii, pontificatus nostri anno secundo.

Nr. 103.

Honorius Pp. III 1218 Jun. 22, Rome apud sanctum Petrum duci de Kalisz ecclesiam beati Pauli de Kalisz sub protectionem b. Petri et suam se suscepisse significat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 18.

Honorius episcopus (*etc.*), dilecto filio nobili viro W. duci de Kalis fundatori ecclesie beati Pauli de Kalis, salutem (*etc.*). Solet annuere (*etc. usque*) assensum ecclesiam beati Pauli de Kalis nec non et personas in ea Domino famulantes, cum omnibus que impresentiarum rationabiliter possidet aut in futurum iustis modis prestante Domino poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo (*etc.*) nostre protectionis infringere. Si quis autem (*etc.*). Datum Rome apud sanctum Petrum X Kalendas Iulii pontificatus nostri anno II.

Kalis, *Kalisz.*

Nr. 104.

Paulus Poznaniens. episcop. 1218 Nov. 30, s. l.; confirmat donationem ecclesiae s. Michaelis et hospitalis in Poznań, cum decimis quarundam villarum a Radovano quondam episcopo Poznaniensi et duce Mescone Domui Hospitalis Ierosolimitani collatis, nec non praebendam in sua ecclesia, ab Arnoldo praedecessore suo eidem Domui concessam.

Praga. Archiv. Prioratus Ordinis equitum Melitensium. Transsumpt sporządzony z oryginału, opatrzonego pieczęciami Pawła biskupa i Kapituły Poznańsk. przez: Iohannes Ienkowicz de Namslavia, canonicus et official. Wratislaviens. 1417 Iun. 23, in summa Wratislaviensi; *potwierdzony przez:* Ernestus a Schleynicz, archiepiscopatus Pragens. administrator etc. 1537 Ian. 18, in arce Pragensi *w zeszycie pergaminowym, u którego na plecionkach z nici jedwabnych fioletowych przywieszona podługowata pieczęć przedstawia rycerza w zupełnéj zbroi wspartego prawicą o włócznię, lewą zaś trzymającego tarczę z godłem zatartem.*

Warszawa, Archiv. Główne Ks. M. 66 f. 258 v., z transsumptu potwierdzonego przez: Sigismundus rex Poloniae etc. 1544, Piotrkoviae.

Poznań. Archiv. Capitul. Lib. privil. E, pars 2, fol. 4.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Paulus Dei gracia Poznaniensis episcopus, magistro et fratribus Iherosolymitani Hospitalis in perpetuum. Quia certum est aliquociens, immo multociens evenisse, ut res satis bene dispositas et virorum sapientum approbatas examine mater oblivionis, vetustas, reduceret in ambiguum, unde lites et iurgia, dissensiones et incommoda solent exoriri; ad hec et similia devitanda, ut elemosynarum et oracionum, vigiliarum, participacionem aliquam valeamus adipisci, ecclesiam beati Michaelis et hospitale in Poznania, quod Radovanus predecessor noster bone memorie cum duce Meschone noscitur instaurasse et de quibusdam decimis, rebus et possessionibus ecclesie nostre dotasse, sicut a tempore ipsius ecclesia predicta sive hospitale tenuit, et sicut a donacione tempore antecessoris nostri Benedicti, quarti ante nos episcopi Poznaniensis, vobis facta usque ad nos pacifice possedistis: vobis et per vos Domui prefate Hospitalis Iherosolymitani de consensu tocius Capituli ecclesie nostre, cum omnibus pertinenciis suis de iam dicta nostra ecclesia procedentibus, videlicet ecclesia beati Michaelis supra dicta et hospitali iuxta Poznan prenominato, cum sanctuariis et suis asscripticiis si qui fuerint ecclesie nostre, et cum decimis in villis nostris que sunt: Milostovo, Andreovo, Wigonovo apud hospitale, Welike, Zuchiless, Obezerrze, Lippniza, cum servis ascripticiis et decimis quarundam aliarum villarum quarum nomina hec sunt: Vriceoviz, Iagodno, Sannici, Ruscha, Gorga, Glinka, Costrsen, Cossutovo, Clessovo, Cyrnelino, Vargovo, et omnibus aliis si que fuerint: hiis autem omnibus renunciamus, et de omni iure nostro et accione, quod vel quam ecclesia nostra contra ecclesiam predictam seu hospitale habuit vel habere potuit, cedimus bona fide. Et prebendam in ecclesia nostra predicta, sicut eam beate memorie antecessor noster Arnoldus, secundus ante nos episcopus, vobis pia liberalitate concessit: ita ut quitquit de expensis vicarii quem statuetis ibidem contigeret superesse, per manum vestram in subsidium transeat infirmorum: de pretaxati tocius Capituli ecclesie nostre consensu, cum omni iure suo et cum omnibus supradictis inviolabili fide donamus et confirmamus, et sicut supra dictum est, de omni cedimus accione. Nomina canonicorum in consensu isto existencium et consenciencium hec sunt: Vitozlaus decanus, Gerardus prepositus, Vitus custos, Vincencius cancellarius, Bogfalus scolasticus, Fabianus, Przibislaus, Robertus, Petrcho, Petrus, Egidius, Robertus, Hugo, Nicolaus, Gerassius, Iacobus, Iohannes, Adam, Iohannes, Burgkardus, Nicolaus. Hec autem omnia que supra diximus, de nominatorum canonicorum sepe dicto consensu vobis et Domui vestre iure perpetuo concedimus possidenda; et ut hec omnia rata et inconcussa permaneant, et confirmacio sive donacio huiusmodi in posterum non valeat infirmari, presentem pa-

ginam sigillorum nostrorum attestacione dignum duximus roborandam. Quisquis autem hoc immutare aut infringere attemptaverit, anathema sit. Actum anno dominice Incarnacionis M.CC.XVIII, secundo Kalendas Decembris; testes autem: Albertus sacerdos; Simon, Philippus, Rotgerus, Eusebius, Arnoldus, Stephanus, Blasius, Nicolaus, Fridricus, Ianicus, Degno, vicarii; Robertus sacerdos, Gars filius clericus; Smaragdus, Nicolaus, Iohannes, Florencius, Henrichus, Bartholomeus, Irlava, Iohannes, capellani; Martinus prepositus de Zedlemin.

Ecclesia s. Michaelis in Poznania, *dziś kościół św. Jana Jerozolimsk.* Milostovo, *Miłostowo.* Andreovo, *Jędrzejewo.* Wigonovo apud hospitale, *osada znikła.* Welike, *Wielkie.* Zuchiless, *Suchylas.* Obezerrze, *Objezierze.* Lippniza, *Lipnica.* Vriceoviz, *Wierzyce.* Jagodno, *Jagodno.* Sannici, *Sanniki.* Ruscha, *Ruszcza.* Gorga, *Górka.* Glinka, *Glinka.* Costrsen, *Kostrzyn.* Cossutovo, *Koszuty.* Clessovo, *Kleszczewo.* Cyrnelino, *Czerlejno.* Wargovo, *Wargowo.* Zedlemin, *Siedlemin.*

Nr. 105.

Honorius Pp. III 1219 Mai. 11, Rome apud sanctum Petrum; mandat Henrico archiepiscopo Gneznensi, ut a legationis officio in partibus Prussiae conquiescat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 19. Voigt, Cod. diplom. Prussicus I, Nr. 13.

Honorius episcopus *(etc.)*, venerabili fratri . . archiepiscopo Gneznensi salutem *(etc.)*. Cum tibi olim pro novella plantatione in Pruscie partibus fidei Christianae legationis fuerit officium ab apostolica Sede commissum, ne, te gravi forte sicut audivimus langore correpto, minus quam expediat iniunctam tibi super hoc valeas sollicitudinem exercere, absolvendum te duximus ab eadem volentes, ut ab huiusmodi legationis onere de cetero conquiescas. Datum Rome apud sanctum Petrum V Idus Maii, pontificatus nostri anno tertio.

Nr. 106.

Abbas de Andreov et college eiusdem 1219 Oct. 18, in Vizlic; iudicibus a Sede apostolica in causa inter monachos Ordinis Premonstratensis et Ordinis s. Benedicti ratione coenobii s. Vincentii in Wrocław vertente delegatis, compositionem quam inter partes praedictas fecerant confirmandam transmittunt.

Pergamin orygin., u którego na skrawkach pergam. przywieszono 7 pieczęci. Pomiędzy niemi pieczęć Iwona biskupa i B. skolastyka bardzo uszkodzona, dwie inne zaś odpadły.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. S. Vincenz Stift 15.

P. preposito Glagoviensi et I. cantori et A. canonico Vratizlaviensibus, iudicibus a Sede apostolica delegatis, abbas de Andreov, et V. decanus, et A. archidiaconus, et B. scolasticus, et G. canonicus Cracovienses, et N. prepositus de Vizlic, et E. scolasticus Vratizlaviensis, et D. frater de Bresk, salutem in Christo. Noveritis,

quod in causa vobis delegata super cenobio sancti Vincencii in Vratizlavia inter fratres Premonstratensis Ordinis qui nunc sunt ibidem et monachos nigri Ordinis qui illic fuerunt et fautores eorumdem, videlicet abbates eiusdem Ordinis zelantes pro Ordine, ambe partes voluntates suas in nostro posuerint arbitrio. Nos vero diligenti habito tractatu tandem eosdem monachos cum prefatis abbatibus ad hoc deduximus, ut de iure quod dicebant se habere in predicto monasterio, benigne cederent Ordini Premonstratensi et fratribus qui nunc sunt ibidem, et ratam haberent amocionem eorumdem monachorum, factam sub Sirozlao episcopo ad instanciam Petri archiepiscopi patroni supersedentis liti et appellacionibus quas fecerunt. Prefatos vero fratres Premonstratensis Ordinis ad hoc consentire fecimus, ut gratuitam graciam facerent predictis monachis et Ordini nigrorum, cedentes ad honorem et utilitatem ipsorum et tocius nigri Ordinis de loco sancti Laurencii cum suis appendiciis que nunc sunt et decima ville que dicitur Domaborovo, adiungentes nichilominus XII marcas argenti hoc anno tantum ad instruccionem eiusdem domus, que propter guerram et quasdam mutaciones aliquatenus desolata videbatur. Et licet hec nostra ordinacio iuramentis parcium sit roborata, ad vos tamen ipsam dirigere curavimus, ut auctoritate vobis commissa amplius roboretur. Actum est hoc in presencia Ivonis episcopi Cracoviensis, Hugonis abbatis de Vancoz, Bertholfi, Brictii monachorum, in die beati Luce in Vizlic, anno domini millesimo ducentesimo nono decimo.

Glagoviensis, *de Głogow.* Andreov, *Jędrzejow.* Vizlic, *Wiślica.* Bresk, *Brzesko.* Locus s. Laurencii, *Kościelna wieś p. m. Kalisz.* Domaborovo, *Donaborów.* Vancoz, *Wąchock.*

Nr. 107.

Honorius Pp. III 1220 Mart. 20, Viterbii; Fulconi cantori Gneznensi declarationem eius legitimitatis confirmat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 21.

Honorius episcopus *(etc.)*, dilecto filio Fulconi cantori Gneznensi salutem *(etc.)*. Cum olim illegitimitatis nota tibi coram nobis fuisset in modum exceptionis obiecta, licet obiectorem penituisse videretur obiecti et dicto eius refragaretur multorum assertio quibus fides adhibenda merito videbatur: tu tamen nolens in te huiusmodi maculam remanere supplicasti nobis humiliter et instanter, ut super hoc inquiri faceremus diligentius veritatem et per declarationem legitimitatis tue prenotatam maculam aboleri. Unde nos dilectis filiis . . abbati et . . priori Tincie ac . . archidiacono Cracoviensi nostris dedimus litteris in mandatis, ut reciperent testes idoneos quos super tua legitimitate duceres producendos, et si constaret eisdem quod de legitimo matrimonio natus esses, te legitimum auctoritate apostolica declararent: quid inde facerent, nobis fideliter rescripturi. Quare per suas nobis litteras intimarunt, quod exequentes mandatum apostolicum diligenter testes super dicto articulo receperunt, et attente sub testimonio Capituli Cracoviensis inspectis depositionibus eorundem, invenerunt te de legitimo matrimonio, antequam pater tuus aliquos suscepisset ordines, esse natum; quare te nuntiaverunt legitimum, prout sibi a nobis fuerat demandatum. Ne igitur veritas semel super tui declarata natalibus alicuius dubitationis scrupulo valeat in posterum offuscari, quod super hoc factum extitit ab eisdem, pre-

senti pagina scribi fecimus ad cautelam et bulle nostre munimine roborari. Viterbii XIII Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

Tincia, *Tyniec.*

Nr. 108.

Honorius Pp. III 1220 Mai. 13, Viterbii; mandat episcopo et beatae Mariae Vratislaviensibus, Capitulo Gneznensi iniungant, ut virum idone pastorem eligat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 22.

Honorius episcopus *(etc.)*, venerabili fratri . . episcopo et dilecto filio . . sancte Marie Wratislaviensibus salutem *(etc.)*. Vacante Gneznensi ecclesia, ve fratri nostro . . Cracoviensi episcopo note probitatis et clare fame viro duxin iungendum, ut assumeret onus regiminis ecclesie memorate. Verum, quia ide scopus postulavit instanter ne id oneris imponeremus eidem, nos provisioni e ecclesie tanto studiosius intendentes quanto ex defectu pastoris maioribus dis dicitur subiacere, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenu dem Capitulum auctoritate nostra convocantes ad locum competentem et tutu iungatis eisdem, ut de persona que huiusmodi congruat oneri et honori, sibi pro infra quadraginta dies postquam a vobis commoniti fuerint canonice in pa Quod si forte non fecerint, vos extunc, ne sepedicta ecclesia diutius viduitati moda patiatur, personam tanto congruentem officio auctoritate nostra, sublato lationis obstaculo, preficiatis eidem, contradictores per censuram ecclesiasticam, latione postposita, compescentes. Quod si non ambo, alter vestrum *(etc.)*. Viterbii III Idus Maii, anno quarto.

Nr. 109.

Honorius Pp. III 1220 Oct. 5, Viterbii; Capitulo Gneznensi facit, quod examinatis qualitatibus Vincentii praepositi, electionem ipsius in episcopum duxerit admittendam.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 23.

Honorius episcopus *(etc.)*, dilectis filiis Capitulo Gneznensi salutem (*etc.* litteris venerabilis fratris nostri . . episcopi et dilecti filii . . abbatis sancte Wratislaviensium nobis innotuit, quod cum iidem episcopus et abbas vobis p mandatis a nobis acceperant iniunxissent, ut infra quadraginta dies post comm nem ipsorum provideretis vobis de persona idonea canonice in pastorem: a ipsi ex tunc personam vobis auctoritate nostra preficerent huiusmodi honori e congruentem: vos invocata Spiritus sancti gratia, in dilectum filium Vincenti clesie vestre maiorem prepositum, virum industrium, generis et morum nobilita clarum ac litteratura sufficienter ornatum, omnes unanimiter convenistis un prefatis episcopo et abbate necnon venerabilibus fratribus nostris . . Cracovi . . Poznaniensi episcopis qui ei testimonium perhibent de predictis, nobis hu

supplicantes, ut eundem, qui est in minoribus ordinibus constitutus, vobis in archiepiscopum et pastorem concedere dignaremur. Nos igitur, decreto vestris subscriptionibus roborato ac predictorum episcoporum et abbatis litteris in quibus commendant multipliciter prepositum memoratum diligenter inspectis, et etiam super modo postulationis, natalibus, etate ac litteratura ipsius prepositi et aliis que in dignitate huiusmodi exiguntur: recepto iuramento dilectorum filiorum magistri Egidii Zavichoztensis et P. Poznaniensis archidiaconorum et Sandivori canonici sancti Georgii Gneznensis, qui pro dicta postulatione ad nostram presentiam accesserunt, postulationem ipsam de gratia duximus admittendam. Ideoque discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus ipsi electo tamquam pastori vestro intendatis et obediatis humiliter et devote. Datum Viterbii III Nonas Octobris, pontificatus nostri anno quinto.

Zavichoztensis, *de Zavichost.*

Nr. 110.

Honorius Pp. III 1220 Nov. 4, Viterbii; mandat Capitulo et clero Gneznensis civitatis et dioecesis, ut Iwonem episcopum Cracoviensem, quem archiepiscopum designaverat, recipiant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 20.

Honorius episcopus *(etc.)*, dilectis filiis Capitulo et clero Gneznensis civitatis et diocesis salutem *(etc.)*. Cum pie recordationis Henrico Gneznensi archiepiscopo rebus humanis exempto, vos filii Capitulum convenissetis in unum de substitutione pontificis tractaturi, votis vestris divisis in partes, quidam ex vobis . . decanum Gneznensem, quidam vero B. Cracoviensem prepositum elegerant. Procuratoribus ergo parcium propter hoc in nostra presentia constitutis nos auditis et intellectis que super electionibus ipsis proponere curaverunt, invenimus neutram ipsarum a maiori parte Capituli celebratam, et ad ipsas per secularis potestatis abusum fuisse processum. Unde, cum contra statuta Concilii generalis fuerit utraque presumpta, de consilio fratrum nostrorum utramque pronuntiamus irritam et electores eligendi hac vice potestate privatos; de misericordia que superexaltat iudicio in hoc benigne agentes cum electoribus et electis, quod ipsos ab aliis penis exemimus in eiusdem statuto Concilii denotatis. Satagentes autem tanto celerius et accuratius providere Gneznensi ecclesie, quanto id non solum ecclesie ipsi sed etiam toti provincie, cuius est ipsa metropolis, noscitur expedire, venerabilem fratrem nostrum Ivonem episcopum, quem clara fame preconia eius predicant scientie, nobilitatis, honestatis ac meriti ut tanto credatur congruere oneri et honori, a regimine Cracoviensis ecclesie duximus absolvendum et preficiendum metropoli memorate, ut eo pluribus prosint virtutes quibus est a Domino preditus, quo in maiori dignitate fuerit constitutus. Unde prefato episcopo nostris districte damus litteris in preceptis, ut nulla sollicitudinum aut laborum mole deterritus, nullove blandimento quietis aut temporalis commodi retardatus ad metropolim transeat antedictam, et eius regimen de superno auxilio et apostolice Sedis favore fretus confidenter assumens, sic preesse studeat et prodesse, quod fama eius que hactenus clara fuit, de altiori loco clarius elucescat. Ideoque per

apostolica vobis scripta precipientes mandamus, quatinus eundem episcopum recipiatis ylariter et ei sicut pastori vestro humiliter intendatis. Alioquin sententiam quam rationabiliter tulerit in rebelles, precipimus usque ad satisfactionem condignam firmiter observari. Datum Viterbii II Nonas Novembris, anno IV.

Nr. 111.

Honorius Pp. III 1220 Dec. 31, Laterani; mandat archiepiscopo Gneznensi et praelatis eius dioecesis, ut Gregorium de Crescentio cardinalem s. Theodori, legatum apostolicum, benigne recipiant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 24.

Honorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri archiepiscopo Gnesnensi et dilectis filiis abbatibus, prioribus et aliis ecclesiarum prelatis per eius diocesim constitutis, salutem *(etc.)*. Suscepti cura regiminis que nos omnibus constituit debitores exposcit, ut qui officium speculatoris assumpsimus, non solum ad prope positos sed etiam ad longe positos nostre sollicitudinis aciem extendamus, ac de agro dominico studeamus extirpare plantaria vitiorum, ne forte illis per nostram incuriam excrescentibus, nobis possit adaptari quod legitur: Per agrum hominis pigri transivi, et ecce urtice repleverant eum et operuerant faciem eius spine. Quia vero humane conditionis natura non patitur ut per nos ipsos cuncta nobis imminentia exequamur, exemplo eius, qui cum ubique sit presens, spiritus angelos suos facit et in diversa ministeria mittit illos, aliis ea exequenda committimus que per nos ipsos exequi non valemus, maiora maioribus prout ratio singulorum expostulat committentes. Ut igitur in persona eius quem ad vos destinare curavimus plenius agnoscatis, quam et quantam de vobis sollicitudinem habeamus, ecce mittimus ad vos dilectum filium nostrum Gregorium de Crescentio, sancti Theodori diaconum cardinalem apostolice Sedis legatum, virum utique prudentia et honestate conspicuum ac nobis inter ceteros fratres nostros suis meritis exigentibus specialiter carum, commisso sibi plene legationis officio et concessa sibi plenaria potestate, ut evellat et destruat, edificet atque plantet prout queque secundum datam sibi a Deo prudentiam viderit facienda. Ideoque universitati vestre per apostolica scripta firmiter precipiendo mandamus, quatinus ipsum immo verius nos in ipso recipientes, ylariter et honorifice pertractantes, eidem tam quam persone nostre intendatis et obediatis humiliter et devote, ac ipsius salubria monita et statuta irrefragabiliter observetis. Alioquin sententiam quam rationabiliter tulerit in rebelles, precipimus usque ad satisfactionem inviolabiliter observari. Datum Laterani II Kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno quinto.

Nr. 112.

Robertus Olomucens. episcop. s. a. (1201—1240) Dec. 21, Olomucii notum facit omnibus praelatis ecclesiae Polonicae, Domos fratrum Hospitalis s. Iohannis Ierosolimitani a solutione decimarum, vigore mandatorum Sedis apostolicae, esse exemtas.

Praga. Archiv. prioratus Ordinis equitum Melitensium. (Kopia w zeszycie papierowym bez podania źródła; pismo XVIII wieku.)

Universalibus in Christo patribus et amicis charissimis, Dei gracia Gneznensi archiepiscopo et universis suffraganeis suis et omnibus ecclesiarum prelatis in Polonia constitutis, ad quos littere presentes pervenerint, Robertus eadem gracia Olomucensis episcopus salutem et sinceram in Domino charitatem. Noveritis, nos nuper recepisse a Sede apostolica in mandatis, ut racione collectionis decimarum quam in episcopatu nostro faciendam dominus Papa nobis commisit, a Domibus Hospitalis sancti Iohannis Hierosolymitani quas in dyocesi nostra habent nichil exigere deberemus: cum nec sit nec fuerit intencionis ipsius domini Pape, ut aliquid a Domibus Hospitalis prefati exigeretur vel exigatur racione vel nomine decimarum; sicut plenissime hoc eciam patet per quasdam litteras domini Pape directas ad magistrum Simon, collectorem decimarum in Polonia et in Bohemia constitutum, que ab inimicis Romane Ecclesie in itinere sunt confracte, in quarum parte que adhuc superest eiusdem domini nostri bulla dependet, per quam omnibus eam intuentibus domini Pape intencio in hac parte poterit esse manifesta; quam partem litterarum bullatarum, dicti fratres portant in testimonium ostendendam. Ut igitur super premissis fides plenior valeat adhiberi, ad preces honorabilis preceptoris Domus sancti Iohannis in Polonia presentes litteras exinde fieri fecimus, sigillo nostro et Capituli nostri roboratas. Datum Olomucii XII Kalendas Ianuarii.

Olomucensis, *de Ołomuniec.*

Nr. 113.

Honorius Pp. III 1221 Jan. 21, Laterani; interdicit, ne quis legatorum Sedis apostolicae in monachos Ordinis Cisterciensis excommunicationis, et in monasteria eorundem interdicti sententiam sine speciali mandato eiusdem Sedis promulget.

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Protocollum secundum, fol. 5. (Kopia z pergaminu orygin., przy którym była przywieszona bulla: Honorius Pp. III.)

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cisterciensi et universis coabbatibus eius et fratribus sub eodem Ordine Deo servientibus salutem et apostolicam benedictionem. Dum Ordinis vestri generosa plantatio multe religionis et honestatis flores et fructus protulerit effuso longe lateque laudabilis conversationis odore, apostolice Sedis auctoritas, consideratis per Marthe sollicitudinem providendum esse Marie quieti ut et orantis Marie suffragiis satagentis Marthe sollicitudo ministerii iuvaret: ne alicuius temeritatis incursus sancte conversationis otium perturbaret, Ordinem ipsum et privilegiis et nonnullis indulgentiis specialis gratie prerogativa munivit. Nos autem qui salutifera commoda vestra benigno favore prosequimur, tranquillitati vestre libenter prout possumus providemus auctoritate presencium inhibentes, ne legati Sedis apostolice sine speciali mandato nostro in vos excommunicationis vel suspensionis, et in monasteria vestra interdicti sententias contra ea que vobis sunt ab apostolica Sede concessa promulgent. Nulli ergo omnino hominum

liceat hanc paginam nostre inhibitionis infringere vel ei ausu temerario contrai Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et b torum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani I Kalendas Februarii, pontificatus nostri anno quinto.

Nr. 114.

Honorius Pp. III 1223 Jan. 11, Laterani; confirmat libertates et i munitates quas ecclesiae Polonicae contulerant **Duces Lestco Cracovie, Conrad Mazovie, Wladislaus de Calis et Kazimir de Opol s. a. d. et l. (121C**

Gniezno. Archiv. Capituli Metrop. Lib. privil. XV sec. fol. 1.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus archiepisc Gneznensi et suffraganeis eius salutem et apostolicam benivolentiam. Cum a no petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit ratio ut id per sollicitudinem offici nostri ad debitum perducatur effectum. Eaprop venerabiles in Christo fratres, vestris iustis postulationibus grato concurrentes sensu, ad exemplar felicis recordationis Innocentii Pape predecessoris nostri, liberta et immunitates a dilectis filiis nobilibus viris Lestcone Cracovie, Conrado Mazo Wladislao de Calis et Kazimiro de Opol ducibus ecclesie Polonie pia et prov liberalitate concessas, sicut eas iuste et pacifice obtinetis et in eorundem ducum litt plenius continetur, vobis et per vos ecclesiis vestris auctoritate apostolica confir mus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad rei autem noticiam plenior tenorem litterarum ipsarum presentibus duximus annotandum, qui est talis. (*Se tur diploma Nr. 68.*).

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infr gere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpse indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se verit incursurum. Datum Laterani III Idus Ianuarii, pontificatus nostri anno septi

Opol, *Opole, z niemiecka Oppeln.*

Nr. 115.

Honorius Pp. III 1224 Mart. 11, Laterani; iudicibus mandat, ut in archiepiscopum Capitulumque Gneznense et inter monasterium de Trzemeszno, per quadam praebenda diiudicent.

Pergam. orygin. Sznurek biały konopny, bulla znikła.

Poznań. Towarzystwo Przyjac. Nauk. Diplomata.

Honorius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri . . episcopo Poz niensi et dilectis filiis . . abbati sancte Marie Wratislaviensis et . . preposito de Cam Wratislaviensis diocesis salutem et apostolicam benedictionem. Dilecti filii . . p positus et Capitulum sancti Adalberti Cheremocenses suam ad nos querimoni

destinaverant, quod venerabilis frater noster . . archiepiscopus et Capitulum Gneznenses ipsos super quadam prebenda, quam in eorum habent ecclesia, contra iustitiam inquietant. Ideoque discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus, partibus convocatis, audiatis causam et quod iustum fuerit appellatione postposita statuatis, facientes quod decreveritis auctoritate nostra firmiter observari. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, per censuram ecclesiasticam appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, tu frater episcope cum eorum altero nichilominus exequatis. Datum Laterani V Idus Martii, pontificatus nostri anno octavo.

Camens, *Kamenz na Sztązku.* Cheremocensis, *de Trzemeszno.*

Nr. 116.

Wlodizlaus iunior ducis Odonis filius dux Polonie 1225 Oct. 2, in castro Nakel; confert monasteriis de Lubiąż et de Henrykow territorium in regione castri Nakło situm, ut Theutonicis vel aliis hospitibus locetur.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus, Diplomatarium I, 203. (Kopiariusz pergaminowy z końca XIII wieku.) Ustępy ujęte w klamry, pisane na skrobanem miejscu. Mosbach, Wiadomości p. 7.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Ego Wlodizlaus iunior (ducis Odonis felicis recordationis filius) miseratione divina dux Polonie, providam ordinationem spectantem ad amplificationem dominii mei presenti scripto commendare dignum duxi. Noverint igitur presentes et posteri, quod habita deliberatione decrevi firmiter in territorio de Nakel locare habitatores Theutonicos sive alios hospites. Territorii autem termini hii sunt: videlicet a meridie Conawi, ab aquilone Bruchovniza, ab oriente via que vadit de Thanino usque in Camena, ab occidente via magna que vadit in Zlavno. Istud autem territorium contuli beate Marie in Lubes de dyocesi Wratizlaviensi, et filie eiusdem cenobii, que construenda est in patrimonio domini Nicholai notarii ducis Zlesie. Terminum autem statuo inter ipsa cenobia: ut domus Lubensis habeat cum omni iure primum, id est minus Pezachne lacum videlicet sic dictum, et infra versus Nakel usque ad Cunawi ita, quod civitas in parte Lubensium construatur, ad quam non tantum adtineant ville Lubensium, sed etiam ville supradicte filie eorum, exceptis decimis. Cuius terminus primus sit secundum Pezachne, ultimus vero rivulus qui dicitur Bruchovnici, iuxta quem sunt loca que dicuntur Belevese eisdem terminis attinentia. Territorium autem hoc, novella plantatio similiter cum omni iure habeat sicut domus Lubensis suum, cum lacubus qui in ipso continentur, id est tria Sicore, cum terris et pratis et aliis utilitatibus. Cum vero domus Lubensis suam partem colonis locare ceperit, dicta filia eius similiter suam partem locare incipiat. Quod si noluerit, totum supradictum territorium sit domus Lubensis. In civitate autem ipsa et omnibus villis ad ipsam attinentibus ius Theutonicale (merum) et illibatum conservari in perpetuum constituo, ita ut nullis angariis vel perangariis vel podwodis vel aliis Polonicis consuetudinibus graventur, sicut est de vestigiis fugitivorum indagandis et de prewod, et similibus que a iure

Theutonico sint aliena. Illud enim presentes omnes et futuros scire volo, quo mansos quos dominus Heinricus dux Zlesie contulit domui Lubensi circa Lubus (locus super Odoram ad construendam curiam, eis perpetuo confirmo ratam habe predicti ducis collationem. Anno gracie M.CC.XXV, VI Nonas Octobris, sub prese tia monachorum, Petri videlicet de Sichem, Egidii et Alexandri de Lubes, Arnol capellani nostri, et Cunradi militis et Alexandri militis. Hec autem acta sunt castro Nakel.

Nakel, *Nakło.* Conawi, *Kunowo.* Bruchovniza, *Proch.* Thanino, *Tonin.* Camen *Kamień.* Zlavno, *Sławianowo lub też Sławno na Pomorzu.* Lubes, *Lubiąż, z niemiec Leubus.* Filia monasterii de Lubes, *monaster. Heinrichau.* Pezachne lacus, *jezioro m. Złotów, tu nazwane od wsi zwanéj dziś z niem. Petzien.* Bruchovnici riv. *str. Głu nica, tu nazwany od wsi Proch.* Belevese loca, *nie odgadnione.* Lacus Sicore, *jezio nie odgadnione w bliskości m. Złotowa lub Łobżenicy.* Odora, *Odra rz.* Sichem, *nazw sko klasztoru Cystersów w Sittichenbach p. Eisleben. Obszar objęty powyższemi gra cami leży pomiędzy miast. Złotow, Więcbork i Łobżenica.*

Nr. 117.

Wladislaus dux Polonie quondam Mesconis Magni filius 122 s. d. et l.; confirmat donationem quarundam villarum Domui hospitalis in Pozn a patre suo quondam collatarum, et homines earum pluribus libertatibus munit.

Praga. Archiv. Prioratus Ordinis equitum Melitensium. (Kopia w zeszycie papie wym bez podania źródła; pismo XVIII wieku.)

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis, amen. Ut ea que nost aguntur temporibus posterorum noticie presententur, predecessorum nostrorum ves giis inherentes rem presentem memoria dignam apicibus denotamus, et sic lit ambigua, et que possent ex litibus oriri scandala suffocamus; multis enim inco modis prudenter occurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum memorie comme damus. Quodquod a nostris prioribus institutum asseritur, ad nostram noticiam n venisset, si celassent illam obsequia literarum; approbanda est igitur antiquor circumspecta sedulitas, qui contra novercales insidias res gestas literis denotaru ut eas aspectibus posterorum presentarent. Ad horum itaque imitacionem ego W dislaus dux Polonie quondam Mesconis Magni filius, donacionem quam pie rec dacionis ipse iam dictus pater meus ob remissionem peccatorum suorum in vil Zuchiles, Obezer et Lipnica cum ascripticiis, Drosin cum foro et thaberna, Czeres Milostovo, Wigonovo, Andreovo, ad Domum hospitalis in Poznan contulit, ut ibi (vinum officium celebretur et peregrinis atque pauperibus secundum facultatem don subveniatur, si quid vero superfluum fuerit, ad subsidium Terre sancte Domui H rosolimitane transmittatur, — cupiens eciam esse eleemosynarum particeps, dignum du confirmandam: ab omni servitute povos vel prevod et stroze homines predictar villarum immunes constituens, et quod non citentur nisi meo sigillo, et quod a nu castellanorum iudicentur, et ementes et vendentes que ad necessaria domestice c pertinent ipsius domus, ab exactione theloney et cuiuslibet alterius solucionis s liberi. Et ne quis hoc factum in posterum valeat immutare, presentis scripti pat

cinio et sigilli mei munimine hanc paginam decrevi insigniri. Acta sunt hec testimonio domini Pauli episcopi Poznaniensis, decani Vitoslai, archidiaconi Petri, et coram quam pluribus aliis canonicis eiusdem Capituli et multis militibus meis, anno ab Incarnacione Domini M.CC.XXV.

Zuchiles, *Suchylas.* Obezer, *Objezierze.* Lipnica, *Lipnica.* Drosin, *Drożyn.* Czeresin, *Krzesiny.* Milostovo, *Miłostowo.* Wigonovo, *osada znikła p. m. Poznań.* Andreovo, *Jędrzejewo.*

Nr. 118.

Wincentius archiepiscop. Polonie 1225 Nov. 1, in Gnezna; donat monasteriis de Lubiąż et de Henrykow decimas de territorio quodam in regione castri Nakło sito, monasteriis praedictis a Wladislao duce Poloniae collato.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus, Diplomatarium I, 203. Liber antiquus fol. 14v. Mosbach, Wiadomości p. 8.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Ego W. miseracione divina archiepiscopus Polonie ex scripto domini W. ducis de Usce intellexi, quod idem dux firmum habeat propositum in metropoli mea deserta habitatoribus concedere. Inde est, quod beate Marie in Lubens in Wratizlaviensi diocesi, in territorio de Nakel idem dux contulit quod est a Cunavi supra usque ad minus Pezachne. Novelle quoque plantationi construende in patrimonio domini Nicolai notarii ducis Zlesie, a secundo Pazachne usque ad rivulum qui Bruchovnicia dicitur dictus dux contulit. Et quia in hoc deserto nullius viventis memoria habet culturam fuisse, ideo ad honorem Dei et beate Virginis ius decimationis in predicto deserto concedo predictis religiosis Cysterciensis Ordinis. Visum enim est michi nimis esse inconveniens, si in tam pio negocio tam favorabili religioni favorem non prestarem, maxime cum nemo meminerit ecclesiam Gneznensem in predictis desertis aliquid percepisse. Precibus quoque predicti principis pro eisdem supplicantis obviare, indecens michi videbatur: ne forte crederet, quod non cuperem terre meliorationem. Nos eciam Capitulum Gneznense huic facto consentientes, sigillum nostrum ob fidei argumentum apposuimus. Anno Domini M.CC.XXV in die Omnium Sanctorum, in Gnezne.

Usce, *Ujście.* Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Nakel, *Nakło.* Cunavi, *Kunowo.* Lacus minus Pezachne *i* secundum Pezachne, *jeziora pomiędzy któremi leży miasto Złotów, tu nazwane od wsi z niem. zwanéj Petzien.* Riv. Bruchovnicia, *strum. Głomnica, tu nazwany od wsi Proch.* Novella plantatio monasterii Lubens, *klasztór Heinrichau na Szlązku.*

Nr. 119.

Wlodislaus dux magnus Polonorum 1181 (sic) Dec. 26, in Lub
renovat privilegium avorum et patris sui, monasterio de Lubin concessum, cuius
minibus ampliorem libertatem tribuit.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Boleslaus dux Maioris Polonie 1
Febr. 22, in Poznan.

Poznań. Königl. Staats Arch. Lubin 2.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam omnia que aguntu
tempore sepissimme deducuntur in oblivionis abyssum, propter quod lites et content
altercationes per tractum temporis longevum, copia subtracta probationem (sic), n
tociens suscitate fuerunt et ex hoc periculosis discordiis ianua pandebatur, et
plerumque predominatur iniquitas equitati et veritas ignorantie tenebris subcumbe
obnubilata: quod magnum nefas est et penitus contrarium et inconveniens fidel
unitati; ideoque que donantur, comutantur, seu rite statuuntur, scripti patroc
convenit roborari: quatinus veritas, falsitatis inimica, loco sui tentorii dilatato, fi
culos eternitatis non solum ad modernos, verum etiam et posteros protendat longio
Notum sit igitur tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, q
nos Wlodislaus dux magnus Polonorum, divino amore cor nostrum perlustrante, c
deliberatione omnium baronum nostrorum, de communi consilio et auxilio ad p
tionem dilecti capellani nostri Andree abbatis et Conventus, privilegium super lib
tate avorum nostrorum et patris nostri ecclesie sancte Marie in Lubin, fratri
Ordinis sancti Benedicti temporibus nostris renovare studuimus. Adicientes pre
ecclesie et omnibus villis ad eam pertinentibus, et omnibus hominibus, tam lib
quam ecclesie, eas possidentibus, perfectiorem et omnimodam libertatem ab omni
exactionibus, prestationibus, servitutibus et vexationibus iuris Polonicalis, scil
strose, podvorove, povolove, podimne, povozove, naraz et prevod; nec non a citati
castrorum, a cuiuslibet iudicis, sive pedanei vel generalis, per nos in Polonia c
stituti; excepta sigilli nostri citatione, ad quam coram nobis vel prefate eccl
abbate et beneficis eius citati, tantummodo villani memorati astabunt querelanti
responsuri. Et ut omnibus diebus quibus illud cenobium sub sole duraret, iic
fratres pro animabus avorum nostrorum et patris nostri, et nostra salute et nos
rum posteritatum, orationes ad Deum iugiter effunderent, et missam defunctor
et aliam pro peccatis, sine intermissione in qualibet septimana sollempniter celeb
rent. Ut autem robur huius donationis et innovationis munus in perpetuum fir
tatis eterne ab omnibus succedentibus obtinere valent (sic), presentis scripti et
pressionis nostre munimine dignum duximus roborare. Actum in Lubin anno gr
Domini M.C. octogesimo primo (sic), sub testimonio proborum virorum quorum nom
sunt subnotata: Paulus episcopus Poznaniensis, Vitoslaus decanus, Vincentius can
larius, magister Wenceslaus, Dobrogost palatinus, Vlost iudex, Iarost castella
Poznaniensis, Potrec castellanus de Kalis, Pavel castellanus de Santhoc, Olbr
castellanus de Usce, Bronis, Petrus filius Dethlebi, et ceterorum honestorum qu
plurimorum virorum. Datum per manus Bonefacii magistri de Kalis in Natale
mini, in die Stephani prothomartyris VII Kalendas Ianuarii.

Lubin, *Lubin.* Kalis, *Kalisz.* Santhoc, *Santok.* Usce, *Ujście.*

Najstarsze dokumenta klasztoru Benedyktynów w Lubiniu od dawna zaginęły, a z niemi i pewna wiadomość, kiedy i przez kogo tenże został założonym. Archiw. Rządowe Poznańskie posiada manuskrypt p. t.: *Antiquitatum monasterii Lubinensis Ord. s. Benedicti Libri duo etc. quondam a R. P. Bartholomeo Crivinio, eiusdem monasterii professo, elaborati ac circa a. 1655 conscripti, nunc vero a. 1795 novis caracteribus exarati*, z którego następujących zaczerpnęliśmy objaśnień. Autor, przeszedłszy krytycznie podania Miechowity, Długosza, Kromera, obu Bielskich i Okolskiego, przyjmuje ostatecznie rok 1113 za datę założenia klasztoru. Co do osoby zaś fundatora powiada idąc za Kromerem i Okolskim, że nim był: *Michael com. de Gora* i dodaje, że tak tradycya klasztoru za takowego go uznaje, jak że: *inter anniversarias benefactorum memorias, primus ei locus tribuitur.* Daléj pisze: *Extat in Bibliotheca nostra codex a quingentis prope annis membrana exaratus, continens Fraternitatem meritorum, in Cluniacensi primum ut refert Baronius, ac post in hoc coenobio in gratiam exterorum institutam, habens etiam annexam susceptionis formam, ac longa serie contextum, tam sacri quam profani ordinis Sodalium cathalogum, quos interfulgent in primis regni soles Maioris Poloniae duces: Boleslaus dux magnus, dux Mesico et Elisabeth ducissa uxor eius, alter dux Boleslaus, Odo dux illustris, Vladislavus dux cum uxore sua, Conradus magnus. His se iungentes sacri antistites et abbates: Petrus archiepiscopus, Iacobus archiepiscopus, Radosto episcopus, Paulus episcopus, Oldinirus episcopus, Franco episcopus, Arnoldus episcopus, Peianus episcopus, Iohannes abbas, Radost abbas ex Bohemia cum Paulo priore ac caeteris fratribus etc.* W końcu dodajemy tamże umieszczone streszczenia dziś zaginionych dyplomatów: *Circa annum 1180 Andrea abbate, Arnoldus episcopus Posnaniensis altari s. Benedicti a se in ecclesia nostra consecrato pagos Wyrzeka et Proczewo, ab episcopalibus evulsos, decimis sibi retentis, in dotem perenni iure contulit. Circa eundem annum duces Masoviae, loci huius fama permoti, fundatum a se coenobium Jeżoviense, nostro in regimen ac dominium tradiderunt. Eadem fundatio non multo post, villae Gora fundatione per Pacoslaum palatinum a. 1206 est aucta. Anno 1237 Joseph comes de Cichowo, bonorum eorundem b. Mariam virginem cum coenobio nostro scripsit haeredem*

Nr. 120.

Gregorius Pp. IX 1227 Mai. 14, Laterani; Gneznensi archiepiscopo mandat, ut subditis suis die dominico forum celebrare interdicat.

Pergam. orygin. Bulla oderwana.

Lwów. Zbiory M. Pawlikowskiego.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus Gneznensi archiepiscopo et suffraganeis eius salutem et apostolicam benediccionem. Cum veritate iubente nemini liceat opus servile facere die dominico, quem sibi Ihesus Dominus consecravit, forum eodem die fieri penitus interdicimus et districcius auctoritate presencium inhibemus. Quocirca fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus subditos vestros ad hoc efficaciter inducatis, contemptores omnes per censuram ecclesiasticam appellacione postposita compescendo. Datum Laterani II Idus Maii, pontificatus nostri anno primo.

Nr. 121.

Wlodizlaus ducis quond. Odonis filius 1228 Apr. 25, s. l.; confert monasterio de Lubiąż 3000 mansos in territorio de Wieleń, quos iure Theutonico locent.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Diplomatarium I. 203. Liber an fol. 22. Mosbach, Wiadomości p. 8.

Nos Dei gracia Wlodizlaus felicis memorie ducis quondam Odonis filius, bus hoc scriptum inspecturis salutem et omnem dileccionem. Agnoscat univ vestra, quod ad laudem Dei et ipsius genetricis perpetue virginis Marie, nec salutem animarum nostrarum, patris, matris, uxoris et omnium parentum nost contulimus Conventui de Lubens, religiosis fratribus Cisterciensis Ordinis zlaviensis diocesis, tria milia mansorum in uno ambitu in territorio Wellens Lupzesko et Bytin, talium qualium sunt in terra Heinrici illustris ducis Zlesi Aureum montem, iure Theutonicali perpetuo possidendos cum omni utilitate, v agris, pratis, pascuis, aquis, lacubus, castoribus, piscationibus, venationibus et bus aliis proventibus qui nobis et nostris successoribus deberent provenire. tuimus insuper, ut ipsi in ipso ambitu, videlicet trium milium mansorum, tres forenses civitates, cum moneta speciali, in quacunque tamen earum decreveri stituere, habituri; cuius censum et proventum qui ex ipsa moneta provenei cum censu supra dictorum mansorum, eisdem fratribus, ut eo pocior memoria habeatur, in evum habendum destinamus. Hec idcirco ad universos Christi denuntiamus, non, quod absit, obinde laudem et favorem hominum queram magis propter hoc, quatinus fiducialius omnibus inibi colere ac inhabitare vole accedendi ausum prestemus uberiorem. Unde, quicunque desiderant pro cole inhabitandis supradictis mansis terram nostram introire, omnem thelonei solu per duodecim annos eis relaxamus, rogantes et precipientes castellanis, baron omnibus thelonearis, ut omnibus terram nostram intrantibus et exeuntibus, s abbatis Lubensis ostendentibus, absque omni exactione thelonei et gravamine tempore libertatis eorum, ab anno videlicet illo quo accesserint pro eisdem sep mansis possessuris, liberam transeundi concedant facultatem. Transactis verc libertatis, tocius thelonei, prout Croscenses solvunt, solvent medietatem. Datur ab Incarnatione Domini M.CC.XXVIII, VII Kalendas Maii.

Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Wellensis, *de Wieleń.* Lupzesko, *Lubsdorf.* Bytin, *z niemiecka Böthin.* Aureus mons, *Goldberg.* Croscenses, *de z niem. Krossen. Obszar powyżéj wzmiankowany leży na południe-zachód m. W*

Nr. 122.

Wladizlaus dux Polonie 1228 s. d. in colloquio in Cena; Bol filium fratris sui Lestconis adoptat, terramque eius in protectionem et t suscipit.

Piekosiński. Kodeks dyplomat. Katedry Krakowsk. I, 19. Z kopii.

Ego Wladizlaus dux Polonie, Bolezlaum filium fratris mei ducis Le adopto in filium et in bonis meis omnibus mobilibus et inmobilibus totalite heredem substituo, secundum quod iuravimus ego et pater eius, videlicet q quis nostrum habens prolem decederet, superstes prolem illam in propriam ad et sibi totaliter substitueret in heredem, si propriam non haberet. Similiter

verso, et hoc cuiuslibet iure in integrum conservato. Et hoc iuro, quod ei nullo tempore inmutabo. Terram vero que ad ipsum ex paterna successione devenit, in protectionem et tutelam suscipio, et contra omnem hominem toto posse meo defendam, tam per me quam per meos ut suos milites. Barones eius eciam et alios nobiles pure diligam et benigne confovebo, plebem et terram bona fide et pie, exclusis gravaminibus et exactionibus indebitis, regam (et) ius suum cuilibet conservabo. Iudicia iniusta penitus interdico. Iura iusta et honesta secundum episcopi et baronum consilium tenebo et faciam ea firmiter ab aliis teneri; quod siquis violaverit, punietur; et si reiteraverit, dignitate quam habet privabitur. Ecclesiam vero in omnibus finibus illis constitutam, in eo quicquid obtentum ex antiqua consuetudine, vel libertate concessa a fratre meo duce Lestcone premortuo, illibatam conservare volo; salvo eo, si quid inspirante Domino pro remedio anime mee ampliare mihi placuerit in augendo. Datum ab Incarnacione Domini anno M.CC.XXVIII in colloquio in Cena. Presentibus Vincencio Gnezdnensi archiepiscopo, Ywone Cracoviensi et Paulo Poznaniensi episcopis, abbate Tinciensi Liffrido, Radolfo cantore Cracoviensi et Ade (sic) preposito sancti Floriani et Iohanne archidiacono Zudomiriensi, Pakoslao Zudomiriensi et Marco Cracoviensi palatinis, Mstivione castellano Vizliciensi et aliis multis.

Cena, *Cienia*. Tinciensis, *de Tyniec*. Zudomiriensis, *de Sandomierz*. Vizliciensis, *de Wiślica*.

Nr. 123.

Wladizlaus dux Polonie 1228 s. d. in colloquio in Cena; ecclesiae Polonicae confert canonicam libertatem, iura vero Cracoviensis ecclesiae conservare promittit.

Piekosiński. Kodeks dyplomat. katedry Krakowsk. I. 20. (Z pergaminu orygin., u którego przywieszone cztery pieczęcie znikły.)

Ego Wladislaus dux Polonie pro remedio anime mee, in augmentum retributionis eterne Ecclesiam Dei honorandam ac decorandam privilegiis meis devote preelegi, animadvertens in ipsius honore ac libertate potissime ipsius Altissimi Filium, per quem reges regnant, qui ipsius verus sponsus est, honorari; ut ab ipso merear, suffultus ecclesie suffragiis, et honore temporali crescere et eterno gaudere, qui munera temporalia sibi dulciter inpensa retributione compensat eterna. Cuius licet sint omnia, a nobis tamen sua propria dignatur recipere quasi nostra. Unde dico cum Davd rege: Omnia tua sunt Domine, et que de manu tua recepimus dedimus tibi; et item: Domine dilexi decorem domus tue. Cupiens gravamina ecclesiasticarum personarum actenus inolita relevare et solatium principali munificentia pie largiri, inde est quod Ecclesie Dei liberaliter et libenter confero canonicam libertatem, liberans eam ab omnibus gravaminibus et exactionibus indebitis, maxime ab hiis: prevod, povoz, povolove sive poradlne, stroza, naraz, pesi slad. Iura eciam Cracoviensis ecclesie specialia et domorum religiosarum in Cracoviensi diocesi constitutarum, sive largitione principum sive alias longa consuetudine obtenta, illibata conservabo. Datum ab Incarnatione Domini millesimo CC.XX.VIII in Colloquio in Cena, presentibus Wincencio Gneznensi archiepiscopo, Yvone Cracoviensi et Paulo Poznaniensi episco-

pis, Litfrido Tynciensi abbate, Bozone preposito Gneznensi, Radulfo (cantore viensi, Andrea preposito sancti Floriani et Iohanne archidiacono Sudomirien slao (Sudomiri)ensi et Marco Cracoviensi palatinis, Mstivione castellano W et aliis (multis).

Cena, *Cienia.* Tynciensis, *de Tyniec.* Sudomiriensis, *de Sandomierz.*

Nr. 124.

Gregorius Pp. IX 1229 Mai. 22, Perusii; archiepiscopo ac clero provinciae Gneznensis Ordinem fratrum Praedicatorum commendat.

Pergam. orygin., pismo miejscami zatarte; bulla znikła.
Kraków. Archiv. monaster. Fr. Praedicatorum.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus . . scopo Gnesnensi et suffraganeis eius, et dilectis filiis abbatibus, prioribus et clesiarum prelatis ad quos littere iste pervenerint, per Gnesnensem provinc stitutis, salutem et apostolicam benediccionem. Quoniam habundavit ini refriguit caritas plurimorum, ecce Ordinem dilectorum filiorum fratrum Pred Dominus suscitavit, qui non que sua sed que sunt Christi querentes, ta profligandas hereses quam contra pestes alias mortiferas extirpandas, se d evangelizationi Verbi Dei in abiectione voluntarie paupertatis. Nos igitu sanctum propositum et necessarium ministerium favore benivolo prosequen versitati vestre ipsos affectuose duximus commendandos, caritatem vestram et exhortantes in Domino ac per apostolica vobis scripta mandantes, quatinu filios fratres Ordinis memorati pro reverentia divina ad officium predicandi deputati sunt recipiatis benigne, ac populos vobis commissos, ut ex ore Verbi Dei semen devote suscipiant et confiteantur eisdem, cum ipsis auctor stra liceat confessiones audire ac penitencias iniungere, sedulo ammonentes, p et apostolice Sedis reverentia in suis eis necessitatibus assistatis, quatinus dicta suscipienda vestris exhortationibus populi preparati tamquam bona et terra, pro vitiorum tribulis incipiant segetem germinare virtutum, et dict per operationem vestram suscepti, ministerii . . . . . con optatum reportent sui laboris fructum et finem salut . . . . . videlicet . . . . . vero sepe vitia sub specie virtutis . . . . . angelis sathane in angelum lucis se plerumque simulate transformant, pr vobis auctoritate mandamus, quatinus . . . . . de predictorum fratru se dicentes in vestris partibus predicaverint ad questum se pecuniarum con per quod religionem eorum qui paupertatem professi sunt contingeret infar tamquam . . . . . piatis ac condempnetis eosdem. Datum P Kalendas Iunii, pontificatus nostri anno tertio.

Nr. 125.

Cunradus dux Cuiavie s. a. d. et l.; confirmat donationem villae Węgierce, primo a Boleslao duce Cuiaviae, tum a patre ipsius Mescone duce Poloniae, monasterio de Strzelno collatae.

Pergamin oryginalny z dwoma pieczęciami zawieszonemi na jedwabiu wyblakłym czerwonym. Pierwsza z nich podługowata, nadzwyczaj niezręcznie rznięta, wyobraża osobę trzymającą w prawéj ręce oszczep w lewéj jabłko z krzyżem, napis... ducis Conradi... *Druga pieczęć zupełnie zatarta.*

Strzelno. Archiv. monasterii s. Mariae. Diplomata.

Notum sit omnibus hominibus tam presentibus quam futuris, quoniam Bolezlaus dux Cuiaviensis ducis magni Meschonis filius, contulit villam .que vocatur Vangricici domo et ecclesie beate Marie in Strelna, peticione uxoris eiusdem ducis Dobrozlave et comitis Heinrici qui tunc palatinatum eiusdem provincie possidebat. Interfecto autem eodem duce Bolezlao in Cracoviensi prelio, dux Mescho magnus, pater ipsius, in ducatum Cuiavie successit, qui eandem villam eidem ecclesie hereditario iure pro anima filii sui confirmavit, et mittens duos nobiles suos, scilicet Petrum Ladnikovic et Deblonem, convocata vicinitate eidem ville circuicionem inposuit. Quo duce scilicet Meschone defuncto, multo post temporis intervallo Cunradus dux filius ducis Kazimiri pie memorie in ducatum Cuiaviensem successit, qui eandem villam eidem ecclesie tercia vice hereditario iure confirmavit rogatu comitis Christini qui palatinus erat in eadem provincia, istis autem presentibus: Christino, Lupo Crusviciensi castellano, et Meinfrido eiusdem ducis iudice, Vencezlao subiudice; istis autem capellanis: Gregorio, Petro subcancellario qui privilegium subscripsit duce precipiente et sigillum eidem privilegio imposuit.

Vangricici, *Węgierce.* Strelna, *Strzelno.*

Nr. 126.

Bronissius comes Polonie 1230 Jan. 29, Posnanie; confert hereditatem suam dictam Gostekove Henrico abbati de Lenin ad construendam abbatiam Ordinis Cisterciensis, nomine Paradyż.

Rogalin. Biblioteka. Paradyż, Lib. privil. Nr. 2.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Bronissius Dei gracia nobilis comes Polonie. Non absque dolore cordis nostre condicionis agnicionem nobis memoria suggerit, presertim cum vita hominis quamlibet potens et florens, sit denuo tamen vapor ad modicum parens, et quasi fumus vento raptus de fumario. Quapropter, cum multe sint aversiones, restat ut mittamus manum ad forcia et apprehendatur misericordia abscondens eleemosynam in sinum pauperum Christi qua possit orare pro nobis; quandoquidem nullum cicius placat et ad veniam movet pium Iudicem, quam opus pietatis, promissionem habens vite que nunc est et future. Quod attendens ego Bronissius comes et sedula mente pertractans, de hereditate transitoria et fugaci michi meisque comparare decrevi thesaurum in celis stabilem et per-

manentem, ubi nec eruca nec tinea demolitur nec fures effodiunt nec furantur. Igitur constare volo tam presentibus quam posteris universis, quod in remissionem meorum et uxoris mee peccaminum simul et progenitorum meorum et obtentu vite eterne, ad honorem Dei et gloriose genitricis sue semperque virginis Marie et sancti Martini confessoris Christi, cum consensu illustrissimi ducis Polonie Wlodeslay iunioris, et domini Pauli Posnaniensis ecclesie episcopi, et cum consensu Chori dicte Posnaniensis ecclesie, cum consensu Sandivoy fratris mei et Iarostii filii fratris mei, cum consensu uxoris mee et parentum meorum, obtuli et contuli locum proprietatis mee qui dicitur Gostekovve domino Henrico abbati et fratribus de Lenin, ad construendam novam abbaciam Ordinis Cisterciensis cui vocabulum est Paradisus, in suis terminis sic limitatum: scilicet a valle que dicitur Gnymar in rivulum nomine Paklitz, descendendo per eundem rivulum usque ad fines dicte hereditatis mee qui vulgariter tramites nuncupantur, cum omni utilitate agrorum, aquarum, molendinorum, graminum, pratorum et silvarum, melleficiorum, pascuarum, piscacionum ac venacionum, et si que alie sint vel emergere possunt utilitates que hic non specificantur, universe et universaliter omnes prenominate abbacie, videlicet Paradiso sancte Marie, a nobis et ab heredibus nostris mero et pleno iure conferuntur et collata confirmantur. Ut igitur hec donacio et assignacio nostra, sepe nominate abbacie et fratribus eiusdem loci, qui sunt Ordinis Cisterciensis Posnaniensis diocesis, rata et inconvulsa perseveret, ipsam sigilli mei appensione dignum duxi roborandam, cum bonorum et fidelium virorum attestacione quorum hec sunt nomina: Vlodeslaus iunior dux Polonie, dominus Paulus episcopus Posnaniensis, dominus Henricus abbas de Lenin, Wilhelmus plebanus de Gostekovve, Sandivoius frater meus, Wissota filius Hugonis, Theodericus castellanus de Meseritz et Iohannes filius eius, Gotardus notarius meus; et cum aliorum fidelium attestacione clericorum et laycorum quorum nomina Deus novit. Acta sunt hec et data Posnanie anno gracie millesimo ducentesimo tricesimo, quarto Kalendas Februarii, Epacta XXVI, Indictione V. (sic).

Gostekovve, *Paradyż*. Lenin, *Lenin*. Vallis Gnymar, *nazwisko dziś zaginęło*. Rivulus Paklitz, *rz. Paklica*. Meseritz, *Międzyrzecz*.

Nr. 127.

Paulus episcopus Poznan. 1230 s. d. et l.; decimas de villa Gostichowo, ecclesiae quam comes Bronissius ibidem fundaverat confert.

Rogalin. Bibliot. Paradis, lib. privil. Nr. 1.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam ea que ad perpetuam rei memoriam relinquuntur oportet ut scripture annotacione muniantur, inde est quod ego Paulus miseracione divina episcopus Poznaniensis, considerata devocione et fidelitate comitis Bronisii erga ecclesiam meam, volens eidem Bronissio grata vicissitudine respondere, de voluntate fratrum meorum canonicorum Poznaniensium contuli ecclesie sue in honore sancti Martini consecrate decimas ville que Gostichovo nuncupatur, ubi ipsa ecclesia sita est memorata, perpetuis temporibus possidendas, ubi prius desertum erat et venacio eiusdem comitis Bronissii et progenitorum suorum. Ut autem hec concessio ac donacio mea et fratrum meorum canonicorum Po-

znaniensium firma et stabilis habeatur, sigillo meo et Capituli mei eam dignum duxi confirmare. Acta sunt hec anno Verbi incarnati millesimo ducentesimo tricesimo, istis: Vi. decano, P. archidiacono, Po. scolastico, Po. cantore, Aro. custode, Paulo, Nicolao, Gregorio, Vincencio, Boznone, Iohanne, Pribizlao, Iacobo, Iohanne, Alberto canonicis presentibus, (sic) et aliis quam plurimis.

Gostichova, *osada później nazwana Paradyż.*

Nr. 128.

Com. Bronissius 1230 Jan. 29, s. l.; confert coenobio Paradyż, sive Gostichowo, omnia bona sua et uxoris suae mobilia et immobilia, nec non et hereditates.

Pergam. oryg. Brzegi bardzo obcięte, bez śladu zawieszenia pieczęci, która osobno zachowana; (pieczęć IX.)

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diplomata, A. 2. Raczyński. Cod. diplomatic. Polon. 4.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Bronissius Dei miseracione comes et fundator cenobii in Paradiso Dei omnipotentis et beate Marie perpetue virginis sanctique Martini confessoris domini nostri Ihesu Christi: constare volo tam presentibus quam futuris Christi cultoribus universis, quod in remissionem meorum et uxoris mee peccaminum simul et progenitorum meorum et obtentu vite eterne, ad honorem Dei et sanctissime matris eius Marie et sancti Martini confessoris Christi, obtuli et contuli supradicto cenobio Paradiso, quod vulgariter Gostichovo nominatur, cum consensu illustrissimi ducis Polonie Vlodeslay iunioris, et domini Pauli Posnaniensis ecclesie episcopi, et cum consensu Chori Poznaniensis, cum consensu Sandivoii fratris mei et Iarostii filii fratris mei, cum consensu uxoris mee et parentum meorum, post mortem meam et uxoris mee omnia bona mea et uxoris mee mobilia et inmobilia, et omnes hereditates meas que paterno et hereditario iure michi cesserunt cum omni iure et utilitate sicuti ego possedi, quarum vocabula sunt hec: Zaborov, Zakrel, Tsirotsovo, Polovircia, Kottovo, Albrechtovo, Chranstovo, Cunarske, Gorsca, eodem iure quo et prima, videlicet Gostichovo: hoc est in omni utilitate agrorum, aggerum, graminum, pratorum et silvarum, mellificiarum, pascuarum, kastorum et piscationum; familiam meam et uxoris mee, iumenta quoque et peccora, supellectilem, et si que sint alie vel emergere possunt utilitates que hic non specificantur universe et universaliter omnes: prenominate abbacie, videlicet Paradyso sancte Marie et fratribus ibidem Deo servientibus, qui sunt Ordinis Cisterciensis Posnaniensis diocesis, a me et ab uxore mea pleno iure conferuntur et confirmantur. Ut igitur hec donacio et assignacio nostra superius nominate abbacie et fratribus eiusdem loci rata et inconvulsa perseveret, ego Bronissius fundator Paradysi presens scriptum sigilli mei impressione duxi roborandum cum bonorum et fidelium virorum attestacione, quorum nomina sunt hec: Wlodeslaus iunior dux Polonie, episcopus Paulus Posnaniensis, Sandivoius frater meus, Wissota filius Hugonis, Albertus pater Herkenboldi, Tseslaus de Brodenits, Ambrosius capellanus de Gnise, Gotardus notarius meus, et aliorum

fidelium attestacione clericorum et laycorum quorum Deus nomina novit. Ubi hoc fac tum et nostram donacionem et assignacionem domini Dei et fratribus claustri nostri Pa radisi irritum fecerint et eos indebite leserint, excludat eos Dominus de celesti paradis si non resipiscunt. Datum anno anno (sic) ab Incarnacione Domini M.CC.XXX,III Kalendas Februarii, Epacta vicesima sexta, Indictione quinta. (sic).

Paradisus *vulgariter* Gostichovo, *dziś Paradyż.* Zaborov, *Zaborowo.* Zakrz *Zakrzewo.* Tsirotsovo, *Sroczewo.* Polovircia, *Polwica.* Kotovo, *dziś tylko młyn tegoż na zwiska.* Albrechtovo, *w téj okolicy osada znikła.* Chranstovo, *Chrząstowo.* Cunarske *Konarskie.* Gorsca, *zam. Gorca, dziś Gora.* Brodenits, *Brodnica.* Gnise, *Gniezno.*

Nr. 129.

Paulus episcopus Posnaniensis 1230 Jan. 29, s. l.; confert monasterio novae fundationis, dicto Paradyż, omnem decimam villae Gostecove.

Pergam. orygin. w dwóch exemplarzach równobrzmiących; wcięcia poprzeczn u obu od przywieszenia dwóch pieczęci które osobno zachowane; pierwsza podługowat wyobraża biskupa z prawicą podniesioną do błogosławienia z pastorałem w lewéj, napis † Sigill.... Poznanien. epi. †. *Druga Kapituły Poznańskiéj,* (pieczęć VIII.) *u A. 3 u A. 1. zupełnie taż sama, lecz o* $^1/_4$ *część mniejsza.*

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diplomata, A. 1 i A. 3. Raczyński. Cod. diplom Maior. Polon. 5.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Paulus Dei gracia Posnaniensis ep scopus, omnibus hoc presens scriptum inspecturis salutem perpetuam in Domino. Cu episcopalis intersit officii, ad edificacionem Corporis Christi, id est Ecclesie, solert intendere et decorem domus Domini, ut varietate distincta refulgeat, multiplicit ampliare, non mediocris est honoris et gracie, id ad honorem ipsius cui ministrant pater honorificat effectui strenue mancipare. Sane hoc agitur cum plantatur religi loca collegiata fundantur, in quibus indefesse reboat graciarum accio et vox laudi Hec est enim vitis fructifera, vinea Domini Sabaoth, cuius palmites longe lateque d ducere ad nos pertinet, ut ad venena mortifera circumquaque pellenda flores profer et odores, quam non solum plantare sed et rigare nos oportet, quid siquidem tu digne fit, cum non tantum spiritualibus verum et temporalibus beneficiis, sine quib mortalis hec vita transigi non potest, sufficienter administratur. Ideoque notum fi cimus omnibus tam presentibus quam futuris Christi fidelibus universis, quod no fundacionis monasterio Cisterciensis Ordinis Posnaniensis dyocesis, cui nomen est P radysus Sancte Marie, fundato in loco qui dicitur Gostecove de voluntate et auctor tate nostra, dicto inquam monasterio omnem decimam tocius ville Gostecove secu dum terminos suos, de consensu Capituli nostri donavimus et confirmavimus libe ac perpetue possidendam: cum eiusdem ville Gostecove decima ad parochialem eccl siam in eadem villa constructam et a nobis olim consecratam pertinuisse dinoscat quam decimam prefate ville in ipsius ecclesie consecracione dotavimus eandem; i stum namque est et apostolice sanctioni consentaneum, ut hii potissimum altarii pr ventibus communicent, qui vigilancius altario deservire probantur. Quin eciam tra quillitati et paci dilectorum fratrum antedicti monasterii in futurum prospicientes

testamur presenti pagina et protestamur, quod vir nobilis Bronissius comes obtulit sepedictam villam proprietatis sue, cum omnibus bonis et villis suis, cum omni iure proprietatis et utilitatis, omnipotenti Deo et gloriose matri sue semper virgini Marie ad opus monasterii construendi, et domino H. abbati de Lennyn, et fratribus suis contulit et suo privilegio confirmavit. Quod ne quisquam ausu temerario futuris temporibus retractare presumat, vel super huiusmodi donacione legitima sepenominatum monasterium molestare, auctoritate Dei omnipotentis et apostolorum Petri et Pauli ac nostra, sub anathemate prohibemus. Ut autem pretaxata nostra et Capituli nostri donacio et confirmacio prememoratis fratribus rata stabilisque permaneat, sigillorum munitione, videlicet nostro et Capituli nostri, fecimus hanc conscripcionem nostram insigniri. Acta sunt hec anno gracie M.CC.XXX,IIII Kalendas Februarii, Epacta XXVIa, Indictione quinta (sic).

Paradysus *sancte Marie*, *alias* Gostecove, *dziś Paradyż*. Lennyn, *Lenin*.

Nr. 130.

Wladislaus dux Polonie 1231 s. d. et l.; protestatur, Sandivogium cantorem ecclesiae Gneznensis contulisse monachis monasterii de Łekno haereditatem Obra et alias adiacentes, pro fundanda ibidem abbatia sub regula sancti Benedicti.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. fol. 1. (*Z oryginału opatrzonego pieczęcią*).

In nomine Domini amen. Ego Wladislaus Dei gracia dux Polonie notum facio tam presentibus quam futuris, quod Sandivoius cantor ecclesie Gneznensis hereditates proprio iuri cedentes ab attavis ex antiquo possessas, scilicet Obram, Gorcam, Crotle, Gromadcino, Godlevo, Iazinez, cum lacubus, pratis, sylvis, molendinis, piscacionibus in fluviis Obra, Doyza, et omnibus attinenciis: in memoriam et remedium sue anime monachis Luknensibus Cisterciensis Ordinis ad abbaciam construendam atque inibi Deo et pie Matri ipsius sub regula sancti Benedicti devote militantibus, iure cessit perpetuo possidendas. Igitur, ne labili lapsu cadat memorie, posteris nostris commendo ac inviolabili pacto, subscripcionis nostre chirographo veritate utique subnixo, ratum haberi decerno. Quod si quis ausu temerario fretus pretaxatum immutare vel infringere presumpserit, tanquam nostre insidiator maiestatis, digna reus animadversione plectetur puniendus. Lutole eciam contulit quod madidum dicitur cum lacubus et omnibus attinenciis. Adest eciam illustrium virorum vel testium adstipulacio comitum: Bogumilus Bezdrvovicz, Petrus Oggerii, Dirsicyus, Dobragost, Jamussius, Miron Henrici, fratres patrueles eiusdem cantoris; Baldevinus decanus, Christianus archidiaconus Gneznensis, et aliis pluribus. Acta sunt hec anno Domini millesimo ducentesimo trigesimo primo.

Obra, *Obra*. Gorca, Gromadcino, Godlevo, *nie odgadnione*. Crotle, *Krutle*. Jazinez, *Jasiniec*. *Rzeczki* Obra, Dojca, *dziś tak samo*. Luknensis, *de Łekno*. Lutole madidum, *Mokry Lutolek*.

Nr. 131.

Wladislaus dux Polonie 1231 Apr. 23, in Gnezna; prote Sandiwogium cantorem ecclesiae Gneznensis contulisse monasterio de Łekno ha tatem dictam Obra cum aliis adiacentibus, pro erigendo ibidem claustro.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. fol. 3. (Z oryginału).

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ea que geruntur in te a memoria hominum labi solent cum tempore, nisi scripti fuerint testimonio rol Inde est quod nos Wladislaus Dei gracia dux Polonie, filiolus ducis Mesiconi tum esse volumus omnibus tam presentibus quam futuris presentem paginam ins ris, quod in nostra presencia dominus Sandivoius venerabilis ecclesie Gneznensi tor, pro remedio anime sue parentumque suorum Deo et beate Marie in Luk edificacionem claustri construendi contulit liberaliter hereditates suas universa nostro consensu, ad ipsum debite et iure hereditario pertinentes. Locum vi qui dicitur Obra cum circumadiacentibus sortibus et hereditatibus: Gorca, (Gromadcino, Godlevo, Iazinez et Lutole quod madidum cognominatur cum te suis, pratis, aquis, lacubus, piscacionibus et fluviis Obra, Doyza; molendinis, nemoribus, mellificiis et cum omnibus attinenciis et utilitatibus, a prefata eccle trocinio matrici in perpetuum irrefragabiliter possidendas. Ut autem hec s donacio coram nobis sub testimonio quam plurimorum proborum virorum cel perpetuo inviolabiliter perseveret, presentem chartam sigilli nostri duximus i sione roborandam. Actum in Gnezna in festo sancti Adalberti anno gracie n mo ducentesimo trigesimo primo, presentibus: domino Paulo venerabili Pozn episcopo, domino Bogufalo cantore eiusdem ecclesie, Bronissio venatore, Wl iudice, Petro Detlepi filio, comite Vincentio de Samotul, comite Bogumilo, Dirsicyo, comite Thoma, comite Scarbimiro, comite Ianussio et fratre eius M Baldevino decano Gneznensis ecclesie, Christiano archidiacono, Artungo ca Thomasio canonico et aliis quam pluribus.

Lukna, *Łekno.* Obra, *Obra.* Gorca, Gromadcino, Godlevo, *nie odgad* Crotle, *Krutle.* Iazinez, *Jasiniec.* Lutole madidum, *Mokry Lutolek. Rzeczki* Doyca, *dziś t. s.* Samotul, *Szamotuły.*

Nr. 132.

Conradus dux Mazovie 1231 s. d. et l.; absolvit homines villar znamiens. ecclesiae, quae in terris de Sochaczew, Czersk et Skrzynno sunt si exactionibus et servitiis sibi debitis.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B. Nr. 162.

In nomine Christi amen. Conradus Dei gratia dux Mazovie, Paulo Pozn episcopo et successoribus eius canonice substituendis in perpetuum. Quoniam apostolus: Qui se dicit in Christo manere, debet sicut ipse ambulavit et ipse lare: ipsius debemus imitari vestigia iuxta modum nostre possibilitatis. Ad

riam igitur revocantes opus ipsius gratuite pietatis quo nos a servitute dyaboli redimere est dignatus, villas Poznaniensis ecclesie per Sochacew et Cirsk et per Scrinno constitutas libertati condonamus, homines earum ab exactionibus, solutionibus et serviciis ad nos pertinentibus absolventes. Acta sunt hec presentibus et consentientibus filiis nostris duce Boleslao et duce Kazimiro, sub testimonio Wladislai ducis Polonie, Michaelis episcopi Cuyavie, Boguse palatini Mazovie, Gregorii subcancellarii, Domavncii et Lassote et aliorum quam plurimorum, anno dominice Incarnationis M. ducentesimo tricesimo primo.

Sochacew, *Sochaczew.* Cirsk, *Czersk.* Scrinno, *Skrzynno.*

Nr. 133.

Wladislaus dux Polonie 1231 s. d. et l.; confert fratribus et hominibus monasterii de Obra immunitatem a plurimis praestationibus.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. pag. 6.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Ego Wladislaus divina favente gracia dux Polonie, fidelibus Christi presentibus et futuris in perpetuum. Omnium quidem quibus nos preesse divina voluit clemencia quietem, paterno prout iustum est amplectimur affectu. Verum viros religiosos, qui divini amoris igne validius flamescentes in Cisterciensis Ordinis habitu Deum purius colunt, nostre potestatis presidio tanto digniores estimamus, quo excellencius ipsos nostre coronam glorie fovere confidimus. Unde hoc autentico universis constare volumus, quod fratribus de Obra et hominibus eorum omnem prorsus libertatem a prewocht, a podevorove, a capite, ab expedicione, a strosa et powos, et omnimodam pro nostra nostrorumque salute perpetuam contulimus immunitatem. Datum anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo trigesimo primo.

Obra, *Obra.*

Nr. 134.

Conradus dux Mazovie 1231 s. d. et l.; ecclesiae Poznaniensi villam Ślesin confert.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. A, Nr. 41. Raczyński, Cod. dipl. Pol. Maior. Nr. 2.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam frequenter ea que legitime acta sunt, longitudine temporum que mater est oblivionis interveniente, a multis multoties in dubium trahuntur, inde est quod ego Conradus Dei gratia dux Mazovie notum facio tam presentibus quam futuris, quod domino Paulo episcopo et ecclesie ipsius contuli villam que Sleszyno nominatur pro debito centum triginta marcarum argenti quod tenebar, et concedente episcopo, pro decimis quas perceperat episcopatus ipsius. Et insuper cupiens particeps effici oracionum eiusdem episcopi et ecclesie ipsius, collationem ville prenominate presenti scripto et sigilli nostri muni-

mine roboravi. Acta sunt hec anno Domini MCCXXX primo, presentibus Wladislao duce Polonie, Boleslao duce Sandomirie, Kazimiro duce Kuiavie, Michaele episcopo Cuiaviensi, Bogusa palatino Mazovie et aliis.

Slèszyno, *Ślesin.*

Nr. 135.

Gregorius Pp. IX 1232 Mai. 18, Narnie; concedit electo Gneznensi, ut propter paupertatem ecclesiae suae, redditibus villarum quarundam ecclesiae Cracoviensis frui possit.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 49.

Gregorius episcopus *(etc.)*, dilecto filio . . electo Gneznensi salutem *(etc.)*. Assumptus nuper ad regimen Gneznensis ecclesie, que in medio prave nationis est et perverse, eo amplius nostri favoris presidium tibi noscitur oportunum, quo fortius predicta ecclesia per tirampnos et paganos circumpositos allisa est hactenus, et adhuc allidi proponitur diversis et variis fluctibus tempestatum. Cum igitur ex hoc usque adeo attenuate sint eiusdem ecclesie facultates, quod te non posse de hiis sustentari proponas, nos tuis precibus inclinati presentium tibi auctoritate concedimus, ut, si est ita, redditus quarumdam villarum Cracoviensis ecclesie a bone memorie . . episcopo Cracoviensi olim in beneficium tibi concessos, valeas usque ad nostrum beneplacitum retinere. Datum Narnie XV Kalendas Iunii, anno VI.

Nr. 136.

Vladislaus dux Polonie 1232 Jun. 29, s. l.; protestatur, ecclesiam de Dobrowo cum possessionibus eiusdem, quondam per Bogumilum archiepiscopum Gneznensem Ordini Cisterciensium donatam, tum per eundem Ordinem Christiano episcopo Prussiae traditam, nunc vero per dictum episcopum monasterio de Suleiow esse collatam; immunitates quoque ecclesiae praedictae renovat.

Poznań. Königl. Staats Arch. Koronowo, Lib. privil. fol. 25.

In nomine Domini amen. Ego Vladislaus Dei gratia dux Polonie incliti olim ducis Odonis filius notum esse volo universis Christi fidelibus presentibus et futuris, quod pie memorie dominus Bogumilus quondam archiepiscopus Gneznensis ecclesiam suam et ecclesie Gneznensis in Dobrowo cum possessionibus et hereditatibus ad eam pertinentibus, videlicet ipsa villa Dobrowo, Lesno, Rsuchowo, Zadowo et Quiatkowo cum sanctuariis et piscatoribus et cum decimis ipsarum; possessionem aliarumque, scilicet Chelm, Crobewo, Dambe, Ostrofno, Comorowo, Karsewo, Zacrewo, Byzsecre, Slavencino et Grabowo, item Ianussowo, Kolnicza, Chocemino et Weglowach: contulit ac dedit ob honorem Dei et beate Marie semper virginis Ordini Cisterciensi cum usufructu plene ac libere in perpetuum possidendam, et ad manus fratris Bogufali monachi consignavit pro voluntate generalis Capituli eiusdem Ordini disponendam; et quod idem Capitulum post mortem fratris Bogufali monachi de Lekna prefati, eandem ecclesiam cum pertinentiis suis omnibus predictis, religioso patri domino

Christiano episcopo Prussie monacho Cisterciensis Ordinis ad tempus vite sue contulit tenendam et possidendam pro subvencione terre sue; idem autem pater dominus Christianus episcopus postmodum coram me in Poznan consistens et in presencia venerabilis patris domini Fulconis archiepiscopi Gneznensis cum instrumento mandati memorati Capituli generalis, prefatam ecclesiam de Dobrowo cum omnibus attinentiis suis prelibatis abbati Wilhelmo de Suleiow et eius Conventui post suam vitam consignavit et tradidit, pleno iure tenendam ac pro voluntate generalis Capituli possidendam. In cuius facti testimonium et robur eternum, presentem paginam conscribi iussi meoque sigillo ac sigillis dominorum predictorum, Fulconis archiepiscopi Gneznensis et Christiani episcopi Prussie communiri. Acta sunt hec anno Domini M.CC.XXXII, Indictione quinta, in festo beatorum apostolorum Petri et Pauli, presentibus probis viris et dominis: Baldevino Gneznensi et Alberto Lanciciensi decanis, magistro Andrea de Cracovia et Stephano cancellario meo; item Iarostio Posnaniensi, Petrcone Santocensi et Vincencio de Sbansin castellanis; Nemera pincerna meo, Vislao vexilifero, Laurencio venatore, et aliis multis. Ego eciam intuitu remuneracionis divine, omnes libertates a predecessoribus meis solemnis memorie ducibus Polonie: Mescone avo meo, Vladislao patruo meo ac Odone patre meo, sepedicte ecclesie de Dobrow, possessionibus eius et incolis earum cuiuscunque condicionis collatas, renovo et confirmo: videlicet quod ius plenum piscacionis et castorum habent in fluminibus Warta et Nyr inter terminos possessionis sue. Nec aliquod vectigal ducunt, nec aliquam solucionem michi vel meis castellanis aut officialibus solvunt nec coram ipsis citantur, sed ad meam presenciam tantum per literam meo annulo signatam; nec caput michi aut meis solvunt nec septuaginta, neque castra nec pontes edificant vel emendant, nec ad expediciones vadunt; sed per omnia ecclesie in Dobrow et fratribus, possessoribus eius legitimis, quiete deserviant in eternum. Hos autem fratres in protectionem meam suscipio ac meis successoribus in spe remuneracionis divine semper protegendos committo. Et quicunque eos molestare presumpserit, a Deo et a sancta eius genitrice Maria virgine, et ab omnibus Sanctis sit anathema.

Dobrowo, *Dobrowo*. Leszno, Rzuchowo, *dziś t. s.* Zadowo, *Szadow księży*. Quiatkowo, *Kwiatkowo*. Chelm, *Chełmno*. Crobewo, *nie odgadnione*. Dambe, *Dąbie*. Ostrofno, *Ostrów*. Comorowo, *nie odgadnione*. Karsewo, *Karszew*. Zacrewo, *Krzewo*. Byzsecre, *Biesiekiery*. Sławęcin, Grabow, Janiszew, *dziś t. s.* Kolnicza, *Kolnica*. Chocemino, *Koźmin*. Weglowach, *Głowy*. Lekna, *Łekno*. Suleiow, *dziś t. s.* Santocensis, *de Santok*. Sbansin, *Zbąszyń*. Fl. Nyr, *Ner rz.*

Nr. 137.

Paulus Poznaniens. ecclesie episcop. 1232 Jul. 1, s. l.; suscipit pro fundo in quo monasterium de Ląd est locatum, villas Xięginki et Zajezierze modo commutationis.

Pergam. orygin. Z dwóch przywieszonych pieczęci pozostał: z pierwszéj sznurek z niekręconego jedwabiu żółt. i czerwon.; z drugiéj zaś tylko dwie próżne dziurki.

Warszawa. Zbiory Rusieckich. Diplomata.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Que in tempore nascuntur simul cum tempore dilabuntur: sola autem negocia litteris signata vivunt et a sue

firmitatis constancia non recedunt. Notum igitur sit universis Christi fidelibus hoc scriptum inspecturis, quod ego Paulus Dei gracia Poznaniensis ecclesie episcopus, pro commutacione fundi in quo cenobium Lendense est locatum ecclesie mee pertinentis, qui usque ad vallem que est inter Lapidem et Policsco, cum lacu adiacente, cum nemore et litore secundo, ex adverso usque ad eandem vallem per limites insularum Parsk et Sostna vulgariter vocatarum: duas villas, unam in territorio Ciremensi nomine Cneghenits, et aliam in territorio Beccoviensi que dicitur Iezersco, suscepi de unanimi consensu et communi consilio Capituli mei. Ne igitur hoc factum processu temporis quisquam conetur irritare, presentem paginam sigilli mei et Capituli mei munimine dignum duxi roborare. Huius facti sunt testes: decanus Vitozlaus, Petrus archidiaconus, cantor Boguphalus; Pribizlaus, Michael et alii quam plures canonici Poznanienses. In circueundis autem predictis villis, ego ipse episcopus cum predictis decano et cantore, Iohanne plebano de Mezerets et multis aliis capellanis meis, cum abbate Arnoldo et priore Gherlacho ceterisque fratribus predicti Conventus a quibus hec facta est commutacio, interfuimus. Acta sunt hec ab Incarnacione Domini millesimo ducentesimo tricesimo secundo, Kalendas Iulii, Indictione tercia.

Lendense, *de Ląd.* Lapis, *Kamień.* Vallis inter Lapidem et Policsco, *dolina strumienia wpadającego do strum. Wierzbiec p. w. Wierzbno.* Lacus adiacens, *jezioro p. w. Głodowo.* Policsco, *Policko.* Insule Parsk et Sostna, *ostrowy na rz. Warta.* Ciremensis, *de Śrem.* Cneghenits, *Xięginki.* Beccoviensis, *de Biechow.* Iezersco, *Zajezierze.* Mezerets, *Międzyrzecz.*

Nr. 138.

Wlodislaus pie recordacionis Odonis filius dux Polonie 1232 Jul. 3, in Posnania; confert monasterio de Suleiow villam Straszkow.

Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplomatic. Polonic I, Nr. 22. Transsumpt potwierdzony przez: Kazimirus dux Landchicie etc. 1260 Jun. 13, in Tusine.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Noverit presens etas omniumque futurorum posteritas, quod ego Wlodislaus pie recordacionis Odonis filius Dei gracia dux Polonie, contuli Deo et beate Marie et domui de Syliov et fratribus ibidem Deo servientibus eorumque successoribus villam que dicitur Strasowiz, in remissionem peccatorum meorum libere et quiete perpetualiter possidendam; villam scilicet que pertinet ad naaroch de Wilem cum omnibus pertinenciis que ad supranominatum castrum spectabant. Ut igitur donum nostrum ratum et firmum habeatur, presentem paginam sigilli nostri munimine dignum duximus roborandam. Et si quis super hoc donacionem nostram instinctu inimici presumptuose in aliquo quocunque tempore violare temptaverit, tamquam nostre dignitatis reus, vindicta legis humane multetur. Acta sunt hec anno ab Incarnacione Domini MCCXXXII, existente duce in Posnania cum episcopo civitatis eiusdem et suis baronibus, quinto die post festum beati Petri, quinto Nonas Iulii. Testes huius donacionis sunt: episcopus P. Posnaniensis, prepositus de Santhec, Egidius capellanus de Ligheni, G. clericus curie.

Syliov, *Sulejow.* Strasowiz, *Straszkow przyległy wsi Dobrow, która wraz z innemi tegoż roku przypadła klasztorowi Sulejowskiemu.* Wilem, *Wieleń, lub też dawna nazwa*

zamku leżącego niegdyś p. m. Koło, którego grunta były r. 1520, jak się to pokazuje z Liber beneficiorum Łaskiego arcybisk. Gnieźn. przyległe wsi Gozdów. Santhec, *Santok,* Ligheni, *Licheń.*

Nr. 139.

Dux Wladislaus et filii eius Premisl et Boleslaus 1232 Aug. 10, s. l.; conferunt villis Ziemięcin et Upuszczewo, quas coenobio s. Laurentii prope Kalisz pro villa Lisiec dederant, libertates villae Góra.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 97 v.

Universis Christi fidelibus ad quos presens scriptum pervenerit, salutem in perpetuum. Dignum memoria scripto commendatur, ut stabilius efficiatur quod sigilli testimonio roboratur. Significamus omnibus tam futuris quam presentibus huius cartule continenciam inspecturis, quod ego dux Wladislaus et filii mei Premisl et Boleslaus uniformi consensu, in remissionem peccatorum nostrorum, ad peticionem domini prepositi Sdislavi sancti Laurencii, habito eciam respectu ad devocionem fratrum prefate ecclesie, villis Zemiczino et Hupusczevo, facto concambio pro Lysszek, contulimus omnimodam libertatem ville in Spiczinagora et hiis duabus villis, ita quod nulli omnino subiaceant servituti contulimus hereditarie. Ne igitur huic facto nostro aliquis in posterum presumat ire contrarium, hanc cartulam sigilli mei munimine insignivi. Hoc autem factum est hiis testibus presentibus: Iohanne abbate de Lubyn, Czeslao preposito, iudice Dirsicragio; Gohtpoldo, Simone, Harcenboldo, Mathia, Petro, Albrachto, magistro Venceslao, Bozetha. Hec acta sunt in die beati Laurencii III (sic) Idus Augusti, anno bisextili Incarnacionis dominice millesimo ducentesimo tricesimo secundo, quinta Indicione.

Ecclesia s. Laurentii, *sc. in Kalisz.* Zemiczino, *Ziemięcin.* Hupusczevo, *Upuszczewo.* Lysszek, *zam. Lisiec.* Spiczinagora, *Gora.* Lubyn, *Lubin.*

Nr. 140.

Conradus dux Cuyavie 1232 s. d. in Sene Wladislaw; concedit villis Domus beati Iohannis Baptistae dictis Soblacz et Niemojewo libertates, quas tempore patris sui possederant.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. E. pars 2. fol. 1v.

Ad universas temporalium negociorum acciones utile est cautum cautele clipeo premuniri, quandoquidem res que aguntur in tempore defluunt et evanescunt. Ego igitur C. dux Cuyavie notum facio presentibus et futuris presentem paginam inspecturis, quod pro absolucione nostrorum peccaminum, libertatem villis Domus beati Iohannis de Soblacz et Nyemoyewo quam tempore patris nostri ducis C. possederunt, nos eandem conferimus, ab omnibus iuribus nobis spectantibus, videlicet: powosz et podvorowo et iudiciis et omnibus aliis, nostri sigilli munimine roborantes absolute liberamus. Acta sunt hec in Sene Wladislaw anno ab Incarnacione Domini milesimo ducentesimo tricesimo secundo, testantibus: palatino Creslao, castellano Alberto, the-

zaurario Myroslao; canonicis ecclesie: decano V, archidiacono P, custode I, sc Crusficiensi Paulo, subcancellario Lasone. Ut autem hec omnia sue firmitati obtineant, apposicione nostri sigilli roboramus. Ut autem hec littera vel hoc s privilegii verum et certum sit, testatur dominus Gregorius decanus Poznanie frater Vilhelmus Ordinis Predicatorum, qui vero privilegio viso sigilla ipsoı posuerunt.

Soblacz, *nie odgadnione.* Nyemoyewo, *Niemojewo.* Senis Wladislaw, *Wł* Crusficiensis, *de Kruszwica.*

Nr. 141.

Wlodizlaus dux Polonie 1232 s. d. et l.; dat Domui militia pli complures hereditates.

Wohlbrück, Gesch. d. Bisth. Lebus, p. 61.

Ego Wlodizlaus Dei gratia dux Polonie notum facio presentibus et futuri consentientibus dilectis uxore mea Hadewige et filiis Primizlo et Bolezlao, reverentiam sancte Crucis sancteque virginis Dei genitricis Marie, pro salute mea parentumque meorum et in subsidium Terre sancte Iherosolimitane, de rabili Domui militie Templi fratribusque ad eam pertinentibus hospitale Gı cum omnibus suis attinentiis, addens eidem villam Cinitlo cum alia parva vil cente et lacum etiam Rogov. Ad hec villas duas Oporino et Moclisov, per ad Zun. Contuli quoque dicte Domui Templi villam Velikavetz cum omnit attinentiis. Insuper Chvartsane villam super Mizzla fluvium sitam, cum mil sis et foro infra terminos illorum, habendo iure et more Teutonicali; omniaqu notata domino Deo contuli cum omni libertate et utilitate, que eis in preser petere poterunt et in futuro. Ceterum, ut mea donatio heredumque meorum per apud successores nostros obtinere possit firmitatem, presentem paginam scribi que mei appensione precepi decorari, testes quoque subnotari quorum sunt mina: dominus Paulus Poznaniensis episcopus, Bogumil castellanus de Bnim, woido, Albertus castellanus de Poznan, Nystamp castellanus de Stargard, Ceci stellanus de Cybusim, Lutognev venator de Kalis, et alii quam plures nobile autem sunt hec anno Incarnationis dominice millesimo ducentesimo tricesimo s Indictione quinta.

Cinitlo, lacus Rogov, *nie odgadnione.* Oporino, *Oporzyn.* Moclisov, *ni dnione.* Zun, *Żoń.* Velikavetz, *późniéj z niemiecka* Grossendorf, *praeceptoriu plariuszów w okolicy m. Bledzew, osada znikła; podług. J. Chr. Beckmann, Be d. Johanniter Ord. wieś Batzlow.* Chvartsane, *z niem. Quartschen.* Mizzl *z niem. Miezel.* Bnim, *Bnin.* Stargard, *Starygród.* Cybusim, *Zbąszyń.*

Nr. 142.

Wladislaus dux Polonie 1232 s. d. et l.; dat fratribus Ordinis Templariorum libertatem, villam Koźmin iure Theutonico locandi.

Praga. Archiv. prioratus Ordinis equitum Melitensium. (Kopia w zeszycie papierowym bez podania źródła; pismo XVIII wieku.)

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego Wladislaus dux Polonie notum facio presentibus et futuris, quod consencientibus uxore mea Hedvigi et filiis meis Premislo et Boleslao, in remedium peccatorum nostrorum parentumque nostrorum, in subsidium videlicet Iherosolymitane Terre, dedi fratribus Milicie Templi libertatem plenam villam que vocatur Cosmeno Teuthonicis locandam, et ipsam cum omni utilitate que in presenti eis et in futuro suppetere potuerit, in perpetuum possidendam iure Teuthonicali. Ceterum, ut hec mea donacio simul et permissio perpetuam obtineat firmitatem, scribi feci (sic) et sigilli mei munimine roborari. Acta autem sunt hec presentibus domino Paulo episcopo Poznaniensi, Alberto castellano de Poznan, Bronis palatini, Bogumil castellani de Benin, Nystamp castellano de Starigrod, Cecerad castellanus de Cybasin, Lutogneus venator de Callis, et aliis quam pluribus nobilibus. Datum anno dominice Incarnacionis M.CC.XXX.II.

Cosmeno, *Koźmin.* Benin, *Bnin.* Starigrod, *Starygród.* Cybasin, *Zbąszyń.* Callis, *Kalisz.*

Nr. 143.

Gregorius Pp. IX 1233 Febr. 25, Anagnie; mandat archiepiscopo Gneznensi et eius collegis, ut principes Poloniae ab iniqua subditorum vexatione deterreant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 45. Voigt, Cod. diplom. Prussicus. I, Nr. 29. Bullarium Fr. Praedicatorum T. I. ad ann. 1233, in e. m. Priori provinciali Poloniae Ordinis Fr. Praedicatorum.

Gregorius episcopus (*etc.*), venerabilibus fratribus.. archiepiscopo Gneznensi et.. episcopo Cracoviensi et dilecto filio abbati de Andreov Cracoviensis diocesis, salutem (*etc.*). Novum genus molestie dicuntur circa pauperes Polonie principes invenisse, videlicet quod ipsorum custodie committunt castores et falcones, qui si solita nidorum loca reliquerint sequentes native spiritum libertatis, vel aliquis de pullis perditur eorumdem: pauperes ipsos in septuaginta marcharum penam condempnant, pluribus illorum ex hoc, quod gementes referimus, dampnationis eterne materiam ingerendo; nam cum tam iniquam et inauditam pati non valeant servitutem, ad perfidiam Rutenorum et Prutenorum transeunt cohabitatione fidelium derelicta. Verum, quia huiusmodi modus iniurie prorsus ad metam iusticie non accedit, eo quod domestice aves aliquando de clausuris et sepe de manibus detentorum aufugiunt, et quia falcones huiusmodi seu queque rationali sensu carentia scientiam vel posse non habeant ad plenum humane dispositionis arbitria subeundi aut a custodibus deputatis, ut ita loquamur, de volatu licentiam postulandi, cum illuc alas explicando se dirigant quo ipsas pertrahit aeree conditio qualitatis; quia etiam fidelium animas, quas

Deus Dei Filius redemit sui Sanguinis pretio glorioso, avium intuitu vel fe
Sathane predam effici detestabile decernimus et iniquum, presertim cum pro
illarum exponendum sit potius quicquid in facultatibus hominum continetur:
piendo mandamus, quatinus memoratis principibus suadentes quod in consuet
tam perversa Deo et hominibus offense nimietas inferatur, et id pati aliquatenu
possimus eo, quod super afflictione pauperum affligamur et cura nobis illorum
neat specialis, ipsos ab eorum huiusmodi vexatione desistere monentes preci
per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellatis; proviso, ne in t
dictorum principum excommunicationis sententiam feratis. Quod si non omnes
Datum Anagnie V Kalendas Martii, pontificatus nostri anno sexto.

Andreov, *Jędrzejów.*

Nr. 144.

Gregorius Pp. IX 1233 Febr. 27, Anagnie; mandat archiepi
Gneznensi et eius collegis, ut duces Poloniae inter se litigantes ad pacem rev
ac deterrant, ne in mutuis secum bellis auxilio gentium paganarum utantur.
Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 46.

Gregorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri . . archiepiscopo Gneznensi et d
filiis . . preposito Wratislaviensi et . . priori provinciali fratrum Predicatorum
lonia salutem (*etc.*). Sibi graves et molesti proximis esse duces Polonie refer
nam seducti arbitrio reprobe voluntatis, non contenti quod pro exercendo
guerrarum discrimine, de quo dampna rerum, strages corporum et pericula prov
animarum, utuntur potentia brachii Christiani, verum etiam in eorum succ
Sarracenos, Rutenos et alios catholice fidei advocant inimicos, per quos, ut do
accepimus, preter multa que proveniunt enormia, velut qui viam Domini non
cunt, et ecclesias diruunt, et horribilius quam ut deceat exprimi, tractare s
simum Corpus Domini non verentur. Cum igitur tantam ferre Creatoris ini
non possumus, cuius, proh dolor, causa videntur existere qui deberent potius
continue devotionis obsequiis honorare, eo quod ab ipso conditi et redempti,
posse, vivere et valere perceperint de sue dextera largitatis: precipiendo mand
quatinus memoratos duces ad pacis et concordie gratiam reducere sathagente
piis monitis et sedulis exhortationibus ad hoc efficaciter inducatis, quod in huiu
guerris suis perfidarum nationum subsidia exposcere non presumant, presertin
ex illarum perfidia sinceritas fidelium maculetur et consurgant inde multa dis
Deo et hominibus multipliciter inimica. Quod si monitis vestris acquiescere
noluerint, vos eos ab huiusmodi presumptione desistere per censuram ecclesias
appellatione remota, cogatis; proviso, ne in terram dictorum ducum interdicti s
tiam feratis. Quod si non omnes (*etc.*), tu frater (*etc.*). Datum Anagnie III I
das Martii, pontificatus nostri anno sexto.

Nr. 145.

Wlodizlaus dux Polonorum 1233 s. d., in Drizina; confert monasterio de Kolbacz hereditates Treben et Doberpol et limites earum definit.

Klempin. Pommersches Urkundenbuch Nr. 204. Hasselbach und Kosegarten Cod. Pomeran. diplomatic. (Z kopii).

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego Wlodizlaus Dei gratia dux Polonorum, omnibus presens scriptum cernentibus salutem in Deo salvatore nostro. Munificentiam principum vitam condecet sustentare spiritualium, unde enim per temporale subsidium in eternis mansionibus perpetuum sibi procurant domicilium. Inde est quod sancte Dei ecclesie Colbacensi et fratribus Deo famulantibus ob remedium anime nostre contulimus hereditates has, scilicet Trebenem et Doberpol, cum stagno Zovina et cum omnibus terminis et attinentiis suis, agris, pratis, pascuis, silvis, cultis et incultis, aquis, stagnis, rivis, piscationibus, in semitis et in viis, et omni utilitate que est vel in futuro haberi poterit; nec non et ab omni decimarum vel cuiuslibet servicii exactione liberas, perpetuo possidendas. Ne igitur in predictis possessionibus succedentibus temporibus prefatos fratres cuiusquam malignitas iure debeat inquietare, terminos predictarum possessionum propriis censuimus nominibus exprimendos. A Tribene versus Repelin stagnum quod dicitur Stuke, inde currunt in directum ad montem longum qui adiacet in Tribene, abhinc super stagnum Cartzke, et sic per mediam paludem usque ad fossatum quod est inter Klukem et Zovin, de fossato per solitudinem super rivulum Zloniza qui fluit in Ynam, et sic per descensum Yne ex altera parte ad arbores pomiferas. Inde recurrunt per stagnum Brizina et sic ad rubum Diaduker, de rubo super paludem Smardin, et sic per mediam paludem usque in Glambok. Inde recurrunt in directum super monticulos Svineromoguliz, abhinc usque ad rivulum Rutilza qui fluit in Ynam, de Yna usque ad Stuke. Ut hec ergo nostra donatio cum predictis possessionibus et suprascriptis terminis rata et inconvulsa sepedictis fratribus monasterii de Colbas perpetuo perseveret, sigilli nostri appensione cum testium subscriptione presentem paginam roboramus. Testes: Premiszil, Bolizlaus filii mei; dominus Hinricus abbas de Luchna, Baldewinus decanus Gneznensis, Egidius prepositus sancti Georgii, Bogumil Siaradus, (sacerdos?) Prebzlaus. Quicunque hanc donationem violaverit, anathema sit, amen. Datum anno Domini MCCXXXIII, in Drizina.

Colbacensis, *de Kolbacz.* Trebene, *osada znikła.* Doberpol, *Dobropol, z niemiecka Dobberphul.* Stagnum Zovina, *Stawin See.* Repelin, *Replin.* Stagnum Stuke, *Stutz See.* Stagnum Cartzke, *może dziś Plage See.* Klukem, *Klüken See.* Rivulus Zloniza, *pewnie strumyk wpadający do rz. Mała Ina pod wsią Billerbeck.* Yna, *scil. parva, Faule Ihna.* Stagnum Brizina, *pewnie jedno z jezior p. wsią Falkenberg.* Rubus Diaduker, *jak się późniéj pokazuje mylnie zam.* Diadin Kir, *Dziadzin Kierz.* Smardin palus, *pewnie błota około wsi Dobberphul.* Glambok, *Głąbek jezioro.* Swineromoguliz, *(Swinerowa gać?) pewnie wzgórza w pobliżu wsi Dölitz.* Rutilza rivul., *strum. wpadający do rzeki Mała Ina pod wsią Blumberg. Obszar objęty w wymienionych granicach, leży na zachód-północ miasta Choczno, z niemiecka Arnswalde.* Luchna, *Łekno.* Sanctus Georgius, *t. j. w Gnieźnie.* Drizina, *inaczéj Drzeń, właściwa nazwa późniejszego Drezdenka.*

Nr. 146.

Ludezlaus dux Polonie 1233 s. d. et l.; dat fratribus Militiae Templi villam Krośno.

Pergam. orygin. Na sznurze jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć Władysława Księcia. (pieczęć VI.)

Berlin. Königl. Geheim. Staats Arch. Riedel Cod. diplom. Brandenburg. A. 24, p. 1, (fragment.)

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam hominum labilis est memoria et procedente tempore tabescunt etiam que in habitum sunt conversa, scire volo tam presentes quam futuros, quod ego Ludezlaus Dei gratia dux Polonie, de consensu uxoris mee Hedewigis et filiorum meorum Primizlai et Bolezlai, Terre sancte Ierosolimitane fratribusque Milicie Templi, cum omni iure et libertate, cum agris et stagnis et omnibus attinentiis villam meam que Crozno dicitur tradidi et donavi. Ut autem hec mea donacio domui Templi rata maneat et perpetuis temporibus inconvulsa, ipsam sigilli mei munimine duxi muniendam. Testes autem sunt: prepositus Scezlaus de Zantok, dominus Petrik de Pratis, dominus Dirsycra iudex curie, dominus Servatius castellanus de Nacle, Andreas filius domini Petrik, dominus Godarth de Chamenz et alii quam plures. Acta sunt hec anno Domini M.CC.XXXIII.

Crozno, *Krośno.* Zantok, *Santok.* De Pratis, *De Łąka.* Nacle, *Nakło.* Chamenz, *Kamieniec.*

Nr. 147.

Wlodizlaus ducis Odonis fel. record. filius 1233 s. d. in Santoch recapitulatum **1233 Apr. 4, in Poznan;** confert monasterio de Lubiąż 300 mansos in territorio castri Wieleń sitos, cum eisdem libertatibus, quibus incolas de serti siti in territorio castri Nakło muniverat.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Diplomatarium D. 203. Lib. antiquus fol. 32. Mosbach, Wiadomości, p. 11.

In nomine domini nostri Ihesu Christi amen. Ego Wlodizlaus ducis Odonis felicis recordationis filius notifico tam presentibus quam futuris, quod post mortem patrui mei ducis W. pro anima ipsius et pro peccatis meis, uxoris mee, meorum puerorum, contuli domui Lubensi et fratribus ibidem degentibus circa Lupzesko tria milia mansorum, talium qualium sunt circa Aureum montem in terra fratris mei H. ducis Zlesie, cum lacubus, aquis, pascuis que predictis tribus milibus mansis non debent annumerari sed pleni per se; cum omni iure et libertate in castoribus, piscariis, moneta, iudiciis et aliis libertatibus quas contuli cum prima donatione, que sita est in territorio de Nakel. Et hoc desertum in quo est lacus Lupzesko cum tribus milibus mansis, adiacet (castro nostro in Willehn nuncupato. Acta anno gracie M.CC.XXXIII in Santoch istis presentibus: Paulo Poznaniensi episcopo, Ceslao preposito eiusdem castri, Petro archidiacono Poznaniensi, Stephano cancellario, Iarostio castellano de Banzin), Wisech subcamerario, et aliis quam pluribus. Postea vero

eodem anno recapitulata sunt hec in Poznan in choro secunda feria post diem Pasce, presente memorato episcopo et omni Capitulo Poznaniensis ecclesie.

(Miejsce ujęte powyżéj w klamry, jest w Diplomatarium D skrobane, na niém ściślejszém pismem wystającém nad brzeg napisano:)

. . . castro nostro in Willehn nuncupato. Acta anno gracie M.CC.XXXIII in Santoch istis presentibus: Paulo Poznaniensi episcopo, Geslao preposito eiusdem castri, Petro archidiacono Poznaniensi, Stephano cancellario, Iarostio castellano Poznaniensi, Petro catellano eiusdem castri, Iohanne castellano de Ruda, Meinnera pincerna, Boguskone agazone, Laurentio magistro venatorum, Vincentio castellano de Banzin, Visech (*etc.*).

Lubensis, *de Lubiąż*. Lupzesko, *z niemiecka Lubsdorf*. Aureus mons, *Goldberg na Szlązku*. Nakel, *Nakło*. Lacus Lupzesko, *Lübtow See*. Willehn, *Wieleń*. Santoch, *Santok*. Banzin, *Zbąszyń*. Ruda, *Ruda*.

Nr. 148.

Wlodisslavus dominus et dux Polonie et filius ducis Odonis 1233 Apr. 23, in Gnezna; confert monasterio de Ląd hereditatem Kopolica et lacum Sychowo.

Pergam. orygin. W dolnym założonym brzegu sznurek nici jedwabn. czerwon. i biał. od przywieszonéj może niegdyś pieczęci. Tak pergamin jak pismo czynią dyplomat ten podejrzanym.

Biblioteka XX. Czartoryskich. Diplomata.

In nomine Domini amen. Cum sacra Scriptura ad informationem celestis patrie nos instruat et dicat: Qui parce seminat parce et metet: necesse est nobis diem extreme messionis nunc operibus prevenire, que fructum reddunt secundum apostolum presentis vite et future. Nos vero Wlodisslavus Dei gracia dominus et dux Polonie et filius ducis Odonis omnibus tam presentibus quam futuris hanc paginam visuris notum esse cupientes, quod ad honorem omnipotentis Dei ac reverentissime genitricis Marie sanctique Nycolai, ob remedium anime nostre ac omnium parentum nostrorum, contulimus ecclesie Lendensi, nostre fundacioni, et fratribus ibidem Deo servientibus nostram hereditatem Calpino, que suo titulo antiquitus sic est vocata, que eciam nostro ducatui ab inicio pertinere manifestum est, et lacum adiacentem qui vocatur Sychowo ex integro totaliter cum castoribus, si ibi haberi possunt, liberaliter et plenarie quitquid in eo utilitatis in presenti ac in futuro inveniri potest. Preterea adiungimus et damus sortes que sunt in Pobezisch predicte hereditati Calpino perpetuo pacifice et quiete possidere, ut predicti fratres valeant et velint pro nobis attentius exorare; volentes homines predicte ville hac frui libertate, quod excepti sint ab omni expedicione nec non ab omnibus iuribus Polonicalibus, quibuscumque nominibus censeantur. Volumus eciam ut predicte ville incole nusquam capiantur, nusquam incarcerentur, quamquam gravis culpa super eos emergatur, nisi in carcere abbatis; et si citati fuerint ad aliquod castrum, non compareant nisi ante solum ducem, et hoc cum eius littera et sigillo citati speciali, et ibi coram duce convicti, de quo-

cumque crimine, sive de capite vel de membro, sive septuaginta sive quinquaginta: omnes soluciones quibuscunque censeantur nominibus, omnes penas domino abbati de suis rusticis condonamus, nichil pro nobis aut pro palatinis nostris seu pro castellanis nostris vel iudicibus nostris reservantes, sed eciam dicti abbatis usibus pro peccatis nostris voluntarie resignamus. Ut ergo nostra donacio atque elemosina in perpetuum stabilis maneat et illibata, paginam hanc in testimonium per appensionem sigilli nostri volumus roborari. Acta sunt hec in Gnezna anno Domini M.CC tricesimo tercio, presentibus hiis nobilibus viris: Bronisio palatino, Iacobo kastellano Poznaniensibus; Thoma kastellano in Velen, Iohanne potcomore, comite Milesso Iohanne priore in Lugna. Datum in die beati Adalberti martiris atque pontificis gloriosi.

Lendensis, *de Ląd.* Calpino, *pewnie Kopolica, młyn pod m. Powiedziska.* Lacus Sychowo, *pewnie małe jezioro pod Kopolicą.* Velen, *Wieleń.* Lugna, *Łekno.*

Nr. 149.

Wlodizlavus filius domini Odonis dux Gneznens. 1233 s. d. et l suscipit Hardegenum et suos sequaces Theutonicos, cui monasterium de Łekno haere ditatem Panigrodz iure Theutonico possidendam contulerat, in suam protectionem.

Pergam. orygin., u którego dwie pieczęcie przywieszono. Z pierwszéj pozost sznur jedwabiu pąsowego, wypłowiałego. Po drugiéj jedna dziurka w pergam. wykrojon Kraków. Biblioteka Jagielońska. Rzyszczew. Muczkow. Codex diplom. Polon. I, 2

In nomine sancte et individue Trinitatis. Ego Wlodizlavus filius domini Odor dux Gneznensis, fidelibus Christi in perpetuum. Universis tam presentibus qua futuris notum esse volumus, quod ad petitionem domini Heinrici abbatis et Convent Lugnensis, Hardegenum et sequaces suos Theutonicos, quibus dicti abbas et Co ventus Pangroz cum quadraginta mansis Franconicalibus iure Theutonico perpetua ter possidendos contulerunt, sub nostra protectione ac defensione in honorem D suscepimus, libertate donavimus: ita quod sine theloneo valeant fines terre nost paragrare, sine omni exactione iuris Pollonicalis sedebunt; mecum tamen ibunt expedicionem ad terre mee defensionem; decimas suas tantum solvent monaster supradicto. Nullus sine sigillo nostro eos gravet, nec sine sigillo nostro eos provoc nec ante iudicem, nisi ante me ipsum: sed libertas omnimoda in perpetuum eis ra consistat nostro consignata sigillo, a nullo successorum nostrorum violanda. Actu anno dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo tricesimo tertio. Utentur ante supradicti iure Culminensi.

Lugnensis, *de Łekno.* Pangroz, *Panigrodz.* Culminensis, *de Chełmno.*

Nr. 150.

Fulco Gneznens. archiepiscop. 1233 Jul. 3, in Syradia; edit nova, innovat et auget vetera statuta synodalia, per ecclesiam Poloniae observanda.

Helcel. Starodawne prawa Polskiego pomniki I. p. 341. Transsumpt potwierdzony przez: Jarozlaus S. Gneznens. ecclesie archiepiscop. 1357 Jan. 10, in Kalis.

Anno Incarnacionis dominice M.CC.XXXIII, V. Nonas Julii in Syradia. Nos Fulco Gneznensis archiepiscopus cum fratribus nostris et coepiscopis nostris et aliis prelatis ecclesiarum Polonie ad Synodum in virtute Spiritus sancti congregati, habita diligenti investigacione super hiis que ad honorem domus Domini et decorem Ecclesie nobis commisse pertinere videbantur, constituciones subscriptas de consensu fratrum nostrorum et aliorum ecclesie prelatorum edidimus, seu innovando seu addendo antecessorum nostrorum statutis, quedam prout saluti expedire videbamus in melius reformando.

Statuimus igitur, ut omnia de reverencia Sacramentorum et de honestate ministrorum ecclesie, ut in antiquis canonibns sive in constitucionibus antecessorum nostrorum iam dudum promulgata sunt, ab omnibus nostris subditis inviolabiliter observentur; videlicet ut mundiciam servent, irreprehensibiles sint in opere, divina officia devote peragant, ab indecentibus negociis absistant, habeant tonsuram competentem, vestes in qualitate et quantitate clericali officio conpetentes, videlicet ut non rubee nec virides nec virgulate, nec nimis longitudine nec brevitudine nec aliter indecentes manicas habeant, nec consutiles calceos, nec rostratos.

Super omnia autem districte statuentes precipimus, ut omnes clerici sicut tenentur continenciam observent ab omni genere fornicacionis abstinentes, ut mundi munda pertractent ministeria, maxime in sacris ordinibus constituti, quibus receptis, matrimonia nullomodo eis licuit contrahere nec uti contractis, licet quondam, in minoribus existentes, legittime contraxerunt. Concubinas igitur omnes districte precipimus ut a se penitus abdicent, nullomodo audentes suspectas in domo propria vel alio loco retinere familias. Et licet super hoc editis ex constitucionibus frequenter propter contumaciam clericorum parvus inde fructus pervenerit, nos tamen amplius nullomodo hec pro aliqua persona volumus tollerare, et cum aliquibus talium transgressorum aliter penis canonicis infratactis disponere intendimus, quod pena eorum erit ceteris in exemplum. Mandamus igitur fratribus et coepiscopis nostris, ut super hoc articulo invigilent diligenter, ut purgent filios Levi, et auferant ab occulis Domini opprobrium Ecclesie Dei. Precipimus enim specialiter archidiaconis omnibus, ut suum officium diligenter exerceant; personaliter ecclesias et sacerdotes visitantes non per alios, nisi sunt iusto et sufficienti impedimento detenti, reforment secundum Deum que sunt reformanda. Hoc autem eis inhibemus, ne aliquid audeant a sacerdotibus aliquibus nomine visitacionis exigere quando visitacionem non exhibent, cum racione visitacionis procuracio debeatur. Hoc eciam adicientes in penam contumacium, ut si archidiaconus aliquis ob crimen incontinencie aliquem suspenderit presbyterum, ipsam penitenciam non relaxet, nisi de sciencia dyocesani episcopi et assensu.

Item precipimus, quod omnes, cuiuscunque sint condicionis, decimam ex integro persolvant in gonythwam, licet sint aratores militum. Quia vero, licet ecclesia Polonie sive per tolleranciam sive per concessionem militibus Polonie permiserit solvere decimas ad ecclesias quas elegerint, quidam hac concessione sive tollerancia

nequiter abutentur, fraudantes ipsas decimas et non integre persolventes: statuim ut si quis miles probatus fuerit fraudem in hoc fecisse et non integre decimam p solverit, cadat ab hoc iure quod militibus est permissum, et solvet decimam si illi qui privilegium milicie non habent.

Item, cum contra violatores ecclesiarum vel cimiteriorum pene sint a can bus constitute, et peccatis nostris exigentibus in hec tempora devenimus quod a i gnatibus terre nec timor Deo nec honor ecclesiis inpenditur, precipimus, ut tali qui ecclesias seu cimiteria effraccionibus, rapinis, seu aliis violenciis violant, dyc sani episcopi nullomodo parcant, sed tales excommunicent et excommunicatos den cient ad satisfaccionem condignam, et precipue principes exercitus per quem fra fuerint; et si principum ibi nullus personaliter fuerit, tunc pena promulgetur spe liter in illos qui principales in exercitu fuerint; nec aliquomodo elata in eos sent cia excommunicacionis relaxetur, donec de dampnis et de iniuria fuerit satisfact Preterea precipimus, ut qui ecclesiam vel cimiterium violaverit, vel qui fuerit principalioribus illius exercitus qui hec commiserit, pena puniatur donec per ips de omni iniuria sancte Ecclesie fuerit satisfactum: et ecclesie omnes in quibus buerunt ius patronatus, sint suspense, nec in eis, in quacunque dyocesi fuerint, div officia celebrentur. Vastaciones et depredaciones ecclesie propter quamcunque guer fieri prohibemus; et cum alique per rapinam fuerint spoliate, princeps exercitus t diu in excommunicacione teneatur, donec de omnibus dampnis satisfaciat conpeten

Item statuimus, quod si quis ex principibus vel aliquis de magnatibus et c ris quibuscunque, iuramento facto, maxime in presencia alicuius episcopi, contrari suo iuramento fecerit, episcopus suus dyocesanus coram quo prestitum est sacram tum, periurum excommunicet et tamdiu faciat evitari, donec satisfaciat, vel su cientem causam coram episcopo eodem assignaverit et probaverit quare fecit in c trarium: et si ille episcopus coram quo iuramentum fuerit factum, (causam illam i acceptaverit,) et si non satisfecerit, suus dyocesanus factum tale denunciet illius dinario, et ille excommunicet eum secundum predictam formam. Et si dux aliq tali periuro aliquod castrum dederit et post tale periurium abstulerit vel destruxe in illo castro toto tamdiu non celebrentur officia divina, donec dux eidem castr reddat, vel ipse de periurio satisfaciat sicut debet.

Item precipimus omnibus religiosis cuiuscunque regule sint, quod iudicia se laria inter principes seu inter alios laicos non pertractent discurrentes de claus suis, nisi sit abbas vel alius principalis prelatus vel alius minor, qui faciat hoc precepto sui superioris speciali, vel utilitate domus vel ecclesie. Precipimus abb bus eorum, ut tales in claustris suis recludant; et si abbates in hoc negligen fuerint, nos eorum negligenciam, prout decreverimus, puniemus.

Item precipimus, quod viri claustrales in secularibus ecclesiis personaliter i deserviant, nec aliqua ibi conversentur occasione.

Item, cum absurdum sit et iniquum pro bono mala retribuere, statuimus, quicunque clericus, maxime beneficiatus in aliqua ecclesia, contra honorem sive u litatem ecclesie vel prelati sui aliquo consilio vel auxilio astiterit alicui persone culari: quia indignum se reddit beneficio eius quod inpugnat, eodem beneficio dyocesanum suum privetur; similiter, si sui Capituli secreta prodiderit: quod fact si negaverit, et super hoc infamatus fuerit et suspectus, purgacio ei per episcop secundum quantitatem infamie indicatur; quam nisi prestiterit, pena predicta pu

tur. Et si qui tales sunt qui ecclesiastica beneficia non habent, in illa ecclesia spem promocionis non habeant quam inpugnant.

Item, cum sciamus multas constituciones a nostris antecessoribus editas in quibus late sunt contra transgressores excommunicacionis seu interdicti sentencie, que et verborum obscuritatem et periculum multarum continebant animarum, eas in irritum revocamus; maxime ut per hoc ad extirpanda vicia et virtutes plantandas prelati ecclesiarum diligencius et efficacius astringantur. Quod prius sompniavimus, putantes per statuta Synodi reformata, (fore ut mores quoque hominum reformentur et zelus clericorum augeatur, id sicut sompnium evanuit: pecatoribus enim in suis viciis perseverantibus, sacerdotes nihilominus) suum in mulctis officium exercere tepidius videbantur.

Addidimus, ut secundum constitucionem Concilii Lateranensis, quilibet in ecclesia parochiali quam tenet, personaliter deserviat et resideat, in ordine quem requirit cura eiusdem ecclesie. Non (liceat) alicui talium vicarium ponere sine nostra licencia speciali et consciencia vel nostrorum archidyaconorum, quibus competit talium personarum examinacio; nec removeantur nisi ex iusta causa, nobis vel nostris archidyaconis manifesta; nec vicarius in sua vicaria per se alium constituat vicarium. Vicariis autem de conpetenti sustentacione per dominos ecclesiarum precipimus provideri ita, ut hospitalitatem exercere et se ipsos conpetenter valeant sustentare. Et execucionem huius statuti nostris archidyaconis committimus.

Nr. 151.

Rosec filius Dirsicrai 1233 Jul. 18, in colloquio super aquam Neszobe; confert monasterio de Lubiąż villam Rzetnia.

Pergam. orygin. Na pasmie nici jedwabn. czerwon. i żółt. przywieszona pieczęć Władysława księcia, (pieczęć VI.) *bez śladu przywieszenia drugiéj.*

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 49. Die Urkund. d. Klost. Leubus XLVII.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam omnia que temporaliter aguntur, per decursionem temporis annullantur preter ea que litterarum apicibus communita sequatium memorie relinquntur, inde est quod ego Rosec filius Dirsicrai notum facio presentibus et futuris hanc paginam inspecturis, quod pro remedio anime mee et avi mei et fratris mei Dirsicrai contuli Deo et beate Marie villam Sitna nuncupatam in territorio Kalisensi cum omni iure attinenti, videlicet agris, pratis, pomeriis, pascuis, cenobio Lubensi Ordinis Cysterciensis constructo in honore eiusdem beate et intemerate virginis Marie, coram duce Polonorum Wlodizlao filio quondam ducis pie memorie Odonis aliisque testibus quam pluribus, scilicet episcopo Posnaniensi Paulo, Zandiwoyo castellano Kalisensi, Gozyzlao tribuno, Domerato, Iohanne filio Dobrogosti, Bogusa filio Sceszlay; et ut hec inconvulsa perpetuo permaneant, roborare curavi sigillo prenominati ducis et meo. Acta sunt hec in colloquio quod fuit super aquam que vocatur Neszobe anno gratie Domini M.CC.XXX.III, XV Kalendas Augusti.

Sitna, *Rzetnia.* Lubensis, *de Lubiąż, z niem. Leubus.* Aqua Neszobe, *Niesob rz. wpadająca do rz. Prosna p. m. Wieruszów.*

Nr. 152.

Wlodizlaus ducis quond. Odonis filius dux Polonorum 1233 Jul. 21, in castro Kalis; concedit incolis deserti siti in territorio de Nakło, et nuper per se monasterio de Lubiąż collati, amplissimas libertates et privilegia.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leub. Diplomatarium D. 203. Liber antiquus fol. 29v. Mosbach, Wiadomości, p. 13.

In nomine Domini nostri Ihesu amen. Quoniam omnia que temporaliter agunt-tur, per decursionem temporis annullantur preter ea que litterarum apicibus commu-nita sequatium memorie relinquuntur, inde est quod nos Wlodizlaus ducis quondam Odonis felicis memorie filius miseratione divina dux Polonorum notum facimus pre-sentibus et futuris, quod pro remedio anime nostre contulimus beate Marie virgini in Lubens Cysterciensis Ordinis, de diocesi Wratizlaviensi, quoddam desertum quod est in territorio de Nakel, cuius termini sunt hii: videlicet a meridie Cunawi, ab aquilone Bruchovniza, ab oriente via que vadit de Thanino usque in Camena, ab occi-dente via magna que vadit in Zlavno: cum omni iure et omnibus utilitatibus, vide-licet pratis, agris, pascuis, lacubus, castoribus, volentes ut civitatem locent in iam dicto deserto. Et quia dispendium in temporalibus pati pro Christo non reputamus, eius amore qui umbra manus sue nos protexit et protegit, in remissionem peccato-rum nostrorum conferimus habitatoribus civitatis illius et villarum quas Domino lar-giente locare poterunt ius Theotonicale ab omni eos iure Polonico exhimendo; ita ut nullis omnino angariis seu Polonicis consuetudinibus aggraventur: quia donum Deo collatum non expedit legibus principum subiacere. Habundantiori eciam cautela ipsis habitatoribus providentes, volumus ut a collectis et petitionibus que in quibusdam terris fiunt, sint a nobis et a nostris posteris absoluti. De expeditionibus autem que fiunt extra terram, ut habitatores eiusdem deserti communiter omnes sint liberi constituimus. In defensione vero terre, hii qui mansos in feodo receperunt, ut eo validius hostilis incursio reprimatur, propriis sumptibus adesse tenentur. Iudiciorum nichilominus omnium, ut est de contentione, percussione et omni questione, et eciam capitis truncatione, vel suspensione, suorum tantum hominum inibi existentium, ab-bati Lubensi, ut hec exequenda advocato cui voluerit conferat, tradimus auctorita-tem. Si vero de iudicio capitis et qualibet magna questione fuerit placatio facienda, ut eo potior memoria anime nostre fiat, abbati Lubensi totaliter concedimus. Mone-tam eciam specialem in eadem civitate habendam iam dicto abbati, ob fidei argumen-tum libertate muniendo, cum omni utilitate concedere curavimus. Si qua vero con-tentio inter Theotonicum et Polonum orta fuerit et coram advocato dicte civitatis non poterit diffiniri: ut utriusque sententia ad nullius preter nostram audientiam venire valeat, in castro tamen propinquiori cum ad ipsum pervenerimus, volumus in-violabiliter observari. Insuper etiam notum facimus omnibus tam presentibus quam futuris, quod pro anima patrui mei supradicte domui videlicet Lubensi in iam me-morato deserto duo milia mansorum, Theotonico iure iam dicto locandorum, cum omni utilitate et libertate tradimus. Ut autem omnis contradictionis occasionem aufe-ramus, hos testes adhibemus, scilicet episcopum Posnaniensem Paulum, Servatium castellanum de Nakel, Martinum tribunum, Peregrinum procuratorem ducis, Dome-ratum castellanum de Usce, Bozatam subpincernam ducis, Heinricum abbatem de Lu-cna cum sacro sui Conventus collegio, Evernandum militem, Alexandrum militem,

ceterisque quam pluribus. Acta sunt hec secundario in castro nostro in Kalis anno gracie Domini M.CC.XXXIII, duodecimo Kalendas Augusti.

Lubens, *Lubiąż*, *z niem. Leubus*. Nakel, *Nakło*. Cunawi, *Kunowo*. Bruchovniza, *strumień Głomnica, tu nazwany od wsi Proch*. Thanino, *Tonin*. Camena, *Kamień*. Zlavno, *Sławianowo, lub m. Sławno na Pomorzu*. Usce, *Ujście*. Lucna, *Łekno*.

Nr. 153.

Wladislaus dux Polonie ducis quond. Odonis filius s. a. d. et l.; concedit colonis, desertum situm iuxta Nakło, nuper per se monasterio de Lubiąż collatum inhabitantibus, ius Theutonicum.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Diplomatarium D. 203. Liber antiquus, fol. 33v. Mosbach. Wiadomości, p. 6.

Nos Dei gracia W. dux Polonie ducis quondam Odonis felicis memorie filius notum facimus omnibus hanc paginam inspecturis, ob remedium anime nostre et predecessorum nostrorum Deo et beate Marie virgini in Lubens Wratizlaviensis diocesis, Cysterciensis Ordinis, desertum quoddam iuxta Nakel nos dedisse locandum. Sane, quia novimus quod lege clementi homines plurimum delectentur, nec non et leges paterne avidius appetuntur et dulcius possidentur, colonis dicti deserti quod prefate domui contulimus, omne ius Theutonicum indulgemus ab omni eos iure Polonico exhimendo, ut viris religiosis domus sepius nominate ab ipsis fructus aliquis eo cicius valeat provenire. Hoc solum excipimus, ut si Polonum Theutonicus pro causa qualicunque fuerit alocutus, et coram abbatis Lubensis concordes parari nequiverint advocato, in nostra solius audientia, in castro tamen propinquiori, Theutonico quo inpetitur Polonus sciat se iure Polonico respondere debere. E converso, si Theutonicum Polonus impecierit, Theutonicus iure Theutonico respondebit. Et ut hec nostra donatio libertatis stabilis perseveret que in privilegio dicti abbatis plenius continetur, presens scriptum sigilli nostri munimine curavimus roborare.

Lubens, *Lubiąż*, *z niemiecka Leubus*. Nakel, *Nakło*.

Nr. 154.

Wolodezlaus dux Polonorum s. a. d. et l.; praedia Treben et Doberpol monasterio de Kolbacz confert.

Klempin, Pommersches Urkundenbuch, Nr. 281. (Nach der Colbatzer Original — Matrikel, Nr. 98).

Ego Wolodezlaus Dei gratia dux Polonorum, universis presens scriptum cernentibus salutem in Eo qui salvat sperantes in se. Notum esse volumus universitati vestre, quod ob amorem Dei et beatissime matris eius virginis Marie, contulimus predium quod dicitur Treben et Doperpol fratribus Deo servientibus in Colbas cum omnibus attinenciis suis, agris, pratis, aquis, silvis: ut unde ipsi de nostra munifi-

centia commodo gratulantur temporali, nos remedio anime valeamus eterno letari. Sed quia generacio preterit et generacio advenit, ne piorum simplicitas malignorum possit pravitate fatigari, hanc nostram donacionem sigilli nostri impressione et testium ydoneorum astipulacione studuimus munire. Testes: Mutina canonicus de Gnizene, Godeardus castellanus de Vilen, Domastrin.

Treben, *osada znikła.* Doperpol, *Dobropol, z niemiecka Doberphul.* Colbas, *Kolbacz.* Gnizene, *Gniezno.* Vilen, *Wieleń.*

Nr. 155.

Wladislaus dux Polonie ducis quond. Odonis filius s. a. d. et l.; relaxat colonis deserti prope Nakło siti, nuper per se monasterio de Lubiąż collati, medium theloneum.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Diplomatarium D. 203. Lib. antiquus fol. 25v. Mosbach, Wiadomości p. 9.

Nos Dei gratia W. dux Polonie pie recordationis ducis quondam Odonis filius notum facimus presentibus et posteris omnibus hanc litteram inspecturis, quod ad honorem Dei et beate Marie virginis et ob remedium anime nostre et predecessorum nostrorum, colonis deserti quod est prope Nakel, quod contulimus et genitrici Marie virgini in Lubens, theloneum medium relaxamus; id est, ut idem coloni theloneum solvant sicut cives Crosnenses solvunt theloneum in terra Henrici illustris ducis Zlesie fratris nostri: ut cenobitas Lubenses solliciores intercessores ad Deum pro nostris excessibus habeamus. Et ut hoc indultum nostrum perpetuo stabile perseveret, presentem paginam sigilli nostri munimine roboramus.

Nakel, *Nakło.* Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Crosnensis, *de Krośno, z niemiecka Krossen.*

Nr. 156.

Fulco archiepiscop. Gneznens. 1233 s. d. et l.; confirmat donationem decimarum de territorio quodam in regione castri Nakło sito, quas b. m. Vincentius archiepiscopus monasterio de Lubiąż donaverat.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Diplomatarium D. 203. Lib. antiquus, fol. 15v. Mosbach, Wiadomości, p. 10.

Fulco Dei gracia archiepiscopus Gneznensis, universis presentes litteras inspecturis salutem in Domino sempiternam. Ea que ad divini cultus et Christiane religionis spectant augmentum, favore benivolo amplecti volumus et fovere, ut sic et cumulus divine retribucionis nobis accrescat, et debitum pastoralis officii plenius exequamur. Cum igitur bone memorie W. dux Polonie pia deliberatione contulerit monasterio de Lubens Wratizlaviensis diocesis partem territorii de Nakel ad colendum et locandum ibi hospites, nos attendentes, quod de territorio predicto Gneznensis ecclesia nichil umquam percepit, cum nullus meminerit ipsum aliquando fuisse ad culturam redactum, de consensu Capituli nostri omne ius decimationis partis prefati

territorii monasterio memorato concesse donamus et perpetuo concedimus; confirmantes nichilominus donationem ipsius iuris, quam bone memorie V. antecessor noster cum Capitulo suo eidem monasterio duxerat faciendam, prout in litteris suis et ipsius Capituli vidimus contineri. Termini autem donationis predicti ducis hii sunt: videlicet a meridie Cunawi, ab aquilone Bruchovniza, ab oriente via que vadit de Thanino usque in Camena, ab occidente via magna que vadit in Zlavno. In cuius rei testimonium presentes litteras conscribi et nostri Capituli Gneznensis sigillorum munimine fecimus roborari. Actum anno ab Incarnatione Domini M.CC.XXXIII.

Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Nakel, *Nakło.* Cunawi, *Kunowo.* Bruchovniza, *strum. Głomnica, tu nazwany od wsi Proch.* Thanino, *Tonin.* Camena, *Kamień.* Zlavno, *Sławianowo, lub też Sławno, miasto na Pomorzu.*

Nr. 157.

Wladislaus dux Polonie ducis quondam Odonis filius s. a. d. et l.; mandat officialibus, ab incolis deserti prope Nakło siti, a se nuper monasterio de Lubiąż collati, si sigillum abbatis Lubensis ostendant, theloneum per decem annos non exigant.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Aeltestes Copialbuch D. 203. Lib. antiquus, fol. 44v. Mosbach, Wiadomości, p. 10.

Nos Dei gracia W. dux Polonie felicis memorie ducis quondam Odonis filius notum facimus omnibus hanc litteram inspecturis, quod ob remedium anime nostre et predecessorum nostrorum contulimus Deo et beate Marie virgini in Lubens Wratizlaviensis diocesis, Cysterciensis Ordinis, desertum circa Nakel. Ceterum, quia cupimus de predicto deserto fructum aliquem Lubenses percipere cenobitas, ut eo libentius illud homines subeant possidendum, rogamus et precipimus castellanis, baronibus et thelonearis omnibus hanc paginam inspecturis, ut omnes sigillum Lubensis abbatis ostendentes, sine omni exactione thelonei et absque omni gravamine intrantes terram et exeuntes, sinatis liberos pertransire omni tempori libertatis eorum, id est annis decem ab anno Domini M.CC.XXXIII.

Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Nakel, *Nakło.*

Nr. 158.

Gregorius Pp. IX 1233 Sept. 9, Anagnie; confirmat monasterio de Lubiąż possessionem bonorum in territorio de Nakło et 3000 mansorum a Wladislao duce Poloniae collatorum una cum decimis eorundem, quas Paulus episcop. Poznaniens. monasterio praedicto concesserat.

Pergam. orygin. Na pasmie nici jedwabn. czerwon. i żółt. przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 50. Die Urkund. d. Kl. Leubus XLIX.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et Conventui de Lubes Cistertiensis Ordinis Wratislaviensis dioceseos salutem et apostolicam benedic-

tionem. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equit quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum pe catur effectum. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus g concurrentes assensu, possessiones in deserto territorii de Nakel et tria milia n sorum magnorum que nobilis vir . . dux Polonie, ac decimas eorundem manso quas venerabilis frater noster . . episcopus et dilecti filii Capitulum Poznaniense, s spectabat ad eos vobis et monasterio vestro pietatis intuitu liberaliter contuler prout in instrumentis eorum inde confectis dicitur contineri, sicut ea omnia iust pacifice obtinetis, vobis et per vos eidem monasterio auctoritate apostolica confir mus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum lic hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et be rum Petri et Pauli apostolorum eius se noverint incursurum. Datum Anagnie V I Septembris, pontificatus nostri anno septimo.

Lubes, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Nakel, *Nakło.*

Nr. 159.

Wladysslaus dux Polonie 1233 Dec. 7, in Zneyna; commutat vil suas Szydłow et Łosośniki pro villa monasterii de Trzemeszno dicta Palędzie.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Kazimirus rex Polonie 1362 Febr. in Brest.

Trzemeszno. Archiv. Convent. Canonicor. Regular. Lateran. Diplomata.

In nomine Domini amen. Noverit presens etas et noverit postera, quod e Wladysslaus dux Polonie feci cambium cum Guydone preposito Trzemessynensi fratribus suis de Palandze villa prefate ecclesie cum omni utilitate eidem ville pe nenti, pro qua do duas villas, Szydlow et Lossosnyky cum omnibus equipollentes (s ville predicte, et lacum de Ostrovite eisdem adtribuo. Sed quia humana memo labilis esse dinoscitur, quia propter processum temporis oblivioni acta traduntur, s bonorum virorum testimonio factum in Zneyna coram domino Fulcone archiepisc Gneznensi et aliis viris autenticis, quorum nomina inferius ordinatim dicentur: minus Fulco archiepiscopus Gneznensis, dominus Baldvinus decanus Gneznensis, r gister Wenceslaus scolasticus Gneznensis, dominus Christianus archidiaconus Gn nensis, comes Drogomirus filius Petri de Slup. Factum est in Zneyna in camin domini archiepiscopi in octava sancti Andree, VII Idus Decembris, anno Dom M.CC.XXXIII.

Palandze, *Palędzie.* Szydlow, *Szydłowo.* Lossosnyky, *Łosośniki.* Ostrovite, *Ost wite Trzemeszyńskie.* Zneyna, *Żnin.* Slup, *Słupy.*

Nr. 160.

Thomas Vratislaviens. episcop. et magist. Rinaldus archidiaconus de Opol 1234 Febr. 6, in Vratislavia; ut arbitri faciunt compositionem inter monasteria de Tyniec et s. Vincentii de Wrocław.

Pergam. orygin. w dwóch exemplarzach równobrzmiących, u których cztery pieczęcie przywieszono. Pierwsza: Gregorius preposit. Scarbimir.; *druga:* Thomas Vratislav. episcop.; *trzecia:* Capitulum Vratislav.; *czwarta:* Magister Rinaldus.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. S. Vincenz-Stift 30. Kętrzyński, Cod. diplom. monast. Tynecens. Nr. XVI.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Nos Thomas Vratislaviensis episcopus, Gregorius Scarbimiriensis prepositus, magister Rinaldus archidiaconus de Opol, electi arbitri inter abbatem de Tincia dominum Luthfridum et alios coabbates ipsius nigri Ordinis et Conventus ipsorum in Polonia ex una parte, et dominum Albertum abbatem sancti Vincentii Vratislaviensis et suum Conventum ex altera, super omnibus questionibus ex parte Nigrorum contra Premonstratenses dicti loci sancti Vincentii olim motas, sive super peticione domus sancti Vincentii, sive super dampnis ecclesie sancti Laurentii in Kalis et peticione plurium expensarum occasione precedentium litium factarum ab ecclesia Tinciensi: auditis hinc inde propositis et plenius intellectis, pro dampnis factis domui sancti Laurentii precipimus abbati et domui sancti Vincentii, ut villam que dicitur Gzense conferat domui sancti Laurentii cum suis attinentiis preter villam Zvencino que sibi iuncta est; ita quod si domus sancti Vincentii posset recuperare villam Hoscno sive Vlodimir, reddita ea domui sancti Laurentii, recipiat sibi villam Gzense. Pro calice etiam qui ab ecclesia sancti Laurentii erat ad domum sancti Vincentii delatus, faciat abbas sancti Vincentii de marca auri unum calicem et det abbati de Tincia nomine domus sancti Laurentii. Res vero, si que extant apud domum sancti Vincentii que fuerint sancti Laurentii, restitui precipimus eidem pro domo eadem in eadem specie, sive sint casule, sive dalmatice, sive libri, sive alie res; queque nobis fuerint incerta, commisimus horum inquisitionem conscientie domini abbatis sancti Vincentii. Pro expensis autem factis a domino abbate de Tincia pro se et suo Ordine, precipimus abbati sancti Vincentii ut refundat eidem abbati et sue domui XXXV marcas argenti; abbati autem de Tincia et suo Ordini, amplius et super peticione domus sancti Vincentii, et super omnibus aliis de quibus aliquid unquam inter eos motum est, perpetuum indicimus silentium et volumus, ut amplius hee due domus, scilicet Tinciensis et sancti Vincentii, sint in perpetua dilectione et tranquillitate ad invicem. Que autem istarum domorum huic nostro arbitrio ullo contradixerit unquam tempore, condempnamus ipsam alteri in pena XXX marcarum auri, quam penam partes ipse coram nobis et multis subscriptis sunt adinvicem stipulate. Actum in Vratislavia in domo episcopali presentibus: Petro preposito, Victore decano, Nazlao archidiacono, Crisano cantore, Petro decano de Lancic, Lambino, Symone, Iohanne, Nicholao, Sdizlao, Heccardo, Pantino, Gozvino archidiacono de Kalis, Bartholomeo de Lofin, Goberto, Iohanne, Egidio, Nicholao, Vilelmo, Filomena, Nicholao, Ioseph, Andrea et aliis multis. Actum anno dominice Incarnationis MCCXXXIIII, octavo Idus Februarii.

Scarbimiriensis, *de Skalbmierz.* Opol, *Opole, z niemiecka Oppeln.* Tincia, *Tyniec.* Gzense, *Książ.* Zvencino, *Święczyn.* Hoscno *sive* Vlodimir, *nie odgadnione, pierwsze było starą nazwą m. Arnswalde.*

Nr. 161.

Gregorius Pp. IX 1234 Mai. 3, Laterani; interdicit, ne quis iudex delegatus absque mandato speciali Sedis apostolicae aut eius legati, fratres Ordinis Cisterciensis ad excommunicandos fundatores Conventuum, vel communitates in quorum territorio monasteria eiusdem Ordinis sunt sita, compellat.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. żółt. i czerwon. przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.

Poznań. Königl. Staats Arch. Allgem. Geistl. 1.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cistercii et universis coabbatibus eius Cisterciensis Ordinis salutem et apostolicam benedictionem. Quanto studiosius divine contemplationi vacatis devote Domino famulando, tanto libentius quieti vestre volumus providere. Cum igitur, sicut porrecta nobis vestra petitio continebat, nonnunquam iudices a Sede apostolica delegati, alicui vestrum, plerumque priori vel suppriori Ordinis Cisterciensis iniungant, ut excommunicent aut excommunicatos denuntient proprios sui monasterii fundatores, seu civitatum castrorum quoque ac villarum communia in quorum territorio vel confinio sunt monasteria vestra sita, sine quorum pace subsistere vix potestis; et quod ad villas extra monasterium personaliter accedentes, eosdem excommunicatos ab eis, singulis diebus dominicis et festivis, pulsatis campanis et candelis accensis publice nuntient evitandos, propter quod quies monastici Ordinis perturbatur et frequenter incurritis odia plurimorum: nos tranquillitati et quieti vestre volentes paterna sollicitudine providere, auctoritate presencium districtius inhibemus, ne quis predictorum, absque mandato Sedis apostolice speciali aut legati ab eius latere destinati, premissa vobis iniungere ac ad ea compellere vos presumat invitos; eadem auctoritate vobis nichilominus concedentes, ut si secus, quod non credimus, presumptum fuerit, vos eis in premissis non teneamini aliquatenus obedire. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre inhibitionis et concessionis infringere vel eii ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani V Nonas Maii, pontificatus nostri anno octavo.

Nr. 162.

Gregorius Pp. IX 1234 Mai. 4, Laterani; interdicit, ne quis domos fratrum Ordinis Cisterciensis exactionibus secularibus et aliis modis perturbet.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabnych żółtych i czerwonych przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.

Poznań. Königl. Staats Arch. Allgem. Geistl. 2.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cistercii et universis coabbatibus eius Cisterciensis Ordinis salutem et apostolicam benedictionem. Quia refrigescente caritate multorum adeo iniquitas habundavit, et quorumdam succensa velut ignis impietas contra ecclesias et personas ecclesiasticas tanto validius inflammetur, quanto rariores qui eas tueantur contra pravorum incursus invenit obiectiones: nos, quibus ipsarum cura et sollicitudo incumbit, ibi fortius insurgere

cogimur, ubi persecutorum immanitas periculosius exardescit. Sicut enim nobis ex parte vestra gravis est oblata querela, nonnulli principes ac nobiles, occasione iuris patronatus, advocatie seu custodie quam in monasteriis, grangiis, cellariis vel domibus vestris se habere proponunt, ac interdum etiam pro sue libito voluntatis: et quidam ecclesiarum prelati a quibus deberetis non gravamen sed solamen potius expectare, bladum, vinum, evectiones, animalia et res alias pro edificatione ac munitione castrorum, villarum, nec non pro tirociniis, torneamentis, expedicionibus et aliis usibus eorumdem a vobis exigunt et extorquent, alias vos talliis et exactionibus indebitis multipliciter aggravando. Preterea quidam ex ipsis et alii, carnes commedere in vestris domibus ac mulieres etiam easdem domos ingredi contra instituta vestri Ordinis non verentur, propter quod et quies monastici Ordinis perturbatur, et grave commissis vobis monasteriis imminet detrimentum: quare nobis humiliter supplicastis, ut super hiis paterna providere sollicitudine dignaremur. Nos igitur et vestre providere quieti et molestantium maliciis obviare volentes auctoritate presentium districtius inhibemus, ne quis a vobis premissa exigere vel extorquere, aut in vestris domibus uti carnibus, seu mulier aliqua eas intrare presumat contra ipsius Ordinis instituta. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre inhibitionis infringere vel ei auso temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani IIII Nonas Maii, pontificatus nostri anno octavo.

Nr. 163.

Gregorius Pp. IX 1234 Mai. 6, Laterani; concedit abbatibus Ordinis Cisterciensis, ut monachos et conversos suos, ab excommunicatione quam iniciendo manus violentas in invicem incurrunt, prioribus Conventuum absolvendi valeant committere facultatem.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. żółt. i czerwon. przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.

Poznań. Königl. Staats Arch. Allgem. Geistl. 3.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cisterciensi et universis coabbatibus suis Cisterciensis Ordinis salutem et apostolicam benedictionem. Cum monachos et conversos monasteriorum vestrorum ab excommunicatione, quam iniciendo manus violentas in invicem in se ipsos frequenter incurrunt, ex officio vestro absolvere valeatis, auctoritate vobis presentium indulgemus, ut absolvendi eos ab excommunicatione huiusmodi prioribus vestris, cum vos abesse contingerit, possitis commitere vices vestras. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani II Nonas Maii, pontificatus nostri anno octavo.

Nr. 164.

Gregorius Pp. IX 1234 Mai. 9, Laterani; interdicit, ne quis iudex delegatus, sine mandato speciali Sedis apostolicae aut eius legati simplices monachos Ordinis Cisterciensis ad excommunicandos principes, potentes et vicinos, in quorum territorio monasteria praedicti Ordinis consistunt, compellat.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. żółt. i czerwon. przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.

Poznań. Königl. Staats Arch. Allgem. Geistl. 4.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cistercii et universis coabbatibus eius Cisterciensis Ordinis salutem et apostolicam benedictionem. Quanto studiosius divine contemplationi vacatis devote Domino famulando, tanto libentius quieti vestre volumus providere. Cum igitur, sicut porrecta nobis vestra petitio continebat, nonnunquam iudices a Sede apostolica delegati simplicibus claustralibus monachis Ordinis Cisterciensis iniungant, ut citent et etiam excommunicent aut excommunicatos denuntient proprios sui monasterii fundatores, seu principes ac alios potentes et nobiles, civitatum quoque et castrorum communia et villarum in quorum territorio vel confinio sunt monasteria vestra sita, sine quorum pace subsistere vix potestis; et quod ad villas extra monasterium accedentes personaliter, eosdem excommunicatos ab eis singulis diebus dominicis et festivis, pulsatis campanis et candelis accensis publice nuntient evitandos, propter quod quies monastici ordinis perturbatur et frequenter incurritis odia plurimorum: nos tranquillitati et quieti vestre volentes paterna sollicitudine providere auctoritate presentium districtius inhibemus, ne quis predictorum, absque mandato Sedis apostolice speciali aut legati ab eius latere destinati, eisdem premissa iniungere aut ipsos ad ea compellere quoquomodo presumat: eadem auctoritate nichilominus concedentes, ut si secus quod non credimus presumptum fuerit, ipsi eis in premissis non teneantur aliquatenus obedire. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre inhibitionis et concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani VII Idus Maii, pontificatus nostri anno octavo.

Nr. 165.

Fulko Gneiznensis ecclesie archiepiscopus 1234 Mai. 23, a. l.; confirmat donationem decimarum, a b. m. Wincentio archiepiscopo factam in parte territorii de Nakło, quam b. m. dux Wladislaus monasterio de Lubiąż contulerat.

Pergam. orygin. Sznurek z nici jedwabn. czerwon. i żółt., z którego pieczęć znikła.

Poznań. Königl. Staats Arch. Leubus 1. Mosbach, Wiadomości, p. 14.

Nos Fulko Dei gracia Gneiznensis ecclesie archiepiscopus, presens scriptum inspecturis salutem in Domino sempiternam. Universa facta que sanctione rationabilium virorum ordinantur, immo ipsa decernente ratione ordinata roborantur, a posteris non tantum sunt firmiter observanda, sed et autenticis suis iuste ad hec postulatis affectuosissime confirmanda; nam et maioris firmitatis est edificium, cui diversitas

calumpniarum accomodat fulcimentum. Nos igitur donationem decimationis in parte territorii de Nakel, concessi per bone memorie W. ducem Polonie, monasterio de Lubes Wrathislaviensis diocesis perpetuo possidende, non in preiudicium ecclesie sue laudabilis memorie W. antecessor noster de consensu sui Capituli cum summa deliberatione factam, expressis tamen certis terminis dicti territorii, appensione proprii sigilli suique Capituli communivit: quam prout intelleximus in scripto contineri nostri predecessoris, in quantum possumus nostri sigilli munimine roboramus. Actum anno gracie M.CC.XXXIIII, Indictione VII, X Kalendas Iunii.

Gneiznensis, *de Gniezno.* Nakel, *Nakło.* Lubes, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Wrathislaviensis, *de Wrocław.*

Nr. 166.

Gregorius Pp. IX 1234 Jun. 16, Reate; concedit Ordini Cisterciensi, ut fundatores et alios fideles, qui apud monasteria dicti Ordinis sepulturam elegerunt, ecclesiasticae sepulturae tradere valeant.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. czerwon. i żółt. przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.

Poznań, Königl. Staats Arch. Allg. Geistl. 5.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati Cistercii et universis coabbatibus suis ac monachis Cisterciensis Ordinis salutem et apostolicam benedictionem. Cum ante facies vestras cum sanctis animalibus gradientes obliti que retro sunt, in ea que ante sunt vos laudabiliter extendatis, proficiendo vobis per vite meritum et aliis per exemplum, ut sub pennis contemplationis vestre sit auxilii nostri manus, libenter vobis impertimur gratiam et favorem, scientes vos exinde illi placere, qui vestrum acceptat placidum famulatum. Hinc est quod devotionis vestre precibus annuentes auctoritate vobis presentium indulgemus, ut si fundatores monasteriorum vestrorum vel alii fideles apud monasteria vestra elegerint sepulturam, dummodo non sint excommunicati vel interdicti aut etiam publice usurarii, eorum devotioni vel extreme voluntati nullus obsistat; sed liceat vobis ipsos, non obstante alicuius contradictione temeraria, ecclesiastice tradere sepulture, salva tamen iusticia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Reate XVI Kalendas Julii, pontificatus nostri anno octavo.

Nr. 167.

Petrus quond. comitis Slavenici filius 1234 Jul. 27, in Lukna; protestatur, perfecta commutatione bonorum inter abbatem de Łekno et filios suos Petrum et Vincentium, qui in divisione hereditatum iam portionem sibi competentem

receperant, praedictos filios suos ad villas Bukowie wielkie et Bukowie małe nullu ius habere.

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Protocollum 3. pag. 11.

In nomine Dei et Matris amen. Ego Petrus quondam comitis Slavenici filii heres ecclesie Luknensis notum esse cupio cunctis fidelibus, quod commutatio int dominum abbatem de Lukna et filios meos, videlicet Petriconem et Vincentium, Bukosz et Bukowe meo consensu et voluntate rationaliter existit ordinata. Et cu in divisione hereditatum dictante iustitia quilibet filiorum meorum portionem si cedentem a me recepit et possedit, ad dictas hereditates, scilicet Bukosz et Bukow nullus ex his aliquem habeat respectum aut facultatem requirendi. Hoc felix factu ordinacione mea peractum; in confirmationis testimonium sigilli mei munimen pr senti pagine duxi appendendum. Datum in Lukna anno gracie M.CC.XXXII sexto Kalendas Augusti.

Luknensis, *de Łekno*. Bukosz, *Bukowie wielkie*. Bukowe, *Bukowie małe*.

Nr. 168.

Wlodizlavus Polonie dux 1234 Sept. 22, s. l.; protestatur, disc diam inter se et ducem Henricum proprer terram Maioris Poloniae exortam, Fulco archiepiscopo Gneznensi et Paulo episcopo Poznaniensi mediantibus, certis sub con tionibus esse sopitam.

Transsumpt potwierdzony przez: Gregorius Pp. IX 1235 Jun. 26, Perusii; *warty w bulli oryginalnéj, którą wydał:* Alexander Pp. IV 1257 Jan. 18, Latera

Bibl. XX. Czartoryskich. Diplomata.

In nomine Domini amen. Ego Wlodizlavus Dei gracia Polonie dux notum f cio universis et singulis, quod cum inter me ex una parte et fratrem meum duce Henricum ex altera, non modica esset suscitata discordia propter terram que speci nomine dicitur Polonia, cuius verum semper me heredem putavi et principem, ip contrarium asserente propter domini quondam Wlodizlawi ut asserit, patrui nostr sibi factam filioque suo donationem: venerabilis pater dominus Fulco Gneznensis a chiepiscopus una cum domino Paulo Poznaniensi episcopo, videns quod tante discordie litis decisio esse non posset sine armis et gladio, sine lacrimis viduarum, desolacione ecc siarum, vastatione pauperum, medium se iniecit, et tanquam alter Aaron properans si querela proferens sue servitutis scutum, deprecationem restitit ire et finem impos necessitati, et in se, tamquam lapide angulari utrumque parietis, hoc pacis fede colligavit: ut fluvius Wartha inter nos esset meta amicabilis, ita quod ego unu litus, ipse vere H. dux una cum filio suo aliud cum suis possideret utilitatibus, t piscium quam castrorum (sic) et si qua fuerint theloneorum; a parte mea exclu Santhoc, et eius incluso cum eo quod ipso inferius est. Srem vero castrum in mini Boruii cedat liberam et pacificam possessionem cum omnibus eis que eidem avunculo suo data esse dinoscuntur. Ego vero naroncincones meorum castrorum N chel, Usche, Charchov, Welen, Drecen, eciam ex parte altera quiete possidebo, que admodum patruus meus antea possidebat. Ob amorem itaque Ihesu Christi et frat

mei et filii eius, et maxime pacem tocius Polonie, prefata et maiora hiis cavens pericula, dictos seu prepositos terre terminos nullatenus per vim aut aliquam fraudem transgredi bona fide promitto, quamdiu ipsi suam michi servaverint promissionem. Hec autem lucidius expono singula necessario observanda: quod si umquam personam dicti ducis aut filii eius vel domini Boruii etiam per me aut per meos, precepto aut consilio lesero, mortis quempiam ipsorum causa existens, aut si predictos terminos ut dictum est transgressus fuero, aut terram ipsorum exercitu aut simili gravamine expoliavero, aut si aliquod de castris ipsorum per vim aut fraudem aut alicuius donationem contra ipsorum voluntatem intravero, aut si quempiam de baronibus aut militibus suis aut etiam simplicibus, qui medio tempore discordie meam intraverunt indignationem, aut in personis aut in captione aut hereditatem (sic) seu bonorum mobilium ablatione sine iudicio gravavero, aut iustas hereditates heredibus non reddidero, tali me pene subicio: primo quod toti terre sepenominate renuntio et abiuro cum mea imperpetuum posteritate, item excommunicationi domini Pape et domini Gneznensis archiepiscopi omniumque episcoporum Polonie me subicio, ita dumtaxat, ut si quis ipsorum gracia aut favore se continuerit a prefata sententia aut subtraxerit, nichilominus quilibet ipsorum plenam exerceat potestatem. Preter hec, si transgressus fuero supradicta, castrum Ostrov in ius cedat cum suis proventibus ecclesie Gneznensi; aut si ex parte altera transgressio intervenerit, Stargrod similiter cedat ecclesie Poznaniensi. Et ad maius facti robur et evidentiam, hec omnia in registris domini Pape dominis episcopis procurantibus redigantur. Actum anno gracie M.CC. trecesimo IIII in die beati Mauritii sociorumque eius, presentibus omnibus baronibus Cracovie, Slezie, Polonie et Sandomirie.

Terra Polonia, *późniéj* Polonia maior, *Wielkopolska.* Santhoc, *Santok.* Srem, *Śrem.* Nachel, *Nakło.* Usche, *Ujście.* Charchov, *Czarnków.* Welen, *Wieleń.* Drecen *czyli Drzeń*, *późniéj Drezdenko.* Castrum Ostrov, *niegdyś na wyspie jeziora Lednica pod miast. Pobiedziska, dziś w ruinie.* Stargrod, *Starygród.*

Nr. 169.

Henricus dux Slezie et Cracovie et Henricus iunior dux Slezie et Polonie 1234 Nov. 21, in burgo Nienmarche; roborant donationem proprietatis nobilis viri Bronissii dictae Gostecove, factam Henrico abbati de Lenin per eundem Bronissium ad construendam ibidem abbatiam Cisterciensis Ordinis sub nomine: Paradisus sancte Marie.

Rogalin. Biblioteka. Paradyż, Lib. privil. Nr. 9.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Henricus Dei gracia dux Slezie et Cracovie et Henricus iunior Dei gracia dux Slezie et Polonie. Vergente in senium mundo, quia morimur omnes et quasi aque dilabimur in terram, diuturnitate temporis novi operis memoria mentibus humanis facile solet elabi et post annorum curricula eciam difficilius potest probari; ideoque necessarium esse dinoscitur, ut in donacionibus sive legatis acta legitima conscribantur, instrumentis roborentur, quatenus rei geste veritas suo vigore nitatur, et iusticia, quibus debetur, stabilis et inconcussa conser-

vetur. Eapropter notum facimus tam futuris quam presentibus Christi culto universis, quod vir nobilis Bronisius divina preventus gracia et ut prudens neg tor temporalibus mercari studens eterna, pro sua suorumque salute, ad honorem sanctissimeque genitricis sue perpetue virginis Marie, domino Henrico abbati de nin et fratribus suis locum proprietatis sue qui dicitur Gostecove, accedente con fratris sui Sandevvoi, contulit et assignavit ad construendum monasterium O Cisterciensis, cui nomen est Paradisus sancte Marie, constitutis ibi fratribus multa religione et honestate prefulgent et circa obsequia pauperum Christi di ter intenti, iuxta prophetam eciam vitulos labiorum suorum Deo iugiter imm et puras manus cum oracionibus levantes in celum, districtum Iudicem incess pro nostris offensis interpellant. Ut igitur prefata donacio, coram nobis et baro nostris celebriter habita, rata perseveret et inconvulsa, auctoritate principatus eam duximus roborandam et sigillorum nostrorum appensione muniendam, dilec Christo fratres antedicti monasterii, videlicet Paradisi sancte Marie, et bona ips sub nostra tuicione ac proteccione recipientes. Huius donacionis a memorato I sio facte et confirmacionis nostre testes sunt: reverendi patres dominus Fulco znensis archiepiscopus et dominus Thomas Wratiszlaviensis episcopus, Nazlaus tislaviensis archidiaconus et cancellarius curie, Guntherus abbas de Lubens, Nenc Wratislaviensis canonicus, Zandowoius Gneznensis canonicus, Conradus notarius Burivius de Sireme, Conradus castellanus de Croscene, Stephanus de Werbe Stephanus filius eiusdem, et alii quam plures clerici et laici. Datum in burgo n Nienmarche anno gracie M.CC.XXXIIII, XI Kalendas Decembris, Indic septima.

Lenin, *Lehnin.* Gostecove, *dziś Paradyż.* Lubens, *Lubiąż, z niem. Leubu* reme, *Śrem,* Croscene, *Krośno (Crossen).* Werbene, *dziś Würben.* Nienmarche, *markt, czyli Środa na Szlązku.*

Nr. 170.

Paulus episcop. Poznaniens. 1234 s. d. et l.; relaxat in favorem nasterii de Lubiąż partem suarum decimarum de territorio quodam, castro leń vicino.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Lib. antiquus fol. 10.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Multis enim incommodis pr ter occurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum memorie commendamus; que a nostris prioribus instituta asseruntur, per obsequia litterarum ad nostran ticiam pervenerunt. Inde est quod ego Paulus Dei gracia episcopus Poznaniensi tum facio universis Christi fidelibus, quod ad honorem Dei et beate Marie se virginis ampliandum, religiosis viris Lubensis cenobii Ordinis Cystersiensis di Wratislaviensis de tribus milibus mansorum Franconicorum in territorio Velens tis circa lacum, videlicet illum qui dicitur Lubchecko, de unanimi consensu et muni consilio Capituli mei partem decime mee relaxavi; ita videlicet, quod de bus mansis Franconicis tres mensure tritici, tres siliginis et tres avene, tales q

abbas iamdicti cenobii perceperit, annis transactis libertatis persolvantur, quarto manso sive tercio pro prefectis villarum ex omnibus aliis libero iugiter permanente, salvis eciam ecclesiarum mansis qui sunt ob servicium Dei iure libertatis sacerdotibus collaturi. Preterea, si quid utilitatis de moneta seu de theloneo, sive de argento, auro, plumbo, ferro, si forte ibi invenietur, provenerit, de fructu Lubensium percipientium decima integraliter est persolvenda. Ut ergo hoc factum stabile perseveret, presens scriptum sigilli mei et Capituli mei munimine roboravi, testibus fidelibus adhibitis quorum hec sunt nomina: decanus Witozlaus, archidiaconus Petrus, Pribizlaus, Vincentius, Iohannes, Nycholaus, Petricus, Helvicus, Albertus, Blasius, Theophylus et alii quam plures canonici Poznanienses. Acta sunt hec anno ab Incarnacione Domini M.CC.XXXIIII.

Lubensis, *de Lubiąż*, *z niemiecka Leubus*. Velensis, *de Wieleń*. Lubchecko *lacus, z niemiecka LübtowSee.*

Nr. 171.

Gregorius Pp. IX 1234 Dec. 1, Perusii; mandat iudicibus, ut si in Gneznensi provincia sententias, contra certa indulta Sedis apostolicae in monasteria Ordinis Cisterciensis latas invenerint, easdem annullent.

Pergam. orygin. Na sznur. konopnym przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.
Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 56. Die Urkund. d. Kl. Leubus LV.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis . . Misnensi et . . Budisinensi decanis et . . preposito Budisinensi Misnensis dioceseos salutem et apostolicam benedictionem. Ad similitudinem Dei conditus et quasi quoddam divine potentie signaculum homo factus, ac mentis ratione recepta tam excellentis pulcritudine ymaginis decoratus, ante quam plene sua incrementa videret, elatione cordis intumuit, et quod de infimis formatus fuerat, est oblitus. Unde mira Conditoris est actum iustitia, ut qui per sensum quem receperat rationalem superbunt, rursum terra per mortem fieret quam se esse humiliter non agnovit, et qui peccando Dei similitudinem voluntarius perdidit, rediret ad limi sui materiam vel invitus. Nec prima prevaricatione contenta posteritas, legis naturalis auctoritatem, quam Dominus humanis mentibus quasi ab ipso mundi primordio indidit et digito sue inspirationis impressit: ne faciamus aliis quod fieri nobis odimus, sed sic alios in sua foveamus iustitia sicut defendi iura nostra cupimus: est transgressa. Nam filii mundi huius quos prudentiores filiis lucis in generatione sua veritas protestatur, reiecta disciplina iustitie et observatione fidei relegata, sibi invicem moliuntur insidias, dampna inferunt, iniurias irrogant, movent lites, ad arma prosiliunt, commitunt prelia, sceleri ius indulgent, privilegium dant errori, venantur ininvicem se ad mortem et se ipsos adeo persequendo dilaniant, ut etiam in suo sanguine cruententur nec efficere sibi credunt; non attendentes, quoniam qui talia agunt, digni sunt morte quod tam immaniter seviunt in seipsos. Sed etiam ad desiderabilia Ecclesie, fratres videlicet Cisterciensis Ordinis: qui remoti a turbis secularibus in quadam mentis solitudine conversantes, ut ebullientes ad infima curas cordis per superni gratiam restringant amoris, quoddam cum Domino intra se secretum querunt, ubi cum illo, exteriore cessante strepitu, quasi

quodam familiari colloquio per interna desideria delectentur: extendunt nequiter manus suas, quorum perversitas vix eos habere patitur unde vivant, quin peregrinationis sue viaticum vel concutiant per calumpniam, vel excutiant per rapinam. De quo etsi magnis dolorum urgeamur aculeis, illud tamen intolerabilius nos inurit, quod hi qui debuerant persecutorum ipsorum flammas extinguere, non solum defensionis manum persecutionum ignibus non apponunt, verum etiam, quodammodo ignes ignibus accendentes, eos importabiliter persecuntur. Sicut enim ad nos dilectorum filiorum abbatis Cistercii et coabbatum ipsius Cistertiensis Ordinis querela gravis et stupenda pervenit, cum auctoritate apostolica sit statutum et expresse nichilominus interdictum ut nulli omnino liceat in eosdem abbates et eorum monasteria seu fratres inibi constitutos contra id quod ab origine Ordinis noscitur institutum, nec non in vicinos vel mercennarios pro eo quod ipsos ad laborandum adiuvant in illis diebus in quibus ipsis laborantibus alii feriantur, vel aliqua occasione eorum que a benignitate apostolica eis indulta sunt, seu benefactores suos pro eo quod aliqua ipsis beneficia vel obsequia obsequiose studio caritatis impendunt, aut in aliquem de ipsorum familia quamdiu in eorum fuerit famulatu pro eo quod decimas iuxta quod eorum Ordini indultum est non persolvunt, vel aliquid aliud ipsis ab apostolica Sede concessum interdicti vel excommunicationis sententiam promulgare: quidam archiepiscopi et episcopi ac alii ecclesiarum prelati ac eorum officiales, in premissas personas et alique ipsis vel emendo seu vendendo aut molendo in molendinis vel in furnis eorum coquendo aliterque communicant, interdicti, suspensionis et excommunicationis ferre sententias contra indulta Sedis apostolice auctoritate propria, ne dicamus potius temeritate, presumunt: ut sic sevientes in istos, illos sine culpa culpabiliter puniant innocentes; efficientes per hoc deterioris conditionis eos, quam perfidi sint Iudei quos culpa propria perpetue servituti subiectos ex sola misericordia pietas Christiana receptat, dum eis subtrahunt communionem fidelium qua ab ipsorum Iudeorum participio non arcentur. Cum igitur nobis principaliter iniuriari probentur, qui privilegia Sedis apostolice vel irreverenter impugnant, vel superficialiter eorum verba tenentes contra ipsorum gestiunt voluntatem et privilegiatos privilegiorum comodis privare conantur; nolentes tam abusivas enormitates seu tam enormes abusus, non absque iniuria Sedis apostolice excogitatas, equanimiter tolerare: discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus inquisita super premissis diligentius veritate, sententias si quas in Gneznensi provincia inveneritis sic proferri sine difficultate qualibet penitus relaxantes, illos quos eas tulisse constiterit, ad satisfaciendum eisdem abbatibus et hiis in quos late fuerint de dampnis et expensis que occasione huiusmodi subierint, monitione premissa districtione qua convenit appellatione remota cogatis processum vestrum nobis fideliter rescripturi, ut alias excedentes sic pena castigetur quod excessus ulterius non procedat: non obstante constitutione de duabus dietis edita in Concilio generali. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse duo vestrum ea nichilominus exequantur. Datum Perusii Kalendas Decembris, pontificatus nostri anno octavo.

Nr. 172.

Conradus dux Lancicie 1234 Dec. 13, in Groze; indulget una cum filio suo Boleslao, duce Masoviae, hominibus ecclesiae Poznaniensis in districtu de Skrzynno morantibus, omnes solutiones et servitia.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 133. Raczyński, Cod. diplomatic. Maior. Polon. 7.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam frequenter ea que legittime geruntur et devote, longinquitate temporis que mater est erroris interveniente, in dubium revocantur a multis, inde est quod ego Conradus Dei gracia dux Lancicie una cum filio meo Boleslao duce Mazovie presenti pagina notum facimus tam presentibus quam futuris, quod domino Paulo Dei gracia Poznaniensi episcopo et ecclesie ipsius indulgemus omnes soluciones et servicia de villis episcopalibus et hominibus earum per districtum de Scrin, tam ad nos quam ad nostros beneficos pertinentes; et hoc ob reverenciam beatorum apostolorum Petri et Pauli et in remissionem peccatorum meorum. Acta sunt hec in Groze anno gracie M.CC.XXXIIII, Idus Decembris.

Scrin, *Skrzynno.* Groze, *Grojec.*

Nr. 173.

Fulco Gneznens. ecclesie minister humilis et Paulus Poznaniens. episcopus s. a. d. et l.; protestantur, se lites inter Henricum ducem Silesiae et Wladislaum filium Odonis ducem Poloniae ratione terrae Poloniae Maioris exortas, amicabiliter composuisse.

Transsumpt potwierdzony przez: Gregorius Pp. IX 1235 Jun. 26, Perusii.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 62.

In nomine sancte Trinitatis amen. Nos Fulco Gneznensis ecclesie minister humilis et Paulus Poznaniensis episcopus, omnibus ad quorum auditum vel intelligentiam hoc scriptum pervenerit notum facimus, quod cum inter dominum Henricum ducem Cracovie et Zlesie filiumque eius Henricum, et dominum Wlodislavum filium Odonis ducem Polonie ex parte altera, non modica cresceret discordia et crebra moveretur questio rancorosa super possessione videlicet illius totalis partis Polonie quam antea dominus Wlodeslavus Mesconis filius possederat; ex officio nostro medios nos iniecimus, et impetum ire seu mali quod ex utraque parte imminebat, precibus et consilio Domino adiuvante hoc modo mitigavimus: ut videlicet fluvius Varta inter ipsos terram dividens meta esset immutabilis, incluso tamen Santok parti domini Henrici cum omni eo quod ipso inferius est. Dominus vero Wlodizlavus naroncincones castrorum suorum Nachel, Usche, Charnchow, Velen, Dreden et ex parte altera sicut antea dominus Wlodizlavus pacifice possidebit; Srem vero in domini Buruvii cum omnibus que eidem ab avunculo suo donata dinoscuntur, liberam cedet possessionem. Et quoniam pacis inimicus per se membraque sua nititur semper pacem de

terra tollere, quod omnimodis volentes precavere et pacem firmam stabilire, ex utraque parte tale promissum recepimus ad perpetue inter ipsos pacis robur et munimen: Primum, quod si quis ipsorum persone alterius aut filiorum ipsius, vi, dolo, seu aliqua arte vel astutia malum mortis machinabitur, aut si predictos terminos amicabiliter constitutos transgressus fuerit, aut terram alterius exercitu vel alio manifesto gravamine spoliaverit; item, si aliquod de castris alterius per vim aut fraudem vel alicuius donationem contra alterius voluntatem intraverit, aut si quempiam de baronibus alterius aut militibus aut simplicibus, qui medio tempore discordie ipsorum ducum incurrerunt indignationem, aut in personis leserit, aut captione seu hereditatum iustarum bonorumque mobilium ablatione sine iudicio gravaverit, aut iustas hereditates heredibus non reddiderit, tali pene subiacebit: primum, quod ius dominii in prefata parte Polonie cum sua in perpetuum ammittet posteritate; item, excommunicationi domini Pape et archiepiscopi Gneznensis omnium que ipsius suffraganeorum subiaceat, ita dumtaxat, ut si qui de nobis a ferenda in transgressorem excommunicationis sententia se continuerint aut subtraxerint, nichilo minus quivis ipsorum plena uti poterit potestate. Preter hoc, si ex parte ducis Henrici seu filii eius transgressio intervenerit, Stargord cum suis utilitatibus in ius cedet et dominium ecclesie Poznaniensis; vel si a parte domini Wlodislavi vel filiorum eius transgressa fuerint supradicta, Hostrow castrum similiter cum suis attinentibus in ius et dominium ecclesie cedet Gneznensis in perpetuum. Adiectum est etiam, quod Wlodislavo restat petere de terra memorata si quid voluerit, per gratiam aut iudicium, si voluerit, termino finali constituto in proximo festo Pentecosten. Verumtamen, si ad iudicium iudicum quos ad hoc elegerint perventum fuerit, utrique tunc maior petendi de ipsa quondam terra domini Wlodislavi ius et libertas remanebit; aut uterque, si magis placuerit iuri actionis renuntiare, extunc partem suam pacifice possideat secundum factam tunc divisionem. Preterea, ante pacis inter ipsos per dominum Papam confirmationem, nulli ipsorum licet interim aliquod castrum de novo erigere aut construere sine alterius voluntate; sed iam stans et constructum, si ruinam minatur aut minus forte est, poterit emendare. Sed cum pleno pacis federe ut dictum est per dominum Papam stabilientur, extunc unus quisque in suo quod volet facere, sine omni poterit contradictione.

Fluvius Warta, Santok, *dziś tak samo.* Nachel, *Nakło.* Usche, *Ujście.* Charnchow, *Czarnkow.* Velen, *Wieleń.* Dreden, *Drzeń, później Dryżyna, dziś Drezdenko, a z niemiecka Driesen.* Srem, *Śrem.* Stargord, *Starygród.* Hostrow, *Ostrów, zamek na wyspie jeziora Lednica, z którego dziś ruiny.*

Nr. 174.

Wladislaus filius Odonis dux Polonie 1234 s. d. in Nakel; concedit ecclesiae Gneznensi amplissimas libertates et privilegia.

Pergam. orygin. Na sznurze jedwabnym żółtym przywieszona pieczęć bardzo zatarta Władysława księcia. (pieczęć VII.)

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Charta non signata.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego Wladislaus filius Odonis Dei gracia dux Polonie tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis

notescere curavi, quoniam ob reverenciam et honorem Domini nostri Ihesu Christi sancti Adalberti martiris, ad instantiam domini Fulconis Gneznensis archiepiscopi aliorum prudentum virorum, iuri quod hactenus in collationibus prebendarum Gnesnsis ecclesie credebam michi competere prorsus renuncio, eas eidem archiepiscopo eius successoribus libere cui voluerint conferendas; salvo eo, si forte per graciam nini Pape aliquid potero habere. Renuncio eciam omni ordinationi spiritualis iutam domorum religiosarum quam secularium ecclesiarum. Innovo eciam libertaa bone memorie archiepiscopo Henrico a me datam et ipsius successoribus et suffraneis eius eorumque successoribus, et nunc eandem in terra quam possideo et quam tis modis acquisiero confero, que talis est: Ascripticios villarum ecclesie in nullo u nec a me nec a castellanis meis seu quibuslibet beneficis iudicari volo, eo tam excepto, quod liberi homines, non hospites sed indigene, villas ecclesiarum inbitantes, coram me tantum citati respondeant, et hoc in signum dominii; et si in quo condempnati fuerint, archiepiscopus recipiat in castellatura Znegnensi et in lis in quibus suas locaverit curias. Si autem solucio ad penam duodecim marcam excreverit et supra, cum duce ipsam dimidiet, et hoc tantum in liberis, ut supra riptum est. Renuncio etiam pro me et successoribus meis consuetudini quam in stellatura Znegnensi transeundo habebam: in ea tribus diebus standi et vectigal et xpensam accipiendi; ita quod prorsus ab hac servitute castellaturam Znegnensem iberam facio. Omnes vero ascripticii a servitute que dicitur povoz, prevod, naraz, astava, prevori, immunes fiant. Equos ducales, canes, caniductores, falconarios et astorarios, per villas ecclesie non pascant. Ad edificacionem castrorum non compellantur, preter illud sub quo manent. Concedo eciam eidem archiepiscopo et canonicis Gneznensibns pro dampnis que eis per guerram nostram sunt illata, ut gentes extraneas invitent et in villis ecclesiarum locent, qui exempti sint ab omni obsequio et servitute preter hoc solum, quod si que gentes dominium meum invadant, imul mecum ad resistendum eis occurrant. Hec autem ut perpetua et inviolata me et posteris meis consistant, iuramento confirmo et munimine sigilli mei corroboro. Et ad maius robur fideiussorem pono ducem Pomoranie Zvatopelkum. Si autem aliquo modo hec violavero et fuero conprobatus, dominus archiepiscopus sine nni meo improperio me in eandem reducat excommunicationem. Testes autem in orum presencia hec sunt acta sunt hii: dominus Michael Cuiaviensis episcopus, i hoc negocium tractavit et ad maius robur ad meam peticionem sigillo suo roboit; Domaradus castellanus de Usce, Dirsicraius iudex curie, Petrus, Bogusa. um in Nakel dominice Incarnacionis anno M.CC.XXXIIII.

Znegnensis, *de Żnin*. Usce, *Ujście*, Nakel, *Nakło*.

Nr. 175.

Henricus dux Cracovie et Silesie 1234 s. d., Cracovie; ap commutationem villae Mirow, quam comes Clemens castellanus de Recen deder villa Lubnica Iwoni militi.

Kopia potwierdzona przez: Stanislaus Augustus rex Poloniae etc. 1776 Octo Varsaviae, *w zeszycie pergaminowym, podpisem własnoręcznym i wielką pieczęci króla opatrzonym.*

Poznań. Königl. Staats Arch. Ołobok 9.

In nomine domini Dei eterni amen. Cum labente tempore eciam que ge simul a memoria posterorum lapsu temporis elabantur, tam iuris racione quar dencium providencia et consulto perspectum est, ea scripture noticia perennite petuari. Eapropter nos Henricus Dei gracia dux Cracovie et Silesie notum f presentibus et futuris, quia cum comiti Clementi castellano de Recen, habenti Mirawam nomine, eandem villam sibi placuisset cum Ivone milite pro villa Ivonis Lubnica nuncupata invicem commutare, sic inter prefatum Clementem nem, fratris ipsius Ivonis qui Ubislaus cognominatur accedente voluntate et co omnibusque eiusdem Ivonis cognatis et consanguineis ad idem consentientibus, tus comes Clemens, adiecta summa pecunie quadraginta quinque argenti puri rum ad villam suam Mirawam, quam pecuniam ab ipso prefatus Ivo accepit, ipsius Lubnica pro sua Mirawa acciperet; tandem habita super tali tractatu di deliberacione, omnes prefati in eandem formam concorditer convenerunt ac ir sub prefata forma contractus commutacionem nominatam celebraverunt. V insuper ipsum futuris retro temporibus in firma stabilitate perseverare, eander mutacionem villarum dictarum, sollenisatam coram nobis, nostro documento c niri omnes predicti unanimiter pecierunt, quorum iuste peticioni nos facilem di iuris racione prebentes assensum, nominatam permutacionem presenti instru inserentes, sigilli nostri fratrisque nostri Boleslai filii ducis Lesconis, qui eiden tatui interfuit, impressione communivimus. Ne autem testiumque nomina qui hoc vocati fuerunt deessent, ea ad cautelam superabundantem infra fecimus tari, quorum nomina sunt hec: Theodorus palatinus Cracoviensis, Vlodomirius lanus in Brzesk, Ioad pincerna, Iakob venator, Mrocota iudex, Gedko, Vitgo merarius, Boguslaw vexillifer, Florianus thezaurarius, Bronis castellanus Cechov Gotfalcus subiudex, Reclaus iudex terre, Bogumillus venator, Boguslaus gla Gallus thezaurarius, Shbinog (sic) subpincerna, Dalebor subagazo, Stephanus Vincencii, Otto subdapifer. Actum in Cracovia anno ab Incarnatione Domini simo ducentesimo trigesimo quarto, presidente domino Vislao Cracovie in ca pontificali, Pacoslao autem Cracoviam tenente.

Recen, *niegdyś zamek i kasztelania nad rzeką Odrą, pod miastem Brzeg.* Mi *Mirow.* Lubnica, *Lubnica.* Brzesk, *Brzesko.* Cechoviensis, *de Czechow.*

Nr. 176.

Wladislaus filius Otonis dux Polonie 1235 Jan. 23, in Nakel; ›onit, quomodo piscatio in lacu Ostrowite a Janussio cancellario Fulconis archi-;copi Gneznensis et a monasterio de Trzemeszno sit facienda.

Pergam. orygin. w wielu miejscach przeżarty, pismo drobne, zatarte. Na sznurach ici jedwabn. wypłowiał. przywieszono dwie pieczęcie: pierwsza podługowata, przed-via biskupa na tronie, błogosławiącego, z pastorałem w lewéj; napis zatarty. Druga adysława księcia. (pieczęć VII). *(Dopełniono podług: Lib. privil. XV sec. fol. 21.)*

Gniezno. Archiv Capituli Metropol. II, 2.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam de gestarum no-ia rerum falsa solet processu temporis calumpnia suboriri, necessarium est ac ile cuiuslibet rei determinacionem iudicialiter diffinitam, ne a succedentibus veritas bprimatur, per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Nos igitur ladislaus filius Otonis Dei gracia dux Polonie universis presentibus et posteris in-escere curavimus, quod conquerente coram nobis Ianusio, venerabilis patris domini conis Gneznensis archiepiscopi cancellario, de Alberto preposito et Henrico cele-› Chremesensi, quod ei in lacu qui dicitur Ostrovite iniuriarentur, asserentibus em quod eundem lacum pro quadam commutacione a nobis recepissent; quam em commutacionem nos cum eis fecisse fatemur, salvo tamen eo iure quod in m lacu nobis reservaveramus, videlicet quod in prima congelacione aque et in ali capturis squillarum, que mrost vocatur, nostra sagena ab uno fine lacus te ad alium primum tractum obtineat, ac deinde domini prepositi Chremesensis na tantum his duabus vicibus per totum lacum subsequetur, nostra nichilominus na eciam omnibus aliis temporibus ius piscandi obtinente. Memoratus etenim ›ositus Chremesensis ante commutacionem inter nos factam in dicto lacu piscandi sagena nullum ius habuit, quemadmodum omnes ville circumadiacentes piscandi sagena in ipso ius non habent nec unquam habuerunt, sed tantummodo cum bus parvis circum littus terre sue adiacens piscandi habuerunt et habent potesta-; hoc tamen adiuncto, quod prefatis duabus vicibus nostra sagena per illum lacum uno fine ad alium transeunte, tam prepositus quam omnes ville adiacentes, de sua tenebantur recia et tenentur excipere: quicunque enim super lacum tunc ando deprehenderetur, vel si recia alicuius in lacu fuissent reperta, sex marcarum a per nos puniretur, quemadmodum a tempore illustris recordacionis patrui nostri adislai ducis Polonie et patris eius fuit constitutum et inviolabiliter observatum; d ius iam dicti prepositus et celerarius Chremesensis eciam post commutacionem r nos et ipsos habitam nobis pertinuisse, in iudicio coram nobis sunt confessi. hoc ipsum ius in iam dicto lacu et cum hereditate que fuit hominum nostrorum imorum et narochnicorum, quemadmodum in primo privilegio super hoc eidem cancellario a nobis dato continetur, nos de speciali nostra gracia ei ac ipsius po-ris contulimus et iterato tandem innovavimus et confirmavimus donacionem, sta-ntes, quod de hodie in antea sepedicti I. seu eius successorum sagena in prima gelacione aque et in estivali capturis squillarum, que dicitur mrost, per totum um primum tractum obtineat, et deinde prepositi Chremesensis sagena subsequatur, deinceps singule ville circumadiacentes, non cum sagenis sed cum retibus parvis, cum littus cuiuslibet terre pertinens, prout suprascriptum est, piscabuntur singulis

annis, iure ac ordine memorati I. conservato. Ne autem aliquis tam solemne factum ausu temerario presumat inquietare, presentem paginam nostri munimine sigilli roboravimus. Actum in Nakel decimo Kalendas Februarii, anno gracie millesimo ducentesimo trigesimo quinto, presente S. duce Pomoranie et venerabili patre domino Fulcone Gneznensi archiepiscopo, cuius sigillo eandem paginam ad maiorem cautelam voluimus roborari; presentibus et aliis quam pluribus, videlicet comite Bogumilo castellano Gneznensi, comite Domarado iudice curie, comite Cecirado, domino Balduino decano Gneznensi, domino Vito preposito Crusviciensi, fratre Virbeta Ordinis sancti Benedicti, Henrico, Wolimiro, Yvone capellanis domini archiepiscopi, Seceslavo iudice curie eiusdem, Precslavo agazone, Philippo precantore, Sulislavo subagazone, Iacusio, Goslavo militibus eiusdem domini archiepiscopi, et aliis quam pluribus clericis et laicis quorum nomina per temporis brevitatem scriptor huius non potuit investigare.

Chremesensis, *de Trzemeszno.* Lacus Ostrovite, *jezioro nad którém leżą wsie Ostrowite Prymasowskie i Ostrowite Trzemeszeńskie.* Nakel, *Nakło.*

Nr. 177.

Wladislaus filius ducis Odonis dux Polonie 1235 Febr. 26, in Gnezdna; commutat cum consensu uxoris et filiorum suorum villam Górki pro pomerio iuxta castrum in Gniezno sito, et ad canonicos Gneznenses pertinente.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. I, fol. 73. Raczyński, Cod. diplomatic. Maior. Polon. 11.

In nomine individue sancte Trinitatis amen. Ego Wladislaus filius ducis Odonis Dei gracia dux Polonie cum consensu uxoris mee et filiorum meorum, videlicet Premislone et Boleslavo, universis tam presentibus quam futuris salutem in perpetuum. Quóniam generacio preterit et generacio advenit, et quia status variabilis et memoria labilis: quam ob rem presenti authentico volumus constare, villam *(spatium)* Gorkam que habet in se tres sortes, una earum vocatur Spandowo altera Bartoviche tercia Wroblowo, ipsas commutavi cum canonicis Gnezdnensibus pro pomerio quod est iuxta castrum in Gnezdna. Ut enim sollempnius contractus commutacionis apud homines insolescat (sic), eidem ville omnimodam libertatem confero, videlicet a povod, a povoz, ad (sic) podvorove, a stroza liberam ipsam et immunem constituo. Igitur ut hec transactio inviolabiliter et ex integro observetur, sigilli mei appensione et uxoris mee nec non et Capituli Gnezdnensis muniri precepi. Huius rei sunt hii testes: Dirsicraius palatinus, cancellarius Stephanus, comes Conradus, Martinus, Serava, Peregrinus procurator ducis, Bedan capellanus curie, Andreas filius Vincencii. Actum in Gnezdna in dominica Invocavit, quinto Kalendas Martii, anno ab Incarnacione Domini millesimo ducentesimo trigesimo quinto.

Gorka cum sortibus Spandowo, Bartoviche et Wroblowo, *dziś Górki Dąbskie i Górki Zagajne.* Pomerium iuxta castrum in Gnezdna, *występuje późniéj pod nazwiskiem* Lednicza. Castrum in Gnezdna, *stary gród Gnieźnieński, z którego pozostało grodziszcze, stał nad jeziorem Jelonek.*

Nr. 178.

Gregorius Pp. IX 1235 Mart. 30, Perusii; confirmat monasterio de Lubiąż possessionem 3000 mansorum in regione villae Lubczesko, quos dux Poloniae Wladislaus monasterio praedicto donaverat.

Pergam. orygin., u którego pozostały nici jedwabn. czerwone i żółte od przywieszonéj bulli.

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 66. Die Urkund. d. Kl. Leubus LXV.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis . . abbati et Conventui Lubensis monasterii Cisterciensis Ordinis, Wratislaviensis dioceseos, salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Cum igitur, sicut exhibita nobis vestra petitio continebat, nobilis vir Wlodizlaus dux Gneznensis tria milia mansorum in Lubzezko cum quibusdam silvis et lacubus monasterio vestro pia et provida liberalitate donavit, nos vestris iustis precibus inclinati, mansos et alia supradicta sicut ea omnia iuste ac pacifice possidetis, vobis et per vos monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Perusii III Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno nono.

Lubensis, *de Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Lubzezko, *ponyżéj* Lubczesko, *z niem. Lubsdorf.*

Nr. 179.

Wladislaus filius Odonis dux Polonie 1235 Apr. 1, in Gnezna; restituit ecclesiae Gneznensi villas Sławno et Włokna, per patruum suum dominum Wladislaum iniuriose ablatas.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 39 v.

In nomine Domini amen. Ne gestarum noticia rerum processu temporis ab humana evanescat memoria, cautum est et utile legittime acta testimonio litterarum et impressione sigilli eternari; solet etenim frequenter accidere, quod humanis actibus, cum testes defuerint, attemptet calumpnia novercari. Noverint igitur presentes et posteri, quod ego Wladislaus filius Odonis Dei gracia dux Polonie, duas villas, Slavnam videlicet et Wloknam, per dominum Henricum bone memorie Gneznensem archiepiscopum beato Adalberto libere et efficaciter additas, videns easdem per patruum meum dominum W. post decessum memorati archiepiscopi iniuriose ablatas, ad pyam peticionem domini Ffulconis Gneznensis archiepiscopi, intelligens eciam hic mee saluti expedire, dictas villas cum lacubus et omnibus earundem villarum pertinenciis ac aliis utilitatibus iam dicto domino Ffulconi archiepiscopo et ipsius successoribus reddidi perpetuo pacifice possidendas, supradicti H. archiepiscopi iustam confirmans donacionem. Ut autem hoc factum perpetue firmitatis robur obtineat, presentem pagi-

nam mei munimine sigilli roboravi. Actum in Gnezna anno dominice Incarn millesimo ducentesimo tricesimo quinto, prima die mensis Aprilis, present decano, C. custode Gneznensi, comite (sic) Stephano cancellario, comite Dro

Slavna, *Sławno.* Wlokna, *Włokna.*

Nr. 180.

Wladislaus dux Polonie 1235 Mai. 28, in Gnezna; villam We quondam a Jurico joculatore ecclesiae Poznaniensi collatam, pluribus libe munit.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 130. Raczyński, Cod. dip Maior. Polon. Nr. 9.

In nomine Domini amen. Ego Wladislaus Dei gracia dux Polonie notu tam presentibus quam futuris, quod ob remedium anime mee et ob reverenci omnipotentis et beatorum Petri et Pauli et in remissionem peccatorum n villam quondam Iurici ioculatoris que Vehne nominatur, quam idem Iuricus licencia et beneplacito contulit ecclesie beati Petri de Poznan, eius liberta volo, cuius sunt ville antique eiusdem ecclesie beati Petri de Poznania: exim a solucione de podvorove et de strosza. Insuper concedo, quod incole ville ad audienciam castellani de Ostrow citari non debeant nec citati coram eo dere, sed tantum coram me vel coram iudice de curia mea. Actum in Gnezn Domini M.CC.XXX quinto, V Kalendas Iunii, presentibus testibus inferius an domino Baldvino decano, domino Andrea, domino Artungo, domino Mutina, Thoma, domino Gotpoldo, domino Stephano, domino Martino, canonicis Gnezne domino Stephano cancellario; domino Detvigo, domino Peregrino, domino domino Iohanne, domino Nedano, capellanis de curia dicti ducis, et aliis qu ribus clericis et laycis qui tunc affuerunt.

Vehne, *nie odgadnione, może mylnie zam. Velme, czyli Wełna.* Ostrow, *niegdyś na wyspie jeziora Lednica pod m. Pobiedziska, z którego dziś ruina po*

Nr. 181.

Gregorius Pp. IX 1235 Jun. 26, Perusii; confirmat Henric Silesiae et Cracoviae compositionem inter ipsum et Wladislaum ducem Polor ctam, nec non litteras quas super eam dederant: **Fulco Gneznens. eccles nister humilis et Paulus Poznaniens. episcop. s. a. d. et l.**

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 62.

Gregorius episcopus *(etc.)*, dilecto filio nobili viro Henrico duci Zlesie covie salutem *(etc.)*. Ea que iudicio vel concordia terminantur *(etc. usque:)* niri. Exhibita siquidem nobis tua petitio continebat, quod cum inter te ac

virum Wlodizlavum ducem Polonie fratrem tuum super terra Polonie questio fuisset exorta, tandem mediantibus venerabilibus fratribus nostris F. Gneznensi archiepiscopo et P. episcopo Poznaniensi amicabiliter inter partes compositio intervenit, prout in litteris inde confectis plenius continetur, quam apostolico petivisti munimine roborari. Nos igitur devotionis tue iustis precibus inclinati, compositionem ipsam, sicut rite sine pravitate provide facta est et ab utraque parte sponte recepta et hactenus pacifice observata, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem facti huius evidentiam, tenorem dictarum litterarum fecimus presentibus annotari; qui talis est: *(Sequitur diploma Nr. 173.)*

Nulli ergo *(etc.)* nostre confirmationis (*etc.*). Si quis autem *(etc.)*. Datum Perusii VI Kalendas Iulii, pontificatus nostri anno nono.

Nr. 182.

Gregorius Pp. IX 1235 Jun. 26, Perusii; roborat compositionem inter Henricum ducem Silesiae et Wladislaum ducem Poloniae propter terram Maioris Poloniae factam, et litteras quas super hoc dederat: **Wlodizlavus Polonie dux 1234 Sept. 22, s. l.** annotari facit.

Transsumpt potwierdzony przez: Alexander Pp. IV 1257 Jan. 18, Laterani.
Bibl. X. X. Czartoryskich. Diplomata.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio nobili viro Henrico duci Slesie et Cracovie salutem et apostolicam benedictionem. Ea que iudicio vel concordia terminantur, firma debent et illibata persistere, et ne in recidive contentionis scrupulum relabantur, apostolico convenit presidio communiri. Exhibita siquidem nobis tua petitio continebat, quod cum inter te ac nobilem virum Wlodizlavum ducem Polonie fratrem tuum super terra Polonie questio fuisset exorta, tandem mediantibus venerabilibus fratribus nostris F. Gneznensi archiepiscopo et P. episcopo Poznaniensi, amicabilis inter partes compositio intervenit prout in litteris inde confectis plenius continetur, quam apostolico petivisti munimine roborari. Nos igitur devotionis tue iustis precibus inclinati, compositionem ipsam, sicut rite sine pravitate provide facta est et ab utraque parte sponte recepta et hactenus pacifice observata, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Ad maiorem autem huius facti evidentiam, tenorem dictarum litterarum fecimus presentibus annotari; qui talis est: *(Sequitur diploma Nr. 168.)*

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Perusii VI Kalendas Iulii, pontificatus nostri anno nono.

Terra Polonia, *późniéj Maior Polonia, t. j. Wielkopolska.*

Nr. 183.

Wolodizlaus dux Polonie 1235 s. d., in summa ecclesia Gneznensi; recipit monasterium Paradyż in suam tutelam.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci, która osobno zachowana. (pieczęć VII.)

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma A. 4. Raczyński. Cod. diplomatic. Maior. Polon. 8.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Wolodizlaus dux Polonie. Cum nos qui in terrenis sublimitatibus sumus constituti varia prepediant negocia ne proprie animarum saluti libere vacare possimus, expediens nobis videtur, quamdiu in hac lucis via vacat nobis, queramus amicos, quorum oracionibus et meritis adiuti, et deprimentes peccatorum fasciculos dissolvere, et eterne felicitatis habitaculum valeamus introire. Hinc est quod universis castellanis, advocatis ceterisque fidelibus in nostro principatu constitutis significamus, quod dilectos fratres Ordinis Cisterciensis in loco qui vocatur Paradysus qui olim Gostecowe dicebatur constitutos, in nostram recepimus protectionem simul et tutelam. Significamus eciam dilectioni vestre, quod predictorum fratrum homines qui nunc sub ipsis resident, vel quos in posterum in suis terminis vel possessionibus nunc habitis vel adhuc ex donacione fidelium habendis locaverint, in eandem recipimus tutelam et defensionem. Ut igitur sepedictos fratres de nostra amicitia et protectione quam a nobis sperabant redderemus securos, presens scriptum super eo iussimus dari et sigilli nostri impressione roborari, testibus nichilominus adhibitis quorum nomina sunt hec: Henricus abbas de Lenin; Balduwinus decanus Gnezenensis, Cristianus custos, Chartunchus, Thomas, Mutina, Theodericus, Andreas, Stephanus cancellarius, Martinus canonici Gnezenenses; Boleslaus, Zemomuzle filii nostri, et alii quam plures tam clerici quam laici. Datum anno gracie M. CC. tricesimo quinto, in summa ecclesia Gnezenensi.

Paradysus, olim Gostecowe, *dziś Paradyż.* Lenin, *Lenin.*

Nr. 184.

Wlodizlaus dux Polonie 1235 s. d. et l.; confert una cum uxore Hedwigi et filiis Przemysl et Boleslao villam Ninkowo cum sortibus ecclesiae Poznaniensi certis sub conditionibus.

Pergam. orygin. Sznurki jedwabne wyblakłe od przywieszenia pięciu pieczęci, które znikły.

Poznań. Archiv. Capituli I, 1.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam generatio preterit et generatio advenit, necesse est quod ea que in perpetua stabilitate permanere volumus, litterarum diligentia annotari faciamus. Hinc est quod ego Wlodizlaus Dei gratia dux Polonie nec non illustris ducissa uxor mea Hadewigis una cum nostris filiis Primizlone et Boleslavo notum facimus universis Christi fidelibus, quod cum ob

amorem et reverentiam beati Petri principis apostolorum, tum propter dominum Petrum archidiaconum Poznaniensem qui nobis quinque marcas argenti, insuper ducenta et septuaginta capetia tribuit annone, villam que Nincovo dicitur cum certis sortibus sibi contiguis quarum hec sunt nomina: Sulino, Svirchevo, sortem decimi (sic) Virbencitz, Golancino, Goscinovo, ecclesie beati Petri contulimus in Poznania ea videlicet sub conditione; quod predictus archidiaconus quamdiu vixerit eam possideat, concessa ei qua alie ville eiusdem ecclesie utuntur libertate. Post mortem vero ipsius, eadem perpetuo ipsam habeat ecclesia. Heredibus autem qui ibi fuerunt, aliam pro istis sortibus nomine Smochovici dedimus hereditatem, et archidiaconus iam sepedictus cuilibet eorum vaccam cum vitulo et duos modios, id est tres vaccas cum totidem vitulis et sex modios dedit annone, eo quod de premissa villa bona cederent voluntate. Ut autem hoc factum iugiter stabile et firmum permaneat, presens scriptum sygillorum nostrorum munimine et conventualium ecclesiarum Gneznensis et Poznaniensis dignum duximus roborare. Actum anno gratie M.CC.XXXV, Indictione V, sub testimonio domini Balduini decani, Stephani cancellarii, Hartungii, Mutine, Stephani, Thome, canonicorum Gneznensium; Detvici, Nedani, Pelegrimi capellanorum ducis, et Capituli Poznaniensis.

Nincovo, *osada znikła na przedmieściach miasta Poznań.* Sulino, *nie odgadnione.* Svirchevo, *Swierczewo.* Virbencitz, *osada na przedmieściu m. Poznań, dziś Wilda.* Golancino, *Gołęcin.* Goscinovo, *może Kąsinowo.* Smochovici, *nie odgadnione, może Smoszewo.*

Nr. 185.

Gregorius Pp. IX 1236 Febr. 22, Viterbii; priori Ordinis Praedicatorum in Polonia notificat, se fidelibus in Polonia, Ordini Theutonicorum contra paganos Pruthenos auxilium praebentibus, easdem indulgentias ac peregrinantibus Ierosolimam concessisse.

Pergam. orygin. Na sznurku z nici lnian. biał. przywieszona bulla: Gregorius Pp. IX.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Diploma n. sign.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis . . priori et fratribus Ordinis Predicatorum in Polonia constitutis, predicantibus contra perfidiam Prutenorum, salutem et apostolicam benedictionem. Suavis Dominus universis, qui nichil odivit eorum que fecit sed omnes salvos fieri et neminem vult perire, exurgens propter miseriam inopum et gemitum pauperum, per fidem in Sanguine ipsius propitiatorem proposuit Ihesum Christum ad ostensionem iusticie sue propter remissionem precedentium delictorum, ut iustificati gratia ipsius, secundum spem vite eterne efficeremur heredes. Sed princeps mundi huius quorundam infidelium mentes adeo excecavit, ut non agnoscerent verum Lumen nec in eos claritas Evangelii radiaret, quin potius infidelitatis tenebris obvoluti non invocarent Dominum qui prope est omnibus invocantibus eum in veritate; quia omnis quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit. Igitur cum Prutenorum impietas, visibilia Deo et celorum virtutibus preferentium aereas potestates, quorum plurimi perceptam baptismatis gratiam

reliquerunt, illa fidelibus in Pruscie confinio constitutis inferret iacula tormentorum que stupori audientibus et referentibus sunt horrori: providit pietas Redemptoris quod contra ipsos, qui et divini sermonis dulcedinem efficaciter non admittunt et ex quisitis fraudibus sepe fallunt et perimunt tam precones Domini quam alios sui nc minis laudibus deputatos, dilecti filii . . magister et fratres Hospitalis sancte Mari Theutonicorum Ierosolimitane, pro reverentia omnium Conditoris cuius se obsequi devoverunt, in predictis partibus fidei negotium assumpserunt ex animo prosequendur laboribus et expensis ac proprii effusioni sanguinis non parcentes; cum quibus Deu sicut relatu fide dignorum exultantes accepimus, misericorditer operatur reprimen per eos impetum barbare feritatis. Set tamen, quia ad tam arduum negocium su ficere per se nequeunt et egent fidelium subsidiis adiuvari, presertim cum civitat et castra que in eisdem partibus fundaverunt nequeant absque festino et grandi su sidio retineri: devotionem vestram monemus et obsecramus in Domino in remissione vobis peccaminum iniungentes, quatinus, commisse vobis super huiusmodi negotio apostolica Sede sancte predicationis officium eo promptius et efficatius prosequent quo prefatis fratribus peregrinorum presentia destitutis hoc in presenti potissime fu dinoscitur oportunum, et spes quasi certa tribuitur quod per desiderati iuvamin interventum illic infra breve temporis spatium gloria Christiane fidei plurimu auctore Domino amplietur: pauperum cruce signatorum in Polonia, cum quibus d ximus dispensandum, vota peregrinationis in succursum predictorum fidelium con mutetis, et tam eos quam alios fideles in ipsa Polonia constitutos, ad nimiam cari tatem qua Christus nos dilexit et diligit respectum habere et ei retribuere aliqui pro omnibus què retribuit ipse illis, monitis et exhortationibus vestris secundum datam vobis a Deo prudentiam informetis diligenter et sollicite, postulantes, ut ips redempti pretio glorioso, in quos tanquam viros Christianos et catholicos caden obprobria exprobrantium Christo debent, se viriliter et potenter accingant, tanquam celum Dei habentes, ad ampliandam gloriam Crucifixi et liberandum proximos de manibus paganorum, profecturi et acturi secundum fratrum consilia predictorum ita quod et ipsis premium debeatur eternum, et infideles non possint, quod impun Christi nomen impugnaverint, gloriari. Cum autem multa necessitas exigat ut illu fidelium subsidium transmittatur, et dignum sit, ut in tanto negotio laborantes de bita pro labore stipendia consequantur quatinus libentius securi de retributione pro cedant: nos de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolc rum eius auctoritate confisi, tam eis quam aliis eiusdem Polonie qui laborem istum in propriis personis subierint vel expensis, et eis qui in alienis expensis illuc acces serint ibidem ad minus per unius anni spatium servituri, seu illis qui ad subventi nem fidelium de propriis facultatibus ministrabunt, iuxta quantitatem subsidii devotionis affectum, peccatorum suorum veniam, sicut euntibus Ierosolimam, indu gemus. Datum Viterbii VIII Kalendas Martii, pontificatus nostri anno nono.

Nr. 186.

Hinricus Kracovie etc. dux 1236 Mart. 2, s. l.; roborat donationem villarum Zambrisk (?) et Laskow, a Iohanne Magno monasterio de Kolbacz factam.

Klempin. Pommersch. Urkundenbuch, Nr. 327. Hasselbach u. Kosegarten, Cod. Pomeranie diplomatic. Nr. 238. (z kopii).

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego Hinricus Dei gratia Kracovie, Slesie atque Polonie dux, universis presentibus et futuris salutem in Christo Ihesu. Eius ordinatione per quem reges regnant et principes iusta decernunt in statibus constituti, in hoc omnium bonorum largitori nos recognoscimus debitores, ut divine religionis professores propria libertate tanquam ulmus vites debeamus sustentare, aliorum quoque iuste donationis titulo collatas elemosinas nostra auctoritate confirmare. Hinc est quod villas Zambrisk et Lascove, quas dilectus noster Iohannes Magnus contulit ecclesie Dei in Colbas cum omnibus attinentiis et omni libertate quam ipse habuerat, nos quoque eidem ecclesie confirmamus, et ut hec donatio rata sit, cum agris, pratis, aquis, silvis et omnibus terminis prefatis villis attinentibus, sigilli nostri appensione et testium subscriptione astipulatione roboramus. Testes: Stephanus palatinus noster, Beno castellanus de Santoch, Pribizlavus de Liubus, Theodericus tribunus de Santoch, Gallus cum Pribni fratre suo, Theszlavus prepositus de Santoch, Bartholomeus scolasticus de Liubus. Datum anno Domini M.CC.XXXVI, sexto Nonas Marcii.

Zambrisk, *nie odgadnione.* Lascove, *Gross-Latzkow.* Colbas, *Kolbacz.* Santoch, *Santok.* Liubus, *Lubusz, z niemiecka Lebus.*

Nr. 187.

Gregorius Pp. IX 1236 Jun. 17, Interamni; mandat Guillelmo episcopo quondam Mutinensi, apostolicae Sedis legato, ut homines ecclesiarum Poloniae contra vexationes principum earum regionum protegat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 64.

Gregorius episcopus *(etc.)*, venerabili fratri.. episcopo quondam Mutinensi penitentiario nostro apostolice Sedis legato salutem *(etc.)*. Principum eternorum aggregari collegio dilecti filii Polonie principes sicut accepimus non procurant, dum prave consuetudinis observantiam a longis retro temporibus ad presentia protrahentes, homines cathedralium et aliarum ecclesiarum Polonie qui terras excolunt earumdem, angariis, perangariis et vectigalibus graviter contra iustitiam fatigando facientes per ipsos transitum vel regressum, nec non suos venatores recipere ac in omnibus procurare compellunt. Quid ultra? dicti homines in expeditionibus principum eorumdem coacti propriis militare stipendiis et munitionibus intendere construendis, alias per ipsos tam enormiter pregravantur, quod nec suis possunt vacare negotiis, nec prefatis ut tenentur ecclesiis deservire. Ipsi etiam a dictis principibus et ipsorum officialibus, indifferenter quasi eorum sint proprii iudicantur, et iudicatum exigitur

ab eisdem, actoris forum sequi compulsis; tamquam ignoretur ibidem, quod ideo iu diciorum vigor iurisque publici tutela sit in medio constituta, ne quisquam sibi su mere valeat ultionem. Nos igitur sic super hiis provideri debitum arbitrantes, ut si tanta molestatione gravatis respirationis remedium et eisdem principibus huiusmod precidatur materia delictorum, mandamus quatinus, si premissis veritas suffragatu dictos principes, ut aliqua consuetudine que potius dici debet confusio non obstant ab huiusmodi molestiis hominum predictorum de cetero conquiescant, monitione pre missa per censuram ecclesiasticam sicut iustum fuerit, appellatione remota, compella proviso, ne in terras dictorum principum excommunicationis sententiam feras. Datu Interamni XV Kalendas Iulii, pontificatus nostri anno decimo.

Nr. 188.

Gregorius Pp. IX 1236 Jun. 17, Interamni; mandat Guillelmo episc po quondam Mutinensi, apostolicae Sedis legato, ut ducem Silesiae de satisfacien pro damnis illatis ecclesiae Gneznensi moneat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 65.

Gregorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri.. episcopo quondam Mutinensi p nitentiario nostro apostolice Sedis legato salutem (*etc.*). Dilecti filii Capitulum clerus Gneznensis sua nobis conquestione monstraverunt, quod cum nobilis vir du Zlesie terram nobilis viri ducis Polonie grandi comitatus exercitu pluries intravisse Gneznensi ecclesie necnon personis ecclesiasticis et habitatoribus villarum eiusden dampna gravia inferendo, et venerabilis frater noster.. Gneznensis archiepiscopu eum, ut ab huiusmodi molestatione cessaret de dampnis ac irrogatis iniuriis satisfac tionem congruam impendendo, moneri fecerit diligenter: ipse non ad studia penitudi nis sed cavillationis diffugia se convertens ad nos frivolam appellationem emisit, quan iam elapso biennio prosequi non curavit. Verum, cum sit indecens et dampnosum illatam predictis iniuriam absque provisionis condigne remedio preteriri, vel quod iden dux sub tanta peccati sarcina negligatur, mandamus quatenus, si est ita, ipsum, u supradictis de prefatis dampnis et iniuriis congruam satisfactionem impendat, moni tione premissa per censuram ecclesiasticam sicut iustum fuerit, appellatione remota compellas: proviso, ne in terram dicti principis excommunicationis sententiam feras Datum Interamni XV Kalendas Iulii, pontificatus nostri anno decimo.

Nr. 189.

Gregorius Pp. IX 1236 Jun. 17, Interamni; archiepiscopo Gneznens indulget, ne, quum degit extra suam dioecesim ultra duas dietas, in causam tra possit.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 66.

Gregorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri.. archiepiscopo Gneznensi salute (*etc.*). Etsi libenter petentibus gratiam impendamus, fratribus tamen et coepiscop nostris qui sunt in partem sollicitudinis evocati eo favorabiliores in suis petitionib

s convenit exhibere, quo facilius odia multorum incurrunt et graviores insidias pa-
ıntur; dum pastorale officium exequendo nequeuntes omnibus complacere, quasi si-
ıum sunt positi ad sagittam. Cum igitur, sicut ex parte tua fuit propositum co-
ı nobis, nonnulli clerici et laici, non tam iustitiam suam prosequi quam te persequi
ıpnabiliter intendentes, te ultra duas dietas pluresve extra diocesim Gneznensem
litteras apostolicas faciant malitiose citari, ut fatigatus laboribus et expensis vel
re litibus vel dampnosas pactiones subire cogaris: nos, quantum cum Deo possu-
quieti tue consulere cupientes, ne de cetero ultra duas dietas extra ipsam dio-
ı per litteras a Sede apostolica impetratas trahi possis in causam, auctoritate
presentium indulgemus, nisi littere ipse de indulgentia presenti fecerint mentio-
Nulli ergo nostre concessionis (*etc.*). Si quis autem (*etc.*). Datum Interamni
Kalendas Iulii, anno decimo.

Nr. 190.

Com. Pribigneus 1236 Jun. 23, in claustro Paradyso; confert una
ı matre et uxore sua hereditatem Rusinow fratribus de Paradyż.

*Pergam. orygin. Wcięcia poprzeczne od przywieszenia jednéj pieczęci osobno za-
wanéj.* (pieczęć X).

*Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma A. 7. Raczyński. Cod. diplomat.
ior. Polon. 14.*

In nomine sancte et individue Trinitatis. Cum cuncta bona temporalia transi-
ıa sint et caduca, dignum est et salubre ut de transitoriis lucremur permansura
Christi pauperibus erogando, qui pro nobis intercessores et advocati existant pro
tris reatibus summum Iudicem exorando. Notum sit igitur universis tam futuris
ım presentibus Christi fidelibus, quod ego comes Pribigneus et mater mea nomine
icecha et uxor mea nomine Zdislava, divina inspirante clemencia, communi con-
su et pari voto contulimus beate et perpetue virgini Dei genitrici Marie et di-
is fratribus de Paradyso Ordinis Cisterciensis, diocesis Poznaniensis, locum quen-
ı nostre hereditatis nomine Rusenove cum omnibus terminis et attinenciis suis
petua libertate, predictorum fratrum necessitatibus et nostrarum animarum saluti
videre cupientes. Ut igitur hec nostra donacio in posterum rata maneat et in-
vulsa, sigilli nostri appensione munivimus, idoneis adhibitis testibus quorum no-
ıa sunt hec: comes Ierota, comes Sator, Nicolaus sacerdos de Stans, Willelmus
Bucowe capellanus noster, capellanus noster Iacobus et alii quam plures testes ido-
. Datum in predicto claustro videlicet Paradyso anno Domini M.CC.XXXVI,
ıo Kalendas Iulii, Indictione nona.

Paradysus, *Paradyż.* Rusenove, *dziś z niemiecka Rinnersdorf.* Stans, *Sczaniec.*
cowe, *z niem. Buckow.*

Nr. 191.

Com. Pribigneus 1236 Jun. 25, s. l.; dat coenobio Paradyż aquam in villa sua Gostin ad construendum molendinum.

Pergam. orygin. Wcięcia poprzeczne od przywieszenia jednéj pieczęci osobno zachowanéj. (pieczęć X).

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma A. 5. Raczyński. Cod. diplomatic. Maior. Polon. 13.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Notum sit universis tam futuris quam presentibus Christi fidelibus, quod ego comes Pribigneus cum consensu uxoris mee contuli dilectis fratribus in Paradyso, quodam cenobio Ordinis Cisterciensis diocesis Poznaniensis, aquam ad molendinum construendum in quadam villa mea Gostin nomine, piscatura et omnibus aliis usibus eiusdem aque michi reservatis. Et quociescunque ad predictorum fratrum molendinum molere voluero, michi cum mea familia, tamen absque ulla macca quod polonice mera dicitur, molere debent. Predictam aquam ad molendinum construendum contuli predictis fratribus iure hereditario, perpetua libertate. Ut igitur hec mea donatio in posterum rata maneat et inconvulsa, duxi eam mei sigilli appensione et idoneorum testium interposicione confirmare quorum ista sunt nomina: Nicolaus sacerdos de Stansi, Willelmus sacerdos de Bucowe, procurator meus Sedelis, capellanus meus Iacobus et alii quam plures testes idonei. Actum anno gracie M.CC.XXXVI, VII Kalendas Iulii, Indictione nona.

Gostin, *nie odgadniony, zapewnie niegdyś osada nad rzeczką Paklica, w bliskości Paradyża.* Stansi, *Sczaniec.* Bucowe, *dziś z niemiecka Buckow.*

Nr. 192.

Wlodisslaus Odonis filius dux Polonie 1236 Oct. 21, s. l.; confert monasterio de Ląd locum veteris castri dicti Lęda cum pertinentiis eiusdem, eique possessionem villae Wrąbczynek confirmat.

Pergam. orygin. W założonym dolnym brzegu dwie dziurki od przywieszenia pieczęci.

Warszawa. Zbiory Rusieckich. Diplomata.

In nomine Domini amen. Quoniam omne factum mortalium processu temporis tendit in oblivionem si non litterali apice ac fide digna testium subscripcione fuerit roboratum, hinc est quod ego Wlodisslaus Odonis filius dux Polonie universis sub fide Christi degentibus notum esse volo, presentibus eciam protestor, me gravem calamitatem abbatis tociusque conventus cenobii Lendensis considerasse, ac continuam defectionem Domus intellexisse quam habebant ex vicinitate castri veteris quod Lenda vulgari vocabulo dicebatur. Quorum miserie totis visceribus compaciens et perire dictam Domum propter Dei famulos non sustinens, locum castri prefati iure hereditario abbati donavi baronibus Terre faventibus ac pro Fratribus me interpellantibus, adiacencia ipsorum usibus assignando, videlicet fluvium, silvam et prata que spectabant ad castellanum, ad venatorem et ad eos qui solnicz appellantur: cum omnibus

acionibus et castoribus in fluvio Warta rivulisque adiacentibus ac lacubus a cas- prefato usque in Virbez, ob perpetuam anime mee salutem, progenitorum sive cessorum, totum quod iuris mei fuerat, subditorum aut procuratorum Lendensis ritorii, Dei genitrici devota mente optuli ac libenti. Insuper duos castorarios prios meos cum omni posteritate ipsorum, servituti abbatis dicti monasterii sub- avi, dans illi libertatem castores capiendi cum sue libuerit voluntati. Et quia endo reformare Domum pauperculam cui interitum frequens incendia (sic) mina- ur, ecclesias, sancti Andree scilicet et sancti Petri quarum patronatus ad me ctabat, pleno iure dicti abbatis manibus resignavi, inpetrans a venerabili patre nino Fulcone archiepiscopo Gneznensi decimas harum ecclesiarum, pro maiori suf- gio religiose congregacioni donavi donatasque litterali testimonio confirmavi. Et oniam minus est respectu divine mercedis quantumcunque Dei omnipotentis mani- s offeratur, addimus et confirmamus claustro Lendensi parvum Vronschin cum sale pratis, lacubus nec non cum omnibus utilitatibus que in ipsa hereditate sunt in rra, silva, nemore et agris, integraliter prout bone memorie magnus dux Mescho lem Domui contulerat quamvis in ipsius privilegio non fuerit plenius exaratum: licet ut mencio hereditatis huius cum omnibus utilitatibus suis fieret, quod nos esentibus emendamus. Datum et actum anno Domini M.CC.XXXVI, duodecimo alendas Novembris, Indictione XII, presentibus patribus clarissimis, videlicet memo- to domino Fulcone archiepiscopo Gneznensi, domino Paulo episcopo Poznaniensi, nech magno palatino Chalisiensi, Bogusa castellano Lendensi, Gobelbudo wlodario aliis quam pluribus fide dignis. Ut autem hec Domus ab omni incommodo sit bera, et prescripta rata et inconvulsa permaneant, sigilli mei appensione presentem edulam communivi.

Lendensis, *de Lqd.* Virbez, *Wierzbiec rzeczka.* Parvum Vronschin, *Wrąbczy-ek.* Chalisiensis, *de Kalisz.*

Nr. 193.

Bronissius comes et fundator claustri Paradisus 1236 s. d. et l.; nfert angulum suae hereditatis dictae Gostichowo, in quo Teutonicum Frankonem r tempus locaverat, claustro Paradyż.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 5.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Bronissius Dei miseracione nes et fundator claustri quod Paradisus dicitur, in vulgari vero quod Gostichovo itur, Dei omnipotentis et beate Marie virginis sanctique Martini confessoris do- ni nostri Iesu Christi, constare volo tam presentibus quam futuris Christi fideli- universis presens scriptum visuris, quod ego Bronissius fundator claustri Paradisi erius nominati antequam conventum fratrum ad claustrum meum, scilicet Paradi- vocavi, quendam Teutonicum nomine Frankonem in angulo hereditatis mee, elicet Gostichovo, locaveram per tempus, non hereditarie; sed tantum modico tem- sortem parvulam ei concesseram pro recuperacione et propter hoc, si aliquos utonicos michi in eadem sorte locare potuisset; quam sortem, nomine ipsius popu- : apud Franconem: vocaverunt et vocant. Sed quia sortem eandem collere et locare

pro nimia paupertate non potuit ut promiserat, monitus a me cessit, et voluntar coram fratribus claustri mei Paradisi quod vulgariter Gostichovo dicitur, cum omn bus fratribus suis in presencia mea et coram Theoderico de Glasow, et coram Ghi leva seniori, et coram Ioanne Colva, coram Dirsivvio de Glinsk et coram aliis m tis resignavit, ut fratres mei supradicti libere sine impedimento hereditatem me Gostichove ad serviendum Deo possiderent. Super hiis plenum testimonium perhib et teste dicto Francone etiam dico, quod nunquam Frankoni neque filiis ipsius he ditarie aliquid porrexi nec alicui hominum, nisi tantum fratribus supradictis claus mei ad serviendum Deo in Gostichovo. Et ne in posterum ab aliquibus impediant supranominati fratres claustri mei, presens scriptum sigilli mei impressione d roborandum, testibus ad hoc fidelibus ad illos quos superius nominaveram adhibi quorum nomina sunt hec: Ianussius de Vidsim, Iarota de Vitin et aliis quam p ribus. Acta sunt hec anno ab Incarnacione Domini millesimo ducentesimo X sexto.

Paradisus, *Paradyż*. Gostichovo, *dawne nazwisko Paradyża, dziś zaginęło*. G sow, *Glasow*. Colva, *Kaława*. Glinsk, *dziś z niemiecka Leimnitz*. Vidsim, *Widz* Vitin, *dziś z niem. Witten*.

Nr. 194.

Wlodeslaus dux Polonie 1236 s. d., in Posnania; protestatur, comi tem Bronissium contulisse claustro Paradyż omnia bona sua et uxoris suae mobili et immobilia; ipse vero claustrum praefatum sub suam suscipit protectionem et a omni iure Polonico absolvit.

Pergamin orygin. Dwie dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma A. 6. Raczyński. Cod. diplomatic Maior. Polon. 12.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Wlodeslaus Dei gracia du Polonie universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris notum facimu quod comes Bronisius cum consensu nostro et fratris sui Sandivoii et Iarostii fil fratris ipsius scilicet Gualonis, et parentum ipsius et uxoris sue omnia bona su mobilia et immobilia, familiam et omnes hereditates suas ecclesie Dei et claustr cuius ipse fundator est, post mortem ipsius et uxoris sue contulit ad honorem D et beate Marie perpetue virginis et sancti Martini confessoris Christi et ad utilitate et sustentacionem fratrum claustri quod Paradisus dicitur, qui locus quondam vulg riter Gostichovo nominabatur, qui sunt Ordinis Cisterciensis: iure hereditario obtu et confirmavit in perpetuum possidendas cum bona voluntate nostra et episcopi Pa Posnaniensis in cuius diocesi sunt, cum omni utilitate agrorum, pratorum, silvaru aggerum, piscationum, graminum, mellificiorum, kastorum, pascuarum et omni aliarum utilitatum que emergi possunt que hic non specificantur: plene et univer liter contulit omnia bona sua et uxoris sue post mortem eorum, et omnes heredita suas supradictis fratribus, quorum nomina sunt hec: Zaborovo, Zacrevo, Sir sovo, Chranstovo, Albrechtovo, Kottovo, Poloviccia, Cunarske, Gorka cum tra ductu trans Vartam; omnia eodem iure quo et prima, scilicet Gostichovo contul contulit et confirmavit universa. Nos vero de hiis testimonium plenum supradic

ribus perhibemus, et ipsos et omnia ipsorum sub protectione nostra susceptos et omni exactione et ab omni iure Polonicali et a teloneo absolutos, et plenam rtatem ipsius contulisse testamur, sigilli nostri inpressione roborando. Datum in nania anno gracie M.CC.XXX.VI, coram episcopo Paulo et aliis multis.

Paradisus, *Paradyż*. Gostichovo, *nazwisko dawne Paradyża, dziś znikłe*. Zabo-o, *Zaborowo*. Zacrevo, *Zakrzewo*. Sirotsovo, *Sroczewo*. Chranstovo, *Chrząstowo*. rechtovo, *niegdyś osada w téjże okolicy, dziś znikła*. Kottovo, *niegdyś osada okolicy Zaniemyśl, dziś tylko wodny młyn nad rz. Wartą*. Poloviccia, *Polwica*. Cunarske, *arskie*. Gorka, *Góra*.

Nr. 195.

Wladizlaus dux Polonie 1236 s. d. et l.; confert monasterio de Kol-z villam Warsin.

Klempin, Pommersch. Urkunden Buch Nr. 333. Hasselbach u. Kosegarten, Cod. meranie diplomatic. Nr. 239 (z kopij).

Ego Wladizlaus dux Polonie, cunctis presens scriptum cernentibus salutem. oniam generatio preterit et generatio advenit, et nichil sub sole stabile potest in-niri nisi bonorum operum stabilitate firmetur, hinc est quod universitati vestre pre-nti scripto notificamus, quod dilectis fratribus nostris de Colbas, quos Deo fideliter rvire cognovimus, villam que vocatur Warsin cum omnibus attinentiis suis, agris, atis, aquis, silvis, ob remedium anime nostre nostrorumque heredum contulimus rpetuo possidendam propterea, ut pro hiis et aliis beneficiis nostris prefate eccle-e collatis, plenam fraternitatem habeamus et anniversarium quolibet anno cum ce-ris fundatoribus eiusdem ecclesie. Datum anno Domini M.CC.XXXVI. Testes: filii cis: Premiszil, Bolezlavus; Dirsicray, Eustachius et alii quam plures Poloni.

Colbas, *Kolbacz*. Warsin, *Warzin*.

Nr. 196.

Paulus Poznaniens. ecclesie episcop. 1236 s. d. et l.; confert mona-rio de Henrykow decimas villae Sierakowo.

Stenzel. Lib. fundation. claustri Heinrichau, pag. 152.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam generacio preterit et neracio advenit, necesse est quod ea que in perpetua stabilitate permanere volumus, terarum diligencia annotari faciamus. Hinc est quod ego Paulus Dei gracia Pozna-nsis ecclesie episcopus notum facio universis Christi fidelibus tam presentibus quam turis hoc scriptum inspecturis, quod de conmuni consensu et consilio meorum ca-nicorum, decimam ville que Syracovo dicitur cum tota sua limitacione fratribus clesie sancte Marie semper virginis cenobii de Henrichow, conpaciens paupertati

eorum et laboribus quos sunt in novella plantacione perpessi, pietate motus pre busque eorum flexus libere contuli perpetuo ab ipsis percipiendam. Ut ergo hec d nacio firma et inviolabilis perseveret, presentem litteram sigilli mei nec non Capit mei munimine super hoc eisdem conferre dignum duxi insignitam. Huius facti su testes: decanus Vitozlaus, magister Polonus, Petrus archidyaconus, Bogufalus cant Nycolaus custos, Pribizlaus, Michael, Iohannes, Helwigus, Blasius, Albertus, Th philus, Gherardus, Eusebius, Iohannes, canonici Poznanienses. Actum anno gra MCCXXX sexto, Indictione sexta.

Henrichow, *z niemiecka Heinrichau.* Syracovo, *Sierakowo.*

Nr. 197.

Paulus Poznaniens. ecclesie episcop. 1236 s. d. et l.; confert mo sterio de Henrykow partem villae Dębnica, sibi quondam a Wladislao duce Polo datam.

Stenzel. Lib. fundation. claustri Heinrichau, p. 151.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Nos Paulus Dei gracia Pozn niensis ecclesie episcopus notum facimus presentibus et futuris, quia olim suscepim ab illustri Wlodizlao beate memorie duce Polonie villam que vocatur Damnicia cu sua integritate, que est sita iuxta Petrum Hoyeruwiz, ex altero latere habens villa archiepiscopi que eciam vocatur Damnicia, perpetuo possidendam. Postmodum ve videntes inopiam domus beate virginis de Henrichow Ordinis Cysterciensis que e sita in dyocesi Wratislaviensi, quam fundavit frater noster felicis recordacionis Nyc laus notarius Henrici ducis Slesie: in remissionem peccatorum nostrorum et pro r medio anime predicti Wlodizlai ducis Polonie contulimus eandem villam pref domui cum suis attinentibus, videlicet triginta et octo iumentis, eo iure quo nos h buimus et fratribus ibidem Deo servientibus perpetuo possidendam; ita tamen, donemur poledris masculis eorundem iumentorum quam diu vivimus. Ut ergo h nostra donacio firma et stabilis permaneat, illustris Wlodizlaus Dei gracia moderr dux Polonie, filius Odonis quondam ducis Polonie, pium prebens assensum ad pe cionem nostram, presentem kartam una cum sigillo nostro sui sigilli munimine rol ravit. Huius donacionis testes sunt: venerabilis frater noster dominus Mychael vina gracia Cuiaviensis episcopus, qui pro nostro rogatu ad robur huius karte eci suum apposuit sigillum; dominus Balduwinus decanus Gneznensis, Bozo preposi totumque Capitulum eiusdem ecclesie, cuius sigillum ad testimonium huius donacio eciam appenditur; Vitozlaus decanus Poznaniensis, Petrus archidiaconus, magis Polonus, Theophilus totumque Capitulum eiusdem ecclesie, cuius sigillum pro te monio unanimi consensus eciam appensum est. Actum est hoc anno Domini M tricesimo sexto, Indictione sexta, hiis presentibus: Dirsicraio palatino, Bogumilo stellano Gneznensi, Cicirado castellano Poznaniensi, Alberto iudice, Domerado aliis quam pluribus nobilibus Polonie.

Damnicia, *Dębnica.* Henrichow, *z niemiecka Heinrichau.*

Nr. 198.

Bronissius comes et fundator claustri Paradisus 1236 s. d. et l.; confert molendinum in villa sua Gostichovo, in quo Wilhelmum Teutonicum locaverat, monasterio Paradyż.

Rogalin. Biblioteka. Paradis. Lib. privil. Nr. 6.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Bronissius Dei gracia comes et fundator claustri quod Paradisus dicitur, in vulgari vero quod Gostichovo nominatur, Dei omnipotentis et beate Marie virginis sanctique Martini confessoris Domini nostri Iesu Christi, constare volo tam presentibus quam futuris Christi fidelibus universis presens scriptum visuris, quod ego Bronissius, antequam Conventum monachorum ad claustrum meum scilicet Paradisum vocavi, quendam Teutonicum nomine Wilhelmum in molendino meo quod in villa mea Gostichovo locaveram et propriis sumptibus edificaveram, posui non hereditarie sed tribus tantum annis, ut michi idem molendinum corrigeret et emendaret. Medio autem tempore dixit: si michi placeret, quod Teutonicos vocare vellet et villam Teutonicalem edificare vellet et locare. Quod cum facere non potuisset et homines ad locandam villam non habuisset, finitis tribus annis quibus ipsum in molendino locaveram, venditis omnibus attinentiis, molendino et locacione ville resignata cum bona voluntate, accepta licencia discessit et promisit coram me et coram primo abbate Paradisi et omni Conventu monachorum quos Deo inspirante in loco qui quondam Gostichovo dicebatur locavi, pro se et omnibus successoribus suis, quod nunquam supradicti monachi claustri quod Paradisus dicitur in aliquo gravarentur vel impedirentur. Et coram testibus idoneis quorum nomina sunt hec: Ianussius de Vidsim, Iarota de Vitin, Dirsicrayus de Glinsc, Ghisleius senior et iunior Ghislaus, Franco et Iohannes Colvo, super his plenum testimonium perhibeo, et ne ab aliquibus impediantur supradicti fratres, presens scriptum sigilli mei impensione duxi roborandum. Datum anno gracie M.CC.XXXVI.

Paradisus, *Paradyż.* Gostichovo, *dawne nazwisko osady, w której stanął Paradyż, dziś zaginęło.* Vidsim, *Widzim.* Vitin, *z niemiecka Witten.* Glinsc, *z niemiecka Leimnitz.* Colvo, *Kaława.*

Nr. 199.

Wladislaus dux Polonie 1236 s. d. in Gnezna; confert una cum filiis suis Premislo et Boleslao, villam Grzegorzew ecclesiae Gneznensi.

Pergam. orygin. Na sznurze jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć zniszczona Władysława księcia; (pieczęć VII.)

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. II, 3.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Ne gestarum notitia rerum processu temporis ab humana evanescat memoria, necessarium est acta legitime per scripti continentiam in noticiam transmitti posterorum. Noverint igitur presentes et posteri, quod ego Wladislaus Dei gratia dux Polonie una cum filiis meis, Premislo videlicet et Boleslao, pro remedio anime mee ac predecessorum seu posterorum meorum, ad ho-

norem Dei et beati Adalberti villam que Gregorew dicitur cum omni suo iure ac districtu, cum castoribus et venationibus et omnibus aliis utilitatibus que in ea sunt vel haberi possunt, domino Fulconi Gneznensi archiepiscopo eiusque successoribus pacifice ac quiete in eternum possidendam contuli, et ut hec mea donatio perpetue firmitatis robur obtineat in posterum, presentem paginam mei munimine sigilli roboravi. Actum in Gnezna dominice Incarnationis anno MCCXXXVI, presentibus: domino Balduino decano, domino Bogufalo cantore Poznaniensi, domino Artungo, domino Mutina, domino Thomasio canonicis ecclesie Gneznensis, Petro, Zivrido, Paulo Nicholao vicariis eiusdem ecclesie, comite Petro camerario ducisse et aliis quam pluribus.

Gregorew, *Grzegorzew.*

Nr. 200.

Wladislaus dux Polonie 1237 Jan. 15, in Gnezna; confert una cum filiis suis Premislo et Boleslao, Ianussio cancellario Fulconis archiepiscopi Gneznensis villam Ostrowite Prymasowskie.

Pergam. orygin. Na sznurku jedw. wyblakł., przywieszony ułamek pieczęci bez wycisku. Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. II, 4.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Ne gestarum noticia rerum processu temporis ab humana evanescat memoria, necessarium est acta legitime literarum testimonio et testium subscripcione perhennari. Noverint igitur presentes et posteri, quod ego Wladislaus Dei gracia dux Polonie una cum filiis meis, Premislo videlicet et Boleslao, ad peticionem venerabilis patris domini Fulconis Gneznensis archiepiscopi Ianusio cancellario ipsius contuli villam Ostrovite nomine, que fuit hominum meorum decimorum et narocnikorum, cum lacu et aliis utilitatibus que in ea sunt vel haberi possunt pleno iure hereditario pacifice possidendam, adiecta eciam tali condicione, quod ei de dicta villa testari liceat et heredem quemcunque voluerit sibi substituere. Et ne hoc in dubium cuiquam vertatur, presentem paginam mei munimine sigilli roboravi. Actum in Gnezna anno Domini M.CC.XXXVII, XVIII Kalendas Februarii, presentibus: domino Fulcone Gneznensi archiepiscopo, Stephano cancellario meo, Cecirado castellano Poznaniensi, Balduino decano Gneznensi, Bogufalo cantore Poznaniensi et aliis quam pluribus.

Ostrovite, *Ostrowite Prymasowskie.*

Nr. 201.

Barnym dux Slavorum 1237 Febr. 2, in Stetin; confirmat donationem hereditatum Treben, Doberpol et stagni Zovina, quas Wladislaus dux Poloniae monasterio de Kolbacz contulerat.

Klempin, Pommersch. Urkundenbuch Nr. 339. Hasselbach und Kosegarten, Cod. Pomeranie diplomatic. Nr. 244. (z kopii).

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego Barnym Dei gratia dux Slavorum, omnibus presentem paginam inspecturis salutem in Domino Ihesu. Cum

astat omnibus omnem principatum et potestatem ad sublevationem bonorum de-
essionemque malorum a Deo constitutam, divinis circa nos beneficiis dignis respon-
re cupientes operibus, pacis equitatisque iura cunctis animo libenti servare decre-
mus, et hiis maxime, qui deposita seculari conversatione semet ipsos nequaquam
fficientes tueri, solius Dei nostraque defensione confidunt. Eapropter notum esse
lumus omnibus in ditione nostra constitutis tam presentibus quam futuris, quod
remedium anime mee nec non et parentum meorum, fratribus Cisterciensibus in
olbas Deo famulantibus contulimus proprietates has seu hereditates, scilicet Treben
Doberpol cum stagno Zovina et cum omnibus terminis et attinenciis suis; et omne
is quod ibi me cognoscebam habere, cum agris, pratis, aquis, silvis, pascuis, cum
mni utilitate et proventu qui nunc est vel apparet vel in posterum haberi poterit,
perpetuum donavi. Ne autem predictis fratribus, in Christo dilectis, super hac
m rationabili nostre libertatis donacione ulla inposterum ambiguitas cuiquam du-
ium oriatur, vel saltim cavillosa questio a quocunque moveatur, (et hec nostra do-
atio) cum predictis possessionibus et suprascriptis terminis, sicud in privilegio Wal-
izlavi ducis Polonie noscuntur haberi, rata et inconvulsa perpetuo perseveret, pre-
ntem paginam sigilli nostri appensione cum testium subscriptione fecimus roborari.
estes: Princiborus, Sulisclavus Tesseradawiz, Pantynus Stephaniwiz et Iacobus Szo-
nuwiz, Vinsclavus et alii quam plures. Datum anno Domini MCCXXXVII, IIII
onas Februarii, in Stetin.

Colbas, *Kolbacz.* Treben, *osada znikła.* Doberpol, *Dobberphul.* Stagnum Zovina, *niemiecka Stawin See.*

Nr. 202.

Vlodislaus dux Polonie filius quond. Odonis ducis 1237 Mai 23, in Gnezna; confert Domui Hospitalis s. Iohannis Baptistae hereditatem Korytowo
um omnibus attinentiis.

Praga, Archiv. Prioratus Ordinis equitum Melitensium. (Kopia z XVIII wieku, z podania źródła.) Poznań, Königl. Staats Arch. Relation. Posnaniens. a. 1777 l. 229. Raczyński, Cod. diplomatic. Maior. Polon. Nr. 16. J. Chr. Dithmar w: Genalog. Histor. Nachr. v. d. Herren-Meistern d. Johanniter Ordens, powołuje się na dokument z r. 1237, mocą którego zamek Drachim Kawalerom św. Jana został od księcia lskiego nadanym.

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis amen. Testamentum suum
n bene disponit, qui terrenis tantum heredibus testatur et non facit Christum sue
bstantie conheredem: universa bona qui prestat hominibus, partem debet recipere
estitorum. Innotescat igitur tam presentibus quam futuris presentis pagine lecto-
ibus, quod ego Vlodislaus Dei gratia dux Polonie filius quondam Odonis ducis eius-
m principatus, de consensu filiorum meorum Premisli et Boleslai donavi heredita-
m que vulgariter Choritovo vocatur Domui Hospitalis sancti Iohannis Baptiste, cum
mnibus suis attinentiis, cum omni utilitate ac libertate pacifice ac perpetuo possi-
endam, sicut eam possedit patruus meus pie recordationis dux Vlodislaus; habentem
rminos a rivo qui Bossia dicitur ad silvam Stariz nuncupatam, et ad Obeser

lacum, et ad usque Procolno lacum, et usque ad Inem rivum parvum, et usq
ler silvam, usque ad magnum fluvium Inem ubi intrat Soveniza, et usque in
Dravanz, et usque in Konotope, usque ad parvum lacum Somite. Concess
eiusdem Domus fratribus licenciam ibidem locandi Teutonicos iure Theutoni
bendi tabernas et forum. Et ne processu temporis nostra quam fecimus don
possit perturbari calumnia, adhibitione testium quorum nomina sunt subscrip
zonis prepositi, Balduini decani, Cristiani custodis, Mutine, Thome canonicoru
znensium; de laycis personis Conradi castellani Poznaniensis, comitum: Th
filii Dobrogosti, Eustachii filii Iohannis, Goslavi filii Bugivogii, Gotardi fi
berti, Tolislavi filii Milostii, et sigilli mei impensione studui roborare. Da
Gnezna per manum mei cancellarii nomine Stephani anno gratie MCCXXX
dictione X, Iunii X Kalendas.

Choritovo, *z niemiecka Kürtow.* Bossia rivus, *z niem. Pössing Fl.* Star
las nad jeziorem Stariz. Obeser lacus, *z niem. Boviser See.* Procolno lacus,
Klohn See. Ina rivus parvus, *z niem. Faule Ihna.* Smoler silva, *nie odg*
Magnus fluv. Ina, *z niem. Ihna.* Soveniza, *z niem. Stöveniz Bach.* Dravanz
Drawa rz. z niem. Drage. Konotope, *z niem. Kontopp See.* Parv. lacus
z niem. Klein Zamitten See. Obszar powyżéj określony leży pomiędzy mias
Arnswalde czyli Choczno, Neu Wedell, i Woldenberg czyli Dobiegniewo.

Nr. 203.

Wladislaus dux Polonie 1237 Jul. 3, in Gnezna; ecclesiam
niensem amplissimis privilegiis munit.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 87.

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis amen. Quoniam act
luntates hominum sepe solent variari, necesse est quod ea que in perpetua
stabilitate permanere, litterarum diligentia faciamus annotari. Inde est q
Wladislaus Dei gratia dux Polonie notum facio universis Christi fidelibus,
remedium anime mee animarumque uxoris et filiorum meorum, contuli omn
criptis beati Petri et aliarum ecclesiarum eiusdem diocesis plenam libertatem
lis per me vel barones meos graventur vexationibus, nec a quocunque nis
episcopo vel suis dominis in ius evocentur: exceptis eis qui aut in traditio
convicti fuerint, aut familias nostras eduxerint, vel hostes in terram duxerin
rum iudicium, presentibus ipsorum dominis vel nuntiis eorum, nobis reservavi
men, quod mulctam quam pro huiusmodi delictis infligendam rationabiliter
ipsorum domini percipiant, nisi sit tale delictum quod ultimo sit supplicio pu
Nec ad constructionem castrorum eos cogi volo nisi in quorum districtu co
tur, exceptis Poznaniensibus, quos ad constructionem castri Gneznensis deput
beri vero villas ecclesiarum inhabitantes hac gaudeant libertate, quod cora
officialium vel castellanorum conveniantur, nec coram me compareant nisi m
evocati speciali, a strosza, a podvorove et aliis exactionibus sint immunes; e
cum habeant in villis iam possessis. Acta sunt hec anno gratie millesimo
cesimo VII. tertio die Iulii in Gnezna, presentibus episcopo Poznaniensi Pa

ino decano, Stephano cancellario, Mutina preposito sancti Georgii, Cecirado castelno Gneznensi, Gotardo milite, Gozlao, Lutoldo tribuno, Vitoslao decano, magistro eodrico, Twardomiro magistro hospitalis, N. G. H. T. canonicis Poznaniensibus. t ut hec mea et filiorum meorum liberalitas in perpetuum firmitatis robur accipiat, pensione mei sigilli et Gneznensis Capituli eam dignum duxi roborandam. Resiptum in Plevis presentibus: domino episcopo Poznaniensi Boguphalo, Fredrico reposito, Vitoslao decano, Petro archidiacono, Iohanne custode, Eusebio, anno Domini M.CC.XL.III, octavo Kalendas Iulii, et sigillis eorum sigillatum. Ego Bernharus notarius tunc hec conscripsi.

Plevis, *Pleviska.*

Nr. 204.

Gregorius Pp. IX 1237 Sept. 29, Viterbii; mandat abbati de Stragow et ejus collegis, ut de sententia excommunicationis ob ecclesiam Gneznensem in ucem Silesiae lata decernant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 67.

Gregorius episcopus (*etc.*), dilectis filiis.. abbati de Stragow Premonstratensis rdinis,.. preposito et.. archidiacono Pragensibus salutem (*etc.*). Nobilis vir H. dux lesie et Cracovie pridem transmissa nobis petitione monstravit, quod venerabilis rater noster.. archiepiscopus, Capitulum et clerus Gneznenses, asserentes ipsum et suos sibi et ecclesie Gneznensi eiusque hominibus dampna gravia et iniurias irrogasse ac offendisse in pluribus ecclesiasticam libertatem, et quod pluries monitus ab eodem archiepiscopo super hiis satisfacere non curavit, ad appellationis diffugium convolando super hoc contra eum ad venerabilem fratrem nostrum.. episcopum quondam Mutinensem, tunc in Pruscie partibus apostolice Sedis legatum, nostras litteras impetraverit. Et licet idem nobilis tunc sicut asserit esset infirmitate gravatus, et pro recuperatione castri sui de Pobzin, ab hostibus invadentibus terram eius per violentiam occupati, ac aliis bonis suis inoffense servandis grande studium assumere cogeretur, paratus nichilominus quam cito facultas occurreret coram dicto episcopo personaliter comparere pro causa tam ardua, quam per procuratorem nolebat nec comode poterat expedire: quia tamen idem episcopus, dicti ducis excusationem huiusmodi non admittens, ipsum in tante necessitatis articulo constitutum ad litigandum coram ipso contra iustitiam compellebat, ipse nostram audientiam appellavit. At idem episcopus, legitima eius appellatione contempta, tulit excommunicationis sententiam in eundem, et excommunicatum fecit per totam terram ipsius publice nuntiari; quare pro dicto nobili fuit nobis humiliter supplicatum, ut sententiam ipsam irritam nuntiari, et in statum revocari debitum quicquid post eandem appellationem attemptatum constiterit, mandaremus. Dictus vero archiepiscopus proposuit ex adverso, quod cum ipse dudum contra dictum ducem, super eo quod libertatem Gneznensis ecclesie ac aliarum ecclesiarum Polonie multipliciter deprimit et conculcat, ad supradictum episcopum nostras litteras impetrasset: dictus episcopus in ducem ipsum, quia legitime citatus ab eo ad respondendum coram ipso comparere contumaciter contempnebat, excommunicationis sententiam exigente iustitia promulgavit, propter quod idem dux vocem ad nos appellationis emisit: quare idem archiepiscopus postulavit a nobis, ut sententiam

ipsam faceremus robur debitum obtinere. Unde nos vobis de ipsius archiepiscopi e procuratorum dicti ducis assensu dedimus nostris litteris in mandatis, ut si dictam excomunicationis sententiam inveniretis post appellationem ob dictas causas vel earum alteram ad nos interpositam esse latam, denuntiantes eam penitus non tenere, revocaretis in statum debitum quicquid post eandem appellationem constaret temere attemptatum: alioquin sententiam ipsam, sicut rationabiliter prolata esset, faceretis auctoritate nostra usque ad satisfactionem condignam appellatione remota integre observari, appellantem in expensas legales condempnando. Verum, cum in iamdictis litteris ad vos directis nulla sit vobis super principali attributa cognitio, et in dispendium supradictis vertatur ecclesiis quod causa ipsa maneat diutius in suspenso: nos utrique partium super hoc salubriter providere volentes mandamus, quatenus eisdem litteris non obstantibus sepedicto duci ad cautelam absolutionis beneficium impendentes, eidem spatium trium mensium terminum peremptorium prefigatis, quo post monitionem nostram per procuratorem sufficientem et idoneum se nostro conspectui representet, super principali facturus et recepturus quod dictaverit ordo iuris. Quicquid autem super hoc feceritis, nobis fideliter rescribatis. Quod si non omnes (*etc.*). Datum Viterbii III Kalendas Octobris, pontificatus nostri anno undecimo.

Pobzin, *dziś z niemiecka Pombsen.*

Nr. 205.

Vlodislaus dux Polonie 1237 s. d., in Poznan; confirmat donationem insulae in confinio oppidi Krzywin sitae, quam comes Vison monasterio de Lubin contulerat, simul et possessionem hereditatis Cichowo, eidem monasterio a comite Iosepho datae.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia pieczęci Władysława księcia, osobno zachowanéj. (pieczęć XI).

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma A. 8 Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 15.

In nomine Domini amen. Quoniam ab humana facilius labuntur memoria que nec scripto nec voce idoneorum testium perhennantur, ideo nos Vlodislaus Dei gracia dux Polonie filius ducis Odonis notum facimus universis presentibus et futuris presens scriptum inspecturis, quod comes Vison quondam filius Nicholai de Rufa Ecclesia, ob reverenciam beate virginis Marie in remissionemque peccatorum suorum contulit ecclesie Lubiniensis monasterii insulam que adiuncta est metis Crivinensis civitatis, in descensu pontis maioris a dextris et a sinistris adiacentem, cum omnibus utilitatibus ad eam spectantibus. Confirmamus etiam quandam hereditatem que vulgariter Cychovo nuncupatur, que a comite Ioseph quondam filio Dobeslai et eius omnibus consanguineis supra nominato monasterio in elemosinam et remedium animarum suarum iure hereditario est donata. In cuius rei testimonium, ne aliquis tam solempni donationi simulque nostre confirmationi ausu temerario valeat contraire, presentem paginam sigilli nostri munimine duximus roborandam. Datum in Poznan coram venerabili patre nostro domino Paulo episcopo, comite Bronisio palatino, Cecerado castellano Gneznensi, comite Petro filio Dethlebi, anno Domini M.CC.XXXVII.

Rufa Ecclesia, *dawniéj Czerwony kościół, dziś Czerwona wieś.* Lubiniensis, *de Lubin.* Crivinensis civitas, *Krzywin*, Cychovo, *Cichowo.*

Nr. 206.

Svventopelcus dux Pomoranie 1237 Dec. 26, in Slupsk; ecclesiae ɜznensi villas Kruszyn, Mochle et Orle confert.

Pergam. orygin. dwa równobrzmiące. Na sznurkach z nici jedwabn. czarn. przyszona pieczęć, okazuje w ułamku Jeźdzca zbrojnego pędzącego w lewo; prawą proɪzi konia, w lewéj trzyma proporzec; po za Jeźdzcem, wyobrażenie Lilii. — Z naɩ: S. Domini... Danceke.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. II. 5, 6.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam hanc sibi legem nobias ponit, ut nisi in beneficiis creverit nichil se prestitisse putet, et magno viro ce: ad dedecus illud promittere seu donare quod eventum suum habere non debeat: andocumque idcirco necesse est, quanto maior et nobilior est persona, ut ea que ɪere ac liberaliter donat, ne processu temporis ab humana evanescant memoria, per ripti continenciam et sigilli appensionem ad noticiam transmittat posterorum. Eaopter ego Svventopelcus Dei gracia dux Pomoranie, predecessorum meorum inhens vestigiis eorumque fieri cupiens ydoneus immitator presertim in hiis que ad ɔnorem Dei et ecclesiasticam utilitatem facta esse noscuntur, universis presentibus ; futuris notum esse volo, quod ob reverentiam Dei et beati Adalberti martiris, inɔecto eciam erga me carissimi patris mei domini Fulconis Gneznensis archiepiscopi ɜrvicio et favore, sibi et successoribus eius nec non Gneznensi ecclesie villas in doiinio meo sitas, Grusevo videlicet, Mochle ac Orel cum omnibus utilitatibus que in isdem villis sunt vel haberi possunt, cum lacubus videlicet, piscationibus et venatioibus plene contuli hereditario iure pacifice ac quiete in perpetuum possidendas. 'ermini autem sive gades earundem villarum sic denominantur: Mostek, Palice, Bloto, ɔori, Soravebloto, Cololens, Kamoniiaz. Et quia divine gracie plenitudo diminutionem on capit sed omnia peccata vere penitentibus simul et semel dimittit: ut plenam reiissionem peccatorum meorum consequar, quia memorate ville in terminis mei doiinii sunt site, ut eas coloni undecunque venientes liberius inhabitent, talem eis onfero libertatem: ut inhabitatores earundem ab omni servitute, solutione ac eciam ɜactione quocunque nomine conseantur, que umquam ducibus Pomoranie in eis comecierunt vel competere potuerunt, et eciam ab edificatione castrorum et expeditioiibus sint immunes, et a nemine iudicabuntur preter ipsum archiepiscopum, vel cui. os ipse archiepiscopus commiserit iudicandos. In cuius rei testimonium presens criptum mei munimine sigilli duxi roborandum. Verum, quia quod Deo semel atriuitur ad humanos usus revocare non licet: quicunque meorum heredum seu successorum hanc meam donationem, pro salute animarum factam, inmutare seu revocare el aliquo modo perturbare presumpserit, gracia et misericordia Dei omnipotentis caɜat, et cum Iuda traditore in profundum inferni perpetuo demergatur, coram Deo Sanctis eius in die iudicii rationem redditurus. Datum in Slupsk anno Domini . CC. tricesimo septimo VII Kalendas Ianuarii, videlicet in die beati Stephani proomartiris, pontificatus eiusdem domini Fulconis archiepiscopi anno decimo.

Grusevo, *Kruszyn.* Mochle, *Mochle.* Orel, *Orle.* Mostek, *nie odgadnione.* Pae, *z niemiecka Alt Belitz.* Bloto, *Białebłoto.* Gori, *Górki przyłączne.* Soravebloto,

dziś może Żurczyn. Cololens, *Samoklęski.* Kamoniiaz, (*kamienna tama*), *nie o*
dnione. Slupsk, *z niemiecka Stolpe.*

Nr. 207.

Vladizlaus dux Polonie 1238 Febr. 15, in Gnezna; cum Ordine T
tonicorum pactionem mercatoriam init.

Höhlbaum, Hansisches Urkundenbuch. Dogiel Cod. diplom. IV, Nr. 19.

Nos Vladizlaus Dei gracia dux Polonie notum esse cupimus universis, quod
ab honestis viris fratribus Domus Teuthonice et ab aliis pluribus audissemus qu
las multimodas super exactionibus theloneorum indebitis in terra nostra, visum
nobis cum deliberatione, quod iura conscribi de talibus faceremus, ut sciatur disti
quis de quibus theloneum solvere teneatur et quantum: ne vano timore percussi
Cruce signati peregrini quam negociatores, a suis intentionibus desistendo itinera
mitius peragant, et ut thelonearii extorquere plus quam debeant non presum
Statuimus igitur, ut omnes tam peregrini Cruce signati quam qui cum familii
suppellectilibus transeunt ad Prutiam vel ad terram Culmensem, omnimoda gaud
libertate, nisi si in reditu talia duxerint, de quibus negociationis evidens suspitio
beatur. Si vero evidens non extiterit, is, cuius sunt illa, iuramenti cautione pre
quod ad usus proprios habere proposuit, se absolvat. Item, cum cives de terris
trum, quos prediximus, exire voluerint ad domus sue necessaria comparandu
unus vel duo seu plures cum literis testimonialibus eorundem fratrum venerin
quibus ipsorum nomina sunt notata: de huiusmodi necessariis nichil solvant. Et
ad ultimum revertentur theloneum, suas literas debebunt theloneario resignare.
autem theloneum esse factum sanximus in Gnezna et in Poznan: ut negociatores
quid in curribus suis duxerint, preter salem et allecia, dent de quolibet equo
ruum duos scotos tantum, nisi de pannis unam ulnam longam ad totum brachiu
optimo panno quem habuerint sub scarlato, et marcham piperis superaddent thel
memorato. De sale vero pro quolibet equo trahente, unum cribrum cum cumul
bunt tantum. De allecibus quoque, si currus Polonicus fuerit, pro equo sex v
allecium, sed si Theutonicus extiterit, pro singulis equis quatuor verva. Item, si
in curru in quo ducit necessaria supradicta, pannos decem ad maius quos ve
voluerit, vel etiam totidem ad maius pannos cum aliis mercationum rebus dux
de quolibet panno dabit duos denarios Turunenses preter theloneum sepedic
Hiis adicimus institutis, quod quicquid comparaverint cum omnibus primo dictis,
allecia, nichil solvent. Harum institutionum testes sunt hi fratres Ordinis pre
Iacco tunc in ministerio sancte Crucis constitutus et Iohannes, et nobiles nostri
merat, Cicerat castellanus Gneznensis, Milesa castellanus in Oztrowe, Nebora ca
lanus in Oberiz, Zbilut, et alii quam plures. Datum in Gnezna Anno g
M.CC.XXX.VIII, Indictione undecima, quindecimo Kalendas Martii.

Prutia, *Prusy.* Culmensis, *de Chełmno.* Oztrowe, *Ostrów, zamek na w*
jeziora Lednica, dziś ruina. Oberiz, *Obrzycko.*

Nr. 208.

Gregorius Pp. IX 1238 Mart. 23, Laterani; confirmat possessionem Domus de Poznań et bonorum ad eandem pertinentium, quae b. m. Mesko ac Vladislaus filius ipsius, duces Poloniae, fratribus Hospitalis Ierosolimitani contulerant.

Praga. Archiv. prioratus Ordinis equitum Melitensium. (Kopia w zeszycie papierowym, bez oznaczenia źródła; pismo XVIII wieku.)

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis priori et fratribus Hospitalis Hyerosolymitani in Moravia salutem et apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum, et vota que a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, Domum de Poznan cum villis pertinentibus ad eandem, quam clare memorie M. ac V. filius eius, duces Polonie, ab omnibus exactionibus secularibus exemptam vobis prout pertinebant ad ipsos pia et provida liberalitate concessisse dicuntur, velut in eorum litteris confectis exinde assertis plenius continetur, nec non possessiones et alia bona vestra sicut ea omnia iuste ac pacifice possidetis, vobis et per vos Hospitali vestro auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Laterani X Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno XII.

Nr. 209.

Gregorius Pp. IX 1238 Mart. 25, Laterani; mandat Conrado Mazoviae et Lanciciae et aliis ducibus Poloniae, ne homines ecclesiae Gneznensis molestent.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 70.

Gregorius episcopus (*etc.*), dilectis filiis nobilibus viris C. Mazovie et Lanchicie et aliis ducibus Polonie salutem (*etc.*). Sua nobis venerabilis frater noster . . archiepiscopus Gneznensis petitione monstrabat, quod cum olim ad nostram audientiam pervenisset quod vos homines cathedralium et aliarum ecclesiarum Gneznensis provincie angariis, perangariis et vectigalibus graviter affligendo, eos, ut vestros venatores in domibus suis reciperent ac vobis procurationes indebitas exhiberent, in expeditionibus vestris propriis stipendiis militarent et vestris munitionibus et domibus construendis insisterent, contra iustitiam cogeretis, et alias per vos tam enormiter gravarentur, quod nec suis poterant vacare negotiis nec prefatis ut tenentur ecclesiis deservire, et nichilominus a vobis et vestris officialibus indifferenter tanquam proprii servi vestri compellerentur obsequiis et iudiciis subiacere: venerabili fratri nostro . . episcopo quondam Mutinensi penitentiaro nostro apostolice Sedis Legato scripsimus, ut aliqua consuetudine, que corruptela potius dicitur, non obstante, vos ab huiusmodi molestiis dictorum hominum coherceret. Preterea, cum tu fili dux Mazovie et Lan-

chicie decimas ecclesiis debitas quibusdam personis pro tua distribueres ı super hoc tibi nostras direximus litteras, continentes ut eas sicut tenebar ecclesiis exhiberes; prefato episcopo per alias litteras iniungentes, ut si ı nostrum adimplere negligeres, te ad id per censuram ecclesiasticam rationı coactaret. Sed licet idem episcopus vos, ut ab huiusmodi molestiis desistei rum, auctoritate apostolica duxerit monendos, vos tamen, indurantes in hoı faciem supra petram, predicti legati in nullo curavistis parere mandatis, pe modum peioribus committentes. Verum, cum id non possimus ulterius sub latione transire, nobilitatem vestram rogandam duximus attente et mon apostolica vobis scripta mandantes, quatinus ob reverentiam apostolice Seı stram a predictorum ecclesiarum et hominum indebitis super premissis grav quiescentes, omnino eis de illatis dampnis et iniuriis debitam satisfactionem curetis: alioquin sententias, quas idem archiepiscopus vel suffraganei eius ficii sui debitum in personas et terras vestras rite duxerint promulgandas, bebimus et faciemus, auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam liter observari. Datum Laterani VIII Kalendas Aprilis, anno duodecimo.

Nr. 210.

Gregorius Pp. IX 1238 Jun. 4, Laterani; archiepiscopo (concedit, ut per suam provinciam sibi crux anteferri possit, absente tam legato Sedis apostolicae.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 72.

Gregorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri . . archiepiscopo Gneznens (*etc.*). Considerans diligenter quod in Cruce Domini nostri Ihesu Christi te gloriari, pie desideras salutifere crucis Eius vexillum ante te facere de nostı baiulari, qui Crucis mortificationem iugiter in tuo corpore debes pro divin amore portare. Nos igitur attendentes, quod non sunt tibi armature celesti deneganda qui contra tue persecutores ecclesie certamine fere incessant presentium tibi auctoritate concedimus, ut per tuam provinciam ante te c cias crucis signum: nisi cum apostolice Sedis legatus in Polonia fuerit co ut in hoc ei deferas tanquam a nostro latere destinato. Nulli ergo (*etc.*) n cessionis (*etc.*). Si quis autem *(etc.)*. Datum Laterani II Nonas Iunii, pc nostri anno duodecimo.

Nr. 211.

Kazimirus dux Cuyavie 1238 Jun. 30, in colloquio de roborat adiudicationem quarundam villarum, monasterio de Strzelno contra p comitis Simonis de Ludziska addictam.

Strzelno. Privil. monasterii s. Mariae. Lib. privil. fol. 21.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Evanescunt simul cun que geruntur in tempore, nisi aut a voce testium aut a scriptura percipiar

riam literarum. Innotescat igitur presentibus et futuris presentem paginam inspecturis, quod nos Kazimirus divina favente clemencia dux Cuyavie, cum comes Symon filius quondam Simonis de Ludisch H. prepositum de Strelna pro quibusdam villis circa Halm, videlicet Cupinino, Comorowo, Ostrofno et Podabe coram nobis in iudicium evocasset, et in termino constituto, scilicet in colloquio de Dancow, dictus prepositus dominam Smislavam relictam quondam comitis Calconis, ex cuius collacione domus Strelnensis Halm cum predictis villis et aliis adiacentibus possidebat, coram nobis in iudicio statuisset, supradicto comite S. sepefatas villas repetente, soror ipsius preneminata S. contra ipsum tali fuit excepcione usa: quia patre ipsius quodam tempore pro eisdem villis contra ipsam et domum Strelnensem agente coram domino Meschone duce Polonie et patre nostro domino Cunrado tunc duce Mazovie et Cuyavie, et comite Christino tunc palatino ipsius pro fratre premortuo et domo Strelnensi respondente et pro ipsa domina, sentencia fuit data; unde, cum eadem domus annis quadraginta et sex easdem villas pacifice et inconcusse possedisset, suam transierit in rem iudicatam. Nos ergo tali excepcione permoti, patri nostro et domino M. episcopo Cuyaviensi, cui eadem causa circa patrem nostrum tunc temporis conversanti fuerat bene nota, nec non et fratri nostro domino Boleslao duci Mazovie et eorum baronibus idem negocium detulimus terminandum. Cum igitur in tantorum principum presencia partes constitute more solito decertarent, dominus et pater noster per se et suos assessores memoriter recordans super eodem negocio iudicii habiti et sentencie date, iterato pro domina S. moniali, relicta quondam comitis Calconis, et domo Strelnensi que ex collacione ipsius villas possidet supradictas, sentenciam dedit et villas pretaxatas adiudicavit iure perpetuo possidendas; cui rei nos consentimus et nostri sigilli munimine communimus. Acta autem sunt hec anno gracie Domini M.CC.XXXVIII, Indiccione V, litera dominicali E, in die Commemorationis beati Pauli in colloquio de Dancow coram his testibus: domino B. duce Mazovie, domino M. episcopo Cuyavie, scolastico Iohanne Plocensi, Alberto iudice curie, B. palatino Mazovie, I. palatino Cuyavie, Cstiborio castellano Lanciciensi, Mathia canonico Crusviciensi, Bartone thesaurario Mazovie, Lesota thesaurario ducis Cunradi, Miraslao thesaurario Cuyavie, Boguslao subiudice ducis C., Naslao subiudice Cuiavie, Domavscone subthesaurario, Eustachio canonico Wlodislaviensi et Blasio canonico ecclesie eiusdem, Gerardo subthesaurario ducis K., Sebastiano dapifero episcopi Cuyavie, et aliis quam pluribus qui eidem iudicio affuerunt.

Ludisch, *Ludziska.* Strelna, *Strzelno.* Halm, *Chełmno.* Cupinino, *Kupinin.* Comorowo, *osada znikła.* Ostrofno, *Ostrów.* Podabe, *Dąbie.* Dancow, *Dankow.* Wlodislaviensis, *de Włocławek.*

Nr. 212.

Paulus Poznaniens. episcop. 1238 Aug. 17, in Capitulo Poznaniensi; concedit monasterio de Trzebnica partem decimarum de villa Chociule.

Pergam. orygin., u którego pięć pieczęci podługowatych przywieszono. Pierwsza wyobraża osobę duchowną, napis: S. Petri archidiaconi Poznaniensis; *druga Kapituły Poznańskiéj;* (pieczęć VIII.) *trzecia wyobraża biskupa błogosławiącego, na którego lewéj księga, napis:* Sigillum Pauli Poznaniensis Epi.; *czwarta przedstawia osobę du-*

chowną stojącą z złożonemi rękami przed mensą, na któréj kielich, napis: S. Vitoslavi decani Poznan.; *piąta przedstawia osobę duchowną siedzącą, pod nią takąż osobę klęczącą zwróconą w prawo, napis:* S. Bogufali Cantoris Poznan.

Wrocław. Königl. Staats Archiv, Trebnic. Nr. 47. — Mosbach, Wiadomości, p. 15.

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis amen. Approbanda est antiquorum circumspecta sedulitas, que contra calumpnias et novercales oblivionis insidias res gestas decreverit annotari apicibus, ut posterorum presentarent aspectibus que suis sunt acta temporibus. Ideoque horum exemplis inherendo ego Paulus divina miseracione Poznaniensis episcopus notum facio tam modernorum presentie quam futurorum posteritati secuture, quod ad peticionem domini Henrici illustris principis Dei gracia ducis Zlesie, Cracovie et Polonie, ad honorem Dei et beate Marie semper virginis beatique Bartolomei, religioso Conventui Trebniciensis cenobii de unanimi consensu et communi consilio Capituli mei de decima hereditatis que Chociule circa Oloboc nuncupatur integraliter michi spectante condescendi; ita quod de quolibet manso Flamingico tres mensure Croznenses, videlicet due siliginis et una avene, michi et meis successoribus, annis libertatis transactis, persolvantur; exceptis feodalibus mansis, qui prefectis villarum et plebanis ecclesiarum iure libertatis conferuntur. Ne autem processu temporis hoc factum aliquis attemptet immutare, presens scriptum sygillis, meo scilicet et Capituli mei prelatorumque meorum: Vitozlavi decani, Petri archidiaconi et Boguphali cantoris, dignum duxi roborare. Actum in Capitulo Poznaniensi anno ab Incarnatione Domini M.CC.XXXVIII, XVI Kalendas Septembris, in octava beati Laurentii, sub presentia horum testium, prelatorum predictorum et aliorum multorum canonicorum: Nicholai videlicet custodis, Michaelis, Helvici, Petrici, Nicholai. Alberti, Theophili, Blasii, Florentii, Gerardi, Nicholai de Glinca, Iohannis fratris Sulistri, Nicolai Morokociz, Eusebii subcustodis, Andree, ceterorumque clericorum ac laicorum.

Trebniciensis, *de Trzebnica.* Chociule, *z niemiecka Kutschlau.* Oloboc, *z niem. Mühlbock.* Croznensis, *de Krośno, z niem. Krossen.* Glinca, *Glinka.*

Nr. 213.

Wladislaus quond. ducis Odonis filius dux Polonie 1238 s. d. et l.; confirmat donationem villarum quas avus suus dux Meseco et patruus suus dux Wladislaus Domui Hospitalis in Poznań contulerant, ipse vero incolas earum pluribus libertatibus munit.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. E. pars 2. fol. 1. r.

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis amen. Ut ea que nostris temporibus aguntur posterorum noticie presententur, predecessorum nostrorum vestigiis inherentes rem presentem dignam apicibus denotamus, et sic lites ambiguas et scandala que ex litibus oriri possent suffocamus; multis enim incommodis prudenter occurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum memorie commendamus: quia, quod a nostris prioribus institutum asseritur, ad nostram presenciam non venisset, si celassent illud obsequia litterarum. Approbanda est ergo antiquorum circumspecta

ıalitas, qui contra novercales oblivionis insidias res gestas litterarum apicibus de-
arunt, ut eas aspectibus posterorum presentarent. Ad horum itaque imitacionem
, Wladislaus quondam ducis Odonis filius Dei gracia dux Polonie, donacionem et
ertatem quam pye recordacionis avus meus dux Meseco et patruus meus dux Wla-
laus ob remissionem peccatorum suorum in villis hiis, scilicet Oberze cum asscri-
ciis, Wyrchuczino, Drozin cum foro et taberna, Veliko, Curenczino, Wigonovo,
ilostovo, Andreievo, Pogorelicia cum naulo, ad domum Hospitalis in Poznan con-
lerunt, et que ego eidem in hiis et in aliis donavi ut ibidem divinum celebretur
ficium et peregrinis atque pauperibus secundum facultatem subveniatur, si quid
ro superfluum fuerit, ad subsidium Terre sancte domui Hospitalis Hierosolimitani
ansmittatur: cupiens esse elemosinarum particeps dignum duxi confirmare, ab omni
ervitute powosz, przewod, strosa videlicet et podvorowe homines predictarum villa-
m immunes constituentes; et quod non nisi nostro sigillo citentur, et quod a nullo
ıstellanorum iudicentur; vendendi et emendi que ad necessaria domestice cure per-
nent ipsius domus, ab exaccione ipsius thelonei et cuiuslibet alievis solucionis sint
beri. Item villam que iacet in territorio ecclesie domus Hospitalis, liberam con-
ituo cum filiis meis Premislone et Boleslao ab omni exaccione thelonei, monete et
rgowe. Et ne quis hoc factum in posterum valeat immutare, presentis scripti pa-
ıam patrocinio et sigilli mei munimine decrevi insignire. Acta sunt hec sub testi-
ınio domini Pauli episcopi Poznaniensis, decani Vitoslai, archidiaconi Petri, Nicolai
itodis, et plurium canonicorum Capituli ecclesie Gneznensis: prepositi Bozonis,
ani Baldevini, Boguffali archidiaconi, Mutine beati Georgii prepositi, et aliorum
onicorum eiusdem predicte ecclesie; militum: comitis Ceciradi Gneznensis castel-
, Domaradi, Gothardi castellani Poznaniensis; anno ab Incarnacione Domini mil-
mo ducentesimo tricesimo octavo.

Oberze, *Objezierze.* Wierzchucin, Drożyn, *dziś tak samo.* Veliko, *Wielkie.* Cu-
:zino, *Skórzencin.* Wigonovo, *osada znikła na przedmieściu m. Poznań.* Milostovo,
ostowo. Andreievo, *Andrzejewo.* Pogorelicia, *Pogorzelica.* Villa in territorio ecclesie
ıus Hospitalis, *dziś Święty Jan.*

Nr. 214.

Viola ducissa de Kalis et de Ruda 1238 s. d., in colloquio in brownik; permittit una cum filio suo duce Wladislao Clementi castellano de ıków, villas Lubnica et Konarzew iure Novi fori locare.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ołobok 9. (*Kopia potwierdzona w zeszycie pergam.* *ez:* Stanislaus Augustus rex Poloniae etc. 1776 Octob. 11, Varsaviae, *podpisem* *snoręcznym i wielką pieczęcią tegoż króla opatrzonym.*)

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam generacio venit et ıeracio preterit et ideo plerumque memoria cum mortuis sepelitur, racio decrevit, que homines volunt esse stabilia, litterarum testimoniis perennentur. Hinc est ıd etati que presens et que ventura est notum esse cupimus, quod nos Viola Dei cia ducissa de Kalis et de Ruda cum filio nostro duce Vladislao, baroni nostro mmenti castellano de Cracow ius Theutonicale in hereditate sua que Lubnic dicitur

et alia que Konareiow nominatur contulimus, eo scilicet iure quo utuntur inc iuxta Novum forum commorantes ad omnia iura rusticorum. Insuper prefato com Clementi in hereditate taxata Lubnica forum faciendi libertatem contulimus, ea lib tate qua fundata est civitas supradicta Novum forum item ad ius burgense. Test huius donacionis sunt: Petrus palatinus, Andreas castellanus de Kalis, Bronis cast lanus de Ruda, pincerna Miroslaus, venator Lutogneus, mareschalcus Simon, Marc dapifer, iudex Wlost, Rupertus castellanus de Cesin de Slesia, quoque Stephanus c stellanus de Zlemech, Cessata dapifer de Vraclavia, prepositus sancti Laurentii Petr Virbeta prepositus de Staneck, et alii quam plurimi. Ut autem hec nostra dona rata maneat et perseverans, presentem paginam inde conscriptam sigilli nostri mu mine iussimus roborari. Datum in Bobrownik in colloquio quod habitum est c duce Henrico, anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo trigesimo octavo.

Ruda, *Ruda*. Lubnic, *Lubnica*. Konareiow, *Konarzew*. Novum forum *czyli N markt, Środa na Szlązku*. Cesin, *Cieszyn, dziś z niemiecka Teschen*. Zlemech, *nie gadnione*. Sanctus Laurentius, *klasztór w Kościelnéj wsi p. m. Kalisz*. Staneck, *S niątki*. Bobrownik, *Bobrowniki*.

Nr. 215.

Sandivogius ecclesie Gneznensis cantor 1238 s. d. et l.; protestat se monasterio de Obra omnes haereditates suas cum omni apparatu, post obit suum possidendas tradidisse.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. fol. 5. — Poznań, Archiv. C sistorii Archiepiscopal. A. C. anni 1560—67.

Universis hanc paginam videntibus et inspecturis, S. Dei gracia Gneznensis clesie cantor salutem in omnium Salvatore. Cum ea que geruntur in tempore, simul per oblivionem labatur cum tempore quodcunque inconvulsum observari d cernitur, necesse est scriptis aut probabilium virorum testimonio perennari, nove proinde que nunc est et post nos futura generacio, quod cum ego Sandivoius fund rem claustrum Obram in honorem Dei sancteque eius genitricis Marie, omnes p sessiones meas: Gorcam, Crotle, Gromathcino, Lutole, Godlevo cum attinenciis e rum, Iasinez quoque cum omni apparatu suo, hoc est cum equis, bobus, vaccis, o bus, annona, et cum ceteris domus mee utensilibus post obitum meum dilectis fr tribus monachis sub Ordine Cisterciensi in claustro meo Deo servientibus cont sine aliqua reclamacione possidendas. Et ut hec mea donacio a nullo postmodu perturbetur, hanc chartulam nostris sigillis duximus confirmandam. Huius rei test sunt: dominus S. abbas in Obra, S. prior, S. cellerarius, Iohannes plebanus de Nal Mathias plebanus de Zbassin, Henza filius Henredi, Andreas et Dobeslaus de Car Acta sunt hec anno gracie millesimo ducentesimo trigesimo octavo.

Obra, *Obra*. Gorca, Gromathcino, Godlevo, *osady znikłe*. Crotle, *Krutle*. Luto *Lutolek* (*mokry*). Iasinez, *Jasiniec*. Nalch, *Niałek*. Zbassin, *Zbąszyń*. Carna, *Karna*.

Nr. 216.

Wladislaus Odonis filius dux Polonie 1238 . . .; confert Domui Mi-
æ Templi villas Zechow, Cranchino, Tuchampe apud Driessen, Mezlibori in terra
h, et Venabniza super aqua Lutina sub iurisdictione castri Scharnow con-
ntem.

*Dithmar, Genealog. Histor. Nachrichten von den Herrenmeistern des Johanniter
ens, S. 7. (Märkische Forschungen X). Dyplomat podany w streszczeniu, oryginał
pje zaginęły.*

Zechow, *ma być dziś Hochzeit.* Cranchino, *Hohen Carzig.* Tuchampe, *Tuczęp.*
essen, *Drzeń, z niemiecka Driesen.* Mezlibori, *z niemiecka Mützelberg.* Terra Pirch,
ica *miasta Pyritz w Now. Marchii.* Venabniza, Aqua Lutina, *nie odgadnione.*
arnow, *Czarnków.*

Nr. 217.

Comes Bronissius 1239 Mart. 6, Sirotzove; confert fratribus de Para-
redditus et utilitates de traductu fluvii Warta in haereditate Sroczewo obvenien-
, et locum in haereditate Zwola ad construendum molendinum.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 7.

In nomine sancte et individue Trinitatis, ego comes Bronissius. Notum sit
iversis tam futuris quam presentibus Christi fidelibus, quod ego comes Bronitius
divine retribucionis emolumentum dilectis fratribus de Paradiso Ordinis Cister-
ensis, diocesis Poznaniensis, contuli reditus et omnem utilitatem que provenit de
ductu cuiusdam aque nomine Warta super hereditatem nomine Sirotzove donacione
petua. Contuli eciam predictis fratribus locum quendam ad construendum mo-
dinum in hereditate nomine Zwola. Ut igitur hec nostra donacio in posterum
ma permaneat et inconvulsa, duxi eam sigilli mei appensione communiri interpo-
is testibus quorum ista sunt nomina: Damianus plebanus in Nisamisele, Gozlav
iles, Laurencius, Bugdanus sacerdos et alii quam plures. Acta sunt hec Sirotzove
no gracie MCCXXXIX, II Nonas Martii, Indictione XII.

Paradisus, *Paradyż.* Sirotzove, *Sroczewo.* Zwola, *niegdyś osada nad rz. Warta
miast. Zaniemyśl, dziś młyn tegoż nazwiska.* Nisamisele, *Niezamyśl.*

Nr. 218.

Wlodizlaus ducis quondam Odonis f. m. filius dux Polonorum 1239 Apr. 25, s. l.; confert monasterio de Lubiąż 3000 mansos circa villam Lubczesko sitos, sub voto, ut in eis villae et tres civitates construantur.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. żółt. i biał. przywieszona pieczęć Władysława księcia; (pieczęć VII).

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus 70. — Die Urkund. d. kl. Leubus LXIX.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam omnia que temporaliter aguntur, per decursionem temporis annullantur preter ea que litterarum apicibus communita sequacium memorie relinquuntur, inde est quod nos Wlodizlaus, ducis quondam Odonis felicis memorie filius, miseratione divina dux Polonorum notum facimus presentibus et futuris, quod pro remedio anime nostre contulimus beate Virgini in Lubens Cysterciensis Ordinis de dyocesi Wratizlaviensi tria milia mansorum, talium qualium sunt circa Aureum montem in terra fratris nostri illustris ducis Henrici, in territorio Wellensi circa Lubzesko et Bytin cum omni iure et omnibus utilitatibus, videlicet pratis, agris, pascuis, venationibus, lacubus, castoribus, piscationibus: volentes ut tres civitates locent in iam dicto deserto preter villas quas Domino largiente poterunt collocare. Et quia dispendium in temporalibus pati pro Christo non reputamus eius amore qui umbra manus sue nos protexit et protegit, in remissionem peccatorum nostrorum conferimus habitatoribus civitatum illarum et villarum ius Teutonicale ab omni eos iure Polonico exhimendo, ita ut nullis omnino angariis seu Polonicis consuetudinibus aggraventur, sicuti est powoz, prewod, podwoda et alie multe Polonice servitutes. Quia donum Deo collatum non expedit legibus principum subiacere, habundantiori etiam cautela ipsis habitatoribus providentes, volumus ut a collectis et petitionibus que in quibusdam terris fiunt, sint a nobis et a nostris posteris absoluti. De expeditionibus autem que fiunt extra terram, ut habitatores eiusdem deserti communiter sint omnes liberi constituimus. In defenssione vero terre, hii qui mansos in feodo receperunt, ut eo validius hostilis incursio reprimatur, propriis sumptibus adesse tenebuntur. Iudiciorum nichilominus omnium, ut est de contencione, percussione et omni questione, et etiam capitis truncacione vel suspensione, suorum tantum hominum in ibi existentium, abbati Lubensi, ut hec exsequenda advocato cui voluerit conferat, totalem tradimus auctoritatem. Si vero de iudicio capitis et qualibet magna questione fuerit placatio facienda, ut eo pocior anime nostre memoria habeatur, eidem abbati totaliter concedimus. Si qua vero contencio inter Teutonicum et Polonum orta fuerit et coram advocato sepe dicti abbatis non poterit diffiniri: ut utriusque sententia ad nullius preter nostram audientiam venire valeat, in castro tamen propinquiori cum ad ipsum pervenerimus, volomus inviolabiter observari. Preterea addidimus eidem supradicte domui, videlicet Lubensi, cum omni utilitate que deberet nobis vel nostris successoribus provenire monetam habere specialem. Volumus etiam, ut lacus et aque alie que sunt in supradicto territorio, in numero mensurabili, videlicet trium milium mansorum supradictorum, nullo modo habeantur, sed pleni per se ab eadem domo perpetuo conserventur. Ut autem hec nostra donatio firma et inviolabilis perseveret, omnem contradictionis occasionem auferentes presentem paginam conscribi fecimus et sigillo nostro communiri. Actum

o millesimo ducentesimo tricesimo nono, septimo Kalendas Mai, sub presencia ini Pauli Poznaniensis episcopi, Balduini decani Gneznensis, Vitozlavi decani Po- ıiensis, Cristini custodis Gneznensis, Petri archidiaconi Poznaniensis, Cezaeradi ellani Gneznicensis, Bogusse castellani de Wellen et aliorum multorum virorum tam lium quam religiosorum.

Lubens, *Lubiąż*, *z niemiecka Leubus*. Aureus mons, *Goldberg na Szlązku*. Wel- s, *de Wieleń*. Lubzesko, *z niem. Lubsdorf*. Bytin, *z niem. Böthin*. Wellen, *leń*.

Nr. 219.

Wlodizlaus felic. memorie ducis quond. Odonis filius 1239 Apr. , s. l.; concedit incolis 3000 mansorum in territorio de Wieleń, quos nuper mo- erio de Lubiąż donaverat, libertatem a solutione thelonei 12 annos duraturam; ›us elapsis, medietatem, sicut incolae de Krośno, solvent.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabnych biał. czerw. i żółtych przywieszona pie- Władysława księcia. (pieczęć VII.)

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 71. — Die Urkund. d. Kl. Leubus LXX.

Nos Dei gracia Wlodizlaus felicis memorie ducis quondam Odonis filius, omni- ; hoc scriptum inspecturis salutem et omnem dilectionem. Agnoscat universitas stra, quod ad laudem Dei et ipsius genitricis perpetue virginis Marie, nec non et) salutem animarum nostrarum, patris, matris, uxoris et omnium parentum nostro- m contulimus Conventui de Lubes, religiosis fratribus Cysterciensis Ordinis Wra- zlaviensis diocesis, tria milia mansorum in uno ambitu, in territorio Wellensi circa upszesko et Bytin, talium qualium sunt in terra Henrici illustris ducis Zlesie circa ureum montem, iure Teutonicali perpetuo possidendos cum omni utilitate, videlicet gris, pratis, pascuis, aquis, lacubus, castoribus, piscationibus, venationibus, et omni- us aliis proventibus qui nobis et nostris successoribus deberent provenire. Consti- imus insuper, ut ipsi in ipso ambitu, videlicet trium milium mansorum, tres lo- ent forenses civitates cum moneta speciali, in quacunque tamen earum decreverint nstituere pociori, habituri; cuius censum et proventum qui ex ipsa moneta prove- rit, una cum censu supradictorum mansorum eisdem fratribus, ut eo potior memo- a nostri habeatur, in evum habendum destinamus. Hec idcirco ad universos Christi deles denunciamus, non quod absit ob inde laudem ac favorem hominum queramus, d magis propter hoc, quatinus fiducialius omnibus inibi colere ac inhabitare vo- ntibus accedendi ausum prestemus uberiorem: unde, quicunque desiderant pro co- ndis et inhabitandis supradictis mansis terram nostram introire, omnem thelonei lutionem per duodecim annos eis relaxamus rogantes et precipientes castellanis, ronibus et omnibus thelonearis, ut omnibus terram nostram intrantibus et exeun- ›us, sigillum abbatis Lubensis ostendentibus, absque omni exactione thelonei et gra- mine omni tempore libertatis eorum, ab anno videlicet illo quo accesserint pro sdem sepe dictis mansis possessuris, liberam transeundi concedant facultatem. ansactis vero annis libertatis, tocius thelonei, prout Crostenses solvunt, solvent

medietatem. Datum anno ab Incarnatione Domini M.CC.XXX.VIIII, septimo Kalendas Mai.

Lubes, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Wellensis, *de Wieleń.* Lupszesko, *z niem. Lubsdorf.* Bytin, *z niem. Böthin.* Aureus mons, *Goldberg na Szlązku.* Crostensis, *de Krośno, z niem. Krossen.*

Nr. 220.

Wladislaus dux Polonie ducis quond. Odonis filius 1239 Apr. 25, in Gneznensi civitate; mandat officialibus suis, ne a transeuntibus desertum in territorio de Wieleń situm, quod monasterio de Lubiąż donaverat, infra spatium 12 annorum theloneum exigant.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Leubus, Diplomatarium D. 203. — Lib. antiquus, fol. 44. — Mosbach, Wiadomości, p. 15.

Nos Dei gracia W. dux Polonie felicis memorie ducis quondam Odonis filius notum facimus omnibus hanc paginam inspecturis, quod ob remedium anime nostre et predecessorum nostrorum contulimus Deo et beate virgini Marie in Lubes, Cysterciensis Ordinis fratribus, tria milia mansorum Franconicorum in deserto de Welen circa Lubzesko et Bityn. Ceterum, quia cupimus de predicto deserto fructum aliquem Lubenses percipere cenobitas, ut eo libentius illud homines subeant possidendum rogamus et precipimus castellanis, baronibus et thelonariis omnibus, ut omnes sigillum abbatis Lubensis ostendentes, sine omni exactione thelonei et absque omni gravamine, intrantes terram et exeuntes sinatis liberos pertransire tempore omni libertatis eorum, annis videlicet duodecim ab anno quo ceperint terram nostram introire. Transactis vero annis libertatis, medium theloneum, sicut Croztenses solvunt, ab iisdem percipiatis. Datum anno ab Incarnatione Domini M.CC.XXXVIIII in die beati Marci ewangeliste, in Gneznensi civitate.

Lubes, *Lubiąż, z niemiecka Leubus.* Welen, *Wieleń.* Lubzesko, *z niem. Lubsdorf.* Bityn, *z niem. Böthin.* Croztensis, *de Krośno, z niem. Krossen.*

Nr. 221.

Boleslavus dux Zandomirie 1239 Jul. 9, in Predbor; protestatur, Fulconem archiepiscopum Gneznensem contulisse villam Kępino monasterio de Sulejow.

Pergam. orygin. Na sznurach z jedwabiu niekręconego czerwonych, przywieszono pięć pieczęci. 1széj podługowatéj ułamek okazuje osobę duchowną w infule; prawica błogosławi, lewa wsparta na pastorale; napis... Icon... chi... *2ga, 3cia, 4ta znikły. 5ta okrągła, mała, wyobraża Jeźdzca zbrojnego pędzącego w lewo, którego prawica po za sobą wznosi miecz, lewa zaś zatarta; napis zatarty.*

Warszawa. Biblioteka Przezdzieckich. Diplomata.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam mundus caducus est et diversis cottidie casibus variatur, idcirco necesse est acciones legitimas que memoria

indigent, per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Eapropter ego Boleslavus Dei gracia dux Zandomirie cum matre mea universis presentibus et posteris notum esse volo, quod venerabilis pater Fulco divina providencia Gneznensis ecclesie archiepiscopus villam Campino inter Rospram et Mileyow sitam, quam a fratre suo patruele comite Petro et filio suo Mironesio pro alia villa Quilitia nomine recambserat, eisdem eciam presentibus et consencientibus Domui de Zuleyow pro remedio anime sue contulit iure hereditario in eternum possidendam. Actum in Predbor in colloquio inter me et matrem meam cum baronibus nostris ex una parte, et patruum meum ducem Conradum et filium eius Semovidum ex altera, VII Idus Iulii celebrato anno gracie M.CC.XXX.VIIII, presentibus eciam quam pluribus corum nomina sunt hec: dominus Wislavus episcopus Cracoviensis, Pacoslaus palatinus Zandomirie, Mstivuy palatinus Lancicie, Pacoslaus castellanus Vislicie, Iachobus castellanus Zandomirie, Tomas castellanus Lancicie, Sdislaus castellanus de Malogost, Michael pincerna, Nicholaus iudex, Bronisius, Prandota prepositus Kilciensis, Petrus subcamerarius, Falibosius domini archiepiscopi camerarius, dominus Volimirus archidiaconus de Ruda. Datum per manum Ianusii, domini archiepiscopi cancellarii. Ut autem tam sollempne factum perpetue firmitatis robur obtineat, presentem paginam meo nec non et aliorum sigillis feci roborari.

Campino, *osada znikła.* Rospra, *Rozprza.* Mileyow, *Milejow.* Quilitia, *Kwilina.* Zuleyow, *Sulejow.* Predbor, *Przedborz.* Malogost, *Małogoszcz.* Kilciensis, *de Kielce.* Ruda, *Ruda.*

Nr. 222.

Fulco Gneznens. ecclesie archiepiscop. 1240 (sic) Sept. 30, s. l.; confert monasterio de Ląd decimas capellarum s. Petri et s. Andreae.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ląd, Lib. privil. B, Nr. 38.

In nomine Domini amen. Cum ante tribunal Christi stare debeamus in die novissimo, sive bonum sive malum prout in corpore gesserimus recepturi, opportet ut ad eterne vite patriam per opera misericordie nobis semitam preparemus. Igitur nos Fulco Dei gracia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus notum esse volumus universis presentem paginam inspecturis, quod cum illustris princeps dominus Vladislaus filius Odonis dux Polonie apud cenobium Landense pridie Remigii cum suis baronibus negocia terre ingruencia disponeret, accidit ut divinitus instinctus varias angarias abbatis fratrumque inibi Deo serviencium pietatis oculo consideraret, et locum castri quod dicebatur Lenda cum suis adiacenciis eis tribuens, capellas sancti Andree sanctique Petri, prout sui patronatus fuerant, devocione intentissima ipsorum ascriberet potestati. Cumque contingeret nos vocacione principis eiusdem huiusmodi colloquio una cum venerabili fratre nostro et coepiscopo domino Paulo Poznaniensi interesse, precibus predicti principis ac devotissima deprecacionum baronum instancia pulsati, abbatis fratrumque suorum paupertate miserabili medullitus compuncti, decimas dictarum capellarum Deo beateque Marie semper virgini pro remedio anime nostre ac successorum nostrorum usibus fratrum contulimus, prout nunc sunt ac in posterum esse poterunt perpetuo possidendas, nullam utilitatem excipientes que de nova ipsarum ampliacione poterit exoriri. Ut autem nostra tam devota donacio

a nullo successorum nostrorum poterit irritari, nominetenus expressimus hereditates in quibus prelibate decime cum omnibus utilitatibus sunt cessure: de Zagorovo, Skokome, Kopanino, Trampczino, Szetlevo, Lukome, Wronczino; que decime quocunque iure excollantur, sive ville dividantur sive transponantur vel alio nomine nuncupentur, totum quod iuris nostri esse poterit, libenti animo fratrum nostrorum usibus condonamus. Igitur ut hec omnia rata et in perpetuum inconcussa permaneant, presens scriptum nostri et Capituli sigillorum appensione dilectissimique fratris nostri domini Pauli supranominati episcopi qui hiis interfuit communimus, fidelium nichilominus virorum attestacione roborantes quorum hec sunt nomina: Gotpoldus maior prepositus, Hugo decanus, Nicolaus custos, Venceslaus scolasticus, et quam plures alii fidedigni. Datum et actum anno Domini M.CC.XL(sic),II Kalendas Octobris, Indiccione XII.

Landensis, *de Ląd.* Zagurow, Skokom, *dziś tak samo.* Kopanino, *późniéj Kopasino, dziś Kopojno.* Trąbczyn, Szetlewo, Łukomie, *dziś tak samo.* Wronczino, *dziś Wrąbczyn.*

Nr. 223.

Mesco dux de Opol 1239 s. d., in Klinno; concedit villae comitis Clementis castellani Cracoviensis dictae Lubnica, libertatem Novi fori.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ołobok, Nr. 9. (*Kopia potwierdzona w zeszycie pergaminowym przez:* Stanislaus Augustus rex Poloniae 1776 Octob. 11, Varsaviae, *podpisem własnoręcznym i wielką pieczęcią tegoż króla opatrzonym*).

In nomine Domini amen. Ea que geruntur in tempore simul labuntur cum tempore, nisi scripti vel testium fuerint munimine roborata. Hinc est quod nos Mesco Dei gratia dux de Opol notum esse volumus omnibus hanc paginam inspecturis, quod fideli nostro comiti Clementi Cracoviensi concessimus libertatem in villa que dicitur Lubnic, talem videlicet qualem habent incole Fori Novi in terra nepotis nostri Henrici ducis Silesie, tam forum liberum quam et alia ad omnia iura Theutonicorum pertinentia, prout predicto comiti placuerit. Ut autem hec nostra donatio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem cartam sigilli nostri duximus impressione roborandam. Actum in Klinno anno dominice Incarnationis millesimo ducentesimo trigesimo nono, presentibus his: comite Iaxone, comite Nicolao, Bertoldo, Iacobo, Ottone, Pribislao fratre suo, Ottone, Mescente, Michaele, Marco, Dobessio, Segota et aliis multis.

Opol, *Opole, dziś z niemiecka Oppeln.* Lubnic, *Lubnica.* Novum Forum, *zam. Neumarkt, czyli Środa na Szlązku.* Klinno, *nie odgadnione.*

Nr. 224.

Premisl dux Polonie 1240 Jul. 21, apud Manczniky; confert ecclesancti Iohannis in Giecz sortem suam decimarum, eidem ecclesiae adiacentem.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 117. — Raczyński, Cod. diplom. ior. Polon. 17.

In nomine sancte Trinitatis amen. Multis incommodis prudenter occurrimus, n etatis nostre negocia litteraram memorie commendamus. Noverint ergo universi esens scriptum inspecturi, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie ob amorem i et amplificacionem Ecclesie sancte, que omnium mater est et magistra, sortem cimarum nostrarum que sita est iuxta castrum Gdecz inter lacum et vadum qui locow vulgariter nuncupatur, ecclesie beati Iohannis de Gdecz contulimus pleno e perpetuo possidendam; facientes eam liberam ab omnibus solucionibus et gravanibus, ut homines predictam sortem inhabitantes ea gaudeant libertate, qua gaut omnes ville ecclesie Poznaniensis. Ut autem ista perpetuis temporibus permaant inconcussa, presens scriptum nostri sigilli corroboravimus appensione. Actum colloquio apud Manczniky anno Domini M. ducentesimo XL,XII Kalendas Augusti, sentibus: domino Bogufalo episcopo Poznaniensi, Bogufalo cancellario, Bogumilo atino, Miroslao castellano de Gdecz, Preczslao dapifero et aliis multis probis viris honestis.

Gdecz, *Giecz.* Sclocow vadum, *miejscowość nie odgadniona.* Manczniky, *Mąki.* Castrum Gdecz, *dzisiejsze Grodziszczko.*

Nr. 225.

Comes Bronissius fundator cenobii in Paradyso 1240 Nov. 3, s. l; fert omnes haereditates suas coenobio Paradyż.

Pergam. orygin. bardzo obcięty, zniszczony i poprzeżerany, podlepiony papierem, śladu przywieszenia pieczęci. (cnfr. Nr. 128).

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma A. 9.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti. Bronissius Dei gracia comes et dator cenobii in Paradyso sancte Marie perpetue virginis sanctiqui Martini consoris domini nostri Ihesu Christi, constare volo tam presentibus quam posteris unisis, quod in remissionem meorum et uxoris mee peccaminum simul et progenitoin meorum et obtentu vite eterne, ad honorem Dei et sanctissime Matris eius et cti Martini obtuli et contuli supradicto cenobio Paradiso, quod vulgariter Gostiwe nominatur, post mortem meam (*5 literae deletae*) hereditates meas que paterno hereditario iure michi cesserunt, cum omni iure et utilitate (*25 literae deletae*) borovo, Zacervo, Sycorowo, Albrechtowo, Conarske, Cothovo, eodem iure quo et ma, videlicet Gostekowe, hoc est cum omnibus agris, pratis, pascuis, silvis, melliis, aquis, aqueductis, aquarumque decursibus, piscacionibus; et si que sunt alie l emergere possunt utilitates que hic non specificantur, universas et universaliter

omnes prenominate abbacie, videlicet Paradyso sancte Marie, a nobis pleno iure
feruntur. Ut igitur hec donacio et assignacio nostra sepe nominate abbacie
permaneat et inconvulsa, ipsam sigilli mei appensione decrevi roborandam cum
norum et fidelium virorum attestacione quorum nomina sunt hec: magister Bugupa
lus canonicus Posnaniensis et scolasticus (*3 lit. deletae*) giciensis, Ambrosius de (*5 li
deletae*) plebanus. Acta sunt hec anno Incarnacionis domini nostri Ihesu Chris
M.CC.XL, tercio Nonas Novembris.

Paradysus, *Paradyż.* Zaborovo, *Zaborowo.* Zacervo, *Zakrzewo.* Sycorow
powyżéj Tsirotsovo, *dziś Sroczewo.* Albrechtowo, *niegdyś osada okolicy miasta Kri
dziś znikła.* Conarske, *Konarskie.* Cothovo, *Kotowo.*

Nr. 226.

Conradus dux Lanchicie s. a. d. et l.; protestatur Thomam episcopu
Wratislaviensem et Gregorium scolasticum Cracoviensem, absolutionem sibi pro c
mine suspendii Iohannis Czapla scolastici a Fulcone archiepiscopo Gneznensi imp
titam, auctoritate Sedis apostolicae, satisfactione recepta, confirmavisse.

*Pergam. orygin. u którego na sznurku jedwabn. czerwon. przywieszona okrą
pieczęć, przedstawia zbrojnego Jeźdzca pędzącego w lewo, z proporcem w prawéj. P
pis, jak cała pieczęć zniszczony.*

Włocławek. Archiv. Capituli.

Cum piarum sit mentium ibi culpam agnoscere ubi culpa minime reperit
multo magis hiis vigilare debet sollicite et studiose, quem culpa deprimit manifes
et evidentia patrati sceleris Deo reddens alienum, ab ecclesie excludit unitate, qu
liter valeat et possit matris Ecclesie in gremium revocari ac graciam deperditam co
sequi sui Conditoris. Pensatis igitur hiis et aliis exhortacionibus patrum beatoru
et in corde nocte dieque revolutis, ego Conradus dux Lanchicie pensans me Deu
ac ecclesias, scilicet Vladislaviensem et Plocensem, enormiter offendisse ex hoc, qu
in calore indignacionis intemperate, ductus consilio perversorum, dominum I. scolas
cum earundem ecclesiarum suspendii morte absque deliberacione iussi interire, eccl
siam Romanam de necessitate super hoc dum consuluissem ab ipsa munus absoluti
nis postulando, vel absolutionis per venerabilem patrem meum F. Gneznense
archiepiscopum michi super hoc inpertite petendo confirmationem: quam absolutione
Sedes apostolica reddens irritam et inanem, venerabili viro domino T. episcopo Wr
tislaviensi et discreto viro domino G. scolastico Cracoviensi delegavit, ut recepta a
condigna satisfactione, michi inpenderent munus absolutionis. Predicti vero patr
mei in negocio igitur commisso racione previa incedentes, rigorem iuris erga me
sericorditer temperando ad absolutionem meam processerunt, suscepta a me eade
satisfactione, quam in accessu absolutionis primo facte ad instantiam domini archi
piscopi ecclesiis prenominatis, meo detestabili facto lesis et dehonestatis, contulera
humiliter et devote. Verum, quod in satisfactione exhibita assensum meorum fili
rum dominus episcopus Wratislaviensis et scolasticus Cracoviensis supradicti non i

venerant ad hoc accessisse, negocium absolutionis mee aliquantulum extitit propter hoc prorogatum, et me ex tunc pia monicione ac paterna exhortatione sollicitaverunt, quatenus filii mei, scilicet B. Mazoviensis et K. Cuiaviensis duces, in suis ducatibus ecclesiis nominatis satisfactionem inpensam et libertatem perpetuo indultam suo gratuito assensu solidarent. Videntes autem filii mei nominati hoc Ecclesie sancte cedere ad honorem et anime mee esse ad salutem, satisfactionem iam datam et libertatem inpertitam ratam habentes, inclinati paterna peticione domino T. episcopo Wratislaviensi propriis sigillis instrumentum libertatis communitum, in quo libertas ecclesiarum predictarum plenius continetur specificata, transmiserunt. Ut autem hec donatio robur sorciatur perpetue firmitatis et a meis successoribus inviolabiliter conservetur sine omni concussione, patribus meis reverendis, domino M. Cuiaviensi et domino P. Mazoviensi episcopis, presens instrumentum conferendo duxi supplicandum, quatenus has meas collationes non solum in armario ecclesie Wratislaviensis fideliter et diligenter faciant conservari, immo per Sedem apostolicam meis temporibus procurent eciam confirmari, ut zelus ambicionis nullum meorum successorum, dum clausero diem extremum, flectat et inducat ad facti tam pii perturbationem.

Vladislaviensis, *de Włocławek.*

Nr. 227.

Boleslaus dux Silesie et Polonie s. a. d. et l.; telonariis suis de Krośno et de Zbąszyń interdicit, ne a fratribus de Paradyż aliquam exactionem telonei requirant.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 17.

Nos Boleslaus Dei gracia dux Silesie et Polonie universis telonariis nostris, tam de Crosten quam de Zbansyn, mandando districtissime sub obtentu gracie nostre presencium auctoritate precipimus, quatenus a fratribus de Paradiso, videlicet monachis, in universis negociis ipsorum, sive in rerum suarum vendicione, sive eciam salem vel quidquid emerint, nullam penitus ab ipsis exactionem thelonii requirere presumatis, sed in quiete bona et pace libera ipsos negocia ipsorum sinatis pertractare; scituri, se gravem indignacionis nostre censuram incursurum, qui huic mandato nostro et sanxioni obviare attentabit.

Crosten, *Crossen, czyli Krośno.* Zbansyn, *Zbąszyń.* Paradisus, *Paradyż.*

Nr. 228.

Kasimirus dux Coavie et Landensis 1241 Jun. 17, in Copagnin; commutat haereditates suas Głowiew et Wrąbczyn pro haereditate monasterii de Ląd, dicta Keszanow.

Pergam. orygin. Na niciach lniannych biał. i niebiesk. przywieszona pieczęć, przedstawia Jeźdzca zbrojnego pędzącego w prawo. Na głowie hełm płaski, na lewicy

tarcz trójkątna, prawica trzyma prostopadle włócznią z długim proporcem. Na [illegible] S. Kazim.... ucis Cuyavie. *Oprócz tego 4 wcięcia poprzeczne od przywieszenia* [illegible] *giéj pieczęci.*

Warszawa. Biblioteka prywatna. Diplomata.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quod geritur in tempore, simul cum labente labitur tempore nisi vivacis littere memoria perhennetur. Hinc est quod ego Kasimirus Dei gracia dux Coavie et Landensis notum facio omnibus tam presentibus quam futuris, comutasse me cum abbate de Landa Iohanne et eius fratribus duas hereditates cum omnibus pertinentiis, videlicet Glovevo et Wronecino que olim venatoribus spectabat, pro una hereditate predictorum fratrum que dicitur Coscheno; et in predictis villis scilicet Glovevo et Wronecino, omnem eandem libertatem quam in aliis hereditatibus ecclesie sue predicti fratres hactenus habuerunt, concessimus. Et ne super hoc scrupulus alicuius dubietatis in posterum oriatur, sigilli nostri appensione roboravimus. Testes vero huius facti sunt: Boseus castellanus de Landa, Nycholaus thesaurarius, Gerardus thesaurarius, Lasch subiudex, Brezdreve subpincerna, Lancomirus subagazon, Nycholaus de Yrgove, Golug et Pribizlaus milites; Marcus, Cunrardus, Petrus et Mychael capellani; Iarozlaus, Iohannes, Mychael armigeri ipsius ducis; Henricus maior cellerarius, Nycholaus, Willelmus fratres predicte domus. Acta sunt hec in Copagnin anno Domini M.CC.XXXXI, XV Kalendas Iulii.

Coavia, *Kujawy.* Landensis, *de Ląd.* Glovevo, *Głowiew.* Wronecino, *Wrąbczyn.* Coscheno, *Koszanów.* Yrgove, *Rzgów.* Copagnin, *Kopojno.*

Nr. 229.

Conradus dux Cracovie 1241 Sept. 18, in colloquio in Pomuzow; villam Ostrowsko ecclesiae Gneznensi confert.

Pergam. orygin. Na sznurkach jedwabn. wyblakł. przywieszono 5 pieczęci. 1sza, 2ga, 4ta są podługowate, zupełnie zatarte; 3cia i 5ta znikły.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. II, 7.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Ne geste rei noticia processu temporis ab humana evanescat memoria, cautum est a viris prudentibus, acta legitime per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Nos igitur Conradus Dei gracia dux Cracovie universis presentibus et posteris notum esse volumus, quod Budislaus filius Streskonis hereditatem propriam sive villam Ostrowsko nomine, prope de Uneiew sitam, in manus nostras contulit libenter ac liberaliter cum omni eo iure quod sibi competebat in eadem, dans eciam nobis plenam potestatem, sicut vero heredi, ipsam pro velle nostro cuicunque conferendi. Quam videlicet villam nos pro remedio anime nostre ac nostrorum posterorum, beato Adalberto et venerabili patri domino Fulconi Gneznensi archiepiscopo eiusque successoribus contulimus iure hereditario pacifice ac quiete in eternum possidendam. Datum contra (7 *lit. des.*) de Pomuzow XIIII Kalendas Octobris anno gracie M.CC.XL primo, in colloquio in loco prefato inter nos et ducem Swantopelkum habito, presentibus nostris filiis Boleslao

ɔ Mazovie, Kazimiro duce Cuiavie et Semovito, nec non et venerabili patre A. Plo-
ɜi episcopo eiusque fratre Virbetha, ac aliis nostris et filiorum nostrorum baroni-
, videlicet Bogusa palatino Lanchiciensi, Stephanus agazo Cracoviensis, Mstigneo
ıce de Chirask, Budislao camerario ducisse, Domavycio thezaurario ducis, Woli-
o cancellario, Petro qui dicitur sine cauda, Nicholao subcamerario, Warsone sub-
ıerario, Fulcone preposito ducis Conradi, Witgone castellano de Plocsk, Bogusa
tellano de Iuvene Wladislav, Martino castellano Crusviciensi, Boseyo castellano de
nda, Symone castellano de Slonsk, Boguslao pincerna, Sdeslao dapifero, Nicholao
zaurario ducis Kazimiri et aliis quampluribus. Ne autem tam sollempne factum
cessu temporis unquam in dubium vertatur, presentem paginam nostro et prefati
is S. ac filiorum nostrorum Boleslai et Kazimiri, nec non venerabilis patris Andree
censis episcopi sigillis roboravimus.

Ostrowsko, *Ostrowsko.* Uneiew, *Uniejów.* Pomuzow, *nie odgadnione; może Po-
zany, p. m. Dobrzyn n. rz. Drwęcą, lub Pomichow, p. m. Płock.* Chirask, *Sieradz.*
ɜnis Wladislav, *Inowrocław.* Lenda, *Ląd.* Slonsk, *Słońsk.*

Nr. 230.

Comes Janusius filius comitis Sezeme 1241 s. d. et l.; confert monaste-
Paradyż villam Lubnicko.

*Dwa pergam. orygin. równobrzmiące, oprócz spisu świadków; w każdym dziurki
przywieszenia jednéj pieczęci, z których jedna, osobno zachowana, pieczęć Janusza;*
częć XII).

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma A. 10 i A. 11.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Cum cuncta bona temporalia transi-
ia sint et caduca, dignum est et salubre ut de transitoriis lucremur permansura,
Christi pauperibus erogando, qui pro nobis intercessores et advocati existant pro
ɜtris reatibus summum Iudicem exorando. Notum sit igitur universis tam futuris
am presentibus Christi fidelibus, quod ego comes Ianusius filius comitis Sezeme cum
ısensu matris mee Crayne, divina inspirante clemencia contuli beate et perpetue
gini Dei genitrici Marie et dilectis fratribus de Paradyso Ordinis Cisterciensis, dio-
ɜis Posznaniensis, villam nomine Lubinytzko cum omnibus terminis et attinenciis
is perpetua libertate, predictorum fratrum necessitatibus et saluti mee et prede-
ɜsorum meorum cupiens providere. Ut igitur hec mea donacio in posterum rata
ıneat et inconvulsa, presens scriptum sigilli mei appensione duxi muniendum ido-
is adhibitis testibus, quorum nomina sunt hec: pie memorie Henricus dux Zlezie
Polonie, comes Stephanus palatinus, comes Bronisius, comes Wissota, comes Wis-
ɜnirus, comes Ianussius, comes Servatius et alii quam plures testes idonei. Datum
no Dominice Incarnacionis M.CC.XL.I, Indictione quindecima.

(*Testes ad A. 11.*)
ıter meus Albertus, comes Bronysius, comes Wissota, comes Ianusius, comes Mi-
n, comes Iarostius, comes Wissemirus, comes Iarota, comes Santor et alii quam
ıres testes idonei. Datum anno dominice Incarnacionis M.CC.XL.I, Indictione XV.

Paradysus, *Paradyż;* Lubinytzko, *późniéj Villa Martini, dziś Merzdorf.*

Nr. 231.

Premisl et frater eius Boleslaus duces Polonie 1241 s. d. et l.; confirmant comiti Pretpelkoni possessionem villarum Krośno, Trzebowo, Sowiniec, Miejska Górka et Smolice, per b. m. ducem Henricum eidem quondam collatarum.

Poznań. Königl. Staats Arch. Inscription. Posnaniens. a. 1537, fol. 138 v.

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis amen. Quoniam acta et voluntates hominum per intervalla temporum solent variari, necesse est quod ea que debent perpetuari, litterarum apicibus annotentur ut sic noticie posterorum presententur. Hinc est quod ego Premisl et frater meus Boleslaus Dei gracia duces Polonie notum esse volumus Christi fidelibus, quod comiti Pretpelkoni quondam Hugonis filio post interfeccionem ducis Henrici nobis adherenti, villas quarum una Krossna alia Trzebawy tercia Szowynyecz quarta Gora Sobialcowo quinta Smolna dicuntur, quas predictus dux Henricus ei contulerat, pro eo quod fideliter nobis servierit hereditario iure possidendas ei confirmavimus, facientes easdem villas immunes ab exactione stroze, podvorowe, powoz. Ut autem hoc temporibus presentibus et futuris permaneat firmum et ratum, presens scriptum sigillorum nostrorum munimine roboravimus. Actum anno gracie millesimo ducentesimo quadragesimo primo, sub testimonio comitis Bogumili, comitis Dirsicragii, comitis Vincencii, comitis Thome, comitis Domarati, comitis Ceceradi, comitis Boguchwali et fratris eius Miroslavi, comitis Mironis succamerarii et multorum aliorum Polonorum.

Krossna, *Krośno.* Trzebawy, *Trzebowo.* Szowynyecz, *Sowiniec.* Gora Sobialcowo, *Miejska Górka.* Smolna, *Smolice.*

Nr. 232.

Premisl et Boleslaus duces Maioris Polonie 1242 Apr. 24—29, in Gnezna; statuunt ut quicunque violentias bonis monasterii de Lubin inferentes, poenam quae „sedmcessant" appellatur sibi, et abbati poenam quae „pintnacessce" vocatur, solvant.

Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplomatic. Polonie I, Nr. 30. (Z pergamin. orygin., u którego na niciach czerwonych były przywieszone dwie pieczęcie; jedna z nich znikła, druga, według opisu K. Stronczyńskiego miała być Przemysława księcia. (pieczęć XV.) *Cnfr. dyplomat następujący. Dyplomat ten, znajdujący się niegdyś w Archiw. Rządow. Poznańsk., zaginął.)*

In nomine Domini amen. Multis incommodis prudenter occurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum ac testium munimine roboramus. Noverint igitur universi tam presentes quam futuri presentem litteram habituri, quot nos Premisl et Boleslaus Dei gracia duces Maioris Polonie, auditis multimodis molestiarum querelis dilecti capellani nostri domini Woyslai abbatis et fratrum eius monasterii de Lubyn, quas quidam feroces eis in bonis eorum, ymmo et in ipso monasterio in ipsas personas religiosas, timore Dei postposito et rigore nostro retroiecto, fastu superbie tumentes ausu temerario inferre non formidant; et cum prefatum monasterium et per-

ıas inibi Deo militantes ob religiosam conversacionem speciali gracia et favore ısequamur, et ordo iusticie et rigoris exigat, ut iuxta debitum dignitatis nostre ·a debita ipsorum dispendiis occurramus et profectibus: talium eorundem ferocitatis ıeritatisque tyrannidem refrenantes compescuimus prout debite meruerunt. Quare, talia in posterum non admittantur, iusto communi consilio rite decernentes di- ım duximus statuendum: ut quicunque seu nobiles sive ignobiles, cuiuscunque dicionis aut dignitatis extiterint, abbati seu fratribus suis dicti monasterii, sive anis eorum, in bonis ipsorum et precipue in monasterio quippiam molestie seu encie intulerint, nobis et nostris successoribus penam que sedmcessant dicitur ebunt, et abbati dicti monasterii penam solvent que pintnacessce nuncupatur. : decretum nostrum ratum et firmum nostris ac perpetuis temporibus censuimus aturum. In huius rei testimonium, presentem litteram sibi dari iussimus nostro- ı sigillorum munimine roboratam. Actum et datum in Gnezna infra octavam ti Adalberti episcopi et martyris patroni Polonorum, anno Domini MCC quadra- mo secundo, presentibus hiis: domino Bogufalo episcopo Poznaniensi, Bogumilo ıtino Poznaniensi, Dirsicraio palatino Kalissiensi, Domarato iudice Poznaniensi, ›slao iudice Kalissiensi, Mathia notario nostro, et aliis multis fide dignis.

Lubyn, *Lubin.*

Nr. 233.

Relicta ducis Polonie Wladislai 1242 Mai. 23, in Gnezna; una ı filiis suis Premislone et Boleslao, villam Murczyn ecclesiae Gneznensi confert

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 66.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Noverint universi presentes posteri, quod ego relicta ducis Polonie Wladislai una cum filiis meis duce Premi- ne atque Boleslao contulimus beato Adalberto villam que Murczino nuncupatur in ınus venerabilis patris domini nostri Ffulconis archiepiscopi Gneznensis, sibi suis- e successoribus in perpetuum possidendam; addentes liberaliter et graciam gracie ımulantes, ut predicta villa eisdem iuribus sive libertatibus gaudeat, quibus et alie lle archiepiscopales ex privilegiis predecessorum nostrorum sunt donate. Ut autem ıius donacionis nostre munificencia rata, firma et illibata perpetuis temporibus per- ·veret, scripturam presentem sigillo prefati ducis Polonie W., aliud proprium tunc ımporis non habentes, dignum duximus roborandam. Promitto ego tamen Premisl ıx Polonie, quod quando meum proprium sigillum habuero, eandem scripturam sive rivilegium huius donacionis sigilli proprii munimine roborans, quandocunque placuerit ınovabo. Actum in Gnezna anno Dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo qua- ıagesimo secundo, exeunte mense Mayo die nono, presentibus hiis: Stephano cancel- rio, Cecirado castellano Gneznensi, Domarato iudice curie, Strasone castellano de ısce, Christiano custode Gneznensis ecclesie, Gotthardo subcamerario.

Murczino, *Murczyn.* Husce, *Ujście.*

Nr. 234.

Conradus dux Cracovie etc. 1242 Jun. 16, in Syiraz; concedit possessionibus ecclesiarum de Gniezno, Włocławek et Płock, in ducatu Mazoviae et Lanciciae sitis, amplissimas libertates.

Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplomatic. Polon. II, nr. 32. (Z pergamin. orygin., u którego pasek pergamin. od przywieszonéj jednéj pieczęci pozostał, bez śladu przywieszenia drugich.)

Notum sit universis, quod ego episcopus Wratizlavie, a duce Lancicie Conrado privilegium libertatis villarum ecclesie in eodem ducatu positarum, et in ducatibus filiorum predicti ducis, Bolezlavi et Kazimiri, cum consensu eorundem obtinui, quod privilegium omnes predicti duces sigillis suis muniverunt. Cuius tenor talis est:

In nomine Domini amen. Ego Conradus dux Cracovie et Lanchicie predecessorum meorum vestigiis adherens eorumque cupiens fieri ydoneus imitator, presertim in eis que pietatis officio ad divinum cultum et ecclesiasticam utilitatem fecisse noscuntur, finemque cupiens inponere laboribus venerabilis patris mei Fulconis divina disposicione Gneznensis archiepiscopi, (sic) et ipsius successoribus, et similiter Mazoviensi et Cuiaviensi episcopis et successoribus eorum, iura seu libertates inferius adnotatas pro me et meis successoribus in terris quas nunc possideo vel in futurum Deo auctore possidebo, resigno, dono et confirmo. Omnes igitur ascripticii homines beati Adalberti et Cuiaviensis episcopatus ac aliarum ecclesiarum, cuiuscuiusque (sic) condicionis vel servitutis sive officii fuerint, per totum ducatum Lanchiciensem, et eciam in ducatu Mazoviensi, prout a dilecto nostro filio Bolezlao duce Mazoviensi devota et humili optinuimus peticione, omnes ascripticii Mazoviensis episcopatus, omni et plena gaudeant immunitate, liberi ab omni prediali sive personali servitute que umquam in eis vel eorum prediis ducibus Polonie compeciit: ita quod neque prevori, neque prevod, neque povoz, neque naraz, nec aliquod aliud servicium vel utilitatem, quocumque vocabulo censeantur, ab eisdem hominibus duces Mazovie et Lanchicie expetent; sed idem homines ascripticii cum omni utilitate vel servicio tantum dominorum suorum subiacebunt potestati, in nullo casu a duce vel ab alio de eius mandato iudicandi, sed tantum dominorum suorum audient iudicia, vel eorum quibus eos domini ipsorum commiserint iudicandos. Prefati eciam homines ecclesiarum ad nullum exercitum trahentur inviti, nisi exercitus cogeretur ad terre defensionem. Nullum castrum novum edificabunt, sed antiqua propter terre deffensionem, secundum quod ab antiquo consueverunt, refficient; hoc tamen adhibito moderamine, quod in huiusmodi reedificatione nullum beneficium, quod vulgariter supa dicitur, constituent, nec omnes ad talem reedificacionem venire cogantur, sed quotcumque voluerint, dummodo opus competenter perficiatur. Item, dux qui fuerit pro tempore non transibit castellaniam de Lovich et aliam de Vogbor nisi semel in anno, et tunc procurabitur et deducetur cum tot curribus, quod erunt in predictis castellaturis, qui (sic) ibi homines suos non habet. Aliis autem vicibus quocienscumque transierit, perticarium deducent et unum procurabunt venatorem; nec currus ultra metas trahent utriusque castellanie. In silvis autem de Lovich et Vogbor nec dux nec alius pro eo venabitur, nisi cum ipsum modo transire contigerit; et moram ibi non faciet propter venacionem, nec alias manens illuc mittet ad venandum. Quatuor autem ville in quibus archiepiscopus mansionem consuevit habere, videlicet Lovich, Slup, Uneyov, et Svarava,

et villa de Vogbor que circa ambitum ecclesie est collocata, eo gaudeant privilegio libertatis, quod in ipsis, quoad iura ducalia, eiusdem sint libertatis et condicionis liberi cum ascripticiis. Et a nemine iudicabuntur preter archiepiscopum vel eius tribunum. Et similiter dicte ville de Vogbor homines, preter episcopum vel eius tribunum a nullo debent iudicari. In duobus autem tantum casibus, videlicet cum solutio se extendat ad septuaginta marcarum solutionem, et cum perticarii ducis in eius transitu de eisdem villis depelluntur, dux cum archiepiscopo vel eius tribuno dictarum villarum homines iudicabit; et tunc non citabuntur ad ducem per camerarium, sed eorum suppanum, littera ducis ad eum transmissa: et in hiis casibus dux cum archiepiscopo per medium dividet iudicatum. Cum vero inter homines sepe dicte ville de Vogbor et ducales in iudicio fuerit litigatum, si contra episcopales iure fuerit sentenciatum, dux cum episcopo Cuiavie per medium dividet iudicatum. Item, liberi homines in villis archiepiscopi et canonicorum seu cappellanorum ipsius sedentes, a nemine iudicabuntur nisi tantum a duce; et simili in ducatu Mazovie homines liberi, tam in villis episcopalibus quam eciam in villis degentes canonicorum seu aliarum ecclesiarum, gaudeant privilegio libertatis. Nullum conductum ducent nisi militarem. Ad nullam expedicionem trahentur preterquam ad Prutenicam, tunc cum dux publicam fecerit expedicionem, et ad defensionem terre contra quemlibet invasorem. Item liberi homines, in villis archiepiscopalibus et in Voybor et similiter in Mazoviensi episcopatu ascripticiis permixti, usque ad tres familias, eadem qua et ascripticii libertate fruantur. Item ville ecclesiarum falconarios et falcones non recipient neque pascent. Castorarios capientes castores, ducent et procurabunt. Preterea, venatores cervorum et aliarum bestiarum in villis ecclesiarum nichil per vim extorquebunt, nisi eis aliquid per bonam voluntatem exhibeatur. Et hec omnia contemplatione salutis eterne et ob amorem et reverentiam venerabilis patris mei Fulconis Gneznensis archiepiscopi, beato Adalberto et ecclesie ipsius, et Mazovie et Cuiavie episcopatibus, cum consensu filiorum meorum Bolezlavi ducis Mazovie et Kazimiri ducis Cuiavie donavi perpetuo possidenda. Ut autem hec mea donatio robur sorciatur perpetue firmitatis et a meis posteris in perpetuum inviolabiliter observetur, presentem paginam mei sigilli ac sigillorum supradictorum meorum filiorum munimine duxi roborandam. Datum in Syiraz anno gracie M.CC.XL. secundo, VI (sic) X (sic) Kalendas Iulii, venerabilis patris mei Fulconis pontificatus anno decimo.

Cuiaviensis episcopatus, *t. j. de Włocławek.* Mazoviensis episcopatus, *t. j. de Płock.* Lovich, *Łowicz.* Vogbor, *Wolborz.* Slup, *Słupia.* Uneyov, *Uniejów.* Svarava, *Swarawa.* Syiraz, *Sieradz.*

Nr. 235.

Premisl dux Polonie 1242 Sept. 9, in Lubyn; concedit universis mercatoribus Lubin visitantibus libertatem omnia vendendi et emendi, non obstante quocunque iure.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma A. 12. — Raczyński. Cod. diplom. Polon. 19.

In nomine Domini amen. Multis incommodis prudenter occurimus, cum etatis nostre negocia litterarum ac testium munimine roboramus. Proinde nos Premisl Dei

gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem litteram inspecturis, quod cum domum beate virginis Marie monasterii Lubinensis et fratres ibidem Deo militantes pio affectu prosequentes amplectamur, ex suggestione digna baronum nostrorum qui nostro tunc inibi conspectui astiterunt, propter sollemnitatem loci prefati monasterii et nostrum nostreque curie ibidem accessum et frequenciam populorum placuit nobis, ut in ipso Lubyn ab universis quibuscunque locis omnia mercimonia licite ac libere venderentur. Quapropter ex nunc statuimus dantes universis de cunctis locis in Lubyn cum suis rebus advenientibus, et maxime hominibus ad ipsum monasterium spectantibus, omnium rerum suarum generalitate plenam et omnimodam vendendi et emendi perpetuo facultatem singulis diebus et precipue diebus dominicis et festivis et in sollempnitatibus, nullo iure obstante civi seu castellanorum vel iudicum aut officialium nostrorum, ceterorumque cuiuscunque condicionis fuerint sive dignitatis. Et ne quis statuta nostra ausu temerario irritare aut violare processu temporis presumat, in huius rei evidenciam presentes domino Woyslao abbati et fratribus dicti claustri dedimus sigilli nostri impressione et appensione communitas. Si quis autem hec decreta nostra violaverit, homines advenientes in Lubyn gracia vendicionis et emcionis molestando, ipsorum eis res auferendo: propter spolium publicum et violenciam illatam et decreti nostri violacionem, nobis et posteris nostris penam que sedmdesan dicitur luet et domino abbati penam que pintnadeste dicitur solvet temporibus duraturis. Actum et datum in Lubyn in crastino Nativitatis beate virginis Marie anno Domini M.CC.XL.II, presentibus hiis: Bogumilo palatino Poznaniensi, Domarato iudice, Scedrico castellano de Crivin, Mathia scriptore nostro et aliis quam plurimis fide dignis.

Lubinensis, *de Lubin.* Crivin, *Krzywin.*

Nr. 236.

Premisl dux Polonie 1242 s. d., in Poznan; renovat privilegium super libertate incolarum monasterii de Lubin ab avis et patre suo concessum, villa quoque et hominibus eiusdem monasterii novas immunitates largitur.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Premisl secund. dux Polonie 1294 d., in Poznan.

Poznań, Königl. Staats Arch. Lubin Nr. 5.

In nomine Domini et individue Trinitatis amen. Cum labilis sit memoria hominum et hominibus dies crastina sit incerta, scripto conmendari oportet, ut ea que rationabiliter aguntur in tempore ne aut oblivione pereant, vel eorum qui lucem veritatis interdum malitie tenebris oblivione gestiunt, retractentur. Noverint igitur presentes et futuri, quod nos Premisl Dei gratia dux Polonie, divino amore cor nostrum perlustrante, cum deliberacione, baronum nostrorum de communi consilio et auxilio, ad petitionem dilecti cappellani nostri domini Heclini abbatis et Conventus privilegium super libertate avorum nostrorum et patris nostri ecclesie sancte Marie in Lubin, fratribus Ordinis sancti Benedicti temporibus nostris renovare studuimus addicientes predicte ecclesie et omnibus villis ad eam pertinentibus et omnibus hominibus, tam liberis quam ecclesie, eas possidentibus, perfectiorem et omnimodam

ertatem ab omnibus exactionibus, stationibus, servitutibus et vexationibus iuris lonicalis, scilicet stroze, podvorove, poradlne, podimne, povozove, naraz et prevod; c non citatione castrorum, a cuiuslibet iudicis, sive pedanei vel generalis, per nos Polonia constituti, excepta sigilli nostri citatione, ad quam coram nobis vel prefate clesie abbate et beneficis eius citati, tantummodo villani memorati astabunt quelantibus responsuri. Damus etiam abbati dicte ecclesie et fratribus ibidem Christo litantibus hanc libertatem, ut si casu interveniente inter homines ipsorum tam eros quam ascripticios homicidium perpetratum fuerit, solutio homicidii in abbatis iudicis ipsius totaliter cedat potestatem. Deliberamus etiam homines predicti nasterii, tam liberos quam ecclesie, ab incisuris que in expeditione accipiuntur; omnes villas eiusdem monasterii sub nostro ducatu constitutas, pro una vicinia et ıtione, si que evenerit, admisimus permanere: et si ex eis alique ad aliquas vici- s pertinebant, videlicet Premut, Costan, Serem, Nedesim, Crivin, Starigrod: ipsas nes a supradictis viciniis liberas facimus et immunes. Consideratis etiam dicti atis et fratrum ibidem fidelibus serviciis nec non cogitantes de nostre perpetue ıtis remedio, dedimus eis vaccam et bovem in perpetuum, que pro usu nostre ıse de ipsorum vicinia annuatim pertinebat. Absolvimus eciam villas dicti mona- ii a reparatione pontis quem reparabant ultra fluvium Vartam super rivulum qui ırni strumen vulgariter nuncupatur. Item villas sepius nominati monasterii ab ıibus limitationibus, si quas cum aliis viciniis faciebant, liberas facimus et immu-

Auditis etiam multis magnisque gravaminibus dicti abbatis et fratrum eius, noster subvenator ipsorum villis et hominibus eas possidentibus impendebat, ea ıius nolumus tollerare, sed statuimus et firmiter ponimus, ut noster subvenator lie beati Martini xx mensuras avene in vicinia dicti monasterii recipiat annuatim, n propriis curribus reducat ubi nostre placuerit voluntati. Ut autem robur huius ationis et innovationis munus perpetue optineat firmitatis, presentis scripti et ressionis nostre dignum duximus roborare. Actum in Poznan anno Incarnationis nini MCCXL secundo. Huius rei testes sunt: Bogufalus episcopus Poznaniensis, gumilus palatinus, Domaradus iudex curie nostre.

Lubin, *Lubin*. Premut, *Przemęt*. Costan, *Kościan*. Serem, *Śrem*. Nedesim, *Na-zyce*. Crivin, *Krzywin*. Starigrod, *Starygród*. Charni strumen, *dziś Czarna rzeka, oga rz. Warta p. m. Śrem, nad którą stał dawny gród Śremski.*

Nr. 237.

Primuzlaus et Bolezlaus duces etc. Polonie 1243 Mart. 22, in ezna; cum Ordine Theutonico pactionem mercatoriam faciunt.

Pergam. orygin., którego pieczęć znikła.

Königsberg. Königl. Staats Arch. Schiebl. 58, Nr. 3. — Hanseat. Urkund. Buch I, 328. — Voigt, Cod. diplom. Prussic. I, Nr. 55. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. n. 20.

In nomine Domini amen. Primuzlaus et Bolezlaus Dei gratia duces una cum re sua Hedewige ducissa Polonie, universis presentes litteras inspecturis salutem nam. Quoniam iuxta viri sapientis sententiam, generatio preterit et generatio

advenit et nichil hodie firmum ac stabile stat sub sole, et quoniam ea que a moderni aguntur, ab humana memoria facilius elabuntur: necesse est ut scriptorum et sigi lorum pariter et testium notitia et testimonio perhennentur. Cum igitur ex thel neorum et exactionum gravaminibus diversarum que mercatoribus terras nostras tran euntibus occurrebant, inter homines nostros et homines dilectorum amicorum nostrorum venerabilium fratrum de domo Teuthonica, in Pruscia Deo militantium, dissensionu procelle quam sepius orirentur et querimoniarum turbines ad nostram presentia quampluries deferentur, dolore tacti intrinsecus, tot et tantas turbationes que nostr auditus totiens fatigabant, quodammodo curavimus evitare. Ut autem totius disse sionis et rancoris inter nostros et dictorum fratrum homines fomes et materia sopi tur, baronum nostrorum similiter et fratris Tiderici quondam marscalci usi consili suprascriptis hominibus in reconpensationem antehabitorum gravaminum vectigal al leviavimus in hac parte: scilicet ut cuncta bona memoratorum fratrum, sive ded cantur sive pellantur, omnis ipsorum familia ipsique, tam per terras quam per aqua nostras libero transitu perpetuo pociantur. Peregrini quoque crucesignati, equite sive pedites, masculi sive femine, homines cum suis familiis, curribus, pecoribus seu qui buscunque supellectilibus, equites sive pedites, terras prefatorum fratrum inhabitare vo lentes, intrent sive exeant, ab omni theloneo, pedagio et exactione sint liberi e immunes. Mercatoribus autem sepe dictorum fratrum, terras nostras transire v in ipsis negociari volentibus, hanc gratiam decrevimus faciendam, ut per totam te ram nostram, ea via videlicet que ducit a Wladizlavia versus Gubin, non nisi i Gnezna, in Poznan et in Banchin thelonea sint daturi. Que autem summa thel neorum hiis in locis dari debeat, distinguimus isto modo. Currus gerens pannos d unius equi sarcina, in Gnezna duos scotos castellano dabit et totidem magistro m nete. Sed si nobiles pannos, sicuti brunetum vel viride vel etiam scarletum port verit, de toto plaustro unum caligale vel dimidium fertonem adiciet castellano pondus unius marce piperis. Quotquot vero equi fuerint, de quolibet equo du scotos castellano dabit et duos monetario. Sed si loca predicta vitaverit et ali transierit attemptans thelonearios defraudare, et si deprehensus fuerit, unam marca argenti solvet ipsum quoque theloneum superaddet. Si autem dictus currus de qu litate pannorum fuerit requisitus, ipse rei veritatem confitebitur; cui si thelonea credere noluerint, veritatem affirmabit iuramento. Currus etiam portans salem d unius equi sarcina, unum cribrum equatum superius dabit monetario, quorum tri cumulata mensuram siliginis adimplebit; unum dabit etiam castellano, de quolib quoque equo similiter. Currus habens allecia, de quolibet equo dabit unum ver quod XXX allecibus computatur, monetario, et unum inter castellanum et tribunu equaliter dividendum. De curru plaustrum vini ferente, castellanus et monetari simul dimidium fertonem accipient, sed in Banchin tantummodo unum lotum. Si ve vinum in Gnezna venditum fuerit vel in alia nostrarum qualibet civitatum, vas deb bit cedere castellano. De lineo panno et de mercimoniis, sicut de panno laneo e solvendum, preter caligale et piper, que de hoc non solventur. De curru portan pannos non nobiles, caligale redimet cum lotone. Aput Poznan de uno equo cu rum trahente, sicut supra scripsimus totaliter est solvendum, eo duntaxat excep quod nec caligale nec eius equivalens neque pondus piperis est donandum. Et a dimus, quod in Banchin quilibet mercator de sarcina unius equi unum lotum trib et nil ultra. Volumus etiam ut quilibet currus ingrediens sive egrediens, si ul octo ebdomadas steterit, theloneum det ut prius. Si vero infra redierit, liber va

ıtione thelonei prius dati. Universa que supra scripsimus, bona et spontanea volunate annuimus nobilium nostrorum consensu et consilio mediante, immo et predictorum fratrum amicitia multiplici persuadente. Quicunque autem hiis nostris institutis ausu temerario presumpserit obviare sepedictos fratres in rebus suis vel hominibus offendendo, excommunicationem Sedis apostolice et nostram indignationem nobis arbitrantibus se noverit incurrisse. Insuper, si quam vindictam sepe memorati fratres in dictos contumaces exercere poterint seu voluerint, liberam ipsis dabimus facultatem, omnem quem possumus ipsis succursum et astantiam promittentes. Ut autem hec omnia supranotata prenominatis fratribus rata et invariabilia perpetuo conserventur, presentem paginam presentis nostri sigilli munimine statuimus roborari. Actum in Gnezna anno gratie MCCXLIII undecimo Kalendas Aprilis, Indictione prima; presentibus et consentientibus nobilibus viris quorum hic nomina subiunguntur: Dirsecray, Bogumil, comitibus palatinis; Demerat iudice curie, Cycerat castellano Gneznensi, Iohanne filio Dobergosti, Godehardo fratre suo, Petro filio Hoieri et aliis militibus nostris quampluribus.

Wladizlavia, *Włocławek.* Gubin, *Guben na Szlązku.* Banchin, *Zbąszyń.*

Nr. 238.

Premisl dux Polonie 1243 Mai. 4, in ecclesia hospitalis in Gnezna; adit una cum fratre suo duce Boleslao hospitale in Gniezno, amplissime bonis dotum, sub regimen sancti Sepulchri domus Miechoviensis.

Poznań. Königl. Staats Arch. Fascicul. Mączniki, B. IV. (Kopia z XVIII w. orządzona z oryginału opatrzonego pieczęcią.) — Nakielski, Miechovia.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Cunctis liquet mortalibus qua lubilitate temporum iagtantur, quod longi tractus temporis pariunt antiquitatem, antiitas oblivionem, oblivio vero rerum actarum exinanicionem; quam ob rem necesse est t res digna memorie scripto debeat commendari, quo canescens antiquitas crebrius leat renovari. Ego igitur Premisl Dei gracia dux Polonie cum fratre meo minori oleslao et cum dilecta matre nostra domina Hadwiga notum facimus tam presenbus quam futuris presens scriptum intuentibus, quod ad honorem Dei, in memoriam remedium animarum nostrarum, consencientibus venerabili patre nostro domino ulcone archiepiscopo Gneznensi et suo Capitulo, consilio quoque baronum nostrorum, dedimus hospitale nostrum Gneznense sancto Sepulcro, sub regimine et guberacione domini Henrici prepositi domus Mechoviensis suorumque successorum iure erpetuo possidendum: cui iam dictus prepositus per virum honestum et providum, ectorem industrium, tenebitur providere, ne elemosine predicto hospitali collate neligantur vel inutiliter dispensentur. Si vero talis, quod absit, magister esset, qui ec Deo nec domui sue utilis comprobaretur, ad nostram peticionem et domini archiiscopi nec non et Capituli sui amoveatur: si tamen canonice convictus fuerit et omprobatus, etiam alius magister idoneus a preposito domus supra nominate subtituatur, qui favorem et honorem quantum Deus permiserit sciat conservare. In ospitali autem superius memorato, sicut iam diximus ob remedium animarum precessorum successorumque nostrorum et nostrarum, cum in statum bonum fuerit

restauratum, infirmi cuncti elemosinarum indigentes, non raptores, non violenti, debent pro facultate domus recreari. Aliqui eciam scolares pauperes ibidem tenebuntur confoveri in expensis, non in vestimentis, ex voluntate magistri hospitalis. Et quia peccatis nostris exigentibus, modernis in temporibus frigescente charitatis in terris igniculo, plures inveniuntur invasores domorum spiritualium quam adiutores seu defensores, nos in his que ad laicalem manum pertinent, dominus autem archiepiscopus in spiritualibus cum suo Capitulo, tanquam veri heredes volumus esse defensores. Actum anno gracie M.CC.XLIII in ecclesia predicti hospitalis in Gnezna in die beati Floriani, presentibus hiis testibus: domino Iohanne decano, Christiano custode, Andrea, Thoma, Stephano cancellario ducis, Vincencio et Petro fratre eius, Isaia et Petro canonicis Gneznensibus et pluribus aliis canonicis et vicariis, et hiis baronibus: Bogumilo, Dirsicraio, palatinis Polonie; Cecirado castellano Gneznensi, Thoma castellano Poznaniensi, Domarato iudice et aliis pluribus militibus; fratribus Predicatoribus Georgio et Petro, Artungo, quibus mediantibus hec facta dignoscuntur. Hee autem sunt ville hospitalis istius: Zdechova cum suis ascriptis, Leccovo, Chemelino, Pawlowo cum lacu nomine Prenevo, et Preseca, Cymellowo, Ugasd, taberne in Clech, et Ielemno cum pleno lacu et molendino et cum castoribus libere capiendi, Stasin eciam cum lacu nomine Cubuchowo et cum suis omnibus utilitatibus, Lozine, Conicowo, et molendinum et pomerium et unum agrum circa pomerium et circa hospitale. Hec sunt ville que excepte sunt in unam viciniam, que libere sunt: Kurrino, Preseka, Iezesani, Zdechowa, Ugasd: ita quod venatores cuiuslibet officii non recipiantur, nec canes nostros pascant, neque podwodam dent, ab omni expedicione et castrorum municione, et ab omnibus aliis exaccionibus et solucionibus eas totaliter reddimus absolutas.

Hospitale Scti Sepulcri, *tak nazw. Bożogrobców.* Mechoviensis, *de Miechów.* Zdechova, *Zdziechowa.* Leccovo, *Lachowo.* Chemelino, *Imielno.* Pawlowo, *Pawłowo.* Preseca, *Przysieka.* Cymellowo, *Cielimowo.* Ugasd, *Ujazd.* Clech, *Kłeck.* Ielemno *cum pleno lacu et molendino, niegdyś pewnie osada nad rz. Wełna w pobliżu miasta Kłecko, dziś znikła.* Stasin, Lozine, *nie odgadnione.* Conicowo, *Konikowo.* Kurrino, *Koreczno.* Iezesani, *Jezierzany.*

Nr. 239.

Fulco s. Gneznens. ecclesie archiepiscop. 12.. Aug.?, in Gnezna; protestatur, Premislium ducem Poloniae dedisse capellano de Żóń loco decimarum de villa Kamniec, quas monasterio de Łekno pro villa eiusdem monasterii, dicta Wierzenica, contulerat, quosdam agros ecclesiae de Żóń adiacentes et quaedam alia bona.

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Protocollum 3tium pag. 50.

In nomine Domini amen. Nos Fulco Dei gracia sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus, universis ecclesiarum rectoribus ceterisque Christi fidelibus presens scriptum inspecturis in Dei Filio graciam et solamen. Quoniam propter labilem memoriam hominum veneranda decrevit antiquitas, ut ea que a presentibus racionabiliter ordinantur, futurorum noticiam ne excedant, testium assercionibus et sigillorum impressionibus perennentur, eapropter ad universorum noticiam devenire cupimus,

nod reverundus (sic) dominus Premisl dux Polonie commutacionem nobiscum faciens ro ecclesia sua de Pacost, ecclesiam de Zun a nobis recepit liberam cum decimis perpetuum possidendam; huius vero ecclesie decimam ville nostre Kaminc, dictus minus P. dux Polonie a capellano de Zun eximere cupiens, usibus Fratrum de Luna, pro quadam villa Vereniz nuncupata quam apud ipsos comparavit, hereditarie rofuturam. In decima vero ville iam dicte, prefatus dominus dux ordinacione nostra mediante contulit supradicto capellano de Zun quosdam agros ipsius ecclesie adiacentes, sex boves, duas vaccas, equum quatuor marcarum, et thabernam Zunensem in perpetuum libere perfruendam. Ne hoc pactum a quodam in posterum perturbetur, dedimus memoratis fratribus presentem paginam nostro sigillo et sigillo Capituli Gneznensis cum sigillo prefati reverendi Capituli (sic) confirmatam. Datum in Gnezna anno gracie millesimo CC. (*vacuum*) Augusti. Cum hec fierent subscripti testes astiterunt: dominus Iohannes decanus Gneznensis, Boguphalus archidiaconus, Thomas, Paulus, Mutina, Artungus, Pribislaus, Nicolaus decanus Gneznensis (sic), et alii plures tam canonici quam capellani sancte matris Gneznensis ecclesie.

Pacost, *Pakość*. Zun, *Żóń*. Kaminc, *Kamniec*. Lukna, *Łekno*. Vereniz, *Vierzenica*.

Nr. 240.

Boleslaus dux Polonie 1243 Jun. 8, in Gnezna; confert Balduino 56 mansos in Powidz, iure Theutonico locandos.

Poznań. Königl. Staats Arch. Relation. Gneznens. a. 1573, fol. 40. — Warszawa, Archiw. główne ks. M. 129, f. 187.

In nomine Domini amen. Humani generis acciones memoria perpetua indigens plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Nos igitur Boleslaus Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, quod intendens commoda terre nostre per amplius ampliare et ad meliores utilitates nostras perducere, de nostra speciali gracia ac salubri consilio baronum nostrorum, in Powicz nostra hereditate vulgariter nuncupata Baldvino probo viro dedimus collocare quinquaginta sex mansos, cuius locatio Teutonicalis esse debet, dantes in perpetuum omnibus ibidem commorantibus omnia et singula iura Teutonicalia in iudiciis, solucionibus, collectis, exaccionibus, ac aliis quibuscunque consuetudinibus quocunque nomine nuncupantur valitura; et hoc ius Theutonicale presentibus duximus statuendum, videlicet quo cives nostri Gneznenses utuntur et reguntur. Racione huius locacionis memoratus Baldvinus cum suis legittimis successoribus ibidem in Powicz advocaciam hereditariam possidebit; dantes sibi suisque successoribus quinque mansos liberos et inter alios mansos septimum mansum, et tercium denarium de qualibet iudicacione provenientem; molendinum liberum, balneum, macella carnificum, pistorum, sutorum, prata circa aquam molendini. Eciam sibi damus duos piscatores liberos habere, cum parvis reciis in nostro lacu undique licentiam, et cum sagena estivali in circuitu moncium iacentium in medio nostri lacus pro sua piscatura. Item sibi damus in nostra borra structuras capreolorum, venacionem leporum, capturam avium, ortos

quantumcunque poterit locare. Hec omnia iam sepedictus Baldvinus cum suis li ris successoribus libere possidebit; dantes sibi licenciam ad usus beneplacitos c vertendi, vendendi, donandi, commutandi, quod sibi suisque liberis et heredibus s successoribus utilius videbitur expedire. Item eciam damus in Powicz manenti quos advocaverit et locaverit advocatus, decem et octo annorum a festo sancti M tini proxime venturo omnimodam ac plenariam libertatem; elapsis vero annis lib tatis, de quolibet manso quatuor mensuras tritici, quatuor siliginis, quatuor av et fertonem usualis monete nobis persolvent singulis annis. Tempore libertatis r tori ecclesie pro decima marcam solvere tenebuntur. Acta sunt hec in Gnezna crastino sancte Trinitatis presentibus hiis testibus: domino Gothpoldo cancellario n stro, Simone pincerna Kalisiensi, Miroslavo castellano de Wilkowia, Beniamin suc merario Kalisiensi, domino Hartungo, domino Mirostio capellanis nostris, anno D mini millesimo ducentesimo quadragesimo tercio. Datum per manus Conradi notu curie nostre.

Powicz, *Powidz.* Montes iacentes in medio lacus, *długi i wyniosły półwysp wchodzący w jezioro, na którym leży kolonia Powidzka.* Wilkowia, *Wilkowyja.*

Nr. 241.

Bogufalus Poznaniens. ecclesie episcop. 1243 Oct. 12, s. l.; decim villarum Małpin, Grodnica, Międzychód, Dalewo, Rogożewo, Smolice et Cichow quas monasterium de Lubin minus iuste tenuisse confitetur, eidem monasterio don

Transsumpt potwierdzony przez: Andreas episcop. Poznaniens. 1443 Aug. Posnanie; *w pergam. orygin., którego pieczęć znikła.*

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma E. 39.

In nomine Iesu Cristi amen. Multis incomodis prudenter occurrimus, cum et tis nostre negocia litterarum memorie comendamus. Hinc est quod ego Bogufal Dei gracia Poznaniensis ecclesie episcopus notum facio universis Christi fidelib quod dominus Iohannes abbas Lubinensis ecclesie coram me et fratribus meis in C pitulo nostro volens sue salubriter consciencie providere confessus est, quod quid abbates antecessores sui, decimas ecclesie beati Petri spectantes, sorcium quar hec sunt nomina: circa Malpin, Grodovo et Medzigorze, circa Dalewo, Rogozowo Smolicze, minus iuste usurpando tenuerunt: unde peciit a me et fratribus meis, qu de eisdem sortibus et eciam de villa que Czichovo nuncupatur decimas, domui ipsi in perpetuum possidendas concederemus. Nos vero eius devocionem et voluntari considerantes, ipsius annuimus voluntati, ita tamen, quod predictus abbas ecclesi suam de communi capituli sui consensu ecclesie beati Petri in sex libris incensi didit censualem; quas libras ipse abbas per se vel per nuncium suum singulis an in vigilia sancti Petri se promisit soluturum. Nos itaque de communi consensu f trum nostrorum predictas decimas ecclesie Lubinensi concedimus, per dominum ab tem ipsius ecclesiam in predicto censu percipientes censualem. Actum anno gra millesimo ducentesimo quadragesimo tercio, quarto Idus Octobris, presentibus: domi Petro preposito, domino Vitozlavio decano, domino Petro archidiacono, domi Michaele, Vincencio, Iohanne, Helwico, Alberto, Nicolao, Gerardo, Ysaia, Theophil

Zophono, Venceslao, Iacobo, Eusebio, Marco, Bogumilo, canonicis Poznaniensibus. Quod factum sigillo nostro et Capituli confirmavimus.

Lubinensis, *de Lubin*. Malpin, *Małpin*. Grodovo, *Grodnica*. Medzigorze, *Międzychód*. Dalewo, *Dalewo*. Rogozowo, *Rogożewo*. Smolicze, *Smolice*. Czichovo, *Cichowo*.

Nr. 242.

Premisl et Boleslaus fratres duces Polonie 1244 Apr. 25, in Gnezna; concedunt villae Rogusko omnia iura antiquarum villarum ecclesiae Poznaniensis.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 173. — Raczyński, Cod. diplomatic. Maior. Polon. 21.

In nomine sancte Trinitatis amen. Nos Premisl et Boleslaus fratres Dei gracia duces Polonie notum facimus universis Christi fidelibus presentem paginam inspecturis, quia ob reverenciam beatorum apostolorum Petri et Pauli et in remissionem peccatorum nostrorum, ad peticionem venerabilis patris domini Bogufali Poznaniensis episcopi villam sitam circa Solecz, que Rogosco nuncupatur, a strosza et podvorove exemimus, concedentes eidem ville omnia iura antiquarum villarum ecclesie Poznaniensis. Actum in Gnezna anno Domini M.CC.XL.IIII, VII Kalendas Maii, in presencia domine A. matris nostre coram domino Iohanne abbate de Lubin, palatinis Polonie Dirsicrayo et Bogumilo, Cecirado castellano Gneznensi; iudicibus Domarado et Henrico; Pretpelko castellano de Premant, Iacobo de Bnin, Eustachio de Czarncow, Iarostio de Starigrod castellanis; Cevleyo, Benone, Dolbrico, Gervardo, Gothardo militibus.

Solec, Rogusko, Lubin, Przemęt, Bnin, Czarnków, Starygród, *dziś tak samo*.

Nr. 243.

Premyzl dux Polonie 1244 s. d., in Gnezna; confert una cum fratre suo duce Boleslao et matre sua Hadviga fratribus Praedicatoribus aream super litus fluminis Warta, et pro fundamento claustri, ecclesiam sancti Gothardi in Poznań.

Pergam. orygin. Na sznurk. jedwabn. wypłow. przywieszono dwie pieczęcie. 1wsza znikła, 2ga podługowata, zupełnie zatarta.

Poznań. Königl. Staats Arch. Posen. Dominik. 1.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam que sub tempore aguntur cum tempore labuntur, ne acta ab humana memoria dilabant, scripture testimonio confirmantur. Innotescat itaque presentibus et posteris, quod ego Premyzl dux Polonie cum fratre meo duce Bolezlao et matre mea Hadviga ducissa aream supra

litus Warte in Poznan fratribus Ordinis Predicatorum contulimus in perpetuum possidendam. Ad augendam vero aream, fundamento claustri locum et ecclesiam sancti Gothardi a domino Boguphalo episcopo Poznaniensi obtinuimus, ecclesiam beati Adalberti que sita est in monte pro eodem commutando et ius patronatus eidem condonando. Dominus vero episcopus iam nominatus cum volumtate et assensu suorum canonicorum, consenciente sacerdote, curam parrochialem cum redditibus et sacerdote ecclesie sancti Gothardi ad ecclesiam supradictam transtulit, ornatu et ceteris rebus utriusque ecclesie non mutatis. Tali vero ordinationi et donationi, sigillo nostro et domini episcopi Poznaniensis et ecclesie kathedralis Poznaniensis sigillo robur dedimus et munivimus. Huius autem rei hii testes affuerunt: comes Myron, Iohannes, Lesota, Lutognev, Mlodola, Iacob, Gostec, Nemera, Pribzlaus, Wenceslaus; capellani Detvigus, Ambrosius, Iacobus, Stephanus, Venceslaus. Datum in Gnezna anno Incarnationis Domini M.CC.XLIIII, Indiccione secunda.

Nr. 244.

Fulco ecclesie Gneznens. archiepiscop. 1245 Febr. 6, in Laurincewic; protestatur, Wierzbiętam et Raclawam relictam Clementis castellani Cracov. contulisse monasterio de Lubnice quaedam bona in castellania de Kalisz sita, certis stipulationibus adiectis.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ołobok, Acta fol. 14. (Kopia z perg. orygin.) — Kalisz, Archiw. Rządowe, Relation. castrens. Calisiens. a. 1748, lib. 140—141, fol. 843.

In nomine sancte Trinitatis eiusdemque individue Unitatis amen. Quoniam ut ait Salomon: Non est maiorum memoria, sed nec eorum quidem que postea futura sunt erit recordacio apud eos qui futuri sunt in novissimo: necessarium est gesta presencia scripture adminiculo commendare memorie posterorum. Eapropter nos Fulco divina miseracione ecclesie Gneznensis archiepiscopus notum facimus tam presentibus quam futuris, quod Wirbentha et Retslawa relicta Clementis quondam castellani Cracoviensis, de consensu sororum de Stanatek contulerunt monasterio de Lubnic, sororibus Ordinis Cisterciensis, coram nobis hereditates sitas in castellania Kalisiensi et in presenti pagina annotatas, videlicet Lubnice, Konarewo, Pudliskowo, Chroscino, Milesyno, Ochendzyno, Scomlino, pro remedio animarum suarum omni iuri quod habent vel habere poterant in dictis hereditatibus in manus nostras renunciantes; hac adiecta condicione, quod si ex aliqua causa contingat eas de dicto monasterio recedere, predicte hereditates cum omni iure suo ad monasterium de Stanatek revertantur. Adiecerunt eciam, quod si moniales de Olobok in Lubnice se transferre voluerint, eas sorores de Lubnic cum hereditatibus hic descriptis: Olobok, Ianowo, Chroscino, Nesekowo, Mislakowo, Druszkowo, Gluchowo, Broza, Kurowo, recipere teneantur; sed si sorores de Olobok alias transiverint quam in Lubnic, nichilominus predicte hereditates sororibus in Lubnic spectabunt. Et ut presens scriptum robur obtineat firmitatis, fecimus ipsum nostri sigilli munimine roborari in presencia venerabilis fratris nostri Prandote Cracoviensis episcopi, eius sigillo ibidem apposito, et aliis ibidem existentibus: Petro preposito de Kalis, Arnoldo et Balthasaro canonico Gneznensi, Gerardo canonico sancti Andree, Wilhelmo et Gregorio,

ulo camerario episcopi Cracoviensis. Actum in Laurincewic anno Domini M.CC.XLV minice Nativitatis, VIII Idus Februarii.

Stanatek, *Staniątki*. Lubnic, *Lubnice*. Konarewo, *Konarzewo*. Pudliskowo, *Puszki*. Chroscino, *Chrościn*. Mileszyn, Ochędzin, *dziś tak samo*. Scomlino, *Skromlin*. obok, *Ołobok*. Ianowo, *dziś pewnie Janków zaleśny*. Chroscino, *Chrościny*. Nesewo, *Nosków*. Mislakowo, *Myślniów*. Druszkowo, *Droszewo*. Gluchowo, *Gołuchowo*. oza, *Brzoza*. Kurowo, *Kurowo*. Laurincewic, *zam. Wawrzeńczyce*.

Nr. 245.

Premisl dux Polonie 1245 Jun. 14, in Zbasyn; roborat donationem ae Kiełkowo, per comitem Vislaum monasterio de Obra factam.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. pag. 6.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Cum ea que geruntur in tem- e, ne simul per oblivionem labantur cum tempore quodcunque inconvulsum obser- i decernitur, necesse est scriptis aut probabilium virorum testimonio perennari, c est quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus tam presentibus m futuris, quod comes Vislaus propria ac bona voluntate sua ecclesie beate Ma- in Obra et fratribus Ordinis Cisterciensis ibidem in Dei servicio die noctuque stentibus, ob remunerationem divine pietatis et vite eterne sibi et posteris suis perpetuum succedentibus providens, cum nostro consensu contulit villam nomine akowo cum omnibus attinenciis, quam ab avo nostro felicis memorie duce Wla- lao filio Mesiconis pro fideli servicio iure hereditario possederat. Et ut hec donacio radicti comitis rata et inconvulsa tam presentibus quam futuris in evum perma- t, sigilli nostri appensione decrevimus roborari. Acta sunt hec anno Domini mil- mo ducentesimo quadragesimo quinto, decimo octavo Kalendas Iulii in Zbasyn am nobis ac domino Petro eiusdem cenobii abbate ac ceteris nobilibus quorum sunt nomina: Domarado iudice, Wisemiro prefati castri castellano, Christiano Bozate, Trebeslao filio Mistinewi, Martino clerico filio Ceslawi, Samson milite, chario filio Conradi et aliis quam pluribus militibus Polonie.

Obra, *Obra*. Kiiakowo, *Kiełkowo*. Zbasyn, *Zbąszyń*.

Nr. 246.

Innocentius Pp. IV 1245 Sept. 28, Lugduni; mandat priori Fratr. edicatorum et ministro Fr. Minorum in Polonia, ut Christi fideles ad subvenien- n imperium Constantinopolitanum excitent.

Pergam. orygin. Na sznurku konopnym czarnym przywieszona bulla: Innocen- s Pp. IIII.

Kraków. Archiv. Fr. Praedicatorum.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis . . priori Predicatorum . . ministro Minorum fratrum, provincialibus in Polonia, salutem et apostolicam

benedictionem. Inter cetera desiderabilia cordis nostri, Constantinopolitani liberationem imperii principaliter affectantes, ad eam vigili solertia non cessamus intendere, ac ut iuxta nostri desiderii plenitudinem valeat auctore Domino provenire, continue diligentie studium adhibemus. Et licet hactenus apostolica Sedes pro ipsa multiplici subventionis remedio ferventer institerit, ac diu catholici non sine laboribus gravibus, onerosis sumptibus anxiisque sudoribus et deflenda sanguinis effusione certarint, nec adhuc Ecclesia de tante prosecutione sollicitudinis totque oneribus expensarum effectum sit consecuta speratum; quia tamen ipsius Ecclesie corpus ex membri tan cari, videlicet imperii prefati carentia notam probrose deformitatis incurreret et sustineret debilitatis dolende iacturam, firma intentione proponimus eidem imperio efficaci subsidio subvenire, ac, ut eo celerius optata ipsius imperii liberatio Deo favente proveniat quo sibi auxilii porrecta fuerit plenioris dextera a Christi fidelibus, ad eripiendum illud de adversariorum dominio suffragium postulare. Hinc est quod nos discretioni vestre per apostolica scripta in virtute obedientie districte precipiendo mandamus, quatinus universos Christicolas per Poloniam et alia loca per que tuus fili prior prioratus et tua fili minister administratio extenduntur constitutos, tam per vos quam per alios vestrorum Ordinum fratres providos et honestos, quos ad hoc ydoneos esse noveritis, attentis et sedulis exhortationibus iuxta datam vobis a Deo prudentiam inducatis, ut provide attendentes, quod per imperii prefati succursum catholice fidei et ecclesiastice libertatis augmentum necnon Terre sancte liberatio specialiter procurantur, ad subveniendum eidem imperio in personis vel rebus, ferventibus animis viriliter et festinanter exurgant. Nos enim de omnipotentis Dei misericordia et beatorum apostolorum Petri et Pauli auctoritate confisi, ex illa quam nobis licet indignis Deus ligandi atque solvendi contulit potestate, omnibus eidem imperio succurrentibus illam suorum peccaminum veniam indulgemus ipsosque illo privilegio eaque volumus immunitate gaudere, que predicte Terre subvenientibus conceduntur. Non obstante Sedis apostolice indulgentia qua fratribus vestrorum Ordinum dicitur esse concessum, ne de causis que per litteras apostolicas committuntur eisdem, cognoscere teneantur, nisi de indulgentia huiusmodi expressam faciant mentionem. Quod si non ambo hiis exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nichilominus exequatur. Datum Lugduni IIII Kalendas Octobris, pontificatus nostri anno tercio.

Nr. 247.

Innocentius Pp. IV 1245 Sept. 30, Lugduni; mandat priori Fratr. Praedicatorum et ministro Fratr. Minorum in Polonia, ut bona decedentium pro nullo altero usu testata, ad liberationem imperii Constantinopolitani converti curent.

Pergam. orygin. Sznurek konopny szary, bulli nie masz.

Kraków. Archiv. Fratr. Praedicatorum.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis . . priori Predicatorum et . . ministro Minorum fratrum in Polonia, salutem et apostolicam benedictionem. Etsi ex suscepte servitutis officio cunctorum nobis cura imineat generalis, de succursu tamen imperii Constantinopolitani tanto propensius cogitare nos convenit, quanto ex hoc augmentum ortodoxe fidei, magnum Terre sancte subsidium, salus totius Christiani populi procurantur. Ad ipsius itaque imperii liberationem totis desideriis aspi-

rantes, discretioni vestre per apostolica scripta in virtute obedientie districte precipiendo mandamus, quatinus ea, que relinquntur distribuenda in pios usus secundum arbitrium executorum testamentorum decedentium in Polonia et aliis locis ad que tuus fili prior prioratus et tua fili minister amministratio extenduntur, nisi prefata relicta ab ipsis testatoribus certis locis aut personis deputata fuerint vel de iure aliis debuerint, aut per predictos executores in usus huiusmodi sint conversa: fideliter per vos vel per aliquos de fratribus vestrorum Ordinum providos et discretos, quos ad hoc ydoneos esse noveritis, auctoritate nostra colligere, et apud aliquem tutum locum pro eiusdem imperii subsidio deponere cum omni diligentia procuretis, quantitatem ipsorum nobis postmodum rescripturi, contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstantibus constitutione de duabus dietis, edita in Concilio generali, et indulgentia qua fratribus vestrorum Ordinum dicitur esse concessum, ne de causis que per litteras apostolicas commituntur eisdem, cognoscere teneantur, nisi de indulgentia huiusmodi expressam faciant mentionem. Quod si non ambo hys exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nichilominus exequatur. Datum Lugduni II Kalendas Octobris, pontificatus nostri anno tertio.

Nr. 248.

Bolezlaus dux Polonie 1245 s. d., in Posznan; recipit monasterium Paradyż in suam tutelam et defensionem, et amplissimis libertatibus munit.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma A. 13. — Raczyński. Cod. diplomatic. Maior. Polon. 22.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Bolezlaus dux Polonie. Cum nos qui in terrenis sublimitatibus sumus constituti varia prepediant negocia ne proprie animarum saluti libere vacare possimus, expediens nobis videtur quamdiu in hac lucis via vacat nobis, queramus amicos quorum oracionibus et meritis adiuti, et deprementes pecatorum fasciculos dissolvere, et eterne felicitatis habitaculum valeamus introire. Hinc est quod universis castellanis, advocatis, ceterisque fidelibus in nostro principatu constitutis significamus, quod dilectos fratres Ordinis Cisterciensis in loco qui vocatur Paradisus qui olim Gostychove dicebatur constitutos, in nostram recipimus protectionem simul et tutelam plenam ipsis libertatem conferentes. Significamus eciam dilectioni vestre, quod predictorum fratrum homines qui nunc sub ipsis resident, vel quos in posterum in suis terminis vel possessionibus nunc habitis vel adhuc ex donatione fidelium habendis locaverint, in eandem recipimus tutelam et defensionem, ipsis nichilhominus plenam libertatem conferentes ab omni exactione iuris Polonie, sicuti est strosa, podvorowe, powoz, poradlne, naraz, szlad, glowa, coram castro non astare, neque coram castellano respondere debere, nisi ante ducem, et hoc non absque sigillo annulo ducis signato. Et ne supradicti fratres vel ipsorum homines de supradictis serviciis in aliquo graventur, sicuti in castro vel ponte edificando. Ad expeditionem non ire, et quoadusque dux de bello non revertitur, monasterio eorum homines laborent quod eis ab abbate vel celerario precipitur, et hoc in propria expensa faciant. Theloneum in omni ducatu meo vel vectigal non solvant. Et ut hec nostra donatio inconvulsa et illibata evo permaneant, auctoritate Dei et nostra fideliter roborantur.

Ut igitur sepedictos fratres de nostra amicicia et protectione quam a nobis spera redderemus securos, presens scriptum super eo iussimus dari et sigilli nostri im sione roborari, testibus nichilominus adibitis quorum nomina sunt hec: Bogu palatinus, Thomas castellanus de Posznan, Iohannes castellanus de Srem, Bore castellanus de Zsanthoch, Predpolcus castellanus de Tsbansym, Iarostyus castell de Benyn, Adalbertus castellanus de Premunt, Nicholaus castellanus de Mese Tolezlaus procurator noster, Nicholaus et Iacobus notarii nostri, et alii quam pl tam clerici quam layci. Si quis hanc donationem nostram quam supradictis frat et hominibus ipsorum contulimus infringere presumpserit, indignationem Dei o potentis et beati apostoli Petri et nostram se noverit incursurum. Datum in Pos anno gracie millesimo ducentesimo quadragesimo quinto.

Paradisus, *Paradyż.* Srem, *Śrem.* Zsanthoch, *Santok.* Tsbansym, *Zbąszyń.* Be *Bnin.* Premunt, *Przemęt.* Meserecz, *Międzyrzecz.*

Nr. 249.

Boleslaus dux Polonie 1245 s. d., in Poznania; dat comiti Sa vogio de Czarnków villas Gołańcza, Biała et Trzcianka cum parte territorii, i fluvios Drawa, Noteć et Łomnica inclusi.

Warszawa. Archiw. główne. Ks. M. 76. f. 136 v.

In nomine Domini amen. Cum omnes donaciones nullum robur possunt obti firmitatis nisi solenni titulo literarum et testium annotacione fuerint robo proinde noverit tam presens quam futura etas, quod nos Boleslaus Dei gracia Polonie, considerantes eximia merita semperque fidelia servicia et grata nobis per lem nostrum Sandivogium comitem a Czarnkow (sic) multipliciter et constanter exh et in futurum exhibenda, volentes igitur meritis eiusdem Sandivogii nostri di respondere graciis nostris, ut ceteri tam progeniti sui quam alii nostri subdit impendia virtutum provocentur extunc, villas nostras Goliaza, Biala et Rosdru sic dictas, cum omnibus utilitatibus, censibus et redditibus, et omnibus et sin fructibus et attinenciis ad easdem pertinentibus et toto iure et dominio earun nichil prorsus pro nobis aut nostris successoribus reservantes, generoso (sic) Sandiv comiti a Czarnkow et eius legittimis progenitis et successoribus damus, tradi confirmamus et dono damus in perpetuum tenendas, habendas, vendendas, donan commutandas, prout sibi aut suis successoribus melius convertendum videbitur. dicientes insuper ad easdem villas, silvas et borras nostras, quas ei et successor suis in perpetuum damus, tradimus et dono damus; et hoc incipiendo a vado d in vulgari Angelfort, inde recte ad finem lacus antiqua Marthwia sic dicti, ab lacu recte ad Album lutum, ab Albo luto recte ad Clarum montem, ab hoc m claro ad alium montem Longum sic vocatum, ab hoc monte Longo, qui super vil Malogoscz declinatur, recte cis caput fluvii qui oppidum Szlopa alluit ad lapi adustum, ab hoc lapide, transiendo flumen qui ex lacu Bukowie sic dicto ori recte ad alvum, ab alvo per flumen Szilnicza ad Niekursko recte, a Niekursko r ad betas, ab his betis recte ad vallum nuncupatum Parowa, ab hoc vallo rect rivulum vocatum Iarzembek, ab hoc rivulo recte ad fluvium Łomnicza, hoc f

eundum (sic) usque ad flumen Nothisz. Quem fluvium videlicet Lomnicza ei et suis successoribus integraliter et totum damus et tradimus in sempiternum, quo utatur uti placuerit, edificet in eo libere stagna et in eis molas pro se vel suis successoribus, inde nichil tribuens. Gaudebunt preterea hee ville libertate ab omnibus tributis, exactionibus, vexacionibus, et generaliter et singulariter et ab singulis quibuscumque nominibus appelantur solucionibus nostris sint liberi et exempti. Damus preterea huic nostro Sandivogio et eius legitimis successoribus, in his villis alendi annis singulis ducentos boves, quos coemat, adducat ubi commodum videbitur sine solucione nostrorum ubique locorum theloneorum, pellatque eos pro commodo suo ubicunque voluerit ille et sui successores, non penso nostro debito theloneo. Ut autem huius donacionis et libertatis firma et sempiterna esset stabilitas, ideo propter rei lucidius testimonium presentes nostri sigilli munimine roborari iussimus hiis presentibus: Godpoldo cancellario nostro, comite Simone pincerna Kalissiensi, comite Petro iudice Kalissiensi, comite Miroslao castellano de Wilkovia, comite Beniano (sic) succamerario Posnaniensi, domino Cothfigo (sic) et domino Micislav (sic) capellanis curie nostre. Data per manus Iohannis notarii curie nostre in Poznania, anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo quinto.

Czarnkow, *Czarnków.* Goliaza, *Gołańcza.* Biala, *Biała.* Rosdrussga, *pewnie Trzcianka,* Vadum Angelfort, *bród na rz. Płocica w pobliżu wsi Grünberg.* Lacus antiquus Marthwia, *z niemiecka Die alte Marthe.* Album lutum, Clarus mons, Mons longus, *miejscowości pom. wsiami Birkholz a Małogoscz.* Szlopa, *Człopa.* Lapis adustus, *nie odgadnione.* Flumen qui ex lacu Bukowie oritur, *Bukowiec rz.* Flum. Szilnicza, *Silnica rz. nad którą m. Trzcianka.* Niekursko, *z niem. Nikosken.* Iarzembek rivul., *strumyk wpadający do rz. Łomnica.* Fluv. Lomnicza, *Łomnica rz.* Flum. Nothisz, *Noteć rz. Północna granica powyżéj określonego obszaru, jest ściśle dawną granicą powiatów Wałeckiego i Poznańskiego, dopiero za panowania Władysława Jagiełły ustanowioną.* Wilkovia, *Wilkowyja.*

Nr. 250.

Innocentius Pp. IV 1246 Febr. 13, Lugduni; concedit provinciali Fratr. Praedicatorum in Polonia facultatem absolvendi, propter fraudem in colligendis facultatibus pro liberatione imperii Constantinopolitani commissam excommunicatos.

Pergam. orygin. Na sznur. konopn. szar. przywieszona bulla: Innocentius Pp. IIII. *Kraków. Archiv. Fratr. Praedicatorum.*

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio . . priori fratrum Predicatorum provinciali in Polonia salutem et apostolicam benedictionem. Cum ea que imperio Constantinopolitano a Sede apostolica sunt concessa, tam per ecclesiarum prelatos quam per te et fratres tui Ordinis in Polonie partibus mandaverimus colligenda, statuentes ut si qui super hiis scienter fraudem commiserint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant: nos volentes, ut quo liberius eo melius commissum tibi super hoc negotium exequaris, absolvendi tales et etiam illos qui aliquo modo propter hoc excommunicati fuerint, dummodo tibi seu dictis fratribus pro dicto

imperio super hoc congruam satisfactionem impenderunt, liberam tibi et eisdem fratribus concedimus auctoritate presentium facultatem. Datum Lugduni Idibus Februarii, pontificatus nostri anno tertio.

Nr. 251.

Premisl dux Polonie 1246 Apr. 7, in Pobedzisca; concedit Bogufalo episcopo Poznaniensi facultatem villas ecclesiae ipsius iure Theutonico locandi.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 142.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Noverint universi quod nos Premisl Dei gratia dux Polonie filius quondam ducis Wladislai, de liberalitatis nostre arbitrio et ob affectionem quam ad Deum habemus et ipsius apostolos beatum Petrum et beatum Paulum nec non et venerabilem patrem nostrum dominum Bogufalum episcopum Poznaniensem ipsiusque ecclesiam, eidem episcopo et successoribus suis villas episcopatus ipsius iure Theutonico locandi concedimus libertatem. Et quia hii qui prefato iure locantur, angarias et perangarias quas prestant Poloni prestare seu persolvere nullatenus consueverunt, propterea dictarum villarum possessores ab omnibus Polonicis oneribus seu prestationibus absolvimus, scilicet a povoz, przevod, podvorove, stroza, naraz, et omnibus aliis que Theutonici facere aut solvere non consueverunt. Preterea, causis solummodo capitis aut membrorum nostro tantum iudicio reservatis, villarum dictarum possessores sive inhabitatores ab omnium palatinorum, castellanorum, seu aliorum inferiorum iudicum iudicio seu iurisdictione in totum et in omnibus absolvimus, ita quod de ipsis conquerentibus, non alias teneantur quam coram domino suo episcopo vel scolteto ipsorum de singulis respondere. Actum in Pobedzisca anno Domini M.CC.XL.VI., VII Idus Aprilis, presentibus domino Isaya, domino Martino canonicis Gneznensibus; Gervigo, Michaële, Petro capellanis curie nostre, Iaroslao milite, Preczslao venatore filiis Dyrsconis, Bogusa filio Gervardi, Alberto filio Tholomei, Bozeta filio Stephani, Gisbrechto filio Albrachti, Marsole filio Mancharii. Ut autem hec nostra donatio futuris temporibus inconcussa perseveret, ideo presens scriptum super ea confectum nostri sigilli communivimus appensione.

Pobedzisca, *Pobiedziska.*

Nr. 252.

Premisl dux Polonie 1246 Jul. 1, in Poznan; roborat donationem hereditatis Lubrze, monasterio Paradyż per Bozatam filium quondam comitis Ianussii de Widzim factam.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma A. 14. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 23.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam mundus caducus est et diversis cottidie variatur casibus, idcyrco, ne acta mortalium deleat oblivio, solent

homines probabilium virorum testimonio et litterarum apicibus perhennare. Nos tur Premisl Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam uris omnibus presentem paginam inspecturis, quod comes Bozata filius quondam mitis Ianussii de Vitzim de sua non ficta voluntate, accedente eciam pleno consensu atris sui Mironis, tanquam prudens negociator mercari volens in terra quod in celo essideat, contulit Deo et beate Marie gloriose virgini beatoque Martino in Gosci-ov, que et Paradisus dicitur, hereditatem suam que Lubrze vulgariter nuncupatur, tam iuxta iam nominatam domum Goscichov, cum omnibus attinentiis suis et ter-inis in veram et perpetuam elemosinam, absque ulla contradictione atque omni im-edimento seu repeticione filiorum suorum sibi succedentium vel aliorum quorum-unque consanguineorum sive attinentium, iure hereditario in perpetuum possidendam. bbas vero Wilhelmus tunc temporis prefate domus et fratres sui, predicti Bozate ium erga se affectum quo movebatur attendentes, de sua bona voluntate, non causa licuius emptionis, triginta marcarum Teutunicalis ponderis pro redemptione comitis upradicti dederunt Theutunicis de Virchobos cum ab eisdem captivatus fuisset. los igitur hoc presens comitis Bozate donum, Deo et beate Marie virgini collatum, mporibus presentibus et futuris firmum et stabile habere volentes, inclinati ad pre-s utriusque partis, fratrum videlicet predicte domus et Bozate, et ne quis etiam iquid frivole questionis inveniat, presentem paginam sigilli nostri appensione utile ximus roborandam. Huius rei testes sunt: comes Bogumilus palatinus, Domaradus lex curie nostre, Pretpolcus castellanus Poznaniensis, Herkenboldus castellanus lisiensis, Boguphalus filius archiepiscopi, Bedigostius, Michael notarius curie nostre alii quam plures. Actum in Poznan anno dominice Incarnacionis millesimo du-ıtesimo quadragesimo sexto in octava sancti Iohannis Baptiste, coram universis ronibus nostris.

Vitzim, *Widzim.* Paradisus, *Paradyż.* Lubrze, *dziś z niemiecka Liebenau, z któ-o napowrót spolszczone, później nazywa się Lubnow.* Virchobos, *nie odgadnione; że jest to samo co* Virchuie, *w okolicy grodu Przemęt, wsi Widzim przyległe, na-ne r. 1210 przez Władysława Odenicza Cystersom z Pforta na założenie klasztoru, ktora to fundacya do skutku nie przyszła. (cnfr. Nr. 66.)*

Nr. 253.

Premisl dux Polonie 1246 s. d., in Poznan; adiudicat hereditatem ichowo monasterio de Lubin contra petitionem Criseonis et Cristini aliorumque redum de Pożegowo et de Tworzymirki.

Pergam. orygin. Nici jedwabne wypłowiałe, pieczęci nie masz.
Poznań. Königl. Staats Arch. Lubin 1.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigen-plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium muni-ie non renovantur. Igitur nos Premisl Dei gratia dux Polonie notum facimus versis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod intuen-domini Heclini abbatis de Lubin viri religiosi laboribus et citationibus assiduis horum militum instantia, videlicet Criscone et Cristino quondam filiorum Boguse

nec non et aliorum de Posegovo et de Tvozimirrz eorum consanguineorum, supra dictum abbatem et eius Conventum pro hereditate que vulgariter Cychovo nuncupatur, asserentes eam non iure hereditario esse donatam dicto monasterio: nos tamen utraque parte audita et causa discussa et super hoc facto communi et sollempni consilio habito baronum nostrorum, et iustiorem esse videntes partem domini dicti abbatis, adiudicavimus supra nominatam hereditatem domui beate Marie in Lubin iure hereditario possidendam; ita ut nullus deinceps ausu temerario attemptet dictam domum impedire. In cuius rei testimonium, quatinus eadem adiudicatio inconcussa et stabilis perseveret, presens scriptum sigilli nostri robore dignum duximus muniendum. Datum in Poznan anno dominice Incarnationis MCCXLVI presentibus his testibus: domino Boguphalo episcopo Poznaniensi, comite Bogumilo palatino Poznaniensi, comite Domarado iudice curie et ceterorum honestorum quam plurimorum.

Lubin, *Lubin.* Posegovo, *Pożegowo.* Tvozimirrz, *Tworzymirki.* Cychovo, *Cichowo.*

Nr. 254.

Premisl et Boleslaus fratres duces Polonie 1246 Jul. 17, in Seregew; protestantur, Bogufalum episcopum Poznaniensem emisse villam Grodnica, eiusque heredibus licentiam vendendi, per alios coheredes denegatam, adiudicatam fuisse.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 167. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 24.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Nos Premisl et Boleslaus fratres Dei gracia duces Polonie notum facimus tam presentibus quam futuris, quia venerabilis pater dominus Bogufalus episcopus Poznaniensis emit villam nomine Grodniczam a Iohanne filio quondam Dasonis et a filio fratris ipsius Iancone filio quondam Martini, nomine ecclesie sue perpetuo possidendam, pro sedecim marcis argenti; quam pecuniam idem dominus episcopus supradictis militibus coram nobis et testibus infrapositis pensatam obtulit sive numeratam: iidem vero pecunia recepta dixerunt, se esse bene solutos et ad plenum. Hec autem vendicio celebrata fuit nostra auctoritate. Quod cum milites filii quondam comitis Dalberti prefatis venditoribus eiusdem hereditatis vendicionem contradicerent coram nobis, eo quod dicerent se esse heredes eiusdem dicte hereditatis, promittentes se pecuniam pro eadem soluturos ad terminos certos. Cum vero ad sepius datos terminos pecuniam non solvissent dicti milites, fuerunt prohibiti per summam ab huiusmodi contradiccione, et dicti possessores hereditatis vendendi licenciam per eandem summam obtinuerunt; quam cum dominus episcopus supradictus emisset, sicut supradictum est coram nobis pecuniam exsolvit. Actum in Seregew in presencia inclite domine Hedvigis matris nostre et venerabilis patris domini Fulconis archiepiscopi Gneznensis, Dyrsicray et Bogumili palatinorum Polonie, Bogufali cancellarii, Thome castellani Poznaniensis, Pretpelconis castellani Gneznensis, Cesanthe castellani Kalisiensis, Hercemboldi iudicis, Petrici prepositi Poznaniensis, Bartholomei scolastici Lubucensis, anno Domini M.CC.XL.VI, in

beati Allexii confessoris. Ut autem hec vendicio et empcio perpetue firmitatis ur obtineat, presens scriptum sigillorum nostrorum munimine duximus roborandum.

Grodnicza, *Grodnice.* Seregew, *zapewne mylnie, może zam.* Stregew, *czyli Stry-, lub też Strzegowo.* Lubucensis, *de Lubusz.*

Nr. 255.

Premisl dux Polonie 1246 s. d., in Opathow; adiudicat villam Jan-ro ecclesiae Gneznensi contra petitionem militum Janek et Pribina, filiorum nardi.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 60.

Nos Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis presentibus et fu-is, quod cum olim ad peticionem venerabilis patris domini nostri, eadem gracia hiepiscopi Gneznensis ecclesie, ad villam eiusdem ecclesie que Opathow dicitur cendissemus, quidam milites Ianec et Pribina nominati, filii scilicet Leonardi, eun-venerabilem patrem nostrum dominum Ff. super quadam villa que Iancovo di-r in nostra et subscriptorum baronum nostrorum presencia impetere curaverunt ponentes, eandem villam sibi iure hereditario pertinere. Verum, quia idem vene-ilis pater noster dominus Ff. ex adverso proposuit, predictam villam per comitem lream qui Rasca cognominabatur in presencia illustris H. quondam ducis Slezie baronum eius Gneznensi ecclesie publice et sollempniter collatam fuisse, nec pre-i milites probare poterant quod eadem donacio minus legittima extitisset: nos consilio baronum nostrorum qui presentes tunc temporis nobiscum fuerant, sepe-um patrem nostrum dominum Ff. ab impeticione predictorum militum super hoc maliter duximus absolvendum, perpetuum eisdem militibus silencium imponentes. entes autem ut hec summa nostra robur obtineat firmitatis in posterum et ab nibus inviolabiliter observetur, eam appensione sigilli nostri et annotacione testium presentes tunc nobiscum aderant duximus roborandam, nomina testium tali ine designantes: Bogufalus palatinus de Kalis, Cesanta castellanus Gneznensis (sic), dpelk castellanus Calisiensis (sic), Iarost castellanus de Bnin, Bozeta filius Ste-ni, Predslaus subagazo filius Dirsconis. Hec autem acta sunt anno Incarnacionis mini millesimo CCXL.VI.

Opathow, *Opatówek.* Iancovo, *Janków.* Bnin, *Bnin.*

Nr. 256.

Premisl dux Polonie 1246 Dec. 21, in Moder; protestatur, abbatem de Lubin concessisse camerariis suis de Dambize ius piscandi cum parvo reti in lacu de Mościszki; incolis vero villarum Dambize et Motholovici eidem lacui adiacentium interdicit, ne aliquem fructum in lacu praedicto violenter sibi addicant.

Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplomatic. Polon. I. Nr. 34. (Z pergam. oryginału którego sznurek jedwabny od przywiesz. pieczęci pozostał. Dyplomat ten, znajdujący się niegdyś w Arch. Rządowém Poznańsk. zaginął).

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere, cuius assertio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Et quia facta mortalium laudabilia frequenter oblivionis interitu ab hominum memoria seiunguntur, ob hoc provida et racionabilis sapientum decrevit auctoritas, ut quicquid aput homines agitur dignum noticia sive laude, id ipsum debeat autenticarum serie litterarum posterorum memorie commendari. Quocirca nos Premisl Dei gracia dux Polonie scire damus ac protestamur omnibus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod dominus Woyslaus abbas Lubiniensis cenobii cum communi consensu fratrum suorum de bona voluntate ac libera condicione, quamdiu ei et fratribus suis placuerit, ad nostram instanciam kamerariis nostris de Dambize, scilicet Nerado et Bratonio, concessit usum exercere piscandi cum reti parvulo quod vulgariter potrestnicha nominatur; non tamquam eis aliquod ius hereditarium ibi habentibus, sed quicquid de gracia fieri potest pro tempore, et non in omni superficie, sed tantum prope litus in lacu illius ville que dicitur Mostezsici, que eciam cum eodem lacu et omnibus utilitatibus ibi provenientibus ad monasterium supradictum pertinet ex integro. Insuper nos protestamur et volumus, ne sors illa que appellatur Motholevici penitus in supradicto lacu ullo iure vel utilitate gaudeat assecuta. Sane eciam precipimus et perpetimur ratum teneri, stricte mandamus nostre gracie nostrorumque successorum sub obtentu, omnibusque circumquaque sedentibus, precipue supra dicta Dambize et Motholevici atterminis illius lacus qui vocatur Gelenzevo usque ad magnum lacum et alium de Cychov: ne quispiam in eosdem terminos penes utrumque litus, sursum sive deorsum, aliquo fructu vel quomodo sibi conquirendo manum audeat immittere violentam. In cuius rei testimonium, ne aliquis tam solempni nostre protestationi simulque confirmationi ausu temerario valeat contraire, presentem paginam sigilli nostri munimine confirmamus. Actum et datum in Moder anno Incarnacionis Domini MCC quadragesimo sexto. Huius rei testes sunt: comes Bogumilus palatinus Poznaniensis, Domaradus iudex curie nostre, Trebeslaus castellanus de Cbasin, Pachozlaus venator curie nostre, Iohannes cancellarius. Ego Michael canonicus ecclesie beati Pauli de Kalis et beati Georgii de castro Gneznensi hiis etiam interfui, et ad mandatum predicti ducis ista conscripsi in die beati Thome apostoli.

Dambize, Motholevici, *osady znikłe.* Mostezsici, *Mościszki.* Gelenzevo, *Jeleczewo.* Cychov, *Cichowo.* Moder, *Modrze.* Cbasin, *Zbąszyń.*

Nr. 257.

Innocentius Pp. IV 1246 Dec. 23, Lugduni; concedit provinciali Fratr. Praedicatorum et Fratribus eiusdem Ordinis in Polonia eandem veniam peccatorum, quae imperio Constantinopolitano succurrentibus fuerat largita.

Pergam. orygin. Na sznur. konopn. szar. przywieszona bulla: Innocentius Pp. IIII. *Kraków. Archiv. Fratr. Praedicatorum.*

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio.. priori fratrum Predicatorum provinciali in Polonia salutem et apostolicam benedictionem. Cum omnibus succurrentibus imperio Romanie illam suorum peccaminum veniam indulserimus in Concilio Lugdunensi, ipsosque illo privilegio eaque volumus immunitate gaudere, que Terre sancte subvenientibus conceduntur: nos tibi et aliis fratribus tui Ordinis qui in eiusdem imperii negotiis laboraverint, cum ex hoc tam te quam fratres ipsos reputamus non modicum eidem imperio prestare subsidium, de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, ex illa quam nobis licet indignis Deus ligandi atque solvendi contulit potestate, illam que succursum ipsi Terre prestantibus est concessa, largimur veniam peccatorum. Datum Lugduni X Kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno quarto.

Nr. 258.

Premisl dux Polonie 1247 Febr. 25, in Pobedisc; liberat homines monasterii in villa Obra ab omni exactione iuris Poloniae, et villam Iasiniec pro una hereditate cum praedicta Obra computari iubet.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. pag. 7.

In nomine Dei Domini eterni amen. Noverint universi presentes ac posteri ad quos presens pagina pervenerit, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie ob divine remuneracionis intuitum ac in remedium animarum parentum nostrorum, Deo et beate Marie in Obra ac fratribus inibi constitutis Cisterciensis Ordinis, in villa eorum que Obra vulgariter nominatur talem contulimus libertatem, ut homines ipsorum in predicta hereditate residentes ab omni exactione iuris Polonie, sicuti est strosa, podworowe, powos, prewod, naraz, et a solucione capitis sint perpetua libertate omnino dotati. Coram castro non astare nec coram castellano seu quolibet iudice respondere debere, nisi ante ducem, et hoc cum ipsius sigillo fuerint evocati. Hoc adiicientes, quod quedam sors predicte adiacens hereditati que Iasinez nominatur, pro una cum eadem computetur hereditate et simili gaudeat libertate. Ut igitur hec nostra libertatis donacio rata habeatur perpetuo, presentem paginam sigilli nostri appensione duximus muniendam. Acta sunt hec in Pobedisc anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo septimo, quinto Kalendas Martii, coram nobis et nobilibus nostris quorum hec sunt nomina: comes Dirsicraius senior, comes Domirad, comes Pacoslaus, comes Desiderius de Labisin, Martinus filius Ceslawi de Brodnicz et alii quam plurimi.

Obra, *Obra.* Iasinez, *Jasiniec.* Pobedisc, *Pobiedziska.* Labisin, *Łabiszyn.* Brodnicz, *Brodnica.*

Nr. 259.

Fr. Michael abbas in Paradiso 1247 Mart. 3, in domo Paradisi; describit vectigalia, a civibus villae Paradyż monasterio suo solvenda.

Rogalin, Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 20.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego frater Michael dictus abbas in Paradiso notum facio universis Christi fidelibus, quod cives de villa sancte Marie tenentur dare annuatim ecclesie beate Marie virginis in Paradiso dimidium fertonem argenti de quolibet manso, et sextam dimidiam mensuram siliginis, et terciam dimidiam tritici, et quatuor avene de quolibet manso, in tali mensura sicuti currit in civitate de Crosna, et hanc mensuram dabunt rasam omni anno absque ulla contradiccione et excusacione in festo beati Martini episcopi; et dimidium fertonem argenti quem daturi sunt, dabunt in pondere Teutonicali, vel quartum dimidium in Polonicali. Ut igitur hec convencio rata et inconvulsa in evum permaneat, ego frater Michael abbas eiusdem domus, cum consensu venerabilis patris Henrici abbatis de Sichem et Wilhelmi dilectissimi patris nostri abbatis de Lenin et cum consensu tocius Capituli nostri, sigilli nostri appensione et supra dictorum patrum abbatum sigillis hoc pactum huius convencionis inter ecclesiam nostram et ipsos in perpetuum decrevimus roborandum, his testibus nichilominus idoneis subvocatis quorum hec sunt nomina: dominus Hermanus abbas de Sichem, dominus Wilhelmus abbas de Lenin, Wilhelmus prior, Henricus cellerarius, Iordanus portarius, Iohannes cantor, Iacobus scultetus eiusdem ville, Petrus, Vithmarus, Henricus de Zbibansyn, eiusdem supradicte ville cives. Acta sunt hec anno millesimo ducentesimo quadragesimo septimo, quinto Nonas Martii, in ipsa domo Paradisi.

Paradisus, *Paradyż*. Villa sancte Marie, *wieś Paradyż, dawniéj Gostichowo*. Crosna, *Krośno*. Lenin, *Lenin*. Zbibansyn, *Zbąszyń*. Sichem, *nazwisko klasztoru Cystersów w Sittichenbach p. Eisleben*.

Nr. 260.

Premisl dux Polonie 1247 Mai. 17, in Gnezna; locationem villae Wielatowo per Conventum de Trzemeszno factam iure Theutonico, ratam habet, ac plurimas libertates eidem villae concedit.

Trzemeszno. Priv. Conv. Can. Reg. Later. Lib. privil. fol. 83.

In nomine Domini amen. Licet quedam acta hominum noticie cunctorum subiaceant, solet tamen processu temporis, cum testes defuerint, veritati calumpnia novercari; idcirco necesse est actiones legittimas que memoria indigent, per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Noverint universi igitur presentes et posteri, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie, patris nostri W. illustris recordacionis ducis eiusdem provincie, presertim in eis que ad honorem Dei et nostram salutem ac religionis augmentum facta esse dinoscimus, imitatores idonei fieri cupientes, locacionem ville que Vyelatovo nuncupatur, de consensu ac voluntate patris nostri ac matris nostre per prepositum ac Conventum Trzemesensem iure Theutonicali locatam, ratam et incommutabilem habemus et habere promittimus, condiciones et

iura incolarum eiusdem ville firma conservare promittentes. Et quia nobilitas hanc sibi quandam legem ponit, ut nisi in beneficiis creverit nichil se prestitisse putet, nos donacionem patris nostri ampliare cupientes, pro anima ipsius ac nostra et nostrorum salute posterorum, ob amorem Ihesu Christi cuius opere nostrum gubernare speramus dominium, eternum affectantes: memorate ville damus forum liberum, in quo tam ab incolis ville quam ab aliis omnibus undecunque venientibus foralia que vulgariter targowe nuncupantur nullus exigat vel recipiat, nec monetarius aliquam illic exigendi aliquid vel recipiendi habeat potestatem, nec iudex aliquis causam aliquam ibidem iudicandi, nec eciam iudex sicut per alia fora consueverit residendi; sed villicus iam dicte ville qui pro tempore fuerit, secundum condiciones suas ius suum et iusticiam unicuique reddendi plenam et quietam perpetualiter habeat auctoritatem: salvo eo, quod si que gentes vel princeps aliquis nostrum invaserit dominium, simul nobiscum ad resistendum eis occurant, in aliis omnibus plena, pacifica atque perpetua gaudentes libertate. Ut autem hec nostra donacio perpetue firmitatis robur optineat, presentem paginam nostri munimine sigilli roboravimus. Datum in Gnezna XVI Kalendas Iunii anno gracie M.CC.XL.VII, Indictione quinta, presentibus his: Stogignewo vexillifero, Bogusa subcamerario, Vzemborio subiudice, Paulo subagazone, Boguchfalo, Dobrogosto et aliis quam pluribus fidedignis.

Vyelatovo, *Wielatowo.*

Nr. 261.

Premisl dux Polonie 1247 s. d., in Gnesdna; fratres monasterii Goscichow sub suam recipit protectionem et quibusdam libertatibus munit.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Vladislaus rex Polonie etc. 1426 Jul. 3, in Paradiso; *w pergaminie, którego pieczęć majestatyczna Władysława króla osobno zachowana, złamana.*

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma E, 24. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 25.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego Premisl dux Polonie notum facio omnibus presens scriptum inspecturis tam presentibus quam futuris, quod pro salute anime mee ac carorum meorum fratres de claustro quod Goscichov nuncupatur Cisterciensis Ordinis sub mea recepi protectione speciali, securum eisdem per terram meam dando conductum in eundo ac redeundo; quod homines fratrum predicte domus in terra mea commorantes in perpetuum absoluti erunt ab hoc iure Polonicali, videlicet a strosa, a slad, a podvorove, a poradlne, a theoloneo; nec ipsi coram castellano nostro vel alio iudice seculari astabunt, nisi tantum coram nobis, prius tamen nostris litteris aut sigillo citati. Ut autem mea promissio rata permaneant in futurum, presens scriptum sigilli mei appensione est roboratum. Testes huius facti sunt: comes Dirsicus palatinus Polonie, Prezlaus pincerna, Bogusa subcamerarius, Bozata eciam subcamerarius, Mars subdapifer, Ysaias, Mutyna canonicus, Iohannes et Michael capellani curie. Datum in Gnesdna anno gracie millesimo ducentesimo quadragesimo septimo in perpetuum valiture.

Goscichov, *dziś Paradyż.*

Nr. 262.

Premiszl dux Polonie 1247 Jul. 1, in Poznania; donat villam I kolisse monasterio Paradyż.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia pieczęci Przemysława księcia, oso zachowanéj. (pieczęć XIII).

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma A, 15. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon.

In nomine sancte et individue Trinitatis. Cum cuncta bona temporalia tra toria sint et caduca, dignum est et salubre ut de transitoriis lucremur permansu ea Christi pauperibus erogando, qui pro nobis intercessores et advocati existant, p nostris reatibus summum iudicem exorando. Notum sit igitur universis tam futu quam presentibus Christi fidelibus, quod nos Premiszl divina miseratione dux Polo una cum dilecta matre nostra nomine Adwigis, divina inspirante clementia, consu consensu et pari voto contulimus beate et perpetue virgini Dei genitrici Marie dilectis fratribus de Paradyso Ordinis Cysterciensis, diocesis Poznaniensis, villa quandam nomine Pakolisse cum lacu et omnibus terminis atque attinentiis eiusd ville ob remunerationem vite eterne, et animarum nostrarum saluti et pie recordationis anime patris nostri ducis Wlodizlavi providere cupientes, predictis fratrib perpetua libertate donavimus possidendam. Ut igitur hec nostra donatio in post rum rata et inconvulsa in evum permaneat, sigilli nostri appensione comunimus, t stibus nichilominus idoneis adhibitis quorum hec sunt nomina: domnus Artung abbas de Lukna, domnus Petrus abbas de Obra, magister Boguphalus de Chirneli Predpolcus castellanus de Gnezna, Trebezlavus castellanus de Zhibansim, Iohann castellanus de Srem, Henricus procurator domini ducis et alii quam plures. Ac sunt hec anno Domini M.CC.XLVII in Poznania Kalendas Iulii, Indictione quint

Paradysus, *Paradyż.* Pakolisse, *niegdyś osada nad jeziorem Paklica, dziś zni* Lukna, *Łekno.* Obra, *Obra.* Chirnelin, *Czerlejno.* Zhibansim, *Zbąszyń.* Srem, *Śre*

Nr. 263.

Boleszlavus dux Polonie 1247 Jul. 3, in cenobio b. Laurencii an Kalis; ecclesiae Poznaniensi villas Jeligowo et Wiewierczyn cum libertatibus cae rarum ecclesiae praedictae villarum confert.

Pergam. orygin. Sznurek jedwabny wypłowiały, pieczęci nie masz.

Poznań. Archiv. Capituli. I, 2. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 27.

In nomine sancte Trinitatis amen. Ego Boleszlavus Dei gratia dux Polonie tum facio universis tam presentibus quam futuris, quod ob devocionem et affect quem habeo ad ecclesiam Poznaniensem et ad dominum Bogufalum episcopum ei dem ecclesie, petitione ipsius ductus eidem et ecclesie ipsius villas que Gelithovo Vevorchino nominantur contuli iure perpetuo possidendas, dans earundem villa inhabitatoribus eandem libertatem, quam habent homines antiquas villas ecclesie habitantes, in ipsius diocesi constitutas. Ut autem hec nostra donacio futuris t poribus perpetue firmitatis robur optineat, presentem paginam mei sigilli munin

roboravi. Actum in cenobio beati Laurentii ante Kalis anno Domini M.CC.XL.VII, V Nonas Iulii, presentibus: comite Iarostio palatino Kalissiensi, magistro Bartholomeo scolastico Lubucensi, comite Bedigostio camerario domini episcopi supra dicti.

Gelithovo, *Jeligowo.* Vevorchino, *Wiewierczyn.* Lubucensis, *de Lubusz, z niemiecka Lebus.*

Nr. 264.

Premisl dux Polonie 1247 Jul. 3, in Trono ad sanctam Mariam; confirmat donationem hereditatis Rogalin, a Nicolao canonico certa sub conditione ecclesiae Poznaniensi factam, eiusque incolis libertates antiquarum praedictae ecclesiae villarum concedit.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 146. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 29.

In nomine Dei eterni amen. Quoniam acta et voluntates hominum per intervalla temporum solent variari, necesse est quod ea que debent perpetuari, litterarum apicibus annotentur, ut sic posterorum noticie presententur. Inde est quod nos Premisl Dei gratia dux Polonie notum esse volumus omnibus tam presentibus quam futuris, quod in nostra et venerabilis patris nostri domini Bogufali episcopi Poznaniensis nostrorumque baronum presentia constitutus dominus Nicolaus Poznaniensis canonicus, dedit libere, nullo impediente vel etiam reclamante, hereditatem suam Rogalino nuncupatam eeclesie Poznaniensi. Cui donationi nos pium assensum prebentes et ab ipso accipientes, dedimus ut consuetum est fieri in manus episcopi supradicti, qui nomine sue et nostre ecclesie Poznaniensis suscepit ipsam villam, obligans se nichilominus pro ecclesia et fratribus suis de ecclesia ad dictum dominum Nicolaum publice coram nobis, quod filium suum Iohannem clericum post mortem Nicolai in eadem locabunt villa vel alia ubi dominis videbitur expedire, quam etiam nomine ecclesie idem Iohannes cum decima quamdiu vixerit possidebit, nisi eidem Iohanni ecclesia aliter voluerit providere. Iohanne autem mortuo, redibit villa ad ecclesiam cum omnibus que tunc in ea fuerint operata, scilicet aratris, vaccis et aliis pecudibus, cum utensilibus que domum contingunt. Nos vero cum nostris nobilibus gratam et ratam habentes ordinationem sic cum ecclesia factam, damus omnem libertatem dicte ville Rogalino quam alie ville antique ecclesie habent in dominio terre nostre, et ut hec firmiter observentur, hanc litteram sub nostro sigillo dedimus nostre ecclesie consignatam. Actum in Trono ad sanctam Mariam die quarto post festum beati Petri, anno Domini M.CC.XL.VII., presentibus comite Iaroslao palatino Kalisiensi, Bogusa subcamerario Gneznensi, Bodzata subcamerario Poznaniensi, Bartholomeo scolastico Lubucensi et aliis.

Rogalino, *Rogalin.* Tronus ad s. Mariam, *sc. in Poznan.* Lubucensis, *de Lubusz, z niemiecka Lebus.*

Nr. 265.

Innocentius Pp. IV 1247 Oct. 23, Lugduni; monasterium Parad sub b. Petri suamque protectionem suscipit.

Pergam. orygin. Dwie dziurki od przywieszenia bulli: Innocentius Pp. IIII, *któ osobno zachowana mieści w sobie wtłoczone nici czerw. i żółt. jedwabiu. Na koń tekstu obok podpisu:* Ego Innocentius *etc. po prawéj Krzyż w pierścieniu, w któr otoku legenda:* notas michi fac domine meas vite; *w środku u góry:* Scs. Petrus | S Paulus; *na dole:* Innocentius Pp. IIII; *po lewéj podpisu w monogramie:* Filii bene lete. *Przed podpisem każdego świadka narysowany znak, w jednym z rozmaitych kszt tów Krzyża.*

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma A, 16. — Raczyński, Cod. diplom. Ma Polon. 28.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati monasterii Paradiso eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam profes In perpetuam memoriam. Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit ade presidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a proposito revocet, robur quod absit, sacre religionis infringat. Eapropter dilecti in Domino filii vest iustis postulationibus clementer annuentes, et monasterium sancte Dei genitricis virginis Marie de Paradiso Poznaniensis diocesis, in quo divino estis obsequio m cipati, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti privile communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo monasticus qui secund Deum et beati Benedicti regulam atque institutionem Cisterciensium fratrum, a vo post Concilium generale susceptam, in eodem monasterio institutus esse dinoscit perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Preterea, quascunque posse siones, quecumque bona idem monasterium impresentiarum iuste ac canonice possi aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatio fidelium, seu aliis iustis modis prestante Domino poterit adipisci, firma vobis vestri que successoribus et illibata permaneant; in quibus hec propriis duximus exprimen vocabulis. Locum ipsum in quo prefatum monasterium situm est cum omnibus p tinentiis suis, possessiones quas habetis in locis qui dicuntur Pacoliz, Lubizi, Lu nizco, Rusinov, Sacrev, Syronov, Saborov, Conerzch, Albreccov et Cranztov, c pratis, vineis, terris, nemoribus, usuagiis et pascuis in bosco et in plano, in aquis molendinis, in viis et semitis, et omnibus aliis libertatibus et immunitatibus s Sane, novalium vestrorum que propriis manibus atque sumptibus colitis, de quil fructus aliquis hactenus non percepit, sive de ortis, virgultis et piscacionibus vest vel de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere vel ext quere presumat. Liceat quoque vobis clericos vel laicos liberos et absolutos, sec fugientes, ad conversionem recipere et eos absque contradictione aliqua retin Prohibemus insuper, ut nulli fratrum vestrorum post factam in monasterio ves professionem possent sine abbatis sui licencia de eodem loco discedere; discedent vero absque communium litterarum vestrarum caucione, nullus audeat retinere. Q si quis retinere forte presumpserit, licitum sit vobis, in ipsos monachos vel conver regularem sententiam promulgare. Illud districtius inhibentes, ut terras seu qu libet beneficium monasterio vestro collatum, liceat alicui personaliter dari sive modo alienari absque consensu totius Capituli vel maioris aut sanioris partis ipsi

Si que vero donationes aut alienationes aliter quam dictum est facte fuerint, eas irritas esse censemus. Ad hec inhibemus, ut aliquis monachus sive conversus, sub professione vestre domus astrictus, sine consensu et licentia abbatis et maioris partis vestri Capituli pro aliquo fideiubere, vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat ultra summam Capituli vestri providentia constitutam, nisi propter manifestam vestre domus utilitatem; quod si facere forte presumpserit, non teneatur Conventus pro his aliquatenus respondere. Licitum preterea sit vobis in causis propriis, sive civilem sive criminalem contineant questionem, fratrum vestrorum testimoniis uti, ne pro defectu testium ius vestrum in aliquo valeat deperire. Insuper auctoritate apostolica inhibemus, ut nullus episcopus vel alia quelibet persona ad Sinodos vel conventus forenses vos ire, vel iudicio seculari de vestra propria substancia vel possessionibus vestris subiacere compellat, nec ad domos vestras causa ordines celebrandi, causas tractandi, vel conventus aliquos publicos convocandi venire presumat, nec regularem abbatis vestri electionem impediat, aut de instituendo vel removendo eo qui pro tempore fuerit, contra statuta Cisterciensis Ordinis se aliquatenus intromittat. Si vero episcopus in cuius parrochia domus vestra fundata est cum humilitate ac devotione qua convenit requisitus, substitutum abbatem benedicere et alia que ad officium episcopale pertinent vobis conferre renuerit, licitum sit eidem abbati, si tamen sacerdos fuerit, proprios novicios benedicere et alia que ad officium suum pertinent exercere, et vobis omnia ab alio episcopo percipere que antea fuerunt indebite denegata. Illud adicientes, ut in recipiendis professionibus que a benedictis vel benedicendis abbatibus exhibentur, ea sint episcopi forma et expressione contenti, que ab origine Ordinis noscitur instituta; ut scilicet abbates ipsi episcopo salvo Ordine suo profiteri debeant, et contra statuta Ordinis sui nullam professionem facere compellantur. Pro consecrationibus vero altarium vel ecclesiarum, sive pro Oleo sacro vel quolibet ecclesiastico Sacramento, nullus a vobis sub obiectu consuetudinis vel alio modo quidquam audeat extorquere, set hec omnia gratis vobis episcopus diocesanus impendat. Alioquin liceat vobis quemcunque malueritis catholicum adire antistitem, graciam et communionem apostolice Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quod postulatur impendat. Quod si sedes diocesani episcopi forte vacaverit, interim omnia ecclesiastica Sacramenta a vicinis episcopis accipere libere et absque contradictione possitis; sic tamen, ut ex hoc in posterum proprio episcopo nullum preiudicium generetur. Quia vero interdum proprii episcopi copiam non habetis, si quem episcopum, Romane Sedis ut diximus graciam et communionem habentem et de quo plenam noticiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eo benedictiones vasorum et vestium ac consecrationes altarium, ordinationes monachorum, auctoritate apostolice Sedis recipere valeatis. Porro, si episcopi vel alii ecclesiarum rectores in monasterium vestrum vel personas inibi constitutas suspensionis, excomunicationis vel interdicti sententias promulgaverint, seu etiam in mercennarios vestros pro eo quod decimas sicut dictum est non persolvitis, sive aliqua ocasione eorum que ab apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu benefactores vestros pro eo quod aliqua vobis beneficia vel obsequia ex caritate prestiterunt vel ad laborandum adiuvarunt in illis diebus in quibus vos laboratis et alii feriantur, eandem sententiam protulerunt: ipsam tanquam contra Sedis apostolice indulta prolatam decernimus irritandam; nec littere ille firmitatem habeant, quas tacito nomine Cisterciensis Ordinis, et contra indulta apostolicorum privilegiorum constiterint impetrari. Preterea, cum commune interdictum terre fuerit, liceat vobis nichilominus in vestro monasterio, exclusis exorcitatis et interdictis, di-

vina officia celebrare. Paci quoque et tranquillitati vestre paterna in posterum sollicitudine providere volentes auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum seu grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Preterea omnes libertates et immunitates a predecessoribus nostris Romanis pontificibus Ordini vestro concessas, necnon libertates et exemptiones secularium exactionum a regibus et principibus vel aliis fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti privilegio comunimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva Sedis apostolice auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui careat dignitate, reamque in divino iudicio existere se de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei et Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districte subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua iura servantibus, sit pax Domini nostri Ihesu Christi, quatenus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum Iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Innocentius catholice ecclesie Episcopus.

† Ego Petrus ecclesie sancti Marcelli presbyter cardinalis. † Ego frater Iohannes tituli sancti Laurentii in Lucin presb. card. † Ego frater Hugo tituli sancte Sabine presb. cardin. † Ego Oto Portuensis ecclesie sancti Rufini episcopus. † Ego Petrus Albanensis episcopus. † Ego Iohannes sancti Nicolai in carcere Tullian. diacon. card.

Datum Lugduni per manum magistri Marini sancte Romane ecclesie vicecancellarii X Kalendas Novembris, Indictione VI, anno dominice Incarnacionis M.CC.XLVII, pontificatus vero domini Innocentii Pape IIII anno quinto.

Paradisus, *Paradyż.* Pacoliz, *niegdyś osada nad jeziorem Paklica, dziś znikła.* Lubizi, *zam. Lubrze, dziś Liebenau.* Lubinizco, *późniéj villa Martini, dziś Merzdorf.* Rusinov, *dziś z niemiecka Rinnersdorf.* Sacrev, *Zakrzewo.* Syronov, *mylnie zam. Sroczewo.* Saborov, *Zaborowo.* Conerzch, *Konarskie.* Albreccov, *niegdyś osada w okolicy miasta Dolsk, dziś znikła.* Cranztov, *Chrząstów.*

Nr. 266.

Innocentius Pp. IV 1247 Nov. 7, Lugduni; indulget ecclesiae Gneznensi, ut ad providendum alicui in pensionibus aut beneficiis, per litteras apostolicas absque speciali s. Sedis mandato compelli non possit.

Pergam. orygin., pismo zatarte. Na niciach jedwabnych żółtych przywieszona bulla: Innocentius Pp. IIII.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. I, 3.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri archiepiscopo et dilectis filiis Capituli Gnezdnensis salutem et apostolicam benedictionem. Devotionis

tre precibus benignum impertientes consensum auctoritate apostolica presentium ulgemus, ut ad receptionem seu provisionem alicuius in pensionibus aut beneficiis lesiasticis compelli non possitis per litteras apostolice Sedis absque ipsius Sedis ciali mandato, expressam faciente de indulgentia huiusmodi mentionem. Nulli ergo nino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu nerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem nipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. tum Lugduni VII Idus Novembris, pontificatus nostri anno quinto.

Nr. 267.

Conradus dux Lanchicie 1247 s. d. et l.; roborat donationem cuius-a praedii, quod Andreas clericus ecclesiae Gneznensi donaverat.

Pergam. orygin. Na sznurku półjedwabn. czerwon. i biał. przywieszona okrągła zęć, przedstawia zbrojnego Jeźdzca jadącego wolno w lewo, przednia lewa noga konia naturalnie wysoko podniesiona. Na głowie Jeźdzca spiczasty hełm, prawica trzyma stopadle włocznią. Napis odłamany.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Diploma n. sign.

In nomine Domini amen. Nos Conradus Dei gracia dux Lanchicie notum fa-ius omnibus presentibus et futuris, quod cum olim cum venerabili patre nostro nino F. eadem gracia Gnezdnensis ecclesie archiepiscopo ac quibusdam baronibus tris convenissemus in villa que Sulcovici dicitur colloqium habituri, Andreas cle-us, filiolus Evrardi quondam cantoris Lanchiciensis, predium quoddam quod ad eum ex cessione Evrardi patrui sui iure hereditario devolutum fuerat, beato Adalberto et lesie Gneznensi cum omnibus utilitatibus et pertinenciis sicut illud ipse Evrardus ruus suus habuit, coram nobis ac dilecto filio nostro duce Semovito, presentibus am ibidem subscriptis baronibus et capellanis nostris, publice ac sine omni reclacione in elemosynam contulit iure perpetuo possidendum. Nolentes autem ne d tam pie actum est coram nobis, dubitacionis seu alicuius calumpnie vicio ir-ri possit in posterum presens scriptum appensione sigilli nostri in presencia te-am duximus roborandum, nomina eorundem testium tali ordine designantes: Voly-us (*8 lit. des.*) Mistyug palatinus Lanchiciensis, Bogusa castellanus de Spitimir, rianus castellanus de Rospiria, Damavycius thezaurarius, Prutlaus subdapifer, ocek subpincerna, Borisius subagazo, Vitek subiudex, Albetcus filius Floriani, k filius Iohannis et alii quam plures. Actum anno gracie M.CC.XL.VII.

Sulcovici, *Sułkowice.* Spitimir, *Spicimirz.* Rospiria, *Rozprza.*

Nr. 268.

Innocentius Pp. IV 1248 Mart. 19, Lugduni; mandat Fr. Gotofrido Ordine Praedicatorum, ut archiepiscopo Gneznensi quintam partem reddituum ius anni, ecclesiae Romanae debitam, remittat.

Bullarium Ordinis Praedicator. I.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio fratri Gotofrido de Or-ne Predicatorum, capellano nostro, salutem et apostolicam benedictionem. Cum

venerabilis frater archiepiscopus Gneznensis, sicut ipse sua nobis insinuatione mor stravit, non sufficiat ad solvendam quintam reddituum suorum pro duobus ann quam pro subsidio ecclesie Romane per te mandavimus colligi, multis gravatus e pensis: nos super hoc ei paterno compatientes affectu mandamus, quatenus quint unius anni auctoritate nostra remittas eidem, dummodo quintam alterius anni c integritate persolvat. Datum Lugduni XIV Kalendas Aprilis, pontificatus no anno V.

Nr. 269.

Premizl dux Polonie 1248 Apr. 30, in Gnezen; confirmat privilegi a patre suo b. m. duce Wladislao monasterio de Trzebnica concessa.

Pergam. orygin. u którego na sznurku jedwabn. czerwon. przywieszona pieczę Przemysława księcia; (pieczęć XIV.)

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Trebnic. Nr. 64. — Mosbach, Wiadomości, p. 17

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Noverint universi tam pre sentes quam futuri, quod nos Premizl Dei gracia dux Polonie ob amorem Dei domini nostri Ihesu Christi et beate Marie gloriose matris eius et eciam ob dev cionem dominarum Conventus de Trebnicia, privilegia, iura, possesiones eidem d mui per bone memorie Wladizlavum condam ducem Polonie patrem nostrum conces confirmamus, dantes eis liberam potestatem locandi villas suas circa Holobohc sit et utilitates percipiendi de ipsis, secundum quod in privilegiis per prefatum patre nostrum concessis super hoc plenius continetur; ita tamen quod de omnibus iudici manifestis videlicet vulneribus et furtis nec non et condemnacionibus, nos duos d narios percipiemus et Conventus dicte domus tercium. Quicunque ergo contra hu tenorem nostre confirmacionis venerit, indignacionem Dei omnipotentis et nostram noverit incursurum. Actum et confirmatum in Gnezen, pro hoc apud nos interc dentibus, nostra dilectissima matre seniori ducissa Polonie, et venerabili patre nost domino Bogufalo episcopo Posnaniensi, et religiosis viris Henrico priore Trebnicie et Conrado kamerario, sub testimonio baronum nostrorum: Dirsicragio palati Gneznensi, Bogumilo palatino Posnaniensi, Domarado iudice curie nostre, Pretpelco castellano Gneznensi et Henrico procuratore, anno Domini M.CC.XL.VIII, pri Kalendas Mai. Ut igitur hec nostra confirmatio presentibus et futuris temporib inviolabilis perseveret, presens scriptum sigilli nostri munimine dignum duximus borandum.

Trebnicia, *Trzebnica.* Holobohc, *Ołobok, z niemiecka Mühlbock.*

Nr. 270.

Innocentius Pp. IV 1248 Apr. 30, Lugduni; mandat Gotfrido ca-
lano suo, ut inquirat quo titulo archiepiscopus Gneznensis camerae suae 20 mar-
auri solverat, et si invenerit, eundem archiepiscopum per hoc pro quodam debito
i apostolicae non integraliter satisfecisse, ad satisfaciendum compellat.

Pergam. orygin. Na sznur. konopn. przywieszona bulla: Innocentius Pp. IIII.
Kraków. Archiv. Fratr. Praedicatorum.

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio fratri Gottifrido capel-
ı et penitentiario nostro salutem et apostolicam benedictionem. Bene scimus,
d venerabilis frater noster.. Gneznensis archiepiscopus viginti marcas auri olim
t camere nostre solvi, set ignoramus, utrum pro visitatione ad quam de triennio
triennium facienda nobis et ecclesie Romane tenetur, an pro subsidiis eiusdem ec-
ie, utrum etiam pro ips.. (*deletum*).. seu pro sua et subditorum suorum subven-
ıe communi, dictam nobis auri miserit quantitatem. Unde volumus et per apo-
ica tibi scripta mandamus ut super hoc inquiras sollicite veritatem, et si constiterit
, quod de huiusmodi subsidio pro eo et subditis suis non sit nobis ut convenit
isfactum, eos ad satisfactionem ipsius, tibi vel hiis quibus ad hoc commiseris vi-
tuas nomine nostro prestandam, auctoritate nostra sublato appellationis impedi-
nto compellas, quocumque privilegio aut indulgentia qualibet non obstante, quam-
ım presentes expressam de ipsis non faciant mentionem. Datum Lugduni II Kalendas
ii, pontificatus nostri anno quinto.

Nr. 271.

Premizl dux Polonie 1248 s. d. et l.; concedit omnibus in Zarnovo (?)
ıentibus, liberum transitum per suum dominium.

Pergam. orygin., u którego na niciach jedwabn. czerw. i żółt. przywieszona pie-
Przemysława księcia; (pieczęć XIII.)

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Trebnic Nr. 65. — Mosbach, Wiadomości, p. 18.

Premizl Dei gracia dux Polonie, omnibus in Zarnovo manentibus salutem et
iam suam. Quoniam ut verum fateamur: Quorum in humero est gravis sarcina,
vari cupiunt iuvamine fortiori: nos Dei gracia Premizl dux Polonie, per nostram
evolentiam nec non rogatu dilectarum nobis in Christo dominarum, venerabilis
ine Gertrudis Dei gracia abbatisse de Trebniz et neptis ipsius domine Agnetis,
et totius Conventus loci eiusdem, vos de cetero ab omni servicio quod a nobis
nus exigebatur reddimus absolutos, per terram nostre dominacionis liberum vobis
edentes transitum, precavere tamen vos volentes, ne in ipso transitu alicui ali-
n iniuriam per aliquod spolium inferatis. Gracie enim nostre ammodo vobis
tare proponimus suffragia, ne violentorum quorumlibet manus vestram quietem

audeant perturbare. Et ut hec promissio firma et stabilis perseveret, presentem paginam sigilli nostri munimine iussimus roborari. Negocii huius testes sunt: Domarcadus iudex, Predpolco castellanus de Gnezne, Geraz castellanus de Binin, Hector castellanus de Schernecov, Swentozlaus pincerna, Gneomir castellanus de Rogozne, Stedricus, Iohannes dapifer, Nemir subpincerna, Bozeta. Datum anno gracie M.CC.XL.VIII.

Zarnovo, *zapewne jaka posiadłość klasztoru Trzebnickiego, leżąca po za granicami Wielkopolski.* Trebniz, *Trzebnica.* Binin, *Bnin.* Schernecov, *Czarnków.* Rogozne, *Rogoźno.*

Nr. 272.

Premizl dux Polonie 1248 s. d., in Gnezna; protestatur, Hartungum abbatem in Łekno comprobasse, hereditatem Panigrodz proprietatem suae ecclesiae esse, eiusdemque circumscriptionem roborat.

Pergam. orygin. Na 4 cienkich plecionkach z nici jedwabn. wypłow. przywieszona pieczęć księcia Przemysława; (pieczęć XIII).

Kurnik. Biblioteka. Diploma 2.

Premizl Dei gracia dux Polonie, universis tam presentibus quam futuris ad quos presens scriptum pervenerit salutem in Eo qui est salus omnium. Ad universorum noticiam pervenire volumus, quod dominus Hartungus abbas in Lukna per Obechan, Rospanche, Boguphalum et eorum fratres super hereditate que vocatur Pangroz conventus, coram nobis comprobavit eandem esse hereditatem ecclesie dicte testimonio tam digno quam ydoneo; quam eidem abbati, ne iusticia manifestata vacillet in posterum sine debito non adepto, statuimus circuiendam cum suis conmetaneis atque more solito terminandam. Abbas igitur eam circuivit assignando metas atque terminos cum predictis Obechan scilicet atque eius fratribus ex una parte, et cum comite Stephano herede suo ex altera, testibus illic assistentibus viris ydoneis quorum nomina sunt hec: Dyrsicraius comes palatinus, Slavnicus cum duobus filiis Petro et Izbyluto, comes Sbyluth cum duobus filiis, Sbyluth filius Strassonis, Stras filius Petri, Woyslav de Dobesev, Iacobus filius Slavomuri, Ianic avunculus filiorum Voycechonis, et alii plures. Atque hii omnes sunt testes in hac causa determinate iusticie partis utriusque. Ut autem causa hec coram nobis determinata robur firmitatis obtineat, dedimus super hoc litteras sigilli nostri munimine roboratas. Datum in Gnezna anno gracie M.CC.XL.VIII.

Lukna, *Łekno.* Pangroz, *Panigrodz.* Dobesev, *Dobieszewo.*

Nr. 273.

Svantopolcus dux Pomeranie 1248 Sept. 9, in Insula fabri; at, se arbitrium per Fulconem archiepiscopum Gneznens. et Henricum episcop. minens. inter se et Ordinem Theutonicorum latum observaturum; si vero ducibus loniae iustitiam non exhibuerit, licitum esse Ordini praedicto duces praefatos con- se adiuvare.

Pergam. orygin., u którego cztery pieczęcie przywieszono; pierwsza podługowata iętopełka księcia, przedstawia Jeźdzca zbrojnego pędzącego w lewo; rysunek w ten sób wykonany, że koń stoi na tylnych nogach, przodem wzniesiony do góry; druga Thelma, trzecia Michała biskupów; czwarta Jakóba Legata.

Königsberg. Königl. Staats Arch. Schiebl. 48, Nr. 12. — Voigt, Cod. diplom. ussic. I, Nr. 75.

Ego Svantopolcus Dei gratia dux Pomeranie notum facio et testificor universis esentes litteras inspecturis, quod ego tactis sacrosanctis Evangeliis, presentibus verabilibus patribus W. Caminensi et M. Cuiaviensi episcopis, in presentia venerabi- viri Iacobi archidiaconi Leodiensis domini Pape capellani ac eiusdem in Polonia, uscia et Pomerania vices gerentis iuravi, quod arbitrium prolatum a venerabilibus tribus F. archiepiscopo Gneznensi et H. episcopo Cholmensi et eorumdem sigillis boratum, super discordiis que vertebantur inter me ex una parte et magistrum et tres beate Marie domus Theutonicorum in Pruscia ex altera, in perpetuum obser- bo, postquam filius meus ab eis fuerit michi libere restitutus. Iuravi etiam, quod cetero per me vel per alium, tacite vel expresse, publice vel occulte guerram vel llum vel aliud malum contra dictos fratres non movebo vel procurabo; sed si ma- m illorum scivero, illud pro posse impediam, vel eis significabo ut sibi valeant pre- vere; sed bonam pacem et integram eis de cetero servabo de omnibus que usque hanc diem inter me et ipsos quomodolibet contigerunt. Excepit tamen dictus emagister et protestatus est, quod si ego non exhibuero iusticiam per iudicium mpetens vel amicabilem compositionem nobilibus viris Kazimiro duci Cuiavie et imuzloni et Bolezlao ducibus Polonie et duci Samborio fratri meo, licebit eisdem tribus contra me sine sui lesione iuramenti prefatos duces adiuvare. In cuius rei timonium, dicti episcopi.. Caminensis et Cuiaviensis ac idem dictus archidiaconus ati a me presentes litteras sigillorum suorum munimine roborarunt. Actum in ula fabri feria quarta post Nativitatem beate Marie virginis, anno Domini M.CC.XL. ivo.

Caminensis, *de Kamień, z niem. Kammin.* Cholmensis, *de Chełmno.* Insula fa- *wyspa utworzona przez ujście prawéj odnogi rz. Wisła do Bałtyku, w bliskości Tiegenhof.*

Nr. 274.

Jacobus archidiaconus Leodiensis, apostol. Sedis legatus 1248 Oct. 10, in Concilio Wratislaviensi; edit Statuta Synodalia, quae, deinde in Papam elatus, bulla edita **1263 Jun. 3, apud Urbem veterem,** per ecclesiam Poloniae observari mandat.

Helcel, Starodawne prawa Polsk. pomniki. (*Z oryginału Archiwa Kapituły Wrocławskiéj, bullą:* Urbanus Pp. IIII *zaopatrzonego.*)

Urbanus episcopus servus servorum Dei, venerabili patri Anselmo episcopo Warmiensi apostolice Sedis legato salutem et apostolicam benedictionem. Sinceritatis tue pia desideria, de quibus ex probabili coniectura presumitur quod ad laudabiles dirigantur effectus, eo debemus prompto favore prosequi, quo nobis potissime competit super hoc benignos et propicios inveniri. Sane transmissa nobis tua petitio continebat, quod licet nos olim, cum adhuc in minori officio constituti legationis ministerio in Polonie, Pomeranie et Prussie partibus fungebamur, quasdam constitutiones que animarum salutem et divini cultus augmentum continent, ac etiam utilitatem ecclesiarum et decus clericale respiciunt morumque sapiunt honestatem, in Concilio tunc a nobis apud Wratislaviam congregato diligenti prehabita deliberatione fecerimus, auctoritate predicte legationis venerabilibus fratribus nostris Fulconi archiepiscopo Gneznensi et aliis quam pluribus episcopis illarum partium in eodem Concilio congregatis firmiter iniungentes, ut constitutiones ipsas observarent inviolabiliter et in suis civitatibus et dyocesibus facerent observari: quia tamen hoc ipsi efficere negligunt, dictarum ecclesiarum utilitatibus nimis adimitur et saluti fidelium de illis partibus plurimum derogatur; quare pro parte tua instanter petebatur a nobis, ut providere super hoc salubriter curaremus. Nos itaque de tua circumspectione confisi fraternitati tue per apostolica scripta firmiter precipiendo mandamus, quatinus constitutiones easdem in predictis partibus auctoritate nostra facias inviolabiliter observari, contradictores eadem auctoritate, appellatione postposita, compescendo; non obstante, si aliquibus, quod suspendi vel interdici aut excommunicari nequeant, a Sede apostolica sit indultum. Quasdam autem constitutionum ipsarum quas nos recoluimus edidisse, omissis earum aliquibus que locum ad presens non videntur habere, de verbo ad verbum presentibus, reliquas vero quibusdam aliis nostris litteris tibi directis fecimus annotari; que tales sunt.

Reverendo patri ac domino F. Dei gracia Gneznensi archiepiscopo et venerabilibus in Christo patribus T. Wratislaviensi, P. Krakoviensi et M. Cuiaviensi, B. Posnaniensi, M. Mazoviensi, N. Lubucensi et H. Culmensi Dei gracia episcopis, in Concilio a nobis vocato in Wratislavia in crastinum sancti Dionysii congregatis, Iacobus archidiaconus Leodiensis domini Pape capellanus ac eiusdem in Polonia, Prussia et Pomerania vicem gerens, salutem in Domino. Mandatum apostolicum vobis in dicto Concilio presentavimus sub hac forma:

Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus.. Gnesnensi et.. Prussie archiepiscopis ac eorum suffraganeis salutem et apostolicam benedictionem. Quia corporali presentia non possumus locis singulis imminere, nonnunquam viros providos et discretos in partem sollicitudinis destinamus, exemplo Eius instructi, qui pro salute humani generis de supernis celorum ad ima mundi descendens, discipulos quos elegit in universum orbem transmisit omni creature Ewangelium predicare.

De vestra itaque salute paterna diligentia cogitantes, dilectum filium I. archidiaconum Leodiensem capellanum nostrum, virum utique literatum, morum honestate decorum et in consiliis circumspectum, acceptum quamplurimum nobis et fratribus nostris sue merito probitatis, ad partes vestras duximus destinandum, committentes sibi in eisdem partibus vices nostras plenarie, ut evellat et dissipet, edificet et plantet sicut viderit expedire. Quia vero ipsum specialis dilectionis brachiis amplexamur, universitati vestre per apostolica scripta mandamus atque precipimus, quatinus eum, immo potius nos in ipso benigne recipientes et honorifice pertractantes, eidem intendatis humiliter et devote, ipsius monita et precepta et que vobis ex parte nostra mandaverit, efficaciter adimplendo. Alioquin sententiam quam ipse rite tulerit in rebelles ratam habebimus, et faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari. Datum Lugduni XIII Kalendas Decembris, pontificatus nostri anno quinto.

De censura ecclesiastica exercenda a prelatis. Veritate ewangelica attestante cognovimus, quod illi beati a Domino reputantur, qui persecucionem propter iusticiam paciuntur. Quam beatitudinem prelati istarum negligunt ut videtur, dum decimas et possessiones alias ac alia bona ecclesiarum et ecclesiasticorum virorum vident a militibus, tam consanguineis suis quam extraneis et aliis laicis violenter et indebite occupari, clericos suarum civitatum et dyocesum bonis propriis spoliari, crudeliter verberari, captivari et nonnunquam occidi, immunitates et alias libertates ecclesiasticas violari; et ipsi quiescentes in thabernaculis fiducie et in requie opulenta, tacent nec se opponunt murum pro domo Domini venientibus ex adverso. Volentes igitur reprehensione presenti latera predictorum percutere prelatorum, ac eos ut a sompno tantorum torporis ac negligencie surgant velociter excitare, vobis qua fungimur authoritate mandamus, quatinus, cum de cetero casus aliqui emerserint de predictis, si passi iniuriam audent conqueri et iniuriatores ipsos coram episcopo vel officiali suo facere in iudicium evocari, prelati ad quos querimonie huiusmodi deponentur, conquerentibus maturum exhibeant iusticie complementum: si autem non audent conqueri, timentes probabiliter maiora rerum vel corporum incurrere detrimenta, prelati ipsi ad denunciacionem illorum qui iniuriam sunt perpessi, contra malefactores predictos ex officio suo procedant, inquirentes diligenter per se vel per alios viros ydoneos, non suspectos, super illis iniuriis, si dubie fuerint, veritatem; et cum per inquisicionem legittimam vel rei evidenciam eis constiterit de premissis, in ipsos iniuriatores sive malefactores, monicione premissa, excommunicacionis ferre sentenciam non postponant; quam si illi per quadraginta dies mente contempserint indurata, extunc terras eorum supponant ecclesiastico interdicto, ita quod preter baptismum parvulorum et penitenciam moriencium, nulla exhibeantur in illis ecclesiastica Sacramenta. Et si sic non possit eorum malicia emolliri, quia ferro abscindenda sunt vulnera que fomentorum non senciunt medicinam, mandamus, ut ad eorum pertinaciam reprimendam invocent auxilium domini secularis a quo vel a quibus temporalia sua tenent: et nisi moniti legittime, dictum malefactorem coegerint prout ad eos pertinet ad redeundum ad sancte matris Ecclesie unitatem, extunc authoritate presentis Concilii in dictos dominos seculares excommunicacionis sentencia proferatur, vel terre eorum supradicto interdicto ecclesiastico supponantur. Nec predicte sentencie relaxentur ab illis qui eas tulerint, donec et predicti captivi liberentur, et res ablate restituantur plenarie spoliatis, et passis iniuriam competenter fuerit satisfactum, et a dictis iniuriatoribus prestitum iuramentum, quod de tanto excessu debeant man-

datis ecclesie obedire. Et in hiis et aliis iusticiis faciendis, sitis unanimes et con cordes, nec unus excommunicato ab altero communicet ullo modo; et si persecuci nem pati propter iusticiam vos oportet, hoc omne gaudium existimetis.

De falsis testibus puniendis. Officialis autem quando sederit pro tribunali p causis audiendis, semper coram se habeat Reliquias et Sanctuaria venerabiliter coll cata. Et quia intelleximus quod homines terre huius de facili inducuntur ad falsu testimonium perhibendum: quando aliqui coram ipso in testimonium producentur, e prius, solempniter non perfunctorie, iurare faciat super Sancta: quod super ca illa super qua producuntur dicent meram et simplicem veritatem, et super hiis n xime de quibus ad causam illam pertinentibus fuerint requisiti, et quod pro commo vel incommodo, prece vel precio, amore vel odio, non dicent falsum nec veritat celabunt; et hec dicta secrete et sigillatim examinentur. Et si requisiti negaver vel non affirmaverint aliquid ita esse: precipue de causis sciencie et de singulis c cumstanciis diligentissime requirantur, et statim quecunque dixerint conscribant Et si fuerit examinator sicut Daniel diligens et fidelis in circumstanciis requiren falsum testem percipere poterit evidenter, et utrum prius fuerit subornatus. Q autem officiali constiterit falsum testimonium protulisse, si sine dampno vel scand possit esse, in carcere teneat captivatos usque ad proximam diem fori, et tunc in ria episcopi vel ante ecclesiam cathedralem erigat magnam scalam, in qua manil et pedibus turpiter religatum ostendat pro spectaculo cuilibet transeunti, et sic ab hora prima usque ad horam nonam habeatur ab omnibus in sibilum et deris et postea in publica penitencia in sua facienda parochia iniungatur; quam si n fecerit, excommunicetur, nec postea absolvatur quousque de tanto excessu offici satisfecerit conpetenter; et extunc ad ferendum testimonium in aliqua causa nulla nus admittatur.

De consuetudine reprobanda. Illam autem consuetudinem, in qua ille qui foro publico vel alibi coram multis aliquod perpetraverit delictum, et tamen adm titur ad iurandum contra publicam veritatem quod delictum illud non fecit, pesit reprobamus; sed testes ydonei admittantur pocius contra ipsum, per quos possit firmativa veritas legittime comprobari.

De pena illorum, qui recipiunt a laicis beneficia non vacancia. Non est lau bilis in ecclesiasticis beneficiis obtinendis progressus, cuius est violencia comes, am cio pronuba, et fraudulencia pedagogus. A sinceritate certe ecclesiastica debet e penitus alienum quod legum sanccio non admittit, quod sanctorum patrum decre reiiciunt, quod apostolice Sedis regula predamnavit; et hoc est, beneficia nec de i vacancia nec de facto, de manibus suscipere laicorum. Et quia intelleximus qu talia frequenter in istis partibus presumuntur, vobis qua fungimur authoritate pre piendo mandamus, quatinus, postquam aliquis clericus per eleccionem vel approb cionem dyocesani episcopi beneficium aliquod canonice fuerit assecutus, si alius q cunque clericus, antequam de iure et de facto vacare contigerit beneficium ill presumpserit occupare, et maxime potencia laicali, et verbis vel factis contend suum esse, et a dyocesano episcopo requisitus et monitus diligenter, infra octo d post monicionem ipsius episcopi noluerit omnino cedere et illud beneficium vero c mino relinquere possidendum: extunc violentus ille detentor beneficii antedicti ab episcopo excommunicetur solempniter, et tam in ecclesia cathedrali quam in a ecclesiis eiusdem civitatis et dyocesis excommunicatus publice nuncietur singulis c bus dominicis et festivis, candelis accensis, campanis pulsatis; et post viginti d

ad peticionem eiusdem episcopi per omnes dyoceses Gneznensis provincie excommunicatus similiter nuncietur. Si autem per tres menses excommunicacionem huiusmodi contempserit corde duro, extunc dyocesanus episcopus, convocato clero et populo ad ecclesiam cathedralem ad aliquam certam diem et solempnem, illoque excommunicato ad diem illam citato, sive venerit sive non, sentencialiter et solempniter privet excommunicatum predictum omni beneficio ecclesiastico, obtinendo pariter et obtento; ita quod in tota Gneznensi provincia ad aliquam dignitatem non possit de cetero in perpetuum promoveri, nec predictum beneficium nec aliud obtinere, nisi de dispensacione Sedis apostolice speciali. Et si tandem rubore perfusus absolucionem pecierit, nisi prius dictum beneficium plenarie restituerit spoliato eique refuderit proventus quos de beneficio eodem percepit vel percipere potuit, et de dampnis et iniuria ei ad bonorum virorum arbitrium satisfecerit competenter, absolucionis munus ei penitus denegetur. Verumptamen in morte, si solvendo non fuerit et absolucionem pecierit, in forma ecclesie absolvatur, sed in penam presumpcionis sue sepultura careat Christiana.

Ut illi quibus debentur decime, recipiant eas infra octo dies post messes. Cum ex naturali lege quam omnes habent in cordibus suis scriptam, non liceat alicui facere alteri quod sibi debere fieri non vellet: quidam contra legem huiusmodi venientes, decimas que eis debentur et que debitores completis messibus eis statim solvere sunt parati, nolunt recipere, eciam a debitoribus instancius requisiti; volentes eos per hoc cogere ad ipsas decimas quantum voluerint, componendas. Nam cum de consuetudine patrie, debitores decimarum non possint suas novem partes removere de agro nisi prius decima persoluta, si pro ipsis decimis tantum dare noluerint debitores quantum requiritur ab eisdem, illi quibus debentur hac consuetudine abutentes, decimam suam in agro scienter corrumpi pocius paciuntur, ut et novem partes debitoris decime in agro pariter corrumpantur. Et quoniam istud est manifeste legi contrarium naturali, cum nullus fieri talia ab aliquo sibi vellet, abusum huiusmodi de cetero fieri prohibemus mandantes, ut circa recepcionem decimarum vestrarum vos de cetero taliter habeatis, quod pauperes non graventur et vos propter hoc non contingat offensam incurrere Creatoris.

Contra milites qui inpediunt vendicionem decimarum. Illud autem precipue intollerabile reputamus, quod quidam milites, vel alii clerici, vel laici, volentes villarum suarum vel aliarum decimas obtinere, diversis modis impediunt ne aliquis a viris ecclesiasticis eas emat: ut decimas ipsas, invitis illis ad quos pertinent, occupare valeant violenter: et quandoque promittunt, se reddituros pro illis minus in duplo vel triplo quam valeant, et tamen vix aut nunquam volunt eciam ea solvere que promittunt; et sic pereunt ecclesiarum decime ac iura ecclesiastica minuuntur. Et interdum contingit, quod cum aliquis miles sic decimam aliquam renuerit multis annis, heredes eius decimas illas dicunt ad se iure hereditario pertinere. Que auctoritate qua funguntur tollerari de cetero prohibemus, mandantes et precipientes, ut episcopi et alii prelati ad quos pertinet censuram ecclesiasticam exercere, cum eis constiterit de premissis, predictos milites et alios quoscunque conpescant viriliter per censuram predictam a violenciis et iniuriis antedictis, ita quod non videantur deferre homini contra Deum.

Ut milites colonis decimas non remittant. Est et aliud quod non debet sub dissimulacione aliqua pertransiri. Contingit enim interdum in partibus istis, quod aliquis dux vel princeps volens milites, Theutonicos vel alios, in suo servicio retinere,

concedit eis in feudum terras aliquas in suo dominio constitutas, de quibus colonii alicui ecclesie vel persone ecclesiastice consueverant rectam decimam solvere ab antiquo. Illi vero milites volentes de alieno facere largitatem, ut maiorem censum de terris recipiant antedictis, aliis agricolis locant eas, quibus remittunt de terris predictis sextum mansum omnino a decima liberum et sextam partem aliarum omnium decimarum, promittentes eisdem, quod ipsos de eadem remissione erga omnes clericos liberabunt. Unde contingit, quod si forte episcopus vel alia persona ecclesiastica qui de eisdem terris rectam consueverant decimam recipere, dictos agricolas super hoc inquietant, dicti milites per minas et occupacionem bonorum suorum illos compellunt, ut ab huiusmodi inquietacione desistant. Faciunt etiam milites antedicti aliud quod valde aggravat dictum factum: nam eciam illud quod deberent solvere ultra dictum sextum mansum et sextam partem omnium decimarum, in campo nolunt persolvere secundum quod fieri consuevit, sed in horreo suo; et non decimas vel nomine decime, sed quendam solvunt numerum mensurarum, longe minorem recto numero decimarum, ut sic aliquando omne ius quod Deus habet in decimis deleatur. Quia igitur ex predictis et Deus et homines offenduntur, ea tolerari de cetero prohibemus nisi forte urgens necessitas vel evidens utilitas hoc requirat, vobis qua fungimur authoritate mandantes, ut omni personarum accepcione exclusa, prefatos milites a predictis excessibus compescatis et ad satisfaciendum de commissis taliter compellatis, quod culpa eorum non incipiat esse vestra, nec sustineatis ut recedatur a solucione recta et loco consueto et nomine decimarum: ne quod per multos sudores, et si fas est dicere, sanguines est a vestris predecessoribus acquisitum, conservare per incuriam negligatis.

De Corpore Christi a fidelibus processionaliter subsequendo, et de indulgencia subsequencium. Inter alia mira et mirabilia admiranda que mirabilis in altis Dominus noster fecit, illud est pre ceteris mirabilibus excellencius honorandum, in quo ipse se dedit timentibus se in escam; et hoc est illud Corporis sui sacri venerabile Sacramentum, quod ipse ad Patrem transiens ex hoc mundo, nobis tanquam memoriale mirabile et delectabile dereliquit, ut illud memorabile nostre commendaretur memorie, mirabile intelligencie et delectabile voluntati. Que non cogitantes quidam presbyteri indevoti, deferentes prefatum Corpus dominicum ad infirmos, illud per vicos et plateas adeo deferunt indevote, quod populus eidem venerabili Sacramento minus impendunt reverencie et honoris. Quocirca mandamus, ut quam cito presbyter fuerit requisitus ut ad infirmum deferat sacratissimum Corpus Christi, statim accedens ad ecclesiam pulset maiorem campanam suam ita quod per parochiam audiatur, et tunc parochiani super hoc a presbyteris eruditi ad ecclesiam veniant festinanter, pro societate usque ad domum infirmi dicto venerabili Sacramento et sacerdoti humiliter facienda. Et interim presbyter abluat manus suas, et procedens cum lumine, aqua benedicta et campanula ad infirmum, populus eundem, bini ac bini, humiliter subsequatur; et dum presbyter infirmo sacram Eucharystiam ministrabit, populus ipsum et Sacramentum ad hostium expectabit, et cum eodem presbytero revertente usque ad ecclesiam pariter revertentur. Et cuilibet vere penitenti et confesso qui sic processerit et redierit cum dictis presbytero et ineffabili Sacramento, quinque dies pro eundo et quinque pro redeundo de iniunctis sibi penitenciis a suis episcopis relaxentur, ut per hoc et devocio populi augeatur, et dicto honorabili Sacramento maior honor et reverencia impendatur.

De benediccione ab episcopis in cena et prandio facienda, et de graciis post pran- *exhibendis.* Olim solebat sacra mensa episcopi reputari, et de sacris episcopalis se reliquiis solebant infirmi recipere sanitatem; et hoc forte virtute benediccionis copalis, quam in principio mense sue episcopi suis propriis sacratis et consecratis ibus super convivantes et convivia effundebant, et in fine prandii ipsi episcopi iarum acciones ore proprio et sobrio Domino referebant. Nunc autem quidam copi suum erubescentes honorem, super mensam suam benediccionem facere non antur sed eam fieri faciunt per aliquem capellanum, ac si milites essent vel laici ous non conpetit sicut episcopo benedicere ex officio dignitatis: propter que eorum mnenta nec egros restituunt sospitati, nec mense ipsorum sacre sicut antiquis tem- ibus reputantur. Cupientes igitur ut episcopalis mensa ad effectum et honorem stinum revertatur mandamus, ut quilibet episcopus in principio mense dicto a ca- lano suo vel alio benedicente, idem incipiat vel alius capellanus in prandio ver- n: Oculi omnium etc., et in cena versum: Edent pauperes etc., vel si fuerit dies unii, eundem versum: Edent pauperes etc.; et dicto ab episcopo: Et ne nos ., dicat ipse episcopus benedicendo dextera manu sua: Benedic Domine nos et a tua que de tua largitate sumus sumpturi per Christum Dominum nostrum; et to a lectore: Iube Domne vel Domine benedicere, dicat ipse episcopus in prandio ediccionem: Mense celestis participes faciat nos rex eterne glorie, vero cibo et u spirituali reficiat nos misericordia Christi; et in cena benediccionem: Ad cenam eterne perducat nos rex (eterne) glorie. Lector vero vel de biblia vel de alio libro re Scripture si voluerit episcopus legat, alioquin diebus dominicis et festivis aliquam vem leccionem de Epistola vel de Ewangelio dicat, et in diebus feriatis leccionem: as charitas est etc. Finito autem prandio dicat lector ad mandatum episcopi: autem etc.; vel ille qui in principio mense dixit leccionem brevem predictam, n in fine finiat dicendo: Deus pacis et dileccionis maneat semper cum omnibus no- is, tu autem Domine (miserere) nobis; et responso: Deo gracias, sequatur versus in e prandii: Confiteantur tibi Domine omnia etc. Et in fine cene dicat versus: Memoriam it mi. s. etc., Gloria Patri etc. usque: Seculorum amen; tunc dicat ipse episcopus: gimus tibi gracias omnipotens Deus etc., et responso: Amen, dicantur preces diebus minicis et festivis et cottidie in cena: Laudate Dominum omnes gentes; in diebus ro feriatis et ieiunii, vel quando cum episcopo fuerint religiosi in mensa: Miserere ei Deus. Et qui cottidie dicere voluerit: Miserere mei Deus, approbamus; Gloria atri etc., Kyrie eleyson, Christe eleyson, Kyrie eleyson, Pater noster etc.; episco- us: Et ne nos etc.; et postea dicat preces consuetas: Dispersit, dedit pauperibus, c. In fine: Oremus: retribuere dignare Domine omnibus nobis bona facientibus ropter nomen sanctum tuum vitam eternam; et responso: Amen, dicat episcopus: enedicamus Domino, alii: Deo gracias. Episcopus statim benediccionem dando cir- mstantibus, dicat: Benedicat nos qui creavit, redemit et pavit nos, amen. Et in e dicat episcopus: Anime omnium fidelium defunctorum per misericordiam Dei iescant in pace, amen. Mandamus eciam vobis, ut cum per civitates et villas ve- rarum dyocesum transitum feceritis equitando, manifeste benedicatis populum hinc inde, dicentes in silencio: Salvum fac populum tuum Domine, et benedic heredi- ti tue: ut per benediccionem vestram huiusmodi eidem populo peccata venialia mittantur.

De clericis extraneis non ordinandis. Novimus et experti sumus in alia regione, od multi clerici in suis partibus coniugati, sive excommunicati, seu apostate, vel

alias reprobati, suam patriam in qua cognoscuntur plenius fugientes, ad partes ista accedunt ut se faciant ad sacros ordines promoveri: et quidam episcopi iniusta mot misericordia super tales, eos passim et indifferenter ordinare presumunt in animarum suarum periculum et scandalum plurimorum. Quod de cetero fieri prohibemus statuentes, ut nullus episcopus huius provincie de cetero clericum alterius dyocesis ordinare presumat, nisi ab episcopo in cuius fuerit dyocesi oriundus, vel in cuius dyocesi beneficiatus existit, fuerit requisitus, vel per suas patentes litteras causam racionabilem continentes, quare ipsum ordinare non velit vel valeat; nisi in dyoce ordinantis tamdiu fuerit conversatus, quod et ydoneus sit inventus, et parochiam eius merito debeat reputari. Insuper vobis auctoritate qua fungimur districcius prohibemus, ne filiis sacerdotum clericalem tonsuram de cetero conferatis, nec eos presumatis ad sacros ordines promovere, nisi prius cum ipsis fuerit authoritate apostolica super defectu natalium dispensatum.

De residencia episcoporum facienda in ecclesiis suis. Nimis est indecens et indignum, quod aliqui episcopi in civitatibus suis aliquando commorantes, nunquam intrant ecclesiam cathedralem nec visitant Crucifixum, sed plus quam extranei sunt a suis ecclesiis alieni. Et quia ex ipsorum presencia debet ecclesia honorari et divinum officium ampliari, mandamus, quatinus maxime in Quadragesima et in Adventu in ecclesiis cathedralibus suis, si fieri potest commode, resideant, et in predicacionibus faciendis et in confessionibus audiendis se studeant exercere, et erudire in fide et moribus clerum ac populum civitatis. Et aliis temporibus dyoceses suas circumeant, visitacionis et correccionis officium circa subditos sollicite impendendo. Et quociens in civitatibus suis presentes fuerint, nisi infirmitate vel alia causa racionabili fuerint prepediti, in matutinis, missa et vesperis teneantur cottidie interesse, et omnibus maioribus sollempnitatibus vesperas, matutinas et missas cantare. Nec more expensarum ab huiusmodi officiis spiritualibus retrahantur, sed sic in hiis faciendis curent imponere sibi modum, quod et istas faciant moderate, et illa ad que tenentur precipue, digne et laudabiliter facere non obmittant.

De esu carnium Theutunicorum et Polonorum. Cum nuper per Wratislaviensem et Cracoviensem dyoceses transitum faceremus, accesserunt ad nos Theutonici qui ad incolendam terram eandem de Theutonia advenerant, nobis querimoniam deponentes super hoc, quod eorum episcopi, ut dicebant, eos per excommunicacionis sentenciam compellebant ad hoc, ut singulis annis a Septuagesima usque ad Pascha a carnibus abstinerent: pro eo, quod homines regionum illarum eisdem temporibus ab esu carnium consueverant abstinere. Sed cum ipsi Theutonici, ut dicebant, et progenitores ipsorum consuevissent usque ad feriam terciam ante diem Cinerum comedere semper carnes, et partes istas cum tali consuetudine intravissent eamque continue et sine interrupcione servassent, nec votum sive obligacionem contrariam emisissent nolebant ut dicebant a Septuagesima usque ad diem Cinerum ab esu carnium abstinere nec renunciare super hoc iuri suo, cum nec contra fidem nec contra observanciam universalis Ecclesie istud esset, ex maxime, cum plures ex hominibus regionum ipsarum, iam prefatis diebus carnes cum ipsis Theutonicis comedere incepissent. Nos igitur attendentes quod apostolus Paulus dicit: Quod esca nos non commendat Deo et quod hinc et inde multitudo populi est in causa, mandamus, ut tam comedentes carnes diebus predictis quam non comedentes, in hac parte suis racionabilibus essenciis relinquatis, prohibentes, ut ad abstinendum vel non abstinendum ab esu carnium diebus predictis nullus predictorum de cetero compellatur; sed qui manducare

carnes temporibus antedictis, non manducantem non spernat, et qui non manducat, non iudicet manducantem. Excommunicacionis sentencias, si que late sunt propter hoc, relaxantes.

Quomodo archiepiscopus debet suffraganeos visitare. Vobis autem domine Gnesnensis archiepiscope in virtute sancte obediencie iniungimus, ut super vestram provinciam vigilantes, omnes vestros suffraganeos et eorum ecclesias annis singulis personaliter visitetis, correccionis et reformacionis officium in clero et populo exercendo et defectus episcoporum supplendo; secundum quod in constitucione a sanctissimo patre nostro Innocencio Papa quarto nuper edita super visitacione archiepiscopi, plenius continetur.

Contra illos, qui habent duas curas. Noveritis nos mandatum recepisse apostolicum sub hac forma:

Innocentius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio I. archidiacono Leodiensi capellano nostro salutem et apostolicam benedictionem. Cum te in Poloniam, Prussiam, et Pomeraniam pro bono illarum terrarum et partium statu de fratrum nostrorum consilio duxerimus destinandum, discretioni tue presentium auctoritate concedimus, ut si aliquos clericos in eisdem inveneris partibus, qui plura beneficia, curam animarum annexam habentia vel personatus, contra constitutionem Concilii generalis absque dispensatione Sedis apostolice detinere presumant, huiusmodi presumptores beneficiis seu personatibus que ultimo receperunt faciens esse contentos, alia ydoneis conferre personis, et si forte illa retinere contempserint, eos omnibus spoliare, ipsaque aliis quibus videris merito conferenda concedere valeas, et contradictores monitione premissa per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, cohercere. Datum Lugduni XIII Kalendas Decembris, pontificatus nostri anno quinto.

Cum igitur nondum invenerimus in partibus istis aliquem clericum de predictis, nec invenire possumus, nisi per vos, qui vultum vestri pectoris debetis agnoscere, diligenter nobis fuerit revelatus: nos cupientes mandatum apostolicum adimplere, vobis authoritate predicta qua fungimur in virtute sancte obediencie precipiendo mandamus, quatinus infra quindecim dies postquam ad dyoceses vestras redieritis, quilibet ex vobis illos quos in sua dyocesi, facta diligenti inquisicione, invenerit dicta beneficia detinere, vel procuratores eorum moneat diligenter, vel ad eorum domicilia monicionem istam coram bonis viris faciat nunciari: ut videlicet quilibet ex ipsis beneficio recepto ultimo sit contentus et aliud vel alia de facto resignet, vel infra viginti dies post monicionem predictam, vobis dispensacionem, si quam habet ab apostolica Sede super eisdem beneficiis, representet; et si forte non habet dispensacionem ab eadem Sede, eam impetret vobisque representet infra octavas proxime Epiphanie. Alioquin primos presumptores elapsis viginti diebus predictis, et secundos elapsis quindecim diebus predictis, beneficiis seu personatibus que primo receperant, predicta authoritate privamus. Et si illa forte contenderint retinere, eos omnibus predictis suis beneficiis sentencialiter spoliamus et ex tunc vacancia nuncciamus, retinentes ea collacioni nostre, et denunciantes auctoritate predicta irritum et inane quidquid ab aliquo alio, quam a nobis, super collacione illorum fuerit attemptatum. Nomina autem illorum, quos ut predictum est quilibet ex vobis in dyocesi sua monuerit infra dictos viginti dies, nobis sub sigillo suo scripta remittat fideliter, si crimen inobediencie et suspensionis sentenciam incurrere non contempnit.

De residencia abbatum. Abbatibus autem precipimus ut occasiones frivolas equitandi non querant, sed in monasteriis suis resideant et intersint divinis officiis, dier-

nis pariter et nocturnis; in refectorio comedant et in dormitorio dormiant nisi causa racionabili secundum Ordinem fuerint prepediti, et a carnibus se abstineant, secundum quod in eorum regula continetur. Nec claustralibus denarios concedant pro vestibus vel aliis comparandis, ne inde occasionem recipiant proprietatem aliquam retinendi; sed ipsi abbates omnia procurantes recipiant, et singulis monachis provideant in omnibus et de omnibus competenter.

De parochiano alterius matrimonialiter non copulando. Cum non liceat rem alienam invito vel ignorante domino pertractari, vobis mandamus, quatinus in Synodis vestris precipiatis vestris subditis, ut nullus presbyter parochianum alienum in matrimonio audeat alicui copulare; ne forte ignorans condicionem vel factum eorum, copulet prohibitos copulari. Sed si fuerint de diversis parochiis copulandi, ille sacerdos eos copulet in cuius parochia virgo vel mulier fuerit copulanda, quia a muliere vel a matre matrimonium nuncupatur; recepto prius testimonio competenti a presbytero viri, quia legittima persona existit ad matrimonium contrahendum, et similiter e converso. Qui autem contra hoc fecerit, eciam si nullum inpedimentum inter copulatos apparuerit, ad arbitrium episcopi vel officialis eius pena debita puniatur. Si autem non copulandos eum apparuerit copulasse, eciam ignoranter, si fuerit vicarius vel plebanus, a toto episcopatu illo perpetuo expellatur; si autem curatus parochie fuerit vel persona, per annum integrum ab officio et beneficio suspendatur; et si fuerit assuetus, ipso beneficio sentencialiter spolietur.

De tribus bannis ante matrimonium in ecclesia publice faciendis. Cum autem aliqui de eadem parochia matrimonio fuerint copulandi, presbyter invocetur qui inter ipsos celebret sponsalia de futuro presentibus bonis viris, et instruat mulierem, ut manum suam ponat in manu viri. Et dicat primo vir: Ego do tibi fidem meam, quod ego ducam te matrimonialiter in uxorem meam si sancta Ecclesia consentit; et mulier similiter ei dicat. Et postea eis inhibeat presbyter, ne simul carnaliter misceantur quousque inter eos in ecclesia matrimonium fuerit publice celebratum. Et extunc presbyter in ecclesia tribus diebus dominicis vel festivis, a se distantibus, banna faciat in ecclesia pronuncians publice post Ewangelium: quod talis fidem suam dedit tali de matrimonio si sancta Ecclesia consenciat contrahendo; et ipse sub pena excommunicacionis precipiat omnibus qui sciunt aliquod impedimentum quare fieri non debeat matrimonium, ut infra tres dies in publico istud dicant: alioquin, si non dixerint, de cetero non audientur, et peccatum illicite contrahencium, eorum erit. Et si nullus apparuerit, celebret matrimonium inter ipsos. Si autem aliquis comparuerit, qui dicat consanguinitatem vel affinitatem seu compaternitatem vel aliud quodcunque inpedimentum ibi esse, presbyter ulterius non procedat, sed episcopo loci vel eius officiali denunciet, qui de dictis inpedimentis cognoscat et iudicet de eisdem. Qui autem aliquod de dictis bannis obmiserit absque episcopi vel officialis eius licencia speciali, gravissime puniatur.

De raptu virginum. Cum ad ea que frequencius accidant, iura debeant adaptari, et raptus virginum in istis partibus frequencius debito sicut audivimus attemptetur, vobis predicta authoritate precipiendo mandamus, quatinus in vestris Synodis vestris subditis in virtute sancte obediencie districte precipiatis, ne qua ecclesiastica secularisve persona audeat a rapta virgine vel muliere requirere an consenciat in raptorem, vel in eum cuius nomine aliquam constiterit esse raptam; et si quis contra hoc fecerit et propter consensum huiusmodi aliquid difficultatis emerserit, gravissime

puniatur. Consensum autem rapte diximus non tenere, donec in pristinam parentum et amicorum redierit potestatem, secundum canonicas sancciones.

De sentencia lata contra incendiarios ecclesiarum. Si eciam reos sanguinis defendit Ecclesia, multo forcius illos debet defendere et tueri, qui ad eam confugiunt innocentes ut in ea salvare valeant se et sua. Sed quidam, inter sanctum et prophanum nullam differenciam facientes, ea facilitate succendunt ecclesias ut thabernas, ac homines et bona ipsorum qui ad eas confugiunt, spoliant et usurpant in contemptum et iniuriam Crucifixi. Ne igitur facilitas venie in talibus de cetero incentivum tribuat delinquendi, eos omnes predictos ecclesiarum incendiarios et spoliatores et eciam infractores cimiteriorum, et eos quorum consilio, auxilio vel mandato fient de cetero supradicta, in presenti Concilio excommunicamus et anathematizamus, authoritate qua fungimur vobis precipientes, ut eosdem, cum de hoc vobis constiterit, excommunicatos nominatim denunciari publice faciatis singulis diebus dominicis et festivis, candelis extinctis, campanis pulsatis, ne ignorancia se valeant excusare; et arcius evitetis, nec huiusmodi sentenciam relaxetis, absque summi pontificis vel legati eius mandato vel licencia speciali.

De sentencia lata contra illos, qui paganos conducunt contra Christianos. Excommunicamus et anathematizamus omnes illos, eciam si principes fuerint vel magnates, qui de cetero contra Christianos invocabunt auxilium paganorum, vel eis stipendia ministrabunt vel ab eis recipient; nec non et illos qui cum eis federa inierunt vel contrahent, vel arma eis donabunt vel vendent vel mittent pro Christiano populo inpugnando. Et qui super hoc convictus fuerit specialiter vel confessus, vel hoc fecerit adeo manifeste quod nulla possit tergiversacione celari: excommunicatus nominatim publice nuncietur singulis diebus dominicis et festivis et arcius evitetur; et non nisi per summum pontificem vel legatum eius possit huiusmodi sentencia relaxari.

De sacris fontibus, Corpore Christi, de Chrysmate et Oleo, custodiendis sub sera. Quia multa maleficia in sacris fontibus in quibus parvuli baptizantur, ac in sacratissimo Corpore domini nostri Ihezu Christi, ac in sacro Chrysmate perpetrantur quando passim et indifferenter ingressus ad ea maleficis aperitur, ideo vobis predicta authoritate mandamus, quatinus in vestris Synodis sub certa pena precipiatis, ut omnes predicti sacri fontes omnium ecclesiarum vestrarum dyocesum, nec non et Chrysma et Oleum, et sacratissimum Corpus Christi, sub clave serantur diligentissime et claudantur ita quod nullus possit accessum ad eos habere: nisi quando parvuli fuerint baptizandi vel infirmi communicandi vel inungendi; et tunc iterum festinanter propter sorciarias et maleficas recludantur, ne in eis valeant malignari.

Contra archidiaconos non visitantes. Cum visitacio et procuracio adeo sint connexa quod unum sine altero non valeat exerceri, authoritate qua fungimur vobis precipiendo mandamus, quatinus archidiaconos vestros diligenter moneatis ut, cum secundum apostolum: Qui non laborat, non debeat manducare: de cetero pro procuracionibus suis nullam commutacionem pecunie recipiant vel requirant; sed tunc solum procuracionem habeant et requirant, quando eis contigerit ecclesias personaliter visitare; et tunc in eveccionibus septenarium numerum non excedant. Quod si mandatum huiusmodi contempnentes, fecerint contra illud et aliquem subditum defraudaverint dicto modo, ipsos ad restitucionem quadrupli obligamus.

De denario sancti Petri colligendo. Cum dominus noster Papa, de fidelitate vestra confisus vobis sicut audivimus commiserit vices suas in requirendo denario

sancti Petri, paternitatem vestram rogandam duximus et monendam vobis authorit predicta precipiendo mandantes, quatinus super colleccione dicti denarii vos stude adeo sollicitos exhibere, quod vestra diligencia ab ipso domino nostro Papa su maiora constitui mereatur, et a vobis culpam et penam requiri aliquando contingat.

De hiis, qui contrahunt cum suis consanguineis vel affinibus. Utinam in prel istarum parcium putaretur Iohannes Baptista a mortuis surrexisse, ut Herodis arg rent successores et eis dicerent: Non licere sibi alias Herodiadas in tercio vel qu consanguinitatis vel affinitatis gradu, vel alias illicite matrimonialiter copulare: forte adhuc ab aliquibus audirentur, et multa facerent aliqui pro eisdem. Sed dam ex ipsis prelati, facti sicut non audientes homines et redarguciones in suis bus non habentes, callide dissimulant huiusmodi adulteria et incestus, et sic, ne of dant homines, audacter provocant iram Dei. Quia igitur negligere quos pote perturbare perversos, nichil est aliud quam fovere: vobis qua fungimur authori mandamus, quatinus omnes, quasi viri virore virtutum virentes, ponentes super stra femora gladium verbi Dei, vos ostendatis maxime in hac parte castitatis et dicicie amatores; et incipientes ab illis qui in soliis sedent ducum, usque ad capti que est ad molam, eatis et redeatis de porta usque ad portam vestrarum dyoces non parcentes fratri, proximo, vel amico, in cunctis vestris subditis predicta ince et adulteria penitus occidere studeatis, eosdem super premissis arguere, increpar obsecrare monitis salutaribus non cessantes. Quod si vos non audierint, unum duobus irrefragabiliter eligatis; ut videlicet aut contra ipsos super hoc prout ins fuerit procedatis, aut Romane ecclesie absque more dispendio nuncietis, ut si, q absit, nec ipsam audierint, quasi publicani et eunuchi evitentur. Et si in execuc huiusmodi mandati fueritis negligentes, a Deo sanguis animarum quas per tacitu tatem huiusmodi occiditis de vestris manibus requiratur, et a summo Pontifice pe gravissimam poteritis non immerito expectare, qui ea que fiunt in vestra dyocesi nitus non ignorat.

De cimiteriis claudendis. Qui iuste et religiose de resureccione corporum c taret, cimiteria in quibus fidelium corruptibilia corpora seminantur ut gloriosa res gant, claudi muris vel sepibus procuraret; maxime cum beatissimus Augustinus di quod honoranda sunt corpora defunctorum et maxime fidelium, quibus est tamqu vasis et organis Spiritus sanctus usus. Propter hoc Thobias studebat mortuos se lire, et Abraham speluncam que erat in agro Ephrem ad sepeliendum mortuos c paravit, ne lacerarentur a bestiis quos sperabat sicut sol in gloria refulsuros et t quam scintille in arundineto agiliter discursuros. Quocirca vobis predicta authorit mandamus, quatinus predicta cimiteria vestrarum dyocesum que clausa non su claudi taliter faciatis, quod honor eis debitus inpendatur, et immunitas cimiterii ecclesie a terris circumiacentibus plenius discernatur.

De Oracione dominica et Symbolo exponendo. Denique vobis iniungimus ut vestris Synodis presbyteris iniungatis, quatinus singulis diebus dominicis et fest post Ewangelium dicant publice in vulgari suo Oracionem dominicam et Symbol vel ad minus Oracionem dominicam in latino et Symbolum in vulgari. Vidimus e in vestris dyocesibus aliquos centenarios homines, qui nesciebant omnino dicere credebant.

Datum apud Urbem veterem III Nonas Iunii, pontificatus nostri anno secu

Nr. 275.

Bolezlaus et Henricus duces Zlezie et Polonie 1248 s. d., in Veschov; monasterio in Obra thabernam suam in Głogow conferunt.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma A 17.

In nomine Domini amen. Noverint universi presentes ac posteri ad quos pagina presens pervenerit, quod nos Bolezlaus et Henricus Dei gracia duces Zlezie et Polonie, ob spem mercedis sempiterne et ob remedium animarum parentum nostrorum, avi nostri et patris felicis memorie, domui sancte Marie Ordinis Cisterciensis in Obera de thabernis in Glogov, quarum nobis due spectant et castello ibidem due, unam de nostris liberaliter contulimus cum solucione octo marcarum, iure hereditario perpetuo possidendam. In cuius rei testimonium, ne predicta donacio propter ignorancium inexpertorum aut propter frivole obviancium proterviam, que nunc nostris maxime inholevit temporibus, in posterum valeat aliquatenus irritari vel retractari, presentem cedulam sigilli nostri robore dignum duximus muniendam. Datum in Veschov anno Incarnacionis dominice millesimo ducentesimo quadragesimo octavo, presentibus dominis: Mirone castellano de Glogov, Ychone et Michaele filiis ipsius, Sulizlao camerario de Glogov, Frederico dapifero magno, Bertoldo castellano de Reschen, Henrico de Baruht, Nicholao plebano de Iawor, Conrado plebano de Lesnic et canonico de Lubus huius voluminis compilatore cum aliis.

Obera, *Obra.* Veschov, *Wschowa.* Reschen, *niegdyś zamek nad rz. Odra, między m. Wrocław i Brzeg.* Iawor, *Jawor.* Lubus, *Lubusz, z niem. Lebus.*

Nr. 276.

Nicolaus Sanzowoi filius de Gomance s. a. d. et l.; protestatur, Thomislaum filium quondam Falonis castellani Gneznens. contulisse hereditatem suam Pokrzywnica monasterio de Łekno.

Pergam. orygin. Na dwóch paskach pergam. przywieszono dwie pieczątki; pierwsza znikła, druga w okruchach, zaszytych w kawałku bardzo staréj tkanki lnianéj; na jednym ułamku napis: .. onis .. *w łacińskich majuskułach. Pismo z początku XIII wieku.*

Kurnik. Biblioteka. Diplomata.

Honestum omni mortali homini constat esse et legitimum, testimonium perhibere veritati. Quapropter universi Christi fideles presentem litteram visuri cognoscant veritatem, quod in mei presencia, Nicolai Sanzowoi filii de Gomance et plurimorum proborum virorum, Thomezlaus meus cognatus, filius quondam comitis Falonis castellani Gneznensis, sanus et compos mentis, bona habita deliberacione, consensu matris et fratris sui Dobrogosti uterini nec non meo consensu et fratrum meorum Falonis et Nimironis, iustum suum patrimonium, hereditatem que vulgariter Pocrivichz nuncupatur contulit Deo eiusque gloriose genitrici ad gloriam et laudem nec non beatorum apostolorum Petri et Pauli, fratribus cenobii Lucknensis Ordinis Cy-

sterciensis ibidem in Dei servicio piis operibus laborantibus, cum omnibus attinenciis, agris, pratis, aquis, nemoribus, silvis, mericis, et cunctis utilitatibus que sunt vel fieri possunt in pretacta hereditate nunc et in futuro, iure hereditario imperpetuum possidere. In cuius perpetue rei memoriam, presentem litteram sigilli mei et fratris mei Falonis supradictis fratribus munimine roboravi.

Gomance, *Chomiąża.* Pocrivichz, *Pokrzywnica.* Lucknensis, *de Łekno.*

Nr. 277.

Boleslaws dux Polonie 1249 Apr. 20, in Kalis; hereditates Kurowo et Gołuchowo coenobio de Ołobok restituit, possessionem caeterarum possessionum confirmat, earumque incolas plurimis libertatibus munit.

Pergamin na którym ręką XIII wieku 4 dokumenta odpisano. Bez śladu przywieszenia pieczęci.

Poznań, Königl. Staats Arch. Ołobok 1.

In nomine Domini amen. Quoniam generatio preterit et generatio advenit, et plerumque fit quia quod scripto non roboratur cito a memoria labitur, ideo notum facimus tam presentibus quam futuris omnibus ad nostrum ducatum pertinentibus quod nos Dei gratia Boleslaws dux Polonie divinitus inspiratus, cenobio sanctimonialium Cisterciensis Ordinis in Oloboc, tum pro remedio anime patris nostri qui primitus eiusdem loci fundator extiterat, tum etiam pro remediis nostris excessibus et pro adipiscenda eterna premia, hereditates que eis per violentiam ablate fuerant, Curovo videlicet et Gluchovo et partem aque cum castoriis, forum quoque in Oloboc eo iure quo a patre nostro antiquitus condonatum fuit, benigne revocamus et confirmavimus iure hereditario et perpetuo possidenda. Insuper largam libertatem villis omnibus eiusdem claustri contulimus, sperantes per orationes iustorum et largitate elemosinarum salvari dicente apostolo: Qui parce seminat parce et metet, et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet. Nomina vero villarum sunt hec ad predictum claustrum pertinentium: Oloboc, Curovo, Gluchovo, Milessino, Ochacino, quarum homines perpetuo absolvimus ab apellatione castri, a ztrosa, a conductu vie, a podvorove, a narazne, ab expeditione belli et ab omnibus solutionibus et gravaminibus preter castri munitione. Et ne quisquam donationem nostram violare aut mutare valeat vel presumat, privilegio et sigilli nostri munimine confirmamus. Acta sunt autem hec in Kalis XII Kalendas May, ab Incarnatione Domini anno MCCXL nono cum consensu et voluntate bona omnium baronum nostrorum, coram his testibus: Miroslao, Vencezlao, Elya capellanis; Troyano tribuno, Benyamin subcamerario, Chrestlao subpincerna, Laurentio filio Cesante, Gervoldo, Andrea, Velizlao, Martino procuratore, Dirsicraio, Dobegnevo et aliis quam pluribus.

Oloboc, *Ołobok*, Curovo, *Kurowo.* Gluchovo, *Gołuchowo.* Milessino, *Mieleszyn.* Ochacino, *Ochędzin.*

Nr. 278.

Premisl dux Polonie 1249 Aug. 24, in colloquio in Sduncow; adiudicat hereditatem Rokitnica, quam comitissa Stronslawa monasterio de Obra contulerat, eidem monasterio contra petitionem comitis Baran et ipsius cognationis.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. pag. 9.

Cum ea que geruntur in tempore, ne simul per oblivionem labantur cum tempore, quodcunque inconvulsum observari decernitur necesse est scriptis aut probabilium virorum testimonio perennari, hinc est quod nos Premisl divina favente clemencia dux Polonie notum facimus tam presentibus quam futuris, quod comitissa Stronslava relicta quondam comitis Andree, mater Alberti, propria ac bona voluntate sua ecclesie beate Marie in Obra et fratribus Ordinis Cisterciensis ibidem in Dei servicio die noctuque existentibus, ob spem mercedis vite eterne et ob remedium parentum ac filiorum suorum sibi suisque in perpetuum providens, contulit villam nomine Rokitnicam cum omnibus attinenciis suis, quam a patre suo comite Vilcone pro ornatu in dotem hereditario iure absque ulla retractacione possidendam suscepit. Igitur in ipsa hora conversionis predicte comitisse ad Ordinem, surrexit comes Baran adversus eam et predicte Domus abbatem Petrum reclamans de supra dicta hereditate, constituensque ei terminum prefixum in festo beati Bartholomei coram nobis. Cum dies advenisset quo iudicium cum prefata comitissa et abbate in presencia nostri fieri debuisset, predictus comes iudicio astare penitus neglexit, sed nec responsalem suum ob hanc causam misit. Unde nobis et nobilibus nostris tunc temporis ibidem nobiscum consistentibus visum est, ut supradictus comes Baran tam nostro quam baronum nostrorum iudicio cum omni cognacione sua a villa superius annotata omnino sit abiudicatus, predictus vero abbas, eo quod termino per integrum diem usque post solis occubitum presens adfuit, hereditario iure in perpetuum absque ulla retraccione villam possideat. In huius itaque rei testimonium, ne nostrum iudicium et predicta donacio supradicte comitisse propter ignoranciam inexpertorum seu propter frivolem obviancium proterviam que nunc nostris maxime inolevit temporibus in posterum valeat aliquatenus irritari vel retractari, presentem schedulam sigilli nostri robore dignum duximus muniendam; hanc predicte hereditati conferentes libertatem, ut a stroza et a castro, a povos et a prevod omnino sit absoluta et quieta. Acta sunt hec anno gracie Domini millesimo ducentesimo quadragesimo nono in die sancti Bartholomei in colloquio ante Milicz in Sduncow, coram nobis et presente venerabili domino Petro eiusdem cenobii abbate ac ceteris nobilibus quorum hec sunt nomina: Bogumilo palatino, Domarado iudice, Bogussa subcamerario, Bozata filio Ianussii, Marsone filio Macharii, Michaele ducis notario, et aliis quam plurimis militibus Polonie.

Obra, Rokitnica, Milicz, *dziś tak samo.* Sduncow, *Zduny.*

Nr. 279.

Michael abbas et Conventus Paradisi 1249 s. d. et l.; protestantur comitem Bozata de Widzim contulisse modo compositionis monasterio Paradyż villam Lubrze.

Rogalin, Biblioteka. Paradis. Lib. privil. Nr. 24.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Universis Christi fidelibus presentem paginam inspecturis, ego Michael abbas Paradisi totusque Conventus eiusdem loci salutem et oraciones in Christo. Notum sit tam presentibus quam futuris omnibus Christi fidelibus, quod ego Michael abbas Paradisi cum consensu venerabilis domini Wilhelmi abbatis de Lenin et tocius Conventus nostri fideiussimus pro comite Bozata de Vizim filio Ianussi in quadraginta marcis Teutonicalis ponderis et Teutonicalis argenti, unde villam nomine Lubrze cum omnibus terminis eius et attinentiis perpetua libertate possidendam pro triginta marcis contulit, residuas vero decem argento persolvit. Ut igitur predicta composicio inconvulsa et inconturbata perseveret presentem paginam sigilli nostri et venerabilis domini Petri abbatis de Obra appensione, qui huic composicioni interfuit, communimus, testibus nichilominus idoneis adhibitis quorum nomina sunt hec: Richardus prior, Henricus cellerarius, Martinus infirmarius de Paradiso; Iacobus prior, Iohannes cellerarius, Petrus subprior de Obra et alii quam plures. Datum anno gracie millesimo ducentesimo quadragesimo nono.

Paradisus, *Paradyż.* Lenin, *Lenin.* Vizim, *Widzim.* Lubrze, *dziś z niemieckiego Liebenau.* Obra, *Obra.*

Nr. 280.

Bozata comes de Vizim filius Ianusi comitis 1249 s. d. et l. protestatur, se villam Lubrze monasterio Paradyż pro quodam debito vendidisse.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 23.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Universis Christi fidelibus presentem paginam inspecturis, ego Bozata comes de Vizim filius Ianusi comitis salutem in vero salutari. Notum sit tam presentibus quam futuris omnibus Christi fidelibus, quod ego Bozata de Vizim filius Ianussi comitis una cum matre mea Baldama et fratre meo Myrone villam nomine Lubrze cum omnibus terminis et attinentiis dilectis fratribus in Paradiso, qui sunt Ordinis Cisterciensis diocesis Posnaniensis perpetua libertate possidendam pro quadraginta marcis Teutonicalis ponderis et Teutonicalis argenti vendidimus, scilicet pro argento pro quo venerabilis abbas Wilhelmus de Lenin et Michael abbas Paradisi pro me fideiusserunt. Ut igitur hec predicta vendicio nostra inconvulsa et inconturbata iure perpetuo predictis fratribus in evum perseveret, presentem paginam sigilli nostri et fratris mei Myronis, ac venerabilis domini Petri abbatis de Obra qui huic vendicioni interfuit appensione communimus testibus nichilominus idoneis adhibitis quorum nomina sunt hec: Richardus prior

lenricus cellerarius, Martinus infirmarius de Paradiso; Iacobus prior, Iohannes cellerarius, Petrus subprior in Obra, et alii quam plures. Datum anno gracie millesimo ıcentesimo quadragesimo nono.

Vizim, *Widzim*. Lubrze, *dziś z niemiecka Liebenau*. Paradisus, *Paradyż*. Lenin, ra, *dziś tak samo*.

Nr. 281.

Premisl dux Polonie 1250 Febr. 16, in Kalis; concedit coenobio de ıbnice, ut villas Ołobok, Ochędzin, Mieleszyn et Skromlin iure Theutonico locare leat.

Pergamin, na którym ręką XIII wieku 4 dokumenta odpisano. Bez śladu przyszenia pieczęci.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ołobok 1. — Kopia równobrzmiąca potwierdzona zez: Stanislaus Augustus rex Poloniae etc. 1776 Octob. 11, Varsaviae, *mylnie pod kiem 1260 zawarta w Ołobok 9.*

In nomine Domini Dei eterni amen. Rebus dominari non potest oblivio que ripturarum testimonio roborantur, et quoniam immutabile testimonium est litterale, ıs Premisl Dei gratia dux Polonie notum esse volumus universis Cristi fidelibus resens scriptum visuris, quia ob reverentiam Dei et beate virginis Marie, ad petitioem venerabilis domine Agathe abbatisse et totius Conventus de Lubniz, ob remisonem peccatorum nostrorum et ob salutem omnium parentum nostrorum animarum ontulimus ipsis plenam potestatem, quatuor villas que Olobhoc et Ohandhino, Mileıno et Scomelino nuncupantnr iure Theutonico locandi sub tali forma, quod omnes ıhabitatores dictarum villarum ab omnibus exactionibus et solutionibus quas Poloni ıcere vel prestare consueverunt facimus absolutos, exceptis iuribus et causis magnis ıe dominio nostro cedunt, addicientes etiam, quod incole iam nominatarum villarum ram nullo palatino, castellano aut aliquo alio iudice de se conquerentibus responre teneantur: sed si quis de ipsis super quacunque re voluerit querulari, coram bis si magne cause fuerint, vel scolteto ipsorum iudicio expediatur. Ut autem hec stra donatio et promissio futuris temporibus et presentibus robur obtineat, presens iptum sigilli nostri munimine duximus roborandum. Datum in Kalis anno gracie CL, XIIII Kalendas Martii.

Lubniz, *Lubnice*. Olobhoc, *Ołobok*. Ohandhino, *Ochędzin*. Milesino, *Mieleszyn*. melino, *Skromlin*.

Nr. 282.

Boleslaus dux Polonie 1250 Mart. 30, in Poznania; protestat se tempore Boguphali episcopi simul cum villa Winnagóra etiam villae eiusdem nitores ecclesiae Poznaniensi donasse, pro ipsis vero quosdam homines ecclesiae pr dictae commutando recepisse.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 89.

In nomine Domini amen. Notum sit universis presens scriptum inspecturi quod nos Boleslaus Dei gratia dux Polonie, cum Domino et beato Petro ecclesiequ Poznaniensi tempore venerabilis domini Bogufali episcopi Poznaniensis villam qu Vinnagora nuncupatur contulissemus, homines nostros eiusdem ville vinitores quoru nomina sunt hec: Dalvy, Novosodl, Goruch, Woyk, Sulis, Sdistriy, Swantek, eide ecclesie contulimus, recipientes ab eodem domino episcopo et canonicis ipsius homin ecclesie Poznaniensis quorum nomina subsequuntur: Goscuy cum sex filiis et h nomina ipsorum: Cechoslaus, Goslaus, Debroslaus, Troyanus, Tetrich, Dominicus, Goszimir vero et Besdach filii Cechoslai fratris Goscuyonis, in commutationem homi num nostrorum predictorum. Villam vero quam predictus Goscuy cum filiis suis e filiis fratris sui inhabitarunt, predictus dominus episcopus cum canonicis suis pr ecclesia Poznaniensi retinuerunt. Ut autem hec commutatio in perpetuum firm perseveret, eam presenti pagine inserentes nostri sigilli roborari fecimus appensione. Actum in Poznania anno Domini M.CC.L, tertio Kalendas Aprilis, presentibus Swanthoslao filio Drogomiri, Martino filio Albrachti, domino Ottone canonico Poznaniensi, Miroscio, Paulo capellanis nostris, et aliis quam plurimis. Ego Conradus scriptor predicti ducis hiis interfui et mandato ipsius hec conscripsi.

Vinnagora, *Winnagóra.*

Nr. 283.

Premischil dux Polonie 1250 Apr. 23, in Gnizna; confirmat donationem deserti Cholmen, monasterio Paradyż per comitem Christinum filium com Bosathae de Sczaniec factam.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 25.

In nomine sancte Trinitatis amen. Quoniam facta mortalium temporalem s quuntur motum, utiliter provisum est ea litteris et confirmacione testium confirmar Hinc est quod ego Premischil divina miseracione dux Polonie notum esse cupio pr sentibus et futuris Christi fidelibus presentem paginam inspecturis, quod comes Chr stinus filius Bosathe de Stans, cum consensu fratris sui Stanpote pro salute anim sue et pro remedio peccatorum suorum nec non et parentum suorum, desertum quo dam quod Cholmen nuncupatur cum omnibus attinentiis suis, ecclesie sancte D genitricis semperque virginis Marie Christique gloriosi confessoris Martini que P radisus dicitur contulit in perpetuum possidendum. Ut autem hoc presens donu ob reverenciam beate et gloriose virginis Marie collatum, firmum ac ratum in p petuum permaneat, sigilli nostri impressione confirmamus. Quicunque ergo hoc

num Dei ausu temerario violare, aut ab eadem ecclesia beate Virginis et sancti Martini que vocatur Paradisus alienare presumpserit, excommunicacioni beatorum apostolorum Petri et Pauli et domini Pape et omnium Deo serviencium mereatur in perpetuum subiacere. Huius rei testes sunt: magister Bogufalus prepositus Gneznensis, Marcus prepositus de Sanctog, Michael notarius, clerici; Ianic palatinus, Bogumilus palatinus, Ierostius castellanus de Gnizna, Predepolcus castellanus Poznaniensis, milites, et alii quam plures. Acta sunt hec anno Incarnacionis Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo, in festo sancti Adalberti, in Gnizna.

Stans, *Sczaniec*. Desertum Cholmen, *nie odgadnione*. Paradisus, *Paradyż*. Sanctog, *Santok*.

Nr. 284.

Premisl dux Polonie 1250 Apr. 24, in Gnezna; confert coenobio de Owińska hereditates Dobiegniewo et Osieczno, quarum incolas amplis libertatibus munit, complexum vero certis limitibus designat.

Poznań. Towarzystwo przyj. nauk. Owińska, Lib. privil. Nr. 1.

In nomine Domini amen. Quoniam longi tractus hominum mortalium generant antiquitatem, antiquitas procreat oblivionem, oblivio vero procedencium factorum irritacionem, eapropter necesse est, ut memorie facta scripto commendentur quatenus oculis intuencium clarius innotescant. Igitur nos Premisl Dei gracia dux Polonie exaltacionem sancte matris Ecclesie nostris temporibus prout Dominus donaverit zelantes, saluti nostre nostrorumque providentes significamus presentibus et ad noticiam deduci volumus posterorum, quod ad honorem Dei et beate Marie virginis et pro remedio animarum parentum nostrorum nostrorumque remissionem peccatorum, contulimus, dedimus et donavimus Ordini Cisterciensi et sanctimonialibus eiusdem Ordinis, videlicet domine Hadvigi abbatisse in Ovensko universeque congregacioni Deo sub Ordinis prefati professione ibidem famulanti, bona sive hereditates que vulgariter Debegneve et Oszeczno nuncupatur, cum omnibus attinentiis et districtibus earum corporalibus seu incorporalibus que infra terminos et gades subscriptos continentur. Videlicet a Przeborowe ubi Drawa se infundit in Notes, et infra descendendo per eundem fluvium unum miliare usque ad lacus Lubewo parvum et magnum, et directe per Czlonowo rivulum usque ad lacus Chomatowo, Kuchini, Stbewo insulam et lacus Lipe, Dluge, Plawno, Potrongnath et Rokitno, et a predicto lacu usque ad Drawam fluvium: cum omnibus que in prefato circuitu et ambitu sunt vel esse possunt in futurum, videlicet silvis, nemoribus, rubetis, agris, pratis, pascuis, paludibus, lacubus, aquis, aquarum decursibus, molendinis molendinorumque locis, piscaturis, castoribus, venacionibus, mellificiis, ac aliis omnibus dominiis et utilitatibus prout ad nos a progenitoribus nostris pertinebant, iure hereditario perpetuo tradimus libere possidendum. Indulgemus eciam prefatis sacris virginibus, in predictis bonis ubicunque voluerint civitates et villas locare Theutonicas quocunque iure illis placuerit: ita ut omnes proventus earundem civitatum et villarum, scilicet theloneum, iudicium sive parvum sive magnum, ad cenobium Owensko semper attineant et utilitatibus deserviant dominarum predictarum. Nulli ergo hominum liceat quemque de homini-

bus sanctimonialium de Owensko ad quodcunque iudicium trahere seu ad castrum provocare aut iudicare, nisi ad eum, qui per dominam abbatissam loci illius iudex fuerit constitutus. Si autem causa tam gravis esset quod eam iudex claustri non posset iudicare sive nollet, nusquam iudicetur nisi in presencia nostra, ita duntaxat, ut mediante nuncio claustri omnis utilitas inde proveniens ad ipsum claustrum revertatur. Absolvimus eciam omnes habitantes in bonis sive hereditatibus supradictis ab omnibus serviciis nostris et exactionibus, scilicet naraz, prewod, stroza, podwod, stan, powoz, powozowe, chlodnice, powolowe, constructione castrorum, et si que sunt alie exactiones et soluciones. Nulli quoque de nostris officialibus liceat aliquam exactionem, de iure aut consuetudine habitam vel babendam, infra omnes terminos predictorum bonorum a quocunque hominum exigere seu extorquere ad opus nostrum seu ad opus baronum vel officialium nostrorum; sed ab omnibus solucionibus, exactionibus eciam quocunque nomine censeantur, incole sepedictorum bonorum sint soluti et plena gaudeant in omnibus libertate. Ut autem hec nostra donacio nullius calumpnia possit in posterum infirmari, presentibus nostrum sigillum duximus appendendum. Actum et datum in Gnezna in crastino beati Adalberti episcopi et martyris, presentibus: domino Fulcone archiepiscopo Gneznensi, domino Boguphalo episcopo Poznaniensi, Bogumilo palatino Polonie, Predpelcone, Archenboldo, Andrea, Beniamin fidelibus nostris, anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo.

Ovensko, *Owińska.* Dobegneve, *ma być podług: Märkische Forschungen B. X, p. 66, stare polskie nazwisko m. Arnswalde; podług powyższego dokumentu zdaje się oznaczać m. Woldenberg.* Oszeczno, *nie odgadnione;* Hoscno, *jest starą nazwą miasta Arnswalde, nie może tu jednak być przypuszczoném, bo nie jest objętém poniżéj podanemi granicami; mogłoby być dziś. Wutzig.* Przeborowe, *osada znikła.* Lacus Lubewo, parv. et magnum, *z niemiecka Gross-Klein Lubow See.* Czlonowo rivulus, *strum. wpadający do rz. Drawa, tu nawany od wsi Schlanow.* Lacus Chomatowo, *pewnie jezioro leżące pom. wsiami Członowo (Schlanau) a Lauchstaedt.* Lacus Kuchini, *Küchen See.* Insula Stbewo, *zapewne ostrów pomiędzy jeziorami Lieb See, Hermsdorfer See i Paddenplatl.* Lacus Lipe, *Lieb See.* Lac. Dluge, *wnosząc z kształtu, zapewne Hermsdorfer See.* Lacus Plawno, *zdaje się być Schlage See.* Lacus Potrongnath, *zdaje się być Regenthin See.* Lac. Rokitno, *pewnie Ragnit See. Obszar powyżéj opisany, leży pomiędzy rzekami Drawa i Noteć a miastem Woldenberg.*

Klasztór Panien Cystersek w Owińskach spalił się wraz z kościołem r. 1773, a z nim zapewne i jego archiwum; bo oprócz w przedmowie wzmiankowanych sześciu zeszytów, zawierających kopje przywilejów, żaden dotąd oryginalny dokument lub inny piśmienny zabytek do niego się odnoszący, dotąd się nie pojawił.

Nr. 285.

Premischil dux Polonie 1250 Jun. 29, in Poznan; confirmat dotionem hereditatis Rusinow, per comitem Pribigneum, et partis hereditatis Witim, r comitem Jerotam monasterio Paradyż factam.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 27.

In nomine sancte Trinitatis amen. Quoniam facta mortalium temporalem semtur motum, utiliter provisum est ea literis et confirmacione testium confirmare. nc est quod ego Premischil divina miseracione dux Polonie notum esse cupio prentibus et futuris Christi fidelibus presentem paginam inspecturis, quod comes Prigneus de Bucove cum consensu consanguineorum suorum iusta et legitima donacione reditatem suam nomine Rusennove, et Ierota comes de Witim cum consensu fraris sui Wesdechonis et aliorum fratrum suorum desertum quoddam, videlicet partem Witim, cum omnibus attinentiis suis ecclesie sancte Dei genitricis semperque virnis Marie Christique gloriosi confessoris Martini, que Paradisus dicitur, contulerunt perpetuum possidendum. Ut autem hoc presens donum, ob reverenciam beate et oriose virginis Marie collatum, firmum et ratum permaneat, sigilli nostri impresone confirmamus. Quicunque ergo hoc donum Dei ausu temerario violare aut ab idem ecclesia beate Virginis et sancti Martini, que vocatur Paradisus, alienare preumpserit, excommunicacioni apostolorum Petri et Pauli et domini Pape et omnium eo serviencium mereatur in perpetuum subiacere. Huius rei testes sunt: Petrus canus de Poznan, Vincencius canonicus de Poznan, magister Bogofalus prepositus iznensis; Bogumilus palatinus, Predepolcus castellanus Poznaniensis, Domaradus, lites, et alii quam plures. Acta sunt hec anno Incarnacionis Domini millesimo entesimo quinquagesimo, in festo apostolorum Petri et Pauli in Poznan.

Bucove, *Bukowiec.* Rusennove, *z niem. Rinnersdorf.* Witim, *z niem. Witten.*

Nr. 286.

Premischil dux Polonie 1250 Jun. 29, in Poznan; confirmat donaem deserti Dutsko, per comitem Sulislaum filium Brodonis de Wyszanow monario Paradyż factam.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 26.

In nomine sancte Trinitatis amen. Quoniam facta mortalium temporalem semtur motum, utiliter provisum est ea literis et confirmacione testium confirmare. nc est quod ego Premischil divina miseracione dux Polonie notum esse cupio prentibus et futuris Christi fidelibus presentem paginam inspecturis, quod comes lislaus filius Brodonis de Wiszonow cum consensu fratrum suorum, uxoris sue et orum suorum, pro salute anime sue et pro remedio peccatorum suorum nec non parentum suorum, desertum quoddam quod Dutsco nuncupatur cum omnibus attintiis suis ecclesie sancte Dei genitricis semperque virginis Marie Christique glosi confessoris Martini, que Paradisus dicitur, contulit in perpetuum possidendum. t autem hoc presens donum, ob reverenciam beate et gloriose Virginis collatum,

firmum ac ratum in perpetuum permaneat, sigilli nostri impressione confirmamus Quicunque ergo hoc donum Dei ausu temerario violare aut ab eadem ecclesia beat Virginis et sancti Martini, que vocatur Paradisus, alienare presumpserit, excommu nicacioni beatorum apostolorum Petri et Pauli et domini Pape et omnium Deo se viencium mereatur in perpetuum subiacere. Huius rei testes sunt: dominus abb de Lucna, Hartongus quondam abbas Lucnensis, Stephanus plebanus de Vitomis Michael notarius ducis; Dirsicraius castellanus de Gnizna, Trebeslaus castellanus Bantzim, Christinus castellanus de Sanctog, Michael castellanus de Brod, milites, alii quam plures. Acta sunt hec anno Incarnacionis Domini millesimo ducentesim quinquagesimo, in festo apostolorum Petri et Pauli, in Poznan.

Wiszonow, *Wyszanow*. Dutsco desertum, *nie odgadnione*. Paradisus, *Paradyż* Lucna, *Łekno*. Vitomisl, *Wytomyśl*. Bantzim, *Zbąszyń*. Sanctog, *Santok*. Brod, *nie odgadnione, może Brody*.

Nr. 287.

Premisl dux Polonie 1250 Jul. 1, in castro Poznaniensi; robora donationem villae Wityn, quondam per comitem Jarota monasterio de Obra factam et postea per viduam ipsius approbatam.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. pag. 11.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Cum ea que geruntur in tem pore, ne simul per oblivionem labantur cum tempore, quodcunque inconvulsum obser vari decernitur necesse est scriptis aut probabilium virorum testimonio perennar hinc est quod nos Premisl divina favente gracia dux Polonie notum facimus tar presentibus quam futuris, quod comes Iarota in articulo mortis propria ac bon voluntate sua ecclesie beate Marie in Obra et fratribus Ordinis Cisterciensis ibide in Dei servicio die noctuque existentibus, ob spem mercedis vite eterne et ob rem dium animarum parentum ac filiorum suorum sibi suisque in perpetuum providen contulit villam nomine Wityne cum lacu, molendino, pratis ac silvis et ceteris omn bus attinenciis hereditario iure in perpetuum absque ulla retractacione possidendar Sed et hoc tam presentibus quam futuris constare volumus, quod predicto comite hac vita migrante, relicta ipsius nomine Siroslawa postmodum supradictam heredit tem predictis fratribus coram nobis et nobilibus nostris solenniter confirmavit. huius ergo rei testimonium, ne supradicti comitis donacio ac predicte comitisse co firmacio propter ignoranciam inexpertorum seu propter frivole obviancium protervia que nunc nostris maxime inolevit temporibus, in posterum valeat aliquatenus irrita vel retractari, presentem schedulam sigilli nostri robore dignum duximus muniendar Acta sunt hec anno gratie millesimo ducentesimo quinquagesimo in octava san Iohannis Baptiste in castro Poznaniensi coram nobis et nobilibus nostris, quorum h sunt nomina: Bogimilo palatino, Henrico filio Hinconis, Bozata filio Ianussi, Pe filio Nicolai de Ialigow, Boguphalo de Sarin, Stephano filio Witconis, Michaele tario ducis et ceteris quam plurimis militibus Polonie.

Obra, *Obra*. Wityne, *z niemiecka Witten*. Ialigow, *Jeligowo*, Sarin, *Zers z niem. Seeren*.

Nr. 288.

Premizl dux Polonie 1250 s. d., in colloquio in Symanovich; ratam habet donationem villae Ostrowite, per Ianussium cancellarium Fulconis archiepiscopi Gneznensis ecclesiae Gneznensi factam.

Pergam. orygin. Na sznurze jedwabn. żółt. przywieszona dobrze zachowana pieczęć Przemysława księcia; (pieczęć XIII.)

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 20.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Licet gesta hominum evidenter cunctorum subiaceant noticie, solet tamen factis humanis processu temporis, cum testes defuerint, calumpnia novercari. Idcirco necesse est actiones legitimas que memoria indigent, ne veritas subprimatur, presertim in eis que ad divinum cultum facta esse dinoscuntur, per scripti continenciam et testium subscriptionem in notitiam transmitti posterorum. Nos igitur Premizl Dei gracia dux Polonie universis presentibus et futuris hanc paginam inspecturis notum esse volumus, Ianussium venerabilis patris domini Fulconis Gneznensis archiepiscopi cancellarium scolasticum Lanciciensem, villam Ostrovitte nomine in districtu Gneznensi sitam, quam a patre nostro duce W. et a nobis collatam iure hereditario sibi suisque successoribus de sua voluntate sibi succedentibus collatam possidebat, cum lacu et omnibus eius pertinenciis, ac omnibus aliis utilitatibus que in eadem villa sunt vel haberi possunt, cum libertatibus eciam quemadmodum in nostro et patris nostri privilegiis plenius continentur, coram nobis et cum nostro consensu ob reverentiam beati Adalberti et anime sue remedium venerabili patri domino Fulconi Gneznensi archiepiscopo suisque successoribus contulit, pacifice ac quiete iure hereditario in perpetuum possidendam. Nos autem patrem nostrum ac matrem et nos meritum ex hoc a Deo consequi cognoscentes, tam pio facto benignum adhibentes consensum, ne cuiquam posterorum vertatur in dubium, presentem paginam nostri munimine sigilli contulimus roboratam. Actum in colloquio in Symanovich inter nos et venerabiles patres, eundem dominum F. archiepiscopum et dominum Bogufalum Poznaniensem episcopum celebrato, presentibus eodem domino B. Poznaniensi episcopo et nostris baronibus: comite Bogumilo palatino Polonie, et comite Cesenta palatino Kalisiensi, et Ysaya nostro cancellario, Andrea pincerna, Bozata dapifero, Iaracchone, Blisborio, Kyliano, Vlostone thezaurario, Antonio, et nostris capellanis Mirostio, Thoma, et Michaele nostro notario, et aliis quam plurimis. Datum anno ab Incarnacione Domini M.CC quinquagesimo, Indiccione octava.

Ostrovitte, *Ostrowite Prymasowskie.* Symanovich, *Szymanowice.*

Nr. 289.

Bolizlavus dux Polonie 1250 Nov. 9, in Dlusze; concedit monast rio de Ląd facultatem villam Wola Lądzka locandi, cuius incolae ab iuribus Pol nicis absolvuntur.

Pergam. orygin. Na niciach lniannych białych przywieszona pieczęć księcia l lesława; (pieczęć XVI).

Biblioteka X. X. Czartoryskich. Diplomata.

In nomine Domini amen. Omnis actio legittima temporalis memoria indige ne pravorum hominum sugestionibus infirmetur, utile et cautum est ut scripture stimonio roboretur. Noscant igitur universi tam presentes tum futuri hanc pagina inspecturi, quod nos Bolizlavus Dei gracia dux Polonie cupientes ea que ad cultu Dei pertinent pocius augmentari quam minui, domui Lendensi Ordinis Cysterciensi venerabili patre ipsorum abbate domino Mathia ad hoc interpellante, inter fluviu qui Virbez vocatur et claustrum ipsorum contulimus libertatem novam villam locand quam Liberam villam appellarunt, atque populandi eandem de Theutonicis sive liber Polonis pleno iure Theutonicorum. Absolvimus eciam prefatos Polonos nec no Theutonicos in supradicta villa manentes in perpetuum ab omnibus solucionibus exactionibus sive iuribus in Polonia constitutis, excepto hoc solo: si aliquis contu dominium nostrum insultum fecerit, quod coloni sepedicte ville dominium nostru una nobiscum tenebuntur defensare. Ut autem hec donacio sollempnis per nos fact robur perpetue firmitatis obtineat, presentem paginam in huius rei testimonium s gilli nostri karactere fecimus roborari. Acta autem sunt hec in Dlusze anno grac M.CC.L, V Idus Novembris.

Lendensis, *de Ląd.* Virbez fluv., *strum. Wierzbiec.* Libera villa, *Wola Lądzk* Dlusze, *Dłusk.*

Nr. 290.

Kasimirus Lancicie et Cuyavie dux 1250 s. d., in Wlodizlav iuniori; permittit monasterio de Ląd, in foro b. Nicolai civitatem condere.

Pergamin oryginalny. Sznurek jedwabiu czerwonego, pieczęci nie masz.

Biblioteka X. X. Czartoryskich. Diplomata, Vol. I, Nr. 3.

In nomine Domini amen. Quoniam factum omne modernorum haberi solet d bium quod non litterarum apicibus roboratur, ideo nos Kasimirus Dei gracia Lanci et Cuyavie dux notum facimus universis presens scriptum inspecturis, quod ob am rem et reverenciam venerabilis patris Cristiani abbatis de Landa suorumque fratru Ordinis Cisterciensis, in foro beati Nicolai libertatem ibidem civitatem secundum Theutonicum populandi contulimus, eandem civitatem ab omni iure quod nobis co petit in eadem simpliciter absolventes: excepto hoc solo, quod si aliquis contra n strum dominium faceret insultum, quod iam dicte civitatis homines una nobisc nostrum dominium defensarent. Quinque eciam Polonis in eadem civitate commora

tibus quorum nomina sunt hec: Iohannes iudex, Nicolaus, Dobros, Gerlacus, Vsemir, sicuti et aliis Theutonicis ibi venientibus eandem conferimus libertatem. Ut autem hec nostra donacio eis in perpetuum incommutabilis permaneat, presentem paginam nostri sigilli munimine decrevimus roborari. Datum in Wlodizlavia iuniori, anno gracie M.CC. quinquagesimo.

Landa, *Ląd.* Forum beati Nicolai, *czyli Kościół, miejscowość na której stanęło miasto Lądek.* Wlodizlavia iunior, *Inowrocław.*

Nr. 291.

Premisl dux Polonie 1251 s. d., in Poznania; roborat donationem villae Smardzewo, quam Sbroslaus filius Ionathae in articulo mortis monasterio de Obra fecerat, et quam Agna mater ipsius confirmaverat.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. pag. 12.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Cum ea que geruntur in tempore, ne simul per oblivionem labantur cum tempore, quodcunque inconvulsum observari decernitur necesse est scriptis probabiliumque virorum testimonio perennari, hinc est quod nos Premisl divina favente clemencia dux Polonie notum facimus tam presentibus quam futuris, quod Sbroslaus filius Ionathe in articulo mortis propria hac bona voluntate sua ecclesie beate Marie in Obra et fratribus Ordinis Cisterciensis ibidem in servicio Dei die noctuque existentibus, ob spem mercedis vite eterne et ob remedium animarum parentum suorum sibi suisque in perpetuum providens, contulit villam nomine Smarsewo cum pratis et silvis ac ceteris omnibus attinenciis hereditario iure possidendam in perpetuum. Sed et hoc tam presentibus quam futuris constare volumus, quod predicto Sbroslawo ex hac vita migrante, mater ipsius nomine Agna postmodum supradictam hereditatem predictis fratribus coram nobis et nobilibus nostris solenniter confirmavit. In huius itaque rei testimonium, ne supradicti militis donacio ac predicte domine confirmacio propter ignoranciam inexpertorum, seu propter frivole obviancium proterviam que nunc nostris maxime inolevit temporibus, in posterum valeat aliquatenus irritari vel retractari, presentem schedulam sigilli nostri robore dignum duximus muniendam. Acta sunt hec anno gratie millesimo ducentesimo quinquagesimo primo in Poznania coram nobis et nobilibus nostris, quorum nomina hec sunt: Bogumilus palatinus, Miroslavus filius archiepiscopi, Bogusa filius Ceslavi, Pacoslavus filius Scadrici, Petrus filius Ianussi, Ianussius filius Dobesi, Nicolaus canonicus.

Obra, *Obra.* Smarsewo, *z niemiecka Schmarse.*

Nr. 292.

Premisl dux Polonie 1251 Apr. 25, in Poznan; libertatem per pa-trem suum f. m. ducem Wladislavum ecclesiae de Trzemeszno collatam confirmat ac novis privilegiis augmentat.

Pergam. orygin. Brzegi obcięte; dwie okrągłe dziurki od przywieszenia pieczęci Trzemeszno. Priv. Conv. Can. Reg. Lateran.

In nomine Domini Dei eterni amen. Quod a nostris senioribus institutum es ad noticiam nostram non venisset si celassent testimonia litterarum. Quam ob re noverint universi presens scriptum inspecturi, quod nos Premisl Dei gracia dux Po lonie, cognoscentes a patre nostro, felicis memorie duce Wladislavo viam univer carnis ingressi, omnibus villis ecclesie beati Adalberti de Cheremesna sub tali form libertatem fuisse collatam: quod omnes inhabitatores villarum memorate eccle a podvorove, a strossa, a naraz, a podvoda sunt absoluti, et quod eciam coram nul palatino, castellano aut aliquo iudice pro quacunque causa in iudicium evocabunt nisi prius littera aut sigillo principis fuerint provocati, set si quis de ipsis sup quacunque re voluerit querulari, iudicio principis vel prepositi prefate ecclesie pro iusticia dictaverit expediatur, ius vero quod adiutorium dicitur ad dictam ecclesia perpetuo pertinebit: quam donacionem et libertatem nos ratam habentes et firma ad instanciam peticionis nostri discreti Basilii prepositi ecclesie memorate et fratru ipsius, ipsam innovavimus et nostra confirmavimus auctoritate. Et quia homin prefate ecclesie a venatoribus nostris recipiendis et canibus pascendis sepius grav bantur, ob reverenciam Dei et beati Adalberti, in remissionemque peccatorum n strorum eos ab hoc gravamine in perpetuum absolvimus, ita quod nostros venator non recipiant et canes nostros non pascant. Preterea, in recompensationem cuiusda viatici in quo multorum sanctorum reliquie sunt recondite, quem nos de prefata ec clesia ad curiam nostram accepimus, eidem preposito et suis successoribus contulimu plenam potestatem infra terminos predicte ecclesie in Ganzava castores venandi, e clausuras capreollorum in omnibus villis predicte ecclesie faciendi, et pedicas ponend venatore Gneznensi et quocunque nostro benefico in hiis omnibus memoratam eccl siam non inpediente. Ut autem donatio et promissio patris nostri et confirmaci nostra et augmentacio presentibus temporibus et futuris maneat inconcussa, presen documento eam inserentes sigilli nostri corroboravimus appensione. Datum in Pozna tercia die beati Adalberti, anno Incarnationis dominice millesimo ducentesimo qui quagesimo primo. Huius rei testes sunt: Bogumilus palatinus, Pretpelch castellan Poznaniensis, Miroslaus et Boguphalus filii Vincencii archiepiscopi, Bogutta castell nus de Dersen, Gnevomirus castellanus de Rogosen; Sophonias, Iacobus, Gervigu Detvinus, Iohannes, Mirostius, Petrus, Michael capellani curie, et alii quam plur

Cheremesna, *Trzemeszno.* Ganzava, *Gąsawka rzeczka.* Dersen, *czyli Drzeń, p źniéj Drezdenko.* Rogosen, *Rogoźno.*

Nr. 293.

Premisl dux Polonie 1260 (sic) Jul. 7, in Poznania; concedit Bogufalo episcopo Poznaniensi facultatem, in castellania Ciążyń forum iure quolibet locandi.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 150. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 46.

In nomine Domini amen. Notum sit omnibus presens scriptum inspecturis, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie, ad peticionem venerabilis patris nostri domini Bogufali Dei gracia episcopi Poznaniensis concessimus eidem episcopo et successoribus suis in perpetuum, ut in castellatura de Czanszim habeant forum, in quo licitum sit omnibus advenientibus emere et vendere quaslibet res, quecunque vendi possunt. Item concedimus eidem domino episcopo, quod in dicta castellatura possit Theutonicos sive quoslibet homines extraneos iure quo voluerit locare, et ab eis exigere redditus et proventus pro sua voluntate. Concedimus eciam eidem, quod in eadem castellatura nundinas semel in anno possit habere, item forum, eximentes et ab omnium nostrorum officialium iurisdicione, et concedentes eidem episcopo, quod in eodem foro posset habere utilitates que in aliis foris nomine nostro percipiuntur. Tabernarum ius, quia prius ibidem fuit, in perpetuum valiturum confirmamus. Actum in Poznania anno Domini M.CC. sexagesimo (sic), intrante Iulio die septimo, presentibus: comite Pretpelkone castellano (sic) Poznaniensi, comite Bogusa camerario ducis, comite Petro Ogervicz, comite Bedigostio camerario episcopi Poznaniensis, magistro Gerardo scolastico, domino Andrea canonico Poznaniensi.

Czanszim, *Ciążyń.*

Nr. 294.

Boguphalus episcopus Poznaniensis 1251 Aug. 25, in Poznan; convenit cum fratribus militiae Templi super solutione decimarum de possessionibus eorundem, in dioecesi sua sitis.

Wohlbrück. Gesch. d. Bisth. Lebus, p. 38.

Nos Dei gracia Boguphalus episcopus Poznaniensis notum facimus — — quod super solucione decimarum possessionum omnium fratrum milicie Templi quas possident in nostra dyocesy, de consensu nostri Capituli convenimus in hac forma: quod de quolibet manso Flamenico, tam de araturis propriis quam aliorum hominum in eisdem possessionibus locatis et locandis, exceptis novalibus earundem possessionum tam cultis quam colendis quas propriis sumtibus et laboribus excolunt et redigent ad culturam: dabunt nobis duas mensuras tritici, duas siliginis et duas avene in mensura Wratislaviensi. Possessiones autem sunt iste: Velaves, Templov, Cemelno, Colcino, Cron, Cosmino, Vitankovo, Orla, Cenethnici. — — Actum in Poznan in ecclesia beate Marie anno Domini M.CC.LI, VIII Kalendas Septembris, presentibus dominis — — magistro Iohanne summo preceptore milicie Templi per Teutoniam, per Boemiam,

per Moraviam et per Poloniam constituto, et fratribus eius videlicet magistro He manno de Olesnicz, fratre Iohanne de Quarchan, fratre Tydero, fratre Brunone, fr tre Alberto, fratre Henrico, fratre Lamberto; mediantibus magistro Milone et domi Hermanno canonico Lubucensi.

Velaves, *późniéj z niemiecka* Grossendorf, *osada znikła okolicy miasta Bledze w któréj było praeceptorium Templariuszów.* Templov, *Templewo.* Cemelno, *nie odga nione.* Colcino, *z niem. Költschen.* Cron, *nie odgadnione.* Cosmino, *Koźmin.* Vitanko Orla, Cenethnici, *nie odgadnione miejscowości, które zapewne należały do komande Templariuszów w Lagow, a dziś lub znikły, lub pod niemieckiemi przezwiskami ukr* Olesnicz, *Oleśnica, z niem. Oels.* Quarchan, *z niem. Quartschen, komanderja Te plariuszów.* Lubucensis, *de Lubusz, z niem. Lebus.*

Nr. 295.

Premisl dux Polonie 1231 s. d., in Santhoc; commutationem dimidia villae comitis Sandivogii filii quondam Hwalonis, dictae Chrząstowo, pro villa mona sterii de Gostichow dicta Konarskie, ratam habet.

Rogalin, Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 28.

In nomine Domini Dei eterni amen. Universis Christi fidelibus presentibus futuris innotescat, quod veniens in presenciam nostram Premislonis Dei gracia duc Polonie comes Sudovoy filius quondam felicis memorie Hwalonis, confessus est tale commutacionem de consensu fratris sui comitis Iarostii cum venerabilibus fratrib Cisterciensis Ordinis de Gostichow fecisse. Dedit enim dictis fratribus dimidiam villa suam que Hrestowo nuncupatur, recipiens ab eis villam domus ipsorum que Kona ske nuncupatur iure hereditario ac perpetuo possidendam: memorati vero fratr eidem comiti septem marcas argenti ad villam suam addiderunt. Quod factum n ratum habentes, ad peticionem utriusque partis presens scriptum sigilli nostri corr boravimus appensione. Actum in Santhoc eo tempore quo castellum ibidem edific vimus, anno Incarnacionis dominice millesimo ducentesimo quinquagesimo primo, pr sentibus militibus nostris: Bogumilo palatino, Dyrsicrayo castellano Gneznensi, Pr pelcone castellano Poznaniensi, Cristino castellano de Santhoc, Bozetha filio Ianus Martino preposito de Santhoc, et aliis quam plurimis.

Gostichow, *dziś Paradyż.* Hrestowo, *Chrząstowo.* Konarske, *Konarskie.* Santhc *Santok.*

Nr. 296.

Premisl dux Polonie 1251 Nov. 11, in Pobedisk; confert Hermanno sculteto facultatem, in Kostrzyn civitatem liberam iure Theutonico locandi.

Poznań. Archiv. Consistorii Archiepiscopalis. A. C. anni 1494.

In nomine Domini amen. Quod a nostris maioribus institutum asseritur, ad etatis nostre noticiam non venisset si occultassent obsequia litterarum. Qua propter nos Premisl Dei gracia dux Polonie notum esse volumus Christi fidelibus universis ad quos presens scriptum devenerit, quia de nostra non ficta voluntate contulimus plenam potestatem Hermanno sculteto locandi civitatem liberam in Costrzin iure Theutunico, eo videlicet quo hospites nostri in Rogosna utuntur, sub tali condicione, quod omnes memoratam civitatem inhabitantes tribus annis ab omni solucione erunt liberi, quibus elapsis nos de quolibet manso fertonem argenti recipiemus, et pro decima tres modios, unum tritici alium siliginis et tercium avene; de locis vero, de qualibet curia medium scotum argenti recipiemus. De omnibus autem iudiciis infra locacionem dicti sculteti, nos duos denarios recipiemus et scultetus tercium, et octavum mansum. Preterea omnia iura que alie civitates libere Theutunicorum habent, ipsi eciam habebunt. A citacionibus vero omnibus Polonicis et exactionibus quas Theutonici facere non consueverunt, eosdem in totum prorsus et communiter absolvimus. Ut autem hec presentibus temporibus et futuris rata maneant et inconcussa, presens documentum nostri sigilli impressione dignum duximus roborandum. Datum in Pobedisk anno Incarnacionis Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo primo, in die beati Martini.

Costrzin, *Kostrzyn.* Rogosna, *Rogoźno.* Pobedisk, *Pobiedziska.*

Nr. 297.

Boleslaus dux Polonie etc. 1251 Nov. 19, Poznanie; terras Novam Marchiam et de Sternberg, una cum marchionibus Brandenburgensibus et Conrado generali magistro Ordinis Theutonici, nec non fratribus Hospitalis s. Iohannis Ierosolimitani, certis limitibus circum scribere facit. (sic).

Riedel, Codex diplomat. Brandenburgie, A, 24, p. 71. (podług kopii.) Conrad Landgraf v. Hessen Wielki mistrz Krzyżaków, rządził Zakonem od r. 1239—1241, wsie też w okolicy m. Międzyrzecz leżące, a poniżéj jako własność Zakonu św. Jana Jerozolimskiego podane, należały wówczas do Zakonu Templaryuszów, a dopiero po zniesieniu tegoż, t. j. na początku XIV w. przeszły na własność Kawalerów św. Jana. Miasto Wałcz wreszcie, które w tym dokumencie pod nazwiskiem Krono występuje, zostało dopiero roku 1303 z wsi Wałcz na miasto Arnescron podniesione. J. Chr. Beckmann w swéj: Beschreibung der ritterlich. Johanniter Ordens, podając ostatni ustęp poniższego dokumentu, t. j. od granic wsi Nowawieś i Templewo, powiada, że dokument poniższy powstał r. 1251, a został potwierdzonym r. 1364, bez podania wszakże źródła, na któ-

rém się opiera, gdy zaś Riedel całkiem go za podrobiony uważa. Na każdy r on ciekawą illustracją odwiecznych sporów granicznych w tych stronach się toc

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam ea que agu tempore, labuntur simul cum tempore nisi litterarum seu testium munimine perennata, insuper et operationis sancte propositum ad concordiam nulla debe sio impedire: nos igitur Boleslaus dux Polonie et Cracovie notum facimus ta sentibus quam futuris, quia ex salubri habito nostrorum baronum consilio et p sequentes testes terras Novam Marchiam et Sternbergensem cum marchionibus denburgensibus, Conrado landgravio Hassie Thuringieque iam generali magist dinis Prussie, fratribusque Hospitalis sancti Iohannis Ordinis equestris Hiero tani, metiri et certis limitibus conscribere et partiri fecimus. Inchoantur dicti termini in quodam saxo crucibus aliisque notis signato, quod collimitum norum Polonie, Pomeranie et nove Marchie est, protendentes se hinc in qu viam de Iersdorff ad antiquam villam Wuro directe et indirecte ducentem, cum omnibus sitis in parte dextra ad novam Marchiam, in sinistra vero ad Po pertinet: quod idem intelligendum est de tota hac limitatione ab initio us finem. Et ducit predicta via ulterius ad quandam congeriem lapideam in q reus stipes crucibus Ordinis sancti Iohannis signatus et lapidibus rectus in de qua tendunt termini trans viam in fine paludis Bulgenhagensis, et hinc qnendam campum ad Poloniam pertinentem usque ad alium campum ibi incip qui Bulgorin nuncupatur et sub ditione Marchie comprehenditur, in quo loco stipes ferreus prope paludem Tschebruch incussus habetur. De quo directe p dium iam dicte paludis ad lacum Ligpen qui ad Pomeraniam spectat, asce littus illius dextrum usque ad quendam rivum ex illo lacu effluentem, et se alveum istius rivi usque ad brachium ex lacu Draitzig se protendens, asce littus lacus illius usque iterum ad quendam ferreum stipitem, de quo per iuxta Montem calvum, relicto illum ad sinistram, ad semitam piscatorum, l montem Melum, de quo ad curvatas valles dictas Luchssreye. Hinc ad qu paludem pro qua iterum ferreus stipes conspiciendus, sequendo extremitatem paludis in parte anteriori, occurrit quedam quercus iuxta semitam Rudenstei quam quercum iterum ferreus stipes est incussus, quo in loco campus supr Bulgorin finitur. Relicto ibi stipite ferreo, sequenda est semita Rudensteigk ad viam Wuroviensem, ducentem ad quandam quercum monstrantem ad alia qua ad paludem Birckhalss nuncupatam, et ulterius ad aliam paludem, tran istam directe et indirecte ducentem: que via cum omnibus sitis ad illius de ad Novam Marchiam, ad sinistram vero ad Poloniam pertinet; quod idem int dum de tota limitatione ab initio ad finem. In qua via procedendum ad qu congeriem lapideam, in qua ferreus stipes crucibus signatus et lapidibus tec venitur. Hinc tendunt termini trans viam, scribendo arva villarum Klebo et circa arbustum paludosum Bulgenhagense in illius dextro latere directe et in ad arva ville antique Wuhro, de quibus ad arva Bulgarin. Ibi termini in nomine Rudensteigk, de ferreo stipite et signata quercu ibi invenienda direct viam Wurowiensem ad officium parandorum vitrorum, et de isto recte ad ar palustre nomine Eschenbruch et ferreum stipitem ibi conspiciendum, et per illius arbusti palustris ad lacum nomine Lippen quem sibi vendicat Pomeran in littore dextro eiusdem lacus in rivum Lippensem, per paludem Sprukenb

sinistro littore fluentem, procedunt et dictum rivum sequuntur usque in brachium longum quod lacus Dratzke extendit, et sic ulterius iuxta dictum lacum usque ad ingentem cumulum terminalem iuxta Montem calvum post arboretum tiliarum prope lacum Dratzke situm, recte spectantem ad alium (qui?) in fine minoris brachii dicti lacus Dratzke habetur. Hinc directe ad alium cumulum, ferreum stipitem infossum habentem, prope rivum nomine Leimckelen. Hinc trans dictum rivum ad semitam piscatorum, ducentem ad aliquos colles curvatas valles efficientes, qui locus Luchsreye dicitur; et sequendo dictas valles usque ad locum palustrem dictum Marcksbruch, directe et indirecte usque iterum ad magnam quercum et ferreum stipitem prope semitam Rudensteigk. Et sequuntur termini antique Wuhro a dicto loco palustri Bulgenhagenbruch viam usque ad rivum qui Memorusfortt appellatur, procedendo in sulco terminali arvorum nove et antique Wuhro ad novam ducentem ex transverso ad crispatam quercum ad aliam monstrantem, de qua ad arbustum paludosum nomine Birckholss, in sulco terminali procedendo ad aliud arbustum paludosum nomine Sehebrucken, hinc ad stirpem querceam signatam, de qua ad foveam terminalem in qua olim excelsa quercus stetit, de illa ad aliam foveam de nomine cuiusdam vici Krausse nuncupatam, de qua ad alium locum palustrem atque silvestrem qui vulgari nomine Altum collum appellatur, de quo ad montem Tartarorum et lacusculum dictum minor Kesselpfuel, ulterius ad rivum qui Vadum ducum appellatur fluvius, in Traham. De campo autem Claushagensi, in Polonia et non intra dictos terminos comprehenso, retinere debet Domus Falkenburgensis quintam partem. De dicto Vado ducali alveus Trabensis usque in lacum Gossin terminos tenet, qui in littore sinistro est circumvadendus usque ad effluentiam cuiusdam rivuli, ducentis terminos in alium lacum in sinistro littore versus Wittenbruch ad ferreum stipitem aliasque arbores terminales, de una ad alteram procedendo usque ventum est ad viam Plumidalensem iuxta quam ferreus stipes inveniendus, de quo in dicta via ascendendo et occurrenti sylvula Polonensi, ad pontem Trabanensem et ambas illius ripas: De quo ponte fluvius Traba cum suis ambabus ripis usque ad lacum Poltzkaumensem terminos tenet, qui se porrectos (?) intrinsecus iuxta sylvulam Polonensem et in sinistro littore dicti lacus ascendendo, in rivum Bartenfliess preterlabentem Heinersdorff, ex memorato lacu flectunt, sequentes longitudinem illius rivi circa Breitenstein in parte sinistra versus Collum altum, indeque versus Mose in Insulam captam munimen regionale attingentem, et alterius directe ad arva Calentzigk ubi iterum stipes ferreus conspicitur, quo relicto ad maiorem Blanke Mosse cum ambabus ripis ad Marchiam pertinentem. Hinc gradatim occurrunt arbores terminales clavis ferreis signate, ducentes terminos ad finientem maiorem Mosse; hinc post arva Heinersdorf usque ad Steinbringk tendentes, hinc descendendo versus Draitziger Langke, et iuxta illum lacum versus alium dictum Breite Mosse, ex quo effluens rivus Berkenbrüke, sequendus est ille usque ad lacum Plavensem. Porro trans dictum rivum directe ad congeriem terminalem dictam Leinsterdt, sitam nunc ibi ad dextram ad campum Plavensem, et cum illo campo ad Marchiam pertinet (sic); de qua congerie, ad signatam quandam pinum monstrantem directe iuxta latus arvorum Tempelburgensium, pergendo ad aliam ingentem congeriem terminalem lapideam. Hinc et quedam arbores ad alveos apum porrecte, de una ad alteram procedendo, quarum alie clavis sunt signate, usque ad bivium viarum de Falckenburgk et Phierichow versus Brotzen ducentem, n quo similiter stipes ferreus conspiciendus; de quo ad binas pinos clavis ferreis signatas; hic campus quidam Thierbruch appellatus, seorsim in dictione Polonica

propriis limitibus signatus iacet, qui ad Domum Falkenburgensem et cum ea ad Marchiam pertinet. (Dicta vero via a duabus istis pinis ducit ulterius per Brotzen ad arva sic dicta Thurnbruch et sylvam nominis eiusdem. Incipiunt autem ista arva in quodam rivo dicto Debritz ubi via de Brotz versus Landeck ducit, et protendunt se in ista via regia Nove Marchie quicquid iuxta illius dextram et iuxta fluvium maiorem Pilo situm invenitur. Hinc directe in viam Machelin ad Krono versus Königsfortt ducentem, ac se iuxta silvam Brissiensem et silvam Taxorum ad ferreum stipitem protendentem. Hinc et sequendo istam viam que iterum in viam regiam Prussicam ducit, cui allabitur rivus Debritz, in quo similiter ferreus stipes inveniendus, usque iterum ad illum locum ubi predicta silva initium fecit.) De predictis ambabus pinis tendunt termini directe trans viam secus arbores alveos apum, ibi in campo Plaviensi stantes, quarum alie sunt signate directe post locum dictum Andree lacus exterosque lacus, Capita canina dictos, per paludem arundineam in viam que de Phirchaw versus Mecholin ducit, usque ad signatam quercum iuxta illius vie dextram stantem, de qua ad vadum arenarum, et ex illo Aquam mortuam seu rivum caprarum, sequendo illum usque in lacum Mechelin qui ad Novam Marchiam pertinet, et circa illum usque ad finem territorii eiusdem loci et in valles maiores, sequendo istas usque in rivum quendam dictum Phalbeeke ubi iterum ferreus stipes inveniendus, descendendo in isto rivo directe et indirecte usque ad quendam pontem. Hinc trans dictum rivum, ubi silva Simiensis que ad Marchiam spectat initium sumit, directe ad arbores alveos apum de una ad alteram procedendo, quarum alie sunt signate, usque ad fundum quendam aquosum, dictum madidus Pridangk; procedendo in isto directe et indirecte ad colles dicti Mückelberge, qui etiam limitum loco habentur. De istis ad arborem quadricormitam, sequendo ulterius alveum rivi Pridank, usque in lacum magnum Kobitz et ex illo in parvum Kobitz, de quo directe et indirecte trans viam ducentem de Schönfeldt versus Fridelandiam usque in viam Marchionis, ubi quoque ferreus stipes est infossus; et in ista via procedendo, usque ad montem Kabelssberg, de quo directe ad effluentiam rivuli ex lacu Christianensi maiore, directe et indirecte usque in parvum Christianensem. Hinc in lacum Winkerensem, iuxta indices montium Wurloviensium usque ad montes Bullenses, hinc ad fines Iacobsdorffianos et pontem Winckelensem, iuxta arva Iacobsdorfiana ascendendo versus Rodespringk, hinc in lacum dictum Iespe, ex illo in concavum fundum secundum illius longitudinem rectam et indirectam, usque ad quandam signatam fagum. De qua termini porrecti civitatem Kaliss pretereunt ubi definit locus dictus Alanorum et ubi confinium constituitur trium camporum, Gisiensis atque Pamminiensis et Kalisiensis, protendentes se iuxta dictam paludem Alanorum usque ad lacum Giessen, et in ipsius littore progrediendo usque ad efluentiam cuiusdam rivi e dicto lacu, sequendoque illum rivum usque ad aggerem Vaccarum. Dictum autem campum Gisiensem vendicat sibi Polonia. Relicto aggere Vaccarum, sunt pretergrediendi quidam alii cumuli terminales inter civitatem Kaliss et Giessen, in via Kalisiensi desinentes. A quorum postremo, dicte vie nempe viciniori, ulterius progrediendum usque ad confinium camporum Lebitzensis et Giesensis. Dimidium vero campi Lebizensis pertinet ad Poloniam. De campo Lebitzensi ulterius progrediendum ad rivum quendam e lacubus Friedlandie effluentem, dictum Letifluvius, qui suo directo in indirecto fluxu terminos tenet donec cum Karbiziensi rivo confluit. Sic rivus Karbiziensis, iterum ascendendo inter Fridlandiam et villam Kurtenitz usque ad locum ubi ambarum illarum fines cessant, et porro hinc ascendendo inter Zado, cuius ville dimidium ad Polonicam iurisdictionem

pectat, et Fridlandiam usque ad sylvulam quandam, terminos tenet pergendo iuxta ictam silvulam usque ad scatebram Moderemiken; iuxta illam ad stipitem ferreum ; hinc ad fornacem in qua liquantur cineres, qua relicta procedendum iuxta finem cus Latzke directe ad arborem monasticam, et de illa ad campum Bredenstennen-m, de illo in Stagnum nigrum usque ad Klinkfortt. Hinc usque in viam Kronen-m et porrecte (sic) in ista usque in Lacke, et ulterius usque ad sylvulam fabri, er actus pecudum Henrichsdorffiensium ad paludem longam ubi ferreus stipes in-miendus; suntque Prochnow et Petzenigk sub ditione marchionali. De finibus ville adoviensis iterum versus Specksdorff, et de illius finibus in quendam rivum in Mo-rinke currentem, et Moderineke in stagnum molandini Specksdorffianum, quod mbobus suis littoribus cum dicta villa ad Marchiam pertinet; et sic ulterius ad cum ubi olim aqua superflua ex dicto stagno effluit et ubi nunc duabus rotis mo-ribus decidit et rivum efficit, qui fluxu suo directo et indirecto, facta et confluentia um alio in lacu Lubizensi existenti, adepto nomine Kramp terminos tenet usque in cum Zyten. In cuius sinistro littore tendunt termini iterum ad fluentiam e dicto acu ducentem, terminos directe et indirecte in et per lacum Wusterwitz, qui ambobus ittoribus sub ditione marchionali continetur, servato nomine Plötzenfliess tenentem isque in fluvium Traba, apud cuius influentiam in ripa ferreus stipes conspiciendus, le quo in fluxu dicti rivi in Trabam. Traba iterum terminos inter Poloniam et Marchiam descendendo servat, ita tamen ut utrique parti usus fluminis ad medieta-tem illius in cuiuslibet littoris termino sit concessus, consistens in piscationibus, pascuis aliisque utilitatibus, usque illuc, ubi propemodum ad quartam partem miliarii ventum est ad villam Pelitz, ubi Neza et Traba collabuntur et Traba nomen amittit. Ibi Pelizenses soli habent usum totius fluminis cum ambabus ripis usque ad quendam locum Ripa alba dictum, a quo ex transverso ad lacusculum dictum Korffin cuius dimidium ad Dratzenses et alterum ad Pelitzenses pertinet, de quo descendendo ad lium lacusculum dictum rixosum, quem etiam Pelizenses ambobus littoribus possident. Hinc termini iuxta campum Dratzensem et quandam quercum, et ulterius ad quod-lam munimentum in dicto fluvio a paganis Pelitzensibus ad usum piscationis structum, diacens campo Dracensi. Et sic servat fluvius Netza, ambabus suis ripis ad Mar-hiam pertinet, iisque hinc ascendendo usque ad stipitem ferreum in illo rivo posi-um, terminos tenet; et de isto stipite procedendum ad quandam scatebram, cui diacet in inferiore parte silve cumulus terminalis. Relicta scatebra occurrit alius umulus terminalis, de quo ex circumvadendo paludem dicto Pruch, obiicit se alius umulus in fine cuiusdam dumi, qui locus Fovea terminalis appellatur. Hinc ad uandam viam que olim de civitate Fronich versus Driesen duxit, ad quandam ream dictam Area cauponaria, de qua in quendam rivum Ursi rivus, in rivo isto scendendo usque ad scaturiginem suam versus duos cumulos terminales, quibus re-ictis directe procedendum ad viam Zirckoviensem, et in et per lacum dictum Malini irca locum Lubetzschke, in quo quidam lacusculus, fruticeta et prata sunt que mnia in territorio marchionali sunt comprehensa, usque ad quandam viam dictum cum Lubetzschke in fine ipsius preterlabentem, de qua via ad aliam dictam via yri ad duos cumulos terminales, haud procul a dicta via in supremo loco lacusculi icti Radenick sitos. Hinc ad lacum quendam Chrammentschin dictum, et de illo d foveam calcariam in supremo loco lacus Lunko sitam, de qua ad cumulum termi-alem iuxta viam Schwerinensem situm, et terminos directe et indirecte usque ad cusculum Esseritz, qui ad villam Pollicho et cum illo ad Marchiam pertinet, te-

nentem; de quo ascendendo versus dextram, ad quandam pinum inter Morno et Poleichen, clavo ferreo signatam, stantem; incipiuntque termini Mornenses in dicta pinu intervadentes villas Mornen et Schwerin attingentesque munimen quoddam piscatorium in Wartha, cuius pretor Mornensis est possessor. Pertinet autem dimidium dicte ville Mornensis ad Poloniam et alterum dimidium ad Marchiam, nulla adhuc facta divisione illius sylvarum, piscationum, mellificiorum, mellipensionum, pratorum redituum, iurisdictionis. De quo predicto munimine fluviali, fluvius Wartha terminus tenet ad villam Borck sitam trans fluvium, et in littore eius in regiuncula Sternbergensi, apud quam fines Mornenses cessant, sic predicta villa constituitur limis. A *quo* termini iuxta Wartham, ascendendo ad congeriem cui ferreus stipes cruce notatus infossus, astante quercu similiter crucibus signata, ubi confinium est ville Trebitz et Bork; et sic de meta ad metam procedendo, usque ad viam regiam de Landtsberg versus Schwibussen ducentem, in qua iterum ferreus stipes inveniendus; hinc sequendo istam viam, usque ad collimitium camporum seu mansorum villarum Neuwendorff et Tempel, in qua via iterum ferreus stipes inveniendus; de quo circumvadendo villam Tempel eiusque arva in parte sinistra, directe ad montem Kiliscensem in viam regiam de Reppen ducentem, ubi iterum ferreus stipes inveniendus, apud quem semper possessores de Sternberg mercatores salvo conductu recipere et de Messeritz usque ad Reppen comitari, revertentesque iterum versus Messeritz ad dictum stipitem consueverunt. Et servat dicta via de Messeritz versus Reppen terminos usque ad campum Seerensem proxime ille vie adiacentem, usque ad extremam metam Sterpe, regiunculam Sternbergensem a Polonia secantem et finientem, que ville, nempe Seeren, Tempel, Langepfuel et Bursen cum suis adiacentibus arvis et mansis, que incole hactenus titulo censuali de commendatoribus in Lagow possederunt, in territorio Sternebergensi comprehense iacent eosque pertinent. Habet autem domus Messeritz in predictis quatuor villis aliquos proventus et reditus pecuniarum, siliginis, avene, ovorum, gallinarum et decimarum quas aliqui pecunia solvere solent, exigendos: serviuntque mansarii illi singuli quotannis duos dies evehendo fimum, duos dies in messes secando fruges, duos dies secando gramina et duos dies colligendo ista, duos dies invehendo fruges, et tenetur quilibet illorum semper in quatuordecim diebus semel perferre vehem lignorum ad culinam Messertz. Hortularii autem, id est qui non habent mansos, tenentur, ut semper in quatuordecim diebus semel duo ex qualibet villa pedibus veniant Messeritz et ibi servitia unum diem servitia prestent; ultra quod predicti incole quatuor villarum non sunt amplius molestandi, nec restat domui Messeritz plus aliquid iuris, dominii aut iurisdictionis in dictis quatuor villis preter illa supra enumerata: sed cum omnibus proprietatibus suis, scilicet censibus, servitiis, pensionibus, beneficio ecclesiastico, mulcta viaria, iurisdictione superiori et inferiori, aliisque regaliis et utilitatibus que nunc sunt et in futurum in istis fieri possent, pertinent ad fratres Ordinis sancti Iohannis Hospitalis Hierosolymitani. Incole autem dictarum villarum, non prestituri et denegaturi debita sua domui Messeritz, coram possessore Lagov sunt accusandi et ad hec officio iudiciali compellendi. Etiamsi autem alique ville, arva aut alia loca in predictis terminis, nunc ordine equatis et certis limitibus distinctis, contineri et ab illis ex toto seu parte attingi possint, quarum tamen hic nulla facta est mentio seu specificatio, attamen hoc neque dominis possessoribus, neque subditis vel incolis qui illa a dominis possident, cum plerumque ville invicem inter se proprios et discretos terminos habeant, aliquid preiudicii aut damni ferre debet.

Ad cuius rei notitiam et ne hoc factum nostrum in futurum per nos vel nostros successores debeat aliquo modo violari, sed robur perpetue firmitatis obtinere, et sic per illud concordia ad laudem Dei conservari, successus subditorum et illorum fortunarum augeri queat, presentes litteras nostri sigilli munimine roborari fecimus, presentibus testibus a quibus ipsis limitatio supradicta facta et absoluta est. Et sunt Retpolthus (Pretpelcus) palatinus, Bogzuphalus castellanus Posnaniensis, Nicolaus prepositus in Zantoch, et alii quam plures clerici ac laici fide digni. Date Posnanie in die Elisabeth, anno millesimo ducentesimo quinquagesimo primo.

Terra Sternbergensis, *de Sternberg.* Saxum signatum, *stało pomiędzy jeziorami Zetzin See a Zemminer See, 2 mile na północ miasta Falkenburg.* Iersdorff, *Gersdorf.* Antiqua villa Wuro, *Alt Wuhrow.* Palus Bulgenhagensis, *nie odgadniony.* Bulgorin, *Bulgerin.* Palus Tschebruch, *nie odgadnione.* Lacus Ligpen, *Liepen See.* Rivus efluens ex lacu Ligpen, *Liepen Fliess.* Lacus Draitzig, *Drazig See.* Mons calvus, *Kahlenberg.* Mons Melum, *Schweden Berg.* Palus Birkhals et alia palus, *jeziora pomiędzy Alt- i Neu Wuhrow.* Klebo, *Klebow. Powyżéj opisana granica odcina od dawnego Starostwa Drahimskiego wsie: Alt- i Neu Wuhrow i Klebow.* Rivus Memorusfortt, *Schlanken Fliess.* Sehebrucken palus, *Seeken See.* Rivus Vadum ducum, *Grüner Fliess.* Traba, *Drawa rz. z niemiecka Drage.* Campus Claushagensis, *nie odgadnione.* Falkenburgensis domus, *preceptoriat Maltańczyków w m. Falkenburg.* Lacus Gossin, *Cossin See.* Wittenbruch, *Wuckel, obok któréj wsi jezioro Wuckel See.* Plumidalensis, *de Blumenwerder.* Lacus Poltzkaumensis, *Pölzig See.* Heinersdorff, *Heinrichsdorf.* Breitenstein, *nie odgadnione.* Mose, *dziś* Mö-se, *nazwisko bagnistych miejsc w okolicy Drahimia i Czaplinka, często się powtarzające.* Calentigk, *Calenzig.* Steinbringk, *nie odgadnione.* Berkenbrüke rivus, *bagno Birkenbruch Mösse.* Lacus Plavensis, *Plage See.* Phierichow, *Virchow.* Brotzen, *z niemiecka zam. Bruczno.* Thurnbruch arva, *Thür Bruch.* Rivus Debritz, *Döberitz Fl.* Landeck, *Landeck.* Fluv. Maior Pilo, *Pilow Fl.* Machelin, *Machlin.* Krono, *czyli* Arnescron, *z niem. zam. Wałcz.* Königsfortt, *Königsfort.* Silva Brissiensis, *Büssener Heide. Poprzedzający ustęp, ujęty w klamry, jest tylko opisaniem rozległości lasu Thurbruch.* Lacus Andree *i* Capita canina, *jeziora obok wsi Hundskopf.* Aqua mortua, *das todte Wasser.* Lacus Mechelin, *Machlin See.* Rivus Phalbecke, *Fuhlbeck Fl.* Silva Simiensis, *las około wsi Sem.* Madidus Priedank, *Prielang Bach.* Lacus magnus et parv. Kobitz, *jeziora pomiędzy wsią Starydwor i miast. Frydland.* Schönfeldt, *Schönfeld.* Mons Kabelsberg, *Peck B.* Lacus Christianensis, *jeziora o pół mili na północ-wschód od m. Frydland.* Lacus Winkerensis, *Wurknick See.* Montes Wurlovienses, *Wordel B.* Montes Bullenses, *nie odgadnione.* Iacobsdorffianus, *de Jacobsdorf.* Rodespring, *nie odgadnione.* Lacus Iespe, *Kl. Giesen See.* Kaliss, *Kalies.* Gisiensis, *de Giesen.* Pamminiensis, *de Pammin.* Palus Alanorum, *może być Weissbruch.* Lacus Giesen, *Gr. Giesen See.* Lebicensis, *Alt Lobitz.* Rivus efluens e lacubus Fridlandie, *Mühlen Fliess.* Karbiziensis rivus, *Krebs Fliess.* Kurtenitz, *Alt Körtnitz.* Zado, *Zadow. Następnie robi granica głębokie wcięcie w powiat Wałecki, wyjmując z niego wsie Petznick i Alt-Prochnow.* Latzke, *Latzig.* Bredenstennensis, *nie odgadnione.* Klinkfortt, *nie odgadnione.* Henrichsdorffiensis, *pewnie mylnie zam. de Hohenstein.* Specksdorff, *Spechtsdorf.* Lacus Lubizensis, *Lüb See.* Kramp, *Krampe.* Lacus Zyten, *Zietenfier See.* Lacus Vusterwitz, *Wusterwitz See.* Plötzenfliess, *Plötzenfliess.* Fluv. Traba, *Drawa rz.* Petz, *Alt Beelitz.* Neza, *Noteć.* Dratzensis, *de Drasko.* Lacusculi, *o których mowa, leżą od wsią Neuteich.* Palus Pruch, *Gränz Bruch.* Fronich, *Wronki.* Driesen, *Drzeń dziś*

Drezdenko. Rivus Ursi, *strum. pod wsią Kamionek.* Zirckoviensis, *de Sieraków.* I betzschke, *Lubiath.* Lacus Chrammentschin, *może Persken See.* Lacus Lunko, *Lan See.* Schwerinensis, *de Skwierzyna.* Pollicho, *Pollychen.* Morno, *Murzynowo, z ni Morrn.* Borck, *Borkow.* Trebitz, *Trzebiszewo.* Landtsberg, *Landsberg a/W.* Schwib sen, *Swiebodzin, z niem. Schwiebus.* Neuwendorff, *Nowa wieś.* Tempel, *Templewo.* M Kiliscensis, *pod wsią Klicz.* Reppen, *Reppen.* Messeritz, *Międzyrzecz.* Seerensis, *de Z sko, z niem. Seeren.* Sterpe, *Staropol, z niem. Starpel.* Langepfuel, *Długopole, z ni Langphul.* Bursen, *Burschen.* Lagow, *Lagow.* Zantoch, *Santok. Powyżéj opisane g nice są ściśle, z małymi wyjątkami, granicami Wielko Polski z Marchją w wieku ustanowionemi, które do ostatnich czasów się utrzymały.*

Nr. 298.

Kazimirus dux Cuiavie et Lancicie 1251 s. d., in Crampsco; ren vat et confirmat privilegium, quod Kazimirus dux anno 1150 monasterio de Lad s per haereditates Kłobia et Chocen dederat.

Pergam. orygin. Na sznurku jedwabn. zielon. przywieszony ułamek pieczęci prze stawia Lwa wspiętego w prawo.

Warszawa. Zbiory Rusieckich. Diplomata. — Rzyszczew. Muczkow. Codex diplo Poloniae I, Nr. 36.

In nomine Domini amen. Omnis actio legitima temporalis, memoria indige ne pravorum hominum suggestionibus infirmetur, utile et cautum est ut scripti testimonio roboretur. Ideo nos Kazimirus Dei gracia dux Cuiavie et Lancicie noti esse volumus tam presentibus quam posteris, quot pro remedio anime nostre omnium parentum nostrorum renovavimus privilegium gloriosi ducis Kazimiri avi n stri, nimia vetustate simul et negligentia contritum, quot fratribus de Lynda Or nis Cysterciensis super ipsorum hereditatibus, scilicet Cloba et Chocene noscitur c tulisse anno Domini M.C. quinquagesimo. In quo continebatur, quot homines p dictarum villarum ab omni iure Polonicali liberi essent et exempti, videlicet a pov ab omni prewot, a strosa, a dan, naraz, potvorove, targone (sic), mostne, a cast rum edificio seu poncium quorumlibet, a recepcione vel custodia aut conductu cas rariorum, a custodia et solucione erodiorum quot sokol dicitur, a vicinia quot op volgariter nuncupatur, ab omni exactione sive collectione, a vecturis et expedicio bus, et ab omnibus iuribus in dominio nostro constitutis quibuscunque censeantur n minibus. Nulli ergo castellanorum aut iudicum scitandi (sic) aut iudicandi in pre tis hominibus seu villis prescriptis ius aliquot reservantes, sed cum gravis ca emerserit que coram abbate vel eius iudice convenienter diffiniri non poterit, ad p senciam nostram cum anulo nostro scitari debent, remittentes abbati quitquid in iudicii cesserit, et nusquam incarcerari nisi in stabulo abbatis. Continebatur nichil minus in eodem privilegio, quot predictarum villarum homines in subsidium pre minatorum fratrum annuatim solvere tenentur LX^a manipulos nove siliginis, quin capecia annone metere, tribus diebus segetes purgare, per unum diem triturare, n trahere, in festo sancti Michaelis modium avene, pro tribus panibus mensuram tici, tres urnas brasii, tres chitas lini, tres plaustratas feni totidemque lignor duos truncos de pino, et cum necessitas fratrum exegerit, tam pedestres quam e

stres mandato eorum dirigere. Nos vero progenitorum nostrorum devocionem pio prosequentes affectu, iam dictas hereditates cum hominibus et eorum serviciis simul et libertatibus, fratribus domus Lyndensis confirmamus. Ut autem hoc nostrum factum in honore Dei sancteque Marie genitricis eiusdem ratum ac firmum permaneat imperpetuum, presentem cedulam sigilli nostri appensione duximus roborandam. Acta sunt hec in Crampsko anno gracie M.CC. quinquagesimo primo, presentibus domino Fulcone archiepiscopo, Bogusa palatino Cuiavie, Iohanne filio Sulizlavi, Budizlavo iudice Lanciciense, Thoma subdapifero, et aliis quam pluribus.

Lynda, *Ląd.* Cloba, *Kłobia.* Chocene, *Choceń.* Crampsco, *Kramsk.*

Nr. 299.

Premisl dux Polonie 1252 Jan. 20, in Gnezna; dat ecclesiae Gneznensi villam comitis Osimborii dictam Ostrowite, praefato vero comiti pro eadem villas Łagiewniki et Piotrowo confert.

Pergam. orygin. u którego dwie pieczęcie przywieszone; pierwsza na sznurze jedwabn. czerw., podługowata, przedstawia biskupa na tronie, błogosławiącego, z pastorałem w lewicy; z napisu: S. Ful... pi. — *druga znikła, pozostał sznur jedw. żółty. Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 21.*

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam mundus caducus est et diversis cottidie casibus variatur, idcirco necesse est acciones legitimas que memoria indigent, per scripti continentiam in noticiam transmitti posterorum. Noverint igitur universi presentes et posteri, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie villam comitis Osimborii, Ostrovite nomine, dedimus beato Adalberto et venerabili patri domino Ffulconi Gneznensis ecclesie archiepiscopo eiusque successoribus iure hereditario pacifice ac quiete perpetuo possidendam, quemadmodum in privilegio nostro super hoc eidem Ff. archiepiscopo dato plenius continetur. Comiti autem Osimborio eiusque posteris pro eadem prenominata villa Ostrovite dedimus villam Petrconis, et ministerialium nostrorum qui vulgariter Lagevnici vocantur, ville dicti Osimborii Mirucino nomine contiguas, cum omnibus utilitatibus que in eis sunt vel haberi possunt, iure hereditario perpetualiter possidendas. Dicte eciam ville ipsarumque incole sint inmunes a servitutibus, strosa videlicet et podvorowe, coram castro eciam non respondeant nec citentur, prout Mirucino et Ostrovite, eiusdem Osimborii ville, hactenus ex nostrorum donacione predecessorum habuerunt. Ut autem hec nostra commutacio et donacio perpetue firmitatis robur obtineant, presentem paginam nostro et domini Ff. archiepiscopi sigillis fecimus roborari. Datum in Gnezna XIII Kalendas Februarii, anno gracie MCC quinquagesimo secundo, Indictione decima, presentibus: eodem domino Ff. archiepiscopo, comite Pretpelkone castellano Poznaniensi, comite Preslao filio Dirskonis castellano de Bechow, Ianussio cancellario, Wloscibório thezaurario domini archiepiscopi, Michaele nostro capellano et aliis quam pluribus.

Ostrovite, *Ostrowite Prymasowskie.* Villa Petrconis, *Piotrowo.* Villa lagenariorum, *Łagiewniki.* Mirucino, *Mirucin, od dwóch poprzednich 4 mile odległe.* Bechow, *Biechow.*

Nr. 300.

Premisl dux Polonie 1252 Mart. 12, in Poznan; recipit ad petitionem Theodorici magistri Hospitalis in Poznań, in villis Zielęcin et Koło commorantes in suam protectionem.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. E pars 2da, fol. 2.

Premisl Dei gracia dux Polonie, omnibus in Zalocino et Colo commorantibus gracie sue plenitudinem et omne bonum. Notificamus vobis, quod ob reverenciam Dei et sancte Crucis, ad peticionem et instanciam nobilis viri magistri Theodorici domus Hospitalis de Poznan, vos et omnes ad vos pertinentes in nostram specialem recipimus proteccionem, conferentes vobis a nobis et a nostris omnibus omnimodam libertatem et securitatem. In cuius rei testimonium presentem nostram litteram nostro sigillo roboratam vobis conferimus, mandantes nostris omnibus, ut vos in nullo audeant impedire. Si quis autem ausu temerario vos in aliquo contra mandatum nostrum molestare presumpserit, nostram indignacionem maximam et rerum suarum ammissionem procul omni dubio se noverit incursurum. Datum in Poznan ipso die beati Gregorii anno gracie millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo, Indiccione decima.

Zalocino, *Zielęcin.* Colo, *Koło.*

Nr. 301.

Premisl dux Polonie 1252 s. d., in Medwediscia; confert monasterio de Łekno modo commutationis villam Werkowo, ab eodem vicissim villam Kiedrowo accipiens.

Pergam. orygin. Z dwóch przywieszonych pierwotnie pieczęci, pozostał z pierwszéj szczątek grubego sznura z jasnego, wypłowiałego jedwabiu, przewleczonego przez dwa wcięcia poprzeczne. Druga dość dobrze zachowana, księcia Bolesława, przywieszona w równy sposób na sznurze białego i czerwonego jedwabiu; (pieczęć XVI).

Kurnik. Biblioteka. Diploma Nr. 3.

In nomine Ihesu Christi amen. Quia fragilitas humane condicionis eorum que temporaliter geruntur memoriam vix aut raro sufficit habere continuam, congruum videtur et necessarium, ut ea que firma et perpetua desiderantur haberi, scripto memorabili sive testimonio probabili perhennentur. Ideoque nos Premisl Dei gracia dux Polonie presentibus et futuris presentem paginam inspecturis notum esse volumus, quod pro voluntate nostra cum venerabili domino Petro abbate cenobii beatorum apostolorum Petri et Pauli in Lokna de consensu omnium fratrum ibidem Deo serviencium commutacionem pro villa que Crudov dicitur fecimus, villam que Virkov vocatur cum omnibus utilitatibus que in ea nunc sunt vel in posterum evenire poterunt sibi conferentes, quam ob reverenciam prefati domini P. et beatorum apostolorum omniumque fratrum ibidem Deo serviencium, ab omnibus exactionibus quibus

mpediri poterint volumus esse solutam. Habundantiori autem cautela ipsis providen-es, volumus ut memorata villa a provincia Srasimensi alienata, provincia (sic) Luk-ensi sit deputata. Et ut hec commutacio nostra a nobis et a posteris nostris in erpetuum robur firmitatis obtineat, presentem litteram sigilli nostri impressione ignum duximus roborandam. Datum in Medvediscia anno gracie millesimo ducen-esimo quinquagesimo secundo.

Lokna, *Łekno*. Crudow, *Kiedrowo*. Virkov, *Werkowo*. Provincia Srasimensis . *j. de Radzim, grodu leżącego na wyspie rz. Warta o 1 milę powyżéj m. Oborniki, : którego dziś wysokie grodziszcze i głębokie przekopy pozostały.* Medvediscia, *Niedźwiady*.

Nr. 302.

Premisl dux Polonie 1252 Apr. 24, in Gnesna; hominibus villas ec-clesiae Poznaniensis inhabitantibus amplissimas confert libertates, pro fundis vero ecclesiarum b. Martini et s. Adalberti in Poznań, sibi ab ecclesia praedicta pro lo-catione ibidem civitatis cessis, partem fluvii Warta eidem retribuit.

Pergam. orygin. Na sznurze z nici jedwabn. czerwon. i żółt. przywieszona pie-częć, któréj wycisk zupełnie zatarty.

Poznań. Archiv. Capituli. I, 3. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 31.

In nomine Domini amen. Quoniam acta et voluntates hominum sepe solent variari, necesse est ut ea que in perpetua stabilitate volumus permanere, litterarum diligentia faciamus solempniter annotari. Inde est quod nos Premisl Dei gratia dux Polonie notum facimus universis Christi fidelibus, quod ob remedium anime nostre et ob specialem devotionem quam ad ecclesiam beati Petri in Posnan habemus, in qua nunc dum nos mori contingat eligimus sepeliri, damus et concedimus de maturo baronum nostrorum consilio omnibus hominibus habitantibus in villis ecclesie supra-dicte, quas nunc habet vel iustis modis acquisierit in futurum, omnimodam liberta-tem, absolventes ipsos ab omni exaccione et vexatione quas homines terre nostre pre-stare vel facere consueverunt, videlicet a poradlne, a podworowe, a stroza, a prevod, a naraz, a podvoda, a vacca et a bove, et aliis exaccionibus quibuscunque nominibus nominentur. Nec a quoquam nisi coram episcopo vel suis dominis in ius evocentur, exceptis eis que (sic) aut in tradicione castri convicti fuerint, aut familias nostras duxerint, vel hostes in terram duxerint: et eorum iudicium presentibus ipsorum do-minis vel nunciis eorum coram nobis agatur, ita tamen, quod mulcta (sic) quam pro huiusmodi delictis infligenda rationabiliter viderimus, ipsorum domini percipiant in-egre pleno iure. Nec ad constructionem novorum castrorum eos cogi volumus, sed ad reedificationem antiquorum castrorum tenebuntur, ita ut episcopus cum suo Ca-pitulo istbizam unam ponat, ut alii nobiles terre nostre consueverunt. Ad defensio-nem terre, cum hostes intraverint, homines suos mittere tenebuntur. Et quia reve-rendus pater noster episcopus Bogufalus una cum suo Capitulo cesserunt nobis de fundo beati Martini et sancti Adelberti, in quo civitatem ponere disposuimus et lo-care, eis bona fide promisimus compensationem facere competentem reservantes eccle-sie fluvium Wartham dimidium, versus ipsorum planiciem defluentem, qui fluvius si

inundaverit, naulum dimidium habebit ecclesia; pro civitate vero aliam partem reservamus. Quod si parrochialem ecclesiam, sicut idem dominus episcopus iam permisit, erigere contingerit in fundo superius nominato, ius conferendi talem ecclesiam circa episcopum et Capitulum perpetuo permanebit. Et ut nostra donatio nullis temporibus violetur, hanc paginam nostri fecimus sigilli apensione muniri. Acta sunt hec in Gnesna in crastino sancti Adalberti anno ab Incarnatione Domini M.CC.L. secunda, presentibus hiis testibus: Pretpolcone palatino (sic) Posnaniensi, Dirzycragio palatino Gneznensi, Bogufalo castellano Posnaniensi, Domarado iudice curie, Pacoslao filio Sederici, Eustachio filio Iohannis quondam, et aliis multis curie nostre militibus et etiam capellanis.

Fundum beati Adalberti et b. Martini, *przyległości tychże kościołów w mieście Poznań.*

Nr. 303.

Premisl dux Polonie 1252 Apr. 26, Gnezne; confert una cum fratre suo duce Boleslao per Gertrudim abbatissam de Trzebnica, filiam b. m. ducis Henrici, filiabus Ordinis Cisterciensis haereditatem Owinska et alias complures, quas omnes amplissimis libertatibus et privilegiis munit.

Poznań. Towarzystwo przyjac. nauk. Owinska, privil. Nr. 2.

In nomine Domini amen. Nos Premisl Dei gracia dux Polonie, exaltacionem sancte Ecclesie nostris zelantes temporibus et saluti nostre prout Dominus donaverit providentes, notum esse volumus presentibus et futuris, quod una cum fratre nostro Boleslao illustri duce eiusdem Polonie ad honorem Dei et beate Virginis et pro remedio animarum patris nostri et matris et in remissionem peccatorum nostrorum, per venerabilem dominam Gertrudim abbatissam Trebnicensem, filiam quondam incliti ducis Henrici felicis recordacionis, contulimus Ordini Cisterciensi et filiabus eiusdem Ordinis hereditatem que vocatur Owensko, que est sita super Wartham fluvium, cum quatuor villis sibi adiacentibus, scilicet Bolechow, Radinowa, Marszowiza, Weregniza, ab iisdem virginibus sacris sub Ordinis prefati professione ibidem Deo famulantibus perpetuo possidendum: ita ut hee quinque hereditates infra unum ambitum uno circuitu in unum territorium quod Owensko vocatur, in quo ipsum claustrum sanctimonialium consistit, cum sua plena integritate sint coniuncte, et Conventus dominarum Deo serviens, in loco eodem semper consistat. Addimus eciam eidem cenobio plures possessiones, scilicet Tmienich, Kludowo cum decimis earum et cum decimis suprascriptarum quinque villarum, Samolese, Dobegneve, Olesno, Golina Ceslai, Gluchow, Sienno, Milacowiza, Raskowicze, Rokitnica. Superaddimus eciam dominabus eisdem triginta marcas de moneta Poznaniensi pro vestitu, et duodecem lapides cere trigintaque lapides de sepo ad divinum officium peragendum. Et quia dicta domus Dei super Wartham est sita, volumus ut Christi famule in ea habitantes utraque ripa ipsius fluvii et universis utilitatibus, videlicet silvis, pratis, pascuis, agris, aquis, molendinis, piscibus, castoribus, venacionibus et si que sunt alie utilitates, libere et absque ulla contradictione infra terminos domus sue semper dominentur. Contulimus eciam eisdem dominabus in suis hereditatibus ubicunque voluerint civitates et villas

care Theutonicis, quocunque iure ipsis dominabus placuerit; ita ut omnes provenus earundem civitatum et villarum, scilicet theloneum, omne iudicium sive parvum ve magnum, ad claustrum earum semper attineat. Nulli ergo hominum liceat nemque de hominibus dominarum de Owensko ad quodcunque iudicium sive castrum revocare aut iudicare, nisi ad eum, qui a domina abbatissa loci illius iudex fuerit constitutus. Si autem tam gravis casus ibidem fuerit quandoque exortus, quem iudex claustri non poterit iudicare aut determinare, tunc nusquam iudicetur nisi in presencia nostra aut fratris nostri aut nostrorum heredum; ita tamen, ut mediante nuncio claustri, omnis utilitas inde proveniens ad ipsum claustrum revertatur. Sed quia eandem domum Dei una cum fratre nostro duce Boleslao, cuius voluntatis semper erat et est idem factum effectum complere, specialiter ad honorem beate Marie semper virginis fundavimus, volumus ut venerabile collegium sponsarum Christi in ea habitans, tam pro suis civibus quam eciam pro hospitibus et advenis, mercenariis et ministris et universis in claustro et extra claustrum infra terminos ipsius degentibus, plena gaudeat libertate: ita ut universi in earundem dominarum hereditatibus habitantes a nostris prorsus serviciis et exactionibus sint absoluti, scilicet prewod, stroza, podwod, powos, stan, podworowe, chlodnicze, powolowe, constructione castrorum, et si que sunt alie exacciones. Nulli ergo hominum liceat aliquam exaccionem, de iure aut consvetudine habitam vel habendam, infra universos terminos claustri de Owensk a quocunque hominum exigere aut modo aliquo extorquere ad opus nostrum sive ad opus alicuius baronum vel officialium nostrorum; quorum iurisdicciones, si fuerant hactenus in eisdem locis, per presentem indulgenciam volumus omnino enervari. Volumus eciam, ut nullus de hominibus dicti claustri ad quamcunque se moveat expedicionem, nisi pro communi defensione terre. Cum autem contigerit nos aut nostros heredes extra terram expedicionem movere nostras iniurias ulciscendo, volumus et mandamus, ut claustri eiusdem hereditatum incole a talibus expedicionibus absoluti, per se et sua vectigalia ad opus dicti claustri assidua se invitent pro domine abbatisse et suorum officialium seu procuratorum voluntate, donec Domino propiciante ad propria revertamur. Item volumus et mandamus, ut procuratores dominarum de Owensk pro cunctis necessitatibus ipsarum per universam terram nostram sine solucione thelonei libere semper incedant. Si que autem hereditates sive civitates sive fora a domina abbatissa titulo emptionis seu commutacionis acquisite fuerint, seu oblate pro remedio animarum, vel a quibuscunque donate fuerint: suprascripta in omnibus gaudeant libertate. Ut ergo hec nostra donacio et eleemosyna et omnia prescripta firma et inconvulsa perseverent in futurum, presentem chartam sigilli nostri et fratris nostri ducis Boleslai curavimus firmare appensione. Actum est hoc anno Domini Incarnacionis millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo, VI Kalendas Maii, id est quarta die post festum sancti Adalberti, in colloquio quod habitum est eo tempore in Gnezna, his presentibus: venerabili patre domino Boguchwalo divina vocacione Poznaniensi episcopo, qui pro testimonio veritatis ad peticionem nostram huic charte eciam suum apposuit sigillum, domino Boguphalo cancellario nostro, domino Isaia cancellario Kalisiensi, domino Martino preposito de Santoc; eciam nobilibus et comitibus iis: Bogumillo palatino, Domarado iudice nostro, Pretpolko castellano Poznaniensi, Dersicraio castellano Gneznensi, Herchenboldo castellano Kalisiensi, Iarossio castellano de Ruda, Pretslao castellano de Bechow, Boguta castellano de Derzen, Gervardo castellano de Srzem, Bogusza palatino Cuyavie, Bozeta dapifero Gneznensi, Bogusza succamerario nostro, Henrico procuratore nostro et aliis

quam pluribus. Et licet nos Fulco Dei gracia Gneznensis archiepiscopus inscripcionem huius charte presentes non extitimus, ad peticionem domini Premisl Polonie ducis postmodum eandem fecimus eciam nostri sigilli testimonio communiri.

Trebnicensis, *de Trzebnica*. Owensko, *Owińska*. Bolechow, *Bolechowo*. Radonova, *Radojewo*. Marszowiza, *Marszewice*. Weregniza, *Wierzenica*. Tmienich, *odgadnione*. Kludowo, *Kłudowo*. Samolese, *Samolęż*. Dobegneve, *dziś z niemieckiego miasto Woldenberg*. Olesno, *Oleśno*. Golina Ceslai, *dziś pewnie Gole*. Głuchowy, Sienno, *dziś tak samo*. Milacoviza, *Miłosławice*. Raskovicze, *dziś pewnie Raczkowy*. Rokitnica, *Rokitnica lub też dziś. Regenthin*. Santok, Ruda, *dziś tak samo*. Bechow, *Biechow*. Derzen, *właściwie Drzeń, późniéj Dryżyna, z niem. Driesen, dziś Drezdenko*. Srzem, *Śrem*.

Nr. 304.

Kazimirus dux Lanchicie et Cuiavie 1252 Mai. 25, s. l.; confirmat ad preces Cristiani, quondam episcopi Prussiae, monasterio de Sulejow possessionem villae Dobrowo et aliarum eidem vicinarum.

Pergam. orygin., u którego na sznurach jedwabn. cztery pieczęcie przywieszono. Z pierwszéj i drugiéj pozostały sznurki, trzecia podługowata przedstawia biskupa na tronie, błogosławiącego, z pastorałem w lewéj; napis zatarty. Czwarta przedstawia w ułamku Najśw. Pannę z Dzieciątkiem, napis odłamany.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 22.

In nomine Domini amen. Licet quedam facta universitati hominum evidentem nota sint, solet tamen frequenter accidere, quod humanis actibus cum testes defuerint, atemptet calumpnia novercari; idcirco necesse est actiones legittimas que memoria indigent, per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Nos igitur Kazimirus Dei gracia dux Lanchicie et Cuiavie notum facimus presentibus et futuris, quod cum racione dotis inclite ducisse Constancie, uxoris nostre et matris nobilium ducum Lestconis et Semomisli filiorum nostrorum, Lendensem castellaturam teneremus, accedens ad nos pie recordacionis Cristianus quondam Cisterciensis Ordinis monachus et post divina providencia super terram Prusie consecratus episcopus, humiliter supplicando nos rogavit, quod nos villam que Dobrow vulgariter nuncupatur cum suis pertinenciis, quam tempore sui monachatus et eciam episcopatus racione Cisterciensis Ordinis cui ab antiquo collata fuerat libere ac pacifice multis annis possederat, domui sancte Marie et fratribus de Suligev Cisterciensis Ordinis racione eiusdem Ordinis post eius obitum confirmare dignaremur. Nos autem Deo militantibus subvenire pium ac saluti esse necessarium considerantes, predictam villam Dobrov cum omnibus pertinenciis suis ac utilitatibus universis, videlicet capella, piscatoribus, sanctuariis et villis quarum nomina sunt hec: Lesno, Rusichow, Zaldovo et Quetcovo, memorate domui et capellanis nostris de Suligev racione Cisterciensis Ordinis, cui collate fuerant ab antiquo, nullo reclamante in remissionem peccatorum nostrorum hereditario iure possidendas perpetuo confirmamus. Et ut nostra liberalitas clarius elucescat, volumus ut incole dictarum villarum, tam liberi quam alii, ab omni prowod, a strosa, a dam, a mostove, a povoz, a naraz, a povolove,

podvorove et a poradlne, et ab omnibus aliis servitutibus et exactionibus, angariis et perangariis, penitus sint immunes. Ad nullam eciam expedicionem ire compellantur nisi tunc, quando terram nostram exercitus invaserit alienus. Nullum castrum, neque novum neque vetus edificare teneantur, et ad nullam secularem provocentur audienciam preter nostram, et hoc cum littera nostro sigillo sigillata. Furtum eciam et homicidium et omnes culpas alias que ab hominibus dictarum villarum contingerint, fratres nominate domus iudicabunt, soluciones libere recepturi. Et ut ampliori adhuc nostra utantur gracia, damus eis libere piscaciones castorum per piscatores suos, et venaciones ferarum in hereditatibus prenotatis; et ubicunque vadunt, emunt vel vendunt per terram nostram, theloneum aut vectigal nullatenus solvere teneantur. Acta sunt hec coram venerabili patre domino Fulcone Gneznensi archiepiscopo, qui ad peticionem nostram et ob salutem anime sue decimas villarum prefate ecclesie de Dobrow, quarum nomina sunt hec: ipsum Dobrow, Lesno, Rusichow, Zaddow et Quetcow; deinde Chelm, Grobevo, Dambe, Hostrofno, Comorovo, Karsovo, Zacrsevo, Brissecrse, Slavencino, Grabovo; item Brusovo, Ianushow, Kolnica, Chocemino et Veglovach, quas eadem ecclesia ab antiquo legittime dinoscitur possidere, sepedicte domui de Suligev et fratribus ibidem Deo servientibus perpetuo confirmavit. Et quia probacionum copia subtrahitur et veritas ocultatur, nos in huius facti testimonium presentem paginam sigilli nostri et prefati domini Fulconis archiepiscopi una cum Capitulorum suorum, Gneznensis videlicet et Lanciciensis, sigillorum munimine roboramus. Huius vero rei testes sunt: Wolimirus cancellarius, Stresco castellanus de Spicimir, Iacobus subcamerarius, Vitus subiudex, Thomas subdapifer, Mauricius subcancellarius, Evardus, Adolfus et multi alii. Datum anno gracie millesimo CC. quinquagesimo secundo, VIII Kalendas Iunii, in die beati Urbani martiris.

Lendensis castellatura, *t. j. de Lqd.* Dobrow, *Dobrow.* Suligev, *Sulejow.* Lesno, *dziś Leszno Kotowice.* Rusichow, *Rzuchow.* Zaddovo, *Szadow.* Quetcowo, *Kwiatków.* Chelm, *Chełmno.* Grobevo, *nie odgadnione, może Grabina.* Dambe, *Dąbie.* Hostrofno, *Ostrów.* Komorowo, *osada znikła p. m. Dąbie.* Karsovo, *Karszew.* Zacrsevo, *Krzewo.* Brissecrse, *Biesiekiery.* Slawencin, Grabowo, *dziś tak samo.* Brusovo, *Brudzewo.* Ianushov, *Janiszewo.* Kolnica, *Kolnica.* Chocemino, *Koźmin.* Veglowach, *zam. Głowy.* Spicimir, *Spicimirz.*

Nr. 305.

Boleslaus dux Polonie 1252 Jun. 30 — Jul. 5, in Poznania; confert comiti Raczon haereditatem Rakoniewice.

Pergam. orygin. Na grubym pasmie nici półjedwabnych zielonych przywieszony ułamek dużéj pieczęci, króréj wycisk odłupany.

Warszawa. Archiwum Główne, Diploma Nr. 590. — Stronczyński, Wzory, Nr. 10.

In nomine Domini amen. Ne ea que geruntur in tempore cum lapsu temporis labantur, solent poni in linguarum testimonio et scripti memoria perhennari. Noverit igitur presentis et futuri temporis posteritas, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie, inspectis bonis et fidelibus serviciis comitis Raczononis, que nobis ostendit dum castra que a Theuthonicis quondam fuerant occupata, Cbusym videlicet et

Drczen, per ipsius fidele servicium sunt nobis acquisita, et in aliis quam plurimis negociis fidelitatis obsequia demonstravit: quapropter eidem predicto comiti, filiis posteris eius hereditatem que a nomine Raczon memorati comitis sumpsit hoc vocabulum, videlicet Raczonoviczi et eodem vocabulo a vulgo nuncupatur, iure hereditario contulimus perpetuo possidendam. In qua hereditate sibi, liberis et posteris eius dedimus omnimodam libertatem, a citacione scilicet cuiuslibet castri et castellani, ab edificacione castri, a conductu ducis quem non ducant, nullo camerario citentur nisi annulo ducis, ab expedicione, a povos, a strosa, a naras, a septuaginta, a nestane, a podvorove, ab opole, a bove et vacca annuali, a poradlne quod ipse et posteri sui super homines suos in singulis solucionibus accipiet. Et si duo homines sui invicem se occiderint, ipse penam capitis accipiet in eisdem. Nisi duci soli obediant. Et hoc ab omni exaccione et vexacione, quocunque nomine censeantur, ipsos fecimus penitus liberos et exemptos. Ut autem hec donacio robur in perpetuum obtineat firmitatis, presentem paginam nostri sigilli munimine iussimus roborari. Actum et datum in Poznania infra octavas beatorum apostolorum Petri et Pauli, anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo, presentibus honorabilibus viris qui sunt testes huius donacionis: venerabili patre domino Bogufalo episcopo Poznaniensi, Petrico preposito, Petro decano eiusdem ecclesie, comite Bogufalo palatino, Iohanne filio Albrachti palatino Kalisiensi, Prsetpelkone castellano Poznaniensi, Dirsicrayo castellano Gneznensi, Arcamboldo castellano Kalisiensi, et aliis quam plurimis fide dignis.

Cbusym, *Zbąszyń*. Drczen, *Drzeń, później Drezdenko*. Raczonoviczi, *Rakoniewice*.

Nr. 306.

Premisl dux Polonie 1252 s. d., in Santoch; confirmat donationem villae Karnin, per Hermanum balistarium monasterio Paradyż factam.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci, która osobno zachowana; (pieczęć XV).

Poznań. Bibl. Raczyńsk. Diploma A, 18. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 32.

In Christi nomine amen. Cum sit labilis humana memoria, nec possunt universa que geruntur in ea firmiter retineri nisi testium annotacione aut litterarum instrumento fuerint roborata, ideoque nos Premisl Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, quod fidelis noster Hermanus balistarius, fideliter cogitans de salute anime sue et sperans de misericordia Dei ipsum in celis metere quod seminaret in terris, ob reverenciam cenobii beate virginis Marie in Paradyso omniumque fratrum ibidem Deo serviencium villam que Karnino vulgariter nuncupatur, sitam in territorio Santoch, quam bone memorie pater noster Wladyslaus eidem racione constancie fidelisque servicii iure hereditario in perpetuum possidendam contulerat, memorato claustro in remedium anime sue successorumque suorum, cum omnibus utilitatibus que in ea sunt vel in posterum devenire poterint, iure hereditario cum omnimoda libertate contulit possidendam. Damus eciam predicti cenobii fratribus, dictam hereditatem Karnyn, quum ipsis visum fuerit oportunum, vendendi aut permutandi seu eciam in usus valenciores convertendi plenam et liberam facultatem. Ut autem hec eiusdem Hermani balistarii fidelis nostri donacio et elemosyna nostraque grata confirmacio a nobis et a posteris

stris in perpetuum robur firmitatis obtineat, presens scriptum prefato claustro tulimus sigilli nostri appensione roboratum. Datum in Santoch anno gracie millimo ducentesimo quinquagesimo secundo, presentibus viris nobilibus Gerlaco et roslao fratre suo, domino Martino preposito de Santoch, Petro et Alexio capellanis rie, et aliis quam pluribus. Ego Conradus notarius prefati ducis hiis interfui, et andato ipsius hec omnia conscripsi.

Karnino, *z niemiecka Kernein.* Santoch, *Santok.*

Nr. 307.

Premisl dux Polonie 1252 Nov. 1, in Owenzk; confirmat claustro de lenrichow possessionem villarum Sierakow, Żylice, Przewodowo et Konarzewo, quas ater suus b. m. Wladislaus dux claustro praedicto contulerat.

Stenzel, Lib. fundation. claustri Heinrichau, p. 157.

In nomine sancte Trinitatis amen. Nos Premislaus Dei gracia dux Polonie nonum facimus presentibus et futuris, quod inclitus dux Wlodislaus beate memorie ater noster olim habuit iuxta Starigrod quatuor sortes sibi invicem infra unum mbitum coniacentes, quarum una vocatur Syracovo altera Svetnize tercia Prevodovo uarta Conarzke, quas idem pater noster in unam hereditatem collegit, et ad honoem Dei et beate Virginis et pro remedio anime sue contulit claustro de Henrichow rdinis Cysterciensis in dyocesi Wratizlaviensi existenti et fratribus ibidem Deo serientibus perpetuo possidendam, ita ut dicta hereditas ab omni iure castellanorum t officialium suorum omnino esset absoluta. Dedit eciam eisdem fratribus in ipsa orte libertatem locandi Theutonicos si vellent, quocumque iure ipsis fratribus placeret. Postmodum vero, cum dicti fratres suam hereditatem pacifice et absque conradiccione per aliquos annos possiderent, irruente guerra inter ducem Henricum et atrem nostrum, idem fratres a transeuntibus sine intermissione in Syrachow spoliantur, quapropter ipsam sortem licet inviti reliquerunt desertam, et post hec ultis inpedimentis intervenientibus hereditas prefata a domo de Henrichow fuit ngo tempore alienata; sed post ingressum Conventus dominarum in Owenzk, cepit bas de Henrichow pro requisicione dicte hereditatis de Syrachow diligenter laboare. Nos ergo auditis huius donacionis et perdicionis ab inicio causis, eandem villam Syrachow cum sortibus sibi connominatis, eo iure et libertate quo pater noster am prius donaverat, claustro de Henrichow et suis ministris liberaliter possidendam erpetuo confirmamus. Quod ut firmius fiat, presentem kartam sigilli nostri testionio roboratam cenobio sepedicto duximus conferendam. Huius donacionis renovacio cta est in Owenzk anno Domini M.CC.LII in die Animarum, hiis presentibus: weerabili domina Gertrude abbatissa Trebnizensi, domina Agnete filia ducis Henrici, Herkenboldo castellano Calisiensi qui ad nostrum preceptum suum fratrem de ipsa illa Syrachow amovit, Pacozlao venatore, Bozeta dapifero, Andrea pincerna, Boussa subcamerario, Henrico procuratore et aliis quam pluribus.

Starigrod, *Starygrod.* Syracovo, *Sierakowo.* Swetnize, Żylice. Prevodovo, *nie odnaleziono.* Konarzke, *Konarzewo.* Henrichow, *z niemiecka Heinrichau.* Owenzk, *Owińska.* Trebnizensis, *de Trzebnica.*

Nr. 308.

Premisl et Boleslaus duces Polonie 1252 Nov. (?) in Owenz confirmat monasterio de Trzebnica possessionem villae Łęg.

Pergam. orygin., u którego na sznur. jedwabn. czerwon. i zielon. dwie pieczęc przywieszono. Pierwsza Bolesława księcia (pieczęć XVII); *druga Przemysława księc* (pieczęć XV.)

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Trebnic. Nr. 75. — Mosbach, Wiadomości, p. 2

In nomine Domini amen. Nos Premisl et Boleslaus Dei gracia duces Polonie predecessorum nostrorum iusta facta per omnia approbantes et ipsorum animarum remedio Domino annuente invigilantes, notum esse volumus presentibus et futuris quod pater noster felicis recordacionis inclitus dux Vlodizlaus olim habuit iuxt Srem quandam sortem que vocatur Lang, que est sita super Vartam fluvium, in qu ex antico erant duo kmetones proprii patris nostri venatores castorum, quorum unu vocabatur Pista et alter Lutuin; quibus una cum suis heredibus mortuis, pater no ster contulit ad honorem Dei et beati Bartholomei prefatam villam domui Trebni censi et famulabus Christi in ea degentibus cum omni utilitate sua, videlicet castor ribus, lacubus, piscibus, a domo prefata et virginibus sacris ibidem Deo servientibu integraliter perpetuo possidendam. Postmodum vero, cum domus Trebnicensis iu dictam sortem per quendam conversum Bratos nomine multis annis pacifice possid ret, et patre nostro viam universe carnis ingresso, comes Iohannes frater Thome qu tunc temporis castellaturam in Srem tenebat, fugavit quadam violencia dictum con versum de ipsa sorte: unde post aliquot tempus Blizborius filius Petri credens ea esse vacuam, quasi auctoritate fratris nostri ipsam sibi usurpavit. Quod quia contr Deum et iusticiam est factum, nos nostrarum animarum previdentes saluti, iam dic tam sortem Lang, eo iure et libertate qua pater noster eam prius tam sollempnite donaverat, domui Trebnicensi et ancillis Christi in ea existentibus perpetuo confir mamus, volentes tam has quam universas patris nostri elemosinas et donationes claustralibus et religiosis datas, semper ratas consistere, nullis temporum vel perso narum successionibus violandas. Ut autem huius privilegii renovationem et patri nostri tam sollempnem donationem nullus hominum audeat infirmare, presentem pa ginam sigillorum nostrorum communimus appensione. Huius donationis renovati acta est in Owenzk anno Domini M.CC.LII. septimo Nonas (sic) Novembris, id es octavo decimo die post introitum Conventus dominarum in ipsum locum, ad peticio nem domine Gertrudis abbatisse Trebnicensis, que pro requisitione dicte hereditati Lang sicut debuit ibidem constanter laboravit; presente Herkemboldo castellan Calisiensi, Pacoslao venatore, Andrea pincerna, Bogussa subcamerario, Henrico pro curatore et aliis quam pluribus.

Srem, *Śrem.* Lang, *Łęg.* Trebnicensis, *de Trzebnica.* Owenzk, *Owińska.*

Nr. 309.

Premisl dux Polonie 1253 Febr. 12, in Poznan; villam Starkowiec, ıe mortuo quodam milite sine prole et haerede ad suam partem venerat, monaste-) de Henrichow confert.

Stenzel, Lib. fundation. claustri Heinrichow, pag. 158.

In nomine Domini amen. Nos Premislaus Dei gracia dux Polonie, profectum ıcte matris Ecclesie nostris ubique zelantes temporibus notum esse volumus pre- ıtibus et futuris, quod olim tempore incliti ducis Wlodezlai felicis recordacionis ris nostri extitit quidam miles Paulus nomine, qui habuit in patrimonio quandam am que vocatur Starcow, que est sita iuxta Drozcici lagenarios nostros, ex altera te habens villam domini Poznaniensis episcopi que vocatur Gorcha. Sed quia idem ılus a paganis interfectus non relicta prole nec aliquo herede prefate hereditatis , postmodum uxor ipsius Dobrozlava nomine, ex consensu et beneplacito nostro) remedio anime eiusdem Pauli viri sui et in remissionem suorum peccatorum, con- it iam dictam hereditatem domui beate Virginis de Henrichow Ordinis Cystercien- , site in dyocesi Wratizlaviensi, et fratribus ibidem Deo famulantibus perpetuo ssidendam. Cum autem hec agerentur, accessit quedam femina uxor quondam oriani, statuens coram nobis quendam puerum, filium eiusdem Floriani, dicens lem puero a nostro summo iudice Domardo esse racione propinquitatis villam ırcow adiudicatam, et super hoc accepit ad eundem Domardum coram nobis ba- lum, quod vocatur in Polonico wstez, et nunctium. Domardus vero iudex noster nisit eundem nunctium ad nos, dicens, quia nec hanc feminam, uxorem videlicet oriani, unquam vidisset, nec illi puero dictam villam iudicio confirmasset. Cum ;o eadem villa Starcow iusto iudicio ad nostram partem devenit, contulimus eam honorem Dei et in remissionem peccatorum nostrorum, et eciam pro remedio ime dicti Pauli qui patri nostro fedeliter servivit, prefato claustro de Henrichow, lentes hanc nostram donacionem nostris nostrorumque successorum temporibus nper ratam consistere, nullis temporum vel personarum successionibus violandam. ut sepedictum claustrum de Henrichow prescriptam villam Starcow liberaliter ab ıni inpetu cognacionis supradicti Pauli possideat, presentem kartam sigilli nostri nivimus appensione. Actum est hoc anno dominice Incarnacionis M.CC.LIII, idie Idus Februarii in Poznan, hiis presentibus: Domardo iudice nostro, Iarostio ıtre ipsius, Bogussa subcamerario nostro, Antonio filio Witoslavi, Iarota venatore Bansin, Lutolpho tribuono Poznaniensi, Petro, Michaele, Iohanne capellanis no- ris, et aliis quam pluribus.

Starcov, *Starkowiec.* Drozcici lagenariorum, *Łagiewniki.* Gorcha, *Górka.* Hen- ichow, *Heinrichau.* Bansin, *Zbąszyń.*

Nr. 310.

Premliz et Boleslaus duces Polonie 1253 Mai. 7, in Pogore donant ecclesiae Gneznensi villam decimorum, villae Marchwacz adiacentem.

Pergam. orygin. w górnym brzegu przetlały; wcięcia poprzeczne od przywie dwóch pieczęci.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 23.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Notum sit universis tam pr tibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod nos Premliz et Bol divina miseracione duces Polonie, villam decimorum, videlicet Golisonis et Cr adiacentem ville ecclesie Gnesnensis Marquarce nomine, in castellatura Kalis domino Rinaldo archidiacono Kalisiensi et canonico ecclesie Gnesnensis in rem anime nostre et in recompensacionem cuiusdam pecunie, quam ab ipso tempor gne necessitatis accepimus, nomine ecclesie Gnesnensis donamus cum omni lib qua gaudent omnes ville asscripte ecclesie Gnesnensi, iure hereditario perpetuo sidendam, et eandem evocata vicinia limitari fecimus, metas sollempnes in ci fieri concedentes. Ut autem hec nostra donacio robur obtineat firmitatis, pres literam fecimus nostrorum sigillorum munimine roborari. Datum in Pogorelhic Domini M.CC. quinquagesimo tercio, Nonas Maii, sub testimonio patris nostri conis archiepiscopi Gnesnensis, Predpelconis palatini Polonie, Boguphali cast Poznaniensis, Domaradi iudicis curie, Herkemboldi castellani Kalisiensis, et Ioh palatini Kalisiensis, Simonis pincerne Kalisiensis, Isaye cancellarii Kalisiensis et rum plurimorum ibidem existencium.

Villa decimorum, *nie odgadniona; Goliszew odległy od w. Marchwacz 3* Marquarce, *Marchwacz.* Pogorelhic, *Pogorzelica.*

Nr. 311.

Premisl et Boleslaus fratres uterini duces Polonie 1253 Mai. in Gnezna; concedunt coenobio de Ołobok forum liberum in Ołobok et Lub caeteris vero villis eiusdem monasterii, quarum limites designant, amplissimas l tates cum facultate iure Theutonico locandi conferunt.

Transsumpt potwierdzony przez: Philippus Firmanus episcop. apostolice S legatus 1282 Jun. 11, apud Velun.

Kalisz. Archiv. Rządowe. Inscription. castrens. Calissiens. a. 1641 lib. 24, fol. 33t Poznań. Königl. Staats Arch. Ołobok Nr. 5, z wielu opuszczeniami, mianowicie g Ołoboka; jest to transsumpt potwierdzony przez: Wladislaus rex Polonie etc. Jan. 1, in Poznania. — *Z niem jest dosłowny: Warszawa, Metryka Koronna, k 23, fol. 270.*

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Acta que geruntur no temporibus, eterne solent memorie litterarum apicibus comendari. Noverint it tam presentes quam futuri, quod nos Premisl et Boleslaus Dei gratia fratres ut

ices Polonie, considerantes paupertatem domine . . abbatisse et Conventus ipsius enobii de Olobok Cisterciensis Ordinis, tam pro remedio anime patris nostri qui rimitus eidem loci fundator exstitit, quam pro remedio animarum nostrarum et predecessorum nostrorum ac successorum nostrorum contulimus hanc libertatem et faultatem libere ac liberaliter predicto cenobio, ut forum in Olobok et forum in Lubicz omnimode habeat libertatem. Concedimus etiam villis omnibus eiusdem cenobii, nostro dominio vel aliunde ad honorem Dei et beate virginis Marie iam acquisitis, erpetuam et pacificam libertatem; Olobok cum villis ad se pertinentibus, Lubnicz orum et Lubnicz Theodrici, Gluchovo, Curovo, Milesino, Ochandino, Scomlino, Baranovo, Duruchovo, Conarovo, Mislacovo: absolventes homines in ipsis villis sedentes a stroza, a prevod, a naraz, a povoz, a podvoda, a venatoribus, et ab omnibus solutionibus et gravaminibus quod ad dominium nostrum pertinet; et ab expeditione et colloquio, cum in aliam terram imus ad colloquium vel expugnandam. Insuper, homines dictarum villarum non teneantur astare citati coram palatino, castellano, et iudicibus eorum: sed coram nobis, litteris sigillis nostris consignatis, supra quacunque re fuerint provocati. In villa vero Olobok, Lubnic, et in villa Theodrici, et in villa Milesino, Ochandino, Baranovo, Scomlino, omnes questus et exactiones aut poradlne qui ad nostrum dominium pertinent, dictis dominabus ob reverentiam Dei et remedium anime patris nostri nec non animarum provisione nostrarum assignamus. Concedimus etiam dictis dominabus, in predictis villis per suos iudices in omnibus iudicandi causis et utilitates ex hiis provenientes percipiendi potestatem, preter quod in decollatione capitis et suspensionis, actionis nostri assessores cum memoratarum dominarum iudice percipient portionem. Damus etiam Conventui Olobocensi: si que ville earum Polonicales in posterum locate fuerint Theutonico iure, eo fruantur iure ut in villis Theutonicalibus sepius memoratis. Omnes vero ville Polonico iure perseverantes ad Olobok pertinentes, domine . . abbatisse damus liberam auctoritatem, per suum iudicem in omnibus articulis Polonico iuri pertinentibus, ut est duellum cum baculo, ius ferri, ius aque, et in aliis articulis quam plurimis iudicandi potestatem. Signamus eciam Olobok terminos et confirmamus, ne aliquis malignus circumsessor in detractione dicte domus audeat attemptare. Iste sunt mete: Olobok fluvio usque ad locum ubi convenit cum flumine Bystrzec, et ab hoc flumine Bystrzec usque ad fluvium qui vocatur Prosna. Et de Mirawno usque Bicoviam; et de Bicov borra est claustri Olobocensis usque ad locum ubi exit Baricz de Prosna. Et de Prosna, Barycz tota est claustri usque in Eskinam. Et de agro qui Nifka nominatur, Olobocensis est silva usque in Wyrow, et Wirow unum littus est claustri usque ad locum ubi convenit aqua Olobocensis cum Senseka; et ab hoc loco silva est claustri usque ad aquam que Olobok nominatur. Damus etiam dominabus sepius nominatis partem aque cum castoribus, a Zadovicz usque ad locum in quo Baricz de Prosna procedit, et aliis utilitatibus in terminis villarum predictarum, et Obecanum cocum nostrum et servum cum sua posteritate. Ut autem hec nostra donatio et provida ordinatio firmum robur obtineat, presens scriptum sigillorum nostrorum et domini archiepiscopi Fulconis Gnezdnensis munimine duximus roborandum. Quicunque huic elici facto contraire presumpserit, Dei omnipotentis indignationem et Sedis apostolice excommunicationem et domini archiepiscopi Fulconis se noverit incursurum. Datum ano gratie M.CC. quinquagesimo tertio, quinto Idus Maii in dominica tertia post ctavas Pasche in Gnezna, testantibus istis: Pretpelcone palatino Poznaniensi, Dirsiaio palatino Gneznensi, Iancone palatino Kalisiensi, Bogufalo castellano Poznaniensi,

Arcanboldo castellano Kalisiensi, Domarato iudice curie et Ysaia cancellar lissiensi.

Olobok, *Ołobok*. Lubnicz, *Lubnica*. Lubnicz Theodorici, *późniéj Dzietrzyc dziś Dzierzkowice*. Gluchovo, *Gołuchów*. Kurowo, *Kurowo*. Milesino, *Mieleszyn*. dino, *Ochędzin*. Scomlino, *Skromlin*. Baranowo, *Baranowo*. Duruchovo, *Dor* Conarovo, *Konarzewo*. Mislacovo, *dziś może Myślniow*. Olobok fluv., *rzeka Oło* Bystrzec fluv., *nazwa strumienia wpadającego do str. Ołoboczka p. wsią Cz* Prosna fluv., *dziś t. s.* Mirawno, *Mirkow*. Bicovia, *pewnie Byczyna na Szlązk* ricz fluv., *rz. Baryczka*. Eskina, *nie odgadnione*. Nifka, *Niwiska*. Wyrow, *Wie* Senseka, *pewnie strumień Strzyżewka*. Zadovicz, *Zadowice*.

Nr. 312.

Innocentius Pp. IV 1253 Mai. 14, Asisii; mandat universis fidelibus per Poloniam, ut Tartarorum incursionibus viriliter obsistant et v Crucis sumant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 107.

Innocentius episcopus (*etc.*), universis Christi fidelibus per Poloniam con salutem (*etc.*). Cum ad aliorum simus custodiam disponente Domino licet in deputati, sollicitudinis nostre interesse dinoscitur non tam manifesta quam s vereri pericula, cordaque fidelium, ne preoccupari ab eis subito valeant, n multa instantia propulsare, ut sic prudenter se preparent et contra ipsa prov clipeo viriliter se accingant, ut si aliquando, quod absit, ex insperato ingruer ipsis ferantur facilius minusque noceant utpote iam previsa. Porro, plagam repentinus Tartarorum adventus in nonnullis Christianitatis partibus crudelite lit dolentes referimus, eoque magis ipsius reminiscimur lacrimosi, quo etati, ac sexui minime deferens, multis Christicolis per eosdem Tartaros letaliter est i Verum, licet ipsorum recessus ab illatis molestiis vobis aliquod intervallum t indulserit respirandi, quousque tamen in eiusdem ianuis Christianitatis ha tamquam ad vos aditus deinceps eis non pateat revertendi, non debetis ymagi vobis securitatem promittere, ex qua possit vobis grave ruine dispendium d provenire. Sane, nuper carissimo in Christo filio nostro rege Ruscie illustri loci vicinitas suorum secretorum plerumque reddit participem, per litteras su pimus referente: prefatos Tartaros fore paratos ad delendas reliquias quas benignitas in plerisque locis propter fuge presidium ab ipsorum clementer n liberavit, et ipsius vicinia Christianitatis vesano spiritu, nisi Deus eis restiteri culcanda: propter quod, ne tam infelicis propositi preconceptum sortiatur ef ne feralis impetus in multorum debachetur excidium, obsistentium robore non sus: interest vestra precipue, qui prioribus ipsorum incursibus estis expos disponi, quod per vos eorum conatibus, ne cervicosa ipsorum amplius invales perbia, irretunsa acie viriliter resistatur. Aliter, eidem reipublice ac vestr mento non parum accederet, si vobis negligentibus et eis non obserantibus h cum possitis, ipsos ad alios Christianos pestiferum per vos contigerit habere p sum. Ceterum, etsi in tam discriminoso belli congressu arma materialia

quirantur, non sunt tamen postponenda, immo preferenda salutifere Crucis insignia, vos athlete Christi eis laudabiliter insigniti, cui duci deserviatis, evidenter appa-at, ac per eius virtutem in qua Christus debellavit aereas potestates, ipsorum Tar-orum adversitas mirifice vobis cedat. Non videtur itaque prestolandus buccine ngor, non invitatis suggestio creditur opportuna, ut in tanto necessitatis articulo prelium hoc vos excitet preliandum, cum in vobis existimemus illius vigere ratio-iudicium, quod, nullo etiam vos ad id invitante, maturato presidio casibus cura-is occurrere tam votivis. Verumtamen, ne salutem vestram videamur negligere, sanguis vester requiratur a nobis gerentibus speculatoris officium si eum nobis entibus gladius effuderit impiorum, dilectum filium .. abbatem de Mezano virum rum honestate conspicuum, preditum scientia literarum ac nobis et fratribus nos-s merito sue probitatis acceptum, ad vos commisso sibi plene legationis officio vide duximus destinandum, ut inibi auctore Domino tanquam diligens cultor agri minici evellat et destruat, dissipet, edificet et plantet prout sibi Dominus mini-abit, ut per se et alios quos ad hoc idoneos noverit in sapientia Spiritus sancti initus attributa, vobis contra ipsos Tartaros ac etiam alios paganos, Christianorum nguinem non minus eisdem Tartaris sitientes, predicans verbum Crucis, ipsius in-ni caractere vos studeat premunire. Monemus itaque universitatem vestram atten-s et hortamur in Domino per apostolica vobis scripta precipiendo mandantes, qua-ius ipsum tanquam legatum Sedis apostolice, immo personam nostram in eo, re-ientes hylariter et honeste tractantes, ipsius salubribus monitis et mandatis pronis entibus obedire curetis, que inter vos statuenda duxerit tanquam filii benedictionis miter observantes: alioquin sententias quas rite tulerit in rebelles, usque ad sa-factionem condignam firmitatem decernimus debitam obtinere. Ut autem nichil nino desit ad tam salubre negotium prosequendum, omnibus qui ab ipso commo-ti contra predictos Tartaros receperint signum Crucis, illam suorum peccatorum niam illudque privilegium elargimur, que accedentibus in Terre sancte subsidium nceduntur. Datum Asisii II Idus Maii, pontificatus nostri anno decimo.

Nr. 313.

Boleslavus dux Polonie 1253 Mai. 15, in Dlusca; confirmat dona-onem haereditatis Koszuty, quam comes Bogusa monasterio de Ląd fecerat.

Pergam. orygin. W założonym dolnym brzegu wcięcia poprzeczne od przywie-enia jednéj pieczęci.

Warszawa. Zbiory Rusieckich. Diplomata. — Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplom. Poloniae, I. Nr. 41.

In nomine Domini amen. Quoniam nutus dierum cum cursu temporis subito rtransit et humane nature memoria facile in oblivionem labitur, necesse est ut ta hominum tenore litterarum ac testibus fidedignis firmiter roborentur. Hinc est od nos Boleslavus Dei gracia dux Polonie notum facimus universis Christi fideli-s et presentibus protestamur, quod comes Boguzsa heres de Cossutha in remedium ime sue ac suorum parentum legavit cenobio Lendensi hereditatem suam Cossuth efatam cum omnibus sortibus attinentibus prout in presenciarum possidet, nichil nitus excipiendo, ita tamen: si duo filii sui, Gerwardus et Grimislaus adhuc exi-

stentes pueruli, absque liberis heredibus viam universe carnis intraverint, dom Lendensis sepedictam hereditatem iure hereditario possidebit, annuentibus dictis du bus filiis suis et ad manus Mathie abbatis eiusdem monasterii se conferentibus, f ternitati Ordinis se ac sue fidei commiserunt. Nos vero fratres monasterii L densis pie devocionis studio prosequentes, hanc ordinacionem ob honorem Dei gloriose virginis et matris Marie nec non ad salutem nostram perpetuam confir mus. Datum et actum in Dlusca anno Domini M.CC.LIII, Idus Maii, presentibu nostris baronibus, videlicet comite Erkenboldo palatino Kalisiensi, Iohanne cancella rio, Iohanne castellano Kalisiensi, comite Mathia castellano Lendensi et aliis quam pluribus fide dignis. Et ne in posterum aliquo malignante hec tam salubris ordina cio valeat irritari, presentem cedulam sigilli nostri appensione fecimus communiri.

Cossutha, *Koszuty*. Lendensis, *de Ląd*. Dlusca, *Dłusk*.

Nr. 314.

Innocentius Pp. IV 1253 Mai. 17, Asissii; abbati de Mezano legato Sedis apostolicae injungit, ne principes Poloniae a quocunque molestari patiatur.
Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 108.

Innocentius episcopus (*etc.*), dilecto filio.. abbati de Mezano apostolice Sedis legato salutem (*etc.*). Licet apostolatus officium nos universis constituat debitores, illis tamen specialius et efficatius adesse nos convenit, qui nullo medio subesse Sedi apostolice dinoscuntur. Cum itaque, sicut ex parte dilectorum filiorum nobilium virorum principum Polonie fuit propositum coram nobis, progenitores eorum postquam Christiane fidei notitiam habuerunt eidem Sedi solummodo subiecti fuerint et ipsi adhuc existant, et in signum subiectionis huiusmodi censum qui denarius sancti Petri vulgariter appellatur iidem et habitatores Polonie ipsi Sedi annis singulis persolverint hactenus et persolvant: mandamus, quatinus eisdem principibus et habitatoribus per te vel per alium efficaciter presidio defensionis assistens, non permittas eos ab aliquibus molestari; si quas infeudationes, distributiones aut occupationes de terra Polonie inveneris, tam a carissimmo in Christo filio nostro W. rege Romanorum illustri quam ab aliis factas, denuncies auctoritate nostra per te vel alium aliquatenus non valere, molestatores et contradictores si qui fuerint, per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Non obstantibus aliquibus litteris super hoc a Sede apostolica impetratis vel impetrandis, seu si aliquibus de partibus illis est ab eadem Sede indultum, quod excommunicari sive suspendi aut eorum terre interdicto supponi non possint per litteras apostolicas, non facientes plenam et expressam, seu de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, et constitutione de duabus dietis, edita in Concilio generali. Datum Asisii XVI Kalendas Iunii, pontificatus nostri anno decimo.

Nr. 315.

Premisl dux Polonie 1253 Mai. 20, in Pogorolicia in colloquio; facit de consensu fratris sui ducis Boleslai commutationem villarum, dans coenobio de Łekno pro villa Wierzenica villas Kaliszany et Toniszewo, et pro villa Łoskuń dimidiam villam Sienno, easque pluribus privilegiis muniens.

Pergam. orygin. Z dwóch pieczęci niegdyś przywieszonych pozostały dwa sznury; pierwszy z czerwonego jedwabiu, drugi z niebieskiego i białego, każdy przewleczony przez dwie dziurki.

Kurnik. Biblioteka. Diploma Nr. 4.

In nomine Domini Dei eterni amen. Quoniam sepius a memoria hominum recedit quod scripto aut bono testimonio non confirmatur, hinc est quod nos Premisl divina favente clemencia dux Polonie cum consensu fratris nostri ducis Bolezlavi notum facimus tam presentibus quam futuris, quod commutacionem fecimus cum venerabili viro domino Petro abbate de Luckna nec non et fratribus eiusdem cenobii, pro villis que vocantur Verenicia et Loscunia dantes eis has villas: pro Verenicia, Calissani et sortes scilicet Cypriani et Zarose que Dovesino nuncupantur, cum omnibus attinenciis et utilitatibus earum que nunc in eis sunt vel in posterum poterunt provenire, et cum decimis earum, quas a domino Fulcone archiepiscopo Gneznensis ecclesie pro ecclesia de Pacost obtinuimus, iure hereditario perpetuo possidendas. Pro Loscunia, dimidium Senno cum sorte adiacente Cuchino vulgariter nominatam: et dimidium cum sorte Scodrowo cum omnibus suis utilitatibus antea possederunt: et exponimus eas funditus de castellaniis sub quibus antea fuerant constitute. Hanc predictarum villarum, scilicet Calissani et Senno cum sortibus earum, cenobio supradicto id est ecclesie Lucknensi conferimus omnimodam libertatem, ut a successoribus nostris inviolabiliter observetur et in sempiternum stabilis perseveret, privilegii munimine et sigilli nostri impressione firmamus: ita ut iam dicte ville sint ammodo ab omni exactione que huiusmodi solet exerceri penitus libere et absolute, videlicet a podvorove, a stroza, a powos, a prewod, a podvodi, a castro, ab expedicione, et quod citati nusquam stare teneantur nisi ducis anulo provocentur. Datum in Pogorolicia in colloquio habito cum venerabili domino Fulcone archiepiscopo et fratre nostro domino Bolezlavo, tercio decimo Kalendas Iunii, anno Incarnacionis dominice millesimo ducentesimo quinquagesimo tercio. Huius rei testes sunt: Dyrsicray palatinus Gneznensis, Pretpolk palatinus Poznaniensis, Domeradus iudex curie, Boguphalus castellanus Poznaniensis, Ianusius castellanus de Obrichz, Ysaias cancellarius, Michael notarius ducis et alii quam plures.

Luckna, *Łekno.* Verenicia, *Wierzenica.* Loscunia, *Łoskuń.* Calissani, *Kaliszany.* Dovesino, *Toniszewo.* Pacost, *Pakość.* Senno, *Sienno.* Sors Cuchino, *osada dziś znikła.* Scodrowo, *Szczodrochowo.* Pogorolicia, *Pogorzelica.* Obrichz, *Obrzycko.*

Nr. 316.

Premisl et Boleslaus fratres uterini duces Polonie 1253 s. d., colloquio in Pogorolicia; permittunt coenobio de Ołobok civitatem Lubnice *ju* Theutonico locare, incolasque ejusdem compluribus libertatibus muniunt.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ołobok, Acta fol. 16.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam dignum est et racio consentaneum, ut eos qui se divinis mancipaverunt obsequiis eorum promocione semper intendamus: quanto magis his, qui se nostro consilio et auxilio gaudea confoveri. Ne igitur quod agitur in tempore cum revolucione temporis a memori evanescat, apicum characteribus connotatur. Quam ob rem presentibus et futur presentem paginam inspecturis innotescat, quod nos Premisl et Boleslaus fratres ut rini Dei gracia duces Polonie, salubriter cogitantes de salute animarum nostraru et sperantes de misericordia Dei nos in celis metere quod in terris seminaremu domine abbatisse et conventui cenobii de Olobok Cisterciensis Ordinis ob remedi animarum nostrarum et predecessorum et successorum nostrorum confirmamus libe tatem in civitate que Lubnic vocatur, ut videlicet ullus in ea, nomine nostro v eciam alicuius nomine nostri castellani, seu nomine alterius cuiusquam potestatis, i diciariam sibi usurpet auctoritatem, aut homicidium sive aliquam aliam sibi vendic solucionem aut exactionem; sed in horum et aliorum iurium percepcione Oloboce sis ecclesia plena gaudeat possessione libertatis, quia donum Deo collatum non d cet legibus principum subiacere. Concedimus eciam ob specialem reverenciam cen bii de Olobok domine abbatisse et in ea omnibus suis successoribus, ut in civita predicta advocet et locet Teutonicos secundum formam Novi fori in terra Silesie; si cut eos advocaverit et locaverit de concessione nostra, ius et fructum in eis percipiat secundum eius industriam. De expedicione vero, cum extra terram sunt, habitatores predicte civitatis liberos esse concedimus; in defensione autem terre adesse tenentur, ut eo validius hostilis incursio reprimatur. Noveritis vero, quod domina abbatissa proprie voluntatis arbitrio et usa suorum consilio, predictam civitatem honesto viro Conrado suisque posteris secundum predictam libertatem iure perpetuo ac Theutonico contulit collocandum, eidem sex annis libertatem conferens, ut elapsa libertate, ius et fructum, tercium denarium et sextam decimam in predicta civitate percipiens, memorate abbatisse studeat exhibere. Ut autem donacionis nostre et confirmacionis vigor tam presentibus quam futuris innotescat, presentem litteram sigillorum nostrorum impressionibus curavimus munire cum appensione. Acta sunt autem hec habito colloquio in Pogorolicia anno gracie M.CC.LIII, presentibus viris nobilibus: comite Domorada, domino Isaia cancellario, comite Pacoslao, comite Bogufalo subcamerario et Conrado notario.

Olobok, *Ołobok*. Lubnic, *Lubnice*. Novum forum, *Neumarkt, czyli Środa na Szlązku*. Pogorolicia, *Pogorzelica*.

Nr. 317.

Fr. Hugo etc. presbyter cardinalis, apostol. Sedis legatus 1253 n. 19, Leodii; concedit ecclesiam monasterii Fr. Praedicatorum in Poznań per avam festi s. Petri martyris visitantibus confessis et poenitentibus, indulgentiam dierum.

Poznań. Königl. Staats Arch. Liber privil. ecclesiae Fr. Praedicat. Poznan. p. 5. pergam. oryg. opatrzonego pieczęcią).

Frater Hugo miseratione divina tituli sancte Sabine presbyter cardinalis apo-lice Sedis legatus, dilectis in Christo priori et fratribus Ordinis Predicatorum Po-niensium salutem in Domino. Licet is, de cuius munere venit ut sibi a fidelibus s digne ac laudabiliter serviatur, de abundantia pietatis sue, que merita suppli-n excedit et vota, bene servientibus multo maiora retribuat quam valeant pro-reri: volentes tamen nichilominus populum Domino reddere acceptabilem, fideles risti ad complacendum ei, quibusdam illectivis muneribus, indulgentiis scilicet et nissionibus invitamus, ut exinde reddantur divine gratie aptiores. Cupientes igitur ecclesia vestra congruis honoribus frequentetur, omnibus Christi fidelibus vere pe-tentibus et confessis, qui ad ecclesiam ipsam in festo sancti Petri martyris nec non per octavas ipsius causa devotionis accesserint, annuatim sexaginta dies de iniuncta i penitentia misericorditer relaxamus. Datum Leodii XIII Kalendas Iulii, pontifi-tus domini Innocentii Pape IIII anno decimo.

Nr. 318.

Heinricus dux Slezie 1253 Jul. 31, in Munsterberc; confirmat com-utationem sortis haereditatis filiorum quondam Ratzlaii, dictae Brucaliz, pro villa nasterii de Heinrichow, dicta Ochla.

Stenzel, Lib. fundation. claustri Heinrichow, p. 61.

In nomine Domini amen. Multis prudenter malis occurrimus cum etatis nostre gocia litterarum memorie commendamus; nam que a nostris prioribus sunt insti-ta, ad nostram perveniunt noticiam per obsequia litterarum, nam dum vivit littera, rit etiam actio commissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et mundanas ea rpetuat actiones. Nos igitur Heinricus Dei gratia dux Slezie notum esse volumus esentibus et futuris, quod quidam iuvenes Bogussa et Paulus filii quondam Ratzlai Brucaliz, ea parte hereditatis sue que eos inter ceteros fratres suos contingebat erunt commutationem cum fratribus de Heinrichowe spontanea voluntate, recipien-tantumdem in ducatu illustri principis Premislonis in quadam villa que est sita ta Stargrode et vocatur vulgariter Ochla, fratribus ipsorum, videlicet Iacobo et ro, in hac commutatione spontaneum prebentibus assensum. Sed quia prefati enes, scilicet Boguscha et Paulus, erant nimia paupertatis inopia depressi cum hu-commutationis actio ad effectum perduceretur: ut tanto alacrius sortem in Ochla ciperent, abbas de Heinrichowe dedit eis duos equos pro tribus marcis, quatuor es pro tercia dimidia marca, duas vaccas pro marca, quinque porcos unicuique

pro tribus fertonibus, quinque oves pro octo scotis, duas tunicas pro marca, ma ipsorum pallium pro dimidia marca, item eisdem iuvenibus octo modios siliginis W tizlaviensis mensure pro marca. In prima via, cum irent in Gneznam ad recipi dam a duce Polonie eiusdem commutationis sortem, ad sumptum marcam; postea deducendas uxores eorum cum pueris et rebus in Poloniam, idem abbas de Hei cowe conduxit eis duos currus cum VIII equis pro duabus marcis argenti. Ut er ipsa commutatio claustri de Heinrichowe et eorundem iuvenum ex utraque par firma semper et rata consistat in futurum, presentem cartam nostri sigilli appensio duximus communiri. Huius commutationis testes sunt: comes Mroskho castellan de Redszen, comes Iakza castellanus Wratizlaviensis, Ianussius Menka, Iohannes Os cina, Dirzlaus filius Moyconis, Arnoldus Kula, Paulus Poduszca, Andreas de Grodis Benko filius Woizlai, Paulus Slupoviz et alii quam plures. Actum in Munsterber anno Domini MCCLIII, pridie Kalendas Augusti.

Brucaliz, *niegdyś osada p. m. Münsterberg na Szlązku.* Stargrode, *Starygrod* Ochla, *Ochla.* Heinrichowe, *Heinrichau.* Redszen, *niegdyś gród nad rz. Odrą p. m Brzeg na Szlązku.* Munsterberc, *Münsterberg.*

Nr. 319.

Simon castellan. Gneznens. 1253 s. d. et l.; donat monasterio de Mie chow haereditatem Szymanowice.

Nakielski. Miechovia pag. 172.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Cum ex temporalis permu tationis curriculo ea que aguntur in tempore, si scripti memoria fuerint non suffulta aliquociens in occiduum oblivionis precipicium dilabentur, oportet ut que utilitati vel necessitatis causa sunt iugiter memoranda, ne calumnia valeat aliquatenus subir trare, literarum testimonio et subscriptione testium perhennentur. Hinc est quo ego Simon castellanus Gneznensis omnibus tam presentibus quam futuris presencia per tenorem cupio esse notum, quod habito consilio puerorum meorum, viris religio sis et honestis Domus Miechoviensis hereditatem que Burkowe quondam vocabatu nunc autem Simonowe, cum omnibus proventibus et attinentiis que de predicta vill michi consueverunt provenire, iure hereditario quiete ac pacifice in perpetuum poss dendam. Et si forte post me pueri mei vel pueri puerorum meorum predictos fr tres pro predicta hereditate inquietare voluerint, dent trecentas marcas puri argen predictis fratribus Domus Miechoviensis, et ita valeant suam villlam pacifice et quie possidere. Ut autem hec donatio et ordinatio robur sorciatur perpetue firmitati presentem literam mei sigilli munimine roboratam sibi duximus concedendam. Ac sunt hec presente duce Premislio et presente fratre suo Boleslao, anno Incarnacio Domini M.CC.LIII.

Miechoviensis, *de Miechow.* Burkowe *quondam*, *nunc* Simonowe, *Szymanow*

Nr. 320.

Premisl, dux Polonie 1253 s. d., in Poznan; commutat villas suas ɔbnica, Gowarzewo, Konarskie, Waliszewo et Solec cum parte lacus de Ostrow, ɔ villa ecclesiae Gneznensis dicta Tymieniec.

Transsumpt potwierdzony przez: Casimirus rex Poloniae etc. 1457 Nov. 11, in ventione gener. in Pyotrkow.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. I, fol. 96.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Cum sit labilis humana memo-, nec possunt universa que geruntur in ea firmiter retineri nisi testium annota-ne aut litterarum instrumento fuerint roborata, ideoque universis matris Ecclesie ɛlibus presentibus et futuris presentem paginam inspecturis notum esse decrevimus, ɔd nos Premisl divina institucione dux Polonie proprie voluntatis arbitrio et usu ɔnum nostrorum consilio tales villas, videlicet Dambniciam secundum quam habuit gus, Goworewicze, Konarske, et duas villas que Waliszewo et Solecz vulgariter ɔcupantur cum omnibus earum attinenciis, et partem lacus de Ostrowo incipiendo ɪistrictu eiusdem ville Waliszewo usque in finem lacus qui versus Kleczsko pro-ɪditur, permutavimus cum canonicis ecclesie Gneznensis pro villa eadem que Thym-enik dicitur, ea videlicet condicione, ut decimam in Waliszewo et Solecz loco de-ne de Thymmienik semper sint percepturi. Contulimus eciam, ut incole premissarum larum ab omni exaccione, scilicet stroza, podvorove, povos, prevod, podvoda, na-ɪ, et a citacione castri, preter absenciam nostram, et generaliter ab omnibus iuri-s Polonicalibus quibus inquietari poterunt, semper sint absoluti, quia donum Deo llatum non decet legibus principum subiacere; sed in horum et aliorum omni iu-ɪm percepcione Gneznensis ecclesia plene gaudeat, secundum quod habent ville ɪsdem ecclesie possessionem libertatum. Ut autem commutacionis et donacionis no-ɛ vigor presentibus et futuris innotescat, presentem litteram sigilli nostri impres-ne munimine dignum duximus roborandam. Acta sunt hec autem in Poznan anno ɪcie millesimo ducentesimo quinquagesimo tercio.

Dambnicia, *Dębnica.* Goworewice, *Gowarzewo.* Konarske, *nie odgadnione.* Wa-zewo, Solec, *dziś tak samo.* Ostrowo lacus, *czyli Lednica, na wyspie którego stał ɔd Ostrów.* Kleczsko, *Kłecko.* Thymmienik *nie odgadnione, może zamiast Ty-eniec.*

Nr. 321.

Premisl et Boleslaus fratres uterini duces Polonie 1253 s. d., in znania; dant civi Thomae facultatem locandi civitatem Poznań jure Magdebur-ɪsi, ipsamque civitatem plurimis privilegiis muniunt et possessionibus dotant.

Transsumpt potwierdzony przez: Wladislaus dux regni Polonie etc. 1298 l. et l.

Poznań. Königl. Staats Arch. Posen, Gründungs Urkunde. — Lwów, Biblio-ɛ Baworowskich, kodex przywilejów m. Poznań, fol. 3.

In nomine Domini amen. Quia soli Divinitati convenit in nullo deficere et nium memoriam habere, ideo condicionis humane fragilitas artificio sibi remedium

quesivit, in quo vigor fabrice naturalis opificis voluntate defecit. Ne igitur quod agitur in tempore cum evolumine temporis a memoria evanescat, apicum caracteribus assolet eternari: quam ob rem presentibus et futuris presentem paginam inspecturis innotescat, quod nos Premisl et Boleslaus fratres uterini divina miseracione duces Polonie, proprie voluntatis arbitrio, usi et baronum nostrorum consilio, et de consensu venerabilis in Christo patris domini Boguphali episcopi totiusque Capituli Poznaniensis ecclesie, honesto viro Thome eiusque posteris civitatem que Poznan vulgariter nuncupatur iure Theutunico contulimus collocandam, in ea libertatem octo annis confirmantes. Et cives eiusdem civitatis infra libertatem terram nostram intrandi et exeundi cum mercibus et aliis utilitatibus, sive per fluvium qui Wartha dicitur, a theloneo et monetha et ab omnibus aliis exaccionibus quibus vexari poterint liberos esse pronunctiamus, ita ut elapsa libertate theloneum per medium solvant. Fluvium vero qui Wartha dicitur secus prefatam civitatem fluentem, per miliare unum ex utraque parte cum omnibus utilitatibus, in piscibus capiendis et molendinis construendis scilicet, civibus predicte civitatis in perpetuum contulimus possidendum, eo excepto, quod in eodem districtu unum molendinum, ad nostrum beneplacitum constructum per nos, hereditarie possideamus. Villas autem has ad sepedictam civitatem contulimus, videlicet Aratorum campum, Petrowo, Zegrow, Staralankam, Nyenchow, Spithcow, ambas villas que Vyrbyce dicuntur, Yssycz, Panczisw, Nyestathow, Panthcow, Schidlow, ambas Villas vinitorum exceptis vineis, villam Boguthe et villam Unolfi, in quibus concessimus memorato advocato eiusque posteris triginta mansos pro agris seminandis et civibus eisdem viginti mansos pro pascuis animalium, in perpetuum possidendos. Cum autem advocatus ad sepedictam civitatem et ad villas supradictas advocaverit et locaverit Theutunicos, elapsa libertate quintum mansum in ipsis villis libere semper sit percepturus ea condicione mediante, ut de singulis mansis dimidiam marcam argenti pro decima tempore statuto solvat. Volumus eciam, ut cives eiusdem civitatis in villis supradictis omnes utilitates que nunc sunt et in posterum provenire poterint, ut est in construendis molendinis et venandis feris, excepto molendino fratrum Predicatorum, libere semper obtineant. Concessimus eciam, ut molendinum quod Henricus antiquus scultetus ex nostra donacione possedit, per predictum advocatum eiusque posteros iure hereditario sit possidendum. Et cives prenominate civitatis ius secundum formam Maydburgensis civitatis, mediam prolatationem de iudicio respondentes, innoxium et illibatum ex nostra donacione perpetue gaudeant possidere, ea racione mediante, ut ullus Theutunicorum in districtu dominii nostri constitutus, ipsa iura, vilipendendo, preter iam dictam civitatem alias requirere non presumat. Item concessimus, ut nullus nomine nostro vel nomine nostri castellani seu nomine alterius cuiuscumque potestatis, in iudicio quo prefatus advocatus una cum suis civibus infra circulum anni tribus temporibus pro tribunali omnimodam causam diiudicantes sedebunt, interesse presumat, sed in horum et aliorum iurium percepcione plene gaudeat ipsa civitas possessione libertatis. In predictis vero temporibus iam dictus advocatus a quolibet iudicio condemnato, octo solidos denariorum secundum monetam civitatis sit percepturus, et infra quatuordecim dies condempnatus quatuor solidos solvat; si vero maior questio orta fuerit, condempnatus triginta solidos solvat, et singulis diebus condempnatus unum solidum solvat, et de iuramento sex denarios solvat. De singulis vero curiis in eadem civitate constructis et de ortis extra eandem plantatis et de omnibus appotecis que in eadem construi poterunt, finita libertate cives prefate civitatis dimi-

ʼenti solvant. De iudicio vero predictus advocatus tam infra quam
ʼrcium denarium semper sit percepturus. Et omnes utilitates de
ʼotecis infra eandem civitatem et ortis extra constructis ad nos
ʼvitati contulimus in subsidium libere possidendas, et hospites
d ipsam venientes a theloneo et monetha liberos facimus
eciam de consensu sepedicti domini Boguphali episcopi
ʼ civitate eeclesiam construere, que in divino officio de-
ʼm cruce circuire. In ipsa vero civitate annale fo-
ʼominio nostri constitutis infra libertatem statuimus, ut
ʼra ipsum forum valeat inpediri. Item contulimus predicto
ʼuccessoribus duas cameras in domo quam in ipsa civitate pro mer-
ʼncabimus possidendas libere, de qua ius et fructum, exceptis predictis
ʼs, nos et posteri nostri volumus esse percepturi. De expedicione vero que extra terram fuerit, cives eiusdem adesse non teneantur; in defensione autem terre adesse tenentur, ut eo validius hostilis incursio reprimatur. Item, ut predicta civitas plena custodia regnet, promisimus eciam civibus eiusdem civitatis quatuor vigiles et duos balistarios, in nostris expensis procurantes pro custodia civitatis exhibere. Et silvas tam infra quam extra districtum eorum pro domibus construendis et aliis necessitatibus, absque omni pavore contulimus succidendas. Insuper ipsis alleviantes prohibemus, ut nullus nostrorum subditorum ipsos pro aliquo debito vel casu extra territorium predicte civitatis, id est in alio iudicio compellat respondere: si quis alius eos indicare presumpserit, iudicium ipsius pronunciamus esse nullum. Et hominibus in terra nostra constitutis, ad predictam civitatem pro vendendis universis racione fori et emptis abducendis affluentibus concessimus, ut theloneum nec monetam solvant; hospites vero extra terminos terre nostre solvant. Insuper concessimus, ut advocatus cum civibus suis tam in potu quam in pane et in omnibus aliis quibus uti debeant, mensuram secundum cursum temporis diligenter disponentes statuant; et quicquid de fal-is utilitatis iudicio derivari poterit mensuris, volumus ut civitas ipsam utilitatem per medium semper sit perceptura. Iudiciorum nichilominus omnium, ut est de contentione, percussione, suspensione, et omni questione que inter Theutunicos et Polonos orta fuerit in ipsa civitate et extra ipsam, sicut territorium eiusdem occupat, premisso advocato suisque posteris auctoritatem tradimus diiudicandam et determinandam. Ut autem donacionis et confirmacionis nostre vigor tam presentibus quam futuris innotescat, presentem paginam sigillorum nostrorum subappensionibus dignum duximus roborandam. Acta sunt hec in Poznania anno ab Incarnacione Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo tercio, presentibus hys testibus: Predpelcone palatino Poznaniensi, Dirsigravio palatino Gneznensi, Domaratho iudice curie, Boguchwalo castellano Poznaniensi, Eustachio filio Iohannis, Pacoslao filio Cedrici et aliis quam pluribus.

Aratorum campus, *Rataje.* Petrowo, *Piotrowo.* Zegrow, *Żegrze.* Staralanka, *Starałęka.* Nyenchow, Spithcow, *osady znikłe przyległe miastu, na prawym brzegu rz. Warta.* Vyrzbyce, *dziś Wilda.* Yssycz, *Jeżyce.* Panczlaw, *nie odgadnione.* Nyestathkow, *osada znikła przyległa wsi Sołacz.* Schidlow, *nie odgadnione.* Villa vinitorum, *Winiary.* Villa Boguthe, *nie odgadnione.* Villa Unolfi, *późniéj Unoltowice, dziś Umułtowo.*

Nr. 322.

Boleslaus et Primislaus duces Polonie 1253 s. d. et l.; dant rado civitatem suam Srem jure Theutonico locandam.

Pergam. orygin. bardzo zniszczony i poprzeżerany, podlepiony papierem. cia poprzeczne od przywieszenia dwóch pieczęci.

Poznań. Königl. Staats Archiv. Srem A. 1.

In nomine Domini amen. Ab humana facilius elabuntur memoria, q scripto nec voce testium perhennantur; ideo necesse est ut res digna memoria confirmetur, quo canescens antiquitas crebrius valeat renovari. Agnoscat igitu sens etas et sciat postera ad quorum presenciam presens scriptum pervenerit, nos Boleslaus et Primislaus Dei gracia duces Polonie usi consilio utili dedimu rado civitatem nostram Srem iure Theutunico locandam, in qua centum mansos conicos locabit. Prefatus vero Cunradus cum sua posteritate sextum mansum tam curiam, macellas carnificum et eciam panis, sutorum, necessitatem de un maccellis sicut predicta civitas indigebit, balneum, molendinum unum super W et eciam nostrum molendinum in Pysatha, tercium denarium de re qualibet iu hec omnia cum sua posteritate libere possidebit. Insuper addimus ei quinque sos cum uno prato liberos pro ipsius allodio. Insuper Wartam in ascensu unu liare et in descensu dictus Cunradus unum miliare cum civibus ibi se locantib piscatura, et in nostris piscinis, libere concedimus et donamus. Volumus eci dictus Cunradus cum dicta civitate pocientur eo iure, quo cives et civitas Poznaniensis. Libertatem vero a festo sancti Martini proximo venturi octo a terra culta *(9 literae desunt)* inculta autem duodecim *(74 lit. des.)* videlicet (*des.*) siliginis *(54 lit. des.)* nostrorum de Pobedisc. Thaber.. *(21 lit. des.)* l Acta sunt hec presentibus hys viris providis et discretis: Psrethpolcone palatin znaniensi, Boguphalo castellano Poznaniensi, Zdirzicrayo filio Nimiri, Iancone tino Kalisiensi, Erkinboldo fratre suo, Martino Liz. Datum per manus Tilico stri scriptoris anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo III.

Srem, *Śrem.* Pysatha, *Pysząca.* Pobedisc, *Pobiedziska.*

Nr. 323.

Wernerus de Foresto et prepositus Gobinensis 1253 s. d. in G testatur, se controversiam inter abbatem de Paradyż et Wilhelmum molendin causa molendini in Paradyż exortam, sopivisse.

Pergam. orygin. Wcięcia poprzeczne od przywieszenia 3 pieczęci, które zachowane, są podługowate, a każda przedstawia 1 osobę duchowną. Jedna z nich, stojąca, trzyma w prawéj ręce palmę, na lewéj spoczywa księga, napis S. Hein

prepositi.... *Druga połamana. Trzecia przedstawia Opata w infule, z pastorałem w prawicy, na lewéj spoczywa księga; napis...* abbatis Paradysi.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 1. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 33.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi. Wernerus de Foresto et prepositus ecclesie Gobinensis Dei gracia, universis Christi fidelibus presentes litteras inspecturis in Ihesu Christo salutem. Sicut enim tempus nunquam est stabile set fluens defluit, ita quoque, cum ipso tempore temporales fluant et defluant actiones, ne labatur cum tempore quid modo geritur, eternari debet et voce testium et testimonis litterarum. Eapropter notum esse volumus tam presentibus quam futuris, quod nos controversiam inter dominum abbatem de Paradyso ex una parte, et Wilhelmum molendinarium ac heredum suorum iam diu motam pro molendino in Paradyso ex parte altera, pro lenienda domini abbatis ac fratrum suorum inopia, tali interposita ordinacione coram testibus duximus sopiendam: quod nulla persona de consanguinitate vel affinitate memorati Wilhelmi audeat de cetero dictos fratres quolibet modo perturbare, aut etiam in dicto molendino aliquid sibi iuris presumat de cetero usurpare. Ut igitur hec nostre composicionis pagina futuris temporibus absque ambiguitate qualibet ab omnibus inviolabiliter observetur, ipsam sigillorum nostrorum et domini M. abbatis sigillo Paradysi duximus munimine roborandam, adhibitis nichilominus testibus ydoneis quorum nomina sunt: H. prepositus de Gobin, Borchardus advocatus in Gobin, Hogerus de Merica, Ramboldus Bindewin, Hermannus frater suus, Conradus de Lowene, Guntherus de Dilowe, Thymo de Lucene, Herbordus de Somerwelt, Iohannes Dordenbusch, Nicolaus monetarius, Otto de Belchowe, Bertoldus de Halis et alii quam plures. Acta sunt hec in Gobin anno Domini M.CC.LIII, Indictione X.

Forestum, *Forste.* Gobinensis, *de Guben.* Paradysus, *Paradyż.* Merica, *zamiast Dąbrowa.*

Nr. 324.

Premisl dux Polonie 1254 Aug. 3, Pobedysche; confirmat privilegium b. m. parentum suorum, quo mercatoribus die et per octavam beati Dominici ad civitatem Poznan venientibus, libertas non solvendi theloneum fuerat concessa.

Pergam. orygin. Sznur z nici jedwabnych czerwonych; — pieczęć znikła.

Poznań. Archiv. Miejskie. Diploma Nr. 1. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 34.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Placuit dignationi illustrium parentum nostrorum, beate memorie domini Vladyzlai ducis filii Odonis et domine Hadevygis ducisse Polonye, de consensu nostro et domini Bolezlai ducis fratris nostri, supplicantibus fratribus Predicatoribus de Poznan, ad honorem Dei et beate virginis Marie, pro veneratione etiam beati Dominici, omnibus mercatoribus undecunque venientibus ad civitatem Poznan in die sancto ac per octavas eiusdem mirifici confessoris, de non solvendo theloneo aut alia qualibet exactione libertatem omnimodam

liberaliter indulgere. Nos autem, favente Domino iam dictis parentibus nostris honore ac onere succedentes, eorundem donationem, liberalitate ac devotione pate[illegible] ducti, litteris presentibus nostro sigillo munitis duximus approbandam. Datum [illegible] bedysche anno Domini M.CC.LIIII, III Nonas Augusti, presentibus fratre Mo[illegible] priore et fratre Reymboldo de Ordine Predicatorum tunc Poznanyensis, com[illegible] Eustatio et aliis multis.

Pobedysche, Pobiedziska.

Nr. 325.

Boleslaus dux Polonie 1254 Aug. 16, in Gnezna; innovat de consensu fratris sui ducis Premislonis libertatem, quondam a patre suo, Vladislao duce, omnibus villis hospitalis sancti Sepulchri de Gniezno concessam.

Nakielski. Miechovia pag. 173.

In nomine Domini Dei eterni amen. Quod a nostris senioribus institutum est, ad etatis nostre noticiam non venisset, si cellassent testimonia et obsequia scripturarum. Quam ob rem nos Boleslaus divina institutione dux Polonie notum esse volumus universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, quod de consensu et voluntate fratris nostri domini Premislonis, ob remedium anime nostre et omnium parentum nostrorum, libertatem a patre nostro felicis memorie duce Vladislao omnibus villis sancti Sepulchri que ad hospitale Gneznense pertinent institutam et concessam, de nostra non ficta voluntate auctoritate nostra innovamus et confirmamus, que talis est: quia omnes villas quas dicta Domus ad presens possidet vel deinceps quoquo modo possidebit, a podworowe, a stroza, a powoz, a naraz, a solutione capitis in hominibus villarum dictarum, a prevod, excepta sola recenti ferina quam ad proximam villam per conductum reducere tenebuntur, et a citacione castri cuiuslibet et iudicis, cum earum omnibus inhabitatoribus perpetuo gaudebunt omnimoda libertate; nec eciam coram nostra presencia citati comparebunt, nisi prius sigillo nostro fuerint provocati. Et quia homines villarum Domus memorate a venatoribus nostris et podvoda sepius aggravabantur, ob amorem et reverenciam Domus sancti Sepulcri in remissionemque omnium peccatorum nostrorum eos ab hoc gravamine totaliter absolvimus; ita quod venatores cuiuslibet officii non recipiant, nec canes nostros pascant, neque podvodam dent, nec eciam venator castri aliquam potestatem excercere habeat super homines dictarum villarum. Ab omni autem expedicione et castrorum municione, et ab omnibus aliis exactionibus et solu[illegible] cionibus eos omnino reddimus absolutos. Ut igitur hec nostra permissio et libert[illegible] tis confirmacio a nobis et a nostris successoribus presentibus temporibus et futur[illegible] inviolabiliter observetur, presenti documento eam inserentes sigilli nostri corrobor[illegible] vimus appensione. Datum in Gnezna XVII Kalendas Septembris, anno Incarnacion[illegible] dominice millesimo CC. quinquagesimo quarto, Indictione undecima.

Nr. 326.

Alexander Pp. IV 1254 Dec. 19, Laterani; mandat episcopo Brandegensi, ut cum Conrado nato marchionis Brandeburgensis et Constantia nata Pre-l ducis Poloniae, super matrimonio dispenset.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 122. — Riedel, Codex diplomat. Branburg. B. I, 44.

Alexander episcopus (*etc.*), venerabili fratri.. episcopo Brandeburgensi salutem .). Ex parte dilectorum filiorum J. marchionis Brandeburgensis et P. ducis Po-ie fuit nobis humiliter supplicatum, ut, cum pro sedandis discordiis et inimicitiis italibus sopiendis que inter predictos marchionem et ducem dudum exorte fuerant, nt quod nobilis vir Conradus natus ipsius marchionis et dilecta in Christo filia ilis mulier Constantia nata eiusdem ducis ad invicem matrimonialiter copulentur, ensare cum eisdem Conrado et Constantia, ut non obstante quod alter alterum rto consanguinitatis gradu contingit, matrimonium contrahere insimul libere va-nt, de benignitate Sedis apostolice curaremus. Ideoque mandamus, quatenus, si ratur quod per huiusmodi matrimonium pax et concordia inter prefatos ducem et rchionem proveniant, evitentur homicidia et quies atque tranquillitas illis partibus ocurentur, tibique constiterit, quod id karissimo in Christo filio nostro Willelmo manorum regi illustri placeat, cum predictis Conrado et Constantia, ut matrimo-m ad invicem contrahere libere possint, impedimento non obstante predicto, auctoate nostra prout secundum Deum videris expedire dispenses. Datum Laterani IV Kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno primo.

Nr. 327.

Fulco s. ecclesie Gneznensis archiepiscop. 1255 Apr. 5, Gnezne; nfert cum consensu sui Capituli villam Zdziechowo cum aliis bonis Domui Hospi-lis s. Sepulchri in Gniezno.

Pergam. orygin. w wielu miejscach przeżarty, pismo bardzo wyblakłe. Przy nim zywieszono dwie pieczęcie; pierwsza pieczęć okrągła, zawieszona na niciach jedwab. rwon. przedstawia biskupa stojącego pod okrągłym łukiem, prawica błogosławiąca, a trzyma pastorał; napis zupełnie zatarty. Druga znikła, pozostały nici lniane fio-we i żółte, bardzo wyblakłe, skręcone w sznurek.

Gniezno, Archiv. Capituli Metropolit. Nr. 24.

Nos Fulco sancte ecclesie Gneznensis archiepiscopus una cum venerabili Capi-nostro, venerabili viro Henrico preposito domus Michoviensis ceterisque fratribus sdem domus salutem perpetuam. Pias fundatorum voluntates in melius immutare, ens et laudabile est. Licet igitur piissimus fundator, videlicet Dei gratia dux onie Premislaus, cum dilecta matre sua ac Boleslao fratre ex innata pietate erga um in remedium animarum suarum dederint vobis hospitale Gneznense cum iure ronatus, perpetuo iure per vos gubernandum et possidendum, accedente ad id no-

stro Capitulique nostri consensu, ea ratione, ut ex redditibus bonorum ad idem hospitale spectantium, cum in statum bonum restauratum fuerit, infirmos elemosinari aliquosque pauperes scholares in expensis vel in vestimentis ex voluntate vestra veretis, prout iam fit providentia et industria moderni rectoris; quod tamen plu videmus indigentes cibo spirituali quam corporali, et paucos ob exiguum numer cleri qui eis porrigant: salubriter iudicavimus cum venerabili Capitulo nostro, b dicti Hospitalis cum ecclesia vobis ipsis concedere vestrisque usibus deputare, p re ipsa consencientibus nobis in hac parte, ipsis fundationibus piissimis concedi et deputamus cum omnibus decimis, possessionibus, pertinentiis, hominibus in Zdechovo commorantibus, redditibus ceterisque iuribus, eo fine, ut plures vestrum quam ante, videlicet quidquit ex redditibus eorundem bonorum sustentari commode poteritis, ad promovendum honorem Dei et gloriam sancti Sepulcri Salvatoris nostri, ac pro adiutorio cure animarum pretioso Sanguine Christi redemptarum, in quo zelum vestrum optime nobis commendatum habemus, in cenobio maneatis. Quod vero existimavimus vel (?) ingratum fore, divis fundatoribus si nisi ex gratitudine (*10 lit. des.*) advixerint *(4 lit. des.)* ad voluntatem vestram in eodem hospitali aliquos pauperes scholares modo ut supra volueritis providere, totum id scilicet pietati vestre comendamus, nullum nobis ius successoribusque nostris ad idem hospitale preter patronatum reservantes. Ut autem presens instrumentum, ad instar privilegii vobis datum, firmius robur habeat, illud sigillis nostris roborari iussimus. Datum Gnezne anno gratie M.CC.L.V die V mensis Aprilis, presentibus venerabilibus fratribus nostris Iohanne decano, Ru.. *(4 lit. del.)* et Isaia ecclesie nostre canonicis.

Zdechovo, *Zdziechowo.*

Nr. 328.

Fr. Hugo dictus abbas Morimundi 1255 Jun. 23, apud Morimundum; universum Ordinem Cisterciensem de quadam ordinatione, ratione Conventus abbatiae de Sulejow per abbates de Wąchock, Koprzywnica, Szczyrzec et Byszewo facta, certiorem facit.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Iacobus s. Gneznens. ecclesie archiepiscop. 1285 Aug. 15, s. l.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 44.

Universis abbatibus et personis Cisterciensis Ordinis ad quos presentes littere pervenerint, frater Hugo dictus abbas Morimundi salutem in omnium Salutari. Noverit universitas vestra, quandam ordinacionem de Conventu abbacie de Suliow, factam per venerabiles coabbates nostros, videlicet per dominum Iohannem quondam abbatem de Wanchoz nunc abbatem dicte domus de Suliow, et per dominum Stephanum abbatem de Coprivnicia, et per dominos Balduvinum de Chiric et Nicolaum de Bissovia abbates, de consensu dicti Conventus ad nos devenisse; que quidem ordinacio inferius est notata.

Venerabili in Christo patri domino H. abbati Morimundi, fratres Io. de Wanchoz et St. de Copriwin abbates, summe devocionis plenitudinem cum debite reve-

ncie famulatu. Noverit vestra reverenda paternitas, quod nos in sabbato ante minicam in Passione ad domum de Suliow una cum dominis B. de Chiric et Ny. Bissovia abbatibus secundum commissionem Capituli generalis et vestram accedens, pro scandalo Ordinis evitando et bono pacis reformando, de consilio dictorum abum, assessorum nostrorum, inter nos et Conventum de Suliow ordinacionem fecis infrascriptam: videlicet quod idem Conventus omni iuri mansionis sue in loco dicto de Suliow vestre voluntati cedens renunciat bona voluntate: ita ut vice mansis sue in Suliow, domum de Bissovia cum omnibus pertinentiis suis et Locum cti Gothardi cum omnibus pertinentiis suis, ad reformandum ibidem Dei servicium, nmodo possint habere litteras sanctissimi patris domini abbatis Cistercii et vestras er hac ordinacione confectas, resignantes, rite perpetuo confirmetis eisdem litteris erentes, quod domus de Suliow possessiones suas longe sitas et sibi inutiles, vilicet Dobrow cum omnibus pertinenciis suis, et Pechow, et Schulpinum, et Dobrm, dictis locis, Bissovie scilicet et sancto Gothardo et prefato Conventui volunrie sint cedituri, perpetuo resignabit. Eapropter reverende sanctitati vestre consulere dentes devote supplicamus, quatenus hanc prescriptam ordinacionem, utrique parti lubrem et comodam, quam de vestra paternitate confidentes finaliter inivimus, semr ratam habendam rite prelibato modo confirmetis, et confirmatam iam dicto Contui transmittatis. In cuius rei testimonium nostris et dictorum assessorum norum sigillis hanc litteram roboramus.

Nos vero predictus H. abbas Morimundi ordinacionem hanc approbamus et eam ctoritate paterna confirmamus, et predicta loca cum suis pertinenciis dictis locis, ssovie et de sancto Gothardo adunamus, et filiacionem domui Vallis sancti Georgii, ua primo locus sancti Gothardi exivit, ascribentes, huic presenti littere sigillum strum una cum venerabilis Io. coabbatis nostri dicte domus de Suliow, qui pretis omnibus assensum prebuit, apposuimus in testimonium veritatis. Datum in ilia beati Iohannis Baptiste anno Domini M.CC.L. quinto, aput Morimundum.

Suliow, *Sulejow*. Wanchoz, *Wąchock*. Coprivnicia, *Koprzywnica*. Chiric, *Szczyc*. Bissovia, *Byszewo*. Locus s. Gothardi, *Szpital górny p. m. Włocławek*. Dow, *Dobrow*. Pechow, *Pieczew*. Schulpinum, *Czolpin*. Dobrcha, *Dobre*. Domus llis s. Georgii, *klasztor Lubiąż, z niemiecka Leubus*.

Nr. 329.

Premizl dux Polonie 1255 Sept. 29, in Poznan; renovat de consensu tris sui ducis Boleslai donationem haereditatis Chociule, monasterio de Trzebnica tea factam.

Pergam. orygin., u którego pozostały z dwóch przywieszonych pieczęci sznurki żwabne.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Trebnic. Nr. 82. — Mosbach, Wiadomości, p. 21.

In nomine Domini amen. Quum humani generis acciones modis variis immuntur nisi testimonio vel scripti munimine fuerint solidate, nos igitur Premizl Dei acia dux Polonie notum esse volumus universis tam presentibus quam futuris, quod s ex plena deliberatione et consensu fratris nostri ducis Bolezlavi nec non et

omnium terre nostre baronum renovantes donationem nostrorum predecessorum, reditatem que Chociule vulgariter nuncupatur ad instanciam venerabilis domine nostre dilecte matertere dicte in Trebniz abbatisse domui contulimus Trebniz dantes eidem infra terminos dicte hereditatis cum omni iurisdicione plenariam ac perpetuam libertatem. Et ut nostra donatio inviolabilis perseverans robur habeat perpetue firmitatis, sigilli nostri apensione et litterarum instrumentis ipsam studiose curavimus roborari. Huius rei testes sunt: dominus Boguhvalus episcopus Poznaniensis, dominus Petricus prepositus, dominus Iohannes scolasticus eiusdem ecclesie, comes Boguhvalus castellanus Poznaniensis, Hennericus vlhodarius, Drogonulus subpincerna. Hec acta sunt in Poznan in festo beati Michaelis, anno Incarnacione Domini M.CC.L.V.

Chociule, *z niemiecka Kutschlau.* Trebniz, *Trzebnica.*

Nr. 330.

Boleslaus dux Polon. 1255 Nov. 11, in Rogosen; confert Henrico Stronbyso, dicto de Klecko, scoltetiam in Kłecko, et iura ipsius definit.

Poznań. Königl. Staats Arch. Inscription. Posnaniens. a. 1523, fol. 573.

In nomine Domini Dei eterni amen. Quoniam sepius a memoria hominum recedit quod scripto aut bono testimonio non confirmatur, quamobrem nos Boleslaus divina institutione dux Polonie notum esse volumus universis presentem paginam inspecturis, quod de consensu baronum nostrorum civitatem nostram que Kleczsko vulgariter nuncupatur cum quatuor sortibus, quarum una vocatur Kraiewo, de qua sorte tenetur civitas solvere de censu et pro decima marcam argenti ecclesie beati Laurencii Gnezne dicte, de aliis autem tribus, videlicet de Kobylnicze, de Skotnicze et de Iastrabnycze contulimus ecclesie beati Georgii quatuor mansos liberos pro decima, absque omni exaccione que de supradictis pertinebatur sortibus, cum omnimoda libertate: et hec omnia fecimus mediante nostro sculteto Henrico Stronbyso dicto de Kleczsko, cui tunc temporis sculteciam nostram in civitate dicta Kleczsko contulimus sub forma et conditione et iure Novi Fori, cum omnimoda libertate sibi et suis posteris in iure Theutonico perpetuo possidendam. Volumus eciam, quicunque hospitum tam Polonorum seu Theutonicorum vel aliarum terrarum, quicunque iam dictam civitatem ingredi voluerint et se nostris beneficis per nostram Poloniam constitutis presentaverint, a theloneo et ab omni exaccione gaudeant securos. Scultetum vero cum suis civibus de Kleczsko dicto, ubicunque locorum cum eorum mercimoniis venerint, a theloneo et ab omni exaccione facimus expeditos. Damus eciam nostro sculteto Henrico dicto de Kleczsko et suis posteris septimum mansum liberum ab omni penitus exaccione, qua libertate ipse cum suis posteris gaudeat, perpetuo possidendum. De censu vero mansorum sic statuimus, quod de quolibet manso nulli penitus sed nobis solvant sedecem scotos argenti in die Martini beatissimi confessoris; item nobis in eodem festo beati Martini de qualibet domo cedet medius scotus, de quo scultetus iam dicte civitatis cum suis posteris denarium tercium recipiet sicut debet. Item macella carnificum sculteto Henrico sepedicto et suis posteris de Kleczsko contulimus iure hereditario possidenda, que pro suo placito cum suis posteris vendat

; discuciat prout volet. Eciam hoc volumus et confirmamus, quod scultetus noster
enricus sepedictus cum suis posteris de curia in qua moratur et de duabus aliis,
ccorum et humuleti videlicet nichil solvat, sed in his omnibus domibus sit securus.
e pecunia vero nostra, scultetus Henricus et eius posteri de Kleczsko sepedicto,
m mercimoniis in civitate Kleczsko, que sua est et suorum posterorum, sub nostro
catu et regimine ubicunque locorum digressi fuerint, libere et prospere vendant et
ant sine ulla exaccione, nulli regraciantes nisi nobis et domino thezaurario. Item
lumus et omnimode nostro dominio confirmamus nostro sculteto Henrico et suis
steris, quod omne iudicium in Kleck civitate dicta, qualiscumque causa se obtulerit,
lem audacter in domo sua cum suis scabinis prefate civitatis iudicet; secundum
od quelibet causa vel casus cuiuslibet maleficii exegerit, talem penam inferat no-
ra functus authoritate. Casus vero qui possunt in supradicta civitate occurrere,
cuti est furtum, homicidium, sacrilegium, incendium, vulneraciones gladii, cultelli et
calorum, supradictus scultetus Henricus cum suis posteris tales maleficos deprehen-
at et iudicet ut diximus cum scabinis, nulli iudicium defferendo, sed ipse audacter,
ecundum quod sibi videbitur et suis scabinis, penam imponat et recipiat de quolibet
su prout videbitur expedire. De his iudiciis et de aliis quibuscunque, nobis cedent
o denarii et sculteto Henrico sepedicto et suis posteris tercius denarius cedet,
icut ius Theutonicum est statutum. Ad pascua vero peccorum, prefata civitas octo
iberos mansos habebit. Molendinum vero in ipsa civitate Kleczsko et circa civita-
em ubicunque fundare potest, prospere faciat et secure, et aliud supra Welmam
ltra villam que Raczymierowo nominatur. De molendinis vero supradictis nullum
ensum solvant, nisi frumentum nostrum, quando necesse fuerit, quod molendinarius
olat nichil inde percipiendo. Sagenam vero trahat hiemalem, in secundo tractu
ost nostram, a Rogalino usque in Przybrodam in lacu qui adiacet civitati Kleczsko
icte; similiter cum sagena estivali et omnibus retibus cum quibus piscari possunt,
b eodem Rogalino per totum lacum usque in Miedzychott piscatores Henrici iam
icti sculteti et suorum posterorum piscabunt prospere et audacter. Cives vero pre-
ite civitatis parvis retibus, sicut est vanda, quam longe lacum possunt intrare sine
imbis, piscabuntur libere et secure. Item balneum nostro sculteto Henrico sepedicto
; suis posteris contulimus, quod secure vendat vel accomodet, singulis annis pro se
; suis posteris censum pro singulis annis percipiendo de eodem balneo et nulli ali-
id inde dando, sed ipse gaudeat cum suis posteris possidendo. Silvam vero no-
ram que adiacet civitati dedimus pro lignis, ut secure scultetus cum suis civibus
andocunque volunt vadant, incidant prospere et deducant. Leporem eciam sculteto
stro Henrico sepius dicto et suis posteris concedimus circa civitatem vel ubicunque
luerit agitare, prospere et secure capere. Ut autem hec omnia a nobis et nostris
ccessoribus inviolabiliter observentur, presentem paginam nostri sigilli munimine
ximus roborandam presentibus testibus hiis: Erhinbolt palatinus Gneznensis, co-
es Andreas iudex curie Gneznensis, comite Naszlen, comite Petro de Radegost,
mite Beroldo Lurerfervirch (sic), domino Petro cancellario ducis Boleslai. Datum
Rogosen per manus domini Matthie notarii curie nostre in die Martini beatissimi
nfessoris anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo quinto, Indictione
ecima.

Kleczsko, *Kłecko.* Kraiewo, Skothnicze, Iastrabnycze, *niegdyś osady w pobliżu miasta Kłecko, dziś znikłe.* Kobylnicze, *Kobylica.* Novum forum *zamiast Neumarkt czyli*

Sroda na Szlązku. Welma, *rzeczka, dziś Wełna.* Raczymierowo, Rogalino, *osad kłe.* Przybroda, Międzychod, *dziś tak samo.* Radegost, *dziś Redgoszcz.* Lurerfe *widoczna omyłka, nie odgadniona.* Rogosen, *zam. Rogoźno.*

Nr. 331.

Bolizlavus dux Polonie 1255 Nov. 13, in Dlusze; permittit sterio de Ląd locare villam Wola Lądzka iure Theutonico.

Fac simile litografowane z pergaminu oryginaln., przy którym była na biały ciach przywieszona pieczęć Bolesława księcia; (pieczęć XVI.)

Lwów. Zakład Narodowy Imienia Ossolińskich.

In nomine Domini amen. Omnis actio legitima temporalis memoria ind ne pravorum hominum sugestionibus infirmetur, utile et cautum est ut scriptu stimonio roboretur. Noscant igitur universi tam presentes quam futuri hanc pa inspecturi, quod nos Bolizlavus Dei gracia dux Polonie cupientes ea que ad c Dei pertinent pocius augmentari quam minui, domui Lendensi Ordinis Cysterc venerabili patre ipsorum abbate domino Mathia ad hoc interpellante, inter fl qui Wirbez vocatur et claustrum ipsorum contulimus libertatem novam villam lo quem Liberam villam appellarunt, atque populandi eandem de Theutonicis sive Polonis pleno iure Theutonicorum. Absolvimus etiam prefatos Polonos ne Theutonicos in supradicta villa manentes in perpetuum ab omnibus solutionil exactionibus sive iuribus in Polonia constitutis, excepto hoc solo: si aliquis dominium nostrum insultum fecerit, quod coloni sepedicte ville dominium no una nobiscum tenebuntur defensare. Ut autem hec donatio sollempnis per nos robur perpetue firmitatis obtineat, presentem paginam in huius rei testimonium nostri karactere fecimus roborari. Acta autem sunt hec in Dlusze anno M.CC.LV, Idus Novembris.

Lendensis, *de Ląd.* Fluv. Wirbez, *Wierzbiec strum.* Libera villa, *Lądzka.* Dlusze, *Dłusk.*

Nr. 332.

Alexander Pp. IV 1256 Jan. 26, Laterani; archiepiscopo et e pis Poloniae mandat, ut servos militum Polonorum, clericos molestantes, ce ecclesiasticis coërceant.

Piekosiński, Kodeks Katedry Krakowskiéj I, 49. (Z pergaminu orygin. op nego bullą: Alexander Pp. IIII.)

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus . . arc scopo et episcopis Polonie salutem et apostolicam benedictionem. Ad aures a latus nostri pervenit, quod nunnulli milites et alii laici per Poloniam constitut ipsorum servi et mancipia, interdum motu proprio et quandoque suorum domi mandato, sacrilegas iniciunt manus in clericos et alias committunt enormia

os, hoc excusationis pallio, ne debite pro culpa pene subiaceant et de commissis atisfactionem exhibeant, in animarum suarum periculum se muniunt in peccatis, uod videlicet domini servorum suorum servitio non debent absque culpa propria deraudari; sicque peccatis remanentibus taliter impunitis, culpa trahitur perniciosius n exemplum, in grave clericorum periculum et enervationem ecclesiastice libertatis. Quocirca fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus, si premissis veritas suffragat, tales debitam pro huiusmodi excessibus subire penitentiam et satisfactionem impendere, non obstante excusatione predicta, monitione premissa, remoto appellationis obstaculo, censura ecclesiastica iuxta officii vestri debitum coarcetis. Datum Laterani VII Kalendas Februarii, pontificatus nostri anno secundo.

Nr. 333.

Premisl dux Polonie 1256 Febr. 14, in Poznan; ratam habet venditionem haereditatis Zyrsko, concessae fratribus Militiae Templi a Boguslao milite, filio quondam Zdislavi.

Pergam. orygin. Na sznurze jedwabn. wyblakł. przywieszona pieczęć Przemysława księcia; (pieczęć XV.)

Berlin. Königl. Geheim. Staats Arch. — Riedel, Cod. diplomatic. Brandenburg. A. 19, p. 125, fragment.

In nomine Domini Dei eterni amen. Quoniam sepius a memoria hominum recedit quod scripto aut bono testimonio non confirmatur, quamobrem nos Premisl divina institutione dux Polonie notum esse volumus universis tam presentibus quam futuris, quod veniens in presentiam nostram miles noster Boguphalus, filius condam Zdislavi, procurante Brunone Crucifero et fratre ipsius Alberto, de nostro consensu et bona voluntate hereditatem suam que vulgariter Zarino nuncupatur, cum omnibus hutilitatibus et attinentiis suis fratribus de Templo vendidit et contulit iure hereditario perpetuo possidendam. Quod factum nos ratum et firmum volentes habere, et ne etiam cuipiam super venditione memorata inposterum ambiguitas inducatur, ad instantiam et peticionem utriusque partis hec eadem in testimonium fecimus conscribi et sigilli nostri munimine roborari. Actum in Poznan in die beati Valentini martiris anno Incarnationis dominice millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto. Huius rei et facti testes interfuerunt: comes Pretpelk palatinus noster, comes Boguphalus castellanus Poznaniensis, comes Zbilut castellanus Ostroviensis, Beniamin castellanus de Radhim, Andreas subdapifer, Simon tunc temporis subiudex, et alii quam plurimi. Ego Michael notarius hiis eciam interfui et ad mandatum predicti ducis ista conscripsi.

Zarino, *późniéj Zyrsko, dziś z niemiecka Seeren.* Ostroviensis, *de Ostrów, zamku na wyspie jeziora Lednica, z którego dziś ruina.* Radhim, *Radzim, gród na wyspie rz. Warta p. m. Oborniki, z którego dziś nasypy ziemi i głębokie przekopy.*

Nr. 334.

Premisl dux Polonie 1260 (sic) Febr. 24, Poznanie; munit haere ditates monasterii de Łekno amplissimis libertatibus.

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Protocollum secundum, fol. 36. (Kopia z pergamin oryginaln., u którego była przywieszona na sznurku półjedwabnym zielonym pieczęć.) — Wągrowiec. Archiw. miejskie. Transsumpt potwierdzony przez: Kazimirus rex Polon 1346 Jun. 6, in Pizdri.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Cum petitur quod iustum videtu et honestum, iustis petencium desideriis dignum est facilem prebere consensum, vota que a racionis tramite non discordant, affectu prosequente complere. Igitu nos Premisl Dei gracia dux Polonie notum esse volumus universis tam presentibu quam futuris presentem paginam inspecturis, quod ob reverenciam Dei et sanc matris Ecclesie ac beate virginis Marie nec non patris reverendi domini Petri abbat de Lukna tociusque conventus fratrum ibidem commorancium, et eciam nostrorum progenitorum facta salubria pio prosequentes affectu, universas prefate domus her ditates ad presens habitas et habendas, ab omni exactione et solucione, a prewo a podwodi, a naraz, a podvorove, a capite tali forma: quod si quis occiditur, p hoc penam minime solvere tenentur: a preparacione et reparacione castrorum poncium, a solucione que mostowe dicitur, et ab omnibus iuribus in Polonia const tutis quibuscunque censeantur nominibus, dignum duximus penitus absolvendas. I quia donum Deo collatum non expedit legibus universorum subiacere, volumus u nemo nostrorum iudicum aut castellanorum, vel cuiuscunque racione beneficii, a ipsas hereditates in perpetuum respectum aliquem valeat obtinere; et si sine annuk nostro citati fuerint, minime comparebunt. Ut hec a nobis facta firmitatis robu obtineant, dedimus presentem paginam predictis fratribus de Lukna nostri sigilli munimine roboratam. Datum Poznanie anno gracie millesimo ducentesimo sexagesimo (sic) VI Kalendas Marcii. Cum hec fierent hii testes presentes astiterunt: Dirsicray pa latinus Gneznensis, Simon castellanus Gneznensis, Sventoslaus de Nakel, Domeradu iudex, Zbiludus de Kozelz et alii quam plures fide digni.

Lukna, *Łekno.* **Nakel,** *Nakło.* **Kozelz,** *Kozielsk.*

Nr. 335.

Premisl dux Polonie 1256 Mart. 18, in Poznan; commutatione haereditatis comitis Dyrskonis filii Dyrsconis, dictae Lubienicko, pro haereditate m nasterii de Gostichow, dicta Góra, ratam habet.

Pergam. orygin. Dziurki od zawieszenia pieczęci księcia Przemysława, która osob zachowana; (pieczęć XV).

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 3. — Raczyński, Cod. diplom. Maio Polon. 36.

In nomine Domini Dei eterni amen. Quoniam sepius a memoria hominum r cedit quod scripto aut bono testimonio non confirmatur, quapropter nos Premi

divina dispositione dux Polonie notum esse volumus universis tam presentibus quam eciam futuris, quod veniens in presentiam nostram miles noster comes Dyrsek filius condam Dyrsconis protestatus est, quod de consensu et bona voluntate fratrum suorum, Goslavi videlicet et Tome, talem commutationem cum domino Henrico abbate de Gostichow et fratribus eiusdem monasterii fecisset. Dedit enim predictus Dyrsek fratribus memoratis et domui ipsorum hereditatem suam que Lubenitsco vulgariter nuncupatur cum omnibus attinentiis et hutilitatibus suis iure hereditario perpetuo possidendam in concambium, recipiens ab ipsis hereditatem domus ipsorum que Gorca apellatur, cum decem marcis argenti, cum quatuor bubus, cum seminibus et cum omnibus aliis hutilitatibus que tunc temporis in villa prefata inveniebantur, eodem iure perpetuo cum omnibus suis successoribus possidendam. Quod factum ratum et firmum nos habentes, et ne eciam super commutatione prefata cuipiam ambiguitas in posterum inducatur, hec eadem que nostra in presentia acta sunt, fecimus in testimonium conscribi et sigilli nostri munimine roborari. Actum in Poznan quinto decimo Kalendas Aprilis, anno Incarnationis dominice millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto. Huius rei et facti testes sunt: cōmes Dyrsicray palatinus, Iohannes cancellarius curie nostre, Boguphalus castellanus Poznaniensis, Iohannes scolasticus, Henricus cantor sancte Poznaniensis ecclesie, Ianus filius Bozenonis et alii quam plures. Ego Michael notarius hiis eciam interfui et ad mandatum predicti ducis ista conscripsi.

Lubenitsco, *późniéj villa Martini, dziś Merzdorf.* Gorca, *dziś Góra.*

Nr. 336.

Premisl dux Polonie 1256 s. d., in Poznan; monasterio Paradyż multiplices confert libertates.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia pieczęci księcia Przemysława, która osobno zachowana; (pieczęć XV.)

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 5. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 38.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Cum ex temporis vicissitudine cuncta que a nobis temporaliter aguntur mutabilitati subiaceant, aliquocies acta hominum, quamcunque legitime diffinita, processu temporis iacturam patiuntur, nisi testimonio litterarum et subscriptione testium fulciantur. Presencium igitur tenore notum esse volumus universis presentibus et posteris hoc scriptum inspecturis, quod nos Premisl divina miseratione dux Polonie salubriter cogitantes de salute anime nostre, et sperantes de misericordia Dei nos in celis metere quod seminaremus in terris, pro reverencia Dei et beate Marie semper virginis et preclaris meritis domini Henrici dicti abbatis de Paradyso Ordinis Cysterciēnsis omniumque fratrum ibidem Deo serviencium, hominibus in villis eiusdem claustri comorantibus contulimus libertatem, ita videlicet, ut a citatione castri, preter ad nostram presentiam nostro sigillo citati, sint semper liberi et immunes. Si quis autem alius ipsos iudicare presumpserit, iudicium ipsius pronunciamus esse nullum. Concessimus eciam prefato claustro, ut si qui castores stagnum vel lacus ad ipsum spectantes ad presens intra-

verunt vel intraverint aliunde, ex nostra donatione habeat hereditario iure in perpetuum possidendos. Et ut hec nostra donatio et elemosina a nobis et a posteris nostris innoxia et illibata semper perseveret, presens scriptum eidem concessimus sigilli nostri impressione munimine roboratum. Datum in Poznan anno gracie M.CC.L sexto presentibus hiis testibus: comite Dirsycrayo iudice nostro, domino Iohanne cancellario nostro, comite Eustachio castellano de Zantoch et aliis quam pluribus. Ego Conradus scriptor predicti ducis hiis interfui et hec omnia de mandato ipsius conscripsi.

Paradysus, *Paradyż.* Zantoch, *Santok.*

Nr. 337.

Premisl dux Polonie 1256 s. d., in Poznan; collationem silvae Suhcino, quam miles Swentek filius quondam Milvii monasterio Paradyż fecerat, ratam habet.

Pergam. orygin. Brzegi bardzo obcięte, bez śladu przywieszenia pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 4. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 35.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam mundus caducus est et diversis cotidie variatur casibus, idcirco necesse est actiones legitimas que memoria indigent, per scripti continenciam in noticiam transmitti posterorum. Hinc est quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus tam presentibus quam posteris hoc scriptum inspicientibus, quod miles noster Swentek filius quondam Milvii tempore vite sue propria ac bona voluntate sua, de consilio ac beneplacito filii sui nomine Brod et filiolorum suorum Andree, Chiscik et Pribislavi sibi suisque in perpetuum providens, intuitu divine remuneracionis et remedium anime sue et parentum ac posterorum suorum contulit Domino et beate Marie et ecclesie in Gostichov que Paradysus dicitur fratribusque inibi constitutis Cysterciensis Ordinis silvam quam ab avo et attavo suo libere cum cognacione suo possederat, que Suhcino vulgariter nuncupatur, cum omnibus suis attinenciis iure hereditario absque ulla retractatione in perpetuum possidendam. Ut igitur hec nostra attestacio et predicti militis nostri superius nominati cum suis posteris libera donatio rata et inconvulsa maneat perpetuo, propter ignorantiam inexpertorum seu propter frivole obviantium proterviam, que nunc nostris maxime inolevit temporibus, presentem paginam sigilli nostri munimine dignum duximus muniendam. Acta sunt hec in Poznan anno gracie M.CC.L.VI coram nobis, presente etiam domino Henrico supradicte domus abbate, et coram nobilibus Polonie quorum hec sunt nomina: Predpelcus palatinus, Dirsicraius iudex, Bogufalus castellanus Poznaniensis, Andreas filius quondam Viti, Symon tribunus de Santok cum fratre suo Nycholao.

Paradysus, *Paradyż.* Silva Suhcino, *t. j. pod wsią Słocin.* Santok, *Santok.*

Nr. 338.

Premisl dux Polonie 1256 s. d., in Poznan; protestatur, militem suum slaum filium Andreae, haereditatem Wyszanowo monasterio Paradyż vendidisse.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia pieczęci księcia Przemysława, która no zachowana; (pieczęć XV).

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 2. — Raczyński. Cod. diplom. or. Polon. 37.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam antiquitas inimica est norie et quia memoria plerumque fuscatur oblivione, eapropter necesse est ut res a memorie scripto debet commendari, quo canescens antiquitas crebrius valeat vari. Hinc est quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus tam entibus quam futuris presens scriptum inspicientibus, quod miles noster Sulislaus, s quondam Andree, de consilio filii sui Bogussii et de beneplacito omnium cotorum suorum, hereditatem suam que Wissonowo maior nuncupatur et est sita in rictu Mezerecensi vendidit domino Henrico abbati de Gostichow, quod Paradysus tur, et fratribus eiusdem domus, cum omnibus eius attinenciis absque ulla retacione vel redempcione, in perpetuum iure hereditario pro sedecim marcis arti possidendam. Hanc autem vendicionem propter ignoranciam inexpertorum seu pter frivole obviancium proterviam, que nunc nostris maxime emergit temporibus, m nobis presente eciam supradicto abbate sollempniter confirmavit. In huius ue rei testimonium, quatenus nostra attestacio et predicti militis vendicio rata inconvulsa maneat perpetuo, presentem paginam sigilli nostri munimine dignum imus muniendam. Acta sunt hec in Poznan anno gracie M.CC.L.VI coram nobis nobilibus nostris, quorum hec sunt nomina: Iohannes cancellarius noster, Ianus s Boznonis, Andreas filius Viti, Miron filius Ianussii, Symon tribunus de Santok, cum fratre suo Nycolao et aliis plurimis fidedignis.

Wissonowo maior, *Wyszanowo.* Mezerecensis, *de Międzyrzecz.* Paradysus, *Paryż.* Santok, *Santok.*

Nr. 339.

Alexander Pp. IV 1256 Mai. 5, Laterani; permittit fratribus Ordinis edicatorum, in terris excommunicatorum libere commorari et necessaria vitae decere.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. żółt. i czerwon. zawieszona bulla: Alexander Pp. IIII.

Poznań. Privil. ecclesiae Fratr. Praedicatorum.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis magistro et universis ribus Ordinis fratrum Predicatorum presentes litteras inspecturis salutem et apoicam benedictionem. Vobis extremam patientibus pro Christi nomine pauperta- digne conceditur ab apostolice Sedis gratia, per quod et necessitati vestre con-

sulitur, et benefactoribus vestris salutis meritum procuratur. Hinc est quod n quorum deposcit officium iustis annuere desideriis devotorum, vestris precibus hu litatis inducti, ut vos, qui exhortationis pie studio bonos ad potiora dirigitis et rantes in rectitudinis semitam laudabiliter revocatis, in excommunicatorum terris bere commorari et ab eis tunc, ac etiam quando vos per ipsas transire contigerit, cessaria vite deposcere ac recipere valeatis, vobis auctoritate presentium concedi facultatem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessi infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presu serit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum se noverit incursurum. Datum Laterani III Nonas Mai, pontificatus nostri a secundo.

Nr. 340.

Premisl dux Polonie 1256 Mai. 9, in Poznania; protestatur, vil Ochla a Bogussa et a Paulo monasterio de Henryków venditam fuisse.

Stenzel, Lib. fundation. claustri Heinrichau pag. 64.

In nomine Domini amen. Nos Premisl divina institutione dux Polonie, semp veritatem ex animo diligentes et honorem sancte matris Ecclesie voluntate sponta nea promoventes, notum esse volumus presentibus et futuris, quod quidam iuvenes Bogussa videlicet et Paulus, Slesienses de cognatione domini Pauli quondam Pozna niensis ecclesie episcopi, quandam fecerunt commutationem cum domino abbate de Heinrichowe, dantes ei sortem quam habebant iuxta ipsum claustrum que vulgariter Brucaliz nuncupatur, recipientes ab ipso tantumdem in Ochla, quod idem claustrum ex donatione felicis memorie patris nostri ac nostra gratia possidet. Postmodum vero memorati iuvenes vendiderunt prefato claustro sortem quam in terra nostri du catus in commutatione acceperant pro XX marcis argenti. Nos ergo carta presenti nostri sigilli munita appensione protestamur, eosdem iuvenes sortem predictam quam in Ochla habebant, pro memorata pecunia coram nobis ac nostris baronibus vendi disse. Quod si postmodum quisquam de parentela predictorum iuvenum voluerit re dimere quod coram nobis est emptum et in terra nostri ducatus iacet, illud redima ad illud autem quod coram nobili principe domino Heinrico duce Slesie nostro s rorio est donatum pro commutatione, nullum prorsus habeant respectum. Actu in Poznania VII Idus Maii, anno Incarnationis dominice MCCLVI. Huius rei test sunt: comes Dyrsicray palatinus, Boguphalus castellanus Poznaniensis, dominus J hannes cancellarius nostre curie, Svantozlaus castellanus de Nakel, Petrus et Johan nes filii Thome, et alii quam plurimi. Ego Mychael notarius etiam interfui et mandatum predicti ducis hec eadem conscripsi.

Heinrichowe, *Henryków, z niemiecka Heinrichau.* Brucaliz, *niegdyś osada p. Münsterberg na Szlązku.* Ochla, *Ochla.* Nakel, *Nakło.*

Nr. 341.

Alexander Pp. IV 1256 Jun. 10, Anagnie; concedit Ordini Praedicatorum, ut eiectis vel egressis de Ordine, transeundi ad alios Ordines, praeter ad arma portantes, licentiam dare possit.

Pergam. orygin. Dziurki od sznurka bulli, która znikła.

Poznań. Privil. ecclesiae Fratrum Praedicatorum.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis.. magistro et prioribus Ordinis fratrum Predicatorum salutem et apostolicam benedictionem. Paci et tranquillitati vestre paterna volentes in posterum sollicitudine providere, ut eiectis de vestro Ordine vel egressis, qui receptione in eodem Ordine suis exigentibus culpis reddiderint se indignos, transeundi ad alios Ordines approbatos, preterquam ad beati Augustini, Templariorum, Hospitalariorum et aliorum religiosorum arma portantium, ad vitandam occasionem evagandi cum vestris testimonialibus litteris, licentiam dare possitis, plenam vobis concedimus auctoritate presentium facultatem; districtius inhibentes, ne tales aliter ad alium Ordinem transire vel aliqui ipsos (*8 lit. delet.*) seu retinere presumant absque licentia Sedis apostolice speciali, faciente plenam de presentibus mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis et inhibitionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Anagnie IIII Idus Iunii, pontificatus nostri anno secundo.

Nr. 342.

Jarostius filius Phalonis 1256 Jun. 29, in Poznan; protestatur, post multas altercationes se a monasterio Paradyż modo compositionis villas Sroczewo, Zakrzewo et Zaborowo recepisse, pro eis vero monasterio praedicto villas Kotowo et Pamiątkowo dedisse.

Pergam. orygin. Brzegi bardzo obcięte; bez śladu przywieszenia pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 6. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 39.

In nomine Domini amen. Quoniam que facta sunt in tempore una cum temporis curriculo corruunt, sapienter sanxit auctoritas antiquorum, privilegia verborum fulcimine simul et testium insignire, ut si per licturam oblivionis aliquam decidunt, litterarum inspectione rursus memorie commendentur. Hinc est quod ego Iarostius filius Phalonis notum esse volo tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, talem commutationem me fecisse cum domino Henrico abbate Ordinis Cisterciensis de Goschihov que et Paradisus dicitur, simul et cum fratribus domus eiusdem. Post multas siquidem altercaciones habitas inter me et ipsos, intervenientibus bonis viris et inter nos pacis medium facientibus, recepi tres villas ab eodem domino abbate et fratribus eius: Srochevo, Sakrevo et Zaborovo iure hereditario atque perpetuo tam a me quam a liberis meis et eorum posteris possidendas; loco quorum dedi duas villas eidem

domino abbati et fratribus eius: Cothov et Pamenthcovo iure similiter hereditari ipsis et claustro eorum iam dicto perpetuo possidendas. Hanc autem commutationem de beneplacito fratris mei Sandivogii et Nicholai fratris mei patruelis, qui a eidem commutacioni facte unanimiter consenserunt. Testes autem commutati huius sunt: Petricus prepositus, Gerardus decanus, Iohannes archidiaconus, Iohan scolasticus, Henricus cantor ecclesie Poznaniensis et Boruth canonicus eiusdem clesie; item Prethpelk palatinus, Dirsicragius palatinus et iudex, Scedricus caste nus de Criwin, Thomislaus tunc pincerna, Andreas filius Viti, Bozeta filius Steph de Wresc. Acta sunt hec anno Incarnacionis dominice M.CC.LVI. sub illustri pr cipe domino Premislone duce Polonie et venerabili patre episcopo Poznaniensi dom Boguphalo, quorum eciam sigillis in testimonium rei facte presens scriptum et memoriale perpetuum posteris volui communire. Et in Poznan hec acta sunt te Kalendas Iulii. Terminos autem nostros et ipsorum in villis eisdem facit rivulus dicitur Neguthca usque in lacum qui dicitur Stara reka, secundum aliis privile meo et ipsorum, super hoc conditis continetur.

Paradisus, *Paradyż.* Srochevo, *Sroczewo.* Sakrevo, *Zakrzewo.* Zaborowo, *Z rowo.* Cothov, *osada znikła w okolicy m. Zaniemyśl, dziś zapewnie objęta w Ol Dąbrowskie.* Pamenthcovo, *znikła osada tejże okolicy.* Criwin, *Krzywin.* Wresc, *Września.* Neguthca, *strumień wpadający do rzeki Warta, nazwa dziś zapomni również jak:* Stara rzeka.

Nr. 343.

Alexander Pp. IV 1256 Jul. 3, Anagnie; universo Poloniae clero dulget, ut nonnisi legatis vel nuntiis apostolicis sibi specialiter missis, procuratio exhibere teneantur.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 138.

Alexander episcopus (*etc.*), venerabilibus fratribus .. archiepiscopo Gnezn et suffraganeis eius, ac universo clero provincie Gneznensis salutem *(etc.)*. Cu sicut intimantibus vobis accepimus, provincia Polonie de qua estis, per se provin esse consueverit et existat, proprio vocabulo Polonia videlicet insignita, vestris devo supplicationibus inclinati: ut nullo legato vel nuntio in Alamaniam seu alias qu cumque vicinas provincias a Sede apostolica destinato procurationes exhibere te mini, nisi de ipsa Polonie provincia in sue legationis vel missionis litteris plen expressa mentio habeatur seu ad eandem provinciam fuerit ab ipsa Sede destinat specialiter vobis auctoritate presentium indulgemus. Nulli (*etc.*) nostre concessio *(etc.)*. Datum Anagnie V Nonas Iulii, anno secundo.

Nr. 344.

Boleslaus dux Polonie 1256 s. d., in Gnezna; ratam habet permutationem quarundam hereditatum et ecclesiarum, quam frater suus Premisl dux Poloniae et fratres Hospitalis s. Iohannis in Poznań secum fecerant, et villis eorundem fratrum in suo ducatu sitis plurimas libertates confert.

Kopia w zeszycie papierowym bez podania źródła; pismo XVIII wieku.
Praga. Archiv. prioratus Ordinis equitum Melitensium.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam omnes morimur simul in unum, dives et pauper, nec est aliquid quod in mortis articulo tantum valeat hominum cuilibet suffragari sicut misericordia, que sola est comes defunctorum: iustum est, maxime nobis qui pre ceteris a Domino bonis presentibus honoramur, hec largius et misericorditer Deo in personis que sibi serviunt impertiri, ut sic in futuro districtum iudicem eo facilius nobis placabilem inveniremus. Notum sit igitur omnibus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie confirmamus ac ratam et inviolatam esse volumus in perpetuum permutacionem, quam illustris princeps dominus Premislius uterinus frater noster dux eiusdem Polonie de nostro consensu fecit cum fratribus Hospitalis sancti Iohannis in Poznan, videlicet super ecclesia de Obrzyck et hereditatem Sedlecz vocatam cum suis utilitatibus, et super ecclesia de Rogozen cum villis et eius adscripticiis et decimis, quarum nomina in privilegio continentur dato a fratre nostro domino P. eisdem fratribus super dicta permutacione, ubi et ipse modus permutacionis continetur. Confirmamus et libertatem que in eodem privilegio est conscripta et data a fratre nostro sepedicto, volentes ut in villis que site sunt in nostro ducatu que ad eandem religionem pertinent, ut Radlowo, Sedlcze, Pohorelicia, ipsa libertas que data est et conscripta, tam a fratribus iam dictis quam ab hominibus eorum in ipsis villis degentibus perpetualiter teneatur. Constituimus siquidem ob reverenciam predicti Hospitalis, predictas villas a servitute esse liberas, que prevod, povoz, stroza et podworove nuncupatur. Et si quid iuris habent in aliis villis et libertatis, hoc in istis possideant in nomine Ihesu Christi, et in illa que dicitur Belavi, quam fratribus et iam dictis villis annumeramus. Addimus insuper, quod homines memorati Hospitalis non citentur nisi sigillo nostro coram nobis; et si iudicati fuerint ad sex (sic) marcas, vaccam vel urnam mellis; et pro suppit (sic) triginta denarios solvant. Concedimus eciam eidem Hospitali, ut quociens fratres eiusdem per terram nostram transeant ementes et vendentes ea que ad necessaria domestice cure pertinent, per thelonearias eciam vias, ab omni exactione cuiuslibet solucionis sint liberi et immunes. Que omnia ut robur firmitatis tam a presentibus quam futuris obtineant, sigilli nostri impressione et appensione presentem litteram curavimus communiri. Datum in Gnezna anno gracie M.CC.L.VI. presentibus hiis testibus: Iarostio filio Falonis, Iohanne filio Richardi, Mutina preposito sancti Georgii, Chrostla.

Obrzyck, *Obrzycko.* Sedlecz, *Siedlec.* Rogozen, *Rogoźno.* Radlowo, *Radłowo.* Pohorelicia, *Pogorzelica.* Belavi, *Bielawy.*

Nr. 345.

Alexander Pp. IV 1257 Jan. 18, Laterani; bullam quam edi **Gregorius Pp. IX 1235 Jun. 26, Perusii,** in qua documentum quoc ceperat: **Wladislaus dux Polonie 1234 Sept. 22 s. l.,** est insertum, sumi facit.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. żółt. i czerwon. przywieszona bulla xander Pp. IIII.

Bibl. X. X. Czartoryskich. Diplomata.

Alexander episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Wlodizlavvo pre ecclesie Wissegradensis capellano nostro, et nobili viro Henrico duci Slesie se et apostolicam benedictionem. Cum dudum inter inclite recordationis Henricum et H. patrem vestrum quorum estis heredes ex parte una, et bone memorie dizlavum ducem Polonie ex altera super terra Polonie questio fuisset exorta, tu mediantibus venerabili fratre nostro F. Gneznensi archiepiscopo et bone memo episcopo Poznaniensi amicabilis inter partes compositio intervenit, prout in l inde confectis plenius continetur. Felicis quoque recordacionis G. Papa prede noster compositionem ipsam, sicut rite sine pravitate proinde facta extitit et ab que parte sponte recepta et aliquamdiu etiam pacifice observata, per suas li confirmavit, litterarum predictarum super arbitrio huiusmodi confectarum te eiusdem confirmationis sue litteris inseri faciendo, prout ex regestro ipsius p cessoris, continente earundem litterarum suarum tenorem, nobis constitit man Verum, quia huiusmodi eiusdem predecessoris littere cansu (sic) fortuito ut as sunt amisse, nobis humiliter supplicastis, ut providere vobis in hac parte de ci spectione Sedis apostolice curaremus. Quoniam igitur propter sinceritatem de nis vestre favoris nostri provenire debet auxilio, ut quod pro iuris vestri com tione deposcitur, affectu benivolo provide concedatur: nos vestris supplicatic inclinati tenorem predictarum litterarum predecessoris eiusdem de prefato re sumi fecimus et sub bulla nostra de verbo ad verbum diligencius annotari, illu bis in testimonium transmittentes, qui talis est: *(Sequitur diploma Nr. 182).*

Statuimus ergo tenorem huiusmodi taliter annotatum illum per omnia ob vigorem, quem sepedicte ipsius predecessoris littere, si apparuerent bullate, nos tur habere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre constitu infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare pre serit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum se noverit incursurum. Datum Laterani XV Kalendas Februarii, pontificatus anno tertio.

Wissegradensis, *de Wyszehrad w Czechach.* Terra Polonie, *późniéj* P Maior, *t. j. Wielkopolska.*

Nr. 346.

Premisl dux Polonie Maioris 1258 (sic) Febr. 2, in Pobedisca; rendit advocatiam in oppido Pobiedziska Johanni, eamque multiplicibus privilegiis munit.

Wilanow, Biblioteka. Rejestr rewizorów do Wielkopolski, fol. 88 v.

In nomine Domini amen. Momenti temporum longa cum distancia dilabant ea que in hiis aguntur et sepius veniunt in oblivionem, nisi annotata fuerint apicibus literarum et testium subscripcione. Noverint igitur tam presentes quam futuri presens scriptum intuentes, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie Maioris notum esse facimus presentem paginam inspecturis, quod de consensu baronum nostrorum in civitate nostra que vulgariter Pobedisca nuncupatur advocaciam in perpetuum vendidimus pro quatuor centis marcarum argenti usualis Iohanni, quam Petrus sororius ipsius quondam advocatus in iam dicta civitate possidebat, quam advocaciam videlicet uxor Petri dicti et omnes eius amici post mortem ipsius in manus nostras resignarunt. Nos vero dicto Iohanni et sue posteritati omnem libertatem et ius in ea ipsa advocatia, hoc est tam a bello quam ab omni servicio et ab omnibus dacionibus, vulgariter od szoszow, et generaliter ab omnibus solucionibus intercedentes (sic), vulgariter od porembow, et aliis omnibus impedimentis et impedire valentibus ei promisimus conservare. Adiungentes sibi quatuor mansos possessionatos, de quibus incole sibi debent censuare super quodlibet festum sancti Martini gloriosi confessoris fertonem argenti usualis bene ponderati, et quatuor mensuras siliginis, quatuor tritici et quatuor avene superflue mensurate; et alios tres in allodium ipsius, qui mansi tres iacent post aream ipsius, hoc est penes viam Kotlowska usque ad viam Kostrynska, tam late et longe usque ad graniciem Prandno: et hoc cum omnibus attinentiis, rubetis, quercetis, silvis, borris, gaiis, et cum laneo (sic) qui ibidem iacet penes granicies Prandno in fine eorundem mansuum, qui vocantur Prandzonek; et quartum mansum qui iacet inter mansos civium, qui mansi a diuturnis temporibus sunt liberi a decimis et aliis omnibus solucionibus: etiam nos eos in perpetuum vendidimus liberos. Adiungimus eciam sibi omnimode et dominio nostro confirmamus nostro advocato Iohanni et suis posteris, quod omne iudicium in civitate Pobedisca, cuiuscunque casus se obtulerit, tale audacter in domo suo cum suis scabinis ab ipso electis, quos semper eligere debet secundum placitum ipsius, videlicet secundum quod quelibet causa vel cause cuiuslibet maleficii exigit, talem penam inferat nostra functus auctoritate. Casus vero qui possint in supradicta civitate evenire, sicut est furtum, homicidium, sacrilegium, incendium, vulneracio gladii, cultelli et baculorum, supradictus advocatus cum suis posteris maleficos tales deprehendat et iudicet cum suis scabinis nulli iudicium deferendo, sed ipse audacter secundum quod sibi videbitur et suis scabinis, penam imponat de quolibet casu prout sibi videbitur expedire. De istis iudiciis et aliis quibuscunque, nobis cedant duo denarii et advocato supra nominato et suis posteris tercius denarius cedat, sic ut est ius Theutonicum statutum. Adiungimus sibi eciam omnem solucionem iuramentorum, alias przisanszne, et cuiuslibet iudicati tercium denarium, hoc est vadimoniorum et omnium aliarum penarum quecunque in hac civitate Pobedisca consequentur; similiter et tercium denarium quod vulgariter podvorove nuncupatur, et tercium denarium iuris civitatis,

alias meske pravo. Adiungimus eciam sibi domum in civitate penes plateam que vocatur Thkaczka ulicza. Adiungimus eciam sibi molendinum in fluvio Glovna, inferius nostri molendini, et cum ipsius stagno, et quodcunque potest maius construere, construat, et cum duobus hortis penes molendinum iacentibus pacifice et quiete possideat. Adiungimus eciam sibi quatuor macella carnificum, de quibus sibi censuare debent in quolibet festo sancti Martini per quinque lapides sepum de quolibet. Preterea, omnia pascua que ad nos et nostram dominacionem pertinent circa sepedictam civitatem, cum querceto ad pascuendum scrophas et pecora prefate contulimus civitati. In cuius rei testimonium et firmitatem, presens scriptum fecimus sigilli nostri munimine roborari. Datum in Pobedisca in die Purificationis Marie anno Domini M.CC.LVIII (sic), presentibus honorabilibus viris: domino Petro, Hartungo viro discreto et religioso fratrum Predicatorum, comite Alberto, comite Bogutha, comite Andrea castellano de Wilehnen, comite Andrea succamerario curie nostre, et aliis quam plurimis militibus et capellanis fide dignis.

Pobedisca, *Pobiedziska.* Via Kotlowska, *de Kociałkowa Gorka.* Via Kostrynska, *de Kostrzyn.* Prandno, *Prądno.* Fluv. Glovna, *rz. Głowna.* Wilehnen, *Wieleń.*

Nr. 347.

Premisl dux Polonie 1257 Febr. 22, in Poznan; villas omnes monasterii de Obra amplis munit privilegiis, inter quas Smardzewo et Siedlec iure Theutonico locari concedit; pro villa vero Rokitnica, villas Babimost et Potopisko modo commutationis eidem monasterio confert.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. pag. 13.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam generacio preterit et generacio advenit, ideo necesse est ut ea que aguntur taliter scriptis notentur, qualiter possint sine ambiguitate ad noticiam futurorum pervenire. Noverint igitur universi presentes et posteri presentem paginam visuri, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie, habentes devocionem et affectum circa Ordinem Cisterciensem et salubriter cogitantes de salute anime nostre et nostrorum, cupientes eciam pro terrenis celestia promereri, domui religiose eiusdem Ordinis de Obra contulimus in villis et omnibus iam possessis plenam libertatem, homines eas inhabitantes a capite, a strosa, a powoz, a przewod, a podworowe et ab omnibus aliis exactionibus absolventes. Contulimus eciam domui eidem, ut homines in villis ipsius commorantes coram nullo castellano seu officiali nostro vel aliquo nostro procuratore compareant in iudicio, nisi tantummodo coram nobis, et tunc quando fuerint nostro speciali sigillo evocati. Concessimus eciam fratribus supradicte domus, ut duas villas de suis, videlicet Smarsewo et Siedlec, iure Theutonico possint locare cum foro et tabernis ab omni exaccione castellani exemptis. Preterea nobis placuit, ut inter nos et fratres de Obra super villis commutacionem faceremus, recipientes ab ipsis quandam villam que Rokitnica nominatur pro villa que Babimost et Potopisco dicitur, decernentes ipsam ab omnibus exactionibus et solucionibus liberam et absolutam. Ut autem hec nostra donacio seu commutacio firma et stabilis perseveret in perpetuum, sigilli nostri mu-

nimine presentem paginam fecimus roborari. In huius rei testimonium sigillum Capituli Poznaniensis fecimus apponi. Acta sunt hec anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo, in Cathedra beati Petri apostoli coram nobis in Poznan, presentibus Pretpelco palatino, Iohanne cancellario nostro, Bascho custode et aliis quam plurimis.

Obra, *Obra*. Smarsewo, *dziś z niemiecka Schmarse*. Siedlec, Rokitnica, Babimost, *dziś tak samo*. Potopisco, *nie odgadnione*.

Nr. 348.

Gneznensis ecclesie Capitulum 1257 Mart. 24, in Gnezna; commutat villam suam Wyszakow cum villa Absalonis clerici dicta Opatowko, et decimas in villa Wyszakow pro decimis monasterii de Lubin in praedicta villa Opatowko.

Pergam. orygin. Sznurki jedwabne od przywieszenia dwóch pieczęci.
Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 25.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam iuris auctores indempnitati ecclesiarum et quieti providere intendentes, predia earundem que sine dispendiis pluribus et incommodis regi sive instrui nequiunt nec defendi, pro melioribus ac magis utilibus permutari concesserunt: licuit et licet prelatis ecclesiarum cum eorum Capitulis hec predia, sic tamen ut meliora prospiciant, permutare. Inde est quod nos Gneznensis ecclesie Capitulum, considerantes ex vicinitate villarum Capitulo nostro pertinentium plurima nobis commoda provenire, communi ac diligenti deliberatione habita, villas remotas de quibus parvam vel nullam consequimur utilitatem, pro vicinioribus duximus permutandas. Sed quia hec permutationes sine consensu prelatorum fieri nulli Capitulo sunt concesse, nos domini nostri Fulconis archiepiscopi gratuito consensu petito et obtento, villam Capitulo nostro pertinentem Wisakow nomine in dyocesi Poznaniensi sitam, pro villa Opatow in dyocesi domini nostri existente cum Absalone clerico filio Bernardi de Polvica permutavimus, eandem permutationem tam pro nobis et nostris successoribus ex una parte, quam pro ipso et eius posteris ex altera in perpetuum ratam et firmam promittentes observare. Permutatio tamen hec solummodo pro villa teneatur memorata; sed si denuo aliquam de villis nostris permutare indiguerimus, eiusdem domini nostri Fulconis archiepiscopi consensus ad hoc specialis erit requirendus. Ceterum, quia decima de Wisakow nostro Capitulo pertinuit ab antiquo, decima vero de Opatow abbas et Conventui de Lubin: ut villam Opatow pleno iure pacifice possideremus et quiete, decimas easdem cum Conventu et abbate permutavimus memoratis, domini nostri Fulconis archiepiscopi mero, pleno et benigno consensu accedente. Super hec etiam dictis abbati et Conventui, domini nostri archiepiscopi et nostrum privilegium contulimus speciale. In cuius rei testimonium presentem paginam domini nostri archiepiscopi et Capituli nostri sigillis duximus roborandam. Datum in Gnezna anno gratie M.CC. quinquagesimo septimo, Indiccione quinta decima, nono Kalendas Aprilis.

Wisakow, *Wyszakow*. Opatow, *Opatowko*. Polvica, *Pulwica*. Lubin, *Lubin*.

Nr. 349.

Capitulum ecclesie Gneznens. 1257 Mart. 24, in Gnezdna; protestatur, se decimas suas de villa Wyszakow dedisse monasterio de Lubin pro decimis eius de villa Opatowko.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia dwóch pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B. 9. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. (Fac simile.)

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam sancti patres, plurima in Ecclesia Dei pro eiusdem comodo et quiete statuentes sanctiones, inter ceteras permutationes eciam decimas ecclesie cum eciam locorum et temporum qualitate qualite (sic) considerata permutari concesserunt, nos Gneznensis ecclesie Capitulum decimam de villa Visachov nostro Capitulo pertinentem pro decima de Opatov cum Iacobo abbate ac eius Conventu de Lubin permutavimus, pio ad hoc favore ac benigno assensu domini nostri Fulconis archiepiscopi accedente, et hoc tam nostro quam predictorum abbatis et Conventus de Lubin comodo pronotato (sic). In cuius rei testimonium presentem paginam domini nostri F. archiepiscopi et nostri Capituli sigillis duximus roborandam. Datum in Gnezdna anno M.CC. quinquagesimo septimo, Indictione XV, nono Kalendas Aprilis.

Visachov, *Wyszaków.* Opatov, *Opatówko.* Lubin, *Lubin.*

Nr. 350.

Premisl dux Polonie 1257 s. d., in Moder; declarat, se monasterium Paradyż, quod amplissimis munit privilegiis, ob commutationem haereditatis Pamiątkowo defensurum.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia pieczęci księcia Przemysława, która osobno zachowana; (pieczęć XV.)

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B. 10. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 42.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Variari solent rerum notitie processu temporis, nisi scripti autentici et probabilium virorum testimonio perhennentur. Innotescat igitur tam presentibus quam futuris, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie dilectos in Christo fratres monasterii de Gostichow, quod Paradisus nuncupatur, Ordinis Cysterciensis, intuitu divine remunerationis et pro comutatione hereditatis que vulgariter Pamentkovo nuncupatur propensius defendere ac tueri satagimus, et presentis scripti privilegio comunimus. In primis conferentes et fideliter eis confirmantes omnimodam libertatem in omnibus hereditatibus ipsorum, quas nunc possident aut in futurum sunt posessuri et novis nominibus appellaturi; villas iure Teutonicali locandas plenam habeant facultatem in omni dominio nostro. Nec umquam aliquis temeraria presumptione in bonis eorum, scilicet agris, pratis, aquis, silvis seu nemoribus vel ceteris utilitatibus nocere aut invadere presumat frivole obviando, set

sint omnia bona et omnes utilitates ipsorum perhenni quiete feliciter firmate. Denique, ne homines eorum qui in hereditatibus iam dicti monasterii manserunt, urbes aut civitates edificare et reparare cogantur, nisi ob defensionem ducatus nostri ab irruentibus inimicis tota terra comuniter fuerit convocata. Quibus etiam largam concedimus licentiam, ut cum suis mercimoniis omnia fora frequentent, non obstante omnino alicuius contumacia nocendi. Set ne iudicum quisquam eis molestiam aliquam audeat inferre in nullo omnino iudicio et negotio, quin eciam nec eos audeat quis provocare ante quodlibet castrum aut castellanum seu quemlibet iudicem, nisi ante nos, et hoc non sine sigillo nostro. Sint eciam ab omni secularis iuris, videlicet advocacie, budelliorum nostrorum, comunis placiti, expedicionis, urbani operis et a iure quod Herschilt dicitur, vel qualibus serviciis aliorum ville subiacent qui similem libertatem non obtinent, hoc est a prevod, a strosa, a podvorove, a powos, a naraz, a slad, ab occisione capitis, a ponte edificando seu reparando, et ab omni prorsus solutione tam nostra quam successorum nostrorum perpetualiter exempti. Preterea soltetis villarum quas fratres supradicti cenobii iure Teutonicali locaverint, fures et malefactores puniendi et maiora iudicia cum minoribus exercendi potestatem perpetuo conferimus. Fratres igitur iam nominati monasterii, et res et currus et homines ipsorum qui intraverint ad possidendas hereditates eorum, in omni dominio nostro a solutione thelonei exemptos esse perpetuo concedimus. Nec ulli omnino liceat hanc paginam violare. Quicunque igitur temerarie hoc infringere vel his contraire presumpserit, Dei omnipotentis et nostro simul iudicio se cognoscat in novissimo die reum. Ut igitur hec omnia rata et inconvulsa perpetuo permaneant, sigilli nostri appensione presentem paginam roboramus. Acta sunt hec anno gracie M.CC.L.VII in Moder, presente domino Henrico eiusdem cenobii abbate, coram nobis et nobilibus nostris quorum hec sunt nomina: comes Iarostius filius Falonis cum fratre suo Sandivoyo, dominus Iohannes archidiaconus Poznaniensis et cancellarius noster, Mistignewus filius Mathie, Vincentius filius Nemere, Iacobus clericus filius Alberti.

Paradisus, *Paradyż*. Pamentkovo, *osada znikła w okolicy miasta Zaniemyśl*. Moder, *Modrze*.

Nr. 351.

Premisl dux Polonie 1257 s. d., in Moder; declarat, se monasterium Paradyż ob commutationem haereditatis Pamiątkowo defensurum, bona etiam omnia et haereditates ipsius iure Theutonico locari concedit, easque amplissimis privilegiis munit.

Rogalin. Biblioteka. Lib. privil. Paradisi A. Nr. 96.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Variari solent rerum noticie processu temporis, nisi scripti authentici et proborum virorum testimonio perennentur. Innotescat ergo tam presentibus quam futuris, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie dilectos in Christo fratres monasterii de Goscichovo, quod Paradisus nuncupatur, Ordinis Cysterciensis, intuitu divine remuneracionis et pro commutacione hereditatis que vulgariter Pamentkovo nuncupatur propensius defendere ac tueri satagimus et presentis scripti privilegio communivimus. In primis conferentes et fide-

liter eis confirmantes omnimodam libertatem in omnibus hereditatibus ipsorum quas nunc possident aut in futurum sunt possessuri et novis nominibus appellaturi, ut puta Sacrew, Boleliz. Villas iure Theutonicali locandi plenam habeant facultatem in omni dominio nostro; nec unquam aliquis temeraria presumpcione in bonis eorum, scilicet agris, pratis, aquis, silvis seu nemoribus et ceteris utilitatibus nocere aut invadere presumat frivole obviando. Hec sunt omnia bona ac ville monasterii Paradisus: Calava, Wisoke, Minor Pisk, Wissonow maior, Minor Wissonowo, Grodisze, Kelpino, Carnino, de Milostowo, Suchcino, Lini, Camonka, Mlodavsko, Grodiz, Cholmen, Ducsko, Lauski, Zaborovo, Zakrevo, Sirotsevo, Chranstovo, Albrechtovo, Kottovo, Polovicia, Cunarske, Gorka cum transductu trans Wartham, Sobewetz, utraque Sworice, et omnes ipsorum perenni utilitates quiete feliciter servare. Denique, ne homines eorum qui in hereditatibus iam dicti monasterii manserint urbes aut civitates edificare et reparare cogantur, nisi ob defensionem ducatus nostri ab irruentibus inimicis tota terra communiter fuerit evocata. Quibus eciam largam concedimus licenciam, ut cum suis mercimoniis omnia fora frequentent, non obstante omnino alicuius contumacia nocendi. Sed nec iudicum quisquam eis molestiam aliquam audeat inferre in nullo omnino iudicio et negocio, quin eciam nec eos audeat quis provocare ante quodlibet castrum aut castellanum seu quemlibet iudicem, nisi ante nos, et hoc non sine sigillo nostro. Sint eciam ab omni secularis iuris, videlicet advocacie, budelliorum nostrorum, communis placiti, expedicionis, urbani operis et a iure quod Herschilt dicitur, vel qualibus serviciis aliorum ville subiacent qui similem libertatem non obtinent, hoc est a prevod, a strosa, a podvorowe, a povos, a naraz, a slad, ab occisione capitis, a ponte edificando seu reparando, et ab omni prorsus solucione tam nostra quam successorum nostrorum perpetualiter exempti. Preterea scultetis villarum quos fratres supradicti cenobii iure Theutonicali locaverint, fures et malefactores puniendi et maiora iudicia cum minoribus exercendi potestatem perpetuo conferimus. Fratres igitur iam nominati monasterii, et res et currus et homines ipsorum qui intraverunt ad possidendas hereditates eorum, in omni dominio nostro a solucione telonei exemptos esse perpetuo concedimus. Nec ulli omnino liceat hanc paginam violare; quicunque autem temerarie hoc infringere vel contraire presumpserit, Dei omnipotentis et nostro simul iudicio se cognoscat in novissimo die reum. Ut igitur hec omnia rata et inconvulsa perpetuo permaneant, sigilli nostri appensione presentem paginam roboravimus. Acta sunt hec anno gracie millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo in Moder, presente domino Henrico eiusdem cenobii abbate, coram nobis et nobilibus nostris quorum sunt hec nomina: comes Iarostius filius Falonis cum fratre suo Sandzivogio, dominus Iohannes archidiaconus Poznaniensis et cancellarius noster, Msigneus filius Mathie, Vincencius filius Nemere, Iacobus clericus filius Alberti.

Paradisus, *Paradyż*. Pamentkowo, *niegdyś osada nad jeziorem Zaniemyślskiem, dziś znikła*. Sacrew, *Zakrzew*. Boleliz, *Bolewice*. Calava, *Kaława*. Wisoke, *Wysokie*. Minor Pisk, *Pieski*. Wissonow maior, et W. minor, *Wyszanowo*. Grodisze, *Grodzisk*. Kelpino, *Kiełpin*. Carnino, *dziś z niemiecka Kernein*. Milostowo, *Miłostowo*. Suchcino, *Słocin*. Lini, *Linie*. Camonka *czyli Zawłostowo, osada znikła pod wsią Kamionna*. Mlodavsko, *dziś tak samo*. Grodiz, *dziś z niem. Gräditz*. Cholmen i Ducsko, *miejsca nie osadzone, których nazwy dziś znikły*. Lauski, *nie odgadnione*. Zaborovo, Zakrevo, *dziś t. s.* Sirotsevo, *Sroczewo*. Chranstovo, *Chrząstowo*. Albrechtovo, *niegdyś osada w pobliżu*

m. Książ, dziś znikła. Kottovo, *niegdyś osada nad rz. Warta w pobliżu m. Zaniemyśl, dziś objęta w Olendry Dąbrowskie.* Polovicia, *Pulwice.* Cunarske, *Konarskie.* Gorka, *dziś Góra.* Sobewetz, *dziś może Szewce lub Sapowice.* Sworice, *Sworzyce.* Moder, *Modrze.*

Nr. 352.

Premizl dux Polonie 1257 s. d., in Poznan; confirmat monasterio Fr. Praedicatorum in Poznań possessionem molendini super flumen Rudnik siti, quod frater suus Boleslaus dux monasterio praedicto donaverat.

Poznań. Königl. Staats Archiv. Liber privileg. ecclesiae Fr. Praedicator. Poznaniens. Molendina, pag. 1.

In nomine Domini nostri amen. Acta principum et iusticie tramitem et pietatis in se debent intuitum continere, ut per iustitiam equitas conservetur ad omnes, per pietatem vero celeste premium acquiratur. Hinc est quod nos Premizl Dei gracia dux Polonie, postquam veraciter percepimus quod frater noster illustris dux Boleslaus molendinum quod situm est super flumen qui Rudnik dicitur prope Poznan, fratre nostro Boleslao terram que est ex illa parte Warte sita tunc tenente, intelligentes etiam, quod iidem fratres Ordinis Predicatorum molendinum illud dedissent cuidam civi de Poznan nomine Conrado, tam ab ipso quam ab eius posteritate iure hereditario atque perpetuo possidendum, et hoc de consensu simul et auctoritate fratris nostri: cum eadem pars terre, divisione inter nos de iure facta, ad nostrum dominium devenisset, donationem ipsam tunc factam per fratrem nostrum fratribus sepedictis et per fratres civi iam dicto noluimus violare, quin potius ratam habentes, idem molendinum fratribus eisdem dedimus iterato; volentes et hoc per paginam nostram scripti presentis omnibus tam presentibus quam futuris declarare, quod iidem fratres, auctoritate donationis nostre, ius et potestatem habeant dandi cuicunque voluerint dictum molendinum iure hereditario simul et perpetuo possidendum. Ita quod ille cui porrexerint et dederint ipsum, sit liber ab omni solutione que ad nos spectat vel possit inde spectare. Nec nobis molere teneatur aliquid nisi de bona voluntate, sed solis fratribus sepedictis molere sit obligatus, taliter sicut in nostri fratris Boleslai privilegio quod super hoc contulit continetur. Volumus etiam, ut ille qui possederit a fratribus molendinum, non vendat alicui neque det, nisi de consilio fratrum eorundem pariter et consensu. Acta sunt hec anno Domini M.CC.LVII in Poznan per Henricum quondam procuratorem nostrum civem de Gnezna, sub fratre Petro tunc priore domus Poznaniensis, Iacobo subpriore, Vitali lectore, Rainoldo, fratre Sedlico, fratre Henrico, fratre Luca et aliis fratribus de Conventu, presentibus etiam viris bonis pluribus et honestis. Ne autem quis in posterum vitiare possit aut violare valeat eandem donationem prius factam a fratre nostro, nunc autem a nobis iterato datam ob amorem Dei et beati Dominici, ob favorem etiam Ordinis quem diligimus, ipsam sigilli nostri robore voluimus communire.

Flum. Rudnik, *pewnie strum. wpadający do rz. Warta pod w. Luboń, biorący nazwisko od osady Rudnica.*

Nr. 353.

Premisl dux Polonie 1257 s. d.; in Poznan; villam monasterii de bin dictam Krzywin compluribus libertatibus munit, et facultatem locandi ibi Theutonicos monasterio praedicto concedit.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B. 8. — Raczyński, Cod. diplom. Ma Polon. 41.

In nomine Domini Dei eterni amen. Quia soli divinitati convenit in nullo (ficere et omnium memoriam habere, idcirco conditionis humana fragilitas sibi re dium quesivit, in quo vigor fabrice naturalis opificis voluntate defecit. Ne igi quod agitur in tempore cum evolutione temporis a memoria evanescat, apicum racteribus assolet eternari. Quam ob rem presentibus et futuris presentem pagin inspecturis innotescat, quod nos Premisl divina miseratione dux Polonie, salubri cogitantes de salute anime nostre et sperantes de misericordia Dei nos in celis tere quod seminaremus in terris, pro reverentia beate Marie semper virginis et claris meritis domini Iacobi abbatis de Lubin et omnium fratrum ibidem Deo vientium confirmamus libertatem in villa que Crywin vulgariter nuncupatur, ut delicet nullus in ea, nomine nostro vel eciam alicuius nomine nostri castellani nomine alterius cuiusquam potestatis, iudiciariam sibi usurpet auctoritatem, aut aliquo pretextu thelonei, homicidium sive aliquam aliam sibi vendicet solutionem exactionem; sed in horum et aliorum omnium iurium perceptione, de Lubin pl gaudeat cenobium possessione libertatis. Concessimus autem ob specialem reve tiam predicto claustro ac domino Iacobo eiusdem abbati et in ipso suis successorib ut in villa prefata advocet et locet Theutonicos, sicut eos advocaverit et locaverit concessione nostra, ius et fructum in eis percepturus. Concessimus eciam, ut inc predicte civitatis a theloneo et moneta in terra nostra, excepta civitate Poznan, annis liberi sint et inmunes. Ut autem confirmationis vel donationis nostre vig tam presentibus quam futuris innotescat, presentem paginam sigilli nostri inpressio dignum duximus roborandam. Datum in Poznan anno gracie M.CC. quinquagesi septimo.

Lubin, *Lubin.* Crywin, *Krzywin.*

Nr. 354.

Boleslaus dux Polonie 1257 Apr. 24, in Gnezna; confirmat do tionem haereditatis Biskow, ecclesiae Gneznensi ab Ianussio eiusdem ecclesiae pr posito factam.

Pergam. orygin., u którego na sznurku jedwabn. czerwon. przywieszona piec Bolesława księcia; (pieczęć XVI).

Gniezno, Archiv. Capituli Metropol. Nr. 26.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam sancta mater Eccl pro diversitate culparum diversas statuens ulciones, inter ceteros malefactores ho

as, presertim clericorum interfectores, qui salutis sue immemores pro tanto commisso veniam petere ac Ecclesie reconciliari contempnunt, acrius decrevit puniendos, quos timor Dei a malo non revocat, iudicialis censura conherceat a peccato: nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie, qui ad reddendam unicuique iusticiam divina predinante clemencia sumus constituti, considerantes quod frater noster dux Premisl, um Gneznensis et Kalisiensis ac interiacencium castrorum dominus existeret, filiis olegonis hereditatem Biskow nomine, inter Smecise et filios Albrachti et Absalonem lium Bernardi sitam, quia eiusdem Absalonis fratrem nomine Albertum presbiterum, oznaniensem videlicet canonicum interfecerunt, et citra spacium sex annorum ad sium matris Ecclesie redire ac eius graciam petere non curarunt, per sentenciam abdicavit, ullum accessum vel questionem sive querelam eis et eorum posteris ad eam recuperandam in perpetuum relinquens, ne nil humilibus obediencia prodesset si contemptus contumacibus non obesset: quia predicta hereditas ad ius et proprietatem ostram per sentenciam est devoluta, nos eam Ianusio Gneznensi preposito vendidimus pro sexaginta marcis argenti hereditario iure in perpetuum possidendam, dantes i plenam et liberam potestatem ipsam cuicunque voluerit vendendi, donandi, sive nter vivos seu ex testamento, sive quocumque alio modo voluerit distrahendi. Et quia idem I. prepositus, omnibus consanguineis suis, quibus eam de nostro consensu lonare poterat, pretermissis, beato Adalberto et ecclesie ipsius eam contulit ville de Smesise ipsam iungendo, nos pia ipsius intencione considerata, donationem eius eandem benigno assensu confirmamus, et ob reverenciam beati Adalberti, ob remedium eciam salutis nostre ac nostrorum, dicte ville incolis cuiuscunque condicionis sint vel fuerint eandem contulimus et conferimus libertatem, quam habuerunt et habent ascripticii de Smecise et alie antique ville Capituli Gneznensis. Quasdam tamen solutiones seu exactiones per nos relaxatas, que nobis racione dominii pertinuerunt ab antiquo, propriis nominibus duximus specificandas, strosa videlicet, podvorore (sic), naraz, a quibus et ab omnibus aliis exactionibus quocumque vocabulo censeantur, sepedicte ville Biskow incole sint inmunes. Ne autem tam sollempne factum vendicionis, nostre donationis et confirmationis a quoquam in posterum possit immutari, presentem paginam nostri munimine sigilli duximus roborandam. Actum in Gnezna in crastino beati Adalberti, anno gracie M.CC. quinquagesimo septimo, Indictione quintadecima, presentibus nostris baronibus quam plurimis, inter quos nomina quorundam principalium fecimus subnotari, horum videlicet: Hercomboldus palatinus, frater eius Iohannes castellanus Kalisiensis, Symon castellanus Gneznensis, Iarostius iudex curie, Osimborius subiudex, Mecislaus pincerna Kalisiensis.

Biskow, *osada znikła.* Smecise, *Smieciska.* Villa Absalonis filii Bernardi, *Pulwica, cfr. Nr. 348.*

Nr. 355.

Bolezlaus dux Polonie Maioris 1257 Apr. 25, in Gnezna; ve cum consensu fratris sui ducis Premislii villam Jeziercze Capitulo Gneznensi.

Pergam. orygin., u którego z przywieszonych pieczęci dwa sznurki jedw pierwszy czerwony, drugi żółty, pozostały.

Gniezno, Archiv. Capituli Metropol. Nr. 27.

In nomine Domini amen. Quoniam longi tractus temporum pariunt antiqu tem, antiquitas oblivionem, oblivio vero rerum actarum exinanitionem, eapropter cesse est ut res digna memorie scripto debeat commendari, quo canescens antiqu valeat renovari. Noverint universi presens scriptum inspecturi, quod nos Bolez Dei gratia dux Polonie Maioris, de consensu et voluntate fratris nostri domini d Premislii vendidimus villam que Geserce nuncupatur, in districtu castellanie Ostrow sitam, Capitulo Gnezensi pro triginta marcis puri argenti, quas recepera a filiis Wirbete pro villa eiusdem Capituli, Clonowa nomine, in districtu de Spiti existente, iure hereditario possidendam cum omnimoda libertate qua gaudent a que ville Capituli memorati, videlicet strosa, naras, powos, prewod, poddimpne s podworove, et quod etiam ad presentiam castri non citentur, et si citati fuerint, n pareant inpune; removentes eciam ab incolis eiusdem ville quandam servitutem sp cialem qua pre ceteris gravabantur, videlicet si aliquando nos vel fratrem nostru seu utriusque nostrum venatores venacionem cervorum ibidem exercere conting eiusdem ville incole nec homines, nec equos, nec canes pascere, vel saltum cervor super lacum observare teneantur. Ut autem supradicta emptio robur perpetue f mitatis obtineat, presentem paginam nostro et fratris nostri ducis Premislii sigil dignum duximus roborandam. Actum in Gnezna anno gratie M.CC. quinquagesi septimo, Indictione quintadecima, in die beati Marci ewangeliste, presentibus nost baronibus: Iohanne, Arkemboldo, Symone, Ubizlawo, Metslawo, Andrea.

Geserce, *Jeziercze.* Ostrow, *niegdyś zamek na wyspie jeziora Lednica,* o *w rujnie.* Clonowa, *Klonowo.* Spitimir, *Spicimirz.*

Nr. 356.

Jacobus abbas de Lubin 1257 Mai. 1, in Lubin; vendit una cum Conventu villam Krerowo comiti Cristano et filiis eius.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 33.

In nomine Domini amen. Multis incommodis prudenter occurrimus, cum e tis nostre negotia litterarum memorie commendamus. Noverint ergo universi t presentes quam futuri presentem paginam inspecturi, quod nos Iacobus Dei gr abbas domus sancte Marie de Lubin una cum consensu totius Conventus nostre mus considerantes profectum domus nostre, maxime quia sibi necessitatis artic imminebat, villam ecclesie nostre que Crirowo vulgariter nuncupatur comiti Crist

et filiis eius, domino Iacobo canonico Poznaniensi et Alberto, vendidimus cum omni quid nostri iuris est in ea ipsis et posteris suis, hereditario iure in perpetuum possidendam; decimam nichilominus super homines ibidem inhabitantes pro nobis reservamus, exceptis tamen ipsis heredibus, qui de suis propriis aratris libere solvant, ut ceteri milites, ubi volunt. Ut autem hec nostra venditio tam solempniter celebrata, firma et inviolabilis in perpetuum perseveret, presentem litteram conscribi fecimus et nostri sigilli munimine roborari. Summa autem est data decem et octo marcarum. Actum in Lubin anno gratie Domini M.CC.L.VII. in die beatorum Philippi et Iacobi apostolorum, presentibus fratribus domus nostre: Priamo priore, fratre Heczlino, Boguhvalo, Blasio, Petro Largo, Paulo, Stephano, Pribislavo, Michaele, Mathia, Cestovogio, Iacobo, Sulcone, Iacobo, et eodem die confirmatum coram venerabili patre nostro domino Boguslao (sic) episcopo Poznaniensi in Dolsk, cuius sigillum ad eiusdem rei evidentiam est appensum presentibus capellanis curie sue, domino Horatio canonico Poznaniensi, Andrea, Iohanne, Radwardo, Bartholomeo militibus, comite Petrcone congnato domini episcopi, Stephano et aliis quam pluribus viris probis et honestis.

Lubin, *Lubin*. Crirowo, *Krerowo*. Dolsk, *Dolsk*.

Nr. 357.

Bolezlavus dux Polonie 1257 Jun. 6, (?) in Poznan; confirmat donationem villae Buk, quam frater suus b. m. Premisl, Poloniae dux, ecclesiae Poznaniensi sub certis conditionibus fecerat.

Pergam. orygin. Sznurki jedwabne fioletowe, pieczęci nie masz.

Poznań. Arch. Capituli I, 4. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 43.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam conditio humana non moratur in mundo in perpetuum, sed generatio post generationem semper transit in mortem, idcirco acta priorum, maxime bona et utilia, facillime labuntur a memoria nisi in scriptis redigantur, per que possint venire ad noticiam futurorum. Inde est quod nos Bolezlavus Dei gratia dux Polonie notum facimus tam presentibus quam futuris, quod nobilis vir frater noster bone memorie illustris princeps Premisl Dei gratia dux Polonie in ultima voluntate constitutus, sana mente sanoque consilio salubrius cogitans de salute anime sue, qualiter perciperet pro temporalibus spiritualia dona eterna, que semper crescunt de bono in melius et nunquam vilescunt, pro suorum etiam peccaminum remedio et parentum nostrorum atque vite eterne premia consequendo, villam suam que Buk vocatur integraliter cum civitate et capella et cum omnibus hominibus ibidem habitantibus sibi obnoxiis, et cum omnibus terminis, attinentiis, utilitatibus, cum moneta, theloneo, et cum tabernis, et cum pleno iure et dominio quod noster frater prefatus dux habuit in eadem civitate, ecclesie beati Petri in Poznan ad custodiam contulit iure perpetuo possidendam; hoc tamen duci memorato disponere placuit, quod homines in eadem villa sibi debiti, perpetuo cum sua posteritate et cum sortibus eorum que ad eosdem pertinent, transirent eidem ecclesie beati Petri in officium sanctuariorum. Statuit etiam, ut custos predicte ec-

clesie, quicunque fuerit, sicut verus possesor et dominus per ipsum constitutus, omnibus utilitatibus superius notatis et de aliis que ibi percipiuntur vel in posteru poterunt percipi in eadem civitate et villa, ad sepulchrum illius luminaria procur ut quolibet die et nocte ardeant in perpetuum. Disposuit etiam hoc idem dux, in prefata ecclesia pro anima ipsius et pro ceteris, de eisdem bonis per eiusdem e clesie custodes misse defunctorum procurentur qualibet die, si fieri potest, vel minus qualibet secunda feria, vel alio die qui commode poterit in septimana obse vari; dans eidem civitati et hominibus destinatis in officium sanctuariorum plena et omnimodam a prewod, stroza, a powoz, a naraz et ab omnibus aliis exactionibu solutionibus, petitionibus, et a qualibet citatione libertatem, decernens eam esse i privilegiatam et liberam, ut sunt omnes alie ville antique ecclesie Poznaniensis. N autem considerantes tam piam et devotam et necessariam fratris nostri donationes credentes de bonis Deo dicatis una cum ipso in regno celorum participari, eand donationem que misericorditer est facta devote confirmamus, promittentes Deo et clesie beati Petri a nobis et a nostris posteris firmiter et inviolabiliter in perpetu in omnibus observari. Ut autem et nobilis viri fratris nostri donatio, que per ipsu rite et legittime est facta, per nos in perpetuum firmiter et inviolabiliter confirmetu presentem paginam in testimonium huius facti sigilli nostri munimine fecimus roborari. Actum in Poznan anno Domini M.CC.L.VII. XVIII. (sic) Idus Iunii, presentibus: comite Iarostio iudice magno curie nostre, domino Iohanne cancellario nostro, Blisborio milite filio quondam Petri de Dlebowize, Martino filio quondam Albrachti milite, Nicolao milite filio quondam Gregorii, domino Myrostio plebano de Costrin Mathia notario nostro, qui de nostra voluntate et mandato ad idem privilegium ap posuit nostrum sigillum, et multis aliis probis et honestis hominibus qui tunc in no stra curia presentes fuerunt.

Buk, *Buk*. Dlebowize, *Łubowice*. Costrin, *Kostrzyn*.

Nr. 358.

Alexander Pp. IV 1257 Jun. 8, Viterbii; archiepiscopo, praeposito archidiacono Gneznensibus mandat, ut duces Cuiaviae, Kalisiae et Mazoviae monea ne clericos privilegiorum ostendendorum causa in curias suas et ad colloquia p loca periculosa et nemora citent.

Piekosiński. Kodeks katedry Krakowskiéj I, 56. (*Z pergaminu orygin. opatrz nego bullą:* Alexander Pp. IIII).

Alexander episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri.. archiepiscopo dilectis filiis.. preposito et.. archidiacono Gneznensibus salutem et apostolicam b nedictionem. Ex parte universorum prelatorum ecclesiarum provincie Polonie grav nobis est oblata querela, quod cum, nobilibus viris Cuiavie, de Calix ac Masovie nonnullis aliis ducibus ac baronibus dicte provincie, tamquam qui libertati ecclesi stice invident, multa contra privilegiorum concessorum ipsis in eorum ecclesiis eis et ipsorum progenitoribus presumentibus, iidem allegent privilegia memorat predicti duces et barones, ut vel ipsa eis liberius auferant vel ipsos defraudent co modis eorundem, faciunt ea sibi afferri per silvas et nemora ad curias et colloq

sua necnon ad loca non tuta et periculosa, certos eis ad hoc, velut si eorum sint iudices, terminos prefigentes; ad quos si eadem non detulerint, mandant destrui bona et homines ecclesiarum ipsarum easque contra libertatem concessam indebite molestari, alias libertates et immunitates earum nequiter infringendo in derogationem ecclesiastice libertatis. Nolentes igitur hec sub dissimulatione transire ne transeant aliis in exemplum, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus, si est ita, inhibeatis prelatis ipsis et quibuscumque aliis clericis eiusdem provintie, ne privilegia eadem ad loca huiusmodi deferre presumant: duces et barones eosdem, ut ab eorundem prelatorum et ecclesiarum super premissis molestatione penitus conquiescant, monitione premissa per censuram ecclesiasticam appellatione remota previa ratione cogentes, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis; proviso, ne in terras dictorum nobilium excommunicationis vel interdicti sententiam proferatis, nisi super hoc a nobis mandatum receperitis speciale. Non obstantibus aliqua Sedis apostolice indulgentia cuicumque concessa, per quam huiusmodi mandati executio impediri valeat vel differri et de qua in presentibus mentio fieri debeat specialis, et constitutione de duabus dietis, edita in Concilio generali. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, tu frater archiepiscope cum eorum altero ea nichilominus exequaris. Datum Viterbii VI Idus Iunii, pontificatus nostri anno tertio.

Nr. 359.

Boleslaus dux Polonie Maioris 1257 Jun. 15, in Poznania; protestatur, comitem Cristanum villam Krerowo a monasterio de Lubin emisse.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 31. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 40.

In nomine Domini amen. Cum ad instar fluentis celeriter irrediter tempora defluant, temporales illi deserviunt acciones; minus enim capiunt memorie minusque fidei, nisi scripti memoria fulciantur: solet enim frequenter accidere, quod humanis actibus attemptat calumpnia novercari. Quapropter nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie Maioris notum esse volumus presentibus et futuris quorum presencie presens pagina defertur, quod comes Cristanus una cum filiis suis, videlicet domino Iacobo canonico ecclesie Poznaniensis et Alberto fratre eius, villam ab abbate de consensu et voluntate tocius conventus domus sancte Marie de Lubin emit que Krirowo vulgariter nuncupatur, iure hereditario possidendam. Nos igitur animadvertentes exhibicionem fidelis servicii eorum, empcionem ville nominate ratam et incommutabilem esse animo diligenti confirmamus, ipsam ab omnibus exactionibus absolventes, videlicet a stroza, a naras, a podvorove, a povoz. Coram castro incole prefate ville si citati fuerint, non respondeant; sed qualiscunque causa fuerit necessario terminanda, nostre presencie deferatur. Ut autem hec nostra donacio simulque confirmacio debitum robur perpetue firmitatis obtineat, et ne in preiudicium Dei C. comitis filiorumque eius quisquam inexpertus postmodum excipiendi occasionem ausu temerario non attemptet, presens scriptum sigilli nostri robore communimus. Datum in Poznania anno Domini M.CC. quinquagesimo septimo in die beati Viti, feria sexta, Indiccione prima. Omnibus autem hanc donacionem et confirmacionem servantibus, sit

pax in Domino, et in presenti vita bonorum retribucionem accipiant, et in futuro premia beatorum consequantur.

Lubin, *Lubin.* Krirowo, *Krerowo.*

Nr. 360.

Bolezlaus dux Polonie Maioris 1257 Aug. 25, in Gnezna; confirmat commutationem villae Absalonis clerici dictae Opatowko, cum villa Capituli Gneznensis, dicta Wyszakow.

Pergam. orygin. Sznurek jedwabny wyblakły, pieczęci nie masz.
Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 28.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Licet acta hominum evidenter noticie subiaceant singulorum, processu tamen temporis, testium deficiente memoria, felicibus hominum successibus consuevit calumpnia novercari; idcirco necesse est actiones legitimas que memoria indigent, per scripti continentiam et testium subscriptionem in noticiam transmitti posterorum. Eapropter nos Bolezlaus Dei gracia dux Polonie Maioris universis presentibus et futuris notum esse volumus, quod Absalon clericus filius Bernardi in nostra constitutus presencia, mera et spontanea voluntate fecit permutationem cum Capitulo Gneznensi, dans ei villam Opatow in districtu Gneznensi sitam et recipiens ab eis villam Visakowo in castellania de Getc existentem. Et nos eandem permutationem pro ecclesia Gneznensi non esse dampnosam intelligentes, ad peticionem utriusque partis ipsam confirmavimus et confirmamus, pro utraque parte perpetualiter firmam et ratam esse decernentes. Set villa Wisakowo una de antiquis villis Capituli Gneznensis extitit, et omnes antique ville Capituli eiusdem ex nostrorum donatione progenitorum, de nostro eciam consensu omnimoda gaudent libertate: ne Capitulum memoratum in sua permutatione privilegio libertatis sibi concesso videatur sponte renunctiare, nos, prout ex debito iuris patronatus ecclesie Gneznensi commodum tenemur et profectum ampliare, ob reverentiam beati Adalberti et nostre ac nostrorum salutis remedium villam Opatowo supradictam inter villas antiquas Capituli Gneznensis connumerantes, sibi et eius incolis cuiuscunque conditionis exstiterint, eandem qua ville antique Capituli supradicti gaudent, cum consensu baronum nostrorum, specialiter comitis Symonis Gneznensis castellani, conferimus libertatem, specificantes, quod eiusdem ville incole a solutione strose, podworowe, poddimpne, prewod, et ab aliis gravaminibus sive exactionibus quocunque nomine censeantur sint immunes. In cuius rei testimonium presentem paginam nostri munimine sigilli duximus roborandam. Datum in Gnezna anno gracie M.CC. quinquagesimo VII, Indictione quintadecima, in crastino beati Bartholomei apostoli, presentibus comite Dyrsicragio palatino, Iohanne cancellario curie nostre, Andrea castellano de Welen, Pretslavo castellano de Usce, Beniamin castellano de Premant, Andrea subcamerario, Mirostio, Petro, Mathia capellanis curie nostre, et aliis quam plurimis.

Opatow, *Opatowko.* Visakowo, *Wyszakow.* Getc, *Giecz.* Welen, *Wielek.* Usce, *Ujście.* Premant, *Przemęt.*

Nr. 361.

Fulco archiepiscop. Gneznens. 1257 Oct. 14, in Synodo Lanciciensi; edit quaedam statuta, per Ecclesiam Poloniae observanda.

Transsumpt potwierdzony przez: Iaroslaus s. Gneznens. ecclesie archiepiscop. 1357 Ian. 10, in Kalis.

Helcel, Starodawne prawa Polsk. pomniki I. p. 357.

Sequitur constitucio de captivitate clericorum.

Crescente cottidie malicia perversorum et in deteriora seculo declinante, cogimur ex preteritis casibus futuris periculis obviare. Sanccione igitur constituimus synodali, ut si unquam aliquis princeps archiepiscopum vel episcopum ceperit, extunc statim in tota provincia cessent divina officia ipso facto, nec exhibeantur in ipsa aliqua ecclesiastica Sacramenta preter baptismata parvulorum et penitencias moriencium, ecclesiastica sepultura specialiter interdicta. Quod si vero, quod absit, occiderit, bona ipsius mobilia et immobilia ecclesie iure perpetuo applicentur. Quod si per alium captus fuerit, sua dyocesis, capti videlicet, in qua detentus fuerit, ac eciam si idem malefactor extra dictas dyoceses terras vel dominium habuerit, ipso facto ecclesiastico subiaceat interdicto. Quod si minor prelatus aut canonicus kathedralis vel conventualis ecclesie captus fuerit, terra illius malefactoris et dominium similiter ecclesiastico interdicto subiaceant ipso facto, et nichilominus locus in quo captus et in quo tenetur. Terre vero et dominia proscribencium, similiter sint ipso facto ecclesiastico supposita interdicto. Si vero alias clericorum quicunque captus fuerit vel occisus, locus in quo captus fuerit vel occisus, et in quo tenetur, ecclesiastico subiaceat interdicto. Et interdictum presenti constitucione prolatum, ab omnibus firmiter observetur, nec a quoquam nisi ab ipsa Synodo vel a metropolitano, suffraganeis requisitis pro maiori prelato, pro minori vero vel clerico a dyocesano, congrua satisfaccione premissa iuxta formam constitucionis domini Firmani, valeant relaxari. Et ne malefactores huiusmodi propter simulata pericula fraudulenter procurent et obtineant se absolvi, statuimus, ut non nisi in evidenti articulo mortis, satisfaccione premissa congrua, absolucionis beneficium valeant obtinere, vel saltim caucione prestita ydonea de satisfaciendo infra mensem; alias in eandem sentenciam incidant ipso facto. Quod si secus factum fuerit in premissis, ipso facto fore decernimus irritum et inane.

Statuimus eciam, ut tales malefactores omnibus innotescant et eo amplius confundantur, quod tempore talis interdicti populus sono percusse tabule omnibus diebus dominicis et festivis ad ecclesiam convocetur, ibi festa et ieiunia populo indicentur, et exhortacione facta et causa interdicti exposita, malefactores huiusmodi ter pulsatis campanis et candelis extinctis excommunicati publice nuncientur; et ut populus ad conveniendum illic amplius invitetur, convenientibus illuc et excommunicatos vitantibus, quadraginta dies indulgencie concedantur.

Item statuimus, ut omnes ecclesiarum rectores teneantur habere sigilla sub nomine ecclesiarum suarum, ut litteras que ad eos dirigentur restituant sigillatas.

Item statuimus, ut omnes ecclesiarum rectores, quibus monasteria sunt vicina, teneantur religiosis denunciare excommunicatos sue parochie; et si apud eos sepulti fuerint excommunicati, teneantur eis denunciare eosdem. Qui si denunciacionem pre-

dictam contempserint, dyocesano denuncient infra mensem; et nichilominus a dem locum diebus sollempnibus personaliter accedentes, populo denuncient p quod in tali loco excommunicatus sit sepultus de magnis.

Item statuimus, ut omnes ecclesiarum rectores seu plebani, vel quicunq sint prelati per universam dyocesin Polonice gentis constituti, pro honore suar clesiarum et laudem divinam, cum habeant scolas per licenciam episcoporum st non ponant Theutonicam gentem ad regendum ipsas, nisi sint Polonica ling auctores exponendos pueris et Latinum Polonice, informati.

Nr. 362.

Iarostius filius Phalonis iudex Gneznens. et Kalisiens. s. a. d protestatur, se anno 1256 super villis, quas patruus suus b. m. comes Bronissi nasterio Paradyż contulerat, medium pacis fecisse, cuius facti expositionem nu pensione sigilli ducis Poloniae Boleslai, compluribus testibus praesentibus, con curans, delimitationem villarum ad rem spectantium interserit.

Pergam. orygin. Wcięcia poprzeczne od przywieszenia 3 pieczęci, z któr dna znikła; z dwóch drugich osobno zachowanych, jedna przedstawia biskupa bł wiącego z pastorałem w lewéj, napis: ... Dei gra. epi. Poznanien. *Druga Bol księcia;* (pieczęć XVI.)

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 7.

In nomine Domini nostri amen. Quia pax est per quam efficimur Dei i que nobis tanquam testamentum filiis a patre luminum est relicta, si vere fi mus et ad patris hereditatem cupimus pervenire, necessarium est ut ipsam tamquam testamentum tanti patris pro viribus observemus. Hinc est quod e rostius filius Phalonis tunc iudex Gneznensis et Kalissiensis, post multas alte nes quas habui cum domino abbate et fratribus de Gostichov, que domus Pa nuncupatur, Ordinis Cisterciensis, super villis quas patruus meus bone memo mes Bronissius eidem domui contulerat, tale inter me et ipsos medium pac Nam ex parte mei, domui iam dicte pacis causa, propter eciam salutem anim de consensu fratris mei Sandivogii et filioli mei Nycolai filii Sandivogii de C villas istas, scilicet Pamentcovo et Kotovo dedi iure hereditario possidendas. mino vero Henrico tunc abbate de Gostichov et fratribus domus eiusdem rece villarum predictarum villas subnotatas: Srocevo, Zaborovo et Zacrevo, iure si hereditario tam a me quam a liberis meis et eorum successoribus in perp possidendas. Et ut ista que acta sunt inter me et ipsos super eisdem villis sint omnibus tam presentibus quam futuris, ut etiam memorie posterorum commendentur, ipsam ordinationem et eius tenorem presenti pagina volui dec Quia vero pagine veritas ex testium adtestatione dependet, personas coram hec acta sunt volui similiter annotare. Acta sunt igitur hec anno Incarnationis nice M. ducentesimo quinquagesimo sexto coram venerabili patre domino B Posnaniensi episcopo in Posnan, et coram personis eiusdem ecclesie: Petrico sito, Gerardo decano, Iohanne archidiacono, Iohanne scolastico, Henrico cant Gotsalco custode, presentibus eciam aliis canonicis eiusdem ecclesie qui eiden

ordinationi tunc interfuerunt in testimonium veritatis. Et quoniam more plurium attestatio firmior esse solet, maxime dum principum adest testimonium, ob maiorem huius rei certitudinem curavi presens scriptum sigillo serenissimi principis domini Bolezlai ducis Polonie, filii Wlodizlai filii Odonis, in robur firmissimum et in testimonium facti perpetuum communire. Testes autem qui huic ducali confirmationi interfuerunt isti sunt: Tevley castellanus de Ghedez, Pretslaus castellanus de Uste, Bozeta, Ianus tribunus Gniznensis, Desiderius venator Gniznensis, Pancracius, Ratibor, Petrus, Misca filius Viti, Thomizlaus canonicus Poznaniensis, Thomizlav filius Bogumili, Nicolaus filius Bogufali, Wovcech Oltarik. Interserui eciam presenti pagine delimitationem villarum quas dominus abbas et claustrum ipsius detinent, Hrustovo scilicet et Olbrachtov ex una parte, et Zaborowo et Sirozovo que in concambium comiti Geroscio obvenerunt intervenientibus bonis hominibus et honestis, que taliter fuerunt limitate. Ab eo enim loco qui vocatur Zsep, salvis pratis circumiacentibus ex utraque parte vie, que ad dominum abbatem debent pertinere, termini per viam de Grustov et Zaborov procedunt; totum quidquid est ad sinistram, est domini abbatis et claustri ipsius usque quasi ad mediam borram seu mericam que est inter Sep et rivulum qui Negutka nominatur. Ad sinistram vie, descendendo iuxta quandam paludem que ibidem intervenit usque ad eandem Negutkam, totum a sinistris est domini abbatis, a dexteris autem comitis Gerostii. Eadem autem Negutka facit terminos inter ipsos usque ad lacum qui dicitur Antiqua aqua, ita quod idem lacus usque in ipsam aquam Wartam est comitis Gerostii. Tota autem terra iacens circa ipsum ex parte hereditatis Olbrachtov, cum eadem hereditate est domini abbatis et Conventus ipsius.

Paradysus, *Paradyż*. Campa, *Kępa*. Pamentcovo, *osada dziś znikła w okolicy m. Zaniemyśl*. Kotovo, *osada niegdyś w okolicy m. Zaniemyśl nad rz. Warta, dziś objęta w Olendry Dąbrowskie*. Srocevo, *Sroczewo*. Zaborovo, *Zaborowo*. Zacrevo, *Zakrzewo*. Ghedez, *Giecz*. Uste, *Ujście*. Hrustovo, *Chrząstowo*. Olbrachtov, *niegdyś osada okolicy miasta Książ, dziś znikła*. Sirozovo, *Sroczewo*. Grustov, *Chrząstowo*. Negutka rivulus, *nazwisko znanego obok powyższych wsi strumienia, dziś zapomniane*.

Nr. 363.

Boleslaus dux Polonie Maioris 1257 Novemb. 29, in Poznan; confirmat privilegia, a patre suo b. m. duce Wladislao et fratre suo duce Premislio monasterio de Obra concessa, simul et monasterium praedictum in protectionem suam recipit.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. pag. 14.

In nomine Domini amen. Omne quod geritur in levi tempore, simul fugit cum fuga temporis, et a levi trahunt non levia levitatem, si non erunt scripti memoria perennata: ponit enim scriptura in statu stabili, quod sine littera non erit stabile, nec facit negocia perdere oblivio, que vivax littera perducit ad vitam. Agnoscant igitur et certum habeant universi filii sancte matris Ecclesie quorum presencie presens pagina defertur, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie Maioris, in animo revolventes pia facta patris nostri felicis memorie ducis Wladislai nec non fratris

nostri Premyslii que domui sancte Dei Genitricis de Obra, Cisterciensis Ordinis, fecerunt, omnem libertatem quam ab eis domus supradicta obtinuit velut in privilegiis eorum continetur, fidelitate eorum perspecta dignum duximus confirmare, et quia dignum est ut peticiones bonorum in aure principis locum obtineant exaudicionis, ipsos in proteccionem nostram recepimus specialem. In cuius rei testimonium, ne aliquis tam celebri donacioni simulque nostre confirmacioni ausu temerario valeat contraire, presentem litteram sigilli nostri munimine confirmamus. Datum in Poznan in vigilia sancti Andree, anno gracie Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo septimo. Testes autem sunt isti: Iohannes cancellarius, Iarostius iudex, advocatus de Pyzdr, Mathias notarius curie.

Obra, *Obra*. Pyzdr, *Pyzdry*.

Nr. 364.

Boleslaus dux Polonie Maioris 1257 Nov. 30, in Poznania; confert villis comitis Iankonis filii quondam Alberti, primitus et denuo collatis, plurimas libertates.

Transsumpt potwierdzony przez: Wladislaus rex Polonie 1407 Jun. 25, in Conin.

Poznań. Königl. Staats Arch. Inscription. Castrens. Posnaniens. a. 1592 II, fol. 706 v.

In nomine Domini amen. Quantum maior et altior est persona, tanto debet curare caucius, ut ea que gerit negocia robur accipiant in nobili firmamento; solet enim frequenter accidere, quod humanis actibus attemptat calumpnia novercari. Inde est quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie Maioris notum esse volumus presentibus et futuris, quod perspectis fidelibus obsequiis nobilis viri comitis Janconis filii quondam Alberti, omnibus villis ipsius que Tarnovo, Langovo, Zrazim, Czessewo, Broskowo, quas cum hominibus et castoribus sibi contulimus tunc cum filium suum Sandivogium baptizavimus, Zirchovo, Zolcovo cum omnibus attinenciis suis, Czelcza et Mireci et Iaroczino civitatem nuncupantur, contulimus omnimodam et perpetuam libertatem. Dantes et statuentes supradicto comiti Ianconi et sue legittime posteritati in eadem civitate dicta Iaroczino theloneum, quod omnes homines transeuntes, euntes, equitantes per predictam civitatem, tenentur theloneum dare a quolibet equo et bove per grossum; et ecclesie sancti Martini ibidem plebano, a quatuor curribus grossum de nostra principali moneta assignamus. Addimus prefato militi has villas ob eius nobile servicium: Chowanowo, Mirczino, Klonovicze, Zidovo, ut eadem libertate gaudeant, qua ville superius nominate. Preterea volumus, quod omnes homines dictas villas inhabitantes sint perpetuo liberi ab omni exaccione, videlicet a podvorove, a stroza, a powosz, a conductu, a narzasz, et quod eciam nullo castellano aut iudici citati respondebunt, nisi coram nobis vel comite ipsorum. Homicidium vero si inter ipsos fuerit perpetratum, pena ad ipsum comitem pertinebit Preterea omnia iura que coram quolibet castellano fiunt, ipse inter suos pertractet, videlicet aque frigide, ius ferri candentis et duelli. Ut autem hec nostra donacio futuris et presentibus temporibus firmiter observetur, presentem paginam sigilli nostri munimine confirmamus. Datum in Poznania anno gracie Domini millesimo ducentesimo quin-

quagesimo septimo in die sancti Andree, presentibus comitibus istis: Pretpelco palatino, Beniamin castellano, Vincencio subcamerario, Thomislao, Mathia notario curie.

Tarnovo, *Tarnowo.* Langovo, *Łęgowo.* Zrazim, *Radzim.* Czessewo, *Czeszewo.* Broskowo, *Brzostkowo.* Zirchovo, *Żerkow.* Zolcovo, *Żułkowo.* Czelcza, *Cielcza.* Mireci, *nie odgadnione.* Iaroczino, *Jarocin.* Chowanowo, *Kowanowo.* Mirczino, *nie odgadnione.* Klonovicze, *Klonowo.* Zidovo, *Żydowo.*

Nr. 365.

Heinricus dux Slezie 1257 Dec. 2, Wratizlavie; confirmat ordinationem, quam Bogusza et Paulus, filii quondam Razlai, ratione cambii et redemtionis villarum Brucaliz et Sierakowo cum monasterio de Heinrichau fecerunt.

Stenzel, Lib. fundation. claustri Heinrichau, pag. 65.

In nomine Domini amen. Nisi, ob temerariam modernorum presumptionem, aut vigeant voce testium, aut testimonio litterarum quarum assercio nutrit memoriam, faciliter cassari aut deficere poterunt mortalium actiones. Igitur nos Heinricus Dei gracia dux Slezie protestamur universis nunc existentibus et in posterum successuris quorum audiencie presens scriptum deferetur, quod nostra in presencia Bogussa et Paulus fratres germani filii quondam Razlai de Brucaliz, dominis et fratribus in Heinrichowe hereditatem in Brucaliz resignarunt tres mansos parvos continentem, qui ad ipsos iure patrimonii devenerant successive, dominis fratribus primo dictis iure hereditario perpetuo possidendos, omni immutatione cessante que in posterum per ipsos vel liberos eorum posset evenire vel consanguineos qualescunque. Ob cambium autem et restaurum hereditatis in Brukaliz, fratres predicti in Polonia in villa que Siracovo nuncupatur ante dictis B. et P. mansos totidem assignarunt eius (sic), iure hereditario possidendos. Quos cum per tempus aliquod haberent in possessione legitima, proprio motu inducti vendiderunt pro XXVIII marcis argenti fratribus sepius memoratis, dominis eorum, iure hereditario possidendos; tali interposita condicione, quod si eadem bona redimere voluerint B. et P., poterunt in futuro, videlicet mansos habitos in Polonia, non autem ipsorum liberi vel affines, qualicunque casu mediante. Bona autem in Brucaliz, nec ipsi seu ipsorum heredes vel consanguinei qualescunque redimere poterunt in futuro, quolibet articulo emergente; sed domus sepius nominata eadem bona iure hereditario obtinebit perpetuo cum quiete. Ne igitur propter inexpertorum dubitationem, ordinationem coram nobis stabilitam contingat in posterum frivole revocari, presens scriptum sigilli nostri robore duximus muniendum. Acta sunt hec Wratizlavie dominica Ad te levavi, anno Domini MCCLVII, presentibus hiis: comite Iohanne castellano de Recen, comite Michaele iudice, magistro Gozvino, comite Sulizlao Rezek cum comite Michaele Daleboroviz et Andrea Hugoniz, qui procuratores huius negocii exstiterunt; de servientibus vero Henzone filio Ylici, Symone, Egidio, Iucha, Pacozlao, Sdesizt, Stanizlao subkamerario et aliis quam pluribus. Datum per manum domini Ottonis curie nostre scriptoris.

Brucaliz, *niegdyś osada p. m. Münsterberg na Szlązku.* Heinrichowe, *Heinrichau.* Siracovo, *Sierakowo.* Recen, *niegdyś zamek nad rz. Odra, p. m Brzeg na Szlązku.*

Nr. 366.

Boleslaus dux Polonie Maioris 1258 Jan. 3, in Poznania; ratam habet emptionem sortis Mochowo, quam Iwanus haeres de Ostrowieczno ecclesiae Poznaniensi vendiderat.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 166.

In nomine Domini Dei eterni amen. Multis incommodis prudenter occurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum memorie commendamus. Inde est quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie Maioris notum esse volumus tam presentibus quam futuris presentis pagine seriem inspecturis, quod venerabilis pater noster dominus Bogufalus divina providencia Poznaniensis episcopus, cupiens ecclesiam beati Petri de bonis propriis ampliare, sortem que Moccovo nominatur, contiguam ville sue vocabulo Grodnicza, emit apud Hyvanum heredem de Ostroveczno pro quinque marcis argenti et una vacca, que sibi iam exsolvit, ipso Hyvano coram nobis et nostris baronibus protestante. Nos vero ipsam empcionem ratam et gratam habentes, ne super hoc in posterum ambiguitatis scrupulus oriatur, presentem litteram conscribi fecimus et nostri sigilli munimine roborari. Actum in Poznania anno gracie Domini M.CC.L octavo, tercio Nonas Ianuarii, presentibus domino Iohanne cancellario nostro archidiacono Poznaniensi, Harcomboldo palatino Gneznensi, Iancone castellano Calisiensi, et aliis quam plurimis viris probis et honestis.

Moccovo (*w kopiariuszu A. Mochowo*) *osada znikła.* Grodnicza, *Grodnice.* Ostroveczno, *Ostrowieczno.*

Nr. 367.

Boleslavus dux Polonie 1258 Febr. 14, in Gnezna; libertatibus, monasterio de Łekno a progenitoribus suis collatis, novas adiicit.

Transsumpt potwierdzony przez: Kazimirus rexPolonie 1346 Jun. 6, in Pizdry, *zawarty w transsumpcie orygin. potwierdzonym przez:* Sigismundus rex Poloniae etc. 1590 Dec. 16, Varssoviae *w pergam. orygin., którego pieczęć znikła.*

Wągrowiec. Archiv. miejskie.

In nomine Domini amen. Cum petitur quod iustum est et videtur honestum, iustis petencium desideriis dignum est prebere consensum, et vota que a recto tramite non discordant, effectu prosequendo complere. Igitur nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod ob reverenciam Dei et beate virginis Marie nec non sancte matris Ecclesie, nostri progenitores dominus Mesico et Wladysslaus duces Polonie contulerunt in suis privilegiis, que nostris oculis conspeximus, omnibus villis fratrum de Lukna ad presens habitis et habendis subnotatas libertates, videlicet quod a podworowe, a stroża, a prewod, a podwody, ab expedicione, et reparacione pontis et castri liberrimi sint et absoluti, nec ullas iniquas exacciones solvere teneantur. Nos vero tam solemnes donaciones progenitorum dictorum ducum gratas habentes, presentibus confir-

mamus, addentes predictis fratribus de Lukna has libertates, videlicet quod quando aliquis de ipsorum hominibus in eorum hereditate occiditur vel eciam ubicunque, penam de capite super hoc recipiant denotatam. Insuper nec non herodium, quod sokol dicitur, fratres custodire nec solvere tenebuntur. Et quia donum Deo collatum non expedit legibus universorum subiacere, volumus ut nemo nostrorum iudicum aut castellanorum vel cuiuscunque ratione beneficii, ad ipsas villas aliquem respectum vel potestatem iudicandi habeat in eternum; sed prefati fratres cum suo iudice quem constituerint, suos homines cum omnibus et in omnibus iudiciis, quibuscunque vocabulis vocitentur, cum opus fuerit iudicabunt, penam de iudicatis percipientes. Si vero aliqua causa difficilis oriretur quam dicti fratres cum suo iudice determinare non potuerint, tunc coram nobis nostro annulo citati comparebunt diiudicandum; penam autem tum iudicati fratribus remittemus. Ut autem hec nostra donacio et confirmacio robur firmitatis obtineat, dedimus presentem paginam predictis fratribus in Lukna nostri sigilli munimine roboratam. Datum in Gnezna anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo octavo, sedecimo Kalendas Martii. Cum hec gererentur hii presentes astiterunt: Dersicraius palatinus Gneznensis, Simon castellanus Gneznensis, Swantoslaus castellanus de Nakill, Andreas iudex, Zbilut de Kozelz cum suis filiis Zbiluto et Drogomiro, Henricus capellanus de Neczynici et alii quam plures fidedigni.

Lukna, *Łekno.* Nakill, *Nakło.* Kozelz, *Kozielsko.* Neczynici, *dziś Nieczajno.*

Nr. 368.

Boleslaus dux Polonie Maioris 1258 Febr. 22, in Poznan; confirmat privilegium quod dederat monasterio de Lubin: **Wlodislaus dux magnus Polonorum 1181 (sic) Dec. 26, in Lubin,** nec non et possessionem omnium bonorum eiusdem monasterii.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabnych czerwonych przywieszona pieczęć Bolesława księcia; (pieczęć XVI).

Poznań. Königl. Staats Arch. Lubin 2.

In nomine domini Dei eterni amen. Quanto maior et altior est persona, tanto debet curare caucius, ut ea que gerit negocia nullus possit processus temporis impedire: solet enim frequenter accidere, quod humanis actibus attemptat calumpnia novercari. Noverint igitur universi filii sancte matris Ecclesie presentes et posteri ad quos presens scriptum pervenerit, quod nos Boleslaus Dei gratia dux Polonie Maioris, revolventes in animo pia facta avi nostri felicis memorie ducis Wladislai, que fecit domui sancte Marie in Lubin et fratribus in ea manentibus Ordinis sancti Benedicti, ob salutem etiam anime nostre, ad instantiam viri providi et honesti domini Iacobi abbatis, omnem libertatem et donationem, velut in privilegio a prefato duce dato, in hunc modum continentem confirmamus. *(Sequitur diploma Nr. 119).*

He sunt ville sepe memorati monasterii: ipsum Lubin cum omnibus sortibus circumquaque adiacentibus, Chuscovo post unum centurionem et omnes ville ad eum pertinentes, cum solutione strosa, stan, naraz, povoz cum aliis exactionibus. He

sunt ville prefati centurionis: ipsa supra dicta, Mostesici cum lacu ex integro et s quod vulgariter Besan nuncupatur; Varla cum omnibus sortibus, Luscovo, Glucho Chusevo, Sdunovo, Revuch, Vescovo cum omnibus sortibus ad molendinum, Cyrmi Zubovo, Popino, Coslovich, Chosovo, Posepsco, Scodrochov, Stusicha, Slub, Dob chov, Stupovo, Slavchovo, Gyrcha, Mechinevo, Garlochov, Cychov, Gorcha, Peczi Svecechov cum theloneo et taberna et omni venatione tam magna quam parva, I dlevo, Machtino, Nechlod, Drencevo, Chochice, Crirovo, Osov, Stanchovo, Dale Virchrecha, Tresceochovo, Smolici, Lusno, Malpino, Iarine, Grodovo, Semovo, et c turio cum hominibus et sortibus eorum circumquaque adiacentibus et prefata sol tione. Insuper Starigrod cum theloneo et tabernis et omni iure forensi et sortib circum adiacentibus. Psachovo et Opathovo, Cryvin et Radomicsk cum tabernis theloneo et omni iure forensi. Lacus magnus cum piscatoribus qui inter Mostesi Cychovo, et Manclino adiacet. In Kalis locum et thabernam cum theloneo por minoris. Vanesch cum hominibus et omnibus sortibus et solutione supra nomina Gnevovo. Hec omnia pro redemptione peccatorum nostrorum, in remedium anir rum parentum nostrorum prefate domui contulimus. In cuius rei thestimonium, aliquis tam sollempni donationi simulque nostre confirmationi ausu themerario val contraire, presentem paginam sigilli nostri munimine confirmamus. Datum in Pozn anno Domini nostri M.CC.L octavo, in Cathedra sancti Petri, presentibus his te bus: Dirsicraio palatino, Iarostio iudice, comite Bogutha, Vincentio subcamera Mathia notario curie.

Lubin, *Lubin.* Chuscovo, *Kuszkowo.* Mostesici, *Mosciszki.* Besan lacus, *t. j. Bieżyn.* Varla, *nie odgadnione.* Luscovo, *Łuszkowo.* Gluchovo, *Głuchowo.* Chuse *Kuszewo.* Sdunovo, *Zduny?* Revuch, *Rochy?* Vescovo, *Wieszkowo.* Cyrmino, *Cz min.* Zubovo, *Zębowo.* Popino, *Popowo polskie.* Coslovich, *Kozłowo.* Chosovo, *sowo.* Posepsco, *nie odgadnione.* Scodrochov, *Szczodrochow.* Stusicha, *Stęży* Slub, *Słupia.* Dobrochov, *Dobra.* Stupovo, *Stępocin.* Slavchovo, *nie odgadnio* Gyrcha, *Irka.* Mechinevo, *Mechlin.* Garlochov, *Gierlachow.* Cychov, *Cicho* Gorcha, *Gorka Lubinska.* Peczino, *Pieczyska?* Svecechov, *Swięciechowa.* Radle *osada znikła p. m. Swięciechowa.* Machtino, *Machcin.* Niechłod, Drzenczewo, *tak samo.* Chochice, *Chocicza.* Crirovo, *Krerowo.* Osow, Stankowo, Dalewo, *tak samo.* Virchrecha, *Wyrzeka.* Tresceochovo, *Trzecianowo.* Smolice, *dziś tak sa lub też Smolno.* Lusno, *nie odgadnione.* Malpino, *Małpin.* Iarine, *Garzyn.* G dovo, *Grodzisk.* Siemowo, Starygrod, *dziś tak samo.* Psachovo, *Psary.* Opatho *Opatówko.* Cryvin, *Krzywin.* Radomicsk, *Radomicko.* Manclino, *Mączyn.* Ka *Kalisz.* Vanesch, *Wonieść.* Gnevovo, *Gniewowo.*

Nr. 369.

Boleslaus dux Polonie 1258 s. d. et l.; confirmat privilegia, ecclesi Poznaniensi a Wladislao et Przemysl quondam ducibus Poloniae concessa.

Pergam. orygin. Gruby sznur jedwabny czerwony, pieczęci nie masz.
Poznań. Arch. Capituli, I, 5.

In nomine Domini amen. Nos Boleslaus Dei gratia dux Polonie notum facim universis hanc paginam inspecturis, quod ob remedium anime nostre et parentum

strorum, et maxime ob reverentiam beatorum Petri et Pauli apostolorum innovamus et confirmamus omnes libertates datas et concessas beati Petri ecclesie in Poznania per dilectum quondam patrem nostrum Wladislaum filium Odonis, et fratrem nostrum Premislium, quondam duces Polonie: tales videlicet, ut omnes homines habitantes in villis ecclesie predicte, quas nunc habet vel obtinuerit in futurum, omnimode sint liberi ab omni exactione et vexacione, hoc est a poradlne, a podvorove, a strosa, a naras, a prevod, a podvoda, a vacca et a bove, et ab omnibus exaccionibus qualitercunque dicantur, nec a quoquam nisi coram episcopo vel suis dominis in ius evocentur: exceptis eis qui in traditione castri convicti fuerint, aut eduxerint familias nostras, vel hostes in terram traxerint: quorum iudicium, presentibus dominis vel nunciis eorum, coram nobis agatur, et penam inflictam, si fuerit pecuniaria, ipsorum domini percipient ex integro. Nec ad constructionem novorum castrorum eos cogi volumus, sed ad reedificationem antiquorum tenebuntur, ita ut episcopus cum suo Capitulo unam istbicam ponat, ut alii terre nostre nobiles facere consueverunt. Eciam si quando contributionem vel exaccionem per terram nostram nos facere contigerit, episcopus et canonici sui similem accipere poterunt et ad usus sue convertere voluntatis. Et ut hec perpetue robur obtineant firmitatis, ecclesie Poznaniensi presentem litteram fecimus nostri sigilli munimine roborari. Anno Domini M.CC.L octavo, presentibus Iohanne cancellario, Mathia filio Alberti, Bogufalo Potricovic, Milessa de Gorca, Martino Sedlimovic, Mathia curie nostre notario et aliis multis.

Potricovic, *może jest patronymicum, lub też znaczy: haeres de Piotrkowice.* Gorca, *późniéj i aż do XVI wieku: Mileszyna Górka, dziś Targowa Górka.* Sedlimovic, *zamiast: haeres de Siedlimowo.*

Nr. 370.

Alexander Pp. IV 1258 Jul. 6, Viterbii; concedit ad ecclesiam monasterii Fr. Praedicatorum in Poznań in singulis festis b. Mariae virginis, s. Dominici et s. Petri martyris accedentibus, indulgentiam 100 dierum.

Poznań. Königl. Staats Arch. Liber privileg. eccles. Fratrum Praedicatorum Poznaniens. pag. 3. (Z pergam. orygin., u którego była przywieszona bulla: Alexander Pp. IIII).

Alexander episcopus servus servorum Dei, universis Christi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem et apostolicam benedictionem. Vite perennis gloria, qua mira benignitas Conditoris omnium beatam coronat aciem civium supernorum, a redemptis pretio sanguinis fusi de pretioso corpore Redemptoris, meritorum debet aquiriri virtute: inter que illud esse pregrande dignoscitur, quod ubique, sed precipue in sanctorum ecclesiis maiestas Altissimi collaudetur. Rogamus itaque universitatem vestram et hortamur in Domino in remissionem vobis peccaminum iniungentes, quatenus ad ecclesiam dilectorum filiorum prioris et fratrum Ordinis Predicatorum Posnaniensium, que in honorem beati Dominici confessoris noscitur esse constructa, imploraturi a Domino delictorum veniam, in humilitate spiritus accedatis. Nos enim, ut Christi fideles quasi per premia salubriter ad merita invitemus, de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, omnibus

vere penitentibus et confessis, qui ad ecclesiam ipsam in singulis festivitatibus gl- riose Marie virginis et ipsius beati Dominici confessoris ac Petri martyris, eiusd Ordinis professoris, et septem diebus immediate sequentibus causa devotionis acc serint, annuatim centum dies de iniuncta sibi penitentia misericorditer relaxam Datum Viterbii II Nonas Iulii, pontificatus nostri anno quarto.

Nr. 371.

Bolezlaus dux Polonie Maioris 1258 s. d., in Pobodis; confirmat monasterio de Kolbacz donationem et libertatem villarum Treben, Duperpol et Warsin, a patre suo, quondam duce Wladislao, adeptas.

Stettin. Königl. Staats Archiv. Colbatzer Matrikel fol. 24, Nr. 96. — Dreger Cod. Pomeraniae etc. Nr. 303.

In nomine Domini amen. Inter cuncta opera que de karitatis fonte procedunt elemosina celebrius commendatur, quia ipsa est per quam fit abolicio scelerum, e contra omnia mundi pericula, firmamentum hec est illa preambula suffragatrix, qu nos excusat propicialiter de commissis et gratiam nobis assidue reddit plasmationis Inde est quod nos B. Dei gratia dux Polonie Maioris, animadvertentes pia gesta W. p tris nostri pie memorie que fecit domui sancte Marie de Colbas Ordinis Cisterciensis, omnem donationem et libertatem quam ab ipso sunt adepti, scilicet villas Treben et Duperpol et Warsin cum omnibus attinenciis suis, pratis, aquis, silvis, sic in eorum privilegiis continetur, perpetualiter confirmamus. Ut autem hec nostr confirmacio inviolabiliter observetur, presens scriptum sigilli nostri munimine robor mus. Datum in Pobodis anno gracie Domini M.CC.L.VIII, presentibus istis: Iohann cancellario nostro, Nicolao preposito Kalisiensi, Bogomelo preposito Gneznensi, Sa divogio castellano de Croba.

Colbas, *dziś z niemiecka Colbatz.* Treben, *osada znikła.* Duperpol, *dziś z niem Dobberphul.* Warsin, *dziś tak samo.* Pobodis, *Pobiedziska.* Croba, *Krobia.*

Nr. 372.

Bolezlaus dux Polonie 1259 Febr. 11, in Poznan; confirmat donationem terrae Kościerzyn et lacuum Bothscowe et Ostowiz, a patre suo b. m. duce Wladislao fratribus Militiae Templi factam.

Pergam. orygin. Na sznurze jedwabn. żółt. przywieszona pieczęć Bolesława księcia; (pieczęć XVI).

Berlin. Königl. Geheim. Staats Arch. — Riedel, Codex diplomatic. Brandenburg A 19, p. 5.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Operacionis sancte propositum nulla debet occasio inpedire. Ego igitur Bolezlaus dux Polonie tenore presentium recognosco, quod clare memorie Lodezlaus dux Polonie pater meus, matris mei Hadewigis nomine ac fratris mei Prymyzlonis simul et meo accedente consensu, pro

mea parentumque meorum animabus totam terram Custeryn vulgariter nuncupatam, cum agris, villis, aquis, ac omni utilitate ad eandem terram pertinentibus, Terre sancte Jerosolimitane fratribusque Milicie Templi contulit perhenniter et quiete possidendam; theloneo nobis dumtaxat de magnis navibus, allecia deportantibus reservato, a quorum solucione homines eorundem fratrum voluit esse liberos et immunes. Termini vero predicte terre, a Myzla et Nezze fluviis ad Odram et usque ad limites Pomerannie protenduntur. Addidit preterea fratribus antedictis duos lacus, Bothscowe et Ostovyz, ad castrum Zantoch olim pertinentes, alias ipsis conferens donaciones prout in ipsorum litteris super hoc confectis plenius continetur; quas omnes de certa scientia confirmavi, et ne aliqua proinde in posterum oriri possit calumpnia, subscripcione testium et presentis sigilli munimine roboravi. Testes igitur sunt: Pretpolcus palatinus, Boguphalus castellanus Poznaniensis, Nycholaus prepositus in Zantoch, et alii quam plures clerici ac laici fide digni. Datum in Poznan anno Domini millesimo CC.LIX, III Ydus Februarii.

Terra Custeryn, *t. j. de Koscierzyn, dziś z niemiecka Küstrin.* Myzla fluv., *dziś z niem. Mietzel Fl.* Nezze fluv., *Noteć rz.* Lacus Bothscowe et Ostovyz, *z pomiędzy licznych jeziór téj okolicy nie odgadnione.* Zantoch, *Santok.*

Nr. 373.

Bolezlavus dux Polonie 1259 Apr. 16, in Rogosna; roborat compositionem inter monasterium de Łekno et filios Zlavenici, propter lacus Belsko et Stekelin factam.

Pergamina dwa oryginalne i dosłownie równobrzmiące. U pierwszego pozostały z dwóch pieczęci pierwotnie przywieszonych, z pierwszéj tylko jedwabne czerwone nici przewleczone przez dwie dziurki; druga, Sławnika, przywieszona na niciach lnianych białych, skręconych w sznurek; (pieczęć XVIII). *U drugiego pergaminu obu pieczęci nie masz.*

Kurnik. Biblioteka. Diplomata, Nr. 5, Nr. 6.

In nomine Domini amen. Nos Bolezlavus Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris et omnibus hanc paginam intuentibus, quod causa que inter Th. abbatem et Conventum de Luckna et heredes dicte ecclesie filios Zlavenici, videlicet Petrum, Zlavenicum et Troianum, super requisicione duorum lacuum, Belsko et Stekelin, et sortium adiacentium, videlicet Slosin, Dvorove, Crovekir, Cavciles, Sviniblota et Cycino cum nemoribus et silvis, agris, pratis et aquis iam dudum vertebatur, coram nobis honestorum virorum ordinacione mediante in hunc modum est sopita racionabiliter et terminata. Predictus vero abbas prefatis filiis Zlavenici pro resignacione prefatorum lacuum perpetua contulit has hereditates, Oserene et Raccove, iure hereditario libere perpetuo possidendas. Et quia pium est ut preces bonorum locum exaudicionis optineant, volumus ut memorata ecclesia Lucknensis predictos lacus cum suis pertinenciis optineat nemine inpediente. Ut autem hec coram nobis facta firmitatis robur valeant optinere, dedimus memorato abbati et Conventui presentem paginam nostro ac prefatorum heredum munimine roboratam. Datum in Rogosna anno Domini M.CC.L.IX, XVI Kalendas Mai. Cum hec fierent

hii testes astiterunt: comes Pretpolc palatinus Poznaniensis, Symon castellanus Gneznensis, Zbylutus de Dambrowe, Henricus de Crolecowe, Iacobus de Sorave, Henricus procurator et alii quam plures fide digni.

Luckna, *Łekno.* Belsko et Stekelin, *jeziora, zapewne dziś Durowskie i Kobyleckie.* Slosin, *nie odgadnione.* Dvorove, *Durowo.* Crovekir, *nie odgadnione.* Cavcilea, *dziś pewnie Kobylec.* Sviniblota, Cycino, *nie odgadnione.* Oserene, *dziś pewnie Starczyn.* Raccove, *Rakowo.* Rogosna, *Rogoźno.* Dambrowe, *Dąbrowa.* Crolecowe, *Królikowo.* Sorave, *Żorawia.*

Nr. 374.

Boleslaus dux Polonie 1259 Apr. 20, s. l.; protestatur, Iohannem de Skoki villam Grodzisk monasterio Paradyż dedisse.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 39.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris Christi fidelibus, tam simplicibus quam honestis, presentem paginam inspecturis, quod Iohannes de Scocov filius quondam Iohannis, a quo nomen patronimicum est sortitus, villam que Grottische dicitur domui de Gostichov dedit iure hereditario possidendam. Sed que geruntur in tempore ne simul labantur cum tempore, munimine testium et sigilli nostri robore fecimus perennari, ne ex vetustate temporum et per versuciam malorum hominum in periculum vergerent oblivionis. Super his vero confirmandis testes sunt hii: comes Bedigostius, comes Petrus filius Zlavnici, Tomislaus filius Virbyte, Mirozlavus filius Visemiri, Venceslaus filius Laurencii, Zlavnicus filius Zbiluty. Acta sunt hec anno Incarnacionis Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo nono, XII Kalendas Maii, Indiccione II.

Scocov, *Skoki.* Grottische, *Grodzisk.* Gostichov domus, *klasztor Paradyż.*

Nr. 375.

Bolezlaus dux Polonie Maioris 1259 s. d., Pozenan; confirmat donationem haereditatis Mascowe, a Bozata et Nassil, filiis Iohannis quondam castellani in Międzyrzecz, monasterio de Dobryług factam.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć Bolesława księcia; (pieczęć XVI).

Poznań. Königl. Staats Archiv. Blesen 2.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Cum tempora pretereant more fluentis aque, necesse est ut ea que geruntur, in tanta certitudine fiant, ne de ipsorum gestione ab aliquibus possit dubitatio exoriri. Noscat igitur presens etas et futura, presentes et posteri ad quos presens cartula pervenerit, quod nos Dei gratia Bolezlaus dux Polonie Maioris protestamur, quod Bozata et Nassil, filii Iohannis

quondam castellani in Meseriz, domui sancte Marie virginis sanctique Heinrici in Doberluch, Ordinis Cysterciensis, hereditatem que vocatur Mascowe cum omnibus terminis suis pro animarum suarum nec non parentum suorum remedio in elemosinam contulerunt. Ut autem fratres in domo supradicti (sic) plenius consolentur et ampliori gaudeant libertate, volumus ut famuli Christi ibidem habitantes, omnibus utilitatibus, videlicet lacubus, silvis, pratis, et si que alie utilitates sint vel erunt, libere perfruantur. Contulimus etiam eisdem fratribus in predicta hereditate villas locare Teuthonicas, quocumque iure ipsi fratres fuerint decreti, ita ut omne iudicium ad claustrum ipsorum pertineat illesum. Ut autem hec donatio firma et inconvulsa permaneat, presentem paginam sigilli nostri munimine dignum duximus roborandam. Acta sunt hec in Pozenan anno gracie M.CC.LIX. Huius rei testes sunt: dominus Iohannes curie nostre cancellarius, frater Vitalis, frater Petrus et Mathias notarius et comes Martinus.

Meseriz, *Międzyrzecz.* Doberluch, *Dobryług.* Mascowe, *nazwisko osady dziś znikłéj w pobliżu m. Bledzew.*

Nr. 376.

Boleslaus dux Polonie Maioris 1259 s. d., Poznan; confirmat donationem totius dąbrowa quae spectat in haereditatem Mascowe, a Bozata et Nazel monasterio de Dobryług factam.

Pergam. orygin. Na sznurze jedwab. czerwon. przywieszona pieczęć Bolesława księcia; (pieczęć XVI.)

Poznań. Königl. Staats Arch. Blesen 3.

In nomine Dei venturi et individue Trinitatis amen. Cum tempora pretereant more fluentis aque, necesse est ut ea que geruntur, in tanta certitudine fiant, ne de ipsarum gestione ab aliquibus posset dubitatio exoriri. Noscat igitur presens etas et futura, presentes et posteri ad quos presens cartula pervenerit, quod nos Dei gratia Boleslaus dux Polonie Maioris protestamur, quod Bozata et Nazel filii Iohannis quondam castellani in Mesereize, domui sancte Marie virginis sanctique Heinrici in Doberluch Ordinis Cisterciensis dambroam totam que spectat in Mascowe pro animarum suarum nec non parentum suorum remedio in elemosinam contulerunt. Ut autem fratres in domo supradicta plenius consolentur et ampliori gaudeant libertate, volumus ut famuli Christi ibidem habitantes, omnibus utilitatibus, videlicet lacubus, silvis, pratis, et si que alie utilitates sint vel erunt, libere perfruantur. Contulimus etiam eisdem fratribus in predicta dambroa villas locare Teuthonicas, quocumque iure ipsi fratres fuerint decreti, ita ut omne iudicium ad claustrum ipsorum pertineat illesum. Ut autem hec donatio firma et inconvulsa permaneat, presentem paginam sigilli nostri munimine dignum duximus roborandam. Acta sunt hec anno gracie M.CC.LIX. Testes sunt: dominus Iohannes curie nostre cancellarius, frater Vitalis, frater Petrus et Mathias notarius et comes Martinus. Datum in Poznan.

Mesereize, *Międzyrzecz.* Doberluch, *Dobryług.* Mascowe, *nazwisko osady zniknłéj w pobliżu wsi Zemsko.*

Nr. 377.

Bolezlaus dux Polonie Maioris 1259 Jun. 29, in Poszna; conf mat monasterio de Kolbacz possessionem villarum Treben et Doperpul, a patre s b. m. duce Wladislao collatarum, et terminos earundem fingit.

Stettin. Königl. Staats Archiv. Colbatzer Matrikel fol. 25, Nr. 103. — Drege Cod. Pomeranie etc. Nr. 310.

In nomine Domini amen. Quoniam longi tractus temporum pariunt antiquit tem, antiquitas oblivionem, oblivio vero rerum actarum exinanitionem, eapropter neces est ut res digna memorie scripti testimonio confirmetur, quo canescens antiquit crebrius valeat renovari. Agnoscat presens igitur etas et sciat postera, quod n Bolezlaus Dei gracia dux Polonie Maioris, revolventes in animo piam et dignam d nacionem patris nostri felicis memorie ducis Wladizlai, quam fecit ecclesie sanc Colbacensi Ordinis Cisterciensis et fratribus ibidem Deo famulantibus, ob remediu anime nostre eandem donacionem perpetualiter confirmamus. Hec est autem: Treb et Doperpul cum stagno Zovina et cum omnibus terminis et attinenciis suis, agri pratis, pascuis, silvis, cultis et incultis, aquis, stagnis, rivis, piscacionibus, in semiti viis, et omni utilitate que est vel in futurum haberi potest, nec non ab omnium d cimarum vel cuiuslibet servitii exactione liberas, perpetuo possidendas. Preterea co tulimus eidem domui, ut iure *(vacuum)* civitatem cum foro libero in districtu istoru bonorum locent ubicumque velint. Ne igitur in predictis possessionibus succedentib temporibus predictos fratres cuiuscunque malignitas iure debeat inquietare, termin predictarum possessionum propriis nominibus censuimus exprimendos. A Treb versus Teplin stagnum quod dicitur Stuke, inde recurrunt in directum ad mont longum qui adiacet Neribne, abhinc super stagnum Virke, et sic per mediam pa dem usque ad fossatum quod est inter Cluken et Sovin, de fossato per solitudin super rivulum Zlonice qui fluit in Ynam, et sic per descensum Yne ex altera par ad arbores pomiferas. Inde recurrunt in stagnum Linzina, et sic ad rivulum Di din kir. De rubo super paludem Smardin, et sic per mediam paludem usque i Clambeck. Inde percurrunt in directum super monticulos Svinerova glatis, hin usque in rivulum Rutniza qui fluit in Ynam, de Yna usque ad Stuke. Ut hec autem nostra donacio cum predictis possessionibus et supradictis terminis rata et inconvuls sepedictis fratribus monasterii de Colbas perpetuo perseverent, sigilli nostri appen sione cum testium subscripcione presentem paginam roboramus. Testes sunt: domi nus abbas de Belboc Bavo, Hescellinus eius capellanus, prior Poznaniensis Petrus Nicolaus prepositus de Santok, Mathias notarius, et alii quam plures huic negoci dum fieret affuerunt. Datum anno gracie Domini M.CC.LIX in Poszna, die aposto lorum Petri et Pauli.

Colbacensis, *de Kolbacz.* Treben, *osada znikła.* Doperpul, *Dobberphul.* Stagnu Zovina, *Stawin See.* Teplin, *mylnie zam. Replin, (cnfr. Nr. 145).* Stagnum Stuk *Stutz See.* Neribne, *(Tribene?) może dziś jezioro pod wsią Petznich.* Stagnum Virk (*Cartzke?*) *może dziś Plage See.* Cluken, *Klücken See.* Rivulus Zlonice, *może strum wpadający do rz. Mała Ina pod wsią Billerbeck.* Yna, *scilicet parva, Faule Ihna.* St

num Linzina, *(Brizina?) może jedno z jezior pod wsią Falkenberg.* Rivulus Diadin **kir**, *zapewnie mylnie zam. rubus Dziadzin kierz (cnfr. Nr. 145).* Palus Smardin, *zapewne błota około wsi Dobberphul.* Clambeck, *jezioro Głąbek.* Svinerova glatis, *(Swinżarowa gać?) pewnie wzgórza w pobliżu wsi Dölitz.* Rivul. Rutniza, *(Rutilza?) strum. wpadający do rz. Mała Ina pod wsią Blumberg.* Belboc, *Belbuck.* Santok, *Santok.* **Poszna**, *Poznań. Obszar tu określony, leży na północ-zachód od miasta Choczno (Arnswalde).*

Nr. 378.

Boleslaus dux Polonie Maioris 1249 (sic) Aug. 21, in Poznan; adiudicat haereditatem Kiełpin Ycconi palatino Legnicensi et fratri ipsius Michaeli, contra petitionem Hurostlae et Iohannis, fratrum.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. fol. 10 v.

In nomine Dei eterni amen. Labentibus curriculis temporum, res quanticunque ponderis facillime a memoria dilabuntur si auctorabili et firmo scripto non fuerint commendate; eapropter necesse est, ut res digna memorie certis titulis debeat intitulari, quibus inspectis frequencius, cadens memoria possit sublevari. Nos igitur Boleslaus Dei gracia dux Polonie Maioris, filius Wladislai filii Odonis bone memorie quondam ducis eiusdem Polonie, notum facimus tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, quod honestis dominis Yccone palatino Legnicensi et fratre suo Michaele, filiis comitis Mirononis, causam agentibus pro hereditate que vulgariter Kelpino nuncupatur, in cestellania de Cbasim iacente, contra filios Ywonis, Hurostlam videlicet et contra fratrem eius Iohannem, coram nobis et coram quibusdam nostris baronibus certantibus, visis fortibus probacionibus et legittimis attestacionibus adiudicavimus iam dictam hereditatem militibus supra memoratis, Ycconi scilicet et fratri suo Michaeli, cum integris terminis et cum omnimoda libertate, sic ut pater eorum habuit integre et quiete possedit. Et ut hoc factum firmius robur obtineat, presens scriptum sigilli nostri munimine fecimus roborari. Datum in Poznan anno Domini millesimo ducentesimo quadragesimo (sic) nono, feria quinta ante festum sancti Bartholomei, presentibus hiis testibus: Boguphalo castellano Poznaniensi, Heustacio iudice curie, comite Beniamin castellano de Premant, comite Scedricone castellano de Crivim, comite Cechoslao dapifero de Calis, Andrea subcamerario et pluribus aliis.

Legnicensis, *de Lignica.* Kelpino, *Kiełpin.* Cbasim, *Zbąszyń.* Premant, *Przemęt.* Crivim, *Krzywin.* Calis, *Kalisz.*

Nr. 379.

Boleslaus dux Polonie 1259 Nov. 6, s. l.; confert ecclesiae san Adalberti in Międzyrzecz, ratione compositionis inter civitatem praedictam et rec rem eiusdem ecclesiae, quasdam possessiones et privilegia.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 54. — Raczyński, Cod. diplo Maior. Polon. 44.

In nomine Domini amen. Multis incommodis prudenter ocurrimus, cum eta nostre negocia litterarum memorie commendamus. Hinc est quod nos Boleslaus I gracia dux Polonie notum esse volumus universis tam presentibus quam futuris p sentem litteram inspecturis, quod inter Iohannem rectorem ecclesie sancti Adalbe de Medzirzecz, et Iacobum advocatum et cives eiusdem loci facta composicione su capella civitatensi, racione composicionis contulimus ecclesie prefate sancti Adalbe mansum unum super aquam Obram ex adverso eiusdem ecclesie cum prato, et a pr per viam que ducit in civitatem usque ad rivulum procedentem in Obram, c omni iure et utilitate et libertate sibi et suis successoribus iure hereditario perpe possidendum. Concedentes insuper, pro bono pacis et supradictorum nostrorum civi pro necessaria libertate, predicte Ville ecclesie sancti Adalberti et omnibus eand inhabitantibus plenam et omnimodam libertatem, ita quod nec ad constructionem nec reparacionem nec ad custodiam castri Medzirzecensis seu alius alterius teneantur, et castellano eiusdem vel alicui officialium nostrorum obedire teneantur, nisi ad nostr presenciam specialiter evocati et ad penam per nos solummodo iudicati, solucioni dict subiaceant, sepedicto Iohanni suisque successoribus, nobis non contradicentibus, spondentes. Concedimus eciam et damus antefato Iohanni et suis successoribus num arbitrium in predicta Obra venandi castores, a ponte civitatis in utraque ri fluvii usque ad limites et terminos qui dividunt Villam sancti Adalberti et vill Goriere volentes nichilominus, ut nostri venatores castorum per aquam per tra seant limites nominatos nullam inde facientes questionem, et homines eiusdem vil in nullis eis obsecundent, et, ut brevius dicatur, volumus et promittimus bo fide, ut sepe nominata Villa sancti Adalberti et homines eam inhabitantes ea ga deant libertate, qua villa et homines episcopi de Pczew, salva supradicta compo cione. Hanc donacionem promittimus firmiter observare. Ut autem hec composic et donacio firma et stabilis perpetuo perseveret, presentem litteram conscribi fecim et nostri sigilli ac venerabilis patris domini Boguslai (sic) Poznaniensis episcopi n non Capituli sui munimine roborari. Actum anno Domini M.CC.L nono, octa Ydus Novembris.

Medzirzecz, *Międzyrzecz.* Obra, *Obra rzeka.* Villa ecclesie sancti Adalbe *dziś Wojciechowo.* Goriere, *pewnie zamiast Goric magna, to jest Gorzyce wiel* Pczew, *Pszczew.*

Nr. 380.

Volpertus abbas in Obra 1259 s. d., in Obra; protestatur, se haereditatem sui monasterii dictam Miłostowo, fratribus de Paradyż vendidisse.

Rogalin. Biblioteka. Paradis. Lib. privil. Nr. 38.

In nomine Domini amen. Quoniam mundus caducus est et diversis casibus quotidie variatur, idcirco necesse est, ut legittime acciones que indigent memoria, sub scripti testimonio teneantur. Noverint ergo universi tam presentes quam futuri presens scriptum inspecturi, quod ego Volpertus dictus abbas in Obra, cum consensu omnium fratrum meorum ob necessitatem domus nostre fratribus de Paradiso hereditatem que Milostow vulgariter nuncupatur pro decem marcis vendidimus perpetuo possidendam. Et ut hec vendicio perpetue firmitatis robur obtineat, presentem eis paginam nostri et domini abbatis Luknensis et Cenensis sigillis duximus munimine roborandam. Testes huius rei sunt: Henricus prior Luknensis et Lambertus portarius eiusdem domus, Frater Henricus de Veteri monte et frater Henricus infirmarius de Cenna, et frater Hermanus camerarius de Lynda, et frater Martinus superior de Paradiso, et frater Ervinus qui hanc paginam scripsit. Datum in Obra anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo nono.

Obra, *Obra.* Paradisus, *Paradyż.* Milostow, *Miłostowo.* Luknensis, *de Łekno.* Cenensis, *de Zinna.* Mons vetus, *Altenbergen.* Lynda, *Ląd.*

Nr. 381.

Bolezlaus dux Polonie Maioris 1259 s. d., in Usce; confirmat donationem quingentorum mansorum circa rivulum Ponikwa, monasterio Ordinis Cisterciensis in Dobryług a patre suo p. m. duce Wlodezlao factam.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć połamana Bolesława księcia; (pieczęć XVI.)

Poznań. Königl. Staats Archiv. Blesen 1. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 45.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Cum, proh dolor, humane condicionis sit omnia sinistre intelligere et peius interpretari, et cum unusquisque rem proximi licet illicite concupiscat, necesse est ut res digna memorie scripto confirmetur, quo canescens antiquitas crebrius valeat renovari. Noverint igitur universi Christi fideles presentes et posteri ad quorum presenciam presens scriptum pervenerit, quod nos Bolezlaus Dei gracia dux Polonie Maioris, revolventes in animo piam et dignam donacionem patris nostri felicis memorie ducis Wlodezlai quam fecit ecclesie et Conventui in Doberluch Ordinis Cysterciensis, videlicet in mansis quingentis circa rivulum Poniqua et Socola dambroa et sicut circuitus est, prefatis fratribus in Doberluch eandem donacionem cum omni utilitate, scilicet agris, pratis, silvis et aquis, cum omni libertate et pleno iure tam proprietatis quam possessionis

tranquille possidendos, velut eciam in privilegio a patre nostro re . . *(4 lit. del.)* tineatur, confirmamus. Preterea villam forensem in bonis prefatis iure Teuthoı et omnes villas alias eis concedimus locandas quocumque iure ipsi fratres fuerint creti, ita ut omne iudicium magnum vel parvum ad claustrum ipsorum perti illesum. Ut igitur hec donacio simulque nostra confirmacio prefate ecclesie rat inconcussa permaneat, presentem paginam sigilli nostri impressione fecimus c muniri. Acta hec sunt in castro nostro Usce anno gracie Domini M.CC.LIX, dictione prima.

Doberluch, *Dobryług.* Rivul. Poniqua, *Ponikwa rz.* Socola dambroa, *okoli Bledzew.*

Nr. 382.

Bolezlavus dux Polonie Maioris 1259 s. d., in Gnezna; co Domui s. Sepulchri lacum de Dziechowo et mericam circa Czarnonosec et Witk

Pergam. orygin. W dolnym założonym brzegu wcięcia poprzeczne od przywi nia pieczęci.

Biblioteka X. X. Czartoryskich. Diplomata. — Nakielski, Miechovia f. 179.

In nomine Domini amen. Cum ad instar fluentis celeriter irreditura temp deffluant, temporales illi deserviunt actiones; minus enim capiunt memorie minus fidei, nisi robur accipiant a testimonio personarum vivencium, aut vivaci saltim a litt firmamentum. Inde est quod nos Bolezlavus Dei gracia dux Polonie Maioris not facimus universis Christi fidelibus presentibus et posteris ad quorum presenci presens scriptum pervenerit, quod perspecto fideli et utili servicio rectoris nos fratris Andree Cruciferi, ad petitionem suam contulimus Domui sancti Sepul quendam lacum qui vulgariter Dechovo nuncupatur, et mericam circa Carnonosec Vittovo versus Pomoraniam ex illa parte lacus nominati, pro remedio anime nos et nostrorum predecessorum iure hereditario cum omnibus utilitatibus perpetuali possidendum. In cuius rei testimonium, ne aliquis huic nostre donationi ausu merario in posterum valeat contraire, presens scriptum sigilli nostri munimine c firmamus. Datum in Gnezna anno gracie Domini M.CC. quinquagesimo nono, p sentibus istis: Nicholao preposito Kalisiensi, Mirostio cappellano ducis, Mathia s ptore, qui eciam de precepto ducis nominati hec conscripsit.

Lacus Dechovo, *t. j. pod wsią Dziechowo.* Carnonosec, *osada znikła.* Vitt *Witkowo.*

Nr. 383.

Boleslaus dux Polonie Maioris 1260 s. d., in Gnesna; confirmat collationem haereditatis Młodawsko a comite Mlodola, et silvae cum duobus lacubus Linia dictis, a milite Petro de Konin monasterio Paradyż porrectarum.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia pieczęci Bolesława księcia, która osobno zachowana; (pieczęć XVI.)

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 11. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 48.

In nomine sancte Trinitatis et individue Unitatis amen. Propter multimodas quibus mens humana inflectitur occupationes, earum rerum que gesta sunt sepius non meminit, et ne ad quod robur debet perpetuitatis sortiri veniat in oblivionem, necesse est idem scripturarum testimonio roborari. Nos igitur B. Dei gratia dux Polonie Maioris notum esse volumus universis tam presentibus quam futuris scriptum presentis pagine inspecturis, quod comes Mlodola filius quondam Mlodole considerans se moriturum, sue anime ac posterorum suorum in perpetuum providens, ob spem mercedis vite eterne Deo et beate Marie in Gostichov, que et Paradysus dicitur, ac fratribus inibi conversantibus Cysterciensis Ordinis contulit hereditatem que vulgariter Mlodavsco nuncupatur, cum omnibus attinenciis suis iure hereditario absque ulla retractatione in perpetuum possidendam; quam donationem filius ipsius Iacobus nomine post obitum patris coram nobis et nobilibus nostris supradictis fratribus sollempniter sancxivit. Preterea eidem connectimus privilegio, quod miles noster Petrus de Cunin comuni usus consilio filiorum ac nepotum suorum, pro adipiscenda eterne beatitudinis gloria sepe nominate domui contulit quandam silvam cum lacubus duobus qui Lynya dicuntur, similiter hereditario iure in perpetuum possidendam; que silva predictorum fratrum adiacet hereditati que Milostovo vocatur. Ut igitur predictorum militum donacio ac nostra confirmatio propter frivole obviancium proterviam rata et inconvulsa perpetuo perseveret, sigilli nostri appensione dignum duximus roborandam ac baronum nostrorum qui interfuerunt testimonio, quorum hec sunt nomina: Predpelcus palatinus noster, Bogufalus castellanus Poznaniensis, Iohannes cancellarius noster, Sandivogius filius Falonis, Beniamin castellanus de Premunt, Nasan filius Bogute. Acta sunt hec in Gnesna anno Domini M.CC. sexagesimo, Indictione tercia.

Paradysus, *Paradyż.* Mlodavsco, *Młodawsko.* Cunin, *Konin.* Lynya, *Linie.* Milostovo, *Miłostowo.* Premunt, *Przemęt.*

Nr. 384.

Boleslaus secundus (sic) dux Polonie 1260 Apr. 24, Gnesne; confert comiti Nicolao suo succamerario haereditatem Wysoka cum pertinentiis, eamque plurimis privilegiis munit.

Warszawa. Archiw. główne. Ks. M. 84. fol. 34.

In nomine Domini amen. Ab humana facilius elabuntur memoria, que nec scripto nec voce testium confirmantur; ideo necesse est, ut res digna memorie scripto

perhenniter roboretur. Agnoscant igitur universi presentem chartam inspecturi, quo nos Boleslaus secundus (sic) Dei gracia dux Polonie, comiti Nicolao nostro succamerario hereditatem nostram que vulgariter Visoka nuncupatur cum villis seu prediis ad eam spectantibus, et superfluitate nemorum usque ad locum ubi fluvius Chuda appellatur in vulgari Valim, directe per metas infrascriptas, scilicet in Quieczko, in Lokovo, in Sczodre, in Klacino, in Piskorzdol, in Klepaczewlas, in Kamionki, in Paliecznicza, in Radeczniczam, in Plocziczam, directe in Okuczite usque ad prefatum fluvium Chuda: considerantes ipsius servicia fidelia et nobis utilia, contulimus sibi suisque successoribus legittimis cum omnibus utilitatibus, solucionibus et serviciis que nunc sunt et processu temporis possunt exoriri, et cum omni iure vel dominio prout ad nos pertinebat, iure hereditario in perpetuum possidendam. Dantes eidem insuper et successoribus suis exactiones et servicia que nostro dominio dinoscuntur pertinere, videlicet naras, powos, przewod, podworowe, poradlne, bovem, vaccam, et alia eiusmodi necessaria in bonis predictis, sicut sibi circumferencialiter limitibus eadem assignamus. Concedimus eciam eidem et posteritati sue plenam libertatem municiones vel firmaciones quascunque edificari et construere in bonis nominatis. Preterea volumus, ut ampliori nostra gracia utatur idem Nicolaus cum posteritate sua, annuo servicio sint penitus liberi et soluti de bonis pretactis. Ceterum volumus, ut omnibus fluviis, stagnis, lacubus, lignis, pratis, pascuis, molendinis integraliter perfruatur, prout sibi et sue posteritati utilius videbitur expedire. In cuius testimonium presentem chartam sigilli nostri munimine duximus roborandam presentibus his testibus: comite Zegota venatore Calissiensi, magistro Petro archidiacono Poznaniensi, comite Gnewomiro castellano de Cbasin aliisque plurimis dominis. Datum Gnesne sequenti die beati Adalberti, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo.

Miejscowości powyższego dokumentu, wyraźnie nader błędnie w Metrykach odpisane, zaledwie z małem prawdopodobieństwem dają się odgadywać. Visoka, *jeźli jest nie Wysoka p. m. Kiszkowo, wtenczas jest* fluv. Chuda, *rz. mała Wełna;* Valim, *a w prawie równobrzmiącem nadaniu Kazimierza króla r. 1366 d. 21 Marca z Gniezna, w téj saméj księdze Metryk odpisanem, nazwana* Valny, *rzeczka Wełna.* Quieczko, *może Raczkowo.* Lokovo, *może Skokowo, dziś Skoki.* Sczodre, *może Szczodrochowo.* Klacino, *może Kłodzin.* Piskorzdol, Klepaczewlas, *nie odgadnione.* Kamionki, *może Kamieniec.* Paliecznicza, *może Bliżyce.* Radecznicza, Ploczicza, Okuczite, *a w nadaniu Kazimierzowskiem* Ococite, *nie odgadnione. Jeźli zaś* Visoka *jest miasteczko Wysoka p. m. Wyrzyska, wtenczas byłaby* Fluv. Chuda, *rz. Łobżonka.* Valim, *czy* Valni, *nie odgadnione, lub może nazwa tegoż strum. po połączeniu się z strum. Rudna.* Quieczko, *może Skiecczno.* Lokovo, *może Luchowo.* Sczodre, *nie odgadnione.* Klacino, *może Kleszczyn.* Piskorzdol, Klepaczewlas, Kamionki, Paliecznicza, *nie odgadnione.* Radecznicza, *Radzice.* Ploczicza, *nie odgadnione.* Okuczite, *czy* Ococite, *może Osiek. Wreszcie:* Cbasin, *Zbąszyń. Być téż może, że* Visoka *jest dziś już nie istniejąca osada pomiędzy miastami Wieleń i Człopa; wtenczas* Fluv. Chuda *byłby Kotten Fliess,* Valim *zaś Buckow Fliess, strumień wpadający do rz. Noteć o 1 milę poniżéj m. Wieleń; następne miejscowości nie odgadnione, wyjąwszy* Okuczite, *które mogłoby być dziś Gr. Kotten. Dodać należy, że familia Guntersberg, na rzecz któréj nadanie Kazimierzowskie zostało wystawione w XIII w. w téj okolicy była osiadłą.*

Nr. 385.

Comes Eustachius 1260 Jul. 1, Pozennan; confert una cum fratre suo com. Voyzesckone monasterio de Dobryług haereditatem Zemsko, ad construendum ibidem monasterium Ordinis Cisterciensis.

Pergam. orygin. Na sznurku jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć Eustachiusza; (pieczęć XIX).

Poznań. Königl. Staats Arch. Blesen 4.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam mortalium equa est conditio et hoc est in lege mortis, quod non plus diviti parcitur quam pauperi, nec vera sunt hominis bona que secum auferre non potest, ideoque nos, qui pre ceteris temporalium a Domino benedictionem accepimus, studio misericordie invigilare debemus, que sola comes fidelis est defunctorum. Eapropter nos comes Eustachius notum facimus tam futuris quam presentibus Christi fidelibus universis, quod una cum fratre nostro comite Voyzesckone, de bona voluntate ac pari consensu omnium heredum nostrorum, ad placandam nobis superni iudicis severitatem et animarum nostrarum remedium, ac coniugum nostrarum et filiorum nostrorum simul et progenitorum nostrorum salutem, ecclesie et Conventui de Doberluch Cisterciensis Ordinis hereditatem que vulgariter Zambercz vocatur: que quondam iure hereditario ad progenitores nostros pertinebat, ac iterato, presidente iudicio felicis memorie domino duce Primizlone, coram comitibus terre propter damna et iniurias nobis a comite Stephano de Wirbena et filiis suis illatas, Polonicali iure post trinam citationem per sentenciam comitum requisivimus et in possessionem introducti fuimus, ac eandem longo tempore tranquilla pace possedimus: cum omni utilitate in agris, pratis, silvis, aquis, piscationibus, mellificiis, et cum omni libertate et pleno iure tam proprietatis quam possessionis tranquille possidendam contulimus in hunc modum, ut in predicta hereditate claustrum Ordinis eorum construatur, ubi Deo omnipotenti die noctuque divina obsequia secundum statuta et consuetudinem Ordinis eorum persolvantur. Ut igitur hec nostra donatio prefate ecclesie de Doberluch rata permaneat et inconvulsa, presentem paginam sigillorum nostrorum munimine fecimus insigniri, suppositis eciam testibus fidedignis quorum nomina sunt hec: comes Predeploc palatinus, comes Herkenboldus palatinus, comes Goslavus castellanus de Sanctoch, comes Andreas castellanus de Vilenen, comes Beniamin castellanus de Premunt, comes Svantemir castellanus de Mezeriz, comes Iheroslavus de Corsike, Mathias notarius curie et alii quam plures. Acta sunt hec in Pozennan anno Domini M.CC. sexagesimo in octava Iohannis Baptiste.

Doberluch, *Dobryług.* Zambercz, *Zemsko.* Wirbena, *dziś z niemiecka Würben.* Sanctoch, *Santok.* Vilenen, *Wieleń.* Premunt, *Przemęt.* Mezeriz, *Międzyrzecz.* Corsike, *Kursko.*

Nr. 386.

Kazimirus dux Landchicie etc. 1260 Jun. 13, in Tusine; confirm monasterio de Sulejów possessionem villae Straszkow, quam contulerat eidem m nasterio: **Wlodislaus pie recordacionis Odonis filius dux Polonie 123 Jul. 3, in Posnania.**

Rzyszczew, Muczkow. Cod. diplomatic. Polon. I, Nr. 48. (Z pergam. orygi u którego pozostał sznurek jedwabny czerwony od przywiesz. pieczęci).

Noverint universi ad quos presentes littere pervenerint, quod nos Kazimir Dei gracia dux Landchicie et Cuiavie, ordinacione facta cum nobili viro B. duce P lonie de villis vel hereditatibus pertinentibus ad naaroch de Wilem, possessores e rum omnes fecimus coram nobis comparere, scire volentes, quo modo vel qua ratio ad eos possessiones devenissent. Inter quos venerabilis pater dominus abbas de S liov comparuit, privilegium pie recordacionis Wlodiszlavi filii Odonis ducis Polon integrum et illesum de villa que Strasewiz dicitur, que ad dictum naaroch pertin bat, nobis offerens sub hac forma: (*Sequitur diploma Nr. 138*).

Et quia donaciones et vota fidelium a successoribus legittimis debent tene fideliter et servari, dictam villam domui supradicte confirmamus et sigilli nostri m nimine roboramus. Acta sunt hec anno Domini M.CC.LX. Idus Iunii, in Tusin Testes: Wictco thesaurarius noster, Benedictus subiudex, Thomas subdapifer.

Wilem, *Wieleń, lub też nazwa dawna zamku nad rz. Warta p. m. Koło, które grunta były r. 1520, jak się to okazuje z: Liber beneficiorum Ioh. de Lasko, przyle wsi Gozdów.* Strasewiz, *Straszkow.* Tusine, *Tuszyn.*

Nr. 387.

Boleslaws dux Polonie Maioris 1260 Jul. 1, Pozennan; confirma donationem haereditatis Zemsko, a comitibus Eustachio et Voyzesckone monasteri de Dobryług ad construendum ibidem monasterium Ordinis Cisterciensis factam.

Pergam. orygin. Na sznurku jedwabnym czerwon. ułamki przywieszonéj pieczę Bolesława księcia; (pieczęć XVI).

Poznań. Königl. Staats Arch. Blesen 5. — Raczyński, Cod. diplom. Maio Polon. 47.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Cum, proch dolor, humane s conditionis omnia sinistre intelligere et peius interpretari, et cum unusquisque re proximi licet contra preceptum Domini concupiscat, necesse est ut res digna mem rie scripto confirmetur, quo canescens antiquitas crebrius valeat renovari. Noveri igitur universi Christi fideles presentes et futuri ad quorum noticiam presens scri tum pervenerit, quod nos Boleslaws Dei gracia dux Polonie Maioris presentibus p testamur, quod comes Eustachius et comes Voyzescko frater eius, de bona volunt ac pari consensu omnium heredum eorum, hereditatem que vulgariter Zambercz

catur, quam in presencia felicis memorie fratris nostri ducis Primizlonis propter damna et iniurias a comite Stephano de Wirbena et filiis suis eis illatas, que eciam predecessorum ipsorum fuerat, post trinam citationem Polonicali iure per sententiam comitum requisierunt et per nuncios ipsius introducti tranquilla pace possederunt, ecclesie et Conventui in Doberluch Cisterciensis Ordinis pro animarum suarum et parentum nec non heredum suorum remedio, in elemosinam cum omni libertate et pleno iure tam proprietatis quam possessionis tranquilla pace possidendam contulerunt in hunc modum, ut in predicta hereditate claustrum Ordinis eorum construatur, ubi Deo omnipotenti die noctuque divina obsequia secundum statuta et consuetudinem Ordinis eorum persolvantur. Ut autem fratres qui ad supradictam hereditatem transmittendi sint plenius consolentur et ampliori gaudeant libertate, volumus ut famuli Christi ibidem habitantes, omnibus utilitatibus, videlicet aquis, silvis, agris, pratis, pascuis, piscationibus, mellificiis et si que alie utilitates sint vel erunt, libere perfruantur. Contulimus eciam eisdem fratribus in sepe dicta hereditate villas locare Tetunicas quocunque iure ipsi fratres fuerint decreti, ita ut omne iudicium ad claustrum ipsorum pertineat illesum. Ut autem hec donatio firma et inconvulsa permaneat, presentem paginam sigilli nostri munimine in testimonium et firmamentum dignum duximus roborandam, suppositis eciam testibus fidedignis quorum nomina sunt hec: comes Predeploc palatinus, comes Herkenboldus palatinus, comes Gosslavus castellanus de Sanctoch, comes Andreas castellanus de Vilenen, comes Beniamin castellanus de Premunt, comes Svantemir castellanus de Mezeriz, comes Iheroslavus dę Corsike, Mathias notarius curie et alii quam plures. Acta sunt hec in Pozennan anno Domini M.CC. sexagesimo in octava beati Iohannis Baptiste.

Zambercz, *Zemsko.* Wirbena, *dziś z niemiecka Würben.* Doberluch, *Dobryług.* Sanctoch, *Santok.* Vilenen, *Wieleń.* Premunt, *Przemęt.* Mezeriz, *Międzyrzecz.* Corsike, *Kursko.*

Nr. 388.

Kazimirus dux Lancicie et Cuiavie 1260 Aug. 3, in Lancicia; confirmat donationem fluvii Warta iuxta Uniejow, paulo ante ecclesiae Gneznensi pro tempore factam.

Pergam. orygin. Na sznurku jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć Kazimierza, księcia Łęczyckiego, przedstawia męża zbrojnego zwróconego w lewo, który mieczem przebija smoka; po za niem wieża.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 29.

In nomine Domini amen. Quoniam propter tractum temporis longevi sepiis deficit sufficiencia probacionis, et sic veritas, falsitatis inimica, plurimum in dubium revocatur si litterarum testimonio vel testium subscriptione lucidius non roboratur, noverint igitur universi tam presentes quam futuri hanc paginam inspecturi, quod nos Kazimirus Dei gracia dux Lancicie et Cuiavie, donacionem fluvii iuxta Uneov, quam olim pro tempore venerabili patri Fulconi pie memorie Gneznensi archiepiscopo feceramus, nunc presentibus innovantes, reverendo in Christo patri domino Ianussio miseracione divina Gneznensi archiepiscopo cum castoribus et aliis utilitatibus con-

ferimus et confirmamus, sibi, ecclesie Gneznensi suisque ...
iure pacifice ac quiete in perpetuum possidendam, quam eciam ad maiorem ...
denciam gadibus fecimus comuniri. Et quia probacionum copia sepius subtrahi
veritas obscuratur, presentem litteram in huius rei perpetuam memoriam sigi
stri caractere fecimus roborari. Datum in Lancicia in die Invencionis sancti S
protomartiris, anno Verbi incarnati M.CC. sexagesimo, Indictione tercia, III ...
Augusti.

Fluvius iuxta Uneov, *t. j. Warta rz.* Uneov, *Uniejow.*

Nr. 389.

Boleslavus dux Polonie 1260 Nov. 14, Kalis; vendit civitati ...
pascua Mecwade.

Pergam. orygin., u którego przez dwa wcięcia poprzeczne pasmo nici jed żółt. przewleczone.

Kalisz. Arch. Rządowe. Diplomata.

In nomine Domini amen. Licet acta hominum evidenti noticie subiacean
gulorum, consveverunt tamen processu temporis, cum testes defuerint, calumpn
vercari; ideoque necesse est, acciones legittimas per scripti continenciam et te
subnotacionem transmitti in noticiam posterorum. Notum igitur facimus uni
presentibus et futuris ad quos pervenerit presens scriptum, quod nos Boleslavu
gracia dux Polonie, ad communem civitatis nostre Kalis civiumque omnium i
utilitatem, pro pascuis decem mansos, sitos inter viam Thorunensem et eam qu
cit in Cocanino protensosque usque ad limites de Cocanin et Borcow, pro ...
marcis argenti vendidimus, ab eis et ab omni posteritate eorundem iure here
libere in perpetuum possidendos: vulgari autem nomine eadem pascua Mecwa
cupantur. Si quid quoque decem numerum mansorum excedens residuum
illud redimere tenebuntur. Ut hec igitur vendicio effectum perpetuum sortia
a nobis nostrisque successoribus aliquatenus infringatur, hanc litteram nost
munimine fecimus communiri. Datum Kalis anno Domini M.CC.L.X, XVII
das Decembris, domino Mathia nostro notario existente.

Cocanin, *Kokanin.* Borcow, *Borków.*

Nr. 390.

Bolyslaus dux Polonie Maioris 1261 s. d., Poznanie; co
sterio de Lubiąż lacus Dominik et Buszkowo.

Transsumpt oryginalny potwierdzony przez: Georgius Fulschussil 1
in Consistorio in Summo Wratislavie; *z pergam. orygin., u którego na czerwon. była przywieszona pieczęć Bolesława księcia;* (pieczęć XVI).

Wrocław. Königl. Staats Arch. Leubus 376. — Poznań, Königl Leubus 2, (kopja).

In nomine Domini amen. Ut in nostris gesta temporibus perp
... et ad nasciture posteritatis noticiam pertingant, s

consilio provisum est, res sollempniter gestas sigillatis apicibus eternari. Nos igitur Bolyslaus Dei gracia dux Polonie Maioris notum facimus universis tam presentibus quam futuris ad quorum audienciam presens scriptum deferetur, quod ob Domini nostri Ihesu Christi glorioseque virginis Marie matris eius reverenciam et honorem: quibus semper obsequiosos esse cupimus et nostram eis tot totam offere devocionem, quam de ipsorum mereri valemus benignitate et gracia: in salutem nostram ac in remedium peccaminum nostrorum et progenitorum nostrorum, lacus nostros Dominicz et Luchowo vulgariter nuncupatos in districtu Premantensi situatos, cum omnibus pertinenciis suis videlicet silvis, agris, pratis, pascuis, paludibus et rubetis prout ad dictos lacus antiquitus pertinebant, claustro sancte Marie in Lubens et domino abbati et fratribus ibidem Ordinis Cisterciensis Wratislaviensis dyocesis, de bona et mera voluntate nostra nec non de consensu ac de maturo consilio nostrorum baronum, sine omni lesione nostra nostrorumque successorum dedimus, donavimus et contulimus, damus, donamus et conferimus presentibus, libere et pacifice in perpetuum iure proprietatis tamquam bona ecclesiastica possidendos, tenendos et in usus beneplacitos convertendos, prout predicto domino abbati suisque fratribus prefati monasterii Lubens videbitur utilius expedire. Ut igitur nostra donacio inconvulsa presanetur, eandem hic conscriptam principatus nostri auctoritate duximus roborandam et nostro sigillo nichilominus muniendam. Acta sunt hec Poznanie anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo primo, presentibus hiis testibus: domino Iohanne cancellario, comite Pretpolkone palatino Poznaniensi, comite Boguphalo castellano Poznaniensi, comite Iankone castellano Kalisiensi, comite Andrea iudice curie, comite Bozata castellano de Sbansin, et aliis quam pluribus fide dignis.

Lacus Dominicz, *jezioro Dominik*. Lacus Luchowo, *pewnie mylnie zam. Buchowo, czyli Buszkowo*. Premantensis, *de Przemęt*. Lubens, *Lubiąż, z niemiecka Leubus*. Sbansin, *Zbąszyń*.

Nr. 391.

Boleslaus dux Polonie Maioris 1261 Jun. 30, in Poznan; confirmat donationem hereditatis Sroczewo, a comite Jarostio filio quondam Falonis, monasterio Paradyż certa conditione collatae.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia pieczęci Bolesława księcia, która osobno zachowana; (pieczęć XVI).

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 12. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 49.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Propter varias quibus mens humana inflectitur occupationes, earum rerum que gesta sunt, que eciam memoria indigent sepius non meminit; unde, ne id quod robur debet perpetuitatis sortiri veniat in oblivionem, necesse est idem scripto aut probabilium virorum testimonio roborari. Nos igitur B. Dei gracia dux Polonie Maioris notum esse volumus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspicientibus, quod comes Iarostius filius quondam Falonis, tempore vite sue propria ac bona voluntate sua sue anime et posterorum suorum in perpetuum providens, Deo et beate Marie in Go-

stichov, que etiam Paradysus dicitur, ac fratribus inibi conversantibus Cysterciensis Ordinis contulit hereditatem que Srocevo vulgariter nuncupatur, post obitum suum cum lacubus compertinentibus et ceteris omnibus attinentiis iure hereditario absque ulla retractacione possidendam; ita tamen, ut si post obitum eius uxor ipsius voluerit in viduitate sua permanere nec se alias transtulerit, in ipsa hereditate permanebit usque ad diem mortis sue, omnibus utilitatibus predicte hereditatis fruendo. Post cuius migrationem ex hac vita, sepius nominata hereditas supradicte domui iure perpetuo cedet, nullo umquam obstante vel contradicente. Ut igitur hec nostra confirmacio ac predicti comitis donatio rata et inconvulsa maneat perhenniter, presentem paginam sigilli nostri appensione, ac baronum nostrorum qui interfuerunt testimonio dignum duximus roborandam; quorum hec sunt nomina: Predpelcus palatinus, Harkemboldus palatinus, Martinus castellanus de Mazirecs, Venceslaus filius Laurentii, et alii quam plures incliti Polonie. Acta hec sunt in Poznan sequenti die apostolorum Petri et Pauli, anno autem gratie millesimo ducentesimo sexagesimo primo, Indictione quarta.

Paradysus, *Paradyż.* Srocevo, *Sroczewo.* Mazirecs, *Międzyrzecz.*

Nr. 392.

Boleslaus dux Polonie Maioris 1261 s. d., in Ovensco; confirmat collationem haereditatis Kamionka, monasterio Paradyż a militibus Ninogneo et Vislao, filiis quondam Raciborii, factam.

Rogalin. Biblioteka. Paradis. Lib. privil. Nr. 41.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam acta mortalium sepe oblivione obfuscantur nisi scriptis autenticis et fideli testimonio insigniantur, eapropter nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie Maioris notum esse volumus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspicientibus, quod milites nostri Ninogneus et Vislaus filii quondam Raciborii, communi utentes consilio, propria ac bona voluntate sua ob remedium animarum suarum ac posterorum suorum, Deo et beate Marie virgini in Gostichov que et Paradisus dicitur ac fratribus inibi conversantibus Cisterciensis Ordinis contulerunt hereditatem que vulgariter Camonca nuncupatur, cum omnibus attinentiis suis iure hereditario et absque ulla retractacione possidendam, que sita est in districtu Camone et adiacet terminis sylve predictorum fratrum, quam a fratre nostro pie memorie duce Premislo in concambium susceperunt. Ut igitur hec nostra confirmacio ac predictorum militum fidelis donacio rata et inconvulsa maneat perpetuo, nullo unquam obstante vel contradicente, presentem paginam sigilli nostri munimine dignum duximus muniendam, presentibus nichilominus baronibus nostris quorum hec sunt nomina: Predpelcus palatinus noster, Beniamin castellanus de Premant cum fratre suo Wenceslavo, Vincencius filius Nemere, Dobrogostius filius Vincentii, Matthia notario nostro. Acta sunt hec in Ovensco anno gracie millesimo ducentesimo sexagesimo primo, Indiccione IIII.

Paradisus, *Paradyż.* Camonca, *czyli Zawłostowo, niegdyś osada pod wsią Kamionna, dziś znikła.* Camona, *Kamionna.* Premant, *Przemęt.* Ovensco, *Owiniska.*

Nr. 393.

Bolezlavus dux Polonie 1261 Dec. 10, in Sechowa; confirmat collationes haereditatum et libertatum, monasterio de Ląd a Meschone duce Poloniae a. 1145 occasione fundationis ipsius factas, eisque pro sua parte novas adiicit.

Poznań. Königl. Staats Archiv. Ląd, Lib. privil. B, Nr. 4. (cnfr. diploma Nr. 10, i Ryszczew. Muczkow. Codex diplom. Poloniae I, Nr. 1).

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam factum omne modernorum haberi solet dubium quod non litterarum apicibus roboratur, ideo nos Bolezlavus dux Dei gracia Polonie mandavimus fratribus domus Landensis Ordinis Cisterciensium, ut nobis super fundacione eiusdem domus sua privilegia exhiberentur. Quibus cum qua diligencia decet examinatis, certo cercius comperimus in eisdem, quod proavus noster Mescho, magnus Dei gracia dux Polonie, premissa domo fundata anno Domini M.C.XL.V, pro sustentacione fratrum ibidem Deo famulancium, ad honorem Domini nostri Iesu Christi et gloriose genitricis eiusdem semper virginis Marie, erogavit predicte domui has hereditates cum hominibus simul et cum omnibus utilitatibus tam presentibus quam futuris: videlicet Koscol ubi concessit esse forum omni libertate plenum, Dolan, Moscho, Cloba, Gocszene. Istarum vero villarum homines tenentur singuli solvere in festo sancti Michaelis LX manipulos siliginis, modium avene, mensuram tritici, tres urnas brasei, quinque capecia annone metere, tria plaustra feni totidemque lignorum, duos truncos de pino; per tres continuos dies cum tota familia segetes purgare, per unum diem singuli triturare, tres kitas lini dare. Contulit et has subnotatas hereditates cum hominibus et omnibus utilitatibus tam presentibus quam futuris: Szethowo cum cocis, Rzgowo cum sanctuariis et stabulariis, Grabienice cum camerariis, Slavsko cum piscatoribus, Wiramowo, Kwaskowo, Chozen, Staralanka, Swiniarowo. Homines vero predictarum villarum tenentur rete trahere inter Seradz et Wladislav; per totam Poloniam, cum necessitas fratrum exegerit, tam equestres quam pedestres, mandata eorum dirigere. Indulsit eciam ut piscatores et venatores predictorum fratrum, piscatores et venatores suos ac posterorum suorum ubique piscando ac venando libere sequantur. Dedit eciam ad lumina acquirenda prefatis fratribus tria fora cum tabernis, videlicet Glev, Thur et Sobotka. Voluit eciam tabernarios predictarum villarum nusquam citari, nisi coram abbate. Quia vero donum Deo collatum legibus principum subiacere non debet, absolvit omnes homines in premissis villis commorantes a powoz, ab omni prewod, a stroza, a dan, naraz, podworowe, targowe, mostne, a castrorum edificio seu poncium quorumlibet, a recepcione vel custodia aut conductu castorariorum, a custodia et solucione erodiorum quod sokol dicitur, a vicinia quod opole vulgariter nuncupatur, ab omni exactione sive colleccione, a vecturis et expedicionibus, et ab omnibus iuribus in Polonia constitutis, quibuscunque censeantur nominibus. Nulli ergo iudicum aut castellanorum scitandi seu iudicandi in prefatis hominibus vel villis eorum ius aliquod reservans. Verum, quia temporis antiquitas res que servando servari nequeunt non sinit statu persistere in eodem, verendumque foret ne, predicto privilegio proavi nostri nimia vetustate consumpto, in posterum iam dicte domui preiudicium generaretur, nos ergo progenitorum nostrorum devocionem pio affectu prosequentes, premissas hereditates cum hominibus ac libertatibus super scriptis confirmamus, in nostram

preterea defensionem suscipientes hereditates per nobiles Polonie ipsis hereditario iure collatas, scilicet Skarbossewo, Marcinkowo, Iarossyno, Gorzyza, Zagorowo, Skokom, Oleszyno. Et ob remissionem nostrorum peccaminum absolvimus omnes homines in prefatis villis commorantes, asscripticios, liberos, ac mercenarios in curiis eorum servientes, ab omni iure Polonicali et a colleccione quod powolne (sic) dicitur. Contulimus eciam fratribus sepedictis aquam Wartam cum rivulis adiacentibus, a terminis antiqui castri usque in Dretino episcopi et in alia parte usque in Capayn, cum piscationibus, utilitatibus et castoribus iure hereditario possidendam. Ut autem hoc nostrum factum in honorem Dei sancteque genitricis eiusdem semperque virginis Marie ratum inviolabiliter observetur, presentem cedulam sigilli nostri munimine duximus roborandam, ita videlicet, ut si, quod absit, aliquis posterorum nostrorum vel eciam alienorum huic nostro facto ausu temerario contraire presumpserit, indignacionem Dei omnipotentis nec non beatorum apostolorum Petri et Pauli atque omnium Sanctorum se noverit incursurum. Actum in Sechowa anno Domini M.CC.LXI, quarto Idus Decembris. Adest et fidelium testium astipulacio: Iohannes Dei gracia archiepiscopus Gnezdnensis, Iohannes cancellarius, Erkenboldus Gnezdnensis palatinus, Simon castellanus Gnezdnensis, Matheus Landensis castellanus, Matheus noster notarius, qui et presentem cedulam sigillavit.

Landensis, *de Ląd.* Koscol, *Kościół św. Mikołaja, miejsce, na którem później stanęło. m. Ląd.* Dolan, *Dolany.* Moscho, *w Nr. 10* Morsk, *Mokra, osada znikła p. m. Kazimierz, lub też Mokre p. m. Rychwał.* Cloba, *Kłobia.* Gocszene, *jak się później okazuje Choceń.* Szethowo, *Szetlewo.* Coci, *t. j.* Villa coquorum, *Kuchary Kościelne.* Rzgowo, *Rzgów.* Sanctuarii, *t. j.* Villa Sanctuariorum, *Świątniki.* Stabularii, *może znikła osada Obory.* Grabienice, *Grabienice.* Camerarii, *może znikła osada Komorniki.* Slavsko, *Sławsk.* Piscatores, *może osobna, znikła osada Rybitwy.* Wiramowo, Kwaskowo, *nie odgadnione.* Chozen, *Chorzeń.* Staralanka, Swiniarowo, *nie odgadnione.* Seradz, *Sieradz.* Wladislav, *Władysławów.* Glev, *pewnie Galewo.* Thur, *Tury.* Sobotka, *Sobotka.* Skarbossewo, *Skarboszewo.* Marcinkowo, *później zmienione na Kowalewo.* Iarossyno, *Jaroszyn.* Gorzyza, *Gorka.* Zagorowo, *Zagurów.* Skokom, *Skokum.* Oleszyno, *pewnie Oleśnica.* Antiquum castrum, *stało obok klasztoru Ląd.* Dretino episcopi, *Drążyn.* Capayn, *Kopojno.* Sechowa, *Czechowo, lub też Szetlewo.*

Nr. 394.

Bolezlaus Maioris Polonie dux 1262 Jan. 29, in Ivanovich prope Dancov; confert monasterio s. Clarae in Zawichost haereditates Mykanow, Rybno et Pławno, easque pluribus libertatibus munit.

Fr. Piekosiński, Kod. dyplomat. Małopolski, Nr. 56. (Z pergam. orygin., u którego na pasmie jedwab. żółt. przywieszona Bolesława księcia pieczęć XVI.)

In nomine Domini amen. Quia condicionis humane inminente necessitate ac mortis casu, cunctis obeuntibus et gubernacionis beneficio aliis succedentibus, quantumcunque publice vel sollempniter acta, temporis invitabilitate et plurima distancia futurorum evadunt memoriam si non instrumentorum serie fuerint declarata, hinc est quod nos Bolezlaus Dei gracia Maioris Polonie dux universis Christi fidelibus in

ne seculum, presens pariter et futurum, presentibus facimus manifestum, quod n in conspectu nostro semper proponentes a quo paternorum principatuum guber-ulo possidemus, et predecessorum nostrorum pio affectu devotis inherentes vestigiis, nasterio Ordinis sancte Clare in Zavichost, fundato pro sustentacione sororum et cialiter pro solacio illustris domine sororis Salomee Ordinis eiusdem, quam tam-m matrem pio veneramur affectu, hereditates in nostro ducatu sitas, que Mica-r, Ribna, Plavanov nuncupantur, cum omni iure ducatus perpetuo contulimus pos-endas, volentes quod homines dictarum villarum, et si que plures locate fuerint dem, a nostrorum palatinorum, castellanorum et aliorum iudicum presencium et rorum iudiciis sint exempti. Quos eciam ab omnibus exactionibus et solucioni-s terre inflictis, seu pro aliqua necessitate vel utilitate postmodum inflingendis ipientes, a strosa et stan et povoz et prevod et povolove, et aliis servitutibus, cumque nomine heedem servitutes censeantur, liberos facimus et inmunes: adicien-, quod predictas hereditates locandi iure Thetonico, construendi molendina, tha-nas edificandi, venandi castores et omnes alias bestias capiendi, plenam habeant ultatem. Ne igitur huiusmodi nostra donacio tractu temporis in oblivionem pos-deduci, in robur et memoriam supradictorum presentem litteram nostro sigillo cimus communiendam. Acta sunt autem hec in Ivanovich prope Dancov, anno mini M.CC.LXII, Indictione quinta, IIII Kalendas Februarii, presentibus testibus s: domino Bolezlao Cracoviensi et Sandomiriensi duce, domino Ianusio archiepiscopo ezdnensi, Iohanne cancellario Polonie, Herkebolto palatino Kalisiensi, Iohanne tellano Kalisiensi, Symone castellano Gnezdnensi, Fulcone cancellario Cracoviensi am castellano Cracoviensi, Sulcone palatino Cracoviensi, et aliis quam pluribus ricis et laycis.

Zavichost, *Zawichost*. Micanov, *Mykanow*. Ribna, *Rybno*. Plavanov, *Pławno*. anovich, *Iwanowice*. Dancov, *Dankow*.

Nr. 395.

Boleslaus dux Polonie 1262 Apr. 24, in Gnezna; confirmat com-utationem hereditatis comitis Blisborii dictae Wierzbno, quam amplissimis munit ivilegiis, pro hereditatibus monasterii de Ląd, dictis Twardowo et Bielejewo.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ląd, Lib. privil. A, Nr. 5.

In nomine sanctissime et individue Trinitatis amen. Sicut fragilitas conditionis mane mortem nequit vitare temporalem, sic nec ullum actum qui in fluctuoso ge-ur tempore robur firmitatis valet obtinere, nisi scripto confirmetur et sigilli muni-ne roboretur. Hinc est quod ego Boleslaus divina gratia dux Polonie notum facio n presentibus quam futuris, me commutasse hereditatem comitis Blisborii que Vir-a dicitur cum omnibus attinentiis suis, de bona voluntate et consensu ipsius Blis-rii, que iacet iuxta metas fratrum domus Landensis, pro duabus hereditatibus ipso-n fratrum, quarum una Twardowo alia Beleievo dicitur. Ego autem affectum quem a prefatam domum semper habui augere cupiens, et abundantiori cautela predic-fratribus in longinquum providens, volo prefatam villam cum incolis eiusdem, priis sive liberis, exemptam fore et liberam a powoz, ab omni prewod, a stroza,

a dan, naraz, podworowe, targowe, mostne, castrorum edificio seu pontium quorumlibet, a receptione seu custodia vel conductu castorariorum, a vicinia quod opole dicitur vulgariter, a custodia vel solutione erodiorum quod sokol populariter nuncupatur, et ab omnibus exactionibus, solutionibus, expeditionibus vel iuribus in Polonia constitutis, quibuscunque censeantur nominibus. Iudiciorum nichilominus omnium, ut est de contentione, percussione, membrorum mutilatione, sive etiam capitis abscisione, ut maiorem circa Deum in tremendo iudicio fiduciam habeam, prefatis fratribus per suum iudicem hec exequenda liberam auctoritatem trado; nulli ergo castellanorum aut iudicum sive scitandi seu iudicandi in ipsa villa ius aliquod reservans. Et ut hoc factum meum in honorem Dei sancteque genitricis eiusdem semper virginis Marie robur perpetue firmitatis obtineat, presentem paginam in huius rei testimonium sigilli mei appensione feci roborari. Datum et actum in Gnezna in crastinum sancti Adalberti anno Domini M.CC. sexagesimo secundo. Adest et fidelium testium astipulatio: Iohannes cancellarius ducis, palatinus Prodpolko, comes Simon Gneznensis castellanus, Iohannes Calisiensis castellanus, ipse comes Blisborius, Matheus maior (sic), notarius, Henricus procurator Gneznensis et alii quam plures.

Virbena, *Wierzbno.* Landensis, *de Ląd.* Twardowo, Bielejewo, *dziś tak sama.*

Nr. 396.

Boleslaus dux Polonie 1262 Apr. 26, in Gnezna; concedit Ianussio archiepiscopo Gneznensi liberam potestatem locandi villas seu civitates iure Theutonico.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Regestr. privilegior. Vladislai canonici Gnesn. fol. 9a.

In nomine Domini nostri Iesu Christi amen. Quoniam mundus caducus est et in diversis cottidie casibus variatur, idcirco necesse est acciones legitimas que memoria indigent, per scripti continentiam in notitiam transmitti posterorum. Noverint igitur universi presentes et posteri, quod nos Boleslaus Dei gratia dux Polonie predecessorum nostrorum idonei imitatores cupientes fieri, presertim in hiis que ad honorem Dei et ecclesiasticam utilitatem facta seu data esse noscuntur, ob reverentiam Dei et beati Adalberti, pro nostra nostrorumque salute, inspecto etiam erga nos venerabilis patris Ianussii Gneznensis archiepiscopi fideli servicio, eidem archiepiscopo contulimus et confirmamus liberam potestatem locandi villas seu civitates iure Theotonico, quarum coloni ab omni nostra et nostrorum iurisdictione sint exempti. Ut autem hec nostra donatio perpetue firmitatis robur optineat, presentem paginam nostri munimine sigilli fecimus roborari. Datum in Gnezna in crastino beati Marci ewangeliste anno gracie millesimo CC. sexagesimo secundo, Indictione quinta, in ecclesia beati Adalberti, et Ffalanta decano Gneznensi, fratre Petro, fratre Vitali de Ordine Predicatorum presentibus.

Nr. 397.

Boleslaus dux Polonie 1262 s. d., in Gnezna; confirmat venditionem hereditatis Zodyn, quam miles Mistigneus, filius quondam Mistignevi, monasterio de Obra resignaverat.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia pieczęci Bolesława księcia, która osobno zachowana; (pieczęć XVI).

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B. 14. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 50.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam acta mortalium sepe oblivione obfuscantur nisi scriptis authenticis et fideli testimonio insignientur, eapropter nos Boleslaus Dei gratia dux Polonie notum facimus tam presentibus quam futuris hoc scriptum cernentibus, quod miles noster Mistigneus nomine, filius quondam Mistignevi, communi usus consilio fratrum suorum, scilicet Sandivogi et Visslavi, venerabili viro domino Petro abbati de Obra nec non et Conventui eius hereditatem vendidit que vulgariter Sodine nuncupatur, cum adiacente quadam sorte que Moravce nominatur, pro summa quadraginta duarum marcarum, que sibi a progenitoribus suis iure successerant, cum omnibus attinenciis earum iure hereditario absque ulla retractatione vel redemptione perpetuo possidendas; quam venditionem coram nobis publicavit. Una, prefati milites et abbas in presencia nostra constituti, ad confirmationem huius venditionis tali vadimonio se ad invicem oppignarunt: ut si quis ex ipsis vel cognatis eorum hanc venditionem vel emtionem temeraria presumptione infringere attemptaverit, aggrediens prius nobis quadraginta, et aggresso similiter quadraginta marcas persolvet argenti, et post hec ad initiandam litem pro requirenda hereditate vel summa pecunie, scilicet quadraginta duarum marcarum, admittetur. Ut igitur hec nostra confirmatio et predicti militis venditio ac supra nominati abbatis emptio rata et inconvulsa maneat perpetuo, ad sepe nominati militis petitionem hanc paginam iussimus conscribi et sigilli nostri appensione communiri. Acta sunt hec in Gnezna anno Domini M.CC. sexagesimo secundo, Indictione quinta.

Obra, *Obra.* Sodine, *Zodyń.* Moravce, *niegdyś osada okolicy miasta Wolsztyn, dziś znikła.*

Nr. 398.

Urbanus Pp. IV 1262 Apr. 27, Viterbii; personas et bona sororum monasterii de Ołobok sub protectionem beati Petri et suam suscipit.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Philippus Firmanus episcopus etc. 1282 Jun. 2, apud Velun.

Poznań. Towarzystwo Przyjac. Nauk. Diplomata.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus.. abbatisse ac monialibus monasterii de Olebech Cisterciensis Ordinis Gneznensis dyocesis salu-

tem et apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum, et vota que a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Eapropter dilecte in Domino filie, vestris iustis petitionibus grato concurrentes assensu, personas vestras et locum in quo divino estis obsequio mancipate, cum omnibus bonis que in presentiarum rationabiliter possidetis aut in futurum iustis modis prestante Domino poteritis adipisci, sub beati Petri et nostram protectionem suscipimus. Specialiter autem terras, possesiones, redditus ac alia bona vestra, sicut ea iuste ac pacifice possidetis, vobis et per vos eidem monasterio auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre protectionis et confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Viterbii quinto Kalendas Maii, pontificatus nostri anno primo.

Olebech, *Ołobok*.

Nr. 399.

Boleslavus dux tocius Polonie 1262 s. d., in Gnezna; libertates, villae monasterii de Lubin dictae Krzywin concessas, confirmat.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B. 13. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 51.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ne igitur quod agitur in tempore cum evolutione temporis a memoria evanescat, apicum caracteribus solet eternari. Quam ob rem presentibus et futuris presentem paginam inspecturis innotescat, quod nos Boleslavus divina miseratione dux tocius Polonie salubriter cogitantes de salute anime nostre, et sperantes de misericordia Dei nos in celis metere quod seminaremus in terris, pro reverencia beate Marie semper virginis et preclaris meritis domini Iacobi abbatis de Lubin et omnium fratrum ibidem Deo servientium, confirmamus libertatem in villa que Crivin vulgariter nuncupatur, ut videlicet nullus in ea nomine nostro vel etiam alicuius nomine nostri castellani, seu nomine alterius cuiusquam potestatis iudiciariam sibi usurpet auctoritatem, aut sub aliquo pretextu thelonei, aut homicidium sive aliquam aliam sibi vendicet solutionem aut exactionem: sed in horum et aliorum omnium iurium perceptione de Lubin plene gaudeat cenobium possesione libertatis. Damus autem ob specialem reverentiam predicto claustro ac domino Iacobo eiusdem abbati et in ipso suis successoribus, ut in villa prefata advocet et locet Theutonicos, sicut eos advocaverit et locaverit, de concessione nostra ius et fructum in eis percepturus cum hac libertate, ut incole predicte civitatis a theloneo in terra nostra, excepta civitate Posnaniensi, septem annis liberi sint et inmunes. Ut autem nostra donatio firma et inconvulsa permaneat, presentem paginam sigilli nostri impressione dignum duximus roborandam. Datum in Gnezna anno gratie M.CC. sexagesimo secundo.

Lubin, *Lubin*. Crivin, *Krzywin*.

Nr. 400.

Bolezlaus dux Polonie Maioris 1262 Jun. 7, in loco contra Dancov; absolvit civitatem Sarnov et villas adiacentes, monasterio de Trzebnica pertinentes, per decennium ab omnibus suis iuribus.

Pergam. orygin., u którego na paskach pergamin. dwie pieczęcie przywieszono; pierwsza Bolesława księcia, (pieczęć XVI); *druga podługowata zatarta, napis:* S. Kunegundis Ducisse Cr...e e. Sando....

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Trebnic Nr. 97. — Mosbach, Wiadomości, p. 25.

In nomine Domini amen. Nos Bolezlaus Dei gracia dux Polonie Maioris notum facimus omnibus presencium inspecturis, quod ad peticionem venerabilis domine K. ducisse Cracoviensis matris nostre dulcissime, nec non et ob reverenciam domine Agnetis filie felicis memorie ducis Henrici Zlesie, sororis de Trebnichia, civitatem nomine Sarnov et omnes villas adiacentes eidem, in districtu nostri dominii constitutas, pertinentes iam dicto cenobio, ab omnibus nostris iuribus per decennium absolvimus; videlicet ut solucionem annalem que vulgo poradlne nuncupatur non solvant incole dicte civitatis et villarum, nec ad edificia castrorum vel civitatum nostrarum venire teneantur, nec angariis vel perangariis secundum terre consuetudinem aliquibus astringantur, tantummodo nos dominum et patronum suum in omnibus recognoscant. Ut autem hec nostra liberalis donacio robur firmitatis optineat et ut nulli hominum liceat eandem infringere, presentem litteram nostri sigilli autentici munimine roboramus. Acta sunt hec anno gracie Domini M.CC.LXII. in colloquio habito per duces, Bolezlaum videlicet ducem Cracoviensem et Henricum Wratislaviensem et Wladislaum de Opol, in loco contra Dancov in litore Hystvarte. Datum per manus Sobezlai canonici Sandomiriensis nostra auctoritate, VII Idus Iunii.

Trebnichia, *Trzebnica.* Sarnov, *może Sarnowa, lub też miejscowość nie odgadniona lub znikła, może w okolicy m. Swiebodzin.* Opol, *z niemiecka Oppeln.* Dancov, *Dankow.* Hystvarta, *Liszwarta rz.*

Nr. 401.

Bolezlaus dux Polonie 1262 Jun. 29, in Poznan; dat Rinero et Iohanni civitatem Kcyń iure Theutonico locandam.

Pergam. orygin. Na czworogrannéj plecionce nici jedwabn. czerwon. zawieszona pieczęć Bolesława księcia; (pieczęć XVI).

Poznań. Königl. Staats Archiv. Kcynia 1. — Towarzystwo przyj. nauk, (Fotografia dyplomatu i pieczęci z innego, równobrzmiącego oryginału.)

In nomine Domini amen. Evanescunt simul cum tempore que geruntur in tempore, nisi recipiant a scripti vel sigilli memoria firmamentum. Noverint universi presentes et posteri ad quorum presenciam presens scriptum pervenerit, quod nos Bolezlaus Dei gracia dux Polonie perspecta fidelitate bonorum virorum, videlicet Rineri et Iohannis, dedimus eis civitatem nostram que Kcina nominatur iure Teuptonico locandam, eo videlicet iure, quo civitates nostre Poznan et Gnezna in eorum

legibus pociuntur. Preterea addidimus eis duas hereditates que Bobrownici et Pe grinovo nuncupantur. Pratis vero in Pocepnicz incole civitatis dicte libere utentu Molendinum ibidem sculteti nominati et eorum posteritas possidebit. Mansus ante ibidem dedimus eis octuaginta; sed racione locacionis Rinerus et Iohannes et eoru posteritas sextum mansum libere possidebunt et curiam sextam. Tercium vero d narium libere tenebunt de re qualibet iudicata. Evolutis autem tribus annis a fes sancti Martini proximo venturi, de quolibet manso fertonem argenti nobis solve Cives vero antiqui eadem libertate qua et novi perfruentur. Volumus autem, ut n castellanus nec palatinus nec aliquis miles ad eos se intromittat. In cuius rei tes monium presentem paginam sigilli nostri munimine confirmamus. Datum in Pozn in festo sancti Petri per manum Mathie nostri notarii, anno gracie Domini m.cc.l secundo.

Kcina, *Kcyń*. Bobrownici, Pelgrinovo, Pocepnicz, *nie odgadnione*.

Nr. 402.

Ianussius Gneznensis archiepiscopus 1262 Sept. 17, in Syrad innovat quaedam vetera statuta Synodalia, et nova, per ecclesiam Poloniae ob vanda, edit.

Transsumpt potwierdzony przez: Iaroslaus s. Gneznens. ecclesie archiepisc 1357 Jan. 10, in Kalis.

Helcel, Starodawne prawa Polsk. pomniki I, p. 358. — R. Hube, Antiquissim Constitutiones Synodal. p. 50.

Hec sunt constituciones domini Ianussii, quondam archiepiscopi Gneznensis.

In nomine Domini amen. Nos Ianussius miseratione divina Gneznensis arch episcopus, una cum suffraganeis nostris, Cracoviensi videlicet, Wratislaviensi, Lub censi, Cuiaviensi, Poznaniensi et Mazoviensi episcopis ac aliis nostris et eorum in rioribus prelatis et subditis in Syradz in Synodo congregati, ad honorem Dei salutem animarum ac profectum Ecclesie renovantes et firmiter observari precipient synodales constituciones predecessorum nostrorum, aliqua inferius adnotata, seu d claranda sive de novo constituendo (sic), prefatis predecessorum nostrorum constit tionibus duximus adnectenda.

Constituentes, ut quicunque vendicionem decimarum liberam, manifeste vel o culte, quacunque machinacione vel dolo inpediverit, seu decimas iniuriose detinuer convictus, pro unoquoque aratro parvo quod radlo dicitur, lapidem cere, pro mag autem quod plug nominatur, duos lapides cere persolvat; et tamdiu excommunic cionis sentencia innodatus teneatur, si que prediximus in termino sibi assignato f cere contempserit, donec omnia ex integro persolvat.

Item statuimus, ut si quis in villa sua decimam colligendam seu collectam locari prohibuerit, cuius villa fuerit tamdiu excommunicetur in sua parochiali et alii vicinis ecclesiis, et ipsa villa sit ecclesiastico supposita interdicto, donec dampnum quod ex huiusmodi prohibicione dominus decime sustinuerit, ipsius domini vel eiu procuratoris iuramento declarandum, ad plenum fuerit ei ad quem decima pertin solutum.

Ad hec statuimus et sub pena excommunicacionis iam prolate prohibemus, ut nullus in villis ecclesie, seu apud homines earundem villarum adscriptos vel liberos, podwodas accipere presumant nisi in tribus casibus: si videlicet tradicio ducis vel alicuius castri subita timeatur, vel si exercitus in terram ingrediens fuerit nunciandus. Et his scriptis casibus qui ipsas podwodas acceperit, prima opportunitate sibi occurrente sine qualibet fraude permutet, et in eo loco relinquantur, ubi ab hiis quorum fuerint, absque difficultate possent recuperari. Qui autem preter hos casus in villis vel ab hominibus prefatis ipsas receperit, vel in casu licito acceptas detinuerit vel alienaverit, vel usibus propriis aliquo tempore deputaverit, tamdiu in locis in quibus dyocesano expedire videbitur denuncletur excommunicatus, donec ipsis podwodis restitutis, dampnum quod inde domini passi fuerint, eis fuerit ex integro persolutum.

Ad hec firmiter prohibemus, ne quis clericos ad iudices pertrahat seculares; statuentes, quod iudex qui ad suam presenciam ipsos scienter citari preceperit, et actor qui citacionem procuraverit, tamdiu excommunicacionis sentencia subiecti detineantur, donec de iniuria et dampnis que ex huiusmodi citacione ipsi citato evenerint, iuxta arbitrium dyocesani satisfaciant.

Item inhibemus, ne quis in detrimentum vel fraudem decimarum, quascunque villas seu terras eo iure: ne decime manipulatim in campis persolvantur: locare seu locatas retinere presumat, donec cum domino decime, de consensu episcopi dyocesani, infra duorum mensium spacium plenarie a publicacione huiusmodi constitucionis componat. Alioquin dominus et scoltetus ville excommunicacioni, et ipsa villa ecclesiastico interdicto subiciatur, donec vel decimam in campo persolvi faciat, vel prout premisimus cum domino decime componat.

Statuimus insuper, ut ad quemcunque, terre decimam in gonythwam solventes quocunque tytulo devenerint, possessor et cultor ipsarum terrarum ei de ipsis terris decimam persolvat, cui ab antiquo solvi consueverunt, nulla consuetudine vel privilegio nobilitatis obsistente.

Item statuimus et districte omnibus episcopis precipimus, ut quociescunque aliquis principum excommunicato contumaciter communicaverit, in ipsius curia, donec ipsum excommunicatum a curia et a sua familiaritate eiecerit, divinum officium et ecclesiastica Sacramenta interdicantur.

Ad hec statuimus sub anathemate prohibentes, nequaquam dzevycze, wdovyne, et pasterne (sic) rapiantur.

Actum anno Domini M.CC.LXII in die beati Lamperti episcopi et martiris.

Nr. 403.

Urbanus Pp. IV 1262 Oct. 2, apud montem Flasconem; confirmat collationem juris patronatus in ecclesia et hospitali s. Sepulchri in Gniezno quondam a duce Gneznensi et matre ipsius, nec non donationem ipsius ecclesiae et hospitalis, quondam ab archiepiscopo Gneznensi ecclesiae s. Sepulchri de Miechów factam.

Nakielski. Miechovia, pag. 191.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis preposito et fratribus ecclesie sancti Sepulcri de Miechovia, ad Hierosolymitanam ecclesiam pleno iure spe-

ctantis, Ordinis sancti Augustini, Cracoviensis diocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Consuevit Sedes apostolica precibus condescendere devotorum et eorum votis favorem benivolum impertiri. Sane petitio vestra nobis exhibita continebat, quod quondam dux Gneznensis et mater ipsius, ius patronatus quod in ecclesia et in hospitali sancti Sepulcri Gneznensis habebant vobis pietatis intuitu contulerunt, et bone memorie archiepiscopus Gneznensis sui Capituli ad id accedente consensu, ecclesiam et hospitale predicta cum iuribus et pertinenciis suis vobis in usus proprios deputavit. Nos itaque vestris precibus inclinati, quod pie ac provide in hac parte factum est ratum habentes ac firmum, illud auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus: ita tamen, quod vicario in eadem ecclesia perpetuo servituro congrua de ipsius proventibus portio assignetur, de qua commode sustentari valeat, iura episcopalia solvere, et alia eiusdem ecclesie onera subportare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum apud Montem Flasconem VI Nonas Octobris, pontificatus nostri anno secundo.

Miechovia, *Miechow*.

Nr. 404.

Boleslaus dux Polonie 1262 Novemb. 25, in Poznan; confirmat donationem hereditatis Reklin, a comite Pribislao de Lutomie monasterio de Obra factam.

Poznani. Königl. Staats Arch. Obra. Lib. priul. pag. 16.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera et actio commissa littere, eius assertio nutrit memoriam et nutrita suscipit incrementum. Hinc est quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie coram universis presens scriptum visuris publice protestamur, quod constitutus in nostra presencia comes Pribisslavus dictus de Lutome, hereditatem suam dictam Reschelin, cum silvis, virgultis, pratis, pascuis, lacubus, paludibus ceterisque quibuslibet suis attinenciis, pro sue anime ac suorum parentum remedio, in honorem Dei sueque genitricis Marie, venerabilibus fratribus ac monasterio in Obra contulit iure hereditario perpetualiter possidendam. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Testes huius rei sunt: Iohannes cancellarius, Iarostius iudex, Andreas advocatus de Pindr, Bogusa filius Cesslavi. Acta vero sunt hec in Poznan anno Incarnacionis dominice millesimo ducentesimo sexagesimo secundo, in festo beate Katharine virginis, per manus Mathie notarii curie nostre.

Lutome, *Lutomie*. Reschelin, *Reklin*. Obra, *Obra*. Pindr, *Pyzdry*.

Nr. 405.

Wilhelmus episcop. Lubucensis 1262 s. d., Gnezne; commutat villas ecclesiae suae dictas Niemysłow, Petrykozy, Dobieszewice et theloneum in Dąbie, cum villa ecclesiae Gneznensis dicta Manina, et decimis in villis Gadów et Kozarzew.

Gniezno, Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 35.

Wilhelmus Dei gracia episcopus Lubucensis, omnibus in perpetuum. Cum plerumque ea que temporaliter aguntur, vetustate que mater oblivionis est interveniente, simul cum processu temporis a memoria hominum elabuntur nisi litterarum apicibus cum testium subscripcione et sigillorum testimoniis roborentur, noverint itaque universi presentem litteram inspecturi, quod inter venerabilem patrem in Christo dominum Iohannem sancte ecclesie Gneznensis archiepiscopum et Capitulum ipsius ex una, et inter nos et Capitulum nostrum ex parte altera talis ordinacio intervenit. Nos de voluntate bona et consensu Capituli nostri cessimus domino archiepiscopo predicto et ecclesie sue hereditates ecclesie nostre, Nimisloviczi et Petrocose et Dobeschoviczi vulgariter nuncupatas, et theloneum in Dambe, cum omnibus hominibus, utilitatibus et singulis pertinenciis suis in perpetuum cum pleno proprietatis dominio possidendas feliciter et quiete. In quarum recompensam idem dominus archiepiscopus versa vice, similiter de voluntate et consensu Capituli sui, cessit nobis et ecclesie nostre hereditatem ecclesie ipsius sitam in diocesi Cracoviensi, que Manina vulgariter nuncupatur, cum omnibus villis ad ipsam pertinentibus, et silvis et decimis villarum que nunc sunt vel in posterum infra districtum et terminos eiusdem hereditatis locari poterunt, in perpetuum cum pleno proprietatis dominio et singulis utilitatibus possidendam, nullum sibi et ecclesie sue in eadem proprietatis dominium retinendo. Et cum ipsa hereditas per infelicem paganorum insultum est adeo desolata, et adhuc utpote in ore ipsorum consistit, quod non sine magna difficultate ad aliquem fructum et ad statum utilem poterit reformari, idem dominus archiepiscopus superaddidit duarum villarum nostrarum decimas, videlicet de Gadoviz et de Cozarow nobis et ecclesie nostre in perpetuum possidendas pacifice et quiete; in cuius rei perpetuam memoriam presentes litteras nostro et Capituli nostri sigillis fecimus communiri. Actum Gnezne presentibus venerabilibus fratre nostro domino Volimiro episcopo Wladislaviensi, domino Conrado preposito Gneznensi, domino decano eiusdem ecclesie, domino Bartholomeo scolastico Lubucensi, domino Henrico, domino Conrado notario nostro canonicis ecclesie Lubucensis, et aliis multis perhibentibus testimonium veritatis. Anno Domini M.CC.LX. secundo.

Lubucensis, *de Lubusz, z niemiecka Lebus.* Nimisloviczi, *Niemysłów.* Petrocose, *Petrykozy.* Dobeschoviczi, *Dobieszewice.* Dambe, *Dąbie.* Manina, *osada w bliskości miasta Sandomierz, dziś znikła, cnfr. Diploma Nr. 7.* Gadoviz, *Gadów.* Cozarow, *Kozarzew.*

Nr. 406.

Conventus Virginum Machabearum in Colonia 1263 Jun. : **Colonie**; confert Andreae canonico Gneznensi caput unius sanctae virginis collegio Undecim millium virginum cum aliis multis reliquiis.

Pergam. orygin. Skrawek pergaminu, z którego pieczęć znikła.

Poznań. Archiv. Capituli. I, 5 a.

Omnibus Christi fidelibus ad quoscunque presens scriptum pervenerit, Con tus virginum dictarum Machabearum in Colonia salutem in eo, qui est primu novissimus, principium et finis. Notum sit universis tam presentibus quam fut quod nos ad petitionem domini Andree canonici Gnesnensis et amicorum suo caput unius sancte virginis de collegio Undecim millium virginum cum aliis m reliquiis duximus conferendum, rogantes attentius, ut quibuscunque dictus A. p ctas reliquias portaverit vel mittendas decreverit, honor eis debitus impend Sed, ne quippiam in posterum dyabolica concitati versucia huic nostre dona contraire presumant, presentem paginam sigilli nostri Conventus munimine robora Datum Colonie anno Domini M.CC.LXIII, in vigilia Iohannis Baptiste.

Colonia, *Köln a/R.*

Nr. 407.

Bolezlaus Cracoviensis Sandomiriensis dux 1263 Jun. 27, Cracov protestatur, b. m. Ratzlavam relictam comitis Clementis, coenobio de Ołobok di diam haereditatem Uszew et partem salis in Bochnia certis sub stipulationibus c tulisse.

Pergam. orygin. bez śladu przywieszenia pieczęci, na którym ręką XIII wi 4 dokumenta odpisano.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ołobok 1.

In nomine Domini amen. Quoniam omnes moriuntur et quasi aque dilabunt ne gestarum rerum memoria processu temporis per exortam oblivionis caligin apud posteros nostros evanescat, digne solet instrumentorum munimine cum expr sione testium perhennari. Inde est quod nos Bolezlaus Dei gratia Cracoviensis S domiriensis dux hac nostra littera memorie commendamus presentium et in notiti deferimus futurorum, quod felicis recordationis domina Ratzlava relicta comitis C mentis, sororibus Ordinis Cisterciensis in Oloboc Deo famulantibus, pro reme anime sue et debito quod contraxerat in recepcione cuiusdam pecunie eisdem ex vendo, contulit dimidiam hereditatem que Usva nuncupatur cum omnibus suis u tatibus et pertinentiis, videlicet molendinis, piscationibus, nemoribus, pratis et commodis habitis et habendis perpetuo iure possidendam, adiciens pro sustentati earumdem sororum salis quam in Bochna possidebat medietatem; reliquam vero tem filie sue ancille Christi sorori Visenege magistre de Stanetek contulit possi dam, post cuius decessum totum supradictarum sororum usibus proficiet et utili

Nos vero attendentes prefate domine merita preclara et devotionem sepe nominatarum sororum considerantes, donationem huiusmodi confirmavimus eisdem, volentes, quod eisdem libertatibus et immunitatibus gaudeant in sua quiete possessione predicte hereditatis, quibus sepe memorata domina, prout in nostre mansuetudinis privilegio a nobis eidem olim dato plenius continetur. Hoc tamen adicimus, quod supra nominate sorores monasterii Olobocensis vel earum prepositi sive procuratores, si unquam habuerint propositum vel necessitatem alienandi, commutandi vel vendendi memoratam partem hereditatis, nulli presumant vendere vel concedere ad tempus vel perpetuo, nisi sororibus domus de Stanetek. In robur igitur et perpetuam memoriam supradictorum, presentem litteram nostro sigillo duximus consignandam. Datum Cracovie anno Domini M.CC.LXIII, quinto Kalendas Iulii, presentibus testibus hiis: Paulo cancellario curie et canonico Cracoviensi, Iacobo filio Pacozlai iudice Cracoviensi, Pelca castellano de Cechow, Laurentio subcamerario Cracoviensi, Iohanne dicto Bobino dapifero ducisse, Mirozlao filio Mscivugii et aliis quam pluribus clericis et laycis.

Oloboc, *Ołobok*. Usva, *Uszew*. Bochna, *Bochnia*. Stanetek, *Staniątki*. Cechow, *Czechów*.

Nr. 408.

Boleslaus dux Polonie 1263 Jul. 2, in Poznan; protestatur, se monasterio Paradyż dedisse haereditates Grodzisk et Słocin, et pro eis modo commutationis haereditates Chrząstów, Kotowo et Olbrachtowo recepisse; libertates quoque eiusdem monasterii confirmat.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 43.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Cum omnis legitima actio autentica scriptura indigeat ut sua firmitate convalescat, eam testamentaria voluntas maxime necessariam habet, per quam ipsius libera ordinacio semper comprobata perseveret. Ideo notum facimus omnibus tam presentibus quam futuris Christi fidelibus universis ad quorum audienciam presens scriptum pervenerit, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie, cum venerabili viro domino Henrico abbate de Gostichov, que et Paradisus dicitur, et confratribus ipsius talem inter nos commutacionem hereditatum fecimus. Nam ab ipsis tres hereditates, quas a fundatore eorum quondam comite Bronisio proprietatum ipsius in edificacionem monasterii sui perceperant, que vulgariter Chrastovo, Quottovo et Olbrachtovo nuncupantur, cum omnibus attinentiis ipsarum perpetuo possidendas suscipientes, predicto abbati ac domui sue in concambium duas hereditates, que vulgariter Grodisce et Suhcino dicuntur, cum omnibus attinentiis ipsarum similiter iure hereditario et absque ulla retractacione vel revocacione perpetualiter contulimus possidendas. Heredes vero predictarum hereditatum, quas prenominato abbati et domui sue contulimus, quicunque hactenus fuerant, nullum omnino respectum, nec ipsi nec successores eorum, poterunt habere in futurum, eo, quod in presencia nostra et baronum nostrorum de bona voluntate ipsorum nobis resignantes, omni proprietati abrenunciaverunt. Eapropter predictus abbas ac monasterium ipsius plena et pacifica gaudeant possessione. Insuper in sepedicta commu-

tacione annectimus, quod paci et tranquilitati prefati monasterii in futurum hoc modo prospicientes, omnia privilegia et omnes libertates quas a nobis et a fratre nostro pie memorie duce Premislo in omnibus hereditatibus nunc habitis, aut in futuro ex donacione bonorum hominum habendis obtinuerant, fideliter cuncta confirmantes, presenti autentico solemniter sanxivimus eidem. Ut igitur nullus in posterum ausu temerario frivole obviando sepe nominatum monasterium de hoc cambio et confirmacione libertatum ac iudiciorum presumat molestare, presens scriptum super eo iussimus conscribi et sigilli nostri inpressione roborari, testibus nichilominus adhibitis quorum hec sunt nomina: Eustachius iudex, Andreas iudex, Iohannes cancellarius noster, Martinus castellanus de Starigrod, comes Bedigostius, Iohannes filius Hiconis et alii quam plures. Acta sunt in Poznan anno dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo sexagesimo tercio, sexto Nonas Iulii, Indiccione sexta.

Paradisus, *Paradyż*. Chrastovo, *Chrząstowo*. Quottovo, *Kotowo, osada znikła w okolicy m. Zaniemyśl, dziś objęta w Olendry Dąbrowskie*. Olbrachtovo, *osada znikła w okolicy m. Książ*. Grodisce, *miasto Grodzisk*. Suhcino, *Słocin*. Starigrod, *Starygród*.

Nr. 409.

Urbanus Pp. IV 1263 Dec. 9, apud Urbem veterem; confirmat concessionem iuris patronatus in hospitali Gneznensi quondam a duce Boleslao, et ipsius hospitalis cum possessionibus eiusdem a b. m. Fulcone archiepiscopo Gneznensi, ecclesiae dominici Sepulchri in Miechów factam.

Nakielski. Miechovia pag. 192.

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis preposito et fratribus Domus Miechoviensis ad ecclesiam dominici Sepulcri Hierosolymitani spectantis, Ordinis sancti Augustini, Cracoviensis diocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Iustis petentium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum, et vota que a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Cum igitur, sicut petitio vestra nobis exhibita continebat, nobilis vir Boleslaus et quondam frater Premislai ducis Gneznensis de consensu bone memorie Fulconis archiepiscopi Gneznensis ius patronatus quod habebant in hospitali in Gnezna, et idem archiepiscopus dictum hospitale cum decimis, terris, possessionibus, hominibus ibidem in Zdechova morantibus, redditibus et aliis iuribus et pertinentiis suis prout spectabat ad eum, sui Capituli ad id accedente consensu, vobis et per vos Domui vestre pia et provida deliberatione duxerint concedenda, sicut in literis inde confectis dicitur plenius contineri: nos vestris supplicationibus inclinati, concessionem huiusmodi, sicut pie ac provide facta est, ratam ac firmam habentes, eam auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus, salva in predictis moderatione Concilii generalis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum apud Urbem veterem V Idus Decembris, pontificatus nostri anno tertio.

Miechoviensis, *de Miechow*. Zdechova, *Zdziechowo*.

Nr. 410.

Urbanus Pp. IV 1264 Jan. 10, apud Urbem veterem; confirmat donationem villarum Mykanów, Rybno et Pławno, monasterio s. Clarae in Zawichost a Boleslao duce Poloniae factam.

Fr. Piekosiński. Kod. dyplomat. Małopolski, Nr. 65. (Z pergam. orygin., u którego na pasmie żółtego i pąsowego jedwabiu przywieszona bulla: Urbanus Pp. IIII).

Urbanus episcopus servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus.. abbatisse et Conventui monasterii de Cavchost, Ordinis sancti Damiani, Cracoviensis diocesis, salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Sane exhibita nobis vestra petitio continebat, quod nobilis vir Bolezlaus dux Polonie, Mitanev, Ribna et Plavanev, villas ad eundem ducem spectantes, vobis et dicto monasterio intuitu pietatis contulit, prout in litteris inde confectis, ipsius ducis sigillo munitis, plenius dicitur contineri. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod ab eodem duce super hoc pie ac provide factum est ratum et gratum habentes, id auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum apud Urbem veterem IIII Idus Ianuarii, pontificatus nostri anno tertio.

Cavchost, *Zawichost.* Mitanev, *Mykanów.* Ribna, *Rybno.* Plavanev, *Pławno.*

Nr. 411.

Bolezlaus dux Polonie 1264 Febr. 9, in Kalis; concedit civitati Kalisz de singulis curribus hospitum sal portantium, quartale salis.

Pergam. orygin. Wcięcia poprzeczne od przywieszenia pieczęci.

Warszawa. Biblioteka prywatna. Diplomata. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Poloniae 52.

In nomine Domini amen. Quoniam hominum labilis est memoria et ea perdit de facili ad que non respicit, ideo est necesse, ut que fragilis tradit memoria, scripture testimonio confirmetur. Inde est quod nos Dei gracia Bolezlaus dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris qui presens scriptum inspexerint, quod intuentes fragilitatem et defectus nostre civitatis Kalis, bona deliberacione habita et salubri inclita Regina uxore nostra karissima ducissa Polonie, nostrorumque baronum usi consilio, quod pro reformacione nostre prenotate civitatis, de singulis currubus hospitum adveniencium salque portancium, quartale salis perpetualiter concedimus et donamus. Ne igitur super hys ab aliquibus questio dubitacionis emergat in futurum, presentem paginam nostro attentico sigillo et de nostra bona voluntate fecimus consignari. Datum in Kalis anno Domini M.CC. sexagesimo quarto

in octava beate Marie Purificacionis, hiis presentibus: inclita Regina prenotata ducissa Polonie, comite Syxto venatore, comite Matheo castellano Lendensi, comite Cecozlao pincerna, et aliis plurimis nostre curie viris providis et honestis.

Lendensis, *de Ląd.*

Nr. 412.

Boleslaus dux Polonie 1264 Jun. 3, in Kalis; confert Theodorico sculteto villam Pniewo (?) iure Theutonico locandam.

Warszawa. Archiw. Główne, ks. M. 91, fol. 619 v.

In nomine Domini eterni amen. Quia preteritorum non possumus semper (sic) ideo ad eterne rei memoriam notum facimus presens scriptum omnibus Christi fidelibus inspecturis, quod nos Boleslaus dux Polonie Theodorico scolteto nostro villam contulimus iure Theutonico locandam nostram, que vulgariter Pniewo nuncupatur in districtu Rudensi, usque ad LXX mansos parvos, eo iure ut habent inhabitantes Novum forum in districtu Slesie; eo pacto, ut dominus Theodoricus noster scoltetus et sui posteri sextum et septimum mansum liberum haberent, ab omni nostra exactione et solucione perpetuo absoluti: dantes itaque eidem ac villanis quos in predicta villa locaverit, a proximo festo sancti Martini XV annos libertatem ab omni solucione et exactione. Cum autem elapsi fuerint dicti anni, inhabitatores predicte ville quicunque fuerint, fertonem argenti et duodecim mensuras bladi ad mensuram Wrathislavensem, videlicet quatuor tritici et quatuor siliginis et quatuor avene, nobis in festo sancti Martini annis singulis solvent, ita tamen, quod venerabilis pater dominus archiepiscopus Gneznensis ecclesie, duos scottos et bladi percipiat medietatem. Item concessimus eidem, ut omnes venientes ad memoratam villam, cuiuscunque condicionis sint hospites causa morantes, sive transeunt cum mercimoniis sive cum utensilibus domus per districtum nostrum, non dent teloneum infra spacium libertatis. Insuper sepedicto nostro sculteto, cum bona voluntate venerabilis patris nostri archiepiscopi Gneznensis, in eadem villa licenciam dedimus ad ecclesiam construendam, duos mansos pro dote assignamus, nobis ius patronatus relinquentes in eadem. Addimus eciam eidem et posteris ipsius molendinum liberum, tabernam, macellum piscis et macellum carnificum, calcipariorum et fabrorum: hec omnia libere et pacifice, et venacionem capriolorum, leporum, vulpium, in ambitu dicte hereditatis absque omni impedimento omnibus in eadem villa morantibus licenciam. Iudicia causarum omnium secundum ius Novi fori iudicanda, exceptis ultimis suppliciis et mutilacione membrorum quorumlibet, non presente nostro nunctio sentenciabuntur. Nos vero de omni iudicio duos denarios percipiemus, scoltetus cum suis posteris tercium. Ut autem hec nostra donacio rata et firma permaneat, presentem paginam nostri sigilli munimine fecimus roborari. Actum in Kalis anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quarto, intrante Iunio feria tercia, presentibus comite Sixto, Friderico advocato de Ruda, Conrado scolteto, Rithwino advocato Calissiensi, Stiborio canonico Poznaniensi.

Pniewo, *zapewnie mylnie, może zam. Bieniec.* Rudensis, *de Ruda.* Novum forum, *Neumarkt, czyli Środa na Szlązku.*

Nr. 413.

Boleslaus dux Polonie 1265 Jan. 1, in Kalis; confert Nicolao filio quondam Cosmae villam Swiączyn, amplis privilegiis munitam.

Pergam. orygin. Sznurek jedwabny, czerwony, z którego pieczęć znikła.
Poznań. Königl. Staats Arch. Person. 1.

In nomine Domini amen. De gestis humanis grandis emergeret questio et dura calumpnia, nisi causa memorie rerum oblivio per eternam scripti memoriam auferretur. Innotescat ergo presentibus et futuris, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie considerantes fidele servicium Nicholai nostri fidelis filii quondam Cosme, villam que Svencez nuncupatur sibi et suis liberis contulimus hereditario iure perpetuo possidendam, in presenti pagina statuentes, quod incole eandem villam inhabitantes, a solucione stroze, bodvorove, a naraz, a bove, a citatione castri, ita quod coram nullo castellano respondeat et posteri eius (sic). Insuper iam dictam hereditatem et incolas eius deliberamus, quod cum vicinia nec homicidium nec septuaginta marcas et predationes non solvant, et breviter ab omnibus (sic) sint liberi et immunes. Addimus etiam eidem Nicolao, quod nullus qui sibi aliqua linea generationis fuerit astrictus, inquisitionem super eandem nostram donationem, particeps esse desiderans, facere presumebit (sic); sed solummodo memoratus Nicolaus et sua posteritas eam pacifice possidebunt. Astiterunt enim cum fieret ista donatio: comes Scedricus castellanus de Criwin, comes Syxtus dapifer Calisiensis, comes Iohannes filius Richardi, dominus Iacobus abbas Lubiensis. Acta sunt hec anno gracie Domini M.CC. saxagesimo quinto. Insuper, ut res ista maneret stabilis et magis integra, presens instrumentum super hoc conscriptum apensione nostri sigilli fecimus roborari. Datum in Kalis in die Circumcisionis Domini, per manum domini prepositi Mathie.

Svencez, *Swiączyn.* Criwin, *Krzywin.* Lubiensis, *de Lubin.*

Nr. 414.

Janussius Gneznens. ecclesie archiepiscop. 1265 Febr. 28, in ecclesia Gneznensi; commutat villas ecclesiae suae dictas Sweprawicze et Swierczewo, cum villa Vincentii filii Alexandri dicta Ostrowite Prymasowskie.

Gniezno, Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. II, fol. 24.

In nomine sancte Trinitatis amen. Quia vergente deorsum condicione corporea nichil est in humanis rebus quod reprehensioni subiaceat, ad stabilitatem negociorum sive tractatuum ea que aguntur in tempore necessarium est testimoniis et litterarum apicibus memorie commendare. Noverint igitur tam presentes quam futuri, quod nos Ianussius Dei gracia Gneznensis ecclesie archiepiscopus, de communi consensu et voluntate nostri Capituli cum Vincencio filio Alexandri et filiis ipsius Petrcone, Petro et Iohanne, de villis infra positis talem fecimus permutacionem. Recepimus siquidem a predictis Vincencio et filiis eius nomine Gneznensis ecclesie vil-

lam ipsorum Ostrovithe, conterminam ville nostre ecclesie que Ostrovithe nuncupa tur, ipsis autem et ipsorum posteris villas ecclesie nostre, Sweprawicze videlicet si tam in districtu de Zneyna et Swircevo sitam circa Cirekvicham Martini, contulimu iure perpetuo possidendas. Et ne futuris temporibus super premissis permutacioni bus aliquis dubitacionis scrupulus oriatur, presens scriptum nostro et nostri Capitul sigillis duximus roborandum. Actum in ecclesia Gneznensi anno Domini millesim ducentesimo sexagesimo quinto, secundo Kalendas Marcii.

Ostrovithe, *Ostrowite Prymasowskie.* Sweprawicze, *osada znikła, cnfr. Dip. Nr. 7.* Zneyna, *Żnin.* Swircevo, *Swierczew.* Cirekvicha Martini, *Cerekwica.*

Nr. 415.

Boleslaus dux Polonie 1265 Oct. 14, in Kalis; restituit monaste de Ląd medietatem fluvii Warta, per viciosam assertionem viciniae a villa Sła ablatam.

Pergam. orygin. Pasek pergaminowy, z którego pieczęć znikła.

Kalisz, Archiw. Rządowe. (Wszyty w: Relation. Castrens. Koninens. a. 1758 Nr. 31, fol. 309 b.)

In nomine Domini Dei eterni amen. Quoniam acta et voluntates hominum sepe solent variari, necesse est quod ea que in perpetua volumus permanere stabilitate, litterarum diligencia faciamus annotari. Noverint igitur universi presentes et futu quorum presencie presens scriptum deferetur, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Po lonie, pro amore Dei et nostrorum remissione peccaminum, fratribus in cenobio Le densi Deo militantibus, Ordinis Cisterciensis, medietatem aque que Warta dicitu que per viciosam assercionem vicinie ab hereditate eorundem fratrum que Slavs vulgariter nuncupatur fuerat ablata, cum littore et silva nec non omni utilitate, pr ter castores quos pro nobis venandos reservamus, restituendo elargimur hereditar iure perpetuo possidendam: huius autem medietatis aque, usque in hereditatem q Mancosice nominatur termini extenduntur. Actum anno gracie Domini M.CC.L quinto, presentibus viris nobilibus: Iohanne castellano de Calis, Simone castella Gneznensi, Cechoslao castellano de Premunt, Syxto castellano de Starogrod, Zego dapifero Kalisiensi, Iohanne filio Simonis. Et ne factum nostrum quod fecimus posterum impediretur calumpnia, presentem paginam nostri sigilli munimine duxim confirmandam. Datum in Kalis II Idibus (sic) Octobris in die beati Calyxti episcopi, per manum Andree clerici curialis.

Lendensis, *de Ląd.* Slavsco, *Sławsk.* Mancosice, *nie odgadnione.* Premunt, *Przemęt.* Starogrod, *Starogród.*

Nr. 416.

Boleslaus dux Polonie 1265 s. d. et l.; dat Rithwino sculteto de Kalisz villas Tyniec et Kobilnic iure Theutonico locandas.

Warszawa, Archiw. główne. Ks. M. 65 fol. 207. — Biblioteka X. X. Czartoryskich, Pstrokoński, Dissoluta.

In nomine Domini amen. Quoniam longa temporis revolutio et misera conditio mortalium rerum vite, actorum quoque sepius parit oblivionem nisi fuerint in verba veritatis testibus firmati vel literarum titulis annotati, ea propter nos Boleslaus Dei gratia dux Polonie notum facimus omnibus presentibus et futuris hoc scriptum lecturis, quod nos respecta fidelitate Rithvini sculteti nostri in Calis, villas nostras que vulgariter Thincza et Cobilnic nuncupantur, et sex mansos interiacentes de quibus commutationem fecimus cum cenobitis sancti Laurencii, iure Theutonico dedimus locandas, eo scilicet iure quo utuntur ville et cives Novi fori, sub hac forma, quod scultetus pro sua locacione sextum mansum et tercium in iudicio denarium cum suorum heredum successione in perpetuum libere possidebit. Molendinum etiam liberum, in eadem locacione, ubi sine impedimento aliorum molendinorum facere poterit, dedimus edificandum. Incole etiam prefate ville a festo beati Martini proxime venturo octo annorum gaudebunt libertate, quibus transactis solvent de quolibet manso pro censu et decima fertonem argenti et medietatem triplicis annone, liberi ab omnibus exactionibus quibus impediuntur Poloni. Acta sunt hec anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo quinto, presentibus his: Erkenboldo palatino nostro, Iohanne castellano Calisiensi, Simone castellano Gneznensi, Meslao pincerna, Sixto dapifero et aliis quam pluribus. Ut igitur hec donatio in posterum malorum altercacionibus altercata nullis modis possit adnullari, nos presentem paginam exinde conscriptam in testimonium veritatis sigilli nostri appensione fecimus assignari.

Thincza, *Tyniec.* Cobilnic, *nie odgadnione.* Cenobite s. Laurencii, *sc. in Kościelna wieś.* Novum forum, *Neumarkt, czyli Środa na Szlązku.*

Nr. 417.

Lestko dux Syradiensis 1265 Dec. 30, in Glinna; ratam habet commutationem partis hereditatis Mauritii Wseborii, dictae Ubysław, cum villa ecclesiae Gneznensis dicta Sendów.

Pergam. orygin., w którego dolnym założonym brzegu pasmo nici jedwabn. czarnych, przez dwa wcięcia poprzeczne przewleczone. Pieczęci nie masz.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 30.

In nomine Domini amen. Quoniam secundum varietatem temporum voluntates sive ordinationes hominum sepius variantur, dignum est ut materia discordie litterarum testimonio amputetur. Noverint igitur universi, quod in nostra Lestkonis Dei gracia ducis Syradiensis et nostrorum baronum presentia constitutus venerabilis pa-

ter noster Ianusius Dei gracia Gneznensis ecclesie archiepiscopus et Mauritius We borii, de mera et libera voluntate de villis infra positis talem fecerunt permutati nem. Recepit siquidem predictus pater noster a prefato Mauritio nomine Gnezne sis ecclesie tres partes ville de Ubislaw, que ad ipsum hereditario iure pertineba in perpetuum possidendas; Mauritius autem pro se et suis posteris ab eodem pa nostro recepit villam ecclesie memorate sitam iuxta fluvium Nyr, que Sandowo nu cupatur, iure perpetuo possidendam. Quam permutationem gratam et ratam habe tes, de voluntate baronum nostrorum tunc nobis assidentium duximus confirmanda ipsam, ne processu temporis per aliquorum versutias depravetur, nostri sigilli mu mine roborantes. Actum in Glinna super rippam Warte in glatie, presentibus M stuyone cancellario nostro Gneznensi archydiacono, et baronibus nostris: Predvo Syradiensi castellano, Ubyslao iudice, Zandywoyo pincerna, Myroslao agazone, ac o cialibus curie nostre: Benedicto subiudice, Iacobo subdapifero, Nycolao subagazo et aliis multis, anno Domini M.CC.LXV, III Kalendas Ianuarii.

Ubislaw, *Ubysław*. Fluv. Nyr, *Ner rz.* Sandowo, *Sędów*. Glinna, *Glinno*.

Nr. 418.

Boleslaus dux Polonie 1266 Mai. 31, in Kalis; concedit villae eccle siae Poznaniensis, dictae Rogalin, libertatem antiquarum villarum eiusdem ecclesia

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 178. — Raczyński, Cod. diplo Maior. Polon. 54.

In nomine Domini amen. Quia preteritorum non semper possumus recordar ideo ad eterne rei memoriam notum facimus presens scriptum omnibus Christi fid libus inspecturis, quod nos Boleslaus Dei gratia dux Polonie, ob amorem ecclesi sancti Petri quem erga ecclesiam Poznaniensem habemus, et pro remissione peccat rum nostrorum villam eiusdem ecclesie nomine Rogalino in eadem libertate ponimu qua utuntur ville collate predicte ecclesie ab antiquo. In cuius rei testimonium, pr sentem paginam per Andream clericum nostrum plebanum de Kczina conscribi fec mus et sigilli nostri munimine roborari. Datum in Kalis secunda feria post dom nicam Factus est, anno Domini M.CC.LX. sexto, Indictione nona.

Rogalino, *Rogalin*. Kczina, *Kcyń*.

Nr. 419.

Boleslaus dux Maioris Polonie 1266 Jun. 30, in Poznania; ve dit Antonio sculteto villas Jerzeń, Jerzykowo et Siemianowo, iure de Sroda locand

Warszawa. Archiw. główne ks. M.

In nomine Domini amen. Multis incommodis prudenter occurimus, cum eta nostre negotia litterarum ac testium munimine roboramus. Nos igitur Bolesla

dux Maioris Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, quod meliorationi et reformationi terre nostre prout decus est intendere cupientes, villas nostras Gyrzyno, Iurzykowo et Semyanowo vulgariter nuncupatas, coniunctas in unam, sculteto nostro Ianthoni pro duodecim marcis argenti usualis vendidimus iure Novoforensi locandas, constituentes ipsum et ipsius successores dicte scultetie legitimos heredes. Ratione sue locationis contulimus sibi sextum mansum liberum et tertium denarium de re qualibet iudicata. Mansos proprios quantos colere potest, colat et in propriam agriculturam convertat: residuos vero mansos liberos quos colere noluerit, pro suo libito voluntatis aliis agricolis locabit, qui sibi et successoribus eius solutiones et servitia, prout cum eisdem ordinaverit, exhibebunt. Septem vero mansos liberos dictus scultetus et sui posteri in predictis bonis iure hereditario possidebunt. Preterea damus sibi tabernam liberam, macellum pistoris et aliud carnificis, utrumque liberum, pensaticum salis, fabrum et sutorem: omnia libera. Licitum etiam sit dicto sculteto et successoribus eius pannos omnis generis emere, et ipsos in domo propria et in civitate nostra Pobedisc vendere integros, vel incidere ulnatim. Liberum sit dicto sculteto et suis posteris pisces in lacubus nostris, in Prosiss et Gyrzyno, piscari cum rete estivali, quod przywloka dicitur in vulgari, et cum aliis instrumentis inferioribus, slampnycza, wyzscha, seu quibuscumque nominibus vocitentur; et quotienscunque magnam sagenam nos trahere contigerit, dictus scultetus cum suis posteris tertium piscem obtinebit. Villani vero dicte ville Gyrzyno, cum reti, cloma et hamo piscabuntur. Fluvios vero utriusque lacus, antenominati una cum usczie (sic) scultetus et sui posteri cum omnibus utilitatibus que in dictis fluviis fieri poterun tobtinebunt. Molendinum vero in via versus Pobedisc, quod iam factum est et perfectum, habeat liberum; et locum pro molendino aptum cum aliis locis pro molendinis aptis obtineat in fluvio qui Glowna dicitur in vulgari, secundum fluctus contingunt, pro sua voluntate edificando locet; nec aliquis alius presumat in dicto fluvio aliquod molendinum construere sine auctoritate et permissione dicti sculteti speciali. Liberum sit etiam dicto sculteto cum suis posteris inter terminos dicte ville capriolos, lepores, et omne genus volantium venari. Insuper omnes causas magnas et parvas, ut decolationes et suspensiones, membrorum mutilaciones, durante libertate, sine nostro assessore qui alio nomine Lanthwoyd dicitur, habeat iudicare, fructus iudicii prout ipsum contingunt percipiendo. Ius si dubium fuerit, in civitate nostra Pobedisc requiratur. Scultetus vero et villani de dicta villa Gyrzyno, etiam si in civitate Pobedisc deliquerint, per suos seniores in villa eadem iudicentur. Dum vero libertas evulsa fuerit, assessor noster in tribus colloquiis ter in anno interesse debebit. Durante huiusmodi colloquio, scultetus ville, irrequisito nostro assessore, gratiam quam voluerit faciet cum deliquente. Ecclesiam etiam dictus scultetus construet dum sibi videbitur expedire, cui adiungimus duos liberos mansos, quos nemo porrigere habeat nisi dictus scultetus cum sua posteritate. Mellificiorum preterea tertiam partem habeat scultetus et sui posteri in hereditate predicta. Cuiuscunque conditionis homo et cuiuscunque (sic) in bonis ville sepedicte excesserit, ibidem iudicabitur et punietur; non obstante eo quod sepedicta villa Gyrzyno prope civitatem Pobedisc est sita, cum nostre ita complacuerit voluntati, et hec omnia sepedicta ex permissione fidelis nostri sculteti universorumque civium in Pobedisc sunt diffinita. Preterea, si scultetus et sui posteri in aliquo deliquerint, curia iudicialis eis in bonis dicte scultetie assignetur. Ubi vero in sepedicta villa agri fieri non poterunt, scultetus et villani pro pascuis et lignis, pratis et aliis utilitatibus que ibi

fieri poterunt obtinebunt. Et ut dictam villam facilius et libentius valeat dictus scultetus locare, damus sibi libertatem infra spatium duodecim annorum, qua elapsa villani dicte ville annis singulis in festo beati Martini de mansis solubilibus quatuor mensuras tritici, quatuor siliginis, quatuor avene et fertonem argenti solvere tenebuntur usualis, ad mensuram tria cribra continentem. Dictum vero censum nullas ducere tenentur, sed in domibus colligetur villanorum, et per eos ad quos spectabitur deducetur. Expeditionem vero cum nos facere contigerit, currum unum cum duobus equis, nichil superponendo, nobis mittere tenebuntur. Ratione vero mansorum suorum liberorum quos obtinet dictus scultetus et sui posteri, ad expeditiones ire seu etiam mittere minime tenentur. Ne vero super hiis in posterum dubitetur, presentem paginam conscribi fecimus sigilli nostri munimine roborando, presentibus hiis testibus, comitibus Predpelkone palatino Poznaniensi, Archamboldo palatino Calisiensi, Bogufalo castellano Poznaniensi, Iankone castellano Calisiensi, Preslao castellano de Usczie. Datum in Poznania in crastino apostolorum Petri et Pauli beatorum anno gratie Domini millesimo ducentesimo sexagesimo sexto, per manus Mathie notarii curie nostre.

Gyrzyno, *Jerzeń*. Iurzykowo, *Jerzykowo*. Semyanowo, *Siemianowo*. Novum forum, *Neumarkt, czyli Środa na Szlązku*. Pobedisc, *Pobiedziska*. Lacus Prosiss, *jezioro p. w. Jerzykowo*. Fluv. Glovna, *Główna rz.* Usczie, *Ujście*.

Nr. 420.

Boleslaus dux Polonie 1266 s. d., in Dlusco; confirmat Conventui de Lubin adiudicationem hereditatis Popowo polskie, contra petitionem Thomae quondam filii Dyrsicragii de Waliszewo decretam.

Pergam. orygin. Brzegi bardzo obcięte; bez śladu przywieszenia pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 15. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 53.

In nomine Domini amen. De gestis hominum grandis emergeret questio et dura calumpnia, nisi causa memorie rerum oblivio per eternam scripti memoriam auferretur. Ideo nos Boleslaus Dei gratia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod cum in nostra presentia et nostrorum baronum inter dominum Iacobum abbatem de Lubin ex una parte, et inter Thomam quondam filium Dyrsicragii de Volisevo ex altera, super ea parte hereditatis Popino domus sancte Marie de Lubin, quam idem Tho. non de iusto iure sibi usurpaverat, exorta fuisset materia questionis: tandem per partes hinc inde propositis racionibus et allegacionibus diversis, quibus omnibus et singulis discussis et conclusis, dicto domino abbati et ipsius monasterio finaliter adiudicata dignoscitur supra nominata hereditas ex integro cum omnibus utilitatibus et pertinenciis, iure hereditario in perpetuum possidenda. In cuius rei testimonium, ne aliquis tam solemni nostre confirmacioni ausu themerario valeat contraire, presentem paginam nostri sigilli munimine confirmamus. Actum et datum in Dlusco anno Domini

M.CC.LX.VI. presentibus hys: comite Iancone castellano de Kalis, comite Boguphalo castellano Poznaniensi, comite Iaracio castellano de Srem, domino Petro cancellario.

Lubin, *Lubin.* Volisevo, *Waliszewo.* Popino, *Popowo polskie.* Dlusco, *Dłusk.* Srem, *Śrem.*

Nr. 421.

Boleslaus dux Polonie 1266 Dec. 6, in Kalis; forum septimanale in Lubnice, villa coenobii de Ołobok, de sabbato in feriam quartam transponit.

Transsumpt potwierdzony przez: Stanislaus Augustus rex Poloniae 1776 Octob. 11, Varsaviae; *w zeszycie pergaminowym, podpisem własnoręcznym i pieczęcią tegoż króla opatrzonym.*

Poznań. Königl. Staats Archiv, Ołobok Nr. 9. — Kopia równobrzmiąca w: Ołobok, Acta non foliata.

In nomine Domini amen. Acta mortalium delet oblivio, preter ea que commendantur memorie posterorum litterarum stabili munimento. Hinc est quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie notum esse volumus universis presentibus et futuris tenorem presencium inspecturis, quia libertatibus domui de Olobok Cisterciensis Ordinis a nostris progenitoribus ante datis vel a nobis liberaliter confirmatis nullum preiudicium fieri cupientes aut facere intendentes, forum in Lubnica, villa videlicet dicte domus, quod sabatho hactenus est habitum et servatum, sed racione civitatis nostre Boleslaviensis transpositum non ablatum, feria quarta, omni iure salvo primitus consueto, liberum perpetuo concessimus frequentari, ne damno vel dispendio aliorum, nostrum commodum seu profectum efficere videamur. In cuius rei testimonium et tutelam conscribi fecimus presens scriptum, sigilli nostri munimine roboratum. Actum in Kalis millesimo ducentesimo sexagesimo sexto in die beati Nicolai, uxore nostra domina Helena mediante, domina Helisabeth abbatissa predicte domus presente cum Conrado procuratore domus eiusdem. Hii eciam affuerunt: frater Iohannes guardianus et frater Boguslaus lector Fratrum minorum domus Calisiensis, et dominus Mathias, et ceteri.

Olobok, *Ołobok.* Lubnica, *Lubnice.* Civitas Boleslaviensis, *Bolesławiec.*

Nr. 422.

Fr. Guido presbit. cardinalis, apostol. Sedis legatus, 1266 Dec. 7, Magdeburgi; confirmat ordinationem limitum inter dioeceses de Lubusz et de Kamień, ab archiepiscopo Livoniae, apostol. Sedis legato factam.

Dreger. Cod. Pomeraniae Nr. 414.

Venerabili patri Dei gracia episcopo Caminensi, frater Guido miseracione divina tituli sancti Laurencii in Lucina presbiter cardinalis, apostolice Sedis legatus,

salutem in Domino sempiternam. Cum a longe retroactis temporibus super limi bus Lubecensis et Caminensis diocesis discordia haberetur, et ipsa per venerabil patrem et archiepiscopum Livonie, Estonie et Prutzie, apostolice Sedis legatum, modum pacis, amoto iuris strepitu concordata fuerit et sedata, ita quod terram C sterin deinceps ecclesia Lubucensis possidere debeat, et terram Thuitz cum s attinenciis integre Caminensis ecclesia possidebit, quibusdam in eadem terra Thu exceptis decimis, uni duntaxat prebende pertinentibus, Capituli Lubecensis: supp casti nobis humiliter, ipsam concordiam, ordinacionem seu sedacionem, a nobis q fungimur autoritate confirmari. Nos autem eandem prout iuste facta est confirm mus et tenore presencium communimus. Datum Magdeburgi septimo Ydus Dece bris, pontificatus domini Clementis Pape IIII anno secundo.

Caminensis, *de Kamień (na Pomorzu).* Lubecensis, *mylnie zam. Lubucensis, Lubusz.* Terra Costerin, *de Kościerzyn, z niemiecka Küstrin.* Terra Thuitz, *de Tucz*

Nr. 423.

Fr. Guido, tit. s. Laurencii in Lucina presb. cardinalis, apostol. Sed legatus, s. a. d. et l. — (1267 Febr. 2, in Concilio Wratislaviensi edit Statuta Synodalia, excessus laicorum contra libertatem Ecclesiae in Polonia r primentia, et alia in eadem Ecclesia observanda.

R. Hube, Antiquissimae Constitution. Synodal. p. 56. — Helcel, Starodawne pra Polskiego pomniki. (Transsumpt potwierdzony przez: Iaroslaus s. Gneznens. eccles archiepiscop. 1357 Ian. 10, in Kalis).

Guido miseratione divina tituli sancti Laurentii in Lucina presbyter cardinali apostolice Sedis legatus in provincia Polonie, ad perpetuam memoriam.

Postquam Deus formavit hominem ad imaginem et similitudinem suam in eta virili, cum ipso eciam ius naturale produxit; ius enim naturale originem a creatu rationalis cepit exordio. Quod quidem ad dispositionem omnem mundi nascentis temporis motum sufficeret, si non sibi mortem, quam Deus non fecit, rationalis cre tura propriis manibus et pedibus quesivisset. Hec iuris instituta primevi protin iustitia positiva subsequitur, ab eodem regulariter procedens, qui sub mortis int minatione morsum pomi noxialis prohibuit; qua prochibitione contempta, maledict nis sententia prodiit ab Auctore: ut non tantum ultio inferretur in auctores sce rum, verum etiam in progenies damnatorum. Exhinc usu hominum exigente et d minio rerum introducto, quod iuris primevi regula nesciebat, ex humanis necessita bus quedam sibi iura homines condiderunt. Tradite sunt etiam ad nos per Moyse iustitie leges quarum singulis pene syllabis Christus includitur; deinde prophete in sequuntur et reges qui Christi preconia evidentiore sermone describunt; donec tem poris plenitudine veniente, impleta veritate figurisque cessantibus, Rex noster i eternum iura mansura disposuit. Date sunt enim Petro claves perpetue, a quo t cius iuris ecclesiastici pulchritudo manavit, que ad singulas provincias, ad vindicta in nationibus et increpationes in populis faciendas, nunc per summorum pontificu nunc per Sedis apostolice legatorum statuta, tamquam per quosdam rivulos dema

tur, ut hominum quotidie crescente malitia et effrenata cupiditate, que nova litigia non cessant generare, sub discretione iurium coartata, discat honeste vivere, alterum non ledere, ius suum unicuique tribuere. Hinc est, quod cum pater noster sanctissimus dominus Clemens Papa quartus ad Gneznensem provinciam cum plene legationis officio nos duxerit transmittendos, officii nostri debitum libenter exequimur, evellendo scilicet evellenda, plantando recta, gerendo et dirigendo salubriter in Domino.

1. Verum, quia expedit ad profectum et robur fidei Christiane, ut Sacramenta ecclesiastica, in quibus tamquam in vasis medicinalibus populus devotus et humilis antidotum gracie recipere consuevit, in honore et reverentia ab omnibus habeantur: cum ea plerumque contingat effici vilia propter vilem et abominabilem ministrorum ecclesie conversationem; universis personis ecclesiasticis provincie Gneznensis districte precipimus, ut in victu, gestu et aliis operibus ac circumstanciis status sui, sic honeste se habeant et decenter, ne propter ipsos nomen ecclesiasticum inter laicos blasphemetur. Eisdem imprimis districtius iniungimus inhibentes, ne de patrimonio Crucifixi inimicos se faciant crucis Christi, sicut illi quorum deus venter est, qui terrena sapiunt et non divina; ut in conviviis suis modestiam et mediocritatem observent superfluitatem indebitam resecantes, ebrietatem, omnium viciorum fomitem et nutricem, devitent; prelati vero a gravaminibus abstineant subditorum: et maxime cum ecclesias visitant moderentur expensas, coerceant evectionum numerum, prout in generali Concilio extitit definitum. Presentis igitur Concilii approbatione precipimus, ut clerici continenter et caste vivere studeant, quatenus puro corde et mundo corpore Deo possint in officio ecclesiastico ministrare. Si qui vero de cetero deprehensi fuerint detinere concubinas publice, nisi infra mensem se ab eis et earum consortio separaverint, ita quod in domibus ipsarum aut propriis aut aliis quibuscumque non cohabitent nec ad illas accedant, extunc omni beneficio ecclesiastico sint privati, et per eos ad quos eorundem beneficiorum spectat collatio, personis idoneis conferantur. Episcopos vero et archidiaconos qui huiusmodi concubinarios, ex quo de ipsorum crimine sibi constiterit, in beneficiis toleraverint contra sententiam antedictam, extunc suspendimus a divinis. Eisdem nichilominus sub eadem pena firmiter iniungentes, ut ecclesias, quarum ad ipsos pertinet visitatio, per se vel vicarium idoneum usque ad triennium visitent bis in anno, a termino trienni vero semel: ne pretextu alicuius ignorantie se valeant excusare.

2. Item, cum in plerisque locis quorundam iniquitas invaluerit, quod in rebus ecclesie furtum reputatur sagacitas, rapina probitas et violencia fortitudo: synodali iudicio diffinimus, ut qui bona ecclesiarum scienter detinent occupata, nisi infra instans Pascha eadem restituerint et de dampnis ac iniuriis satisfecerint conpetenter, extunc introitum ecclesie sibi noverint interdictum, nec ab episcopis aut aliis ecclesiarum prelatis ad communionem dominici Corporis admittantur. Qui vero obstinata mente dum vixerint satisfacere non curaverint, nullus clericus, secularis vel regularis, sepulture ipsorum interesse presumat. Adicientes, ut singulis annis in synodo, illi qui clericos capiunt, verberant vel occidunt, aut alias in ipsos manus iniciunt violentas, excommunicati denuncientur, et nominatim illi, de quibus constiterit manifeste. Quicunque vero personam ecclesiasticam enormiter vulneraverit, mutilaverit vel occiderit aut captivaverit, non nisi per Sedem apostolicam absolvatur; et ipso facto, si quid tenebant ab ecclesia, illud perdant, et in utilitatem ecclesie convertatur. Adicientes, quod in illa dyocesi in qua aliquem canonicum cathedralis ecclesie vel in dignitate ecclesiastica constitutum capi contigerit vel captum detineri, usque

ad liberationem ipsius et exhibitionem debite satisfactionis cessetur generaliter a divinis. Similiter et in illa parochia in qua res clericis violenter ablatas capi vel detineri contigerit, usque ad restitutionem et satisfactionem condignam a divinis cessetur.

3. Item, cum matrimonii Sacramentum non sit incontinentie precipitium sed magis remedium contra illud, non absque dolore cordis audivimus, quosdam in hac provincia sic a sue carnis voluptate vel terrena cupiditate deceptos, quod in gradu prohibito de facto temere contrahentes quod non tam matrimonium quam contubernium debet dici, se in incestuose luxurie vilitatem immergere, et Sacramentum matrimonii quantum in ipsis est polluere non verentur. Nos itaque tantum excessum conniventibus oculis pertransire nolentes sub pena excommunicationis districtius prohibemus, ne absque dispensatione Sedis apostolice tale deinceps matrimonium seu contubernium contrahatur, alioquin sacerdotes qui tales coniunxerint, sacerdotali officio noverint se suspensos; illi vero qui sic scienter permiserint se coniungi, ipso facto ab ingressu ecclesie suspendantur. Sub eadem quoque pena illis qui iam absque dispensatione tale matrimonium contraxerint districte precipimus, ut ab cohabitatione invicem abstinentes, diocesano suo vel alii prelato, ad quem de iure vel consuetudine pertinere dinoscitur talium cognitio causarum, rei veritatem insinuare non tardent, qui vocatis qui fuerint evocandi et causa diligenter examinata, quod canonicum fuerit statuat, faciens quod decreverit per censuram ecclesiasticam inviolabiliter observari. Episcopi vero seu alii prelati de causis matrimonialibus cognoscentes omnino caveant, ne cupiditate devicti non solum non dirimenda dirimant, verum etiam separanda reintegrari pretextu pecunie vel etiam temporalis alterius commodi presumant. Si autem contra hoc venire presumpserint interdictum, eo ipso se noverint officio beneficiisque privatos.

4. Item, cum detentores plurium personatuum vel dignitatum seu beneficiorum cum cura, sine dispensatione, sint sacrorum canonum transgressores et fructus talium beneficiorum percipiendo furtum committere dinoscuntur, presenti decreto statuimus: ut omnes qui huiusmodi dignitatum seu personatuum seu beneficiorum cum cura pluralitatem retinent, super hec secus dispensatos fuisse, coram nobis infra mediam Quadragesimam doceant manifeste: alioquin extunc ultimo beneficio recepto sint contenti; et alia que prius habuerint, nostre collationi reservamus, decernentes irritum et inane si secus a quoquam fuerit attentatum. Si vero utrumque retinere contenderint, hos ipsos et primis et ultimis decrevimus extunc manere privatos.

5. Item ad aures nostras quorundam laicorum gravis excessus pervenit, qui contra ecclesiasticam libertatem quedam statuta, que leges inique possunt verius appellari, introducere non verentur; et licet contra huiusmodi presumptores per summos pontifices olim processum exstitit, nos tamen propter transgressorum audaciam, non tam nova cudentes quam vetera renovantes, omnes illos qui in Gneznensi provincia de cetero servari fecerint statuta edita et consuetudines introductas contra libertatem ecclesiasticam, excommunicamus in scriptis, nisi ea de capitularibus ipsorum infra instans Pascha fecerint amoveri. Excommunicamus eciam statutarios et scriptores statutorum ipsorum, nec non consules et rectores ac consiliarios locorum in quibus de cetero huiusmodi statuta et consuetudines edite fuerint vel servate, nec non et illorum qui secundum eas presumpserint iudicare vel in formam publicam scribere iudicata. Sub eadem districtione principibus secularibus inhibentes, ne ecclesias vel ecclesiasticas personas, vel homines ecclesiarum seu in ecclesiarum prediis commorantes, talliis vel collectis aggravare presumant. Verum, si quando episcopus simul cum

clericis suis tantam necessitatem vel utilitatem prospexerint, ut absque ulla coactione ad relevandas utilitates vel necessitates communes, ubi laycorum non suppetunt facultates, subsidia per ecclesias duxerint conferenda, nullatenus hoc presumant nisi prius Romanus Pontifex consulatur, cuius interest communibus utilitatibus providere. Quicumque vero episcopus vel prelatus in contrarium venire presumpserit, tam ipse quam illi qui in hoc facto sibi consilium dederint, quousque per Sedem apostolicam absolvantur, suspensi maneant a divinis.

6. Item, cum Levitis seu ecclesiasticis personis iure divino decime debeantur, dolentes referimus, quod quorundam laicorum cupiditas ius huiusmodi quod sibi Deus in signum generalis dominii retinuit nititur abolere, et pro sua voluntate de his que ad ipsos non pertinent, aliter ordinare, imo pocius deordinare presumunt, quasi a se iugum divini servicii velint excutere quod in baptismate sunt professi. Huius igitur approbacione Concilii districte precipimus, ut iuxta laudabilem consuetudinem patrie, decime in agro persolvantur; nec liceat alicui laico nobili vel ignobili, cuiuscunque dignitatis vel principatus existat, consuetudinem memoratam propria temeritate infringere; quin eciam ipse de propriis terris que suis sumptibus excoluntur decimas integraliter persolvat, nec propria voluntate, immo pocius presumpcione, eas cuiquam alteri ecclesie vel persone conferat; sed illas absque ulla contradictione percipiat qui de eodem loco decimas percipere consuevit. Si vero terras suas aliis tradiderunt colendas, eos nec in toto nec in parte a solucione decimarum presumant absolvere: cum non sit iustum, ut ea que Dei sunt et ministrorum ecclesie, personis conferant alienis; sed tam de sexto manso quam de omnibus partibus aliis, ipsi coloni decimas integraliter persolvere non omittant. Alioquin tam ipsos colonos quam defensores seu fautores eorum, ab hac presumpcione que furtum vel rapina non immerito dici potest, per denegacionem ecclesiastice sepulture et subtractionem Sacramentorum ecclesiasticorum precipimus coherceri. Adicientes et sub pena excommunicacionis prohibentes, ne aliqui prelati vel ecclesiastice persone solucionem decimarum, in hac provincia tam laudabiliter observatam, commutare presumant in pecuniariam pensionem. Ipsas tamen decimas, ipsis a colonis redditas, vendere poterint prout utilitati ipsorum et ecclesiarum viderint expedire. Et quicunque laicus, nobilis vel ignobilis, huiusmodi vendicionem clam vel palam impedire presumpserit, quousque digne satisfecerit de tali commisso, introitum ecclesie sibi noverit interdictum. Verum; sicut laicos circa preceptum de decimis persolvendis esse volumus obedientes, sic eos a gravamine ecclesiasticarum personarum, quod eis inferre dicuntur super dilacione vel mora percipiendi decimas, relevare volentes presenti decreto statuimus, ut non obstante aliqua constitucione, ordinacione seu composicione, postquam segetes in agro collecte fuerint, ei cui decime debentur sub testimonio competenti et per intervalla congrua, quorum quodlibet ad minus duos dies contiget, trina fiat denunciacio ut decimam suam tollat; ne propter eius dilacionem vel moram ipsi coloni in suis novem partibus sustineant detrimentum: alioquin, elapso triduo a tempore denunciacionis ultimo facte, novem partes suas libere ipsis liceat ubi voluerint collocare. Nos enim sentencias excommunicacionis vel interdicti quas hac occasione fieri contigerit in colonos, decernimus irritas et inanes.

7. Item irrefragabili constitucione sancimus, ut nullus clericus clericum in civili vel criminali causa, relicto suo pontifice, ad iudicium pertrahat seculare: alioquin ipso iure causam amittat in negotio civili, et in criminali causa deposicionis sentenciam non evadat. Preterea, cum nullus falcem in messem mittere debeat alienam,

districtius inhibemus, ne laici clericos super quacunque causa, presertim super homicidio vel aliis criminibus, condempnare presumant. Quod si quisquam id deinceps attemptaverit, eius sententiam esse nullam decernimus, et ipsum ab ingressu ecclesie usque ad beneplacitum dyocesani episcopi decernimus manere suspensum. Simili quoque pene subiaceat laicus, qui clericum super rebus ecclesiasticis ad iudicium traxerit seculare. Et ne forte, propter occupationem et absenciam episcoporum, querulantes seu conqueri volentes invenire non possint in foro ecclesiastico iustitie complementum, archiepiscopo Gneznensi et eius suffraganeis precipimus, ut unusquisque eorum infra mediam Quadragesimam officialem in civitate sua iuxta ecclesiam cathedralem constituat, cui in causis audiendis et censura ecclesiastica exercenda committat plenarie vices suas; et infra eundem terminum aliquem virum discretum et honestum, constitutum in ordine sacerdotis, cui similiter vices suas committat in confessionibus audiendis et penitentiis iniungendis: ut in utroque foro populus Christianus apud sanctam Ecclesiam inveniat remedium salutare. Quicunque vero hec infra terminum pretaxatum non adimpleverit, ab officii episcopalis executione ipsum decernimus extunc manere suspensum.

8. Item sub pena suspensionis quam exnunc ferimus in rebelles statuimus, quod ipsi episcopi suppleant archidiaconorum negligentiam in clericorum visitationibus faciendis, consuetudine qualibet non obstante. Pro visitatione vero facienda seu procuratione nullus recipiat pecuniam, sed cum per ipsum vel per ydoneum vicarium ad visitandum accedat, necessariorum administracione sumptuum sit contentus; et ipsi archidiaconi cum visitant, septenarium evectionum numerum non excedant.

9. Item, cum ad aures nostras frequens clamor pervenerit, quod quidam nobiles et potentes, tam clerici quam laici, sub specie hospitalitatis bona monasteriorum et ecclesiarum seu ecclesiasticarum personarum devorant et devastant nimis frequenter, et cum effrenata multitudine hospitantur, ut longioris temporis victum brevis hora consumat: sub pena excommunicationis districte precipimus, ut omnes de provincia Gneznensi, tam clerici quam laici, ab huiusmodi monasteriorum et ecclesiarum gravaminibus abstineant; qui vero non abstinuerint, sed a predictis monasteriis vel ecclesiis contra religiosorum vel secularium clericorum voluntatem quidquam extorserint, vel ex vana seu simulata confidencia annonas seu res alias clericorum absque eorum mandato contractare presumpserint, eisdem usque ad satisfactionem condignam introitus ecclesie denegetur. Episcopi tamen et alii quibus de iure vel approbata et prescripta consuetudine procuracio debetur, ipsam poterunt recipere, servato moderamine Concilii generalis.

10. Item, omnibus Christianis huius provincie sub pena excommunicationis districtius inhibemus, ne Iudeos vel Iudeas secum ad convivandum recipiant, vel cum eis manducare vel bibere audeant, aut etiam cum ipsis in suis nuptiis vel in conviviis saltare vel tripudiare presumant, ne Christiani carnes venales seu alia cibaria a Iudeis emant: ne forte per hoc Iudei Christianos, quos hostes reputant, fraudulenta machinatione venenent. Adiicientes ut de cetero, quocumque pretextu Iudei a Christianis graves seu immoderatas usuras extorserint, Christianorum eis participium subtrahatur, donec de immoderato gravamine satisfecerint competenter. Unde Christiani, si opus fuerit, per censuram ecclesiasticam compellantur ab eorum commerciis abstinere. Principibus autem iniungimus, ut propter hoc non sint Christianis infesti, sed potius a tanto gravamine Iudeos studeant cohibere.

11. Volumus autem sub pena excommunicationis precipientes, ut dominus hiepiscopus Gneznensis et eius suffraganei has constitutiones nostras sigillo nostro eant sigillatas, easque singulis annis in synodis episcopalibus et in provinciali cilio faciant recitari et diligentius observari, et ea que tangunt laicos, faciant per ochiales ecclesias suorum diocesanorum publicari.

12. Item, cum adhuc terra Polonica sit in corpore Christianitatis nova plano: ne forte eo facilius populus Christianus a cohabitantium Iudeorum superstitionis et pravis moribus inficiatur, quo levius atque citius Christiana religio in fidelium cordibus in his partibus est plantata: districte precipimus, ut Iudei in hac vincia Gneznensi commorantes, inter Christianos permixti non habitent; sed in uo sequestri loco civitatis vel ville domos suas sibi contiguas sive coniunctas hant, ita quod a communi habitatione Christianorum, sepe, muro, vel fossato Iurum habitatio separetur. Precipimus autem, ut per episcopum diocesanum et per inum temporalem, tam Christiani quam Iudei quorum domus intermixte sunt, ut venditionem seu permutationem earum ad arbitrium bonorum virorum, censura convenit compellantur. Quod si hec separatio infra proximum festum natale cti Iohannis Baptiste non fuerit adimpleta, tam diocesanus loci quam dominus poralis ingressum ecclesie extunc noverit sibi interdictum, si iurisdictionis seu erdictionis officium exercere distulerint in rebelles. Interim autem si Sacramentum altaris ante domos Iudeorum deferri contingat, ipsi Iudei audito sonitu primo, ra domos suas se recipiant et fenestras ac ostia sua claudant. Postquam autem c separatio facta fuerit, decrevimus ut Iudei in una civitate vel villa unicam tantum habeant synagogam.

13. Item statuimus atque ordinavimus, ut Iudei cornutum pileum, quem quonm in istis partibus consueverunt deferre et sua temeritate deponere presumpserunt, sumerent, ut a Christianis discerni valeant evidenter, sicut olim in generali Concilio fuit definitum. Quicumque autem Iudeus sine tali signo deprehensus fuerit indere, ad morem terre pena pecuniaria puniatur.

14. Item precipimus, ut Iudei sacerdoti parochiali, infra cuius parochie terinos manserint, pro eo quod loca in quibus Christiani habitare deberent occupant, xta quantitatem damni quod ei ex hoc inferunt ad arbitrium diocesani loci, omnes oventus refundere compellantur. Prohibemus etiam, ne stubas et balnea seu taberns Christianorum frequentent, nec servos aut ancillas aut nutrices seu quecumque ancipia die noctuque in suis domibus retinere presumant, nec ad recipiendum theneum seu aliud publicum officium aliquatenus assumantur. Si quis vero Iudeus m aliqua Christiana fornicationis vitium deprehensus fuerit commisisse, quodusque ccem marcas ad minus pro emendatione solverit, districto carceri mancipetur; et ulier Christiana que tam damnatum coitum peregerit, per civitatem fustigata, de sa civitate sine spe redeundi penitus expellatur.

Nr. 424.

Boleslaus filius Vladislai dux Polonie 1267 Febr. 16, in Dankow; commutat pro villa ecclesiae de Wrocław dicta Morawin, villas suas Zduny et Dziatkow, et in eis civitatem et forum iure Theutonico locare concedit.

Dogiel, Codex diplomatic. I, 537.

In nomine Domini amen. Quoniam ab humana facilius elabuntur memoria que nec scripto nec voce testium firmiter perennantur, ideoqne res digna memorie in scriptum redigit, ne quod canescens contraxit antiquitas, de facili valeat per etatem posteram infirmari. Nos igitur Boleslaus filius Vladislai Dei gratia dux Polonie notum facimus universis presentibus et posteris, quod concurrente consensu nostro et baronum nostrorum ex una parte, nec non venerabilis patris domini Thome Dei gratia Vratislaviensis episcopi et sui Capituli ex altera, placuerat nobis pro commutatione ville beati Iohannis et ecclesie Vratislaviensis Murmon, quam ex eadem commutatione in nostram proprietatem recepimus et possessionem, conferre et assignare in perpetuum prefato episcopo et ecclesie Vratislaviensi villas ducatus nostri sitas circa Milich, quarum una vocatur Zdunki et alia Zdatkowo, et dedimus ei licentiam villas easdem locandi iure Theutonico, cum libertate que sibi visa est competere. Novissime a beato Iohanne meritum et gratiam sperantes, ex plena nostra liberalitate quam ad prefatum dominum episcopum habemus, qui puro affectu nos diligens nostra semper negotia fideliter procuravit, contulimus ei facultatem omnimodam in eisdem villis locandi forum et civitatem liberam cum tabernis et macellis liberis, et cum pleno iure penitus et libertate fori et civitatis. Excipientes homines civitatis et villarum earundem a prewodi, powoz et strosza, nec non a potestate castellanorum et camerariorum et a iudiciis eorundem, et ab omnibus servitutibus que in iure Polonico fieri consveverunt, seu que foro et iuri civitatis possent contraire videri; nichil nobis omnino in eis relinquentes, excepta moneta, in qua nichil habebit dominus episcopus dictus, et eo salvo, quod ubi agetur de causis sangvinis, videlicet decapitationis vel membri amissionis, in talibus duntaxat causis per iudicem domini episcopi Vratislaviensis nobis ratione dominii pars tertia placationum fideliter presentabitur, relique vero due partes secundum arbitrium domini episcopi remanebunt. Ut autem dicte civitatis et fori libertates in perpetuum illibate permaneant et inconcusse, presentem chartam sigilli nostri munimine confirmamus. Datum in Dankow anno gratie M.CC.LXVII, quartodecimo Calendas Martii, presentibus his testibus: Predpolco palatino Posnaniensi, Simone castellano Gnesnensi, Iohanne castellano Calisiensi, comite Cecoslao, Roscone succamerario, Mathia secretario nostro.

Murmon, *może Morawin.* Milich, *Milicz.* Zdunki, *Zduny.* Zdatkowo, *Dziatkowo.* Dankow, *Dankow.*

Nr. 425.

Clemens Pp. IV 1267 Mai. 22, Viterbii; Nicolaum ecclesiae Poznaniensi praeficit in episcopum et duci Poloniae commendat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 156.

Clemens episcopus *(etc.)*, venerabili fratri Nicolao episcopo Poznaniensi salutem *(etc.)*. Assumpti quamvis immeriti disponente Domino in plenitudinem potestatis, cum inter primas sollicitudinis nostre curas hec debeat esse propensior, ut ad Christi pascendas oves tales nobis consulentibus persone procedant, in quibus per vite ministerium et prerogativam scientie fidelis dispensatio commendetur: litteratos viros quos morum et conversationis decorat honestas libenter in partem iniuncte nobis sollicitudinis advocamus, quoniam per tales et ecclesiarum utilitas et salus provenit animarum. Olim siquidem ecclesia Poznaniensi vacante, Capitulum eiusdem ecclesie dilectum filium P.. ipsius ecclesie prepositum in eorum episcopum elegerunt, cuius electionem venerabilis frater noster.. archiepiscopus Gneznensis metropolitanus ex certis causis auctoritate metropolitica iustitia suadente cassavit, et venerabilem fratrem nostrum V.. episcopum quondam Poznaniensem, tunc decanum Gneznensem, ipsi Poznaniensi ecclesie auctoritate predicta preficiens in episcopum et pastorem, munus ei consecrationis impendit. Cumque a provisione ipsi V. facta per eundem archiepiscopum,.. decanus,.. archidiaconus et alii ecclesie predicte canonici ad Sedem apostolicam appellassent, et causa mota super hoc inter eumdem episcopum ex parte una, et ipsos decanum, archidiaconum et canonicos ex altera, fuisset ad eandem Sedem pro appellatione huiusmodi devoluta: nos de ipso negotio cognoscentes, quia eandem provisionem contra constitutionem felicis recordationis Alexandri Pape predecessoris nostri super hoc editam, non persone vitio, invenimus attemptatam, de fratrum nostrorum consilio duximus irritandam. Demum vero de ipsius ecclesie ordinatione sollicite cogitantes, ne ipsa Poznaniensis ecclesia pateretur ex iterate dissentionis dispendio et diutina vacatione discrimen, et de tali eidem persona provideri volentes que subditis verbo proficeret et exemplo, te tunc capellanum nostrum, virum utique fame laudabilis et scientie congruentis et in nostris et fratrum nostrorum oculis probitatis tue meritis gratiosum, de fratrum eorundem consilio eidem Poznaniensi ecclesie in episcopum prefecimus et pastorem, tibique consecrationis munus de nostris duximus manibus impendendum, firmam spem fiduciamque tenentes, quod sepe dictam ecclesiam auctore Domino salubriter gubernabis. Quocirca fraternitatem tuam rogamus, monemus et hortamur attente mandantes, quatenus ad premissam ecclesiam, cure tue divina et apostolica provisione commissam, cum gratie nostre plenitudine proficiscens, sic eam fideliter et prudenter secundum datam tibi a Deo scientiam regere studeas, quod tuo ministerio, annuente divina clementia, salutaribus proficiat incrementis, et nos sollicitudinis tue studium dignis in Domino laudibus comendemus. Datum Viterbii XI Kalendas Iunii, anno tertio.

In e. m. Capitulo Poznaniensi, verbis competenter mutatis. Datum ut supra.

Clemens episcopus *(etc.)*, dilecto filio nobili viro.. duci Polonie salutem *(etc.)*. Assumpti quamvis *(etc. ut in alia, usque):* accedentem cum reverentia suscipiens et honore, sibi et eidem ecclesie favorabilem et benivolum te impendas, ita quod ex-

inde tibi Deum reddas propitium, et Sedem apostolicam in tuis beneplacitis promptiorem. (*Datum ut supra*).

Nr. 426.

Clemens Pp. IV 1267 Jun. 1, Viterbii; suscipit monasterium de Lubin et possessiones eius sub beati Petri et suam protectionem.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabnych czerwon. i żółt. przywieszona bulla: Clemens Pp. IIII.

Poznań. Königl. Staats Arch. Lubin 3.

Clemens episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis abbati et Conventui Lubinensi Poznaniensis diocesis, Ordinis sancti Benedicti, salutem et apostolicam benedictionem. Sacrosancta Romana ecclesia devotos et humiles filios ex assuete pietatis officio propensius diligere consuevit, et ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos tanquam pia mater sue protectionis munimine confovere. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras et monasterium in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis que impresentiarum rationabiliter possidet aut in futurum iustis modis prestante Domino poterit adipisci, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. Specialiter autem terras, possessiones et alia bona vestra, sicut ea omnia iuste ac pacifice possidetis, vobis et per vos eidem monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre protectionis et confirmationis infringere vel ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Viterbii Kalendis Iunii, pontificatus nostri anno tertio.

Lubinensis, *de Lubin.*

Nr. 427.

Boleslaus dux Polonie 1267 Aug. 6, in Poznan; monasterium Paradyż ab omni solutione thelonei per omnes civitates terrae suae liberat.

Rogalin. Biblioteka. Paradis. Lib. privil. Nr. 44.

In nomine Domini amen. Noverint universi ad quorum noticiam devenerit presens scriptum, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie, in remedium anime nostre et posterorum, domum Fratrum griseorum de Goscichow, que et Paradisus appellatur, ab omni theloneorum solucione per omnes civitates terre nostre, quascunque dicte domus fratres aut eorum procuratores pro rebus utensilibus seu victualibus, utpote sale, cibariis, vasis, vestibus seu aliis rebus que prenotate domus commodis et usibus videbuntur expedire comparandis adire, aut iam rebus comparatis in redeundo domum transire contigerit, iam sepius dictos fratres reddimus absolutos. Ne igitur prefati fratres per aliquos monetarios, telonearios seu tribunos super predictis de cetero valeant molestari, presentem literam nostri sigilli munimine roboramus. Datum

in Poznan proximo die sequenti post festum Dominici, VIII Idus Augusti, anno dominice Incarnacionis millesimo ducentesimo sexagesimo septimo.

Paradisus, *Paradyż.*

Nr. 428.

Kazimirus dux Lanchicie etc. 1267 Sept. 19, in Iune Vladislavia; concedit villae monasterii de Mogilno dictae Czamanin, libertates incolarum antiquarum villarum ecclesiae de Włocławek.

Pergam. orygin. Sznurki jedw. białe i czerw. od przywieszonéj niegdyś pieczęci. Mogilno. Privil. monasterii. Q, 1.

Universis presens scriptum inspecturis, Kazimirus Dei gracia dux Lanchicie et Cuyavie salutem in Domino sempiternam. Noverit universitas vestra, quod nos bonorum ac fidelium commodis intendere cupientes, peticionibus domini Iohannis rectoris ecclesie Vladislaviensis beati Iohannis Baptiste nolentes recusare, ville monasterii Mogilnensis dicte Chemanino, et hominibus manentibus vel quos manere contingerit in eadem, in perpetuum libertatem plenam concedentes donamus, talem videlicet quam habent antique ville ecclesie Vladislaviensis, prout in privilegio ecclesie predicte super libertate antiquarum villarum dato plenius continetur. In cuius rei testimonium presens scriptum nostri sigilli munimine fecimus roborari. Datum in Iune Vladislavia anno Domini M.CC.LX septimo, XIII Kalendas Octobris, presente venerabili patre domino Wolimiro ecclesie Vladislaviensis episcopo, Vito preposito, Sandislao custode Vladislaviensibus, Iohanne preposito, Lyphardo archidiacono Crusviciensibus, Iacobo et Iascone canonicis eiusdem ecclesie, Venceslao subagazone Cuyavie, Iohanne dicto Sicula rectore ecclesie sancti Iohannis Vladislaviensis, qui presens instrumentum inpetravit, et presentibus aliis clericis et laycis.

Vladislaviensis, *de Włocławek.* Mogilnensis, *de Mogilno.* Chemanino, *Czamanin.* Iunis Vladislavia, *Inowrocław.*

Nr. 429.

Ianusius Gneznens. ecclesie archiepiscop. et sui suffraganei 1267 Oct. 16, in Dancow; transmitunt Mistivio duci Pomoraniae partem statuti in Synodo Wratislaviensi eodem anno 2 Febr. editi, vigore cuius principes ecclesias, personas ecclesiasticas, vel homines ecclesiarum talliis aggravantes, excommunicari debent.

Pergam. orygin. Skrawki pergam. od przywieszenia 5 pieczęci.

Warszawa. Biblioteka prywatna. Diplomata. — Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplom. Poloniae III, Nr. 91.

Domino suo M. Dei gracia duci Pomoranie, Ianusius divina miseracione Gneznensis ecclesie archiepiscopus eiusque suffraganei, Thomas videlicet Wratizlaviensis,

Paulus Cracoviensis, Wolymirus Wladizlaviensis, Nicolaus Poznaniensis episcopi in Synodo congregati, oraciones devotas in Domino Ihesu Christo. Licet non dubitemus, constituciones per venerabilem patrem dominum Guidonem tituli sancti Laurentii in Lucina presbyterum cardinalem, apostolice Sedis legatum, in Synodo per ipsum in Wratislavia novissime celebrata publice ac sollempniter editas ad vestram devenisse noticiam, tamen, quia in se contra contemptores seu desides gravissimas continent summas, ne vel vos summam excommunicacionis per eundem legatum auctoritate apostolica prolatam velamento cuiusquam ignorantie contingat incurrere, vel nos propter negligenciam in suspensionis sententiam videamur incidere, que sententia est periculosissima in prelatos: aliquas de dictis constitutionibus de verbo ad verbum inferius annotantes serenitati vestre duximus transmittendas, quatenus ipsarum tenore plenius intellecto, nec vos in laqueum excommunicationis incidatis, nec nos suspensionis summam incurramus, quin immo vestra pocius devocio et nostra obediencia apud Sedem apostolicam ex observancia earundem constitucionum non immerito commendetur. Tenor vero illarum constitucionum talis est: *(Sequitur diploma Nr. 423 ab:* Excommunicamus principes *etc. usque ad:* ad restitucionem et satisfactionem condignam a divinis cessetur).

Datum in Synodo celebrata in Dancow XVII Kalendas Novembris, sub anno Domini M.CC. sexagesimo VII.

Wladizlaviensis, *de Włocławek.* Dancow, *Dankow.*

Nr. 430.

Bolezlaus dux Polonie 1267 Nov. 8, aput Kalis; vendit hereditatem Spytkowo Thiloni civi Poznaniensi et avunculo eius Henrico de Środa.

Pergam. orygin. Dwie pieczęcie przywieszone na grubych sznurach ukręconych z mniejszych sznurków jedwabiu czerwonego. U pierwszéj wierzchnia połowa odpadła; druga jest pieczęcią Przemysława I księcia, (pieczęć XV).

Bibl. XX. Czartoryskich, Diplomata. — Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplomatic. Poloniae I, Nr. 52.

In nomine Domini amen. Licet acta hominum evidenter subiaceant noticie singulorum, consueverunt nichilominus calumpnia novercari; quapropter necesse est actiones legitimas per scripti continenciam et testium subnotacionem in noticiam transvehi posterorum. Hinc est quod nos Bolezlaus Dei gracia dux Polonie tam presentes quam posteros cupimus non latere, nos prius nostri filioli karissimi Premislonis assensu benivolo requisito, civi nostro de Poznan Thiloni et avunculo suo Henrico de Novoforo hereditatem quandam Spithcowo dictam sitamque aput Poznan, et aquam ibidem que Stara reka nominatur, ita prorsus integre sicuti eandem Henricus noster procurator Gneznensis primitus possidebat, pro LX marcas libere vendidisse iure hereditario per ipsos et eorundem posteros possidendam, eos ab omni solucione censuali aliorumque iurium penitus eximentes, excepta decima que reddi debet pro more solito ad quem spectat. Preterea, prefati heredes si conveniendi fuerint super causam aliquam pretacte hereditatis, coram Poznaniensis civitatis iudice debebuntur iure Theutonico conveniri. Insuper nostri piscatores in aqua prememorata pro nostro li-

bito piscabuntur. Ut hec igitur nostra vendicio nulla calumpnia in posterum valeat attemptari, hanc kartulam nostrorum sigillorum munimine fecimus communiri. Datum aput Kalis anno gracie Domini m.cc.lxvii, sexto Ydus Novembris. Testes autem huius sunt: comes Predpelk palatinus Poznaniensis, filius eiusdem Nicolaus subcamerarius noster, Drogomirus et Pribizlaus alumpni nostri filioli Premislonis, dominus Mathias notarius curie nostre.

Novum forum, *z niemiecka Neumarkt, czyli Środa na Szlązku.* Spithcowo, *osada znikła pod m. Poznań, leżała w pobliżu t. z. Berdychowskiéj tamy.* Aqua Stara reka, *dzisiejszy kanał prostujący koryto rz. Warta od tamy Berdychowskiéj aż do mostu na rz. Cybina obok mostu fortecznego na rz. Warta.*

Nr. 431.

Clemens Pp. IV 1268 Mart. 18, Viterbii; confirmat donationem villarum Kruszyn, Mochle et Orle, quondam a Swantopelcone duce Pomoraniae eccle siae Gneznensi factam.

Pergam. orygin. Na sznurku z nici jedwabn. czerwon. i żółt. przywieszona bulla: Clemens Pp. IIII.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 31.

Clemens episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri archiepiscopo Gneznensi salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Exhibita siquidem nobis tua petitio continebat, quod quondam Sanctopolcus dux Pomeranie, de Crusevo, Mochle ac Orel, villas tunc ad ipsum libere pertinentes, cum lacubus, piscariis, venationibus ac omnibus iuribus, utilitatibus et pertinentiis suis, bone memorie Fulconi Gneznensi archiepiscopo predecessori tuo et per eum ecclesie Gneznensi ob reverentiam beati Adadberti (sic) martiris, in cuius honore dicta sicut asseritur est constructa ecclesia, pia et provida donatione donavit, prout in patentibus litteris inde confectis, eiusdem ducis sigillo munitis, plenius dicitur contineri. Nos igitur tuis supplicationibus inclinati, quod ab eodem duce pie ac provide factum est in hac parte ratum habentes et gratum, id auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Viterbii XV Kalendas Aprilis, pontificatus nostri anno quarto.

Crusevo, *Kruszyn.* Mochle, *Mochla.* Orel, *Orle.*

Nr. 432.

Bosslaus dux Maioris Polonie 1268 Apr. 24, in Gnezna; hereditatem comitis Bozatae venatoris Poznaniensis dictam Białków, plurimis immunitatibus ditat.

Pergam. orygin. Na pasmie nici jedwabn. czerw. przywieszona pieczęć Boleslaus księcia; (pieczęć XVI).

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 32.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio comissa litterae, cuius assercio nutrit memoriam et roborata susscipit incrementum. Igitur nos Boslaus Dei gracia dux Maioris Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presens scriptum inspecturis, quod intuentes fidelia servicia et utilia comitis Bozate venatoris Poznaniensis que nobis multipliciter exhibuit et adhuc nititur et intendit exhibere, contulimus omnimodam libertatem super ipsius hereditatem que Balcovo Coscol vulgariter nuncupatur, sibi suisque successoribus in perpetuum possidendam ut antiquitus fruebatur; videlicet a nazaz, a povoz, a prevod, a podvorove, a stroza, ab opole, a bove, a vacca, a porco et a custodia falconis, a capete annone, a curru feni, a iata bobrova, a zamros, a urna mellis gaiovego, a ponte, a castri citacione sint liberi et exempti. Nec citati conparebunt, set tantummodo coram nobis, dum per litteras sigillo nostro sigillatas citati conparebunt. Et in villa prenotata aliquod homicidium fuerit perpetratum, heres ville cum posteritate sua iudicabunt et penam pro se recipient. Et ut hoc factum rite peractum maneat firmum et inconvulsum, sigilli nostri munimine presentem paginam duximus roborandam presentibus hiis testibus: comite Simone castellano Gnezensi, comite Sventoslao castellano de Nakel, comite Preclao castellano de Ussce, comite Andrea pincerna Gneznensi. Datum in Gnezna sequenti die beati Adalberti martiris, anno Domini M.CC.LX octavo.

Balcovo Coscol, *Białków, wieś graniczęca z wsią Kościelec.* Nakel, *Nakło.* Ussce, *Ujscie.*

Nr. 433.

Boleslaus dux Polonie 1268 Apr. 25, apud Gneznam; concedit fratribus domus Hospitalis s. Iohannis in Poznań facultatem, villam ipsorum Siedlec iure Theutonico locandi.

Praga. Archiv. prioratus Ordinis equitum Melitensium. (Kopia w zeszycie papierowym, bez podania źródła; pismo XVIII wieku).

In nomine Domini amen. De gestis hominum sepe grandis emerget et durat talium penitentia (sic), nisi rerum oblivio per eternam scripti memoriam aufferetur. Ideoque presens noverit et ventura (sic) ad cuius noticiam hanc continget litteram pervenire, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie, cupientes piam post nos domui Hospitalis beati Iohannis in Poznan, scilicet Domui transmarine Iherosolymitani Hospitalis beati Iohannis, relinquere memoriam, ipsi villam suam Sedlcze dictam cum

; sortibus eidem v. a adiacentibus et ad Domum dictam pertinentibus, secundum l sunt cum predicta villa certis limitibus circumducte, locandi iure Theutonico, ; videlicet Novi fori, liberam prestitimus facultatem, conferentes inhabitatoribus e ville decem annis libertatem; nichil autem iuris cuiusquam nobis reservantes, terquam in magnis causis, aut sanguinis, que sunt: capitis truncatio, pedis, ma- aliusve alicuius membri mutilatio et huiuscemodi: super quarum placacionibus ius denarius racione dominii nobis spectat, duo vero residui cedere debebunt pre- ville sculteto et Domui memorate. Quodque, quod iuris in ceteris villis per ram nostram eodem iure locatis fuerit habitum, et in hac post libertatis exitum umus observare. In cuius rei confirmacionem eidem Domui hanc litteram tradi- s nostri sigilli munimine communitam. Datum apud Gneznam anno Domini M.CC. agesimo octavo, in die beati Marci evangeliste, magistro Mauricio tenente Domus fate magistratum.

Sedlcze, *Siedlec.* Novum forum, *Neumarkt, czyli Środa na Szlązku.*

Nr. 434.

Boleslaus dux Polonie 1268 . . . confert Henrico Stangonis, civi de Ka-, tres mansos in villa Tyniec iacentes.

Kalisz, Archiwum Rządowe. Relation. Castrens. Kalissiens. a. 1689, Lib. 54, fol. 8. Górny brzeg księgi nadgniły, oprócz tego brak następnéj karty, zawierającéj lszy ciąg dyplomatu. Rok jego wystawienia przytoczony w formule oblatowania.

In nomine Domini amen. Ne res memorabiles per processum temporis damnosa livio valeat infirmare, consueverunt eiusmodi oblivionis aditus per scripti continen- m refrenari. Unde notum facimus universis presentibus et posteris hanc paginam specturis, quod nos Boleslaus Dei gratia dux Polonie, dilecti civis nostri Calissien- Henrici Stangonis fidele et diligens servitium attendentes, ipsi et posteris suis es mansos in Tyniec iacentes, liberos ab omnibus solutionibus nobis debentibus, ntulimus iure hereditario possidendos ita, ut dandi vendendique liberam . . . .
. . . . . .

Tyniec, *Tyniec.*

Nr. 435.

Boleslaus dux Polonie 1268 Mai. 10, in Dobezyce; confert comiti olao succamerario Poznaniensi hereditatem Saczyn cum facultate eandem iure utonico locandi.

Wilanow, Biblioteka. Rejestr rewizorów do Wielkopolski, fol. 72.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam facta hominum cessu temporum a memoria dilabuntur, necessarium est ut scriptis diligencius con- nentur et sigillis authenticis roborentur, quatenus quod rite actum est, in perpe-

tuum immutabile perseveret. Noverint igitur universi tam presentes quam futuri presentem paginam inspecturi, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie hereditatem quandam, Saczino vulgariter nuncupatam, comiti Nicolao filio palatini, succamerario Poznaniensi, pro fidelissimis ipsius serviciis quibus nobis utiliter ac multipliciter deservivit contulimus iure hereditario cum suis posteris in perpetuum possidendam. Concessimus insuper et concedimus eidem comiti Nicolao, ut predictam hereditatem libere locare valeat in iure Theutonico, secundum formam et ius quod in Novo foro, dicto Sroda, est habitum et habetur. Acta sunt hec anno Domini m.cc.lx.viii presentibus hiis testibus: palatino Kalisiensi comite Arcamboldo, Iancone castellano Kalisiensi, Sixto castellano de Ruda, Roscone succamerario Kalisiensi, Petro dicto Iessene, Boguslao subpincerna Kalisiensi, Nicolao subdapifero Kalisiensi. Datum in Dobezyce sexto Idus Maii. In cuius rei confirmacionem presentem paginam nostri sigilli munimine fecimus communiri.

Saczino, *Saczyn*. Novum forum, *Neumarkt, czyli Środa na Szlązku*. Ruda, *Ruda*. Iessene, *Jasień*. Dobezyce, *nie odgadnione, może mylnie zam. Dobryszew*.

Nr. 436.

Bolezlaus dux Polonie 1268 Aug. 26, aput Gneznam; commutat villas suas Rembielice et Kokanin cum villa militis Petri filii Cesantae, dicta Chotynin.

Pergam. orygin. Na sznurze z nici jedwabn. zielon. i niebiesk. przywieszona pieczęć Bolesława księcia; (pieczęć XVI).

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 33.

In nomine Domini amen. Licet acta hominum evidenter cognicioni subiaceant singulari, consueverunt nichilominus processu temporis, cum testes defuerint, calumpnia novercari; ideoque necesse est acciones legitimas per scripti continentiam et testium subnotationem immitti memorie venturorum. Quapropter innotescere cupimus aput omnes presentes et posteros quorum conspectui hanc continget kartulam presentari, quod nos Bolezlaus Dei gracia dux Polonie, a dilecto milite nostro Petro filio Cesante per modum commutationis ipsius hereditatem Chotinino nuncupatam, sitamque citra aquam que Presna dicitur, recepimus iure hereditario retinendam; conferentes ipsi pro prememorata hereditate duas villas nostras Teutonicas, Rambelice videlicet et Cocanino, iure penitus prehabito possidendas cum ea omnimode libertate, qua et Chotinino primitus possidebat. Ita videlicet, ut in prefatis duabus villis tabernam, pistrinam et macellum carnificum libere habeat, non obstante quod aliqua earum vicina sit alicui civitati; nec advocatus noster magnis debebit interesse iudiciis, sed fidelis noster, quem ad tollendum tercium denarium nostrum, de magnarum nobis causarum placacionibus spectantem, disposuerimus transmittendum. In cuius rei testimonium hanc sibi tradimus litteram nostri sigilli robore communitam. Datum aput Gneznam anno Domini M.CC.LXVIII, septimo Kalendas Septembris, presentibus hiis: comite Ubizlao kastellano de Ruda, Zegota dapifero Kalisiensi, Roscone subca-

merario, Stoygnevo, Stralcone subagazone, Nicolao preposito sancti Pauli in Kalis, et aliis multis.

Chotinino, *Chotynin.* Presna aqua, *Prosna rz.* Rambelice, *Rębielice.* Cocanino, *Kokanin.* Ruda, *Ruda.*

Nr. 437.

Boleslaus dux Polonie 1268 s. d. et l.; confirmat omnes libertates et privilegia, ecclesiis de Włocławek et Kruszwica a praedecessoribus suis concessa.

Pergam. orygin. Na plecionce z nici jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć Bolesława księcia, (pieczęć XVI).

Warszawa. Biblioteka prywatna. Diplomata. — Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplom. Poloniae, II, 93.

Noverint universi presentem paginam inspecturi, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie, ob amorem Dei et reverenciam beate Marie virginis et inspectis multis serviciis que nobis venerabilis pater dominus Wolymirus Wladislaviensis ecclesie episcopus sepius exhibuit, omnes libertates et privilegia que illustris princeps patruus noster felicis recordacionis dominus dux Kazimirus et filius suus dominus dux Zemomislius, frater noster, Wladislaviensi et Crusviciensi ecclesiis contulerunt, prout in litteris super hiis confectis continetur, data fide promisimus inviolabiliter observare et ab omnibus nostris successoribus ea in perpetuum decernimus observari. Predictas igitur libertates et privilegia ratificamus, approbamus et presentibus confirmamus. Ut autem hec nostra confirmatio perpetuum robur firmitatis obtineat, hanc paginam nostri sigilli munimine fecimus roborari. Datum anno Domini m.cc.lx.viii.

Wladislaviensis, *de Włocławek.*

Nr. 438.

Prandotha de Balaczow episcop. Cracoviens. 1268 (sic) Nov. 22, in Nova civitate Corczyn; consecrat ecclesiam parochialem in villa Drugnia a Boleslao duce Cracoviae erectam, ipsamque decimis de tribus villis dotat.

Pergam. orygin., u którego na plecionce nici jedwab. żółt. i niebiesk. przywieszona okrągła pieczęć przedstawia biskupa siedzącego, pod którego stopami na trójkątnéj, dołem zaokrąglonéj tarczy, godło rodu Odrowąż. Rysunek bardzo poprawny; napis zatarty. Pismo z środka lub końca XV wieku, atrament ceglasto-czerwony.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 34.

In nomine Domini amen. Ad perpetuam rei memoriam. Dum inter humane nature comoda nichil dignius habeant, opportunum existat ut actus hominum qui vetustate cadunt et successione temporis in oblivione labuntur, solidis literarum apicibus et testium annotacione perhennentur ne lapsu temporis evanescant. Quare nos

Prandotha de Balaczow Dei gracia episcopus Cracoviensis significamus tenore p sentium quibus expedit universis et singulis tam presentibus quam futuris pres cium noticiam habituris, quomodo ad postulacionem et suplicacionem illustrissimi mini Boleslai Dei gracia ducis Cracoviensis, Sandomiriensis, Radomiensis et Lublinen quam zelo devocionis et animo contrito ac devoto ut ad Deum consveverat exhib et tunc exhibuit, ut ecclesiam in villa dicta Drugnya, que ecclesia de novo fuit prefatum ducem Boleslaum erecta et constructa in honorem Dei omnipotentis et b torum martirum Laurencii, Bartholomei et Sigismundi regis incliti, consecraremus dedicaremus: quam ecclesiam prefatus dominus Boleslaus prius nostro freto et hal consensu construxit et fundavit ac de muro et lapidibus firmavit et certis suis bonis privilegiis donavit et contulit, videlicet calicibus duobus argenteis, ornatis quinque de stavecz, duo antipedia etiam de postavecz cum auro, reliquias, hoc est manum fabrica de argento et deauratam, in quam reliquias proprias sancti Sigismundi ibi dedit et navit, et omnia alia necessaria pertinencia disposuit et ordinavit; insuper agris, pra gagiis, borris, silvis, kmethonibus, piscinis pro plebano prefate ecclesie et ministrorum dotavit, donavit et fundavit ac limitavit perpetue et in evum, prout in privilegio eiu dem ecclesie lacius continetur: nos illius peticionibus aclinati tanquam iustis, prefata ecclesiam in honorem Dei omnipotentis et beatorum Laurencii, Sigismundi, Barth lomei patronos consecravimus et dedicavimus die dominico proximo post festum sanc Martini, in quo die prefatum festum dedicacionis celebrabitur. Insuper ad peticione prefati domini Boleslai decimas duas de villis nostris, videlicet Drugnya et Podstol et de omnibus kmethonibus ac curiis, ac etiam decimas in Ruthky mense nostre, prefatam ecclesiam in Drugnya damus, assignamus et incorporamus et ascribim perpetue et in evum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est su appensum. Actum et datum in nova civitate Corczyn feria quinta ante festum san Katherine, anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo octavo (sic), presentib ibidem venerabilibus: Paulo de Przymacow decano, Iohanne de Byelsza archidiaco Procopio de Wratislavia custode, Andrea de Raphalovycze canonico, Michaele, G gorio, canonicis ecclesie nostre cathedralis Cracoviensis et prelatis, et aliis quam p rimis circa premissa.

Balaczow, *Białaczów.* Drugnya, *Drugnia.* Podstola, Rudki, *dziś tak sa* Nova civitas Corczyn, *Korczyn.*

Nr. 439.

Andreas episcopus et Capitulum ecclesie Poznaniens. 1269 Jul. 5 Poznan; donant fratribus Ordinis Cisterciensis de Dobryług, in Zemsko monasteriu erigere intendentibus, decimas de villa praefata nec non de quinquaginta mansis nemore dicto Sokola dąbrowa.

Pergam. orygin. Na sznurkach jedwabn. czerwon. przywieszono dwie podłuż pieczęcie; pierwsza zupełnie starta; druga Kapituły Poznańskiéj, (pieczęć VIII).

Poznań. Königl. Staats Archiv. Blesen 6.

In nomine Domini amen. Nos A. Dei gracia episcopus, I. prepositus, I. dec nus, totumque Capitulum ecclesie Poznaniensis, cupientes divinum cultum in nost

dyocesi ampliare et sacram religionem non solum plantare set modis omnibus fovere et propagare, consideratagque devotione fratrum Ordinis Cysterciensis, qui in loco quasi deserto et sterili circa confinia nostri episcopatus monasterio fundato in paupertate eximia, domum erigere et abbatiam creare Christo favente intendunt, ad sustentationem ibidem Deo serviencium et quos pro tempore illic servire contigerit, pro sublevanda ipsorum inopia et ut participes simus orationum et aliorum bonorum que in eodem fiunt vel in posterum fient monasterio, decimam de villa eorum Zambrsco, in cuius territorio prefatum monasterium est constitutum, donamus prout nunc est et sicuti poterit etiam per ipsorum vel quos ibi locaverint industriam augeri in futurum. Adicientes etiam dicto monasterio et fratribus in eo degentibus decimam, vel quod nomine decime accipi contigerit, in quinquaginta mansis, quos fratres de Dobroluc Ordinis prenominati locant vel locabunt in nemore quod Socola dambrova vulgariter nuncupatur. Et hec que prediximus taliter ipsis duximus donanda, ut ad nos sine qualibet contradictione revertantur si forte, quod non optamus, in loco prenominato Conventum et abbaciam non creaverint, sive creatum aliquo infortunio contigerit dissipari. Ut autem hec nostra donatio inviolabilis perpetuo valeat permanere, presentem litteram sub nostris sigillis sepe dictis fratribus in testimonium omnium supradictorum duximus conferendam. Actum in ecclesia Poznaniensi anno Domini m.cc.lx nono, VI Nonas Iulii, presentibus dominis et fratribus nostris: Iohanne preposito, Iohanne decano, Iacobo scolastico, magistro Petro archidiacono, Iohanne cantore, Bascone custode, et aliis quam plurimis canonicis eiusdem Capituli.

Zambrsco, *Zemsko.* Dobroluc, *Dobryług.* Socola dambrova, *nazwisko dziś znikłe miejscowości w okolicy m. Bledzew.*

Nr. 440.

Boleszlavus dux Polonie 1269 s. d., in Kalis; concedit monasterio de Ląd, ut civitatem Lądek iure Theutonico locare possit, eamque amplissimis privilegiis munit.

Pergam. orygin. Gruby sznur nici jedwabnych żółtych, z którego pieczęć znikła. Biblioteka XX. Czartoryskich. Diplomata, Vol. I, Nr. 11.

In nomine Domini amen. Ne mater iurgiorum cupiditas longe lateque suis funiculis dilatatis per materiam discordie negocia rite gesta interimat vel perturbet, expedit ut conatus ipsius per litterarum apicem reprimantur, et debitum effectum sorciatur iusticia. Innotescat igitur universis et singulis presentibus et futuris, quod nos Boleszlavus divina gracia dux Polonie, cupientes nostris temporibus cultum divini nominis non diminui sed augeri ac ea que ad utilitatem et commodum spectant virorum ecclesiasticorum, maxime religiosorum, prout possumus confovere ut liberius valeant Domino famulari, concessimus fundacioni predecessorum nostrorum, domui videlicet de Lenda Ordinis Cysterciensis ac fratribus ibidem Deo famulantibus, in hereditate ipsorum que Coszol nuncupatur civitatem locandi cum Theutonicis seu liberis Polonis nec non et castorariis et hominibus cum prefata hereditate collatis, pleno iure Theutonicorum. Nos vero progenitorum nostrorum devocionem quam semper

habuerunt erga predictam domum pio prosequentes affectu, conferimus advocato s dicte civitatis plenam auctoritatem suspendendi, decollandi, rotandi, exoculandi, membrorum mutilacionem simul et omnia iudicia exercendi, nulli castellanorum iudicum sive advocatorum in nulla re vel causa ius aliquod in ipsa civitate re vantes. Cives vero prefate civitatis nusquam citari censemus nisi ante advocat sepe dicte civitatis, ipsum vero advocatum nusquam citari volumus nisi ante du cum ipsius anulo. Ceterum vero, ut parentum nostrorum imitatores ydonei e mereamur, pro eius amore in cuius dicione cuncta sunt posita absolvimus homi prenominate civitatis in perpetuum ab omnibus solucionibus, exactionibus, vect ac ceteris angariis sive omnibus iuribus in Polonia constitutis, excepto hoc solo aliquis contra dominium nostrum insultum fecerit, quod homines dicte civitatis minium nostrum una nobiscum tenebuntur defensare. Ut autem hoc factum nost in honorem Dei sancteque genitricis eiusdem semper virginis Marie ratum et in labiliter observetur, presentem cedulam sigilli nostri munimine duximus roborand Actum in Kalis anno Domini m.cc.lx.ix. Adest et fidelium testium astipu cio: Iohannes castellanus de Kalis, Symon castellanus de Gnezna, Ubizlaus castel nus de Ruda, Syxtus venator de Kalis, Cechozlaus pincerna ibidem, Nycolaus su dapifer, et aliis multis probis et honestis.

Lenda, *Ląd.* Coszol, *czyli forum beati Nicolai, miejscowość na której wzniesion miasto Lądek.* Ruda, *Ruda.*

Nr. 441.

Boleslaus dux Polonie 127? Apr. 28, in Srzem; liberat ad civitate monasterii Lubinensis dictam Krzywin causa fori annualis pergentes a solutione th lonei, civibus vero ipsius amplas libertates confert.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B. 16. — Raczyński. Cod. diplo Maior. Polon. 55. — Poznań, Königl. Staats Arch. Lubin 47. (Transsumpt orygi potwierdzony przez: Kazimirus rex Polonie etc. 1353 Febr. 12, in Costan, *pod jący ten dyplomat pod rokiem 1270).*

In nomine Domini amen. Nos Boleslaus Dei gratia dux Polonie, univers Christi fidelibus presentem literam inspecturis gratie sue plenitudinem et omne b num. Vestra noverit universitas, nos ob peticionem domini Iacobi abbatis et fratru de Lubin et ob melioracionem civitatis sue Crzivin, omnibus cum mercimoniis ad ea pergentibus res vendendas et emendas in annuali foro libertatem contulisse a thel nei exaccione et monete, et eciam ut cives predicte civitatis per totam terram P lonie theloneum non persolvant. Volumus autem, ut nundine memorate civitatis p quatuor dies stare debent a vigilia Pentecostes. Proinde, ne aliquis palatinus v castellanus seu beneficiarius ab hospitibus ad prefatam civitatem venientibus aliqua exaccionem audeat extorquere aut ipsos in aliquo detinere vel perturbare, vel ecia predicti cives in prefato theloneo ab aliquo in civitatibus nostris impediantur, pr sentem literam nostri sigilli munimine duximus roborandam. Datum in Srzem an

nini M.CC. septuagesimo (6 lit. del.) quarto Kalendas Maii, in die sancti Vitamartiris.

Lubin, *Lubin.* Crzivin, *Krzywin.* Srzem, *Śrem.*

Nr. 442.

Comes Lanchomirus 1271 Jan. 15, s. l.; testamentum facit.

Transsumpt potwierdzony przez: Boleslaus dux Polonie 1272 Ian. 12, in Iuveni ladislavia.

Biblioteka XX. Czartoryskich. Teki Naruszewicza.

Anno Domini milessimo ducentesimo septuagesimo primo, decimo octavo Kalen- ı Februarii, ego comes Lanchomirus bona deliberatione habita, cupiens placere do- no Jesu Christo, in mea ultima voluntate et condens testamentum delego et assigno ıto Petro apostolorum principi ad ecclesiam Cruswiciensem villam meam que ocino nuncupatur. De villa autem Lanchomirze super Goplam sita sic volo et ıpono, quod tota cum omnibus attinentiis in duas partes dividatur, que michi opter debita fratris mei integraliter cessit et legaliter; et unam partem totius vi- licet hereditatis ac omnes meas res mobiles, scilicet animalia rationabilia cum bru- ı et cum omnibus aliis rebus quibuscumque nominibus censeantur, uxori mee que e de paganismo redemit, nomine Dobroslava, similiter delego et assigno, et eam m omnibus rebus suis mobilibus et immobilibus venerabili patri domino Wolymiro, clesie Wladislaviensis episcopo committo, ut ab ecclesia in suis ipsa iniuriis et ne- ssitatibus defendatur. Aliam vero partem eiusdem hereditatis filio dicti fratris mei hannis delego et assigno, et si uxorem meam antedictam diebus vite sue bene te- ıerit et honeste, eidem uxori mee liberam do facultatem, ilius hereditatis partem ıam ei de rebus mobilibus delego et assigno, dandi supradicto fratris mei filio si ıneste sicut dixi ab ipso fuerit conservata: alioquin penitus sit libera, partem dicte ıreditatis cum omnibus aliis rebus supradictis pro sua voluntate et in anime sue ıedium dare et assignare cuicunque sibi placuerit ecclesie, et ubi melius videbitur ıpedire. Hec omnia et singula pure et simpliciter feci et sic adimpleri volo, ut ıorum operum particeps merear inveniri, et ut ea que sic bona fide peregi et in ltima voluntate mea in testamento conclusi, omnia et singula firma permaneant. estes ad hoc specialiter vocavi, videlicet honorabiles viros et dominos: Sandislaum ıstodem Wladislaviensem, Goslaum decanum, Lyphardum archidiaconum, Venceslaum ıstodem et Michaelem canonicum ecclesie Crusviciensis, Iacobum plebanum de Kos- ıiesiow, comitem Miloslaum Prebislaviensem, et Goslaum, Vislaum, Woyslaum et lycyconem milites et heredes de Koscziesiow et alios quam plures, rogans suppli- iter et devote, quia sigillo careo, ut presens scriptum sigillorum impressione pre- ictorum testium sigilla habentium muniretur, quod ad meam petitionem dicti testes ıere studuerunt.

Procino, *Proczyn.* Lanchomirze, *Lachmirowice.* Gopla, *Gopło jezioro.* Wladi- laviensis, *de Włocławek.* Koscziesiow, *Kościeszki.* Prebislaviensis, *de Przybysław.*

Nr. 443.

Boleslaus dux Polonie 1271 Apr. 25, Gnezne; vendit ministerialib suis Iacobo, Alberto et Andreae Milosovy hereditatem Kamieniec cum eisdem f ribus, quibus omnes nobiles suae Poloniae fruuntur.

Transsumpt potwierdzony przez: Iohannes episcopus, Vincencius palatinus znaniens. Preczslaus Kalisiens. 1372 Iun. 17, Gnezne.

Poznań. Königl. Staats Arch. Relation. Posnaniens. a. 1719 I, fol. 311.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa, cuius sercio nutrit memoriam et roborata suscepit incrementum. Nos igitur Boleslaus D gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod considerantes fidelia et utilia servicia nostrorum ministerialium Iacobi, Alberti et Andree Milosovy cum omnibus fratribus ipsorum, contulimus eis et posteris eorum legittimis hereditatem nostram que Kameneczewo vulgariter nuncupatur, nulli pertinentem nec alicui obligatam, nec ab aliquo fuit possessa, iure hereditario possidendam in perpetuum, cum omnimoda libertate et iurisdiccione qua omnes nobiles in nostra Polonia perfruuntur, videlicet a poradlne et a quolibet conductu, a podworowe, a powoz, a prewoda, a naraz, a bove, a vacca, ab ariete, a curru feni et pabuli, a ponte, ab opole, a stroza, a castrensi citacione, ab urna mellis provincialis. Nos vero recepimus pro predicta hereditate sexaginta marcas argenti. Volumus eciam, quod coram nullo iudice respondere debeant, nisi coram palatino Gneznensi. Tabernam eciam liberam ibidem eis dedimus, ut ipsi cum suis posteris gaudeant possidendam. Et ne aliquis audeat hiis temere contraire, ut autem hec donacio nostra et confirmacio robur perpetue firmitatis obtineat, presentem paginam nostri sigilli munimine fecimus communiri presentibus hiis testibus: comite Archamboldo palatino Gneznensi ad cuius peticionem omnia fecimus, comite Simone castellano Gneznensi, comite Bozatha castellano de Lenda, comite Andrea iudice Gneznensi, et aliis quam plurimis ibidem fidedignis. Datum Gnezne die Marci evangeliste anno gracie Domini M.CC.LXXI. Conscripta sunt autem hec de mandato nostro per manus Frachardi (sic) notarii curie nostre.

Kameneczewo, *Kamieniec.* Lenda, *Ląd.*

Nr. 444.

Boleslaus dux Polonie 1271 Oct. 31, in Junelodslav; cum Ordine Theutonicorum, ratione damnorum quae homines sui villis praedicti Ordinis intulerant, compositionem facit.

Pergam. oryginalny. Dolny brzeg ścięty w skrawek, który przez wcięcie poprzeczne przewleczony służył do przywieszenia znikłéj dziś pieczęci.

Warszawa. Archiwum Główne. Diploma Nr. 3. — Dogiel, Cod. diplomatic. IV p. 30. — Stronczyński, Wzory, Nr. 14.

Nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie ad noticiam universorum harum testimonio reducimus profitentes, quod inter nos et dilectum amicum nostrum fratrem

Th. de Gaterslew magistrum domus Theutonice in Pruscia et fratres suos, super dampno sibi per nostros homines Polonos illato super bonis suis in Orlow, Murin et Nesow ac in villis suis adiacentibus tempore gverre et obsidionis per nos terre Cuyavie et civitatis de Iunelodslaw, composicionem fecimus infra scriptam presente venerabili patre nostro domino Wolymiro ecclesie Vladislaviensis episcopo, mediatore ac interlocutore salubriter existente, ceterisque nostre curie fidelibus ad hanc concordiam dantibus operam efficacem, videlicet in hunc modum: nos dabimus dictis fratribus pro dampno eorum in supra dictis locis per nostros homines ipsis illilato *(sic)* centum et sexaginta marcas argenti usualis in tribus terminis deputatis, scilicet in Purificatione sancte Marie virginis sexaginta marcas, item infra octavas Pasche quinquaginta marcas, item in octava beatorum Petri et Pauli apostolorum quinquaginta marcas. Ad huius pecunie persolvende plenam securitatem ipsis obligavimus una nobiscum personas infra annotatas pro fideiussoria cautione: Petrum nostrum cancellarium, Tomislaum pincernam Poznaniensem, Wenceslaum de Starygrod, Zenentam de Dupin, Nicolaum de Zarnkcow, Sbilutum de Razym, Nasanum de Brod castellanos; Rosconem subcamerarium Gneznensem, Sandivogium marsalcum, Nicolaum subdapiferum, Mathiam palatinum, Rozzalium de Iuneladslaw, Bezzadonem de Zagople, Petrum de Razegow, Albertum thesaurarium et Nicolaum subiudicem, castellanos Cuyavienses. Ceterum, aliquos homines et Prutenos de terra domini M. ducis Pomoranie ibidem fuisse super dampnis sepe dictorum fratrum presentibus contestamur, de quibus iusticiam consequendi ipsis consilium promittimus et iuvamen. Fratres vero e converso in eadem ordinatione fidelitatem nobis et amiciciam promiserunt. Et quod sigillo proprio caruimus, sigillo venerabilis patris nostri episcopi Wladislaviensis usi sumus. Actum in Iunelodslav anno Domini M.CC.LXX primo, in vigilia Omnium Sanctorum.

Orlow, *Orłowo.* Murin, *Murzynno.* Nesow, *Nieszawa.* Iunelodslaw, *Inowrocław.* Vladislaviensis, *de Włocławek.* Starygrod, *Starygród.* Dupin, *Dupin.* Zarnkcow, *Czarnków.* Razym, *Radzim.* Brod, *Brody.* Zagople, *dziś Szarlej.* Razegow, *Radziejów.*

Nr. 445.

Janusius archiepiscop. Gneznens. circa a. 1271, in colloquio in Camen; edit quaedam statuta per ecclesiam Poloniae observanda.

Transsumpt potwierdzony przez: Iaroslaus s. Gneznens. ecclesie archiepiscop. 1357 Ian. 10, in Kalis.

Helcel, Starodawne prawa Polsk. pomniki, I, p. 363.

Hec sunt constituciones domini (Janusii) archiepiscopi et omnium episcoporum, edite in Camen iuxta Swandram fluvium ultra Kalis, in colloquio principum Polonie (anno circiter 1271).

Cum prelati esse debent quasi Cherubin in templo Dei, porrigentes invicem alas altrinsecus mutue protectionis ac defensionis, iuxta apostolum supportantes invicem in karitate, ut pugna unanimiter aggressa victoriam pariat: debet esse eorundem cor unum et anima una si vere velint videri apostolorum Christi pedissequi ac

vicarii, ut ecce possit dici: Pro patribus tuis nati sunt etc. Unde volumus, ut communis reputetur iniuria omnium episcoporum et prelatorum si cui prelato vel eius subdito iniustum inferatur gravamen; ut omnes sint eius protectores eidem subsidium pro posse ferentes opportunum, defendendo et sustentando si forte exilium vel aliud iniustum gravamen a quocunque paciatur iniuste; et quicunque ab universitate discordaverit, ipso iure sit suspensus a divinis.

Licet conspiratores per Calcedonense et Toletanum et Aurelianense Concilia multis penis addiciantur (sic), scilicet excommunicacionis ac deposicionis, tam monachi quam clerici nec non et laici, Fabianus Papa iudicum secularium iudicio eos tradidit puniendos ac infames esse statuit et omni spe restitucionis privavit, nonnulli tamen in suos prelatos aut pastores temerario ausu ad conspirandum iuramenta aut conventicula seu fraudes clanculo facere presumunt, sue salutis immemores. Cum apostolus dicat: Obedite prepositis vestris, quia ipsi pervigilant, quasi racionem pro vobis reddituri; et: Dampnum est filiis parentes non agnoscere: unde (cum) frequenter audimus, tam in claustris quam in conventualibus ecclesiis et in prelatorum plerumque conventiculis talia fieri, tales ipso facto omnes anathema incurrant, et a beneficiis ecclesiasticis penitus sint alieni.

Similiter iuxta canonum censuram iam dictorum, et maxime iuxta Calixti Pape statutum, faventes et consencientes talibus simili subiaceant ulcioni canonice sine spe restitucionis quantum ad beneficia, ut vexacio det intellectum.

Similiter, quicunque solacium amicorum viris ecclesiasticis astute vel maliciose subtrahunt, in hoc puniantur in quo deliquerunt et legem iuste paciantur in se quam in alios statuunt iniuste: solacio Ecclesie Sacramentorum omnino se noverint destitutos et communione, excepta penitencia mortuorum et baptismate parvulorum.

Camen, *Kamień*. Swandra fluv., *Swędrnia rzeczka*.

Nr. 446.

Boleslaus dux Polonie 1272 Jan. 12, in Juveni Wladislavia; ratum habet testamentum, quod fecerat: **Comes Lanchomirus 1271 Jan. 15, s. l.**

Biblioteka XX. Czartoryskich. Teki Naruszewicza. (Z kopii).

Boleslaus Dei gracia dux Polonie, universis Christi fidelibus presens scriptum inspecturis salutem in eo qui est omnium vera salus. Universitati vestre notum esse volumus, quod nos literas testamenti comitis Lanchomiry sub sigillis authenticis, non abolitas, cancellatas, nec aliqua parte sui viciatas vidimus in hec verba: *(Sequitur diploma Nr. 442)*

Nos igitur diligenter considerantes quod: Qui parce seminat parce et metet: et desideranter cupientes divine retribucionis manipulos metere cum omnibus fidelibus Ecclesiam diligentibus et eidem bene facientibus, ad humiles preces et devotas venerabilis patris Wolimiri Wladislaviensis episcopi et fratrum suorum, predictum testamentum gratum et ratum habemus et presentibus confirmamus. In cuius rei testimonium presens scriptum sigilli nostri munimine fecimus roborari. Actum in Iuveni Wladislavia anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo secundo pridie Idus

Ianuarii, presentibus: dicto domino episcopo Wolymiro, magistro Petro cancellario nostro, Mathia palatino Cuiavie, Bezdadone castellano Crusviciensi et Andrea iudice, domino Vito preposito, magistro Wenceslao scolastico et Henrico custode, canonicis Wladislaviensibus; Iohanne preposito, Goslao decano, Lyphardo archidiacono, Alberto cantore et Wenceslao custode, canonicis Crusviciensibus, et aliis quam pluribus fide dignis.

Wladislaviensis, *de Włocławek.* Iuvenis Wladislavia, *Inowrocław.*

Nr. 447.

Boleslaus dux Polonie 1272 Apr. 25, in Gnezna; vendit Henrico Sthroibiero (sic) hereditatem suam Pruchnowo, eamque multis privilegiis munit.
Warszawa. Archiw. głównc. Ks. M. 85. fol. 251v.

In nomine Domini amen. Ne ea que geruntur in tempore cum lapsu temporis dilabentur, solent poni in linguarum testimonio et scripti memoria perhennari. Sciant ergo presentes et futuri temporis posteritas, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie sculteto nostro Heinrico Sthroibiero de Kleczko vendidimus hereditatem nostram que vulgari nomine Prochnowo nuncupatur, nulli adiacentem nec alicui obligatam, pro septuaginta marcis argenti sibi suisque successoribus, cum omni libertate ipsius qua antiquitus fruebatur iure hereditario in perpetuum possidendam. Hee sunt libertates, videlicet a naras, a povos, a przevod, a podvorove, a stroza, a opolie, a bove, a vacca, a castri citacione et a porco. Homicidium perpetratum inter ipsos incolas, dictus Henricus et sua posteritas in perpetuum integraliter possidebunt. Eciam a feni curru, annone a capete. Damus etiam Henrico Stroibiro et suis posteris ob fidele suum servicium nobis per ipsum fideliter exhibitum, in dicta hereditate, si ipsam contingit villam, poradlne possidendum. Et incole coram nullo comparebunt; dicte hereditatis nulli iudicum iudicium differendo, nisi heres ville et successores ipsius legitimi iudicabunt et penam pro se recipient. Damus etiam ibidem et confirmamus in prefata hereditate Theutonicum ius, eiusdem Theutonici iuris lucro cum omnibus utilitatibus libere in perpetuo percipiendo, nichil penitus pro nobis et pro nostris successoribus iuridicionis in eadem hereditate reservantes. In cuius rei testimonium presentem literam nostram sigilli munimine duximus roborandam presentibus testibus iis: comite Michaele Luzicheievicz, comite Boguchwala, comite Lupo de Przeszieha, comite Osvaldo de Czerkvicza, comite Voicziecho de Vlosynow, comite Petro Prutheno. Datum et scriptum in Gnezna in die sancti Marci evangeliste, anno Domini M.CC. septuagesimo secundo, per manum Golthpodi.

Sthroibiero, *w Nr. 330* Stronbyso. Kleczko, *Kłeck.* Prochnowo, *Pruchnowo.* Luzicheievicz, *w Nr. 330* Lurerfervirch, *widocznie mylna kopia, nie odgadnione.* Przeszieha, *Przysieka.* Czerkvicza, *Cereknica.* Vlosynow, *Włoszanow.*

Nr. 448.

Boleslaus dux Polonie 1272 Mai. 2—6, in Dlusg; confert Nicolao sculteto villam Borzykowo iure Novi fori locandam.

Poznań, Königl. Staats Archiv. Relation. Pyzdrens. a. 1541, fol. 286v.

In nomine Domini amen. Virorum prudencium interesse dinoscitur, ut quecunque gesserint, litterarum testimonio et auctoritate testium communiant, ne quovis modo in posterum possint ab aliquo leviter impediri. Agnoscant igitur universi tam presentes quam futuri ad quorum presenciam presens scriptum pervenerit, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie nostro fideli sculteto Nicolao villam nostrque Borzykovo vulgariter dicitur cum quadraginta mansis et duobus locandam Teutonico contulimus, secundum quod ville in Slesia circa Novum forum sitte in iuribus pociuntur. Insuper addidimus prefato sculteto sueque posteritati in prenotata racione locacionis sextum mansum et tercium denarium de re qualibet indicata, sibi iure hereditario possidendum pacifice et quiete. Dedimus eciam incolis in predicta villa commorantibus, a festo sancti Martini proxime venturo sex annis ab exaccione omnimodam libertatem. Item per circulum anni tribus vicibus noster procurator aut noster nuncius loco nostri habere debet iudicium in villa prenotata. Expiratis autem memoratis annis libertatis, sex mensuras siliginis et sex avene nobis singulis annis et fertonem argenti de quolibet manso solvere tenebuntur. In cuius rei testimonium, presentem paginam nostri sigilli munimine dignum duximus roborandam. Datum in Dlusg anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo secundo, decimo (sic) Nonas Maii.

Borzykovo, *Borzykowo.* Novum forum, *Neumarkt, czyli Środa na Szlązku.* Dlusg, *Dłusk.*

Nr. 449.

Helena ducissa Polonie 1272 Jul. 3, in Poznan; vendit hereditatem suam Mała Górka militi Petro, filio b. m. Milessae, eamque villae ipsius dictae Targowa Górka unit.

Pergam. orygin. Dwa sznurki jedwabne, pierwszy zielony, drugi czerwony, z których obie pieczęcie znikły.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 35.

In nomine Domini amen. Malignandi presens etas est artifex et studet dolum cudere cum deberet simpliciter ambulare; ideo que nostris temporibus gesta sunt, scripto memorie duximus commendare. Noverint igitur universi tam presentes quam posteri ad quos presens scriptum pervenerit, quod nos Helena Dei gratia ducissa Polonie, una cum consensu nostri dilecti mariti extrahentes nostram hereditatem de opole quod Chociczke vulgariter nominatur et quam nostri camerarii ante habuerunt, videlicet Zemac et frater suus Radim, militi nostro Petro filio condam beate memorie Milesse pro decem et octo marcis argenti vendidimus sibi suisque posteris, in

rpetuum iure hereditario possidendam; unientes eandem possesionem ville sue que orca appellatur et intromittentes ipsam in opole de Kdech, in quo omnibus permetur pacifice et quiete: excepto, quod Gorca in sua solucione quam ante exsolbat, semper permanebit, prefatam vero villam nostre venditionis liberavimus a strosa, prevod, a povoz, a naraz, a podvorove et a castri citatione. Ut autem hec nora ordinatio, maxime vendicio, que tam rite emersit et in publico est per nos prolata, robur firmitatis obtineat, presens privilegium sigilli preclari mariti nostri muimine et nostri duximus muniendum. Acta sunt hec in Poznan anno Domini MCC ptuagesimo II presentibus hiis testibus: comite Vincencio pincerna Poznaniensi, mite Bozeta filio quondam Stephani, Mroquota subcamerario Poznaniensi. Datum i die dominica proxima post festum apostolorum Petri et Pauli per manum domini venthozlay notarii nostre curie.

Hereditas *wzmiankowana może być Mała Górka.* Chociczke, *de Chocicza.* orca, *dziś Targowa Górka, zwała się aż w XVII wieku Mileszyna Gorka.* Kdech *am. Giecz.*

Nr. 450.

Bolislaus dux Polonie 1273 Aug. 7, in civitate Wladizlavia; inter magistrum domus Theutonicae et ducissam Lanciciae Eufrosinam filiumque eius Vladislaum, de homicidiis Hildebrandi ac Nyrfridi burgensium de Chełmno compositionem facit.

Pergam. orygin. Dwie pieczęcie przywieszone na skrawkach pergaminowych; pierwsza Bolesława księcia, (pieczęć XVI.); *druga podłużna, przedstawia biskupa z pastorałem w prawicy, w lewéj księgę trzymającego; napis:* S. Wolimiri Dei gracia episcopi Wladizlavien.

Biblioteka XX. Czartoryskich. Diplomata.

Cum sit iuri consentaneum, racioni consonum, tam firmo federe stabilique lege sopire discordias ne denuo reviviscant, nos Bolislaus Dei gracia dux Polonie scire cupimus universos, quod inter viros religiosos, videlicet magistrum ac fratres domus Theutonice per Prusciam et eorum homines ex una parte, nec non dominam Eufrosinam illustrem ducissam Lanchicie et filium eius Ladizlaum ac eorum homines ex altera parte, pro homicidiis domini Nyrfridi sociorumque eius ac domini Hyldeprandi, burgensium de Culmine, accedente maturo consilio venerabilis patris nostri domini Volimiri Wladizlaviensis episcopi ceterorumque sapientum nostrorum, composicionem et pacis perpetue concordiam fecimus in hunc modum. Nepotes et amici domini Nyrfridi dabunt heredibus domini Hyldeprandi sexaginta marcas in tribus anni temporibus, scilicet in festo beati Galli viginti marcas, item in octava Nativitatis Domini viginti marcas, item in quarta feria, die Cinerum, viginti marcas. Ad hanc vero pecuniam persolvendam, predictus dux iuvenis Ladizlaus cum suis militibus, scilicet supo palatino, Jacobo, Chriscono et Woyzich, caucionem huiusmodi compromisit, ut, si predicta pecunia non daretur statutis terminis suprascriptis, accepto ad hoc nostro mancio, in terra sua pro tota summa pecunie pignora capientur. Item statuimus, ut utraque pars cedat omni accioni litis preterite, scilicet de homicidiis, de rebus

ablatis, de violacione pacis firmate prioris, seu quibuscunque inter eos prioribus pol licitacionibus sive causis, de quibus oriri posset questio vel moveri: sed dato paci osculo coram nobis, sopitis inimiciciis universis, tam ipsi quam omnis populus utrarum que terrarum pace perpetua congaudebunt. Insuper promisit iuvenis dux Ladyz laus cum prefatis militibus suis pro omnibus amicis domini Nyrfridi, tam presentibu quam absentibus, huius pacis concordiam inviolabiliter observari. Si quis aute huius pacis per nos firmate transgressor, quod absit, temerarius extiterit, pena cent marcarum, debitorum effectus (sic) parti innocenti, irremisibiliter condempnetur, nos nichilominus indignacione in eundem seviente graviter et censura. In huius pa et concordie robur perpetuum, presentem paginam super hoc confectam, appensio sygillorum, nostro videlicet ac venerabilis patris nostri domini Volimiri episcopi Wla dizlaviensis, fecimus communiri, cum testibus qui presentes fuerant annotatis, videli- cet duce Primuzlao Poznaniensi, Petro nostro cancellario, Johanne preposito, Liebardo archidyacono ecclesie Crusficiensis, Mathia palatino Cuiaviensi, Bezado, Zwentyslawo burgravio Gnezensi et militibus supradictis de Breste, ceterisque quam pluribus fide- dignis. Datum anno Domini M.CC.LXX tertio, VII Idus Augusti, in civitate Wla- dizlavia, in ecclesia Fratrum Minorum.

Pruscia, *Prusy*. De Culmine, *de Chełmno*. Wladizlaviensis, *de Włocławek*. Crus- ficiensis, *de Kruswica*. Breste, *Brześć Kujawski*.

Nr. 451.

Bolezlaus et Premizlo duces Polonie 1273 Aug. 22, in Simanovici; ratam habent traditionem villarum Cadce et Maławieś, factam a Wisława consorte b. m. Pribconis filiae ipsius Jaroslavae, consorti comitis Gunteri de Biberstein.

Pergam. orygin. u którego na niciach jedwabn. żółt. dwie pieczęcie przywieszono; pierwsza znikła, drugiéj pozostał ułamek pieczęci Przemysława księcia; (pieczęć XV).

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Breslauer Kreuzherren 10. — Mosbach, Wiadomości p. 31.

In nomine Domini amen. Noverint universi presentes et futuri, quod in collo- quio per nos Bolezlaum et Premizlonem duces Polonie publice convocato, in nostra et baronum nostrorum presencia de nostra voluntate et consensu domina Viszlava filia Iactoris, uxor condam comitis Pribconis filii Pribizlaii aliquando castellani de Lubus, villam nomine Cadce et aliam que dicitur Parva villa, que ville ratione patrimonii sibi iure hereditario obvenerant, contulit filie sue Iarozlave quam unicam habebat, et per eam comiti Guntero filio condam domini Rudolfi de Beversten, cui prefatam filiam in matrimonio copulaverat, tradens eidem Guntero, presentibus illis ad quos aliquid iuris in dictis villis poterat competere vel videbatur, proprietatem et posses- sionem et omne ius quod in villis predictis habebat et habere debuit in futurum; uti- litate tamen sive usufructu diebus vite sue in ipsis villis sibi retento. Nos igitur omnia prefata grata et rata habentes et ea nostra auctoritate confirmantes, in me- moriam actorum presentem litteram nostris sigillis fecimus communiri. Actum anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo tercio, XI Kalendas Septembris, presen-

ibus: comite Predpelco palatino Poznaniensi, comite Iancone castellano Kalisiensi, omino Petro cancellario Gneznensi, comite Martino venatore Poznaniensi, comite ohanne castellano Bechoviensi, comite Voyzlao castellano Ksesensi, in hereditate Cruciferorum que dicitur Simanovici.

Lubus, *Lubusz, z niemiecka Lebus.* Cadce, *nie odgadnione, może Czacz lub też Kaczkow, z niem. Katschkau.* Parva villa, *nie odgadnione.* Bechoviensis, *de Biechów.* Ksesensis, *de Książ.* Simanovici, *Szymanowice.*

Nr. 452.

Mastwinus Pomeranorum dux 1273 Sept. 3, in ponte Drawe; resignat terras suas Słupsk et Sławno marchionibus Brandenburgensibus Iohanni, Ottoni et Conrado et easdem titulo feudali recipit; auxilium quoque suum contra quemlibet, contra Boleslaum ducem Poloniae vero, si causam non iustam contra praedictos marchiones prosequerit, spondet.

Riedel. Cod. diplom. Brandenburg. B I, pag. 121. (Z kopii).

In nomine Domini amen. Nos Mastwinus Dei gratia Pomeranorum dux notum esse volumus tam presentibus quam futuris Cristi fidelibus universis, quod illustrium principum dominorum nostrorum Iohannis, Ottonis et C. marchionum Brandenburgensium sinceritatem fideique non ficte constanciam discretionis oculo verius intuentes, ob spem favoris et gratie nec non adiutorii perpetuo nobis et nostris pueris faciendi, eisdem marchionibus castra et terras nostras, scilicet Stolp et Zlawen cum omnibus eorundem attinentiis et iuribus de bona nostra voluntate resignavimus, et easdem terras cum castris prenominatis feodali tytulo recepimus ab eisdem, omagio et fidelitate debita ipsis facta. Et hoc ipsum nostris pueris servabunt inviolabiliter, eadem bona post nostram mortem ipsis modo simili conferentes, solummodo illa terra excepta, que nobili viro domino H. de Kevernberg sororio nostro dilecto a nobis dignoscitur assignata, nosque nichilominus habebimus dandi de eisdem nostris bonis, bono et honesto modo, pro salute anime nostre ecclesiis vel cenobiis liberam facultatem. Ad hec promisimus dominis marchionibus data fide, quod ipsos et ipsorum heredes sine aliqua fictione et dolo manu iuvabimus, infra decem septimanas postquam ab ipsis requisiti fuerimus et moniti, contra quoslibet hostiliter ipsos et heredes ipsorum volentes invadere, ubi ipsis iusta vel amicabilia nequiverimus placita procurare; solo tamen domino Bolizlao illustri duce Polonie excepto, contra quem tamen dictos marchiones iuvabimus ut premissum est, si causam contra marchiones prosequi voluerit minus iustam, et cessare monitus a nobis noluerit ab eadem. Quod et dicti marchiones una cum nobilibus viris, domino Walthero de Arnsten, domino Gunthero comite de Dorenborch, fide data nobis similiter promittentes, nobis et nostris pueris sine qualibet fictione et dolo facient vice versa. Ut igitur predicta omnia a nobis et a nostris pueris in perpetuum inviolabiliter observentur, presentem paginam conscribi fecimus et sigilli nostri munimine roborari, adhibitis testibus ydoneis quorum nomina sunt hec: dominus H. Caminensis episcopus, Beteko de Benthz, Georius et Thydericus de Kirchowe, C. Cliest, Heydenricus de Bentz et alii quam plures.

Actum et datum in ponte Drawe anno Domini M.CC.LXXIII, tertio Nonas Septembris.

Stolp, *Słupsk, z niem. Stolpe.* Zlawen, *Sławno, z niem. Schlawe.* Caminensi *de Kamień, z niem. Kammin.* Pons Drawe, *podług niektórych dzis. m. Dramburg.*

Nr. 453.

Premisl dux Polonie 1273 Octob. 1, Poznanie; confert villam Przyczyna Walthero, iure Magdeburgensi locandam.

Poznań, Königl. Staats Arch. Fraustadt, Liber privil. fol. 2.

In nomine Domini amen. Dum vivit litera vivit et actio litere, cuius assertio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos Premisl Dei gratia dux Polonie statum terre nostre cupientes in melius reformare, villam nostram que vulgariter Przyczyn nuncupatur, Waltero eiusdem ville contulimus iure Theutonico iuxta ius Maydeburgense collocandam cum quinquaginta mansis. Damus eidem tercium denarium, iudicare omnes causas que ibi oriri possunt, excepto homicidio. Addimus etiam eidem: si quis de partibus veniret alienis culpabilis, suis adversariis omnibus de se querulantibus, in omni causa ipsos evadet iuramento. Damus etiam eidem duos mansos liberos pro taberna que posita fuit in civitate adiacente, et unum molendinum habeat in districtu ville sue cum melificiis, venacionibus et utilitatibus piscium et avium, et ceteris aliis utilitatibus que ibidem possunt inveniri. Et ecclesiam non habeant; sed cum omni iure cmethonum in uno manso et aliis omnibus quibus tenentur obedire (sic), damus incolis ville duodecem annorum libertatem. Cessante autem libertate, de quolibet manso Franconico solvant dimidiam marcam albi argenti et tres mensuras tritici et tres avene et siliginis tres mensuras Glogovienses. Dictus vero Walterus et sua posteritas septimum perpetuo mansum obtineat ratione locationis libere cum omni proprietate et dominio, absque omni aggravatione nostra vel nostrorum successorum. Ut autem nostra donatio vigorem obtineat perpetuum, presentem nostram literam nostri munimine sigilli duximus corroborandam. Datum Poznanie anno Domini M.CC.LXXIII in die sancti Remigii confessoris per manus Thilonis scriptoris curie nostre.

Przyczyn, *Przyczyna.* Ius Maydeburgense, *de Magdeburg.* Civitas adiacens, *t. j. m. Wschowa.*

Nr. 454.

Cunradus scultetus dictus de Lubniz 1273 Octob. 9, in Olbock; confert coenobio de Ołobok duos mansos liberos in Ołobok et unum in Lubnica.

Pergam. orygin. Na skrawkach pergamin. przywieszono trzy pieczęcie; z tych pierwsza i trzecia znikły; pozostała druga, podługowata, wyobraża postać ksieni; z napisu: . . . tisse Conve . . .

Warszawa. Zbiory Rusieckich. Diplomata. — Rzyszczew. Muczkow. Cod. dipl. Polon. I, 54.

In nomine Domini amen. Evanescunt simul cum tempore que geruntur in tempore, nisi recipiant a voce testium et scripti memoria firmamentum. Hinc est

quod ego Cunradus scultetus dictus de Lubniz, divina michi inspirante gracia, ob reverenciam domus beate Marie virginis in Olboch dedi eidem de mea libera hereditate atque de proprio labore meo et mee coniugis conssensu et assensu filiorum meorum tres mansos liberos, duos beate Marie virginis in Olboch, unum in Lubniz, sub hac tamen forma, videlicet ut de fertone argenti et maldrata triplicis annone quam mihi dare idem mansi consveverant, ad prefatam domum lumina tam per diem quam per noctem in perpetuum debeant comparari. Excipimus eciam predictos tres mansos ab omnibus solucionibus atque gravaminibus et ab omni servitute, ut neque ipsi sculteto nec iudici neque domui pro aliqua necessitate aliquid tenentur dare aut solvere, sed sint per omnia liberi; et omne servicium quod mansi alii solvere tenentur iure Theutonico, isti predicti tres mansi omnia teneant et solvant ad illuminandam ecclesiam beate Marie virginis in Olboch. In cuius rei testimonium, ne aliquis ausu temerario hanc meam donacionem attemptet violare, presentem cartam feci meo et venerabilis domine Sophie abbatisse atque domini ducis sigillo communiri. Datum in Olboch anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo tercio in die Dyonisii martyris. Testes autem hii sunt: Berthrammus Sidilmanus scultetus de Mogre, Ber (*5 lit. del.*).. tus frater ipsius, Henricus gener ipsius, Theodericus, Helvicus, Rudgerus generi ipsius, Ruprehtus cum filiis suis, Theodericus scultetus de villa Theoderici cum filiis suis, et alii quam plures de predicta domo: dominus Nicholaus prior, dominus Henricus, dominus Iohannes et frater Iohannis camerarius, et frater Syffridus; Gotfridus, Arnoldus, Wirzch filii ipsius hoc factum protestantur.

Lubniz, *Lubnice.* Olboch, *Ołobok.* Mogre, *Mokrzków.* Villa Theoderici, *w XV w. Dzietrzychowice, dziś Dzierzkowice.*

Nr. 455.

Mystivoius dux Pomoranie 1273 s. d., in Svece; comiti Nicolao Jankowicz hereditatem Krupocin confert, eamque multis immunitatibus dotat.

T. Działyński. Lites ac res gestae I, pag. 59.

In nomine Domini amen. Memorie oblivio novercatur et longinquitate temporis gestorum series obstruitur, nisi vivacibus litterarum indiciis ad posteros propaletur. Quare presencium et futurorum indagini declaramus, quod nos Mystivoius Dei gracia dux Pomoranie, respectis fidelibus serviciis comitis Nicolai Iankovicz, contulimus sibi hereditatem que vulgariter Crambcovske appellatur suisque post eum heredibus et legittimis successoribus iure hereditario in perpetuum possidendam, absolvimusque in ipsa hereditate habitantes ab omni exaccione Polonica et solucione que nunc in nostro dominio est vel in processu temporis potest exoriri, videlicet ab opole, a citacione castri, quod incole eiusdem ville a nullo iudice, pallatino vel castellano citentur vel iudicentur, nec citati compareant nec respondeant scilicet (sic) coram eorum comite, nisi si ad nostram presenciam per nostrum sigillum fuerint provocati. Homicidiorum vero inter ipsos incolas factorum, ipse et eius posteritas in perpetuum ex integro percipiat solucionem. Si vero actor suus fuerit in onere alicuius vel alterius, insimul solucionem ex integro ipse et posteritas sua percipiet iudicium et solucionem LXX marcharum. Absolvimus eosdem villanos a vacca, a bove, ab urna

melis, a strosa, a naras, a povos, a podvorze (sic), a povolove; falconem nec custodiant nec solvant, nec ferinam ducant nec tentorium ducis; a poradlne, a solucione annone, ab eo qui stavonik (sic) dicitur, nec ipsum recipiant nec ducant, nec similia (sic) dent: et ab omni prorsus iure et solucione quocunque nomine vel vocabulo conseantur. Concessimus insuper eidem, quod iudicare possit in iam dicta hereditate pugilles qualescunque, sive gladii sive quod vulgariter appellatur kiig, sive ferrum sive examen seu eciam aque. Liberam eciam ei damus et eius legittimis successoribus (voluntatem?) iam supradictam hereditatem locare iure Teutunico vel Polonico. Insuper poterit eciam ipsam hereditatem vendere, commutare, vel pro sue anime salute vel sua utilitate cuicunque sibi videbitur expedire (donare. Hec omnia?) cum omnibus utilitatibus que nunc sunt vel possint in posterum fieri in lacubus, in agro, in silvis, in borra, in nemora, in pratis inter metas supradicte hereditatis, iam sepe dictus Nicolaus cum suis posteris et legittimis successoribus in perpetuo possident. Ut autem hec nostra donacio inviolabilis perseveret, presentem paginam sigillo nostro contulimus roboratam. Actum et datum in Svece anno Domini M.CC.LXXIII. Testes autem sunt huius rei et nostre donacionis: comes Waiisil palatinus Gdanensis, comes Andreas castellanus Gdanensis, comes Paulus castellanus Svecensis, comes Uneslaus subcamerarius Gdanensis, Theodatus plebanus Svecensis et alii quam plures fidedigni.

Crambcovske, *Krupocin.* Svece, *Swiecie.*

Nr. 456.

Gregorius Pp. X 1274 Jan. 17, Lugduni; episcopum Cuiaviensem constituit administratorem ecclesiae Gneznensis.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 157.

Gregorius episcopus (*etc.*), venerabili fratri.. episcopo Cuiaviensi salutem (*etc.*). Ecclesia Gneznensi pastoris solatio destituta, aliqui ex illius canonicis dilectum filium Conradum prepositum, et quidam Iohannem dictum Ridliza, canonicum eiusdem ecclesie, in illius archiepiscopum elegerunt, nosque cognitionem cause super huiusmodi electionibus orte, dilecto filio nostro.. tituli sancti Martini ad Montes presbitero cardinali duximus committendam. Verum, quia tam idem prepositus quam canonicus ipse redditus et proventus ac bona sedis Gneznensis occupare propria temeritate dicuntur, utrique ipsorum suis electoribus indebite faventibus in hac parte, propter quod iidem redditus et proventus prout intelleximus distrahuntur prodigaliter et dampnose bona huiusmodi dissipantur: nos super hoc ipsius sedis indempnitatibus occurrere cupientes, te administratorem bonorum temporalium sedis eiusdem usque quo alium legitimum administratorem accipiat deputantes, fraternitati tue mandamus, quatenus omnia que de hiis per eosdem prepositum, canonicum et electores aliosve quoscumque occupata reppereris, in tuis facias manibus assignari, ac redditus et proventus predicte sedis, extantes videlicet et futuros, integre colligi, tam illa quam universa alia bona sedis eiusdem ad opus futuri pastoris sine iuris preiudicio alieni fideliter conservando, ac inhibendo tam preposito quam canonico sepedictis, ne ante

ırmationem suam se de hiis quomodolibet intromittant. Contradictores *(etc.)*. ıum Lugduni XVI Kalendas Februarii, pontificatus nostri anno secundo.

Nr. 457.

Gregorius Pp. X 1275 Febr. 5, Lugduni; confirmat donationem 500 ınsorum circa stagnum Hisbitsma aliorumque stagnorum et fluvii Piła, quondam ı. m. Wladislao duce Poloniae Ordini s. Mariae Theutonicorum factam.

Pergam. orygin. u którego na niciach jedwabn. wypłowiał. przywieszona bulla: ɜgorius Pp. X.

Königsberg. Königl. Staats Archiv.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis.. preceptori et fratribus spitalis sancte Marie Theutonicorum in Prussia salutem et apostolicam benedictio-n. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam lo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducamus ɜctum. Exhibita siquidem nobis vestra petitio continebat, quod bone memorie ɔlotslaus dux Polonie cupiens terrena in celestia felici commercio commutare, vo- et Ordini vestro quingentos mansos circa stagnum Hisbitsma nec non et alia gna illi adiacentia, et fluvium nomine Pyla ex eodem stagno Hisbitsme fluentem, eum spectantia, cum omnibus libertatibus et immunitatibus ac iuribus et perti-ıtiis eorundem vobis contulit intuitu pietatis, prout in litteris inde confectis suo- ɜ sigillo munitis plenius dicitur contineri. Nos itaque vestris supplicationibus in-ıati, quod super hoc ab eodem duce pie ac provide factum est ratum et firmum ɔentes, id auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio commu-nus. Nulli ergo omnino (*etc.*). Si quis autem (*etc.*). Datum Lugduni Nonis Fe-ıarii, pontificatus nostri anno tercio.

Stagnum Hisbitsma, *z niemiecka Pielburger See.* Fluv. Pyla, *z niem. Pilo Fl.*

Nr. 458.

Premisl dux Polonie 1275 Apr. 7, in Grabonoze; comiti Nicolao ve-ıtori Poznaniensi hereditatem Gostyń contra petitionem comitis Mathiae de Poże-wo adiudicat.

Biblioteka X. X. Czartoryskich. Teki Naruszewicza. (Kopia z oryginału znajdującego się niegdyś w Archiw. Główn. w Warszawie, u którego brakło pieczęci).

In nomine Domini amen. Quoniam generatio preterit et generatio advenit, nec t quicquam sub sole quod stabile possit ac permanens inveniri, ne mortalium facta gna commendanda memoria oblivionis discrimen valeant incurrere, veterum provide ovidit industria, scriptotenus ea longa in tempora solidare. Noscat igitur moder-rum ac futurorum fidelium universitas, quod coram nobis Premislone Dei gratia ɔe Polonie, comes Mathias de Posegow comitem Nicolaum venatorem Poznanien-ı de hereditate que Gostina vulgariter nuncupatur temere monuit ac indigne, nul-

lum ius habens ad eandem. Quapropter, inspicientes fidelitatem nec non iustitia dicti comitis Nicolai, sibi dictam hereditatem adiudicavimus iure hereditario poss dendam, et ipsum supradictum comitem Mathiam ob eius temeritatem ac malitia in perpetuum abiudicavimus ab eadem. Ad maiorem horum confirmationem et ca telam statuimus, ut si sepe dictus comes Mathias vel eius posteriores contra mem ratum comitem Nicolaum vel eius subsecutores fecerit aliquam mentionem vel mon tionem, extunc sepe memorato comiti Nicolao vel eius subsecutoribus solvant qui decim marchas argenti. Et hii sunt testes: comes Blisborius iudex Poznaniensi comes Sanziwoyus castellanus de Mezirecz, comes Petirco Prendozicz dapifer Pozn niensis, comes Albertus Kirstini subcamerarius. Datum in Grabonoze anno Domi milessimo ducentesimo septuagesimo quinto in dominica Domine ne longe. Et ut h plenum robur obtineant firmitatis, presens scriptum sigilli nostri munimine fecim roborari.

Posegow, *Pożegowo.* Gostina, *Gostyń.* Mezirecz, *Międzyrzecz.* Grabono *Grabonóg.*

Nr. 459.

Premisl dux Polonie 1276 s. d. in Poznania; omnia privilegia, a pa tre suo duce Premisl et patruo suo duce Boleslao monasterio Paradyż quondam con cessa, confirmat.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. A. Nr. 95.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Licet omnes quibus nos pr esse voluit divina clemencia paterno amplectimur affectu, verum viros religiosos q in Cisterciensis Ordinis habitu Deum purius colunt, nostre potestatis presidio tan digniores estimamus, quo excellencius ipsos nostre glorie coronam fore estimamu Hinc est quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie, filius quondam pie memorie Pr mislonis ducis eiusdem Polonie, notum facimus omnibus castellanis et advocatis a iudicibus in dominio nostro constitutis, nec non universis Christi fidelibus tam pr sentibus quam futuris hoc scriptum inspecturis, nam animadvertentes opera caritat que pater noster felicis memorie fecit ecclesie sancte Dei genitricis semperque virg nis Marie in Paradiso que Gosczichovo nuncupatur, conferendo plurimas libertates a donaciones ob remedium anime sue ac parentum suorum et spem renumeracionis d vine, atque cuncta privilegiorum suorum munimine roboravit: nos quoque filius ei divina favente clemencia iure patri nostro succedentes ac principatus eiusdem dom nium adepti, predictum monasterium non minori quam patres nostri dileccione tue studuimus. Nam fratrum dicti monasterii simulque bonorum hominum propulsa precibus, privilegia eorum et omnes libertates quas a patre nostro vel a dilecto p truo nostro duce Boleslao quoquo modo obtinuerunt integraliter perlectis, invenim ea non abolita nec abrasa nec cancellata neque in aliqua sui parte viciata, sed i tegra et sana. Unde saluti nostre simulque paci et tranquillitati predictorum fr trum ac villanorum sub eis degencium providentes, in remissionem omnium peccat rum nostrorum nec non et parentum nostrorum omnes libertates et privilegia ipsoru pia et bona voluntate nostra integraliter confirmamus; nec alicui liceat presente

donacionem immutare. Ne igitur nostram tam sollempnem accionem in posterum audeat quis violare, presentem paginam super hiis iussimus conscribi, ac sigilli nostri appensione fecimus communiri. Acta sunt hec in Poznania anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo sexto presentibus baronibus nobilioribus Polonie: Beniamin palatino Poznaniensi, domino Nicolao palatino Calisiensi, comitibus Thomislao et Dirsicraio fratre suo, Gneomiro iudice Poznaniensi, et Tylone nostre curie, huius littere notatore.

Paradisus, *Paradyż.*

Nr. 460.

Boleslaus dux Polonie 1276 Mart. 27, in Dluscho; confert comiti Nicolao, thesaurario de Ląd, villam Trąbczyn.

Pergam. orygin. Na grubych sznurach nici jedwabn. wyblakł. przywieszono 3 pieczęcie. Pierwsza Bolesława księcia, (pieczęć XVI); *druga znikła, pozostało tylko pasmo nici jedwabn.; trzecia Przemysława księcia,* (pieczęć XXI).

Biblioteka XX. Czartoryskich. Diplomata.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie, una cum dilecto filiolo nostro duce Premislio nec non cum dilecta uxore nostra domina Iolentha, prospectis fidelibus serviciis comitis Nicholay tesaurarii nostri de Lenda, finaliter ac intencione pura contulimus sibi nostram villam que Trupcino nominatur, sibi suisque posteris iure hereditario in perpetuum possidendam.. (sic) licet dictam villam comiti Ianchoni filio Simonis quondam dederamus qui mortuus est prolem non habendo, sic iterum ad nos cessit villa fata.. (sic) dederamusque villam nominatam domino Nicholao qui viam universe carnis est ingressus successoresque legitimos non habuit.. et sic de racione iam fato comiti suisque successoribus villam prenotatam contulimus. Deliberamusque sepius villam predictam ab hiis solucionibus: a bove, a vacca, ab opole, a castro, a poradlne, a strosa, a podvorove, a povoz, a prevod, a naraz. Privilegium Ianchonis beate memorie minime sit valiturum, quemadmodum dicti Nicholay plebani quondam de Sroda.. Et ut hec nostra donacio, que tam rite a nobis omnibus est emersa, nec ab aliquibus processu temporis possit novercari, presens scriptum nostrorum sigillorum munimine duximus roborandum presentibus hiis testibus: comite Iarkelboldo palathino Gneznensi, comite Sixto castellano Rudensi.. comite Zegota venatore Kalisiensi, comite Bervoldo pincerna Lendensi.. comite Sudivogio subcamerario Gneznensi, Sventoslao scriptore nostro. Datum anno Domini m.cc.lxxvi, conscriptum in Dluscho sexto Kalendas Aprilis, in vigilia sancti Prisci martyris et Malche.

Lenda, *Ląd.* Trupcino, *Trąbczyn.* Sroda, *Środa.* Rudensis, *de Ruda.* Dluscho, *Dłusk.*

Nr. 461.

Albertus com. de Lubenow, castellanus in Bencin 1276 Sept. 6, s. l.; protestatur, se Ulrico praefecto in Lubrze, causa novae locationis huius civitatis, scultetiam ibidem contulisse.

Pergam. orygin. Wcięcia poprzeczne od przywieszenia pieczęci Alberta, która osobno zachowana; (pieczęć XX).

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 18.

In nomine Domini amen. Ab humana memoria negocia mundi facilius elabuntur, que nec scripto nec voce testium eternantur. Hinc est nos Albertus comes Lubenow castellanus in Bencin notum esse volumus omnibus ad quos pervenerit presens scriptum, nos Ulrico prefecto nostro in Lubenow causa nove locacionis eiusdem civitatis suisque posteris natis ac nascendis sculteciam cum tercio denario iudicii et octo mansos sub aratro principaliter nec non tertium mansum censum solventibus, atque molendinum ante civitatem cum prato racionabiliter contulisse. Super eo sibi donavimus tercium de hortis denarium ac de ariis (sic) hereditatum in civitate prefata, sumendo procul omni impedimento. Acta sunt hec anno Domini m.cc.lxxvi, Ydibus Septembris VIII, presentibus hiis: Iescone milite de Piser, milite Hizeman dicto, Ulrico Magno civi ibidem, Iohanne dicto Verneru, Tilone dicto Pozstamp et aliis multis viris fide dignis. Nec non que sibi possunt fieri ad hutilitatem.

Lubenow, *Liebenau, z niemiecka zamiast Lubrze.* Bencin, *Zbąszyń.* Piser, *może zamiast Pieske, z niemiecka zamiast Pieski.*

Nr. 462.

Nicolaus episcopus Poznaniens. 1276 Oct. 25, in Pcew; protestatur, Wrotslaum capellanum de Międzyrzecz partem hereditatis suae Wyszanów monasterio Paradyż contulisse.

Pergam. orygin. Wcięcia poprzeczne od przywieszenia 3 podługowatych pieczęci, które osobno zachowano. Jedna z nich przedstawia biskupa błogosławiącego z pastorałem w lewéj, napis: Sig . . . iscopi . . . ensis; *druga Opata z pastorałem w prawicy, na lewéj spoczywa księga, napis:* . . . illum . . . tis Paradysi; *trzecia ma w górnéj połowie N. P. z Dzieciątkiem, w dolnéj osobę klęczącą z wzniesionemi do modlitwy rękami; napis:* S. Wrozlai hedis. de Kortce.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 17. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 56.

Noverint universi presentes litteras inspecturi, quod in nostra Nicolai Dei gratia Poznaniensis episcopi presentia Wrotslaus capellanus tunc de Meserecz liberaliter et benigne contulit domino Olrico abbati de Paradiso, et per eum ipsius Conventui et monasterio, partem sive portionem que ipsum contingebat iure hereditario in villa que Wissonowo vulgariter nuncupatur, cum omni utilitate et iure quod habuit

a portione, ob remedium anime sue et suorum in perpetuam elemosinam a. Prefati vero abbas et conventus liberaliter et benigne promiserunt dicto in nostra nichillominus presentia, se daturos sex ulnas boni panni in domo ıcti et duas marcas usualis argenti annuatim temporibus vite sue; quem fraternitatem recipientes, participere (sic) fecerunt orationum et elemosina- fient perpetuo in monasterio prenominato. In memoriam igitur omnium orum, ad petitionem dictorum abbatis et conventus nec non et Wrotslai ati, presentem litteram nostro sigillo fecimus communiri, adhibitis etiam ob um actorum nominati abbatis et Wrotslai sigillis. Datum in Pcew anno ſ.CC.LXXVI, septimo die exeunte Octobre, presentibus: domino Iohanne 'oznaniensi, domino Radone canonico Poznaniensi, magistro Floriano capel- Wilcovia et aliis quam plurimis.

'tce, *Kursk, z niemiecka Kurzig.* Meserecz, *Międzyrzecz.* Paradisus, *Paradyż.* vo, *Wyszanów.* Pcew, *Psczew.* Wilcovia, *Wilkowo.*

Nr. 463.

ıannes Pp. XXI 1276 Nov. 28, Viterbii; Procopio cantori admi- ıem ecclesiae Gneznensis confert.
iner, Monumenta histor. Poloniae I, 158.

annes episcopus (*etc.*), dilecto filio Procopio cantori ecclesie Gneznensis sa- 'c.). Sua nobis dilecti filii . . archidiaconus, . . scolasticus, . . prepositus nsis, et alii canonici ecclesie Gneznensis, qui sunt maior et sanior pars Casdem ecclesie, petitione monstrarunt, quod ecclesia ipsa pastoris solatio de- ıliqui ex illis canonicis Conradum prepositum, et quidam vero ex ipsis Iolictum Radlizam canonicum eiusdem ecclesie in Gneznensem archiepiscopum , ac felicis recordationis Clemens Papa predecessor noster, cognitionem cause iusmodi electionibus orte, dilecto filio nostro S. tituli sancti Martini ad presbitero cardinali commisit. Verum, quia tam idem prepositus quam hannes redditus et proventus ac bona sedis Gneznensis occupare temeritate icebantur, utrique ipsorum suis electoribus indebite faventibus in hac parte, ıuod iidem redditus et proventus distrahebantur prodigaliter et dampnose dissipabantur prefata: dictis predicte ipsius sedis indempnitatibus super hoc ıovidere, bone memorie . . episcopum Cuiaviensem, ipsius proprio nomine esso, administrationi bonorum temporalium sedis eiusdem, usque quo alium ı administratorem acciperet, deputavit, dando eidem episcopo suis litteris in , ut omnia que de hiis per eosdem prepositum, Iohannem et electores aliosve ıue occupata reperiret, in suis faceret manibus resignari, ac redditus et pro- cte sedis, extantes videlicet et futuros, integre colligi, tam illa quam uni- ıa alia eiusdem sedis ad opus futuri pastoris sine iuris preiudicio alieni conservando, ac inhibendo tam preposito quam Iohanni supradictis, ne ante ionem suam se de hiis intromittant quoquo modo, contradictores *(etc. usque)* ndo. Verum, predicto episcopo viam universe carnis ingresso, est ei ut di- s substitutus, qui propter senectutem et sui corporis valetudinem huiusmodi

administrationi vacare ac ipsius sedis iura et bona defendere ac manutenere non potest: quare pro parte dictorum canonicorum, qui sunt maior et sanior pars Capituli, fuit nobis humiliter supplicatum, ut providere super hoc ipsi ecclesie salubriter curaremus, tibi, per quem iura et bona dicte sedis conservari et manuteneri commoda poterunt sicuti dicunt, administrationem predictam nichilominus committendo. Nos itaque de circumspectione tua plenam in Domino fiduciam obtinentes, eandem administrationem tibi auctoritate predicta duximus committendam, per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus administrationem ipsam exerceas diligenter iuxta predictarum continentiam litterarum. Datum Viterbii IIII Kalendas Decembris, pontificatus nostri anno primo.

Nr. 464.

Premisl dux Polonie 1277 Mart. 12, in Posnan; concedit domui fratrum Praedicatorum in Poznań libertatem piscandi in Warta fluvio et lacubus per circuitum adiacentibus.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Privil. ecclesiae fratr. Praedicatorum.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam domus fratrum Predicatorum in civitate Posnaniensi a nostris progenitoribus est fundata, nos Premisl Dei gratia dux Polonie, pro remedio peccatorum nostrorum ac parentum nostrorum fratribus dictis, in prefata domo nunc et in perpetuum degentibus et paupertatem pro Christi nomine patientibus, in Warta fluvio et lacubus per circuitum adiacentibus piscandi plenam concedimus libertatem, firmiter precipiendo universis sub obtentu gratie nostre, ne eis quisquam piscari contra hanc nostram concessionem audeat prohibere vel etiam rebellare. In cuius rei testimonium hanc paginam nostro sigillo fecimus roborari. Datum in Posnan quarto Idus Martii, testificantibus hiis: domino Vincentio cancellario, comite Nicolao iudice terre, Cevleyo de Ponez, Boguslao subcamerario, Thilone notario curie. Acta sunt hec anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo septimo.

Ponez, *Poniec.*

Nr. 465.

Boleslaus dux Polonie 1277 Apr. 30, in Clescev; villam Krerowo, quam de vicinia Giecz excipit et viciniae Kostrzyn adiungit, quibusdam libertatibus munitam confert coniugi suae ducissae Iolantae; villam vero Górka a vicinia Kostrzyn excipiens, ad suos usus convertit.

Pergam. orygin. Na sznurkach jedwabn. czerwon. przywieszono dwie pieczęcie: pierwsza Bolesława księcia, (pieczęć XVI.); *druga Jolanty księżnéj,* (pieczęć XXII).

Poznań. Archiv. Capituli, I, 6.

In nomine Domini amen. Ideo humani generis acciones scriptorum debent testimonio roborari, ne aput posteros processu temporis deveniant in oblivionem. Igitur nos Boleslaus Dei gratia dux Polonie notum esse volumus presentibus et fu-

ris scripta presencia inspecturis, quia talem cum dilecta coniuge nostra domina lenth eiusdem Polonie ducissa fecimus commutationem: villam que Crirov vulgaer appellatur de vicinia que Kedc dicitur excipientes, vicinie iunximus Costrinensi ıam ab omnibus exaccionibus absolventes, videlicet a stroza, a naras, a podvorove, povos; coram castro incole prefate ville si citati fuerint, non respondeant, sed aliscunque causa necessario fuerit terminanda, nostre coniugis presencie vel suom iudicum differetur. Villam vero que Gorca vulgo nomine nuncupatur, quam vicinia eadem excepimus Costrinensi, loco superius dicte ville ad nostros usus nvertimus et utilitates. Ut autem hec nostra commutatio robur perhenniter teneat mitatis, cartulam presentem in memoriam perhennem, una cum dilecta coniuge stra memorata domina Iolenth, nostrorum impressione sigillorum fecimus communiri. Acta sunt hec in Clescev anno Domini M.CC.LXXVII, primo Kalendas Magi.

Crirov, *Krerowo.* Kedc, *Giecz.* Costrinensis, *de Kostrzyn.* Gorca, *Górka.* Clescev, *Tetzczew.*

Nr. 466.

Boleslevus dux Polonie 1277 Mai. 10, in Gnezna; confert monasterio de Mogilno villam Płowce, eamque libertatibus antiquarum villarum eiusdem monasterii munit.

Pergam. orygin., do którego dwie pieczęcie przywieszono. Od przywieszenia pierwszéj pozostały dwie dziurki; z drugiéj pozostały nici jedwabne, czerwone, żółte białe, równie przez dwie dziurki przewleczone.

Mogilno. Privilegia monasterii. Diploma Q, 4.

In nomine Domini amen. Quoniam propter mutacionem temporum humana corpora encia (sic) in tempore eorumque actus et operaciones necesse est variari nisi serie litterarum ad noticiam futurorum revocentur, notum sit igitur tam presentibus quam futuris presens scriptum intuentibus, quod nos Boleslevus Dei gracia dux Polonie cupientes celestia pro terrenis commutare, villam que hoc nomine Plovcze vulgariter nuncupatur, ob reverenciam beati Iohannis Babtiste et in remissionem nostrorum pecaminum domui de Mogylna, sitam in kastellania Gneznensi contulimus hereditarie in perpetuum possidendam, deliberantesque eam ab omnibus exaccionibus Polonorum, videlicet a strosa, a citacione castri, a podvorove, a povoz, a naraz, a stacione venatoris et subvenatoris: sub hac forma, ut quemadmodum ville antique ecclesie beati Adalberti Gneznensis libertate perfruuntur, eadem dicta villa perfrui congandebit. Ut autem hec pia donatio firma ac rata perpetuo permaneat, presentem litteram nostri sigilli nec non dilecte nostre coniugis domine Iolenthe munimine iussimus communiri presentibus hiis testibus, scilicet comite Andrea pincerna Gnesnensi, domino preposito Phillipo sancti Georgii de Gnezna, comite Nicholao venatore eiusdem, et domino Nicholao canonico ecclesie Gnesnensis Teutonico. Actum anno Domini M.CC.LXX septimo, datum et conscriptum in Gnezna in die beatorum martyrum Gordiani et Epymachi.

Plovcze, *osada znikła.* Mogylna, *Mogilno.*

Nr. 467.

Prsemizl dux Polonie 1277 Mai. 17—22, in Lubyn; permittit he reditates monasterii de Lubin, dictas Swięciechowa et Radłowo, iure Theutonico lo care, easque amplissimis privilegiis munit.

Pergam. orygin. Sznur z nici jedwabn. czerwon. i biał., pieczęci nie masz. P smo z pierwszéj połowy XIV wieku, miejscami zatarte.

Warszawa. Biblioteka Krasińskich. Diplomata.

In nomine Domini amen. Quoniam principum serenitas etatis sue largicione seu donaciones, ne in oblivionem per temporum decursus deveniant, sane providenti litterarum ac testium sanxivit munimine perhennare, proinde nos Prsemizl Dei graci dux Polonie ad noticiam universorum tam presencium quam futurorum presen criptum feliciter volumus devenire, quod cum monasterium Lubinense preclarosqu viros inibi religiose conversationis, dominum videlicet Iacobum abbatem nostru fidelem capellanum, fratresque ipsius Deo sub Ordine sancti Benedicti militant speciali gracia prosequamur, quorum piam devocionem quam erga Deum et nostra excellentiam habere dinoscuntur attencius considerantes, ipsorum iustis postulacion bus et precibus inclinati benignius, ob amorem Dei a quo omnia et reverenciam beate Marie semper virginis nostre advocatricis, ob remedium eciam anime nostre nostrorumque omnium predecessorum et successorum ob salutem, Svecechow hereditatem et Radlevo prefati cenobii meritis predictorum (sic) iure Theutonico locare permisimus et civili, dantes predicto monasterio et personis ibidem Deo militantibus omnem iuridicionem vt . . *(4 lit. delet.)* ac perpetue in eadem et civibus ius et iudicium civile quoad causas secundum leges civiles universas. Statuimus eciam in civitate iam dicta forum et nundinas, et forense quod vulgariter targowe dicitur dictis ibidem libere perpetuo perfruenda. In qua civitate nullus nomine nostro vel alicuius nostri castellani seu alterius cuiuscunque potestatis iudiciariam sibi auctoritatem usurpet. Theloneum siquidem quod ibidem ab antiquo habere noscimur, inibemus omnibus sub obtentu gracie nostre nostrorumque successorum, de quibus bona fide confidimus, ne quis se de eodem temere intromittat vel idem pro se usurpare presumat. Et si casu aut necessitate interveniente hospitum transitus ad alium quemcumque locum alterius transferratur, theloneum ibidem abbas dicti claustri percipiat ex integro. Preterea, cum terrenis premiis conquirantur eterna, ut premia sempiterna pietate Dei consequamur, prefatam civitatem Svecechow et Radlevo et incolas eius monasterii predictorum (sic) ab omnibus prorsus absolvimus perpetuo solucionibus omnium exaccionum, prestacionibus, angariis, preangariis et vexacionibus universis iuris Polonicalis, a moneta scilicet quod dicitur obras, a sep et narsaz scilicet a vacca et bove, a posenne, nestane, podvorove, podymne, a prsevod, a strozha, ssron et pobor, et a ceteris omnibus quocumque nomine censeantur. Absolvimus eciam prescriptos cives ab omnibus prorsus laboribus et a quibuslibet iudiciis castellanorum, iudicum et civium universorum, ad quorum presenciam de cetero non citentur et citati non compareant omnimode prohibemus. Et ut hec nostra donacio graciosa robur in perpetuum obtineat firmitatis, premissa omnia presentibus prefatis fratribus sollempniter confirmamus, et ad evidenciam huius pleniorem presens privilegium abbati et monasterio nominato dari iussimus, nostri sigilli impressione et appensione munitum

Actum et datum in Lubyn infra octavas Penthecostes anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo septimo presentibus hiis nobilibus: comite Schedrsicone castellano de Crsivin, comite Samborio castellano de Srem, domino Sefrito canonico Gnezdnensi, Tylone notario curie nostre et aliis quam pluribus fidedignis.

Lubinensis, *de Lubin.* Svecechow, *Swięciechowa.* Radlevo, *osada znikła m. Swięciechowa przyległa.* Crsivin, *Krzywin.* Srem, *Śrem.*

Nr. 468.

Boleslaus dux Cracovie s. a. (1277) d. et l.; promittit, se castra Habchenstein et Lubechowitz, quae ratione damnorum, Boleslao duci Maioris Poloniae per homines Silesiae illatorum, tenet in obligatione, soluta pro eisdem damnis recompensatione, Ottacaro regi Bohemiae restituturum, nec non una cum praedicto duce Boleslao de liberatione Henrici ducis Wratislaviae a captivitate ducum Silesiae, Bolkonis et Henrici, curam impensurum.

Voigt, Das urkundl. Formelbuch des Henricus Ital. Nr. 38. — Emler, Regesta Nr. 2289.

Nos B. Dei gracia dux Cracovie presentis scripti tenore notum fieri volumus universis tam instantis etatis hominibus quam future, quod vera fide promittimus corporali super hoc prestito iuramento, castra Habchenstein et Lubechowitz, que sunt assignata nobis ut obligata teneantur in tanta quantitate pecunie, quantam pro recompensacione dampnorum domino Bolkoni inclito duci Maioris Polonie per homines Slesie illatorum nos et dominus W. inclitus dux Opulie racione previa taxavimus, sine difficultate restituere, et ordinare ac procurare, ut dicta castra restituantur et resignentur domino O. serenissimo regi Bohemie, aut domino H. inclito duci Wratislavie nepoti nostro, vel illis quibus eadem castra illi fecerint assignari: cum primum dicta pecunia, que per nostrum et domini Opuliensis arbitrium super recompensacione dampnorum prefatorum taxabitur, fuerit exsoluta. Et ad maiorem cautelam premissorum non solum nos iuravimus, verum eciam magister Wenceslaus cancellarius noster et milites nostri Petrus de Risen et Sdislaus de Eberspach, qui omnia predicta iuraverunt fideliter adimplere; quod, si forte illo tempore in quo solveretur pecunia non viveremus, tunc barones nostri predicti, qui tactis sacrosanctis ewangeliis hoc quod nos iuravimus et promisimus iuraverunt, prefata castra resignabunt atque restituent vel restitui procurabunt omnino prefatis dominis O. regi Bohemie aut duci Wratislavie, vel aliis quibus illi mandaverint assignari. Et quoniam sinceris zelamur affectibus concordiam atque pacem, tenore presencium declaramus atque promittimus fide data, quod tam nos quam dominus B. inclitus dux Maioris Polonie prelibatus studiosam dabimus operam et diligenter curabimus, ut dictus dominus Wratislavie, qui a dominis B. Slesie et H. duce de Iaver, filio eius, captivatus detinetur, debeat et valeat liberari a vinculis et restitui pristine libertati, modis quibuscunque valuerimus dictos duces B. Slesie et H. de Iaver, filium eius, studiosius inducentes. Quod si forte predicti duces B. et H. filius eius nollent nostris et dicti domini B. incliti Maioris Polonie acquiescere consiliis, nec non nostra attendere monita ut prefatum nepotem nostrum a captivitatis nexibus liberarent, extunc tam nos quam predictus

dux Maioris Polonie ipsos omnimode deseremus, nec aliquod ipsis subsidium vel adminiculum consilii, auxilii vel favoris impendemus, sed pacienti tolerabimus animo, quod prefatus dominus rex Bohemie causam prefati ducis Wratislavie cum suis consanguineis, fautoribus et amicis, sicut efficacius poterit prosequatur, nullum sibi in hac parte impedimentum prestare volentes quominus valeat prosequi dictam causam. In cuius rei testimonium et robur valiturum *etc.*

Castra Habchenstein et Lubechowitz, *nie odgadnione.* Opulia, *Opole, z niemiecka Oppeln.* Iaver, *Jawor, z niemiecka Jauer.*

Nr. 469.

Secundus Premisl dux Polonie 1277 Aug. 16, in Poznan; omnes villas monasterii de Lubin, in suo ducatu constitutas, ab omnibus viciniis exemptas esse iubet.

Karta papieru; pismo z końca XVI wieku.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 20. — Poznań. Königl. Staats Arch. Libri Terrestr. Costens. anni 1532 fol. 128. Lubin. Dissoluta. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 58.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio comissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premisl Dei gratia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod nos salubriter cogitantes de salute anime nostre, et sperantes de misericordia Dei nos in celis metere quod seminaremus in terris, pro reverentia beate semper virginis Marie et preclaris meritis domini Iacobi abbatis de Lubin, cupientes etiam participes fieri orationum fratrum eiusdem monasterii et eorum successorum, auditis etiam eorum assiduis querimoniis, quod multa gravantia in villis et in hominibus eorum exercebantur per nostros iudices et alios beneficos: nos autem dictorum fratrum turbationes et incommoda diutius tollerare nolluimus, sed statuimus et firmiter ponimus, ut ville supra dicti monasterii in nostro ducatu constitute, sint in perpetuum ab omnibus viciniis libere et exempte, scilicet Starigrod. Malpino, Dalevo, Vyrchreka, Osow, Scodrochow, Cychow, Gorka, Rademisko, Vanesc de Crivinensi vicinia deliberamus; ita ut cum dicta vicinia, circuitiones, septuaginta, bovem et vaccam, homicidia, omnesque exactiones dicte ville non solvant, sed specialiter omnes ville ex integro supra nominate domus, habeant se pro una vicinia et solutione si quod in eis evenerit, nobis autem singulis annis unum bovem et vaccam solvant. Ut autem donationis nostre vigor tam presentibus quam futuris innotescat, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus roborandam presentibus his: comite Scedrico castellano de Crivin, comite Cevlegio castellano de Srem, comite Bozanta castellano de Prement. Datum in Poznan anno Domini M.CC.LXX septimo, sequenti die Assumptionis sancte Marie virginis.

Lubin, *Lubin.* Starigrod, *Starygród, dawna własność klasztoru Lubińskiego; podług niniejszego dokumentu mogłaby być znikłą osadą w okolicy miast. Krzywin.* Mal-

pino, *Małpin*. Dalevo, *Dalewo*. Vyrchreka, *Wyrzeka*. Osow, *Osowo*. Scodrochow, *Sczodrochowo*. Cychow, *Cichowo*. Gorka, *Górka Lubińska*. Rademisko, *Radomicko*. Vanesc, *Wonieść*. Srem, *Śrem*. Prement, *Przemęt*.

Nr. 470.

Premizl dux Polonie 1277 s. d., in Poznan; confert monasterio Paradyż villam suam Grodzisk, eamque ab omnibus solutionibus eximit.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 19. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 57.

In nomine Domini amen. Quia soli divinitati convenit in nullo deficere et omnium memoriam habere, ideo condicionis humana fragilitas sibi remedium quesivit, in quo vigor fabrice naturalis opificis voluntate defecit. Ne igitur quod agatur in tempore cum evolucione temporis a memoria evanescat, apicum karakteribus assolet eternari. Quapropter, predictorum freta (sic) amonicione salutarium monitorum, notum facimus universis presentibus et futuris ad quorum audientiam presens scriptum deferetur, quod nos Premizl Dei gracia dux Polonie salubriter cogitantes de salute anime nostre, et sperantes de misericordia (*sic*) nos in celis metere quod seminaremus in terris, ob specialem reverentiam Cisterciensis Ordinis et preclaris meritis domini Ulrici abbatis de Goscichowo et omnium fratrum ibidem Deo serviencium, villam nostram que Grozisce vulgariter nuncupatur dicto claustro de Goscichowo iure hereditario in perpetuum contulimus possidendam, absolventes eandem villam ab omnibus exactionibus et solucionibus que nostro dominio dinoscuntur pertinere. Ita videlicet, ut nullus in ea, nomine nostro vel eciam alicuius nomine nostri castellani seu nomine alterius cuiusquam potestatis, iudiciariam sibi usurpet auctoritatem, sed in horum et aliorum iurium percepcione dicti claustri (sic) de Goscichowo perpetuo plene gaudeat possessione libertatis. Ut autem confirmacionis vel donacionis nostre vigor tam presentibus quam futuris innotescat, presentem paginam nostri appensione sigilli dignam duximus roborandum. Datum in Poznan anno Domini M.CC.LXX septimo presentibus hiis testibus: comite Nicolao iudice Poznaniensi, comite Gnevomiro castellano de Sbansin, comite Boguslao subcamerario Poznaniensi et Thilone scriptore curie.

Goscichowo, *klasztor Paradyż*. Grozisce, *Grodzisk*. Sbansin, *Zbąszyń*.

Nr. 471.

Boleslaus dux Polonie 1277 s. d. et l.; restituit coenobio de Ołobok hereditatem Mieleszyn, quam, dum oppidum Bolesławiec construere coeperat, cum hereditate Biała commutaverat.

Transsumpt potwierdzony przez: Stanislaus Augustus rex Poloniae 1776 Octob. 11, Varsaviae, *w zeszycie pergaminowym, podpisem własnoręcznym i pieczęcią tegoż króla opatrzonym.*

Poznań. Königl. Staats Archiv. Ołobok 9.

In nomine Domini amen. Quoniam longorum tractus temporum parit antiquitatem, antiquitas oblivionem, oblivio rerum actarum exinanicionem, ea propter necesse est ut res digne memorie scripto debeant commendari, quibus canescens antiquitas valeat renovari. Nos igitur Boleslaus Dei gracia dux Polonie notum facimus tam presentibus quam futuris, quod apud moniales de Olobok acceperamus hereditatem que nuncupatur Milesino, dantes ipsis pro illa hereditatem nostram que vocatur Bala; et hoc feceramus dum civitatem circa castrum Boleslavec construere ceperamus. Cum autem civitas exstructa fuit, dictis monialibus de Olobok ipsarum hereditatem Milesino reddidimus sicut in terminis se extendit et regulatur, et nostram hereditatem Bala recepimus. Et quia nostram fundacionem claustro Olobocensi confirmamus, ideo hanc coordinacionem ac sepe dicte hereditatis restitucionem presentibus et futuris temporibus confirmamus, et presentem litteram nostri sigilli munimine roboramus presentibus hiis testibus: comite Tomislao palatino Poznaniensi, comite Mathia castellano Landensi, comite Cechoslao pincerna Kalisiensi, comite Segota venatore Kalisiensi. Anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo septimo.

Olobok, *Ołobok*. Milesino, *Mieleszyn*. Bala, *Biała*. Boleslavec, *Bolesławiec*. Landensis, *de Ląd*.

Nr. 472.

Premisl dux Polonie 1278 Jan. 1, in Poznan; collationem sortis hereditatis Wyszanów, factam a Vrotslao filio Bogussae, clerico et diacono, monasterio Paradyż, ratam habet.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 47.

In nomine Domini amen. Noverint universi presentes literas inspecturi, quod in presencia nostra, videlicet Premislonis ducis Polonie, et de nostra voluntate et consensu Vrotslaus clericus et diaconus, filius Bogusse, accedente consensu Sulislay patrui sui simul et consensu Bogusse filii patrui sui, liberaliter contulit sortem hereditatis sue, scilicet allodium sive predium quod de vero patrimonio tenuit, nomine Wissonowo, domino Ulrico abbati de Paradiso et per eum prefato monasterio suo, tradens et resignans omnem proprietatem et possessionem sive ius quod competebat vel competere poterat in hereditate prenominata in manus abbatis predicti, hereditario iure possidendum. Nos igitur prefatam donacionem gratam et ratam habentes,

in robur et memoriam omnium supradictorum presentem literam de peticione dicti Vrotslai sigillo nostro fecimus communiri. Acta sunt hec in Poznan Kalendas Ianuarii, anno Incarnacionis dominice millesimo ducentesimo septuagesimo octavo. Huius rei et facti testes sunt: Beniamin palatinus Poznaniensis, Bogumilus prepositus Santociensis, Petrus filius Prandote castellanus Poznaniensis, et alii multi fidedigni.

Wissonowo, *Wyszanów.* Paradisus, *Paradyż.* Santociensis, *de Santok.*

Nr. 473.

Bolezlavus dux Gnesnens. et Primislo dux Poznaniens. 1278 Jan. 6, in Pobodis; donationi comitis Beniamin palatini Poloniae, qui hereditates Przysieka, Obrzyca, Ciosianiec, Lupice, Ptowe, Pyriz, Osłonin et Wieleń, sibi collatas, ad construendum ibidem monasterium Cysterciensis Ordinis monasterio Paradyż tradiderat, plenum praestant consensum, et novum monasterium amplissimis muniunt privilegiis.

Pergam. orygin. Z dwóch pieczęci przywieszonych na niciach jedwabn. zielon. pierwsza jest ułamkiem pieczęci Bolesława księcia, (pieczęć XVI), *druga znikła.*

Poznań. Königl. Staats Archiv. Paradis 1. — Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplom. Polon. I, Nr. 57.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ut in nostris gesta temporibus perpetue stabilitatis robur obtineant et ad nasciture posteritatis noticiam pertingant, salubriter maturiori consilio provisum est, res sollempniter gestas sigillatis apicibus eternare. Nos igitur Bolezlavus Dei gracia dux Gnesnensis et Primislo eiusdem Dei gracia dux Poznaniensis tam ad futuri quam instantis temporis universorum Christi fidelium quibus presens exhibitum fuerit instrumentum noticiam volumus pervenire, quod vir nobilis comes Benyamin palatinus Polonie, illius ewangelici hominis bonas querentis margaritas exemplo edoctus, pro temporalibus eterna, pro labilibus stabilia, pro vilibus pretiosa studens sedule conparare, in suam suorumque salutem, ad honorem Dei et salvatoris nostri Ihesu Cristi simulque ob eiusdem redemptoris Cristi Ihesu matris et Virginis gloriose reverenciam, contulit domino Ol. abbati de Paradiso et suo conventui quasdam a nobis sibi collatas hereditates que wulgariter his nominibus nuncupantur: Prisseca, Obrizka, Zossinida, Lupiza, Ptowe, Pyriz, Oslonino, Veleno, cum omnibus utilitatibus et proventibus, molendinis, agris, pratis, pascuis, silvis, mellificiis, piscacionibus, aquis, paludibus, metis et terminis, prout ab ipso comite Benyamin quiete et pacifice sunt possesse, nullo unquam interveniente obstaculo iugiter possidendas. Contulit inquam ad construendum Cysterciensis Ordinis monasterium constitutis ibi fratribus, qui multa religione pollentes, morum honestate prefulgentes et circa pauperum Christi obsequia diligenter intenti, iuxta prophetam etiam suorum vitulos Deo iugiter immolantes labiorum et innocentes oracionibus tam assiduis levantes in celum manus, districtum incessanter nostris pro offensis iudicem interpellent. Nos vero huic donacioni congaudentes et plenum prestantes consensum una cum ipso comite Benyamin, in nostram predictum recipimus claustrum fundationem et tuitionem, volentes ut ipsum plena gaudeat libertate. Ita, ut eiusdem homines claustri, sive Theutunici sive Poloni sint, neque coram castellano, neque ab aliquo

iudice possint vel debeant iudicari, sed sint liberi et exempti ab omnibus serviciis et exactionibus que hactenus in terra nostra fieri consueverunt vel denuo poterunt exoriri, scilicet a prevod, a stroza, a podvorove, a powos, a naraz, a slad, a porradlne, ab opole, a bove, a vacca, a porco, a vicinia, ab occisione capitis, a ponte edificando seu reparando, a cunctis indifferenter angariis, perangariis, quibuscunque nominibus censeantur. Hanc eciam prelibatis coniungimus prerogativam, ut ipsius homines claustri ad nullius usquam vel unquam compareant citacionem, nisi nostro nostram vocentur ad presenciam anulo vel sigillo. Preterea predicto conferimus claustro, ut si hereditates habitas vel habendas ad excolendas Theutunicis tradere voluerit, plenum nostrum habeat consensum, ita quod suarum sculteti villarum omnia iudicent iudicia maiora pariter et minora. Addicientes, quod sepedicti fratres in terra nostra a thelonio cum sua familia sint exempti, nec homines eorum, castra, civitates edificare seu reparare, vel ad expedicionem ire cogantur, nisi ad terram nostram in necessitatis articulo defensandam. Ut igitur prefata donacio, coram nobis et nostris baronibus celebriter habita, inconvulsa iugiter perseveret, eandem hic conscriptam principatus nostri auctoritate duximus roborandam et nostrorum appensione sigillorum nichilominus muniendam. Huius memorati Benyamin donacionis et nostre confirmacionis testes sunt: Vincentius cancellarius et cantor Poznaniensis, Iohannes archidyaconus Poznaniensis, Bogumilus prepositus Scantociensis, Herkenboldus palatinus Gnesnensis, Petrico castellanus Poznaniensis, Nicolaus iudex Poznaniensis. Acta sunt in Pobodis in comuni colloquio coram nostris baronibus universis, anno Domini m.cc.lxx.viii, Ydus Ianuarii, Indictione VI, Epacta VIII (sic), Concurrente VI (sic).

Prisseca, *Przysieka.* Obrizka, *Obrzyca, niegdyś osada, już r. 1528 deserta.* Zossinida, *Ciosianiec.* Lupiza, *Lupice.* Ptowe, Pyriz, *nie odgadnione.* Oslonino, *Osłonino.* Veleno, *Wieleń.* Pobodis, *Pobiedziska.*

Nr. 474.

Premizl dux Polonie 1278 Apr. 1, in Sbansim; dat comiti Nicolao, iudici generali curiae suae, liberum arbitrium locandi ius Theutonicum in Gostyń, Brzezie et ceteris hereditatibus ipsius.

Pergam. orygin. W założonym dolnym brzegu dwa wcięcia poprzeczne od przywieszenia pieczęci.

Warszawa. Archiwum Główne, Diploma Nr. 609. — Stronczyński, Wzory etc. Nr. 15.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigentes plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Igitur nos Premizl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod considerata multiplici serviciorum fidelitate dilecti baronis nostri comitis Nicolay generalis iudicis curie nostre, filii quondam comitis Predpelci palatini Poznaniensis, sibi suaque posteritati de nostra non ficta voluntate dedimus liberum arbitrium locandi ius Theutonicum in Gostina et in Breze, et in aliis omnibus hereditatibus que in districtu dictarum hereditatum nunc sunt vel esse poterunt. Adiungentes eidem baroni nostro

circa territorium Breze civitatem construendam sub eodem iure quo nostre civitates et ville in nostro dominio perfruuntur, ita quod dictus baro noster de suis locacionibus, tanquam nos de nostris, omnibus utilitatibus libere pociatur. Dedimus eciam eidem baroni nostro et suis posteris in districtu supradictarum hereditatum, Gostina videlicet et Breze, si quando questus fuerit, municionem construere secundum sui arbitrii voluntatem. Ut autem hec nostra donacio simulque confirmacio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem cartulam nostri sigilli munimine dignam duximus roborandam presentibus hys: comite Pyotrkone castellano Poznaniensi, domino Vincencio cancellario Poznaniensi, domino Theodrico lectore patre spirituali nostro, comite Scedrico castellano de Criwin, comite Cevleyo de Porece, comite Iohanne castellano de Dupin. Datum in Sbansim anno Incarnacionis Domini M.CC.LXX.VIII, Kalendas Aprilis, per manus Thilonis notharii curie nostre.

Gostina, *Gostyń*. Breze, *Brzezie*. Criwin, *Krzywin*. Porece, *Podrzecze*. Dupin, *Dupin*. Sbansim, *Zbąszyń*.

Nr. 475.

Secundus Premisl dux Polonie 1278 s. d., in Santok; confirmat donationem hereditatis Polikno, quam relicta Mlodolae genero ipsius, Martino Paranic, ratione dotis fecerat.

Wilanów, Biblioteka. Rejestr rewizorów do Wielkopolski, fol. 49.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigentes plerumque ab hominum noticia dilabuntur, si non testium et litterarum munimine renovantur. Igitur nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis presentibus et futuris ad quos presens scriptum pervenerit, quod relicta Mlodole veniens ad nostram nostrorumque baronum presenciam, hereditatem suam Policzko integraliter cum omnibus utilitatibus, videlicet agris cultis et incultis, silvis, nemoribus, aquis et aquarum decursibus, molendinis, mellificiis, et omnibus aliis que sunt in eadem hereditate vel in futurum poterint inveniri, Martino Paranic suo genero, cum filia sua sibi legittime iuncto, irrevocabiliter donavit, sibi suisque legittimis successoribus iure hereditario in perpetuum possidendam. Nos vero Martini predicti serviciis nobis exhibitis satisfacere cupientes, donacionem coram nobis factam perpetualiter confirmamus, eidem Martino in hereditate dicta Policko liberum dantes navigium et theloneum, aut alia nostro dominio pertinentia his similia, vel maiora. Preterea hereditatem sepe nominatam Policko cum incolis suis absolvimus perpetuo ab omni servicio et exactione, a labore castri, a citatione nisi nostro sigillo specialiter evocentur, a vectura curruum nostrorum, a stroza, a naraz, a poradlne, et ab omnibus aliis obligacionibus quibuscunque nominibus censeantnr: de quibus omnibus solucionibus et serviciis eidem Martino satisfacere teneantur. Venationem liberam in metis habeat continue parvarum et magnarum cuiuslibet generis volucrum et ferarum. Liberum eciam habeat arbitrium prenominatam sepius hereditatem integre et divisim cum omni libertate sibi data donare, vendere seu commutare si processu temporis ipsi videbitur expedire, sepedictum Martinum ab omnibus serviciis et obligacionibus, nobis vel castro nostro pertinentibus, perpetualiter absolventes. Ut autem

hec omnia et singula robur obtineant perpetue firmitatis, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus roborandam presentibus his testibus: comite Grozla Depsk (sic) pincerna Poznaniensi, fratre suo comite Johanne venatore Poznaniensi, comite Vincencio filio Thomislai castellano de Santok, comite Nicolao dicto Samb venatore Gneznensi, comite Bronislao Wilkomir, et aliis quam pluribus clericis et laicis fide dignis. Datum et actum in Santok anno Domini M.CC.LXX.VIII per manus domini Thilonis notarii curie nostre.

Policzko, *Polikno.* Navigium, *t. j. na rzece Warcie lub Noteci, obok połączenia których leży wieś Polikno.* Santok, *Santok.* Depsk (de Pcev?), Wilkomir (de Wilkvia?) *widoczne omyłki, nie odgadnione.*

Nr. 476.

Boleslaus dux Polonie 1278 Apr. 23, in Gnezna; adiudicat monasterio de Ląd villas Jaroszyn, Kowalewo et Drążyn contra petitionem Bogufali episcopi Poznaniensis.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć Bolesława księcia, (pieczęć XVI).

Własność hr. Adama Potockiego.

In nomine Domini amen. Quoniam factum omne modernorum solet haberi dubium quod non authoritate literarum seu testium roboratur, ideo nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie notum wlumus esse tam presentibus quam futuris, quod causam que vertebatur inter dominum Nycholaum quondam bone memorie episcopum Poznaniensem ex una parte et dominum abbatem Lendensem ex altera per quinquennium et amplius super hereditatibus, videlicet Iarossino, Marcinkovo et Drecino, divinum super nos iudicium metuentes taliter decrevimus diffinire, partibus utrisque terminum peremptorium statuentes. Si quis vero iam predictorum interim e medio fieret, fratres illius defuncti, quos respicit causa premissa, termino nichilominus astarent, ratum habentes quicquid coram nobis super eodem negocio iuste determinaretur. Cui termino abbas cum suis fratribus assistens prestolans iudicium, dominus vero Poznaniensis cum suis canonicis terminum peremptorium parvi pendens non comparuit: unde abiudicatus est, nec ultro ei locus concessus est de premissis sortibus facere questionem. Abbati vero adiudicate sunt iam dicte sortes sicut ex antiquo optinuerat, circumeunte vicinia, mediante nostro subcamerario Sandivoio, renovantes earumdem sorcium signa et metas antiquas, succidentes ex nostro mandato signa nova que episcopus Bogufalus sine vicinia, ut probavit abbas coram nobis, pro sue fecerat voluntate. Huius rei testes sunt: Herkamboldus palatinus, Pretslaus Gneznensis castellanus, Boceta Lendensis castellanus, Cechoslaus pincerna Kalisiensis, Segota venator Kalisiensis, comes Iohannes de Slugocino cum suo fratre Bogumilo. Ne igitur nostro huic facto inposterum aliquis audeat ausu temerario contraire, presentem paginam exinde conscriptam sigilli nostri appensione duximus roborandam. Datum et actum in Gnezna anno Domini MCC septuagesimo VIII, in die beati Adalberti episcopi et martyris.

Lendensis, *de Ląd.* Iarossino, *Jaroszyn.* Marcinkovo, *dziś Kowalewo.* Drecino, *Drążyn.* Slugocino, *Sługocin.*

Nr. 477.

Boleslaus dux Mazovie 1278 Mai. 4, in Ploczk; confirmat possessiones monasterii de Jeżów in terra sua sitas, ipsumque cum incolis villarum ipsius, tanquam monasterio de Lubin pertinens, amplissimis munit privilegiis.

Transsumpt sporządzony przez: Stanislaus de Glazewo Imper. auctoritate notarius publicus 1415 Sept. 2, in oppido Iezewo, ad instanciam Nicolai abbatis Lubinensis.

Poznań. Königl. Staats Archiv. Lubin, 32. — Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplomatic. Polon. I, Nr. 58, z pergam. orygin., którego pieczęć znikła.

In nomine Domini amen. Ne donaciones et confirmaciones principum racionabiles a memoria hominum elabantur, dignum est eas litterarum ac testium munimine perhennare. Quapropter nos Boleslaus Dei gracia dux Mazovie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam habituris, quod inspectis fidelibus, gratis et necessariis obsequiis reverendi viri domini Martini abbatis claustri Lubinensis et Yezeviensis, Ordinis sancti Benedicti, que nobis in nostris arduis necessitatibus fideliter demonstravit: cum enim in expedicione in Polonia, cum dilecto fratre nostro ilustri principe domino Wladislao duce Syradie preliaturi contra principem Henricum ducem Glogowie prope Crivin castrum fuissemus, idem reverendus vir dominus abbas nobis multum et magnum honorem exhibuit et expensas copiosius ministravit; et quod maius est memoriaque recoli dignum: cum quadam noctium hostes, homines fortes dicti principis Glogovie, staciones exercitus nostri latenter subintravissent dampnum nobis inferre cupientes, prefatus abbas prout fidelis ad nos eadem nocte propria in persona veniens, nobis incursum hostium eorundem veraciter indicavit: mox quantocius et caucius ad locum indicatum misimus, qui sencientes fugam inierunt, quos nostri usque ad castrum Crivin sunt viriliter persecuti; sicque nos et nostros reverendus vir et fidelis premuniendo, a maximo dampno et mortis periculo fideliter liberavit; pro eo sibi nostram graciam spopondimus ampliorem. Cumque reverendus vir abbas predictus ad nos in Ploczk tandem aliquando post aliquot temporis spacium venisset, pro quibusdam graciis domui Yezeviensi faciendis, assidentibus dilectis nostris filiis, Semovito videlicet et Troydino ducibus et aliis baronibus, nobis humiliter supplicavit; cuius meritorum beneficiis nobis inpensis memoriter recolentes et assessoribus seriem beneficiorum ipsius exponentes, precibus eius dignis annuimus graciose. Unde, propter spem et salutem vite eterne quam nobis a Domino et nostris predecessoribus ac posteris exoptamus, de communi consilio dilectorum filiorum nostrorum predictorum et baronum favore et assensu, domum et villam in Yezow et has villas ad eandem ab antiquo pertinentes, videlicet Goram, Iassinino, Miculimo et Crosnovam, monasterio Lubinensi et fratribus ibidem Ordinis sancti Benedicti dudum a patribus nostris collatas et ascriptas, prefato domino Martino abbati et suis successoribus, claustro Lubinensi, cum omnibus utilitatibus que nunc in eisdem sunt et in posterum fieri poterunt, in perpetuum possidendas innovantes addicimus et conferentes presentibus sollempniter confirmamus; volentes et firmiter statuentes, ut sicut patres nostri a fundacione ecclesie dicte domum ibidem Yeszeviensem, Ordinem sancti Benedicti et fratres sub eodem inibi Deo militantes illibate sine querela servaverunt, sic eciam et nos cum nostris posteris et successoribus dictam domum, Ordinem et fratres ibidem sine mutacione et omni querela conservare merito

condecet et offensa, et ideo dictam domum et fratres in nostram nostrorumque omnium successorum recipimus curam et tuicionem specialem, quam domum, prepositum et fratres ibidem, violenciis, molestiis seu penis nolumus quoquomodo subiacere. Preterea, ex plenitudine gracie nostre, ob amorem Dei et Sanctorum eius, ob remedium eciam anime nostre, nostrorumque omnium predecessorum et successorum ob salutem, ob merita eciam et preces prefati viri domini Martini abbatis fratrumque ipsius, predictam domum et villam in Yezow et alias villas superius nominatas et villanos ipsarum absolvimus omnimode ab omnibus universaliter solucionibus omnium exaccionum, ab equo, vacca videlicet porco et ariete quod vulgariter narsaz dicitur, a citacione castri, a non comparicione quod nestane, a curiis quod podworowe, a fumigacione quod podimne, ab avena quod porsiczne vocatur, a castoribus, a conductu cuiuslibet rei quod prsewod nuncupatur, a strozha custodia', sron pruina, pobor solucio, a falconibus et a psarske, quod peramplius non suscipiantur nec pascantur, neque falcones; ab angariis eciam preangariis et vexacionibus iuris Polonicalis, procuratorum, honoratorum, officiatorum, venatorum, subvenatorum et eorum pedaneis, officialium nostrorum et ceterorum ministerialium; a dacione eciam quarumlibet festivitatum ubicunque quod godne dicitur, et ab aliis omnibus quocunque nomine censebantur prorsus exementes. Monetam vero que obras dicitur, et annonam que sep vocatur, et communem terre solucionem que poradlne nuncupatur, ad instanciam dicti abbatis preposito de Yezow et fratribus ibidem decem annis dedimus percipere inconvulse, quibus evulsis ad nostros demum usus spectabunt. Sed stacionem in Yezow amplius habere monetariis sive nostris nunciis prohibemus, qua recepta mox alias divertantur. Absolvimus eciam dictam domum et villas ipsarumque incolas eternaliter ab edificacione quorumlibet castrorum et ab omnibus quibuslibet laboribus universaliter; a citacione quoque et a iudiciis palatinorum omnium et castellanorum, iudicum nostrorum et officiatorum quorumcunque, ut per eos amplius non citentur nec iudicentur; nisi coram preposito sive ipsius iudice astabunt querulantibus responsuri. Et precipue prepositus, cum sit spiritualis, per evum non iudicetur a quocunque iudice nostro, nec palatino, castellano, honorato seu officiato in omni causa, nec citetur, et citatus non compareat, maxime suis incolis ad obiecta responsurus, pena totaliter procul mota; nisi pro gadibus hereditatum: tunc coram nobis comparebit, littera tamen sub annulo nostro ad nostram presenciam evocatus. Contulimus domui predicte eciam ob spem salutis eterne, precibus reverendi viri dicti abbatis inclinati, ut quociescunque aut quocunque modo homines domus dicte ac villarum predictarum se mutuo occiderint, cuiuscunque condicionis aut sexus fuerint, aut liber ascripticium, aut ascripticius liberum, aut liber liberum, aut ascripticius ascripticium intra terminos bonorum ecclesie seu alibi, prepositus dicti loci totam penam homicidii tollet in eisdem. Si autem homo prepositi extraneum, aut extraneus prepositi occiderit, cuiuscunque condicionis aut sexus ut prefertur extiterit, prepositus mediam partem homicidii habebit. Si autem homo occisus vel qualicunque morte preoccupatus, sive plures, inter terminos bonorum domus dicte inventus fuerit, cuiuscunque condicionis, etatis, preeminencie, gradus, status aut sexus extiterit, eo quod venerabilis vir dominus Martinus sepe dictus claustri memorati nos et barones nostros et quam plurimos a mortis periculo ultimo liberavit cum circa Crivin castrum supra nominatum in Polonia fuissemus, villas sepedictas et incolas ipsarum domus dicte a pena huiusmodi homicidii, sive ducatus nostri sive cuiuscunque honorati et precipue castellani castri de Bala, et ab urna mellis capitalis, tam in hac causa quam

am in premissis totaliter excipientes absolvimus, et liberos eos reddimus presenti-
ı et immunes; sed ad quem huiusmodi pena de iure pertinuerit, reum querat, et
eodem penam iure repetat capitalem. Denique forum, theoloneum et forense quod
gove dicitur, donacione serenissimi principis pii Wladislai, antipatris nostri felicis
ordacionis, ecclesie ac dicte domui Yeszeviensi et fratribus ibidem ab antiquo da-
ı, statutum et scripto confirmatum: quod scriptum cum in expedicione supradicta
semus, vidimus et lectum audivimus et in manibus nostris contrectavimus: idem
um, theloneum et targove, libere ac pacifice dicte domui et fratribus habendum,
cipiendum, exercendum et perfruendum perpetuis temporibus confirmamus. No-
ı sit eciam omnibus tam presentibus quam futuris, quod comes Mislimirus coram
ra nostrorumque baronum presencia, ob suorum redempcionem peccatorum, con-
; domui Yeszeviensi pro construccione molendini partem sui litoris in flumine
l Rava vulgariter nuncupatur, iure hereditario libere, quiete ac perpetuo possi-
lam; in qua piscina, sursum et deorsum per totum, nec ipse unquam nec posteri
nec successores, piscandi sive aliquid faciendi habebunt potestatem. Et ut hee
onabiles ac solempnes donaciones nostre ac confirmaciones robur perpetuum obti-
ıt firmitatis, presentem paginam in huius rei pleniorem evidenciam venerabili viro
ato domino Martino abbati monasterii memorati ad profectum ecclesie ac domus
zeviensis et fratrum dari iussimus, nostri sigilli inpressione et appensione eviden-
communitam. Actum et datum in Ploczk in die beati martyris Floriani, presen-
s prefatis dilectis filiis nostris Semovito et Troydino ducibus, Getca palatino,
ılislao castellano Plocensi, comite Nassegnevo, domino Iancone cancellario curie
re et aliis quam plurimis fide dignis. Si quis autem posterorum seu successo-
ı nostrorum nostras donaciones et confirmaciones premissas, rite ac racionabiliter
as et datas, infringerit, indignacionem omnipotentis Dei et beatorum Adalberti
Stanislai martyrum eius se senciat inremissibiliter incursurum. Et ne quis super
omnibus premissis quoquomodo dubitet, lecta est hec pagina et exposita in no-
ı nostrorumque dilectorum filiorum audiencia et baronum, data per manus eius-
ı domini Ianconis cancellarii memorati sub anno gracie Incarnacionis Domini no-
Ihesu Christi millesimo ducentesimo septuagesimo octavo. Amen, id est fiat....
.... fiat.... fiat.

Lubinensis, *de Lubin.* Yezeviensis, *de Jeżów.* Crivin, *Krzywin.* Ploczk, *Płock.*
sinino, *Jasień.* Miculimo, *Mikulin.* Crosnova, *Krosnowa.* Bala, *Biała.* Rava
r., *Rawka rzeka.*

Nr. 478.

Secundus Premizl dux Polonie 1278 s. d., in Poznan; confert ec-
siae Poznaniensi villas Psarskie et Iaszkowo, quas quondam Phalimirus filius Io-
anis possederat, et testamento ecclesiae praedictae legaverat.

Pergam. orygin. Sznur jedwabny żółty, z którego pieczęć znikła.

Poznań. Archiv. Capituli I, 7. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 59.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere,
ius assertio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secun-
s Premizl Dei gratia dux Polonie, predictorum freta ammonicione salutarium mo-

nitorum notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod terram sive villam que vulgariter Psurevo nuncupatur, quam Phalimirus filius Iohannis possederat et in suo testamento simul cum villa sua Iascovo legaverat ecclesie beati Petri Poznaniensis ad honorem Dei et ob reverentiam beatorum Petri et Pauli apostolorum eius, pro salute anime nostre et parentum nostrorum contulimus plena deliberatione habita pie et devote prephate ecclesie sancti Petri Poznaniensis, condignis eciam ac benevolis petitionibus venerabilis patris domini Nicolay Poznaniensis episcopi acquiescere cupientes, iure hereditario in perpetuum possidendam cum omni eo iure, quo universe ville gaudent antique ecclesie supradicte; ita quod in ipsa villa pro nobis et nostris successoribus nichil iuridictionis penitus reservamus. In huius igitur nostre donationis robur et memoriam, presentem litteram nostro sigillo fecimus communiri presentibus hiis testibus: domino Iohanne decano Poznaniensi, domino Iacobo scolastico eiusdem, domino Iohanne archidiacono ibidem, comite Beniamin palatino Poznaniensi, comite Nicolao iudice curie nostre, comite Petrcone castellano de Santoch. Datum in Poznan anno gracie Domini M.CC.LXX.VIII per manus Thilonis notarii curie nostre.

Psurevo, *Psarskie*. Iascovo, *Jaszkowo*. Santoch, *Santok*.

Nr. 479.

Premisl dux Polonie 1278 Jun. 4, in Poznan; confirmat resignationem hereditatis Białokosz, quam comes Stephanus et frater eius comes Dirsicragius comiti Nicolao iudici Poznaniensi vendiderant.

Poznań. Königl. Staats Arch. Relation. Posnaniens. a. 1619, fol. 1627.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigentes plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Igitur nos Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod coram nobis nostrisque baronibus terre nostre pocioribus, de unanimi consensu ac pariter voluntate comes Stephanus cum fratre suo seniore, comite Dirsicragio de Zycce, propriam hereditatem que Belocosse vulgariter nuncupatur, comiti Nicolao iudici terre nostre, filio quondam comitis Predpelci felicis memorie palatini Poznaniensis terre, pro septuaginta marcis argenti racionabiliter vendiderunt. Licet dictus comes Dirsicraius frater senior comitis Stephani tunc temporis absens fuerit, tamen, ut de ipso in posterum nulla fiat dubietas, et quod plenum assensum super racionabili vendicione sui fratris iunioris exhibere videatur, dictam venditionem seu ordinationem hereditatis prenotate sui sigilli munimine roboravit. Ita tamen, quod nominatus comes N. et posteritas sua hereditatem suprascriptam iure hereditario in perpetuum valeat obtinere, tali interiecta condicione, quod supradicti fratres et eorum posteritas seu consanguinitas, vendicionem coram nobis nostrisque baronibus racionabiliter factam nequaquam audeant in posterum violare, supradictam hereditatem pro simili pecunia redimere aut repetere cupientes. Ut autem supradictorum fratrum venditio nostraque protestatio et confirmatio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem paginam nostro sigillo cum appensione sigilli comitis prelibati Dirsicraii dignam duximus ro-

borandam presentibus hiis testibus: comite Beniamin palatino Polonie, comite Potrkone castellano Poznaniensi, comite Iohanne venatore Poznaniensi, comite Chrosla pincerna Poznaniensi, comite Schedricho castellano de Chriwin, comite Gnevomiro castellano de Zbanszym. Datum in Poznan anno gracie Domini millesimo ducentesimo septuagesimo octavo in vigilia Pentecostes, per manus Thilonis scriptoris curie nostre.

Zycce, *nie odgadnione, może zamiast Siercz.* Belocosse, *Białokosz.* Chriwin, *Krzywin.* Zbanszym, *Zbąszyń.*

Nr. 480.

Nicolaus Pp. III 1278 Jun. 22, Viterbii; Martinum ex Ordine Praedicatorum ecclesiae Gneznensi praeficit in archiepiscopum, et clero populoque diocesis Gneznensis commendat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 159.

Nicolaus episcopus *(etc.)*, venerabili fratri Martino archiepiscopo Gneznensi salutem *(etc.)*. Licet continuata supervenientium negotiorum instantia nostrum animum, qui disponente Domino universali regimini quamvis immeriti presidemus, insultibus impetat successivis, sollicitudo tamen omnium ecclesiarum nostris incumbens humeris tanto artius nos cotidiana meditatione perurget, quanto ad id sumus ex iniuncto nobis apostolatus officio specialius, imo principalius deputati. Sane, ecclesia Gneznensi dudum pastoris solatio destituta, nos, qui circa viduatas ecclesias continue attentionis oculis ad hoc potissimum vigilamus, ut mora exclusa dampnosa talibus ipsarum regimen committatur per quos salutaria in spiritualibus et temporalibus incrementa suscipiant, te professorem Ordinis Predicatorum, tunc penitentiarium et capellanum nostrum, litterarum scientia preditum, morum honestate conspicuum, consilio providum, in spiritualibus et temporalibus circumspectum, de fratrum nostrorum consilio et apostolice plenitudine potestatis predicte ecclesie in archiepiscopum preficimus et pastorem, ac tibi de manibus nostris munere consecrationis impenso, palleum de beati Petri corpore sumptum, insigne videlicet pontificalis officii, cum ea qua decuit instantia postulatum, tibi fecimus assignari, firmam spem fiduciamque tenentes, quod ecclesiam ipsam salubriter auctore Domino gubernabis. Reverenter itaque suscipe iugum Domini et suavi eius oneri humiliter colla submitte, manumque mittens ad fortia, ipsius administrationem ecclesie prudenter exequi, et gregis tibi commissi custodiam prosequi diligenter studeas et constanter, oppositurus te murum pro domo Domini ascendentibus ex adverso, ut laudabili de grege ipso reddita in die stricti examinis ratione, regnum Patris eterni ab origine mundi paratum electis accipias, in dilecta Domini tabernacula letabundus introeas, et eundem tibi commissum gregem ad uberioris meriti retributionis cumulum introducas. Datum Viterbii X Kalendas Iulii, anno primo.

In e. m... preposito .. decano et Capitulo ecclesiae Gneznensis, clero civitatis et diocesis Gneznensis, universis vassallis, universis suffraganeis ecclesiae Gneznensis, verbis competenter mutatis.

Nr. 481.

Nicolaus Pp. III 1278 Jun. 22, Viterbii; Martinum ex Ordine Praedicatorum, ecclesiae Gneznensi in archiepiscopum praefectum, ducibus Poloniae commendat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 159.

Nicolaus episcopus *(etc.)*, dilectis filiis nobilibus viris universis ducibus per Gneznensem provinciam constitutis salutem *(etc.)*. Licet *(etc. usque:)* gubernabi[illegible] *(cnfr. Nr. 480)*. Quocirca nobilitates vestras rogamus et hortamur per apostolic[illegible] scripta vobis mandantes, quatenus eundem archiepiscopum, ad commissam sibi divi[illegible] et apostolica providentia prefatam Gneznensem ecclesiam cum plenitudine nostre gratie accedentem, habentes propensius commendatum, sibi et eidem ecclesie vos favorabiles et benivolos exhibere velitis: ita quod ipse vestri favoris fultus presidio in executione officii sui possit assidue prosperari, ac vobis exinde divine retributionis premiis comparatis, nos devotionem vestram possimus in Domino merito commendare. Datum Viterbii X Kalendas Iulii, anno primo.

Nr. 482.

Premislius dux Maioris Polonie 1278 Aug. 24, in Lenda; in colloquio inter Lesconem ducem Siradiae et Zemovitum ducem Cuiaviae habito in mediatorem electus, quandam compositionem inter praedictos duces ordinat.

Pergam. orygin. Skrawek pergaminu u dolnego brzegu odcięty i tamże przez wcięcie poprzeczne przewleczony, z którego pieczęć znikła.

Warszawa. Archiwum Główne, Diploma Nr. 2. — Stronczyński, Wzory etc. Nr. 16.

In nomine Domini amen. Nos Premislius Dei gracia dux Maioris Polonie, omnibus presens scriptum inspecturis salutem. Noverint presentes et futuri, quod cum colloquium celebraretur inter dominum L. ducem Syradie et dominum ducem Zemo. Cuyaviensem, nos, predictum Pre. ducem Polonie, iam dicti principes L. et Zem. mediatorem ac assessorem elegerunt. Tunc predictus dux Syradie terram Cuyavie fratri suo domino duci Zem. per nostram ordinacionem et procuracionem karitative restauravit, super talibus ordinacionibus compromissis, quod predictus Zem. dux Cuyavie frater noster, Teuthonicales milites et filios militum Teuthonicalium in terra et curia sua servare denegaret, item et quascunque promissiones privilegiorum olim promisit vel tradidit maturo sine consilio, frivola et vana perseverent; eciam, quantumque villas aliquas in predicta Cuyavia temporibus domini ducis Polonie, patrui nostri, vel a duce L. Syradie receperunt, frater noster dominus dux Zem. minime ratum approbabit. Item, quod si antedictus frater noster Zem. volens locare civitates vel villas cum consilio maturo baronum suorum, locare poterit ad sue affectationem voluntatis. Et ne de hiis ordinacionibus aliquod scrupulum oriatur, nos presens scriptum nostri sygilli munimine dignum duximus roborandum. Actum in Lenda claustro Ordinis Cisterciensium anno Domini M.CC.LXXVIII in die beati Bartholo-

y apostoli, presentibus hiis: Mathya castellano de Kalis, Bozeta castellano de nda, Andrea castellano de Nakel, Bozeta castellano de Gedc, Bervoldo pincerna, gumilo dapifero Gneznensi, et aliis quam pluribus fide dignis.

Lenda, *Ląd.* Nakel, *Nakło.* Gedc, *Giecz.*

Nr. 483.

Comes Woyczych de Stensz 1278 Sept. 20, s. l.; protestatur, se is servis Laurentio, Jacobo et Nicolao duos mansos feudales in villa Sczaniec conisse.

Rogalin. Biblioteka. Paradis, Lib. privil. Nr. 48.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Cum pocius sit divinitatis am humanitatis singula perpetuo memorie commendare, ideo utile animadvertimus, la personarum literarum memorie commendare. Notum igitur fieri volumus tam esentibus quam futuris presentem paginam cernentibus, quod nos comes Woyczych Stensz contulimus predilectis servis nostris Laurencio, Iacobo et Nicolao duos ansos feudales, ipsis et posteris eorum, in villa que Stenz vulgariter nuncupatur. ı, eciam sub tali libertate: si forte in posterum eis placuerit predictos vendere ansos, nullius improbitate valeat eorum emptio impediri. Ne ergo per nos seu per stros heredes, vel eciam successores alios, huiusmodi collacio valeat revocari aliatenus seu cassari, ipsis in suffragium evidentioris testimonii presentem litteram stri sigilli munimine duximus roborandam, cum subscriptis testibus: Henrico precto predicte ville, Peregrino tabernario, Gerlaco filio prefecti, Henrico de Villa lberti. Anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo octavo, in vigilia sancti atthei apostoli et evangeliste acta sunt hec.

Stensz, *z niemiecka zamiast Sczaniec.* Villa Alberti, *Wojciechowo.*

Nr. 484.

Premisl dux Polonie 1278 Dec. 10, in civitate Posnaniensi; conmat donationem curiae cum aedificiis ac rebus mobilibus, factam ab Iohanna meca domui fratrum Praedicatorum in Poznań, simulque statuit, ut cuilibet de eadem vitate liceat testamento bona sua domui praedictae assignare.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.
Poznań. Privil. ecclesiae fratrum Praedicatorum.

In nomine Domini amen. Cum cuiquam fidelium liceat de bonis suis que lire possidet condere testamentum, nos Premisl Dei gratia dux Polonie notum vomus esse universis presentem paginam inspecturis, quod domina Iohanna medica civitate Posnaniensi, compos existens rationis et integri sensus, pro anima sua et o remedio suorum peccaminum curiam suam cum edificiis omnibus ac rebus aliis

mobilibus, fratribus Predicatoribus de domo Posnaniensi donatione inter vivos volun tarie ac immutabiliter delegavit, rerum suarum in eosdem dominium transferend Et quia prefata femina supplicavit ut eius hanc donationem confirmaremus, nos pia eius in hoc voluntatem approbantes et necessitatem fratrum ac penurias attendente hanc donationem in nomine Domini confirmamus, presenti scripto in perpetuum sta tuentes, ut cuilibet de civitate Posnaniensi de cetero liceat, in testamento prefati fratribus bona sua mobilia et immobilia, cessante contradictione quacunque civiu Posnaniensium, libere assignare. In cuius rei testimonium presentem paginam nostr sigillo fecimus roborari. Acta sunt hec anno Domini millesimo ducentesimo septua gesimo octavo, quarto Idus Decembris in civitate Posnaniensi, presentibus hiis: co mite Benyamin palatino nostro, Nicolao iudice terre nostre, Boguslao subcamerar nostro, Dirsicragio subiudice terre nostre, Bozatha castellano de Premanth, et d mino Vincentio cancellario nostro, et aliis pluribus probis viris.

Premanth, *Przemęt.*

Nr. 485.

Premisl dux Polonie 1279 Jun. 11, in Poznan; confert militi suo Stephano villam Polanowo.

Pergam. orygin. Na pasmie niekręconego jedwabiu czerwonego przywieszona pieczęć Przemysława księcia, (pieczęć XV).

Warszawa. Biblioteka prywatna. Diplomata.

In nomine Domini amen. Quoniam cursus rerum temporalium, satis floridus et serenus, successive tamen divolvitur in non esse, necesse est ergo ut facta que aguntur, scripti munimine ac voce testium roborentur. Igitur nos Premisl Dei gracia dux Polonie notum esse volumus tam presentibus quam futuris, quod considerantes iustam ordinacionem et donacionem dilecti patrui nostri inclitissimi principis felicis memorie ducis Boleslay, domini et heredis terre heiusdem, nec non servicio fideli perspecto, contulimus militi nostro nomine Stephano et sue posteritati villam nostram que Polaninovo vulgariter nominatur iure hereditario possidendam, quam et patruus noster iam dictus dicto militi contulerat, ut superius iam diximus; interserimusque, quod fatam villam ab hiis solucionibus Polonorum liberamus, videlicet hiis: a stroza, a castri citacione, a podvorove, a povoz. Ut autem hec nostra donacio firma perseveret, presentem litteram nostro sigillo iussimus insigniri presentibus hiis testibus: comite Pretslao castellano Gneznensi, comite Mroczchone venatore Lendensi, comite Pretpelcho subcamerario domine ducisse, comite Petro Prutheno, comite Ianusio subpincerna Poznaniensi. Datum in Poznan anno Domini M.CC.LXX nono, conscriptum ibidem die dominico proximo ante festum sancti Viti et Modesti.

Polaninovo, *Polanowo.* Lendensis, *de Ląd.*

Nr. 486.

Premisl secundus dux Polonie 1279 Jul. 6, in Poznania; villam comitis Borkonis dictam Psarskie, a castellania et ab opole de Śrem absolvens ad opole de Drzonek jungit, libertatibus munit et certis limitibus circumscribit.

Poznań. Königl. Staats Arch. Lib. terrestr. Costens. a. 1546 f. 550 (z oryg.).

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigentes plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Igitur nos Premisl secundus, Dei gracia dux Polonie, scire volumus universos presentem paginam inspecturos, quod villam comitis Borkonis filii comitis Woyslai militis nostri que Psarskye nuncupatur, sitam circa Srzem, que sub una solucione cum villa nostra Zarzenino, quam a fratre suo comite Wyslao pro sufficienti commutacione recepimus, in opole de Srzem et castellaniam pertinebat, racione sui fidelis servicii ab opole de Srzem et castellania in perpetuum absolventes, ipsam hereditatem Psarskye ad opole de Drzonec iungimus cum omnibus solucionibus quibuslibet, que de Srzem castellanie tenebatur. Fuit enim libera a povoz, a podvod, a podvorove, a stroza et a castro; sic eciam eadem libertate deinceps pociatur cum suis posteris. Deinde, ne autem alicui dubium super limitibus oriatur, nos precibus eiusdem Woyslai inclinati, iussimus conscribi limites seu gades predicte hereditatis. Inter civitatem nostram dictam Srzem et Psarskye, sunt autem gades predicte hereditatis de luto Pluskoczevo vulgariter dicto, unde aqua transit, usque in flumen quod dicitur Zabel strumen, que vulgariter dicitur Santzyn yaz. In predicto flumine tria tragmina piscium recialia eidem hereditati addimus, usque ad fluvium qui vulgariter vocatur Struga, et qui diffunditur de Zabel usque ad antiquum flumen, quod vulgariter Nakrzyze nominatur. Insuper concedimus eidem hereditati ex parte civitatis partem fluvii usque ad lacum qui vulgariter dicitur Czyska, qui lacus in Psarskye dinoscitur pertinere flumini qui vulgariter dicitur Struga Chostrina, transiens de predicto lacu, videlicet de Czyska. Preterea sibi tradimus omnes usufructus in fluminibus iam dictis, molendinis, piscibus, feris, lignis, quocumque genere utilitatis poterit excogitare. Deinde via magna, de Srzem transiens penes montem qui dicitur Colige; idem mons dividit metas de Psarskye. Postremo, ubi itur de Psarskye in villam que dicitur Gora, ibi sunt lapides, unus stans altero iacente in agro; similiter metas de Psarskye dividunt. Ceterum mons qui iacet iuxta lacum inter Psarskye et Gora gades demonstrat, presertim lapis circa predictum lacum iacens, reliquo in lacu pausante, dat cognoscere metas determinate. Item insula Nedabilonis usque ad fluvium quod dicitur Wartha, ab illa parte fluminis eiusdem usque ad lutum quod vulgariter dicitur Sczyrscza, in Psarskye spectare dinoscitur. Lacus vero, de predictis duobus lapidibus et silva que Lang nuncupatur usque ad flumen quod dicitur Wartha, ad illam partem eiusdem aque in Psarskye demonstrat pertinere. In huius rei evidenciam et roboris firmitatem, presentem paginam nostri sigilli munimine dignam duximus roborandam presentibus hiis testibus: comite Swanthomyro venatore de Starygrod, comite Nicolao subdapifero Gneznensi, comite Woycechone subpincerna Gneznensi. Datum et actum in Poznania anno gracie Domini

millesimo ducentesimo septuagesimo nono, in octava beatorum Petri et Pauli, per manus Tylonis scriptoris curie nostre.

Psarskye, *Psarskie.* Srzem, *Śrem.* Zarzenino, *nie odgadnione.* Drzonec, *Drzonek.* Lutum Pluskoczevo, Zabel strumen, Nakrzyze flum., *miejscowości dziś nie odgadnione.* Lacus Czyska, *zdaje się być jezioro pod w. Szymanowo.* Struga Chostrinz, *przypływ rz. Obra.* Mons Colige, *nie odgadniony.* Gora, *Gora.* Insula Nedabilonz, Lutum Sczyrscza, *nie odgadnione.* Starygrod, *Starygród.*

Nr. 487.

Philippus episcop. Firmanus apostolic. Sedis in Ungaria, Polonia, Dalmatia etc. legatus 1279 Sept. 14, in castro Budensi; edit in Concilio in loco praefato habito statuta, a clero et populo suae legationis observanda.

Helcel, Starodawne prawa Polskiego pomniki, z dalszym ciągiem według: R. Hube, Antiquissimae constitutiones synodales provinciae Gnesnensis.

Sancte constitutiones, edite per venerabilem patrem dominum Philippum Dei gratia Firmanum episcopum, in Ungaria, Polonia, Dalmatia, Croatia, Rania, Servia, Lodomeria, Gallicia ac Cumania apostolice Sedis legatum, de consilio et consensu archiepiscoporum, episcoporum, electorum, atque abbatum, prepositorum, archidiaconorum, priorum, ministrorum, custodum, guardianorum, plebanorum, canonicorum, rectorum et aliarum personarum et clericorum, nec non Capitulorum, tam cathedralium quam aliarum ecclesiarum secularium et regularium, Cisterciensium, sancti Benedicti, Premonstratensium, sancti Augustini, Predicatorum et Minorum ac aliorum Ordinum, congregatorum in Concilio celebrato in castro Budensi Vesprimiensis diocesis per eundem legatum, ad honorem et gloriam sancte et individue Trinitatis, ad reverentiam et honorem sancte Romane ecclesie et beatissimi ac sanctissimi patris domini Nicolai III et successorum eius, ad relevationem, fulcimentum, ac defensionem fidei catholice et ecclesiastice libertatis; nec non reformationem vite, morum et actuum cleri et populi legationis predicte, sub annis Domini M.CC.LXXIX, Indictione VII, die quartadecima intrante Septembri, in quo videlicet die terminatum fuit Concilium supradictum, pontificatus sanctissimi patris domini Nicolai Pape III anno II.

De tonsura episcoporum. Quia, sicut prelati quosque sibi subditos dignitate et auctoritate precellunt, ita moribus, vita, habitu et conversatione honestis precellere et precedere debent eosdem; quum eorum vita si sit bona, et amplius si sit mala, trahatur a subditis in exemplum: statuimus, quod ipsi prelati coronam et tonsuram patentibus omnino auribus, circularem, iuxta regularium seu religiosorum generalem consuetudinem approbatam, quum nulla religio pontificali religione sit maior, de cetero deferant; ab omni excessu in capillis et defectu notabili in corona protinus abstinentes. Sic enim servantes in predictis, sibi subditos poterunt reformare.

De corporis cultu. Preterea statuimus et ordinamus, quod prelati de cetero, quum equitant vel etiam in publico pedestres incedunt, habeant et deferant cappas rotundas, sub quibus habeant et deferant camiscias albas sive rosetas, quas semper sub cappis sive mantellis ante pectus vel post collum hinc inde connexis deferant, quum in publico, hoc est extra secreta habitationis eorum, ipsos contigerit ire vel

stare. Prohibemus autem, ne ipsi prelati de cetero deferant vel habeant mantellos, cum quibus hactenus equitare et quos in propriis et alienis hospitiis, non solum coram famulis suis sed etiam coram aliis, consueverunt deferre. Permittimus autem, quod possint habere mantellos rotundos sive tabarda longitudinis moderate, eosque deferre cum capuciis, separatis ab eis tempore pluvioso, nivoso seu pruinoso, et quum ad exercitus seu curiationes aut expeditiones ex certis et necessariis causis, a sacris canonibus minime reprobatis, eos contigerit proficisci. Insuper prohibemus, ne prelati vel ecclesiarum cathedralium canonici deinceps sub mantellis vel cappis, pro paratura varios quorumcunque colorum sive varietatum: nisi forte varietates huiusmodi essent in pellibus agninis, vulpinis et linceis: seu zendardum rubeum, vel in aliquibus vestibus fimbrias, hoc est premidiones seu ornamenta nobilia exterius apposita, deludria seu bivaria, seta, aut de aliqua alia simili materia, deferant ullo modo.

De arcendo vestium luxu. Prohibemus, ne prelati aut alii, in dignitatibus, personatibus, seu canonicatibus ecclesiarum cathedralium seu collegiatarum, sive in ecclesiis curam animarum habentibus, aut in sacerdotio constituti, manicas deferant consutitias, nec togas sive guarnacias seu supertunicalia, aut quecunque alia vestimenta desuper portent aperta. Sed ipsa superiora indumenta circumcirca usque ad fimbrias habeant clausa; nulla collaria, nisi forte in tabardis vel mantellis ad equitandum circumcirca omnino rotunda, vel bottones sive fibulas aureas vel argenteas, aut aliquid auri vel argenti habentem ornatum in aliquibus suis vestibus deferentes. Quod si qui contrarium fecerint, vestes huiusmodi per suos ordinarios auferantur in usus pauperum aut in alios pios usus convertende; nichilominus, qui in hoc inventi fuerint excessisse, nisi ad mandatum sui superioris se correxerint, usque ad satisfactionem a suis beneficiis sint ipso facto suspensi.

Annulorum usus praelatis tantum permissus. Interdicimus omnibus clericis portare annulos, nisi sint prelati quibus licite competat ex officio dignitatis vel ex privilegio Sedis apostolice speciali; consuetudine in hoc contraria non obstante. Quod si quis de cetero clericus annulum portans inventus fuerit, auferatur ei annulus per suum ordinarium et non reddatur eidem: immo idem transgressor clericus etiam tantumdem ad valorem illius annuli in rebus aliis cogatur pauperibus erogare. Clericus autem qui annulum dare diocesano vel predictam quantitatem solvere contemneret, ab ingressu ecclesie arceatur donec annulum reddat et penam solvat predictam.

Vetitum ecclesiasticis popinas adire. Statuimus, quod nulla persona ecclesiastica in domibus sive curiis in quibus habitant, tabernam ubi vinum minutatim vendatur, vel ubi viles, leves seu suspecte hospitentur aut conversentur persone, habere, tenere, vel sustinere presumat. Quod si quis in his excesserit, et a suo superiore monitus non emendaverit infra terminum sibi dandum, ex tunc usque ad emendationem condignam ab ingressu ecclesie excludatur.

Praelati e familiis religiosis exciti, pristinum cultum servare iussi. Statuimus etiam et inviolabiliter observari precipimus, quod omnes et singuli, de aliquibus religionibus sive Ordinibus ad pontificalem dignitatem assumpti aut in posterum assumendi, illius religionis sive Ordinis de qua vel de quo assumpti fuerint vel de cetero assumentur, habitum tam in vestibus quam in calceamentis et quibuscumque aliis toto tempore vite sue deferre teneantur et deferant in publico et secreto; nec habitum illum ullo tempore dimittant, aut vestes, calceamenta vel aliqua alia, deferant in colore, forma, seu materia contraria vel dissimili religioni sive Ordini supradictis. Qui vero contra

huiusmodi sanctum et regulare statutum venire presumpserint, ingressum ecclesie et executionem pontificalium sibi noverint interdicta. Per hanc tamen constitutionem non interdicimus ocreas nec cappas rotundas, aut mantellos ante pectus vel post collum connexos, in colore et aliis, supradictis religionibus seu Ordinibus congruentes.

Ecclesiastici re militari non implicandi. Perpetuo prohibemus edicto, ne prelati et alii clerici cuiuscumque sint ordinis, dignitatis aut status, seditionibus, preliis, spoliis, rapinis, incendiis et aliis sevis factis se aliquatenus immiscere presumant, nec bellicis actibus se implicent vel involvant: nisi forte pro ecclesiarum suarum et patrie defensione, non ad impugnandum vel propulsandum, sed ad defensionem tantum, si necessitas eos compellat; et tunc in propriis personis non pugnent. Clerici officia vel commercia non exerceant, maxime inhonesta; mimis, histrionibus, et ioculatoribus non intendant, et tabernas prorsus evitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Ad aleas et taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis intersint. Comam et tonsuram patentibus auribus habeant congruentes, et in officiis ecclesiasticis et in aliis bonis studiis se exerceant diligenter. Excedentes autem in talibus, a suis moneantur prelatis: et si moniti parere contempserint, ab officio et beneficio suspendantur, nec prius talis suspensio revocetur, quam ad arbitrium prelatorum pro eo fuerit satisfactum, ac sub certa pena sufficienter caveant, quod in talibus vel similibus ulterius non excedent.

Non ferenda ab iis capitis sentencia. Nullus clericus sententiam sanguinis dictet aut proferat, aut sanguinis vindictam exerceat aut ubi exercetur intersit, nec quisquam clericus literas dictet aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas, nec illam partem cerugie exerceat que ad ustionem vel incisionem inducit; nec quisquam purgationi aque ferventis seu frigide seu ferri candentis ritum cuiuslibet benedictionis aut consecrationis impendat: scientes, quod si ex huiusmodi mors vel membri mutilatio fuerit subsecuta, irregularitatis laqueum non evadent.

Laicis ecclesiarum administratio non permittenda. Prohibemus quoque, ne archidiaconi et alii rectores ecclesiarum, laicis vel clericis uxoratis suas presumant committere vicarias: et ad hoc dicti archidiaconi et ecclesiarum rectores per suspensionem officii et privationem beneficii, laici autem vel clerici uxorati ne huiusmodi vicarias recipiant, per excommunicationis sententiam a suis diocesanis compescantur omnino.

Arma ab ecclesiasticis non circumferenda. Districte precipimus, ne sacerdotes vel clerici, in quovis ordine constituti, gladium vel cultellum, quod vulgariter dicitur kord, portent, nisi eis manifesti timoris causa ingruerit: nec tunc absque licentia prelatorum portent.

Vetita mulierum cohabitatio. Inhibemus districtius, ut nullus clericus beneficiatus aut in sacris ordinibus constitutus, mulieres aliquas in domibus sue habitationis retinere vel alibi eis cohabitare presumat; qui vero ipsas nunc tenet, nisi infra tres menses, ab ultimo die presentis Synodi in antea enumerandos, eas a cohabitatione sua prorsus eiecerint, vel qui eiectas resumpserint vel eis cohabitaverint, ex tunc se sciant excommunicationis sententia innodatos: a qua sententia per suum diocesanum absolvi possint, primo de suis cohabitationibus mulieribus predictis eiectis, ac ipsis clericis ab earum omnino cohabitationibus separatis, et sufficienti prestita cautione, quod contra constitutionem huiusmodi de cetero non venient, sed ipsam omni tempore inviolabiliter observabunt.

De sacrarum imaginum cultu. Suademus, ut quotiescumque clericos contigerit simul vel singulariter incedere ante altare seu figuram beate Virginis aut etiam Crucifixi, et maxime quum pro divinis officiis intrant chorum, inclinent capita sua depositis pileis reverenter, atque instruant et inducant laicos diligenter.

Dicto: Ave Maria, inflectendum caput; et quo ornatu standum in choro. Volumus, quod omnes clerici, quotiescumque in divinis officiis Ave Maria audiverint, flexis genibus se reverenter inclinent; prohibentes, ne clerici beneficiati aut in sacris ordinibus constituti, discalceati seu nudis pedibus chorum intrare seu in ipso stare presumant dum ipsa divina officia celebrantur. Item, quod presbyteri sine cappis rotundis vel superpelliciis ad psallendum horas canonicas, maxime vesperas, matutinas, vel missam, ecclesias ingredi vel in eis vadere non presumant; nisi forte essent extranei viatores aut etiam peregrini.

De lustranda ab episcopis dioecesi. Quoniam sicut audivimus nonnulli ecclesiarum prelati et persone ecclesiastice nostre legationis, et maxime regni Ungarie, quum suas dioceses vel parochias visitant vel ex aliis causis ad ecclesias ipsas declinant, gravibus et inportabilibus fere descensibus, non solum in prelatis et clericis, verum etiam in laicis, reprobandis atque damnandis ecclesias vel parochias ipsas plerumque aggravant et molestant: nos huiusmodi descensus graves, onerosos, difficiles et inportabiles fieri de cetero prohibentes statuimus, quod quum prelatos et personas predictas ex iustis et rationabilibus causis ad ecclesias ipsas declinare contigerit, sic se honeste habeant et modeste, se suasque familias a superfluis et illicitis cohibentes, quod per immoderatos descensus huiusmodi ecclesie inportabiliter non graventur: in predictis et aliis taliter se habentes, quod ipsi, non que sua sint sed Iesu Christi, potius querere videantur. Qui autem in predictis excesserint, per superiores suos abstinere atque desistere, et de illatis gravaminibus satisfacere lesis et gravatis ecclesiis, per censuram ecclesiasticam et alia prompta remedia, sublato cuiuslibet frustratorie appellationis obstaculo, compellantur.

De arcenda intrusione in sacerdotio. Prohibemus, ne aliquis abbatiam, prepositurum, prioratum, plebanatum, capellaniam vel aliquod beneficium ecclesiasticum de manu recipiat laicorum: statuentes, quod archiepiscopi, episcopi et alii, ad quos de iure vel consuetudine seu privilegio, abbatum vel aliorum confirmatio, institutio vel provisio spectat, nullum confirmare vel instituere presumant, nisi eis prius de canonica ipsorum electione et eligentium ac electi conditione inter eos plene constet; veris patronis, in illis ecclesiis in quibus illius obtinent patronatum, iustitia ac iure plene servatis ac salvis, que eis a sacris canonibus conceduntur atque servantur.

De constituenda residentia. Quum ad beneficia ecclesiastica, curam habentia animarum annexam, tales queri debeant et admitti, qui in ipsis beneficiis velint et valeant residere et personaliter per se ipsos et non per alios deservire, ordinamus atque precipimus, ut omnes et singuli plebani, rectores et capellani ecclesiarum parochialium totius legationis nobis commisse, in ipsis deserviant per se ipsos et non per vicarios. Prohibentes, ne aliqui talium ecclesiarum rectores de cetero, absque diocesanorum consensu quibus ecclesie ipse subsunt, aliquos instituant vicarios, vel institutos in eis teneant vel sustineant: et qui contra fecerint, fructibus et proventibus illius ecclesie per annum sint ipso iure privati, dictique fructus, de mandato diocesani episcopi, in libris et ornamentis ecclesiasticis aut ad opus eiusdem ecclesie irrevocabiliter expendantur; nec antea percipiant de fructibus ecclesiarum ipsarum, quam sufficienter caverint quod huiusmodi constitutionem inviolabiliter observabunt. Illos

huiusmodi sanctum et regulare statutum venire presumpserint, ingressum ecclesie et executionem pontificalium sibi noverint interdicta. Per hanc tamen constitutionem non interdicimus ocreas nec cappas rotundas, aut mantellos ante pectus vel post collum connexos, in colore et aliis, supradictis religionibus seu Ordinibus congruentes.

Ecclesiastici re militari non implicandi. Perpetuo prohibemus edicto, ne prelati et alii clerici cuiuscumque sint ordinis, dignitatis aut status, seditionibus, preliis, spoliis, rapinis, incendiis et aliis sevis factis se aliquatenus immiscere presumant, nec bellicis actibus se implicent vel involvant: nisi forte pro ecclesiarum suarum et patrie defensione, non ad impugnandum vel propulsandum, sed ad defensionem tantum, si necessitas eos compellat; et tunc in propriis personis non pugnent. Clerici officia vel commercia non exerceant, maxime inhonesta; mimis, histrionibus, et ioculatoribus non intendant, et tabernas prorsus evitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Ad aleas et taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis intersint. Comam et tonsuram patentibus auribus habeant congruentes, et in officiis ecclesiasticis et in aliis bonis studiis se exerceant diligenter. Excedentes autem in talibus, a suis moneantur prelatis: et si moniti parere contempserint, ab officio et beneficio suspendantur, nec prius talis suspensio revocetur, quam ad arbitrium prelatorum pro eo fuerit satisfactum, ac sub certa pena sufficienter caveant, quod in talibus vel similibus ulterius non excedent.

Non ferenda ab iis capitis sentencia. Nullus clericus sententiam sanguinis dictet aut proferat, aut sanguinis vindictam exerceat aut ubi exercetur intersit, nec quisquam clericus literas dictet aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas, nec illam partem cerugie exerceat que ad ustionem vel incisionem inducit; nec quisquam purgationi aque ferventis seu frigide seu ferri candentis ritum cuiuslibet benedictionis aut consecrationis impendat: scientes, quod si ex huiusmodi mors vel membri mutilatio fuerit subsecuta, irregularitatis laqueum non evadent.

Laicis ecclesiarum administratio non permittenda. Prohibemus quoque, ne archidiaconi et alii rectores ecclesiarum, laicis vel clericis uxoratis suas presumant committere vicarias: et ad hoc dicti archidiaconi et ecclesiarum rectores per suspensionem officii et privationem beneficii, laici autem vel clerici uxorati ne huiusmodi vicarias recipiant, per excommunicationis sententiam a suis diocesanis compescantur omnino.

Arma ab ecclesiasticis non circumferenda. Districte precipimus, ne sacerdotes vel clerici, in quovis ordine constituti, gladium vel cultellum, quod vulgariter dicitur kord, portent, nisi eis manifesti timoris causa ingruerit: nec tunc absque licentia prelatorum portent.

Vetita mulierum cohabitatio. Inhibemus districtius, ut nullus clericus beneficiatus aut in sacris ordinibus constitutus, mulieres aliquas in domibus sue habitationis retinere vel alibi eis cohabitare presumat; qui vero ipsas nunc tenet, nisi infra tres menses, ab ultimo die presentis Synodi in antea enumerandos, eas a cohabitatione sua prorsus eiecerint, vel qui eiectas resumpserint vel eis cohabitaverint, ex tunc se sciant excommunicationis sententia innodatos: a qua sententia per suum diocesanum absolvi possint, primo de suis cohabitationibus mulieribus predictis eiectis, ac ipsis clericis ab earum omnino cohabitationibus separatis, et sufficienti prestita cautione, quod contra constitutionem huiusmodi de cetero non venient, sed ipsam omni tempore inviolabiliter observabunt.

De sacrarum imaginum cultu. Suademus, ut quotiescumque clericos contigerit simul vel singulariter incedere ante altare seu figuram beate Virginis aut etiam Crucifixi, et maxime quum pro divinis officiis intrant chorum, inclinent capita sua depositis pileis reverenter, atque instruant et inducant laicos diligenter.

Dicto: Ave Maria, inflectendum caput; et quo ornatu standum in choro. Volumus, quod omnes clerici, quotiescumque in divinis officiis Ave Maria audiverint, flexis genibus se reverenter inclinent; prohibentes, ne clerici beneficiati aut in sacris ordinibus constituti, discalceati seu nudis pedibus chorum intrare seu in ipso stare presumant dum ipsa divina officia celebrantur. Item, quod presbyteri sine cappis rotundis vel superpelliciis ad psallendum horas canonicas, maxime vesperas, matutinas, vel missam, ecclesias ingredi vel in eis vadere non presumant; nisi forte essent extranei viatores aut etiam peregrini.

De lustranda ab episcopis dioecesi. Quoniam sicut audivimus nonnulli ecclesiarum prelati et persone ecclesiastice nostre legationis, et maxime regni Ungarie, quum suas dioceses vel parochias visitant vel ex aliis causis ad ecclesias ipsas declinant, gravibus et inportabilibus fere descensibus, non solum in prelatis et clericis, verum etiam in laicis, reprobandis atque damnandis ecclesias vel parochias ipsas plerumque aggravant et molestant: nos huiusmodi descensus graves, onerosos, difficiles et inportabiles fieri de cetero prohibentes statuimus, quod quum prelatos et personas predictas ex iustis et rationabilibus causis ad ecclesias ipsas declinare contigerit, sic se honeste habeant et modeste, se suasque familias a superfluis et illicitis cohibentes, quod per immoderatos descensus huiusmodi ecclesie inportabiliter non graventur: in predictis et aliis taliter se habentes, quod ipsi, non que sua sint sed Iesu Christi, potius querere videantur. Qui autem in predictis excesserint, per superiores suos abstinere atque desistere, et de illatis gravaminibus satisfacere lesis et gravatis ecclesiis, per censuram ecclesiasticam et alia prompta remedia, sublato cuiuslibet frustratorie appellationis obstaculo, compellantur.

De arcenda intrusione in sacerdotio. Prohibemus, ne aliquis abbatiam, prepositurum, prioratum, plebanatum, capellaniam vel aliquod beneficium ecclesiasticum de manu recipiat laicorum: statuentes, quod archiepiscopi, episcopi et alii, ad quos de iure vel consuetudine seu privilegio, abbatum vel aliorum confirmatio, institutio vel provisio spectat, nullum confirmare vel instituere presumant, nisi eis prius de canonica ipsorum electione et eligentium ac electi conditione inter eos plene constet; veris patronis, in illis ecclesiis in quibus illius obtinent patronatum, iustitia ac iure plene servatis ac salvis, que eis a sacris canonibus conceduntur atque servantur.

De constituenda residentia. Quum ad beneficia ecclesiastica, curam habentia animarum annexam, tales queri debeant et admitti, qui in ipsis beneficiis velint et valeant residere et personaliter per se ipsos et non per alios deservire, ordinamus atque precipimus, ut omnes et singuli plebani, rectores et capellani ecclesiarum parochialium totius legationis nobis commisse, in ipsis deserviant per se ipsos et non per vicarios. Prohibentes, ne aliqui talium ecclesiarum rectores de cetero, absque diocesanorum consensu quibus ecclesie ipse subsunt, aliquos instituant vicarios, vel institutos in eis teneant vel sustineant: et qui contra fecerint, fructibus et proventibus illius ecclesie per annum sint ipso iure privati, dictique fructus, de mandato diocesani episcopi, in libris et ornamentis ecclesiasticis aut ad opus eiusdem ecclesie irrevocabiliter expendantur; nec antea percipiant de fructibus ecclesiarum ipsarum, quam sufficienter caverint quod huiusmodi constitutionem inviolabiliter observabunt. Illos

huiusmodi sanctum et regulare statutum venire presumpserint, ingressum ecclesie et executionem pontificalium sibi noverint interdicta. Per hanc tamen constitutionem non interdicimus ocreas nec cappas rotundas, aut mantellos ante pectus vel post collum connexos, in colore et aliis, supradictis religionibus seu Ordinibus congruentes.

Ecclesiastici re militari non implicandi. Perpetuo prohibemus edicto, ne prelati et alii clerici cuiuscumque sint ordinis, dignitatis aut status, seditionibus, preliis, spoliis, rapinis, incendiis et aliis sevis factis se aliquatenus immiscere presumant, ne bellicis actibus se implicent vel involvant: nisi forte pro ecclesiarum suarum et patrie defensione, non ad impugnandum vel propulsandum, sed ad defensionem tantum, si necessitas eos compellat; et tunc in propriis personis non pugnent. Clerici officia vel commercia non exerceant, maxime inhonesta; mimis, histrionibus, et ioculatoribus non intendant, et tabernas prorsus evitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Ad aleas et taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis intersint. Comam et tonsuram patentibus auribus habeant congruentes, et in officiis ecclesiasticis et in aliis bonis studiis se exerceant diligenter. Excedentes autem in talibus, a suis moneantur prelatis: et si moniti parere contempserint, ab officio et beneficio suspendantur, nec prius talis suspensio revocetur, quam ad arbitrium prelatorum pro eo fuerit satisfactum, ac sub certa pena sufficienter caveant, quod in talibus vel similibus ulterius non excedent.

Non ferenda ab iis capitis sentencia. Nullus clericus sententiam sanguinis dictet aut proferat, aut sanguinis vindictam exerceat aut ubi exercetur intersit, nec quisquam clericus literas dictet aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas, nec illam partem cerugie exerceat que ad ustionem vel incisionem inducit; nec quisquam purgationi aque ferventis seu frigide seu ferri candentis ritum cuiuslibet benedictionis aut consecrationis impendat: scientes, quod si ex huiusmodi mors vel membri mutilatio fuerit subsecuta, irregularitatis laqueum non evadent.

Laicis ecclesiarum administratio non permittenda. Prohibemus quoque, ne archidiaconi et alii rectores ecclesiarum, laicis vel clericis uxoratis suas presumant committere vicarias: et ad hoc dicti archidiaconi et ecclesiarum rectores per suspensionem officii et privationem beneficii, laici autem vel clerici uxorati ne huiusmodi vicarias recipiant, per excommunicationis sententiam a suis diocesanis compescantur omnino.

Arma ab ecclesiasticis non circumferenda. Districte precipimus, ne sacerdotes vel clerici, in quovis ordine constituti, gladium vel cultellum, quod vulgariter dicitur kord, portent, nisi eis manifesti timoris causa ingruerit: nec tunc absque licentia prelatorum portent.

Vetita mulierum cohabitatio. Inhibemus districtius, ut nullus clericus beneficiatus aut in sacris ordinibus constitutus, mulieres aliquas in domibus sue habitationis retinere vel alibi eis cohabitare presumat; qui vero ipsas nunc tenet, nisi infra tres menses, ab ultimo die presentis Synodi in antea enumerandos, eas a cohabitatione sua prorsus eiecerint, vel qui eiectas resumpserint vel eis cohabitaverint, ex tunc se sciant excommunicationis sententia innodatos: a qua sententia per suum diocesanum absolvi possint, primo de suis cohabitationibus mulieribus predictis eiectis, ac ipsis clericis ab earum omnino cohabitationibus separatis, et sufficienti prestita cautione, quod contra constitutionem huiusmodi de cetero non venient, sed ipsam omni tempore inviolabiliter observabunt.

De sacrarum imaginum cultu. Suademus, ut quotiescumque clericos contigerit simul vel singulariter incedere ante altare seu figuram beate Virginis aut etiam Crucifixi, et maxime quum pro divinis officiis intrant chorum, inclinent capita sua depositis pileis reverenter, atque instruant et inducant laicos diligenter.

Dicto: Ave Maria, inflectendum caput; et quo ornatu standum in choro. Volumus, quod omnes clerici, quotiescumque in divinis officiis Ave Maria audiverint, flexis genibus se reverenter inclinent; prohibentes, ne clerici beneficiati aut in sacris ordinibus constituti, discalceati seu nudis pedibus chorum intrare seu in ipso stare presumant dum ipsa divina officia celebrantur. Item, quod presbyteri sine cappis rotundis vel superpelliciis ad psallendum horas canonicas, maxime vesperas, matutinas, vel missam, ecclesias ingredi vel in eis vadere non presumant; nisi forte essent extranei viatores aut etiam peregrini.

De lustranda ab episcopis dioecesi. Quoniam sicut audivimus nonnulli ecclesiarum prelati et persone ecclesiastice nostre legationis, et maxime regni Ungarie, quum suas dioceses vel parochias visitant vel ex aliis causis ad ecclesias ipsas declinant, gravibus et inportabilibus fere descensibus, non solum in prelatis et clericis, verum etiam in laicis, reprobandis atque damnandis ecclesias vel parochias ipsas plerumque aggravant et molestant: nos huiusmodi descensus graves, onerosos, difficiles et inportabiles fieri de cetero prohibentes statuimus, quod quum prelatos et personas predictas ex iustis et rationabilibus causis ad ecclesias ipsas declinare contigerit, sic se honeste habeant et modeste, se suasque familias a superfluis et illicitis cohibentes, quod per immoderatos descensus huiusmodi ecclesie inportabiliter non graventur: in predictis et aliis taliter se habentes, quod ipsi, non que sua sint sed Iesu Christi, potius querere videantur. Qui autem in predictis excesserint, per superiores suos abstinere atque desistere, et de illatis gravaminibus satisfacere lesis et gravatis ecclesiis, per censuram ecclesiasticam et alia prompta remedia, sublato cuiuslibet frustratorie appellationis obstaculo, compellantur.

De arcenda intrusione in sacerdotio. Prohibemus, ne aliquis abbatiam, prepositurum, prioratum, plebanatum, capellaniam vel aliquod beneficium ecclesiasticum de manu recipiat laicorum: statuentes, quod archiepiscopi, episcopi et alii, ad quos de iure vel consuetudine seu privilegio, abbatum vel aliorum confirmatio, institutio vel provisio spectat, nullum confirmare vel instituere presumant, nisi eis prius de canonica ipsorum electione et eligentium ac electi conditione inter eos plene constet; veris patronis, in illis ecclesiis in quibus illius obtinent patronatum, iustitia ac iure plene servatis ac salvis, que eis a sacris canonibus conceduntur atque servantur.

De constituenda residentia. Quum ad beneficia ecclesiastica, curam habentia animarum annexam, tales queri debeant et admitti, qui in ipsis beneficiis velint et valeant residere et personaliter per se ipsos et non per alios deservire, ordinamus atque precipimus, ut omnes et singuli plebani, rectores et capellani ecclesiarum parochialium totius legationis nobis commisse, in ipsis deserviant per se ipsos et non per vicarios. Prohibentes, ne aliqui talium ecclesiarum rectores de cetero, absque diocesanorum consensu quibus ecclesie ipse subsunt, aliquos instituant vicarios, vel institutos in eis teneant vel sustineant: et qui contra fecerint, fructibus et proventibus illius ecclesie per annum sint ipso iure privati, dictique fructus, de mandato diocesani episcopi, in libris et ornamentis ecclesiasticis aut ad opus eiusdem ecclesie irrevocabiliter expendantur; nec antea percipiant de fructibus ecclesiarum ipsarum, quam sufficienter caverint quod huiusmodi constitutionem inviolabiliter observabunt. Illos

huiusmodi sanctum et regulare statutum venire presumpserint, ingressum ecclesie et executionem pontificalium sibi noverint interdicta. Per hanc tamen constitutionem non interdicimus ocreas nec cappas rotundas, aut mantellos ante pectus vel post collum connexos, in colore et aliis, supradictis religionibus seu Ordinibus congruentes.

Ecclesiastici re militari non implicandi. Perpetuo prohibemus edicto, ne prelati et alii clerici cuiuscumque sint ordinis, dignitatis aut status, seditionibus, preliis, spoliis, rapinis, incendiis et aliis sevis factis se aliquatenus immiscere presumant, nec bellicis actibus se implicent vel involvant: nisi forte pro ecclesiarum suarum et patrie defensione, non ad impugnandum vel propulsandum, sed ad defensionem tantum, si necessitas eos compellat; et tunc in propriis personis non pugnent. Clerici officia vel commercia non exerceant, maxime inhonesta; mimis, histrionibus, et ioculatoribus non intendant, et tabernas prorsus evitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Ad aleas et taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis intersint. Comam et tonsuram patentibus auribus habeant congruentes, et in officiis ecclesiasticis et in aliis bonis studiis se exerceant diligenter. Excedentes autem in talibus, a suis moneantur prelatis: et si moniti parere contempserint, ab officio et beneficio suspendantur, nec prius talis suspensio revocetur, quam ad arbitrium prelatorum pro eo fuerit satisfactum, ac sub certa pena sufficienter caveant, quod in talibus vel similibus ulterius non excedent.

Non ferenda ab iis capitis sentencia. Nullus clericus sententiam sanguinis dictet aut proferat, aut sanguinis vindictam exerceat aut ubi exercetur intersit, nec quisquam clericus literas dictet aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas, nec illam partem cerugie exerceat que ad ustionem vel incisionem inducit; nec quisquam purgationi aque ferventis seu frigide seu ferri candentis ritum cuiuslibet benedictionis aut consecrationis impendat: scientes, quod si ex huiusmodi mors vel membri mutilatio fuerit subsecuta, irregularitatis laqueum non evadent.

Laicis ecclesiarum administratio non permittenda. Prohibemus quoque, ne archidiaconi et alii rectores ecclesiarum, laicis vel clericis uxoratis suas presumant committere vicarias: et ad hoc dicti archidiaconi et ecclesiarum rectores per suspensionem officii et privationem beneficii, laici autem vel clerici uxorati ne huiusmodi vicarias recipiant, per excommunicationis sententiam a suis diocesanis compescantur omnino.

Arma ab ecclesiasticis non circumferenda. Districte precipimus, ne sacerdotes vel clerici, in quovis ordine constituti, gladium vel cultellum, quod vulgariter dicitur kord, portent, nisi eis manifesti timoris causa ingruerit: nec tunc absque licentia prelatorum portent.

Vetita mulierum cohabitatio. Inhibemus districtius, ut nullus clericus beneficiatus aut in sacris ordinibus constitutus, mulieres aliquas in domibus sue habitationis retinere vel alibi eis cohabitare presumat; qui vero ipsas nunc tenet, nisi infra tres menses, ab ultimo die presentis Synodi in antea enumerandos, eas a cohabitatione sua prorsus eiecerint, vel qui eiectas resumpserint vel eis cohabitaverint, ex tunc se sciant excommunicationis sententia innodatos: a qua sententia per suum diocesanum absolvi possint, primo de suis cohabitationibus mulieribus predictis eiectis, ac ipsis clericis ab earum omnino cohabitationibus separatis, et sufficienti prestita cautione, quod contra constitutionem huiusmodi de cetero non venient, sed ipsam omni tempore inviolabiliter observabunt.

De sacrarum imaginum cultu. Suademus, ut quotiescumque clericos contigerit simul vel singulariter incedere ante altare seu figuram beate Virginis aut etiam Crucifixi, et maxime quum pro divinis officiis intrant chorum, inclinent capita sua depositis pileis reverenter, atque instruant et inducant laicos diligenter.

Dicto: Ave Maria, inflectendum caput; et quo ornatu standum in choro. Volumus, quod omnes clerici, quotiescumque in divinis officiis Ave Maria audiverint, flexis genibus se reverenter inclinent; prohibentes, ne clerici beneficiati aut in sacris ordinibus constituti, discalceati seu nudis pedibus chorum intrare seu in ipso stare presumant dum ipsa divina officia celebrantur. Item, quod presbyteri sine cappis rotundis vel superpelliciis ad psallendum horas canonicas, maxime vesperas, matutinas, vel missam, ecclesias ingredi vel in eis vadere non presumant; nisi forte essent extranei viatores aut etiam peregrini.

De lustranda ab episcopis dioecesi. Quoniam sicut audivimus nonnulli ecclesiarum prelati et persone ecclesiastice nostre legationis, et maxime regni Ungarie, quum suas dioceses vel parochias visitant vel ex aliis causis ad ecclesias ipsas declinant, gravibus et inportabilibus fere descensibus, non solum in prelatis et clericis, verum etiam in laicis, reprobandis atque damnandis ecclesias vel parochias ipsas plerumque aggravant et molestant: nos huiusmodi descensus graves, onerosos, difficiles et inportabiles fieri de cetero prohibentes statuimus, quod quum prelatos et personas predictas ex iustis et rationabilibus causis ad ecclesias ipsas declinare contigerit, sic se honeste habeant et modeste, se suasque familias a superfluis et illicitis cohibentes, quod per immoderatos descensus huiusmodi ecclesie inportabiliter non graventur: in predictis et aliis taliter se habentes, quod ipsi, non que sua sint sed Iesu Christi, potius querere videantur. Qui autem in predictis excesserint, per superiores suos abstinere atque desistere, et de illatis gravaminibus satisfacere lesis et gravatis ecclesiis, per censuram ecclesiasticam et alia prompta remedia, sublato cuiuslibet frustratorie appellationis obstaculo, compellantur.

De arcenda intrusione in sacerdotio. Prohibemus, ne aliquis abbatiam, prepositurum, prioratum, plebanatum, capellaniam vel aliquod beneficium ecclesiasticum de manu recipiat laicorum: statuentes, quod archiepiscopi, episcopi et alii, ad quos de iure vel consuetudine seu privilegio, abbatum vel aliorum confirmatio, institutio vel provisio spectat, nullum confirmare vel instituere presumant, nisi eis prius de canonica ipsorum electione et eligentium ac electi conditione inter eos plene constet; veris patronis, in illis ecclesiis in quibus illius obtinent patronatum, iustitia ac iure plene servatis ac salvis, que eis a sacris canonibus conceduntur atque servantur.

De constituenda residentia. Quum ad beneficia ecclesiastica, curam habentia animarum annexam, tales queri debeant et admitti, qui in ipsis beneficiis velint et valeant residere et personaliter per se ipsos et non per alios deservire, ordinamus atque precipimus, ut omnes et singuli plebani, rectores et capellani ecclesiarum parochialium totius legationis nobis commisse, in ipsis deserviant per se ipsos et non per vicarios. Prohibentes, ne aliqui talium ecclesiarum rectores de cetero, absque diocesanorum consensu quibus ecclesie ipse subsunt, aliquos instituant vicarios, vel institutos in eis teneant vel sustineant: et qui contra fecerint, fructibus et proventibus illius ecclesie per annum sint ipso iure privati, dictique fructus, de mandato diocesani episcopi, in libris et ornamentis ecclesiasticis aut ad opus eiusdem ecclesie irrevocabiliter expendantur; nec antea percipiant de fructibus ecclesiarum ipsarum, quam sufficienter caverint quod huiusmodi constitutionem inviolabiliter observabunt. Illos

huiusmodi sanctum et regulare statutum venire presumpserint, ingressum ecclesie et executionem pontificalium sibi noverint interdicta. Per hanc tamen constitutionem non interdicimus ocreas nec cappas rotundas, aut mantellos ante pectus vel post collum connexos, in colore et aliis, supradictis religionibus seu Ordinibus congruentes.

Ecclesiastici re militari non implicandi. Perpetuo prohibemus edicto, ne prelati et alii clerici cuiuscumque sint ordinis, dignitatis aut status, seditionibus, preliis, spoliis, rapinis, incendiis et aliis sevis factis se aliquatenus immiscere presumant, nec bellicis actibus se implicent vel involvant: nisi forte pro ecclesiarum suarum et patrie defensione, non ad impugnandum vel propulsandum, sed ad defensionem tantum, si necessitas eos compellat; et tunc in propriis personis non pugnent. Clerici officia vel commercia non exerceant, maxime inhonesta; mimis, histrionibus, et ioculatoribus non intendant, et tabernas prorsus evitent, nisi forte causa necessitatis in itinere constituti. Ad aleas et taxillos non ludant, nec huiusmodi ludis intersint. Comam et tonsuram patentibus auribus habeant congruentes, et in officiis ecclesiasticis et in aliis bonis studiis se exerceant diligenter. Excedentes autem in talibus, a suis moneantur prelatis: et si moniti parere contempserint, ab officio et beneficio suspendantur, nec prius talis suspensio revocetur, quam ad arbitrium prelatorum pro eo fuerit satisfactum, ac sub certa pena sufficienter caveant, quod in talibus vel similibus ulterius non excedent.

Non ferenda ab iis capitis sentencia. Nullus clericus sententiam sanguinis dictet aut proferat, aut sanguinis vindictam exerceat aut ubi exercetur intersit, nec quisquam clericus literas dictet aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas, nec illam partem cerugie exerceat que ad ustionem vel incisionem inducit; nec quisquam purgationi aque ferventis seu frigide seu ferri candentis ritum cuiuslibet benedictionis aut consecrationis impendat: scientes, quod si ex huiusmodi mors vel membri mutilatio fuerit subsecuta, irregularitatis laqueum non evadent.

Laicis ecclesiarum administratio non permittenda. Prohibemus quoque, ne archidiaconi et alii rectores ecclesiarum, laicis vel clericis uxoratis suas presumant committere vicarias: et ad hoc dicti archidiaconi et ecclesiarum rectores per suspensionem officii et privationem beneficii, laici autem vel clerici uxorati ne huiusmodi vicarias recipiant, per excommunicationis sententiam a suis diocesanis compescantur omnino.

Arma ab ecclesiasticis non circumferenda. Districte precipimus, ne sacerdotes vel clerici, in quovis ordine constituti, gladium vel cultellum, quod vulgariter dicitur kord, portent, nisi eis manifesti timoris causa ingruerit: nec tunc absque licentia prelatorum portent.

Vetita mulierum cohabitatio. Inhibemus districtius, ut nullus clericus beneficiatus aut in sacris ordinibus constitutus, mulieres aliquas in domibus sue habitationis retinere vel alibi eis cohabitare presumat; qui vero ipsas nunc tenet, nisi infra tres menses, ab ultimo die presentis Synodi in antea enumerandos, eas a cohabitatione sua prorsus eiecerint, vel qui eiectas resumpserint vel eis cohabitaverint, ex tunc se sciant excommunicationis sententia innodatos: a qua sententia per suum diocesanum absolvi possint, primo de suis cohabitationibus mulieribus predictis eiectis, ac ipsis clericis a earum omnino cohabitationibus separatis, et sufficienti prestita cautione, quod contra constitutionem huiusmodi de cetero non venient, sed ipsam omni tempore inviolabiliter observabunt.

De sacrarum imaginum cultu. Suademus, ut quotiescumque clericos contigerit ıl vel singulariter incedere ante altare seu figuram beate Virginis aut etiam Cru- i, et maxime quum pro divinis officiis intrant chorum, inclinent capita sua de- :is pileis reverenter, atque instruant et inducant laicos diligenter.

Dicto: Ave Maria, inflectendum caput; et quo ornatu standum in choro. Volumus, l omnes clerici, quotiescumque in divinis officiis Ave Maria audiverint, flexis ge- s se reverenter inclinent; prohibentes, ne clerici beneficiati aut in sacris ordini- constituti, discalceati seu nudis pedibus chorum intrare seu in ipso stare presu- t dum ipsa divina officia celebrantur. Item, quod presbyteri sine cappis rotundis superpelliciis ad psallendum horas canonicas, maxime vesperas, matutinas, vel am, ecclesias ingredi vel in eis vadere non presumant; nisi forte essent extranei ›res aut etiam peregrini.

De lustranda ab episcopis dioecesi. Quoniam sicut audivimus nonnulli ecclesia- prelati et persone ecclesiastice nostre legationis, et maxime regni Ungarie, quum dioceses vel parochias visitant vel ex aliis causis ad ecclesias ipsas declinant, ibus et inportabilibus fere descensibus, non solum in prelatis et clericis, verum n in laicis, reprobandis atque damnandis ecclesias vel parochias ipsas plerumque ·avant et molestant: nos huiusmodi descensus graves, onerosos, difficiles et inpor- les fieri de cetero prohibentes statuimus, quod quum prelatos et personas predic- ex iustis et rationabilibus causis ad ecclesias ipsas declinare contigerit, sic se ›ste habeant et modeste, se suasque familias a superfluis et illicitis cohibentes, l per immoderatos descensus huiusmodi ecclesie inportabiliter non graventur: in lictis et aliis taliter se habentes, quod ipsi, non que sua sint sed Iesu Christi, us querere videantur. Qui autem in predictis excesserint, per superiores suos inere atque desistere, et de illatis gravaminibus satisfacere lesis et gravatis eccle- per censuram ecclesiasticam et alia prompta remedia, sublato cuiuslibet frustra- e appellationis obstaculo, compellantur.

De arcenda intrusione in sacerdotio. Prohibemus, ne aliquis abbatiam, preposi- ım, prioratum, plebanatum, capellaniam vel aliquod beneficium ecclesiasticum de ıu recipiat laicorum: statuentes, quod archiepiscopi, episcopi et alii, ad quos de vel consuetudine seu privilegio, abbatum vel aliorum confirmatio, institutio vel /isio spectat, nullum confirmare vel instituere presumant, nisi eis prius de cano- . ipsorum electione et eligentium ac electi conditione inter eos plene constet; ve- patronis, in illis ecclesiis in quibus illius obtinent patronatum, iustitia ac iure ıe servatis ac salvis, que eis a sacris canonibus conceduntur atque servantur.

De constituenda residentia. Quum ad beneficia ecclesiastica, curam habentia ani- ·um annexam, tales queri debeant et admitti, qui in ipsis beneficiis velint et va- ıt residere et personaliter per se ipsos et non per alios deservire, ordinamus at- precipimus, ut omnes et singuli plebani, rectores et capellani ecclesiarum paro- ılium totius legationis nobis commisse, in ipsis deserviant per se ipsos et non per ırios. Prohibentes, ne aliqui talium ecclesiarum rectores de cetero, absque dioce- orum consensu quibus ecclesie ipse subsunt, aliquos instituant vicarios, vel insti- ›s in eis teneant vel sustineant: et qui contra fecerint, fructibus et proventibus ıs ecclesie per annum sint ipso iure privati, dictique fructus, de mandato dioce- i episcopi, in libris et ornamentis ecclesiasticis aut ad opus eiusdem ecclesie irre- abiliter expendantur; nec antea percipiant de fructibus ecclesiarum ipsarum, quam ficienter caverint quod huiusmodi constitutionem inviolabiliter observabunt. Illos

autem qui contra tenorem constitutionis presentis receperint vicarias, suorum ordinariorum arbitrio relinquimus puniendos.

De non ineunda conspiratorum societate. Coniurationes et conspirationes et colligationes inter personas ecclesiasticas, quocumque modo, fraude vel ingenio, omnino de cetero fieri prohibemus, factasque, nec non iuramenta, promissiones, obligationes et alia super predictis prestita, vel que de cetero super eis fieri contingerit vel prestari, aut earum occasione, penitus reprobamus, dissolvimus, atque cassamus: et eos, qui huiusmodi promissiones, obligationes aut etiam iuramenta, sub aliquibus etiam pecuniariis vel aliis penis fecerunt aut etiam prestiterunt, protinus absolventes, ipsos decernimus ad observationem coniurationum, conspirationum et obligationum ipsarum, vel solutionem aliquarum penarum sive pecuniarum aliquatenus non teneri. Statuentes, quod qui in talibus de cetero inventi fuerint excessisse, preter excommunicationem quam ipso facto incurrant, a suis diocesanis aut aliis suis superioribus per privationem perpetuam aut etiam temporalem beneficiorum que obtinent et alias penas taliter castigentur, quod pena ipsorum transeat aliis in exemplum. Quam constitutionem quantum ad penas imponendas, ad promotiones seu mediationes predictarum coniurationum, conspirationum, colligationum, iuramentorum, promissionum et obligationum predictarum, extendi volumus et mandamus.

Infirmi a parochis conveniendi. Statuimus, quod quum ex deliberatione et ordinatione episcoporum, archiepiscoporum et aliorum ordinariorum, Synodus fuerit celebranda per duos, tres vel tot dies qui sufficere videantur, antequam se ponant in via eundi ad Synodum, rectores parochialium ecclesiarum earumque perpetui vicarii qui ad presidendum Synodo faciende fuerint generaliter sive specialiter seu singulariter evocati, diligenter inquirant si qui sint infirmi seu debiles in parochiis suis, eosque visitent etiam non requisiti, et faciant circa eos quidquid necesse fuerit ad animarum salutem.

Indictae Synodi adeundae, et cultus in iisdem usurpandus. Statuimus etiam et precipimus, ut omnes tam regulares quam seculares in dignitatibus seu personatibus constituti, ad locum illius metropolitane in qua provincialis, et illius diocesis in qua episcopalis Synodus fuerit celebranda, veniant, nisi remanserint de suorum superiorum licentia speciali de quorum ordinatione Synodus fuerit facienda: et si taliter impediti fuerint quod ad Synodum venire non possint, legitimum excusatorem clericum, cum pleno mandato ad acceptandum et recipiendum ea que in Synodo fuerint ordinata, transmittant. In eundo et redeundo honeste ambulent et honesta acquirant hospitia et in eis circumspecte se habeant et modeste, ne vita, mores, et gestus clericorum, populo fiant in scandalum et contemptum. Qui vero ex causa ad Synodum ire vel venire non possunt, eam archidiaconis, et archidiaconi suis diocesanis studeant nunciare. Quod si in veniendo et denunciando rationabilem causam, negligentes seu contemptores extiterint, ad diocesanorum suorum arbitrium puniantur. Preterea statuimus, quod archiepiscopi, episcopi, abbates et quilibet alii qui ex privilegio mitris utuntur, mitrati, cum superpelliciis, stolis et cappis seu pluvialibus; prepositi vero, priores et alii inferiores prelati, cum superpelliciis et stolis si diaconi saltem sint, et si velint, pluvialibus seu cappis; rectores vero et simplices sacerdotes, cum cottis seu superpelliciis et stolis tantum; inferioris vero status vel ordinis clerici, cum cottis Synodum intrent et in ea devote et cum reverentia usque ad finem, nisi casus necessitatis emerserit, perseverent. Religiosos quo-

ue, nullam prelaturam vel administrationem habentes perpetuam, permittimus in habitu suo cum stolis in Synodo posse stare, etiam si administrationem habeant.

Suscipiendi sacri ordines a pastoribus animarum. Statuimus etiam, quod omnes abbates, prepositi, priores, plebani et alii ecclesiarum prelati et rectores curam animarum habentium, promoti ad dignitates seu curas predictas ante Concilium Lugdunense noviter celebratum, si presbyteri non sunt, in proximis futuris Quatuor Temporibus successive se faciant usque ad sacerdotium ordinari; aut omnino dimittant huiusmodi dignitates et curas, et per suos diocesanos seu superiores, sublato cuiuslibet appellationis obstaculo, amoveantur a dignitatibus et curis predictis, nisi in sacerdotes fuerint ordinati. Institutis autem sive instituendis post Concilium Lugdunense prefatum, per diocesanos et alios superiores eorum denuncietur singulariter singulis et universaliter universis, quod nisi infra annum a die sue constitutionis in dignitatibus et beneficiis curam animarum habentibus in presbyteros fuerint ordinati, ipso iure huiusmodi beneficiis sint privati, et beneficia illa, per illos ad quos eorum ordinatio spectat, ex tunc de personis idoneis libere ordinentur.

Eucharistia et Oleum sacrum servanda in ecclesiis. Statuimus, ut per omnes ecclesias Chrisma, Oleum sanctum et Eucharistia sub fideli custodia clavibus adhibitis conservetur, ita ut non possit ad illas manus impia extendi. Si vero is ad quem spectat custodia ea incaute reliquerit, tribus mensibus ab officio et beneficio suspendatur, et si per incuriam aliquid inde nefarium contigerit, gravius puniatur.

Celebrandum a sacerdotibus divinum officium. Nullus permittatur deservire altari vel Epistolam legere, nisi in superpellicio et cappa clausa. Sacerdos quoque diurnum officium pariter et nocturnum distincte et aperte, quantum Deus dederit, celebret et devote.

Sanctio adversus intrusores et intrusos. Quia multorum assertione comperimus et pro certo didicimus, quod in multis ecclesiis ac monasteriis et ecclesiasticis beneficiis nostre legationis multi per secularem potentiam, absque libero et legitimo ecclesiasticarum personarum assensu ad quas ipsarum electio, ordinatio, provisio et institutio pertinere dignoscitur, damnabiliter sunt intrusi ac quotidie intruduntur contra sacrorum statuta canonum et ecclesiasticam libertatem, ex quo multa provenerunt et proveniunt quotidie detrimenta et animarum deploranda pericula subsequuntur: statuimus, quod nullus laicus, cuiuscunque auctoritatis extiterit sive status, aliquem de cetero in ecclesiis vel monasteriis aut ecclesiasticis beneficiis legationis predicte ponere vel intrudere quacumque occasione vel auctoritate, quin potius transgressione seu temeritate, presumat; salvo et reservato iure patronatus veri competentis patroni, prout canonica iura declarant. Decernimus autem institutiones sive intrusiones talium nullas esse, nullumque ius competere sic intrusis; et nisi intrusi huiusmodi infra sex menses ecclesias, monasteria, sive beneficia, que de facto modo sunt adepti predicto, omnino et sine difficultate dimiserint, et quicumque alii de cetero aliqua beneficia ecclesiastica per manus receperint laicorum, et electionibus, postulationibus, provisionibus seu institutionibus, ad minas, comminationes, terrores sive impressiones laicorum quorumcumque aliorum presumpserint consentire, ex tunc se sciant excommunicationis sententie subiacere, ipsosque per diocesanum et alios, quibus ecclesie, monasteria et beneficia sunt subiecta predicta, arctius compellendos ea dimittere et satisfacere de fructibus et proventibus exinde perceptis, invocato ad talium proterviam conterendam, si opus fuerit, auxilio brachii secularis.

Ecclesiastici iudicum tribunalia adire vetiti. Inhibemus, ne persone ecclesiastice agant vel respondeant, sive fideiubeant aut se astringant vel obligent coram iudice seculari, nisi de his et super his, que ad seculare, non ecclesiasticum, forum spectant, et de quibus, absque sacrorum canonum iniuria et contradictione in predictis vel aliis, potest per ecclesiasticas personas seculare forum adiri. Personas autem ecclesiasticas que contra huiusmodi inhibitionem venire presumpserint, et iudices seculares qui personas prefatas coram se agere, respondere vel fideiubere aut se astringere, vel alia facere que ad forum seculare non pertinent, contra privilegia ordini clericali vel personis ecclesiasticis generaliter vel specialiter ab homine vel a iure concessa compulerint, nisi, postquam de hoc exceptum fuerit coram eis, ab huiusmodi processu omnino destiterint et revocaverint omnem processum habitum contra personas predictas, excommunicationis sententie volumus subiacere, a qua per diocesanos locorum in quorum iurisdictione persone huiusmodi consistunt, post satisfactionem idoneam et condignam iuxta formam Ecclesie possint absolvi.

De eodem. Nullus sacerdos vel aliqua persona ecclesiastica, de personalibus iniuriis vel eleemosynis Ecclesie factis, coram seculari iudice audeat litigare, nisi de licentia sui episcopi.

De spuriis et arte lusoria e domibus sacerdotum arcendis. Prohibemus sacerdotibus et aliis clericis in sacris ordinibus constitutis districte, ne secum prolem habeant quam in sacro ordine genuerunt, propter scandalum; et ne huiusmodi parochiales sacerdotes in domibus suis habeant aleas vel taxillos, districtius inhibemus. Filii autem sive filie predictorum, in familia sive famulatu, seu pro famulis maioris ecclesie cui sunt immediate subiecti, redigantur ac etiam teneantur.

De reliquiarum veneratione. In Concilio statutum est, ut amodo reliquie extra capsam nullatenus ostendantur, nisi in precipuis festivitatibus vel ad hoc ex devotione concurrentibus peregrinis, sicut quarundam ecclesiarum laudabilis consuetudo exposcit; nec aliquo modo exponantur venales. Inventas autem de novo, nemo publice venerari presumat nisi prius auctoritate Romani pontificis fuerint approbate. Qui vero contra fecerit, si clericus fuerit, ab officio et beneficio se noverit suspensum; si laicus, per mensem ingressum ecclesie sibi noverit interdictum.

Qui ad sacras conciones admittendi. Nullus passim recipiatur ad predicandum, nisi fuerit authentica persona, vel alias per Sedem apostolicam privilegiata aut ad hoc per episcopum destinata. Questores quoque ecclesiarum tantum ea dicant populo, que in literis domini Pape vel episcopi continentur; sacerdotes tamen loci populum sibi commissum diligenter inducant ad eleemosynas erogandas, intuitu pietatis, non animo extorquendi. Nullus etiam questuarius pro hospitalibus vel aliis similibus locis, recipiatur ad eleemosynas querendas sine literis domini Pape aut legatorum eius, vel diocesanorum ipsorum.

Opes ecclesiarum non oppignerandae nec distrahendae. Statuimus, quod ornamenta ecclesie non obligentur pignori nisi pro necessitate ecclesie, de licentia episcopi, cum consilio parochianorum. Preterea statuimus, quod nullus prelatus superior vel inferior aut ecclesiarum rector pro alio fideiubere, nec possessionem ecclesie sue vel alias res ecclesiasticas quascumque, mobiles aut immobiles vel se moventes, presertim sacras, pro alieno facto obligare presumat, nec etiam pro suo facto proprio, nisi evidentem in utilitatem sue cedat ecclesie, et cum licentia diocesanorum, et cum assensu Capituli sive Conventus illarum ecclesiarum sive monasteriorum, que habent Capitulum vel Conventum. Transgressores autem constitutionis huiusmodi,

per suos superiores compellantur reficere omne damnum quod monasteria et ecclesie ex fideiussione vel obligatione huiusmodi incurrissent. Statuimus et statutum etiam declaramus, quod ecclesiarum rectores de bonis mobilibus vel iuribus seu libris aut ornamentis ad ecclesias ipsas spectantibus, nichil dare, concedere, vel donare possint in vita; nec de ipsis seu aliis mobilibus vel immobilibus aut se moventibus, acquisitis contemplatione ecclesiarum ipsarum, possint condere testamentum, nisi in casibus a iure permissis: quod si contra factum fuerit, illud decernimus irritum et inane. Precipientes districte, quod successores eorum qui in talibus excesserint, predicta bona cum auctoritate diocesanorum et etiam iudicum secularium, si fuerit opportunum, ad ius et proprietatem ipsarum ecclesiarum efficaciter studeant revocare, ipsique prelati se favorabiles et promptos ipsis rectoribus exhibeant in predictis: et si qui de dictis rectoribus in revocatione huiusmodi fuerint negligentes, ipsos ad id per diocesanos predictos compelli volumus et mandamus. Archidiaconi quoque, singuli videlicet in singulis archidiaconatibus suis, tam de predictis quam aliis, ad bonum et utilitatem ecclesiarum suorum archidiaconatuum curam et sollicitudinem habeant diligentem: et si quid super predictis ac aliis difficultatibus emerserit, illud diocesanis suis studeant quam citius nunciare.

Peregrinatio non obeunda inconsulto praesule. Nullus clericus nostre legationis, in quovis ordine constitutus, peregrinari extra regnum vel provinciam suam presumat absque diocesanorum episcoporum vel aliorum suorum ordinariorum licentia speciali: quod si quis contrarium fecerit, a beneficio ecclesie vel ecclesiarum, in qua vel in quibus beneficiatus extitit, per unius anni spatium sit suspensus.

Rem divinam non peragat, nisi iniciatus noscatur. Decernimus, ut nemo incognitus ad ministrandum in sacris ordinibus admittatur, nisi sui ordinatoris vel successoris eius literas, omni suspicione carentes ostendat, suscepti ordinis mentionem facientes expressam: et qui contra constitutionem huiusmodi venire presumpserint, tales ad celebrationem divinorum admittendo vel retinendo, post trinam admonitionem vel unam peremptoriam, a divinorum perceptione et ingressu ecclesie arceantur; et de hoc per diocesanos episcopos inquisitio frequens fiat.

Frequentandae a fidelibus ecclesiae parochiales. Precipimus, ut ecclesiarum parochiani singulis diebus dominicis et festivis, ad divina officia, specialiter ad missam, vadant ad suas parochiales ecclesias, ibique divina officia prout Deus dederit audiant diligenter: nec ipsi parochiani, relicta sua parochiali ecclesia vel contempta, ad alias ecclesias, cuiuscumque sint ordinis, religionis aut status, sive huiusmodi ecclesie sint parochiales sive non, ad audienda divina officia, et specialiter missam, presumant accedere, maxime diebus dominicis et festivis; aut in alienis parochiis vel ecclesiis ad huiusmodi officia permittantur, seu ipsis per alios quam per suos parochiales presbyteros ministrentur ecclesiastica Sacramenta: exceptis clericis, religiosis, transeuntibus et peregrinis, qui ad huiusmodi officia in parochiis sive ecclesiis possunt recipi alienis, et nisi forte, causa devotionis maioris, aliqui circa hoc a Sede apostolica sint muniti privilegio aut indulgentia speciali. Parochiani vero contra constitutionem huiusmodi venientes, a perceptione Sacramentorum, illi autem qui contra constitutionem huiusmodi parochianos alienos receperint ad divina vel eis administraverint ecclesiastica Sacramenta, ab executione suorum ordinum noverint se suspensos; et qui parochianis alienis taliter suspensis ecclesiastica ministrare presumpserint Sacramenta, excommunicationis sententiam ipso facto se noverint incurrisse, a qua, congrua satisfactione exhibita illi paro-

chiali rectori cuius parochiano ministrare presumpserint ecclesiastica Sacramenta per diocesanos episcopos secundum formam Ecclesie possint absolvi.

De exigenda ratione administrandarum opum. Omnes autem abbates, prepositi, priores, et alii prelationem habentes, saltem semel de suis omnibus reditibus et expensis et statu ecclesiarum suarum, ceteri vero administratores, camerarii, seu officiales, tam interiores quam exteriores, bis in anno duobus terminis, uno videlicet in festo sancti Thome apostoli, altero in festo sancti Georgii, reddant in Capitulo plenariam rationem: consuetudine quarundam ecclesiarum, ubi pluries ratio reddi solet, in suo robore duratura. In quibus si prelati et officiales vel predicti negligentes seu infideles et mendaces inventi fuerint, secundum qualitatem culpe per episcopum vel alium suum superiorem puniantur; alii vero ipso facto administrationes amittant, gravius iuxta arbitrium episcopi vel sui superioris alterius puniendi.

Ne ecclesiarum rectores mutuo dent. Inhibemus abbatibus, prepositis, prioribus, plebanis, rectoribus ecclesiarum et clericis universis, ne ipsi mutuo dent vel accipiant: abbates, prepositi ultra duas vel tres marchas, ceteri unam marcham, sine notitia et consensu Capituli sui vel maioris partis, ac diocesani episcopi assensu speciali.

Interdicta bonorum ecclesiae alienatio. Prohibemus insuper, ne inferiores prelati absque episcoporum, nec ipsi absque archiepiscoporum, nec ipsi metropolitani absque Sedis apostolice licentia speciali, aliqua de bonis immobilibus vel iuribus, ad monasteria sive ecclesias suas spectantibus, nisi in casibus a iure permissis, alienare presumant: quod si contra fecerint, pro irrito habeatur; et alienantes, si inferiores prelati sint, a suorum ordinum, archiepiscopi et episcopi, a pontificalium executione sint ipso facto suspensi; quam suspensionem superiores ordinarii alienantium, alienatis prius ad ius et proprietatem monasteriorum seu ecclesiarum revocatis, vel alias indemnitati ipsorum monasteriorum et ecclesiarum proviso, valeant relaxare.

Non imponenda ecclesiis graviora onera. Statuimus, quod ecclesie parochiales vel alie ecclesie seu monasteria, per maiores seu minores, vel personas seu magistros, aut Capitula cathedralium ecclesiarum vel aliarum ecclesiarum prelatos, novis, iniustis, et indebitis exactionibus non graventur; nec eis novos imponant census, aut indebitas exactiones inducant, nec veteres augeant pensiones. Qui vero inventi fuerint in talibus ecclesias molestare aut aggravare predictas, si sint episcopi, per metropolitanos eorum, si inferiores persone, per suos diocesanos a talibus per censuram ecclesiasticam et alia opportuna remedia desistere compellantur.

Archidiaconi, non nisi iuris canonici periti, praeficiantur. Quum tam de iure quam de generali consuetudine multarum ecclesiarum archidiaconi iurisdictionem habeant causas matrimoniales et plerumque alias audiendi, examinandi atque decidendi, statuimus atque precipimus: quod nulli de cetero in regno Ungarie et provincia Polonie in archidiaconos assumantur, nisi in iure canonico taliter sint instructi atque periti, quod causas huiusmodi secundum iura et rationabiles consuetudines locorum in quibus huiusmodi iurisdictionem obtinent audire, examinare, atque decidere possint; vel alias in artibus sint aut in aliis scientiis taliter informati, quod in talibus, annuente Deo, verisimiliter proficere possint: et si tales in archidiaconos assumi contigerit, teneantur ad minus triennio in canonico iure studere, dimissis in ipsis archidiaconatibus talibus vicariis, qui honeste possint supplere vices eorum. Hanc autem constitutionem, quantum ad studium triennii, ad iam institutos archidiaconos extendi volumus et mandamus: nisi et instituti iam facti sint, et instituendi post suas institutiones fiant absque vitio et culpa ipsorum adeo pauperes, debiles, vel infirmi, aut

inhabiles ad studendum, quod studium incipere nequeant, vel perficere aut ter-
re inceptum: quibus impedimentis cessantibus, teneantur incipere et inceptum
ere studium, ut superius est expressum. Ad predicta quoque implenda, archi-
ni supradicti a suis diocesanis per amotionem et privationem perpetuam a suis
diaconatibus compellantur. Indulgemus autem archidiaconis supradictis, quod
triennium, quo studio prefato vacabunt, archidiaconatuum et aliorum beneficio-
suorum fructus et proventus cum ea integritate percipiant, cum qua ipsos per-
ent si in dictis archidiaconatibus vel beneficiis personaliter morarentur; quoti-
s distributionibus que in pane et vino singulis vel certis diebus exhibentur dum-
exceptis; nisi in fraudem presentis constitutionis, reditus qui consueverunt in
ia percipi, ordinarentur pro distributionibus panis et vini.

Causae matrimoniales diligenter discutiendae. Prohibemus, ne cause matrimonia-
isi discretis et gravibus ac honestis committantur personis, et habentibus iuris
ici peritiam vel causarum experientiam in talibus opportunam. Statuimus, ut
in causis matrimonialibus testes per se ipsum, vel alium discretum et hones-
iuris peritum vel bonam experientiam causarum habentem, examinet.

Sacramenta de non deferendis culpis praelatorum rescissa. Quia nonnulli prelati
ares et regulares subditis suis inhibent, ne ecclesiarum sive monasteriorum suo-
statum personarum et rerum eorumdem superioribus suis, seu aliis per quos ad
iam eorum perveniat, insinuent vel exponant, eosdem subditos sub iuramenti in-
sitione et aliis vinculis astringentes, vel in ipsis si secus fecerint excommunica-
s sententiam proferentes; nonnulli etiam ex eis subditos ipsos plerumque alias
obligant, ne de cetero dicant sive deponant, denuncient aut faciant aliquid con-
os per quod malum vel damnum aliquid incurrere possint: ex quibus frequen-
enit, quod quum superiores ecclesias et monasteria ipsa visitant, ipsorum mo-
riorum seu prelatorum aut etiam subditorum statum scire non possunt, propter
multa in eis, tam in capite quam in membris, que correctione et reformatione
ent, remanent incorrecta: nos contra huiusmodi detestabiles et periculosas astu-
providere volentes, omnia super his vincula interposita, obligationes omnes su-
hoc initas, sententias et quecumque alia huiusmodi occasione subsecuta, inita seu
, vel que in posterum ferri vel fieri contigerit, penitus revocamus, relaxamus
e cassamus, ac cassa et irrita nunciamus; decernentes subditos et alios supradic-
predictis obligationibus, sententiis atque penis totaliter absolutos, et ad eorum
rvationem aliquatenus non teneri.

Supellex sacerdotum non locanda in ecclesiis; libri rituum ab iis tenendi. In Con-
prohibetur et nos prohibemus inviolabiliter observari, ne supellectilia sacerdotis,
ria seu alia, in ecclesiis reponantur aut etiam teneantur, nisi propter hostiles in-
us aut incendia repentina ad eas oporteat habere refugium, sic tamen, ut neces-
e cessante extra ecclesiam portentur. Librum qui dicitur manuale habeant sin-
presbyteri parochiales, ubi contineatur ordo baptismi, catechismi, extreme
ionis et huiusmodi; nec non libros alios, in quibus possint tam diurnum quam
urnum officium celebrare.

Choreae in loco sacro vetitae. Precipimus sacerdotibus, ut divino officio celc-
o et populo regresso ad propria, ecclesias suas firmare debeant diligenter. Pro-
ant etiam sacerdotes sub pena excommunicationis, choreas in cemeteriis vel in
siis duci; quia, ut ait Augustinus: Melius est festivis diebus fodere vel arare,
n choreas ducere. Sub anathematis interminatione prohibemus, ne quis civiles

causas in ecclesiis vel cemeteriis agitare presumat. Nullus etiam de novo edificare in cemeterio permittatur; nec fimus vel immunditie alie in cemeteriis adunentur. Talia facientes, quousque satisfecerint, ad voluntatem rectoris ab ingressu ecclesie illius arceantur.

De vigiliis in ecclesia obeundis, et divinis officiis peragendis. Precipimus, quod ecclesiarum rectores in suis ecclesiis vigilias fieri a laicis non permittant, quum ex hoc scandala proveniant et peccata: nisi forsan in illis ecclesiis, in quibus ex devotione fidelium vigilie tales consueverunt fieri ab antiquo. Ad dilatandum in divinis officiis ecclesie decus presenti constitutione duximus statuendum, quod prepositi, canonici, plebani et alii ecclesiarum rectores et clerici universi, in prepositurís, canoniis et plebanatibus, rectoriis et aliis ecclesiis in quibus beneficiati existunt, vel a quibus ecclesiastica recipiunt stipendia, residentiam facientes, horis canonicis, ad minus matutinis, misse vel vesperis intersint: quum eis ad hoc sint ecclesiastica beneficia deputata, ut de ipsis honeste debeant vivere, ac Deo et dictis ecclesiis in ipsis divinis officiis cum reverentia deservire. Quod si quis eorum in predictis appareat negligens vel remissus, et per diocesanum vel Capitulum vel alium superiorem admonitus non emendaverit, sed huiusmodi negligentiam, ne dicamus contemptum, non videatur emendationi sed consuetudini potius deputare: quotidianis distributionibus illius diei, quo absque rationabili causa abfuit a divinis in aliqua de tribus horis predictis, ipso sit facto privatus, per diocesanum vel alium superiorem suum, si huiusmodi negligentiam vel contemptum non studuit emendare officia continuando predicta, gravius puniendus. Et ut huiusmodi constitutio melius observetur, deputentur aliqui a singulis Capitulis cathedralium et collegiatarum ecclesiarum, qui absentias et negligentias talium notent et scribant. Parochialium vero sacerdotum et aliorum clericorum negligentie et offense, in talibus et aliis que a cura et sollicitudine pendent eorum, per archidiaconos, prepositos aut alios, et demum per episcopos quibus subsunt corrigantur et salubriter emendentur.

De nonnullis extorsionibus vetitis, et sepultura repentina morte decedentium. Presenti quoque constitutione declaramus atque decernimus, quod consuetudo, secundum quam archidiaconi Ungarie pro occisis gladio sive fuste vel aliorum armorum genere, seu veneno aut quocumque alio damnabili et reprobato modo, consueverunt recipere unam marcham argenti antequam sic occisi tradantur ecclesiastice sepulture: ad eos qui fulmine percussi, fluminibus suffocati, exusti incendio, arboribus oppressi, aut de equo cadentes, vel aliis similibus sive fortuitis casibus diem clauserunt extremum seu interiisse noscuntur, nullatenus extendatur, nec ab eorum heredibus, propinquis sive amicis, marcha huiusmodi exigatur; sed sic defuncti, dummodo penitentes decesserint vel in morte penitentie signa apparuerint manifesta, sicut alii Christiani ecclesiastice sepulture tradantur; archidiaconi vero per suos ordinarios ab huiusmodi exactione indebita arceantur.

Contra concubinarios, lenones et lenas, nec non meretrices. Prohibeant etiam sacerdotes, ne laici publice teneant concubinas: et qui post admonitionem tenuerit, tam ipse quam ipsa ab ingressu ecclesie arceantur; et si per hoc se non emendaverint, per suos diocesanos fortius compellantur.

De meretricibus publicis. Quum ex vicinitate turpium mulierum, et maxime meretricum publicarum que corpora sua pro vili pretio vel mercede venalia indifferenter exponunt, multis plerumque peccandi occasio ministretur, ut de multis aliis spiritualibus et temporalibus, que sepissime ex earum vicinitate damnabili consueverunt contingere, periculis taceatur, religio Christiana ac multorum bonorum bo-

stas enormiter infametur: statuimus, quod nulla persona ecclesiastica aut etiam se-
aris, universitas, collegium vel conventus, huiusmodi infames et abominandas per-
as in aliqua civitate, castro vel villa, in domibus seu possessionibus suis habitare
mittat, nec eis vel aliquibus aliis ipsarum nomine vel pro ipsis, aut infamatis de
ociniis, favore, commercio aut conservatione sive protectione talium mulierum, do-
s ipsas vel possessionem suam eis concedere, locare, vendere vel donare quocum-
modo vel fraude presumat. Quod si quisquam contra huiusmodi constitutionem
ire presumpserit, tamdiu per ordinarios locorum et presbyteros parochiarum in
ibus violatores constitutionis huius deguerint ab ecclesie arceantur ingressu et
perceptione Sacramentorum habeantur suspensi, donec ipsis turpibus personis de
tis domibus et possessionibus prorsus eiectis, et prestita sufficienti cautione, quod
erius in talibus non excedent, et ad mandatum ordinariorum sive superiorum, vel
sbyterorum parochialium suorum, tantum de bonis suis in pios usus expendant,
antum pro huiusmodi locatione, venditione seu concessione perceperint aut per-
pturi fuerint occasione predicta. Persone autem ecclesiastice, si in predictis exces-
rint, preter predictas penas per ordinarios sive superiores suos gravius puniantur.
nc autem constitutionem ad publicos adulteros et incestuosos, et ad publicas adul-
as et incestuosas, quos et quas excommunicationis sententie decernimus subia-
re, extendi volumus et mandamus.

Ecclesiastica bona a laicis non occupanda. Statuimus, quod ad bona deceden-
m episcoporum seu episcopatuum et aliorum inferiorum prelatorum, secularium seu
ligiosorum, monasteriorum vel aliarum ecclesiarum vacantium, nullus laicus, quan-
cumque et cuiuscumque sit altitudinis, existentie, conditionis vel status, manus
as extendi faciat vel permittat, bona huiusmodi auferendo aut etiam occupando
casione iuris patronatus vel alio quocumque pretextu. Quod si quis laicorum con-
a constitutionem huiusmodi venire presumpserit, ingressum ecclesie et perceptionem
u participationem Sacramentorum usque ad satisfactionem omnium occupatorum,
btractorum ac etiam ablatorum sibi noverit interdictos: salvis aliis predictis et in
is constitutionibus nostris expressis.

Eadem bona non alienanda. Statuimus, quod nulla persona ecclesiastica aut
iam secularis, cuiuscumque sit existentie, ordinis, dignitatis vel status, vel sub pre-
xtu iuris patronatus quod se habere dicat, contendat vel asserat, aut in veritate
beat in aliquibus monasteriis vel ecclesiis nostre legationis, seu alio quocumque
etextu vel modo, monasteria vel ecclesias predicta in quibus iura huiusmodi se ha-
re contendunt, aut aliquid de bonis vel iuribus ad ipsas ecclesias vel monasteria
ectantibus per se vel alios occupare, vendere, donare, permutare, locare aut alio
odo quocumque alienare, seu bona ipsa aut fructus aliquos, in perpetuum vel ad
mpus, aut alias in feudum sive in pignus dare, concedere, vel recipere, aut aliquid
iud circa dispositionem et ordinationem ecclesiarum et monasteriorum predictorum,
u bonorum mobilium vel immobilium aut se moventium, iuriumque eorumdem pro-
ia auctoritate attentare presumant: veris patronis ecclesiarum et monasteriorum
gationis prefate, in quibus ecclesiis et monasteriis ius obtinent patronatus, iure
mpetenti occasione huiusmodi patronatus servato in tantum, in quantum in hac
rte patronis ecclesiarum canonica instituta concedunt. Transgressores autem con-
itutionis huius, postquam a diocesano et aliis superioribus illarum ecclesiarum in
ibus predicta vel predictorum aliqua attentarunt per charitatem admoniti fuerint,
si infra terminum, ab ipsis diocesanis vel per alios dictarum ecclesiarum superiores

statuendum eisdem, ab ipsarum ecclesiarum vel monasteriorum seu bonorum ac iuriu eorumdem super predictis molestatione et perturbatione destiterint, et ad ipsoru diocesanorum seu aliorum superiorum arbitrium satisfecerint de damnis et iniur irrogatis occasione predicta monasteriis et ecclesiis prefatis, ex tunc se sciant e communicationis sententie subiacere; a qua, iuxta tamen formam Ecclesie, per dio cesanum, satisfactione premissa et sufficienti cautione, quod ulterius in talibus vel similibus non excedant, possint absolvi prefati.

De iure patronatus et collatione sacerdotiorum. Presenti quoque declaramus statuto atque precipimus, quod quecumque persona secularis, cuiuscumque sit existentie, dignitatis aut status, quantumcunque liberaliter et absolute concedat, donet, tradat, seu tradidisse intenderit vel intendat, voluerit vel velit monasteria seu ecclesias: in quibus monasteriis vel aliis ecclesiis secularibus ius tantum obtineat patronatus: illud faciat et facere debeat de illorum diocesanorum seu prelatorum licentia seu assensu, in quorum diocesi vel iurisdictione ecclesie vel monasteria ipsa consistunt; et tam predicte quam alie persone regulares aut seculares, cuiuscumque ordinis, dignitatis, religionis vel status, quantumcunque liberaliter et absolute concesserint, donaverint vel tradiderint, aut concedant, donent vel tradant, seu concessisse, donasse, tradidisse intenderint vel intendant ecclesias, in quibus ius tantum obtinent patronatus, locis vel personis predictis nichil aliud intelligatur seu presumatur conferre aut etiam contulisse, nec persone aut loca predicta aliud ex collatione huiusmodi recipere vel acquirere, quam ius in eisdem ecclesiis seu monasteriis conferentibus competens patronatus. Statuentes et expressius prohibentes, ne alique persone ecclesiastice aut etiam seculares, quibus de monasteriis vel ecclesiis huiusmodi sunt donationes, concessiones, vel collationes facte vel in posterum fient, aliquid, nisi quantum patronis canonica iura concedunt, exigere vel extorquere aut capere motu proprio, vel accipere de bonis mobilibus vel immobilibus aut se moventibus vel de iuribus monasteriorum aut ecclesiarum ipsarum, nec in eis statuere aliquas prelaturas seu etiam rectorias, nec removere sive supprimere vel etiam revocare statuta, nec de ipsis monasteriis vel ecclesiis, aut temporalibus seu spiritualibus, vel iuribus eorumdem, nisi quantum ad defensionem pertineat ad quam patroni tenentur, disponere aut etiam se intromittere, vel aliquos in ipsis monasteriis aut ecclesiis instituere vel destituere, huiusmodi iuris patronatus pretextu, quocumque invento colore presumant. Decernimus autem irritum et inane, quidquid a prefatis personis circa monasteria et ecclesias et alia omnia et singula supradicta, contra tenorem presentis constitutionis temere contingeret attentari. Per hanc autem declarationem et constitutionem, nullum veris patronis super his que sibi competunt, id est iuris patronatus, preiudicium generetur. Si qui vero, quacumque presumptione contra constitutionem huiusmodi venientes, monasteria vel ecclesias in predictis vel predictorum aliquo molestare seu perturbare presumpserint, aut de ipsis monasteriis vel ecclesiis, seu bonis et iuribus eorum se intromiserint quoquo modo, ingressu ecclesie et perceptione Sacramentorum ecclesiasticorum se noverint interdictos, donec satisfactione premissa, a perturbatione et molestatione et aliis supradictis destiterint, et per diocesanum illarum ecclesiarum seu monasteriorum que huiusmodi occasione leserant, ad ecclesie ingressum et Sacramentorum perceptionem fuerint restituti. Qui autem iis ecclesiastica ministraverint Sacramenta, per sex menses a collatione Sacramentorum noverint se suspensos.

De invasoribus bonorum ecclesiasticorum. Quum multorum assertione didicerimus, :em quamdam in regno Ungarie et aliis terris nostre legationis contra clerum et esiasticam libertatem invaluisse iam dudum, videlicet quod laici ecclesias, mona- ia earumque possessiones et iura, iuris patronatus seu alio quocumque pretextu, absque damnabili et manifesta sacrilegii nota quasi indifferenter occuparunt hac- ıs et quotidie occupant et damnabiliter detinent occupata: quarum alique sunt ıtate habitationi et usibus laicorum alie vero usibus iumentorum et aliorum ani- ium, altaribus et aliis, ad cultum divinum ibi statutis pia devotione fidelium et :oritate Pontificum, destructis et totaliter deformatis: nos contra huiusmodi pe- ı, quam pati nullo modo possumus nec debemus, omnino intendentes de salubri edio providere, omnes et singulos ecclesiarum et monasteriorum ac huiusmodi orum detentores ex parte Dei omnipotentis et sub obtestatione divini iudicii ad- ıemus, quatenus ecclesias, monasteria earumque possessiones et iura, que taliter ıparunt seu detinent occupata in regno et terris predictis, diocesanis episcopis aliis ordinariis, aut aliis ecclesiasticis personis ad quas predicta spectare noscun- infra sex menses a die publicationis presentis constitutionis computandos, cum :tibus exinde perceptis reddere et restituere non postponant. Alioquin prefatos :ntores, quos excommunicationis sententie decernimus subiacere, ad requisitionem rum ordinariorum, in quorum diocesi vel iurisdictione, aut ecclesiis vel earum is et iuribus predicta sunt commissa vel de cetero committentur, ab omnibus pre- s regni Ungarie quantum ad Ungaros, et ab illis de Polonia quantum ad Polonos, ue ad restitutionem et satisfactionem condignam, excommunicatos publice preci- ıus nunciari pulsatis campanis et candelis accensis, diebus dominicis et festivis; tra quos, si opus fuerit, invocetur auxilium brachii secularis.

Ecclesiae in arces commutari vetitae. Cum ecclesie et monasteria secundum tra- ones evangelicas, apostolicas atque canonicas sint et esse debeant domus oratio- ı, non spelunce latronum vel munimenta predonum, dolenter referimus, quod lam et non pauci in regno Ungarie et terris nostre legationi subiectis, multa mo- teria multasque ecclesiasticas possessiones et iura ad ipsas spectantia occupasse, aque ex eis incastellasse dicuntur: et quum in ipsis ecclesiis et monasteriis ad lem Dei continua debeantur ecclesiastica officia celebrari, et pro animabus tam ınctorum quam vivorum devote preces et orationes deferri, in ipsis tyranni, ra- :es habitant et predones, rapine spoliaque reconduntur et prede, et quod valde rendum est, loca ipsa Deo dedicata et sanctificata, frequenter humano sanguine ıemine polluuntur. Quum autem ea que sunt iuris divini nullo modo debeant ad ıanos usus converti, maxime tam detestabiles et profanos: nos nulla ratione vo- :es tantam iniquitatem et perversitatem conniventibus oculis pertransire, omnes et ;ulos cuiuscumque existentie, nobilitatis, status aut conditionis, qui ecclesias, mo- teria, aut bona vel iura ipsorum occupare, incastellare vel violenter invadere pre- ıpserunt, aut invasa seu occupata detinent, aut de cetero invadere seu etiam in- tellare et occupare propria temeritate presumpserint: nisi infra terminum seu minos, omnibus communiter et singulis singulariter ab illis prelatis in quorum cesi et iurisdictione ecclesie, monasteria, bona et iura consistunt prefata, peremp- ie statuendos, monasteria, ecclesias, possessiones et iura, illis personis ecclesiasticis quos pertinent supradicta, libere et absque difficultate reddiderint et restituerint, de fructibus, proventibus atque damnis ad mandatum prelatorum ipsorum satis- :rint competenter, caverintque sub certis penis, quod ulterius in talibus non ex-

cedent: anathematis vinculo decernimus et volumus esse ligatos, a quo absolvi non possint, nisi predicta restituerint et ad mandatum ipsorum prelatorum plene satisfecerint, ut superius est expressum.

Iustitia ex quaestu non administranda. Statuimus, quod nullus iudex, ordinarius vel etiam delegatus, faciat vel etiam se facturum promittat iustitiam alicui per gratiam seu receptam pecuniam vel promissam aut per alias sordes, pretextu alicuius odii, temporalis emolumenti, favoris, seu lucri; et qui contrafecerit, per annum officium iudicandi sibi noverit interdictum; ad eliminationem litis parti quam leserit nichilominus condemnandus, prout in constitutione felicis recordationis domini Innocentii Pape IV De re iudicata, edita in Concilio Lugdunensi, cavetur.

Anathematis rei, priventur legum beneficio. Statuimus, quod iudices ordinarii aut etiam delegati, omnes illos quos per denuntiationem vel alio legitimo modo excommunicatos sciverint esse ab homine vel a iure, ab agendo, patrocinando vel testificando in suo foro vel curiis aut iudiciis, ex officio suo repellant: iudices autem, qui exceptionem excommunicationis, contra agentes, advocantes vel testificantes obiectam non admiserint, sed ea non obstante tales admiserint ad predicta, per mensem unum iudicandi officium sibi noverint interdictum, et processus cum talibus excommunicatis habitus, sit irritus ipso facto; nec per processus huiusmodi iudicum, excipienti excommunicationem, sive ipsam exceptionem habuerint sive non, ex quo per eum composita fuit huiusmodi exceptio et non fuit admissa, aliquod preiudicium generetur.

De exceptione rei iudicatae admittenda. Statuimus, quod iudices seculares exceptionem rei iudicate per ecclesiasticum iudicem, de qua quidem re cognitio ad ipsum ecclesiasticum iudicem de consuetudine vel de iure pertinet, et viam ipsi propositam admittere non omittant. Item e contra ecclesiastici iudices, quum de re iudicata per secularem iudicem, de his que ad eius iurisdictionem spectare noscuntur, exceptum fuerit coram eis, exceptionem huiusmodi prout de iure tenentur admittant. Quod si dicti iudices exceptiones huiusmodi forte admittere recusarent, per ordinarios de quorum iurisdictione fuerint bona de quibus, vel persone contra quas fuerit iudicatum, ad recipiendam et ad admittendam exceptionem huiusmodi per opportuna remedia compellantur: quum quos Dei timor de malo non revocat, pena coercere debeat temporalis.

Defixi anathemate ad officium cogendi. Statuimus, quod universi et singuli nostre legationis, cuiuscumque sint existentie, dignitatis aut status, temporalem iurisdictionem habentes, ad requisitionem prelatorum seu iudicum ecclesiasticorum, contra rebelles et inobedientes eis, vel eorum sententias contemnentes, seu non parentes alias rei iudicate ab eis de his et super his que principaliter vel incidenter, de consuetudine vel de iure, ad forum, iurisdictionem, seu cognitionem ipsorum spectare noscuntur, reverenter brachium sue iurisdictionis impendant; rebelles et inobedientes atque non parentes huiusmodi, ac excommunicatos quosque ab ipsis prelatis seu ecclesiasticis iudicibus seu alias ab homine vel a iure, redire ad Ecclesie unitatem ac satisfacere pro causis pro quibus excommunicationes huiusmodi incurrerunt, per occupationem bonorum que sub sua iurisdictione sunt et alia opportuna remedia compellendo; ad quod prefati iudices per censuram ecclesiasticam compellantur. Ipsi vero prelati et ecclesiastici iudices versa vice laicorum iudicium sua iurisdictione, in his et super his que canonicis non obvient institutis, adiuvent, et contra inobedientes et rebelles illorum, ac ipsorum secularium iudicum iustis senten-

iis non parentes, gladium sue potestatis et auctoritatis, ecclesiasticam scilicet cen-
ıram impendant, quum ab ipsis secularibus iudicibus super hoc fuerint requisiti.

De appellationibus. Statuimus, quod omnes cause ad forum ecclesiasticum per-
nentes, coram ordinariis vel ecclesiasticis iudicibus iuxta sacras et legitimas sanctio-
s agitari, tractari vel ventilari debeant, et per eos libere et absque impedimento
lo vel obstaculo terminari: et si aliquando super huiusmodi causis ad apostolicam
dem ac alios superiores, ad quos appellare iura permittunt, appellari contigerit,
n appellantes quam appellati, ad prefatam Sedem seu ad superiores predictos ac-
lere super appellationum prosecutionibus libere et absque inhibitione aliqua per-
ttantur. Si vero rex seu regina vel quicumque alii de regno predicto, postquam
ram ipsis de hoc protestatum fuerit vel exceptum, contra constitutionem huiusmodi
ıerint de causis huiusmodi cognoscendo, vel appellantes ad Sedem apostolicam seu
periores prefatorum a prosecutione appellationum ipsarum quomodolibet prohibendo,
ı alias contra constitutionem huiusmodi excedendo, ab huiusmodi prohibitione, im-
dimento seu cognitione omnino non destiterint, regi seu regine prefatis in predic-
ı excedentibus tam diu ecclesie sit interdictus ingressus, quousque omnem proces-
ım per eos habitum in causis predictis, quem cassum et irritum nunciamus, omnes-
ıe prohibitiones et gravamina revocaverint cum effectu. Alii vero duces, barones
: alii inferiores iudices contra constitutionem excedentes presentem, nisi infra tri-
num, postquam coram eis ut supra denunciatum, protestatum fuerit vel exceptum,
rohibitiones, impedimenta, gravamina ac processus super huiusmodi causis revoca-
erint cum effectu ac procedendo in causis huiusmodi destiterint, ipso facto excom-
ıunicationis sententie se noverint subiacere, a qua, congrua satisfactione premissa,
b episcopis, in quorum diocesi persona vel res super quibus vel contra quos pro-
esserint sit constituta, iuxta formam Ecclesie possint absolvi.

De immunitate ecclesiastica. Quum regum, principum, baronum et aliorum ca-
holicorum fidelium proprium et peculiare ab antiquo fuisse noscatur, ecclesias, mo-
asteria locaque sacra Deo edificare, destructas vero sive concisas, aut in se sive in
iinistris, vel in facultatibus, iuribus, privilegiis vel immunitatibus suis diminuta sive
ppressa relevare, reficere, defendere ac etiam restaurare, prout per facti evidentiam,
idelicet per edificationem, refectionem et reparationem ecclesiarum et monasterio-
um, multis et latis possessionibus, edificiis, iuribus, privilegiis, prerogativis et immu-
itatibus dotatorum, antiquitas ipsa omni digna veneratione et imitatione testatur:
ıultum profecto ab antiquorum et maiorum suorum videntur vestigiis deviare, qui
cclesias ipsas vel earum bona seu iura destruunt, scindunt, occupant vel invadunt,
eu earum privilegia et immunitates imminuunt et infringunt, aut qui talibus tacite
el expresse consentiunt, seu qui talia et his similia contra Deum eiusque Ecclesiam
tque ministros impie committentes per assumpte potestatis vel iurisdictionis officium
on compescunt, et ab ipsis desistere per remedia opportuna non cogunt. Declaramus
itur atque decernimus, ecclesias et ecclesiasticas personas ab omnibus angariis et
erangariis, exactionibus et collectis et aliis superinductionibus, oneribus et muneri-
is sordidis laicorum, necnon a prestationibus tributorum, pedagiorum seu vectigalium,
o ecclesiasticis personis evectionibus et rebus ipsorum, qui non causa merci-
onii sive negotiationis, sed pro suis et ecclesiarum suarum necessitatibus per ter-
m sive per aquam ducunt seu transeunt, omnino immunes et exemptos esse iuxta
nonicas et legitimas sanctiones, nec per aliquos, cuiuscumque altitudinis, iurisdic-
onis seu etiam potestatis, ad talium prestationem posse vel debere compelli.

De prohibitis extorsionibus ab ecclesiis. Et quia in regno Ungarie et aliis terris nostre legationis, ecclesie et ecclesiastice persone a multis et in multis et variis super predictis et aliis similibus indebite et contra iustitiam aggravantur, in periculum animarum illorum qui talia agunt et ecclesiarum ac personarum ecclesiasticarum non modicum detrimentum et derogationem ecclesiastice libertatis: nos autem animarum saluti et ecclesiarum ac personarum ecclesiasticarum immunitati super hoc providere volentes districtius prohibemus, ne de cetero ecclesiis et ecclesiasticis personis talia imponantur aut exigantur seu extorqueantur ab eis, vel ipse ecclesie aut persone super talibus prestationibus quomodolibet molestentur; quod si contra prohibitionem huiusmodi quisquam ab ecclesiis vel personis predictis aliquid occasione predicta extorquere presumpserit vel auferre, seu super predictis vel eorum aliquo ecclesias vel personas aggravare predictas, nisi infra triduum omnia restituerit que ab huiusmodi personis occasione predicta extorsit, ingressum ecclesie et perceptionem Sacramentorum sibi noverit interdictos; quod interdictum, satisfactione premissa, per diocesanum valeat revocari.

De vestium cultu conformi in sodalitiis religiosis. Et quia inhonestum extitit, quod canonici regulares vel monachi diversis vestibus vestiantur, quum ex hoc proveniat invidia, murmur et scandalum inter ipsos, statuimus, quod omnes in eodem monasterio vel regula canonica et sub eadem professione morantes, indifferenter uno et eodem vestiario induantur: prohibentes expresse, ne quis eorum vestes aliquas alicuius coloris, nisi tantummodo albi vel nigri seu grisei, habere presumat; in quibus brunetam nigram, garzatum et alium quemcumque pannum notabiliter delicatum interdicimus universis. Vestes non habeant brevitate vel longitudine deformatas. Qui vero in predictis excesserint, per suos diocesanos vel superiores alios castigentur, salva distinctione ac discretione diversorum Ordinum, servata inter monachos sive canonicos et conversos.

Ut monachi sine cappis claustrum non exeant. Quia, sicut audivimus, quidam monachi et canonici regulares sicut laici et clerici seculares consueverunt incedere in animarum suarum periculum et scandalum plurimorum, precipimus, ut canonici regulares sine superpelliceis vel tunicis lineis, seu cappis clausis, monachi vero sine cappis, aut cucullis seu scapularibus, extra domos suas de cetero non incedant, nec etiam intra domum. Si vero contra facere presumpserint, administrationem habens, eam ipso facto amittat, et monachus sive canonicus regularis per abbatem, priorem vel prepositum puniatur, et si is negligens fuerit, per episcopum suppleatur.

Praescriptus ciborum modus. Statuimus, ut a die Quatuor Coronatorum usque ad diem Natalis Domini, a sanguine et carnibus omnes monachi cuiuscumque Ordinis, preterquam infirmi, debiles et delicati, cum quibus abbates discretione previa poterunt dispensare, abstineant, omnibus diebus exceptis dominicis ieiunantes. Poterit tamen abbas ex causa cum aliquibus, ut aliquando bis comedant, dispensare; nec comedant ter in die, nisi pueri, infirmi, vel qui in refectorio leget; nec comedant extra domos suas in parochiis suis, nisi quando procuratio ab aliquibus debetur eisdem. A Septuagesima usque ad Pascha, quantum ad esum carnium et esum sanguinis, idem precipimus firmiter observari. Canonicos autem regulares, suam regulam regulariter precipimus observare. Precipimus etiam, quod nullus canonicus regularis diebus Lune et Mercurii carnes in refectorio comedat, nisi festum Novem fuerit Lectionum. Silentium autem in claustro, refectorio et dormitorio firmiter precipimus observari horis debitis et statutis, in loco ubi ad minus tres monachi aut regulares

nonici commorantur; ita scilicet, quod aliquis loqui non audeat nisi voce adeo bmissa, quod tertius ab ipso audire non possit.

Non exeundum extra septa monasterii. Quoniam, sicut audivimus, quidam mochi et canonici regulares aliquorum monasteriorum consueverunt extra septa sui nasterii, tam patenter quam latenter, tam turpiter quam damnabiliter per terram ius evagari, statuimus, ut nullus, excepto capellano et illis quibus ex necessitate ministratio competit, septa monasterii sui exire audeat, nisi prius ab abbate vel ore seu preposito, et si abbas vel prior seu prepositus presentes non fuerint, ab eorum ariis vel aliis potestatem habentibus, eis specialiter licentia sit concessa: quibus abbas ı prior vel prepositus vel eorum vicarii, sine causa necessaria vel rationabili exeundi entiam non concedant. Nec etiam obtenta licentia, sine socio quis pedes exire presuıt. Si vero abbates, priores, prepositi vel alii regulares prelati seu eorum vicarii in quo premissorum negligentes inventi fuerint vel remissi, suspensionis vel maioris vinıte sententia a diocesanis suis se noverint puniendos.

Ut monachi non celebrent donec redeant in monasteria propria. Prohibemus, ne onachi vel canonici regulares ecclesias ad firmam recipiant vel conducant, aut sine ıentia diocesanorum episcoporum vel aliorum ordinariorum, parochialium ecclesiaım capellani existant; sed ad sua monasteria redeant, donec redierint non celebraturi.

Ut monachi in parochiis non resideant. Nullus regularis cuiuscumque Ordinis, ontinue deservire audeat in parochialibus ecclesiis secularium ultra octo dies, sine llius parochialis ecclesie ordinarii licentia speciali; qui vero tales scienter ultra octo dies oco capellanorum ad celebrandum vel ad ecclesiastica Sacramenta ministrandum teıuerint vel sustinuerint, sint ipso facto ab ordinum executione suspensi; que suspensio ıer diocesanos, imposita eis sub huiusmodi excessu seu transgressione penitentia compeenti, ac iniuncto sibi, quod in talibus ulterius non excedant, valeat relaxari.

De studio monachorum. Excommunicentur monitione premissa omnes monachi ıt religiosi, qui relictis claustris suis, absque prelatorum suorum licentia ad scholas re, vel aliud quam grammaticam, theologiam aut logicam in scholis audire presumunt.

Venatio religiosis viris vetita. Si quis religiosus inventus fuerit cum canibus et ıvibus venatoriis, cuicumque aucupanti conceduntur a nobis.

Consortium anathemate percussorum fugiendum. Quia, sicut audivimus et in ıarte vidimus, in regno Ungarie et aliis terris nostre legationis ecclesiastice persone ıam seculares quam regulares, et plerumque, quod gravius est, prelati, excommuniıationum, suspensionum et interdictorum sententias, in singulares personas, collegia, ıniversitates, ac terras, villas vel loca a suis iudicibus vel a iure sive a canone promulgatas, usque ad hec tempora in grave animarum periculum et illorum ad quorum instantiam vel pro quibus huiusmodi sententie late fuerint non modicum, immo plerumque maximum detrimentum, nec non in gravissimum auctoritatis et potestatis ecclesiastice censure contemptum et derogationem ecclesiastice libertatis, prout tenentur et debent, hactenus minime servaverunt nec fecerunt ab aliis observari, iuxta mandatum apostoli et statuta canonica excommunicatos huiusmodi non vitando: sed in salutatione, osculo, mensa, divinis officiis ac aliis ab apostolo et sacris canonibus prohibitis damnabiliter communicantes cum eisdem laicis idiotis atque simplicibus, quos ad huiusmodi sententias observandas persuasionibus, monitis et exemplis inducere et per censuram ecclesiasticam gravius compellere debuissent, suis pravis et perniciosis exemplis viam, immo inviam et laqueos damnabiles et contemptum libertatis et censure ecclesiastice paraverunt; quia, ut scriptum est: Quod fit a prelatis, tra-

hitur a subditis facile in exemplum: sicque peccatis exigentibus, ex talium abusu negligentia et contemptus ac plurimorum malitia evenit: accidit, quod pauci inveniuntur in regno et terris predictis qui ecclesiasticam censuram revereantur et timeant quum videant defensores ipsius censure, prelatos et alias inferioris gradus ecclesiasticas personas, pastores, patres et medicos animarum suarum, huiusmodi sententias per ipsos potius divina quam humana auctoritate prolatas, quarum ad ipsas specialiter spectat tuitio, notabiliter et damnabiliter non servare; quia, ut sapiens ait: Nec sic inflectere animos dicta possunt, ut vita regentis: propter que censura et libertate huiusmodi vilipensis, iam indifferenter et impune in regno et terris predictis captivantur, verberantur, mutilantur ac etiam occiduntur clerici, et, quod severius est, prelati bonis ac iuribus suis tam mundanis quam ecclesiasticis spoliantur, ecclesie, monasteria et bona ac iura ipsorum ab ipsis laicis occupantur, invaduntur et damnabiliter detinentur, profanantur horribiliter, aliaque ruinis et incendiis destruuntur, earumque ac cemeteriorum immunitas infringitur ac etiam violatur, ac libertate ecclesiastica quasi totaliter conculcata, in omnibus fere dissolvitur quotidie nervus ecclesiastice discipline; nos autem, omnibus prelatis tam regularibus quam secularibus et universis clericis in sancta Synodo congregatis cum instantia petentibus contra mala et pericula supradicta per nostram constitutionem de opportunis remediis provideri, presenti constitutione precipimus: Quod omnes et singuli prelati et clerici universi, etiam exempti, cuiuscumque dignitatis, ordinis vel religionis existant, excommunicationis, suspensionis et interdicti sententias, ab eiusdem regni prelatis nostre legationis et aliis ordinariam vel delegatam iurisdictionem habentibus, vel a iure seu a canone in quascumque personas vel loca prolatas, postquam eis per denunciationem illorum prelatorum vel iudicum vel alio quocumque modo de talibus sententiis constiterit, inviolabiliter observent, ipsasque ad requisitionem dictorum prelatorum et iudicum denuncient, et a sibi subditis denunciari faciant et inviolabiliter observari: se suosque subditos subtrahendo, aliosque a communione talium excommunicatorum in salutatione, osculo, cibo et potu ac divinis officiis, nec non a celebratione divinorum in interdictis locis vel ecclesiis, quantum in eis fuerit revocando et expressius prohibendo. Si qui vero proprie salutis immemores, et huiusmodi sancte constitutionis nec non libertatis ac censure ecclesiastice contemptores, tales excommunicatos denunciare, ac in predictis et aliis in quibus excommunicati sunt de iure vitandi, vitare et a sibi subditis denunciari ac vitari facere, diabolica fraude contempserint, vel in ecclesiis sive in locis interdictis celebrare divina quacumque temeritate presumpserint: si singulares sive private persone fuerint, excommunicationis, si collegium vel universitas ecclesiastica, secularis aut regularis fuerit, eorum ecclesie sive monasteria ipso facto ecclesiastico subiaceant interdicto; a quibus sententiis, post congruam satisfactionem exhibitam illis prelatis sive iudicibus qui huiusmodi sententias protulerint, et illis pro quibus sive in quorum favorem prefate fuerint sententie late, ab ipsis prelatis et iudicibus qui sententias protulere predictas, vel ab aliis superioribus ad quos talium absolutio et relaxatio spectet de iure, iuxta formam Ecclesie absolutionis et relaxationis interdicti beneficium valeant obtinere. Quod autem de denunciandis excommunicatis supra diximus, intelligimus de Polonis, quantum ad Polonos, et de Ungaris et incolis terre regi Ungarie subiecte, quantum ad Ungaros et ipsos incolas.

Publici grassatores anathemate damnati. Nonnullos execrabiles peccatores, qui solent iustis hominum laboribus ex quibus fragilitas humana reficitur, nonnumquam

iam sanctis viris in agone huius seculi certantibus, opportunis, perversitate quadam ıbolica invidere, videlicet vinearum et agrorum dissipatores, depopulatores seu de-ructores nocturnos et diurnos, publicos et occultos, excommunicationis sententia in-damus; a qua, postquam satisfecerint damnum passis, et de publicis idoneam pre-terint cautionem, quod similia de cetero non committent, valeant a suis diocesanis iscopis iuxta formam Ecclesie consuetam absolutionis beneficium obtinere.

Colenda ecclesiarum iura et privilegia. Quum universalem Ecclesiam quam sibi ›demptor noster suo sanguine copulavit, cui Romana ecclesia adeo specialis et sin-laris preeminentia privilegii est prelata, quod mater sit omnium et magistra, ipsius-ıe prelati, sacerdotes, clerici, sint patres, pastores et iudices animarum religionis ıristicole super reges et reginas divinitus exaltati, dictosque prelatos sacros et mi-ıstros, quibus potestas ligandi atque solvendi animas a Domino est concessa, reges si et principes ac fideles populi Christiani honorare atque revereri pro animarum neantur salute: multum profecto presumere ac enormiter excedere sunt censendi, maxime qui gloriantur nomine Christiano, quum ecclesias et personas ecclesiasti-ıs, quibus de bonis sibi a Deo datis erogare easque suis favorabilibus privilegiis et ımunitatibus premunire, atque ab iniuriis, damnis seu violentiis sue potestatis bra-ıio defensare tenentur, per statuta, edicta, coniurationes, confederationes, conspira-ıones, colligationes, machinationes tacitas vel expressas, vel alia varia diversorum ravaminum genera perturbant, inquietant, opprimunt vel molestant, seu ecclesias psas aut bona ipsarum vel ecclesiasticarum personarum vel iura ipsarum occupando, ıvadendo vel de facto indebite auferendo, aut in ipsas ecclesias et ecclesiasticas per-onas seu bona ipsarum, que subesse non debent legibus et iudicibus laicorum, iura el magis iniurias statuendo vel iudicando de ipsis, atque queque alia in preiudicium t gravamen ecclesiarum et personarum ipsarum quelibet presumendo. Nos volentes ıimarum saluti laicorum ipsorum necnon ecclesiarum et personarum ecclesiasticarum rivilegiis et immunitatibus contra huiusmodi gravamina et mala salubribus remediis rovidere, statuta edita, coniurationes, conspirationes, confederationes, obligationes, nachinationes tacitas vel expressas et alia quecumque diversorum gravaminum ge-ıera his similia, nec non iuramenta, obligationes seu promissiones super executione eu observatione ipsarum, a quolibet inita sive prestita et aliis quibuscumque penis allata, cassamus et irritamus, et cassa et irrita nunciamus, decernentes illos ad exe-ıtionem seu ad observationem talium non teneri. Et ne talium detestanda perver-itas transeat impunita, omnes et singulos qui in predictis sive predictorum aliquo actenus excesserunt concedendo et statuendo vel ordinando predicta, nisi infra duos ıenses postquam eis denunciatum fuerit per prelatos vel alios quoscumque, statuta lita nec non universa gravamina supradicta revocaverint, deleverint atque cassave-ıt, vel de cetero talia edere, statuere vel ordinare presumpserint, aut statuentibus ıu ordinantibus consilium, auxilium et favorem impendere, aut talia observare vel ›servari facere presumpserint, excommunicationis sententiam incurrere volumus ipso ıcto, ipsorum et filiorum filios ad obtinendum aliquod beneficium ecclesiasticum in ›gno et aliis terris nostre legationi subiectis, nisi forte in domibus regalibus, donec icti excedentes omnia predicta in quibus excesserint revocaverint, et ecclesiis et per-onis ecclesiasticis ad mandatum Ecclesie de omnibus damnis et offensis quas eccle-ie et ecclesiastice persone occasione incurrissent predicta satisfecerint, inhabiles de-ernendo; et qui talium filiis vel nepotibus ante satisfactionem condignam beneficium ecclesiasticum scienter conferre presumpserint, seu eorum aliquos ad aliqua beneficia

ecclesiastica elegerint, illorum collatio et electio sit irrita ipso iure; ipsique conferentes et eligentes per sex menses a collatione beneficiorum et iure eligendi ipso facto sint suspensi. Et in predictis aut predictorum aliquo excedentes, post satisfactionem condignam a suis diocesanis iuxta formam Ecclesie permittimus posse absolvi.

De sepultura. Excommunicamus universos et singulos cuiuscumque conditionis, ordinis seu religionis existentes, qui aliquos, in sanitate aut in infirmitate, quocumque modo, ingenio sive fraude, per se vel per alios illicere seu seducere presumpserint, ut eligant sibi sepulturam alibi quam apud ecclesiam suam parochialem, vel apud ecclesiam apud quam predecessores sui sepeliri consueverunt a multis temporibus retroactis. Eadem excommunicationis sententia censemus involvi omnes, qui liberas voluntates eligentium in sanitate alibi sepulturam quam in parochialibus ecclesiis propriis aut in patrum suorum sepulturis, et maxime religionis et devotionis maiorum, quacumque fraude vel ingenio presumpserint impedire, aut etiam prohibere, quominus tales in locis huiusmodi de canonum permissione electis, libere ac sine impedimento debeant sepeliri, si eis aliud canonicum impedimentum non obstat; salva semper canonica parochiarum unde corpora assumuntur iustitia, et episcopali debita portione. Permittimus autem, quod a diocesanis episcopis, de quarum iurisdictione fuerint, seductores vel alii violatores constitutionis presentis satisfactione premissa possint absolvi.

De confessione clericorum et sortilegiis et incendiariis et simoniacis, et etiam furtive ordines recipientibus. Sciendum est, quod excommunicati sunt ipso facto qui in clericos vel quoscumque religiosos manus iniciunt temere violentas, qui literas domini Pape falsificant vel ad hoc preparant, vel eis scienter utuntur falsis: et tales a domino Papa vel eius mandato sunt absolvendi. Excommunicamus sortilegia vel maleficia de Sacramentis ecclesie facientes, et qui malitiose procreaverint abortivum, et qui ad coniungendum vel ad distringendum matrimonium scienter deponunt testimonium falsitatis. Has autem sententias in suis ecclesiis frequenter nuncient sacerdotes. Excommunicamus etiam incendiarios et ecclesiarum effractores et voluntarios violatores, voluntaria homicidia sine iudicio et iustitia perpetrantes, simoniacos, furtive et per saltum ordines recipientes falsarios. Et huiusmodi excommunicatos, diocesanis episcopis iuxta formam Ecclesie, satisfactione premissa ac eis imposita previa competenti, permittimus posse absolvi.

Ut nullus debeat absolvere excommunicatum. Statuendum duximus, quod nullus excommunicatum a domino Papa vel a quocumque ordinariam aut delegatam iurisdictionem habente absolvere debeat, nisi forte in mortis articulo constitutum, quia tunc excommunicatus huiusmodi a simplici sacerdote et iuxta formam Ecclesie potest absolvi. Forma autem Ecclesie hec est: quod excommunicatus pro contumacia, prestito iuramento quod Ecclesie et illius qui eum excommunicavit parebit mandatis, et quod expensas taxandas restituet, potest in tali casu absolvi. Si vero pro offensa vel re iudicata excommunicatus fuerit, tunc prestito iuramento ut supra, ante omnia debet rei iudicate parere, et iudicis seu boni viri arbitrio satisfacere de offensa. Quod, si ille vel illi, pro quo vel pro quibus huiusmodi sententia lata fuerit aut cui seu quibus de offensa satisfactio est exhibenda, forsitan absque infirmi periculo inveniri vel haberi non possint, nichilominus sacerdotis et bonorum virorum arbitrio pareat sicut potest, et ipsorum arbitrio pecuniam pro satisfactione, illius nomine quem offendit, in ede sacra vel penes honestos viros deponat. Quod si parere vel satisfacere forte non possit, pignora predicto modo pro satisfactione deponat. Quod

i forte hoc non possit facere, fideiussores idoneos ponat. Et si forte horum nichil ıcere possit, precipiat sibi absolvens sub debito iuramento, quod infra mensem postuam restitutus fuerit sanitati, presentiam sui excommunicatoris adibit, et pro causis ro quibus excommunicatus fuerat sive extitit, Ecclesie et iudicis reverenter parebit ıandatis. Si vero aliquis quem ex causis predictis excommunicatum, non servata in uis casibus forma prefata, absolvere presumpserit, ad damna et interesse excommuicatori et adversario vel eius heredibus teneatur, et alias nichilominus per diocesaum vel alium prelatum seu superiorem suum acriter arguendus.

De violatoribus ecclesiarum et cemeteriorum. Excommunicamus omnes sacrilegos t effractores immunitatis ecclesiastice ipsarumque ecclesiarum et cemeteriorum vioıtores, necnon predas vel rapinas sive violentias in ipsis seu infra septa ipsarum ommittentes, statuentes: ut tales semel saltem in mense generaliter per singulos ›relatos nostre legationis in diebus dominicis sive solemnitatibus, pulsatis campanis t candelis extinctis, publice nuncientur et ab omnibus evitentur, donec ad mandaum prelatorum in quorum diocesibus predicta fuerint perpetrata sive commissa, ec:lesiis et aliis quos huiusmodi occasione leserunt, de damnis et iniuriis satisfecerint ›ompetenter.

De testamentis. Quum ad episcoporum spectat officium ut extreme legitime voıntates fidelium effectum mancipentur, precipimus et mandamus, ut tam clerici quam laici, quum sua voluerint condere testamenta vel ultimas voluntates, primum advocent parochie sacerdotem, et coram ipso et aliis idoneis testibus sua legitime ordinent testamenta vel ultimas voluntates.

De ultimis voluntatibus sacerdotum. Precipimus sacerdotibus, quod sacerdotes ad suas ultimas voluntates unum vel duos advocent sacerdotes vel vicarios eorundem, si possint commodè. Quod si non fecerint, diocesanorum arbitrio graviter puniantur.

De eleemosynis et ultimis voluntatibus ad curiam Romanam spectantibus. Cum Terra Sancta, Redemptoris nostri Iesu Christi proprio sanguine consecrata, impugnetur et occupetur assidue a blasphemis Christiani nominis et fidei catholice inimicis, eique subsidium Christianorum sit quam plurimum opportunum, proinde duximus statuendum: quod prelati tam seculares quam regulares, rectores ecclesiarum parochialium, necnon presbyteri universi qui confessiones fidelium audiunt, penitentias iniungunt et predicant Verbum Dei, commoneant populum et inducant, ut de bonis a Deo sibi collatis, inter vivos et ultima voluntate aliqua donent, offerant, legent vel relinquant in subsidium dicte Terre, et ea que devote conferre, legare vel relinquere disposuerint, deferant vel mittant de conniventia plebanorum, presbyterorum, rectorum parochialium suorum, post suam dispositionem infra mensem, singuli ad ecclesias cathedrales in quarum diocesi morantur, ibique sub testimonio episcopi vel Capituli et aliorum religiosorum vel aliorum honestorum virorum, nomine Romane ecclesie in camera cathedralis ecclesie deponant, ad opus dicte Terre per episcopum vel Capitulum vice et nomine Romane Ecclesie fideliter conservanda. Quibus per aspersionem sanguinis Iesu Christi et sub obtestatione divini officii auctoritate qua fungimur hec premisso modo recipi precipimus et servari, ita quod iidem episcopi et Capitula teneantur, quid et quantum in predictorum camera depositum fuerit, summo pontifici nunciare semel saltem in anno sinè dolo et fraude, et certis temporibus per fideles et securos nuncios ad Romanam ecclesiam teneantur mittere predicta huiusmodi excusatione postposita, domino Pape vel eius camerario, aut cui mandaverit assignanda; de hoc saltem ab ipso camerario testimoniales literas recepturi. Super huiusmodi

autem donationibus et concessionibus, legatis vel relictis, archiepiscopi in suis Synodis clerum ibi in nomine Dei congregatum instruent et informent, quod ad tam piam causam singuli in sua parochia fidelium excitent voluntates; et quod a plebanis, presbyteris, rectoribus parochialium ecclesiarum inquisitionem faciant diligentem, ut lucem veniat et sciatur, a quo vel quibus, que et quanta in singulis parochiis e donatione fidelium ad Terre Sancte subsidium obvenerunt. Quod si forte executores ultimarum voluntatum, aut heredes vel fideicommissarii eorum qui huiusmodi donationes, concessiones, legata sive relicta seu fideicommissa fecissent, iussa testamentorum in his non curarent vel protraherent adimplere, archiepiscopi vel episcopi diocesani, ad quorum officium pertinet pias voluntates exequi defunctorum, ad exequendum et implendum predicta per censuram ecclesiasticam compellant eosdem. Quisquis autem ex huiusmodi obventionibus aliquid rapuerit vel abstulerit, nisi plene restituerit a die perpetrati sceleris infra tres menses, vel qui in eis fraudem fecerit, nisi infra spatium predicti temporis emendaverit ad plenum, se noverit ipso facto excommunicationis sententia innodatum; a qua nonnisi premissa restitutione plenaria et tantundem de suo ad utilitatem Terre Sancte insuper erogato, ac prestita sufficienti cautione, quod ulterius non excedat, per diocesanos episcopos secundum formam Ecclesie absolvatur.

De septem Sacramentis. In fide Trinitatis, Incarnationis et septem Sacramentorum, et in septem Bonis operibus que septem Capitalibus vitiis opponuntur, populum tam maiorem quam minorem sacerdotes studeant instruere diligenter. De Trinitate autem ad minus docere tenentur expresse: quod Pater et Filius et Spiritus sanctus, tres sunt Persone unusque Deus et una Persona non est alia. Et quum fides non subiaceat rationi, non est querendum nec per laicos disputandum de his que ad fidem pertinent, quomodo vel quare: sed simpliciter credere debemus, et in futuro plene intelligemus.

De Incarnatione. Circa fidem Incarnationis docere debent: Filium Dei pro redemptione generis humani carnem assumpsisse in beata Virgine, de carne eiusdem Virginis non humana sed Spiritu obumbrante, et qui prius Deus erat, tum eundem de Virgine natum esse, Virgine manente integra, et in conceptione et in nativitate. Unde propheta: Descendit sicut pluvia in vellus; pluvia enim in vellus descendens, vel extracta a vellere, illud non corrumpit sed mundius facit.

De passione. Docere debent: Eundem consputum, alapis cesum et multipliciter irrisum, in cruce mortem vilissimam sustinuisse, et eundem in anima descendisse ad inferos ut animas sanctorum ibi detentas educeret, corpore quidem in sepulcro iacuisse; et Eundem in eadem carne glorificata, tertia die a mortuis resurrexisse; per quem et nos omnes in carne quam gerimus resurgemus; sed non omnes imitabuntur eum: boni in carne glorificata, mali vero in carne corrupta. Unde apostolus: Omnes quidem resurgemus.

De Ascensione et Spiritus sancti missione. Et docere debent: Eundem quadragesima die ad celos ascendisse, et in quinquagesima die Spiritum sanctum sicut promiserat misisse: Eundem venturum ad iudicium et redditurum unicuique secundum opera sua: bonis vitam eternam, malis ignem eternum, qui paratus est diabolo et angelis eius.

Ut non quaeratur ratio de articulis fidei. Dicatur sepe laicis, ut non queranf rationem de articulis fidei nisi de Sacramentis; quia tanta est sublimitas fidei, quod ea que subsunt fidei, non possunt intellectu comprehendi. Unde et fides non habet meritum, cui humana ratio prebet exemplum.

Circa septem Sacramenta, videlicet baptismum, confirmationem, penitentiam, :haristiam, coniugium, extremam unctionem, et ordinem, debent docere: quod in :eptione baptismi consistit salus peccatorum omnium; quia sine baptismo parvuli salvantur in proposito, et cum ardenti voluntate suscipiendi, sine susceptione 'ari non possunt adulti.

De baptismate. Baptismum cum honore et reverentia celebretur et cum magna tela, maxime in distinctione verborum et prolatione, in quibus tota virtus Sacra- ıti consistit. Scilicet: Ego te baptizo in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, :n. In vulgari sub hac forma..... Laicos doceant sacerdotes frequenter, quali- quum opus fuerit debeant baptizare, patrem et matrem. Etiam pueri, in summa essitate, similiter doceant, posse baptizare. Dicant etiam laicis, quod nomen ro non imponant. Forma autem verborum predicta, ab eo qui baptizat, integre, tinue, ordinate et sine interpositione aliqua proferatur. Interrogetur autem laicus sic ipsum baptizavit diligenter a sacerdote, quid dixerit, quid fecerit; et si eum :nerit modo discreto et debito baptizasse, allato puero ad ecclesie fores, supplea- quod deest, scilicet pabulum salis et aurium linitio cum saliva. Et tunc a sa- dote nomen puero imponatur; exorcismi tamen non dicantur, sed super Fontes, e immersione tamen, omnia fiant que solent fieri. Si vero dubium fuerit sub qua ma puer baptizatus fuerit, tunc sacerdos omnia faciat et immergens dicat: Si tu ı es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, amen. elevandum puerum de fonte, tres tantum recipiantur patrini.

De Confirmatione; que si digne recipiatur, in ea accipitur Spiritus sanctus, in no confirmans eum qui recipit, ac roborans contra diabolum et peccata. Ieiuni ud debent recipere Sacramentum adulti, et prius de omnibus pecatis si tempus ha- ant confitendi, et sunt per episcopos instruendi; aliter enim non recipiunt si prius ınt in mortali. Instruant autem sacerdotes parochianos suos, ne pueros portent l admittant ad episcopos ad confirmandum per episcopos sine linteo, quo confirma- ı ligetur in fronte; et tertia die sicut mos est solvatur linteum et comburatur, et ıs cinis ponatur sub terra.

De poenitentia. De penitentia, que consistit in confessione, contritione, et sa- factione, dicendum est: ut sicut puero non est salus sine baptismo, ita adulto sine nitentia, ad minus contritione, si verbis confiteri non possit. Vera enim penitentia minem liberat a diabolo, impedit a peccato et reconciliat Deo.

De confessione sacerdotum. Precipimus, quod omnes sacerdotes civitatum et cesium episcopis diocesanis, clerici vero superiori presbyteratus ordine fungenti- ı aut eorum penitentiariis, saltem semel in anno confiteantur. Permittimus autem, d possint interim quoties voluerint a suis sacerdotibus confiteri.

Ut clerici confiteantur antequam ordines recipiant. Clerici antequam ordines ipiant, penitentiariis discretis confiteantur, ne forte per simplicitatem confessoris titi, in irregularitate ordinentur.

Ut in Quadragesima confiteantur fideles. Doceant maxime ante Quadragesimam erdotes, ut omnes utriusque sexus fideles, postquam ad annos discretionis perve- int, omnia sua fideliter confiteantur peccata, saltem in anno semel, proprio sa- doti; iniunctam sibi penitentiam studeant pro viribus adimplere. Si quis autem iusta causa alio sacerdoti voluerit confiteri peccata, licentiam prius postulet et ineat a proprio sacerdote, quum alius eum aliter non possit absolvere vel ligare. erdos autem sit cautus et discretus, ac more periti medici superinfundat vinum

et oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens et peccatoris circumstantias et peccati. Caveat autem omnino, ne verbo aut signo aut aliquo quovis modo prodat aliquatenus peccatorem. Si autem prudentiori consilio indigerit, id absque ulla expressione persone caute requirat. Quando qui peccatum penitentiarii iudicio sibi detectum presumpserit revelare, non solum sacerdotali officio decernimus deponendum, verum etiam ad agendam penitentiam in arctum monasterium detrudendum.

De prudentia confessorum. Consulimus et monemus, ne sacerdotes passim et indistincte missas confitentibus iniungant; sed cupiditatis notam fugientes in hac parte, fructus qui ex tali iniunctione solet sacerdoti provenire, precipiant pauperibus erogare. Ad audiendam confessionem, eminentem sibi locum eligant sacerdotes, ut possint communiter videri, et non in locis obscuris, abditis vel absconditis. In qua quidem confessione habeant sacerdotes vultum humilem et oculos in terram fixos, ne indiscrete et frequentius faciem inspiciant confitentis et maxime mulieris; sed patienter audiant quid dixerit in spiritu lenitatis, et ei pro posse suo et multiplicibus modis suadeat, ut confiteatur integre. Unde, si aliter audiatur confessio, non valebit. In confessione caveant sibi sacerdotes, ne inquirant nomina personarum cum quibus peccaverint penitentes, sed circumstantias tantum que possunt aggravare peccatum. Quum experientia didicimus certa, pro fornicatione vel etiam peccatis maximis fere nullam vel minimam penitentiam penitentibus iniungi a sacerdotibus ignorantibus seu negligentibus canonica instituta, precipimus etiam: quod sacerdotes studeant inquirere diligenter et peccata usitata et circumstantias usitatas peccatorum, maxime gule, luxurie et cupiditatis, quibus genus humanum frequentius corrumpitur et defedatur.

De confessione homicidarum et aliorum hominum. Precipimus, quod sacerdotes, maiora in confessione maioribus reservantes, mittant ad episcopum penitentes homicidas facto, opere, consilio vel auxilio, blasphemos omnipotentis Dei et beate Marie et Sanctorum, iniectores manuum in parentes sive in clericos vel quoscumque religiosos, incendiarios, simoniacos, literarum falsarios, incestuosos, detestabile peccatum contra naturam committentes, cum brutis vel monialibus rem habentes, ecclesiarum et cemeteriorum effractores et violatores, schismaticos et sortilegos, divinatores et homines qui ad illos accedunt, qui de Sacramentis aliqua maleficia commiserunt vel auxilium prestiterunt, qui bis se permisit baptizari et qui interfuerunt scienter, qui sine prima tonsura aliquem ordinem susceperunt, qui contra iustitiam vel conscientiam, aut consilium sive auxilium in aliquo impendunt unde mors hominis vel membrorum mutilatio est secuta, vel qui in his scienter occasionem sive causam dederunt, qui literas dictat, scribit vel legit vel aliquod adminiculum ad hoc prestitit ut aliquis mutiletur; item clericos, qui suspensi vel excommunicati sunt promoti aut celebraverunt divina; item sacerdotes seu ministros, quorum negligentia circa Sacramentum altaris aliquid inhonestum quocumque modo evenit. Quibus omnibus, preterquam illis qui pro violenta manuum iniectione in personas ecclesiasticas in canonem late sententie inciderint, quos episcopi absolvere non possunt, per proprios episcopos de absolutionis beneficio provideri permittimus. Episcopi autem dicere debent omnibus excommunicatis ex quibuscumque causis, quod nullo modo absque mortali peccato et irregularitatis vitio possunt vel debent se iniungere divinis; et hoc publice eis dicant si publicum est peccatum eorum, et si occultum, occulte. Debent etiam dicere irregularibus quorum dispensatio ad solum summum pontificem spectat, quod nec in susceptis ministrare ordinibus, nec ad maiores seu ad beneficia curam animarum habentia promoveri possunt absque dispensatione Pape. Caveant autem episcopi, quod

allum ab excommunicatione pro violenta manuum iniectione in personas ecclesiastis, nec ab aliis excommunicationibus a canone sive ab aliis iudicibus latis absolvere, el in irregularitatibus, nisi de mandato vel auctoritate apostolice Sedis, vel in casis a iure permissis, dispensare presumant.

Ut medicina spiritualis praecedat corporalem. Statutum est in Concilio et disicte iniunctum medicis corporum, ut quum eos ad infirmos vocari contigerit, ipsos ıte omnia moneant et inducant, quod medicos advocent animarum; ut postquam inmis fuerit de spirituali salute provisum, ad corporalis medicine remedium salubrius ocedatur. Ceterum autem, quum anima sit multo potior corpore, sub interminaone anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali salute aliquid egroto adeat, quod in anime periculum convertatur.

De confessione in articulo mortis. Ab infirmis in articulo mortis positis seu onstitutis, pura requirenda confessio, non penitentia iniungenda. Sed innotescat eis ntum est intimandum, ut conterantur et doleant pro peccatis suis universis et sinulis non timore pene quam peccando meruerunt, sed quia Deum Patrem et Creaorem ac Redemptorem suum offendere presumpserunt, acerbitates egritudinum, quasi lagella patris, quam diu ei placuerit cum gaudio sustinentes. Quum autem convauerint, statim ad sacerdotem accedere debent, et tunc eis penitentia iniungatur ompetens.

De Sacramento altaris. De Sacramento altaris dicendum est: quod ex virtute verborum que dixit Deus in Cena super panem et vinum et ordinis sacerdotalis, sive bonus sit sacerdos sive malus, post prolationem verborum ipsorum cum intentione conficiendi, ubi erat prius purus panis, est verum Corpus Christi animatum, de Virgine natum, in cruce passum, ad Dei Patris dexteram collocatum, non passibile quale fuit in via, sed glorificatum quale est in Patria; et ubi erat purum vinum, est verus Sanguis Christi qui de latere eius profluxit, et sub utraque forma est totus Christus, scilicet Deus et homo: quia nec corpus sine sanguine, nec sanguis sine corpore. Et est Sacramentum cibus et refectio anime viventis per gratiam, ac damnatio anime mortue in peccato: quia qui indigne sumit, iudicium sibi manducat et bibit.

De Hostia. Sacerdos ministrans diligenter attendat, quod Hostia sit integra ac integrum habeat circulum, et quod vinum non sit acetosum, et quod aquam non obmittat. Si autem aquam obmisit, quando animadvertit, apponit: tamen cum si fieri potest sine scandalo. Si vero per negligentiam evenerit, quod perlecto canone et peracta consecratione nec aqua nec vinum reperiatur in calice, debet statim infundi utrumque, et Hostia sit consecrata seorsim et reverenter consecretur; Hostia autem nova, sicut solet fieri ante calicem opponatur, et reincipiatur in canone misse: Te igitur. Post communionem vero prior hostia sumatur, tum secunda, ab ipso sacerdote. Et caveant sacerdotes, ne panis et vinum remaneant super altare infra missam, preter illa que ab ipso sunt consecranda.

Ut sacerdotes abstineant a spuendo post sumptionem Corporis. Precipimus presbyteris, ut quando inceperint in canone misse: Qui pridie: tenentes Hostiam non levent eam nimis, sed quod possit videri; et post sumptionem Corporis et Sanguinis o expuendo se abstineant, et si abstinere non possint, in loco mundo hoc faciant, ui calcari non possit.

De Sanguine Christi elapso super corporale. Sciendum est, quod si quid de anguine Christi ceciderit super corporale, sugenda est pars intincta, et ipsum cor-

porale aliquo panno mundissimo involutum, pro reliquiis est servandum. Si sup pallam vel super sacrum aliquod indumentum ceciderit, pars intincta prius sugat et postea scindatur, et consuto panno mundo conservetur pro reliquiis; ita tam quod super pannum cedula consuatur continens super hoc linteamen: Stilla hic ce dit Sacramenti. Si super aliud commune vestimentum cecidit, pars intincta suga et postea incendatur et comburatur, et cinis in sacrario reponatur. Si autem su lapidem, lignum terramve ceciderit, lingendus et tergendus est locus ille et radend us, et pulvis in sacrario reponendus. Si autem de Sanguine Christi super pallam vel aliud ornamentum ceciderit, pars super quam cecidit abluatur, et ablutio a sacerdote vel alio conscientie bone sumatur. Sacerdos autem vel minister cui id acciderit, ad episcopum debet mitti. Si musca, vel aranea, vel aliquid tale in ipsum calicem ceciderit, quod vix sine vomitu et aliquando non sine periculo corporali sumi potest, prius amoto eo quod ceciderit, Sanguis sugatur, et postea illud quod ceciderit, in piscina comburatur. Quod si fides ipsa id quod ceciderit quempiam sumere fecit, Deo grates.

Ne pueris Hostiae consecratae dentur. Prohibemus presbyteris, ne Hostias consecratas pueris dent nullo modo pro communicatione in die Pasche, sed panem benedictum communem. Idem in aliis prohibitis communicare, precipimus firmiter observari.

Ut Eucharistiam renovent sacerdotes. Sacerdotes semper die octavo renovent Eucharistie Sacramentum, etiam tempore interdicti. Nullus, antequam matutinas canonicas et primam dixerit, missam celebrare presumat, nisi aliqua necessitate.

Qualiter calix conservetur in panno. Calix post missam panno mundissimo involvatur, nec ministri eo interius tergant, sed alio ad hoc specialiter deputato; qui dum non satis decens fuerit seu vetustate attritus, in sacrario comburatur.

Ut sacerdos lavet manus. Sacerdos antequam se vestiat pro missa, immediate lavet manus suas in sacrario vel ecclesia, seu in loco vel prope locum ubi vestiri solet. In altari duo manutergia sint pendentia, unum ad ablutionem post Evangelium, secundum ad ablutionem post Sacramenti sumptionem.

Ut sacerdos bis non celebret. Nullus audeat bis in die missam celebrare, nisi in Nativitate Domini. Cum duplici autem Introitu nullus audeat celebrare missam. Celebrans vero secundam, in prima vinum profusionis non sumat; ministro bonam conscientiam habenti conferat, vel in piscinam ponat.

Sequuntur praefationes per annum. Invenimus decem sequentes prefationes cathalogo tantummodo recipiendas: unam in Pascha: Te quidem Domine omni tempore; aliam in Ascensione: Qui post resurrectionem; tertiam in Pentecosten: Qui ascendens super; quartam de Trinitate: Qui cum Unigenito; quintam in festivitatibus Sancte Marie: Et te in veneratione beate Marie; sextam in festivitatibus sancte Crucis: Qui salutem; septimam de Apostolis: Te quidem Domine suppliciter; octavam in Nativitate Domini: Quia per incarnati Verbi mysterium; nonam in Epiphania: quia cum Unigenitus tuus; decimam in Quadragesima: Qui corporali ieiunio vitia comprimis.

Ut in fracto altari non celebret sacerdos. Precipimus, quod in altari in quo tabula fuerit enormiter fracta, sacerdos non celebret, donec altare consolidetur et iterum consecretur. Nec super lapidem sine capsa celebretur. Ampulle vero vini et aque in ministerio altaris sint munde et integre, vitree, stannee vel argentee. Ad ablutionem manuum vas grandius deputetur.

De piscinis. Provideant autem sacerdotes, quod piscinas habeant iuxta altaria ntes, mundas, ablutionibus cursum liberum exhibentes; nec sine operimento reantur.

Ut corporalia et aliae vestes altaris abluantur in tempore. Sacerdos sive diaco- corporalia sepe abluat indutus superpellicio, in vase mundo ad hoc specialiter utato. Omnes ablutiones, si fieri potest, in piscina deponantur, vel saltem prima; ra autem in baptisterio. Item linteamina altaris et indumenta sacerdotalia, non- a sacerdote vel a diacono vel aliqua honesta matrona vel virgine, sine admix- e, appositione aliorum pannorum, convenienter quando opus fuerit abluantur, ita munda et nitida conserventur; quia nimis videtur absurdum sordes in vestibus ris, que dedecerent etiam in prophanis.

De linteaminibus attritis ecclesiarum. Linteamina sacra, vetustate attrita, sacris tilia, in loco mundo comburantur secrete, et pulvis iuxta parietem ecclesie redatur.

De reverentia Corporis Christi. Hac salubri constitutione precipimus districte, d tam diocesani quam alii inferiores prelati curam animarum habentes, diligen- et efficaciter informent clerum et populum sibi subiectum, quod in elevatione sive ensione Corporis et Sanguinis Domini nostri Iesu Christi, nudato capite cum de- ione et reverentia genua flectant: quia Corpus et Sanguinem cum omni atten- ne adorent.

Pro reverentia Corporis Christi. Frequenter moneantur laici et etiam pueri, ut icumque viderint sanctum Corpus Christi deferri, statim genua flectant tamquam mino et Creatori suo, et iunctis manibus quousque transierit orent.

De absolutione infirmorum. Dignum videtur et decorum, ut quisque sacerdos in- mum in extremis laborantem absolvat ab omnibus a quibus eum absolvere potest.

De ecclesiasticis Sacramentis observandis. Singuli sacerdotes singulos habeant ices in quibus communicentur infirmi, qui decori sint et mundi, ut in eis infirmo- n devotio excitetur; et hos habere teneantur singuli plebani et rectores parochia- m ecclesiarum usque ad festum Resurrectionis Domini ad minus; et si hos non ssint habere de argento, habeant de cupro vel de stanno; et qui non habuerit in to termino, sit suspensus quousque habuerit. Nec permittant diaconos deferre Cor- s sanctum Domini, nisi in necessitate, quum sacerdos fuerit absens. Cum magna erentia semper et maturitate illud deferant in pyxide idonea, bene clausa propter um. In eundo ad infirmum et redeundo, si certa fuerit via, psalmos dicat peni- tiales et litaniam.

De Corpore Christi. Si quid in ore infirmi de Corpore Christi remanserit vel e exierit, vel ab eo recipi non possit aliquam formam habens, ab ipso sacerdote et sumi convenienter, vel commixtum in calice cum modico vino, alicui habenti am conscientiam dari debet. Si autem infirmus adeo fuerit artatus, quod sub gna forma Corpus Domini recipere non possit, sub minima forma scindatur, et in ice commixtum cum modico vino in ore infirmi instilletur: et maxime si sine scan- lo aliter fieri non possit: ne infirmus sine Viatico videatur obire.

De matrimonio. De Sacramento coniugii est sciendum, quod omnis voluntaria ninis emissio est mortale peccatum, nisi per legitimum matrimonium excusetur. l matrimonium inter marem et feminam facit licitum coitum, si tamen modo li- o misceantur.

De matrimonio et benedictione. Prohibemus sub pena excommunicationis et magne emende seu satisfactionis, ne alique persone consentiant matrimonialiter per verba de presenti, donec sint ante fores ecclesie, quando debet nuptialis benedictio celebrari. Possunt tamen quasi dare fidem de matrimonio contrahendo inter se, si sancta Ecclesia id poterit sustinere, et hoc tamen fiat sine presentia sacerdotis parochialis. Contravenientibus ecclesie interdicatur ingressus, donec, satisfactione premissa, quod ulterius in talibus non excedant, ad requisitionem sui parochialis sacerdotis, qui in talibus interesse debuit, prestiterint cautionem. Hoc autem statutum, semel ad minus in mense, in aliqua die solemni per ecclesias publice per singulos parochiales nuncietur presbyteros.

De matrimoniis occultis. Clandestina matrimonia penitus inhibemus, prohibentes expresse, ne quis sacerdos talibus interesse presumat; statuentes: ut quum matrimonia fuerint contrahenda, presbyteri publice proponant, competenti termino prefinito, ut contra illud qui voluerit legitimum impedimentum opponat; et etiam ipsi presbyteri nichilominus investigent, utrum aliquod impedimentum obsistat. Si forte probabilis apparuit coniectura contra copulam contrahendam, contractus impediatur expresse, donec, quid fieri super eo debeat, manifestis constiterit documentis. Si autem in computatione graduum aliqua dubitatio emerserit, in hoc definitio episcopi requiratur. Nec sacerdos quisque audeat in casu dubio perficere matrimonium episcopo inconsulto; se ad episcopum referat quando emerserint super matrimoniis questiones. Semper prohibeant sacerdotes sub pena excommunicationis super nuptiis sortilegia.

Ne coniugatus ad ordines recipiatur. Prohibeant etiam sacerdotes sub pena excommunicationis in ecclesia, ne alter coniugum ad religionem transeat, nec votum continentie ipsius admittatur, nec ad religionem aliquam recipiatur, nisi per episcopum diocesanum hoc fuerit prius probatum. Provideat tum diocesanus, quod persona in seculo remanens talis sit, que absque suspectione de iuris permissione possit in seculo remanere.

Ut sacerdotes non impendant benedictionem. Nullus sacerdos benedictionem nuptialem impendat nisi fuerit capellanus alterius coniugum, vel nisi fuerint capellani contrahentium eorundem.

De nuptialibus donis, et quod presbyteri pro collatione Sacramentorum nihil exigant. In Concilio prohibetur, ne aliquis pro benedictione nubentium, exequiis mortuorum et aliis Sacramentis pecuniam extorquere presumat, aut fideiussores exigat, aut propter hoc fictitia impedimenta imponat. Debent autem quibus impensa sunt Sacramenta pias consuetudines observare, et sunt per episcopum compescendi qui malitiose nituntur laudabilem consuetudinem immutare. Et ideo inhibemus, ne sacerdos aliquis in casibus huiusmodi audeat sibi ius dicere; sed apud seniorem suum querelam deponat.

De ordinibus. Debent credere laici, quod nec conficit nisi sacerdos, nec confert ordines nisi episcopus, et quod eam habet virtutem, quam sancta Ecclesia confitetur.

De signo Judaeorum in pectore. Quia valde periculosum est et sacris canonibus inimicum, quod Iudei, quos pietas Christiana receptat et sustinet cohabitationes eorum, a Christianis per aliqua non distinguantur, et cognoscantur insignia et signa quod cum Christianis in familia habitent vel morentur vel in curiis ac domibus conversentur, aut Christiani habitent cum eis: presenti constitutione statuimus, quod omnes et singuli Iudei utriusque sexus, in terris nostre legationis portent unum cir-

lum de panno rubeo pro signo, assutum sive consutum ante pectus in parte sinistra vêste superiori, quam communiter et regulariter portant desuper vestes suas alias ium extra domos sive habitationes exeant vel incedant, vel publice quocumque modo ppareant aut se exhibeant vel ostendant; et huiusmodi signum infra... Quod, si huiusmodi signo assumendo infra terminum supradictum, aut etiam de cetero derendo prout superius est expressum, Iudei prefati vel eorum aliqui contumaces fuent rebelles, extunc Christianorum commercium nec non ignem et aquam sibi novent interdictam. Christiani vero, qui contra constitutionem huiusmodi prefatis Iudeis i merciis commutare, aut eis ignem vel aquam dare, aut aliquos Iudeos in familia etinere, aut ipsis Iudeis familiariter adherere, aut cum eis in familia, curia sive do-o stare presumpserint, ipso facto sciant sibi ingressum ecclesie interdictum; nec rius eis in ecclesiam pateat ingressus, quam, ad mandatum episcopi, abbatis, prepoiti, archidiaconi seu cuiuslibet alterius prelati, in cuius diocesi, dominio vel iurisdicione Christiani huiusmodi commorantur, sufficienti sub certa pena cautione prestita, uod ulterius in talibus non excedant, ad ingressum ecclesie fuerint restituti. Quod utem constitutum est de Iudeis, hoc de Sarracenis, Ismaelitis et quibusque aliis non olentibus baptismatis Sacramentum statuimus inviolabiliter observandum; hoc excepto, uod ubi Iudei portant circulum pro signo rubeum, alii supradicti signum croceum eneantur deferre.

Ne Iudaei tributa recipiant. Preterea statuimus, quod tributa, vectigalia, teonea seu pedagia vel quevis alia publica officia, Iudeis, Saracenis, Ismaelitis, schisaticis, seu quibuscumque aliis ab unione fidei catholice alienis, nullatenus commitantur; et specialiter prelati, ecclesiarum suarum reditus seu proventus eis vendere on audeant vel locare. Quod si quis contra hoc venire presumpserit, si episcopus uerit, ab executione pontificalium, inferiores vero prelati seu clerici, cuiuscumque int ordinis, dignitatis ac status, ab executione suorum ordinum per tres menses ipso acto noverint se suspensos. Vel si infra tres menses ipsos non expulerint, vel expulos reassumpserint, excommunicationis sententiam ipso facto incurrant. Laicos autem uiuscumque honoris, conditionis, dignitatis, preeminentie sive status, qui in derogaionem constitutionis presentis huiusmodi officia Iudeis vel prohibitis supradictis quoumque modo commiserint, vel eos retinuerint aut sustinuerint in officiis supradictis, m diu volumus excommunicationis sententie manere subiectos, donec, Iudeis et aliis fidelibus prefatis ab officiis amotis et eiectis supradictis, et prestita sufficienti cauone diocesanis suis, quod nullos ex predictis de cetero in aliquo recipient, retineunt aut habebunt officio, iuxta formam Ecclesie fuerint absoluti.

De sacerdotibus schismaticis. Perpetuo prohibemus edicto, quod schismatici sardotes in terris nostre legationis officiare ecclesias non sinantur, nec permittantur ibere vel edificare absque diocesanorum, in quorum diocesibus vel iurisdictionibus mmorantur, licentia et consensu nova oratoria vel capellas, et Christianis nec hismaticis ministrare ecclesiastica Sacramenta. Ipsique Christiani prohibeantur dictius ipsorum schismaticorum officia audire vel ad ea accedere, aut ab eis etiam qua recipere Sacramenta. A quibus dictis omnibus schismatici per censuram ecsiasticam arceantur, quam si forte contempserint, per seculare brachium a talibus npescantur.

De omni populo Christiano. Et quia pium est, imo debitum omni Christiano, precipue in sacerdotali constituto ordine, pro summo pontifice, qui caput est unirsalis Ecclesie et rector populi Christiani, ad Deum preces vel orationes effundere,

huius approbatione Concilii statuimus, quod iuxta ordinem et morem Ecclesie sancte Romane, singuli sacerdotes in celebratione missarum suarum specialem orationem pro ipso summo Pontifice faciant, videlicet illis temporibus et diebus, quibus secundum morem et ordinem supradictum orationes fiunt pro ipso speciales. Iustum enim est omnes orare pro illo, qui est caput omnium et pro omnium salute laborat et orat.

De malitia hominum. Ne autem aliquo dolo, fraude seu malitia vel affectata ignorantia, quidquam contra constitutiones prefatas addi, minui, mutari vel deleri contingat, volumus et districte precipiendo mandamus, quod omnia Capitula cathedralium ecclesiarum totius nostre legationis, infra duos menses ex quo copiam potuerint habere earundem, ipsas conscribi faciant litera grossa, legibili atque distincta; ipsasque ligari faciant in tabulis ad modum libri, et ferrea catena connexas in sacrario sic affigi, quod commode legi possint, nec inde de facili valeant deportari. Quicumque constitutiones prefatas de dictis sacrariis auferre vel asportare, seu aliquid in eis delere, addere, radere vel mutare presumpserit, et de hoc constare poterit, dominicam indignationem incurrat, et nichilominus, tamquam falsarius, per diocesanum loci illius ubi hoc commiserit, vel per alium superiorem animadversione puniatur.

Ad hec precipiendo mandamus, quod singuli episcopi legationis nostre predicte, semel saltem in anno in episcopalibus Synodis suis, Capitula vero cathedralium ecclesiarum in generali Capitulo propter hoc faciendo, quater in anno, videlicet tribus mensibus semel, constitutiones predictas solemniter legi faciant et diligenter exponi.

Edite et publicate et approbate fuerunt supradicte constitutiones per nos legatum prefatum supradicto approbante Concilio, anno, Indictione, pontificatu et loco superius adnotatis, presentibus: magistro Fidancia plebano sancti Quiriti Parisiensis diocesis, fratre Iohanne monacho dicto Lombardo, monacho Nicolao de Gwarthine, et Octavo de Fraria notario, et fratre Gerardo de Placentia monacho de Drondolo Ordinis Cistersiensis. In cuius rei testimonium eas munimine nostri sigilli fecimus roborari, ac etiam infrascriptos notarios publicos eis subscribi, ipsasque eorum sigillis authenticis consignari.

Nr. 488.

Premisl dux Polonie 1279 Oct. 4, in Kalis; protestatur, comites Symonem et Nicolaum de Dębno hereditatem Zabartow monasterio Ląd contulisse, ipse vero eandem amplissimis libertatibus munit.

Pergam. orygin. Sznurek jedwabny czerwony, z którego pieczęć znikła.
Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 36.

In nomine Domini amen. Sicut fragilitas conditionis humane mortem nequit vitare temporalem, sic nec ullum actum quod in fluctuoso geritur tempore robur firmitatis valet obtinere, nisi scripto reformetur et sigilli munimine roboretur. Hinc est quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie coram universis presentibus et futuris protestamur, quod nobiles viri comites de Dabna, Syman et Nycolaus, pro salute animarum suarum ac predecessorum suorum contulerunt ecclesie Dei genitricis virginis Marie in Lynda hereditatem suam que Sabartowo nominatur, cum omnibus lacubus et utilitatibus que nunc in eis sunt vel fieri poterunt. Nos vero ob remedium anime nostre ac predecessorum nostrorum, affectum quem circa prefatam domum

er habuimus augere cupientes, absolvimus hereditatem iam fatam cum incolis iis sive liberis in ea commorantibus, videlicet a povoz, ab omni prevod, a strosa, ı, a naraz, a podvorove, a targove, a mostne, a castrorum edificio sive poncium umlibet, a recepcione et custodia vel conductu qualiumcunque venatorum, a cu- ı vel solucione herodiorum quod socol vulgariter nuncupatur, a vicinia que opole ır, et ab omnibus exactionibus sive iuribus in Polonia nunc constitutis seu in rum profuturis. Iudiciorum nichilominus omnium, ut est de contentione, per- ɔne et membrorum mutilacione, ut maiorem circa Deum in iudicio tremendo am habeamus, dicte domus fratribus per suum iudicem hec exsequendi liberam rimus auctoritatem, nulli ergo castellanorum aut iudicum in eadem villa ius ɔd reservantes. Si vero in prememorata villa tam enormis causa orta fuerit, congrue diffiniri non poterit nisi in audiencia nostra, nullus omnino aliquam porcionem extorquere presumat; sed quidquid inde provenerit, integraliter iure ıtuo fratribus cedat. Et ut hec que facta sunt in laudem et gloriam genitricis ɔirginis Marie, robur perpetue firmitatis obtineant, presentem paginam sigilli no- nunimine duximus roborandam. Actum in Kalis in die beati Francisci confes- Christi, anno Domini M.CC.LXX nono, presentibus hiis testibus, viris nobilibus ;e Zegota venatore Kalisiensi, Bozeta castellano Premantensi, comite Marcusio llano Bechoviensi, comite Nicolao castellano de Vilchovia, comite Mrozko castel- de Bidgoscha, comite Bervoldo pincerna Lendensi, et aliis quam pluribus Christi bus benivolencie nostre graciam habentibus.

Dabna, *Dębno.* Lynda, *Ląd.* Sabartowo, *Zabartów.* Premantensis, *de Prze-* Bechoviensis, *de Biechów.* Vilchovia, *Wilkowyja.*

Nr. 489.

Premisl dux Polonie 1279 Nov. 21, in Poznan; confert fratribus Or- Praedicatorum aream in civitate Wronki pro claustro ibidem aedificando, eique addit possessiones pluribus privilegiis munitas.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Iohannes prepositus sancti Spiritus et alis Poznaniens. 1407 Jan. 8, Poznanie; *w pergaminie orygin. w którym wcięcia ɜeczne od przywieszenia jednéj pieczęci. Przy końcu poświadczenie:* Symon Mar- de Dambye clericus Gneznens. etc. notarius publicus; *obok tegoż* signum *nary- ne.*

Poznań. Königl. Staats Arch. Wronki, Dominikan. 1. — Raczyński, Cod. diplom. ɜr. Polon. 60.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, unius eterni et veri Dei, amen. um et iustum est, ut quilibet mortalis de bonis que accepit a Domino, honoret inum bonorum omnium largitorem, ut pro temporalibus que largitur non solum ɜntia possideat, sed eciam eterna ab ipso percipere mereatur. Noverint igitur ɜrsi presentem paginam inspecturi, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie, de que de manu Domini liberali accepimus, quandam particulam licet parvam ipsi reddimus, ministris eius fratribus Predicatoribus assignantes. Dedimus siquidem m fratribus et damus pro salute anime nostre et corporis ac peccatis omnium

predecessorum nostrorum, ad honorem Dei omnipotentis et perpetue Virginis matris eius ut eam in fine vite nostre placabilem habeamus, aream pro cymeterio et ecclesia eidem sancte Virgini construenda, et pro claustro omnibusque officinis fratribus necessariis ac orto in civitate Vroncensi super aquam, cum utroque littore Varthe iuxta curiam dictorum fratrum; ita quod aqua intermedia fratres pro suis necessitatibus quibuscunque libere in perpetuum uti possunt, habentes piscationem liberam in toto fluvio dicto Vartha. Insuper et lacu nostro dicto Wrecen damus eis liberam piscaturam: ita quod nulli alteri ibi licitum sit pisces capere in perpetuum preter ipsos fratres, vel eos quos ad hoc elegerint piscatores. Ordinamus insuper et hanc nostram ordinationem volumus in perpetuum inviolabilem permanere, ut pro necessitate fratrum prefatam domum inhabitancium, in molendino nostro prope domum eorundem fratrum posito in alia parte fluminis, fiat gratis molitura sufficiens, absque omni concitacione, quociescunque fratres annonam suam ad idem miserint molendinum: ita quod quicunque idem molendinum pro tempore tenuerit, statim eis molere teneatur; et quod supra idem molendinum fratres dicti piscinam faciant quantumvis voluerint. Hec autem omnia in perpetuum damus fratribus inhabitantibus dictam domum, eciam si ex causa quacunque eadem domus fratrum in civitate, vel cum civitate ad locum alium transferretur. Et quoniam ex providencia divina, mater Domini nostri Ihesu Christi glorisissima virgo Maria in domo iam dicta sepius est patrona, ut regina misericordie dignetur salutem nostram, corporis et anime, procurare et in omnibus nostris adversitatibus succurrere nobis, eiusdem domus heredes et defensores esse volumus cum omnibus nostris successoribus quos nobis Deus ordinaverit, eos ad omnia prefata servanda inviolabiliter obligantes. Ut autem ad laudem gloriose virginis Marie, que est spes post Deum nostra prima, in prefato loco fratrum ecclesia et claustrum ac omnes officine de lateribus construantur, singulis annis de moneta nostra in Poznan damus XII marcas argenti quousque eadem opera plene fuerint consumata. Ut igitur prefata omnia inviolabiliter perseverent, hanc paginam nostro sigillo et testibus fecimus roborari, quorum nomina sunt hec: Thomislaus castellanus Poznaniensis, Vincentius cancellarius noster, Nicolaus iudex terre Poznaniensis, Dirzicraius castellanus de Dirzen, Iacobus castellanus de Wyelen, frater Theodoricus lector noster confessor Ordinis Predicatorum, qui a nobis hoc privilegium impetravit. Acta sunt in Poznan anno Domini m.cc.lxxix. xi Kalendas Decembris.

Civitas Vroncensis, *Wronki.* Wrecen lacus, *jezioro p. w. Rzeczyn.* Dirzen, *Drzeń, dziś Drezdenko.* Wyelen, *Wieleń.*

Nr. 490.

Nicolaus Pp. III 1279 Dec. 23, Rome apud sanctum Petrum; mandat Philippo episcopo Firmano, Sedis apostolicae in Hungaria legato, ut Wlostiberium in archiepiscopum Gneznensem electum, si ipsius electionem canonicam invenerit, confirmet.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 161.

Nicolaus episcopus (*etc.*), venerabili fratri Philippo episcopo Firmano, apostolice Sedis legato, salutem (*etc.*). Que de statu, immo casu miserabili Gneznensis ecclesie

: populi Christiani partium illarum, tue nec non dilectorum filiorum.. prepositi,.. ecani et Capituli eiusdem ecclesie ac quorundam prelatorum partium earundem litre misse nuper lamentabiliter referebant, nobis et fratribus nostris amaritudinis esentavere materiam, et accelerandam gratiose provisionis misericordiam imploraint. Habet enim litterarum ipsarum assertio, quod eadem Gneznensis ecclesia, que u antea pastore vacarat, et nunc per mortem bone memorie Martini de Ordine edicatorum quem in archiepiscopum eidem prefeceramus ecclesie vacare dinoscitur, m per tyrampnidem paganorum fidem persequentium Christianam quam per temetates et insolentias plurium aliorum, non solum in suis bonis et iuribus gravibus t attrita molestiis et deducta in paupertatis opprobrium, sed et in personis populi istoris eiusdem ecclesie cure commissi enormibus est convulsa dispendiis, non sine lei eiusdem iniuria et gravi proh dolor periculo animarum: cum sicut eedem litre continebant, diebus istis, preter numerosam stragem hominum quos paganorum sorum crudelitas inhumana peremit, multitudinem copiosam iuvenum dicti populi rundem paganorum violentia fidem eandem abnegare coegerit et pertraxerit ad genlitatis errorem. Habebat insuper earundem litterarum adiectio, quod dicti preposis, decanus et Capitulum, post obitum prefati archiepiscopi pro futuri substitutione istoris sicut moris est convenientes in unum, Spiritus sancti gratia invocata dilecm filium Wlostoberium canonicum Gneznensem, virum utique providum et discrem ac in spiritualibus et temporalibus circumspectum, in Gneznensem archiepiscoum canonice ac concorditer elegerunt, nuntiis ad tuam presentiam destinatis, primo l excusandam dicti electi absentiam et commissionem huiusmodi negotii a te in ils partibus impetrandam, et demum ad petendam confirmationem electionis ipsius. ed tu, cum nondum partes illas intrasses variis et arduis in regno Ungarie occupa, nec comode, presertim absque periculo incumbentium sollicitudini tue in regno edicto, ipsius negotii vacare posses examini, eligens apostolice Sedi deferre, ad ilm dictum negotium remisisti, humiliter supplicans illud celeriter expediri, ad id orundem prelatorum, prepositi, decani et Capituli devota supplicationis instantia meoratis inserta litteris concurrente. Nos itaque predictis ecclesie ac populo pio comatientes affectu, ac intenso desiderio affectantes ut persona idonea celeriter ad ipsius cclesie regimen assumatur per cuius industriam possit eidem populo salubriter subeniri, gerentes quoque de tua circumspectione fiduciam, de ipsorum fratrum consilio raternitati tue presentium auctoritate committimus, quatinus, inquisita per te vel er alium seu alios de modo huiusmodi electionis, studiis eligentium et electi meritis iligentius veritate, si electionem ipsam inveneris canonice de persona ydonea celeratam, eam auctoritate nostra confirmes. Si vero in eadem electione defectum ineneris, propter quem de iure cassanda sit eadem electio vel nulla forsitan nuntianda, u electionem ipsam prout iustum fuerit cassare seu nullam studeas nuntiare: ac nihilominus, si personam prefati Wlostoberii fore ydoneam reppereris tantoque honori c oneri congruentem, et utilitati eiusdem ecclesie videris expedire, ipsum, dummodo ullus super hoc se opponat, predicte Gneznensi ecclesie preficias eadem auctoritate 1 archiepiscopum et pastorem, ac deinde ascitis duobus vel tribus episcopis, dicto V. munus consecrationis impendas. Alioquin dictam electionem prout ius exegerit ite casses, vel eam cassam et irritam nuntiare procures, contradictores per censuam ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Datum Rome apud sanctum etrum X Kalendas Ianuarii, pontificatus nostri anno secundo.

Nr. 491.

Secundus Premizl dux Polonie 1280 Jan. 6, in Poznan; confirmat donationem hereditatis Grodzisk, a militibus Pelca, Boguphalo, Zemiclao, Gnevomiro, Stephano, et duobus filiis Phalislai, dictis Marcus et Samson, monasterio Paradyi factam; comitem vero Nicolaum, militibus praedictis pro huius donationis recompensatione hereditatem Chwałkowo dedisse, protestatur.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 22. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 61.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigentes plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Igitur nos secundus Premizl Dei gratia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod in nostra nostrorumque baronum presencia dilecti nostri milites Pelca, Boguphalus, Zemiclaus, Gnevomirus, Stephanus, et duo filii Phalislay, Marcus et Samson, bona deliberacione et animo salubri hereditatem que Grozisce vulgariter nuncupatur claustro de Paradiso possidendam in perpetuum porrexerunt, abrenunciantes omni iuridictioni qua in eadem hereditate fruebantur. Comes vero Nicolaus, filius quondam Sandivoii qui fundator extitit dicte domus, supradictis militibus volens satisfacere pro commutacione prefate hereditatis, ipsis coram nobis suam hereditatem porrexit iure hereditario in perpetuum optinendam, que Phalcovo vulgariter nuncupatur. In maioris vero roboris firmitatem, fratres claustri supradicti sepedictis militibus dederunt sexaginta marcas argenti Brandburgensis, commutationem prenotam (sic) firmare cupientes. In huius rei testimonium et cauthelam evidentiorem, presentem paginam nostri sigilli munimine confirmamus presentibus hiis testibus: comite Beniamin palatino Poznaniensi, domino Vincencio cancellario Poznaniensi, comite Nicolao iudice Poznaniensi, domino Bogumilo preposito de Santoch. Datum in Poznan anno gratie Domini M.CC.LXXX in die Epiphanie Domini per manus Thilonis notharii curie nostre.

Grozisce, *Grodzisk.* Paradisus, *Paradyż.* Phalcovo, *Chwałkowo.* Santoch, *Santok.*

Nr. 492.

Secundus Promizl dux Polonie 1280 Febr. 9, in Kaliss; munit villas monasterii s. Vincentii in Wrocław, dictas Opatów, Opatowiec et Słupy, amplissimis privilegiis, ipsasque iure Theutonico locari concedit.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Matrica s. Vincentii II, CIX.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigentes plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Igitur universis Christi fidelibus presens scriptum inspecturis

lenius innotescat, quod nos secundus Promizl Dei gracia dux Polonie, ob reverenam domini nostri Hiesu Christi, in remissionem omnium peccatorum nostrorum, et l peticionem viri discreti et religiosi domini Wilhelmi abbatis et tocius conventus ɔclesie beati Vincencii Ordinis Premonstratensis de Wratislavia, recipimus tres vils eorum, que Opothov et Slup et Opathovece vulgariter nuncupantur, sitas in dirictu Kalisiensi, in nostram specialem protectionem, sicut in privilegiis illustrissimi rincipis domini Primizlonis ducis Polonie, patris nostri karissimi felicis memorie, ıvenimus contineri: dantes eidem ecclesie plenam potestatem dictas villas seu alias, ue in districtu earundem villarum possunt processu temporis collocari, Theutonico ıre locandas sub tali forma: quia omnes Theutonici sive aliarum nacionum hospites ıemoratas villas inhabitantes, ab omni solucione, pro nobis seu pro quocunque alio ıigenda, decem annis plena gaudebunt libertate; ita tamen de villis noviter contructis. Quibus evolutis, inhabitatores dictarum villarum, quicunque fuerint, quinaginta mensuras tritici et tantumtidem avene, in mensura que in Novo foro erit, obis singulis solvent, non longius nisi in Kaliss deducentes. Ab omni iure autem t solucionibus quas Poloni facere et prestare consueverunt, videlicet a podvorowe, strosa, a povoz, a naras, a conductu, a venatoribus castorum et ab omnibus aliis enatoribus nostris, et ab omnibus aliis exactionibus eos in perpetuum reddimus bsolutos. Nec coram aliquo palatino, castellano aut iudice nostro citati respondere ut comparere cogentur, sed quicunque de ipsis supra quacunque re voluerit queruıri, iudicio scultetorum prefatarum villarum, prout ius Theutonicum dictaverit, in rincipalibus sentenciis, in decollacione capitis videlicet, suspensione, sive mutilacione uorumlibet membrorum, expediantur, nobis de ipsis causis duobus denariis reservais et domino abbati tercio; exceptis vero causis principalibus quas superius expresimus, omnia iura alia dicto domino abbati cedent. Quicunque vero, contempto iuicio scultetorum sepius dictorum, ad nostram presenciam recursum habere voluerit e ipsis querulando, per litteram nostro sigillo roboratam citati coram nobis conpabunt, nichilominus scultetorum eorum et nostrorum advocatorum Theutonico iudio iudicandi. Civitatem, forum et tabernas in eisdem villis ad voluntatem suam, illo obstaculo interveniente, pacifice et libere habebunt. Ab omni autem expedione que extra terram nostram fit, et ab edificacione et reparacione castrorum eos taliter absolvimus, excepto, cum exercitus de quacunque parte terram nostri ducais intraverit, veniant nobiscum eidem se viriliter exponentes. Ut autem karissimi ıtris nostri donacio nostraque confirmacio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem ıginam nostri sigilli munimine confirmamus presentibus hiis testibus: comite Beniaıin palatino Poznaniensi, comite Petrkone castellano de Santech, comite Bozatha astellano de Promant. Acta sunt hec anno gracie Domini m.cc.lxxx, et data in Kaliss in octava Purificacionis beate Marie per manus Thilonis nostri notarii.

Opothov, *Opatów*. Slup, *Słupy*. Opathovece, *Łęka Opatowska*. Novum forum, *Neumarkt, czyli Środa na Szlązku*. Santech, *Santok*. Promant, *Przemęt*.

Nr. 493.

Premisl dux Polonie 1280 Febr. 13, in Kalis; confert monaste fratrum Praedicatorum in Wronki tamdiu omnes proventus de villa sua Piotrov donec omnia aedificia eiusdem monasterii de lateribus vel lapidibus fuerint extruc idemque monasterium pluribus privilegiis munit.

Pergam. orygin. surowy; na powierzchni widać jeszcze szczątki włosów, kt wraz z pismem miejscami przez mole zniszczone. Pieczęci nie masz, pozostał urw sznur nici jedwabnych, wyblakłych. (Dopełniono z: Poznań, Königl. Staats Arch. Wro Dominik. 2.)

Kurnik, Biblioteka. Diploma Nr. 7. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Pol.

In nomine Domini amen. Ut legittime gesta immutabiliter perseverent, dign est ut scriptis et sigillis autenticis roborentur. Noverint igitur universi presen paginam inspecturi, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie domui Wroncensi trum Ordinis Predicatorum villam nostram dictam Pothrovo, locatam in iure Th tonico, contulimus et conferimus ad opus ecclesie et tocius claustri ac officinar omnium, de lateribus seu lapidibus construendarum, ita quod totus census in dup grano quam eciam argento cum omnibus utilitatibus et exactionibus que ad nos eadem villa pertinent et possunt pertinere, in dicta opera convertantur tam quousque per eosdem fratres in domo Wroncensi omnia predicta de lateribus s perfecta. Currum tamen solum qui de predicta villa ad nostra servicia pertin nobis integre reservamus. Damus eciam prefatis fratribus in loco ubi domum formandis lateribus construxerunt, pro orto, pro pomerio, pro argilla fodienda, formandis lateribus ac aliis ibi eis necessariis, de cetero quantum eis videbitur ex dire. Ubicunque autem cementum inventum fuerit vel lapides, hoc tempore vel turo, ipsis fodere liceat et in domum suam deducere: hec autem pro edificiis dom sine contradiccione hominum super hoc minime valitura, cum hec res pro sacris e ficiis maxime a Domino sint create. In omnibus eciam silvis nostris liceat predic fratribus succidere ligna pro omnibus necessitatibus domus sue, exceptis arboribus quibus apes sunt mellificia producentes. Lacum eciam nostrum dictum Rechen piscacionem iam dictorum fratrum exponimus, ita quod in ipso nulli hominum pisc liceat nisi pro necessariis dicte domus. Ut autem hii qui Domino famulantur, prefata domo vivant pacifice et quiete, precipimus et statuimus, ut nullus scolthe rum vel consulum seu rectorum civitatum terre nostre, nunc et in perpetuum qua statuta in gravamen eorundem fratrum presumat statuere ausu temerario nefando; quod si per aliquam concitacionem vel personam contrarium factum fue penam huius transgressionis nobis ac nostris successoribus reservamus graviter in gendam. Quocienscumque autem fratres Predicatores dicte domus currus suos naves miserint pro necessariis domus sue per terram nostram, ipsos ab omni the neo et exaccione absolvimus ac liberos in perpetuum facimus et immunes. Om insuper que continentur in privilegio, quod prefate domui contulimus cum eis are in Wronki dedimus, confirmamus. In cuius rei testimonium hanc paginam sig nostro fecimus roborari. Actum in Kalis anno Domini m.cc.lxxx Idibus Febru testificantibus hiis, scilicet comite Beniamin palatino, domino Vincencio cancella

mite Nicholao iudice terre Poznaniensis, comite Petrkone pincerna, domino Gotfalko ntore Poznaniensi, comite Chemka castellano de Razim.

Wroncensis, *de Wronki.* Pothrovo, *Piotrowo.* Lacus Rechen, *jezioro p. w. ıeczyn.* Razim, *Radzim, niegdyś gród na wyspie rz. Warta, o milę powyżej m. Oborki, z którego wysokie grodziszcze i nasypy, i głębokie przekopy pozostały.*

Nr. 494.

Secundus Premizl dux Polonie 1280 Mart. 31, in Poznan; vendit ıitati Poznaniensi utilitates quasdam ibidem consistentes.

Pergam. orygin. Na sznurze nici jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć Przeısława księcia, (pieczęć XV).

Poznań. Archiw. Miejskie. Diploma Nr. 3.

In nomine Domini amen. Humani generis acciones memoria perpetua indigen- ı plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium muni- ne non renovantur. Igitur nos secundus Premizl Dei gracia dux Polonie notum ıimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod salutari prudentia nostrorum specialium consulium (sic) civitatis Posnaniensis, do- ıni videlicet Henrici dicti de Thuch, Girconis, Sifridi, Hermanni et Gerlibi, de- ctum nostre civitatis Posnaniensis nunc et processu temporis Christo mediante ın omni affectu et diligencia cupimus reformare. Cum igitur iuris et consuetudi- ı sit per orbem universum, quod unaquaque civitas pro suis defectibus specialita- n habeat in certis reditibus deputatis, nos habentes maturum consilium nostrorum ronum, omnes utilitates subsequentes iure hereditario in perpetuum obtinendas ci- ati nostre Posnaniensi vendidimus pro quadam summa pecunie, non tantum ra- ıne lucri, sed ut dicta civitas de die in diem semper in melius in suis defectibus ıendetur. Hec sunt utilitates, que, quidquid in eiusdem civitatis ambitu nunc et posterum edificari vel excogitari poterit, sepedicta civitas perpetuo possideat pa- ıce et quiete. In theatro, quod in Theutonico cameras nuncupatur, et apothecas ıtitorum et sutorum et pellificum, et macella carnificum et pistorum, et vini cel- ia. Insuper curiam carnificum in qua animalia occiduntur, omnem utilitatem apo- ıcarum, hospitum ad annale forum in Poznan venientium, ipsa civitas perpetuo ıeat obtinere, preter duas cameras mercatorum. Ut autem nostra non tantum ven- io sed donatio perpetuo inviolabiliter perseveret, presentem paginam inpermutabi- ır nostri sigilli munimine confirmamus. Due camere mercatorum superius nomi- ıe, sculteto pertineant civitatis. Hii sunt testes: comes Nicolaus iudex Poznaniensis, ıes Vlost castellanus de Obritsco, dominus Ianko procurator Poznaniensis. Acta ıt anno gracie Domini M.CC.LXXX, et data in Poznan in dominica qua cantatur ıare per manus Thylonis notarii curie nostre.

Obritsco, *Obrzycko.*

Nr. 495.

Secundus Premisl dux Polonie 1280 s. d., in Gnezna; confirma nes donationes, domui Hospitalis s. Sepulchri Gneznensis a patre, patruo et suis, nec non a Fulcone archiepiscopo Gneznensi largitas, et hereditates prae domus multis privilegiis munit.

Warszawa. Archiw. Główne Ks. M. 66, fol. 28v. — Nakielski. Miec pag. 205. — Gniezno. Archiw. Consistorii Metropol. Acta od annum 1577.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua in tes plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum vel testium mine non renovantur. Igitur nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie ı facimus presentibus et futuris presens scriptum intuentibus, quia ob honoren in memoriam et remedium animarum nostrarum, illustrissimi principis patris carissimi domini Premislonis Dei gracia ducis Polonie, et preclari principis patr stri dilecti domini Boleslai felicis memorie ducis eiusdem terre, et dilecte avie domine ducisse Adewigis, venerabilisque patris nostri domini Fulconis Dei archiepiscopi Gneznensis ecclesie, donaciones domui Hospitalis sancti Sepulcri l solymitani in Gnezna existenti per universas eiusdem hereditates rationabiliter per eosdem, de nostra non ficta voluntate et salubri habito nostrorum baronun silio cum omni diligencia et affectu innovamus nostris privilegiis confirmantes, in prefatorum predecessorum nostrorum privilegiis iuxta formam materie inve contineri. Absolventes omnes hereditates, quas nunc domus supradicta possi processu temporis poterit per modum aliquem possidere, ab omnibus exactionit solucionibus que ad nostrum dinoscuntur dominium pertinere, videlicet a ı a podvod, a prevod, a stroza, a podvorove, a citacione castri, a bove, a vacca, cinia, ab edificacione carceris (sic); ita quod ab his omnibus et aliis solucio que nunc in nostro sunt dominio et procedente tempore exoriri possunt, p sint solute. Volumus eciam, ut homines domui debito servicio alligati, ad s dum poradlne non arctentur. Ut autem predecessorum nostrorum donacio n que confirmacio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem paginam nostri munimine confirmamus presentibus hiis testibus: comite Arkenboldo palatino znensi, comite Pretslao castellano Gneznensi, Boguslao castellano de Uschye, c Iacobo castellano de Rogoszna, comite Nicolao venatore Gneznensi, comite Mro castellano de Bidgostia. Datum in Gnezna anno gracie Domini M.CC.LXXX pe nus Thilonis scriptoris nostri.

Uschye, *Ujscie.* Rogoszna, *Rogoźno.* Bidgostia, *Bydgoszcz.*

Nr. 496.

Secundus Premisl dux Polonie 1280 Jul. 3, in Poznan; confirmat ıes donationes hereditatum et concessiones libertatum, coenobio de Owinska ıatre suo b. m. duce Premislao et patruo b. m. duce Boleslao factas.

Poznań. Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Owinska, privil. Nr. 3.

In nomine Domini amen. Nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie, exal-
ionem sancte Ecclesie nostris zelantes temporibus et saluti nostre prout Dominus
ıaverit providentes, notum esse volumus presentibus et futuris, quod ad honorem
i et beate Virginis et pro remedio animarum patris nostri et matris nostre et in
ıissionem peccatorum nostrorum, per venerabilem dominam Claram abbatissam et
nam domicellam de Ovensko sororem nostram charissimam, donaciones factas per
riosum principem dominum Premislium felicis memorie ducem Polonie patrem no-
ım charissimum, et per patruum nostrum dilectum eiusdem terre principem du-
ı Boleslaum,. cum omni affectu et reverencia innovamus, nostris privilegiis confir-
ıtes Ordini Cisterciensi et filiabus eiusdem Ordinis super hereditatibus subsequen-
ıs. Prima que vocatur Owensko que est sita super Wartham fluvium, cum
tuor villis sibi adiacentibus, scilicet Bolechow, Raduiewo, Marszowice, Verenicza,
iisdem virginibus sacris, sub Ordinis prefati professione ibidem Deo famulantibus,
petuo possidenda; ita ut hee quinque hereditates, infra unum ambitum uno cir-
tu in unum territorium quod Owensko dicitur, in quo ipsum claustrum consistit,
ı sua plena integritate sint coniuncte, et conventus dominarum Deo serviens in
ı eodem semper consistat. Confirmamus eciam cenobio eidem plures possessiones,
icet Tmienic, Chludowo, cum decimis earum et cum decimis suprascriptarum quin-
: villarum; Samolese, Dobegneve, Olesno, Golina Ceslai, Mikulice, Zywino, Mas-
ıicza, Raskowice, Rokitnica, Gluchow. Confirmamus eciam dominabus eisdem
inta marcas de moneta Poznaniensi pro vestitu, et duodecem lapides cere, tri-
ta lapides de sepo pro officio divino. Et quia dicta domus Dei super Wartha est
, volumus ut famule Christi in ea habitantes, in utraque rippa ipsius fluvii cum
versis utilitatibus, videlicet silvis, pratis, pascuis, agris, aquis, molendinis, piscibus,
toribus, venacionibus cum aliis utilitatibus, libere infra terminos domus sue sem-
dominentur. Confirmamus eciam eisdem dominabus, in suis hereditatibus ubi-
ıque voluerint civitates et villas locare Theutonicis, quocunque iure ipsis domina-
placuerit: ita ut omnes proventus earundem civitatum et villarum, scilicet
loneum, omne iudicium sive parvum sive magnum, ad claustrum earum semper
ineat. Nulli ergo hominum liceat quemcunque de hominibus dominarum de Owensko
quodcunque iudicium sive castrum provocare aut iudicare, nisi ad eum, qui a do-
ıa abbatissa loci illius iudex fuerit constitutus. Si autem casus tam gravis fuerit
rtus quem iudex claustri non poterit iudicare, nusquam iudicetur nisi in presen-
nostra, ita tamen, ut mediante nuncio claustri, omnis utilitas inde proveniens ad
ım claustrum revertatur. Sed quia eandem domum Dei affectu semper complere
mus, volumus ut venerabile collegium sponsarum Christi in ea habitans, tam pro
civibus quam eciam pro hospitibus et advenis mercenariis et ministris universis,
laustro et extra claustrum infra terminos ipsos degentibus, plena gaudeant liber-
: ita ut universi in supradictis hereditatibus habitantes, a nostris prorsus ser-

viciis et exactionibus sint absoluti, scilicet przewod, stroza, podwoda, powoz, stan, podworowe, chlodnice, powolowe, constructione castrorum, et si que sunt alie exactiones. Nulli ergo hominum liceat aliquam exactionem, de iure aut consuetudine habitam vel habendam, infra omnes terminos claustri de Owensk a quoque hominum exigere, aut modo aliquo extorquere ad opus nostrum sive ad opus alicuius baronum vel officialium nostrorum; quorum iurisdictiones, si que fuerunt hactenus in eisdem locis, per presentem indulgenciam volumus omnino enervari. Volumus eciam, ut nullus de hominibus dicti claustri ad quamcunque se moveat expedicionem, nisi pro communi defensione terre. Cum autem contigerit nos aut nostros heredes extra terram expedicionem movere nostras iniurias ulciscendo, volumus, ut claustri eiusdem hereditatum incole a talibus expedicionibus absoluti, per se et sua vectigalia ad opus dicti claustri assidue se invitent pro domine abbatisse et suorum officialium seu procuratorum voluntate, donec Domino propiciante ad propria revertamur. Item volumus et mandamus, ut procuratores dominarum de Owensk, pro cunctis necessitatibus earum per totam terram nostram sine solucione thelonei libere semper incedant. Si que autem hereditates sive civitates sive fora a domina abbatissa titulo empcionis seu commutacionis aquisite fuerint, seu oblate pro remedio animarum, vel a quibuscunque donata fuerint, suprascripta in omnibus gaudeant libertate. Ut ergo hec nostra confirmatio perpetuo inviolabiliter perseveret, presens scriptum nostri sigilli munimine confirmavimus. Hii sunt testes: venerabilis pater dominus Iohannes episcopus Poznaniensis qui sigillum suum apposuit, comes Beniamin palatinus Poznaniensis, comes Harcombold palatinus Gneznensis, comes Thomislaus castellanus Poznaniensis, comes Pretslaus castellanus Gneznensis, dominus Vincentius cancellarius Poznaniensis, dominus Andreas cancellarius Gneznensis, comes Nicolaus iudex Poznaniensis, comes Andreas iudex Gneznensis. Datum in Poznan quarto die sancti Petri, anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo, per Thilonem notarium nostrum.

Ovensko, *Owinska.* Bolechowo, Radujewo, Marszewice *dziś tak samo.* Verenicza, *Wierzenica.* Tmienic, *nie odgadnione.* Chludowo, *Kłudowo.* Samolese, *Samolęż.* Dobegneve, *dziś z niemiecka* Woldenberg, *Następne miejscowości są albo przyległe miastu Woldenberg a dziś pod niemieckiemi przezwiskami ukryte, lub też są:* Olesno, *Oleśno;* Golina Ceslai, *Gole;* Mikulice, *w dokum. Nr. 303* Milakoviza, *Miłosławice;* Zywino, *w dokum. Nr. 303* Sienno, *Sienno;* Massawicza, *Miastowice;* Raskowice, *Raczkowo;* Rokitnica, Głuchow, *dziś tak samo.*

Nr. 497.

Secundus Premisl dux Polonie 1280 Octob. 1, in Poznan; concedit monasterio de Obra, ut villas Obra, Iasiniec et Ujazd iure Theutonico locare possit.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. pag. 18.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigentes plerumque a notitia hominum dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Igitur nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis presentibus et futuris presentem paginam inspecturis, quod ob reverentiam beate Marie virginis gloriose et in remissionem nostrorum peccaminum, et

ciam viri venerandi domini abbatis Iohannis de Obra ob sua fidelia servicia condinis peticionibus acquiescere cupientes, eidem domui de Obra in villis subsequentibus, Obra videlicet, Iazinez et Uiazd, liberum damus arbitrium locandi ius Theutonicum, eo iure, quo omnes civitates et ville in districtu nostri dominii collocantur. Absolentes ipsas hereditates ab omni solutione Polonica que nostro dignoscitur dominio pertinere, videlicet a naraz, a powoz, a prewod, a stroza, a podworowe, a poradlne, ab opole, a bove, a vacca, ab expeditione, castri citacione: ita quod incole dictarum in hoc (sic) nostro sigillo coram nobis compareant provocati. Ut autem nostra donacio simulque confirmacio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem litteram nostri sigilli munimine confirmamus presentibus hiis testibus: comite Petircone pincerna Poznaniensi, Thoma, Iohanne venatore Poznaniensi, comite Vincencio castellano de Santoch. Datum in Poznan anno gratie Domini millesimo ducentesimo octogesimo in festo sancti Remigii confessoris, per manus Tilonis notarii curie nostre.

Obra, *Obra.* Iazinez, *Jasiniec.* Uiazd, *Ujazd.* Santoch, *Santok.*

Nr. 498.

Secundus Premisl dux Polonie 1280 Nov. 11, in Kalis; confert Herdano sculteto hereditates suas, dictas Dobrzec wielki, D. mały et Olsze, iure Theutonico locandas.

Kalisz. Archiw. Rządowe. Luźna karta papieru, któréj środek przegniły odpadł, a z nim cała połowa dokumentu; pismo XVII wieku.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigentes plerumque ab hominum notitia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Igitur nos secundus Premisl Dei gratia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod statum terre nostre cupientes in melius reformare qui in maxima parte est positus in deserto, dedimus dilecto et speciali nostro sculteto Herdano suisque successoribus nostras hereditates Dobrcze maiorem et minorem, et Olsze, sitas circa civitatem nostram Calisiensem, Teutonico iure locandas, eo iure, quo omnes civitates seu ville in districtu nostri dominii potiuntur. Damus itaque sibi suisque successoribus seu heredibus septimum mansum ratione sue locationis iure hereditario in perpetuum obtinere. Quitquid autem in districtu supradictarum hereditatum utilitatis potest nunc et in posterum reperiri, ipse et sua posteritas perpetuo percipiat ex integro, exceptis agris nostris et piscina, que pro nobis specialiter reservamus. Hee sunt autem utilitates: tertium denarium iudicii, et molendinum liberum quod est positum inferius piscine nostre. Si que alia molendina processu temporis in fluvio Prossna edificari poterint, quantum de eodem fluvio supradicte hereditates possident, ipse et sua posteritas edificet libere obtinenda. Habeat etiam dictus scultetus noster et sui successores piscandi liberum arbitrium in dicta Prossna, quantum de ipsa possidet in hereditatibus superius nominatis. Locus autem qui aptus est ad edificandum molendinum, situs superius piscinam nostram, hereditarie et libere possid . . . um piscina. Damus etiam . . . domino advocato de Pisdr, domino Bartholdo notario Calissiensi, domino Oblino cive de Pisdr mercatore speciali nostro. Datum in Calis anno gratie Domini mille-

simo ducentesimo octogesimo in die sancti Martini confessoris, per manus Thilon notarii curie nostre.

Dobrcze maior et minor, *Dobrzec wielki i D. mały.* Olsze *p. m. Kalisz*, n *odgadnione.* Pisdr, *Pyzdry.*

Nr. 499.

Philippus Firmanus episcopus, apostolice Sedis legatus 128 Mart. 25, Rome; confirmat omnes donationes et libertates, coenobio de Ołob a principibus et nobilibus concessas.

Poznań. Königl. Staats Archiv. Ołobok, Acta non foliata. (Z pergam. orygi u którego na niciach jedwabnych czerwon. i żółt. zawieszona bulla: Martinus Pp. III

Philippus miseracione divina Firmanus episcopus apostolice Sedis legatus, r giosis dominabus abbatisse et conventui monasterii de Olobok Gneznensis dioce Cisterciensis Ordinis, salutem in Domino. Iustis petentium desideriis dignum est facilem prebere assensum, et vota que a rationis tramite non discordant, effectu p sequente complere. Eapropter dilecte in Domino filie, vestris iustis postulacionib grato concurrentes assensu, collationes, donationes, libertates, immunitates et exem tiones, ex collatione principum, donatione nobilium et largitione fidelium vobis monasterio vestro factas et concessas, prout provide facte sunt et concesse ratas h bentes et gratas, eas auctoritate qua fungimur confirmamus et presentis scripti p trocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre con firmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptar presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum apostolorum Petri et Pau eius se noverit incursurum. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem presen tes concessimus litteras, sigilli nostri munimine roborantes. Datum Rome VIII Ka lendas Aprilis M.CC.LXXXII, Indictione X, pontificatus domini Martini Pape III anno primo.

Olobok, *Ołobok.*

Nr. 500.

Premisl dux Polonie 1281 Octob. 23, in Poznania; confert ecclesia Poznaniensi pro area eiusdem in civitate Poznan sita, particulam suae hereditati villae Urniszewo adiacentem.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B. Nr. 151.

In nomine Domini amen. Quoniam que aguntur in tempore simul labuntu cum tempore, necesse est ea litterarum subscriptione et sigillorum munimine perhe nari. Nos igitur Premisl Dei gratia dux Polonie notum facimus omnibus presente litteram inspecturis, quod pro area ecclesie beati Petri in Poznania, quam Steph nus canonicus eiusdem ecclesie possedit, dedimus particulam hereditatis nostre qua

inhabitant iumentarii plantenorum (sic) qui vulgariter chobilnici nuncupantur, dictamque particulam hereditatis iunximus hereditati Urneschevo ecclesie memorate, perpetuo possidendam. Ut autem firmius Urnesevo hereditas ecclesie iam dictam hereditatem obtineat, per nostrum vlodarium de Dlusk, Petrum dictum Schvirchovicz, per gades fecimus limitari: procedendo a Chomornicze, hereditate ecclesie beate virginis Marie de Sroda, per mediam paludem que Darnovo nominatur, hinc per monticulum qui dicitur Koschela, demum directe versus montem Lisciami nominatum. Ut autem protestatio huius commutationis robur firmitatis in perpetuum obtineat, presentem litteram sigilli nostri munimine fecimus roborari presentibus hiis testibus: comite Beniamyn palatino Poznaniensi, Thomislao castellano Lendensi, domino Clemente plebano de Przemant. Datum in Poznania anno Domini millesimo CC.LXXX primo, in die beati Severini episcopi et confessoris, decimo Kalendas Novembris, per manum Stanislai clerici curie nostre.

Urneschevo, *Urniszewo*. Dlusk, *Dłusk*. Chomornicze, *Kromolice*. Sroda, *Środa*. Lendensis, *de Ląd*. Przemant, *Przemęt*.

Nr. 501.

Mestwinus dux Pomeranorum 1281 s. d. in claustro Lubin; confert comiti Nicolao iudici Poznaniensi villam Wielkie Kiszewy, eamque amplis libertatibus munit.

Stettin. Königl. Staats Archiv. Dreger Mscrpt. III, Nr. 635.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. A memoria hominum citius elabuntur, que nec voce testium nec scripto eternantur. Proinde noverint universi presentes et posteri, quod nos Mestwinus Dei gratia dux Pomeranorum nobili viro comiti Nicolao iudici Poznaniensi, filio comitis Prepolci, villam nostram contulimus que vulgariter Vela Kysseva nuncupatur, cum suis post eum heredibus pacifice et quiete possidendam cum omni iure ac utilitate, secundum quod eam personaliter consvevimus possidere, cum stagnis, rivulis, pratis, pascuis, silvis, nemoribus, agris cultis ac incultis, et omnibus aliis utilitatibus que nunc apparent vel in posterum poterunt apparere. Excipimus enim homines in eadem hereditate residentes ab omni exactione cuiuslibet solutionis, ac opere servili, a castris firmandis, a naraz, podvorove, pomozne, povelove, povoz, vivoz, strosa, et ab aliis omnibus exactionibus quocumque vocabulo nominentur, exceptis expeditionibus et a defensione terre nostre. Volumus insuper, ut homines iam dicti per nullum citentur, nec citati compareant, nec aliquis eos iudicet, nec palatinus nec castellanus, excepto nobismet ipso vel comite eorum. Ut autem hec nostra donatio inconvulsa maneat et perseverans, presentem paginam nostri sigilli munimine contulimus roboratam. Acta sunt hec publice in claustro Lubin hiis presentibus: venerabili patre nostro domino Iohanne ecclesie Poznaniensis episcopo, domino Floriano abbate, domino Vincentio cancellario, comite Swencza castellano, comite Mroskone castellano de Bydgost, comite Uneslao subcamerario de Gdanczk, et aliis quam pluribus astantibus viris fidedignis. Scriptum et datum per manum

capellani nostri domini Theoderici anno Domini millesimo ducentesimo octoge simo primo.

Vela Kysseva, *Wielkie Kiszewy, z niemiecka Alt Kischau.* Lubin, *Lubin.*

Nr. 502.

Martinus Pp. IV 1281 Dec. 23, apud Urbem veterem; fratrem He ricum de Brem ecclesiae Gnesnensi in archiepiscopum praeficit et de more co mendat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 162.

Martinus episcopus servus servorum Dei, dilecto filio fratri Henrico de Br electo Gneznensi, salutem et apostolicam benedictionem. Onerosa pastoralis of summi dispositione pastoris nobis licet immeritis cura commissa sollicita nos pu instantia, ut inter cetera que undique negotia confluunt, quibusve noster animus ı ditur multiplici varietate distractus, ad provisionem ecclesiarum vacantium sollici intendamus, ne ipsis pastoris presidiis destitutis, ambulantis in circuitu lupi rapa astucia earum oves rapiat et dispergat, ne manus avida illarum bona diripiat, i presumptionis usurpet: ideoque solliciti reddimur, ut eedem ecclesie a pastoribus rigantur ydoneis, et rectoribus providis gubernentur. Tunc enim puppis salubri pr cessu dirigitur, cum rectoris industrii gubernatione non caret; tunc etiam fructib ager exuberat, cum sibi cultoris non deest presentia diligentis. Sane dudum Gne nensi ecclesia pastore vacante per obitum bone memorie Martini Gneznensis archi piscopi, (dilecti filii) Capitulum eiusdem ecclesie convenientes in unum, Wlostiberiu ecclesie eiusdem canonicum in archiepiscopum Gneznensem concorditer elegerunt. Pos modum autem, predictis Capitulo supplicantibus felicis recordationis N. Pape predecesso nostro, ut cum idem canonicus, propter inopiam ecclesie prefate ac expensarum d fectum necnon et viarum discrimina, non posset commode ad apostolicam Sedem a cedere pro sue electionis negotio prosequendo, providere super hoc paterna sollicit dine dignaretur: idem predecessor venerabili fratri nostro.. episcopo Firmano, in i lis partibus apostolice Sedis legato, inquisitionem faciendam de modo election predicte ac ipsius canonici meritis, per suas litteras sub certa forma commisit. Cu que predictus legatus predictum canonicum ad suam presentiam evocasset, idem c nonicus iuri, quod sibi ex electione huiusmodi competebat vel competere poter libere ac sponte in manibus legati renuntiavit eiusdem. Nos itaque paterno desid rantes affectu, quod de sponso legitimo et ydoneo provideretur ecclesie memorate, attendentes, quod si eius provisio differretur, multis subiceretur periculis et grav in spiritualibus et temporalibus detrimenta subiret, ad personam tuam, de qua sup litterarum scientia, honestate morum, aliisque virtutum meritis laudabile testimoni a fide dignis accepimus, nostre mentis oculos duximus dirigendos, ac te fratrum norum Ordinis professorem, de fratrum nostrorum consilio et apostolice plenitudi potestatis, predicte ecclesie preficimus in archiepiscopum et pastorem, sperantes, qu cum esse dicaris consilio providus, generis nobilitate preclarus ac in spiritualibus

temporalibus circumspectus, ecclesia ipsa, que hactenus debite defensionis auxilio destituta, direptioni patens et prede gravis desolationis iacturam dicitur incurrisse, tue circumspectionis industria et virtute ad statum debitum restauretur, et optata in spiritualibus et temporalibus suscipiat incrementa. Ideoque discretioni tue per apostolica scripta mandamus, quatinus impositum a Domino tibi onus devote suscipiens, sic super gregem dominicum tibi commissum noctis vigilias diligenter observes, ut liber invadendi aditus non pateat invasori. Beatus siquidem eris, si Dominus insuspicabili hora venturus, te invenerit sic agentem; quia cursu consumato qui tuo laori proponitur, et horum fide servata que tue sollicitudini committuntur, te nmarcescibili corona iustitie decorabit. Datum apud Urbem veterem X Kalendas ıuarii, pontificatus nostri anno primo.

In e. m. Capitulo ecclesie Gneznensis, clero Gneznensis civitatis et diocesis, piscopis suffraganeis ecclesie Gneznensis, populo Gneznensis civitatis et diocesis, uci Cracovie, duci Polonie, duci Wratislaviensi, *verbis competenter mutatis etc. Datum ut supra.*

Nr. 503.

Secundus Premizl dux Polonie 1282 Febr. 7, in Campno; confirmat comiti Pribislao palatino et fratri eius com. Paulo castellano de Swiecie donationem hereditatum Batkowo et Pakość, olim a Boleslao duce Polonie factam.

Pergam. orygin. Na pasmie nici jedwabn. zielon. przywieszona pieczęć Przemysława księcia; (pieczęć XXI.)

Włocławek. Archiv. Capituli.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio littere, cuius assercio nutrit memoriam et roboratha suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premizl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod inthuentes fidele servicium et utile dilectorum baronum nostrorum, comitis videlicet Pribislay polani (sic) de Suece et fratris sui comitis Pauli castellani eiusdem loci, ipsis et eorum successoribus donacionem racionabilem karissimi patrui nostri, illustrissimi principis domini Bolezlay ducis Polonie, duarum hereditatum que Badkovo et Pacosc wlgariter nuncupantur, iure hereditario in perpetuum confirmamus inviolabiliter optinendas. Absolventes ipsas hereditates ab omni exactione Polonica, que nunc in nostro est dominio et processu temporis poterit exoriri, videlicet a naraz, a povoz, a prevod, a stroza, a podvorove, ab opole, a bove, a vacca, a castri citacione: ita quod incole earundem hereditatum, nisi sint nostro sigillo coram nobis compareant provocati. Homicidium perpetratum per ipsos incolas, ipsi et eorum posteritas in perpetuum percipiant ex integro. Liberum eciam damus arbitrium ipsis et eorum successoribus, dictas hereditates libere donare, commutare, vendere, cuicumque ipsis videbitur expedire. Ut autem supradicti patrui nostri donacio nostraque confirmacio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem pagiam nostri sigilli munimine duximus confirmandam. Testes sunt hii: dominus Anreas cancellarius Gneznensis, comes Petrco pincerna Poznaniensis, comes Zegotha enator Kalisiensis, comes Nasan Conarski Kalisiensis, comes Sandivoyus subcame-

rarius Gneznensis. Datum in Campno anno gracie Domini M.CC.LXXXII, sabatho infra octavas Purificacionis sancte Marie, per manus Thilonis notharii nostri.

Suece, *Swiecie.* Badkovo, *Batkowo.* Pacosc, *Pakość.* Conarski, *de Konary.* Campno, *Kępno.*

Nr. 504.

Premisl dux Polonie 1282 Mart. 3, in civitate Poznan; confirmat donationem hereditatum Donatowo et Grzymisław, a Vincentio cancellario, Nicolao iudice terrae Poznaniensis et Miroslao subpincerna Kalisiensi fratribus, Sororibus beati Dominici pro claustro in Poznań construendo factam; specialem quoque praedicti Nicolai collationem, qui villas Roszczki, Białokosz et Sokolniki pro eodem deputaverat, ratam habet.

Poznań. Königl. Staats Arch. Relation. Poznaniens. a. 1619, fol. 1628.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam status hominum est mutabilis secundum varietatem temporum, ne calumpniam sustineant que aguntur legittime, iustum est ut scriptis et sigillis authenticis roborentur. Nos igitur Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis presentibus et futuris presens privilegium inspecturis, quod coram nobis et nostris baronibus constituti dominus Vincentius cancellarius noster, ac fratres eius Nicolaus iudex terre Poznaniensis simulque Miroslaus subpincerna Kalisiensis, pro anima fratris sui beate memorie Bozate duas hereditates, Donatowo videlicet et Grzimislawe, cum iumentis et aliis bonis mobilibus dederunt claustro Sororum beati Dominici, constituendo in civitate Poznaniensi fratrum Ordinis Predicatorum et nostro beneplacito et assensu. Prefatus vero iudex Nicolaus eidem claustro has hereditates addidit, videlicet Rozcino, Balokosse et Sokolniche, cum lacubus et omnibus aliis utilitatibus que in eisdem hereditatibus nunc sunt et in posterum poterunt reperiri. Nos vero patronus et heres eiusdem claustri cum omnibus nostris successoribus existere cupientes, ordinamus et volumus, ut in civitate Poznaniensi idem claustrum construatur ubicunque visum fuerit Fratribus Predicatoribus expedire. Confirmamus igitur iam dictas hereditates claustro superius nominato, dantes in eis plenam libertatem a stroza, a naraz, a podwoda, a powos, a citatione castri, a poradlne, et ab aliis omnibus gravaminibus seu exactionibus secundum iura Polonica institutis, dantes plenam libertatem ipsas in iure Theuthonico vel quocunque alio locandi. Incole eciam predictarum villarum nullique penitus astent iudici, preter iudicem qui a predicto claustro fuerit constitutus; pena autem omnium solucionum, tam pro homicidiis quam aliis culpis omnibus, ad utilitatem eiusdem monasterii convertatur. Quicunque enim homicidium in terminis predictarum hereditatum perpetraverit, vel ubicunque alias inhabitatorem earundem hereditatum quocunque modo leserit vel occiderit, pena pecuniaria ad idem claustrum integre pertinebit. Homines autem earum villarum nec ad expeditionem, nec civitatum munitionem seu castrorum edificationem aut fossatorum fossionem in perpetuum tenebuntur; sed in eodem tempore claustro fideliter laborabunt. Ut vero memoratum claustrum aque fluentis solacio pociatur, damus eidem plenam potestatem facere aque ductum per civitatem usque ad claustrum, a nostro videlicet molendino quod est in

tate, usque ad claustrum, nullo penitus resistente. In cuius rei testimonium pretem paginam sigillo nostro fecimus roborari. Acta sunt hec in civitate Poznan o Domini millesimo ducentesimo octuagesimo secundo, quinto Nonas Martii, Inione nona.

Donatowo, *Donatowo.* Grzimislawe, *Grzymisław.* Rozcino, *w XV wieku Rosmiewo, Rosciegniewice, dziś Roszczki.* Balokosse, *Białokosz.* Sokolniche, *Sokolniki.*

Nr. 505.

Philippus Firmanus episcop. apostolice Sedis legatus 1282 Apr. 12, Werat... confirmat decimas monasterio de Łekno quondam a Vincentio archiepopo Gneznensi collatas, eisque decimas de novis villis addit.

Pergam. orygin. Dwie dziurki od przywieszenia pieczęci.
Wągrowiec. Archiv. monasterii, Diplomata.

Philippus miseracione divina Firmanus episcopus apostolice Sedis legatus, unisis ecclesiarum rectoribus ceterisque Christi fidelibus ad quos presens scriptum venerit salutem in Domino sempiternam. Religiosam vitam eligentibus maiorum ıvenit adesse presidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus aut eos a propo- revocet, aut robur quod absit sacre religionis infringat. Eapropter dilecti in mino abbas et conventus de Luckna Ordinis Cysterciensis, Gneznensis dyocesis, renovacione decimarum, ecclesie sue a Vincentio Gneznensi archiepiscopo confirtarum, ac confirmacione novalium, a villis antiquis exceptis, quas in presenciarum te et quiete possident, humili a nobis supplicacione postulabant. Nos dictos fras benigno favore amplectentes, ipsorum precibus inclinati memoratas decimas apbando confirmamus. De novalibus vero in silvis et rubetis inposterum excollendis, e ville de locis suis transponantur seu dividantur, earundem decimas prefatis frabus de Luckna auctoritate nobis concessa presentis scripti patrocinio conmunimus, ernentes irritum et inane, quidquid contra confirmacionem nostre institucionis quoquam contigerit attemptari. Hec sunt vocabula novarum villarum que in subipto continentur: Legenisco, Gavlodovo, Brezna, Goszanovo, Crotochino, Cracoszrz, ccovz, Camiez et Durove. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostre conmacionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare esumpserit, indignacionem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolom eius se noverit incursurum. Datum in Werat.. (*4 lit. del.*) II Idus Aprilis, anno mini M.CC. octuagesimo secundo, Indictione decima, pontificatus domini Martini pe quarti anno secundo.

Luckna, *Łekno.* Legenisco, *Lęgiszewo.* Gavlodovo, *Chawłodno.* Brezna, *Brze-* Goszanovo, *Gocanowo.* Crotochino, *Krotoszyn.* Cracoszrz, *później Krakowityce, da znikła, przyległa m. Łekno.* Buccovz, *Bukowiec.* Camiez, *Kamniec.* Due, *Durowo.*

Nr. 506.

Bogumilus heres de Gorka 1282 Apr. 21, in Crzywyn; vendit Andreae et Alberto scultetiam in villa Gorka iure Theutonico.

Poznań. Königl. Staats Archiv. Inscription. Costens. a. 1570, fol. 502.

In nomine Domini amen. Cunctorum memoria oblivione deprimitur, que litterarum ac testium munimine non firmantur. Noverint ergo universi tam presentes quam futuri ad quos presens scriptum devenerit, quod nos Bogumilus heres de Gorka, maturo consilio prehabito et ex bona animi nostri deliberacione amicorumque meorum, Andree et Alberto duobus fratribus et eorum successoribus sculteciam nostram in predicta Gorka vendidimus cum duobus mansis iure Teuthonico pro decem marcis usualis argenti, vero iure hereditario in perpetuum libere possidendam. Dantes eis et omnibus collonis in predicta hereditate residentibus infra spacium octo annorum libertatem, excipientes eos ab omni servicio ducali vel senioris terre istius, et ab omnibus expedicionibus, exactionibus et omnibus solutionibus quocunque nomine vocitentur; ita tamen, quod elapsis annis libertatis, predicti sculteti et eorum posteri ad expeditionem totius terre proclamatam cum uno equo valente alteram mediam marcam nobis et nostris progenitoribus servire tenebuntur, sed in nostris expensis. Kmethones vero censum in festo beati Martini solvent de quolibet manso tres mensuras tritici, quatuor siliginis et tres avene, et fertonem pro decima usualis argenti; quem censum predicti sculteti et eorum posteri in eadem villa nostre curie presentare tenebuntur. Damus etiam predictis scultetis et eorum posteris in eadem hereditate tabernam cum duobus hortis, macellum carnis et pistrinam, sutoriam et fabricam libere possidere. Item damus nostris scultetis et eorum posteris unum pratum, sive sit parvum sive magnum, sicut potest fieri inter Sarbino et inter granitiem Ruffi templi, libere possidere. Item damus predictis scultetis et eorum posteris omnimodam facultatem greges bidencium et bicornium expellere ad pascua, que possunt inveniri in predicta hereditate sicut circumferencialiter est situata vel locata. Item damus sepedictis scultetis et eorum posteris silvam ultra eorum mansos, sicut mansi in latitudine et longitudine eorum continentur, lignis, humulo, et quidquid ibi pro suis usibus possunt invenire libere perfrugi. Damus eciam nostris scultetis et eorum posteris de iudicio tercium denarium; nobis et nostris successoribus duos excipimus. Item damus eciam nostris scultetis et eorum posteris iuramentum quod vulgariter nuncupatur przysozne. Item statuimus, quod omnes incole in predicta villa de duobus iudiciis generalibus nobis et nostris successoribus de quolibet iudicio quatuor scottos singulis annis dare tenebuntur; in tercio vero iudicio sculteti et eorum posteri quatuor scottos dare tenebuntur. Item statuimus inter nos et scultetos nostros: cum aliquo homine incole predicte ville fuerint impediti pro aliquo iure seu facto, predicti sculteti dent nobis scire, et cum senciemus a quo fuerint impediti, tunc predicti sculteti ad illos ex parte nostri legationem deferre tenentur in eorum equo proprio, sed in nostris expensis. Item statuimus inter nos et scultetos nostros, quod si ad aliquam expeditionem equum apud eos recipiemus et eundem equum non restituemus, predicti sculteti et eorum posteri nobis et nostris successoribus servire non tenentur tam diu, donec eorum equum non restituemus vel exolvemus. Item statuimus, quod quilibet colonus debet habere triplicem agriculturam, mensurando eam in

latitudine decem virgas et in longitudine quindecim, intra vulgariter dicendo; et super quamlibet agriculturam debet habere vulgariter dicendo po piethnasczie intras, ter numerando. Item statuimus, quod omnes incole ville predicte nobis in festo Pasche de quolibet manso viginti ova et scultetis decem dare teneantur. Eciam in festo Nativitatis Domini, omnes incole dicte ville nobis de quolibet manso duos pullos et tercium scultetis dare tenentur. Item statuimus, quod omnes colloni nobis tribus diebus in anno arrare, et quartum diem laborare in falcatione feni vel in composicione tenebuntur. Ut autem hec ordinacio et vendicio robur perpetue firmitatis obtineat, presentes scribi fecimus et nostri sigilli munimine roborari presentibus hiis testibus: Wlodissone sculteto de Magna Lanka, Wythkone fratre eius, comite Iaroslao de Zamoczino, Woyslao proconsule de Crzywyn et Hanscone concive ibidem, et aliis quam plurimis fide dignis. Datum et actum in Crzywyn in domo Woyslai per manus domini Hermani plebani de Crzywyn, anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo secundo, feria tercia proxima ante festum beati Adalberti episcopi et martiris gloriosi.

Gorka, *Górka.* Sarbino, *r. 1548* Skarbno, *osada znikła.* Ruffum templum, *dziś Czerwona wieś.* Magna Lanka, *Wielkie Łąki.* Zamoczino, *Szamocin.* Crzywyn, *Krzywin.*

Nr. 507.

Secundus Premisl dux Polonie 1282 s. d., in Dlusk; confirmat privilegia a ducibus quondam Poloniae Boleslao et Mescone monasterio de Mogilno collata, et insuper nova concedit.

Wilanów. Biblioteka. Rejestr rewizorów do Wielkopolski, fol. 117. — Poznań, Archiv. Consistorii Archiepiscopalis, Lib. privil. fol. 117.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam ea que in tempore aguntur, labente tempore a memoria evanescunt nisi testimonio et scriptura authentica perennata fuerint, igitur notum esse volumus universis tam presentibus quam futuris, quod nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie ducti vero pietatis amore, zeli et iusticie habentes memoriam illustris principis pii Boleslay simul cum excellentissimo duce Mescone viam universe carnis ingressorum, pro remedio animarum ipsorum cum summa devocionis diligencia studuimus ipsorum predecessorum privilegia roboracione confirmare roborantes ea ampliori amore, et donationes ipsorum, pro emendacione peccatorum nostrorum et anime nostre in remedium, ex affectu cordis nostri percepte protectionis et in auxilium sacre ecclesie sancti Iohannis Evangeliste in Mogilno summa provisione ducti, statuimus firma et stabili impressione nostri sigilli et memoria perpetuare. Speciali vero et prerogativa dilectione, sancto Iohanni Evangeliste et patrono ibidem, et eius servitori domino abbati Petro et prefato monasterio Mogilnensi, super opuscola instrumentorum ipsorum predecessorum has libertates contulimus cum omnibus utilitatibus et proventibus: omnes villas eorum et incolas ipsarum ab omnibus solucionibus Polonicalibus que nostro dominio dinoscuntur pertinere, videlicet a naraz, a povoz, a prevod, a poradlne, a potvorove, a stroza, a porco, a bove et vacca, ab ove, a theloneis, angariis et preangariis, ab exactionibus, pensionibus, prestacionibus, et ab omni iugo tributorie servitutis quocumque vo-

cabulo censeantur, et generaliter ab omnibus solucionibus que nunc sunt vel sterum possunt exoriri misericorditer absolventes. Item volumus, quod omne ipsorum cum hominibus a citatione castri sint penitus liberi et exempti; ita quod nec ad presenciam palatini nec alicuius castellani evocabuntur nec eciam comparebunt, sed tantummodo per litteram nostro sigillo sigillatam evocati in presencia comparebunt. Insuper homicidia inter duos ascripticios et inter d beros, sive ex una parte liberi et ex altera ascripticii villarum, supradicte per totum cedant et ecclesie sepedicte. Ut autem hec nostra donatio et confi privilegiorum nostrorum predecessorum robur obtineat perpetue firmitatis, pre paginam fecimus nostri sigilli munimine roborari, subnotatis testibus, videlicet Beniamin palatino Poznaniensi, comite Predslao castellano Gneznensi, comite iudice Gneznensi, comite Bossata castellano Landensi, Vincencio cancellario sito Poznaniensi, et aliis plurimis fide dignis. Actum et datum in Dlusk an mini M.CC.LXXX secundo.

Mogilno, *Mogilno.* Landensis, *de Ląd.* Dlusk, *Dłusk.*

Nr. 508.

Philippus Firmanus episcop. apostolice Sedis legatus 1282 J apud Velun; litteras, quas **Urbanus Pp. IV 1262 Apr. 27 Viterbi** nasterio de Ołobok dederat, transsumi facit.

Pergam. orygin. Na sznurze jedwabn. czerwon. okręconym niciami jedwab tego, zawieszona pieczęć podługowata z wosku żółtego, na której pokład wosku cz z wyciskiem wyobrażającym osobę w przybraniu biskupiem, z prawicą wzniesi błogosławienia; lewica wsparta o pastorał. Napis: S. Philippi Dei Gra . . . R

Poznań. Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Diplomata.

Universis presentes litteras inspecturis, Philippus miseracione divina Fi episcopus apostolice Sedis legatus salutem in Domino. Tenorem quarundam rum felicis recordacionis domini Urbani Pape quarti, prout sub ipsius ver perspeximus contineri, de verbo ad verbum presentibus fecimus annotari; qui tenor talis est: *(Sequitur diploma Nr. 398).*

In cuius rei testimonium presentes concessimus litteras, sigilli nostri app munitas. Datum apud Velun anno Domini M.CC.LXXXII, Indictione decima, Nonas Iunii, pontificatus domini Martini Pape IIII anno secundo.

Velun, *Wieluń.*

Nr. 509.

Secundus Premizl dux Polonie 1282 Jun. 6, in Calis; concedit 7 mansis ad hospitale s. Spiritus in Kalisz pertinentibus plenam libertatem, et insuper hospitali praedicto multiplicia privilegia largitur.

Transsumpt orygin., potwierdzony przez: Wladislaus dux regni Maioris Polonie 1299 Dec. 30, in Kalis.

Kalisz. Archiw. Rządowe, Diplomata. — Warszawa, Archiw. Główne, Ks. M. 59, fol. 103.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigentes plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Igitur nos secundus Premizl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod ob honorem Dei et sancti Spiritus, et eciam condignas peticiones venerabilis patris Philippi Firmani episcopi apostolice Sedis legati pio prosequentes affectu, de nostra non ficta voluntate et pro salute nostra nostrorumque progenitorum, hospitali sancti Spiritus in civitate Calissiensi sitto, super septem mansos ad iam dictum hospitale pertinentes plenam damus et conferimus libertatem iure hereditario possidendam; ita tamen, quod dicti mansi cum omnibus utilitatibus modo habitis et imposterum accrescentibus, dicto hospitali tenebuntur perpetuo deservire. Volumus eciam, ut iam dictum hospitale cum civitate Calissiensi et villa Thynecz tam in lignis quam in pascuis ac aliis utilitatibus consimili gaudeat libertate. Piscatorem eciam eidem tenere concedimus hospitali. Cum igitur pro salute nostra dictum hospitale in nostram tutelam recepimus specialem, volumus ut ipsum hospitale nullus hominum audeat violenter perturbare. Volumus eciam, ut preceptor in omnibus proprietatibus dicti hospitalis, in presenti habitis et inposterum habituris, iudicare habeat omnes causas eiusdem iudicii, penas et utilitates plenarie percipiendo. Ut autem nostra donacio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus confirmandam. Si quis autem de nostris terrigenis temerarie nostra facta racionabilia violare presumpserit, nostram se senciat indignacionem incurrisse. Datum in Calis anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo secundo presentibus hiis: domino Andrea cancellario et archidiacono Calissiensi, domino Gabriele preposito sancti Georgii, Henrico advocato Calissiensi, Conrado sculteto de Thynecz institore, et aliis quam pluribus fidedignis. Datum per manus Tilonis notarii curie nostre VIII Idus Iunii.

Thynecz, *Tyniec.* Prepositus s. Georgii, *sc. de Gniezno.*

Nr. 510.

Philippus Firmanus episcop. apostolice Sedis legatus 1282 Jun. 11, apud Velun; confirmat privilegium quod dederant coenobio de Ołobok: **Premisl et Boleslaus fratres uterini duces Polonie 1253 Mai. 11, in Gnezna.**

Kalisz. Archiw. Rządowe. Inscription. castrens. Calissiens. a. 1641 lib. 24, fol. 336 v. (Kopia z pergam. orygin. opatrzonego pieczęcią).

Philippus miseracione divina Firmanus episcopus apostolice Sedis legatus, religiosis dominabus abbatisse et conventui monasterii de Olobok Gneznensis diocesis, Cisterciensis Ordinis, salutem in Domino. Cum a nobis petitur quod iusticie et honestati consentaneum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem nostri officii ad debitum perducatur effectum. Exhibita pridem nobis vestra petitio continebat, quod bone memorie Premisl et Boleslaus fratres uterini, quondam duces Polonie, provida deliberatione pensantes et vestram et dicti monasterii vestri indigenciam et paupertatem, nonnullas libertates, facultates, exemptiones, immunitates, donationes et concessiones, vobis, monasterio et hominibus vestris in nonnullis villis, terris, possessionibus, foris et bonis ipsius monasterii, pro suorum predecessorum et successorum suorum animarum remedio in perpetuam eleemosynam concesserunt, fecerunt ac etiam contulerunt, prout in privilegio inde confecto, ipsorum ducum et pie recordationis Fulconis archiepiscopi Gneznensis sigillis munito, cuius tenorem de verbo ad verbum presentibus fecimus annotari, plenius continetur. Nos autem iustis vestris postulacionibus inclinati, quod ab eisdem ducibus super his provide factum est ratum habentes et gratum, id auctoritate qua fungimur confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmacionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Tenor vero dicti privilegii talis est: *(Sequitur diploma Nr. 311).*

In cuius rei testimonium presentem concessimus paginam, sigilli nostri appensione munitam. Datum apud Velun tercio Idus Iunii, anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo secundo, Indictione decima, pontificatus domini Martini Pape quarti anno secundo.

Olobok, *Ołobok.* Velun, *Wieluń.*

Nr. 511.

Premisl secundus dux Polonie 1282 Jun. 11, in Kalis; innovat privilegium locationis civitatis Kalisz iure Novi fori, Henrico advocato eiusdem civitatis antea datum.

Transsumpt potwierdzony przez: Vladislaus dux regni Polonie 1298 Sept. 9, in Kalis.

Kalisz. Archiw. Rządowe. Inscript. Castrens. Calissiens. a. 1546 Lib. 4, fol. 116.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigentes plerumque ab hominum notitia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Igitur nos Premisl secundus, Dei gratia dux Polonie, notum

.cimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod ıtuentes fidele servitium et utile dilecti et fidelis nostri advocati Kalisiensis Heynci, et etiam statum terre nostre cupientes in melius reformare, locationem eiusdem ıvitatis, quam a serenissimo patruo nostro felicis recordationis domino Boleslao Dei ratia duce Polonie iure hereditario pro se suisque successoribus rite ac rationabilier comparavit, iam dicto advocato et suis posteris perpetuo possidendam innovaıus nostro privilegio confirmantes; ita videlicet, quod dictus advocatus ex omni parte ivitatis nostre Kalis ad duo milliaria locationem habeat eo iure, quo civitates et ille Novi fori in suis legibus potiuntur, sextam marcam in singulis locationibus quas ocaverit, iure hereditario libere possidendo. Annis vero libertatis expiratis, de quoibet manso fertonem argenti usualis, quatuor mensuras tritici, quatuor siliginis, quaıuor avene pro censu, et cui cedit decima, persolventur. Ratione autem sue locatioıis unum molendinum in Pywniz liberum ac integrum possidebit. Molendinum vero ınte civitatem Kalisiensem situm, per medium eidem deserviet advocato; ita tamen, ıuod de dicto molendino nobis una, et advocato alia marca singulis annis censualiter proveniet. Quodquod autem molendina idem advocatus infra miliare in ascensu Prosıe fluminis et descensu construxerit, nobiscum per medium dividentur. In civitate ıutem Kalis dictus advocatus sextam curiam, sextum hortum, tria balnea et alia que construi poterint, curiam pro peccoribus mactandis, unum piscatorem, sextam cameram theatri, macella carnificum, sutorum et pistorum, et tres mansos liberos pro allodio in Borkow, perpetuo cum suis heredibus pacifice possidebit et quiete. Piscaturam circa Piwonice et hortum liberum, pratum circa antiquam civitatem, et ibidem unum hortum liberum perpetuo possidebit. Item, cuiuscunque conditionis fuerit homo, adstabit in Kalis advocati iudicio; qui iudicare habet omnes causas magnas et parvas, utpote homicidia, mutilationes, exustiones, et omnes alias que poterunt exoriri, quocunque mediante querimonia coram ipso fuerit recitata: et quicunque renuerit et nostrum iudicium spreverit, sciat se nostram indignationem graviter incurrisse. Tertium etiam denarium cum suis coheredibus perpetuo possidebit de re qualibet iudicata. Ville vero que in districtu predicte civitatis sunt sitte, videlicet Tlokina, Tyńiec, Borkowo, Russowo, Kokanino, Maykowo, Piwonice, Dobrzec, et adhuc omnes situande, intererunt provinciali iudicio ter in anno. Antiqua etiam civitas suberit iudicio advocati. Targowe vero in nova et antiqua civitate in perpetuum non solvetur, sed pro huiusmodi solutione, pariter ex tabernis castellanus duodecem marcas percipiet in moneta. Taberne per milliare non erunt, exceptis que sunt ecclesiarum Forum vero in Kalis secunda feria celebretur; cetera vero omnia iura sicut in Novo foro in Kalis firmiter observentur. Ut autem nostra innovatio similiterque confirmatio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine dutimus confirmandam presentibus his testibus: comite Cechoslao pincerna Kalisiensi, comite Zegota venatore Kalisiensi, comite Sandivogo subcamerario Kalisiensi, comite Nicolao subdapifero Kalisiensi, Phalisio procuratore Kalisiensi. Datum in Kalis anno ratie Domini millesimo ducentesimo octuagesimo secundo per manus Tilonis notarii curie nostre, tertio Idus Iunii, Indictione decima.

Novum forum, *Neumarkt, czyli Środa na Szlązku.* Pywniz, *Piwonice.* Borkow, *Borkowo.* Antiqua civitas, *Stare miasto Kalisz*, gdzie z dawnego grodu pozostały wysokie nasypy, na których znajdują się gruzy z łupanych i obrabianych kamieni. Tlokinia, Tyniec, Russów, Kokanin, Majkow, Dobrzec, *dziś tak samo.*

Nr. 512.

Secundus Premizl dux Polonie 1282 Jul. 28, in Lubin; protestatur, Nicolaum filium quondam Voynonis sortem hereditatis Wieszkowo monasterio de Lubin vendidisse.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.
Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 23.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigentes plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Nos igitur secundus Premizl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod reverendus pater dominus Martinus abbas Lubinensis a Nicolao filio quondam Voynonis emit sortem unam, sitam iuxta hereditatem domus Lubinensis Veskovo, que eciam sors Weskovo vulgariter nuncupatur, pro decem marcis argenti usualis, quam sortem idem Nicolaus in nostra nostrorumque baronum presencia domui Lubinensi porrexit iure hereditario in perpetuum possidendam; ita videlicet, ut nullus de suis successoribus vel cognatis ipsam redimere vel repetere presumat in perpetuum nullo modo. Ut autem dicti domini abbatis M. racionabilis empcio nostraque protestacio perpetuo inviolabiliter perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus confirmandam presentibus hiis testibus: comite Boguslao castellano de Usce, comite Iacobo castellano de Rogozna, comite Sandivoyo subcamerario Poznaniensi. Datum in Lubin anno gracie Domini M.CC.LXXXII. V Kalendas Augusti per manus Thilonis notarii curie nostre.

Lubinensis, *de Lubin.* Veskovo, *Wieszkowo.* Usce, *Ujście.* Rogozna, *Rogoźno.*

Nr. 513.

Secundus Premizl dux Polonie 1282 Jul. 28, in Lubin; confirmat commutationem hereditatis monasterii de Lubin dictae Maryszewo, pro Irka, hereditate Stephani castellani de Krobia.

Pergam. orygin. Nici jedwabne czerwone, pieczęci nie masz.
Poznań. Königl. Staats Arch. Lubin 4.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premizl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam intuentibus, quod in nostra nostrorumque baronum presencia reverendus pater dominus Martinus abbas sancte Marie de Lubin, cum honorabili viro comite Stephano castellano Crobensi, filio quondam comitis Scedrici castellani de Criwin, talem fecit super quibusdam hereditatibus racionabilem commutacionem sub hac forma: quod dictus dominus abbas M. pro domo Lubinensi ab eodem comite Stephano commutavit hereditatem que Marissevo wlgariter nuncupatur, iure hereditario perpetuo possidendam, pro hereditate domus supradicte que Girka dicitur in

ari. Ut autem supradictorum virorum nobilium racionabilis commutatio nostra- protestatio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem paginam nostri sigilli mu- ine duximus confirmandam presentibus hiis testibus: comite Boguslao castellano Usce, comite Iacobo castellano de Rogozna, comite Sandivoyo subcamerario Po- niensi. Datum in Lubin anno gracie Domini M.CC.LXXX.II, V Kalendas Augusti, manus Thilonis notarii curie nostre.

Lubin, *Lubin.* Crobensis, *de Krobia.* Criwin, *Krzywin.* Marissevo, *osada zni- , graniczyła z Irką.* Girka, *Irka.* Usce, *Ujście.* Rogozna, *Rogoźno.*

Nr. 514.

Secundus Premizl dux Polonie 1282 s. d., in Grabonog; protestatur, nitem Stephanum castellanum de Krobia, hereditatem suam Maryszewo cum villa nasterii de Lubin dicta Irka commutasse.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia dwóch pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B, 24. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. lon. 62.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio littere, cuius asser- nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premizl gratia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris pre- ntem paginam inspecturis, quod in nostra nostrorumque baronum presencia, hono- bilis vir dominus Martinus abbas de Lubin cum comite Stephano castellano Cro- nsi talem fecit commutacionem hereditatum, quod idem comes Stephanus hereditatem am Marisevo nuncupatam domino abbati superius nominato porrexit pro Girka sub c forma, quod sepius dictus Stephanus rivulum fluentem inter Girkam et Marisevo egraliter possidebit. In huius rei testimonium, presentem litteram nostro sigillo domini abbatis de Lubin et conventus ibidem curavimus confirmare. Datum in abonog anno gratie Domini M.CC.LXXXII presentibus hiis testibus: comite Bo- slao castellano de Usce, comite Borislao castelano de Zun, comite Sandivogio sub- merario Poznaniensi, per manus Thilonis notharii nostri.

Lubin, *Lubin.* Crobensis, *de Krobia.* Marisevo, *osada znikła, graniczyła z wsią ka.* Girka, *Irka.* Grabonog, *Grabonog.* Usce, *Ujście.* Zun, *Żoń.*

Nr. 515.

Philippus Firmanus episcop. apostolice Sedis legatus 1282 Aug. 9, ud monaster. Henricov; committit Priori provinciali fratr. Praedicatorum de lonia, ut de quolibet conventu suae provinciae unum fratrem maturiorem et bo- tiorem eligat, qui quaedam graviora peccata loco episcopi absolvere possit.

Fr. Piekosiński. Kod. dyplom. Małopolski. (Z pergam. orygin., od którego pie- ć oderwana).

Philippus miseracione divina Firmanus episcopus apostolice Sedis legatus, reli- so viro et amico in Christo carissimo fratri.. Priori provinciali fratrum Predi-

catorum in Polonia, salutem et sincere in Domino caritatis affectum. Zelum animarum habentes earumque periculis occurrere paterna sollicitudine intendentes et de ipsarum cogitantes salute, vobis, de cuius fide ac circumspeccione plenam in Domino fiduciam obtinemus, presencium tenore qua fungimur auctoritate committimus, ut cum propter latitudinem ac diffusionem diocesum, episcoporum occupaciones multiplices, viarum discrimina et alias plures causas, episcopi ipsi dioceses suas, prout suarum et subditorum expediret animarum saluti, eosdem suos subditos visitare, vel subditi ipsi ad eosdem episcopos pro diversis casibus atque articulis, tam de iure communi quam per nostras et synodales constituciones solis pontificibus reservatis, tute vel commode non possint accedere, et sic multi remaneant in peccato vel ex hiis causis sine absolucione decedant: tales vos et aliqui maturiores et honestiores fratres, unus videlicet pro quolibet conventu dicte provincie, quos ad hoc discrecione previa duxeritis eligendos, de casibus omnino occultis, videlicet incestibus, adulteriis, peccato contra naturam, procuratis aborcionibus, maleficiis et in ... itacionibus atque sacrilegiis possitis absolvere et numerum agere cum eisdem, imposita eis pro culpe merito prout vos et ipsi fratres expedire videritis penitencia salutari, et iiuncta ipsis secundum diversitatem casuum, quod de iure talibus fuerit iniungendum. Prohibemus autem, ne hoc publicetis inter fratres; sed sigillatim dicatis cuilibet illorum quos ad hoc duxeritis eligendos: quia si hoc fieret, posset aliquando inter prelatos et vos scandalum suboriri, quod omnino volumus evitari. Huiusmodi autem concessionem volumus perdurare, nisi per prelatos communiter, vel per aliquos eorum singulariter vel specialiter, vobis seu electis ad hoc fratribus aut eorum aliquibus dicta potestas fuerit interdicta. Datum apud monasterium de Henricov V Idus Augusti, Indiccione decima, pontificatus domini Martini Pape IIII anno secundo.

Henricov, *dziś z niemiecka Heinrichau.*

Nr. 516.

Secundus Premizlo dux Polonie 1282 Nov. 5, in Poznan; confirmat donationem proprietatum Kwarczan et Wielawieś, quondam ab avo suo Wladislao duce Poloniae Domui militiae Templi factam, ipsasque amplis libertatibus munit.

Transsumpt potwierdzony przez: Conradus episcop. Lubucens. 1284 Nov. 13, apud *Wohlbrück. Gesch. d. ehemal. Bisthums Lebus I, p. 145.*

— — nos secundus Premizlo Dei gratia dux Polonie notum facimus, — quod — — eam donacionem, quam avus noster illustris princeps dominus Vlodislaus dux Polonie de consensu dilecte consortis sue domine Hadwigis et filiorum suorum, domini Premizlii patris nostri karissimi necnon domini Bolezlay patrui nostri dilecti, venerabili domui milicie Templi fratribusque ad eam pertinentibus super proprietatibus inferius notatis vite sue temporibus racionabiliter fecerat, Quarczano videlicet et Velaves cum eorum omnibus attinenciis et proventibus —, de nostra non ficta voluntate et salubri habito nostrorum baronum consilio innovamus nostris privilegiis stabiliter confirmantes, ita videlicet, quod iam dicte proprietates domus Templi ab omnibus exactionibus Polonicis et Theutonicis nobis et nostris baronibus pertinentibus, et omnes ville ipsis subiacentes, perpetuo sint penitus absolute a stroza, a in-

, a povoz, a prevod, a podvozne (sic), a castri citatione, a bove, a vacca; nulli am castellano subiacere teneantur. Homicidium perpetratum inter incolas et ter- nos dictarum proprietatum, fratres domus Templi pro se tantum, exclusis omnibus is, percipiant ex integro; iudicare eciam habeant omnes causas parvas et magnas, sdem iudicii fructus integraliter percipiendo. Ipsas vero proprietates perpetuo ab- vimus ab omnibus exactionibus que nunc sunt et processu temporis poterunt exo- i, quocunque nomine censeantur, sicut in privilegio avi nostri dicti superius conti- ur. — — Datum in Poznan anno gratie Domini M.CC.LXXX.II, Nonas Novembris.

Quarczano, *z niemiecka Quartschen.* Velaves, *późniéj z niem.* Grossendorf, *praetorium Templariuszów, osada znikła.*

Nr. 517.

Johannes episcopus Poznaniens. 1282 Nov. 6, in Censzim; commu- villam ecclesiae suae dictam Ratyń, cum villa monasterii de Ląd nomine Skar- zewo, et limitationem quarundam villarum utriusque partis statuit.

Transsumpt oryg. potwierdzony przez: Andreas episcop. Poznaniens. 1298 Apr. 25, Censzim.

Poznań. Archiv. Capituli I, 8.

In nomine Domini amen. Cum memoria hominis una cum homine decidat et scat, expedit ut gestarum rerum series inscribatur litteralibus documentis, ut pro que a memoria revolvuntur, recurramus tamen ad speculum vel exemplar. Hinc quod nos Iohannes Dei gratia episcopus Poznaniensis una cum consensu Capituli stri Poznaniensis notum esse volumus omnibus presentem litteram inspecturis, quod er nos et viros religiosos, dominum abbatem et conventum de Lenda Cistersiensis dinis, talis contractus sive commutatio villarum intervenit: videlicet, quod nos ipsi nino abbati et conventui villam nostram Dratinam vulgariter nuncupatam dedimus commutavimus pro villa eiusdem abbatis et conventus Scarboszevo, addentes lit- de villa nostra Slupcza molendino ipsorum quod est super rivulum Virbecz, eo d predicta eorum hereditas Scarboszevo esse amplior videretur, cum omnibus uti- tibus, piscationibus et aliis que in ipsius molendini stagno poterint inveniri, et n ad ipsum molendinum ac terram de predicto littore pro stagno reparando con- simus fodiendam. Preterea, quidquid ambiguitatis super aliis villis nostris: Gol- ici, Czeczici et Policzko, et villa ipsius domini abbatis et conventus Iarosino no- ata excitatum fuerat et exortum, taliter duximus complanandum, quod illi termini limites predictarum villarum deberent per medium dividi, in quibus maior esse biguitas videtur. In cuius rei robur et memoriam, presentem litteram nostro et tri Capituli sigillis fecimus roborari. Datum in Censzim anno Domini MCC ogesimo secundo, octavo Idus Novembris, presentibus hiis: domino Thoma procu- ore et cantore Poznaniensi, magistro Miroslao canonico Gneznensi, magistro Ri- io Gneznensi canonico, domino Valtero capellano curie ipsius domini episcopi et stone scriptore.

Lenda, *Ląd.* Dratina, *Ratyń.* Skarboszewo, Słupca, Wierzbiec rivulus, *dziś tak o.* Golcovici, *Gołkowo.* Czeczici, *Dziedzice.* Policko, Iaroszyn, *dziś tak samo.* szim, *Ciążyń.*

Nr. 518.

Premisl dux Maioris Polonie 1282 Nov. 22, in Poznan; roborat donationem hereditatis Trzuskotowo, cum aliis adiacentibus a comite Archenboldo palatino Kalisiensi coenobio de Owińska collatae, et incolas earum pluribus privilegiis munit.

Poznań. Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Owińska, privil. Nr. 4.

In nomine Domini amen. A memoria facta mortalium cicius elabuntur, que testibus et scriptis posterorum notitie non traduntur. Proinde noverint universi fideles Christi presentes et posteri hanc paginam inspecturi, quod nos Premisl Dei gracia dux Maioris Polonie fatemur et protestamur, nobilem virum comitem Archenboldum nostrum palatinum Kalisiensem, ob amorem Dei sancteque Marie virginis matris eius, cum nostro consensu et favore, domui ac conventui sanctimonialium feminarum in Owensko contulisse hereditatem que vulgariter Troskotowo nuncupatur, cum aliis adiacentiis in eodem confinio et ambitu, quas pecunia et suis fidelibus servitiis comparavit, que sic vocantur: Pustolczino, Iancze et aliud Iancze, Bnowo, Zniczolowo et Obrambice, ob remedium anime sue et uxoris eius iam defuncte, que ibidem in ecclesia est honorifice tumulata, et aliorum charorum suorum defunctorum ceterorumque adhuc viventium seu mortuorum, cum omni iure et utilitate, videlicet silvis, nemoribus, pratis, pascuis, agris cultis et incultis, stagnis, piscaturis, aquarum decursibus, molendinis, et aliis omnibus usibus qui nunc sunt in eis vel in posterum possint provenire subtus terram vel super terram, cum terminis antiquitus assignatis, secundum quod eas consvevit ipsemet libere possidere. Libertas autem et exempcio prescriptarum hereditatum in unum coniunctarum est: ut incole coram nullo castellano citentur, nec citati respondeant alias quam coram iudice domus prenotate. Quod si eciam homicidia fuerint inter incolas eosdem, nullus penam recipiet nisi domus. Si vero ibi homo alienus cuiuscunque occisus fuerit ab incolis memoratis, predicta domus solucionis fructum integraliter assequetur. Excepti sunt eciam iidem incole ab edificacione ac firmatione custodiaque castrorum, insuper ab exactionibus naraz, podworowe, powolowe, chlodnice, powoz, wywoz, pomostne (sic), et ab aliis omnibus solutionibus, quibuscunque vocabulis nominentur. Ut autem hec eius donatio nostraque protestacio robur perpetue firmitatis obtineat et inconvulsa in perpetuum perseveret presentem paginam prefate domui sigilli nostri et venerabilis patris domini Iohanni Poznaniensis episcopi, nec non eiusdem comitis Archenboldi dedimus communitam. Eius vero donationis ac nostre protestacionis hii sunt testes: prefatus dominus Iohannes Poznaniensis episcopus, comes Thomislaus castellanus Poznaniensis, dominus Vincencius cancellarius Poznaniensis, comes Sandivogius castellanus de Mezyrecz, comes Syrzicius (sic) castellanus de Drezen, comes Sandivogius succamerarius Poznaniensis. Datum in Poznan anno gracie Domini millesimo ducentesimo octuagesimo secundo, in die sancte Cecilie virginis, per manus Thilonis notarii curie nostre, In dictione decima.

Owensko, *Ovinska.* Troskotowo, *Trzuskotowo.* Pustolczino, Iancze, Bnowo, Zniczolowo, Obrambice, *osady znikłe.* Mezyrecz, *Międzyrzecz.* Drezen, *Drzeń, dziś Drezdenko.*

Nr. 519.

Secundus Pzremislaus dux Polonie 1283 Mart. 7, Poznan; concedit ibus de Poznań, mercimonia ducentibus, libertatem a teloneo per totum suum donium.

Lwów. Biblioteka Bawarowskich. Lib. privil. civitatis Poznan fol. 15v.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et accio littere, cuius assercio trit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Pzremislaus i gracia dux Polonie notum facimus universis Christi fidelibus tam presentibus am futuris presentem paginam inspecturis, quod bona deliberacione habita et noorum baronum consilio, statum nostre civitatis Poznan, que proxima parte in nillum redegit (sic), cupimus in melius reformare. Honorabilium nostrorum ibi cim degencium attendentes precibus, omnes cives nostros dilectos, in iam dicta itate nostra manentes, perpetuo per universum nostri dominii districtum, ad quamnque partem se transtulerint pro suis mercimoniis peragendis, ab omni absolvimus lonei exaccione; ita ut nullus de nostris vel nostrorum terrigenarum thelonariis os in perpetuum presumat nullomodo molestare ab eis theloneum exigendo. Si is vero presumptuosus inventus fuerit et nostris factis racionabilibus contrarius, i ausu temerario ipsos presumeret perturbare, ablata restituet et nostram se sent indignacionem irrecuperabilem incurrisse. Ut autem nostra racionabilis donacio ulque confirmacio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem paginam nostri sili munimine duximus confirmandam. Datum et actum Poznan anno gracie Domini llesimo CC.LXXX.III, Nonas Marcii, per manus Tylonis notarii curie nostre.

Nr. 520.

Secundus Premisl dux Polonie 1283 Mart. 28, in Poznania; dat rtholomaeo civi Poznaniensi pro hereditate ipsius Żabikowo, partem villae suae iniary et 5 macella in civitate Poznań.

Warszawa. Archiw. Główne. Ks. M. 21, fol. 64.

In nomine Domini amen. Cum vivit litera vivit et actio litere, cuius assercio trit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premisl Dei acia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem ginam inspecturis, quod dilecto civi nostro Poznaniensi Bartholomeo pro sua helitate Zabicow et nostre saluti satisfacere cupientes, de nostra non ficta voluntate salubri habito nostrorum baronum consilio sibi suisque successoribus legittimis mus quatuor mansos in Vinari villa nostra, liberos ab omni exactione et solucione, videlicet: a curru, a censu, a vicinia, a poradlne, et ab aliis omnibus exactionis, que nunc ibi sunt et processu temporis poterint exoriri. Quod nulli penitus obeat de mansis supradictis, ipsos in perpetuum iure hereditario possidendo pacifice et iete. Adiungentes eidem Bartholomeo et suis successoribus in civitate nostra znaniensi quinque maccella carnificum, ad quemcunque locum transferentur, libera

in perpetuum possidenda; dantes eidem eciam et suis posteris, supradictos quatuor mansos et quinque maccella libere vendendi, donandi, commutandi, prout ipsis procedente tempore videbitur expedire. Ut autem nostra donatio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus confirmandam presentibus hiis: comite Nicolao iudice Poznaniensi, domino Theodrico lectore. Datum in Poznania anno gracie Domini millesimo ducentesimo octuagesimo tercio, in dominica Letare, per manus Thilonis notarii curie nostre.

Zabicow, *Żabikowo.* Vinari, *Winiary.*

Nr. 521.

Secundus Premisl dux Polonie 1283 Apr. 24, Gnezne; concedit monasterio de Łekno in hereditate ipsius Panigrodz forum celebrare, et libertatem iuris Theutonici ibidem renovat.

Kopia z pergaminu orygin., u którego przywieszona była pieczęć na sznurku jedwabnym czerwonym.

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Protocollum 2dum, fol. 36.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod ob reverenciam Dei et sancte matris Ecclesie ac beate Marie virginis, nec non patris reverendi domini Petri abbatis de Lukna tociusque conventus ibidem fratrum commorantium, et eciam nostrorum progenitorum facta salubria pio prosequentes affectu, in hereditate domus prefate que Pangrodz vulgariter nuncupatur liberam conferimus auctoritatem forum celebrandi, omni libertate plenum. Confirmamus et renovamus ibidem libertatem iuris Theutonici, eo ordine, quo omnes civitates per districtum nostri dominii possident; dantes eisdem potestatem plenariam iudicandi omnes causas magnas et parvas, utpote mutilationes membrorum, exustiones, homicidia, furta, effusionem sanguinis, sacrilegia, et alias omnes que ibi possunt processu temporis exoriri, earumdem causarum fructus integraliter percipiendo: ita ut nemo nostrorum iudicum aut castellanorum vel cuiuscunque racione beneficii, ad ipsam hereditatem in perpetuum respectum aliquem valeat obtinere. Colonos predicte hereditatis a triginta modiis avene, quos nobis aliquando ex promisso solvere tenebantur, omnino duximus absolvendos. Volumus, ut apud prefatos ius Maideburgense in omnibus observetur. Ut autem hec nostra donacio simulque confirmacio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus confirmandam presentibus hiis testibus: comite Andrea iudice, comite Zbiludo castellano de Nakil, comite Boguslavo castellano de Usze, domino Gabriele preposito sancti Georgii. Datum Gnezne anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo tercio, in crastino beati Adalberti, per manus Thilonis notarii curie nostre.

Lukna, *Łekno.* Pangrodz, *Panigrodz.* Nakil, *Nakło.* Usze, *Ujście.*

Nr. 522.

Jacobus archiepiscop. Gnezdnensis 1283 Apr. 26, in Gnezdna; commutat decimas in Ratyń, Osiecza et Głowiewo, cum decimis monasterii de Ląd in Choceń, Gizałki, Biała et Grabienice.

Poznań. Königl. Staats Arch. Ląd, Lib. privil. B, Nr. 40. —

In nomine Domini amen. Nos Iacobus divina miseracione archiepiscopus Gnezdnensis ecclesie notum esse volumus universis presencium noticiam habituris, quod cum solicitudo pastoralis officii nos admoneat, ut pauperum opibus consulentes, non solum in spiritualibus, verum eciam pro nostre possibilitatis modulo in rebus temporalibus ecclesiarum nobis creditarum et eciam ecclesiasticarum personarum commodis lebeamus et utilitatibus providere, nos iniunctum nobis debitum mera volentes intencione persolvere, attendentes eciam, quod hi quidem poterunt devotius Domino famulari quos extrinseca cura de victualibus non punget, religiosorum virorum fratrum de Landa Cisterciensis Ordinis paterna ut pium est sollicitudine miserantes, de nostri Capituli consensu decimas nostras in tribus villis, quarum nomina sunt Drethina, Osecha, Glowewo, eis et eorum domui perpetuo tribuimus, eo quod eis adiaceant et quod eas commodius convertere poterunt ad suum commodum et ad usum. In recompensationem autem decimarum ipsarum quas eis tribuimus, alias decimas in Hodzna, in Gizino, in Bala et in Grabieniche, dictorum fratrum domui pertinentes, ita ab ipsis fratribus integre recipimus, sicut eciam eis nostras decimas integre et liberaliter assignavimus et tenore presencium assignamus, videlicet prout eedem decime modo sunt et in posterum esse possunt. Quoniam autem de decimis quas ab eis recepimus hic fecimus mencionem, dicimus, quod tam super iisdem decimis quam aliis bona privilegia antecessorum nostrorum vidimus, et intelleximus, quod ipsi fratres dictas decimas et alias hucusque ex donacione antecessorum nostrorum ut diximus licite possederunt; unde, in signum permutacionis decimarum ipsarum et in signum confirmacionis privilegiorum ipsorum, presentem litteram nostro et Capituli nostri sigillis mandavimus communiri. Actum in Gnezdna anno Domini M.CC.LXXX.III, sexto Kalendas Maii, presentibus hiis dominis: Wlostiborio preposito, Goslao decano, Philippo archidiacono, Gabriele cantore, Alexandro custode Gnezdnensibus; Iohanne preposito, Petro decano, Nicolao cantore, Iosepho custode Lanciciensibus, et aliis quam plurimis fidedignis.

Landa, *Ląd.* Drethina, *Ratyń.* Osecha, *Osiecza.* Glowewo, *Głowiew.* Hodzna, *Choceń.* Gizino, *Gizałki.* Bala, *Biała.* Grabieniche, *Grabienice.*

Nr. 523.

Mistiwogius Pomoranie dux 1283 Jul. 26, in Svecze; dat ecclesiae de Włocławek portum maris, Morze dictum, et complures villas eidem adiacentes, multis privilegiis a se munitas.

T. Działyński. Lites ac res gestae I, pag. 91.

In nomine Domini amen. Notum sit omnibus presentibus et futuris, quod nos Mistiwogius Dei gracia Pomoranie dux, ob amorem Dei omnipotentis et matris ipsius beate Marie virginis ac in remissionem nostrorum peccaminum, nec non et propter fidele servicium venerabilis in Christo patris domini Alberti ecclesie Wladislaviensis episcopi, et fratrum ipsius Capituli Wladislaviensis orationum obtentum, dedimus eisdem episcopo et Capitulo ac successoribus ipsorum pure et liberaliter portum maris, qui More vulgariter nuncupatur, cum omnibus utilitatibus suis. Et insuper dedimus ipsis villas nostras Brod cum Golgolevo integraliter, sicut Michael tenuit. Svarisseno, Sopcowo cum Tulcze et aliis pertinenciis ipsius integraliter, sicut Wilten possedit. Mestyno tercium (sic) Wispno quod Cridlovo dicitur, Levino, Vicemino cum Sugrino et aliis suis campis seu locis villarum, quocunque alio vocabulo nuncupentur, integraliter sicut Glabuna pincerna noster tenuit. Porstolono iniunctum ville de Milobanie, medietatem ville de Ceczenwo quam capellanus et ecclesia nostra de Purik antea possidebat, et Mrestiinam iuxta Milorstovo villam eorum sitam, cum clausura nostra ibidem super Liabam posita et cum castoribus ac aliis utilitatibus et pertinenciis eiusdem ville, plene sicut dux Polonie dominus Premislius ad tempus a nobis ex nostra concessione tenuit: quam concessionem et privilegium seu litteram, si aliqua super ipsa concessione eidem duci per nos data fuerit, exnunc penitus revocamus, dantes et resignantes portum et villas iam dictas prefatis episcopo et Capitulo cum omni pleno iure et dominio, venacionibus scilicet, piscacionibus suis, campis, pratis, paludibus, silvis, nemoribus, boriis, mellificiis, aquis, terris et omnibus aliis utilitatibus et pertinenciis ipsarum, iure hereditario in perpetuum possidendas. Ut autem Deo et matri ipsius sancte Marie virgini pium famulatum exhibeamus et devotum, portum et villas iam prefatas ita liberas exnunc ab omnibus serviciis, solucionibus et exaccionibus esse volumus, quocunque nomine censeantur, quod in eisdem portu et villis ac utilitatibus ipsorum, nobis et nostris successoribus, palatinis, castellanis seu quibuslibet aliis beneficis ac officialibus nostris, nichil iuris, quod antea competebat nobis vel ipsis vel competere poterat in futurum, penitus reservamus. Ne vero tam pia devotio (sic) a nobis in posterum vel a nostris successoribus perturbetur, presens instrumentum cum appensione nostri sigilli dictis episcopo et Capitulo ac successoribus ipsorum in testimonium dedimus et tutelam. Actum et datum in Svecze anno Domini M.CC.LXXXIII in crastino beati Iacobi apostoli, presentibus Vaiisilone palatino, Paulo castellano de Svecze, Ludero cancellario, Andrea castellano Gdanensi, Uneslao subcamerario; Theodrico, Timislao, Lamberto cappellanis curie, et aliis quam plurimis fide dignis ad hoc specialiter convocatis.

Wladislaviensis, *de Włocławek.* Portus maris dictus More, *nie odgadnione.* Brod, *Brody.* Golgolevo, *Gogolewo.* Svarisseno, *Swarocin.* Sopcowo, *Sobkowo, z niem. Subkau.* Tulcze, *nie odgadnione.* Mestyno, *Mestin.* Wispno quod Cridlovo

licitur, *Wyspa, z niem. Wispau.* Levino, *Lewino.* Vicemino, *Witomin.* Sugrino, Porstolono, *nie odgadnione.* Milobanie, *mylnie zam.* Milobance, *Miłobądz, z niem. Mühlbanz.* Ceczenwo, *Czeczów.* Purik *mylnie zam.* Pucik, *Pucko.* Mrestiina, *nie odgadnione.* Milorstovo, *Miłoszewo.* Liaba, *Laba rz. z niem. Leba.* Svecze, *Świecie.*

Nr. 524.

Martinus Pp. IV 1283 Jul. 30, apud Urbem veterem; Iacobum cantorem Gneznensem eidem ecclesiae in archiepiscopum praeficit et de more commendat.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 164.

Martinus episcopus *(etc.)*, dilecto filio Iacobo electo Gneznensi salutem *(etc.)*. Recte tunc ecclesiarum utilitati prospicitur et indempnitati salubriter precavetur, cum dilectis et providis ipsarum cura committitur, et viduatarum regimini pastores ydonei reponuntur. Unde nos, qui licet insufficientibus meritis in sublimi sumus apostolici culminis specula disponente Domino constituti, curis continuis angimur, ut eedem ecclesie nostre sollicitudinis studio per pastores gubernentur industrios, et per duces conspicuos in suis gregibus dirigantur. Sane dudum Gneznensi ecclesia per obitum bone memorie Martini Gneznensis archiepiscopi destituta pastore, dilecti filii Capitulum eiusdem ecclesie convenientes in unum, Wlostiberium eiusdem ecclesie canonicum, in archiepiscopum Gneznensem concorditer elegerunt. Postmodum autem predictis Capitulo supplicantibus felicis recordationis Nicolao Pape predecessori nostro, ut, cum idem canonicus propter inopiam ecclesie prefate ac expensarum defectum necnon et iarum discrimina, non posset commode ad apostolicam Sedem accedere pro sue electionis negotio prosequendo, providere super hoc paterna sollicitudine dignaretur: idem predecessor venerabili fratri nostro.. Firmano episcopo, tunc in illis partibus apostolice Sedis legato, inquisitionem faciendam de modo electionis predicte ac ipsius canonici meritis, per suas litteras sub certa forma commisit. Cumque predictus legatus eundem canonicum ad suam presentiam evocasset, idem canonicus iuri, si quod sibi per electionem huiusmodi competebat vel competere poterat, libere ac sponte in manibus legati renuntiavit eiusdem, nosque paterno desiderantes affectu, quod de sponso legitimo et ydoneo provideretur ecclesie memorate, de dilecto filio fratre Henrico de Bren, Ordinis Minorum, quem nobis de nobilitate generis, litterarum scientia, honestate morum aliisque virtutum meritis fide dignorum testimonia multipliciter commendarunt, de fratrum nostrorum consilio et apostolice plenitudine potestatis, predicte Gneznensi ecclesie duximus providendum. Verum predicto fratre Henrico renuente provisionem huiusmodi acceptare, prefati Capitulum eiusdem ecclesie in te tunc cantorem ipsius ecclesie vota sua unanimiter direxerunt, te in suum archiepiscopum eligentes. Demum vero te in nostra et predictorum fratrum nostrorum presentia in nostris manibus libere ac sponte renuntiante omni iuri, si quod tibi per electionem huiusmodi de te factam fuerat acquisitum: nos huiusmodi renuntiatione recepta, periculis que per vacationem diutinam eidem possent ecclesie imminere provisione celeri occurrere cupientes, ad personam tuam, cui de vita laudabili, conversatione placida, litterarum scientia, morum honestate decora, spiritualium providentia et temporalium prudentia laudabile testimonium perhibetur, nostre considerationis oculos

duximus dirigendos, ac te de eorundem fratrum nostrorum consilio et apostolice plenitudine potestatis, eidem Gneznensi ecclesie in archiepiscopum preficimus et pastorem, in eo qui dat gratiam et largitur premia confidentes, quod dicta ecclesia per tuam sollertem industriam et providentiam circumspectam, spiritualibus et temporalibus proficiet incrementis. Quocirca discretioni tue per apostolica scripta mandamus, quatenus ad eandem ecclesiam, de apostolice Sedis et nostro favore confisus, cum divine gratia benedictionis accedas, te in cura ipsius, cuius plenam in spiritualibus et temporalibus administrationem tibi committimus, talem corde sollicito redditurus, quod grex tuè circumspectioni creditus, in te salutis ministrum reperisse gaudeat, et tibi tandem eterni pastoris benignitas, unicuique responsura pro meritis, eterne retribuat gloriam claritatis. Datum apud Urbem veterem III Kalendas Augusti, pontificatus nostri anno tertio.

In e. m. decano et Capitulo Gneznensis ecclesie, clero Gneznensis civitatis et diocesis, populo civitatis et diocesis Gneznensis, universis suffraganeis ecclesie Gneznensis, duci Polonie.

Nr. 525.

Martinus Pp. IV 1283 Aug. 13, apud Urbem veterem; mandat episcopis suffraganeis ecclesiae Gneznensis, ut Iacobum electum Gneznensem ad ordinem presbyteratus promoveant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 165.

Martinus episcopus *(etc.)*, venerabilibus fratribus universis suffraganeis Gneznensis ecclesie salutem (*etc.*). Cum nos nuper dilectum filium Iacobum electum Gneznensem, in diaconatus ordine constitutum, de fratrum nostrorum consilio Gneznensi ecclesie prefecimus in archiepiscopum et pastorem, volentes ipsius et ecclesie prefate parcere laboribus et expensis, quos eundem electum subire oporteret pro superioribus suscipiendis ordinibus moram apud Sedem apostolicam faciendo: fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus unus vestrum quem dictus electus super hoc duxerit requirendum, ipsum ad presbiteratus ordinem statutis a iure temporibus studeat promovere. Datum apud Urbem veterem Idibus Augusti, anno tertio.

Nr. 526.

Martinus Pp. IV 1283 Aug. 13, apud Urbem veterem; mandat suffraganeis Gneznensis ecclesiae, ut Iacobo electo Gneznensi munus consecrationis impendant.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 166.

Martinus episcopus *(etc.)*, venerabilibus fratribus suffraganeis ecclesie Gneznensis salutem *(etc.)*. Cum nuper dilectum filium Iacobum electum Gneznensem *sicut in diplomate praecedenti usque:)* oporteret faciendo moram apud Sedem apostolicam pro superioribus suscipiendis ordinibus et consecrationis munere obtinere, fraternitati vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus unus vestrum

dictus electus super hoc duxerit requirendum, ascitis sibi reliquis, aut saltem duobus vel tribus ex vobis, seu aliis episcopis convicinis, si forte vos contingeret impedimento canonico prepeditos adesse non posse, eidem electo, postquam fuerit in presbiterum ordinatus, auctoritate nostra munus consecracionis impendat. Datum apud Urbem veterem Idibus Augusti, pontificatus nostri anno tertio.

Nr. 527.

Martinus Pp. IV 1283 Aug. 13, apud Urbem veterem; concedit Iacobo electo Gneznensi, ut ex curia recedere et munus consecrationis una cum pallio in sua ecclesia accipere possit.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 167.

Martinus episcopus (*etc.*), dilecto filio Iacobo electo Gneznensi salutem (*etc.*). Cum nos venerabilibus fratribus nostris, suffraganeis Gneznensis ecclesie, nostris sub certa forma demus litteris in mandatis, ut unus eorum, ascitis sibi reliquis aut saltem duobus ex eis seu etiam ex aliis episcopis convicinis, tibi, quem nuper de fratrum nostrorum consilio prefate prefecimus in archiepiscopum et pastorem, munus consecrationis impendat: ne te oporteat postmodum ad apostolicam Sedem pro obtinendo ab ea palleo, quod est insigne pontificalis officii, accedere seu nuntium destinare ac exinde laboribus seu sumptibus fatigari: palleum ipsum de corpore beati Petri sumptum, per dilectos filios Philippum custodem, Iohannem et Raynerium canonicos Gneznenses, a quibus iuramentum recepimus de palleo ipso fideliter presentando, venerabilibus fratribus nostris.. Plocensi et.. Poznaniensi episcopis suffraganeis predicte Gneznensis ecclesie destinamus, ut ipsi vel alter eorum dictum palleum, postquam prefatam consecrationem receperis, tibi assignent sub forma quam eis sub bulla nostra mittimus interclusam, et a te nostro et ecclesie Romane nomine, sub forma quam sub eadem bulla dirigimus, fidelitatis recipiant iuramentum. Tu vero, postquam tibi palleum ipsum tibi traditum fuerit, eo intra ecclesiam tuam illis utaris diebus, qui expressi in ipsius ecclesie privilegiis continentur. Ut igitur signum non discrepet a signato, et quod geris exterius, illud serves in mente: discretionem tuam monemus et hortamur attente per apostolica tibi scripta mandantes, quatenus humilitatem et iustitiam, dante Domino qui dat munera et premia elargitur, observare studeas, que suum servant et promovent servatorem, et predictam Gneznensem ecclesiam sponsam tuam, cures sollicite auctore Domino spiritualiter et temporaliter augmentare. Datum apud Urbem veterem Idibus Augusti, pontificatus nostri anno tertio.

Nr. 528.

Psrimizlaus dux Poznanie et Calysie 1283 Oct. 2, s. l.; statuit, ut omnes civitates et oppida in districtu de Kalisz constituta, iura ipsorum iudiciaria a civitate Kalisz recipiant.

Pergam. orygin. Dwie dziurki od przywieszenia pieczęci.
Warszawa. Biblioteka prywatna. Diplomata.

Quoniam ea que geruntur in tempore corruptioni subiacent, per quam tendunt ad non esse, necesse est ea que racionabiliter fiunt, ne lapsu temporis elabantur, scriptorum auctoritate et memoria testium perhennari. Agnoscat igitur tam presens etas quam futura posteritas, quod nos Psrimizlaus Dei gracia dux Poznanie et Calysie recognoscimus tenore presentium publice protestando, quod ad alleviandos defectus et egestates fidelium nostrorum civium in Kalys, assignavimus omnes civitates et opida in districtu Kalysiensi et ipsius terminis, constitutis ipsis nostris fidelibus, ut iura sua iudiciaria recipiant apud ipsos: ibidem enim et non alibi nostram statuimus curiam publice celebrari. Primo itaque volumus, ut civitas nostra Kunyn omnia iura sua recipiat apud ipsos. Secundo Civitatem novam quam Nicolaus construxit, similiter civitati nostre Kalis assignamus, ut etiam iura iudiciaria repetat apud ipsam. Preterea civitatem Plessow et civitatem Syrkowe, Kezzilberch, Hurlam, Siltperch; civitatem nostram in Langenvort, preterea civitatem nostram Tankowe et Wilin, cum ad manus nostras devenerit; similiter civitatem nostram Bonzlaviam, cum rursum ad manus nostras redierit, civitati nostre similiter assignamus in Kalis, quia iura sua nulla primitus acceperunt. Volumus eciam, ut omnes ville ad prenominatas civitates spectantes, eodem (sic) iuri succumbant quo et prehabite civitates. Volumus preterea, ut quidquid a presenti nostra donacione in districtu Kalisyensi in novis plantacionibus fuerit exstirpatum, ad prefata iura constringatur, quod ipsa sua similiter recipiant iura in Kalys sicut cetere civitates. De metis autem et terminis terre nostre hanc fidem facimus: in parte una, inter nos et ducis Wratizlavie illustris principis terminos, meta una. In altera vero parte, donec ad aquam que Wrthe wlgariter nuncupatur. Quidquid ut prediximus in istorum terminorum intermedio fuerit exstirpatum, sive civitates fuerint sive ville, iura sua in Kalys similiter postulabunt. Cum vero dilectis nostris fidelibus civibus in Kalys, quos nostra donacio in omnibus que nostro intendunt honori actenus benigna prosecucione benivolos reppererit et fideles, speciali ut condignum est dileccionis privilegio prerogativam dederimus tam sollempnem, et ut omnes civitates, ville et oppida ut prediximus iura sua requirere debeant apud ipsos, volumus, ut omnes sentencie quas predicti cives fideles nostri in Kalis dederint, dummodo iuramentis suis ausi fuerint confirmare, inviolate permaneant et a nullis penitus reprobentur. Statuimus preterea, ut quemcumque iudicem civitati nostre prefecerimus in Kalys, ut non alias cause quelibet decidantur, et quod ab ipsius iudicio se nullus aliqualiter trahere presumat ad iudicium alienum. Hec omnia dilectis fidelibus nostris civibus in Kalis de nostre donacionis clemencia tradimus in solamen, quia ipsa caput est et speculum terre nostre, volentes, ut hec donaciones nostre ad heredes eorumdem nostrorum civium perpetue deferantur. Huius rei testes sunt: Herkenboldus dux milicie nostre, dominus Cechozlaus pincerna, dominus Woycech camerarius. Sunt eciam hec acta presentibus civibus nostris: Hen-

rico advocato de Butum, Bertoldo magistro consulum, Ekchardo de Pitchsin consule, Lutfrido de Swidiniz, Cunrado magistro pistorum, Iohanne institore, Ekchardo de Namzla, Iescone de Namzla, Tylone de Tlokin, Theoderico de Cracovia, Michahele scabino, Walthero Stiulero, Friderico Rethore, Arnoldo Crechilero. Ut autem nostre donacionis celebritas inconvulsa permaneat atque firma, presens scriptum tradidimus sigilli nostri munimine roboratum. Acta sunt hec anno Domini MCCLXXXIII, VI Nonas Octobris.

Kunyn, *Konin.* Civitas nova, *Nowe miasto.* Plessow, *Pleszew.* Syrkowe, *Żerków.* Kezzilberch, *pewnie Kotlin.* Hurla, *Orla, wieś, obok któréj stanęło m. Koźmin.* Siltperch, *Ostrzeszów.* Langenvort, *Langenforth.* Tankowe, *Tanków.* Wilin, *Wieleń.* Bonzlavia, *Bolesławiec.* Aqua Wrthe, *Warta rz.* Butum, *Bytom na górn. Szlązku.* Pitchsin, *Byczyna na Szlązku, z niem. Pitschen.* Swidiniz, *Swidnica.* Namzla, *Namysłów na Szlązku, z niem. Namslau.* Tlokin, *Tłokinia.*

Nr. 529.

Premisl secundus dux Polonie 1283 Oct. 14, in Poznan; admittit contra petitionem Mistivogii legationem villae Trzcinica, quondam a Bogusza filio Petri ecclesiae Poznaniensi factam.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. A, Nr. 56. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. Nr. 64.

In nomine Domini amen. Sopite iudicio principis questiones, scripto ad memoriam perpetuam commendantur ne per oblivionem processu temporis valeant suscitari; ut autem habeant eo maiorem roboris firmitatem, sigillorum et testium munimine roborantur. Nos igitur Premisl secundus Dei gratia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentis pagine seriem inspecturis, quod in nostra nostrorumque baronum presentia comitissa Chomecz, relicta quondam Boguse filii Petri, constituta, proposuit petens, quum maritus eius dictus Bogusa in ultima voluntate sana mente sanoque consilio legavit ob remedium anime sue et suorum ecclesie Poznaniensi ad mensam episcopalem villam que vulgariter Treczenicza nuncupatur, ut nostra dignaretur dominatio predicti militis donationem more consueto, ut robur obtineat firmitatis, misericorditer confirmare: Mistivogius filius quondam comitis Blisbory opposuit se, dicens dictam villam ad se pocius pertinere per successionem, quod non credebat villam eandem per suum patruum dictum Bogussam ecclesie prefate fore legatam. Nos illius excepcione audita, prenominate comitisse Chomecz et venerabili patri domino Iohanni episcopo Poznaniensi diem iterum pro termino duximus prefigendum, quo per testes probaret, iam dictum comitem Bogussam prenominatam hereditatem modo superius expresso legasse. Die prefixo adveniente, testibus in nostra presentia constitutis, dictus miles nolens testes admittere ad iurandum, renuntiavit omni accioni super villa Treczenicza superius nominata. Nos his singulis diligenter discussis et admissis, donationem predicti comitis Bogusse, ecclesie et episcopo Poznaniensi factam, ratam habentes, duximus admittendam, et ne super his in posterum valeat dubitari, presentem litteram conscribi facientes, nostro ac Capituli Poznaniensis sigillo decrevimus roborandam. Actum in Poznan secundo

Idus Octobris, anno Domini MCCLXXXIII, Indictione XIV, presentibus: comite Petrcone castellano Poznaniensi, Gnevomiro iudice Poznaniensi, Alberto Iactorovicz, domino Vincentio preposito Poznaniensi et nostro cancellario, magistro Gregorio decano Poznaniensi, Philippo archidiacono Gneznensi. Ego Iacobus notarius, de mandato domini mei ducis scripsi et manu propria sigillavi.

Treczenicza, *Trzcinica.*

Nr. 530.

Secundus Premizl dux Polonie 1283 Dec. 31, in Kalis; dat hospitali s. Spiritus in Kalisz quoddam fundum ante civitatem praedictam situm.

Transsumpt oryginalny, potwierdzony przez: Sigismundus rex Polonie etc. 1539 Sept. 1, Cracovie, *w pergaminie orygin., u którego przywieszona pieczęć przedstawia na kwadrowanéj tarczy 1mo i 4to Orła w koronie; 2do i 3tio Pogoń.*

Kalisz. Archiv. Rządowe. Diplomata.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio comissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premizl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod ob reverenciam Dei et sancti Spiritus, in remissionemque nostrorum peccaminum, piis eciam et condignis peticionibus honorabilis viri fratris Lipoldi, preceptoris provincialis eiusdem Ordinis per Austriam, Ungariam et Poloniam, acquiescere cupientes, locum, fundum et aream in ingressu civitatis nostre Kalisiensis, infra portam ad manum dextram, in ea parte qua intratur de villa Thinecz, pro hospitali sancti Spiritus ad recepcionem pauperum et infirmorum damus, tradimus et confirmamus, libere et quiete in perpetuum possidendam. Ut autem hec nostra racionabilis donacio seu confirmacio perpetuo et inviolabilis perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus confirmandam. Datum in Kalis anno Nativitatis Domini millesimo ducentesimo octuagesimo tercio, pridie Kalendas Ianuarii, Indiccione undecima, per manus Thilonis notarii curie nostre.

Thinecz, Tyniec.

Nr. 531.

Herkenboldus Gneznens. et Kalisiens. palatinus 1284 Jan. 6, in Zneyna; donat villam suam Ostrowite Prymasowskie ecclesiae Gneznensi.

Pergam. orygin. Na paskach pergamin. trzy pieczęcie przywieszono; pierwsza Wacława (pieczęć XXIII); *z drugiéj pozostał tylko pasek; trzecia podługowata, przedstawia pod bogatem gotyckiem cimborium stojącą osobę zwróconą w prawo, błogosławiącą klęczącą przed nią drugą osobę; napis odłamany.*

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 37.

In nomine Domini amen. Notum sit omnibus hoc scriptum visuris, quod ego Herkenboldus Gneznensis et Kalisiensis palatinus, pro eo quod decimam archiepiscopalem ville mee de Ostrovite de XV aratris sede vacante duodecim annis tenui et

cepi, pro qua decima petebatur et exigebatur a me pro annis singulis de quoli- aratro lapis cere; pro eo eciam quod villam Capituli eiusdem ecclesie, Slothcove nine, circiter XXX annos tenui cum decima et aliis utilitatibus que ibidem obve- bant, quam villam bene instructam, cum quatuor bobus, duabus vaccis, porcis et ibus restituere debebam, et restitui non dotatam; nec non pro remedio anime mee in remissionem peccatorum meorum provida deliberacione dedi et contuli predictam lam meam Ostrovite beato Adalberto et ecclesie Gneznensi, videlicet archiepisco- tui, cum sortibus sibi iunctis, lacu, iuribus omnibus et pertinenciis, integre et sque ulla diminucione hereditario iure perpetuo possidendam, et veniens personali- r in Zneynam, ad manus venerabilis patris domini Iacobi Dei gracia Gneznensis chiepiscopi liberaliter tradidi, et multis astantibus publicavi ac in corporalem pos- ssionem induxi. Actum ibidem in Zneyna anno Domini m.cc.lxxxiii in die Epi- anie Domini, presentibus: magistro Wencezlao preposito Glogoviensi, Iohanne hidiacono Poznaniensi, Gabriele preposito sancti Georgii, Woyzlao, Rinerio, Nico- et Petro canonicis Gneznensibus, ac Iarachio filio Iaroslai, Stossone de Socolniche, gsa milite, et aliis quam plurimis viris ydoneis et honestis. In cuius rei testimo- um, presentem litteram sigillo meo et sigillis aliquorum supradictorum testium di- um duxi roborandam.

Ostrovite, *Ostrowite Prymasowskie.* Slothcove, *Złotkowo.* Zneyna, *Żnin.* So- niche, *Sokolniki.*

Nr. 532.

Secundus Premizl dux Polonie 1284 Jan. 8, in Rogozna; donat ec- siae Gneznensi hereditatem Polanowo.

Pergam. orygin. Dwa wcięcia poprzeczne od przywieszenia pieczęci.
Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 38.

In nomine Domini amen. Ne res gestas aboleat decursus temporum, confirmat s autenticarum titulus litterarum. Hinc est igitur, quod nos secundus Premizl i gracia dux Polonie tenore presencium notum esse volumus universis presentem ginam inspecturis, quod percunctatis fidelibus serviciis, nobis et nostro patruo B. stri quondam duci Polonie per venerabilem patrem dominum Iacobum divina mi- acione archiepiscopum Gneznensis ecclesie, cum esset in minori officio constitutus, bitis, intuitu prestancie sue dedimus et contulimus ei hereditatem iuxta lacum Po- que Polaninovici vulgariter nuncupatur, iure patrimoniali seu hereditario possi- idam cum omnibus iuribus, utilitatibus et pertinentiis ipsius, existentibus et futu- in terra et aqua, lacu videlicet in quantum ipsam contingit usque ad medieta- i ipsius ex transverso. Dantes incolis dicte hereditatis omnimodam libertatem, cumque iure, Polonico vel Teutonico, novo vel veteri locabuntur ibidem, liberan- eos ab omnibus angariis et perangariis, solucionibus et serviciis quocunque no- ie censeantur, et eximentes eos ab omni iurisdictione omnium iudicum nostrorum, ariorum, castellanorum, palatinorum et quocunque vocabulo nominentur, ipsos in isis et penis pecuneariis et sanguinis, iurisdictioni sui domini tantummodo relin- entes: excepto dumtaxat casu negligencie in reddenda iusticia: ut tantum per no-

strum sigillum ad nostram citati presentiam debeant comparere, penas in eo casu nobis et suo domino per medium soluturi. In huius rei testimonium presentem paginam nostro sigillo duximus confirmandam. Hii sunt testes: comes Pretslaus castellanus Gneznensis, comes Nicolaus iudex Poznaniensis, comes Mroxcec castellanus de Bidgosce. Datum in Rogozna anno gracie Domini M.CCLXXX.IIII, VI Idus Ianuarii, Indictione XII, per manus Thilonis notarii nostri.

Lacus Poviz *t. j. de Powidz.* Polaninovici, *Polanowo.* Bidgosce, *Bydgoszcz.* Rogozna, *Rogoźno.*

Nr. 533.

Martinus Pp. IV 1284 Jan. 18, apud Urbem veterem; Iacobo electo Gneznensi concedit, ut duobus viris idoneis officium tabellionatus conferre possit.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 168.

Martinus episcopus (*etc.*), dilecto filio I. electo Gneznensi salutem *(etc.)*. Devotionis tue merita promerentur, ut in hiis que digne fieri possunt, nos tibi sentias gratiosos. Tuis itaque devotis supplicationibus inclinati, concedendi hac vice tabellionatus officium duobus viris, quos diligenti examine premisso ad hoc convenienti litteratura et fidelitate aut alias ydoneos esse repereris, tabellionatus officium iuxta formam quam in talibus tenere Sedes apostolica consuevit, recepto ab eis iuramento ut illud prudenter et fideliter exequantur, liberam tibi auctoritate presentium concedimus facultatem. Datum apud Urbem veterem XV Kalendas Februarii, anno tertio.

Nr. 534.

Secundus Premizl dux Polonie 1284 Febr. 17, in Kalis; hereditatem Łagiewniki Kościelne Goslao decano Gneznensi confert.

Pergam. orygin. W dolnym, założonym brzegu pasmo nici jedwabn. zielon. przez dwa wcięcia poprzeczne przewleczone.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 39. — Raczyński, Cod. diplomatic. Maior. Polon. 66.

In nomine Domini amen. Cum dicat philosofus: quod non fit, tandem fit: ideo necessarium est, ut ea que ab hominibus fiunt vel fieri debeant, ne ab eorum memoria decidant seu labantur, scripture testimonio ad perpetuam rei memoriam roborentur. Hinc est quod nos secundus Premizl Dei gracia dux Polonie, inspectis fidelibus serviciis domini Goslai decani Gneznensis ecclesie, hereditatem nostrorum lagenariorum, videlicet Sysonis et filiorum eius, ad nos iure dominii pertinentem, cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis sibi et suis successoribus contulimus iure hereditario in perpetuum possidendam, dictos lagenarios et eorum posteros eadem hereditate perpetuo privantes, donacionem seu collacionem eiusdem ville seu partis ipsius, alicui vel aliquibus per nos ante factam penitus revocantes, ab omnibus iuri-

is nobis racione dominii pertinentibus, incolas eiusdem ville qui ibidem habitaverint vel inhabitabunt, perpetuo liberantes. Ut hec nostra donacio pleniorem et amiorem graciam contineat, damus eidem decano plenam et liberam potestatem dictam hereditatem vendendi, donandi, commutandi, vel quomodolibet aliter alienandi pro ie arbitrio voluntatis; ipsam hereditatem villis Capituli Gneznensis ecclesie iungens, ita quod eadem, qua et omnes alie ville, perpetuis temporibus plenaria gaudeat libertate, videlicet a naraz, a povoz, a prevod, a stroza, a podvorove, a castri citacione, a bove, a vacca, ab opole, et ab aliis omnibus solucionibus quibuscunque nominibus censeantur. Ut autem hec nostra racionabilis donacio perpetuum robur obtineat firmitatis, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus confirmandam sub testimonio venerabilis patris domini Iacobi archiepiscopi Gneznensis ecclesie, et comitis Benyamin palatini Poznaniensis, comitis Nicolai iudicis Poznaniensis, Boguslai subcamerarii Poznaniensis, Albrachti castellani de Ostrow, domini Philippi custodis Gneznensis. Datum in Kalis et actum anno Domini M.CC.LXXX.IIII, XIII Kalenis Martii, Indictione XII, per manum Tilonis notarii curie nostre.

Villa lagenariorum, *Łagiewniki kościelne.* Ostrow, *niegdyś zamek na wyspie jeziora Lednica, z którego dziś ruina.*

Nr. 535.

Secundus Premizl dux Polonie 1284 Febr. 18, in Kalis; concedit comiti Nicolao thezaurario de Ląd, ut hereditatem Trąbczyn iure Theutonico locare ideat.

Pergam. orygin., w którego dolnym założonym brzegu dwie dziurki od przywieszenia pieczęci.

Warszawa. Zbiory Rusieckich. Diplomata. — Rzyszczew. Muczkow. Cod. dipl. Poloniae I, Nr. 64.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere, ius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premizl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod intuentes fidele servicium et utile dilecti militis nostri comitis Nicolay thezaurarii Lendensis, et eciam statum terre nostre cupientes in melius reformare, super sua hereditate que Tropcssino wlgariter nuncupatur sibi liberum dedimus arbitrium locandi ius Theutonicum, eo iure, quo omnes civitates et ville per districtum nostri dominii possidentur. Ita videlicet, ut eadem hereditas ab omnibus solucionibus Polonicis quibus nostrum potitur dominium perpetuo sit exempta: a naraz, a povoz, a prevod, a stroza, a podvorove, a castri citacione, ab opole, a bove, a vacca, a cifo mellis, et ab aliis omnibus solucionibus quibuscunque nominibus censeantur. Ut autem melius dicta hereditas informetur, incole eiusdem hereditatis poradlne solvere non teneantur. Ut autem hec nostra donacio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus confirmandam presentibus hiis testibus: comite Precslao castellano Gneznensi, comite Andrea iudice Gneznensi, comite Sanzivoyo castellano Rudensi. Datum in

Kalis anno gracie Domini MCCLXXXIIII, Indictione XII, feria sexta proxima ante dominicam Esto michi, per manus Thilonis notarii curie nostre.

Lendensis, *de Ląd.* Tropcssino, *Trąbczyn.* Rudensis, *de Ruda.*

Nr. 536.

Secundus Premizl dux Polonie 1284 Febr. 19, in Siraz; confert comiti Żegotha palatino Cracoviensi hereditates Nieczajno, Wierzbiczany et Lulin, easque multis privilegiis munit.

Pergam. orygin. Na grubem pasmie nici jedwabn. pomarańcz. przywieszona pieczęć Przemysława księcia; (pieczęć XV).

Warszawa. Archiwum Główne, Diploma Nr. 602. — Stronczyński, Wzory, Nr. 17. — Lelewel, Początkowe prawodawstwo. — M. Grabowski, Źródła do dziejów Polski I, pag. 131.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premizl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod intuentes fidele servicium et utile dilecti ac specialis nostri baronis, honorabilis viri comitis Zegothe palatini Cracoviensis, de nostra non ficta voluntate et salubri habito nostrorum baronum consilio nostras sibi suisque successoribus legitimis dedimus hereditates, que Neczayno et Wirbiczayni et Lulino quam vulgariter nuncupantur, cum omnibus utilitatibus et pertinenciis, que nunc ibi sunt et exoriri poterunt in futurum, iure hereditario in perpetuum possidendas. Absolventes ipsas hereditates ab omni exactione Polonica que nostro dinoscitur dominio pertinere, a naraz, a povoz, a prevod, a stroza, a podvorove, a poradlne, ab opole, a bove, a vacca, a castri citacione; ita quod incole supradictarum hereditatum non sine nostro sigillo coram nobis compareant provocati, et in quocunque condempnati fuerint, dictus comes Zegotha et sui successores legitimi utilitates iudicii perpetuo percipiant ex integro. Homicidium perpetratum inter ipsos incolas, integraliter ipsis cedat. Damus ipsi comiti Zegothe etiam et sue posteritati liberum arbitrium easdem hereditates donare, vendere, commutare libere, cui ipsis videbitur expedire tempore procedente. Omnibus eciam ibidem utantur iuribus prout nostra consuevit curia: ferro, duello, et super aquam mittendam. Ut autem nostra rationabilis donacio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus confirmandam. Hii sunt testes: comes Nicolaus iudex Poznaniensis, comes Cechoslaus pincerna Kalisiensis, comes Boguslaus castellanus de Usce et subcamerarius Poznaniensis, comes Woycech subcamerarius Kalisiensis, dominus Victor procurator Kalisiensis. Datum in Siraz in placitis habitis cum domino Cracoviensi in dominica Esto michi, anno gracie Domini M.CC.LXXXIIII, Indictione duodecima, per manus Thilonis notarii curie nostre.

Neczayno, *Nieczajno.* Wirbiczayni, *Wierzbiczany.* Lulino, *Lulin.* Usce, *Ujście.* Siraz, *Sieradz.*

Nr. 537.

Secundus Premizl dux Polonie 1284 s. d., in Conyn; confirmat commutationem villae ecclesiae Gneznensis dictae Mniewo, pro villis Sixti et Wirbentae militum, dictis Vetsino et Petricovice.

Pergam. orygin. Na grubym pasmie nici jedwabn. czerwon. pozostał ułamek pieczęci bez wycisku.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 43.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et roboratha suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premizl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod in nostra nostrorumque baronum presencia venerabilis pater dominus Iacobus, miseracione divina archiepiscopus sancte Gneznensis ecclesie, cum militibus nostris Sixto et Virbentha filiis comitis Virbente talem fecit commutacionem: videlicet dans eis Mnevice villam que ad archiepiscopatum dinoscebatur spectare, pro eadem hereditate ab eisdem recipiens Vetsino et Petricovice, cuius incola fuit Ragisco. Nos vero dictorum militum fidelia intuentes servicia, prefatis hereditatibus omnimodam damus libertatem prout ville ecclesie sancte Gneznensis fruuntur libertatibus, ipsas hereditates ab omnibus solucionibus absolventes Polonicis, videlicet a naraz, a povoz, a prevod, a podvorove, a stroza, ab opole, a bove et vacca, et a castri cittacione, et ab aliis solucionibus que nunc in nostro sunt dominio et processu temporis poterunt exoriri. Ut autem racionabilis commutacio et nostra confirmacio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus confirmandam presentibus hiis testibus: comite Gnevomiro castellano de Sbansim, domino archidiacono Poznaniensi, comite Roscone venatore Calisiensi, comite Vito pincerna Gneznensi, comite Stognevo, comite Alberto subcamerario Gneznensi. Datum in Conyn anno gracie Domini m.cc.lxxx.iii per manus Thilonis curie nostre, Indictione duodecima.

Mnevice, *Mniewo.* Vetsino, *może Wieczyn.* Petricovice, *może Pietrzyków.* Sbansim, *Zbąszyń.* Conyn, *Konin.*

Nr. 538.

Secundus Premizl dux Polonie 1284 Mai. 29 — Jun. 3, in Kalis; donat Erwino ballistario, civi de Kalisz, omnimodam libertatem super quatuor mansis in villa Dobrzec.

Pergam. orygin. Pasmo nici grubych wypłowiałych, z którego pieczęć znikła.

Biblioteka XX. Czartoryskich. Diplomata.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premizl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod intuentes fidele servicium et utile dilecti

servitoris nostri Erwini balistarii, civis Kalisiensis, sibi suisque successoribus legi mis super quatuor mansis in villa nostra Dobric sitis damus omnimodam libertate iure hereditario in perpetuum possidendam, ita ut nullo servicio nec aliqua solucio nobis et nostris supariis in perpetuum teneantur, sed plena gaudeant libertate. 1 autem donacio nostra racionabilis perpetuo inviolabilis perseveret, presentem pagina nostri sigilli munimine duximus confirmandam presentibus hiis testibus: comite Z gotha filio Martini, comite Dirzicrayo nestani (sic) Kalisiensi, comite Andrea filio mitis Martini. Datum in Kalis infra festum Pentecostes anno gracie Dom M.CCLXXXIIII, Indictione XII, per manus Thilonis notarii curie nostre.

Dobric, *Dobrzec.*

Nr. 539.

Secundus Premizl dux Polonie 1284 Jun. 12, in Kalis; confirm donationem hereditatis Chełmno, a Berwoldo venatore Kalisiensi ecclesiae Gneznen factam.

Pergam. orygin. Dwie dziurki od przywieszenia pieczęci.
Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 40.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa litte cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Quapropter nos s cundus Premizl Dei gracia dux Polonie, predictorum freta (sic) amonicione salut rium monitorum notum facimus universis Christi fidelibus tam presentibus quam f turis presentem paginam intuentibus, quod in nostra nostrorumque baronum presen honorabilis kmeto noster et miles strenuus, comes Berwoldus venator Kalisiensis pincerna Lendensis, bona intencione sui animi et plena corporis sospitate pro s suorumque salute hereditatem suam que Chelm vulgariter nuncupatur, ad quam n lus alter hominum respectum habuit preter ipsum, archiepiscopatui Gneznensis ecc sie donavit integraliter, cum omnibus utilitatibus et pertinenciis nunc ibi existentib et provenientibus in futurum perpetuo possidendam. Nos vero facta salubria affectu prosequi cupientes, et hiis ac congruis precibus venerabilis patris domini cobi, miseracione divina Gneznensis ecclesie archiepiscopi, suique Capituli volent acquiescere, de nostra non ficta voluntate et salubri habito nostrorum baronum co silio, ob reverenciam Dei sanctique Adalberthi, pro salute nostra nostrorumque p genitorum ipsam hereditatem dicto archiepiscopatui Gneznensis ecclesie possidend perpetuo confirmamus, hoc addito, quod omnibus fruatur libertatibus quibus omn ville gaudent ecclesie prenotate, nichil in ea servicii nostro ducatui relinquentes. 1 autem nostra confirmacio predictique nostri baronis racionabilis donacio perpetuo i violabilis perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine confirmamus. I sunt testes: comes Cechoslaus pincerna Kalisiensis, comes Rosco venator Kalisiens comes Stoygnewus, comes Albrachtus castellanus de Ostrow, comes Ubislaus venat Lendensis. Datum in Kalis anno gracie Domini MCCLXXXIIII, Indictione X II Idus Iunii, per manus Thilonis notarii curie nostre.

Lendensis, *de Ląd.* Chelm, *Chełmno.* Ostrow, *niegdyś zamek na wyspie jezio Lednica, dziś w ruinie.*

Nr. 540.

Secundus Premisl dux Polonie 1284 Jun. 28, in Poznania; restituit ecclesiae Poznaniensi villas Psarskie et Jaszkowo, quas Phalimirus filius Iohannis eidem ecclesiae legaverat.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. A, Nr. 57.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam intuentibus, quod terram sive villam que vulgariter Psurevo nuncupatur, quam Phalimirus filius Iohannis possidebat et in suo testamento simul cum villa sua Iaskovo legaverat ecclesie beati Petri Poznaniensis, ad honorem Dei et ob reverenciam beatorum Petri et Pauli apostolorum eius, pro salute anime nostre et parentum nostrorum restituimus plena deliberacione habita pie et devote prefate ecclesie sancti Petri Poznaniensis; condignis eciam ac benivolis peticionibus venerabilis patris domini Iohannis Poznaniensis episcopi acquiescere cupientes, iure hereditario in perpetuum possidendam cum omni eo iure, quo universe ville gaudent antique ecclesie supradicte, ita quod in ipsa villa pro nobis et nostris successoribus nichil iuridicionis penitus reservamus. In huius igitur nostre restitutionis robur et memoriam, presentem litteram nostri sigilli munimine duximus confirmandam presentibus hiis testibus: domino Iacobo prèposito Poznaniensi, domino Gregorio decano eiusdem, domino Iohanne archidiacono ibidem, comite Beniamin palatino Poznaniensi, comite Thomislao castellano Poznaniensi, comite Nicolao iudice curie nostre. Datum in Poznania anno gracie Domini millesimo ducentesimo octuagesimo quarto, Indictione duodecima, in vigilia beatorum Petri et Pauli apostolorum, per manus Thilonis notarii curie nostre.

Psurevo, *Psarskie.* Iaskovo, *Jaszkowo.*

Nr. 541.

Martinus Pp. IV 1284 Jul. 4, apud Urbem veterem; concedit Iacobo archiepiscopo Gneznensi, ut ecclesias suae dioecesis vacantes, idoneis personis conferre possit.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 169.

Martinus episcopus (*etc.*), venerabili fratri I. archiepiscopo Gneznensi salutem (*etc.*). Ex parte tua fuit propositum coram nobis, quod in tua diocesi quamplures ecclesie, lege tibi diocesana subiecte, cum cura et sine cura, tanto tempore vacaverunt, quod earum collatio secundum statuta Lateranensis Concilii est ad Sedem apostolicam legitime devoluta. Nos autem volentes tuam super hoc honorare personam et per honorem tibi exhibitum aliis providere, conferendi hac vice huiusmodi ecclesias sic vacantes, singulis personis ydoneis singulas, contradictores quoque per cen-

suram ecclesiasticam appellatione postposita compescendi, liberam tibi auctoritate presentium concedimus facultatem; non obstantibus, si aliquibus a Sede apostolica indultum, quod ad provisionem alicuius minime teneantur, quodque de ecclesiis beneficiis ecclesiasticis ad eorum dispositionem spectantibus nulli valeat provideri, seu quod ad id compelli, interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Sedis eiusdem, non facientes plenam et expressam de indulto huiusmodi mentionem. Volumus autem, quod hii quibus de huiusmodi ecclesiis, curam animarum annexam habentibus, duxeris providendum, se ad ordines quos eorundem cura requirit faciant statutis temporibus promoveri, et personaliter resideant in eisdem: alioquin ab omni iure quod eis in ipsis ecclesiis fuerit acquisitum, eo ipso cadant iuxta statuta Concilii Lugdunensis. Datum apud Urbem veterem IV Nonas Iulii, anno quarto.

Nr. 542.

Secundus Premizl dux Polonie 1284 Aug. 1, in Tlokina; confirmat omnia privilegia ecclesiae Gneznensi a praedecessoribus suis data, archiepiscopis vero ius habendi monetam propriam in civitate Żnin et castellania de Ląd concedit.

Pergamin orygin., u którego na pasmie nici pąsowych zawieszona pieczęć Przemysława księcia; (pieczęć XV).

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 41. — Raczyński, Cod. dipl. Maioris Polonie Nr. 65.

In nomine Domini amen. Ne gesta mortalium ydonea tractu declivi temporis evanescant, provida sapientum provide sancxit auctoritas, facta digna memoria solempnis scripture testimonio posterorum noticie commendare. Hinc est igitur quod nos secundus Premizl Dei gracia dux Polonie, inherentes vestigiis predecessorum nostrorum et eorum pios actus prout possumus imitantes, imprimis libertates ab eis concessas ecclesie Gneznensi approbantes, iure perpetuo confirmamus, omnes incolas ipsius ecclesie ab omnibus angariis et preangariis absolventes, videlicet ab omni solucione, exactione, servitute ac iuridicione seu dominio totaliter liberantes, et addicientes pro remedio nostrorum peccaminum nostraque ac progenitorum nostrorum salute, quod venerabili patri nostro domino Iacobo divina miseracione sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopo eiusque successoribus, in Zneyna civitate sua et alias in castellania Lendensi ubi voluerit, monetam habere liceat specialem, que per totum nostrum dominium recipi debeat sicut nostra. In huius rei testimonium, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus confirmandam presentibus hiis testibus: comite Roscone venatore Kalisiensi, comite Gnevomiro castellano de Sbansim, comite Vito pincerna Gneznensi, et aliis quam pluribus fide dignis. Datum in Tlokina anno gracie Domini m.cc.lxxx.iiii, Indictione xii, Kalendas Augusti, per manus Thilonis notarii curie nostre.

Zneyna, *Żnin.* Lendensis, *de Ląd.* Sbansim, *Zbąszyń.* Tlokina, *Tłokinia.*

Nr. 543.

Premizl dux Polonie 1284 Sept. 6, s. l.; promittit pro se et terrige-
suis, se treugas pacis, quas Lestko dux Cracoviae et Kazimirus dux Cuiaviae
Ordine Theutonicorum fecerant, usque ad diem 13 Octobris servaturum.

Pergam. orygin., którego pieczęć znikła.

Königsberg. Königl. Staats Archiv. Schiebl. 58, Nr. 8. — Voigt. Cod. diplom.
sic. I, Nr. 169.

Nos Premizl Dei gracia dux Polonie recognoscimus thenore presencium publice
tentes, quod licet nunquam guerram tenuerimus contra Ordinem Crucesignato-
terre Prusie, nec adhuc in presenti et in posterum ad hoc voluntatem aliquam
amus, tamen quia universitati Ordinis superius nominati per nostros nuncios ut
leximus sic placuit, ut treugas pacis amicabiles, quas honorabiles principes do-
is L. dux Cracovie et dominus C. dux Cuiavie inter se et ipsum Ordinem et
usque ad quatuordecim dies post festum sancti Michahelis archangeli posuerunt,
iter teneremus: nos ob reverenciam Dei et beate Marie virginis, ob amoremque
a quem diu erga iam dictum Ordinem habuimus, ipsas treugas pacis amicabiles
ex parte nostri quam ex parte nostrorum terrigenarum usque ad prefixum ter-
im, et quamdiu ipsis placuerit, inviolabiliter observamus. In huius rei testimo-
n, presentem litteram nostri sigilli munimine duximus confirmandam. Datum in
ia vigilie Nativitatis sancte Marie virginis, anno gracie Domini M.CC.LXXX.IIII.

Nr. 544.

Mistiwyus dux Pomoranie 1284 Sept. 13, in Nakel; confirmat dona-
em hereditatis Mochla cum sortibus adiacentibus, a patre suo b. m. Swentopelco
e Pomoraniae ecclesiae Gneznensi factam.

Pergam. orygin., u którego na sznurach z nici jedwabn., czerwon. i zielon. dwie
zęcie przywieszono. Pierwsza Mścinoja księcia, okrągła, wielka, przedstawia Męża
jnego, z płaskim szyszakiem na głowie, stojącego pod szczytem pomiędzy dwoma
ami, prawica wsparta na oszczepie, na lewej mała trójkątna tarcz; napis: S. Dni.
sciwgii... Pomoranie. *Druga Przemysława księcia;* (pieczęć XV).

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 42.

In nomine Domini amen. Ne gesta mortalium fluxu temporis evanescant, per-
nari solent publico testimonio scripturarum. Nos igitur Mistiwyus Dei gracia
Pomoranie notum esse volumus universis presentes litteras inspecturis, quod do-
ionem ecclesie Gneznensi et venerabili patri domino Fulconi bone memorie archie-
opo eiusdem ecclesie per illustrissimum principem dominum Sventopelcum, felicis
rdacionis quondam ducem Pomoranie patrem nostrum karissimum, super hereditate
hle et sortibus adiacentibus Orel et Crusevo cum omnibus utilitatibus et perti-
ciis et lacubus racionabiliter factam, de nostra non ficta voluntate et salubri
ito nostrorum baronum consilio, ob reverenciam Dei et beati Adalberthi, et nostre
salute anime, piis ac condignis peticionibus venerabilis patris domini Iacobi mi-

seracione divina memorate Gneznensis ecclesie archiepiscopi annuere cupientes, ipsam donacionem inpermutabiliter confirmamus, dictam villam Mochle cum Orel, Crusevo et omnibus utilitatibus, iam dicte ecclesie et venerabili patri domino Iacobo ac suis successoribus iure hereditario assignantes in perpetuum possidendam, liberam penitus ab omni exactione et solucione et nostro dominio facientes. Et quia dictam villam Stephano nostro militi, filio Phalimiri, minus certi de prima collacione iure hereditario dederamus, ipsam donacionem, contra Deum et iusticiam factam, cum omni iure quod sibi et suis successoribus competere poterat revocamus, eidem cum suis successoribus, ipsam hereditatem ne repetant, perpetuum silencium inponentes. Ut autem nostra racionabilis restitucio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem paginam in maius robur firmitatis sigillis, illustrissimi videlicet principis domini Premizlonis Dei gracia ducis Polonie filiolli nostri karissimi et nostro duximus confirmandam presentibus hiis testibus: comite Paulo palatino de Svece, comite Nicolao castellano de Scicen, comite Stanislao castellano de Svece. Et quia hoc actum est in Nakel in colloquio ubi multi convenerant, in testimonium huius facti et barones Polonie duximus apponendos, comites videlicet Pretslaum castellanum Gneznensem, comitem Sbilutonem castellanum de Nakel, comitem Vitum pincernam Gneznensem. Datum in Nakel anno gracie Domini m.cc.lxxx.iii, Indictione xii, Idus Septembris.

Mochle, *Mochla.* Orel, *Orle.* Crusevo, *Kruszyn Polski, lub też Niemiecki.* Svece, *Świecie.* Scicen, *Szczytno, z niemiecka Ziethen.* Nakel, *Nakło.*

Nr. 545.

Secundus Premizl dux Polonie 1284 Oct. 6, in Kalis; confert comiti Boguslao castellano de Ujście et subcamerario Poznaniensi hereditatem Polanowo, plurimis privilegiis munitam.

Pergam. orygin. Na grubym sznurze nici jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć Przemysława księcia; (pieczęć XXI).

Biblioteka XX. Czartoryskich. Diplomata.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premizl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod intuentes fidele servicium et utile dilecti ac specialis nostri baronis comitis Boguslay castellani de Usce et subcamerarii Poznaniensis, sibi sueque posteritati nostram dedimus hereditatem que Polaninovo vulgariter nuncupatur, cum omnibus utilitatibus et proventibus que nunc ibi sunt et processu temporis poterunt exoriri iure hereditario in perpetuum possidendam, absolventes eandem hereditatem ab omni solucione Polonica que nostro dinoscitur dominio pertinere, videlicet a naraz, a povoz, a prevod, a stroza, a podvorove, ab opole, a bove, a vacca, a castri citacione, et ab aliis omnibus solucionibus quibuscunque nominibus censeantur. Furtum et homicidium perpetratum inter homines incolas (sic), ipse et sua posteritas perpetuo percipiant ex integro; omnibus eciam ibidem utantur iuribus: ferro, duello et super aquam mittendam. Habeant eciam in eadem hereditate liberum arbitrium locandi ius Theutonicum, eiusdem iuris Theutonici fructus integraliter

percipiendo cum omnimoda libertate. Ut autem nostra donacio racionabilis perpetuo inviolabiliter perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus confirmandam presentibus hiis testibus: comite Beniamin palatino Poznaniensi, comite Thomislao castellano Poznaniensi, comite Nicolao iudice Poznaniensi. Datum in Kalis anno gracie Domini m.cc.lxxxiii, ii Nonas Octobris, Indictione xii, per manus Thilonis notarii curie nostre.

Usce, *Ujście*. Polaninovo, *Polanowo*.

Nr. 546.

Secundus Premisl dux Polonie 1284 Oct. 13, in Kalis; confirmat omnes libertates in bonis comitis Thomislai de Szamotuły, castellani Poznaniensis, et antiquis novas amplissimas addit.

Warszawa. Archiw. Główne. Ks. M. 35, fol. 506.

In nomine Domini amen. Dum vivit litera vivit et actio commissa litere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Hinc est quod nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie notum fieri volumus presentibus et futuris presens scriptum inspecturis, quod nos conspicientes fidele et utile servicium nostri baronis comitis Thomislai castellani Poznaniensis, innovantes confirmamus et damus omnem libertatem in hereditatibus suis, tam ab antiquo quam noviter fideliter deservitis, que vulgari nomine sic nuncupantur: Schamothule cum aliis circum adiacentibus, scilicet Petrovo, Gay et Becrow, Hoyno, Pachawe ex utraque parte lacus Gacy, Othorowo, Othuze, Pomorano, Okisovo, Nogyew, Crusele: videlicet a stroza, a narzas, a prewod, a podvorowe, a poradlne, a bove, a vacca, a citacione castri, et ab opole penitus in nullo stare; nec per aliquem hominem citati, nisi coram nobis, nostro annulo dictus Thomislaus et sui posteri et incole dictarum hereditatum provocati, tenebuntur respondere. Concedimus et damus prefato comiti Thomislao et sue posteritati in hereditatibus supranominatis locare ius Theutonicum, secundum placitum et iuxta iura Theutonica statuta et stabilita; in quibus villis, tam in iure Theutonico quam in Polonico, omnes questus et proventus recipere tenebuntur dictus Thomislaus et sui successores. Item omnia iudicia et examina que in iure Theutonico et Polonico habentur et inveniri possunt, sicut in suspensione latronum, in decollacione, mutilacione membrorum, et homicidiis, in duello, sive in examine aque et ferri: comiti Thomislao et suis posteris, absque omni assessore nostri dominii et cuiuslibet potestatis sive dignitatis, pro se iudicare, et omnes proventus iudiciorum concedimus et confirmamus recipere et hereditarie in perpetuum possidere. Item, si sui homines de villis suis, in alienis villis seu alieno opole invicem duo fuerint occisi, penam sive culpam idem Thomislaus et sui successores recipere debent. Damus eciam incolis sive habitatoribus dictarum hereditatum, in districtu nostri dominii libertatem a solucione thelonei cuiuslibet, a thargowe, libere transire, intrare et exire, nemine contradicente. Specialiter vero in Schamothule forum, quod est a patre nostro karissimo et duce Polonie felicis memorie per iam fatum comitem Thomislaum fideli et constanti servicio deservitum, confirmamus; in quo foro qualecunque factum emerserit, tam inter suos homines quam inter extraneos, comes Thomislaus et sua

posteritas per se et pro se iudicare et recipere tenebuntur, nullo prohibente nec aliquem respectum habendum (sic). Item, si nos cum nostra curia in aliqua villa stare contigerit, dictus comes et sui posteri nobis currus dare non debent; sed per quos currus intrabimus, per eosdem exitum habere debemus. Ut autem hec nostra innovacio confirmacionis et donacio firma et inviolabilis perpetuo perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus roborandam presentibus hiis testibus: comite Preclao castellano Gneznensi, comite Nicolao iudice Poznaniensi, comite Cechoslao pincerna Kalisiensi, et comite Boguslao castellano de Uscze et succamerario Poznaniensi. Actum in Kalis, dum castrum captum fuit per comitem Sandivoyum filium Iánconis palatini Poznaniensis, anno gracie Domini millesimo ducentesimo octagesimo quarto. Datum et conscriptum in vigilia Calixti tercio Idus Octobris per manus Thilonis nostri notarii et curie nostre (sic).

Schamothule, *Szamotuły*. Petrovo, *Pietrowo*. Gay, *Gaj*. Becrow, *Biezdrowo*. Hoyno, *Chojno*. Pachawe, *Pakawie*. Gacy, *Gać*. Othorowo, *Otorowo*. Othuze, *Otusz*. Pomorano, *Pomorzany*. Okisovo, *Ociesze*. Nogyew, *Nojewo*. Crusele, *Kręzoły*. Uscze, *Ujście*.

Nr. 547.

Secundus Premisl dux Polonie 1284 Nov. 11, s. l.; dat Henrico dicto de Thonch, civi Poznaniensi, hereditatem Górczyn iure Theutonico locandam, ipsumque scoltetum hereditarium in eadem statuit.

Dwa texta równobrzmiące. Pierwszy w pergaminie orygin., którego pismo należy do XV wieku i jest bez śladu przywieszania pieczęci. Drugi w transsumpcie orygin. potwierdzonym przez: Consules Poznanienses 1390 Febr. 3, Posnanie, *przy którym na sznurze z nici lnianych zielon. zawieszona pieczęć miasta Poznań;* (pieczęć L).

Poznań. Arch. Miejskie. Diplomata Nr. 3 i Nr. 4. — Lwów, Biblioteka Baworowskich, Lib. privil. civitat. Poznan f. 10 v.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod inspectis fidelibus serviciis honorabilis viri ac servitoris nostri domini Henrici dicti de Thonch, civis Poznanie, que nobis et nostris progenitoribus fideliter exhibuit et ostendit, de nostra non ficta voluntate et salubri habito nostrorum baronum consilio, sibi suisque successoribus legittimis nostram dedimus hereditatem que Gorczino vulgariter nuncupatur Theutonico iure locandam, ipsum et suos successores legittimos super iam dicta hereditate scoltetum hereditarium statuentes iuxta ius Poznaniense. Racione autem sue locationis ipse et sua posteritas iure hereditario libere possideant sextum mansum cum omnibus pertinentiis, sicut nos nostros possidemus. Iudicare eciam habeant omnes causas inter Theutonicos et Polonos, excepto suspendio et sentencia capitali ac homicidio, que cause coram advocato Poznaniensi provinciali debeant diffiniri. Nichilominus earundem causarum et aliarum omnium, ubicunque locorum in ipsa villa vel alibi determinate fuerint, dictus Henricus et sua posteritas tercium denarium percipere teneantur: ut est suspensio, homicidium et sentencia capitalis. Molendina quecunque sibi

i potuerunt, ipse et sua posteritas perpetue possideat libere et quiete cum una
ra taberna. De ortis autem quitquid fieri potest in agris ipsis pertinentibus, cum
nibus utilitatibus libere possideant et quiete. Quidquid vero de piscinis fieri po-
t in districtu eiusdem hereditatis, ipse et sui posteri libere valeant possidere.
tus autem Henricus et sua posteritas, de bonis a nobis in eadem hereditate ra-
ne sue locacionis receptis, nobis et nostris successoribus nullo penitus sint obli-
i servicio, nisi cum necessitas fuerit defendere terram nostram; nec cuiquam so-
ioni vel communi peticioni que a mansis liberis exiguntur, subiacere in perpetuum
modo teneantur. Polonus ibidem existens incola, sicut alter Theutonicus subia-
e iuri Theutonico teneatur; ita ut nullus nostrorum castellanorum seu aliorum
eriorum, cuiuscunque condicionis fuerint, aliquem respectum habeant ad eandem.
ole autem eiusdem hereditatis super cultis et incultis agris octo annorum habeant
rtatem. Cessante autem libertate, de quolibet manso parvo pro censu et decima
tonem argenti usualis, et mensuras silliginis sex, sexque avene in mensuram
naniensem solvere teneantur de omnibus agris qui arari possunt. De paludibus
o et pratis, nunc ibi existentibus et provenientibus in futurum, prefatus scoltetus
ter et sua posteritas perpetuo omnes utilitates percipiant libere et quiete. Lepo-
autem perdices et phazones ibidem venari teneantur. Pro ecclesia vero duos
nsos liberos assignamus. Et incole eiusdem hereditatis infra libertatem non sol-
t theloneum in terra nostra, et post libertatem dimidietatem thelonei solvere te-
ntur; scoltetus autem noster et sui posteri, infra libertatem et post libertatem,
perpetuum nullatenus solvere teneantur per universum nostri dominii districtum.
peditionem vero eiusdem hereditatis incole extra terram nostram non faciant, sed
defensionem terre nostre servire teneantur. Censum non alibi sed in Poznan de-
ere teneantur. Ut autem nostra racionabilis donacio et supradictorum omnium
bilis ordinatio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem paginam nostri sigilli
nimine duximus confirmandam. Hii sunt testes: comes Benyamin palatinus Pozna-
nsis, comes Nicolaus iudex Poznaniensis, comes Boguslaus castellanus de Usce et
camerarius Poznaniensis, comes Grabya subthezaurarius tocius Polonie, Ianko wlo-
rius Poznaniensis. Acta sunt hec anno Domini millesimo ducentesimo L.XXX.IIII,
liccione XII, et data in festo sancti Martini episcopi et confessoris per manus Ty-
is notarii curie nostre.

Gorczino, *Górczyn.* Usce, *Ujście.*

Nr. 548.

Conradus episcopus Lubucensis 1284 Nov. 13, s. l.; litteras quas de-
rat Domui militiae Templi: **Secundus Premizlo dux Polonie 1282 Nov. 3,**
Poznan, transsumi facit.

Wohlbrück. Gesch. d. Bisth. Lebus; I, p. 145.

Nos Conradus miseratione divina episcopus Lubucensis notum facimus omni-
s — —, quod litteras illustris principis Premizlonis ducis Maioris Polonie, non
ncellatas — vidimus — in hec verba: (*Sequitur diploma Nr. 516*).

In cuius rei testimonium presentes litteras sigillo nostro fecimus communire. Anno Domini M.CC.LXXX.IV, in die beati Briccii episcopi et confessoris.

Lubucensis, *de Lubusz, z niemiecka Lebus.*

Nr. 549.

Secundus Premisl dux Polonie 1284 Nov. 28, in Poznan; concedit comiti Stephano castellano de Krobia, ut villas ipsius in ius Theutonicum locare et villam Dupin in oppidum erigere possit.

Poznań. Königl. Staats Arch. Libri terrestr. Costens. a. 1555, fol. 971.

In nominė Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere, cuius assertio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Hinc est quod nos secundus Premisl Dei gratia dux Polonie notum esse cupimus modernis et futuris presentem litteram intuentibus, quod nos conspicientes fidele ėt constans servicium nostri militis comitis Stephani castellani de Kroba, filii comitis Scedrici, contulimus sibi et sue posteritati in villis suis ius Theutonicum collocari, secundum quod et alie civitates et ville in nostro dominio sunt locate, que vulgariter sic vocantur: Dupino, ubi dictus Stephanus seu successores sui civitatem pro suo placito collocabunt, Slescovo cum sorte que Rozkohowo vocatur et quam sortem emit ab Alberto coram nobis et nostris baronibus, sibi et suis posteris hereditarie in perpetuum possidendam; Osec, Domaslavy, quam villam iam dictam Do. eciam idem Stephanus coram nobis emit a comite Nepolonio et fratribus suis, sibi et successoribus iure hereditario perpetualiter possidendam; Podrecze, Gurka et Sowy que est quidem nostri venatoris, ubi dictus S. et sui antecessores venacionem habuerunt ex concessione nostrorum progenitorum: damus predicto S. pro placito venari seu locari iure iam predicto, excipiendo prefatas hereditates ab his solutionibus et gravaminibus iuris Polonici, sicut a stroza, a naraz, a podworowe, a poradlne, a powoz, a powod (sic), a bove, a vacca, a falcone, ab opole cum eo in nullo penitus stare, a castore, a citatione castri et cuiuslibet dignitatis. Preterea in supra dictis villis sive hereditatibus eidem Stephano sueque posteritati damus et concedimus omnia gravamina iuris Theuthonici, scilicet homicidia, decolaciones, suspensiones, mutilaciones membrorum, duellum, ius aque et ferri, et que plura in iure Theuthonico poterint exoriri. Item omnis scultetus et sui posteri, prout iure iam dicto contingerit, iudicabunt omnes questus, et proventus exinde venientes predictus S. suique posteri una cum suis iudicibus hereditarie recipere debeant, nullo assessore nostri dominii sive cuiuslibet dignitatis mediante vel contradicente. Item, si duo homines earundem villarum invicem fuerint occisi ubicunque locorum, tam in propriis quam in alieno, sive unus cum alieno, supradictus comes S. et sui legittimi successores penam sive culpam iure hereditario in perpetuum recipere congaudebunt. Ut autem hec donacio firma et rata in evum perseveret, presens scriptum nostri sigilli munimine duximus roborandum presentibus hiis: comitė Preslao castellano Gneznensi, comite Mathia castellano Kalisiensi, et comite Stascone. Actum anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo quarto,

III Kalendas Decembris in Poznan. Datum et scriptum per manus Iohannis capelani nostre curie, plebani de Cirnow.

Kroba, *Krobia*. Dupino, *Dupin*. Slescovo, *Slązsków*. Rozkohowo, *osada znikła, istniała jeszcze w XV w.* Osec, *Osiek*. Domaslavy, *Masłowo*. Podrecze, *Podzecze*. Gurka, *Miejska Górka*. Sowy, *Sowy*. Cirnow, *z niemiecka Tschirnau, lub iż Czerniejewo*.

Nr. 550.

Premisl dux Polonie 1284 s. d., Gnezne; confert monasterio sanctae Clarae in Gniezno a se fundato, villam Winiary, eamque amplissimis munit priilegiis.

Transsumpt potwierdzony przez: Elisabeth senior, regina Hungarie et Polonie 372 Jun. 15, Gnezne.

Poznań. Königl. Staats Arch. Inscript. Poznaniens. a. 1546, fol. 19. — Warszawa. Archiw. główne. Ks. M. 25, fol. 269.

In nomine Domini amen. Religiosam vitam eligentibus aut gerere volentibus, avorabile et benignum nobilitatis convenit adesse presidium, ne forte cuiuslibet teeritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur quod absit sacre religionis ıfringat, infringere vel contingat. Nos igitur Premisl Dei gracia dux Polonie noum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, uod ob honorem Dei et sancte matris Ecclesie, ac condigne peticionis intuitu sereissime domine Iolente relicte quondam incliti principis felicis recordationis domini Boleslai ducis Polonie, dilecti patrui nostri, villam nostram Wynare in districtu Gnenensi situatam damus et conferimus monasterio sancte Clare in civitate Gneznensi er nos constituto, cum omnibus utilitatibus seu proventibus qui nunc ibidem sunt el in posterum fieri poterunt, iure hereditario in perpetuum possidendam, libere, acifice et quiete. Absolventes predictam villam ab omnibus exactionibus et soluionibus, que sic vulgariter nuncupantur: narzaz, povoz, prevod, strosza, podvorove, oradlne, bove et vaca, opole, edificacio castri vel aliarum munitionum: et ab omnius aliis gravaminibus quibuscunque nominibus censeantur, que nunc sunt vel in furum poterint exoriri. Nec aliquem currum ad expedicionem mittere teneantur. Volumus preterea, ut homines predicte ville per ullum penitus citentur vel iudicenur pro qualibet causa seu eciam homicidio, nisi per suum iudicem qui per idem monasterium fuerit constitutus; et quitquid pene ex causis derivabitur, totum cedat monasterio memorato. Concedimus insuper monasterio supradicto plenam libertatis facultatem predictam villam iure Theuthonico locandam, vel, secundum quod in poterum videbitur expedire, ad usus proprios convertendam. Ut autem hec nostra donacio firma et perpetua perseveret, ne eciam a nostris successoribus valeat immuari, presentem fecimus conscribi et sigilli nostri munimine roborari. Actum Gnezne anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo quarto, Indictione duodecima, presentibus hiis testibus: comite Predslao castellano Gneznensi, comite Nicolao iudice Poznaniensi, comite Boguslao castellano de Usscze et succamerario Poznaniensi, et datum per manus domini Tylonis notarii curie nostre.

Wynare, *Winiary*. Usscze, *Ujście*.

Nr. 551.

Jacobus Gneznens. archiepiscopus 1285 Jan. 6, in Lanciciensi Synodo; edit Statuta per ecclesiam Poloniae observanda.

R. Hube, Antiquissime Constitutiones Synodales, p. 163. —

(*Transsumpt potwierdzony przez*: Jaroslaus S. Gneznens. ecclesie archiepiscopus 1357 Jan. 10, in Kalis.) *Helcel, Starodawne prawa Polsk. pomniki I, p. 382.*

In nomine Domini nostri Jesu Christi amen. Cum apostolus dicat: Fundamentum aliud nemo potest ponere, quam id quod est Jesus Christus; et Gregorius inserat: Ubi Christus fundamentum non est, nullius boni operis potest esse superedificium; nos Jacobus miseratione divina Gneznensis archiepiscopus, una cum venerabilibus fratribus nostris coepiscopis provincie Polonie, constitucionibus predecessorum nostrorum manentibus illibatis, propter multiplicationem emergentium casuum et subcrescentem maliciam perversorum, aliqua duximus statuenda, a fundamento quod positum est, quod est Christus, et fide katholica, que de ipso et super ipsum fundata est, utpote supra firmam petram principaliter inchoantes.

Inprimis ergo statuimus: quociescunque episcopi per suas dyoceses Synodos celebraverint, omnibus presbyteris et clericis per se vel suos vicarios Sacramenta ecclesie et articulos fidei in simbolo apostolico exponere et distinguere debent sigillatim, cum eos scire omnes clerici explicite teneantur, in hunc modum: Septem sunt Sacramenta ecclesie: baptizmus, confirmatio, (Eucharistia) penitentia, extrema unctio, sacer ordo, matrimonium; que per ordinem in hoc versiculo designantur:

Abluo, firmo, cibo, luo, linio, proveho, nubo.

Articuli vero fidei patent in simbolo taliter distinguendo. Primus articulus: Credo in Deum etc.; secundus incipit: Et in Jesum Christum etc.; tercius: Passus sub Pontio etc.; quartus: Descendit ad inferos, in anima tantum, etc.; quintus: Tercia die resurrexit a mortuis; sextus: Ascendit ad celos in anima et corpore; septimus: Inde venturus est; octavus: Credo in Spiritum sanctum; nonus: Sanctam Ecclesiam katholicam; decimus: Sanctorum communionem; undecimus: Remissionem peccatorum; duodecimus: Carnis resurrectionem etc. Hii autem articuli secundum theologos taliter distinguntur; secundum vero iuristas sunt septem, et cum hiis versiculis taliter designantur:

Nascitur, abluitur, patitur, descendit ad yma,
Surgit et ascendit, veniet discernere cuncta.

Item statuimus, quod omnes clerici, dum horas dicant in prima et in completorio, simbolum predictum dicant distincte et eciam omnes horas; et dum sint apud suas ecclesias, in ecclesiis ipsas dicant taliter alta voce, quod se intelligant et ab aliis audiantur. Et ante quamlibet horam dicant orationem dominicam, post horam vero: Salve regina: cum tribus collectis, prima de Domina: Protege Domine; secunda contra gentiles: Deus qui sanctam Civitatem; tercia pro Ecclesia: Exaudi Domine Ecclesiam tuam: cum illo: Et pacem tuam nostris concede temporibus. Ante horas vero die dominica: Ave Maria: genibus provolutis.

Statuimus etiam, ut omnes presbyteri singulis diebus dominicis, intra missarum sollempnia dictum simbolum et oracionem dominicam et Salutacionem Virginis gloriose, decantato simbolo, loco sermonis exponere populo debeant in Polonico, et festa

icere. Si qui autem adeo periti fuerint, exponant ewangelium, ad bona opera fa-
nda et vicia fugienda, et ad divinum officium aut saltem ad Corpus Christi viden-
m, populum inducentes. Et ante Elevationem campana pulsetur ut homines con-
rant, ac deinde ut orent pro domino Papa et omni gradu Ecclesie, pro regibus
principibus cunctoque populo Christiano, pro pace et bono statu terre, et cunctis
: sunt universorum et singulorum usibus profutura; specialiter autem pro bene-
toribus et patronis, ac singulariter pro vivis, et defunctis ibi sepultis.

Preterea, ut populus suas non subterfugiat ecclesias, maxime in sepulturis eli-
ıdis, sed ad eas pocius ipsius devotio excitetur, statuimus et firmiter precipimus
ıervari: ut beneficia et nomina benefactorum ccclesie cuiuslibet habeantur in scri-
ɜ, et post exhortationem huiusmodi publice recitentur ut pro ipsis fiat oracio spe-
lis, et dies obitus eorum in libris et prope sepulcra parietibus innotentur; et ut
um anniversarium parentibus nuncietur, qui ad eorum invitentur exequias, talibus
ɜcipimus celebrari. In fine autem exhortacionis huiusmodi, populus generalem
ıfessionem faciat in hec verba: Kayesse Bogu etc.

Item statuimus, ut in omnibus ecclesiis nostre provincie kathedralibus et con-
ıtualibus hystoria beati Adalberti habeatur in scriptis, et ab omnibus usitetur et
ıtetur.

Statuimus insuper ad conservacionem et promocionem lingwe Polonice: in sin-
is locis ecclesiarum kathedralium et conventualium, et aliis quibuscunque locis
ı ponantur rectores scolarium, nisi linguam Polonicam proprie sciant, et possint
ɜris auctores exponere in Polonica lingua.

Item volumus et statuimus, ut archidyaconi, dum officium visitacionis exerceant,
omnibus presbyteris sibi subiectis audire Canonem teneantur, et eos, si quod le-
ıt in officio Misse intelligant, examinare toto ordine, in verbis, gestibus atque
nis. Huic eciam constitutioni adicientes statuimus, ut tunc presentes constitu-
nes apud ipsos presbyteros videant et in eis ipsos examinent, si eas execantur
igencius inquirentes.

Item statuimus, ut presbyteri vel rectores ecclesiarum, sacerdotalia et altaris
ında semper habeant ornamenta. Adicimus eciam, ut Eucaristiam et alia eccle-
stica Sacramenta munde servare debeant et decenter.

Statuimus eciam, ut ecclesias suas habere debeant inferius et superius omni
de mundatas; nam verecundum est in sacris, quod dedecet in prophanis.

Item statuimus, ut non vendantur ecclesiastica Sacramenta, cum gratia debeat
ıtis dari.

Adicientes eciam statuimus, ut infirmi sine dilacione quociens opus est visiten-
r, et quod Eucaristia per sacerdotes precedente sono campane, in civitatibus autem
ecedente lumine, honorifice deferatur.

Preterea statuimus, ut de hiis omnibus et aliis que ad officium pertinent sacer-
tum et aliorum quorumlibet statuum, que cauta sunt, per archidiaconos aut ipso-
m vicarios, dum visitacionis exercent officium, omnes presbyteri inquirentur, et in
s delinquentes, secundum qualitatem delicti ab hiisdem archidyaconis puniantur.

Preterea statuimus, ut cimiteria semper sint plancis circumdata vel fossato, ut
n sacrum dinoscatur a sacro.

Preter hec autem precipiendo mandamus, ut nullus missam audiat presbyteri,
em scit concubinam habere indubitanter vel subintroductam mulierem. Unde eciam
ıa sancta Synodus hoc capitulum sub excommunicatione statuit, dicens: Quicunque

sacerdotum, dyaconorum, subdyaconorum, post constitutum beate memorie predecessoris nostri sancti Leonis Pape et Nicolai episcopi: De castitate clericorum: concubinam palam duxerit vel ductam non reliquerit, ex parte omnipotentis Dei et auctoritate apostolorum principum Petri et Pauli precipimus et omnino contradicimus, ut Missam non cantet, nec Ewangelium legat nec Epistolam ad Missam, neque eciam in presbyterio cum hiis ad divina officia qui prefate constitucioni obedientes fuerint maneat, neque partem ab ecclesia suscipiat.

Item, cum publici concubinarii excommunicati sint ipso facto per constituciones wenerabilis patris domini Philippi Firmani episcopi, quondam in partibus Polonie apostolice Sedis legati, ac per consequens irregulares quia divinis officiis se immiscentur, nec non alii quam plures eis communicando, per eiusdem Philippi constituciones laqueum maioris excommunicacionis incurrant; cum eciam per constituciones wenerabilis patris Guidonis, quondam legati Polonie, tales suis privati sint beneficiis ipso facto et sic sacrilegii crimen incurrant, et archidyaconi suspensi sint ab officiis ipso iure si hec negligunt emendare, cum per hec frequens et grave multorum immineat periculum animarum; nos hiis irrevocandis positis taliter duximus providendum: ut cum archidyaconi super corrigendis talium excessibus negligentes visi fuerint, dyocesani unam vel duas personas iuratas fidedignas per singulas ecclesias suarum dyocesum secrete transmittant, et concubinas huiusmodi per dictos nuncios faciant captivari, eciam invocato, si ad hoc opus esset, brachio seculari patronorum aut etiam villanorum. Capte autem, cum sua prole taliter acquisita, pro arbitrio dyocesani redigantur in perpetuam servitutem, aut si dyocesanis visum fuerit, recepta fideiussoria caucione pro qualitate delicti, fustigate dimittantur; et nichilominus contra personas per censuram ecclesiasticam procedatur, et bona pro talibus comparata, in usus eiusdem ecclesie convertantur.

Item statuimus, ut ecclesiarum possessiones secularibus personis, cum per hoc in totum alienari soleant, nullatenus concedantur; si que iam concesse sunt, per eos ad quos pertinent infra anni circulum revocentur: quod si neglexerint, ipsorum negligentia punita, per episcopos suppleatur illorum. Ecclesiasticis personis tamen, et eciam laicis, eisdem tamen servientibus ecclesiis, (ab) utrisque litteratoria caucione prestita, concedi poterunt de suorum dyocesanorum assensu ita, quod nullatenus ad suos transeant successores.

Preterea volumus et ordinamus, ut nulla persona seu collegium, cuiuscunque sit dignitatis aut status, prout iuris est, irrequisito dyocesano ecclesias vel monasteria fundare presumat; si qui vero contravenerint, populus ab ipsorum divinis et demum a communione protinus arceatur, cum per hoc dissolvatur nervus ecclesiastice discipline. Si qui vero contra hec, privilegia dixerint se habere, nobis ea usque ad instans Pascha debeant presentare.

Et quoniam preterita pericula nos circa futura faciunt cautiores, volumus et ordinamus, ut si alique persone vel collegia a nostra se provincia separaverint, scisma quodammodo faciendo, cum iam quidam per factum huiusmodi a sui dyocesani obediencia recesserint: pontificalia eis ministeria et ecclesiastica beneficia, sepulture videlicet et elemosine, penitus denegentur; et si canonice moniti ad unionem vel obedienciam non redierint, extunc populus ab ipsorum communione districtius arceatur, insuper a personis ecclesiasticis ad hospicia nullatenus colligantur. Hoc ipsum extendi volumus ad eos, qui iam scisma et inobedienciam huiusmodi commiserunt.

Et quoniam quidam religiosi terrigenas nostros Polonos ad Ordinem recipere frequentius aspernantur alienigenas pocius amplectentes, cum ab indigenis beneficia receperint et recipiunt pro quorum salute monasteria potius sunt fundata, volumus et statuimus, ut ab huiusmodi contemptu per dyocesanum episcopum per subtractionem beneficiorum, ut supra cautum est, arceantur; et si aliqui contra hoc dicunt se habere privilegia, eadem teneantur nobis infra Pascha proximum presentare.

Item, cum et alias sit statutum, ut nullus, cuius condicio, status, genus et conversacio ignota est, ad Ordines admittatur, nos hoc iterum innovantes adicimus, ut etiam nullus extra nostram provinciam promotus, ad serviendum in nostra provincia vel recipiendum beneficium permittatur, nisi prius per dyocesanum fuerit admissus, et hoc per litteras eiusdem dyocesani patentes ostendat.

Item, quia plurimi vicarios recipiunt ad suas ecclesias minus ydoneos vel ignotos ut eis salarium minus solvant, volumus, ut omnes vicarii huiusmodi archidyaconis presententur, ne in litteris admissionis idem plebani possint decipi vel sigillis.

Item volumus, ut vicarios ydoneos in suis ecclesiis perpetuo conveniant, et victum quinque marcarum eis predestinamus habere.

Item statuimus, ut cum ad alios sacros ordines debuerint ordinari, non recipiantur nisi confessi, ne executione suorum ordinum careant si fuerint in mortali peccato.

Item statuimus, ut ex quo fuerint ordinati, ordinationis sue litteras habere teneantur; similiter, cum beneficiati fuerint, investiture sue litteras debeant obtinere.

Item statuimus, ut nullus de beneficiatis se a sua ecclesia extra provinciam vel dyocesin audeat absentare nec alicui servire, nisi de sui dyocesani licencia speciali.

Item, cum episcopi fundant ecclesias aut fundatas dotare voluerint, statuimus, ut dos in perpetuam memoriam habeatur in scriptis, et sub sigillo prelati et patroni, littera diligencius conservetur. Si que autem decime pro usibus eiusdem ecclesie fuerint assignate, sub certa limitatione terre et quantitate valoris debeant assignari; ita, ut excrescencie, si que forent inposterum, ad mensam episcopi revertantur. Hoc autem ad kathedrales ecclesias nolumus extendi.

Cum non sit malitiis hominum indulgendum, et quorundam adeo malignitas nolevit, ut cum homines innoxii plena securitate se gaudere credant, ipsi, peiores publicis viarum predonibus seu pirratis, homines insontes temeritate propria capiunt et faciunt captivari; statuimus, ut ad instar nocturnorum populatorum agrorum seu obatorum publicarum stratarum, huiusmodi detestabiles predatores seu pocius proditores ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, et loca in quibus habitaverint et in quibus captivi detenti fuerint, ecclesiastico supponantur interdicto, donec captivati taliter, absque nullius exactione peccunie, pristine reddantur libertati.

Item, cum statutum sit, ut cum aliqui excommunicatos in curiis suis scienter detinent, in curiis eorum divina officia non debeant celebrari: nos adicientes statuimus, ut si aliqui clerici moniti contra predictum statutum venerint, ab officiis et beneficiis sint suspensi.

Et quoniam cautum est, ut coniuratores et conspiratores a proprio gradu cadere debeant, statuimus, ut si qui tales reperti fuerint, suis beneficiis spolientur.

Item statuimus et firmiter precipimus observari, ut si qui clerici quibuscunque personis contra Ecclesiam prestiterint patrocinium, consilium et favorem, si beneficiati sint, ipsis beneficiis sint privati; si vero non, ad ecclesiastica beneficia sint inhabiles obtinenda.

Item statuimus, quod cum aliqui copulandi fuerint, banna tribus diebus dominicis continuis in eorum parochiis promulgentur.

Item, si rapta puella fuerit, nisi forte rapi se preceperit, raptori nullatenus copuletur donec reddatur pristine libertati; et presbyteri taliter copulantes, pena triu marcarum argenti puniantur.

Item, cum periculosum sit divorcii sentenciam ab imperitis proferri, statuimus, ut tales sentencie nonnisi a dyocesano vel archidyaconis iuris peritis ferantur.

Item, cum Iudei melioris conditionis esse non debeant Christianis, et Christiani res furtivas, quamvis emptas, vero domino absque solucione precii cogantur ad restitutionem earum, statuimus, ut Iudei apud quos res furtive invente fuerint, absque solucione precii cogantur ad restitucionem ipsarum rerum. Si qui vero in hac abusione fuerint, ut res apud eos repertas nisi data pecunia restituant aut manutenuerint aut eciam defensaverint, per censuram ecclesiasticam compescantur.

Item statuimus, ut nullus apud Iudeos res sacras vel libros deponere presumat vel quomodolibet obligare, nisi in gravi necessitate, de licencia prelatorum.

Item, cum sit scriptum: Diligenter agnosce vultum pectoris tui: statuimus et firmiter precipimus observari, ut nullus investiatur aliquo beneficio curam animarum habente, nisi natus in terra et eiusdem terre ydiomate peritus.

In anniversario ducis seu ducisse sive episcopi, in qualibet ecclesia conventuali Missa et Vigilie solemniter cantentur.

Nullus episcopus in consecratione alicuius ecclesie debet decimam aliquam sine assensu sui Capituli dare.

Quocies archidiaconi parochias visitant, primo plebi sibi subdite impendant spiritualia, predicationis verba autem explanent; deinde qui ancillas habent vel alias mulieres impudicas in suis curiis, que publice turpitudines suas faciunt, eos caste vivere moneant: quia male consentiunt, qui cum possunt non prohibent.

A laicis decime non alienentur a propria ecclesia, cui iure debentur. Si ecclesia aliqua eas de manu laicali susceperit, noverit se interdicto, si clericalis persona est, sciat se excommunicationi subiacere. Hec sacra Synodus statuit. Simile est nunc statutum in Clementinis: De decimis, capitulo primo.

Ne aliquis clericorum excommunicatus vel suspensus, per aliquam curiam magnatum se volens tueri, in ea audeat suum exercere officium. Sacerdotes qui in curia magnatum Missam celebrant, antequam eam incipiant dicant: Si quis excommunicatus est hic, recedat; et qui aliquem sciat excommunicatum, cum ipso nullam audiat Missam.

Archidiaconi vel decani suorum subditorum excessus episcopis suis fideliter studeant intimare. Statuimus, ut episcopi ipsi, ad denuntiationem suorum archidiaconorum, correctionis officium studiosius impendant in subiectos.

Ad nostras pervenit aures, quod quidam seculares iudices pretextu reconventionis clericos iudicare presumunt; quod omnibus modis inhibemus.

Audivimus etiam de decimis fraudandis et de manipulis proiciendis a festo beati Iacobi; quod pro iniuria reputantes pati nolumus, sed iure quo predecessores nostri ab antiquo sunt usitati uti volumus.

Etiam notuit nobis, quod quidam laici temeritate propria, irrequisitis nobis et invitis plebanis ecclesiarum, altaria construere vel alia loca sub altaris specie ornare presumunt ut ad eas speciales oblationes offerantur, quas, ut dicunt ad opus ecclesie destinandas, pro sue voluntatis arbitrio dispensare non verentur in plebanorum non

modicum preiudicium et gravamen. Nolentes igitur sustinere, ut humani generis inimicus ipsorum animas huiusmodi occasione excessus inextricabili laqueo valeat irretire, precipimus: ut in quacumque ecclesia altaria vel alia loca huiuscemodi sint constructa, si post primam aut secundam ammonicionem constructores eorum ea neglexerint amovere, sacerdotes ea nostra auctoritate amoveant, vel a divinis abstineant donec amoveantur.

Nr. 552.

Martinus Pp. IV 1285 Jan. 9, Perusii; mandat ducibus Poloniae et Pomeraniae, ut Iohannem Muskata archidiaconum Lanciciensem in exactione denarii beati Petri colligenda adiuvent.

Theiner, Monumenta histor. Poloniae I, 171.

Martinus episcopus (*etc.*), dilectis filiis nobilibus viris universis ducibus per Poloniam et Pomeraniam constitutis salutem (*etc.*). Credimus, quod geratis in votis more devotissimorum filiorum, ut in hiis que nobis et ecclesie Romane debentur, promptitudine animi et effectu operis exhibeatis vos favorabiles et attentos. Cum itaque Iohanni Muscate archidiacono Lancitiensi, in ecclesia Gneznensi, de cuius industria et discretione plene confidimus, denarium beati Petri, census, aliaque iura omnia apostolice Sedi debita in partibus Polonie et Pomeranie commiserimus exigenda: nobilitatem vestram affectuose requirimus et rogamus per apostolica vobis scripta mandantes, quatenus eidem archidiacono pro nostra et dicte Sedis reverentia promptum et efficacem super hiis impendatis favorem cum ab eo fueritis exinde requisiti, ut eo utilius commissa sibi a nobis negotia exequatur, quo circa illa manum vestri auxilii duxeritis efficatius apponendam, et nos vestre diligentie studium, quod in hac parte gratum quamplurimum habebimus et acceptum, propter hoc commendare dignis in Domino laudibus, et specialibus gratiarum actionibus prosequi merito teneamur. Datum Perusii V Idus Ianuarii, anno quarto.

In e. m... Duci Slezie et domino Wratislavie, et.. Duci Cracovie.

Nr. 553.

Premisl secundus dux Polonie 1285 Febr. 2, apud Posnaniam; confirmat donationem hereditatis Zawodzie, a duce Boleslao Iaszkoni subdapifero ducissae factam, eamque pluribus munit privilegiis.

Kalisz. Archiw. Rządowe. Inscript. terrestr. et decreta a. 1580, lib. 17, fol. 614.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio comissa litteris, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos Premisl secundus, Dei gracia dux Polonie, notum facimus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod intuentes fidele servicium et utile dilecti militis nostri Iaszconis subdapiferi domine ducisse Polonie dilecte coniugis nostre, eidem militi nostro ac eius successoribus legitimis eam donacionem perpetuam, quam a proavo nostro domino Boleslao duce Polonie pro suis fidelibus serviciis obtinuit super

totam hereditatem minoris Dobrce, Podgorze sic nuncupatam, que tunc decem mansos agri in se continet prout nostri mansi communiter mensurantur: sex videlicet possessionatos, in quibus ecclesia sancti Gothardi consistit collacionis prefati militis nostri, versus castrum antiquum civitatis se extendentes, cum pratis omnibus et hortis ad eosdem mansos pertinentibus: et quatuor prediales penes eosdem iacentes et ex altera parte penes agros hereditatis nostre, alias minoris Dobrcze, locacionis Herdani sculteti nostri, cum omnibus hortis et pratis ad eosdem spectantibus ex speciali gracia nostra approbavimus, approbamus et confirmamus. Et quia occasione certorum mansorum et hortorum eiusdem hereditatis minoris Dobrcze, Podgorze nuncupate, inter eundem Iaschkonem militem nostrum et Herdanum scultetum nostrum, alias minoris Dobrcze, differencia coram nobis exorta fuit: qui scultetus noster eosdem mansos prediales et hortos dicte hereditatis minoris Dobrcze, Podgorze nuncupate, ad hereditatem nostram, alias minoris Dobrcze locacionis sue, pertinere affirmabat: nos complanare differencias volentes, et eundem militem nostrum iuxta donacionem ipsius conservare et eundem in dicta hereditate conservare, prefatos octodecem mansos dicte hereditatis minoris Dobrcze, dicte Podgorze, quos usque nunc iure hereditario tenet, vigore prefate donacionis eidem militi nostro ac eius posteritati iure et titulo hereditario perpetue tenendam adiecimus, contulimus et adiudicavimus. Et ut gracia uberiori a nobis consoletur ob fidele servicium suum quod nobis fecit tempore necessitatis nostre, viginti unum hortos liberos, integros, incipiendo ex opposito agrorum predialium a flumine Przosna usque ad finem eorundem hortorum, eundo ad nostram civitatem nova Kalis ad manum dextram se protendentes, usque ad sepem quo peccora pelluntur ad biforium versus ultimum pontem civitatis nostre Kalis. Nec non lacum qui ex fluvio effluit, et quod est post eosdem hortos, videlicet omnia prata post eosdem hortos iacentia usque ad litus dicti fluminis Przosna, qui eandem hereditatem granitiabit. In quo damus ei et eius posteris liberam piscandi potestatem retibus ac instrumentis diversi generis, temporibus eviternis. Insuper et molendinum nostrum, quod fuit antique civitatis in flumine Przosna, cum piscina in qua molendinum est constructum, una cum insula Ostrow dicta, cum omnibus dicte hereditatis hortorum, lacus et pratorum ac piscine utilitatibus, fructibus, censibus, emolumentis, proventibus que nunc ibi sunt et in posterum poterint provenire, eidem Iaschkoni ac eius successoribus iure ac titulo hereditario perpetuo adiximus et contulimus, damus et éviterne donavimus, ac emensuravimus ab et ex hereditate nostra minori Dobrcze, et adscripsimus et incorporavimus perpetuo hereditati dicti militis nostri et certis limitibus consignavimus, quorum loca propter perpetuam momoriam et dilecti militis nostri securitatem hic conscribi fecimus, prefato militi nostro ac eius posteritati tanquam perpetuo heredi in evum omnia adiudicavimus, et imponendo Herdano sculteto nostro silencium perpetuum, cum plena facultate prefatam hereditatem cum omnibus ad eam pertinentibus more aliorum nobilium militum nostrorum tenendam, vendendam, possidendam, commutandam, alienandam, aut pro usu quo voluerit convertendam. Facimus insuper liberum et exemimus ab iuridictione et omni iure civili quo cives nostri utuntur, ita tamen, ut ab omni exaccione et solucione Polonica quomodolibet exopinata, vacca et vectione, et a nostris ordinariis et extraordinariis serviciis fiat liber et perpetue absolutus; excepto servicio bellico, quod more aliarum villarum Novi fori milites nostri servire tenentur, quod ipse more aliorum subire tenebitur. Ut autem prefatus Iaschko et sua posteritas dictam hereditatem minorem Dobrcze, dictam Podgorze, que a nostra alia minore Dobrcze est separata, hortos,

lacum et prata cum libera piscacione, molendinumque ac piscinam cum omnibus utilitatibus dicte hereditatis et attinentiis universis, libere, perpetue iure et titulo hereditario possideat, ut antea inclyti proavi nostri donacio nostraque confirmacio et gracialis quoque nostra in ipsum ac eius posteros donacio perpetua et inviolabilis perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus rite confirmandam et roborandam presentibus hiis testibus: comite Nicolao palatino Kalisiensi, comite Mroczkone filio comitis Przeczlai, comite Phalisio procuratore tocius terre, comite Kelczone gladiatore Gnesnensi, qui hiis omnibus presentes affuerunt. Datum apud Posnaniam in congregacione generali anno gracie Domini millesimo ducentesimo octuagesimo quinto, Indiccione quatuor decima, in Purificacione beate Marie virginis, per manus Thilonis notarii curie nostre.

Minor Dobrce dictum Podgorze, *dziś Zawodzie.* Minor Dobrcze, *Mały Dobrzec.* Castrum antiquum *civitatis Kalisz, stało gdzie dziś osada Zawodzie, z którego okrągły nasyp ziemi, pokryty w części gruzami łupanych i obrabianych kamieni i cegieł pozostał.* Nova Kalis *jest dzisiejszy Kalisz.* Antiqua civitas Kalis, *miejsce dziś zwane Stare miasto, obok osady Zawodzie, zkąd dla częstych powodzi na miejsce dzisiejsze przeniesione.*

Nr. 554.

Jacobus archiepiscop. Gneznens. 1285 Apr. 26, in Gnezna; hereditatem Proczyn conventui de Trzemeszno contra petitionem filiorum Andreae, quondam castellani de Nakło, adiudicat.

Pergam. orygin. Brzegi obcięte; jedno wcięcie poprzeczne od przywieszenia pieczęci.

Trzemeszno. Priv. Conv. Can. Reg. Later.

In nomine Domini amen. Noverint universi presentes litteras inspecturi, quod nobis Iacobo miseracione divina sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopo in anno Domini M.CC.LXXX quinto, sequenti die beati Marci Ewangeliste in Gnezna pro iudice residentibus, inter discretos viros dominum Martinum prepositum de Cremesna suumque conventum ex parte una, et Stanislaum et Woycechonem milites, filios Andree quondam castellani de Nakel ex altera, super hereditate que Proxino dicitur, seu super violenti eiectione de ipsa hereditate, litis questio est exhorta. Partibus igitur super eadem questione in nostra presencia decertantibus, allegacionibusque hinc inde propositis, productis eciam testibus fide dignis et iuratis, auditis attestacionibus et more solito publicatis, discussisque omnibus aliis circumstanciis diligenter, invenimus, ipsum conventum Cremesnensem de dicte ville Proxino possessione pacifica per violenciam fuisse eiectos. Unde habita super eo deliberacione matura et sufficienti tractatu, fratrumque nostrorum et aliorum virorum sapientum coiente consilio, dicimus, diffinimus et pronunciamus, dicte ville Pexino possessionem ad ipsum conventum Cremesnensis ecclesie pertinere, prefatosque filios comitis Andree, Stanislaum et Woycechonem, ad restitucionem possessionis predicte nostro iudicio sentencialiter condempnamus. In cuius rei testimonium, presentem litteram nostro sigillo mandavimus sigillari. Actum in Gnezna coram his: Goslao decano, Philippo archidiacono, Ga-

briele cantore, Philippo custode Gneznensibus; Wlostiborio preposito Lanciciensi, comite Berwoldo pincerna, comite Nicolao tezaurario, Miroslao preposito Kalisiensi, aliis multis ad hoc vocatis; die et anno ut supra.

Cremesna, *Trzemeszno.* Nakel, *Nakło.* Proxino, *Proczyn.*

Nr. 555.

Secundus Premizl dux Polonie 1285 Mai. 15, in Mogilna; Ryszewo hereditatem comitis Andreae iudicis ab omni iure Polonico excipit, et facultatem concedit civitatem ibidem sub forma civitatis Kalisz aedificandi.

Pergam. orygin. Brzegi obcięte; dwie dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci. Trzemeszno. Priv. Conv. Can. Reg. Later.

In nomine Domini amen. Quoniam longi tractus temporum faciunt antiquitatem, antiquitas vero oblivionem, oblivio autem rerum actarum exhinanicionem, exhinanicio generat penitus confusionem, necesse est ergo ut facta que aguntur a sapientibus, annotacione testium ac scripti notamine roborentur. Igitur nos secundus Premizl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam intuentibus, quod nostra bona voluntate et fidelibus prospectis serviciis comitis Andree iudicis nostri, omnimodam libertatem in Rissevo contulimus sibi et suis posteris iure hereditario possidendam, et exceptam ab omni iure Polonico a povoz, a prevod, a naraz, a stroza, a bove et vacca, a castri citacione, a podvrove, et ab aliis omnibus solucionibus quocumque nomine censeantur; interserimusque, quod in eadem hereditate, scilicet Rissevo, damus eidem sueque posteritati plenissimam facultatem civitatem edificandi sub forma civitatis nostre Kalis, ut qui iure cives Kalissienses fruuntur, eodem cives de Rissevo gaudeant. Volumus, et causis tam magnis quam parvis, sicuti in incendiis, mutilacionibus, abcisionibus membrorum et in aliis omnibus, transferimus nostrum denarium dicto militi suisque successoribus libere condonantes, tali modo, ut nullus noster advocatus sive procurator dicte civitatis iudicio debeat interesse. Forumque habeat dicta civitas feria secunda. Protestamur eciam, quod comes Nycolaus noster venator dictus Zamb, heres de Strezevo, super decima que spectat capelle de Strezevo in civitate Rissevo, coram nostra presencia et nostrorum baronum capellanum suum non plus nisi duas marcas singulis annis accepturum. Ut autem hec nostra donacio et construccio huius civitatis rata ac firma processu temporis valeat permanere, presentem litteram nostro annullo fecimus insigniri presentibus hiis testibus: comite Prezlao castellano de Gnezna, comite Boguslao castellano de Usce et subcamerario Poznaniensi, comite Vito pincerna Gneznensi, comite Iacobo castellano de Rogozna, comite Nycolao venatore Gneznensi, comite Alberto subcamerario Gneznensi. Datum in Mogilna anno gracie Domini MCCLXXX quinto, scriptum ibidem tercio die Pentecostes.

Rissevo, *Ryszewo.* Strezevo, *Strzyżewo Paskowe.* Usce, *Ujście.* Mogilna, *Mogilno.*

Nr. 556.

Mistugius dux tocius Pomoranie 1285 s. d., in Gnezna; monasterio Clarae in Gniezno villam Bruzdzewo confert, eamque compluribus libertatibus unit.

Pergam. orygin. Na sznurze jedwabn. żółt. przywieszona wielka, okrągła pieczęć sciwoja księcia przedstawia Męża zbrojnego, z płaskim hełmem na głowie, w długiéj kolana szacie, stojącego pod szczytem wspartym dwoma słupami. Prawica wsparta oszczepie, na lewéj zawieszona mała trójkątna tarcz. Napis: S. Dni. Miescwgii Du- Pomoranie.

Königsberg. Königl. Staats Archiv. Schiebl. 49, Nr. 29.

In nomine Domini amen. Religiosam vitam eligentibus aut gerere volentibus orabile et benignum nobilitatis convenit adesse presidium, ne forte cuiuslibet te- ritatis incursus aut eos a proposito revocet, aut robur quod absit sacre religionis ringat, infringere vel contingat. Nos igitur Mistugius Dei gracia dux tocius Po- ranie notum facimus universis tam presentibus quam posteris presentem paginam specturis, quod ob honorem Dei et sancte matris Ecclesie, ac condigne peticionis tuitu serenissime domine Iolenthe, relicte quondam incliti principis felicis recorda- nis domini Boleslai ducis Polonie dilecti fratris nostri, villam nostram Bruzevo lgariter appellatam, in districtu Pucensi sitam, damus et conferimus monasterio icte Clare et sororibus ibidem Deo famulantibus in civitate Gneznensi, cum omni- s utilitatibus seu proventibus qui nunc ibidem sunt vel in posterum esse poterunt, quo monasterio iam dicta domina, nurus nostra dilecta, recepto habitu religionis dinis fratrum Minorum, elegit et proposuit vitam ducere religiosam. Que omnia pradicta eidem monasterio iure hereditario in perpetuum confirmamus possidenda, ere, pacifice et quiete. Absolventes predictam villam ab omnibus exactionibus et ucionibus que sic vulgariter nuncupantur: naraz, povoz, prevod, stroza, podvoda, dvorove, poradlne, bove et vacca, opole, edificacione castri vel aliarum municio- m, mostne, targove, stanownie vel strozevi, ab urna mellis, a solucione frumenti; lkonem nec custodiant nec solvant, tentorium ducis non ducant nec farinam (sic), caniductoribus et canibus et ab equis et ab aliis omnibus gravaminibus et angariis, ibuscunque nominibus censeantur, que nunc sunt vel in posterum poterunt exoriri. ec aliquem currum ad expedicionem mittere teneantur. Volumus preterea, ut ho- ines predicte ville per nullum penitus citentur vel iudicentur pro qualibet causa seu iam homicidio, nisi per suum iudicem qui per idem monasterium fuerit constitutus: quidquid pene ex causis dirivabitur, totum cedat monasterio memorato. Concedi- us insuper monasterio supradicto plenam libertatis facultatem, predictam villam re Theutonico locandam seu comutandam, vel secundum quod in posterum videbi- r expedire, ad usus proprios convertendam. Damus insuper monasterio supradicto vem, liberam in piscatura ab omni solucione que nostro dominio pertinebat. Ut tem hec nostra donacio firma et perpetua perseveret, ne et a nostris successoribus eat immutari, presentem paginam fecimus conscribi et sigilli nostri munimine co- niri. Actum in Gnezna anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo quinto, s presentibus: comite Waysilone palatino Gdanensi, comite Paulo palatino Swe- si, comite Swentzone castellano Slupensi, comite Nycholao castellano Stytensi,

comite Iaronimo subcamerario Belgardensi, Stanislao, Iohanne Nossala dicto, et aliis quam pluribus viris fide dignis.

Bruzevo, *Bruzdzewo*, *z niemiecka Brusdau.* Pucensis, *de Pucko.* Swetensis, *de Swiecie.* Slupensis, *de Słupsk.* Stytensis, *de Szczytno*, *z niem. Ziethen.* Belgardensis, *de Białygrod, z niem. Belgard.*

Nr. 557.

Secundus Premisl dux Polonie 1285 Jun. 29, in Poznan; protestatur, comitem Luderum de Komorowo et filium eius Peregrinum, sub quibusdam conditionibus concessisse monasterio de Obra facultatem, molendinum in villa Niałek aedificandi.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. pag. 19.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera et accio commissa littere, eius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod in nostra nostrorumque baronum presencia comes Luderus dictus de Kumerowe et Peregrinus filius suus, de consensu et voluntate fratrum et omnium amicorum suorum, in honorem Dei et sancte Marie genitricis eius dederunt domino Iohanni abbati et conventui eius in Obra, potestatem edificandi et reparandi molendinum suum in Nalko, prout eis utile fuerit et quocies ipsis videbitur salubrius expedire. Predictus eciam comes Luderus et filius suus Peregrinus, de consensu omnium heredum ac successorum suorum, vendiderunt predicto domino Iohanni abbati et fratribus suis in Obra, potestatem obstruendi rivulum fluentem de lacu dicto Karpizko, et obstaculum faciendi per paludem, per quam idem rivulus meatum habet et transit per villam dictam Kumerowe et molendinum dictum Nalko, pro pecunia satis congrua, perpetualiter et iure proprietatis habendum, tenendum ac liberaliter possidendum nec non in usus beneplacitos convertendum, absque omni impeticione vel contradictione successorum suorum seu quorumlibet cognatorum. Insuper donaverunt sepe dictis fratribus de Obra plenariam libertatem accipiendi in earum hereditate prenotata, tam ligna quam terram ad obstruendum rivulum eundem et obstaculum reparandum, quociescunque indiguerint supradictis. Fratres autem dicti de Obra sepe dicto comiti Ludero et filio suo Peregrino, quousque ambo advixerint, absque emolumento molere promiserunt. Ipsis duobus decedentibus, scilicet comite Ludero et filio suo Peregrino, nullus omnino heredum suorum aut consanguineorum molere in predicto molendino Nalko absque metreta habeat facultatem. In huius rei testimonium presentem litteram nostri sigilli munimine roboramus. Testes sunt: comes Thomeslaus palatinus Poznaniensis, comes Gnevomerus iudex Poznaniensis, comes Ianussius subpincerna, comes Burgardus de Ratagin, comes Albertus de Karpizko, comes Petirco castellanus Poznaniensis, et alii quam plurimi fide digni. Datum in Poznan in die apostolorum Petri et Pauli, anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo quinto, per manus Thilonis notarii curie nostre.

Kumerowe, *Komorowo.* Obra, *Obra.* Nalko, *Niałek.* Karpizko lacus, *Karpicko.* Ratagin, *Rataje.*

Nr. 558.

Iacobus s. Gneznens. ecclesie archiepiscopus 1285 Aug. 15, s. l.; promittit, ordinationem de conventu abbatiae de Sulejow, quam communicaverat universitati Ordinis Cisterciensis: **Fr. Hugo dictus abbas Morimundi 1255 Iun. 23, aput Morimundum,** per generale Capitulum Cisterciense esse ratificandam.

Pergam. orygin. Wcięcia poprzeczne od przywieszenia trzech pieczęci.
Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 44.

(*Praemisso diplomate Nr. 328.*)

Igitur et nos Iacobus miseracione divina sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopus notum facimus universis, quod venerabiles et dilecti in Christo Io. de Suliow et Io. de Andreow abbates, ordinacionem prenotatam sub sigillis predictorum confirmatam nobis exhibentes humiliter supplicaverunt, quatenus una cum ipsis super ordinacione premissa, in generali eorum Capitulo confirmanda, sponte nos obligare dignaremur. Nos vero eorum peticioni annuentes, una cum ipsis promittimus fide bona, omnem ordinacionem supra dictam per generale eorum Capitulum esse ratificandam. In cuius rei testimonium presentem paginam tam nostro quam predictorum abbatum sigillis communimus. Anno Domini M.CC.LXXXV, in die Assumpcionis beate et gloriose virginis Marie.

Suliow, *Sulejow*. Andreow, *Jędrzejow*.

Nr. 559.

Premisl secundus dux Polonie 1285 Aug. 17, Poznanie; confert altari s. Hedwigis in ecclesia Poznaniensi a se condito sortem villae Gorczyn, amplissimis munitam libertatibus.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Kazimirus rex Polonie etc. 1485 Mart. 3. *w pergam. orygin., którego pieczęć pokruszona zaszyta, przywieszona na sznurze jedw. wyblakłym.*

Poznań. Archiv. Capituli. I, 8b.

In nomine Domini amen. Quoniam, ut sacri pagina elloquii attestatur, milicia est vita hominis super terram, et eadem mensura qua mensi fuerimus in presenti, nobis credimus eternaliter remetiri: proinde tam presens etas noverit quam futura oculatum scriptum inspectura, quod nos Premisl secundus, Dei gratia dux Polonie, bona deliberatione prehabita et sincera devotione cogitantes vivendo quid futurum sit, saluti nostre et animabus parentum nostrorum consulere cupientes, considerantes ad hec quam pia et salubris foret cogitatio pro defunctis exorare, de consensu venerabilis in Christo patris nostri Iohannis secundi, divina miseratione ecclesie Poznaniensis episcopi et Capituli eiusdem, plena et libera voluntate altare intra sinum summe Poznaniensis ecclesie condidimus a sinistris, per manus dicti patris nostri reverendi Iohannis, a nobis humiliter deprecati, in crastino Assumpcionis genitricis Dei Marie invocata gratia Spiritus sancti in honorem sancte Trinitatis, beate Hedwigis,

beati Albani sanctique Eustachii, quorum reliquie ibidem sunt recondite, devotissime consecratum. Qui pater noster iam dictus donavit altari prelibato ministerioque eius irrefragabiliter de voluntate et consensu sui Capituli quattuor marcas usualis argenti, in moneta Poznaniensi singulis annis percipiendas. Nosque altari nostro et ministris eiusdem, ne prepediti necessitate defectus contingat eos divina officia retardare, damus perpetuum Kalko araturam nostram, ville dicte Gorczyno adiacentem, ad octo aratra magna, que ad nostram' decurrunt maiestatem, cum bobus, vaccis, iumentis, ovibus, scrophis, ancis, pullis omnique apparatu, domo, apibus, suppellectili et annona. Donantes insuper altari nostro sepius nominato viginti mansos in ipsa villa more Theutunico locata, Gorczyno vulgariter nuncupata, omni cum iure ducali penitus et poradlne, cum censu et aliis exactionibus, serviciis et iudiciis agregatis (sic) perpetuo feliciter possidendos. Statuentes, ut ministri altaris iam frequentius recitati singulis diebus pere (sic) se vel personam interpositam celebrent missarum sacramenta: dominicis diebus dicant de sancta Trinitate, sabbatis de domina nostra, Christi matre intemerata Virgine gloriosa; exceptis diebus feriatis, videlicet Natali Domini, Epyphania Domini et popanti Domini, Pasche, Ascensionis Domini et Pentecostes, solemnitatibus sancte Marie, festis Apostolorum et aliorum Sanctorum, quorum officia ipsis diebus quibus se obtulerunt, ibidem celebrentur. Aliis vero diebus missas officient defunctorum. Porro, ut ista donatio in posterum sentiat antidotum nostre donationis et specialem pietatem, largimur hereditatibus sancte Hedwigis suisque inhabitatoribus liberrimam facultatem, quam cetere hereditates maiori ecclesie dedite sorciuntur, et ea ampliorem, eximentes ab omni solucione, exactione, vexacione Polonica, scilicet a stroza, a narzaz, przewod, poglowye, podworowe, a castri citatione, et aliis omnibus quocunque nomine censeantur, ut ministri deservientes ibidem divinis laudibus valeant liberius inherere. Et si alique mutilaciones membrorum aut homicidia vel furta evenerint, nemo dirimat libram iudicii, nisi possessores altaris, seu Capitulum ecclesie Poznaniensis. Item successive thabernam, molendinum, capturam piscium, si operam habuerint construere, permittantur; venaciones, si delectaverit, leporum sive aliarum bestiuncularum, perdicum vel aliarum alituum (sic), eisdem non inhibemus. Sed ne super huiuscemodi donationis nostre orbita, ipsam irrepente pedetentim ullum dubium contingat generari, ad evitandum igitur dubium et errorem, nostri sigilli munimine volumus perhennari; insuper firmius ut consistat, summopere sigillo reverendi patris nostri prenominati simulque Capituli ibidem (sic) sigillo petivimus roborari. Acta sunt hec Poznanie XVI Kalendas Septembris, anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo quinto, Indictione XV, presentibus: domino Vincentio preposito et cancellario Poznaniensi, magistro Gregorio decano, Alberto scolastico, Gabriele cantore Gneznensi; Tomka custode, Michaele, magistro Paulo, Theoderico, et quam pluribus prelatis et canonicis Poznaniensibus; comitibus Nicolao palatino Kalissiensi, Petrcone castellano Poznaniensi, Gnevomiro iudice Poznaniensi, Boguslao succamerario et castellano de Usczce, et aliis comitibus et baronibus fide dignis. Venerabilis Vitalis in querulo: Scripta fidem servant, commendat pagina verum, facta putabuntur, que sine teste geret. Datum per manus Iacobi notarii curie nostre et canonici Poznaniensis.

Kalko, *osada znikła.* Gorczyno, *Górczyn.* Usczce, *Ujście.*

Nr. 560.

Lestco dux Cracovie, Sandomirie ac Siradie 1285 s. d., Cracovie; tus inconstantes, qui monasterio de Trzemeszno de quadam salina prope Craco- n proveniebant, in certum censum mutat.

Pergam. orygin. Dwa wcięcia poprzeczne od przywieszenia pieczęci.

Trzemeszno. Priv. Conv. Can. Reg. Lateran.

In nomine Domini amen. Quia que geruntur in tempore ne labantur cum pore, dignum ac necesse est ea hominibus tenaci memorie commendare, que suis poribus laudabiliter statuerunt. Proinde nos Lestco Dei gracia dux Cracovie, domirie ac Siradie notum facimus universis presentibus presentem paginam in- :turis, quod cum dominus Martinus prepositus fratrum Ordinis beati Augustini de ıo Zcremessensi, coram nobis et nostris baronibus evidencius per privilegia nostrorum genitorum et per testimonium commendabile ostendisset, se habere quandam sali- ı que C.. (*5 litterae del.*) vulgariter dicitur prope Cracoviam in magno sale, va- em singulis annis quasdam marcas argenti, utpote decem, et quandoque octo, ita d quandoque eciam quinque marcas argenti eadem salina persolvebat. Sed quia ; dubio predicta solucio sive census supradicto preposito cum fratribus tenebatur, rco nos pia deliberacione et devota ex nostra parte, et dominus prepositus cum ventu ex altera parte, talem de cetero censum sive solucionem singulis annis sta- nus persolvendum: ut decem modios salis in mensuram Cracoviensem in loco su- dicto conventus sepedictus cum preposito recipere debeant annuatim, aput illos licet, qui salis suppam sive officium possident et exercent. In cuius rei testimo- n, presens scriptum contulimus nostri sigilli munimine roboratum. Datum Cra- e anno Domini M.CC.LXXXV coram hiis testibus: dominus episcopus Paulus Cra- ensis, comes Ianusius castellanus Cracoviensis, comes Otto palatinus Sandomiriensis, es Iohannes castellanus Lublinensis, comes Woyslaus subcamerarius Cracoviensis, es Dobeslaus tessaurarius Cracoviensis.

Zcremessensis, *de Trzemeszno.*

Nr. 561.

Secundus Premizl dux Polonie 1286 Ian. 7—12, in Rogozna; editates Charbielin et Dłużyn, olim a comite Bogussa collatas, monasterio Lubi- si contra petitionem filiolorum praedicti Bogussae adiudicat et libertatibus caete- ım villarum eiusdem monasterii munit.

Pergam. orygin. Dziurki od przywieszenia jednéj pieczęci.

Poznań. Biblioteka Raczyńsk. Diploma B. 25. — Raczyński. Cod. diplom. ior. Polon. 68.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere, ıs assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secun- Premizl Dei gratia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam

futuris presentem paginam inspecturis, quod cum comes Bogussa filius quondam Petri, heres de Charbelino, ipsam hereditatem Charbelino et Dlusino cum dimidio lacu Trebeze et alio Cosino, domui beate Virginis de Lubin ac abbati et fratribus ibidem Deo servientibus pro sue anime et parentum suorum remedio contulisset, atque in ultima voluntate eandem hereditatem Charbelino prefate domui legasset, tandem post eiusdem Bogusse obitum filiolli sui, Mistivy filius Blisborii, Dethlep et Petrus filii Petri, prefatos abbatem et fratres super predicta hereditate molestare volebant. Cumque hec causa ad nostri iudicii examen deducta fuisset, nos una cum baronibus nostris, qui tunc nobiscum presentes erant, prefatam hereditatem Charbelino, quia ipsam donacionem esse veram invenimus, sepedictis abbati et fratribus de Lubin adiudicavimus iusticia mediante, iam dictis militibus perpetuum silentium imponentes. Nos igitur volentes predictorum fratrum orationum fieri participes, eidem hereditati Charbelino addicimus omnimodam libertatem quam habent omnes ville monasterii supradicti, adiungentes eam villis monasterii memorati. Ut autem hec que predicta sunt, firma perpetuo inviolabiliter perseverent, presentem paginam conscribi fecimus et nostri sigilli munimine roborari presentibus hiis testibus: comite Bervoldo venatore Lendensi, comite Sandyvoyo castellano de Drosin, domino Gabriele cantore Gneznensi. Actum et datum in Rogozna infra octavas Epiphanie Christi, et anno gratie Domini MCCLXXX sexto, per manus Thilonis notarii curie nostre.

Charbelino, *Charbielin.* Dlusino, *Dłużyn.* Trebeze, *Trzebidza.* Lacus Cosino, *dziś zapewne jezioro Boszkowskie.* Lubin, *Lubin.* Lendensis, *de Ląd.* Drosin, *Drożyn. Z dawnego grodu pozostał wysoki nasyp, na którym po zniszczeniu tegoż postawiono kościół, w zeszłym dopiero wieku rozebrany. Dziś stoi na tem miejscu Boża męka.* Rogozna, *Rogoźno.*

Nr. 562.

Premisl dux Polonie 1286 Apr. 26, in Gnezna; ratam habet venditionem villae Kowale, a comite Stoygnewo ecclesiae Gneznensi resignatae.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 76v.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Quoniam persistere in evum non valet mortalium valitudo, dicere consonum est, quia facta hominum laudabilia transeunt et oblivionis interitu a memoriis vivencium miserabiliter evanescunt, si scripturarum et testium testimonio non fuerint roborata; namque fragilitatis humane condicio nichil aput se firmum putat, nisi quod aliquo perpetuitatis indicio sit firmatum. Proinde nos Premisl Dei gracia dux Polonie notum esse volumus universis presentibus et futuris, quod nobilis vir baro noster comes Stoygneus, frater Rosconis venatoris Calisiensis, hereditatem suam dictam Cowale, quam nos sibi serviciis suis inspectis iure hereditario dederamus, qua eciam hereditate quidam nomine S. propter tradicionem castri Calisiensis summa nostri patrui domini ducis Pomoranie et nostrorum baronum privatus fuerat, de nostro consensu venerabili patri domino Iacobo, divina providencia Gneznensi archiepiscopo, nomine sue ecclesie pro quadraginta marcis argenti vendidit cum omni iure, pleno dominio et utilitatibus quibuslibet, que ibi habentur vel haberi poterunt in futuro. Nos autem vendicionem predictam ratam

et gratam habentes, ipsam hereditatem Cowale dicto domino archiepiscopo et eius successoribus iure perpetuo possidendam tenore presencium confirmamus. In cuius rei testimonium et evidenciam pleniorem, presentem litteram nostro et eiusdem Stoygnei sigillis mandavimus communiri. Actum in Gnezna presentibus hiis: comite Nicolao Przedpelcovicz palatino Calisiensi, comite Cechoslao pincerna ibidem, suprascripto comite Roscone venatore ibidem et aliis multis; sequenti die beati Marci Ewangeliste anno Incarnacionis dominice millesimo ducentesimo octuagesimo sexto.

Cowale, *Kowale.*

Nr. 563.

Iacobus Gneznens. archiepiscopus 1286 Mai. 10, in Gnezna; permittit Valdkoni sculteto de Sokolniki hereditatem suam Polanow iure de Środa locare.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Capitulum s. ecclesiae Metropolitanae Gnesnensis 1547 Octob. 23, Gnesnae, *w pergaminie orygin., u którego na sznurze z nici jedwabn. czerwon. i zielon. wisi ułamek pieczęci z wyobrażeniem tułowu błogosławiącego biskupa; napis:* S. Capitu...

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 753.

In nomine Domini amen. Quia temporanei in tempore quidem incipiunt actus, et in tempore defluunt nullam sui memoriam relinquentes, nisi in quantum testimonio fide dignorum et authenticarum litterarum serie roborentur, nos igitur Iacobus miseracione divina Gneznensis archiepiscopus, emphiteosi, id est melioracioni nostrarum villarum omnium intendentes, notum esse volumus universis, quod de voluntate et consensu Capituli nostri hereditatem nostram vulgariter dictam Polyanino, sitam prope Powydz, quam de magnifici principis domini P. Dei gracia ducis Polonie nostris serviciis meruimus, speciali favore discretum virum Valdkonem scultetum de Sokolniki permisimus iure Theutonico locare, eo videlicet quod servatur in Srzoda simile, vel unde ius illud noscitur processisse. Iura autem pro ipso sculteto et pro nobis facienda taliter declaramus: inprimis idem scultetus et eius legittimi successores habeant ibidem quatuor mansos liberos, molendinum cum aqua dicta Sthudzyenyecz, tabernam, macellum carnificum et pistrinum, cameram sutoralem et fabrile, cum quatuor hortis, unum qui vocatur Vyelki ogroth, et duo qui vocantur Vyniari, et quartum ex opposito curie eiusdem sculteti, nec non tercium denarium de qualibet re iudicata. Eciam dicto sculteto damus structuram capriolorum et leporum, videlicet grodze, quanto longius statuere potest. In nostra borra utilitatem apum exerceat. Hec et alia omnia sibi et successoribus suis libera rite perpetuo assignamus cum potestate vendendi, commutandi et quomodolibet libere convertendi. Et quia eiusdem Valdkonis sculteti amore prosequimur speciali personam propter servicia que nobis exhibuit et in posterum exhibebit, hoc sibi et eius legittimis heredibus adicimus de nostro beneplacito et libera voluntate, quod videlicet libertate expirante, de quolibet manso non libero annuatim nobis cmethones solvere tenentur sex mensuras siliginis, sex avene et fertonem argenti, in pondere, valore, mensura, secundum quod servatur in Srzoda vel unde ius principaliter est assumptum, sine omni servicio. Iuramentorum denarios habebunt, nichilominus salvo iure ecclesie. Libertatem

autem eis undecim annis concedimus; infra hanc duas marcas argenti annuatim i mine decime nobis solvent. Et ut hec omnia robur obtineant perpetue firmita dicto Valdkoni presentes litteras ad perpetuam rei memoriam pro se et suis succ soribus, sigillo Capituli nostri munimine roboratas dedimus. Datum et actum Gnezna anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo septimo, sexto Idus Ma

Polyanino, *Polanowo.* Powydz, *Powidz.* Sokolniki, *Sokolniki.* Srzoda *na Szlązk dziś z niemiecka Neumarkt.* Aqua Sthudzyenyecz, *mały strumyczek płynący od Ole drów Studzieniec do jeziora Powidzkiego.*

Nr. 564.

Premisl dux Polonie 1286 Mai. 25, in Lando; protestatur, villa Piotrkowice Wyslao episcopo de Włocławek contra petitionem Svantoslai filii Sucon esse adiudicatam.

Pergam. orygin. Na skrawku pergamin. przywieszona pieczęć Przemysława księci (pieczęć XXI.)

Warszawa. Biblioteka prywatna, Diplomata. — Rzyszczew. Muczkow. Co diplom. Poloniae, III, Nr. 131.

In nomine Domini amen. Nos Premisl Dei gracia dux Polonie notificam cunctis Christi fidelibus, quod cum Svantoslaus filius Suconis venerabilem patrem d minum Wyslaum Dei gracia ecclesie Wladislaviensis episcopum pro villa Potrchovi prope Sobotcam sita ad nostram citasset presenciam, tandem partibus in nostra pr sencia constitutis et hinc inde coram nobis multis allegacionibus ab utraque par propositis, iudicio nostrorum baronum nobis assidencium est diffinitum comite Nich lao palatino sentenciam proferente, ita videlicet, quod dicto domino episcopo dict villam adiudicavit parti adverse silencium perpetuum inponendo. Actum et datum Lando in domo monachorum anno Domini M.CC.LXXX sexto, VIII Kalendas Iun presentibus: domino Iacobo archiepiscopo Gneznensi, Thoma Plocensi, Conrado I bucensi, Iohanne Poznaniensi episcopis; Nicholao palatino, Andrea cancellario cu nostre, Cechoslao pincerna, Petrcone iudice, et aliis quam pluribus fide dignis.

Wladislaviensis, *de Włocławek.* Potrchovici, *osada znikła, pozostała kap Sgo Piotra.* Sobotca, *Sobotka.* Lando, *Ląd.*

Nr. 565.

Boleslaus dux Mazovie etc. 1286 Iun. 20, in Ploczk; concedit I cobo archiepiscopo Gneznensi in districtu de Łowicz ius monetae.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Lib. privil. XV sec. fol. 1.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et accio commissa litter cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Et quia facta mor talium laudabilia, frequenter oblivionis interitu ab hominum memoria seiunguntur

provida sapientum decrevit auctoritas, ut quidquid aput mortales agitur dignum noticia sive laude, id ipsum autenticarum litterarum (sic) legencium memorie debeat comendari. Igitur nos Boleslaus Dei gracia dux Mazovie et dominus Plocensis notum esse volumus universis hanc cartulam inspecturis, quod ob amorem et amiciciam nec non reverenciam venerabilis in Christo patris domini Iacobi, divina providencia archiepiscopi sancte Gneznensis ecclesie, eidem domino archiepiscopo damus licenciam in districtu Llovicensi monetam habendi, tali racione, quod eadem moneta non discrepet a moneta terre nostre; quam monetam in nostro dominio tenore presencium recipi sicut nostram volumus et mandamus. In cuius rei testimonium presentem litteram nostro sigillo fecimus communiri. Datum in Ploczk anno Domini M.CC.LXXXVI, XII Kalendas Iulii.

Llovicensis, *de Łowicz.* Ploczk, *Płock.*

Nr. 566.

Secundus Premisl dux Polonie 1286 Iul. 2, in Poznan; protestatur, monasterium de Obra commutasse sub certa pignoratione hereditatem Zodyń cum molendino Niałek et hereditate comitis Burchardi, dicta Karpicko.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. fol. 20.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod in nostra nostrorumque baronum presencia reverendus pater dominus abbas Iohannes totusque conventus de Obra, cum milite nostro Burchardo talem fecit commutacionem; videlicet quod dictus dominus abbas prefato comiti Burchardo hereditatem domus predicte de Obra cum omnibus utilitatibus contulit que Zodin vulgariter nuncupatur, accipiens ab ipso molendinum cum omni apparatu, attinenciis seu necessitatibus superioribus et inferioribus iuxta idem molendinum: ita quod nemo in posterum de ipsius militis successoribus cursum eiusdem molendini in aliquo debeat impedire, seu suorum aliquis cognatorum. Quod molendinum Nalko dicitur in vulgari, situm in fluvio Doyca et hereditate Karpicko. Supradictam vero hereditatem sepius dictus dominus abbas suusque conventus, ne procedente tempore ex hoc aliquod dubium oriatur, taliter obtinuit: que hereditas quondam fuit comitis Gnevomiri, qui eiusdem hereditatis partem dimidiam domui de Obra sua pro salute contulit, aliam vero partem dimidiam pro alia hereditate Cupenino commutavit impermutabiliter cum eadem domo de Obra. Quicunque vero supradictam commutationem racionabiliter habitam super molendino et hereditate prelibata ausu temerario immutare presumpserit, vel immutandam iudicio attentaverit, nobis vel nostris successoribus, ad quorum audienciam ista devenerint, quinquaginta marcas usualis argenti prius solvere teneantur, et post hec commutacionem attentent racionabilem violare. Sepe eciam dictus abbas suusque conventus comiti Burchardo prefato viginti marcas usualis argenti ad hereditatem dictam superius addiderunt. In huius rei testimonium, presentem litteram sigilli munimine confirmamus. Testes sunt hii: comes Andreas iudex Gneznensis, comes Petrico iudex Poznaniensis, comes

Gnevomirus castellanus de Sbesin, Iohannes venator Poznaniensis. Datum in Poznan in die sanctorum Processi et Martiniani, anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo sexto.

Obra, Zodyń, *dziś tak samo.* Nalko, *Niałek.* Fluv. Doyca, *Dojcarz.* Karpicko, *Karpicko.* Cupenino, *może dziś. Kopanica.* Sbesin, *Zbąszyń.*

Nr. 567.

Zbilut castellan. in Nakell 1286 Iul. 25, in Luckna; confirmat donationem hereditatis Koninek, quam pater suus, comes Strasso, quondam monasterio de Łekno fecerat.

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Protocollum 3tium pag. 7. (Copia ex libro antiquo monasterii Wągrov.)

In nomine salvatoris Jezu Christi amen. Rebus damnari non potest que scripturarum testimonio roborantur, quoniam in immutabile testimonium est roboratum. Inde ego Zbilut castellanus in Nakell, quondam comitis Strassonis filius, notum esse volo tam presentibus quam futuris, quod hereditatem nomine Canym, quam pie memorie pater meus fratribus in Lukna iugiter domino Deo famulantibus ob salutem anime sue cum silvis, agris, pratis, videlicet aquis, cum omnibus suis pertinentiis iure hereditario libere contulit in perpetuum possidendam, eandem vero donationem predicte hereditatis pro salute anime mee et predecessorum, nec non progenitorum meorum et predilecti filii mei Straskonis, cum omni iure sicut prefatus pater meus dinoscitur habuisse, memoratis fratribus Luknensis ecclesie denuo duxi confirmandum firmiter ac renovandum. Ut autem hec donatio et renovatio stabilis ac rata perseveret, dictis fratribus contuli paginam presentem, prefati patris mei ac proprii sigilli mei munimine roboratam. Datum in Luckna anno gratie M.CC.LXXX.VI in die beati Iacobi apostoli. Cum hec fierent hii testes astiterunt: dominus Vincentius cancellarius, Cechoslaus castellanus de Kalis, Preslaus castellanus Gneznensis, Andreas iudex, Petrus filius Slavenici, Iohannes capellanus de Lukna et alii quam plures viri fide digni.

Lukna, *Łekno.* Nakell, *Nakło.* Canym, *Koninek.*

Nr. 568.

Premisl secundus dux Polonie 1286 Sept. 9, in Pisdr; confert Thiloni prothonotario suo hereditatem Giecz, amplissimis privilegiis munitam.

Pergam. orygin. Sznurek jedwabny zielony, z którego pieczęć znikła.
Poznań. Archiv. Capituli, I, 9.

In nomine Domini amen. Multis incommodis prudenter occurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum seu testium munimine roboramus. Nos igitur Premisl secundus, Dei gratia dux Polonie, notum facimus universis tam presentibus quam fu-

turis presens scriptum inspecturis, quod intuentes fidelia grataque obsequia dilecti ac specialis capellani et prothonotarii nostri domini Thilonis, que nobis multipliciter inpendit et in futurum dante Domino inpendere est paratus, et precipue in optinenda nobis dilecta coniuge nostra domina Richzza, ubi in transeundo maria et flumina nec non et alia viarum discrimina, non inmerito corporis potuit et rerum pericula formidare: propter hec et alia fideliter et constanter inpensa, damus, tradimus et conferimus sibi et omnibus successoribus suis villam ac hereditatem nostram Gdecz vulgariter nuncupatam, cum omni iure et dominio quo ipsam possedimus et lacu ibidem integraliter existente, iure hereditario in perpetuum possidendam et optinendam. Donantes sibi liberum arbitrium dictam hereditatem vendendi, donandi, conmutandi seu aliquolibet modo alienandi, cui et quando et quocienscunque sibi videbitur expedire, et absolventes ipsam et omnes ibidem inhabitantes ab omni exactione Polonica perpetuo, videlicet a naraz, a powoz, a prevod, a stroza, a podvorove, a bove, a vacca, ab opole et castri citacione; ita, quod si quis incolas dicte ville citare voluerit, ipsos ad nostram presenciam littera nostra, sigillo aut anulo evocabit. Et si homicidium inter ipsos fuerit perpetratum, nullus, set dominus Thilo et sui heredes causam homicidii iudicabunt, fructus iudicii integraliter percipiendo. Preterea, si quas speciales exactiones in terra nostra posuerimus et ipsas perceperimus, ad eas solvendas dicta villa minime tenebitur, set prefatus dominus Thi. ipsas percipiet pro sua voluntate. Damus insuper sibi in dicta villa ius Theutonicum, ut eam locet quando sibi placuerit iure Theutonico, secundum quod omnes ville Theutonicales in dominio nostro sunt locate; hoc excepto, quod causis que capitis amputationem aut alicuius membri mutilationem exigant, noster interesse non debebit procurator aut lantwoith, sed dominus Thi. ipsas cum suo iudicans sculteto, iudicata optinebit. Et ne super hiis in posterum dubitetur, presentes conscribi iussimus et sigilli nostri munimine fecimus communiri presentibus his testibus: comitibus Alberto dicto Krconovicz castellano de Cbansin, Nicolao subdapifero Kalisiensi, Grabya subthezaurario nostro. Datum in Pisdr in crastino Nativitatis gloriose Virginis, anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo sexto, per manus Iasconis notarii curie nostre.

Gdecz, *Giecz*. Cbansin, *Zbąszyń*. Pisdr, *Pyzdry*.

Nr. 569.

Premisl secundus dux Polonie 1286 Oct. 14, in Poznania; protestatur, hereditatem Ostrowieczno ecclesiae Poznaniensi contra petitionem Nicolai Thorasic sententialiter esse adiudicatam.

Pergam. orygin. Sznur z nici jedwabn. zielon., z którego pieczęć znikła.
Poznań. Archiv. Capituli. I, 10. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 67.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio comissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos Premisl secundus, Dei gracia dux Polonie, notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod cum inter venerabilem in Christo patrem dominum Iohannem miseratione divina Poznaniensem episcopum ex una, et Nicolaum filium Petri, dictum Thorasic, ex parte altera super hereditate quam Boguphalus ve-

rus heres contulit ecclesie Poznaniensi, Ostrovecno vulgariter nuncupata, in nostı nostrorumque baronum presencia questio verteretur, tandem allegationibus et unive sis munimentis utriusque auditis et plenius intellectis, comes Gnevomirus iudex P znaniensis in nostra constitutus presencia, contra iam dictum Nicolaum tulit sente ciam definitivam, super hoc perpetuum eidem silencium imponendo, prefato domi Iohanni episcopo Poznaniensi nomine ecclesie sue hereditatem dictam Ostrovecno pe petuo adiudicando. Ne autem super huiuscemodi facto aliqua ambiguitas posset posterum exoriri, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus roboranda Actum in Poznania secundo Idus Octobris, anno Domini M.CC.LXXX.VI, Indictio quarta decima, presentibus: comite Petrcone castellano Poznaniensi, comite Gnev miro iudice Poznaniensi, et Vincentio preposito, Gregorio decano Poznaniensibu Dirsicrago castellano de Santhok, Alberto Iactorovicz et aliis quam plurimis. Datu per manus Iacobi scriptoris curie nostre.

Ostrovecno, *Ostrowieczno.* Santhok, *Santok.*

Nr. 570.

Premisl secundus dux Polonie et Cracovie 1286 Nov. 19, Pyse confert fratribus militiae Templi desertum circa lacum Drawsk situm.

Biblioteka X. X. Czartoryskich. Teki Naruszewicza. (Z pergaminu orygin., kte się znajdował w archiwie króla Stanisława Augusta). — J. Chr. Beckmann, Beschre d. ritterlich. Johanniter-Ordens, Anhang. (Transsumpt potwierdzony przez: Kazimir rex Polonie etc. 1368 Nov. 30, Poznanie).

In nomine Domini amen. Quoniam ea que aguntur in tempore, simul labunt cum tempore nisi literarum seu testium munimine fuerint perhennata, nos igit Premisl secundus, Dei gracia dux Polonie et Cracovie, notum facimus tam present bus quam futuris presens scriptum inspecturis, quod religiosos viros fratres milici Templi Ierozolimitani pro religione et honorificentia sua tanto propensius zelo no Christianitatis decet diligere, quo specialis dilectionis fervorem super orientalis Eccle sie tutela exhibent efficacem. Ducti igitur inspiratione divina, eiusque benivolencia captare cupientes a quo omne datum optinemus et omne dominium perfruimur, i subsidium Terre sancte quam suo Dominus sanguine consecravit, ob remedium pa rentum nostrorum et animarum eorundem nec non proprie salutis ob servacione desertum circa fluvium Drawa in nostro dominio existens et circa lacum nomin Dravzk, ex quo fluvius Drawa exit, lacum eundem Dravzk, damus et tradimus fr tribus milicie Templi. Et de lacu iam dicto Dravzk ascendendo ad lacum dictu Zerdna, de lacu Zerdna usque ad viam que ducit de civitate Barwitz ad territoriu quod Crayen dicitur, per eandem viam procedendo usque ad vadum fluvii qui dic tur Pilawe, a quo vado descendendo per alveum fluvii eiusdem in lacum Dawgen, p eundem lacum Dawgen ubi dictus fluvius effluit, descendendo per eundem fluvium u que ad Viam marchionis, per eandem ascendendo viam usque ad tres arbores sign tas cruce, stantes iuxta lacum qui dicitur Lubizk, ab hiis arboribus directe proc dendo usque ad pontem qui dicitur Berckenbrugege, ab eodem ponte procedend usque ad paludem Bzuczina, a palude Bzuczina usque ad quinque arbores signat

cruce, ab eisdem arboribus usque ad fluvium Drawa, per eundem fluvium ascendendo usque in lacum prenominatum Dravzk. Et simpliciter cum omnibus lacubus qui intra limites seu terminos predictos continentur, aut quemadmodum Ianussius dictus Kynstel de mandato nostro dictis fratribus circuivit et limitavit, cum omni utilitate et libertate, aquis, pratis, lacubus et silvis, et proventibus que in presenciarum sunt et processu temporis poterunt exoriri, fratribus milicie Templi contulimus de bona voluntate cum omni iure ac iurisdictione perpetuo possidendum. Recipientes predictos fratres et universa bona ipsorum in districtu dicto existencia, ubi eisdem contulimus, in nostram protectionem et tutelam specialem. Item damus eisdem fratribus milicie Templi licenciam largam construendi et edificandi municiones, castra, civitates, pro eorum commodo, posse et utilitate: cum nos et omnes nostri successores dictorum fratrum dinoscamur veri patroni et heredes. Ne vero huiusce factum per nos vel successores nostros debeat aliquo modo violari, presentes nostri sigilli munimine fecimus roborari presentibus hiis testibus: comite Bogislavo subcamerario Poznaniensi, domino Dirzsicrayo, Crsiwosant milite, domino Petro Droggeslavi, domino Beniamyn, pan Iancke, pan Chualde (sic), domino Tylone preposito de Santogk, et aliis viris quam plurimis fidedignis. Datum Pyser tercia feria proxima ante diem beate virginis Katherine, anno gracie Domini millesimo CC.LXXX sexto, per manus notarii curie nostre.

Fluv. Drawa, *z niemiecka Drage Fl.* Lacus Dravzk, *z niem. Drazig See.* Lacus Zerdna, *z niem. Zeplin See.* Barwitz, *zapewne mylnie zam.* Varnicz, *Warnitz.* Territorium Crayen, *Krajna, obszar pom. rz. Noteć a rz. Kamionką i Dobrzynką.* Fluv. Pilawe, *z niem. Pilo Fl.* Lacus Dawgen, *Dolgen See.* Via marchionis, *szlak często wspominany, ciągnący się od m. Arnswalde ku północ-wschodowi.* Stagnum Lubizk, *z niem. Lubow See.* Pons Berckenbrugege, *dziś pewnie wieś Beverdick.* Palus Bzuczina, *z niem. Prossin See. W obszarze powyższemi granicami oznaczonym, powstały zamki Czaplinek i Drachim.* Santogk, *Santok.* Pyser, *Pyzdry. (NB. w tekach Naruszewicza zam.* Dirzsicrayo, Crsiwosant milite, *napisano:* Dirszscenge versaret milite; *zam.* Petro Droggeslavi, *napisano: Petro Drugieslavo; zam.* domino Tylone, *napisano:* domino Bilone; *zam.* de Santogk, *napisano de Santagl. Imie* notarii, *również opuszczone).*

Nr. 571.

Premisl secundus dux Polonie 1286 Nov. 27, in Dlusco; ratam habet cessionem villae Witowo, a Gotardo filio Miroslai de Chrzanów in favorem Iohannis episcopi Poznaniensis factam.

Pergam. orygin. Na sznurkach jedwabn. zielon. przywieszone dwie pieczęcie, zupełnie zatarte.

Poznań. Archiv. Capituli. I, 11.

In nomine Domini amen. Multis incomodis prudenter ocurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum seu testium munimine roboramus. Hinc est quod nos Premisl secundus, Dei gratia dux Polonie, notum esse volumus tam presentibus quam futuris hoc scriptum inspecturis, quod Gothardus filius Miroslay dictus de Chranovo,

mota lite super parte hereditatis Witowo contra venerabilem in Christo patrem do minum Iohannem secundum, Dei gratia Poznaniensem episcopum, coram nobis, tan dem idem Gothardus a predicto domino episcopo recipiens quatuordecim marcas, pr bono pacis cessit liti et omni accioni et exceptioni ac iuri, si quod haberet in qua licunque parte dicte ville que Witovo vulgariter nuncupatur, et in nostra nostrorum que baronum presencia cum filio suo Michaele voluntarie constitutus lucide recogno vit, a prefato domino episcopo integre totam pecuniam recepisse. Ne vero super ho in posterum dubitetur, renunciacionem ac cessionem dicti Gothardi gratam et rathan habentes, dictam villam Witowo prefato domino episcopo et ecclesie Poznaniensi in tegre et perpetuo adiudicantes, presentem litteram conscribi fecimus et nostri sigil munimine roborari. Acta sunt hec publice in Dlusco quinto Kalendas Decembris anno Domini MCC octogesimo sexto, Indiccione quartadecima, presentibus comitibus Nicholao palatino Kalisiensi, Petrcone castellano Poznaniensi, Cechoslao et Roscon venatore Kalissiensi, Boguslao castellano de Usce et subcamerario Poznaniensi. Da tum per manum Iacobi notarii curie nostre.

Verum, quia de comuni baronum nostrorum consensu et consilio statuimus, ne nullum privilegium robur firmitatis aliquod obtineat, nisi nostro magno et ultimo si gillo existeret sigillatum, propter quod presens privilegium innovari iussimus et no stri sigilli magni et ultimi munimine roborari. Datum Poznanie anno Domini MC nonagesimo quinto, Indiccione octava, feria tertia post octavas Pasce, per man Nicholay scriptoris curie nostre.

Chranovo, *Chrzanów*. Witovo, *Witowo*. Dlusco, *Dłusk*. Usce, *Ujście*.

Nr. 572.

Secundus Premisl dux Polonie 1287 Jan. 20, in Poznania; concedi Michaeli canonico Poznaniensi et ejus successoribus in hereditatibus Gądki et Unja amplissimas libertates, simulque aream sitam iuxta ecclesiam beatae Margarethae in Poznań eidem confert.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 99.

In nomine Domini amen. Humani generis actiones perpetua indigentes memoria ab hominum plerumque noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non roborantur. Igitur nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod intuitu fidelium ac utilium serviciorum honorabilis viri domini Michaelis Poznaniensis ecclesie cannonici, contulimus sibi suisque successoribus, cuiuscunque status fuerint, salubri habito nostrorum baronum consilio ac de consensu ipsorum unanimi libertatem in duabus ipsius hereditatibus, quarum una Ganthcovo altera Unino appellatur. Absolventes ipsas ab omni solucione et exactione iuris Polonici qui nostr dinoscitur dominio pertinere, videlicet a naraz, a povoz, a przevod, a strosza, a podvorove, a bove, a vacca, et castri citacione ita, quod tam ipsi heredes quam colon predictarum hereditatum in castro respondere minime teneantur, nec eciam aliter quam sigillo nostro provocati conpareant coram nostra presencia, quando ipsos pro iustici exhibenda contigerit evocari. Dedimus insuper eidem domino Michaeli et eius poste

ritati liberum arbitrium iudicandi furta vel homicidia, omnesque membrorum mutilaciones, que in eisdem hereditatibus possunt peccatis instigantibus evenire. Preterea, cum ipso volentes graciam facere ampliorem, contulimus ei aream nostram sitam iuxta ecclesiam beate Margarethe virginis, sibi suisque successoribus perpetuo possidendam, atque ipsam dare, pro salute conferre, vel vendere cui ipsis tempore procedente videbitur expedire. Ut autem nostra donacio perpetuo inviolabilis perseveret, presentem litteram sigilli nostri appensione iussimus confirmare presente domino Iohanne episcopo Poznaniensi, comite Thomislao castellano Poznaniensi, Petrcone pincerna, Boguslao subcamerario Poznaniensi et aliis pluribus. Datum in Poznania anno Domini M CC.LXXX.VII, in die beatorum Fabiani et Sebastiani martyrum, per manus domini Thilonis notarii curie nostre.

Ganthcovo, *Gądki*. Unino, *Unja*.

Nr. 573.

Secundus Premisl dux Polonie 1287 Febr. 24, in Obra; confirmat donationem villae Kiełpin, monasterio de Obra a Michaele castellano de Wrocław et filiolo eius Mironcone palatino de Lignica factam.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. fol. 16.

In nomine Domini amen. Dum littera vivit, vivit et actio commissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et nutrita suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod comes Michael castellanus de Wratislawia una cum Mironcone filiolo suo palatino de Legnic villam suam, que Kelpino vulgariter nuncupatur, in nostra nostrorumque baronum presencia ob remedium animarum suarum et parentum suorum salutem, cum omni iure quo dictam hereditatem possidebant et omnibus fructibus et utilitatibus, domui fratrum de Obra Ordinis Cisterciensis contulerunt iure hereditario in perpetuum possidendam. Nos vero de plenitudine nostre potestatis, supradictam prefatorum comitum Michaelis et Mironconis donacionem nostri sigilli munimine duximus confirmandam. Scripsimus autem eos, qui geste rei sua presencia interfuerunt: comes Gnevomirus iudex Poznaniensis, comes Ceslaus castellanus de Crsanze, comes Prandota castellanus Poznaniensis, comes Nicolaus subdapifer Kalisiensis. Datum in Obra anno Domini millesimo ducentesimo octogesimo septimo in die beati Mathie apostoli, Indictione quinta decima, per manus Iasconis notarii curie nostre.

Wratislawia, *Wrocław*. Legnic, *Lignica*. Kelpino, *Kiełpin*. Obra, *Obra*. Crsanze, *Książ*.

Nr. 574.

Premisl secundus dux Polonie 1287 Mart. 9, apud Kalis; roborat venditionem montis in hereditate Rypinek, quem Rupinius filius Iaszkonis Iudaeis de Kalisz pro sepultura resignaverat.

Kalisz. Archiw. Rządowe. Inscript. terrestr. et decret. a. 1580, lib. 17, fol. 614.

In nomine Domini amen. Nos Premisl secundus, Dei gratia dux Polonie, notum esse volumus universis ad quos presentes pervenerint, quod Rupinius filius Iaschkonis nec non Iudei Calissienses satisfecerunt concordie et in nostra presencia constituti libera et spontanea voluntate recognoverunt, quia Ripinius montem suum hereditarium in fine predii sui hereditatis sue Podgorze, penes agros hereditatum nostrarum minoris Dobrzcze iacentem, Iudeis senioribus Kalissiensibus et toti eorum universitati, pro sepultura ipsorum in vim perpetui census sex talentorum piperis et croci duobus inscribsit. Prefati vero Iudei et alii pro tempore existentes, prefato Ripinio et eiusdem hereditatis possessoribus quolibet festo sancti Martini censum prefatum solvere, sub pignore et pena domini palatini inscripserunt. Si vero in solvendo census negligentes sint, prefatus Rupinius monte suo libere utifrui potest sine contradictione Iudeorum, cui nulla prescriptio nocere potest. Que omnia partes predicte se tener submiserunt, atque nos consensimus ac presentibus roboravimus. Actum apud Kal die dominica Oculi, anno millesimo ducentesimo octuagesimo septimo.

Mons hereditatis Ripinii in fine Podgorze, *dziś Rypinek.* Podgorze, *dziś Za dzie.* Minor Dobrzcze, *Mały Dobrzec.*

Nr. 575.

Jacobus archiepiscopus Gneznens. et suffraganei sui 1287 Apr. 3, apud Opol; contra Iohannem Tusculanum episcopum, apostolicae Sedis legatum, pro procuratione sua ecclesias Polonas censibus gravantem immodicis, ad Sedem apostolicam appellant.

Stenzel. Bisthums Urkunden, p. 228.

Cum venerabilis pater dominus Iohannes Dei gracia Tusculanus episcopus cardinalis, apostolice Sedis legatus, sub anno Domini MCCLXXX septimo, IV Nonas Aprilis, litteras et dominos ac magistros Adam et Nicolaum, nuncios suos et capellanos, miserit nobis, Iacobo archiepiscopo Gneznensi, Cracoviensi, Wratizlaviensi, Plocensi, Wladislaviensi, Poznaniensi et Lubucensi episcopis, imponens nobis et decanis et Capitulis ecclesiarum nostrarum, ac clero civitatum et dyocesium nostrarum, exemptis et non exemptis, pro anno presenti pro suis procuracionibus immoderatas et nobis per omnia intolerabiles et, si fas est dicere, inpossibiles quantitates pecuniarum, monens et requirens, auctoritate qua fungitur mandans et precipiens, quod easdem pecunias infra unius mensis spacium a presentacione litterarum nobis directarum, quem nobis pro primo, secundo et tercio termino peremptorio assignarat,

nostro, decanorum et cleri predictorum nomine per nostrum specialem nuncium, nostro deferendas periculo, sibi transmittendas, ac camere sue, ubicunque fuerit, seu mercatoribus suis integraliter assignandas: alioquin nos ex nunc prout ex tunc in scriptis suis ab ingressu ecclesie suspendebat, et si forsan huiusmodi suspensionem per decem dies animo sustineremus indurato, ex tunc in scriptis suis a pontificali nos officio suspendebat, et si per alios decem dies duceremus suspensionem huiusmodi tollerandam, nos ex nunc prout ex tunc in eisdem scriptis excommunicacionis vinculo innodabat. Certe, si dominus noster cardinalis predictus sciret subversionem et desolacionem ecclesiarum nostrarum, quia Gneznensis ecclesia, per alios archiepiscopos antecessores variis et magnis debitis apud mercatores Romane curie obligata, suo nunc archiepiscopo in expensis necessariis non potest commode subvenire; Cracoviensis, per maximas guerras intestinas, nuper et ante habitas, et per incursus frequentes gentilium est miserabiliter devastata; Wratizlaviensis autem ecclesia, eiecto prelato suo per potestatem secularem de sede sua, omnibus rebus mobilibus et inmobilibus cum clero totaliter spoliata, ipso prelato, in fine dyocesis sue propter metum mortis cum paucis recepto, cottidiano victu vix potest similiter sustentari; Plocensis autem ecclesia sive Mazoviensis, per incursus gentilium occisis et abductis incolis iacet penitus desolata, ita quod prelatus ipsius per alios miserabiliter sustentatur; Wladislaviensis autem sive Cuyaviensis ecclesia, sicut et alie per cottidianas oppressiones baronum et principum, ac gentilium incursus ex vicinitate pro parte maxima est destructa; Poznaniensis eciam ecclesia, similiter sicut et alie per vicinos principes quasi ex omni latere sustinens impetus, cottidie dampna in rebus suis patitur et iacturam; et Lubucensis ex omni parte totaliter spoliata est, tam in ducatu Wratislaviensi quam in aliis partibus, cum possessiones suas in diversis partibus habeat dispersas: unde idem dominus cardinalis ipsis ecclesiis supradictis, causis inspectis, importabile onus procuracionum et sibi impossibile nullatenus iniunxisset, cum impossibilium nulla sit obligacio, et afflictis affliccio minime sit addenda; ymmo eciam, si nostre ecclesie, huiusmodi gravamina non sustinentes, redditibus habundarent, in tam brevi termino non posset pecunia que procuracionum petitur nomine congregari; et preterea, si iam pecunia esset in simul congregata, non posset ad cameram domini cardinalis predicti, vel mercatoribus suis, propter longitudinem vie et discrimina et tam brevi tempore destinari. Preterea parcendum merito nobis esset, quia per procuraciones venerabilis patris domini Philippi Firmani episcopi, apostolice Sedis legati, nostre ecclesie et totus clerus noviter sunt gravati, et nunc eciam gravamur per procuraciones quas exigit nomine Romane curie dominus Iohannes archidiaconus Lanchiciensis, collector denarii sancti Petri; et nichilominus similiter gravamur, nos et ecclesie nostre, ex procuracionibus quas domini et magistri Adam et Nicolaus, predicti venerabilis patris domini legati nuncii speciales, exigunt, immoderatam secum trahentes in multitudinem tam eveccionum quam eciam personarum. Gravamur eciam ex eo, quod idem venerabilis pater, dignitates, prelaturas, personatus, officia, abbacias seculares, et alia beneficia in ecclesiis kathedralibus et collegiatis, ac alia omnia curam habencia animarum, non solum vacancia, ymmo et quando ad id obtulerit se facultas, in tota nostra provincia absque presumcione temporis sue collacioni reservanda decrevit. Unde, cum ecclesie nostre ex predicta procuracionum imposicione supra vires et facultates et ex predictorum beneficiorum retencione graventur, nec in aliquem casum tam graves procuraciones et intolerabiles valeant sustinere, nec predicti nuncii, quamvis per nos rogati, premissam quantitatem pecunie et beneficiorum pre-

dictorum retencionem voluerunt vel valuerunt moderari, ne sentenciis nobis comminatis et in diem prolatis nos aliquatenus involvamur, cum episcopale officium nobis cottidie immineat exequendum: ad oppressorum remedium confugientes, a predicto venerabili patre cardinali et nunciis eius supradictis et predictis causis gravaminum, non obstante eo quod dictus dominus Adam nobis ad solvendum dictas procuraciones secundum mensem addiderit et locum assignandi easdem nobis deputaverit in Wienna, cum nec infra diem (dictum?) spacium temporis quod addidit sufficiamus sepedictas procuraciones persolvere, et locus quem nobis mutavit satis distet et viarum intermedia pericula contineat sicut et alius, ubi idem dominus legatus personaliter commoratur, in hiis scriptis ad Sedem apostolicam appellamus, nos, nostras ecclesias, clerum nostrum et eorum ecclesias dyocesium nostrarum, eiusdem Sedis proteccioni submittentes et apostolos instanter petimus; moderatas tamen et nobis tolerabiles ac possibiles procuraciones pro ipso domino cardinali non refugimus nec etiam recusamus.

Interposita est hec appellacio apud Opol, III Nonas Aprilis, anno Domini MCCLXXX septimo, presentibus domino episcopo Zambiensi et aliis; et in Rathibor V Idus Aprilis, anno eodem.

Wladislaviensis, *de Włocławek.* Lubucensis, *de Lubusz, z niemiecka Lebus.* Opol, *Opole, z niemiecka Oppeln.*

Nr. 576.

Premizel secundus dux Polonie Maioris 1287 Apr. 25, in Gnisna; confirmat fratribus monasterii de Dobryług donationem quingentorum mansorum circa rivulum Ponikwa et Sokola dąbrowa, a Wolodezlao et Boleslao, quondam ducibus Poloniae, factam.

Pergam. orygin. Na sznurkach jedwabn. czerwon. przywieszona pieczęć Przemysława księcia; (pieczęć XXI).

Poznań. Königl. Staats Arch. Biesen 7.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam omnium habere memoriam pocius est divinitatis quam humanitatis, idcirco oportunum est valde ac necessarium, ut gesta mortalium scriptis autenticis et testium robore confirmentur. Noverint igitur universi Christi fideles presentes ac posteri ad quorum presentiam presens scriptum pervenerit, quod nos Premizel secundus, Dei gracia dux Polonie Maioris, piam et dignam donationem progenitorum nostrorum, videlicet ducis Wolodezlai avi nostri nec non patrui nostri felicis memorie ducis Bolezlai, quam fecerunt ecclesie et conventui in Doberluch Ordinis Cysterciensis, in scriptis nobis oblatis audientes, videlicet in mansis quingentis circa rivulum Poniqua et Socula dambrica, ipsam scilicet donationem, ut magis firma ab omnibus impedientibus maneat, et ut in remedium anime nostre et omnium consangwineorum nostrorum proveniat, secundum quod circuicio que facta fuit fratribus dicti monasterii ab antiquo extenditur, cum omni utilitate, scilicet agris, pratis, silvis et aquis, cum omni libertate et pleno iure tam proprietatis quam possessionis tranquille et pacifice possidenda, sicut in privilegiis predecessorum nostrorum continetur, ad petitionem domini Theoderici ab-

batis in Sambrsco, sibi et eiusdem loci fratribus, sicut in eos per abbatem et fratres de Dobirluch racione nove fundacionis predicta rite translata sunt, perhenniter confirmamus. Preterea anuum censum duarum marcarum, quem ex molendino sito in superiori parte fluminis Lubnewiz recipere solebamus, predictis fratribus in Sambrsco, non solum pro pecunia quindecim marcarum quam ab eis accepimus, sed magis ut prediximus ad placandam nobis superni iudicis severitatem, contulimus ab omni impeticione libere cum molendino perpetuo possidendum. Adicientes, quod termini proprietatis dicti molendini erunt isti: scilicet litus ex utraque parte rivuli, usque ad arborem alnum iuxta medietatem piscine. Insuper duo iugera agri ad seminandum segetem vel plantandum ortum iuxta dictam molam, nostra voluntate pro optima obtinebunt. Et ut hec nostra donacio robore inviolabili perseveret, fecimus hanc paginam nostri sigilli munimine insigniri. Nec testes supponi pretermisimus fidedignos, quorum nomina sunt hec: Dyrsizlaus castellanus in Meseriz, comes Vincentius de Pnev, Ianico et Ioseph comites filii Eustachyi, Thylo prothonotarius noster et Iesco frater eius, Luterus plebanus in Lubnewiz ceterique quam plures fide digni. Datum in Gnisna anno Domini M.CC.LXXXVII in die Marci ewangeliste.

Doberluch, *Dobryług, z niemiecka Dobberluch w Luzacyi.* Poniqua riv. *Ponikwa rz.* Socula dambrica, *czyli dąbrowa, miejscowość przyległa znikłéj osadzie Mascowe.* Sambrsco, *Zemsko.* Lubnewiz rivulus et villa, *dziś w. Lewice nad rz. Kamionka.* Meseriz, *Międzyrzecz.* Pnev, *Pniewy.* Gnisna, *Gniezno.*

Nr. 577.

Secundus Premisl dux Polonie 1287 Apr. 26, in Gnezna; confirmat antiquas libertates hereditatis Arcugowo, quam Boguslaus castellanus de Ujście cum hereditate ecclesiae de Trzemeszno, dicta Ianuszkowo, commutaverat.

Trzemeszno. Priv. Conv. Can. Reg. Lateran. Lib. privil. fol. 67.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et actio commissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod in nostra nostrorumque baronum presencia comes Boguslavus castellanus de Usczye et subcamerarius Poznaniensis, super hereditatem cum domino preposito Martino et toto ipsius capitulo ecclesie Trzemeschnensis talem iniit commutacionem; videlicet quod idem Boguslavus tam ex parte sua quam ex parte fratris sui Iacobi castellani de Rogosna et ipsorum omnium successorum, hereditatem suam Hercogowo contulit prefato domino preposito ecclesie Trzemeschnensis iure hereditario in perpetuum possidendam, ab eodem domino preposito et dicta ecclesia Trzemeschnensi aliam hereditatem recipiens, que Ianuszewo dicitur in vulgari, hereditarie possidendam. Nos vero utriusque partis piis ac dignis peticionibus acquiescere cupientes, libertatem quam dicta hereditas Iarczogowo habuit ex antiquo, obtinendam perpetuo inpermutabiliter confirmamus, redimentes eam a naraz, a povoz, a prevod, a podvorove, a stroza, a poradlne, a socol, a stan, a bove, a vacca, ab opole, a castri citacione, a furto, ab homicidio, a septuaginta, a cippo mellis, ab expedicione, et aliis quam pluribus omnibus solucionibus, que nunc sunt et in poste-

rum poterint exoriri. Villani eciam eiusdem hereditatis nostre nobis non astabunt, nisi specialiter nostro annulo provocati. Ut autem nostra confirmacio supradictorumque virorum racionabilis commutacio perpetuo stabilis perseveret, presentem paginam nostro sigillo et sigillis comitis Boguslai et comitis Iacobi duximus roborandam presentibus hiis testibus: comite Nicolao palatino Calisiensi, comite Petro castellano Poznaniensi, comite Cechoslao castellano Kalisiensi, comite Andrea iudice Calisiensi, domino Philippo archidiacono Gneznensi, domino Thilone preposito de Santok. Datum in Gnezna sequenti die beati Marci M.CC.LXXX.VII, Indictione quindecima, per manus Iasconis notarii nostri.

Usczye, *Ujście.* Rogosna, *Rogoźno.* Hercogowo *i* Iarczogowo, *Arcugowo.* Ianuszewo, *Januszkowo.* Santok, *Santok.*

Nr. 578.

Premisl secundus dux Polonie 1287 s. d., in Poznan; confirmat donationem hereditatis Krerowo, ecclesiae Poznaniensi, a Iohanne, Iacobo et Nicolao, filiis b. m. Iacobi praepositi Poznaniensis, factam.

Pergam. orygin. Sznurek z nici jedwabn. zielon., z którego pieczęć znikła.
Poznań. Archiv. Capituli, I, 13. — Raczyński, Cod. diplom. Maior. Polon. 69.

In nomine Domini amen. Multis incommodis prudenter occurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum munimine roboramus. Nos igitur Premisl secundus, Dei gratia dux Polonie, notum facimus universis, quod in nostra presencia constituti Iohannes, Iacobus et Nycholaus fratres, filii bone recordationis domini Iacobi quondam prepositi Poznaniensis, hereditatem ipsorum, Crirowo vulgariter nuncupatam, venerabili in Christo patri domino Iohanni, miseracione divina episcopo secundo, et ecclesie Poznaniensi ob remedium parentum ipsorum et animarum suarum devotissime contulerunt, petentes a nobis, ut tam piam donacionem more consueto confirmaremus. Nos vero Dei intuitu et ipsorum petitionibus annuere cupientes, dictam donationem gratam et ratam habentes, ipsam perpetuo confirmamus. Ut autem hec confirmacio et donacio robur perpetue optineat firmitatis, presentem paginam nostri sigilli munimine roboramus presentibus his testibus: domino Vincentio preposito Poznaniensi et cancellario nostro, domino Gregorio decano Poznaniensi, comite Petrkone castellano Poznaniensi, comite Iohanne subiudice nostro. Actum et datum in Poznan anno Domini M.CC.LXXX septimo, Indictione quinta decima.

Crirowo, *Krerowo.*

Nr. 579.

Secundus Premisl dux Polonie 1287 Jul. 13, in Poznan; ratam habet commutationem hereditatis Theodorici canonici Poznaniensis et Mroczkonis, filiorum quondam comitis Iaracii, dictae Orkowo, cum villis ecclesiae Poznaniensis, dictis Borek et Skrzynka.

Pergam. orygin. Sznurek jedwabny zielony, z którego pieczęć znikła.
Poznań. Archiv. Capituli. I, 12.

In nomine Domini amen. Multis incomodis prudenter occurrimus, cum etatis nostre negocia litterarum et testium munimine roboramus. Nos igitur secundus Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod in nostra nostrorumque baronum presencia bone memorie quondam dominus Iohannes episcopus Poznaniensis, et dominus Theodricus canonicus et Mrocko fratres, filii quondam comitis Iaracii, publice recognoverunt, hereditates Orcowo, Borek et Crinca vulgariter nuncupatas ad invicem permutasse sub eo modo: videlicet quod prefati fratres Theodricus et Mrocko a domino episcopo et ecclesia Poznaniensi pro hereditate ipsorum Orcowo receperunt villas Borek et Crincam, sitas prope Pircnam, recipientes ad hoc quadraginta marcas argenti, quas coram nobis confessi sunt se ab eodem ex integro recepisse; promittentes unus alteri ad invicem solempnibus stipulacionibus hinc inde intervenientibus, litem vel controversiam de re a se permutata alteri ullo tempore non inferre, nec inferenti consentire, et predictam permutacionem gratam et ratam habere, et non contrafacere vel venire. Nos vero venerabilis patris domini Iohannis secundi, episcopi Poznaniensis, iustis peticionibus annuere cupientes, dictam permutacionem inter predecessorem suum et iam dictos Theodricum et Mrockonem habitam gratam et ratam habentes, ad eternam rei memoriam nostri sigilli munimine roboramus presentibus hiis testibus: comite Petrcone castellano Poznaniensi, comite Iohanne subiudice Poznaniensi, comite Graba subtezaurario Poznaniensi. Datum in Poznan anno Domini M.CC.LXXX.VII, tercio Ydus Iulii, per manus Iasconis notarii curie nostre.

Orcowo, *Orkowo.* Borek, *osada znikła.* Crinca, *Skrzynka.* Pircna, *Pierzchno.*

Nr. 580.

Wladisslaus dux Syradie etc. 1287 s. d. et l.; dat ecclesiae Gneznensi domum in civitate Krakow et medietatem villae Prusy, cuius alteram medietatem b. m. Boleslaus, dux Cracoviae, eidem ecclesiae iam pridem contulerat.

Pergam. orygin. Na niciach jedwabn. wypłowiał. przywieszona pieczęć, przedstawia godło Ziemi Kujawskiéj, napis zatarty.
Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 45.

In nomine Domini amen. Licet cursus rerum temporalium floridus et sincerus evidenter noticie subiaceat singulorum, consuevit nichilominus sequacium ignorancia

perturbari: necesse est ergo, actiones legitimas scripti continencia et subscriptione testium posterorum noticie commendare. Nos igitur Wladisslaus Dei gracia dux Syradie et Cuyavie, heres Cracovie, notum esse volumus universis ad quorum noticiam pervenerit presens scriptum, quod cum illustris princeps dominus Bolesslaus bone memorie quondam dux Cracovie, patruus noster karissimus, venerabili in Christo patri domino Iacobo sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopo, tunc in minori officio constituto, mediam hereditatem in Prus ante Cracoviam sitam iure hereditario contulisset, nos eidem venerabili patri, volentes esse nostrorum predecessorum ydoneus imitator, in remissionem nostrorum peccaminum, attendentes fidelia obsequia nobis per dictum venerabilem patrem liberaliter exhibita, sibi et ecclesie sue aliam medietatem dicte hereditatis damus et conferimus in perpetuum iure hereditario possidendam, ipsam et eius incolas ab omnibus iuribus ducalibus et nostrorum beneficorum, solucionibusque seu exactionibus quocunque nomine censeantur ob amorem Dei et beati Adalberti reverenciam liberantes; ita quod incole prefate hereditatis eodem iure gaudeant, quo omnes ecclesie Gneznensis possessiones antique. Notum eciam facimus universis, quod nos domum in civitate Cracoviensi Iacobi quondam dicti Poznaniensis, qua idem Ia. pro eo quod Charnisium Iudeum occidit fuit per sentenciam spoliatus, per commutacionem aree eiusdem venerabilis patris, sibi et ecclesie sue damus et conferimus iure hereditario in perpetuum possidendam. In cuius rei testimonium sibi presentes litteras dedimus, sigilli nostri munimine roboratas, anno Domini M.CC.LXXX. septimo, presentibus comitibus: Segota castellano, Petro palatino Cracoviensibus, Andrea et Virbenta filiis Clementis, domino Iacobo Wissliciensi preposito et fratre Paulo priore Syradiensi.

Prus, *Prusy.*

Nr. 581.

Wlodislaus dux Lancicie et Cuiavie 1287 Jul. 25, in Lancicia; redimit una cum fratre suo duce Kazimiro tabernas et forense, quas conventus de Trzemeszno in civitate Łęczyca habuerat, dans pro eisdem villam Bryski cum omni iure ducali, et villas Gora, Kosin et Zagaj cum facultate locandi iure Theutonico.

Pergam. orygin. Brzegi bardzo obcięte. Śladu zawieszenia pieczęci nie masz. Trzemeszno. Priv. Conv. Can. Reg. Lateran.

In nomine Domini amen. Wlodislaus Dei gracia dux Lancicie et Cuiavie, universis presentem paginam inspecturis in perpetuum salutem in salutis auctore. Ne ea que coram nobis aguntur et per nostram benivolenciam disponuntur excidant a memoria hominum, que res fragilis est et incerta, ipsam consuevimus nostris litteris autenticis perhennare. Quare presentibus et futuris notum esse volumus, quod nos Wlodislaus una cum fratre nostro duce Kazimiro reddemimus a domino Marthino preposito et toto conventu de Tremesna tabernas et forense quod in civitate nostra Lanciciensi possidebant, cum omnibus utilitatibus quas idem prepositus et suus conventus in eadem civitate habuerunt et fuerant habituri; dantes dicto preposito et suo conventui pro predictis tabernis et forense, villam que Briscovish vulgariter nuncupatur perpetuo possidendam cum omni iuridicione atque districtu et iure,

quod in prefata villa vel hereditate habuimus et habere potuimus in viis, in inviis, agris cultis et colendis, pratis, paludibus, vivulis, silvis, et aliis universis utilitatibus, que in eadem hereditate nunc sunt et in posterum poterunt provenire, cum agris in simile et pratis de Carsnizh, ipsi ville Briscovish ultra silvam adiacentibus, et ipsam silvam mediam, et paludem que in Carsnizh spectabat ab antiquo. Damus eciam et concedimus iam dicto preposito et suo conventui prenotatam villam Briscovizh et Goram, Cossnil, Zaglofsis, et insulam circa molendinum apud Lanciciam iure Theutonico locandas, et omne ius ibidem presidendi, tam causis criminalibus quam civilibus, in rapinis, furtis et homicidiis, et aliis omnibus causis que in eadem villa accidunt et poterunt accidere, nobis vel dominio nostro nichil iuris reservando; ita videlicet, quod kmetones vel homines in supradictis villis habitantes, in quibuscumque causis citati, nec coram nobis nec nostris officialibus respondere tenebuntur, sed tantum coram preposito et suis fratribus, vel villico et procuratore quos ibidem prepositus et fratres prefecerint, debebunt querulantibus respondere. Volentes eciam sepius dictum prepositum et suum conventum, homines insuper cuiuscunque nacionis fuerint ipsas villas inhabitantes, liberos esse et exemtos ab omni iure fori et a poralne, a povozh, a vivozh, prevot, potvorove, castrorum vigiliis et municionibus, expedicionibus, et aliis universis serviciis et exactionibus nobis et dominio nostro debitis, quocunque nomine censeantur. Ut autem hec ordinacio nostra firma et inconvulsa in perpetuum permaneat, presens scriptum nostri sigilli munimine duximus roborandum. Datum in Lancicia anno Domini M.CC.LXXX.VII, in die beati Iacobi apostoli, presentibus: domino Iohanne cancellario, domino Andrea procuratore, Satagio iudice, Bestrigh thesaurario, Alberto subcamerario, Symone subiudice, et aliis pluribus clericis et laycis fide dignis.

Tremesna, *Trzemeszno.* Briscovish, *Bryski.* Carsnizh, *Karsznice.* Gora, *Góra.* Cossnil, *Kosin.* Zaglofsis, *Zagaj.*

Nr. 582.

Secundus Premisl dux Polonie 1287 Septemb. 22, in Poznan; concedit hereditati monasterii de Obra dictae Kiełpin, libertatem a quibusdam solutionibus iuris Polonici, permittitque hereditatem Kielkowo cum sortibus iure Theutonico locari.

Poznań. Königl. Staats Arch. Obra, Lib. privil. fol. 21.

In nomine Domini amen. Dum vivit littera vivit et accio commissa littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie, habentes devocionem et affectum circa Ordinem Cisterciensem et salubriter cogitantes de salute anime nostre et nostrorum, cupientes eciam pro terrenis celestia promereri, domus religiose eiusdem Ordinis de Obra contulimus hereditati Kelpino vulgariter nuncupate omnimodam libertatem, videlicet a naraz, a powoz, a prewod, a strosa, a podworowe, a bove, a vacca et a castri (sic), ab opole, et ab aliis solucionibus Polonicis, que nunc in nostro sunt dominio et processu temporis poterunt exoriri, ob

reverenciam beati Nicolai confessoris, ita quod in eodem claustro altare debet edifi cari, et missa ibidem omni die pro nostra salute celebrari. Item contulimus claustr supradicto super hereditate Kiaco et sortibus eidem hereditati adiacentibus, scilic Chromacino et Chrode, liberum arbitrium locandi iure Theutonico prout alie ville civitates in terra nostra sunt locate, absolventes ipsam hereditatem cum sortibu supradictis ab omni solucione Polonica, prout superius est nominatum. Mandam eciam, ut ibidem habeant forum et thabernam liberam, et incole dictarum heredit tum coram nullo, sed coram nobis, nostro sigillo compareant provocati. Homic dium inter ipsos incolas perpetratum, iidem fratres habeant iudicare, eiusdem iudic fructus ex integro percipientes. Ut autem nostra racionabilis donacio perpetuo i violabilis perseveret, presentem paginam nostri sigilli munimine duximus obfirmanda presentibus hiis testibus: comite Nicolao palatino Kalisiensi, comite Petercone c stellano Poznaniensi, comite Gnevomiro iudice Poznaniensi, comite Nicolao filio B zata, et aliis quam plurimis fide dignis. Datum in Poznan anno Domini millesin ducentesimo octogesimo septimo, in die beati Mauricii et sociorum eius, per man Iasconis confratris, notarii nostri.

Obra, *Obra.* Kelpino, *Kiełpin.* Kiaco, *Kiełkowo.* Chromacino, *nie odgadnior* Chrode, *Krutle.*

Nr. 583.

Johannes secundus Poznaniens. episcopus 1287 Nov. 3, Poznan

confert Iohanni, Iacobo, Nicolao et Stephano, filiis b. m. Iacobi praepositi Poznani sis, pro hereditate Krerowo, quam ecclesiae Poznaniensi dederant, hereditatem Ia kowo ad tempus vitae eorum.

Poznań. Archiv. Capituli. Lib. privil. B, Nr. 30.

In nomine Domini nostri Ihesu Christi amen. Nos Iohannes secundus, mise tione divina Poznaniensis episcopus, notum facimus universis presentem paginam specturis, quod in nostra fratrumque nostrorum presentia Iohannes, Iacobus et Nic laus, filii bone recordationis Iacobi quondam prepositi Poznaniensis, ob remedi parentum suorum et animarum suarum hereditatem ipsorum, Crirowo vulgariter nu cupatam, promittentes pro fratre ipsorum Stephano, nunc causa studiorum absent hoc idem gratum et ratum habiturum, ecclesie Poznaniensi perpetuo liberaliter con tulerunt. Quare de consilio, consensu et voluntate nostri Capituli, eisdem, quos tan quam filios in Christo karissimos affectu caritatis amplectimur et fovemus, gratios providere vicissitudine cupientes, hereditatem seu villam Capituli nostri, Ianicovo vul gariter nominatam, Stephano, Iohanni, Iacobo et Nicolao, fratribus iam prefatis, n mine Capituli concessimus cum decima ac utilitatibus omnibus ibidem, que nunc su et esse poterint in futurum, quoadusque vixerint possidendam; ita quod dictis fratr bus, Iohanne, Iacobo, Nicolao et Stephano viam universe carnis ingressis, villa Ian cowo ad ius et proprietatem Capituli redeat Poznaniensis. Et ne super hiis in p sterum dubitetur, presentem paginam sigillis nostro et nostri Capituli communivimu Acta sunt hec Poznanie tercio Nonas Novembris anno Domini M.CC.LXXX.VII, pr sentibus et consentientibus dominis: Vincentio preposito nostro, Gregorio decan

Alberto scolastico, Henricho archidiacono, Vrocislao cantore, Tomka custode, Radonio, magistro Paulo, Thilone, Siffrido, Valtero, Michaele, Henrico, Iacobo, Frizkone, Salomone, Theodrico, Gregorio, Nicolao, Fredrico, Grimislao, Henrico, canonicis Pomaniensibus, et aliis quam plurimis ad hec vocatis. Ego Valterus capellanus domini mei et notarius hiis interfui, et de mandato domini mei hec omnia conscripsi.

Crirowo, *Krerowo*. Ianicovo, *Junikowo*.

Nr. 584.

Mestvinus dux Pomeranie, Primislaus dux Polonie, Boguslavus dux Slavie, 1287 Nov. 23, in Stolp; confirmant monasterio de Bukow possessiones et privilegia, eidem per quemcunque concessa; inter se vero unionem et concordiam ineunt.

Stettin. Königl. Staats Archiv. Dreger, Mnscrpt. IV Nr. 736. — Matric. Bukow. pag. 46.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Nos Mestvinus dux Pomeranie, Primislaus dux Polonie, Boguslavus dux Slavie, omnibus presentem paginam inspecturis in perpetuum. Cum teste Scriptura: Cuncta sub sole transeant, divitie, fastus et gloria, et vanitati deserviant universa: hoc solum diiudicavimus inter omnia, ut pro terrenis celestia, et transitoriis contrahamus eterna, pro quorum consequentia necesse est viris religiosis et Dei monasteriis sic adesse, ut de benificiorum Dei et nostre pietatis habundantia eorum conditio emendetur. Et ut pro devitanda posterorum litis occasione, donationes ipsis factas secundum prudentum decreta accuratius roboremus, ad preveniendam ergo misericordie operibus in novissimo examine districti iudicis, unicuique reddentis secundum merita, severissimam censuram, notum esse volumus venerande nationi presentium et felici successioni futurorum, quod nos predicti principes, de nostra non ficta voluntate, sed salubri habito nostrorum baronum consilio, quecumque bona, quascunque possessiones, quas illustris princeps dominus Swantopolcus beate memorie, ecclesie Bucoviensi Ordinis Cisterciensis, territorii Slavenensis, diocesis Caminensis, et dominus Barnim seu quicunque principes alii sive milites alii contulerunt, damus liberaliter et confirmamus cum omni iure et iurisdictione, secundum quod predicti fratres Bucovie ab antiquo hucusque habita et possessa ipsorum privilegiis auctentice poterint comprobare, inperpetuum libere possidenda. Datum et actum in Stolp anno Domini millesimo ducentesimo octuagesimo septimo in die beati Clementis, quo nos ibidem unionis et pacis concordiam inter nos inivimus, perpetuis temporibus inviolabiliter observandum, presentibus his: domino Swensone palatino Swecensi, Stiburio castellano Pucensi, Andrea castellano Gedanensi, Venzlao subcamerario Gedanensi, Laurentio subcamerario Stolpensi, Bugislavo subcamerario dicto Dummeradeviz Polonie, Gualone Dirzekrai, domino Iohanne decano Caminensi, Wizlao canonico Caminensi, domino Bysprao, Dracone marscalco, Wisekone de Usenem, Nevelingo, Smelingo, et aliis quam pluribus fidedignis. Ut autem hec nostra donatio ac confirmatio rata ac inconvulsa futuris temporibus perseveret, presentem paginam ipsis porrigimus sigillorum nostrorum muni-

mine roboratam. Scriptum per manus domini Iohannis notarii nostri atque capellani Nono Kalendarum Decembris. Concurrente secundo, Epacta quarta, Indictione quinta decima.

Bucoviensis, *de Bukow*. Slavenensis, *de Starno (Schlawe)*. Caminensis, *de Kamień (Kammin)*. Stolp, *Słupsk (Stolpe)*. Swecensis, *de Swiecie*. Pucensis, *de Pucko*. Usenem, *Usedom*.

Nr. 585.

Secundus Premisl dux Polonie 1287 Dec. 28, in Poznania; bona ecclesiae de Lubusz, in suo dominio sita, amplissimis privilegiis munit, villam Kazimierz in civitatem forensem, et ceteras iure Theutonico locare concedit.

Riedel. Codex diplomat. Brandenburgens. A 20, p. 194. (Kopja).

In nomine Domini amen. Humani generis actiones memoria perpetua indigentes plerumque ab hominum noticia dilabuntur, que scripturarum seu testium munimine non renovantur. Igitur nos secundus Premisl Dei gratia dux Polonie notum facimus universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presentem paginam inspecturis, quod quanto nobis ad venerabilem in Christo patrem dominum Cunrandum episcopum et ecclesiam Lubucensem maior dilectio est et favor, tanto maiori dilectionis et operum exhibitione ipsos condignis graciis et specialibus libertatum muneribus attollere volumus et dotare. Sane, cum progenitores nostri non sine zelo divine inspirationis ipsam ecclesiam Lubucensem pro sua suorumque successorum salute, ob reverentiam et honorem beati Adalberti martiris atque pontificis gloriosi fundaverint et condignis hereditatibus et prediis dotaverint, nos ipsorum devotis vestigiis inherendo, cupientes tam pii facti ob spem et gratiam divine remunerationis zelatores esse, conferimus venditionis iure sive titulo predicto domino Cunrado venerabili episcopo suisque successoribus et ecclesie Lubucensi in omnibus bonis et prediis suis, ubique in nostro dominio sitis, plenam et largam in perpetuum libertatem; ita quidem: in Kasimir vel alias ubi apertum situm habuerit, locet villam sive civitatem forensem ac alias villas iure Theutonico, que civitas atque ville cum incolis earum fruentur et gaudebunt omnimoda libertate et privilegio, quo omnia predia et eorum incole fruuntur et gaudent in Lubucensi dyocesi constituti. Absolvimus etiam eos de poradlne et quibuslibet exactionibus, et ab omnibus serviciis quibus nostre curie nostroque dominio astricti tenebantur, quibuscunque nominibus vel vocabulis censentur vel etiam nuncupantur, videlicet a naras, a vovos, a prevod, a podvorove, stroza, stan, sokol, castore, ac a solucione mellis quod dicitur csafa vulgariter, latine vero cifus; a bove, a vacca, ab opole. Preterea homines sepe dicte ecclesie Lubucensis nec ad castra nostra citabimus, nec ad expeditiones ire, nisi pro terre nostre defensione moniti literis nostris specialibus, nec ad edificationem seu constructionem munitionum, castrorum, civitatum et pontium ullo modo tenebuntur. Nec solvent penam capitis secundum morem terre nostre, quotienscunque aliquis in terminis predictorum ecclesie sepe dicte interfectus quacunque morte fuerit et occisus. Nec eiusdem ecclesie homines per nos, nec per palatinos, nec per castellanos, nec per vlodarios, nec per aliquos iudices sive officiales nostros, quibuscunque nominibus censentur, quoquomodo iudicabuntur, sed immediate per dominum episcopum Lubucensem quicunque pro tem-

pore fuerit, vel per eum, cuicunque idem episcopus sua duxerit iudicia committenda. Preterea idem dominus episcopus suique successores in bonis ecclesie sepius memorate in nostro dominio, per se aut per suos habebunt omnimodam venacionem omnium ferarum, quemadmodum Lubucensis ecclesia semper habuit ab antiquo; et hec omnia promittimus pro nobis et nostris successoribus inviolabiliter observanda. Ut autem omnia supra rationabiliter admissa vigorem perpetuum valeant obtinere, presentem paginam nostri sigilli ac venerabilium in Christo patrum dominorum, Iacobi sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopi, Iohannis Poznaniensis episcopi, ac ipsorum Capitulorum munimine sigillorum duximus confirmandam presentibus hys testibus: venerabili patre domino Iohanne miseratione divina Poznaniensi episcopo, domino Vincentio cancellario ducum Polonie et preposito Poznaniensi, comite Nicolao palatino Kalisiensi, Petrcone castellano Poznaniensi, Gmevomiro iudice Poznaniensi, domino Thilone preposito de Santok, et aliis quam pluribus fide dignis. Datum in Poznania anno Incarnationis dominice MCCLXXXVII per manus Iasconis notarii curie nostre, Indictione quintadecima, V Kalendas Ianuarii, in die Sanctorum Innocentum.

Lubucensis, *de Lubusz, z niemiecka Lebus.* Kasimir, *Kaźmierz.* Santok, *Santok.*

SUPPLEMENTUM.

Nr. 586. (18a.)

Adrianus Pp. IV 1154 Apr. 23, Rome apud s. Petrum; suscipit ecclesiam de Wrocław sub protectionem b. Petri et suam.

Wrocław. Archiv. Capituli. Liber niger pag. 324.

Adrianus episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Gualtero episcopo Wratislaviensi eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuam memoriam. In eminente apostolice Sedis specula disponente Domino constituti, fratres nostros episcopos, tam vicinos quam longe positos, fraterna caritate debemus diligere, et ecclesiis quibus Domino militare noscuntur, suam iustitiam conservare. Eapropter venerabilis in Christo frater episcope, tuis iustis petitionibus clementer annuimus, et ecclesiam Wratislaviensem cui Deo auctore prees, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut quascumque possessiones, quecumque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis tuisque successoribus, et per vos eidem ecclesie illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis, civitates, castella, villas, terras et plebes. Trecen, Tescin, gradice Golenziceske, Otemochaw, gradice Barda, Nemechi, Gramolin, gradice Ztrigoni, Zpini, Valan, Godinice, Szobolezke, Glogaw, Sezezko, Milica. Hec predicta loca singula cum omnibus pertinenciis eorum, terras quoque cultas et incul-

tas, servos ac ancillas, et cetera que iuste et legittime eidem ecclesie pertinent, abbaciam sancti Martini cum pertinentiis suis, castellum Othomochov cum pertinentiis, castrum Milich ad usus fratrum supradicte ecclesie deputatum cum pertinentiis suis, forum de Trebnice quod Circvice translatum est, duas villas, una que vocatur Cachemis altera Pobrino, villam que est sita inter Muchbor et Selenza. Ex dono Korane villas hereditatis sue quatuor: unam in montibus, aliam iuxta vadum quod dicitur Lan, tertiam iuxta Borech, quartam iuxta aquam que dicitur Olava. Quintam que vocatur Grogessevici, cum hominibus quorum hec sunt nomina: Groges, Paulus, Dobrenta, Sul, Korvad, Radost cum duobus filiis et Miloslav; quos omnes cum dux Mesico convictos (coniunctos?) decimos Gedchenses vellet abducere, cum voluntate et assensu fratris sui Bolizelavi ducis coram nobilibus totius Polonie eidem ecclesie restituit. In morte eciam sua, que iuste possidere videbatur, servos scilicet et ancillas, curtem intra civitatem cum pertinentiis suis. Ex dono Sibni duas villas, unam que dicitur Huronici, alteram iuxta Vidav. Ex dono Sulizelavi duas villas, unam in montibus que dicitur Sulizclavici, alteram Cochechov. Ex dono comitis Lutizlai, unam iuxta montem Ruzova. Ex dono comitis Tedlevi, unam iuxta Calis. Ex dono comitis Wlaz tres: Golenino iuxta Borech, aliam iuxta Thurovin, tertiam que vocatur Zcriovo iuxta Pagenchno. Homines eciam, quos dux Mesico cum hereditatibus suis ecclesie vestre restituit. Ex dono ducis Boleslavi quos (sic) rusticos, quorum nomina sunt hec: Ocros, Syma, Wertis, Milecs, Vilds. Ex dono comitis Wroczlai, villam super vadum Zmigrod cum villis adiacentibus, Charbei, Wlevilci. Ex dono comitis Zlavonis, villam iuxta Rado que vocatur Zlavno. Villas ecclesie beati Iohannis: Zbosovici, Videl, Venzovici, Ozorencino, Marzonici, Cicenici, Drogotici, Ztreganovici, Biscopici, Chitnichici, Scotenici, Rendissenici, Borscech cum hominibus. Gremeza cum filiis Bogdas et Sulov. Iuxta Goztech: Brisclevici, Selim, Soravin. Villam que Carnchagora dicitur, villam etiam super rivulum qui Soravina dicitur, villam que Chiresne dicitur, villam que vocatur Iacotele, villas Thessen, Grochovisca, Gelenov, Nalcho. Circuitio iuxta Cozli, circuitio super aquam que Dragina vocatur, et villam iuxta Sandovl que Gora dicitur. Decernimus igitur, ut nulli omnino hominum liceat prefatam ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auffere vel ablatas retinere, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva in omnibus apostolice Sedis auctoritate. Si que igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo Corpore et Sanguine Dei redemptoris nostri Ihesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districte ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta servantibus, sit pax Domini nostri Ihesu Christi, quatenus hic fructum bone actionis percipiant, apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Datum Rome apud sanctum Petrum per manus Rolandi, sancte Romane ecclesie presbyteri cardinalis et cancellarii, VIIII Kalendas Maii, Indictione III, Incarnationis dominice anno millesimo centesimo quinquagesimo quarto, pontificatus vero domini Adriani Pape IIII anno primo.

Trecen, *później* Ricen, *gród niegdyś nad rz. Odra, pomiędzy m. Brzeg i Olawa leżący.* Tescin, *Cieszyn, z niemiecka Teschen.* Gradice Golenziceske, *gród nie odga-*

dniony. Otemochaw, *z niem. Ottmachau.* Gradice Barda, *gród Warta, dziś miasteczko na Szlązku.* Nemechi, *z niem. Nimptsch.* Gramolin, *nie odgadnione.* Gradice Ztrigoni, *gród, dziś miasteczko Striegau.* Zpini, *Świdnica.* Valan, *z niem. Lähn.* Godinice, *może Grodzisk, dziś z niem. Zobtenberg.* Szobolezke, *pewnie dziś Zedelsdorf p. m. Sagan.* Glogav, *Głogowa.* Sczezko, *pewnie dziś Seitsch p. m. Gora.* Milice, *Milicz.* Abbatia s. Martini, *podobno niegdyś w zamku Wrocławskim.* Trebnice, *Trzebnica.* Circvice, *z niem. Zirkwitz.* Vadum Lan, *z niem. Lohe, lewy przypływ rz. Odra, poniżéj m. Wrocław.* Borech, *Grossburg.* Aqua Olava, *z niem. Ohlau rz.* Grogessevici, *z niem. Graduschwitz.* Gedchensis, *de Giecz.* Vidav, *z niem. Weyde.* Calis, *Kalisz.* Pagenchno, *może Pajęczno w Ziemi Sieradzkiéj.* Goztech, *z niem. Goschütz.* Rivul. Soravina, *z niem. Sarowka Bach prawy przypływ strum. Lohe.* Nalcho, *podług bulli Innocentego IV z r. 1245, Aug. 4, leżało w dyecezyi Poznańskiéj, zatem jest pewnie dziś Niałek, p. m. Babimost.* Cozli, *z niem. Kosel.* Sandovl, *z niem. Sandelwalde.* Gora, *z niem. Guhrau.*

Nr. 587. (21a.)

Petrus Gneznens. archiepiscopus 1176 Aug. 10, in ecclesia Blasii; monasterio de Sulejów decimas de pluribus villis confert.

Transsumpt potwierdzony przez: Fulco Gneznens. archiepiscop. 1232 Nov. 23, in Suleiov.

Biblioteka X.X. Czartoryskich. Diplomata.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Notum sit universis presentibus et posteris, quod ego Petrus Dei gracia Gneznensis archiepiscopus, videns desiderium et devotionis affectum piisimi principis Kazimiri ducis Polonie ad claustrum construendum in honorem Dei et beate virginis Marie sanctique Thome in Suleiov fratribus Cysterciensis Ordinis, eo devocionis affectu cupiens huius tam sancti operis esse coadiutor, decimas villarum subnotatas, videlicet de Suleiov cum omnibus pertinenciis suis, scilicet Strelez et Dambrove, decimas de Bela, de Lanchno, de Mileiov, de Scampiz, de Scibor et Domecelavez, ecclesiam quoque de Baldrichov cum decimis, decimam de Standov, de Chenna et de Pasturov confero et confirmo predicte fundacioni de Suleiov et fratribus ibidem Deo famulantibus, in perpetuum possidendas. Facta sunt hec in ecclesia Blasii anno ab Incarnatione Domini M.C.LXXVI, IIII Idus Augusti, presente Kazimiro duce prefato et Fulcone Cracoviensi episcopo, quorum sigillis et meo hanc paginam mee donacionis roboravi.

Suleiov, *Sulejów.* Strelez, *Strzelce.* Dambrove, *Dąbrowa.* Bela, *Biała.* Lanchno, *Łęczno.* Mileiov, *Milejów.* Scampiz, *Campino, osada znikła, leżała pod w. Milejów.* Scibor, *może Cichórz.* Domecelavez, *Domiechowice.* Baldrichov, *Bałdrzyków.* Standov, *Tądów.* Chenna, *Szczecno.* Pasturov, *Pasterka.*

Nr. 588. (74a.)

Henricus Polonorum archiepiscopus 1212 s. d., in Mstow; una cum quibusdam suffraganeis suis omnem canonicum, Capituli sui secreta propalantem sub anathemate ponit.

Wrocław. Archiv. Capituli. Liber niger pag. 444.

Notum sit omnibus ecclesiis per Poloniam collegiatis, quod ego H. miseracione (sic) Polonorum archiepiscopus, coram fratribus meis Polonie episcopis, domino V Dei gracia Cracoviensi, domino L. Wratislaviensi, domino L. Lubucensi, domino Pe. (sic) Poznaniensi, et cum assensu personarum ecclesiasticarum que ad consecracionem dicti domini P. Poznaniensis electi in Mstow convenerant statui, et sub anathemate posui omnem canonicum vel quemlibet alium religiosam vitam virum ducentem, qui Capituli sui secreta propalare presumpserit. Datum in Mstow ab Incarnacione Domini anno M.CC.XII, tercio post consecracionem domini P. die, et anno quartodecimo archiepiscopatus mei.

Lubucensis, *de Lubusz, z niemiecka Lebus.* Mstow, *Mstów.*

Nr. 589. (113a.)

Honorius Pp. III 1222 Mai. 19, Alatri; confirmat compositionem, inter abbatem s. Vincentii et abbatem s. Mariae in Wrocław, ratione monasterii Laurentii in Kalisz initam.

Pergam. orygin. Na pasmie nici jedwabn. czerwon. i żółt. przywieszona bulla Honorius Pp. III.

Wrocław. Königl. Staats Archiv. Vincenz-Stift 18.

Honorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio abbati sancti Vincentii Wratislaviensis salutem et apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Sane, sicut ex tua insinuatione accepimus, cum inter te et .. abbatem sancte Marie Wratislaviensis super ecclesia sancti Laurentii de Kalis coram dilectis filiis, .. preposito Glogoviensi et coniudicibus suis ex delegatione apostolica, questio verteretur, amicabili tandem fuit compositione sopita, quam humiliter postulasti apostolico munimine roborari. Nos ergo tuis iustis postulationibus annuentes, compositionem ipsam, sicut sine pravitate provide facta est et ab utraque parte sponte recepta et hactenus pacifice observata, auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel eius temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Alatri XIIII Kalendas Iunii, pontificatus nostri anno sexto.

Ecclesia s. Laurentii in Kalis, *klasztor ś. Wawrzyńca w Kościelnéj wsi p. m. Kalisz.*

Nr. 590. (113b.)

Wincencius Gneznens. archiepiscopus 1222 Iul. 20, in Gnezna; confirmat decimas, quas monasterium de Łekno tempore sui praesulatus possidebat, et ipsum monasterium sub patrocinium beati Adalberti suscipit.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Benedictus de Modla canonicus et vicarius in spiritualibus ac officialis generalis etc. 1426 Iun. 22, Gnezne, *w pergaminie orygin., przy którym gruby sznur nici jedwabn. różow. i czerwon. od przywieszonéj niegdyś pieczęci. W końcu obok oświadczenia:* Iacobi Mathie de Lancicia publici etc. notarii etc., *Znak tegoż narysowany.*

Wągrowiec. Archiv. monasterii. Diplomata.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Ego Wincencius Dei gracia Gneznensis archiepiscopus, Christi fidelibus tam presentibus quam futuris salutem in perpetuum. Omnium quidem filiorum nostrorum devocionem paterno prout iustum est affectu amplectimur, verum eos qui divini amoris igne validius flammascentes religiose vite puritatem eligunt, speciali nostri amoris affectu ac diligenciori nostri presulatus presidio tanto digniores estimamus, quo excellentius ipsos apud Dominum glorie nostre coronam esse confidimus. Horum ergo perpetue paci et tranquillitati prospicere, nos tam paterna sollicitudo quam ipsa iusticie medullitus inflammat racio; ut videlicet quanto quiecius, tanto et studiosius divinis dediti serviciis, communis salutis militent profectibus. Inde est quod tam presentibus quam futuris notum esse volumus, dilectum filium nostrum Henricum abbatem domus Lugnensis, Ordinis Cysterciensis, coram nobis et conventu fratrum nostrorum in ecclesia Gneznensi consistentem, pro confirmacione decimarum ecclesie sue, quas tenuit iuste a nostra Capitulique nostri auctoritate, devote humiliterque supplicantem, sic tam nostro assensu quam Capituli nostri favore potitis unanimi, iuste peticionis effectu meruisse. Igitur decimas, quascunque iamdicta ecclesia Lugnensis usque ad presulatus nostri tempora canonice ac legittime tenuit, firmas ipsi ecclesie illibatas perpetuis permanere temporibus ea qua fungimur auctoritate decernimus. Et de nemoribus et silvis in posterum excolendis, una eademque sentencia intelligi debet que de decimis premissa est, quia totum quod nostri iuris esse poterit, liberatori animarum nostrarum conferimus et usibus fratrum, ut bonarum actionum ipsorum participes inveniamur. Et hec sunt nomina hereditatum de quibus eedem decime proveniunt, que propriis vocabulis duximus exprimenda: Bartozege scilicet Slosyni, Buchowo, Dambrowici, Golanch, Slachowo, Damaboze, Ochuzino, Morachowo, Luccowo, Blischowice, Olesno, Pangroz, Goszczsane, Canino, Coprivnze, Chirnelino, Camencz, Crosno, forum in Lugna, Mocronoz, Ergilzsko, Ztrassowe, Lasis. Preterea iustis postulacionibus prefati abbatis pie annuentes, Lugnense cenobium cum personis, rebus et possessionibus, quascunque in presenciarum iuste possidet vel iusto titulo iustisque modis aquirere poterit, sub patrocinio beati Adalberti et nostre defensionis atque ecclesiastici muniminis protecciione suscipimus, omnemque iniustam invasionem, violenciam et oppressionem quorumcunque malorum, per ecclesiastice districcionis sententiam ab ipsis propulsando. Ut igitur hec omnia rata et in perpetuum inconvulsa permaneant, presens scriptum nostri et Capituli sigillorum appensione communimus, quyn et virorum fidelium attestacione roboramus, quorum hec sunt nomina: Lupoldus maior prepositus, Hugo

decanus, Nicolaus custos, Cristianus archidiaconus, Bozo prepositus de Calis, Baldewinus decanus Lancicie et alii canonici, Iacobus, Wenzslaus scolasticus, Mutina, Hartungus, Thomas, Bogugwalus, Stephanus, Andreas et alii quam plures fide digni. Acta sunt hec in Gnezna anno Domini M.CC.XXII,XIII Kalendas Augusti, Indiccione decima.

Lugnensis, *de Łekno.* Bartozege, (Slosyni?) *Bartodzieje.* Slosyni, *osada znikła.* Buchowo, *Bukowie.* Dambrowici, *Dąbrowa.* Golanch, *Gołańcz.* Slachowo, *Zalachowo.* Damaboze, *Danaborz.* Ochuzino, *Ochodza.* Morachowo, *Morakowo.* Luccowo, *Łukowo.* Blischowice, *Bliżyce.* Olesno, *Oleśno.* Pangroz, *Panigrodz.* Goszczsane, *Gościeszyn.* Canino, *Koninek.* Coprivnze, *Pokrzywnica.* Chirnelino, *Czerlin.* Camencz, *Kamniec.* Crosno, *Krośno.* Mocronoz, *Mokronos.* Ergilzsko, *Rgielsk.* Ztrassowo, *Straszewo.* Lasis, *Łaziska.*

Nr. 591. (119a.)

Fridericus secundus Romanorum imperator etc. 1226 Mart. Arimi[illegible]e; confirmat Ordini s. Mariae Theutonicorum donationem terrae de Chełmno, a Conr[illegible]do duce Mazoviae factam.

Pergam. orygin. Pierwszy wiersz aż do Ierusalem et, *pisany literami długiemi a wązkiemi na kształt bul papiezkich tamtoczesnych. W środku wiersza* Fridericus *w ten sposób pisano, że* F *i* S *stoją na początku i końcu, a pomiędzy niemi inne litery imienia w dwóch rzędach, kolejno po nad sobą stawionych. Ku końcowi wiersz:* Signum domini Friderici *aż do* Sicilie regis *temiż literami co wiersz pierwszy pisany; pomiędzy zaś wyrazami* semper *i* augusti *narysowany monogram:* Fridericus Romanorum imperator.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 6. — Dogiel IV, Nr. 4. — Dreger, Cod. diplom. Pomeran. Nr. 65.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Fridericus secundus, divi[illegible] clemencia Romanorum imperator semper augustus, Ierusalem et Sicilie rex. Ad h[illegible]c Deus imperium nostrum pre regibus orbis terre sublime constituit et per diver[illegible]a mundi climata nostre dicionis terminos ampliavit, ut ad magnificandum in secul[illegible]s nomen eius et fidem in gentibus propagandam, prout ad predicacionem Evange[illegible]ii sacrum Romanum imperium prepararat, sollicitudinis nostre cura versetur; ut n[illegible]n minus ad depressionem quam ad conversionem gencium intendamus, illius provision[illegible]s graciam indulgentes, per quam viri catholici pro subiugandis barbaris nacionibus [illegible] divino cultui reformandis instanciam diuturni laboris assumant, et tam res qua[illegible] personas indeficienter exponant. Hinc est igitur quod presentis scripti serie notu[illegible] fieri volumus modernis imperii et posteris universis, qualiter frater Hermannus, sacr[illegible] domus Hospitalis sancte Marie Theutonicorum in Ieruzalem venerabilis magister, fidelis noster, devotam sui animi voluntatem attencius reserando proposuerit coram nobis quod devotus noster Chunradus dux Mazovie et Cuiavie promisit et obtulit ei providere et fratribus suis de terra que vocatur Culmen, et in alia terra, inter marchiam suam videlicet et confinam Prutenorum: ita quidem, ut laborem assumeren[illegible] et insisterent opportune ad ingrediendum et obtinendum terram Pruscie ad honorem

et gloriam veri Dei. Quam promissionem recepisse distulerat et celsitudinem nostram implorabat, quod si dignaremur annuere votis suis, ut auctoritate nostra fretus inciperet aggredi et prosequi tantum opus, et ut nostra sibi et domui sue concederet et confirmaret serenitas, tam terram quam predictus dux donare debebat, quam totam terram que in partibus Pruscie per eorum instanciam fuerit acquisita, et insuper domum suam immunitatibus, libertatibus et aliis concessionibus, quas de dono terre ducis prefati et de Pruscie conquisicione petebat, nostre munificencie privilegio muniremus, ipse oblatum donum dicti ducis reciperet, et ad ingressum et conquisicionem terre continuis et indefessis laboribus bona domus exponeret et personas. Nos igitur promptam et expositam devocionem eiusdem magistri, qua pro terra ipsa sue domui acquirenda ferventer in Domino estuabat, et quod terra ipsa sub monarchia imperii est contenta, confidentes quoque de prudencia magistri eiusdem, quod homo sit potens opere et sermone, et per suam et fratrum suorum instanciam potenter incipiet et conquisitionem terre viriliter prosequetur, nec desistet inutiliter ab inceptis, quemadmodum plures multis laboribus in eodem nogocio frustra temptatis cum viderentur proficere defecerunt, auctoritatem eidem magistro concessimus, terram Pruscie cum viribus domus et totis conatibus invadendi, concedentes et confirmantes eidem magistro, successoribus eius, domui sue, in perpetuum tam predictam terram quam a prescripto duce recipiet ut promisit et quamcumque aliam dabit, necnon totam terram quam in partibus Pruscie conquiret Domino faciente, velut vetus et debitum ius imperii, in montibus, planicie, fluminibus, nemoribus, et in mari, ut eam liberam ab omni servicio et exaccione teneant et immunem, et nulli respondere proinde teneantur. Liceat insuper eis de concessione nostra per totam terram conquisicionis eorum, sicut acquisita per eos et acquirenda fuerit, ad commodum domus passagia et thelonea ordinare, nundinas et fora statuere, monetam cudere, talliam et alia iura taxare, directuram per terram in fluminibus et mari sicut utile viderint stabilire, fodinas et meieras (sic) auri, argenti, ferri et aliorum metalorum ac salis, que fuerint vel invenientur in ipsis terris, possidere perhenniter et habere. Concedimus insuper eis iudices et rectores creare, qui subiectum sibi populum, tam eos videlicet qui conversi sunt quam omnes alios in sua supersticione degentes, iuste regant et dirigant, et excessus malefactorum animadvertant et puniant, secundum quod ordo exegerit equitatis; preterea civiles et criminales causas audiant et dirimant secundum calculum racionis. Adicimus insuper ex gracia nostra, quod idem magister et successores sui iurisdiccionem et potestatem illam habeant et exerceant in terris suis, quam aliquis princeps imperii melius habere dinoscitur in terra sua quam habet; ut bonos usus et consvetudines ponant, assisias faciant et statuta, quibus et fides credencium roboretur, et omnes eorum subditi pace tranquilla gaudeant et utantur. Ceterum auctoritate presentis privilegii prohibemus, ut nullus princeps, dux, marchio, comes, ministerialis, scultetus, advocatus, nullave persona, sublimis vel humilis, ecclesiastica vel mundana, contra presentis concessionis et confirmacionis nostre paginam audeat aliquid attemptare; quod qui presumpserit, penam mille librarum auri se noverit incursurum, quarum medietas camere nostre, reliqua passis iniuriam persolventur. Ad huius itaque concessionis et confirmacionis nostre memoriam et stabilem firmitatem, presens privilegium fieri, et bulla aurea typario nostre maiestatis impressa fecimus communiri. Huius rei testes sunt: Magdeburgensis, Ravenensis, Tyrensis, Panormitanus et Reginus archiepiscopi; Bononiensis, Ariminensis, Cesenas, Mantuanus et Tortosanus episcopi; Saxonie et Spoleti duces, marchio de

Monte Ferrato; Salingwerra de Ferrara, (*8 lit. ides.*) de Hohenloch, Hemricus de Swarzburch, Guntherus de Keverenberch, Wernherus de Kiburch, Albertus de Habechspurch, Liudwicus et Hermannus de Froburch et Thomasius de Acceris comites; Albertus de Arnstein, Riccardus marscalcus et Riccardus camerarius imperialis aule, et alii quam plures.

Sigillum domini Friderici secundi Dei gratia invictissimi Romanorum imperatoris semper *(monogramma)* augusti, Ierusalem et Sicilie regis.

Acta sunt hec anno dominice Incarnacionis milesimo ducentesimo vicesimo sexto, mense Marcii, quartodecime Indiccionis, imperante domino Friderico Dei gracia serenissimo Romanorum imperatore semper augusto, Ierusalem et Sicilie rege; Romani imperii eius anno sexto, regni Ierosolimitani primo, regni vero Sicilie vicesimo sexto feliciter. Amen.

Datum Arimine, anno, mense et Indiccione prescriptis.

Terra Culmen, *Ziemia Chełmińska.* Pruscia, *Prusy.*

Nr. 592. (129a.)

Wlodizlaus maior dux Polonie 1231 Febr. 24, in Lubin; dat ecclesiae cathedrali de Wrocław libertatem Theutonicam in villa eius Murzynow.

Pergam. orygin. W dolnym założonym brzegu jedno szerokie poprzeczne wcięcie od przywieszenia pieczęci.

Wrocław. Archiv. Capituli. AA, 72.

In nomine Ihesu Christi amen. Nos Wlodizlaus Dei gracia maior dux Polonie notum facimus universis presentem paginam inspecturis, quod ad honorem Dei et utilitatem ecclesie sancti Iohannis in Wratizlaw, dedimus et concessimus et presente carta confirmavimus iam dicte ecclesie libertatem Teutonicam plenam in Murinov, ad locandum ibidem Teutonicos et alios hospites, eo modo, qui sibi videbitur expedire; nichil ab hac libertate nobis et nostris heredibus excipere decernentes; preter quam dimidiam partem in solucione capitis si quis quod absit ibidem fuerit interfectus, iudice episcopi Wratizlaviensis sibi de eadem solucione partem terciam reservante, omnem utilitatem sancto memorato concedimus perpetuo possidendam. Et ut hec nostra donatio perpetuam habeat firmitatem, ipsam scripti huius testimonio et sigilli nostri appensione duximus roborandam. Actum in Lubin anno Domini M.CC.XXXI, VI Kalendas Martis, hiis testibus: Iohanne abbate de Lubin, Stephano cancellario nostro, Cecirado castellano de Zbansin, et multis aliis.

Murinov, *leżał, jak się okazuje z bulli:* Innocentius Pp. IV 1245 Aug. 9, Lugduni, *(Wrocław, Archiv. Capituli, Liber niger pag. 446), w dyecezyi Poznańskiéj, jest to zatem Murzynów p. m. Skwierzyna, dziś z niemiecka Morrn.* Lubin, *Lubin.* Zbansin, *Zbąszyń.*

Nr. 593. (142a.)

Fulco Gneznens. archiepiscopus 1232 Nov. 23, in Suleiov; connat privilegium, quod dederat monasterio de Sulejów **Petrus Gneznens. archiscopus 1176 Aug. 10, in ecclesia Blasii,** et concessis ab eodem monario praedicto decimis, novas addit.

Transsumpt orygin. potwierdzony przez: Drego de Andreo, Th. de Lubens, Egis de Wangoz, Stephanus de Coprivnicia, Iohannes de Scips, Baldewinus de Chiricz, rtholomeus de Ruda, Nicholaus de Iemilnicia dicti abbates 1289 Oct. 13, in Lus; *w pergaminie orygin., u którego na paskach pergam. przywieszono 8 pieczęci. rwsza znikła; druga podługowata przedstawia Opata w infule, prawicą wspartego pastorale, na lewéj spoczywa księga; trzecia znikła; z czwartéj pozostały ułamek uzuje dolną połowę osoby w długiéj szacie; piąta znikła; szósta podługowata, zatarta, zedstawia osobę w długiéj szacie; siódma znikła; ósma okazuje Opata w téj saméj staci, co pierwsza, głowa odłamana. Napisy u wszystkich odłamane.*

Biblioteka X.X. Czartoryskich, Diplomata.

In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Quoniam plerumque materia tustatis antiquare nova, ac demum antiquata consuevit ad nichilum deducere, ideo udentium sollercia laudabilis adinvenit, ut acta mortalium et donaciones eorum, per cessores legitimos, ne a memoria decidant et per oblivionem vetustatis depereant, ipto renovari debeant et suis posteris intimari. Quapropter noverint universi sentes et futuri, quod nos Fulco miseracione divina Gneznensis archiepiscopus, isiderantes quanta libertate et devocione monasterium beate virginis Marie sancue Thome in Suleiov in ipsius fundacionis exordio a venerabili pie recordationis mino Petro quondam Gneznensi archiepiscopo decimis sit dotatum, suis vestigiis devocionis affectu cupientes inherere, viso privilegio donacionis sue per successnem iam longi temporis antiquato, quitquid in eodem moderno tempore reperimus, igenter renovare studuimus et renovando confirmare. Erat autem privilegium feis memorie dicti domini Petri in hec verba: *(Sequitur diploma Nr. 587.)*

Et quia donaciones et vota fidelium a successoribus legittimis ampliari debent cius quam dissolvi, donaciones superius annotatas prefato monasterio perpetuo nfirmamus. Insuper addimus et donamus pro remedio anime nostre, predecessoin ac successorum nostrorum, ecclesie nominate de Suleiov decimas villarum que cantur Zagorane, Comorovo, Camen, Predidievo, Sokolina, Strasovici cum molenio Grodisce, Smogorevo. Item notum facimus, quod inter conventum sepedicti nasterii de Suleiov et Bogufalum scolasticum Lanciciensem, auctoritate nostra inveniente et Capitulorum nostrorum consensu accedente, talis intervenit composicio: de villa que vocatur Barchovici, prefatus scolasticus suique successores vice decime, succrescant sive decrescant eiusdem ville incole, marcam argenti puri perpetuo cipiant annuatim. Ut autem presens scriptum nostre confirmationis, donationis protestationis, perpetue firmitatis robur obtineat, sigillo ducis Conradi et nostro, Capitulorum nostrorum, Gneznensis videlicet et Lanciciensis sigillis roboramus. um in Suleiov in consecracione ecclesie, anno ab Incarnacione Domini M.CC.XXXII, Kalendas Decembris, presentibus hiis: duce Conrado prefato et filiis suis Boao et Semovito, Baldwino Gneznensi et Alberto Lanciciensi decano, Bogufalo sco-

lastico Lanciciensi, Alberto archidyacono Lanciciensi, Iaros flodario nostro, magistro Andrea de Cracovia, et aliis quamplurimis.

De Andreo, *de Jędrzejów*. Lubens, *Lubiąż*, *z niemiecka Leubus*. Wangoz, *Wąchock*. Coprivnicia, *Koprzywnica*. Scips, *Zips*. Chiricz, *Szczyrzec*. Ruda, *Ruda*. Iemilnicia, *Imielnica*. Suleiov, *Sulejów*. Zagorane, *Zagorzany*. Comorovo, *Komorów*. Camen, *nie odgadnione*. Predidievo, *pewnie Przeczow*, *poprzednim przyległy*. Sokolina, *Sokolina*. Strasovici, *Straszków*. Molendinum Grodisce, *przypomina znajdujący się tam niegdyś gród* Wilem. (*cnfr. Nr. 138 et 386.*) Smogorevo, *Smogorzewo*. Barchovici, *Barkowice*.

Nr. 594. (209a.)

Gregorius Pp. IX 1238 Mai. 25, Laterani; monet Henricum ducem Silesiae, ut archiepiscopo Gneznensi, pro damnis ecclesiae eius a patre suo b. m. duce Henrico illatis, satisfactionem praestet.

Theiner. Monumenta histor. Poloniae, I, Nr. 71.

Gregorius episcopus *etc.*, dilecto filio nobili viro H. duci Zlesie et Cracovie salutem *etc.* Cupientes, ut ab adolescentia tua timori Domini et amori assuefaciens temetipsum, apud Deum et homines sic proficias sapientia et etate, ut patris tui vestigia, presertim in oppresionibus ecclesiarum et clericorum non imitanda, reliquens, ecclesias et personas ecclesiasticas pio semper et prompto venereris affectu, libenter te salubribus monitis premunimus, que tanto altius cordi tuo debent infigi, quanto fortius honorem tuum respiciunt et salutem: et qui dux es aliis constitutus, ducatum tuum et quicquid habes, immo quicquid es, ab universorum Domino recognoscens, sic teipsum per rectitudinis viam ducas, quod ab eius beneplacitis non recedas. Sane olim non absque mentis amaritudine intellecto, quod nobiles viri duces Polonie homines cathedralium et aliarum ecclesiarum Gneznensis provincie, angariis, perangariis et vectigalibus graviter affligendo, ipsos, ut venatores eorum in domibus suis reciperent ac eis procurationes indebitas exhiberent, nec non in expeditionibus suis propriis militarent stipendiis, ac eorundem munitionibus et domibus construendis insisterent, contra iustitiam coartabant, et alias per eos tam enormiter gravabantur, quod nec suis poterant vacare negotiis, nec prefatis ut tenentur ecclesiis deservire, ac nichilominus ab eis et ipsorum officialibus indifferenter tamquam proprii servi eorumdem compellebantur obsequiis et iudiciis subiacere: venerabili fratri nostro.. episcopo quondam Mutinensi penitentiario nostro, apostolice Sedis legato, litteras nostras direximus continentes, ut aliqua consuetudine, que corruptela dicenda est potius, non obstante, prefatos duces ab huiusmodi molestiis dictorum hominum coherceret. Cumque dictus episcopus, ad instantiam venerabilis fratris nostri.. Gneznensis archiepiscopi, prout id in nostra proposuit presentia constitutus, quondam Henricum ducem Zlesie et Cracovie patrem tuum super huiusmodi oppressionibus pluries ac peremptorie ad suam presentiam citavisset, quia nec per se, nec per procuratorem idoneum coram eo voluit comparere ad frivole appellationis diffugium se convertens, in eum exigente ipsius contumacia excommunicationis sententiam promulgavit. Eodem igitur archiepiscopo et predicti patris tui procuratoribus apud Sedem apostolicam constitutis, dilectum filium nostrum

E. sanctorum Cosme et Damiani diaconum cardinalem eis concessimus auditorem. Coram quo aliquandiu litigato, nos volentes eidem patri tuo sine iuris lesione deferre, ipsum per.. abbatem de Stragov et collegas suos ad cautelam absolvi mandavimus et citari, ut coram nobis per se vel procuratorem idoneum certo termino compareret, super principali facturus et recepturus quod iusticia suadet. Sed ipsi formam mandati apostolici non servantes, licet ipsum iuxta formam eis traditam citavissent certo ei termino assignato, per alium tamen ipsum de facto, cum de iure non possent, absolvi fecerunt perpetuam ad cautelam. Cum autem in prefixo termino nullus pro eo, etiam post terminum expectato, nisi dumtaxat ad impetrandum et contradicendum comparuerit procurator, dilectus filius noster S. tituli sancte Marie Transtyberim presbiter cardinalis, super hoc a nobis deputatus auditor, ipsum merito reputans contumacem, eundem in expensis legitimis, quas dictus archiepiscopus a tempore citationis emisse fecerat, condempnavit. Tandem vero quidam qui pro procuratoribus se gerebant mandatum sufficiens exhibentes, recepto ab archiepiscopo supradicto libello, tam super exactionibus et gravaminibus antedictis, quam dampnis in villis, possessionibus, hominibus ac rebus aliis sibi et Gneznensi ecclesie irrogatis, nec non et expensis factis a tempore mote litis, super ipso coram eodem cardinali aliquandiu adinvicem litigarunt; sed antequam rumor de dicti patris tui obitu ad nostram notitiam pervenisset, ad litis contestationem non potuit perveniri. Ut ergo eiusdem patris tui excessus huiusmodi tam detestabiles quam enormes displicere tibi operum exhibitione demonstres, nobilitatem tuam rogamus, monemus et hortamur attente per apostolica scripta mandantes, quatenus de gratia in gratiam et de virtute proficiens in virtutem, de illatis eisdem archiepiscopo et ecclesie dampnis et iniuriis irrogatis plenam satisfactionem impendens, ab ipsorum oppressionibus et molestiis penitus conquiescas; ita quod eidem archiepiscopo nulla contra te iuste querele materia relinquatur, et nos devotionem tuam possimus merito commendare. Alioquin non immerito poteris formidare, ut iam dictum patrem tuum, qui ob huiusmodi oppressiones vinculo fuit excommunicationis astrictus, exhumari de cimeterio ecclesie faciamus, et sententias, quas archiepiscopus memoratus et suffraganei sui ob defensionem iurium ecclesiarum suarum et ecclesiastice libertatis in te ac terram tuam rite duxerint promulgandas, inviolabiliter observari, alias contra te spiritualiter et temporaliter iuxta meritorum exigentiam nichilominus processuri. Datum Laterani VIII Kalendas Iunii, anno duodecimo.

Nr. 595. (220a)

Wlodizlaus dux Polonie 1239 s. d. et l.; commutat villas suas Leniewo et Pierzyska, cum villa filiorum Nicolai quondam custodis, dicta Wełna.

Pergam. orygin., u którego sznurki z nici jedwabnych czerwon. od przywieszenia trzech pieczęci pozostały.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 15.

In nomine Domini amen. Que aguntur in tempore, simul labuntur cum tempore: sola autem negotia signata litteris vivunt et a sue firmitatis constancia non recedit (sic). Hinc est enim, quod ego Wlodizlaus Dei gracia dux Polonie, quondam ducis Odonis filius, notum facio universis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris, quod de consensu uxoris mee Hadevigis illustris ducisse Polonie, nec non filio-

rum meorum Premizlonis et Bolezlavi, duas villas, quarum una Leznovo alia Peresce vocatur, contuli filiis Nicolai quondam custodis, Isaye scilicet et eius fratribus, pro commutatione ville que Welma dicitur circa Zrazim, et aliis villis conferentes omnimodam libertatem, videlicet Pavlovo et Nidome, reddens eas eas (sic) ab omni honere servitutis sive solutionis, hoc est a podvorove, a stroza, a conductu, a povoz et naraz, et quod homines predictarum villarum non citentur coram castellanis, solummodo cum sigillo ducis citati respondeant coram duce. Ne aliquis autem processu temporis hoc factum nostrum inmutare temptavèrit, presens scriptum sigilli nostri inpressione dignum duximus roborare sub testimonio prepositi Bozonis, Baldevini decani, Andree, Mutine, Thome, Stephani cancellarii, et aliorum multorum canonicorum et vicariorum Gnezdnensis ecclesie; domini Pauli episcopi Poznaniensis, Vitozlavi decani, Boguhvali cantoris, Petrici, Helvici, Gerardi, canonicorum Poznaniensis ecclesie; comitis Domaradi, Lutoldi tribuni Gnezdnensis, Mstignevi venatoris, Ianussii vexilliferi, Petri tesaurari; Iohannis, Devtiti, Nedani, Egidii, Nicolai, capellanorum curie ducis, et aliorum multorum clericorum et laicorum. Actum ab Incarnatione Domini anno M.CC.XXX.VIIII.

Leznovo, *Leśniewo.* Peresce, *Pierzyska.* Welma, *Wełna.* Zrazim, *Radzim, niegdyś gród na wyspie rz. Warta, o 1 milę powyżéj m. Oborniki.* Pavlovo, *Pawłowo.* Nidome, *Nidomie.*

Nr. 596. (243a.)

Synodus incerti loci et anni. (*Secundum Mathiam Miechoviensem Synodus haec est forsan illa, quam refert celebratam fuisse in Łęczyca anno 1244*).

R. Hube. Antiquissimae Constitution. Synodal. provinciae Gneznens. p. 8. (*Podług dwóch kodeksów, z których jeden pisany w XIV, drugi w XV wieku*).

1. Crescente quotidie malitia hominum perversorum et in deteriora seculo declinante, cogimur ex preteritis casibus futuris periculis obviare. Sanctione igitur constituimus synodali, ut, si unquam diabolo instigante aliquis princeps episcopum ceperit, ex tunc statim ab eo tempore, quò cognita fuerit episcopi captivitas, in tota terra illius tyranni qui eum captivaverit divina cessent officia, nec exhibeantur in ipsa terra aliqua divina Sacramenta, preter baptisma parvulorum et penitencias moriencium: sepultura mortuorum ibidem specialiter interdicta. Quod si diocesis ampla fuerit, extra dominium eiusdem tyranni se extendens, in illa quidem parte divina celebrentur officia: sed singulis diebus festivis ab omnibus prelatis et rectoribus ecclesiarum excommunicetur malefactor solemniter, extinctis candelis et pulsatis campanis cum omnibus fautoribus et consiliariis suis. Et in signum ecclesie sui pastoris a illud tempus solacione viduate, campane in nulla pulsentur ecclesia eiusdem diocesis; sed ad divinum officium convocetur populus sono percusse tabule, sicut fit diebus dominice Passionis. Quod si aliquis de clero a quocumque captus fuerit, dicesanus episcopus sub pena sui officii teneatur ad vindictam sui facti procedere, malefactorem excommunicando et denunciando excommunicatum. Et si princeps, quam statim admonitus, eum non restituerit, eius terra supponatur interdicto; si vero alia persona fuerit a principe, solemniter excommunicetur; et si contumax fuerit, admoneatur, princepsque cogat detentorem eius, quod absolutum eum dimittat. Quod princeps negligens fuerit, terra eius similiter interdicto supponatur.

2. Statuimus etiam, ut episcopo defuncto, prepositus, decanus et Capitulum eiusdem ecclesie, et saltem qui presentes fuerint, denuncient hoc sub pena officiorum suorum omnibus episcopis et provincialibus infra octo dies a tempore sciencie, ut exequie persone defuncte et divina officia que pro defunctis fiunt, tam a prelatis quam subditis decenter et solemniter celebrentur.

3. Statuimus nichilominus, ut res defuncti episcopi sint sub tuitione et fideli custodia prelatorum cathedralis ecclesie, usque ad electionem sui successoris.

4. Excommunicamus eciam omnes, sive sint principes sive alterius dignitatis, qui res episcopales sede cathedrali vacante presumpserint in usus suos redigere vel per aliquam violenciam occupare; quum de iure debeant omnia reservari successori ecclesie, cuius sunt usibus profutura.

Nr. 597. (254a.)

Conradus dux Lanchicie 1246 Oct. 2, in Yascene; ratam habet traditionem praedii Kiełczewo, a Nicolao filio Mistivuy palatini, ecclesiae Gneznensi pro 30 marcis debiti factam.

Pergam. orygin., u którego na plecionce z nici jedwabn. czerwon. przywieszony ułamek pieczęci bez wycisku. Pismo w wielu miejscach zniszczone.

Gniezno. Archiv. Capituli Metropol. Nr. 17.

In nomine Domini amen. Nos Conradus Dei gracia dux Lanchicie notum facimus universis presentibus et futuris, quod comes Mistivuy palatinus noster coram nobis et filiis nostris Bolezlao duce Mazovie et Semovito duce publice recognovit, quod Nicolaus filius suus de consensu et voluntate ipsius et aliorum filiorum eius, predium quoddam dictum Kelchovo quod ad eos iure pertinebat hereditario, cum omnibus utilitatibus et pertinentiis venerabili patri nostro domino F. Gneznensi archiepiscopo et ecclesie Gneznensi pro XXX marcis argenti, quas prefatus N. pro decimis violenter obtentis et dampnis Gneznensi ecclesie irrogatis tenebatur, in presencia filii nostri illustris Kazimiri ducis Cuyavie tradidit iure perpetuo possidendum. Quam tradicionem idem palatinus noster ratam habens et eidem coram nobis expresse consentiens, illud idem predium cum omnibus utilitatibus, omnium filiorum suorum consensu interveniente, (*6 lit. del.*) iam dicto patri nostro et eius successoribus pro eadem pecunia denuo tradidit perpetuo possidendum, adiciens et promittens, quod si quisquam ipsum predium, eo et filiis suis postquam instituta actio eis denunciata fuerit (*5 lit. del.*) defendentibus, a domino archiepiscopo et ab eius successoribus evincerit, tantundem de terra eque bona et (*6 lit. del.*) utili, ipse et N. (*6 lit. del.*) dare necessario Gneznensi ecclesie tenebuntur. Volentes autem ut quid tam sollempniter actum est coram nobis omnibus innotescat, presens scriptum appensione sigilli nostri et annotatione testium duximus roborandum, quorum nomina sunt hec: Abraham palatinus Mazovie, Albertus palatinus Chir... (*3 lit. del.*) Stephanus castellanus Lanchicie, Florianus castellanus de Rospra, Domavug thesaurarius, Lessota pincerna, Urbanus agazo, Budizlaus iudex, Stresek tribunus, Odolanus (*5 lit. del.*) Ian Scuyanca venator, Tomas filius Petri, et alii quam plures. Actum in Yascene anno Domini M.CC.XL.VI, sexto Nonas Octobris.

Kelchovo, *Kiełczewo.* Chir (?) *może* Chirasc, *czyli Sieradz, lub też* Chirnesk, *czyli Czersk.* Rospra, *Rozprza.* Yascene, *Jasieniec.*

Nr. 598. (276a.)

Bolezlaus dux Slesie et Polonie 1249 Jan. 28, in Legnicz; absolutionem a vinculo excommunicationis petens, spondet correctionem praeteritorum, et ecclesiae de Wrocław quasdam immunitates largitur.

Wrocław. Archiv. Capituli. Liber niger pag. 390. — Stenzel, Bisthums-Urkund. p. 16.

Nos Bolezlaus divina gracia dux Slesie et Polonie notum facimus universis, quod cum ex pluribus causis, quas dominus Thomas Wratislaviensis episcopus veras esse dicebat, vinculo essemus excommunicacionis astricti et terra nostra ecclesiastico subposita interdicto, nos ad satisfaciendum tam nostre consciencie apud nos quam fame aput homines, principaliter autem deferentes Deo, cui humilitatem et subieccionem prestare nostri honoris incrementum et exaltacionem nostre anime reputamus, humiliari volumus sub potenti manu Dei, et pro absolucione sentenciarum predictarum obtinenda et gracia reconciliacionis ecclesiastice, correccionem spondentes preteritorum et futurorum cautelam, articulos infrascriptos ad honorem Dei et sancte Ecclesie bona fide promittimus observare:

Clericos nec captivabimus nec in exilium mittemus, et quod fecimus circa aliquos, quantum ad exilium revocamus. Nec alicui de cetero beneficium ecclesiasticum inordinate auferemus, sed si quis clericus adeo excesserit ut aliquo premissorum videatur dignus, de hoc coram episcopo in iudicio cum ipso experiemur; a quo si iusticiam non fuerimus consecuti, ipsam in foro ecclesiastico alias prosequemur. Item, non faciemus aliquam eieccionem vel induccionem religiosorum violenter, sed si quid in huiusmodi racione iuris patronatus nobis fuerit faciendum, hoc faciemus sine violacione immunitatis ecclesiastice et sine incendio rerum ecclesiasticarum, nisi contingat incendium in municionibus acquirendis; res omnes nichilominus ecclesie sicut nostras proprias bona fide defendemus. Item, collectas sive exacciones, generales sive speciales, super homines et bona ecclesiastica non faciemus, nisi iustas, que fuerint per episcopum et barones pro utilitate terre et necessitate approbate: nisi episcopus solus contra consensum baronum et contra iusticiam suum consensum noluerit adhibere; hoc tamen nostros heredes neque episcopi obliget successores. Item, ecclesiam de Kalis combustam reparari faciemus iuxta ordinacionem episcopi. Claustrum de Novo castro in decimis et in omni iure ecclesiastico et spirituali omnino restituemus, ipsum autem locum claustri et possessiones eius, quibus indiguerimus, infra duos annos in locis commutabimus aptis. Item, immunitatem domibus episcopalibus et regularium seu secularium clericorum debitam observabimus. Item, ad res ecclesiasticas manum de cetero iniuriose non mittemus, et quidquid de rebus episcopalibus collegimus vel militibus precipimus colligendum, cum integritate restituemus: et in eis que non collegimus nec precepimus colligendum, quantum possumus episcopo assistemus bona fide; nec communicabimus excommunicatis nobis denunciatis, nisi in exercitu vel alia necessitate inpellente. Item, nunciis episcopi et aliorum ecclesiasticorum virorum et procuratoribus eorum, in dominio nostro pro eorum negociis gerendis plenam damus securitatem et libere promittimus, per procuratores episcopi fieri racionem coram nobis vel a nobis deputatis; et cum declarata fuerint que per nos vel per nostrum mandatum sunt precepta, ea datis certis fideiussoribus usque ad festum sancti Iohannis Baptiste proxime venturum persolvemus. Idem faciemus aliis

viris ecclesiasticis de hiis, que per nos vel nostrum speciale mandatum ipsis sunt ablata. Si que preter hec facta sunt, episcopus suo iure utatur. Item, domino episcopo dampnum in Zwent factum, secundum estimacionem sub iuramento ab ipso episcopo vel eius procuratore Leonardo factam, persolvemus; idem faciemus de Crinizno, si frater noster non fatebitur nobis precepisse in bonis ecclesie pernoctare. Item, de duobus patrimoniis ecclesie, Tharnava et Chuderovo, Tarnavam restituemus integraliter et pacifice possidendam sicut prius habuit, pro Chuderovo commutacionem condignam faciemus in loco episcopo competenti, usque ad prenominatum festum beati Iohannis Baptiste.

Hec omnia promittimus sub iuramento corporaliter prestito observare, et si non observaverimus, ipse episcopus nos possit in easdem sentencias excommunicacionis et interdicti reducere, non obstante appellacione a nobis facta vel facienda, vel alio iure quod nobis possit prodesse tantum super articulis prenominatis. Et ut hec omnia rata et inconcussa permaneant, presens scriptum sigilli nostri robore duximus insigniri. Actum in Legnicz anno Domini M.CC.XL nono, V Kalendas Februarii, presentibus: fratre nostro domino Conrado Pataviensi electo, Ramoldo cancellario, Valentino notario, magistro Thedrico, magistro Iohanne, et nunciis domini episcopi specialiter pro absolucione nostra destinatis, magistro Symone priore, fratre Moyse subpriore sancti Adalberti in Wratislav, et Ecardo canonico Wratislaviensi.

Ecclesia de Kalis, *prawdopodobnie kościół ś. Pawła, fundacya i miejsce pochowania Mieczysława Starego.* Novum castrum, *Naumburg nad rz. Bober, gdzie był klasztor kanoników regularnych, później przeniesiony do m. Sagan.* Zwent, *dziś z niemiecka Bischoffsdorf.* Crinizno, *z niem. Krintsch.* Tharnava, *z niem. Tharnau.* Chuderovo, *pewnie dziś Kauder.* Legnicz, *Lignica.*

Nr. 599. (304a.)

Boguphalus episcopus Poznaniens. 1252 Jun. 1—4, in Capitulo Poznaniensi; confirmat ecclesiae in Gora possessionem decimarum de tribus villis.

Biblioteka X.X. Czartoryskich. Teki Naruszewicza II, Nr. 210. (Z oryginału znajdującego się przy kościele w m. Gora pod m. Czersk, z śladem przywieszenia pieczęci).

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Noverint omnes presens scriptum inspecturi, quod ego Boguphalus Dei gracia episcopus Poznaniensis, de consensu Capituli mei ecclesie de Gora in archidiaconatu Cyrnensi decimas quas ab antiquo tenuit in perpetuum tenendas confirmavi, has videlicet, de Gora ubi ecclesia ipsa sita est, de Varseva, de Nececza, de Mesevo. Et si in districtu predictarum villarum alie ville locabuntur, et si ab his diversis nominibus nuncupentur, eodem tamen iure censeantur. Actum in Capitulo Poznaniensi anno M.CCLII, V (sic) Nonas Iunii, presentibus dominis: Petro preposito, Petro decano, Gerardo scolastico, Iohanne archidiacono, Helvigo custode, Michaele, Iohanne, Alberto, Nicolao, Sophonia, Isaia, Venceslao, Eusebio, Vincencio, Offerone, Marco, Bogumilo, Thomislavo, canonicis Poznaniensibus. Ut autem hec confirmacio valitura et in perpetuum per-

severet, sigillis mei et Capituli fecimus communiri. Ego Bascho thezaurarius domini episcopi Poznaniensis hiis interfui, et de mandato episcopi ista conscripsi.

Gora, *Góra.* Cyrnensis, *de Czersk.* Varseva, *Warszawa.* Nececza, *Niecki.* Mesevo, *Mięsy.*

Nr. 600. (331a.)

Premisl dux Polonie s. a. d. et l.; concedit monasterio de Ląd, ut villam Wola Lądzka, cuius incolas pluribus libertatibus dotat, iure Theutonico locare valeat.

Włocławek. Liber privileg. monasterii de Ląd, pag. 25.

In nomine Domini amen. Omnis actio temporalis, memoria indigens, ne pravorum hominum suggestionibus depravetur, utile visum est, ut scripture testimonio roboretur, et iustitia debitum sortiatur effectum. Unde noverint universi presentem paginam visuri, quod nos Premisl Dei gracia dux Polonie, cupientes que ad cultum divini nominis spectant nostris temporibus pocius augeri quam diminui, et ea prout possumus liberius confovere(sic). Quapropter nos progenitorum nostrorum devotionem, quam semper habuerunt erga domum Landensem, pio prosequentes affectu, contulimus domino M. abbati domus eiusdem et suis fratribus interpellantibus, auctoritatem locandi villam inter fluvium Wirbez et rivulum qui Reccha vocatur, iuxta Dolany, cum Theutonicis et liberis Polonis pleno iure Theutonicorum, quam Liberam villam appellarunt. Ceterum, ut parentum nostrorum imitatores idonei effici mereamur, absolvimus colonos in prefata villa commorantes in perpetuum ab omnibus solucionibus, exactionibus, vecturis ac ceteris angariis, seu omnibus iuribus in Polonia constitutis; hoc solo excepto, si aliquis contra dominium nostrum insultum fecerit, quod coloni sepedicte ville una nobiscum tenebuntur defensare. Hoc adiicientes, ut apud eos nostri sit frequens memoria in orationibus ipsorum: concedimus iudici iam dicte ville, si qua apud eum iudicia magna seu gravia emerserint, advocatus ipsorum civitatis que Koscol dicitur iudicet, sicut ex antiquo iurisdictionem a nostris progenitoribus obtinuerunt, nulli iudicum aut castellanorum seu advocatorum in prehabita villa ius aliquod reservantes. Ut autem hoc nostrum factum in honorem Dei sancteque Marie semper virginis robur perpetue firmitatis obtineat, presentem paginam in huius rei testimonium sigilli nostri appensione fecimus communiri. Ita, quod absit, si aliquis successorum nostrorum huic facto ausu temerario contraire presumpserit, maledictioni omnium Sanctorum mereatur imperpetuum subiacere.

Landensis, *de Ląd.* Fl. Wirbez, *Wierzbiec strum., prawy przypływ rz. Warta.* Rivul. Reccha (*rzeczka*), *lewy przypływ strum. Wierzbiec.* Dolany, *Dolany.* Libera villa, *Wola Lądzka.* Civitas Koscol, *dawniéj* ecclesia s. Nicolai, *dziś m. Lądek.*

Nr. 601. (343a.)

Boguphalus episcopus Poznaniens. 1256 Jul. 3, in Capitulo Poznaniensi; confert ecclesiae in Wronczyn, a se erectae, decimas de duabus villis.
Gniezno. Archiv. Consistorii Metropol. Acta anni 1690.

In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti amen. Quoniam generatio preterit et generatio advenit, ideo necesse est, ut ea que in perpetuum volumus stabilire, scripturarum diligencia annotentur, quatenus acta preteritorum facilius veniant ad noticiam futurorum. Inde est quod nos Boguphalus Dei gracia episcopus Poznaniensis una cum Capitulo nostro, de communi assensu et de bona voluntate dicti Capituli, ecclesie nostre de Wronchino, quam ob remedium anime nostre, construximus, decimas duarum villarum ex integro, quarum hec sunt nomina, Biskupicze et Bozeevo, eidem ecclesie in perpetuum possidendas contulimus. Ut autem hec donacio nostra et prefati Capituli nostri stabilis et firma nunc et in evum perseveret, presentem paginam sigillo nostro et sigillo eiusdem Capituli, nec non sigillis nostrorum prelatorum fecimus roborari. Acta autem sunt hec in Capitulo Poznaniensi anno gracie Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo sexto, quinto Nonas Iulii, presentibus dominis: Petro preposito, Gerardo decano, Iohanne scolastico, Iohanne archidiacono, Henrico cantore, Bascone custode, Iohanne, Nicolao, Broncone, Sophonia, Venceslao, Horacio, Iacobo, Petro, Marco, Vincentio, Bogumilo, Tomislao, canonicis Poznaniensibus.

Wronchino, *Wrączyn.* Biskupicze, *Biskupice.* Bozeevo, *Bożejewo.*

Nr. 602. (392a.)

Bolezlaus dux Polonie 1261 Nov. 9, in Sroda; dat Lambrechto sculteto de Zduny libertatem locandi ibidem civitatem iure Theutonico, eamque multis libertatibus dotat.
Wrocław. Archiv. Capituli. Liber niger p. 441.

Bolezlaus Dei gracia dux Polonie, universis presentem literam inspecturis gracie sue plenitudinem cum salute. Noveritis, nos sculteto de Sduncow Lambrechto libertatem dedisse omnimodam ad locandam civitatem que Sduncow wlgariter nuncupatur, iure Theutonico eo, quo civitas Novi fori in Slezia est locata; eximentes eam ab omnibus exaccionibus que in Polonia consueverit (sic), dantes eciam eidem civitati duodecim annis libertatem, cum duabus villis adiacentibus, que Cescowo et Sdodcowo nominantur. Et ne aliquis in posterum hanc libertatem prefato sculteto valeat violare, presentem paginam nostri sigilli appensione et munimine fecimus roborari. Datum in Sroda anno Domini M.CC. sexagesimo primo, in die Theodori martyris.

Sduncow, *Żduny.* Novum forum, *Neumarkt, czyli Środa na Szlązku.* Cescowo, *Cieszkowo, z niem. Kuschwitz.* Sdodcowo, *Dziatkowo, z niem. Tschunkawe.* Sroda, *Środa.*

Nr. 603. (399a.)

Bolezlaus dux Polonie 1262 s. d., in Dlusko; concedit villis ecclesiae s. Iohannis de Wrocław, in et circa castellaniam de Starygród sitis, libertatem villarum et hominum Gneznensis et Poznaniensis ecclesiarum.

Pergam. orygin. Na pasmie nici jedwabn. zielon. przywieszona pieczęć Bolesława księcia; (pieczęć XVI.)

Wrocław. Archiv. Capituli L, 8.

In nomine Domini amen. Quia sicut lapsus temporis et obliviosa rerum vetustas paulatim consumunt omnia, negociorum gestorum omnibus tollendo memoriam, sic et usu literarum servato edite scripture cuncta reparare videntur, dum eorum que a quibuslibet facta fuerint, certissime fiunt note. Quapropter nos Bolezlaus Dei gracia dux Polonie, volentes factum nostrum esse memorabile inter omnes instantis temporis et futuri, nostro presenti scripto in omnium publicam deferimus nocionem, quod ad peticionem venerabilis patris domini Thome episcopi Vratislaviensis et tocius sui Capituli, concessimus et dedimus villis omnibus beati Iohannis, que in districtu castri Starigrod et circa sunt locate vel etiam locabuntur, illam libertatem, quam in nostro ducatu tocius Polonie habent ville et homines Gneznensis et Poznaniensis ecclesie, cum omnibus eis que ad ecclesiarum earumdem libertatem pertinere noscuntur, a nostrorum iurisdiccione castellanorum eos penitus eximentes. In cuius rei testimonium, presentem literam impressione nostri sigilli fecimus confirmari. Acta sunt hec in Dlusko anno Domini M.CC.LX.II, presentibus nostris nobilibus: Nicolao filio Predpelci, Nicolao filio Selinoze, Bozeta filio Iohannis Richardi, Ianusio filio Petri, item Boznone filio Ianusii, item Vincencio filio Thomizlavi, domino Petro canonico Gneznensi, domino Petro plebano de Costrin, domino Mathia notario, domino Iona clerico, et aliis multis.

Ville b. Iohannis, *t. j. kościoła katedralnego w Wrocławiu.* Starigrod, *Starygród.* Dlusko, *Dłusk.* Costrin, *Kostrzyn.*

Nr. 604. (405a.)

Volimirus ecclesie Wladislaviens. episcopus 1263 Apr. 28, in Sene Wladislavia; decimas de villis Kłobia et Choceń monasterio de Ląd restituit.

Włocławek. Liber privileg. monasterii Ląd, pag. 179.

Volimirus Dei gratia ecclesie Wladislaviensis episcopus, universis Christi fidelibus in sua diocesi constitutis salutem in eo, qui est omnium vera salus. Cum iuri sit consonum et rationi, quod ea que aguntur in tempore legitimorum munimine instrumentorum roborentur, universitati vestre tenore presentium duximus declarandum, quod nos ob reverentiam omnipotentis Dei et beate Marie virginis, de consensu Fratrum nostrorum, decimas, videlicet de Kloba et Choten, totius territorii quod est fratrum Ordinis Cisterciensis in Lenda, predictis fratribus et eorum Ordini quas prius

uerunt restituimus, damus et resignamus in perpetuum possidendas; et ne aliqui- de huiusmodi resignatione, restitutione seu donatione dubium in posterum oria- presens scriptum nostri et Capituli sigillorum munimine fecimus roborari. Actum latum in Sene Wladislavia anno Domini M.CC.LXIII in die sancti Vitalis mar- s, presentibus: Albero decano, magistro Venceslao scholastico, Stephano archi- cono, Sendislao custode Wladislaviensibus; Rodgero decano, Liphardo archidiacono sviciensibus; Andrea, Benedicto, Nicolao, Vito et Vilhelmo, canonicis Wladisla- nsibus, et aliis quam pluribus fide dignis.

Wladislaviensis, *de Włocławek.* Kloba, *Kłobia.* Choten, *Choceń.* Lenda, *Ląd.* ex Wladislavia, *Włocławek.*

Nr. 605. (412a.)

Boleslaus dux Maioris Polonie 1264 Aug. 16, in Kalis; declarat uta et privilegia, Iudaeis a se concessa.

Transsumpt potwierdzony przez: Kazimirus rex Polonie etc. 1334 Oct. 9, covie.

I. V. Bandtkie, Jus Polonicum, p. 2. (Ze Statutów Łaskiego).

In nomine Domini amen. Humani generis actiones, nisi vigeant voce testium testimonio literarum, celeriter transeunt et prorsus a memoria relabuntur. Igitur Boleslaus Dei gracia dux Maioris Polonie notum facimus tam presentibus quam uris ad quorum notitiam devenerit presens scriptum, quod Iudeis nostris per totum rictum nostri dominii constitutis, eorum statuta et privilegia que a nobis obti- runt, de verbo ad verbum, prout in sequenti serie continentur, taliter duximus laranda.

Primum quidem statuimus, ut pro pecunia aut pro quacunque re mobili vel nobili, aut in causa criminali que tangit personam aut res Iudei, nullus Christi- us contra Iudeum, nisi cum Christiano et Iudeo, in testimonium admittatur.

2. Item, si Christianus Iudeum impedit, asserens quod ei pignora sua obliga- it, et Iudeus diffitetur, et Christianus Iudei simplicibus verbis fidem noluerit ad- ere, Iudeus iurando super equivalente sibi oblato suam intentionem probabit et nseat absolutus.

3. Si Christianus obligaverit Iudeo pignus, asserens quod Iudeo pro minori unia obligaverit quam Iudeus confiteatur, iurabit Iudeus super pignore sibi obli- o, et quod iuramento probaverit, Christianus ei solvere non recuset.

4. Item, si Iudeus Christiano testibus non assumptis dicat, se pignus mutu- e, et ille negaverit, super hoc Christianus solius sui iuramento se expurget.

5. Iudeus recipere poterit nomine pignorum omnia que sibi fuerint oblata, cunque nomine vocentur, nulla de his inquisitione facta: exceptis vestibus san- nolentis et madefactis, et sacris vestibus, quas Iudeus nullatenus acceptabit.

6. Item, si Christianus impediret Iudeum, quia pignus quod Iudeus habet, ei tim vel per violenciam sit ablatum, Iudeus iuret super illo pignore: quod cum re- it, furtim ablatum vel raptim ignoraverit: hoc in suo iuramento implicito, quanto pignus huiusmodi obligatum probabit, et sic expurgacione facta, Christianus sor- i et usuram ei persolvet que medio tempore accreverunt.

7. Si autem Iudeus per casum incendii, aut per furtum, aut per vim, res suas cum oblatis sibi pignoribus amiserit, et hoc constiterit, et Christianus qui hoc obligaverat nichilominus eum impetit, Iudeus iuramento se proprio absolvet.

8. Item, si Iudei inter se de facto discordiam moverint aut guerram, iudex civitatis nostre nullam iurisdicionem sibi vindicet in eosdem, sed nos tantummodo aut noster palatinus vel eius iudex iudicium exercebit. Si autem reatus vergit in personam, nobis tantummodo hic casus reservabitur iudicandus.

9. Item, si Christianus Iudeo vulnus qualitercunque inflixerit, reus nobis et nostro palatino penam solvat, secundum quod nostram graciam poterit invenire, nostre camere deferendam; et vulnerato satisfaciat pro curatione vulnerum et expensis, ut iura terre nostre requirunt et exigunt.

10. Item, si Christianus Iudeum occiderit, digno iudicio puniatur, et omnia rei mobilia et immobilia in nostram transeant potestatem.

11. Item, si Christianus Iudeum ceciderit, ita tamen ut sanguinem non effundat, pena per palatinum requiretur secundum terre nostre consuetudinem ab eodem; et percusso seu leso satisfaciat, quemadmodum in terra nostra est consuetum. Si vero pecuniam habere non poterit, idem pro commisso sicut iustum fuerit punietur.

12. Ubicumque Iudeus dominium nostrum transierit, nullus ei aliquod impedimentum prestabit nec molestiam inferat aut gravamen. Sed si aliquas merces aut aliquas res duxerit, muta debent ex eis provenire per omnia mutarum loca; et sic quoque ipse Iudeus nonnisi debitam solvat mutam, quam solveret unus civium civitatis illius, in qua Iudeus eo tempore commoratur.

13. Si Iudei iuxta suam consuetudinem aliquem ex mortuis suis aut de civitate in civitatem, aut de provincia in provinciam, aut de una terra in aliam deduxerint, nichil ab eis per mutarios nostros volumus extorqueri. Si autem mutarius aliquid extorserit, ut predo volumus puniatur.

14. Item, si Christianus cimeterium eorum quocunque modo dissipaverit aut invaserit, volumus ut secundum terre nostre consuetudinem et iura graviter puniatur, et omnia sua nostre camere proveniant, quocumque nomine nuncupentur.

15. Si aliquis temerarie iactaverit super scholas Iudeorum, nostro palatino duo talenta piperis volumus ut solvat.

16. Item, si Iudeus iudici suo in pena pecuniaria que vandil dicitur reus inventus fuerit, penam talenti piperis que ab antiquo est imposita solvat eidem.

17. Si Iudeus per edictum sui iudicis vocatur ad iudicium, et primo et secundo non venerit, pro utraque vice penam que consueta est ab antiquo persolvat. Si ad tercium edictum non venerit, penam que sequitur solvat iudici memorato.

18. Item, si Iudeus Iudeum vulneraverit, penam iudici suo secundum terre nostre consuetudinem solvere non recuset.

19. Statuimus, quod nullus Iudeus iuret super rodale ipsorum, nisi sit pro magnis causis, que se extendunt usque ad L. marcas argenti, vel sit ad nostram presenciam evocatus. Pro minoribus vero causis, iurare debet ante scholas, ante ostium dicte schole.

20. Si Iudeus clam fuerit interfectus, et per testimonium contestari non possit is qui eum interemit, si post inquisitionem factam aliquem suspectum habere ceperint Iudei, nos Iudeis contra suspectum Iudei occisorem patrocinium iusticie adhibebimus, iure mediante rei.

21. Item, si Christiani alicui Iudeo manum iniecerint violentam, secundum quod ; terre nostre exegerit punientur.

22. Item, iudex Iudeorum nullam causam ortam inter Iudeos in iudicium decat, nisi fuerit per querimoniam invitatus. Item, Iudei circa scholas, vel ubi elerint, debent iudicari.

23. Item, si a Iudeo Christianus pignus suum absolverit ita, quod usuras non rsolverit, easdem si infra mensem non dederit, illis usuris accrescant usure.

24. Item, nullum volumus in domo Iudei hospitari.

25. Si Iudeus super possessiones aut literas bonorum immobilium pecuniam ıtuaverit, id quoque ille cuius res est probaverit, nos Iudeo et pecunias et literam pignus abiudicari statuimus.

26. Item, si aliquis vel aliqua puerum Iudeis abduxerit, volumus condemnetur ut fur.

27. Item, si Iudeus receperit a Christiano pignus et per spacium anni tenue-, si pignoris valor mutuatam pecuniam non excesserit, Iudeus iudici suo pignus monstrabit; si vero pignus bonum non fuerit, palatino nostro vel suo iudici ostent, vel postea vendendi habebit libertatem, si idem pignus, antequam annus transit, suo iudici demonstrabit. Si quidem pignus apud Iudeum diem et annum reınserit, nulli super hoc postea respondebit.

28. Volumus, ut nullus Iudeum super solucione pignorum in suo feriato die deat coarctare.

29. Item, quicunque Christianus per vim abstulerit pignus suum a Iudeo, aut ›lentiam in domo sua exercuerit, ut dissipator nostre camere graviter puniatur.

30. Item, contra Iudeum nonnisi in scholis, vel ubi iudicantur omnes Iudei, iudicio procedatur; exceptis nobis et nostro palatino, qui eos possunt ad nostram esenciam evocare.

31. Iuxta constitutiones Pape in nomine nostri patris sancti districtius prohimus, ne de cetero Iudei singuli in nostro dominio constituti debeant inculpari, quod ımano utantur sanguine, cum iuxta preceptum Legis, ab omni prorsus sanguine se dei contineant universi. Sed si aliquis Iudeus de occisione alicuius pueri Chriani per Christianum fuerit inculpatus, tribus Christianis et totidem Iudeis convinci bet; et postquam convictus fuerit, tunc ipse Iudeus tantummodo pena que sequitur ıniatur crimine pro commisso. Si vero ipsum testes supradicti et sua innocencia purgabit, penam Christianus, quam Iudeus pati debuerat, pro calumnia non immeo sustinebit.

32. Item statuimus, ut quitquid Iudeus mutuavit, sive aurum fuerit, denarii, e argentum, idem sibi solvi vel reddi debet cum usura debita que accrevit.

33. Volumus, ut Iudei equos qualescunque, generaliter omnes, manifeste atque luce diuturna pro pignore recipiant. Si autem aliquis equus apud Iudeum furatus, r Christianum aliquem inveniretur, Iudeus se iuramento proprio expurgabit dicens: ıia eundem equum manifeste et in die pro tali quam dedit pecunia impignoratum buit, et credebat non furatum.

34. Item inchibemus, ut monetarii in nostro dominio constituti, Iudeos cum lsis denariis vel rebus aliis, soli absque nostro nuncio vel nostri palatini seu absque ribus honestis, quoquo modo detinere vel capere non presumant.

35. Statuimus, quod si Iudeus aliquis compulsus nimia necessitate noctis temıre clamaverit, et si vicini Christiani prestare non curaverint auxilium opportunum, c venerint ad clamorem, quilibet vicinus suus Christianus triginta solidos teneatur,

36. Statuimus eciam, ut Iudei vendant omnia libere et emant, panem tangant, similiter ut Christiani; prochibentes vero, penam nostro palatino pro eo solvere tenebuntur.

Et ut omnia que premissa sunt perpetue robur obtineant firmitatis, presens instrumentum cum testium annotatione ipsis pro cautela dedimus, cum sigilli nostri munimine roboratum. Huius vero rei testes sunt: comes Archamboldus palatinus Kalisiensis, comes Simon castellanus Gneznensis; comes Iohannes Kalisiensis, comes Mathias castellanus Lendensis, comes Cechozlaus pincerna Kalisiensis, comes Derslaus venator Lendensis, cum aliis quam pluribus baronibus terre nostre. Actum in civitate Kalis in crastino Assumpcionis beate Marie virginis, anno Domini M.CC.LXIV, octavo (sic) Kalendas Septembris.

Lendensis, *de Ląd.*

Nr. 606. (419a.)

Bolezlaus filius Vlodizlai dux Polonie 1266 Aug. 5, in Poznan; commutat villas Zduny et Dziadkowo, quas iure Theutonico locari concedit, cum villa ecclesiae de Wrocław dicta Murzynow.

Wrocław. Archiv. Capituli. Liber niger pag. 441.

In nomine Domini amen. Nos Bolezlaus filius Vlodizlai, Dei gracia dux Polonie, ex consensu nostro et beneplacito baronum nostrorum et eorum consilio ex una parte, ex altera vero concurrente ad hoc consensu venerabilis patris Thome Wratislaviensis episcopi et sui Capituli, talem inter nos commutacionem fecimus, pro nobis et nostris perpetuo successoribus observandam (sic). Quod videlicet villa Murinow, que ab omnibus retroactis temporibus sancto Iohanni et ecclesie Wratislaviensi spectaverat, transiret cum dominio et proprietate sua ad dominium et ducatum nostrum. Nos vero vice versa contulimus ei et ecclesie Wratislaviensi villas nostras sibi viciniores, sitas circa limites nostri ducatus versus Milithz, quarum una vocatur Zdunki alia vero Zdatkovo, que sunt eciam contermine aliis villis sancti Iohannis et ecclesie Wratislaviensis. Ceterum, nos a sancto Iohanne meritum sperantes et graciam, prefatis villis, cum eciam pater noster felicis recordacionis dux Wladizlavus hereditati predicte Murinow bonas et utiles quondam donaverit libertates, talem pro futuris temporibus concedimus libertatem, ut videlicet ambe predicte ville locari possint iure Theutonico. Excepimus eciam ipsas ab omnibus servitutibus que consuete sunt fieri in iure Polonico, scilicet a prevod et povoz et stroza, et a potestate castellanorum et a camerariorum et a iudiciis eorumdem, et ab aliis servitutibus que possent videri contrarie iuri Theutonico; salvo iure ducali, in quo nobis hoc reservamus, quod ubi agendum erit de causis sanguinis, videlicet amissione membri vel capitis, in talibus causis per iudicem domini episcopi Wratislaviensis presentabitur nobis fideliter tercia pars placationum, una ad dominum episcopum, et tercia ad suum iudicem pertinente. Ut autem hec permutacio et donacio libertatum inviolabilis et inconcussa permaneat, presentem literam nostri sigilli munimine roboramus. Acta sunt hec anno Domini M.CC.LXVI in Poznan in die beati Dominici, in presencia baronum nostrorum, quorum hec sunt nomina: Bozeta iudex, Martinus castellanus de Cibansim, Nicolaus

subcamerarius Poznaniensis, Rozko subcamerarius Kaliziensis, Conradus prepositus Gneznensis, Mathias notarius curie nostre.

Murinow, *Murzynow*. Milithz, *Milicz*. Zdunki, *Zduny*. Zdatkovo, *Dziadkowo*, *z niemiecka Tschunkawe*. Cibansim, *Zbąszyń*.

Nr. 607. (429a.)

Nicolaus episcopus Poznaniens. 1267 Nov. 1, in Crobe; protestatur, se a Capitulo ecclesiae de Wrocław recepisse ad tempus vitae suae villam Widawa; pro cautela vero integrae restitutionis dotis eiusdem villae, hereditatem suam Gawrony Capitulo praedicto obligat.

Wrocław. Archiv. Capituli. Liber niger pag. 450.

In nomine Domini amen. Ego Nicolaus Dei gracia episcopus Poznaniensis notum facio omnibus presentibus et futuris, quod a reverendis dominis magistro P. preposito, N. decano et toto Capitulo ecclesie Wratislaviensis, de ipsorum pura et mera liberalitate et gracia recepi villam ipsorum nomine Vidavam sive Polaninovici, temporibus vite mee quo ad utilitatem et usufructum possidendam, nullum ius habens nec in posterum habiturus in ipsius ville proprietate, nec pro me nec meis fratribus sive successoribus. Qui eciam fratres mei nullum ius habebunt eciam regendi sive procurandi eandem villam, nec aliquid de ea auferendi, sive hominibus in tempora (sic) manentibus aliquid percipiendi (sic), de facto vel de iure; sed ego eam regam per bonum et idoneum procuratorem. Quam villam taliter recipio dotatam sive informatam. Accipio siquidem cum eadem villa ducentas oves, unamquamque earum pro dimidio fertone boni argenti estimatam; et duodecim boves, estimatos pro novem marcis argenti; et quatuor vaccas, valentes duas marcas argenti; et duo iumenta, ad trium marcarum argenti estimacionem; nec non viginti duos porcos et sues, unamquamque valentem quatuor scotos argenti; viginti ancas, triginta gallinas, et tres gallos, et centum mensuras inter siliginem et triticum ad hyemalia seminatas, et totidem pro estivalibus seminibus. Pro dicte autem ville et eius dotis utilitate, debeo dare singulis annis decem lapides cere ecclesie prenominate, quinque videlicet in festo beate Lucie, et quinque in festo sancti Viti; quos lapides cere si in predictis diebus non dedero, habent prefati prepositus, decanus et Capitulum, ius et auctoritatem eandem villam cum omnibus supradictis michi auferendi, nisi iusta et necessaria causa pro tempore me excusaret. Ne autem, cum sepefata villa ad dictum Capitulum redierit, dos aliquo casu negligencie deperdita in ea non reperiatur, pro restauracione deperditorum ipsi Capitulo de voluntate fratrum meorum, Bronizlai, Theodorici, villam nostram Gavroni ipsi Capitulo obligo, ita quod ipsius nuncius, sine quavis difficultate, sua propria auctoritate possit eam ingredi, possidere et retinere tamdiu, donec per me vel fratres meos, sive eorum heredes vel successores, universa de dote, vel eciam tota dos deperdita fuerit ex integro restaurata. In omnium autem supradictorum robur et memoriam, presentem literam prenominato Capitulo sub sigillis, meo et dictorum fratrum meorum, duxi transmittendam. Datum in Crobe Kalendas Novembris, anno Domini M.CC.LX septimo, presentibus: domino

Iohanne archidiacono Poznaniensi, Gotfalco custode, Alberto canonico eiusdem ecclesie, Syffrido canonico Gneznensi, Victore archidiacono de Chirnesk, et aliis pluribus.

Vidava, seu Polaninovici, *dziś z niemiecka Weyda.* Gavroni, *Gawrony.* Croba, *Krobia.* Chirnesk, *Czersk.*

Nr. 608. (437a.)

Zemomislaus dux Cuyavie 1268 s. d., in Crusvicia; ecclesias de Włocławek et Kruszwica amplissimis libertatibus munit.

Transsumpt potwierdzony przez: Boleslaus dux Polonie 1269 Sept. 1, in Crusvicia.

Włocławek. Archiv. Capituli. Liber privileg. fol. 62v.

Zemomislaus Dei gracia dux Cuyavie, universis sancte matris Ecclesie fidelibus ad quos presens scriptum pervenerit, salutem in eo qui est omnium vera salus. Universitati vestre tenore presencium notum esse volumus, quod nos ob reverenciam Dei et beate Marie virginis venerabili patri domino Volimiro Wladislaviensi episcopo, nec non honorabilibus viris, prepositis, decanis, et aliis prelatis omnibusque canonicis predicte et Crusviciensis ecclesiarum ac eorum successoribus, eorundem servicia que nobis multocies et utiliter impenderunt respicientes, talem in perpetuum pure et liberaliter dedimus libertatem: videlicet quod omnes villas, antiquas et novas, cum suis pertinenciis pro voluntate sua locent iure Theutonico sive Polonico; ita quod omnes incole et inhabitatores villarum et locorum predictorum liberi sint penitusque immunes ab omnibus collectis et gravacionibus et servitutibus, quocunque nomine censeantur, nec per nos et per nostros iudices citabuntur vel iudicabuntur, et si citati fuerint, minime comparebunt; sed omnino dominorum suorum et scultetorum seu procuratorum eorum, in omnibus causis capitalibus et minutis, parebunt iudiciis et mandatis. Predicti eciam, episcopus, prelati et canonici, in omnibus et singulis fundis predictarum villarum et possessionum civitates et alias municiones edificabunt libere sine qualibet contradictione, ubi et quando eis videbitur expedire. Et ut breviter in hys omnibus Deo et beate Marie virgini purum obsequium prestare valeamus, memoratis dominis, episcopo, prelatis et canonicis, in prefatis villis, possessionibus et fundis, que nunc in nostro dominio, quod in presenti habemus et in posterum Domino concedente habebimus, possident vel possidebunt in futuro, omne ius, quod nobis competit in presenti vel competere nostris successoribus posset in posterum, damus et resignamus, nichil in eisdem nobis iuris reservantes: eo solo excepto, quod de viginti mansis Flammingis, unum hominem armatum ad defensionem terre Cuyaviensis tantum nobis mittere tenebuntur; qui si venire neglexerit, marcam argenti usualis nobis solvet si sue absencie sufficientem non ostenderit causam, quam scultetus loci illius, si fuerit, et si non fuerit, discuciet procurator. In sepedictis vero locis moneta nostra curret usualis, verumtamen monetarius noster nullam ibidem cohercionem habebit. Sed si quis inventus fuerit falsam habens monetam, per scoltetum loci illius causa iudicabitur ad querelam nostri nuncii. Iudicatum quoque inter nos et dominum episcopum per medium dividetur. Homines eciam, qui ad benepla-

citum domini episcopi, prelatorum et canonicorum, in sepedictis villis et locis fuerint locati, per terras nostras et aquas cum mercimoniis transeuntes, ab omni thelonei exactione liberi erunt penitus et immunes; non obstantibus privilegiis omnibus et instrumentis patris nostri et aliorum progenitorum nostrorum, sub eorum sigillis confectis, que omnia et singula in presentibus revocamus, et decernimus non obtinere roboris firmitatem; non obstantibus eciam statutis et constitutionibus, factis vel per nos et nostros successores in posterum faciendis, et non obstantibus omnibus auxiliis iuris canonici et regalis, per que presentis facti donacio et renunciacio valeat impediri. Actum in Crusvicia anno Domini M.CC.LXVIII, presentibus: domino Samborio duce Pomoranie, Matheo palatino, Virchoslao iudice curie nostre, Petro thesaurario, Pribislao et Paulo fratribus dictis Weszelicz, Rafaele curie nostre cancellario; Vito preposito, Alberto decano, Stephano archidiacono, Sandislao custode, Wladislaviensibus; Iohanne preposito, Goslao decano, Liphardo archidiacono, Alberto cantore, Venceslao, Michaele, Alberto, Iohanne, Crusviciensibus, et aliis quam plurimis fide dignis.

Wladislaviensis, *de Włocławek.*

Nr. 609. (439a.)

Boleslaus dux Polonie 1269 Sept. 1, in Crusfica; confirmat privilegia, quae dederat ecclesiis de Włocławek et Kruszwica **Zemomislaus dux Cuyavie 1268 s. d., in Crusvicia.**

Włocławek. Archiv. Capituli. Liber privileg. fol. 62v.

Boleslaus Dei gracia dux Polonie, universis sancte matris Ecclesie fidelibus presens scriptum audituris seu visuris salutem in eo, qui est omnium vera salus. Universitati vestre tenore presencium notum esse volumus, quod cum in plena essemus castri et iuris castellanie Crusficiensis possessione, venerabilis pater dominus W. Wladislaviensis ecclesie episcopus suique prelati communiter et canonici ad nos accedentes, humiliter nobis ac devote supplicaverunt, ut nos omnes Wladislaviensis et Crusficiensis ecclesiarum villarum et locorum eorundem libertates, a predictarum ecclesiarum fundacione ab omnibus et singulis ducibus, videlicet terre Cuyavie heredibus seu possessoribus, obtentas, ratas habere dignaremur ac nostris instrumentis publicis confirmare. Nos vero eorum humilibus et devotis precibus alacriter annuere cupientes, ad honorem omnipotentis Dei et beate virginis Marie et ob reverenciam beati Petri apostoli, inspectis predictorum, domini episcopi prelatorumque et canonicorum, magnis serviciis nobis affectuose impensis, omnes et singulas libertates, a quibuslibet ducibus, heredibus scilicet terre Cuyavie seu possessoribus, eisdem et ecclesiis prenominatis datas, ratas et gratas habemus, eas tenore presencium confirmamus. Et ne de illustris principis Zemomislai ducis Cuyavie fratris nostri libertatibus, domino episcopo, prelatis et canonicis ecclesiisque quoque memoratis datis et assignatis, aliquibus in posterum propter eius iuventutem dubium vel ambiguitas oriatur, eas specialiter confirmamus, tenorem privilegii ab ipso dati supradicti de verbo ad verbum presentibus inserentes in hec verba. *(Sequitur diploma Nr. 608.)*

Ut autem hec omnia et singula perpetuam roboris obtineant firmitatem, presentem litteram nostri sigilli munimine duximus roborandam. In cuius rei testimonium presens scriptum nostri munimine sigilli fecimus roborari. Actum in Crusfica anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo nono, Kalendas Septembris, presentibus: magistro Petro nostro cancellario, Nicolao canonico, comite Beniamin castellano in Medzirzecz et fratribus suis: Andrea iudice nostro et Vincencio; Iohanne preposito, Liphardo archidiacono, Alberto cantore ecclesie Crusficiensis, et aliis quam pluribus fide dignis.

Wladislaviensis, *de Włocławek.* Medzirzecz, *Międzyrzecz.*

Nr. 610. (439b.)

Boleslaus dux Polonie 1269 s. d. et l.; promittit, se privilegia, ecclesiis de Włocławek et Kruszwica a Kazimiro et Zemomislao ducibus Cuiaviae data, observaturum.

Włocławek. Archiv. Capituli, Lib. privileg. fol. 4.

Noverint universi presentem paginam inspecturi, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Polonie, ob amorem Dei et reverenciam beate Marie virginis et inspectis multis serviciis que nobis venerabilis pater dominus Volimirus Vladislaviensis episcopus sepius exhibuit, omnes libertates et privilegia, que illustrissimus princeps patruus noster felicis recordacionis dominus dux Kazimirus, et filius suus dominus dux Zemomislaus frater noster Vladislaviensi et Crusviciensi ecclesie contulerunt, prout in litteris super hiis confectis continetur, data fide promisimus inviolabiliter observare, et ab omnibus nostris successoribus in perpetuum decernimus observari. Predictas igitur libertates et privilegia ratificamus, approbamus et presentibus confirmamus. Ut autem hec nostra confirmatio perpetuum robur firmitatis obtineat, hanc paginam nostri sigilli munimine fecimus roborari. Anno Domini millesimo ducentesimo sexagesimo nono.

Vladislaviensis, *de Włocławek.*

Nr. 611. (443a.)

Thomas Wratislaviens. episcopus 1271 Iun. 28, in Wratizlav; scribit Iacobo archiepiscopo Gneznensi, ut quosdam milites, qui una cum exercitu Boleslai ducis Cracoviae bona episcopalia de Wrocław et de Lubusz ecclesiarum spoliaverant, moneat, ut pro damnis illatis, ecclesiis praedictis ad certum terminum satisfaciant.

Stenzel, Bisthums-Urkund. p. 37.

Reverendo in Christo patri ac domino I. sancte Gneznensis ecclesie archiepiscopo, Thomas Dei gracia Wratislaviensis episcopus paratum obsequium cum omni reverencia et honore. Non sine dolore ingenti vestre paternitati duximus intiman-

m, quod dominus Boleslaus dux Cracovie, Dei timore postposito iniquo ductus nsilio, cum innumeris Ruthenorum, Comanorum et Lituanorum milibus Slesiam vadendo hostiliter, villas nostras et Lubucensis ecclesie aliarumque ecclesiarum stre dyocesis spoliavit et incendio devastavit, et quod magno dolore referimus, clesiarum hostiis effractis et omnibus inde miserabiliter abstractis, earum emmuni-ie penitus violata per ipsum ducem et suos, in nostra dyocesi multi sunt occisi, ires vulnerati, et innumerabiles Christi fideles, iuvenes et virgines, senes cum iu-oribus, in captivitatem miserabiliter sunt abducti, non parcentes sexui vel etati. iare pater reverende devocione vobis omnimoda supplicamus, quatenus prefatum cem et suos barones, nec non dominum Conradum ducem Mazovie cum suis, qui m prefato duce Cracovie et Rutenorum, Comanorum et Lituanorum exercitu affuerint, sis consilium, favorem, auxilium in personis propriis impendendo, maxime Varsonem stellanum, Petrum palatinum Cracoviensem, Sandomiriensem (sic), Dobeslaum de slicia, Lassotam de Sandec, Smilonem de Brescho, Iacobum de Lublin, Boxam de alogost castellanos; Nicolaum filium Mzuy, Mirozlaum iudicem curie, Zegotam pin-rnam Cracoviensem, Pelzcam filium Michelis, Bogufalum minorem, Laurencium, Six-m castellanum de Ruda; Rosconem, Mrocotam subcamerarios; Andream iudicem et itrem eius Venceslaum, Stralconem iudicem de Borowno, duos filios Ianconis de lis, Seceh palatinum de Siraz, Sancivoyum pincernam, Predvoyum castellanum racenses; Zavisam, Martinum de Cbansin, Scedricum de Crivin, Sementam de Du-i, Iaracium de Srem, Nicolaum de Carncow cum fratre Bozenta, castellanos; Mar-ium Pribislaviz, Cechozlaum pincernam, Cevleyum de Ponez, Cevleyum Gabrielis, eneram palatinum (sic) Meneram de Cirasch, Michaelem thesaurarium: ut ante stans proxime festum Assumpcionis beate Marie virginis, nobis et ecclesie nostre, cnon et aliis ecclesiis quas sic offenderunt atrociter sine culpa, de dampnis et in-riis illatis satisfaciant: commonitos habeatis; alioquin sentencias quas in ipsos rite lerimus ex officii nostri debito, vel si quas ex ipso facto incurrerunt, in vestra ocesi vobis placeat publicare et publicari per alios faciatis; ne, quod absit, tam orme factum, in contemptum ecclesiastice libertatis perpetratum, impunitum re-ineat, et ceteri similia facere non formident. Datum in Wratizlav in vigilia apo-olorum sanctorum Petri et Pauli, anno Domini M.CC.LXX primo.

Lubucensis, *de Lubusz, z niemiecka Lebus.* Vislicia, *Wiślica.* Sandec, *Sącz.* escho, *Brzesk.* Malogost, *Małogoszcz.* Ruda, *Ruda.* Borowno, *Borowno.* Siraz, *eradz.* Cbansin, *Zbąszyń.* Crivin, *Krzywin.* Dupin, *Dupin.* Srem, *Śrem.* Carn-w, *Czarnków.* Ponez, *Poniec.* Cirasch, *Czersk.*

Nr. 612. (443b.)

Thomas Wratislaviens. episcopus (1271 Iun. 28); Nicolao episcopo znaniensi scribit, ut quosdam milites ipsius dioecesis, qui cum exercitu Boleslai cis Cracoviae villas ecclesiae de Wrocław et de Lubusz spoliaverant, ad satisfa-ndum pro damnis illatis infra certum terminum compellat.

Stenzel. Urkunden d. Bisthums Breslau, pag. 39.

Venerabili in Christo patri domino N. episcopo Poznaniensi, Thomas Dei gra-i Wratislaviensis episcop. (*etc. ut in praecedenti*). Non sine ingenti dolore vestre

paternitati duximus intimandum, quod dominus Boleslaus dux Cracoviensis, Dei timore postposito et iniquo ductus consilio, cum innumeris Ruthenorum, Comanorum et Lituanorum milibus Sleziam invadendo hostiliter, villas nostras et Lubucensis ecclesie aliarumque ecclesiarum nostre dyocesis spoliavit et incendio devastavit (*etc. ut in praecedenti*). Et quoniam quidam ex militibus vestre dyocesis cum prefato duce et Ruthenorum, Comanorum et Lituanorum exercitu affuerint, ipsis consilium, favorem et auxilium impendendo personis propriis; qui licet plures fuerint numero, hos tamen nominatim vobis in scriptis exprimimus: Andreas iudex, Wenceslaus frater eius castellanus de Starigrodi, Martinus de Cebansin, Scedricus de Crivin, Sementa de Dupin, Iaracius de Srem, castellani; Cechozlaus pincerna, Martinus Pribizlaviz, Cevleus de Ponez, item Cevleus filius Gabrielis, Nicolaus castellanus de Carncow cum fratre Bocenta. Quare pater reverende devocione vobis (*etc. ut in praecedenti*) quatenus predictos commonitos habeatis, ut ante diem Assumpcionis beate Marie virginis, nobis et ecclesie nostre satisfaciant de dampnis et iniuriis irrogatis; alioquin (*etc. ut in praecedenti diplomate.*)

Lubucensis, *de Lubusz.* Starigrodi, *Starygród.* Cebansin, *Zbąszyń.* Crivin, *Krzywin.* Dupin, *Dupin.* Srem, *Śrem.* Ponez, *Poniec.* Carncow, *Czarnków.*

Nr. 613. (443c.)

Thomas episcopus Wratislaviens. s. d. et l. (1271 s. d.); scribit Iacobo archiepiscopo Gneznensi, ut quosdam milites, qui bona ecclesiae de Wrocław circa oppidum Milicz iacentia spoliaverant, ad satisfaciendum pro damnis infra certum terminum inducat.

Stenzel. Urkunden des Bisthums Breslau, pag. 40.

Reverendo in Christo patri ac domino I. archiepiscopo Gneznensi, Th. episcopus Wratislaviensis (*etc. ut in Nr. 611*). Quemadmodum vestram nuper suppliciter rogavimus paternitatem, adhuc tenoré presencium attencius rogamus, quatenus milites, qui villas ecclesie nostre circa Melicz spoliaverunt, commonitos habeatis, ut ante diem Assumpcionis beate Marie virginis, nobis et ecclesie de dampnis illatis et iniuriis satisfaciant condecenter; alioquin (*etc. ut in Nr. 611*). Nomina vero militum sunt qui villas ecclesie circa Melicz spoliarunt hec: Martinus Lis cum sua societate, Cechoslaus Coscelcoviz, Ianus, Petrus filius Vnei Cromolic, Bocenta filius palatini, Bozopaz filius Lutognevi, Zementa castellanus in Dupin, Andreas filius Borislai, Iohannes filius Sandivoii, Marcus filius Lutognevi, Tarchali Ovis, Stephanus filius Oracii, Stephanus filius Ostrovodii, Thomas Cobiliz, Nicolaus filius palatini, Sanciwy de Loda, Swantomir Boznovic, et alii multi eorum socii; item Iohannes de Slup, Dobeslaus filius Pancozlay, Slaventha de Neparth, Gabriel eciam de Neparth, Potrech filius Cevleii, et alii multi.

Dupin, *Dupin.* Tarchala, *przydomek rodowy, znachodzący się jeszcze w Wielkopolsce w XIV wieku.* Loda, *Łódź.* Slup, *Słupia.* Neparth, *Niepart.*

Nr. 614. (443d.)

Boleslaus dux Polonie et Cuyavie a. 1271 Aug. 8, in Wladislav; villam Korabniki ecclesiae de Włocławek confert.

Włocławek. Archiv. Capituli. Liber privileg. fol. 118.

In nomine Domini amen. Boleslaus Dei gracia dux Polonie et Cuyavie, universis Christi fidelibus hanc paginam inspecturis salutem in Domino. Universitati vestre notum facimus, quod ob reverenciam Dei et beate Marie virginis, inspectis multis fidelibus serviciis que nobis reverendus dominus Wolymirus Wladislaviensis ecclesie episcopus multociens exhibuit, ipsi et suis successoribus villam nostram que Korabnyki vulgariter nuncupatur, situatam iuxta Kobilrath et Slawsko in castellania Crusviciensi, conferimus in perpetuum possidendam, volentes ut eadem gaudeat libertate, qua cetere Wladislaviensis ecclesie antique ville gaudent. Et ut hec nostra donacio perpetuo inviolabilis perseveret, hanc paginam nostri sigilli munimine fecimus roborari. Actum et datum in Wladislav in die beati Cyriaci martyris, anno Domini M.CC.LXXI, presentibus: domino Petro nostro cancellario, Mathia palatino, Rosalio castellano de Iuni Wladislav, Alberto castellano de Bydgost, Troiano succamerario Cuyaviensi; magistro Nicolao phisico, Nicolao, magistro Henrico, canonicis Wladislaviensibus; Alberto cantore, Iacobo, canonicis Crusviciensibus, et aliis quam plurimis fide dignis.

Wladislaviensis, *de Włocławek.* Korabnyki, *osada znikła.* Kobilrath, *pewnie mylnie zam.* Kobilnich, *Kobylniki.* Slawsko, *Sławsk.* Iuvenis Wladislav, *Inowrocław.*

Nr. 615. (495a.)

Secundus Premisl dux Polonie 1280 Apr. 21—24, s. l.; dat Iohanni et Petro, dictis Dedz, civitatem Rogoźno, iure Theutonico locandam.

Biblioteka XX. Czartoryskich. Teki Naruszewicza IV Nr. 1. (Transsumpt oryginalny potwierdzony przez: Wladislaus rex Polonie etc. 1424 Iun. 28, Poznanie. *Z Archiwa Głównego w Warszawie).*

Dum vivit littera vivit et actio littere, cuius assercio nutrit memoriam et roborata suscipit incrementum. Igitur nos secundus Premisl Dei gracia dux Polonie statum terre cupientes reformare nostre in melius, qui pro maxima parte est positus in deserto, dilectis nobis hospitibus, Iohanni et Petro dictis Dedz, nostram civitatem que Rogoszna vulgariter nuncupatur, Theutonico iure contulimus collocandam iuxta ius Poznaniense. Ratione autem locationis supradicte civitatis, ipsi eorumque successores sextum mansum liberum possideant perpetuo, pacifice et quiete, et tercium denarium iudicii de omni re. Possideant eciam sex macella carnium, et sex pistorum, et sex sutorum, et alia edificent pro utilitate civitatis, et balneum unum edificent, ubi eis et ipsorum successoribus videbitur expedire. In districtu autem civitatis iam dicte, in descensu fluvii qui Welma dicitur, ab opere ferri, quod nostrum est, quascunque utilitates processu temporis excogitare poterint, perpetuo cum suis successoribus possideant pacifice et quiete. Circa nostrum vero opus ferri, molendinum cum una rota edificent, liberum perpetuo obtinendum. In loco autem qui Czessel vocatur in vulgari,

quidquid volunt edificent tempore procedente. Locum autem qui Myedzilesse vocatur Polonice, damus civitati pro utilitate ipsius in perpetuo obtinendum. Volumus eciam, si aliquis servus militis capitur cum re furtiva, in civitate, vel in campo extra civitatem usque ad metas, quod nullus audeat iudicare, nisi nostri scolteti una cum procuratore nostro. In maiorem vero nostre civitatis emendacionem, damus super agris cultis et incultis quatuordecim annis libertatem. Cessante autem libertate, de quolibet manso solvant incole pro censu duodecim mensuras avene et pro decima duos scotos argenti usualis monete. Damus eciam ipsis pro pascuis duos mansos. Volumus eciam, quicunque utuntur de bonis predicte civitatis, tam in lignis quam in pascuis quam in aliis rebus, quod nullus audeat iudicare, nisi sculteti supradicti. In huius testimonium et cautelam, presentem paginam nostri sigilli munimine confirmamus presentibus hiis testibus: comite Boguslao castellano de Uscze, comite Iacobo castellano de Rogoszno. Acta sunt hec anno gracie Domini millesimo ducentesimo octuagesimo, et data infra festum Pasce per manus Thilonis notarii nostre curie.

Rogoszna, *Rogoźno.* Welma fluv., *Wełna rz.* Locus Czessel, *dziś młyn Cieśla nad rz. Wełna.* Locus Myedzilesse, *Międzylesie.* Uscze, *Ujście.*

Nr. 616. (552a.)

Jacobus archiepiscopus Gneznens. 1285 Jan. 17, apud Lanchiciam; apostolica Sede vacante a Cardinalibus petit, ut provinciae Polonae contra insolentiam militum, colonorum et religiosorum gentis Theutonicae, provinciam praedictam, maxime Silesiam invadentium, succurrant.

Stenzel. Bisthums Urkund. p. 151. (*Z kopii*).

Venerabilibus patribus dominis Bentevengo Albanensi et domino Ieronimo Prenestino episcopis, nec non domino Matheo sancte Marie in Porticu dyacono, Dei gracia cardinalibus, Iacobus eiusdem miseracione archiepiscopus Gneznensis etc. Cum terra Polonie Romane ecclesie specialiter sit subiecta, in cuius subieccionis indicium certa pensio de personis singulis in eadem degentibus persolvitur, que dicitur denarius sancti Petri, non immerito nos, tamquam speciales filii eiusdem ecclesie, ad vestre sanctitatis patrocinium, nostro nobis deficiente presidio, duximus cum pleniori fiducia recurrendum. Reverenciam quippe nosse vestre cupimus sanctitatis, quod gens Polonica, post conversionis sue tempora sub cura et dominio eiusdem sancte ecclesie pace fruendo continua, iura eiusdem ecclesie atque nostra persolvit semper fideliter et devote. Nunc vero, subintrante gente Theutunica et iam per multa loca Poloniam occupante, non tantum vestre sanctitati, verum eciam et nobis grave dispendium in nostris iuribus provenit atque dampnum. Romane quidem ecclesie dampnum provenit, quia dum fines Polonie per principes Theutonie occupantur, qui principes subsunt imperio, et sic fines occupati devolvuntur ad imperium, et ob hoc ecclesia Romana proprio dominio frustratur. Subintrantibus eciam tam militibus quam colonis Theutunicis in Poloniam, et occupantibus villas et alia loca que Poloni possederant, et exinde de singulis capitibus solvebant censum Romane ecclesie, videlicet denarium sancti Petri, quem ipsi Theutunici tam milites quam coloni penitus solvere contradicunt, et sic ecclesia Romana privatur similiter iure suo, et tandem omnino privabitur, nisi hiis per vestram sollerciam efficaciter

occurratur. Nobis vero, per eiusdem gentis Theutonice ingressum ecclesiastica libertas et iura nostra nunc adimuntur, devote per Polonos primitus observata; ymmo quedam penitus denegantur, sicut in solucione decimarum patet liquido, quas quidam eorum omnino non solvunt, quidam vero non iure terre consueto, sed iuxta primam consuetudinem gentis sue. Sed et alia mala per eiusdem gentis ingressum multiplicata sunt in terra, dum [illegible] Polonica per eos opprimitur, despicitur, guerris concutitur, iuribus et consuet[illegible]us patrie laudabilibus privatur, noctis intempeste silenci[illegible] in propriis commo[illegible]itur, et quod hiis est deterius, ecclesiarum emunitas violatur et ecclesiastica c[illegible] per eosdem contempnitur et parvipenditur omnino. Et ut de aliis taceamus, hoc solum non sine dolore cordis referimus, quod et religiosi quidam gentis predicte perniciosis exemplis alios seducentes, prim[illegible] sunt ad irrumpendum et enervandum omnino prelatorum sentencias et rigorem ecclesiastice discipline. Fratres siquidem Ordinis Minorum Theuthunici, eiectis terre Polonie filiis, non sine gravi tocius populi atque nostro scandalo provinciam scindentes Polonie, que per filios terre, fratres sui Ordinis, laudabiliter et honorifice recta fuit, nunc fecerunt et ordinaverunt Saxoniam nominari. Sed nec hiis contenti, domos novas in medio Polonorum nobis contradicentibus recipiunt, in conventibus ipsorum singulis, quos retinent, vix unum aut nullum omnino fratrem Polonum in sui medio sustinentes, cum per fratres indigenas et prelatis ecclesiarum debita reverencia sit exhibita, et consolacioni utriusque populi commodius et efficacius sit provisum. Nos igitur, ne de tantorum excessuum negligencia argui possimus et merito reprehendi, vestre paternitati querulando duximus deferendum, quod sepedicti fratres Theutunici de provincia Saxonie in medio Polonie positi se censentes, nos et sentencias nostras latas legittime vilipendunt pariter et contempnunt, et faciunt apud alios vilescere suis persuasionibus et perniciosis exemplis, sicut patet luce clarius in facto ecclesie Wratizlaviensis. Nam per venerabilem fratrem nostrum, eiusdem ecclesie episcopum, in plena Synodo provinciali propositum extitit coram nobis, quod videlicet iidem fratres Theutonici sentencias excommunicacionis et interdicti, latas legittime contra principem dicte civitatis et terre pro notoriis et manifestis ecclesie sue oppressionibus, aliis religiosis et secularibus easdem laudabiliter tenentibus, tenere non curant; ymmo eundem principem in errore suo contra Ecclesiam suis consiliis et persuasionibus retinent et subportant, communicantes eidem publice in cibo et potu ac divino officio, ymmo, quod hiis est deterius, coram ipso continue celebrantes, in tocius cleri et populi scandalum et nostrum ac ecclesiastice discipline contemptum, nec non et in suarum periculum animarum. Et quia predicti fratres Theutonici et alienacio provincie Polonice, huius presumpcionis temerarie ac contemptus prelatorum Polonie occasio sunt et causa, dominacioni vestre supplicamus unanimiter et instanter, quatenus attendentes Romane ecclesie dampnum ac nostrum et gentis nostre periculum sempiternum, Ecclesie nostre cadenti velitis pie succurrere, ordinantes per vestram misericordiam et mandantes, ut tantis excessibus efficaciter correctis, provincia Polonica ad statum debitum reformetur, et Polonia sicut prius, non Saxonia censeatur, ministroque Polonie sit subiecta; alioquin in gentis exterminium et ecclesiarum nostrarum evidens periculum cogemur flebilibus vocibus deplorare, nisi vestra gracia misericorditer et efficaciter hiis occurrat. Datum apud Lanchiciam XVI Kalendas Februarii post Synodum provincialem, anno Domini M.CC.LXXX quinto.

DODATKI I SPROSTOWANIA DO TOMU I.

Strona 4. *wiersz 8 od góry;* .. romnow, *u Bielowskiego i w Liście Helcla* Cromnow, *jest wieś Kromnow nad rz. Wisła, naprzeciw m. Czerwińsk.*

„ 5. *Nr. 3. Objaśnienia;* Radzencze, *nie jest Rzadkwin, tylko osada znikła, przyległa niegdyś wsi również znikłéj Lubieszewo, leżała nad rz. Noteć pomiędzy jeziorami Bronisławskiém i Strzeleckiém.* Opatowo, *osada znikła, leżała pod m. Kruszwica, pomiędzy wsiami Sławsk a Bożejewice.*

„ 7. *Nr. 5. List ten Paschalisa Papieża był podług Jaffego nie pisany do arcybiskupa Gnieźnieńskiego, tylko do biskupa z Spalatro. (Jaffé, 4851.)*

„ 15. *Nr. 10; znajduje się także w równobrzmiącéj kopji w:* Włocławek, Liber privilegior. monasterii de Ląd, pag. 1.

„ 16. *Nr. 10. Objaśnienia.* Morsk, *jest osada znikła pod m. Kazimierz.*

„ 21. *Nr. 15. Objaśnienia; zam.* Velaov, *ma bydź* Velatov.

„ 21. *Nr. 16; zamiast* Jan. 28, *ma bydź* Jan. 23.

„ 23. *Nr. 18. W Archiwie Kapitulném Gnieźnieńskiém znalazł się drugi exemplarz tegoż dyplomatu, dosłownie z dwoma wymienionymi równobrzmiący, wyjąwszy końca, a to począwszy od słów:* Notum sit etc. *Nie okazuje on śladu pierwotnego opatrzenia pieczęcią, i zdaje się być nieco późniejszą kopją obu wzmiankowanych. Koniec brzmi w nim następnie:*

Notum sit omnibus hominibus, quod dux Bolezlaus frater domini Mesiconis contulit beato Petro willam nomine Manthev, comes Predzlavus pater Chebde contulit Glowicov, villam nomine Vereniz contulit Prandota cum matre, villam Loscuniam contulit Predwoy comes, villam Olesno contulit comes Brodizlavus, Zbilud comes contulit Pangroz, uxor ipsius contulit Costizlave atque Kasckow, filii eius contulerunt Coprivce, villam Mocrhonoz contulerunt fratres duo Slavnicus et Petrus, villam nomine Thura contulit Ogerius comes cum matre et uxore, Dambogora contulit Philippus monachus. Et hee sunt ville quarum decime attinent ecclesie beati Petri: Bartozege, Slosyni, Bucowe, Dambrovici, Slachowo, Domabore, Ochudyno, Moracowo, Bliscowice, Targoviste, Cirnelino, Canino, Crasno. Archiepiscopus Petrus istarum trium villarum deci-

mas contulit, scilicet Mocronoz, Chyrnelino, Copriwcino, sub his testibus: Iohanne preposito, Stephano archidiacono, Rudolfo sacerdote et Stephano fratre eius. Igitur, si quis hec violaverit, anathema sit.

Strona 29. *Nr. 23, wiersz ostatni, zam.* Standor *i* Chenira, *jak to na nadwyrężonym pergaminie czytaliśmy, ma bydź:* Standov i Chenna; *a w wierszu następnym zam.* Stampiz, *ma bydź* Scampiz. (*confr. Nr. 586 et 592.*) *W objaśnieniach topograficznych wypada zmienić:* Schelin, *Zielenin.* Chenna, *Szczecno.* Siborium, *Cichorz.* Scampiz, *Campino, osada znikła, leżała niegdyś pomiędzy m. Rozprza a w. Milejów.* (*confr. Rzyszczew. Muczkow. Cod. diplomatic. Polon. I, Nr. 28.*)

„ 33. *Objaśnienia do Nr. 27.* Magnus Lapis, *miejscowość znikła, stała na miejscu wsi Wielodwór; dotąd droga tam prowadząca nazywa się Kamieńska droga.* Vallis inter Magnum Lapidem et Policko, *dolina pomiędzy wzgórzami leżącemi nad prawym brzegiem rz. Warta pomiędzy temi miejscami.*

„ 38. *wiersz 14 od góry, zam.* iugitur, *czytaj* iugiter.

„ 41. *Nr. 33. Objaśnienia.* Radencze, *nie jest Rzadkwin, tylko osada znikła; leżała nad rzeką Noteć pomiędzy wsiami Trląg a Strzelce.*

„ 42. *Nr. 33, Objaśnienia;* Opatowo, *osada znikła, leżała pomiędzy wsiami Sławsk a Bożejewice.*

„ 59. *Nr. 58. Oryginał znajduje się w Archiwie Kapituły Gnieźnieńskiéj pod Nr. 5 i jest opatrzony bullą* Innocentius Pp. III, *przywieszoną na niciach jedwabn. czerwon. i żółtych. Przy porównaniu okazały się następujące odmiany: W oryginale na początku:* Innocentius episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Gnegnenzi (sic) archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem. *Wiersz 2 od góry, zam.* geris — geras. *Wiersz 6 od góry, zam.* Vladislaus — Vald. *Na końcu, zam.* contradictores appellatione remota per censuram ecclesiasticam compescendo — contradictores per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Nulli ergo *etc. wypełnione w znany sposób. Po:* Idus Januarii, — pontificatus nostri anno nono.

„ 66. *wiersz 5 od dołu, zam.* Innocentius Pp. III 1215 Dec. 29, Laterani, *ma bydź:* Honorius Pp. III 1223 Jan. 11, Laterani.

„ 77. *wiersz ostatni; zam.* prep ositus, *ma bydź* prepositus; *zam.* ibiem, *ma bydź* ibidem.

„ 82. *Nr. 87. Oryginalna pieczęć Laskonogiego, przerysowana przez Kielesińskiego, dostała się nieviadomym sposobem do Zbiorów Uniwersytetu Krakowskiego, i tam obecnie się znajduje.*

„ 109. *Dopisek do Nr. 119. Wspomniany tu stary kodeks Lubiński znajduje się dziś w Bibliotece cesarskiéj w Petersburgu pod QV, Oddział 1, Nr. 32; opisał go i odpisał profesor Dr. W. Arndt, a oddrukował Zeissberg w Archiv für Österreichische Geschichte, Band 55, Kleinere Geschichtsquellen Polens. Pierwsze 167 kart zajmuje w nim Lectionarium z X wieku; na karcie 168 wypisano pismem z początku XII wieku:* Pro suscipienda fraternitate primo dicantur isti psalmi *etc. a na brzegu:* Ex parte Dei omnipotentis et beate Marie et sancti patris nostri Benedicti et omnium Sanctorum. *Odtąd tą samą ręką aż do karty 170*

spisane imiona osób przyjętych do bractwa, na których początku: Hec sunt nomina fratrum huius ecclesie quorum elemosinis utimur; *w końcu następuje dalszy spis aż w XIV wiek różnemi rękami prowadzony. Zeissberg bierze, porównywając epoki osób w tym spisie występujących, lata 1118—1138 za czas, w którym tenże został założonym. Podajemy go tu według Zeissberga.*

Hec sunt nomina fratrum huius ecclesie quorum elemosinis utimur.

Dux Bolezlavus cum uxore. Dux Wladizlaus cum uxore. Scarbimirus. Iascotel. Scarbimirus. Preduoy. Herineus. Caderic. Michael. Pacozlav. Voyzlavus cum uxore. Degno. Iacobus. Hodolanus. Lardanus cum uxore. Bocen. Sueca. Nicolaus. Stoiguenus. Azo. Ricoldus. Rudolphus. Zlavos. Bogumil. Rochtce. Milogost. Vnegost. Tesec. Bresdreu cum uxore. Ocressa. Cahna. Sulizlavus. Vitus. Nicol. Mechora. Andreas. Mucec. Adelardus decanus. Criston. Petric. Woytech. Nacemir. Besiny cum uxore. Constantinus. Budizlaus cum uxore. Aldmirus. Oldbrandus. Veceradus cum uxore. Vitozlaus. Syman. Milozlav. Ernoldus. Borizlav. Tircost cum uxore. Suley. Asca. Wile. Mrocota. Stoyzlav. Savist. Benedictus cum uxore et filiis. Woytecha. Slavica. Pribizlav. Predzlav. Sueuardus. Rusava. Suluya. Iaroguen. Dobrozlava. Cernechova. Episcopus Radost. Boguzlav cum uxore. Tesata cum uxore et filiis. Bogumil cum uxore. Wirchozlav. Nicolay. Martin. Sedebud. Ubizlaus. Milozlava. Iuanus. Vogen. Petronilla. Bogusna. Ianus. Bogumil. Ierach. Predzlav. Mileyssa. Boguuola.[1]) Woyzlava. Paulus. Syxtus. Bochana. Potrava. Martinus. Crisana. Borizlav. Thoma. Margareta. Symon. Agatha. Paulus. Rometl cum filiis. Iacobus archiepiscopus. Helisabeth cum filiis. Iuan. Crisana. Bogussa cum uxore. Iohannes cum uxore et filiis. Nemoy cum uxore. Milcha. Wogen. Saxa. Matheus cum matre. Michael. Christina. Hector. Woyzlav. Martinus. Boguuola. Wencezlaus cum uxore et filiis. Agatha. Golec cum uxore. Mistizlaus cum uxore. Bogumil cum uxore. Sitach. Valterus. Godussa. Dobrouest. Karolus. Stres. Cromola. Stoyec. Cosma cum matre. Bogumil cum uxore et filiis. Bolezlavus filius Wladizlay. Visezlava. Mir cum uxore. Milessa cum uxore et filiis. Virbenta. Uxor Pauli cum filiis. Pianus cancellarius. Govoricius uxor cum filiis. Uxor Thome Marana. Thomas. Dobrogost. Iohannes. Bartholomeus. Voizlava. Domina Elisabeth ducissa uxor Mesiconisque dedit villam Zlub[2]) in via Poznaniensi cum hominibus decimis, his videlicet, quorum nomina scribere curavimus, quorum primus vocatur Ninoth cum filiis suis quorum nomina hec sunt: Bogumilus. Cochanus. Wroto. Pretbor. Miley. Paulus. Fratres de Gesou: Radozlaus cum uxore Radozlava. Petrus. Trepsea. Henricus. Dobemert. Boguvola. Rathna. Oteslav. Arnolfus. Villelmus. Raduy cum uxore. Wissota cum fratre Paulo. Drogozlav. Woizlav cum patre et matre. Dirsizlav. Zirota. Bratumila. Sdezlava. Rostignev cum uxore. Lutohna. Martinus cancellarius. Cosma cum uxore et filiabus. R. Iarost cum matre et sorore Cristina, Zithezlava, et fratre Bronisso. Petrus cum uxore Rostizlava.

Nomina defunctorum.

Episcopus Franco. Hermino. Nicolaus. Michael. Michael cum uxore. Petrus. Mistiguev. Morizlaus. Selizlaus. Donic. Miley. Nazlav. Bogdan. Criston. Cosma. Morizlaus. Dobros cum uxore. Moc. Blizola. Sulinea. Sulizlav. Suebor. Bogumil. Retera.

---

[1]) *Na dolnym brzegu dopisała ręka z końca XII w.* Scedricus Dobeslavi filius obtulit anulum aureum cum sofiro.

[2]) Zlub, *Słupia pod m. Stęszewo cnfr. Nr. 368.*

Mistiuuy cum uxore. Sebesir. Bovo. Sdevit. Bosethe. Cistibor. Bogussa. Samd. Andreas. Tircost. Smil. Oldmirus. Episcopus Paulus. Symon. Ivanus. Cistava. Mrocec. Selunua. Iohannes. Odo. Woizlaus. Matheus. Ianca. Blizona. Radovit. Detrich. Paulus. Andreas. Godefridus decanus. Thoma. Stephanus. Denepr. Pribizlav. Boguvola. Stoyec. Slavica. Tvorimir. Dethleb. Benedictus. Rodulphus. Sdizlava. Radozlava. Dirsizlava. Creth cum uxore Petrava et filio Drogel. Bogussa cum filio Matheuso. Iohannes filius Bripine cum matre et uxore. Manech. Sdizlava. Boguzlava. Dux Bolezlaus. Dux Mesico. Dux Odo cum uxore et filiis. Divisovic. Semianus cum uxore et filiis. Barbara. Sdezlaus. Radulphus presbiter cum uxore Margareta et filia Radozlava. Radosta abbas. Paulus prior. Romanus. Iohannes. Blasius. Fabianus. Radovanus. Dionisius. Lucas. Ianice presbiteri. Bogumilus. Vitus. Saulus diaconi. Quintinus. Boguzlaus. Milost. Stephanus. Blasius. Prosimirus. Cunradus. Esdras. Lubcost subdiaconi. Damech. Vestech. Bratrech. Blisbor. Bratron. Subach. Cestovoy. Boris. Bilech. Nemoy. Iohannes. Prebor conversi.

Boselza. Ianca. Tehna. Lanca. Dethmar. Martinus. Petrus. Mstech. Saxa. Hodin. Iasca. Sulizlava. Egida. Pribizlav filius Cromole cum uxore Bozana. Radim. Cromola. Pribizlav. Boguzlaus de Popen. Benedicta. Otenzlav. Iohannes comes. Nauoy cum uxore. Godislaus cum uxore. Pantizlava et filia. Boguta. Sdezlava. Nesda. Dobrohna uxor Prede cum filiis et filia defuncta et matre. Radzlaus. Blasius. Andreas. Laurentius. Ustivoy. Wisezlav cum uxore et filiis et filiabus. Scodroh decimus. Miloh cum uxore et filio Mirota. Wsebori comitis camerarii Kazimiri. Pribizlave femine. Strezislave femine. Ubleisti femine. Pribizlavi sacerdotis. Suley cum uxore. Godislavus cum uxore. Johannis comitis. Petri militis. Tirpislava. Martin cum uxore Techoslava.

2. Septembris obitus Kunradi ducis pie memorie.

Degno comes cum uxore et filiis et filiabus. Panten conversus. Sarbinus scūarius. (sanctuarius). Guther vidua. Lancha uxor Willelmi cum filiis: Wincentio, Philippo et Iacobo. Silvester. Nepilca. Gothardus cum uxore Stronizlava. Bocehc. Mirava uxor Cune cum matre Milcha. Grabisa cum uxore Mirozlava. Roztava. Sulizlave femine. Dobroveste femine. Wile cum uxore Bothceca. Anna. Stromizlava. Modlis. Sgira. Martin. Nesulka. Cecilie femine. Nesda cum uxore Dobrosulca et filiis. Bodilov. Sdislav. Stephanus. Godusa. Suetana. Sulava. Mlodey laicus. Paulus comes. Dabrossa cum uxore. Godis. Trestioco cum uxore. Borec. Sdeh. Mater eorum Drogussa. Agata cum filio Tader et filia Gostizlava. Utech cum uxore. Zlanocha. Podsad frater noster. Petrus archiepiscopus suscepit fraternitatem. Rados cum uxore et filiis et filiabus. Iasgutr. Hinga. Mislva. Bribicest uxor Zlavere. Radvy filius Nagos. Filomena sacerdos cum uxore Bogodar et filiabus. Ropuh cum uxore et filiis. Stres. Domna Wisseslava suscepit fraternitatem cum filio Wlodizlavo, dedit villam beate Marie in ipsa civitate Prenrut[1]) cum octo bubus et duobus erpriiccariis. Gerloh cum uxore. Pisena. Potrumila. Iactor. Bogumil. Swenthoslai. Prestslave. Iohannes. Boris cum uxore et filiis. Predwoy. Cuda. Scarbimir. Michal. Morizlav. Scolastika. Slaobor qui dedit campanam huic loco. Bogumila. Dobrozlava Bogumil. Iacob. Bothceh. Stepan. Comes Symeon cum uxore Visslava. Hualislava. Suutopolk. Comes Nicolaus. Maloh. Crasses. Ian. Crisana. Povodca. Gostca. Sotrucha. Sadizlave frater (?). Sobesir. Potrumila. Voyteh. Sudicha. Dobronega. Wissezlave cum duobus

---

[1]) Prenrut, *pennie mylnie zam.* Premut, *tj. Przemęt; cnfr. Nr. 236.*

filiis Semiano et Miron. Valteri conversi. Valther. Visec vel Previ. Hector. Vissezlave. Preiapis. Indrih cum uxore Boguzlava. Hrozla. Potrek. Cunradi sacerdotis. Radat. Primizl. Martin. Margegarete cum filia. Boguhval. Siman. Bogumil. Siman. Usemir frater. Bogumil. Lamprecht. Vlostonis miles. Bronute canonici cum fratre et matre nomine Bogumila. Woyzlavi. Mathei cum uxore. Potr. Stroka. Lutogueu. Gozlav. Sbinev. Batibori. Vit. Botteha. Gertrudis. Dadei. Brogusse cum filia et filio. Wecek. Melozlave. Radossica cum uxore et filio et sorore. Sedlon cum uxore. Sabet. Marcin. Bocka. Zemeta. Petrus. Ianus. Ianca. Marthe. Ialane. Raphael. Iarozlav. Bartholomey. Borine. Tome. Paulus. Nemsta. Virchozlav. Voyzlaue. Dobrozisni feminarum. Gregorius cum uxore Radocha. Wrotzlave cum filia. Seme . . . Commemoratio Vencezlavi comitis. Commemoratio Spetoslave matris eius. Wirsizlave cum filiabus. Pribizlava. Ludimila. Boguzlava, abbatis mater. Bolecest cum filio Suutozlavo. Huce hcam at pucihpa.[1]) Commemoratio Floriani comitis filii Dobezlavi. XVIII Kl. Iulii obiit abbas Ioh . . . Commemoratio Floriani militis filii Scedrici. Commemoratio Nicolai. Sciszlava. Comes Wison cum filio Nicolao. Andeas cum uxore nomine Cecilia. Leonardus filius eorum. Benek. Item Benek. Sdizlaus. Milozlava. Iohannes. Bogumilus. Goszlaus. Hii sunt fratres domus.

Isti sunt anniversarii consanguineorum domne Marte relicte comitis Wisslay. Comes Gabriel pater eius obiit duabus septimanis ante festum beati Adalberti. Domna Melozava mater eius obiit quinto die post festum beate Margarete. Comes Bartolomeus filius eius obiit ipso die beati Andree apostoli. Comes Sobeslavus obiit frater eius tertio die ante festum beati Andree. Comes Wisslavus vir eius in vigilia beati Laurentii obiit. Comes Radozlavus sevir eius obiit in octava beati Adalberti. Rivalis suus comes Iohannes obiit in vigilia ascensionis Domini.

Commemoratio Blisborii comitis. Spetoslave frater. Hualislave frater. Sedyvogy. Wlodimirii. Wlodimirii qui nostre domui dederunt hereditatem nomine Starchovech.[2]) Anno Domini 1166.

Commemoratio Martini pueri qui occisus est.

Commemoratio Dyrsicray. Iaroslave fratris. Boguse militis. Dobrory fratris. Iacobi. Stronislave fratris. Iaroslae fratris. Commemoratio Stanislai laici. Vitus de Brescz.

Commemoratio Boguse filii Petri de Charbelino qui contulit ecclesie nostre calicem cum lapidibus. Venceslave cum filio Sedevogii. Thovmeci fratris.

Commemoratio fratribus Iacobi cum omnibus sanctis. Commemoratio Spedegnevi. Vislave fratris. Commemoratio Spethoslave fratris Bozislavi. Mundo sublatum fore te credo esse beatum.

Anno verbi incarnati 1176 Petrus magnus filius Wseborii palatinus Chuiavie et castellanus Chrusvitie Symon filius Degnonis, Petrus filius Iaousonis (?), Nicholaus filius Stupote, Boguslaus filius Naslai, Fulco sacerdos, Borizlaus filius Litvini, Borislaus, Martinus, Vitoslaus, Puten, Precslaus, Iohannes filii Roslai, Andreas, Petrus, Wsebor, Cragsa atque alii quam plurimi.

Pribislaus. Tarchala. Pribislava uxor eius, Clemens frater eius, Zecesa, Vogslaus, Miroe, Ealce, Zuder cum omnibus parentibus et Raduanus similiter cum uxore.

---

[1]) *Na brzegu obok napisano:* Co. Hucpert laicus.

[2]) Starchovech *Starkoniec pod m. Kobylin.*

Lucie frater, Anthonie filie eius et matris eius Gertrude et Nicholai patris eius. Michaelis Suetave. Venorca. Iacobus. Paulus. Iohannes. Marane. Dobronice. Petrus. Elena. Katerina. Paulus. Sdeslava. Dobrona. Gertrud. Margareta. Vogmir. Martin. Alzbeta. Sophia. Alzbeta. Meroslaus. Boguslaus. Sobesir. Damianus. Dobronega. Michael. Radost. Quacec. Falana. Ospila. Stronka. Bogusca. Posacha. Bogumila. Miloslava. Bogumilus. Penircz (?). Crizin. Potrona. Goscoto.

Commemoratio comitis Thome qui contulit villam nomine Pepino[1]) cum suis filiis, fratribus de Lubin. Uxor Gregoria. Chema. Mrocek. Grimislaus. Stephanus. Potrek. Swethoslava. Grimislava. Dirsicragius. Swethoslava. Prethslav. Iaroslaus. Wincentius. Albertus et Agnes contulerunt clinudium lapidem ceroprai. Commemoratio Racconis qui dedit iumencium domui, uxor sua Iaroslava et omnes pueri eius cognati. Radeg qui dedit bovem Wenchrikam.[2]) ..... Pancossa cum uxore et filiis. Iohannes cum uxore et filiis. Milug cum uxore concedit domui marcam argenti et fertonam.

..... Hanconis obiit. Iurzous qui dedit marcam. Isti sunt qui dederunt marcam in fraternitate domui nostre. Stephanus et Milca uxor eius, et Vincencius pater Stephani et Boguuola mater eius et Boguslaus et Pribislava mater Vulcze. Albertus, alter Albertus frater suus. Bozdar. Nicolaus. Sdislaus cum uxore sua Nestanca et cum Feyienna (?) filia, et cum filio suo Stephano. Katerina filia sua. Andreas dedit sex cotos in fra ... Mileius. Iaroslaus et Margareta dederunt vaccam.

Strona 109. Nr. 121. Dyplomat ten podany mylnie w kopiaryuszu pod r. 1228; oryginał tegoż drukowany w Büsching, Urkund. des Klosters Leubus, wystawiony jest w roku 1239.

„ *122. Objaśnienia do Nr. 137.* Lapis, *osada znikła, stała kiedyś w bliskości wsi Wielodwór; dotąd nazywa się droga tam prowadząca, Kamieńska droga.* Vallis inter Lapidem et Policko, *dolina pomiędzy wzgórzami ciągnącemi się wzdłuż prawego brzegu rz. Warta pomiędzy obu temi miejscami.* Lacus adiacens, *mogło tylko być martwe koryto rz. Warta, których w tem miejscu kilka się znajduje.*

„ *122. Nr. 138. Znaczenie wyrażenia* Naaroch, Naroncincones, *w Nrach. 168, 173, 386, objaśnia znajdujący się w Bibliotece X. X. Czartoryskich przywiléj Ottokara, króla Czeskiego, nadany r. 1222 Zakonowi Kawalerów Niemieckich, a potwierdzony przez Przemyśla księcia Czeskiego roku 1255. Czytaliśmy w nim następujący ustęp:*

Si vero naroc, quod latine dicitur accusatio furum vel nocturnorum predonum, super eorum homines evenerit, iudicio astent curie etc.

„ *124. Nr. 140. Objaśnienia;* Soblacz, *Zbląg.*

„ *131. Nr. 150, drukowany także w* R. Hube, Antiquissimae constitutiones etc.

„ *154. Nr. 177. Oryginał znajdujący się w Archiwie Kapitulnem w Gnieźnie pod Nr. 9, był trzema pieczęciami opatrzony; od 1széj i 2giéj pozostały sznurki jedwabne, czerwone; od 3ciéj poprzeczne wcięcie w dolnym, założonym brzegu. Przy porównaniu okazały się w oryginale następne odmiany:*

---

[1]). Pepino, *pewnie mylnie zam.* Popino *t. j. Popowo Polskie p. m. Krzywin; cnfr. Nr. 368.*

[2]) Wenchrikam, *pewnie mylnie zam.* Wirchrekam, *t. j. Wyrzeka pod m. Śrem; cnfr. Nr. 368.*

Wiersz 1, zam. In nomine individue sancte *etc.* — In nomine individue et sancte *etc.* *Wiersz 1, zam.* Wladislaus — Wlodizlaus. *Wiersz 3, zam.* Boleslavo — Bolezlavo. *Wiersz 4, zam.* generacio 2 *razy* — generatio 2 *razy.* *Zamiast* quia status — quia hominum status. *Wiersz 5, zam.* villam *(spatium)* Gorkam — villam circa Gorkam. *Wiersz 6, zam.* Spandowo — Spandovo. *Zam.* Bartoviche — Barcoviche. *Wiersz 7, zam.* Wroblowo — Wroblovo. *Zam.* ipsas commutavi — quas commutavi. *Wiersz 8, zam.* sollempnius — sollempnis. *Zamiast* commutacionis — commutationis. *Wiersz 9, zam.* povod — prevod. *Wiersz 10, zam.* ad *(sic)* podvorove — a podvorove. *Zam.* a stroza — et stroza. *Zam.* ipsam — prorsus. *Wiersz 12, zamiast* Dirsicraius — Dirsicray. *Wiersz 13, zam.* Conradus — Ciceradus. *Wiersz 14, zam.* Bedan — Nedan. *Wiersz 15, zam.* quinto — quarto.

Strona 163. *Wiersz ostatni, zam: z niem.* Buckow, *ma bydź Bukowiec.*

„ *164.* *Wiersz ostatni Nru 191, zamiast: dziś z niemiecka* Buckow, *ma bydź Bukowiec.*

„ *174.* *Pod Nr. 205 powinien się znajdować dokument, którego nam się nie udało widzieć w dosłownem brzmieniu, a którego treść tu podajemy według:* Roeppel, Gesch. Pol. pag. 453, 457, 459.

Gregorius Pp. IX 1237 Oct. 6, Viterbi; *pisze do biskupa (Płockiego?), dziekana Płockiego i opata Kolbackiego w ten sposób: W sporze toczącym się niegdyś pomiędzy Henrykiem księciem Szlązkim a Władysławem Odoniczem o posiadanie Wielkopolski, pierwszy z nich, nie ufając wybranym w téj okoliczności rozjemcom, Pełce arcybiskupowi Gnieźn. i Pawłowi biskupowi Pozn. (cnfr. Nr. 168), wyjednał u Stolicy ap., aby w razie danym dozwolonem było biskupowi Merseburskiemu i niektórym innym prałatom praw jego przestrzegać. Gdy jednak to pozwolenie zostało udzielonem, wzmiankowani biskup Merseb. i prałaci, nie czekając naturalnego przebiegu sprawy, na własną rękę ją pochwycili, naznaczając Władysławowi termin na miejsce zbyt odległe i dla niego niebezpieczne, a gdy się nie stawił, wydawszy twardy dla niego wyrok (confr. Nr. 168), podali takowy Wilhelmowi z Modeny, legatowi papiezkiemu, do potwierdzenia. Ponieważ ks. Władysław przeciw temu zaprotestował, Papież rozkazuje, aby powyżsi, biskup, dziekan i opat, sprawę tę daléj prowadzili. (Oryginał ma się znajdować w Watykanie; odpis jego posiadał ś. p. E. Raczyński i Roepplowi go udzielił; na próżno go w Bibliotece Rogalińskiéj szukaliśmy.)*

„ *175.* *wiersz 11 z góry, zam.* debeat: quandocunque, *ma bydź* debeat quandocunque.

„ *177.* *wiersz 3 od dołu, zam.* penitentiaro, *czytaj* penitentiario.

„ *183.* *Nr. 217. Oryginał tego dokumentu znajduje się w Krakowie w Gabinecie archeologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Porównanie z podaną przez nas kopją nie wykazuje żadnéj różnicy, oprócz w wierszu 6tym od dołu zam.* communiri, *w oryginale* communire. *Do pergaminu przywieszona na niciach lnianych biał. i jedwabnych czerwon. pieczęć Bronisza, wytłoczona kapturkiem od miecza;* (pieczęć IX.)

„ *187.* *Nr. 222. Kopja tegoż dyplomatu znajduje się w Archiwie Kapitulnem Gnieźnieńskiem w* Liber proventuum, *w Archiv. Consistorii Metropol.* Regestum causarum anni 1416 *i w Damalewicza* Series archiepiscoporum *p. 137, z datą r. 1242. Położyliśmy go na tem miejscu, bo się zdaje, że był jeszcze za życia Władysława Odonicza i Pawła biskupa Poznańskiego wystawionym, i że* Indictio XII *przypada na rok 1239.*

„ *211.* *Nr. 249, Objaśnienia;* Wilkovia, *Wilkowo Polskie.*

„ *225.* *wiersz 9 od dołu; zam.* Damavycius, *czytaj* Domavycius; *zam.* Prutlaus, *czytaj* Putslaus. *Wiersz 10 od dołu; zam.* Albetcus, *ma bydź* Albertus.

„ *228.* *Nr. 271, Objaśnienia.* Zarnovo, *posiadłość klasztoru Trzebnickiego, leżąca po za granicami posiadłości Przemysława, a jak się później pokazuje, w obrębie posiadłości księcia Bolesława, zdaje się bydź znikła miejscowość, leżąca w okolicy m. Swiebodzin.*

Strona 230. *Nr. 274. Statut Jakóba archidiakona Leodyjskiego, drukowany w R. Hubego:* Antiquissimae constitutiones synodales, *tem się głównie różni od podanego tu tekstu Helcla, że Hube podaje na początku 10 Oddziałów, których u tego nie ma; podczas gdy znów Helcel podaje 5 Oddziałów, w tekscie Hubego opuszczonych, mianowicie:* De esu carnium Teutonicorum et Polonorum; Contra illos qui habent duas curas; De residentia abbatum; De sententia lata contra illos, qui paganos conducunt contra Christianos; *na końcu:* De hiis qui contrahunt cum suis consanguineis vel affinibus. *Podajemy następnie opuszczone u Helcla Oddziały:*

1. De pena clericorum, qui in domibus suis vel alibi publice suas detinent concubinas. Quoniam scortatores, hoc est illos qui in suis peccatis incorrigibiles permanent, non exaudit Deus, timendum est vehementer, ne plus noceat Christianis ad penam multorum immunda conversatio clericorum, quam prosit ad veniam paucorum deprecatio devotorum. Quum peccatum unius de filiis Israel, qui vidente Moyse et omni turba ad scortum Madianitidem intravit, plus procuravit iram Dei quam placaverint suffragia plurimorum: sic et diebus istis est non immerito formidandum, ne pro peccatis publicis clericorum, que coram prelatis et omni populo facere non verentur, regnare faciat Deus hypocrisim impiorum. Nam quamvis contra clericos, qui in hospitiis suis vel alibi detinent suas concubinas, qui de nocte agitant filium Veneris et de die tractant Filium Virginis gloriose in altari, multe pene a sanctis Patribus fuerint institute; tamen quorundam prelatorum studio et malitia, parva est adhuc ex illis emendatio in istis partibus subsecuta. Sed quia error, cui non resistitur, approbatur: ne nos errorem huiusmodi videamur si tacuerimus approbare, vobis predicta qua fungimur auctoritate precipiendo mandamus: quatenus infra unum mensem postquam ad vestras redieritis ecclesias cathedrales, ipsas ecclesias primo et specialiter per vos, alias vero per archidiaconos vestros vel alios quos ad hoc expedire videritis, visitantes omnes, et illos quos inveneritis in domibus suis vel alias suas publice detinere concubinas, sive sint archidiaconi, sive decani sint vel archipresbyteri, sive etiam alii in quacumque dignitate vel officio constituti, diligentius moneatis, ut concubinas easdem a se removeant ad ipsas nequaquam reversuri; ve si fuerint super hoc infamati seu diffamati, se purgent et compurgatores habean secundum canonicas sanctiones. Quod si monitiones vestras, imo apostolicas potius contempserint etiam ista vice, vos, elapso isto mense, secundum penas in iure contra concubinarios editas, contra ipsos procedere nullatenus omittatis, si vultis

peccatum inobedientie evitare, et illos concubinarios a confusione et scandalo liberare. Quod si forte ex negligentia vel favore infra alium mensem non processeritis, ut dictum est, contra ipsos, ut extunc negligentiam vestram non solum inutilem sibi sentiant, sed damnosam, auctoritate predicta statuimus vobisque mandamus: ut extunc dicti concubinarii conveniri a quolibet, et ipsi nullum valeant convenire in foro ecclesiastico, qui in eodem foro in modum exceptionis proposueris et probaveris legitime contra eos, quod ipsi in domibus eorum vel alibi suas publice detinent concubinas, vel quod diffamati super hoc in purgatione defecerint canonica; ut sic ex contemptu suo et vestra negligentia et favore, confusionem et damnum huiusmodi se sentiant incurrisse. Verum tamen, quantumcunque postea constiterit, eosdem concubinarios, penitentia ductos, suas concubinas a se penitus removisse, ita quod dicte exceptiones locum non habeant amplius contra ipsos, extunc in eisdem, a quibus fuerant per dictas exceptiones repulsi, et aliis suis auctionibus legitimis audiantur, et ad ea, nisi aliud impediat, admittantur: quum sit intentionis nostre, ut etiam in hac parte, cessante causa, cesset pariter et effectus. Si autem aliquis contra aliquem malitiose exceptionem istam proposuerit, et in probatione defecerit, per eum coram quo eam proposuerit, ad damna et interesse et ad legitimam estimationem tante iniurie condemnetur illi, contra quem exceptionem proposuerit, et non probaverit antedicta.

2. *De pena sodomitarum.* Illos autem, qui de vitio illo pessimo, inimico nature, quod Apostolus immunditiam vocat, convicti fuerint vel confessi, vel quos diffamatos apud bonos et graves super hoc in purgatione canonica, die ad hec statuta, constiterit defecisse, mandamus omni beneficio ecclesiastico, si quod habuerint, omnino privari; si autem beneficium non habuerint et in ordinibus fuerint constituti, ab omnibus ordinibus degradari; si autem non fuerint ordinati, vel si fuerint laici, excommunicationis vinculo innodantur, et aliis confusionibus repleantur, prout prelatis eorum visum fuerit expedire.

3. *De iuramento ab episcopo et canonicis ecclesie sue faciendo.* Audivimus et miramur, quod usque ad hec tempora sit neglectum, quod in omnibus ecclesiis cathedralibus vel in aliis Gneznensis provincie, nullum prestatur ab episcopis vel canonicis iuramentum de iuribus vel consuetudinibus ipsius ecclesie conservandis, vel consiliis ecclesiasticicis non revelandis, vel que obesse potius possunt quam prodesse. Unde contingit vel contingere forte possit, quod aliqui episcopi iura ecclesiarum suarum non solum non servant, sed suis parentibus et aliis largiuntur vel ea aliis modis minus provide alienant, et quod aliqui in canonicos iam recepti, in conciliis et curiis principum vel aliorum etiam existentes, ipsis ecclesiis et ipsorum episcopis indebite se opponunt et consilia eorum revelant in ecclesiarum preiudicium et gravamen. Volentes igitur in huiusmodi episcopis et ecclesiis providere, mandamus: ut de cetero, postquam episcopus fuerit consecratus, antequam a Capitulo suo recipiatur in ecclesia cathedrali cum honore et solemnitatibus consuetis, et canonicus, antequam ei locus vel stallum iu Capitulo assignetur, prestent corporaliter iuramentum, quod ipsi iura et consuetudines venerabiles, antiquas et probatas ipsius ecclesie, pro posse et bona fide servabunt, et quod consilia Capituli vel episcopi, que eis fuerint revelata, ad eorum damnum et preiudicium nulli pandent, et quod alienata indebite, ad ius et proprietatem ipsius ecclesie omnibus iustis modis vel rationabilibus, quibus potue-

rint, revocabunt. Et quousque a predictis prestita fuerint huiusmodi iuramenta, nec episcopus ad ecclesiam cum solemnitate debita a Capitulo admittatur, nec canonico stallum in choro vel locus in Capitulo assignetur, nec aliquid in fructibus prebende sue percipere permittatur. Et canonicos iam receptos, qui nondum prestiterunt huiusmodi iuramentum, ad prestandum illud, auctoritate nostra et vestra, per censuram ecclesiasticam et per subtractionem suorum proventuum compellatis. Postquam autem dicta prestiterint iuramenta, qui illa non observat sed contra fecerit, et de hoc legitime constiterit, canonice puniatur.

4. De proventibus assignandis pro communibus promovendis negotiis. Intellexi-mus, quod in ecclesiis cathedralibus et conventualibus Gneznensis provincie, nulli sunt reditus assignati pro communibus negotiis promovendis; sed quoties expense (pro) huiusmodi negotiis facte fuerunt vel etiam faciende, oportet ut quilibet canonicus prius symbolum suum solvat. Sed cum nonnulli canonici portionem que illos de dictis expensis contingit non solvunt libenter, vel quoque non possunt, accidit, quod iura ecclesie et negotia communia, indefensa remaneant et neglecta. Volentes igitur in hac parte dictis ecclesiis providere, vobis auctoritate predicta mandamus: ut ad Capitula vestrarum diocesium, tam cathedralia quam alia, infra annum accedentes personaliter, auctoritate nostra et vestra ordinetis et disponetis cum ipsis, ut ab ipsis certi reditus deputentur pro communibus ipsius ecclesie negotiis per totius anni circulum promovendis, et quod, si quid defuerit, a Capitulo suppleatur, et si quid in fine anni superfuerit, in thesauris ecclesie de proventibus et reditibus ad opus Capituli reservetur.

5. De prebendis equalibus faciendis. Preterea audivimus, quod in ecclesiis cathedralibus et aliis conventualibus supra dictis, prebende canonicorum sunt adeo inequales, quod unus esurit et alius ebrius est, unus indiget et alius in perceptione fructuum plus tumidet. Quum autem omnes canonici, qui in una ecclesia uni Domino famulantur, pari gaudere debeant premio et mercede et in perceptione fructuum esse pares, mandamus vobis auctoritate predicta: quatenus infra annum dictum ad predicta Capitula personaliter accedentes, provideatis fideliter et prudenter, ut omnes prebende cuiuslibet ecclesie, sicut canonici earum cesserint vel decesserint, successive ad equalitatem, prout commodius et discretius fieri potest, reducantur: si tamen fieri potest et videritis commode expedire; et postquam ad equalitatem reducte fuerint bona fide, extunc singulis novem annis fideliter iterum partiantur, et quanto fidelius et diligentius fieri potuerit, equaliter dividantur.

6. De residentia facienda in ecclesiis. Item, ecclesias conventuales istius provincie personaliter visitantes fide cognovimus oculata, quod canonici in ecclesiis suis non resident, sed in villis, studentes, ut agri eorum diligentius excolantur, quam quod in ecclesiis eorum digne et laudabiliter Deo serviatur. Quocirca vobis auctoritate predicta precipiendo mandamus, quatenus, (quia) secundum Apostolum: Qui non laborat, non debet manducare, et qui non servit altari, vivere non debet de altari: infra annum predictum dictas ecclesias personaliter visitantes, omnes canonicos cuiuslibet ecclesie tam cathedralis quam conventualis, necnon et curatores ecclesiarum parochialium, ad suscipiendum ordinem sacerdotalem et ad faciendam residentiam personalem in suis ecclesiis per subtractionem suorum proventuum compellatis, sicut

exigit ordo iuris; scientes, quod nos illos equales residentibus in perceptione fructuum reputamus, qui cum suis episcopis commorantur, et eos qui docibiles sunt et morantur in scholis, ac illos qui in longinqua peregrinatione existunt, necnon illos, qui in Romana curia pro negotiis sue ecclesie commorantur et ad alia negotia Capituli in expensis ipsius Capituli transmittuntur, quamdiu laboraverint personaliter in eisdem vel in aliis negotiis rationabilibus, a iure concessis, licentia prius a suis superioribus habita et petita in omnibus casibus antedictis.

7. *De distributionibus solum residentibus faciendis.* Ceterum, quum officium beneficio reddatur acceptum et absque beneficio officium negligatur, vobis mandamus: quatenus in proxima visitatione dictarum ecclesiarum, quam vobis mandamus fieri ut dictum est anno isto, de bonis ipsarum ecclesiarum et proventibus ad summum provideatis prudenter, quomodo aliqua beneficia manualia possint solis residentibus, et in servitio ipsius ecclesiae nocte dieque personaliter existentibus, diebus singulis elargiri, vel solvi in hebdomade principio et Quadragesima et Adventu. Et si aliqua prebenda vacaverit in futurum que multum quantitatem aliarum excedit, excessum illum assignetis, et residuum futuro canonico assignetur. Nos autem ipsos dominos episcopos rogamus, monemus et in Domino exhortamur, ut de novalibus vestrarum diocesium et de aliis quibus potestis ecclesiis sine vestro magno gravamine subvenire, subveniatis eisdem predictis manualibus beneficiis augmentandis; merito enim poterit ingratus reputari, qui in predictis ecclesie sue, que ipsum prefecit, neglexerit subvenire, quemadmodum ille, qui pomum denegaret illi, qui totam pomis onustam arborem dedit ei.

8. *De pena illorum, qui non promoventur ad sacros ordines.* Quia sunt nonnulli canonici in ecclesiis cathedralibus et aliis qui ad sublimitatem sacrorum ordinum ascendere pretermittant, credentes forsitan et errantes, quod extra sacros ordines eis liceat plus peccare: nos eos revocare ab errore huiusmodi cupientes vobis auctoritate predicta mandamus: ut canonicus, qui non fuerit in sacris ordinibus constitutus, stallum in choro non habeat, sed in loco stet vel sedeat puerorum; nec etiam locum habeat in Capitulo, nec ei liceat tractatibus vel consiliis Capituli interesse; decanos vero, archidiaconos, et alios qui tenentur ratione dignitatum vel beneficiorum suorum ad diaconatus vel presbyteratus ordines promoveri, monemus, ut in proximis, vel in secundis ordinibus qui sequuntur, se faciant ad eosdem ordines promoveri. Alioquin eos extunc suspendimus ab officio eligendi prelatum; ita videlicet, quod cum fuerit in sua cathedrali ecclesia electio celebranda, vocem in electione non habeat aliquis de predictis, nec ad electionem in Capitulo admittatur, et ineligibiles habeantur, quousque ordines sacros receperint, vel eos, quos dignitas vel beneficium eorum requirit. Et qui in contemptum modi istius, cum eis vel eos elegerit, vel ab ipsis elegi se permiserit, et eligendi potestate illa vice privetur, et electio taliter celebrata, irrita nuncietur.

9. *Quibus debeant episcopi committere vices suas in confessionibus audiendis et penitentiis iniungendis.* Preterea vobis dicta auctoritate mandamus: ut quilibet episcopus eligat, tam in sua ecclesia cathedrali quam in aliis ecclesiis conventualibus sue diocesis, aliquem virum discretum et honestum, constitutum in ordine sacerdotali cui committat plenarie vices suas in confessionibus audiendis et penitentiis iniungen-

dis. Quum enim episcopi in ecclesiis suis cathedralibus et aliis supradictis plures habeant conferre bonas prebendas, nimis esset indecens et indignum, gravique sententie mererentur subiacere, si unum ex illis non contulerint alicui bono viro, cui teste conscientia possint committere vices suas in omnibus supradictis, et qui illud officium cum salute sua et confitentium velit et valeat exercere.

10. De constituendo officiali in qualibet ecclesia cathedrali. Et ne forte contingat stulto labore, sicut dictum fuit Moysi, vos consumi, si soli velitis omnia negotia vestrarum diocesium supportare, vel ne videamini iustitie neglectores, si per vos ipsos vel per alium non curetis subditis vestris iustitiam exhibere, mandamus: ut quilibet vestrum officialem suum in civitate sua iuxta ecclesiam cathedralem constituat et relinquat, virum utique literatum, providum et discretum, cui vices suas committat plenarie in causis audiendis et censura ecclesiastica exercenda. Vos autem in his que ad eum pertinent specialiter intendatis, et maiora, si opus fuerit, ad vos referantur. Et habeat quilibet officialis sigillum curie domini sui, pro citationibus et aliis actis coram ipso habitis sigillandis. Et ad ipsum accedant pauperes et oppressi, et suis decimis et aliis spoliati, necnon alii totius diocesis, qui habent causas ad forum ecclesiasticum pertinentes. Et ipse se exhibeat, sapientibus et insipientibus, iustitie debitorem: salvo iure archidiaconorum, qui consueverunt in suis archidiaconatibus censuram ecclesiasticam exercere: a quibus tamen potuerit ad dictum officialem, et ab ipso officiali ad ipsum archiepiscopum vel officialem eius ex causis rationabilibus appellari. Quilibet autem officialis, officium suum in festo sancti Iohannis teneatur in manus episcopi annis singulis resignare; et episcopus eundem vel alium infra octo dies substituere loco eius studeat, prout videbitur expedire. Datum apud Urbem veterem VI Kalendas Decembris, pontificatus nostri anno secundo.

Strona 283. Wiersz 7 od dołu; zam. illustri, *ma bydź* illustris.
„ *296. Wiersz 17 od góry; zam.* quem, *ma bydź* quam.
„ *328. Nr. 368. Objaśnienia;* Peczino, *Piechanin pod m. Czempin.*
„ *335. Wiersz 14 od dołu, zam.* cestellania, *ma bydź* castellania.
„ *336. Wiersz 13 od dołu, zam.* per transeant, *czytaj* pertranseant.
„ *344. Nr. 389. Porównanie które wykonaliśmy z oryginałem okazało, że data jest z r. 1268 a nie z r. 1260. U pergaminu wisi pasmo niekręconego czerwon. jedwabiu; pieczęć znikła.*
„ *348. Objaśnienia do Nr. 393,* Dretino episcopi, *nie jest Drążyń, tylko Ratyń.*
„ *367. Wiersz 25 od dołu, zam.* poterun tobtinebunt, *ma bydź* poterunt obtinebunt.
„ *376. Nr. 424. Oryginał tego dokumentu znajduje się w Wrocławiu, Archiv. Capituli A. A. 26, opatrzony pieczęcią księcia Bolesława, (pieczęć XVI), na niciach jedwabn. amarantowych przywieszoną. Przy porównaniu z kopją Dogiela, okazały się następne różnice:*

Wiersz 2 od początku, Dogiel: perennatur, *zam.* perhennatur. Ideoqne, *zam.* ideoque. *Wiersz 4 od góry, Dog.* Vladislai, *zam.* Vlodizlai. *Wiersz 5 od góry, Dog.* quod concurrente, *zam.* quod cum concurrente. *Wiersz 7 od góry, Dog.* placuerat, *zam.* placuerit. *Wiersz 8 od góry, Dog.* Murmon, *zam.* Murinov. *Wiersz 11 od góry, Dog.* Zdunki, *zam.* Sdunki. *Wiersz 15 od dołu, Dog.* prewodi, *zam.* prevod. Strosza, *zam.*

strosa. *Wiersz 13 od dołu, Dog.* contraire, *zam.* contrarie. *Wiersz 10 od dołu, Dog.* decapitationis, *zam.* de capitis. Membri, *zam.* membrorum. *Wiersz 6 od dołu, Dog.* [illegible]rtam, *zam.* cartam. Dankov, *zam.* Dancov. *Wiersz 5 od dołu, Dog.* quartodecimo Calendas, *zam.* quintodecimo Kalendas. *Wiersz 3 od dołu, Dog.* Cecoslao, *zam.* Cechozlao. Succamerario, *zam.* subcamerario. Secretario, *zam.* notario. *N. B.* Murinov, *jest Murzynów p. m. Skwierzyna.*

Strona 389. *Wiersz 11 od dołu, zam.* permaneant. Testes, *ma bydź* permaneant, testes.

„ *391.* *Objaśnienia Nr. 444.* Zagople *nie oznaczało zamek książęcy Szarlej, tylko zamek Kruszwicki, zapewne dla tego, że leżał od miasta po drugiéj stronie odnogi jeziora Gopła, tam gdzie stoi dziś t. z. Mysza wieża.*

„ *393.* *Nr. 447. Objaśnienia;* Luzicheieviz, *a w Nr. 330* Lurerfervirch, *może ma bydź:* Lutognevovich, *t. j. filius* Lutognevi.

„ *395.* *Nr. 450, drukowany w Rzyszczew. Muczkow. Codex diplomatic. Poloniae II, Nr. 102.*

„ *400.* *Wiersz 8 od góry; zam.* (voluntatem), *ma bydź* (facultatem.)

„ *408.* *Wiersz 5 od dołu, zam.* non citentur, *czytaj* non (sic) citentur.

„ *414.* *Dopisek do Nr. 473; braknie:* Scantociensis, *de Santok.*

„ *416.* *Objaśnienia do Nr. 476;* Drecino, *nie jest* Drążyń, *tylko* Ratyń *Wiersz ostatni; zam.* Drążyń, *ma bydź* Ratyń.

„ *457.* *Nr. 488, objaśnienia; zam.* Wilkowyja, *ma bydź* Wilkowo Polskie. *Z dawnego grodu pozostało wysokie i obszerne grodziszcze.*

„ *487.* *Nr. 522. Dokument ten podaje:* Włocławek, Liber privileg. monasterii Ląd. pag. 192, *i Damalewicz w* Series archiepiscoporum p. 172 *słusznie pod rokiem 1287, jak się to z przytoczonych świadków okazuje.*

„ *493.* *Nr. 528. Objaśnienia:* Langenvort, *była w XIV w. nazwa niemiecka miasta Kępna.*

„ *517.* *Nr. 553. Objaśnienia:* Ecclesia s. Gothardi, *dziś mały drewniany kościółek na Zawodziu, stojący na wysokim, okrągłym nasypie ziemi, mającym 40 kroków w średnicy, a który, jak się zdaje, dawniéj ku innemu celowi służył.*

„ *528.* *Nr. 566. Objaśnienia: zam.* Dojcarz, *ma bydź* Dojca rz.

„ *541.* *Wiersz 2 od góry; zam.* vivulis, *ma bydź* rivulis.

„ *545.* *Nr. 585, wiersz 5 od dołu; zam.* Gmevomiro, *czytaj* Gnevomiro.

„ *553.* *Wiersz 7 tekstu od góry; pomiędzy* libertate *a* et, *braknie* (sic).

FINIS TOMI I.